

HELSINGFORS STADSFULLMÄKTIGES

TRYCKTA HANDLINGAR

FÖR

1899.

---

HELSINGFORS

TIDNINGS- & TRYCKERI-AKTIEBOLAGETS TRYCKERI

1900.

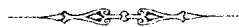




## Innehåll:

- N:o 1. Förteckning öfver hos Stadsfullmäktige diariiförda, den 31 December 1898 oafgjorda ärenden.
- ” 2. Handlingar om anordnandet af en undersökning rörande arbetarnes i Helsingfors bostadsförhållanden.
- ” 3. Utlåtande angående reglering af lönestaten för Byggnadskontoret.
- ” 4. Utskottsbetänkande med förslag till ny byggnadsordning för Brunnsparkens östra villaområde.
- ” 5. Studier på de lägre industriella skolornas område jämte förslag till förberedande yrkesskolor i Helsingfors.
- ” 6. Handlingar angående expropriation af mark för statsjernvägarne invid Fredriksbergs bangård.
- ” 7. D:o angående uppförandet af nytt tull- och packhus.
- ” 8. D:o angående Helsingfors Elektriska Belysnings Aktiebolags stolpledningar.
- ” 9. D:o angående granskning af Helsingfors Spårvägs- och Omnibus Aktiebolags detaljförslag till elektriska spårvägsanläggningar.
- ” 10. D:o angående koncessionsansökan för trenne spårvägslinier i Helsingfors.
- ” 11. D:o om tomtplats för Arbetareföreningen i Helsingfors.
- ” 12. D:o rörande Helsingfors stads räkenskaper och bokslut för år 1898.
- ” 13. Utskottsbetänkande i fråga om ny inqvarteringstariff för Helsingfors.
- ” 14. D:o N:o 2 i fråga om särskilda förändringar i stadsplanen.
- ” 15. De i fråga om stadsplan för villaområdena Eko, Surutoin och Ås, de s. k. Janssonska odlingarna och delar af villaområdet Wallgård.
- ” 16. Handlingar angående inrättandet af lekplatser för barn.
- ” 17. D:o i fråga om bevarandet af utsigten från Observatoriibergen.
- ” 18. Nämndens för arbetareangelägenheter framställningar angående särskilda arbetareundervisningen rörande frågor.
- ” 19. Handlingar i frågan om Helsingfors Elektriska Belysnings Aktiebolags koncessionsansökan.
- ” 20. Förslag till bestämningar angående bebyggandet af villatomter.
- ” 21. Handlingar om kommunalstatistiken i Helsingfors.
- ” 22. D:o om nedsättning af stadens trafikgifter.
- ” 23. Utskottsbetänkande angående fördelningen af utskänkings- och utminuterings-aktiebolagens vinstmedel
- ” 24. Framställning angående särskilda af Spårvägs- och Omnibus Aktiebolaget uttalade önskningsmål beträffande föreslagna nya spårvägslinier.
- ” 25. Handlingar rörande förslaget till ny byggnadsordning för Brunnsparkens östra villaområde.
- ” 26. D:o angående revision af Helsingfors stads räkenskaper för år 1898.
- ” 27. Utskottsbetänkande angående instruktion för Direktionen för Folkets hem i Sörnäs.
- ” 28. D:o i fråga om förhöjning af särskilda aflöningar vid brandverket.
- ” 29. D:o i fråga om nya fabriks- samt magasins- och upplagsplatser.
- ” 30. D:o N:o 2 angående fördelningen af utskänkings- och utminuteringsaktiebolagens vinstmedel.
- ” 31. Utskottsbetänkande i fråga om ny stat för polisnrättningen.
- ” 32. Förslag till stadgar för handeln med kött- och matvaror i butik uti Helsingfors.
- ” 33. Framställning angående veckoliqvider med stadens arbetare.
- ” 34. Utskottsbetänkande i fråga om ett vattentorn i sjunde stadsdelen.
- ” 35. D:o i fråga om förbud mot försäljning af maltdrycker i stadsdelarna norr om Långa bron.

- N:o 36. D:o med förslag till organisation af en belysningsnämnd och instruktion för densamma.
- „ 37. Handlingar angående Helsingfors stads utgifts- och inkomstförslag år 1900.
- „ 38. D:o angående förhöjning af tjenstemännens vid Drätselkontoret aflöning.
- „ 39. D:o angående vissa förändringar uti vattenledningspersonalen i Gammelstaden.
- „ 40. Utskottsbetänkande i anledning af Näringslagskomiténs förslag till ny lag om näringarna.
- „ 41. Betänkande i fråga om ett nyt finskt teaterhus.
- „ 42. Handlingar rörande ansökan om bidrag från stadskassan till finska handelsinstitutet i Helsingfors.
- „ 43. Anmälan med anledning af den pristäflan, som blifvit utsatt för uppgörande af förslag till stadsplan för Tölöområdet.
- „ 44. Utskottsbetänkande N:o 2 i fråga om organisation af en belysningsnämnd och instruktion för densamma.
- „ 45. D:o i fråga om en ny sjukpaviljong vid Maria sjukhus.
- „ 46. Erinringar mot utskottsbetänkandet angående ett vattentorn i Helsingfors.
- „ 47. Utskottsbetänkande angående minuthandeln med viner och andra svagare rusdrycker.
- „ 48. D:o i fråga om löneförhöjning åt stadens folkskollärare och lärarinnor.
- „ 49. Magistratens förslag till utgifts- och inkomststat för Helsingfors stad år 1900.
- „ 50. Utskottsbetänkande i fråga om nya simhus för stadens räkning.
- „ 51. Budgetutskottets betänkande beträffande särskilda föreslagna ändringar i och tillägg till gällande aflöningsstater.
- „ 52. Handlingar angående stadens öfvertagande af gatuunderhållet.
- „ 53. Budgetutskottets betänkande i fråga om anslag åt Uppfostringsnämnden.
- „ 54. Utskottsbetänkande angående stadens utgifts- och inkomstförslag för år 1900.
- „ 55. D:o angående anslag åt Helsingfors Utskänningsaktiebolag till underhåll af Höggholmen och Fölisön.
- „ 56. Framställning angående understöd åt skadade arbetaren Enoch Eriksson.
- „ 57. Handlingar rörande anläggning af nya spårvägslinier i Helsingfors.
- „ 58. Utgifts- och inkomststat för Helsingfors stad år 1900, fastställd af Stadsfullmäktige.
- Förslag till anläggning af en aflagringsbasin i Gammelstaden.



**Förteckning** öfver hos Stadsfullmäktige diariiförda, den 31 Dec.  
1898 oafgjorda ärenden.

Tiden, då ärendet inkom.	Ärendets beskaffenhet.	På hvad ärendet beror.
<b>a) Från föregående år beroende.</b>		
1891. Mars 2.	Stadsfullmäktiges i Uleåborg anhållan om åtgärd för uppgörande af förslag till reglemente för en enke- och pupillkassa för städernas tjänstemän.	Den 9 April 1895 öfverlemnades ärendet till ett utskott, bestående af Herrar Schybergson, Widerholm och Kullhem. Den 21 September 1897 utsågs Hr Ramsay till medlem i komitén i st. f. Hr Schybergson.
Mars 10.	Frågan om renhållningsväsendets ordnande.	Den 10 Mars 1891 remitterad till Helsovårdsnämnden.
1893. Mars 11.	Ang. upplåtande af östra delen af fabriksqvarteret N:o 179 för uppförande af arbetarebostäder.	Den 31 Mars 1896 remitteradt till utskottet för uppgörande af förslag till ändring i stadsplanen för 6:te och 7:de stadsdelarna.
Maj 8.	Ang. grunderna för pensionering af Helsingfors stads tjänstemän och betjente.	Sedan ett särskildt utskott, bestående af Herrar Federley, Castrén och Stjernvall inkommit med betänkande i ärendet, hafva Stadsfullmäktige den 20 Oktober 1896 anhållit att Magistraten ville inhemta vederbörande stadsmyndigheters yttranden samt inkomma med eget utlåtande i ärendet.
Maj 29.	Ang. inrättande af särskilda kördon för spillningsforsling.	Den 30 Maj 1893 remitterades ärendet till Helsovårdsnämnden.

1893. Dec. 29.	Ang. hemställen hos Städernas allmänna brandstodsbolag om bidrag till brandverkets i H:fors underhåll.	Beror på åtgärd.
1895. Nov. 18.	Ang. Senatstorgets förskönande.	Den 9 November 1897 anmodades Drätselkammaren att affordra Byggnadskontoret närmare utredning angående särskilda på frågan inverkan omständigheter.
Okt. 1.	Ang. närmare bestämningar rörande bebyggande af villatomter.	Den 1 Okt. 1895 öfverlemnades ärendet till Drätselkammaren.
Maj 13.	Justitierådsmannen Berghs anhållan att varda tillförsäkrad pension vid afskedstagandet.	Den 20 Okt. 1896 lemnades frågan beroende till dess ärendet ang. grunderna för pensionering af stadens tjänstemän blifvit afgjord.
1896. Mars 30.	Drätselkammarens skrifvelse ang. ändring i stadsplanen för 6:te och 7:de stadsdelarne (Tr. N:o 10).	Den 31 Mars 1896 remiss till ett utskott, bestående af Hrr A. Norrmén, K. G. Nyström, P. Sinebrychoff, K. Söderman och O. Th. Widerholm.
Sept. 28.	Ang. införande af obligatorisk köttkontroll.	Den 29 Sept. 1896 remiss till ett utskott, bestående af Hrr T. J. Boisman, K. Castrén, O. Th. Widerholm, K. H. Renlund och Bärlund. Den 10 Nov. 1896 invaldes i utskottet Hr F. Jansson i st. f. Hr Castrén.
Okt. 19.	Beredningsutskottets förslag angående förberedande åtgärder till uppförande af ett nytt stadshus.	Den 20 Okt. 1896 öfverlemnades frågan till en komité, bestående af Hrr E. Öhman, frih. S. Gripenberg, K. G. Nyström, Th. Tallqvist, H. Norrmén och Julius Tallberg.
1897. Jan. 2.	Magistratens skrifvelse angående ändringar i den för östra Brunnsparken fastställda byggnadsordning.	Den 12 Januari 1897 öfverlemnades ärendet till ett utskott bestående af Hrr Schjerfbeck, Kjällmansson och frih. v. Willebrand samt justitierådmännen Heimbürger och Lindberg.

1897. Okt. 25.	Helsinge landtmannagilles anh. om inrättande af ett kreaturstorg och införande af tidsenlig kreaturshandel i H:fors.	Den 12 Okt. 1897 remitterades ärendet till Drätselkammaren.
<b>b) Under året inkomna.</b>		
<i>1. Från Magistraten.</i>		
1898. Januari 13.	Magistratens skrifvelse med Jernvägsstyrelsens framställning ang. uppställande af 2 portalkranar vid hamnbanan.	Den 14 Januari 1898 beslöto Stadsfullmäktige inhemta Drätselkammarens och Hamnbyggnadsdelegationens yttranden i ärendet.
Aug. 1.	D:o ang. särskilda vid stadens slaktinrättning rådande missförhållanden.	Den 2 Augusti 1898 öfverlemnades ärendet till det för införande af obligatorisk köttkontroll tillsatta utskottet.
Dec. 5.	D:o med Bestyrelsens för arbetshusen anh. om bidrag till arbetshusens underhåll.	Den 22 Dec. 1898 öfverlemnades ärendet till det blifvande utskottet för frågan om fördelningen af utskänkings- och utminuteringsaktiebolagens vinstmedel.
Dec. 21.	D:o med Herrar M. Hallbergs, Julius Tallbergs och Aug. Ramsays anh. om koncession å anläggning af en spårvägslinie.	Den 22 Dec. 1898 remitterades ärendet till Drätselkammaren.
<i>2. Från Drätselkammaren.</i>		
Febr. 7.	Drätselkammarens utlåtande ang. tiden för torghandelns bedrifvande.	Den 8 Febr. 1898 anmodades Drätselkammaren att inkomma med förslag till de nya saluhallar i staden, som företrädesvis vore af nöden.
Mars 14.	D:o skrifvelse ang. undanskaffande af kanonen för middagsskottets signalering.	Den 15 Mars 1898 anmodades Drätselkammaren taga i öfvervägande huruvida icke middagssignalering kunde åstadkommas genom s. k. signaleringsbomber.

1898. Sept. 5.	D:o ang. jernvägsspår till likstationen å nya lutherska begravningsplatsen.	Den 6 Sept. remitterades ärendet till ett utskott, bestående af Herrar Hj. Schildt, K. A. Söderman och K. V. Bergman.
Okt. 10.	D:o med förslag till ny stadsdel, omfattande villaområdena Eko, Surutoin, Janssonska odlingarna, Ås och delar af Wallgård.	Den 11 Okt. 1898 remitterades ärendet till Helsovårdsnämnden, som egde öfverlemna sitt utlåtande å ett särskildt utskott, bestående af Herrar L. v. Pfaler, M. Schjerfbeck, A. Nyberg, A. Gripenberg och A. Frenckell; hvarjemte Drätselkammaren anmodades låta uppgöra profilritningar för de redan planerade gatorna i förstaden Berghäll.
„ 31.	D:o i anl. af Telefonföreningens anh. om tillstånd att uppställa stolpar, afsedda för en telefon-luftkabelledning till Broholmen.	Jemte det ansökningen beviljades, anmodades Drätselkammaren den 1 Nov. 1898 att inkomma med utlåtande inom hvilken tid Telefonföreningen borde förpliktas att anbringa telefonledningar under jorden.
Dec. 5.	D:o ang. anskaffande af medel för inköp af gasverket.	Den 6 Dec. 1898 beslöto Stadsfullmäktige att ärendet skulle handläggas af Fullmäktige i förstärkt antal.
<i>3. Från öfriga nämnder, bestyrelser och myndigheter.</i>		
Nov. 30.	Nämndens för arbetareangelägenheter utlåtande ang. inrättande af en uppfostringsanstalt för vanvårdade barn.	Den 22 Dec. 1898 bordlades ärendet till Januari månad 1899.
„ „	D:o skrifvelse med förslag till arbetsordning för Nämnden.	Den 22 Dec. 1898 bordlades ärendet till Januari månad 1899.
Dec. 2.	Inkvarteringsnämndens framställning ang. utverkande af ny hyrestariff för inkvarteringen i staden.	Den 6 Dec. 1898 remitterades ärendet till ett af Herrar R. Erenius, R. Heimberger och Hj. Schildt bestående utskott.

1898. Dec. 2.	Brandkommissionens anh. om tillskott i anslaget för aflönande af en del af brandkonstaplarna.	Den 22 Dec. 1898 beslöto Stadsfullmäktige öfverlemlna ärendet till ett särskildt utskott, hvare medlemmar skulle utses vid sammanträde i Januari 1899.
„ 21.	Fattigvårdsstyrelsens skrifvelse ang. understöd åt föreningen för befrämjande af barnavård, till inrättande af en barnkrubba.	Den 22 Dec. 1898 tillförsäkrades föreningen ett bidrag för ändamålet till belopp af 3,600 mark, jemte det åt det blifvande utskottet för fördelningen af utskänkings- och utminuteringsaktiebolagens vinstmedel öfverlemnades att taga under ompröfning huruvida understödet borde påföras sagda vinstmedel eller anvisas å Stadsfullmäktiges dispositionsmedel.
<i>4. Hos Stadsfullmäktige väckta förslag.</i>		
Maj 16.	På förslag af utskottet för frågan om ändring af stadsplanen för 6:te och 7:de stadsdelarna	uppdrogo Stadsfullmäktige den 17 Maj 1898 åt ett af Herrar L. v. Pfaler, K. A. Söderman, Julius Tallberg, Hugo Lindberg och K. Moring bestående utskott att uppgöra förslag till byggnadsordning för fabriks-, magasins- och upplagsplatser.
Maj 17.	Med anledning af ett utskottsbetänkande ang. uppförande af ett nytt tull- och packhus	beslöto Stadsfullmäktige den 17 Maj 1898 bl. a. anmoda ej mindre Hamnbyggnadsdelegationen att inkomma med definitiva ritningar och kostnadsförslag för ifrågavarande byggnader äfvensom med utlåtande och förslag angående uppförandet af varuskjul å Saktudden, än Drätselkammaren att i sinom tid föreslå ändringar och tillägg i gällande instruktioner och aflöningsstater för trafik- och hamnkontoren.
Juni 6.	Herr Stjernvalls motion ang. reglering af Wilhelmsgatan.	Den 7 Juni 1898 remitterades ärendet till Drätselkammaren.

1898. Okt. 31.	Herr Hallbergs motion ang. anvisande af platser för idrottsplaner.	Den 1 Nov. 1898 remitterades ärendet till Drätselkammaren.
Dec. 6.	Beredningsutskottets förslag om utgifvande af ett historiskt-statistiskt arbete öfver Finlands städers utveckling under åren 1875—1899.	Den 8 Dec. 1898 afläts skrifvelse i ämnet till samtliga öfriga städer.
Dec. 13.	Herr Stjernvalls hemställan om tilltillsättande af ett särskildt utskott för uppgörande af förslag till instruktion för Styrelsen för läsesalen och folkbiblioteket i Sörnäs.	Den 22 Dec. 1898 tillsattes ett särskildt utskott, bestående af Herrar E. Lagerblad, K. A. Söderman och lektor H. Bergroth.
Dec. 22.	I anledning af Budgetutskottets framställning	beslöto Stadsfullmäktige den 22 Dec. 1898 att inhemta först Drätselkammarens och sedan ett särskildt utskotts utlåtande i fråga om reorganisation af stadsingeniörstjensten och revision af Byggnadskontorets aflöningsstat.
” ”	I anledning af Budgetutskottets framställning	Beslöto Stadsfullmäktige den 22 Dec. 1898 åt Drätselkammaren öfverlemna att med statsverket underhandla om terrassering af och utläggning af spår å den föreslagna jernvägen vid Sörnäs strandväg.
” ”	I anledning af Budgetutskottets framställning.	beslöto Stadsfullmäktige den 22 Dec. 1898 att först åt Drätselkammaren och sedermera åt ett särskildt utskott öfverlemna att uppgöra förslag till revision af nu gällande taxa för hamnafgifterna i Helsingfors.
<i>5. Enskilda personers och föreningars ansökningar.</i>		
Aug. 2.	Helsingfors Arbetareförenings, Helsingfors Utarbetareförenings och Sörnäs arbetareförenings anhållan om anställande af en statistisk undersökning rörande den i staden vistande arbetarebefolkningens bostadsförhållanden.	Den 2 Aug. 1898 remiss till Drätselkammaren.



1898. Maj 14.	Elektriska belysningsaktiebolagets anh. att få bibehålla luftledningarna för elektrisk belysning.	Den 27 Sept. 1898 anmodades Drätselkammaren att inkomma med förslag till förändrade villkor beträffande bolagets ledningar.
Sept. 5.	Direktionens för Sedmigradskys småbarnsskola anhållan om kostnadsfritt upplåtande af en tomt vid Gengatan.	Den 5 Sept. 1898 remiss till Drätselkammaren.
Nov. 14.	Bestyrelsens för arbetshusen anh. om anslag för uppförande af en arbetshusbyggnad.	Den 22 Dec. 1898 beslöto Stadsfullmäktige för ifrågavarande ändamål å utskänkings- och utminuteringsaktiebolagens vinstmedel anvisa 20,000 mark, samt åt det blifvande utskottet för vinstmedlens disposition uppdraga att eventuellt föreslå sammans fördelning på två år.
Dec. 22.	Helsovårdsföreningens anh. om anordnande af ökad antal lekplatser för skolbarn.	Den 22 Dec. 1898 beslöto Stadsfullmäktige inhämta utlåtande i ärendet af Drätselkammaren.

Helsingfors Stadsfullmäktige hafva under år 1898 sammanträdt 28 gånger, deraf 6 gånger i förstärkt antal. De under året inkomna nyärendenas antal utgör 374 (mot 376 under år 1897). De afgångna breffvens antal uppgår till 461 (mot 382 under år 1897).

Helsingfors, den 31 December 1898.

*Elis Furuhjelm.*

*Redogörelse för de af Helsingfors Stadsfullmäktige  
tillsatta särskilda utskottens verksamhet under år 1898.*

Vid 1898 års ingång funnos 5 af Stadsfullmäktige tillsatta utskott, hvilka icke afslutat sina arbeten. Under året tillkommo, förutom allmänna beredningsutskottet, 15 nya utskott, hvarför utskottens sammanlagda antal utgjort 20 (emot 27 under år 1897 och 31 under år 1896).

Af dessa hafva 14 under året varit i verksamhet och 11 slutfört sina uppdrag. Vid årets slut qvarstå således 9 utskott (emot 5 vid utgången af år 1897 och 9 vid utgången af år 1896).

Utskotten hafva afgifvit 12 tryckta och 3 skriftliga utlåtanden eller inalles 15 betänkanden (motsvarande 18 tryckta och 6 skriftliga utlåtanden under år 1897 samt 21 resp. 5 under år 1896).

De till år 1899 qvarstående utskotten äro följande:

1:o) För frågan om en enke- och pupillkassa för städernas tjänstemän, tillsatt den 9 april 1895 samt numera bestående af herrar S. Kullhem, O. Th. Widerholm och Aug. Ramsay.

2:o) Om ändring af stadsplanen för 6:te och 7:de stadsdelarna, tillsatt den 31 mars 1896 och numera bestående af herrar A. Norrmén, K. G. Nyström, K. A. Söderman, P. Sinebrychoff, O. Th. Widerholm, L. Mechelin och V. Sucksdorff.

3:o) Om införande af obligatorisk köttkontroll, tillsatt den 29 september 1896 samt bestående af herrar T. J. Boisman, F. Jansson, O. Th. Widerholm, K. H. Renlund och A. Bärlund.

4:o) Om ny byggnadsordning för östra Brunnsparken, tillsatt den 12 Januari 1897 samt bestående af herrar R. F. v. Willebrand, M. Schjerfbeck, O. Kjällmansson och A. V. Lindberg samt undertecknad Heimbürger.

5:o) Om byggnadsordning för fabriker samt magasins- och upplagsplatser, tillsatt den 17 maj 1898 samt bestående af herrar L. v. Pfaler, K. A. Söderman, J. Tallberg, H. Lindberg och K. Moring.

6:o) Om jernvägsspår till likstationen vid nya lutherska begravningsplatsen, tillsatt den 6 september 1898 samt bestående af herrar Hj. Schildt, K. A. Söderman och K. V. Bergman.

7:o) Om bildande af en ny stadsdel, omfattande villaområdena Eko, Surutoin och Ås, de s. k. Janssonska odlingarna äfvensom delar af området Vallgård, tillsatt

---

den 11 oktober 1898 samt bestående af herrar L. v. Pfaler, M. Schjerfbeck, A. Nyberg, A. Gripenberg och A. Frenckell.

8:o) Om ny hyrestariff för inqvarteringen i staden, tillsatt den 6 december 1898 samt bestående af herrar R. Erenius, R. Heimberger och Hj. Schildt.

9:o) Om instruktion för styrelsen för läsesalen och folkbiblioteket i Sörnäs, tillsatt den 13 december 1898 samt bestående af herrar E. Lagerblad, K. A. Söderman och Hugo Bergroth.

Antalet af utskottens sammanträden utgör inemot 60 (motsvarande vidpass 80 under hvardera året 1897 och 1896).

Helsingfors, den 31 december 1898.

**W. F. Heimbürger.**

---



## DRÄTSELKAMMAREN

i

Helsingfors,

den 22 December 1898.

N:o 288.

*Frågan om anordnandet af en undersökning rörande arbetarnes i Helsingfors bostadsförhållanden.*

*Till Helsingfors Stadsfullmäktige.*

Uti en till Stadsfullmäktige stäld skrift af den 30 sistlidne Juni har Helsingfors arbetare- och utarbetareförening gemensamt, med föranledande af de talrika klagomål, som beträffande arbetarenes å orten bostäder såväl i hygieniskt som ekonomiskt hänseende låtit höra af sig, vördsamt anhållit, att Fullmäktige ville anordna en enquête rörande i Helsingfors boende arbetares bostadsförhållanden. Och beslöto Stadsfullmäktige i anledning häraf vid den 2 Augusti hållet sammanträde anmoda Drätselkammaren att, efter inhemtande af Helsovårdsnämndens yttrande, uttala sig huruvida ansökningen må bifallas, samt att inkomma med förslag till anordnande af den åstundade enquêten. Till fullgörande häraf anhöll Drätselkammaren uti skrifvelse för den 18 sistlidne Augusti hos Helsovårdsnämnden, det Nämnden ville afgifva utlåtande angående önskligheten af och sättet för en statistisk undersökning af arbetarebefolkningens i staden bostadsförhållanden; och har Drätselkammaren nu uti skrifvelse af den 5 innevarande månad fått emottaga det begärda utlåtandet.

Af detta utlåtande, som här närslutes, framgår att Helsovårdsnämnden på i detsamma närmare utlagda skäl ej blott tillstyrker anställande af ifrågakomma undersökning utan ock lemnar ett för dess utförande fullständigt program. Enligt bemälda Nämnds förmenande borde enquêten verkställas genom Nämndens försorg under först instundande vårvinter samt omfatta något öfver hälften, exempelvis 2,000 af de cirka 3,800 arbetareqvarter, hvilka Nämnden antager att för närvarande böra finnas i staden. Kostnaden för en sådan undersökning uppskattar Nämnden till minst 2,000 mark.

Ehuru Drätselkammaren icke annat kan än i hufvudsak på det varmaste understöda Helsovårdsnämndens förslag, synes det emellertid Kammaren som om en utsträckning i vissa afseenden af den förordade enquêten vore högst önskelig. Utom att klarligen någon fullständig arbetarestatistik i angifvet syfte icke kan erhållas, då undersökningen skulle omfatta endast hälften eller något deröfver af de utaf arbetarebefolkningen bebodda lokalerna, skulle måhända ett i sådant fall ifrågakommande godtyckligt urval af arbetareqvarter väcka ovilja och förargelse hos såväl hyresvärdar som hyresgäster. Det förefaller åtminstone Drätselkammaren, som om

undersökningen skulle af dem, saken kommer att röra, ses med blidare ögon och röna mindre motstånd, ifall genast kunde tillkännagifvas att undersökningen är afsedd att blifva generel. Af dessa tvenne skäl och då det i detta viktiga ärende icke kan spela någon afgörande roll, om kostnaden för undersökningen belöper sig till 2,000 eller 4,000 mark, har Drätselkammaren trott sig till först böra föreslå: *att undersökningen skulle utsträckas till alla i staden förekommande arbetarelokaler.* Annan olägenhet af en sådan obestriddigen till fullständigare resultat ledande undersökning kan Drätselkammaren nämligen icke finna än antydda större kostnad för staden; ty en likgiltig sak måtte väl vara, om undersökningen fortgår under en tid af exempelvis 30 eller 60 dagar.

Ehuru Helsovårdsnämnden i sitt förslag antydt önskvärdheten af att genom enquêten äfven skulle inhemtas uppgift om arbetarefamiljernas årsinkomst, har Nämnden dock icke uppstått någon denna omständighet gällande 7:de programpunkt, emedan Nämnden ansett hithörande uppgifters införskaffande blifva förenadt med alltför stora svårigheter. Men oaktadt också Drätselkammaren måste medgifva, att dessa uppgifter antagligen alls icke kunna erhållas för en del arbetarefamiljer samt att mindre afvikelser ifrån det fullt exakta förhållandet för en del andra familjer kan befaras, ville Drätselkammaren dock, med afseende å den synnerligen värdefulla upplysning i arbetarebefolkningens sociala förhållanden, som genom en något så när riktig kännedom om särskilda arbetarefamiljers inkomster skulle vinnas, hålla för att Helsovårdsnämndens program för undersökningen af arbetareförhållandena i staden borde kompletteras med en uttrycklig 7:de punkt *i syfte att vid enquêten skulle så vidt möjligt försök göras att inhemta uppgifter öfver arbetarefamiljernas årsinkomster.* I en stor mängd fall skulle nämligen de uppgifter, arbetarene sjelfva i detta afseende måste affordras, kunna hos deras arbetsgifvare till riktigheten kontrolleras.

Slutligen vill Drätselkammaren framhålla, att som en särskild nämnd för arbetareangelägenheter af Stadsfullmäktige blifvit tillsatt, efter det ifrågavarande ärende af Stadsfullmäktige vid redan anförda sammankomst behandlats, Fullmäktige nu säkert vilja uti föreliggande spörsmål, hvilket så nära synes beröra denna nämnds verksamhet, låta densamma innan Fullmäktige fatta slutligt beslut i saken, deri utlåta sig. Då säkerligen på långa tider framåt ett så ypperligt tillfälle som det förevarande att grundligt komma in uti arbetareförhållandena icke skulle erbjuda sig, anser Drätselkammaren för sin del *att Arbetarenämnden i hvarje fall på ett eller annat sätt borde deltaga uti den projekterade enquêten,* om ock lämpligast kan vara, att Helsovårdsnämnden har hufvudledningen deraf.

Nödigt anslag för undersökningens anställande har Drätselkammaren tänkt sig böra utgå ur Stadsfullmäktiges dispositionsmedel.

På Drätselkammarens vägnar:

G. v. Christerson.

Th. Tallqvist.

## HÄLSOVÅRDSNÄMDEN

i

HELSINGFORS,

den 5 December 1898.

N:o 59.

*Till Drätselkammaren i Helsingfors.*

Uti skrifvelse för den 18 sistlidne Augusti har Drätselkammaren anhållit det Hälsovårdsnämnden ville afgifva utlåtande angående önskligheten af och sättet för en statistisk undersökning af arbetarebefolkningens i staden bostadsförhållanden; och får Nämnden i anledning häraf afgifva följande:

Att den arbetande befolkningens bostäder å alla de orter, der en talrik sådan befolkning finnes anhopad, i sanitärt afseende äro behäftade med både många och svåra bristfälligheter, hvilka uti icke ringa mån undergräfvat denna befolknings hälsa, är ett obestridligt faktum, iakttaget icke blott i alla utlandets större städer, utan äfven hos oss, der åtminstone alla de personer, som egnat sin uppmärksamhet åt arbetarebefolkningens förhållanden, varit i tillfälle att göra denna observation i särskilda af landets städer, icke minst i Helsingfors. Önskan att om möjligt utfinna ett medel för aflägsnandet af dessa, för samhällena i deras helhet icke likgiltiga missförhållanden har föranlett dertill, att mera eller mindre omfattande undersökningar af arbetarebefolkningens bostadsförhållanden under senaste tider blifvit utförda i särskilda städer. Dylika undersökningar ingå dels i arbetsplanen för de lokala statistiska byråerna i de utländska städer, der sådana finnas, dels hafva å en del andra orter tillfälliga undersökningar blifvit utförda. Dessa senare, hvilka kommit till stånd antingen på initiativ af de kommunala myndigheterna och af dem bekostats, eller företagits af privata personer med eller utan understöd af allmänna medel, hafva i främsta rummet åsyftat att erhålla en säker kännedom om denna befolknings bostadsförhållanden, sedda ur sanitär och ekonomisk synpunkt. Bland undersökningar i detta syfte må här framhållas bostadsenquëten för Basel af år 1889, föranstaltad af stora rådet och omfattande inalles 13,378 bostäder, nämligen bostäderna i alla de hus, hvilka beboddes af flere än en familj; de af H. Wallqvist med understöd af Lorénska stiftelsen år 1889 utförda undersökningarna öfver bostadsförhållandena för de mindre bemedlade i Göteborg, omfattande 1,249 bostadslägenheter; Hans Hess' år 1892 föranstaltade undersökning af arbetarebefolkningens i Nürnberg bostadsförhållanden, omfattande 666 bostäder; undersökningar af arbetarebefolkningens i Christiania bostäder, utförda år 1893 af Axel Holst på uppdrag af suudhetskommisionen och omfattande 1,946 bostäder; undersökningar af arbetarebefolkningens i Liegnitz bostadsförhållanden, utförda af d:r Solbring år 1896 samt omfattande inalles 780 bostäder; bostadsenquëten i Stuttgart 1894, omfattande 1,331 bostäder.

Äfven Stockholms stad anslog år 1896 5,000 kronor för liknande undersökningar, hvilkas resultat dock icke ännu äro kända.

Alla dessa undersökningar, som mer eller mindre fullständigt omfattat bostädernas läge, storlek, innevånareantal, luftmängd per person, belysning, fuktighet, bofällighet, vattenledning, m. m. samt delvis äfven hyrans storlek och de inneboende familjernas årsinkomster, hafva gifvit vid handen, att å de flesta orter en icke ringa procent af arbetarebefolkningens bostäder varit af i sanitärt afseende underhålligt beskaffenhet.

Såsom det viktigaste resultatet af dessa undersökningar måste anses den på en fast bas grundade kännedom om arbetarebefolkningens bostadsförhållanden och de dem vidlådande bristfälligheter, hvilken kännedom icke blott kan tjena till ledning för de sanitära myndigheternas åtgöranden, utan äfven gifva värderika hållpunkter för sträfvandena till förbättrandet af den arbetande befolkningens sociala ställning.

Enligt den kännedom Helsovårdsnämnden under en följd af år förvärfvat angående arbetarnes och de mindre bemedlades i Helsingfors bostadsförhållanden torde jemte ett icke ringa antal tillfredsställande bostäder äfven förekomma en mängd, hvilka i sanitärt afseende äro behäftade med både många och svåra brister. Speciellt framgår af de undersökningar angående tuberkulosens förekomst, hvilka sedan år 1896 af Nämnden utförts, att vissa af stadens arbetarebefolkning bebodda gårdar utgöra formliga härdar för tuberkulosen (44 gårdar med 4—9 tuberkulosfall i hvarje gård under åren 1896—98). Likaså synas de under innevarande år gjorda uppteckningarna af anmälda fall af mag- och tarmkatarr tyda på, att en del af de utaf den mindre bemedlade befolkningen bebodda gårdarna utgöra härdar äfven för dessa sjukdomar. (100 gårdar med 4—17 fall i hvarje gård). Då antagas måste att sjelfva bostadsförhållandena, åtminstone i någon mån, härvid göra sitt inflytande gällande, så synes det Helsovårdsnämnden, att den ifrågasatta undersökningen af arbetarebefolkningens bostadsförhållanden åtminstone ur sanitär synpunkt är synnerligen önskvärd och säkerligen äfven komme att gifva för den allmänna sundhetsvården beaktansvärda resultat; och vill Nämnden förty förorda dess utförande.

Hvad beträffar sättet och planen för undersökningen, så synes det Nämnden fördelaktigast att densamma utföres under Nämndens öfverinseende; detta dels af den orsak att undersökningen, om också icke uteslutande, så dock till hufvudsaklig del kommer att beröra sanitära förhållanden och dels äfven därför att flere af de Helsovårdsnämnden underlydande tillsyningsmännen genom mångårig tjänstevärksamhet förvärfvat sig en omfattande kännedom isynnerhet om den mindre bemedlade befolkningens bostadsförhållanden och därför genom sitt biträde väsentligen kunde underlätta dessa undersökningar.

Sjelfva planen för undersökningarna borde i stora drag gestalta sig på ungefär följande sätt. Ehuru visserligen en bostadsenquôte omfattande alla af den mindre bemedlade befolkningen bebodda lägenheter vore önskelig, förutsätter en sådan dock



mycken arbetskraft och äfven icke ringa kostnader, hvadan det synes Nämnden att man här, likasom å de flesta andra orter, der liknande undersökningar blifvit gjorda, kunde, åtminstone tillsvidare, nöja sig med att undersöka endast ett mindre antal bostäder, exempelvis 2,000. Enligt folkräkningen af år 1890 omfattade staden inalles 13,893 hushåll; deraf 3,766 med flere än 4 personer per rum — en i hygieniskt afseende skadlig trångboddhet. Då stadens innevånareantal sedan dess stigit med i det närmaste 25 % torde man för närvarande kunna uppskatta antalet af samtliga hushåll till i rundt tal 17,700 och för den trångbodda befolkningen cirka 3,800. Då den ifrågasatta undersökningen väsentligen afser att utröna denna dels af befolkningen bostadsförhållanden, så komme sålunda cirka halfva antalet af dessa till undersökning och borde sålunda en tämligen tillfredsställande kännedom om dessa bostäders beskaffenhet erhållas.

De omständigheter, hvilka vid undersökningarne böra beaktas, äro, i öfverensstämmelse med hvad å andra orter skett, följande:

1:o *bostadens läge*: i gatu- eller gårdsbyggnad, sten- eller trähus, och våning;

2:o *bostadens storlek*: antal boningsrum och kök, rummens storlek: längd, bredd och höjd;

3:o *bostadens beskaffenhet*: belysningsförhållanden: antal fönster i hvarje rum, dessas storlek och läge mot gata, gård, ljusgård, närhet till motstående hus;

rummens stånd: fukt, torrhet, bofällighet, m. m.;

4:o *antalet innevånare i bostaden*: fullvuxna män och qvinnor, barn under 10 år, antalet hos familjen inneboende, samt tillfälliga nattgäster, arbetas det i bostaden och i så fall huru många män eller qvinnor sysselsättas dervid;

5:o *bostadens bekvämlighetsförhållanden*: tillgång till vatten: genom vattenledning i kök, å gården; genom brunn å gården eller i grannskapet; afträden: gemensamma eller enskilda; i boningshuset eller i skild uthusbyggnad;

6:o *hyresförhållanden*: hyrestid, per år eller per månad; hyrans storlek; tiden för inflyttandet i lokalen.

Hufvudsakligen dessa omständigheter böra vid undersökningen beaktas. Möjligen kunde man derutöfver försöka att erhålla uppgift om familjernas årsinkomst, något som dock torde vara förenadt med svårigheter.

Hvad slutligen beträffar undersökskostnaderna kunna dessa på förhand endast ungefärligen beräknas. Vid de af stora rådet i Basel föranstaltade undersökningarne, hvilka omfattade 13,378 bostäder, stego utgifterna för insamlandet af primär uppgifterna till inalles 5,787,25 francs, hvilket utgör per bostad i medelkostnad cirka 0,44 franc; därtill kommo kostnaderna för det insamlade materialets bearbetning med inalles 4,542,75 francs eller per bostad cirka 0,34 franc.

För den föreslagna undersökningen i Helsingfors torde utgifterna kunna uppskattas till ungefär enahanda belopp.

För insamlandet af primär uppgifterna borde anställas 4 personer, hvilka partals skulle besöka alla de bostäder, å hvilka undersökning skulle företagas.

Hvarje sådant par borde dagligen i medeltal hinna med 30 bostäder (så var förhållandet i Basel) och således hvardera paren med tillsammans 60. Undersökningen af 2,000 bostäder toge således i anspråk en tid af 34 arbetsdagar eller inalles 144 dagsvärken och om afföningskostnaderna per dag beräknas till 6 mark, då ju pålitligt folk erfordras, stege hela summan till 864 mark, hvartill komme tryckningskostnaderna för erforderliga blanketter, m. m. cirka 136 mark. Hela utgiften för primär uppgifternas insamlande måste således beräknas till i rundt tal 1,000 mark. Härtill komma ytterligare kostnaderna för materialets sammanställning och bearbetning, hvilka i analogi med utgifterna för Basel enquêten torde i rundt tal kunna beräknas till åtminstone 1,000 mark. Samtliga omkostnader komme således att uppgå till minst 2,000 mark.

Om de föreslagna undersökningarne af Stadsfullmäktige beslutas anser Helsevårdsnämnden dem lämpligast kunna utföras på vårvintern, Februari—April.

Då det möjligen kunde ifrågasättas, att kombinera dessa undersökningar med den allmänna folkräkning, som år 1900 åter torde komma att ske, vill Helsevårdsnämnden framhålla, att sådant af praktiska skäl icke vore ändamålsenligt, ty folkräkningen, hvilken bör slutföras inom förloppet af en dag, erfordrar af denna anledning ett stort antal räknare, medan deremot bostadsundersökningarne, som utan olägenhet kunna fortgå under en längre tid, böra utföras af ett fåtal personer, på det att ett möjligast likformigt och pålitligt resultat må vinnas.

**Karl Bergbom.**

*R. Vuorio.*

*Utlåtande angående reglering af lönestaten för byggnadskontoret.*

DRÄTSELKAMMAREN

i

Helsingfors,

den 12 Januari 1899.

N:o 19.

*Till Helsingfors Stadsfullmäktige.*

Uti skrifvelse till Drätselkammaren för den 22 sistlidne December meddela Stadsfullmäktige, att budgetsutskottet uti sitt senare betänkande angående stadens utgifts- och inkomstförslag för år 1899 framhållit bland annat, hurusom mängden af det skrifarbete, som för närvarande åligger stadsingeniören, måhända mer än nödigt vore, för stadsingeniören försvårade fullgörandet af hans funktioner såsom tekniker; och syntes det utskottet som om en betydlig del af detta arbete kunde efter stadsingeniörens anvisning utföras af något biträde eller en sekreterare. Derjemte hade utskottet funnit det böra tagas i öfvervägande, huruvida icke stadsingeniörens och möjligen äfven andra tjenstemäns vid Byggnadskontoret aflöningar borde undergå en efter nuvarande förhållanden lämpad revision. Med föranledande häraf anmoda Stadsfullmäktige derföre ock Drätselkammaren att taga berörda frågor under ompröfning och hos Fullmäktige göra den framställning, hvartill Kammaren kan finna skäl förekomma.

Till fullgörande af det Kammaren sålunda lemnade uppdraget får Kammaren härmed, efter att hafva i saken meddelat sig med Byggnadskontoret, vördsamt anföra följande. Hvad då till först vidkommer mängden af det skrifarbete, som till undvikande af förfång för stadsingeniörens rent tekniska verksamhet enligt budgetsutskottets förmenande borde medels anställande af biträde af ett eller annat slag åt stadsingeniören förminsкас, så förefaller det som om utskottet icke hade beaktat, att den för stadens Byggnadskontor gällande instruktion af den 16 Februari 1892 icke sätter något hinder i vägen för antagande af biträden vid Byggnadskontoret efter behof, samt att uti stadens årliga utgifts-stater härför redan städse upptagits till oafkortadt belopp de anslag, Byggnadskontoret i sådant afseende föreslagit. Då denna omständighet emellertid icke kunnat vara medlemmarne i budgetsutskottet obekant, men i mom. C. af § 3 uti instruktionen för Byggnadskontoret, uti hvilket mom. hithörande omständighet

beröras, talas blott om *extra* biträden m. m., kan Drätselkammaren ej annat förstå, än att utskottet åsyftat ökande af Byggnadskontorets ordinarie personal med någon ny tjänsteman, en sekreterare ex professo, och tror sig Kammaren derföre från denna synpunkt böra betrakta frågan. Det ligger i sakens egen natur, att vid ett embetsverk af den beskaffenhet som stadens byggnadskontor en mängd skrifarbete ej kan undvikas, oaktadt verket i främsta rummet har en teknisk uppgift att fylla, men å andra sidan följer af detta verks art, att dervid ifrågakommande skrivelser på ytterst få undantag när i ett eller annat afseende beröra just den tekniska sidan uti förekommande ärenden. När Byggnadskontorets skrivelser icke gälla vidlyftigare motiv till föreslagna arbeten för stadens räkning i och för dess vidare utveckling samt komplettering eller remont af dess redan egande anläggningar jemte hithörande kostnadsförslag, innehålla dessa skrivelser derföre öfverhufvudtaget endast vissa tekniska upplysningar eller förvaltningen af stadens marker rörande uppgifter, hvilka af Drätselkammaren eller Magistraten affodratts kontoret. Skrifvelserna blifva då i de flesta fall ganska korta och uppställda mera i form af memoranda, promemorior eller syneinstrument efter en engång för alla inslagen typ, hvarföre sjelfva deras affattande, hvarom nu här är fråga, sannerligen icke kan prövas taga någon mera betydande tid i anspråk. Att dock stadsingeniören såsom föreståndare för Byggnadskontoret i dessa skrivelser afgangande sjelffallet måste taga en ej obetydlig del — och det i samma mån han verkligen är intresserad för stadens allsidiga förkofran — kan ej förnekas, men att derföre allt Byggnadskontorets skrifarbete eller ens största delen deraf efter kontorets nuvarande organisation skulle direkt falla på stadsingeniören, af honom personligen verkställas och blifva honom enligt gällande instruktion åliggande rent tekniska uppdrag till väsentligare hinder, hvarföre de ock borde å en sekreterare i vanlig mening aflyftas, vågar Drätselkammaren på det högsta betvifla. Utom att skrifarbetet å Byggnadskontoret i verkligheten varit fördeladt emellan kontorets ordinarie personal, sålunda att arbetschefen åtminstone i regeln uppgjort alla förekommande kostnadsförslag, arbets- och årsberättelser, statistiska tabeller m. m., geodeten utfärdat alla stadens marker rörande intyg och uppsatt samtliga syne- och värderingsinstrument samt begge dessa tjänstemän biträdt stadsingeniören äfven vid en del andra skrivelser affattande, förnämligast sådana rörande granskning af ritningar till privata byggnadsföretag, uppger Byggnadskontoret, att det ej varit ovanligt att äfven de extra biträden å Byggnadskontoret, när sådant lämpat sig, deltagit uti kontorets skrifarbeten. Medges måste väl, att nästan allt det arbete på stadens Byggnadskontor, som föranleder till afgangande af skrivelser, hör till kontorets minst angenäma sysselsättning och isynnerhet för en tekniker, som förnämligast är intresserad af konstruktioner och direkt arbetsledning, ofta måste förefalla betungande, men hör just ett dylikt arbete i främsta rummet enligt gällande instruktion för stadens Byggnadskontor dess främste man eller stadsingeniören

till, och kan det till följd af sakens beskaffenhet ej annorlunda vara. Skulle nödiga upplysningars och utlåtandens afgifvande åläggas annan underordnad tjänsteman vid Byggnadskontoret, upphörde med detsamma stadsingeniören att vara chef för kontoret och förlorade upplysningarna större delen af det värde, man nu sätter å desamma. Drätselkammaren och äfven nuvarande innehafvaren af stadsingeniörstjänsten synes den af Stadsingeniör Norrmén, i full öfverensstämmelse med andan i instruktionen för Byggnadskontoret, införda fördelningen af skrifarbetet å detta kontor vara synnerligen lämplig. Drätselkammaren kan derföre ock, likaså litet som Ingeniör Idström, och enligt hvad han uppgifvit äfven Ingeniör Norrmén skall hafva ansett, fatta annat än att, då arbetskraften å Byggnadskontoret öfverhufvudtaget vid vissa större byggnadsföretags utförande och vidlyftigare projekts utarbetande samt mera förekommande löpande göromål visar sig för liten, kontorets personal bör ökas med flere extra biträden, som äro *tekniker*, men att af ett specielt skrivarebiträde vore föga eller ingen nytta. Såsom ett bevis för, huru dock jemförelsevis ringa skrifarbetet å Byggnadskontoret är, isynnerhet när geodetens skrivelser, för hvilka lösen erlägges, undantagas, må blott anföras att icke ens i och för renskrifning härtill behöfts anställas skild person, än mindre skrifmaskin anskaffas, utan har renskrifningen verkstälts af bokhållaren å kontoret antingen och förnämligast under embetstimmarna eller i undantagsfall mot skild ersättning i hemmet. Men under framhållna förhållande inskränker sig det af budgetsutskottet till först ifrågasatta förslaget om anställande af en skild sekreterare åt stadsingeniören, att vid de årligen uppgörande utgiftsförslagen för Byggnadskontoret behovet af de extra tekniska biträden, kontoret för det instundande året kan komma att hafva, blifver tillbörligen beaktadt. Någon förändring deremot i instruktionen för Byggnadskontoret föranledes häraf icke.

För att emellertid Byggnadskontoret skall kunna anlita det större antal biträden, som för utarbetande af viktigare byggnadsprojekt och stadsplans-utvidgningar numera höra till ordningen för dagen — ja för att redan åt den nuvarande personalen och alla de myckna ritningar, som hopat sig å Byggnadskontoret, kunna lemna mera svängrum och utrymme — blir det ovilkorligen nödvändigt att förstora Byggnadskontorets ytterst trånga lokal. Om i verkligheten något större förslags afgifvande af Byggnadskontoret försenats, måste det tillskrifvas kontorets inskränkta lokal, som omöjligen medgifvit antagande af flere biträden, än å kontoret under de senaste åren varit anställda. En utvidgning af Byggnadskontorets lokal kunde vinnas derigenom att Vattenledningskontorets lokal afstods åt Byggnadskontoret och för Vattenledningskontoret bereddes lokal i annat hus. Uti stadens vid Senatstorget egande gårdar finnes emellertid icke numera någon disponibel, för Vattenledningskontoret närmelsevis lämplig lokal, men står en sådan, enligt hvad Vattenledningskontoret uppgifvit, bestående af 4 rum och kök, nu för en längre följd af år till buds i gården N:o 3 vid Katrine-

gatan för den jemförelsevis måttliga hyresafgiften af 1,300 mark per år. Drätselkammaren, som anser att detta lämpliga tillfälle ej borde försummas, får för den skull föreslå att Stadsfullmäktige ville bemyndiga Kammaren:

*att från förstinstundande Juni månad för en tid af 3 år upphyra sagda lokal för Vattenledningskontorets behof.*

Hvad sedan beträffar budgetsutskottets förslag att i öfvervägande skulle tagas, huruvida icke Stadsingenjörens och möjligen äfven andra tjenstemäns vid Byggnadskontoret aflöningar borde förhöjas för att blifva mera öfverensstämmande med tidens fordringar, så måste Kammaren visserligen erkänna att stadsingenjörens löneförmåner äro jemförelsevis små samt att desamma antagligen i en snar framtid måste förhöjas, men med afseende derå att platsen alldeles nyss blifvit med ny innehafvare under gällande vilkor besatt, hålla för att frågan till denna del blifvit för sentida väckt, i det densamma bort behandlas förrän stadsingenjörstjensten anslogs ledig att ansökas. Drätselkammaren får också derföre föreslå:

*att löneregleringarna vid Byggnadskontoret till denna del tillsvidare lemnas beroende.*

En löneförhöjning, som dock genast nu enligt stadsingenjörens och Drätselkammarens åsigt borde ifrågakomma, är arbetschefens vid Byggnadskontoret. Sedan den förré innehafvaren af tjensten nyss utnämns till stadsingenjör, står platsen ledig; och för att till denna ytterst viktiga post måtte erhållas någon mera framstående och fullt kompetent ingenjör, torde en reglering af lönevilkoren ej kunna undvikas. Stadsingenjören säger sig hafva kunskapat bland fackkamrater, som äro sysselsatta vid järnvägsbyggnader i landsorten, huruvida de vore hugade att ansöka arbetschefsplatsen vid stadens Byggnadskontor, men erhållit afböjande svar. Ehuru i sådant afseende ifrågakomma ingenjörer uppbära nominelt betydligt lägre löner än 6,000 mark, som utgör arbetschefens lön enligt nu gällande stat för Byggnadskontoret, skola de dock med hänsyn till de dryga lefnadskostnaderna i Helsingfors anse sig för närvarande vara i ekonomiskt hänseende bättre ställda, än arbetschefen vid Byggnadskontoret vid nu gällande löneförmåner. Såsom en uppenbar oegentlighet uti Byggnadskontorets lönestat är också den, att stadsingenjören utom lön uppbär resemedel, men icke arbetschefen, som dock i ännu högre grad än stadsingenjören måste befinna sig å rörlig fot. Af framhållna skäl har det synts Drätselkammaren nödvändigt att arbetschefens grundlön nu skulle höjas med 500 mark eller från 6,000 till 6,500 mark per år samt honom dessutom tilldelas 500 mark i resemedel per år och hans årsinkomst således tillsvidare uppgå till sammanlagdt 7,000 mark. Naturligtvis skulle bestäm-

ningen om 10 procents förhöjning af grundlönen efter 5 och 10 års tjenst qvarstå oförändrad. Drätselkammaren får derföre vördsamt föreslå:

*att Stadsfullmäktige ville godkänna en dylik reglering uti den för Byggnadskontoret gällande lönestaten.*

Slutligen får Drätselkammaren anmäla, att Kammaren till följd af den af budgetsutskottet väckta, här nu behandlade frågan angående ändringar uti Byggnadskontorets personal och dess aflöning ansett sig tillsvidare och intill dess Stadsfullmäktige häri fattat slutligt beslut böra låta anstå med ledigansläendet af arbetschefsplatsen och i stället förordnat biträdande ingenjören vid Byggnadskontoret Emil Hindersson att under tiden bestrida tjensten. För fullständighetens skull torde ock böra nämnas, att Drätselkammaren förutsätter att de ökade utgifter i staten, som deri skulle föranledas, för den händelse Stadsfullmäktige funne skäl godkänna Drätselkammarens ofvan framställda förslag, komme att utgå ur Stadsfullmäktiges dispositionsmedel, till den del de hänföra sig till innevarande år.

På Drätselkammarens vägnar:

**G. von Christierson.**

*Th. Tallqvist.*





*Utskottsbetänkande med förslag till ny byggnadsordning för  
Brunnsparkens östra villaområde.*

Från Magistraten och Brandkommissionen hafva Stadsfullmäktige fått emot-  
taga nedanstående två skrivelser:

MAGISTRATEN

i

Helsingfors.

*Till Helsingfors Stadsfullmäktige.*

*Helsingfors d. 9 Dec. 1896.*

N:o 215.

Den för östra villaområdet i Ulrikasborgs Brunnspark den 19 Januari 1886 fastställda byggnadsordning tillåter i sin 2 § uppförandet derstädes af två våningars trähus. Ehuru detta medgifvande antagligen gjorts under förutsättning, att å samma villatomt icke finge uppföras flere än ett sådant boningshus, har Magistraten likväl, enär uttryckligt stadgande härom icke förefinnes, ansett sig icke kunna afstyrka bifall till ansökningar, hvilka beträffande uppförande å samma tomt af två eller flere tvåvånings trähus på senare tider gjorts hos Magistraten.

Då emellertid, i händelse en byggnadsverksamhet i nu antydd riktning finge fortsättas, härigenom icke allenast Brunnsparken komme att förlora sin natur af villastad utan äfven eldfaran för grannskapet i högst väsentlig mån förökas, anser Magistraten förändrade föreskrifter härutinnan i hög grad vara af behovet påkallade. Och då äfven i andra afseenden behof af ändrade bestämmingar beträffande bebyggandet af tomterna i östra Brunnsparken gjort sig gällande, har Magistraten trott sig böra till Stadsfullmäktiges pröfning öfverlemnna, huruvida icke åtgärder i sådant syfte omedelbart borde vidtagas; och tillåter sig Magistraten därför föreslå att, i analogi med förfarandet vid uppgörandet af förslag till den allmänna byggnadsordningen för staden, Stadsfullmäktige ville för ärendets beredning tillsätta ett särskildt utskott, uti hvilket, derest sådant anses nödigt, någon ledamot af Magistraten kunde såsom medlem af Stadsfullmäktige inväljas.

På Magistratens vägnar:

**E. Öhman.**

*Edv. Öhrnberg.*

## BRANDKOMMISSIONEN

i

Helsingfors,

den 13 Nov. 1896.

*Till Helsingfors Stadsfullmäktige.*

N:o 53.

Det sätt, på hvilket byggnader under senare tider uppförts i östra villaområdet af Ulrikasborgs Brunnspark i denna stad, har gifvit anledning till särskilda befogade anmärkningar. I stället för att, såsom afsigten påtagligen varit, i denna del af staden borde uppföras på lämpligt afstånd från hvarandra belägna byggnader i villastil, komme nämnda villaområde, ifall det nuvarande byggnadssättet ännu en tid framåt får fortgå, att utgöras af vanliga trångt bebyggda bostadstomter, der utbruten eldsvåda i de flesta fall tager öfverhand innan nödig hjälp hinner anlända. Till förekommande häraf borde derföre, enligt Brandkommissionens tanke, den för detta villaområde gällande byggnadsordning af den 19 Januari 1886 undergå särskilda ändringar. Mot innehållet i dess stadganden är att anmärka, bland annat: att tvåvånings trähus kunna på samma tomt uppföras på ett afstånd af endast tio fot från hvarandra; att till taktäckning å byggnader får användas plåt af bly eller zink, ehuru dessa ämnen, enligt den för staden den 3 Maj 1895 fastställda byggnadsordning, äro, på grund af deras ringa motståndskraft mot eld, förbjudna till användning vid taktäckning annorstädes i Helsingfors; att tvåvånings trähus kunna uppföras med en grundarea af 5,000 □ fot (440 □ meter), hvilken area redan för envånings boningshus af trä måste anses vara allt annat än knappt tilltagen; samt att tomt får bebyggas med hus till en areal af ända till fjerdedelen utaf tomtens hela yttinnehåll, inberäknadt äfven den del af tomtens, på hvilken åbyggnad icke får uppföras, hvarigenom byggnaderna kunna komma att stå närmare intill hvarandra än hvad borde vara fallet i en villastad, der tvåvånings trähus få byggas.

På grund af det ofvan anförda har Brandkommissionen derföre äran hos Herrar Stadsfullmäktige hemställa, huruvida ej Herrar Stadsfullmäktige ville vidtaga åtgärd derhän, att byggnadsordningen för Brunnsparkens östra villaområde underkastas sådan omarbetning, att densamma komme att innehålla föreskrifter, genom hvilkas iakttagande eldfaran för byggnader å berörda villaområde blefve mindre, än för närvarande är fallet.

På Brandkommissionens vägnar:

M. Vænerberg.

C. J. Timgren.

Med anledning af förestående framställningar hafva Stadsfullmäktige vid sammanträde den 12 Januari 1897 uppdragit åt undertecknade att till Fullmäktige inkomma med förslag till ny byggnadsordning för Brunnsparkens östra villaområde, jemte det utskottet tillika anmodats att ej mindre vid förslaget uppgörande beakta, att jemväl skönhetsintresset blefve vid bebyggandet af sagda stadsdel tillgodosedt, än att af stadens byggnadsinspektör infordra ett utkast till ny byggnadsordning, att tjena till ledning vid utskottets arbete.

Sedan stadens byggnadsinspektör, på anhållan af utskottet, uppgjort och till utskottet inlemnadt ett utkast till den nya byggnadsordningen, har utskottet, med ledning af sagda utkast och i samråd med byggnadsinspektören, utarbetat här närslutna förslag.

Vid affattandet af förslaget har utskottet utgått från den synpunkten, att stadens allmänna byggnadsordning af den 3 Maj 1895 borde äfven för ifrågavarande område tjena till efterföljd, såvidt den icke genom den speciela byggnadsordningen ändras. Med föranledande häraf ingår uti nu föreliggande förslag i allmänhet icke något stadgande, som skulle vara infördt redan i den allmänna byggnadsordningen, och har utskottet sökt att afpassa ordningsföljden af ifrågavarande stadganden efter stadgandenas ordningsföljd i berörda byggnadsordning.

Genom bestämningarna i § 1, hvilka äro af enahanda innehåll med stadgandena i 8 § af nu gällande byggnadsordning för Brunnsparken, öfverlemnas åt Magistraten att, efter pröfning, utfärda föreskrifter beträffande underhållet af vägarna genom villaområdet. I följd häraf blefve det Magistraten öppet lemnadt att bestämma, att dessa vägar må makadamiseras och ej behöfva stenläggas, såsom fallet vore om bestämningarna i byggnadsordningen beträffande stadens gator skulle gälla äfven omordade vägar, hvarjemte ej heller gångbanorna nödvändigtvis behöfde erhålla den bredd, som den allmänna byggnadsordningen för gångbanorna i öfriga delar af staden föreskrifver.

2 § öfverensstämmer med 7 § i den nuvarande byggnadsordningen för Brunns-parken, dock har deri stadgade mått af 25 fot, motsvarande 7,4 meter, ansetts kunna förenklas till 7 meter.

Enligt den allmänna byggnadsordningen får hus af brandfritt ämne utan takfall åt grannens tomt uppföras omedelbart i tomtgränsen, men hus af annan beskaffenhet deremot icke närmare sagda gräns än 3 meter. Då byggnaderna inom villaområdet torde böra hållas fristående, hvarigenom åsynen af fönsterlösa väggar och murar undvikas, samt afståndet emellan husen bör vara så stort, att uppkomsten af trånga och osnygga brandgator förebygges, föreslår utskottet, att husen inom området ej må få uppföras närmare tomtgränsen än 5 meter.

Stadgandet i 2 mom. 4 § motsvarar bestämningen i 5 § mom. 1 af nu gällande byggnadsordning för villaområdet. Omförmälda blåa linier å planen öfver

området torde hafva tillkommit dels till undvikande deraf, att byggnader blefve uppförda i störande närhet till parken, dels för att möjliggöra planteringar invid vägarna, dels äfven för att en utvidgning af dessa vägar uti framtiden, i händelse behöfvat skulle sådant påkalla, lättare kunde ske. Ifrågavarande stadgande torde förty, såsom af stor betydelse för områdets ändamålsenliga bebyggande, icke kunna undvaras.

I sista mom. af 4 § ingå samma föreskrifter som uti 5 § mom. 2 af nuvarande byggnadsordning för området.

Enligt 4 § i byggnadsordningen för Brunnsparken utgör den areal, som af villatomts yta högst får bebyggas, en fjerdedel af hela tomten. Erfarenheten visar emellertid att denna begränsning af byggnadsrättigheten är för lindrig, om man öfverhufvud vill genomföra områdets bebyggande såsom en villastadsdel. Utskottet har därför trots sig böra föreslå en minskning af den tillåtna byggnadsarealen till en femtedel. En ytterligare inskränkning har utskottet ansett böra göras genom stadgandet, att vid bestämmandet af sagda areal endast tredjedelen af den del utaf tomten, som är belägen vester om någondera af tidigare omförmälda blåa gränslinier, får tagas i beräkning. Att än mera inkräkta på den nuvarande byggnadsfriheten synes utskottet, om än ur synpunkten af skönhetsintresset önskligt, likväl numera vara ogörligt i betraktande deraf, att derigenom en alltför kännbar ekonomisk förlust skulle tillfogas de nuvarande tomtinnehafvarene. Såsom exempel derpå, huru förhållandet komme att gestalta sig i fall den af utskottet i anförd mätto föreslagna begränsningen blefve gällande, må anföras, att i sådan händelse tomten n:o 1 vid östra allén redan vore bebyggd i största tillåtna utsträckning.

Stadgandet i 6 § derom, att minsta tillåtna afstånd mellan två byggnader är 8 meter, synes utskottet motiveradt af nödig hänsyn till önskningsmålet, att ifrågavarande tomter må bebyggas endast såsom villatomter, d. v. s. med fristående hus.

Samma hänsyn påkallar jemväl bestämningen i 7 § derom, att hus af flere än två våningar ej må få inom området uppföras, från hvilket stadgande dock det undantag ansetts kunna medgifvas, att källarvåning i hus å starkt sluttande mark icke inberäknas i antalet våningar, ej heller gafvel- eller tornrum, som uti hus af brandfritt ämne inrättas. Hvad sålunda om källarvåning sägs, upprepar väl endast bestämningen i sista mom. 46 § uti allmänna byggnadsordningen, men har dock för större tydlighets skull äfven här utsatts. Föreskriften, att gafvel- och tornrum i hus af annat än brandfritt ämne ej får inredas till boningsrum, har tillkommit i brandsäkerhetens intrese. Utskottet har icke förbisett, att bestämningarna i 41 § af allmänna byggnadsordningen om maximibygnadshöjden, jemförda med stadgandet i sista mom. af 47 § angående sättet för mätningen af denna höjd, beträffande några tomter inom villaområdet hindrar uppförandet af hus utaf annat än brandfritt material. 48 § medger dock möjligheten att för dessa tomter bevilja undantag från ordnade påbud.

Enär byggnaderna inom villaområdet, på sätt tidigare redan framhållits, böra såvidt möjligt vara fristående, torde föreskrifterna i 8 § befinnas vara motiverade.

Då vägarna inom området äro jemförelsevis smala, kan, till undvikande af trafik hinder, uppläggandet af byggnadsmaterial å dem icke tillåtas. Deremot synes gerna sjelfva villatomterna, hvilka måste stå obebygda i långt större utsträckning än sådant för tomterna inom den egentliga staden är föreskrifvet, kunna få, efter Magistratens pröfning, användas till upplag af dylikt material under byggnadstiden utöfver hvad beträffande den egentliga staden är bestämdt.

Erfarenheten har ådagalagt, att de föreskrifter beträffande planteringar å enskildes tomter, hvilka härförinnan meddelats, icke noggrant efterlefas. Med anledning deraf torde stadgandet i senare mom. af 10 § derom, att i händelse tomtinnehafvare efter påminnelse uraktlåter att behörigen anlägga och underhålla planteringar å sin villatomt, sådant skall genom Magistratens försorg, men på tomtinnehafvarens bekostnad, fullgöras, befinnas vara af behovet påkalladt.

För utredning derom, i hvilken utsträckning villaområdet för närvarande är bebygdt, får utskottet hänvisa till närslutna plan jemte arealtabell.

Helsingfors, den 6 februari 1899.

R. F. v. Willebrand.

O. Kjällmanson.

A. V. Lindberg.

M. Schjerfbeck.

W. F. Heimbürger.

## Byggnadsordning för östra villaområdet i Ulrikasborgs Brunnspark.

För östra villaområdet i Ulrikasborgs Brunnspark gäller den för staden den 3 maj 1895 fastställda byggnadsordning med de afvikelser, nedan sägs:

### 1 §.

Allmän väg inom villaområdet skall behörigen underhållas på sätt Magistraten förordnar.

Underhållet af dessa vägar bekostas af villainnehafvarene samfäldt, och fördelas kostnaden för underhållet dem emellan i förhållande till yttinnehållet af deras tomter.

Jemför  
8 § i Brunnsparkens byggnadsordning.  
10—16 §§ i Allmänna byggnadsordningen.

### 2 §.

Tomt får ej mot allmän väg, eller på mindre än sju meters (7 m) afstånd från sådan väg, eller mot hafvet eller parken, hägnas annorlunda än med brutet stakett.

7 § i B. B. O.  
25 § i A. B. O.

## 3 §.

32—35 §§ i Industriel inrättning får ej inom villaområdet finnas.  
A. B. O.

## 4 §.

5<sup>1</sup> § i B. B. O. Byggnad får ej uppföras närmare tomtgränsen än fem meter (5 m) från  
37 § i A. B. O. densamma.

Ej heller får tomt bebyggas ytterom de å planen öfver området med blått betecknade gränslinierna eller, der sådan icke möter, närmare än sju och fyra tiondedels meter (7,4 m) från östra allén.

5<sup>2</sup> § i B. B. O. Uthus får icke förläggas mot allmän väg, parken eller hafvet.  
36 § i A. B. O.

## 5 §.

4 § i B. B. O. Af tomts yta må högst en femtedel bebyggas; dock att, der någon del af  
39—42 §§ i tomtens utgöres af område, å hvilket, såsom beläget ytterom någon af de i 4 § om-  
A. B. O. förmälda gränslinierna, byggnad icke får uppföras, ej mer än tredjedelen af detta område får tagas i beräkning vid bestämmandet af den till bebyggande tillättna ytan.

## 6 §.

Minsta tillättna afstånd mellan två byggnader är åtta meter (8 m).

## 7 §.

2 § i B. B. O. Byggnad får ej uppföras i flere än två våningar.  
46 § i A. B. O. I antalet våningar inberäknas icke källarvåning i hus å starkt sluttande mark, ej heller gafvel- eller tornrum i hus af brandfritt ämne.  
Uti hus, som helt och hållet eller delvis uppföres af annat än brandfritt ämne, får gafvel- eller tornrum icke till boningsrum inredas.

## 8 §.

6 § i B. B. O. För ny- och tillbyggnad erfordras, förutom öfriga föreskrifna ritningar, jem-  
49—51 §§ i väl ritningar till byggnadens samtliga fasader.  
A. B. B.

Likaledes får fasadförändring ej ske, der icke ritning, utvisande ändringen, blifvit i stadgad ordning godkänd.

Andra än prydliga och för en villastad egnade byggnader må icke till uppförande tillåtas.

## 9 §.

9 § i B. B. O. Allmän väg får ej för byggnadsupplag intagas; dock må tomtinnehafvare,  
62 och 63 §§ på sätt i 63 § af allmänna byggnadsordningen sägs, utverka rätt att å tomtens upp-  
i A. B. O. lägga virke och andra förnödenheter för arbetet under tid, som Magistraten bestämmer.

## 10 §.

Tomt bör hållas försedd med prydliga och väl värdade planteringar.

Dessa planteringar skola, der tomtinnehafvaren efter påminnelse sådant uraktlåter, genom Magistratens försorg, men på hans bekostnad, anläggas och underhållas.

11 §.

Denna byggnadsordning träder i gällande kraft den

### Areal-tabell

öfver Brunnssparkens östra villaområde.

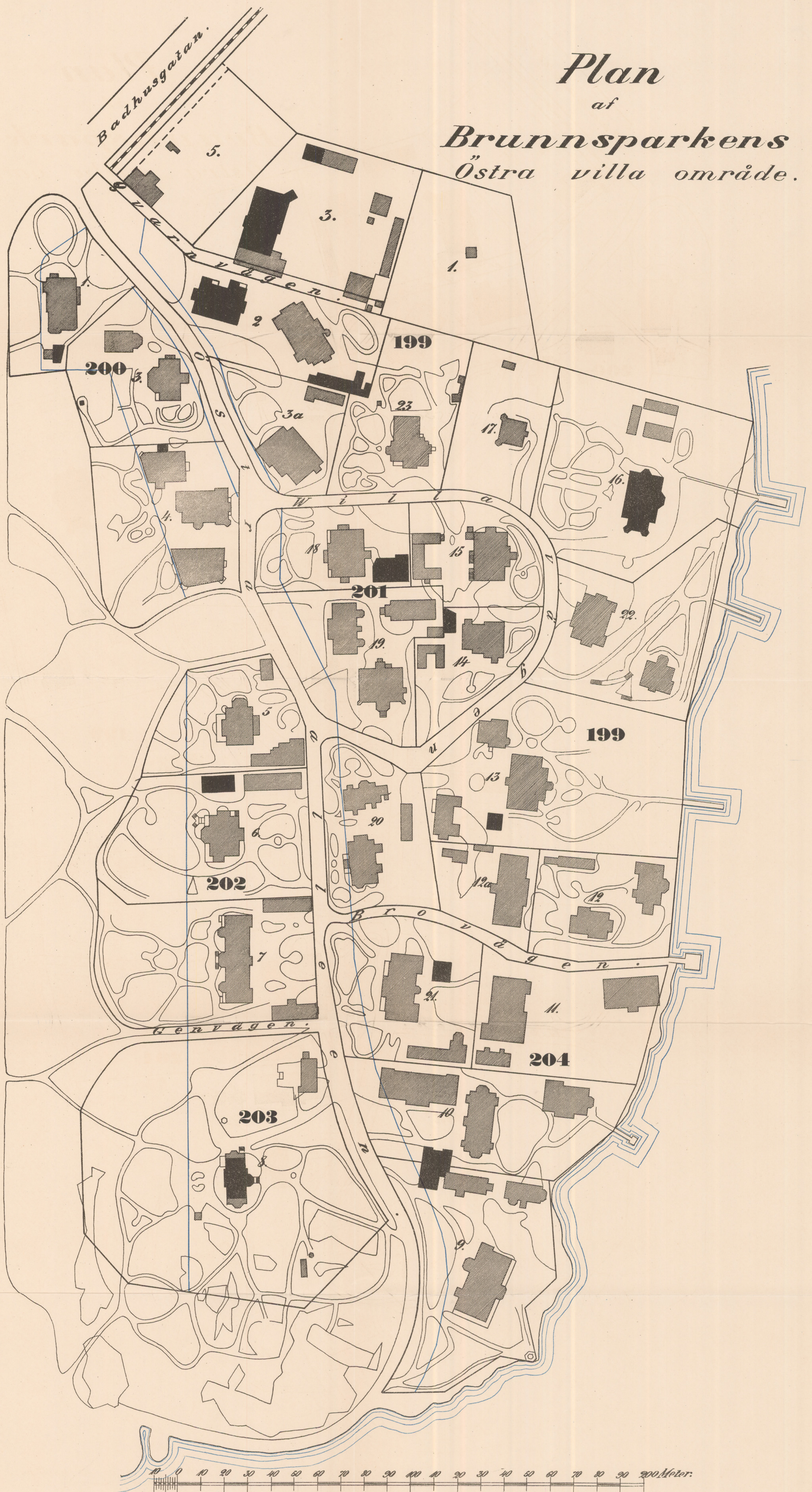
Kvarterets		Tomtens		Hus-arean		Summa husareal m <sup>2</sup>
N:o	Namn	N:o	Areal m <sup>2</sup>	Sten m <sup>2</sup>	Trä m <sup>2</sup>	
199	Blåklinten . . . . .	1	3,528,000	—	25	25
"	" . . . . .	3	4,233,563	392	659	1,051
"	" . . . . .	5	2,999,473	—	159	159
"	" . . . . .	2	4,284,000	440	362	802
"	" . . . . .	3 a	2,163,305	—	486	486
"	" . . . . .	12	2,706,190	—	510	510
"	" . . . . .	12 a	1,507,350	—	466	466
"	" . . . . .	13	6,479,000	46	694	740
"	" . . . . .	16	5,968,000	398	194	592
"	" . . . . .	17	2,429,234	—	152	152
"	" . . . . .	20	2,979,000	—	602	602
"	" . . . . .	22	4,160,000	—	464	464
"	" . . . . .	23	3,195,614	—	361	361
200	Konvaljen . . . . .	1	2,627,000	36	358	394
"	" . . . . .	3	3,006,000	—	358	358
"	" . . . . .	4	4,213,000	16	966	982
201	Smörblomman . . . . .	14	1,913,000	46	381	427
"	" . . . . .	15	2,230,000	—	514	514
"	" . . . . .	18	2,371,000	157	390	547
"	" . . . . .	19	3,535,000	—	856	856
202	Prestkragen . . . . .	5	2,644,000	—	546	546
"	" . . . . .	6	4,548,000	102	499	601
"	" . . . . .	7	4,919,000	—	695	695
203	Näckrosen . . . . .	8	11,820,000	261	180	441
204	Liljan . . . . .	9	5,210,000	105	876	981
"	" . . . . .	10	4,566,000	79	1,024	1,103
"	" . . . . .	11	3,773,000	—	838	838
"	" . . . . .	21	3,685,000	72	608	680

Helsingfors stads Byggnadskontor.

Helsingfors, Tidnings- & Tryckeri-Aktiebolagets tryckeri, 1899.



*Plan*  
*af*  
*Brunnsparkens*  
*Östra villa område.*





*Studier på de lägre industriella skolornas område jämte  
förslag till förberedande yrkesskolor i Helsingfors.*

*Berättelse öfver en studieresa, företagen sommaren och hösten år 1898 af lektorn Jon. Reuter på uppdrag af Stadsfullmäktiges i Helsingfors Nämnd för arbetareangelägenheter för att taga kännedom om skolvärkstäder i utlandet.*

Enligt mig meddeladt utdrag af det protokoll, som fördes vid Nämndens för arbetareangelägenheter sammanträde den 14 juli 1898, erhöll jag af Nämnden uppdraget att i utlandet studera skolvärkstäder samt öfver mina iakttagelser på detta område aflemna berättelse senast den 15 januari 1899, äfvensom att uppgöra förslag till en skolvärkstad i Helsingfors, hvarjämte Nämnden som önskningsmål uttalade att jag, så vidt möjligt, skulle taga kännedom äfven om andra fortsättningskolor till folkskolan än skolvärkstäder; och får jag härmedels, till fullgörande af mina åtagna förpliktelser, afgifva nedanstående berättelse.

I ofvannämnda utdrag angifves ändamålet för studierna vara organisation af skolvärkstäder. I det utdraget åtföljande betänkande af en komité för arbetareangelägenheter uppgifvas såsom skolvärkstäder vissa i Österrike och Frankrike existerande läroinrättningar, hvori värkstadsundervisning intager ett betydande rum i jembredd med teoretisk undervisning. Dessa anstalter äga åtskilligt gemensamt med de i flera länder existerande fackskolorna och lärvärkstäderna, hvarför jag trodde det vara nödvändigt att taga kännedom äfven om dem. Då vidare samtliga dessa läroinrättningar på sätt och vis stå i beroende af folkskolan, var det behöfligt att få en allmän öfverblick äfven öfver dessa skolors organisation. Tillika har jag, då tillfälle därtill gifvits, sökt skaffa mig en inblick i fortbildningsskolväsendet samt tagit notis om några skolor för kvinnliga yrken och handtvärk.

Min resa anträdde jag i slutet af juli och besökte därunder Tyskland, Österrike, Schweiz, Frankrike, Belgien, Danmark och Sverige. Mina studier bedref jag dels i de äfven å dessa områden väl försedda biblioteken i olika städer, dels i själfva läroinrättningarna, hvilka af föreståndarne beredvilligt för mig öppnades. Flere skolor voro, under den ofördelaktiga årstid resan företogs, tillslutna, men sattes jag dock i tillfälle att bese inredningen, läromaterielet och värkstäderna; andra skolor såg jag åter i full värksamhet.

Det torde knappast vara behöfligt att i denna redogörelse beskrifva alla de af mig besökta skolorna, då i synnerhet de i samma land belägna anstalterna ofta äro hvarandra nästan fullständigt lika och de förefintliga skilnaderna oväsentliga. Jag vill därför försöka gifva en total bild af undervisningsväsendet i de delar, som varit föremål för mina iakttagelser, och mera detaljeradt beskrifva endast de anstalter, som för någon grupp af skolor eller i något afseende synts mig typiska eller värda större uppmärksamhet. Tillika ber jag att vid tillfälle få återgifva de åsikter, hvaråt några af de personer, med hvilka jag talade om förhållandena och planerna i Helsingfors, gäfvö uttryck.

### Lägre teknisk och yrkesundervisning i det tyska kejsarriket.

Ehuru undervisningsväsendet inom de olika delarna af det tyska riket visa några skiljaktigheter, kan man dock indela de tekniken och handtvärket tjänande läroanstalterna i: tekniska högskolor, tekniska medelskolor och lägre tekniska läroinrättningar.

De tekniska högskolorna förutsätta en högre förbildning och meddela den högsta tekniska utbildning för fyra eller fem olika tekniska branscher, samt ha yttermera till uppgift att befordra de tekniska vetenskapernas framåtskridande.

De tekniska medelskolorna afse utbildningen på kortare tid af arbetskrafter, lämpliga för de mera fordrande, ehuru underordnade platserna inom de olika grenarna af industrin, och fordra som förbildning några klasser af ett gymnasium eller realskola.

Till de lägre tekniska skolorna kunna räknas konsthandtvärksskolorna, byggnadsskolorna, värkmästareskolorna, fackskolorna och fortbildningsskolorna. Förbildningen för dem alla är folkskolekurs.

Konsthandtvärksskolorna, hvilka oftast stå i samband med konsthandtvärksmuseer, utbilda isynnerhet sådana personer, hvilka hafva intresse för den konstnärliga sidan af ett yrke. Praktisk förbildning i yrket är i dessa anstalter önskvärd. De pläga äfven meddela utbildning åt lärare för lägre industriella skolor.

Byggnads- eller byggmästareskolor ha till uppgift att meddela sådana kunskaper, som kunna fordras af byggmästare och förmän vid byggen, eller äro erforderliga för dem, som drifva egen byggnadsaffär.

För inträde fordras, utom folkskolekurs, någon praktik i byggnadshandtvärk. Undervisningen är i allmänhet uteslutande af teoretisk art.

Värkmästareskolorna meddela teoretisk undervisning åt personer med praktisk förbildning, hvilka önska utbilda sig till värkmästare i mekaniskt-tekniska eller kemiska industrigrenar.

Fack- eller yrkesskolorna, hvilka äro af många olika slag, befinna sig vanligen i industricentra, och ha till uppgift att meddela såväl teoretisk som

praktisk och fullständig undervisning i den i nejden herskande industrin eller det mest utbredda handtvärket. Dessa skolor äro för detta ändamål försedda med värkstäder, hvori yrket pedagogiskt läres, samt inrättas stundom i en trakt för att där uppamma en industrigren, för hvars trefnad alla betingelser synas vara gifna. Sådana fackskolor finnas för: urmakeri, träsnideri, musikinstrumentfabrikation, halm- och korgflätning, keramik, väfveri, spetsknyppling, snickeri, skrädderi, metallarbeten, skomakeri, hvitvarufabrikation m. m.

Till fackskolorna böra också räknas de subventionerade lärvärkstäderna, sådana de förekomma i Baden. Man öfverlåter här åt välkända handtvärksmästare undervisningen af lärlingar mot ett visst anslag från statens sida och under värksam kontroll. Ett noggrant kontrakt är upprättadt mellan eleven och mästaren, och vid lärotidens slut skall eleven underkastas en pröfning.

Den mest utbredda läroanstalten för yrkesarbetare och lärlingar är yrkesfortbildningsskolan, hvilken äfven förekommer under benämningen handtvärkskola. Den har till ändamål att meddela teoretisk och fackundervisning åt arbetare och lärlingar, hvilka önska förkofra sig i sitt yrke. Den arbetar hufvudsakligen på kvällarna och söndagsmorgnarna, men har äfven för en del yrken, t. ex. målare, dagkurser. Hufvudvikten vid undervisningen ligger på teckning, geometrisk och projektionsritning samt fackritning; vidare fästes stort afseende vid modersmålet och affärsuppsatser, räkning med tillämpning på yrket och bokföring. Äfven i andra ämnen, såsom fysik, kemi, mekanik, materiallära och elektroteknik, meddelas undervisning, äfvensom i modellering, gravering, ciselering och konstsmide å orter där förhållandena så fordra.

Organisationen af dessa skolor rättar sig för öfrigt mycket efter lokala omständigheter. Stora städer fordra sålunda ett i många fack förgrenadt fortbildningsskolväsende, hvaremot små orter ha behof endast af enklare anstalter, hvori ett mindre antal ämnen läres.

Med de fortbildningsskolor, vid hvilka ordinarie lärare äro anställda, äro ofta förenade s. k. öppna teckningssalar, hvori arbetare och handtvärkare, hvilka tillfälligtvis ha ledigt eller önska sätta sig in i någon detalj, kunna under lärares ledning utföra ritningsarbeten under dagens lopp.

Besläktade med fortbildningsskolorna äro äfven de af fackföreningar underhållna skolorna, hvori lärlingar åtnjuta aftonundervisning i de resp. facken.

Som redan nämndes utgör folkskolan bottenskola för den lägre tekniska och industriela undervisningen. Besökandet af folkskola är i tyska riket obligatoriskt, och skolplikten varar från 6 till 13 eller 14 års ålder. Läroämnen i folkskolan äro: religion, tyska språket, läsning, skrifning, räkning, geometri, historia, geografi, naturhistoria, naturlära, teckning, sång, gymnastik och för flickor kvinliga handarbeten. I en del folkskolor kan dessutom läras slöjd och kokkonst samt hushållskunskap.

Som ett värksamt medel för höjande af lusten till vidare utbildning äro att nämna de ofta förekommande utställningarna af skolarbeten, lärlingsarbeten, och handtvärks- och industrialster öfver hufvud. Dessa ser man icke allenast i de större städerna, utan de påträffas ofta i småstäder och byar, där anordnade af yrkesföreningar.

Ehuru icke direkt hörande till undervisningsområdet, böra ännu nämnas de väl försedda och ypperligt inrättade bibliotek och de praktiga och ofta särdeles praktiska och instruktiva handtvärks- och industrimuseer, som finnas i flere af kejsarrikets stora städer.

### Fackskolorna i Aue, Rosswein och Leipzig.

Fackskolan för bleckarbetare i Aue, fackskolan för smide- och filarearbete i Rosswein och fackskolan för svarfvarer och träsnidare i Leipzig gälla för Sachsens förnämsta läroanstalter på fackskolans område. De äro alla egentligen „fullkomningsskolor“, d. v. s. de meddela de fackteoretiska och affärsmanskunskaper, jämte de praktiska färdigheter, som äro erforderliga för yrkesmästare och mindre fabrikanter, allt detta på grundvalen af föregående folkskolebildning och en två- (Aue och Leipzig) eller treårig (Rosswein) praktik i yrket.

*Fackskolan i Aue* räknar sina anor från år 1877 samt kom till stånd på initiativ af „Verein deutscher Blecharbeiter“, hvilken då räknade 650 medlemmar. Staden Aue skänkte till den blifvande anstalten en stor och välbelägen tomt samt dessutom omkring 20,000 rmk, sachsiska regeringen lämnade ett under 5 år räntefritt lån af 30,000 rmk samt skänkte dessutom 6,000 rmk till årsomkostnaderna för första skolåret. Af mästare och fabrikanter hopbragtes 40,000 rmk genom teckning af 10 rmks aktier. Med dessa medel byggdes skolhuset och begynte första läroåret, under det att vidare gäfvor af fabrikanter, dels i form af maskiner, dels i form af penningesummor, tillföllu skolan. Sachsiska regeringens årsbidrag utgör numera 7,500 rmk, hvarjämte „Schlesische Aktiengesellschaft für Bergbau und Zinkhüttenbetrieb“ årligen bidrager med 2,000 rmk.

Inträdesfordringarna äro, som redan nämnts, folkskolekurs och minst 2 års praktik i bleckvarubranchen, äfvensom fyllda 16 års ålder. Lärotiden är indelad i tre kurser, enhvar af sex månaders längd. Skolafgiften är 112 rmk 50 pf för hvarje kurs, hvarjämte en särskild afgift betalas för olycksfallsförsäkring. Hvarje elev är skyldig att själf anskaffa några små verktyg, såsom passare, några tänger, filar och mäjslar, till ett sammanlagdt värde af 15 rmk. Åt meddellösa elever, hvilka med framgång besökt anstalten under en kurs, kan lämnas fri bostad i skolbyggnaden, hvarjämte afgiften kan efterskänkas.

Läroplanen är följande:

*Lägsta klassen:* Aritmetik och algebra (t. o. m. ekv. af 1:sta graden med en obekant), 5 timmar. Planimetri med möjligast vidlyftig tillämpning af ytberäkningar på praktiska uppgifter, 2 timmar. Tyska, 4 timmar. Fysik, 1 timme. Kemi med fästadt afseende vid de för yrket viktigaste grundämnena och deras föreningar, 1 timme. Projektionslära, 2 timmar. Fackritning, 2 timmar. Frihandsteckning, 4 timmar. Skizzer, 1 timme. Rundskrift, 1 timme. Modeller, 2 timmar. De teoretiska ämnena upptaga sålunda 25 timmar i veckan. De praktiska öfningarna fortgå åter 28 $\frac{1}{2}$  timmar i veckan.

*Mellersta klassen:* Räkning med tillämpning på affärstransaktioner, 2 timmar. Algebra (ekv. af 1:sta graden med flere obekanta, ekv. af 2:dra och 3:dje graden), 1 timme. Stereometri, 1 timme. Tyska, 2 timmar. Fysik, 1 timme. Mekanik, 1 timme. Teknologi, 1 timme. Bokföring, 2 timmar. Byggnadskonstruktionslära, 1 timme. Fackvetenskap (förbränning och belysning med petroleum samt därtill hörande apparater), 1 timme. Projektionslära, 2 timmar. Skugglära, 1 timme. Frihandsteckning, 4 timmar. Byggnadsritning (hufvudsakligen de å byggnader förekommande bleckarbetena), 2 timmar. Fackritning, 2 timmar. Skizzer (hvarvid öfvas s. k. minnesskizzer), 1 timme. Modeller, 2 timmar. Summa 27 veckotimmar. De praktiska öfningarna å denna klass upptaga 26 timmar.

*Högsta klassen:* Räkning med tillämpning på affärslifvet, 1 timme. Konsthistoria, 1 timme. Fysik, 1 timme. Mekanik, 1 timme. Elektroteknik, 1 timme. Teknologi, 1 timme. Korrespondens, yrkesförordningar, 1 timme. Byggnadskonstruktionslära, 1 timme. Fackvetenskap (gasbelysning, badinrättningar, klosett-anläggningar), 1 timme. Modeller, 2 timmar. Projektionslära, 2 timmar. Frihandsteckning, 2 timmar. Byggnadsteknisk ritning, 2 timmar. Geometriska öfningar (hufvudsakligen yt- och volymeräkningar), 1 timme. Fackritning, 4 timmar. Repetitioner, 1 timme. Åt de teoretiska ämnena äro sålunda på denna afdelning anslagna 23 timmar i veckan, medan de praktiska arbetena upptaga 28 $\frac{1}{2}$  timmar. Fackskolan föranstaltar dessutom en 8 veckors specialkurs i metall-drifning.

Värkstaden är försedd med de bästa och nyaste maskiner, af hvilka några drivas medels en gasmotor om 3 hkr. De flesta maskiner drivas dock för hand eller fot. Det praktiska arbetet bedrivs af hvarje klass tre dagar med ens, hvarpå det teoretiska vidtager och fortgår 3 dagar. Man anser sig därigenom hinna mera, än om man hade praktiska ämnen en del och teori en annan del af dagen. De i värkstaden utförda föremålen ritas vanligen först under fackritningstimmarna, och bör eleven själf utföra behöfliga schabloner, drifningsformar, stampar m. m.

Jämte det eleven blir förtrogen med maskiner och för dem nya verktyg, utföras af dem de mest olikartade föremål, kanske till största delen hushållsföremål och kärl, men äfven en mängd olika byggnadsbleckarbeten. I hvardera fallet

lägger man vikt på användbarhet och dekorativa former. För icke många år sedan har man äfven begynt praktiskt utföra gas- och vattenledningar, badrumsinredningar, samt elektriska installationer af olika slag, äfvensom fullständig uppställning af åskledare. Det säger sig själf att alla de många arbetena utföras i en viss från det lättare till det mera fordrande fortlöpande ordningsföljd. Undervisningen sker i regeln kl. 7—12 med en kvart timmes fritid efter kl. 9, från  $\frac{1}{2}$  2—4, hvarpå en kvarts ledighet följer, och därpå åter kl 4—6. Vissa dagar äro några af dessa timmar dock lediga.

Den teoretiska undervisningen meddelas af tre lärare, af hvilka en är arkitekt, en fackman på bleckarbetsområdet, som senare bedrifvit universitetsstudier och gjort sig kompetent för beklädande af läraretjänster i matematik och naturvetenskap, och den tredje affärsman. Den praktiska undervisningen bedrifves af tre värmästare.

De förfärdigade arbetena tillhöra skolan, som försäljer desamma. Åtgången är dock ej alltid så stor, som önskvärdt vore, hvarför man någon gång äfven bortlottat en del saker.

*Fackskolan i Rosswein* grundades år 1894 af tyska smed- och filareföreningarnas sammanslutning. Under sin fyraåriga tillvaro har skolan fått emottaga af sachsiska regeringen 48,000 rmk, af staden Rosswein 45,000 rmk och dessutom per år 14,000 rmk, af smed- och filareföreningarnas sammanslutning 6,960 rmk, af skolvänner 5,920 rmk, samt dessutom skänker af maskiner, verktyg och läromaterial till ett värde af 7,170 rmk, samt af tyska rikskassan 3,000 rmk.

Inträdesfordringarna äro 17 års ålder, fulländad folkskolekurs, och minst tre års praktisk värksamhet i yrket. Skolan är indelad i tre afdelningar: en afdelning för byggnads- och konstsmide (A) med en extra fullkomningskurs för elektroteknik och konstsmide, en specialafdelning för konstsmide (B) och en afdelning för filare och elektroteknik (C). Afdelningen (A) är indelad i tre halfårskurser och omfattar främst konstruktiva uppgifter, och i andra rummet konstarbeten. De elever, som önska högre utbildning i konstsmide, kunna erhålla denna i halfårsfullkomningskursen för konstsmide. De, som önska utbilda sig i elektroteknik, deltaga under andra och tredje året i undervisningen i detta ämne, samt fullborda kursen under en extra halfårskurs. Specialafdelningen för konstsmide (B) och afdelningen för maskinfilare (C) omfatta jämväl tre halfårskurser. De elever, som vilja egna sig åt elektrotekniken, deltaga under andra och tredje året i undervisningen i elektricitet och fullkomna sig under en fjärde extra halfårskurs.

Skolafgiften är 100 rmk för hvarje halfårskurs. Dessutom betalar hvarje elev 25 rmk som ersättning för slitning å verktyg och maskiner. Utländingar betala dubbelt så stora afgifter.

Vid undervisningen i teoretiska ämnen fäster man stort afseende vid deras användning för fackundervisningen. På ritningen lägger man stor vikt,

och de utförda ritningarna läggas så vidt möjligt till grund för arbeten i verkstaden.

Efter ritningarna beräknas jämväl materialåtgången och kostnadsförslagen. I fackundervisningen undviker man gamla regler, och söker göra eleverna förtrogna med på vetenskapliga grunder stående förfaringssätt, samt håller dem till att själfständigt tänka öfver hvarje sak.

De praktiska arbetena bedrifvas i en mönsterverkstad med modärna hjälpmedel och maskiner och efter nyaste metoder, och i ett elektrotekniskt laboratorium. Verkstadsbyggnaden upptar en yta af 800 m<sup>2</sup> och har kostat 32,000 rmk. Däri äro uppställda 40 skrufstycken, 8 smidesässjor med ventilatorer, 16 arbetsmaskiner och en motor, hvarjämte nödiga verktyg finnas i tillräcklig mängd. I det elektrotekniska laboratoriet finnas flere dynamomaskiner med motordrift, ett accumulatorbatteri, mätapparater, belyningsanläggning m. m.

I verkstaden undervisas i och öfvas i behandling af ässjan och därvid brukliga verktyg, förfärdigande af dylika verktyg, böjning af vinklar och gasledningsrör, svetsning af ringar af platt- och rundjärn, smidning, filning och svetsning af låsdelar, förfärdigande af skrufvar, skrufnycklar, påsvetsning af stål, smidning af svarfstål, mäjslar m. m. I konstsmidet öfvas i förfärdigandet af trådringar, voluter och spiraler af platt- och rundjärn, framställning af svarfvade stafvar af kvadratjärn, smidning, utpunsning och gravering å ornament, blad, blommor och prydnadsbeslag, förfärdigande af skyltarmar, ljusstakar m. m., utförandet af särskilda drifningsarbeten i järn, hvarpå följer etsnings- och galvaniseringsarbeten. Härefter kommer handterandet af verktygsmaskiner, förfärdigandet af precisionsinstrument, rörförbindningar, härdningsarbeten, lödningsarbeten m. m. I det elektrotekniska laboratoriet utföras särskilda mätningsarbeten, såsom mätning af ledningsmotstånd, strömstyrka och spänning, mätningar å dynamomaskiner, elektromotorer och accumulatorer, samt öfvas i installation och skötsel af elektriska ledningar.

Undervisningen sker efter följande läroplan:



L ä r o ä m n e n .	Afdelning A. Byggnads och konstsmide.			Extra fullkomningskurs för konstsmide.	Extra fullkomningskurs för elektroteknik.	Afdelning B. Specialkurs för konst- smide.			Afdelning C. Filarearbeten och elektro- teknik.			Extra fullkomningskurs för elektroteknik.
	Timmar i veckan.					Timmar i veckan.			Timmar i veckan.			
	1	2	3			1	2	3	1	2	3	
	Algebra . . . . .	5	—			—	—	—	—	—	—	
Geometri . . . . .	5	—	—	—	—	—	—	—	5	—	—	—
Räkning . . . . .	3	—	—	—	—	3	—	—	3	—	—	—
Projektionslära jämte ritning .	8	—	—	—	—	8	—	—	8	—	—	—
Fackritning för byggnadssmide	—	10	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Maskinritning . . . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	8	16	16	—
Elektroteknisk ritning . . . . .	—	—	—	—	5	—	—	—	—	—	—	10
Frihandsteckning . . . . .	7	—	—	—	—	7	—	—	4	—	—	—
Konsthandtvärksritning . . . . .	—	7	5	16	—	—	16	16	—	—	—	—
Stillära och skizzer . . . . .	—	2	2	2	—	—	2	2	—	—	—	—
Ornamentmodellering . . . . .	—	—	4	4	—	—	4	4	—	—	—	—
Fysik . . . . .	3	2	—	—	—	—	—	—	3	2	—	—
Kemi . . . . .	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
Teknisk mekanik . . . . .	—	7	3	—	—	—	—	—	—	7	3	—
Maskinlära . . . . .	—	—	3	—	5	—	—	—	—	3	8	—
Konstruktionslära . . . . .	—	3	3	—	—	—	—	—	—	3	—	—
Mekanisk teknologi . . . . .	2	2	2	—	—	2	2	2	2	2	2	—
Elektricitetslära . . . . .	—	(3)	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—
Allmän elektroteknik . . . . .	—	—	(4)	—	—	—	—	—	—	—	4	—
Speciel elektroteknik . . . . .	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	4
Hustelegraf, telefon, åskledare .	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	2
Uppgörande af installationsplaner	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	3
Prakt.-elektr. öfningar . . . . .	—	—	—	—	16	—	—	—	—	—	—	16
Kalkylationer . . . . .	—	—	2	—	—	—	—	2	—	—	2	—
Gas- och vattenledningar . . . . .	—	—	(1)	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tyska och skrifning . . . . .	2	2	2	—	—	2	2	2	2	2	2	—
Bokföring . . . . .	—	—	3	—	—	—	—	3	—	—	3	—
Praktiskt värkstadsarbete . . . . .	16	16	12	30	8	28	26	20	10	10	10	8
Summa	52	51	51	52	43	50	52	51	51	48	50	43

De inom parentes stående siffrorna hänföra sig till valbara ämnen.

*Fackskolan för svarfvere och träsnidare i Leipzig grundades* år 1884 af några fackmän på detta område i staden Leisnig. Dess underhållande öfvertogs sedan af en för detta ändamål bildad förening, hvilken räknade medlemmar i många af Tysklands städer. För omkring 7 år sedan öfverflyttades anstalten till en i Leipzig hyrd lokal. Skolan åtnjuter understöd af sachsiska regeringen och af staden Leipzig, samt erhåller dessutom frivilliga gåfvor af flere fackföreningar.

Inträdesfordringarna äro folkskolekunskaper och betyg öfver minst två-årig praktik i yrket. Afgiften är för tyskar 75 rmk och för utländingar 100 rmk. Kursen varar ett år och kan för mera framåtskridna i yrket förkortas. Elever mottagas äfven i det praktiska arbetet på månad, och är afgiften månatligen 20 rmk. Skolan är indelad i tre afdelningar, en för svarfning, en för snideri (med underafdelning för modellering och läderplastik) och en för snickeri.

Undervisningen pågår 10 timmar om dagen, utom på lördagen, då den varar 7½ timmar. Undervisningsämnenä äro tyska, geometri, kemi, materiallära, räkning, bokföring, ornamentlära och arkitektonisk formlära, stillära, teknologi, teckning och fackritning, modellering, svarfning och skärning i trä, ben, sjöskum o. s. v. samt snickeri.

Värkstaden förfogar öfver 2 hyfvelmaskiner, bandsågar, fräsmaskiner, svarfstolar m. m. af nyaste konstruktion och drifna af elektromotor. De praktiska värkstadsarbetena bestå af olika träsvarfningsofningar, fabrikation af rökrekvisita, såsom cigarrmunstycken och pipor, förfärdigande af möbelbeslag af horn, ben och imiteradt material, förfärdigande af käppar och paraplyer, bearbetning af pärlemor, bernsten och celluloid; vidare öfvas i etsning och drifning, träsnideri, bränteknik, intarsiarbeten m. m. De, som egna sig åt snickeri som hufvudsak, syssla öfvervägande med ritning, men kunna äfven deltaga i ofvan angifna praktiska arbeten.

Med skolan är förenad ett litet kemiskt laboratorium, hvori undervisning meddelas speciellt i undersökning af lack och politur samt i färgning af de olika materialerna. Skolan är försedd med en instruktiv samling af råämnen, en ständig utställning af lärare- och elevarbeten samt ett ganska stort bibliotek med en utvald kollektion af planschvärk i facket.

### **Två fackskolor i Westfalen.**

I de små städerna Remscheid och Iserlohn äro två fackskolor för metallarbete i värksamhet, af hvilka den förra är af större intresse.

*Fackskolan för stål- och järnvaruindustrin i Remscheid grundades* 1882 och har till uppgift att medels samtidig teoretisk och praktisk undervisning utbilda lärlingar så långt, att en kortare lärotid efter utträdet ur skolan är tillfylles för att göra dem till dugliga och skickliga arbetare. Främst har man härvid haft blicken fäst på den i Remscheid och dess närhet blomstrande industrin, hvilken är i behof af väl utrustade utöfvare.

För inträde fordras fulländad folkskolekurs och fyllda 14 år. Det är också just vid denna ålder folkskolan här i regeln är genomgången. Undervisningen i Remscheidskolan försiggår på tre klasser, hvar och en upptagande en tid af ett år med ferier två veckor under pingsten, från medlet af augusti till medlet af september och från den 23 december till början af januari.

Den teoretiska undervisningen drifves ganska långt, och ritningen står icke i samband med värkstadsarbetet. Här förfärdigar man nämligen icke i värkstaden såsom i dylika skolor vanligen plägar vara fallet, sådana föremål, som förut blifvit uppritade under rittimmarna. Lektionerna pågå i regeln från kl. 7 till 12 och från kl. 2 till 7. Om vintern är arbetstiden något kortare.

Timfördelningen framgår af följande timplan, utvisande huru många timmar i veckan som egnas åt hvarje ämne:

Läroämne.	Lägsta klass.		Mellersta klass.		Högsta klass.	
	Sommar.	Vinter.	Sommar.	Vinter.	Sommar.	Vinter.
Tyska . . . . .	4	3	1	1	—	—
Affärskorrespondens . . . . .	—	—	3	2	2	2
Räkning . . . . .	3	2	2	1	—	—
Frihandsteckning . . . . .	6	5	5	4	—	—
Matematik . . . . .	5	4	5	4	5	4
Deskriptiv geometri . . . . .	—	—	—	—	2	2
Mekanik . . . . .	—	—	2	2	2	2
Fysik . . . . .	2	2	2	2	2	2
Kemi . . . . .	1	1	2	2	2	1
Metallurgi . . . . .	—	—	—	—	1	1
Mekanisk teknologi . . . . .	—	—	—	—	4	3
Linealritning . . . . .	7	5	6	4	—	—
Maskinlära . . . . .	2	2	2	2	4	3
Maskinritning . . . . .	—	—	—	—	7	6
Maskinskizzering . . . . .	—	—	—	—	3	2
Byggnads konstruktionslära . . . . .	—	—	—	—	2	2
Byggnadsritning . . . . .	—	—	—	—	2	2
Värkstadsundervisning . . . . .	30	24	26	26	18	18
Summa	60	48	56	50	56	50

Det kan vara skäl att något närmare redogöra för en del af denna skolas läroprogram, hvilket såväl hvad teorin som praktiken beträffar, synes redigt och ändamålsenligt uppställt, om ock den teoretiska undervisningen sträcker sig tämligen långt.

#### Lägsta klassen.

*Tyska:* Rättskrifning; grammatik; öfningar i förändring af uttryckssättet i en sats; berättelser efter dikter; beskrifningar och skildringar.

*Räkning:* De fyra räknesätten; utdragning af kvadratrötter; de nya måtten och vikterna; räkning med vanliga och decimalbråk; regula de tri; procent-räkning.

*Frihandsteckning:* Råta och krokiga linier; cirkelformer; enkla ytornament; öfningar med pensel; uppdragning af blyertsteckningar med tusch; afteckning af enkla träkroppar.

*Matematik:* Algebra: elementen af bokstafsräkning; de fyra räknesätten med hela och brutna tal; rötter; positiva och negativa potenser; ekvationer af första graden med en obekant. Geometri: grundbegrepp; råta linier; vinkeln; cirkeln; parallela linier; figurer i allmänhet; triangeln och de viktigaste satserna om denna; triangelkonstruktioner; månghörningar; ytberäkning; pytagoreiska teoremet.

*Fysik:* Kroppars allmänna egenskaper; elementära grundlagar ur mekaniken; krafter och deras mätning; sammansättning och sönderdelning af krafter; tyngdpunkten; jämviktslägen; stabilitet; arbete; det viktigaste ur hydrostatiken, hydrodynamiken och aerostatiken, allt med påpekande af de genomgångna lagarna.

*Kemi:* Grundbegrepp; metallerna och deras legeringar.

*Linealritning:* Öfning i dragning af skarpa linier med blyerts och dragstift; parkettfigurer med schraffering; cirkelbågar; anläggning af större ytor med färg; materialfärger; geometriska konstruktioner; konstruktion af koniska sektioner och cykloider; användning af kurvlineal.

*Maskinlära:* Begreppen maskin och mekanism; arbets- och kraftmaskiner; vindmotorer; hydrauliska motorer; pumpar; ångmaskiner och ångpannor; gasmotorer; varmluftsmaskiner; småmotorer.

#### *Mellersta klassen.*

*Tyska:* Uppsatser ur yrkeslivet; skrivelser till embetsvärk och ansökningar; biografier öfver framstående yrkesmän.

*Affärskunskap:* Bokföring; handelsgeografi; vexellära; nationalekonomi, omfattande egendom och kapital, arbete, arbetslön, arbetsförmåga, pris på varor och konkurrens; om handel, tull- och transportväsende; kredit; försäkringsväsende.

*Räkning:* Ränteberäkningar; rabatt och diskont; bolagsräkning.

*Frihandsteckning:* Afteckning af komplicerade bleckkroppar och skärningar af desamma; teckningar af produkter af Remscheidindustrin (sågar m.m.).

*Matematik:* Algebra: Ekvationer af första graden med flere obekanta; potenslära; ekvationer af andra graden med en obekant. Geometri: likformighetssatserna; om cirkeln. Trigonometri: trigonometriska funktioner; användning af dem; rätvinkliga triangeln; likbenta triangeln. Reguliera figurer.

*Mekanik:* Det viktigaste ur rörelseläran; häfstången och dess användning till vågar; tyngdpunkt och stabilitet; Guldinska regeln; friktionen; broms-dynamometern; tröghetsmoment; tillåtet yttryck; maskiner.

*Fysik:* Värmelära; grunddragen af meteorologin; akustik och optik.

*Kemi:* Lätta metaller och deras tekniskt viktiga användning; viktiga tekniska processer.

*Linealritning:* Kroppar i två projektioner; skugglinier; perspektiv.

*Maskinlära:* Maskinelement; nitar och nitförbindningar; skrufvar och skrufförbindningar; kilar och kilförbindningar; tappar och lager; axlar; kopplingar; rör och rörförbindningar; kranar och ventiler; tätningar.

#### *Högsta klassen.*

*Affärskunskap:* Vexellära; bokföring; räkning med statspapper och aktier; ränta på ränta; kalkylering af arbetslöner; självkostnader; brutto och netto.

*Matematik:* Algebra: Logaritmer; ekvationer af andra graden med två obekanta; aritmetiska och geometriska progressioner. Trigonometri: snedvinkliga triangeln. Stereometri: yt- och volymeräkningar; grunddragen af analytisk geometri i planet; repetition.

*Deskriptiv geometri:* Framställning af punkter, linier och plan samt deras ställning till hvarandra; kroppsgenomträngningar; skuggkonstruktioner.

*Mekanik:* Sammansatta rörelser; centrifugalkraft; pendelrörelse; centrifugalregulator; massor och deras rörelse; lagar ur hydrostatiken och dynamiken.

*Fysik:* Magnetism; elektriciteten; galvanism; ljus- och värmeföreteelser; elektromagnetism; praktiska användningar; elektriska mätningar; termoelektricitet; röntgenstrålar.

*Kemi:* Grunddragen af organisk kemi; de tekniskt viktigaste organiska ämnen; grunddragen af mineralogi.

*Metallurgi:* Järnets metallurgi; framställning af stål; andra metaller.

*Mekanisk teknologi:* Behandling af järn och stål i elden; ässjan; regler för smidning af stål; stålets härdning; verktyg för bearbetning af järn i varmt tillstånd; verktygsmaskiner; verktyg för smide- och filarearbete; skrufstycke; filning och borrar; gängskärning med kloppa; olika slag af gängor; järngjutning; deglar; kupolugnar; formning, formmaskiner.

*Maskinlära:* Remledningar; lin- och kettingsledningar; friktions- och kugg-hjul; pumpar; vattenhjul; turbiner; ångpanneanläggningar; beräkning af ångmaskiner; diagrammer; regulatorer; indikatorn.

*Maskinritning:* Maskinelement; förfärdigande af patentritningar; uppmätning och afteckning af maskindelar och maskiner; arbetsritningar; enkla uppgifter ur grafiska statiken.

*Maskinskizzering:* Utgör fortsättning af frihandsteckning och sluter sig nära maskinritningen, kompletterande densamma.

*Byggnadskonstruktionslära:* Byggnadsmaterialier; stenförband; fundamentmurar; hvalfkonstruktioner; bjelkförbindningar; bjelklag; fackvärkskonstruktioner; takkonstruktioner; enkla byggnader.

*Byggnadsritning:* Tegelförband; förband af huggen sten; fundament; hvalf; bjelklag; fackverk; takstolar; enkla byggnader.

Utom i dessa ämnen meddelas under 6 veckor 2 timmar om dagen undervisning i den första hjälpen vid olycksfall. Den ena af de två timmarna upptages af föredrag, den andra egnas åt praktiska öfningar i anläggande af förband etc.

Den teoretiska och ritningsundervisningen försiggår i ett skolhus i två våningar, medan värkstaden är inrymd i en enkel envåningsbyggnad. Maskinerna i värkstaden drivas af en 8 hk. ångmaskin, hvarjämte finnes en dynamomaskin och en petroleummotor. Eleverna erhålla alla samma utbildning, utan att hänsyn tages till deras egna önsknings. Bearbetning af järn och stål utgör hufvudsaken vid värkstadsundervisningen. Behandling af andra metaller och af trä bedrifves endast så långt som anstaltens behof och ändamål fordrar (modellsnickeri). Eleven undervisas i tre lärokurser, som ej stå i beroende af läsårets längd, utan af de framsteg som blifvit gjorda.

Dessa kurser äro i korthet följande:

#### *Första lärokursen.*

Smide. Behandling af hammare och smidstycke, användning af elden, kvadratjärnets uthamring, bildning af en spets m. m.

Filarbeten. Öfning med hammare, mejsel och fil, noggrant förfärdigande af enkla filarbeten.

Metallsvarfning. En serie enkla svarfabeten med handsvarfstål; gängskärning; bruk af supporten; borr- och gängarbeten; ett svarfabet af messing. Snickeri. Öfningar i träsågning; enkla träförbindningar.

Träsvarfning. Förfärdigande af en serie svarfabeten. Polering.

Slipning. Slipning af en mjuk stålplatta medels våt slipsten. Bearbetning af en härdad stålplatta på samma sätt.

Bleckarbeten. Förfärdigande af enkla kärl af hvitbleck, dels för hand, dels med tillhjälp af maskiner. Lödning af aluminium.

Lackering. De förfärdigade bleckkärlen behandlas med lackfärg.

Ångmaskin- och ångpanneskötsel öfvas å värkstadens egen maskin och panna.

Formning och gjutning öfvas sålunda att de yngre eleverna biträda de äldre.

#### *Andra lärokursen.*

Smide. Öfningar i svetsning; gardinhakar, spikar, muttrar, skrufvar, en tång, böjning af en plattjärnsring enligt gifna dimensioner och hopsvetsning af densamma, svarfstål och mejslar, enkla smidstycken med tillhjälp af ånghammare.

Filarbeten. Förfärdigande af borrar, gängskärning med kloppa, nitarbete, gängfilning, hårdlödning, gasrörsarbete, filning af en nyckel och nyckelskylt, en aluminiumnyckel.

Järnsvarfning. Användning af skrufspindelsvarf, skärning af höger- och vänstergångor, flata och skarpa, plansvarfning.

Snickeri. Enkla modeller för gjutbehof. Träsvarfning.

Polering. Framställning af halpolering å stålplattor, blankpolering af härdade stålplattor. Polering af verktyg. Metalldrifning. Enkla kärl af blybleck, britanniametall, messing och koppar.

Filhuggning. Förberedande öfningar, huggning af en såg, förfärdigande af en fyrkant-fil.

Härdning. Svarfstål; borrar, mejslar, filar, härdning af en stålplatta.

Galvanisering. Förfärdigande af profplattor af olika metaller för olika bad och strömstyrka, svarfnings- och andra arbeten behandlas i olika bad.

Maskin- och ångpanneskötsel. Skötsel af panna och maskin samt mätning af vatten och kolåtgången, manometern.

Formning och gjutning. Formning i formsand, formmaskin, gjutning i olika slags metaller, smältning i kopolugn och i degel.

### *Tredje lärokursen.*

Smide. Påsvetsning af stål; arbete med ånghammare.

Filarbete. Förfärdigande af ett kompliceradt profstycke.

Verktygsmaskiner. Svarfning efter mått, framställning af verktyg, såsom spiralborrar och fräsar; universalfräsmaskiner, filmaskiner och hyfvelmaskiner; arbetsstycken med hjälp af dessa maskiner.

Slipning af linealer, skalor m. m. medels smergelskifva; universalslipmaskiner; förfärdigande af en noggrann kaliber efter uppgifvet mått.

Metalldrifning. Ihåliga kroppar, drifning i aluminium.

Härdning af filar, borrar och fräsar m. m. efter olika metoder.

Skötsel af petroleummotor.

Formning och gjutning. Messingsgjute; temperugnen.

Elektrotekniska öfningar med likriktad ström; svetsning och lödning.

Utom dessa arbeten ha eleverna att utföra alla möjligen förekommande reparationer och monteringar i verkstaden.

De förfärdigade elevarbetena märkas med nummer och namn samt utställas i en särskild sal.

Hvarje elev skall vara försedd med två arbetskostymer af grått linne och ett läderförkläde.

En läsesal, försedd med lämpliga tidskrifter, är hela dagen öppen för lärare och elever.

Efter absolverad kurs gå eleverna ut i praktiken eller få platser å byråer.

*Fackskolan i Iserlohn* för metallindustri, utbildar sina elever till ritare, modellörer, gjutare, gravörer, förgyllare m. m. och är dess mål sålunda mera riktadt mot den konstnärliga sidan af industrin. Anstalten är försedd med värkstad för modellering i vax och lera, en värkstad för träsnideri och gipsarbeten, ett konstformeri, ett gjuteri, en värkstad för gravering och ciselering samt ett laboratorium för galvanoplastik. På förmiddagarna undervisas i teoretiska ämnen, på eftermiddagarna i värkstaden.

### Österrikes industriela bildningsväsende.

I motsats till hvad fallet är i de flesta andra kulturländer, är flertalet industriela bildningsanstalter i Österrike statens inrättningar. Endast ett mindre antal skolor tillhöra kommuner, föreningar och enskilda personer. Hela ifrågasvarande bildningsväsende står under enhetlig ledning, nämligen af Ministerium för Cultus und Unterricht, som jämväl genom inspektorer inspekterar detsamma. Den raska uppblomstringen af yrkesundervisningen i Österrike måste man tillskrifva just det, att staten tagit nästan fullständigt hand om densamma, och icke skyr att därpå nedlägga stora kostnader. Måktiga häfstänger för höjandet af det industriela skolväsendet äger Österrike jämväl i sina stora museer, undersökningsanstalter, och i den på nämnda ministeriums försorg utkommande publikationen „Centralblatt für das gewerbliche Unterrichtswesen“, som innehåller alla förordningar, diskussioner angående skolförhållanden, upplysningar angående läromaterial, äfvensom notiser om det nyaste på dessa områden i utlandet.

De industrin tjänande läroinrättningarna i Österrike kunna, om man frånser de tekniska högskolorna, indelas i fyra grupper, nämligen fackskolor för industriela hufvudgrupper, fackskolor för enskilda industrigrenar, allmänna handtvärkskolor och fortbildningsskolor.

Fackskolorna för industriela hufvudgrupper innesluta i sig högre fackskolor och värkmästareskolor. De fack hvori undervisning vanligen meddelas äro: konsthandtvärk, byggnadsindustri, mekanisk och kemisk industri. Anstalterna äro försedda med mekanisk värkstad, elektriska och kemiska laboratorier. Med dessa skolor äro ofta förenade specialkurser för ångpanneskötare och maskinister, elektrotekniker m. m.

Fackskolorna för enskilda industrigrenar äro afsedda att betjena och höja industrin i en trakt, hvori denna industri rotfästas sig. Sådana skolor finnas t. ex. för väfveri, glasindustri, keramik, trä- och metallindustri och andra yrkesgrenar. Äfven för underhållandet och höjandet af den s. k. hemslöjden har man inrättat dylika skolor. Så t. ex. har man skolor för stickning, spetsknyppning, träsnideri, korgflätning m. m. Dessa skolor äro dels mycket enkla, och ha då endast en lärare, dels rätt stora anstalter med ända till tio lärare och däröfver. Kostnaderna för



dessa läroinrättningar äro därför också mycket varierande — från några hundra gulden till 25,000 gulden. I alla dessa skolor är ritningen ett viktigt läroämne, och i anstalternas värkstäder erhålla eleverna en mästareläran motsvarande utbildning. Lärotiden är vanligen treårig, och för inträde äro folkskolekursaker nödvändiga. För närvarande underhållas af staten omkring 100 dylika skolor, hvarjämte de öfriga existerande — omkring 60 — åtnjuta statssubvention.

Med de flesta af dessa anstalter äro äfven förbundna fortbildningsskolor för de fack, hvori skolorna arbeta.

De allmänna handtvärksskolorna hafva ett annat mål än de förutnämnda anstalterna. Under det att de förra nämligen utbilda sina elever i ett visst fack, ha handtvärksskolorna till uppgift att meddela en god allmän förbildning för lärandet af ett yrke. De stå sålunda på den breda basen af alla arbetande klasser och äro att betrakta som en förskola till läran hos en mästare. I dessa handtvärksskolor kunna inträda gossar af tolf års ålder, hvilka enligt den österrikiska folkskolelagen ännu ha kvar två år af sin skolplikt. I handtvärksskolan skola de således fullgöra sin folkskolekurs och tillika erhålla en förberedande yrkesförbildning. Undervisningen är därför dels teoretisk, dels består den af arbete i de med skolan förenade värkstäderna, hvilka vanligen utgöras af en snickare- och en järnvärkstad, samt en modelleringssal, i hvilka alla elever genomgå en serie arbeten under första läsåret, för att vid det andra årets ingång delas i särskilda fack, beroende af visade anlag, egna och föräldrars önsknings. Skolorna ha antingen två- eller treårig kurs och äro förbundna med en yrkesfortbildningsskola samt stundom med kurser för maskinister och ångpanneskötare. De allmänna handtvärksskolorna äro tämligen nya — de första inrättades år 1885 — och deras antal är endast omkring tio. De äro dels statsanstalter, dels kommunala, och åtnjuta i senare fallet statssubvention. För dessa skolor utgaf staten år 1895 omkring 84,000 gulden.

Fortbildningsskolorna äro afsedda att betjäna de många unga yrkesmän, hvilka hvarken besökt fackskola eller handtvärkarskola. De gifva undervisning åt dessa sina elever på söndagarna och på hvardagskvällarna, samt äro äfven för en del yrken, t. ex. målare, försedda med dagkurser. De äro af hufvudsakligen två olika slag, nämligen allmänna fortbildningsskolor, hvilka enligt gällande förordningar lärlingar skola besöka ända till 18 års ålder, och fortbildningsskolor för något specialfack, hvori dessa skolor på grund af lokala yrkesförhållanden mera fördjupa sig. Dessutom finnas ännu några från äldre tider stammande tecknings- och modelleringsskolor samt fortbildningsskolor för flickor, hvilka egnat sig åt handel eller något annat för dem lämpligt yrke.

Folkskolan, hvarpå flere af de ofvannämnda läroanstalterna stöda sig, är i de österrikiska kronländerna antingen en allmän folkskola med åttaårig kurs eller ock består den af allmän folkskola med femårig kurs och den därpå följande borgareskolan med treårig kurs.

Hela skoltiden blir sålunda 8 år och infaller mellan 6 och 14 års ålder. Läroämnena äro: religion, läsning och skrifning, modersmålet, räkning i förbindelse med geometrisk formlära, det lättfattligaste ur naturhistorien, naturlära, geografi och historia med särskild hänsyn till fosterlandet och dess författning, teckning, sång, handarbeten för flickor, gymnastik.

Borgareskolan kan förenas med folkskolan och ha samma ledare som denna. Undervisningsämnena äro: religion, modersmålet i samband med affärsuppsatser, geografi och historia med särskild hänsyn till fosterlandet och dess författning, naturhistoria och naturlära, räkning i förbindelse med enkel bokföring, geometri och geometrisk ritning, frihandsteckning, skönskrifning, sång, handarbete för flickor, gymnastik. Franska, slöjd, piano- och violinspel kunna jämväl förekomma som valbara ämnen i dessa skolor. Med hänsyn till ortsförhållandena kunna borgareskolornas läroplaner vara riktade mot vissa yrken, så t. ex. kan vid undervisningen i naturlära lämnas en framstående plats åt beskrifning af de kemiskt-tekniska processer, hvarigenom en del produkter framställas, eller naturhistorian syssla som hufvudsak med växt- och djurriket med afseende fästadt å landtbruket. På likartadt sätt kunna borgareskolorna för flickor riktas i naturhistorieundervisningen mot köksväxt- och blomsterodling, och för detta ändamål jämväl vara försedda med skolträdgårdar.

I de ungerska kronländerna är folkskolan något afvikande organiserad.

### De allmänna handtvärksskolornas i Österrike uppkomst.

Befolkningen i en del af Österrikes industriella gebit kunde, i den mån industrin höjde sig och fordrade allt mera skickligt skolade krafter, icke finna sig tillfreds med att ungdomen ända till fyllda 14 års ålder var tvungen afhålla sig från arbete i verkstäder och fabriker. Oaktadt man gaf borgareskolan en riktning mot vissa yrken, och oaktadt man sökte göra ritundervisningen i denna skola af teknisk art, var man, som sagdt, icke till freds därmed. Hvad man inhämtade af yrkeskunskap var endast teori, och den tekniska ritningen hade intet samband med praktiska åskådningar och arbeten. Det saknades i dessa skolor det praktiska arbetets män, fackmän.

På slutet af 1870-talet upptogs frågan om dessa förhållanden till offentlig diskussion af den erfarne förkämpan för konsthandtvärket i Österrike, hofrådet von Eitelberger. I ett offentligt föredrag yttrade han: „Sedan skräen upphäfdes och näringsfrihet infördes, tränger sig allt starkare den frågan fram, huru den del af folket skall uppfostras, som egnar sig åt ett handtvärk, och i synnerhet hur den unge handtvärkaren skall erhålla tillräcklig utbildning i den teknik, som skall utgöra hans lefvebröd. All aktning för den allmänna bildningen, men det synes som om fordringarna på den allmänna bildningen i våra dagar lätt blifva

öfverdrifna, och att de fordringar skattas för ringa, som motsvara de ungas blifvande yrke.“ Eitelbergers föredrag resulterade i ett yrkande, att på de orter, där mark finnes för industriel värksamhet, skulle inrättas elementära arbetsskolor, hvilka skulle ställas i intim förbindelse med folkskolorna.

Detta föredrag blef utgångspunkten för ett långvarigt och lifligt meningsutbyte angående lämpligheten eller oändamålsenligheten af de österrikiska folkskolorna. År 1879 publicerade direktorn vid Brünns tekniska medelskola E. Wilda en skrift, hvari han säger: „Vi producera ständigt och ständigt tankearbetare på lager, på detta sätt utsugande vårt borgarestånd; ty endast en del af dem, som sålunda fattat hopp om en högre framtidsbana, komma fram till målet; de öfriga bli sedan handelsresande, underordnade ämbetsmän, skrivvare och alt som står till buds, blott icke handtvärkare“. Wilda ansåg borgareskolan kunna tjena som förbildningsanstalt för dem, som ämna sträfva till en högre fack- eller kommercial läroanstalt, men ville att vid densamma skulle inrättas en parallellafdelning, eller att den på mindre orter helt och hållet skulle förvandlas till arbetareförbildningsskolor, likgiltigt under hvilket namn. I dessa nya anstalter skulle mera rum lemnas åt ritning, och i en väerkstad skulle undervisas i arbeten af papp, trä och på de högre stadierna jämväl i metallarbete.

Eitelberger förenade sig helt och hållet med Wilda, och begynte nu på yrka en revision af folkskolelagen, och hans åsikter rönt år 1883 den framgången, att en skolväerkstad med privata medel inrättades i Wien.

I undervisningsministeriet, på hvilket alla förändringar i det allmänna skolväsendet och å yrkesundervisningens gebiet berodde, hade man emellertid noga pröfvat krafvet på folkskolans ställande i yrkeslifvets tjenst. Man hade funnit att mera borde på folkskolans fält göras för handtvärksförbildningen, men ville dock icke helt och hållet omorganisera den bestående folkskolan. Så stannade man vid beslutet att lemna spelrum för en ny skolkategori. År 1883 bestämde nämligen att från förpliktelsen att besöka folkskola skulle fritagas de barn, hvilka erhöilo undervisning vid högre skolor samt yrkes- eller landtbrukskolor, så framt dessa vore egnade att ersätta folkskolekurserna.

Kort efteråt, eller år 1885, framlades af ministeriets referent för industrielt undervisningsväsende, von Dumreicher, ett förslag till inrättande af *allmänna handtvärkareskolor*, hvilkas program å ena sidan löpte parallellt med folkskolornas, och hvilka å andra sidan skulle meddela yrkesförbildning. I dessa nya skolor skulle under två eller tre år, det är under elevens trettonde och fjortonde eller t. o. m. femtonde åldersår, i sammanhang med de teoretiska ämnena och ritningen, undervisas i alla elementära manipulationer vid hyffelbänk och svarfstol, skrufstycke och städ, hvilka öfningar kunde anses bilda grundlag för alla yrken, i det de uppöfvade handens färdigheter. Undervisningen i väerkstäderna skulle handhafvas af sakkunniga väerkmästare under uppsikt af tekniskt bildade ledare. Af en del lärare i de teoretiska ämnena skulle jämväl fordras högre teknisk utbildning.

Förslaget vann i ministeriet anslutning, och år 1885 öppnades i Imst den första allmänna handtvärkarenskolan. Denna, som hade två klasser, följdes af flere andra. Deras antal är dock icke ännu särdeles stort. Dylika skolor finnas endast i Linz, Klangefurth, Imst, Tetschen, Jungbuzlau, Jaromer, Kladno, Leitomischl, Kolin och Wolin. De äro dels statsanstalter, dels kommunala.

### Allmänna handtvärkarenskolan i Linz.

Handtvärkarenskolan i Linz öppnades år 1889 med första klassen, och var under läsåret 1891—92 i värksamhet med alla de tre klasser, den var afsedd att omfatta. Denna skola är en statsanstalt, i det att den eges och förvaltas af staten. På grund af ett afslutadt fördrag deltaga i de årliga driftkostnaderna den österrikiska landsfonden med 2,000 fl., staden Linz med 1,000 fl., öfverösterrikiska handelskammaren med 500 fl. och öfverösterrikiska yrkesföreningen (Gewerbeverein) med 1,250 fl. De två förstnämnda kontribuenterna lämnade dessutom till den första uppsättningen ett bidrag af 2,500 fl. Staden Linz har enligt samma fördrag åtagit sig att upplåta erforderliga lokaler samt ombesörja dessas värmning och upplysning, äfvensom att aflöna vaktmästare. Kostnaderna för skolan stego år 1892 till 12,100 fl., och voro år 1897 14,425 fl.

Enligt den för de allmänna handtvärksskolorna gällande läroplanen, meddelar skolan i Linz undervisning i teoretiska ämnen samt i värkstadsarbete. Lärainrättningen inrymmes i ett stort för detta ändamål uppfördt hus med ett tillräckligt antal klassrum och värkstäder. Metallvärkstaden är belägen i den väl belysta jordvåningen och består af två rum och en stor tambur, som tillika är tvättrum. I det ena rummet är plats för 10 filbänkar, hyfvelmaskin, svarf och plåtskärningsmaskin, hålstans m. m. I det andra finnas 6 skrufstycken, ässja och 4 stycken städ. Parterrvåningen innehåller i två rum trävärkstaden; i det ena rummet finnas 10 hyfvelbänkar, i det andra 4 och dessutom 4 svarfstolar; vidare fins ett litet rum eller rättare en afplankning för limkokningen. Värkmästarna, som leda undervisningen i dessa värkstäder, äro tvänne. Som princip hafva dessa att städse noggrant undervisa eleverna icke blott med hänsyn till huru värktygen skola handteras och huru en sak skall göras, utan äfven hvarför den skall göras just på detta vis.

Klassrummen och ritsalarna äro stora, och i dem har man vidtagit den anordningen, att på väggarna metersystemet är genom målning framställt.

Undervisningen i klassrum och ritsalar störes något af det buller, som uppstiger från värkstäderna, hvarför byggnaden ej anses vara fullt praktisk.

Undervisningen bedrifves i regeln mellan kl. 8—12 f. m. och 2—6 e. m. Första klassen har teoretisk undervisning nästan hufvudsakligen på förmiddagen och värkstadsarbete på eftermiddagen, medan de två öfriga klasserna ha de prak-

tiska ämnena på f. m. och teorin på e. m. Det stora antalet arbetstimmar anses icke vara betungande för eleverna, oaktadt de på första klassen äro endast 12 år gamla. Orsaken härtill påstås ligga i den uppfriskande omväxlingen af teori och verkstadsarbete.

Lärarne äro till antalet 15. Af dessa äro 5 ordinarie tekniskt bildade lärare, 2 värmästare, och de öfriga biträdande lärare, hvilka hafva sin hufvudsysselsättning vid folk- och borgareskolor. De tekniskt bildade lärarne syssla jämte sin undervisning med särskilda uppdrag på arkitekturens och maskinbyggnadens område, hvilket gärna ses af myndigheterna, som anse skolan därpå hafva endast gagn.

Undervisningen i Linzerskolan bedrifves enligt den af Ministerium för Cultus und Unterricht för alla handtvärksskolor fastställda läroplanen och i enlighet med det likaledes af samma myndighet bestämda programmet.

Läroplanen är följande:

L ä r o ä m n e n .	Timantal i veckan.		
	Klass I	Klass II	Klass III
a) Obligatoriska ämnen:			
Religion . . . . .	1	1	—
Undervisningsspråket och uppsatser . . . . .	4	3	—
Geografi . . . . .	2	1	—
Elementen af naturlära och mekanik . . . . .	2	2	2
Materialkunskap och teknologi . . . . .	2	4	3
Räkning med tillämpning på yrken . . . . .	3	2	2
Bokföring med tillämpning på yrken, och industriel lagstiftning Frihandsteckning . . . . .	—	2	2
Geometri, geometrisk ritning, projektionslära . . . . .	6	4	4
Fackritning . . . . .	—	3	2
Modellering . . . . .	—	6	8
Värkstadsarbete . . . . .	—	(4)	(4)
Skönskrifning . . . . .	6	9	14
	2	—	—
Summa	34	37	37
b) Relativt obligatoriskt ämne:			
Det andra landsspråket . . . . .	4	4	4

*Ann.* Ritning och verkstadsundervisning böra bedrifvas åtminstone 2 timmar å rad; i de teoretiska ämnena och i skönskrifning sker undervisningen alltid under enskilda timmar.

Modelleringen utgör för de elever, för hvilkas yrke den är nödvändig, en del af värkstadsundervisningen.

Angående värkstadsundervisningen säges i läroprogrammet:

„Denna undervisning skall vänja eleverna vid allvarligt arbete och göra dem systematiskt bekanta med de första handgreppen inom det valda yrket. Denna undervisning, som sluter sig till undervisningen i naturlära, teknologi, ritning och modellering, bedrifves på följande sätt:

Eleverna göras under ledning af dugliga värmästare och under öfver- uppsikt af facklärare i ändamålsenligt inrättade lokaler förtrogna med de viktigaste handvärktygen, och öfvas sålunda systematiskt i sågning, hyfling, stämning, svarfning o. s. v. eller i filning, borring, svarfning o. s. v. i metall. För att eleverna skola lära känna användningen af dessa operationer, förfärdigas därpå träförbindningar och konstruktionsdetaljer enligt vid fackritningen utförda detaljritningar. Gjutare och bronsarbetare öfva sig i formning i sand, lera och gips och i utförandet af gjutningen i en lätt smältbar legering.“

Första klassens elever deltaga i den nyss angifna undervisningen sålunda, att hälften af dem öfvas i träbearbetning sex timmar i veckan under ena hälften af läsåret och i metallarbete lika lång tid under den andra hälften. Vid andra halfårets början växla eleverna värkstäder. Undervisningen denna tid afser att stärka eleverna och förbereda dem för vidare arbete.

På andra klassen delas eleverna i fackgrupper på grund af egna och föräldrars önsknings, hvarvid skolledningen har att, om så önskas, tillhandagå med upplysningar och råd. I samma arbetsrum skola endast så många elever samtidigt arbeta, som utrymmet och värmästarens tid medger. I regeln får antalet elever i en grupp ej öfverstiga 20. Med afseende å beskaffenheten af arbetena skall ständigt hållas i sikte, att arbetet har att meddela en gedigen förbildning. Denna undervisning skall därför strängt hålla på noggrannhet i hvarje arbete, samt gifva öfning i de olika förfaringsätt, som kunna befordra skicklighet i yrket.

Från deltagandet i värkstadsarbetet äro endast de elever befriade, hvilka kunna påvisa, att de i en privat värkstad åtnjuta yrkesundervisning.

Undervisningen i trävärkstaden bedrifves i början mycket elementärt och fortgår systematiskt mot mera fordrande uppgifter. Sålunda begynner undervisningen på följande sätt:

Sågning af en brädbit i fibrernas riktning med rits på en sida.

Sågning af en brädbit i fibrernas riktning med rits på båda sidor.

Sågning vinkelrätt mot fibrernas riktning.

Sågning efter rits i 45° mot fibrerna.

Sågning i båge efter rits med cirkel.

Sågning i spiral.

Sågning af en våglinje.

Sågning af en våglinje jämte efterarbete med rasp och fil.

Utförande af ett enkelt arbete, t. ex. en uppsats å en möbel eller en konsol, hvori alla de utförda öfningarna förekomma.

I metallvärkstaden begynner man på följande sätt:

Ett stycke plattjärn filas rakt och i vinkel.

Afhuggning af plattjärn, utfilning af en rätvinklig inskärning i järnet enligt mått.

Utfilning af en trekantig inskärning i dylikt järn.

Användning af körnare, utfilning af en rund inskärning i plattjärnet.

Afhuggning af kvadratjärn, utfilning af ett fyrkantigt prisma.

Utfilning af ett åttkantigt prisma.

Utfilning af en cylinder.

Utfilning af tappar på en cylinder.

Utfilning af en pyramid af ett smidet ämne.

Utfilning af en kon.

Utfilning af en kub.

O. s. v.

De förfärdigade föremålen ha i allmänhet intet eller ett obetydligt handelsvärde och blifva dels förstörda (uppbrända, uppsmälta), dels enligt ministeriets förordnande utskickade som modeller till industriela skolor på landsbygden. Det är egentligen endast på högsta klassen föremål med något värde förfärdigas.

De läroböcker, som för närvarande begagnas i handtvärksskolan i Linz, äro:

Hanausek, Materialienkunde,

Gruber, Gewerbbl. Buchführung,

Gruber, Uebungsheft I och II,

Haymerle, Lesebuch für Gewerbeschulen,

Klauser, Gewerbbl. Rechnen,

Krist, Naturlehre für Realschulen,

Leinkauf, Glaubenslehre,

Mach, Abriss der Kirchengeschichte,

Menzer, Leitfaden der Geometrie,

Mitteregger, Anfangsgründe der Chemie,

Rothang, Schulatlas in 23 Karten,

Rupprecht, Gewerbbl. Geschäftskunde,

Sedlak, Postheft (Ausgabe B),

Zehden, Leitfaden der Handels- und Verkehrsgeographie,

hvilka alla kosta från 12, 15 och 25 kr. upp till 1: 20 fl. och erhållas i Winters bokhandel i Linz.

De modeller, hvilka i denna skola begagnas vid fackritningen för snickare, kunna genom beställning hos föreståndaren erhållas till ett pris af 90 fl., och äro de då förfärdigade af värmästaren för snickerivärkstaden. Modeller för formlära kunna jämväl på beställning förfärdigas, och till ett pris af 30 fl. Äfven

den under arbete varande modellserien för stenarbete, hvilken skall mångfaldigas i konstgjord sten, torde inom kort kunna fås. Fullständiga serier af de i värkstäderna förfärdigade arbetena erhållas gratis, enligt meddelade uppgifter, genom förmedling af konsul eller ambassadör från Ministerium f. C. u. U.

### Organisatoriska och statistiska uppgifter angående de österrikiska handtvärksskolorna.

Handtvärksskolorna begynna läsåret den 16 september och afsluta det samma den 15 juli, och hållas under läsåret kortare ferier på vanliga tider.

Vid de treklassiga skolorna äro i regeln 5 lärare anställda med 25 timmars undervisningsskyldighet i veckan (30 timmar, om ritning ingår bland läroämnena), nämligen en för byggnadsfacket, en för det mekaniska facket, en för ritning, en för modellering och en för naturvetenskap. För öfriga ämnen antagas biträdande lärare. För den praktiska undervisningen antagas två värmästare, hvilka äro förpliktade att i fall af behof vistas i värkstaden 60 timmar i veckan. I de tvåklassiga skolorna äro de ordinarie lärarne i regeln endast tre. Timplanen för de tvåklassiga skolorna öfverensstämmer nästan fullständigt med planen för de två första klasserna i den treklassiga skolan, sådan denna timplan angivits för skolan i Linz. En af de ordinarie lärarne utses till rektor, och dennes undervisningsskyldighet kan då minskas till 16 timmar.

Handtvärksskolorna äro dels statsskolor (6 st.) dels kommunala (5 st.) och åtnjuta i så fall statssubvention.

Kostnaderna för statsskolorna varierade år 1897 mellan 9,715 (tvåklassiga skolan i Klagenfurt) och 14,425 fl. (treklassiga skolan i Linz). Statssubventionen åt de kommunala skolorna vexlade mellan 2,500 (Kuttenberg) och 3,300 fl. (alla öfriga kommunala skolor).

Statistiken upptar för Linz och Klagenfurt följande siffror:

#### *Linz, 3 klasser.*

Lärarnes aflöning . . . . .	12,025 fl.
Undervisningsmaterial . . . . .	900 „
Regiekostnader . . . . .	1,325 „
Hyra . . . . .	175 „
	<hr/>
	14,425 fl.

#### *Klagenfurt, 2 klasser.*

Lärarnes aflöning . . . . .	8,815 fl.
Undervisningsmaterial . . . . .	550 „
Regiekostnader . . . . .	350 „
	<hr/>
	9,715 fl.



Den för skolan i Linz upptagna hyresposten 175 fl. gäller sannolikt något magasin eller dylikt, då anstalten, likasom dessa skolor i allmänhet, är inrymd i en kommunal byggnad.

### Handtvärkareskolorna i Sarajewo och Mostar.

Handtvärkareskolorna i Bosniens och Herzegovinas hufvudorter äro icke fullt på samma sätt organiserade som de likartade anstalterna i Öfverösterrike och Böhmen, ehuru analoga drag väl kunna spåras. Likasom de tidigare omtalade allmänna handtvärkareskolorna föreskrifva en viss tid, under hvilken alla elever böra genomgå en kurs i alla de förefintliga värkstäderna, så är äfven förhållandet detsamma i nu i fråga varande anstalter, hvilka dock å andra sidan ha en tydlig prägel af fullständiga fackskolor.

*Handtvärkareskolorna i Sarajewo* uppställa som inträdesfordringar fyllda 14 år, folkskolekurs (fyorklassig elementarskola), erforderliga kroppskrafter och en sund konstitution. De ynglingar, som uppfylla dessa villkor, antagas dock icke definitivt till elever, utan sker detta först då åtta veckor af läsåret förgått, om nämligen denna tid, hvilken betraktas som en profitid, gifvit tillfredsställande resultat och visat att den inträdessökande äger lust och fallenhet för ett yrke. Under de första 7 månaderna utföra eleverna arbeten i de i anstalten förefintliga trä- och metallvärkstäderna, och vid åttonde månadens ingång indelas lärningarna i skilda yrkesgrupper. För inhemska ynglingar är undervisningen kostnadsfri; då eleverna ej ha tillåtelse att aflägsna sig från anstalten under dagens lopp, erhålla de middag på skolans bekostnad. — Lärotiden är 4 år, hvarje år räknadt till 11 månader.

De olika yrken, som läras vid skolan, äro:

Snickarehandtvärket.

Filareyrket.

Smed- och vagnmakarefacket.

Undervisningsämnen äro: religion, landets språk i förbindelse med affärsuppsatser, räkning med tillämpning på yrken och i förening med bokföring, skrifning, naturlära, materiallära och teknologi, frihandsteckning, geometri och geometrisk ritning, projektionslära och ritning, fackritning och värkstadsarbete (17, 24, 34 och 36 timmar i veckan under de på hvarandra följande 4 åren).

*Handtvärkareskolan i Mostar* fordrar för inträde fyllda 14 år, tillräckligt stark kroppskonstitution, och 3-årig kurs i folkskola (elementarskola). Äfven här förelägges den inträdessökande en profitid, som dock är något kortare än i Sarajewo, nämligen 6 veckor. Eleverna arbeta i de olika värkstäderna under 3 månader, hvarpå indelning i olika yrkesgrupper företages efter vanliga principer. Undervisningen är kostnadsfri för inhemska elever, lärotiden är 3 år, hvarje år

med 11 månaders arbetstid. I anstalten erhålla eleverna kostnadsfri förplägning och erforderligt undervisningsmaterial.

Skolan utbildar för fyra handtvärk, nämligen:

Timmermans- och snickareyrket;

Byggnads-, bleckslagare- och filareyrket;

Smed- och vagnmakareyrket;

Skomakareyrket.

Det ofvan sagda angående denna skola gäller endast för de tre förstnämnda af dessa handtvärk. Af skomakarelärlingarna fordras sålunda för inträde icke tre- utan två-årig folkskolekurs. De undervisas i sitt fack icke häller i anstalten, utan i en privat verkstad och erhålla ett årligt understöd af 100 fl.

Undervisningsämnenäna äro för timmermän, vagnmakare och filare desamma som i Sarajewo, ehuru kurserna äro något kortare. Verkstadsarbetet pågår under de tre åren 24, 33 och 36 timmar i veckan.

De teoretiska undervisningsämnenäna för skomakerilärlingarne äro: uppsatsskrifning, räkning med tillämpning på yrket, bokföring, materiallära och tillskärningsritning.

Efter fullbordad kurs ha eleverna att genomgå en mästarepröfning, hvarvid dem förelägges att utföra ett skriftligt, ett grafiskt och ett praktiskt arbete.

### Fackskolor i Wien.

Bland de många fackskolorna, hvilka äro förenade med Teknologisches Gewerbemuseum böra i korthet nämnas *den lägre fackskolan för möbel- och byggnadssnickeri* samt *den lägre fackskolan för byggnadssmide och filarearbete*.

För inträde i skolorna fordras fulländad folkskolekurs, 14 års ålder och erforderliga kroppskrafter. Skolans värksamhet fördelas på fyra årsklasser; läsåret räknas från början af oktober till slutet af augusti och fördelas i två halvårssemestrar. Afgiften är 120 fl. för år. För verktygsslitning betalas dessutom 12 fl. per år. De förfärdigade föremålen bli anstaltens egendom och kunna af denna försäljas.

Undervisningen, som meddelas kl. 8 (7 om sommaren) —12 och kl. 2—6, är dels teoretisk, dels verkstadsundervisning. Arbetena i verkstaden bedrifvas i fackskolan för träindustri på första klassen 18, på andra klassen 23 (under sommarsemestern 31), på tredje klassen 24 (sommarsemestern 29) och på fjärde klassen 27 (sommarsemestern 40) timmar i veckan, samt 18, 16 (20), 24 och 24 (26) timmar i veckan på metallarbetsskolans olika klasser.

I träverkstaden omfattar undervisningen de särskilda vid bearbetning af trä förekommande manipulationerna: slipning af verktyg, skärpning af sågar, hyfning, fogning och limning, falsning, spåntning, sinkning, förtappning, använd-

ning af fanér, putsning, slipning och polering af plana ytor, framställning af polerade cylindrar, slipning och polering af profileringar, intarsiaarbeten, framställning af hela föremål, byggnadssnickeri, dörrar, fönster. — Man lägger härvid särskildt an på rationela metoder, uppöfvande af handens skicklighet, samt på noggrannhet och snabbhet.

I metallvärkstäderna sträcker sig undervisningen till byggnadssmidensarbete, filarearbete och svarfningsarbete, hvarvid öfning erhålles i begagnande af de vanligaste verktygsmaskinerna och i förfärdigande af verktyg. Äfven här vänjas eleverna vid noggrannhet, skicklighet och säkerhet i sitt arbete.

Bland teoretiska ämnen i den förra af dessa skolor märkes läran om inrättning och drift af en verkstad.

En särdeles intressant anstalt är den i närheten af pratern belägna *mönsterskolan för korgflätning*, hvarmed äro förenade stora planteringar af vide, hvilket är det material, som hufvudsakligen begagnas. Inrättningen är afsedd för sådana korgflätare, som ute på landsbygden inhämtat sitt yrke antingen af där bosatte korgflätare eller i någon skola, och därpå vilja fullkomna sig. Arbetena läras af tvänne värmästare och de härför behöfliga redskapen äro enkla och billiga. Skolan är försedd med en rikhaltig samling af läromaterial, bestående af modeller, förtydligande olika slag af flätningskonsten, samt föremål från eget land och utlandet, bestående af korgar af de mest olika slag, från de gröfsta till de konstmässigaste, och af möbler och hela möblemang, stoppade eller ostoppade. Utom i flätningsarbetet erhålla eleverna undervisning äfven i videokulturen.

### Fackskolorna i Bern.

Läroanstalten för utbildande af yrkesidkare i Bern är en af de märkligare, icke för att elevantalet vore så stort (139 år 1897), utan emedan denna skola redan innehåller fackafdelningar för fyra yrken, och emedan man dock har för afsikt att utvidga densamma med ytterligare afdelningar.

Anstalten begynte sin värksamhet för 11 år sedan med afdelningar för skomakeri och snickeri; sedermera ha tillkommit afdelningar för filare- och järnarbeten samt för bleckslageri; för närvarande står man i beråd att inrätta en skraddareafdelning och därpå torde andra yrken komma i ordningen. Lärotiden är för samtliga yrken 3 år.

Inträdessökande bör äga erforderlig kropps-konstitution, betyg från folkskola, och har dessutom att undergå en pröfning, hufvudsakligen i räkning och skrifning; han intages därpå i skolan till en 4 veckors profitid, och först om denna utfaller väl, är sökanden definitivt antagen till elev. Mellan eleven och anstalten upprättas härpå ett fullständigt lärokontrakt.

Undervisningen är afgiftsfri, och den ovanliga anordningen är träffad, att åt där af förtjenta elever från början af det första läroårets andra hälft kan utgifvas en premie, hvars storlek bestämmes på grund af de månatliga vitsorden. Dessa premier äro i medeltal för verkligt goda lärningar:

Under första läroårets andra hälft . . .	25 cent per arbetsdag
„ andra läroåret . . . . .	50 „ „ „
„ tredje läroåret . . . . .	75 „ „ „

De förfärdigade föremålen äro anstaltens egendom och försäljas af densamma i skolans försäljningslokal, hvarjämte beställningar utföras. De varor, som ej strax finna afsättning, förvaras i ett af anstalten upphyrdt magasin.

Skolan förfogar öfver ett stort hus i fyra våningar och tvänne på samma tomt uppförda mindre byggnader. I hufvudbyggnadens bottenvåning är järnarbetsverkstaden inrymd jämte magasinrum för kol och järn; vidare finnas här torkningsrum för trävirke och diverse ekonomielokaliteter. Själfva verkstaden upptager tre stora i rad liggande salar, där maskiner och filbänkar äro uppställda. I den öfver denna våning liggande etagen befinner sig träverkstaden, likaledes i tre stora salar, samt en ritsal, och ofvanpå dessa lokaler har direktorn sin bostad invid skomakeriwerkstaden, hvilken är betydligt mindre och är inrymd i en enda sal; i denna våning befinna sig vidare två ritsalar. I vindsvåningen slutligen är inrättadt ett internat, hvari de elever, som så önska, kunna ackordera in sig för ett pris af 400 frcs. för läroåret. — I de mindre byggnaderna befinna sig bleckslageriwerkstaden och de större maskinerna.

Timplanerna för de olika yrkesafdelningarna äro följande:

Läroämnen.	För skomakare.			Läroämnen.	För snickare.		
	I	II	III		I	II	III
Bokföring och räkning	3	3	3	Bokföring och räkning	3	3	3
Teori, mönsterritning .	4 <sup>1/2</sup>	4 <sup>1/2</sup>	4 <sup>1/2</sup>	Ritning . . . . .	7	2	7
Värkstadsarbete . . .	49 <sup>1/2</sup>	49 <sup>1/2</sup>	49 <sup>1/2</sup>	Värkstadsarbete . . .	47	46	47

Läroämnen.	För järnarbetare.			Läroämnen.	För bleckslagare.		
	I	II	III		I	II	III
Bokföring och räkning	3	3	3	Bokföring och räkning	3	3	3
Frihandsteckning . . .	3	3	3	Frihandsteckning . . .	3	3	3
Fackritning . . . . .	4	4	4	Fackritning . . . . .	5	5	—
Värkstadsarbete . . .	47	47	47	Värkstadsarbete . . .	46	46	51

Ledare af anstalten är en direktor (lön 4,200 fr.), som tillika är lärare i bokföring. Hvarje afdelning har dessutom sin särskilda tekniska ledare (lön 3 å 4000 fr.), hvilken meddelar undervisning i fackritning och stundom äfven i verkstadsarbetet. För detta senare finnas dock flere värmästare (lön 2,400 å 2,500 fr.) — i skomakerivärkstaden 2, i snickeriet 3, i järnvärkstaden 3 och i bleckslageriet 2. Det hela står under uppsikt och inspektion af en särskild kommission, vald af staden Berns myndigheter.

Läroanstalten underhålles af staden Bern med bidrag af kantonen Bern och förbundskassan. En rätt stor del af de medel inrättningen behöfver, intages genom försäljningen af de förfärdigade föremålen och de beställningar skolan är i tillfälle att utföra. Så steg lösen för de förfärdigade arbetena under år 1897 i de olika afdelningarna till följande summor:

Skomakeriet . . . . .	12,348: 65 fr.
Snickeriet . . . . .	21,365: 70 „
Järnvärkstaden . . . . .	10,954: 90 „
Bleckslageriet . . . . .	13,853: 90 „
	<hr/>
	Summa 58,523: 15 fr.

Samma år stego utgifterna till 142,561:45 fr. Skilnaden betäcktes af de ofvan angifna kontribuenterna, så att hvar och en erlade ungefär  $\frac{1}{3}$  däraf.

Det råmaterial, som förbrukades vid skolan, kostade för de olika afdelningarna:

Skomakeriet . . . . .	6,944: 30 fr.
Snickeriet . . . . .	14,469: 25 „
Järnvärkstaden . . . . .	6,768: — „
Bleckslageriet . . . . .	9,359: 05 „
	<hr/>
	Summa 37,540: 60 fr.

### Ett förslag till den österrikiska handtvärksskoleidéns tillämpning i Schweiz.

För ett par år sedan utsändes förbundsexperten för yrkesundervisningsväsendet i Schweiz, H. Bendel, att studera skolförhållandena i Sachsen och Österrike. Hr Bendel besökte äfven den allmänna handtvärksskolan i Linz, och fann sig varmt tilltalad icke blott af idén att sammanknyta folkskolekursens senare stadier med utbildningen för yrkesskicklighet, utan äfven af Linzerskolans värksamhet i öfrigt. I tvänne skrifter har hr B. påyrkat, att den princip som ligger till grund för de österrikiska handtvärksskolorna, äfven borde finna sin tillämpning i Schweiz, samt uppgör äfven ett förslag till en modifiering af de nämnda anstaltarnas läroplaner för förhållandena i hans hemland. Denna plan är följande:

L ä r o ä m n e n .	Antal tim. i veckan.	
	Kl. I	Kl. II
Religion . . . . .	2	2
Tyska jämte affärsuppsatser . . . . .	4	3
Franska (fakultativt) . . . . .	3	3
Räkning för yrkesidkare . . . . .	3	3
Bokföring för yrkesidkare . . . . .	—	1
Geografi och historia . . . . .	2	2
Naturlära . . . . .	2	2
Materiallära . . . . .	1	2
Skrifning . . . . .	1	—
Frihandsteckning och skizzering . . . . .	6	4
Projektionslära jämte ritning och elementen till den tekniska ritningen . . . . .	—	5
Geometri och geometrisk ritning . . . . .	5	—
Värkstadsarbete (trä och metall) . . . . .	6	8
Sång . . . . .	1	1
Summa	36	36

Folkskolan i de schweiziska kantonerna är obligatorisk för barn från en ålder af 6—7 år och skolplikten varar 6 å 8 år. Hr B:s afsikt vore då att den af honom föreslagna handtvärksskolan skulle ansluta sig till sjetten eller sjunde årskursen af folkskolan, och skulle begagnas af de elever, som kunna antagas komma att egna sig åt handtvärk.

### Franska industriella skolor.

Det franska skolväsendets utveckling efter senaste fransk-tyska krig erbjuder mycket af intresse. Ett omdanings- och nydaningsarbete af betydligt omfång har dels inträffat och är delvis pågående, och resultaten äro sådana, att de väckt förvåning t. o. m. hos Frankrikes närmaste grannar.

Allmän skolplikt är införd och varar mellan 6:te och 13:de åldersåret. Undervisningen i de lägre folkskolorna (elementarskolorna) omfattar läsning och skrifning, franska språket, historie och geografi (specielt Frankrikes), räkning, naturhistoria och fysik, utläggning af nationens hufvudegenskaper, förklaring af landets politiska organisation, dess embetsvärk och författning m. m., geometri, teckning, slöjd, trädgårdsodling och landthushållning (på landet), sång.

Efter dessa skolor följa de högre folkskolorna, hvilka ha minst 3-åriga kurser. Inträdesåldern är minst 12 år. I dessa skolor repeteras elementarkursen, och kunskaperna blifva därpå ytterligare utvidgade, hvarvid hänsyn tages till

landtbruk, industri, handel och affärslif. Som nytt läroämne tillkommer något lefvande språk. Värkstadsarbeten i trä och järn öfvas fortfarande och i utvidgad skala.

Parallelt med dessa skolor arbeta lärlingsskolorna, till hvilka de högre folkskolorna jämväl kunna omorganiseras. Äfven dessa ha 3-årig kurs, och för inträde fordras äfven här minst tolf års ålder. Dessa skolor ha en mera framträdande yrkeskaraktär och äro afsedda för blifvande handtvärkare och för sådana gossar, som ämna egnas sig åt handel.

Normalläroplanen för dessa skolor är följande:

För handtvärkarskola.	I	II	III
Elementarundervisning . . . . .	2	2	2
Värktygsundervisning . . . . .	3	4	5
Ritning . . . . .	1	1	1
Vetenskaplig och teknologisk undervisn. med tilläpn. på yrke	1	1	1
Summa tmr. per dag	7	8	9

För handelsskola.	I	II	III
Elementarundervisning . . . . .	1	1	1
Affärskunskap . . . . .	2	3	3
Handelsgeografi . . . . .	1	1	1
Lefvande språk . . . . .	2	1	2
Ritning . . . . .	1	1	1
Summa tmr. per dag	7	7	8

I början på 1880-talet inrättade franska regeringen tre folk- och fackskolor, hvilka skulle tjäna som mönsteranstalter för läroinrättningar i denna riktning. Dessa skolor organiserades i Vierzon, Armentières och Voiron, samt innehålla barnträdgård, lägre folkskola och högre folkskola med teoretisk och teknisk undervisning. Anstalten mottager barn från 4 års ålder och behåller dem ända tills de vid 15 år gå ut i det praktiska lifvet. Barnträdgården är afsedd för åldersåren 4—7, lägre folkskolan för åldern 7—12 och den högre skolan för elever från 12 till 15 års ålder. Eleverna i de två första afdelningarna bo i sina hem, men för eleverna på den högsta af anstaltens afdelningar finnes ett internat. Utom teoretisk undervisning sysslar man i dessa skolor äfven med värkstadsarbete. Efter att ha sysslat med papparbeten få eleverna öfning i korgmakeri, metalltrådsarbete och de första grunderna i modellering, hvarpå från 11 års ålder

eleven vänjes vid handhafvandet af verktyg för träbearbetning, användning af fil och skrufstycke samt svarf. I den högre folkskolan fortfares med arbete i trä- och järnvärkstad, hvarjämte man, oafhængigt af den allmänna läroplanen, meddelar undervisning i den industrigren, som på orten utgör hufvudindustrin. Sålunda undervisas i Armentières i spinneri och väfveri, i Vierzon i fabrikation af lervaror och landtbruksredskap och i Voiron i väfveri, cementfabrikation och kemisk industri.

I spetsen för rörelsen på skolväsendets område har själfallet gått den franska hufvudstaden. Lämnar man å sido elementarskolorna, hvilka i Paris under republikens dagar betydligt utvidgats och förbättrats, och hvori tecknings- och slöjdekunskapen åtnjutit mycken omvårdnad, och fäster sig vid handtvärksundervisningen, finner man äfven denna stå jämförelsevis högt.

Till de mest kända anstalter i Paris, hvilka ha att befordra handtvärkets höjande, hör den år 1873 grundlagda och sedan dess utvidgade lärlingsskolan vid Boulevard de la Vilette, *École Diderot*. Denna inrättning har till ändamål att utbildta lärlingar för trä- och metallbearbetning både teoretiskt och praktiskt. För inträde fordras en ålder af minst 13 och högst 16 år, samt förevisandet af betyg öfver fullbordad elementarskolekurs, hvarjämte inträdessökande får undergå en examen; härvid har han att utföra ett skrifprof efter diktamen, lösa två aritmetiska uppgifter och ett problem från plangeometrin, skriva en uppsats om ett från elementarundervisningen bekant tekniskt föremål, samt utföra en frihandsteckning. Då man årligen kan i skolan intaga endast 100 af de vanligen omkring 450 inträdessökande, så sker urvalet på grund af nyssnämnda examina. Härvid ha dessutom de företräde, som äro bosatta inom Paris vallar. Utländingar mottagas icke.

Lärotiden är treårig och fördelas på tre klasser. Då hvarje år 100 elever intagas, är sålunda hela elevantalet 300. Undervisningen begynner de två första läroåren kl. 7<sup>3</sup>/<sub>4</sub> och det sista året 6<sup>3</sup>/<sub>4</sub> på morgonen samt afslutas kl. 6 e. m. Under denna tid får eleven icke lämna läroinrättningen, men erhåller mot en afgift af 50 ctms frukost. De fattigaste eleverna (för närvarande 150) erhålla måltiden gratis, och man antager att den tid snart kommer, då alla elever kunna kostnadsfritt förplägas.

Undervisning meddelas praktiskt i smide, metallsvarfning, filarbeten och montering, precisionsmekanik, elektroteknik, gjutning, bleckslageri, snickeri och låsarbeten. Af dessa ämnen höra de sju första till afdelningen för mekanik, medan de två senare läras af de till snickeriafdelningen hörande eleverna. För en tid sedan skulle hvarje elev genomarbota en kurs i hvar och en af verkstäderna; detta förberedande arbete tog en tid af 4 månader, och efter denna tids förlopp skedde en fördelning i olika fack. Då man därvid ofta icke kom öfverens med elevernas föräldrar angående placeringen i yrke, och då dessa 4 månader ansågos till en del förlorade för utbildningen i ett bestämdt yrke, blef denna för-



beredande kurs helt och hållet afskaffad. Den inträdande ynglingen bör således strax ha klart för sig, hvilket yrke han önskar inhemta. Dock får en elev, som valt t. ex. snickarehandtvärket, någon tid arbeta i filarevärkstaden, för att vara hemma i de göromål, som vid behandling af lås, gångjärn etc. kunna förekomma; likartadt är äfven förhållandet med andra handtvärk, i det att hvarje elev har att göra sig hemmastadd med de manipulationer af ett annat yrke, som i hans blifvande praktik kunna komma i fråga.

Någon på förhand uppgjord arbetsserie följes icke i denna läroanstalt, utan bestämmandet af elevernas arbeten är öfverlätet åt värmästaren. Dock följer man så mycket som möjligt den principen, att i hvarje handtvärk eleven skall lära sig noggrant känna sina verktyg och själf förfärdiga sådana. Ofta förfäres i metallvärkstaden så, att hvarje elev erhåller att utföra en mindre till en och samma maskin hörande del af sådan art, som är lämplig för hans styrka och skicklighet, och då samtliga delar äro färdiga, hopsättas de till en fullständig maskin. Enligt denna metod äro särskilda små i värkstaden förekommande maskiner förfärdigade, likaså en del transmissionsarbete m. m. De förändringar och kompletteringar värkstaden undergår med afseende å inredning, utföras i möjligaste mån af lärlingarna själfva. Arbetena göras efter skizzer, som på i värkstaden befintliga taflor utföras af värmästaren. Som en egendomlighet kan nämnas, att de trästycken, som skola hyflas, icke fastspännas i hyfvelbänken, utan endast stödas mot en hake med ena ändan, medan den andra ändan är fri. Man anser sig på så sätt vinna i tid.

De teoretiska ämnena äro: franska språket, historia, geografi, aritmetik, algebra, geometri, deskriptiv geometri, teknologi, mekanik, fysik, kemi, frihandsteckning och fackritning, räkenskapsföring, ekonomi och hygien.

De teoretiska ämnena läras i regeln tre timmar på förmiddagen, medan eftermiddagen användes till värkstadsarbete.

Två gånger om året föranstaltas af en kommission en pröfning för undersökning af elevernas kunskaper både i teori och praktiskt arbete.

Efter utträdet ur skolan erhålla eleverna platser å fabriker eller hos handtvärksmästare.

De kostnader, som staden har att bestrida för denna stora läroanstalt, belöpte sig år 1888 till 147,120 fr., däraf 88,000 fr. till löner för lärare och 59,120 fr. för arbetsmaterial och underhåll af de ej betalande eleverna. Numera stiga de årliga utgifterna för skolan till 160,000 fr.

En annan stor läroinrättning i Paris är en af staden inrättad *skola för möbelindustri* (Ecole Boule), grundad år 1886. Denna har till uppgift att vidmakthålla och höja den sedan gammalt kända och berömda parisiska konsten att förfärdiga smakfulla möbel och tillika odla därmed beslätade handtvärk. Undervisning meddelas i konstsnickeri, tapetsering, träskulptur, stolindustri, ciselering, montering, gravering, svarfning i trä och metall samt i teoretiska ämnen, hvar-

vid särskild vikt lägges på det konstnärliga, som i handtvärket kan ha sin tillämpning.

*Läroanstalten för kemi och fysik* (École de Physique et de Chimie) har till ändamål att meddela de specialkunskaper, som äro nödvändiga för kemisk och fysikalisk industri. Första året ha eleverna gemensam undervisning, och från andra årets början skilja de sig i de två facken, hvare de nästan uteslutande undervisas under det tredje af de tre läroåren. Stora laboratorier äro förenade med den ganska vidlyftiga anstalten, hvilken år 1888 kostade staden 229,000 fr.

### En svensk fackskola.

Den tekniska skolan i Eskilstuna består af en söndags- och aftonskola samt en fackskola för finare smides- och metallindustri, af hvilka här nedan endast den senare omtalas.

För att blifva intagen till elev fordras 14 års ålder, kristendomskunskap, förmåga att obehindradt läsa svenska, att ha läslig handstil, samt kännedom om de fyra enkla räknesätten. Inträdesafgiften är 3 kr.

Läseåret begynner den 1 sept. och avslutas den 21 juni; jultid hålles ferier från 20 dec. till 7 jan. Kursen är treårig. Undervisningen meddelas kl. 9 f. m. —1 e. m., och kl. 3—5 e. m.

Läroämnena äro på första klassen: frihandsteckning, modellering i lera, formning och metallgjutning, smidning, filning och svarfning, skärning i trä.

På andra klassen: frihandsteckning, modellering i lera, formning och metallgjutning, ciselering, metallgravyr, drifning, etsning, utfällning på galvanisk väg, smidning, filning och svarfning, skärning i trä.

Tredje klassen: frihandsteckning, stillära, metallgravyr, drifning, etsning och brännförgyllning, utfällning på galvanisk väg, smidning, filning och svarfning, skärning i trä.

Skolan är en tydligt utpräglad fackskola, hvarest en mängd hufvudsakligen mindre arbeten fullständigt utföras.

Lärarne äro fem, nämligen en för metallgjute, ciselering, gravering och drifning, en för smide, filning och svarfning, en för etsning och galvanisering, en för frihandsteckning, modellering och stillära samt en för träskärning.

Elevantalet var under förlidet år 28. Då elevantalet är så litet, har det varit möjligt att i en del ämnen meddela undervisning på tvänne klasser samtidigt.

Skolan åtnjuter ett statsanslag af 4,000 kr. samt uppbär af Eskilstuna stad 1,500 kr. År 1897—98 utgjorde lösen för försålda föremål 157 kr., hvarjämte mindre summor inflöto i form af terminsafgifter och räntor. Utgifterna under senaste läseår stego till 5,961 kr., däraf 4,400 kr. i arvode åt lärarne.

Som skollokal användas några rum i tekniska skolans hus.

### Slöjdundervisningen i utländska folkskolor.

I de flesta af Europas länder bedrifves för närvarande slöjdundervisning för folkskoleelever, och är detta ämne dels obligatoriskt, dels frivilligt. På en del orter stå slöjdvärkstäderna i intim förening med folkskolorna och underhållas af samma myndigheter som de. På andra ställen äro slöjdvärkstäderna helt och hållet af privat karaktär och bekostas af för detta ändamål bildade föreningar, hvilka visserligen ofta åtnjuta anslag af stat eller kommun.

Dessa slöjdvärkstäder bedrifva undervisningen uteslutande ur uppfostrings-synpunkt och afse icke att meddela förberedande utbildning för ett handtvärk, ehuru väl de äfven i viss mån måste anses underlätta inhämtandet af ett yrke, i det de uppöfva handens färdigheter. Då arbetet i dessa värkstäder således har ett allmänt bildande syfte, följer häraf att det öfveralt är tämligen likformigt, ehuru väl äfven olikheter finnas. Man genomarbetar vissa på förhand noggrant bestämda serier af enklare arbeten, afpassade efter elevernas ålder och utveckling. De material, hvarmed man arbetar, äro papp, lera, glas, metalltråd, trä och metall.

Det är en känd sak att slöjdseminariet i Nääs i Sverige utöfvat stark invärkan på träslöjden i andra länder. Sålunda skall England ha rönt invärkan däraf; den svenska seriens modeller återfinnas vidare till en del i andra europeiska länder, och i skolmuseerna ser man mångenstädes fullständiga svenska modell-kollektioner.

De märkbaraste olikheter erbjuda metallarbetsserierna i olika länder. I en del länders värkstäder förekommer järnarbetet ytterst obetydligt, medan det t. ex. i Tyskland är mera odladt, och upptagit flera gammaltyska motiv; i Frankrike arbetar man i flera skolor i metall, och i Sverige är järnbearbetningen särdeles framskriden, åtminstone i Göteborg och Stockholm.

I Göteborg omfattar metallarbetsserien smide (23 nummer) och filning (26 nummer), och de förfärdigade föremålen äro i allmänhet användbara och praktiska. Sålunda begynner smidesserien med en klädhängarekrok och slutar med en eldgaffel, en yxa, en biffyxa, en köttyxa och en kälke. Bland förfärdigade järnföremål märkas vidare värktyg af olika slag, krumcirkelar och ett par skridskor.

Stockholms folkskoleelever äro jämväl i tillfälle bedrifva metallarbete i ändamålsenligt inrättade värkstäder. I en af dem finnas uppställda en ässja samt 2 städ, vidare 30 skrufstycken, bormaskin, hyfvelmaskin, svarf, slipstenar och fräsmaskin, jämte nödig transmissionsaxel. Kraften erhålles från en gasmotor om 2 hkr styrka. I arbetsserien märkes en mängd praktiska föremål, och i densamma är jämväl införd en mindre kollektion bleckarbeten.

Arbetet i värkstäderna bedrifves på eftermiddagarna.

### Skolor i Förenta staterna.

I den nordamerikanska unionen har skolväsendet delvis utvecklats på annat sätt än i Europa. Särskild uppmärksamhet förtjänar den omständigheten, att undervisningen i praktiska arbeten och förfaringsätt där är mycket allmän. Bland de läroinrättningar, som i detta afseende böra omnämnas äro de s. k. manual-training-schools och trade-schools (handtvärksskolor).

*Manual-training-schools* ha till uppgift att utbilda gossar och ynglingar intellektuellt och kroppsligt i lika grad och afse ej en förberedning till något handtvärk. De lägga an på att meddela sådana praktiska färdigheter, som kunna vara till nytta för hvarje människa. De gifva undervisning endast i elementen af olika handtvärk utan att fördjupa sig i desamma, och endast undantagsvis förfärdigas fullständiga större föremål.

I den i Baltimore belägna skolan af detta slag undervisas i 3 timmar dagligen i teoretiska ämnen, 1 timme i teckning och  $1\frac{1}{2}$ —2 timmar i värkstadsarbeten. Undervisningen omfattar aritmetik, algebra, geometri, trigonometri, fysik, kemi, geologi, språk och litteratur, rätt- och ämneskrifning, bokföring, socialvetenskap, historie och geografi, teckning, geometrisk ritning, byggnads- och maskinritning. I värkstäderna öfvas i snickeri, träsnideri, svarfning, modellsnikkeri, formning och gjutning, bearbetning af metaller medels smidning, filning, svetsning och lödning; skötsel af ångpanna och ångmaskin.

I skolan kunna inträda elever från 12 års ålder, men är medelåldern vid inträdet dock 15 år. För inträdet fordras kunskap i vanliga folkskoleämnen, hvori kurserna äro något större än i våra folkskolor.

Lärokursen är 3-årig.

Staden Baltimore utbetalade för ifrågavarande skola år 1893 26,000 dollars. Häraf kommer på de i värkstäderna förbrukade materialen 2,000 dollars. Elevantalet var samma år 650.

Tillströmningen af elever är så stor, att alla icke kunna antagas, utan utväljas eleverna på grund af en inträdesexamen.

Orsaken till inrättandet af trade-schools var bristen på dugliga arbetare och bristen på läroinrättningar för blifvande handtvärkare.

Eleverna erhålla i dessa skolor en god förbildning för ett yrke och öfvas för detta ändamål i begagnande af olika verktyg.

*Handtvärksskolans (trade-school)* i Filadelfia praktiska undervisning sönderfaller i 7 kurser, nämligen för träbearbetning, murningsarbete, putsarbete, stenhuggarearbete, smide, målning och installation (gas-, vattenlednings- och kloakrör).

I värkstaden för murningsarbete uppföra eleverna 1-,  $1\frac{1}{2}$ - och 2-sten starka murar i olika förband, hörnkonstruktioner, pelare, skorstensrör m. m. Dessa nedtagas åter, hvarpå stenarna rengöras för att ånyo användas.

Putsarbetarne syssla med att uppföra små rum, öppna åt en sida, utföra däri rappningsarbeten af olika slag, dragning af listvärk m. m.

Stenarbetarne syssla med att hugga råa stenytter jämna, uthugga listvärk å desamma o. s. v.

Målarne utföra dekorering af små åt en sida öppna rum.

Jämte de praktiska arbetena erhålla eleverna utförliga förklaringar angående arbetsmaterial, samt undervisas i ritning.

I skolan funnos år 1893 endast aftonkurser, men man stod i beråd att inrätta dagkurser af samma slag.

Åldern för eleverna är 16—21 år. Enhvar som det önskar, intages i anstalten, så långt utrymmet medgifver, han må vara lärling eller mästare.

Äfven i andra städer finnas storartade inrättningar af samma slag som de nu beskrifna skolorna.

I Tyskland ha båda dessa slag af läroanstalter väckt mycken uppmärksamhet, och särskildt har direktorn för yrkesfortbildningsskolan i Frankfurt am M., H. Back i en skrift kraftigt yrkat på införande af likartade skolor i Tyskland.

### Skolor för kvinliga elever.

I den sachsiska staden Plauen arbetar en s. k. *Industriskola*, hvilken är indelad i en afdelning för mönsterteckning, en afdelning för fruntimmersarbeten och en fabrikantafdelning.

Å afdelningen för fruntimmersarbeten äro inträdesfordringarna fulländad folkskolebildning. Lärokursen är indelad i tre klasser, hvar och en upptagande ett halft år, så att hela lärotiden blir 1½ år med en undervisningstid af 36 timmar i veckan på första, 50 timmar på andra och 43 timmar på tredje klassen. Det stora antalet timmar på andra och tredje klasserna blir möjligt därigenom att större delen däraf upptages af öfningar i sömnad, strykning m. m.

Timplanen är följande:

Undervisningsämnen	Lägsta klassen.	Mellersta klassen.	Högsta klassen.
Frihandsteckning . . . . .	6	6	6
Handsömnad . . . . .	14	—	—
Maskinsömnad, hvitvarutillvärkning . . . . .	—	16	—
Förfärdigande af kläder . . . . .	—	—	16
Mönsterritning för hvitvaror . . . . .	6	6	—
Mönsterritning för kläder . . . . .	—	—	6
Handstickning . . . . .	6	6	6
Räkning och bokföring . . . . .	2	2	—
Tyska . . . . .	2	2	—
Strykning . . . . .	—	6	3
Putsarbeten . . . . .	—	6	6

*Schweiziska fackskolan för damskrädderi i Zürich* har till ändamål att utbilda dugliga arbetskrafter för damskrädderi och hvitvarufabrikation, och sönderfaller på grund häraf i tvänne afdelningar. Afdelningen för damskrädderi indelas i tre klasser, hvar och en omfattande ett skolår, afdelningen för hvitvarufabrikation består af två klasser, men skall äfvenledes utvidgas till treklassig. De båda afdelningarna äro i det som rör själfva yrkesarbetet skilda, men ha undervisningen i andra ämnen för det mesta gemensam. Sedan fullständig kurs absolverats kunna eleverna ännu inträda i en atelier, hvarest de ytterligare kunna fullkomna sig genom att mera på egen hand utföra arbeten.

Timplanerna äro följande:

L ä r o ä m n e n.	Afdelningen för damskrädderi.			Afdelningen för hvitvaror.	
	I	II	III	I	II
Praktiska arbeten . . . . .	36	40	42	36	40
Affärsuppsatser . . . . .	1	—	—	1	—
Räkning och bokföring . . . . .	1	—	—	1	—
Formlära (geom.) . . . . .	1	—	—	1	—
Ritning och teckning . . . . .	2	—	—	2	—
Franska . . . . .	3	2	—	3	2
Kostymkunskap . . . . .	—	—	1 (1/2 år)	—	1 (1/2 år)
Ekonomi . . . . .	—	—	1	—	1

Utom nunämnda fullständiga fackkurser anordnas vid skolan årligen kortare specialkurser, t. ex. i förfärdigande af kläder för hvardagsbruk (kurslängd 11–12 veckor), i mönsterritning (6 veckor) och i förfärdigande af enklare hvitvaror för barn eller fruntimmer (15 veckor).

Skolan mottager och utför beställningar på kläder och hvitvaror till samma pris som eljes betalas för dylika, och utgör inkomsten härför inemot hälften af skolans driftkostnader. Dessa utgjorde år 1889, då skolan först inrättades, omkring 15,300 fr. och ha sedan dess genom anstaltens betydliga utvidgning stigit för hvarje år och uppgingo år 1897 till cirka 64,000 fr. Sistnämnda år utgjorde lösen för förfärdigade arbeten ungefär 26,400 fr.

Allmännyttiga föreningen i Dresden, som uträttat mycket för folkbildningens på orten höjande, har äfven satt i gång en *folkshushålls- och kokscola*, hvilken i halfårskurser meddelar undervisning dels åt flickor, som ännu besöka folkskola, dels åt sådana flickor, som redan utträdt därur. Skolans lokal består af tre rum, af hvilka ett är inrättadt till kök med 8 fristående spisar, ett annat för undervisning i tvätt- och strykning och det tredje för sömnadsundervisning. Under-

hållet af denna anstalt steg för år 1897 till 6,082 rmk, hvaraf staden betalade 3,500 rmk.

Af husmoderföreningen i Wien underhålles en *tjänsteflicksskola*, hvilken, som namnet anger, har till ändamål att utbilda tjänarinnor för hemmen. Eleverna, hvilka mest komma från landsorten, äro dels interner, dels externer. De förra erlægga en afgift af 30 fl. per månad, de senare 12 fl. Elever, hvilka med framgång vistats i skolan minst 3 månader, erhålla däröfver betyg, och på därom framställd önskan anskaffas af föreningen åt dem tjänarinneplatser. Undervisning meddelas i kokning, tvättning och strykning af hvitvaror, lappning och stoppning, maskinsömnad, städning, sopning och damning af rum, putsning af lampor, eldning och hushållslära. Äfven meddelas undervisning i frisering, borddukning och servering.

Skolan meddelar dessutom enskilda lektioner i dukning, servering, putsning af lampor och servis, tvättning och strykning.

Staden Paris inrättade år 1881 en *fack- och hushållsskola*, som har till ändamål att meddela unga flickor, som ämna egna sig åt något yrke, den därför erforderliga fackbildningen, samt tillika gifva dem tillfälle att förkofra sig i sina skolkunskaper och att lära dem ordning och sparsamhet i hushållet.

Inträdesåldern är 13 å 15 år. Undervisningen i skolämnena och i hushållslära är obligatorisk för alla elever. De förra äro: franska, räkning, historie och geografi, bokföring, de rättsliga grundbegreppen, teckning och ritning med hänsyn till yrken, och gymnastik. Hushållsundervisningen sysselsätter sig med kokning, tvättning, strykning och lappning, tillskärning och sömnad.

Fackundervisningen omfattar ett antal yrken, bland hvilka eleverna enligt böjelse kunna träffa sitt val. Dessa yrken äro skrädderi, hvitvarufabrikation, stickning, korsettfabrikation, strykning och blomsterarbeten.

Undervisningen fortgår 7½ timme om dagen från morgonen till kl. 5 e. m. Af denna tid användas 3 timmar till klassundervisning och återstående till värkstadsarbete. I hushållsgöromålen undervisas eleverna gruppvis en vecka i sender.

Kursen är treårig och undervisningen afgiftsfri. Middagsmålet intages i anstalten och kan antingen dit medföras hemifrån eller ock köpas från skolköket för 25 centimes. Många af eleverna erhålla middagen gratis.

År 1888, då elevantalet var 180, stego kostnaderna för skolan till 80,000 fr.

Enligt samma plan som denna — den äldsta skolan af detta slag — äro äfven de öfriga af staden Paris underhållna fackskolorna för kvinnliga lärjungar inrättade. De skilnader, som förefinnas, inskränka sig till det större eller mindre antal yrken, hvari undervisning meddelas, och hvarpå lokala förhållanden utöfvat invärkan.

Hushållsskolor och skolkök finnas för öfrigt i mängd, och man arbetar på många orter för deras förening med folkskolorna. Å andra sidan är äfven mot-

ståndet mot en dylik förening ganska stort. Sakens motståndare anse nämligen att ändamålet med skolköket icke är förenligt med folkskolans egentliga uppgift.

Skolkökskursen är i allmänhet ett valbart ämne äfven där köken förekomma i förening med folkskolan.

### Fortsättningsskolor.

Under resan ha andra direkta fortsättningsskolor till folkskolan icke observerats än de nästan öfverallt existerande aftonskolorna, hvari undervisning meddelas under 1 eller 2 timmar på kvällarna i ämnen, hvilka lämpa sig efter skilda förvärfsgrenar. Sålunda meddela dessa aftonskolor på basen af folkskoleutbildningen kunskaper afpassade för handtvärks-, butik- eller kontorsbiträden m. m. Skolorna äro på många orter obligatoriska. I Köpenhamn och Göteborg har man jämväl satt i gång aftonfortsättningsskolor med undervisning hufvudsakligen i vanliga skolämnen. I Göteborg står man i beråd att försöka förlägga undervisningstiden för flickor i stället för till kvällarna, till kl. 4—5 e. m. Gossarna undervisas dels kl. 7—8 f. m., dels äfven kl. 7—8 e. m.

### Framstående personers åsikter.

Vid särskilda tillfällen under resan, då jag påträffade personer med större intresse för och erfarenhet om ungdomens utbildning, sökte jag inhämta deras tanke om särskilda slag af läroanstalter samt om enskilda skolor, äfvensom om de inrättningar, hvilka kunde vara lämpligast för förhållandena i Helsingfors stad, hvilka förhållanden jag sökte för ifrågavarande personer beskrifva. I det följande skall jag anföra några af dessa personers åsikter.

Af direktorn för handtvärksskolan i Linz sökte jag få kännedom om den allmänna åsikten och hans enskilda tanke om de österrikiska handtvärksskolorna. Han trodde att dessa skolor fylde en verklig lucka i det österrikiska yrkesundervisningsväsendet, och visste äfven att man allmänt hyste denna åsikt. För sin enskilda del höll han före att en handtvärksskola med två klasser var ändamålsenligare än en med tre. Detta af den orsak, att då eleven genomgått tvänne klasser, hans utbildning är i det lämpligaste stadiet för att hos mästaren fortsättas. I den treklassiga skolan föres eleven så långt, att han med sina större teoretiska kunskaper i ett slags öfvermod ser ned på mästaren, och t. o. m. icke gärna går i mästarelära, utan hellre söker sig byråarbete. Eljes hade det visat sig att de elever, som inträdt i mästarelära och med intresse omfattat sitt yrke, voro särdeles goda lärlingar. — Direktorn trodde att för våra förhållanden en skola, organiserad ungefär som en österrikisk tvåklassig handtvärksskola, vore lämplig.



Å Ministerium für Cultus und Unterricht i Wien sade man mig jämväl att man öfveralt var tillfreds med handtvärksskolorna, ehuru de varit i värksamhet för kort tid, för att några säkra omdömen kunde fällas. Enligt yrkesinspektionens uttalande hade ock alltid de elever, hvilka efter utträdet ur handtvärkskolan blifvit lärlingar, vid lärlingspröfningarna varit sina annorlunda skolade kamrater öfverlägsna.

Resultatet af undervisningen i lärvärkstäderna i Bern sades vara godt. En del af de ur skolan afgangna ynglingarna hade erhållit arbete hos mästare i olika trakter och olika länder, samt sagt sig vara nöjda med de i läroanstalten inhämtade kunskaperna och färdigheterna; andra hade öppnat egen affär och slogo sig väl fram.

Direktorn för École Diderot i Paris hade om sina f. d. elever hört hufvudsakligen goda omdömen. Man hade i de värkstäder, där abiturienterna erhållit tjänst, ansett dem göra ett godt arbete, ehuru de icke alltid voro tillräckligt snabba. På tre år, menade direktorn, kunde man visserligen lära sig att göra ett arbete väl, men icke både väl och fort.

Vid min resa genom Hamburg aflade jag ett besök hos förre direktorn för den storartade handtvärksskolan i denna stad, numera skolrådet Stuhlmann. Herr S., som alt fortfarande är handtvärksskolans högste ledare, visade sig särdeles intresserad af en skola med värkstäder, hvilken skulle meddela en elementär- och allmän handtvärksutbildning, samt trodde att en dylik skulle vara på sin plats öfveralt och sålunda äfven hos oss.

Skolrådet S. ansåg en dylik skola med två klasser, för åldern 13—15 år, vara lämplig och varnade för inrättandet af värkstäder, som skulle meddela fullständig lärlingsutbildning. Fullständiga lärvärkstäder eller fackskolor kunde aldrig utbilda handtvärkare, färdiga att upptaga kampen för tillvaron, emedan denna utbildning i viss grad var och måste vara teoretisk. Läran hos mästaren var absolut nödvändig. Detta visste herr S., som tidigare varit handtvärkare, af egen erfarenhet. Vidare hade fack- och lärlingsskolorna den olägenheten att de samlade ett otal med elevarbeten, som als icke kunde afyttras, eller också måste säljas till billigt pris, hvilket man i handtvärkens intresse borde undvika. Dessa läroanstalter blefve dessutom mycket dyra. Det hade i utlandet visat sig att de, som genomgått fack- eller lärlingsskola, ändå alltid voro tvungna att gå i mästarelära för att inhämta yrkets egentliga „praktik“. Utom fackskolorna, hvartill herr S. äfven räknade de österrikiska handtvärksskolorna, funnos i utlandet, så vidt han kände, bland de anstalter, som meddelade praktisk handtvärksutbildning, endast s. k. „Ergänzungsschulen“, hvilkas ändamål var att meddela en supplemerande utbildning till mästarelära, hvilken alltid blef något ensidig. — En sådan skola, som den man tänkt på för Helsingfors, existerade förut icke, det gälde att skapa något alldeles nytt. Närmast kom möjligen École Diderot i Paris, hvilken dock var altför vidlyftig. — Skolan i Helsingfors borde blifva en värkstad, där

endast handarbete skulle utföras, icke maskinarbete. Eleverna skulle inlära greppen och grunderna till flere handtvärk under ett år, och därpå, om de så önska, under andra året skiljas i olika fack. Dessutom borde teoretisk undervisning förekomma t. ex. i ekonomi, materiallära, räkning, lagkunskap äfvensom ritning. Redan andra året, då eleven inhämtat erforderlig kunskap i ritning, kunde han utföra verkstadsarbetet efter ritningar. Hufvudsaken var att all undervisning hölls elementär.

Skolrådet Stuhlmann ansåg att undervisning kunde meddelas i följande ämnen praktiskt:

Träskärning;  
Svarfning i trä;  
Hyfvelbänksarbeten;  
Metallsvarfning;  
Filning;  
Gjutning i bly;  
Drifning i bly;  
Bleckarbeten;  
Läderarbeten;  
Modellering i lera;  
Målning;

Andra maskiner än svarfvar vore icke af nöden. Den öfriga inredningen skulle utgöras af hyfvelbänkar, skrufstycken och möjligen smedja, i hvilket fall smide skulle i den ofvannämnda arbetsserien intagas.

I Köpenhamn sammanträffade jag med sekreteraren i industriföreningen, cand. mag. J. Schiött, slöjdläraren A. Mikkelsen, föreståndaren för lärlingshemmet, samt läraren vid det tekniska sällskapets skola, G. v. Huth, hvilka alla visade sig intresserade af den för Helsingfors planerade läroinrättningen, och hvilka alla voro ense om att en vidlyftigare lärlingsskola ej vore lämplig. Den kunde i ingen händelse göra mästarläran öfverflödig, och borde därför hållas inom vissa gränser — så mycket hällre som vidlyftiga skolor af denna art bli mycket dyra. Herr Mikkelsen, som varit fabriksägare, sade sig för ett antal år sedan hafva uppställt en skola med ungefär samma grundplan, som den af mig föreslagna, och hade densamma visat goda resultat. Han hade dock varit tvungen nedlägga företaget, sedan han på detsamma offrat sin förmögenhet, och understöd icke kunde erhållas. Han trodde själf att han upptagit frågan för tidigt, och hoppades med första kunna med benäget bistånd, hvilket nu sannolikt icke skulle nekas, ånyo realisera planen.

I den skola herr M. tidigare haft, hade han som grundsats haft att lära det centrala och elementära i yrket. Gälde det t. ex. smide, sökte han ut de hufvudformer, hvilka däri återkommo, och dessa ordnades i följd och utfördes efter ritningar. Vidare lade herr M. stor vikt på att eleven skulle erhålla grundlig kännedom om verktygen, om orsaken hvarför de hade den bestämda formen, och

huru de skulle begagnas; det riktiga handterandet af verktygen var särdeles viktigt, emedan endast därigenom ett godt arbete och uthållighet kunde uppnås, hvarjämte eleven finge lära sig inse att ett visst sammanhang eger rum mellan arbete och verktyg. —

Slutligen bör i detta sammanhang påpekas det af den förut omnämde direktör Back gjorda yrkandet på inrättandet af praktiska skolor i Tyskland, ungefär likartade med de amerikanska. Han förordar i sin skrift speciellt organiserandet af skolvärkstäder med afkortad lärotid som förberedelse för handtvärk. Dylika skolor skulle kunna inrättas i större antal, emedan de ej blefve så dyra, och dock göra ovärderlig nytta. Efter kursen i skolvärkstad skulle följa mästarelära.

Likaledes bör här ännu påminnas om experten Bendels yrkande på den österrikiska handtvärksskolans införande i Schweiz.

Hvad fortsättningsskolor för flickor beträffar ansåg skolrådet Stuhlmann att andra slag af i allmän riktning gående dylika knappast kunde tänkas, än anstalter hvori flickor, jämte det de repeterade och utvidgade sina folkskolekunskaper, sattes i tillfälle att inhämta kännedom af hushållslära och kokkonst samt förekommande handarbeten.

### Det lägre tekniska och yrkesskolväsendet i Finland.

Medan vårt högsta tekniska lärovärk under de senast förflutna årtiondena varit stadt i ständig utveckling, har på den lägre tekniska undervisningens område ett nydaningsarbete påbegynts, i det att industri- och handtvärksskolorna uppkommit, äfvensom en mängd väfskolor samt en och annan snickeriskola. Längre än nämnda skolor har redan centralskolan för konstflit i Helsingfors utöfvat sin nyttiga värksamhet.

Centralskolan för konstflit, hvilken tillika tjänar som högre handtvärksskola i Helsingfors, är hufvudsakligen en aftonskola, samt meddelar undervisning i teckning och ritning för olika fack, träskulptur, modellering och läderplastik, porslins- och dekorationsmålning, samt i teoretiska ämnen, såsom aritmetik, projektionslära, fysik m. m. I en del ämnen äro jämväl dagkurser anordnade.

Industriskolorna äro afsedda att utbilda värk- och byggmästare, maskinister, montörer och ritare, samt öfverhufvud befordra spridande af tekniskt vetande i de intelligentare arbetarekretsarna. För inträde i dessa skolor fordras fyllda 17 års ålder äfvensom något års praktik i byggnads- eller mekaniskt yrke, eller ock att ha genomgått fyra klasser af elementarlärovärk. Dessa anstalter motsvara sålunda utlandets värk- och byggmästareskolor, ehuru de icke nått lika hög utveckling. De äro dagskolor; dock meddelas undervisning för maskinister af andra klassen och i elektroteknik på aftnarna.

Väfskolorna afse hemslöjden, hvilken de söka upphjälpa och förbättra genom meddelande af praktisk färdighet och kännedom om olika slag af mönster.

Af yrkesskolor ha vi endast en och annan i landsorten arbetande anstalt äfvensom en nyss i Helsingfors af slöjdföreningen inrättad snickarefackskola.

Handtvärksskolor förekomma i alla städer och meddela öfverhufvud endast på aftnarna undervisning åt elever, hvilka om dagarna äro upptagna i verkstäder och fabriker.

Hos oss saknas således i hög grad den kategori af läroanstalter, som har till ändamål att utveckla den blifvande handtvärkarens yrkesskicklighet, den kategori af läroanstalter, som är särdeles rikt företrädd i Österrike och Sachsen och äfven i flere andra länder är under utbildning. Om också konkurrensen och förhållandena i utlandet delvis äro annorlunda än här, så finnas dock omständigheter, hvilka motivera likartade anstalters inrättande hos oss, ehuru i mindre skala. För några år sedan var fråga härom inom Handtvärks- och Fabriksföreningen i Helsingfors, hvilken äfven uppgjorde förslag till en fullkomningsskola för trä- och metallindustri. Saken förföll dock sedermera.

En skola för utbildande af handtvärkare behöfver dock icke vara antingen en fullständig fackskola eller en fullkomningsskola; den kan också, som exempel från Österrike och Frankrike visat, vara en förberedelseskola och som sådan ur yrkessynpunkt utöfva en särdeles nyttig värksamhet, i det att den meddelar förberedande utbildning, väcker intresset för arbetet och till fabriker och verkstäder levererar ett bättre lärlingsmaterial än man därstädes förut kunnat erhålla.

Ur samhällssynpunkt synes en skola af denna art i Helsingfors vara till stor båtnad för de uppväxande gossar, hvilka trädt ur folkskolan och ej kunna finna lämplig sysselsättning.

### Allmän plan till en förberedande yrkesskola i Helsingfors.

Af det betänkande, som „komitén för afgifvande af yttrande och förslag i särskilda den lägre arbetareklassen rörande frågor“ afgifvit, framgår att den skolvärkstad som påtänkts till inrättande i Helsingfors, vore afsedd för gossar, hvilka utdimitterats från högre folkskolan, och hvilkas medelålder angifvits till 13 å 14 år, och af hvilka en del äro endast 12 å 13 år gamla. Den nya läroanstalten skulle ha till uppgift att gifva ofvannämnda gossar tillfälle till att befästa och förkofra sina i folkskolan inhämtade kunskaper och tillika utöfva en sådan praktisk värksamhet, att de, sedan anstalten absolverats, därpå kunde hafva verklig nytta i de handtvärk, hvaråt de antagas egna sig. Detta i allmän form hållna program har afgjord likhet med de grundsatser, som varit bestämmande för de österrikiska handtvärksskolornas organisation, äfvensom för en del i Frankrike förekommande skolor. Den fullständiga fackskolan fordrar i regeln äldre

elever och har ett annat ändamål, hvarför den icke lämpar sig som modell för en skola med nu ifrågavarande syfte.

Fasthåller man principen att den nya läroanstalten skall meddela undervisning i vanliga skolämnen och dessutom i praktiskt arbete, och att den sålunda skall utgöra en förberedande allmän yrkesskola, hvilken princip synes vara fullt riktig och lämplig, bör skolans kurs vara endast två-årig. Visserligen äro några af de österrikiska handtvärksskolorna tre-åriga, men är man i dem tvungen föra eleverna rätt långt in i ett yrke. Detta vållar icke allenast större kostnader, utan medför svårigheter att bli af med de under tredje skolåret förfärdigade föremålen, hvilka då erhålla större handelsvärde, hvarjämte skolans karaktär af förberedande anstalt till en del försvinner. École Diderot i Paris är ju också tre-årig, men kan knappast mera kallas en förberedelseskola; åtminstone vore den, placerad hos oss, att anse som en fullt utbildande fackskola. Man måste också anse, att då de två-åriga österrikiska handtvärksskolornas elever af mästare äro eftersökte som lärlingar, de förmå meddela en fullt tillräcklig yrkesförbildning. En två-årig kurs torde sålunda för våra förhållanden vara i allo lämplig.

Det kan själfallet icke komma i fråga att i den nya läroanstalten upptaga alla de läroämnen som förekomma i folkskolan, utan bör man utvälja de ämnen, hvilka ha den största vikten för en blifvande handtvärkare, utan att helt och hållet utesluta ämnen, hvilka kunna värka uppfostrande och höjande. Härtill bör läggas undervisning i ritning och yrken rörande ämnen, samt verkstadsarbete.

De ämnen, som borde på läroprogrammet upptagas äro: modersmålet i förbindelse med rättskrifning, geometri och geometrisk räkning, räkning, fysik, materiallära och teknologi, bokföring, frihandsteckning, projektionslära, yrkesritning och verkstadsarbete, hvarjämte ett par timmar kunde egnas åt förklaringar angående fosterlandets författningar, biografier öfver framstående personligheter bland arbetets män och berättelser om märkliga uppfinnare. För den händelse eleverna eller deras målsmän det önska, kunde religionsundervisning införas.

Då skolan är en för våra förhållanden ny inrättning, är det skäl att till en början inrätta den i mindre skala. Tänker man sig en svensk och en finsk afdelning och klassens storlek beräknas till 30 elever, erhåller man, då skolan är fullständig, ett elevantal af 120, hvilket äfven med hänsyn till verkstadsundervisningen torde vara lämpligt.

De grundläggande praktiska ämnena äro i de österrikiska handtvärksskolorna trä- och järnbearbetning, och samma ämne hade man valt i École Diderot, sålänge denna skola tillät de nyinträdande eleverna öfva sig i olika brancher. Dessa två ämnen äro icke godtyckligt valda, utan egnade att mångsidigt uppöfva handens färdigheter, hvilka sedermera lätt kunna specialiseras. De manipulationer och verktyg, som vid hyfvelbänks- och filarearbete komma i fråga äro oundgängliga för alla därmed besläktade yrken och yrkesspecialiteter. Då alla dessa,

såsom exempelvis timmermansarbete, möbelsnickeri, träsvarfning, smide, bleckslageri, rörarbete och finare metallarbete äro talrikt representerade i Helsingfors, synes det som om skolvärkstäderna främst borde inrättas för trä- och järnbearbetning, hvari undervisning skulle meddelas af två värmästare, en vid hvardera verkstaden. Den ena verkstaden borde sålunda anordnas för filarbete, metallsvarfning och smide samt de enklaste bleckslageriarbetena, och den andra för snickeri och svarfning. I dessa två verkstäder borde samtliga elever arbeta under det första läroåret för att till det andra delas i olika yrkesgrupper, beroende på de anlag de visat sig äga och på föräldrars eller målsmäns önskningsar.

Till det andra året borde verkstäderna utvidgas, främst genom fullständiggande af bleckslageriet och genom ett gjuteri för någon lättsmält metall. Lämpligen kunde jämväl en verkstad inrättas för modellering i lera, gips- och cementarbeten, huggning och polering af sten och murning (murar, pelare, hvalf, eldstäder), samt i en framtid för andra handtvärk i mån af behof. De elever, hvilka andra året välja sådana yrken, för hvilka verkstäder tills vidare icke finnas i anstalten, kunna arbeta hos någon mästare eller i någon fabrik, men för öfrigt kvarstå som elever i skolan.

I de österrikiska handtvärksskolorna sker verkstadsarbetet under första året 6 timmar och under andra året 9 timmar i veckan, hvilket timantal synes vara något litet, och hvilket mer än väl tål vid en ökning till 12 timmar i veckan. Tänker man sig att svenska afdelningens första klass, bestående af 30 elever, delas i två grupper om 15 i hvardera, så kan den ena gruppen under halfva läsåret sysselsättas i träverkstaden 12 timmar i veckan, medan den andra likaledes 12 timmar arbetar i metallverkstaden. Under andra hälften af året arbetar den förra gruppen i metallverkstaden, den senare i träverkstaden. I hvardera verkstaden blir sålunda värmästaren med den svenska afdelningen sysselsatt 12 timmar i veckan läroåret om. Förfares på samma sätt med den finska afdelningen, ökas värmästarens arbete till 24 timmar i veckan. Skulle samtliga elever kvarstå under följande år, och om man antager att de skulle fördela sig jämt på trä- och metallbranchen, kunna de grupperas på likartadt sätt, hvarigenom värmästarnes arbete ökas med ytterligare 24 timmar. Värmästarnes undervisningsskyldighet borde således vara 48 timmar i veckan eller 8 timmar om dagen, hvilket icke bör vara för mycket. (I de österrikiska handtvärksskolorna äro värmästarna skyldiga att, om så fordras, vistas i verkstäderna 60 timmar i veckan.) Om specialverkstäder andra året inrättas, blir det möjligen nödvändigt att anlita biträdande värmästare.

Af ofvanstående följer att så länge elevantalet på hvarje klass är 30, hvardera verkstaden behöfver inrättas endast för 15 elever.

Läsårets längd kunde lämpligen vara densamma som vid folkskolan eller 9 månader med korta ferier såsom brukligt är. Den dagliga arbetstiden kunde vara 7 timmar eller 42 timmar i veckan.

Hvad lärarne beträffar, torde det bli nödvändigt, så länge skolan icke är större än nu angifvits, att de som handleda ritundervisningen äro behjälpligt kunnige äfven i det andra inhemska språket. De lärare, som ha ritningen om hand, böra vara tekniker och kunna gifva anvisningar åt värmästarne. Värmästarne böra känna de båda inhemska språken.

För att i möjligaste mån undvika ombyte af lärarekrafter, borde några lärare, speciellt de, som ha de viktigaste läroämnena sig anförtrodda, vara ordinarie och tillräckligt väl aflönade.

Till vaktmästare vid skolan borde antagas en person, som tillika är yrkeskunnig, på det att han må kunna utföra reparationer m. m., som i värkstäderna förekomma.

### Förslag till förberedande yrkesskola i Helsingfors.

#### *Skolans ändamål och organisation.*

Den förberedande yrkesskolan i Helsingfors har till ändamål att åt gossar, som genomgått högre folkskolan i Helsingfors bereda tillfälle att förkofra sig i en del af de vid folkskolan inhämtade kunskaperna och att inhämta en för handtvärk lämplig teoretisk och praktisk förbildning. Undervisning meddelas för uppnående af detta mål dels i klassrum, dels i ritsalar och dels i med skolan förenade värkstäder för bearbetning af trä, järn och andra materialier.

Skolan består af en svensk och en finsk afdelning, hvardera med 2 klasser. Läroåret begynner den 1 september och avslutas den sista maj; julferier hållas från den 20 dec. till 7 januari.

Vid skolan kunna inrättas aftonkurser, afsedda för elever, som genomgått anstalten och önska vidare förkofra sig i teoretiska eller praktiska ämnen.

#### *Inträdesfordran och anmälan.*

Till elever antagas i allmänhet endast sådana gossar, som ha lust för och ämna utbilda sig till handtvärk eller fabriksarbete. Dessa böra för föreståndaren anmäla sig före den 28 augusti skriftligen eller muntligen, samt därvid förete prestbetyg och afgangsbetyg från högre folkskola jämte bevis öfver faders eller målsmans tillåtelse att besöka skolan.

För inträde fordras en ålder, som ej understiger 12 år eller öfverstiger 15 år, afgangsbetyg från högre folkskola samt bestående af en inträdesexamen i modersmålets skrifning, i räkning och teckning. Om de anmälda elevernas antal är större än utrymmet i skolan tillåter, sker intagningen på grund af denna inträdesexamen, hvarjämte afseende fästes vid folkskolebetyget. Efter läsårets början mottagas elever endast undantagsvis. De elever, som intagas i skolan, in-

skrifvas i skolans matrikel och erhålla ett exemplar af skolans ordningsregler. Årsafgiften är 10 mark, som betalas vid inskrifningen om hösten. Årsafgiften kan för medellösa elever efterskänkas.

*Undervisning och timplan.*

Undervisningen i skolan utgöres dels af föredrag, som eleverna böra anteckna, och hvilka med korta mellantider åtföljas af förhör, dels af undervisning med begagnande af läroböcker, dels i öfningar i ritsalarna och i värkstäderna. Första klassens elever ha att i värkstäderna inhämta grunderna till både trä- och metallbearbetning, oberoende af deras egna eller målsmäns önskningsar, samt indelas vid årets slut i grupper för olika handtvärk på grund af lust, visad fallenhet och målsmäns önskningsar. I dessa speciela handtvärk undervisas eleverna under det andra läroåret, hvarvid värkstadsarbetena så mycket som möjligt göras efter under fackritningstimmarna förfärdigade ritningar. Om elev önskar lära ett yrke, som icke förekommer som läroämne å skolan, kan han med kvarstående som elev i anstalten, inhämta den praktiska undervisningen i privat värkstad, och bör från skolans sida alt möjligt bistånd lämnas sådan elev. Undervisning för skolans ordinarie elever bör i regeln meddelas 7 timmar dagligen mellan kl. 8 f. m. och kl. 7 e. m. med nödiga uppehåll. Antalet timmar kan i fall af behof ökas. Under fritiden bör tillfälle beredas eleverna att i ritsalarna arbeta på sina ritningar.

Undervisningen meddelas efter följande timplan:

Läroämnen.	Antal timmar i veckan.	
	Kl. I	Kl. II
Föreläsningar om Finlands författning, redogörelse för märkliga uppfinningar, märkliga mäns biografier . . . . .	2	—
Modersmålet i förbindelse med rättskrifning . . . . .	4	2
Geometri och geometrisk räkning . . . . .	4	2
Räkning . . . . .	4	4
Naturlära . . . . .	2	4
Teknologi och materiallära . . . . .	2	2
Bokföring . . . . .	—	4
Frihandsteckning . . . . .	6	4
Projektionslära. . . . .	6	—
Yrkesritning . . . . .	—	8
Värkstadsarbete . . . . .	12	12
Summa	42	42

Undervisningen i frihandsteckning, ritning och värkstadsarbete bör försiggå minst två timmar efter hvarandra.



*Undervisningsmaterial och förfärdigade arbeten.*

För underlättande och befordrande af undervisningen är skolan försedd med samlingar af modeller och planscher för geometri och projektionslära, fysik, materiallära och teknologi äfvensom för frihandsteckning. Skolan är dessutom försedd med ett för lärarne afsedt bibliotek, bestående af facklitteratur och planschverk, hvarjämte å skolan hållas nödiga tidskrifter. Skolans verkstäder äro försedda med för undervisningen nödiga modeller, redskap och verktyg, hvilka afgiftsfritt begagnas af eleverna.

Eleven bör själf förse sig med papper, ritbestick, metermått, ritbräde, läroböcker m. m., hvaremot det i verkstäderna erforderliga arbetsmaterialet erhålles af skolan. De utförda ritningarna kvarstanna i skolan till läsårets slut, då de af eleverna få hemföras, medan skolan dock är berättigad kvarhålla en eller annan plansch af hvarje elev. De i verkstaden förfärdigade arbetena förblifva skolans egendom och kunna af densamma försäljas eller på annat sätt användas.

*Betyg, uppflyttning och afgang, avslutning af läsåret.*

Vid slutet af hvarje läsår erhålla eleverna betyg, utvisande deras uppförande, flit, uppmärksamhet, ordentlighet och de framsteg de under året gjort. Elev, som enligt lärarnes pröfning är mogen att lämna skolan, erhåller afgangsbetyg. Å betygen anges vitsorden medels siffrorna 1—10, och fordras för uppflyttning till andra klassen att ingen lägre siffra än 5 förekommer, hvarjämte verkstadsarbetet måste vara bedömdt minst med siffra 6. Samma fordringar uppställas för erhållande af afgangsbetyg från skolan.

Läsåret avslutas med en utställning af de under året af eleverna utförda arbetena.

*Direktion och lärare.*

Det närmaste inseendet öfver skolan utöfvas af en särskild direktion, hvilken det åligger att med uppmärksamhet följa skolans värksamhet, granska räkenskaperna, föranstalta inventeringar och för öfrigt afgöra alla viktigare frågor. Vid direktionens öfverläggningar angående skolan rörande frågor eger föreståndaren rättighet att deltaga.

Vid skolan tillsätts tre ordinarie lärare, nämligen en facklärare på svenska afdelningen, en facklärare på finska afdelningen och en för båda afdelningarna gemensam lärare i frihandsteckning. Af facklärarne bör den ene äga praktik och vara kunnig i träkonstruktioner (arkitekt eller bro-, väg- och vattenbyggnadsingeniör), den andre i metallkonstruktioner (maskiningeniör), hvarjämte de i ritning böra kunna meddela undervisning äfven på det andra inhemska språket. Facklärarne meddela undervisning i räkning, geometri, projektionslära och fackritning och hafva en undervisningsskyldighet af 28 timmar i veckan. Andra läroåret, då eleverna delats i yrkesgrupper, äro facklärarne skyldiga att meddela

ritundervisning både på svenska och finska, ifall detta blir nödvändigt. Facklärarne tillkommer att öfvervaka värkstadsarbetet och meddela värmästarne anvisningar angående värkstadsundervisningen.

Teckningsläraren bör hafva aflagt examen i teckningskonsten och inneha kännedom om hvad de olika handtvärken i detta hänseende fordra.

För undervisning i värkstaden antagas två ordinarie värmästare, den ena kunnig i träbearbetning, den andra i metallbearbetning. Värmästarne böra ha genomgått åtminstone högre handtvärksskola eller industriskola samt vara mäktige båda de inhemska språken. Värmästarne ha en undervisningsskyldighet af 48 timmar i veckan och böra i fall af behof stå till skolans disposition 1½ månad af ferietiden. Värmästarne åligger att noggrant öfvervaka värkstäderna och tillse att maskiner och verktyg hållas i tillbörligt skick.

Till föreståndare utses af direktionen en af de ordinarie lärarne. Föreståndaren åligger att sörja för undervisningens regelbundna gång och disciplinens upprätthållande, att handhafva skolans egendom och förvalta dess medel samt för dem redovisa, och att årligen till direktionen afgifva berättelse om det tilländalupna läroåret. Föreståndaren för ordet i lärarekollegiet, hvilket, när behovet påkallar, sammankallas för att biträda föreståndaren i alla viktiga frågor.

Till vaktmästare antages en pålitlig och yrkeskunnig person, hvilken är skyldig att utom sin egentliga syssla, stå till tjänst i värkstaden.

### Lärokurser.

*Föreläsningar om Finlands författningar, redogörelser för märkliga uppfinningar, märkliga mäns biografier.*

*Klass I.* Dessa föreläsningar ha till ändamål att gifva eleverna ett begrepp om fosterlandets ställning, lagar och författningar, att intressera dem för handtvärk och teknik och att värka moraliskt höjande.

#### *Modersmålet.*

*Klass I.* Öfningar i rättskrifning med användning af därvid behöfliga regler, hvarjämte uppmärksamhet egnas åt stilens ans och vård. Författandet af enklare uppsatser angående ämnen, som äro för eleverna väl kända. Därjämte vid tillfälle läsning af fosterländsk litteratur.

*Klass II.* Uppsättande af affärsbref, ansökningar, betyg, annonser, arbetsbeskrifningar m. m. Undervisning meddelas i rundskrift och textning, om tiden medger.

*Räkning.*

*Klass I.* Repetition af folkskolekursen med talrika tillämpningar på yrken. Förklaring af algebraiska tal och formler. Öfningar i insättning af siffertal i algebraiska formler.

*Klass II.* Kalkylering af själfkostnader och försäljningspriser för handtvärksalster. Procenträkningens tillämpning på affärer; bolagsräkning. Fortsatta öfningar i behandling af formler.

*Geometri jämte geometrisk räkning.*

*Klass I.* De viktigaste satserna ur geometrin, förklaring och utförande af yt- och volymeräkningar.

*Klass II.* Tillämpning af de geometriska beräkningarna på yrken, såsom kalkylering af materialåtgång vid förfärdigande af handtvärksalster.

*Naturlära.*

*Klass I.* Elementära begrepp ur kemin. Kropparnas allmänna egenskaper. Läran om ljud, ljus, värme, magnetism och elektricitet, om möjligt med belysning genom experiment.

*Klass II.* Det viktigaste ur mekaniken med förklaring af det elementäraste ur hållfasthetsläran. Ångmaskiner, andra motorer och maskiner.

*Teknologi och materiallära.*

*Klass I.* Uppgifter på de vanligaste i yrken använda materialiernas fyndorter, framställning och egenskaper; de vid dessa materialiers behandling använda verktyg och förfaringssätt.

*Klass II.* Fortsättning af föregående.

*Bokföring.*

*Klass II.* Förklaring af en affär och dess natur. Bokföring af en handtvärkareaffär. Förklaring af olika slags försäkring, spar- och sjukkassor, postsparbanker.

*Frihandsteckning.*

*Klass I.* Öfningar i teckning af enkla geometriska ornament och stiliseringar af blad och blommor i blyerts; senare uppdragas figurerna med tusch; teckning af planornament med färgläggning.

*Klass II.* Fortsättning af föregående. Teckning efter gipsmodell med anläggning af skuggor. Teckning efter geometriska kroppar jämte förklaring af

perspektivet. Skizzer efter maskindelar och andra yrkesföremål. Skizzer enligt minne.

*Projektionslära.*

*Klass I.* Geometrisk ritning. Förklaring af begreppet projektion. Rätvinklig projektion af kroppar med tillhjälp af modell. Skärning med plan och ytafveckling. Kroppgenomträngningar. Enkla tillämpningar.

*Yrkesritning.*

*Klass II.* Tillämpning af projektläran på uppgifter i olika yrken, dels med tillhjälp af modeller, dels enligt skizzer. Förfärdigande af arbetsritningar.

*Värkstadsundervisning.*

Då det enligt förslagsställarens mening icke är nyttigt att genom en bestämd arbetsserie, hvilken noggrant borde följas, fullkomligt binda händerna på facklärarne och värmästarne, föreslås här till genomarbetande endast vissa hufvudgrupper, hvori facklärare och värmästare kunna insätta detaljer eller utföra förändringar, beroende på utrymme i verkstaden och tillgång till verktyg och maskiner, allt detta dock med föreståndarens medgifvande.

*Träarbete.*

*Klass I.* Arbeten med såg af olika slag. Eleverna öfvas i noggrann sågning längs rät- och kroklinig rits. Utsågning af enkla delar till något föremål.

Arbeten med fil och rasp. En del af de vid föregående öfningar utförda arbetena putsas med fil och rasp, så att de sågade ytorna bli släta.

Arbeten med hyfvel och borr. Hyfling af ett fyrkantigt prisma och genomborrning af detsamma med olika slags borrar efter å två sidor anbragt rits. Tillämpningar.

Arbeten med stämjärn. Hyfling af ett fyrkantigt prisma och uttagning tvärs öfver fibrerna af rätvinkliga fördjupningar till bestämdt djup; stämning af hål af olika storlek; genomstämning af ett prisma till dess hälft och till olika längder. Tillämpningar.

Hyfvelöfningar. Hyfling af fyrkantiga, åttkantiga, trekantiga, sexkantiga och femkantiga prizmer enligt ritser; hyfling af en vals genom ständigt ökande af sidoantalet i ett reg. prisma; hyfling af en bords- eller stol fot, hyfling af fyrkantiga prizmer, affasning af kanterna; arbeten med olika slag af façonhyflar, såsom förfärdigande af prizmer med hålkälar och rundstafvar, ramlistor, slaglistor m. m. Tillämpningar.

Arbeten med yxa. Barkning och tillhuggning af fyrkantiga prizmer af rundt trä.

Snidningsarbeten. Utförande af enkla geometriska orneringar.

Mellan de nu nämnda arbetena utföras då och då ett arbete, hvare flere af de förut inlärdade öfningarna finna sin användning. Skulle de nämnda arbetena ej upptaga hela den härför under första året anslagna tiden, förfärdigas en pjes, tjänande som repetition, hvarpå öfvergås till olika slag af träförbindningar och svarfningsöfningar.

*Klass II.* Här fördelas undervisningen på de valda facken. Möbelsnickarene fortfara med träförbindningar och förtappningar, försänkningar, förfärdigande af lådor, fönsterkarmar och ramar, dörrförbindningar, och fortsätta med svarfabeten.

Modellsnickarne utföra en del träförbindningar, förtappningar och försänkningar samt begynna därpå med enkelt modellsnickeri, såsom modeller till lagerdelar, ventildelar m. m. Svarfvarne fortsätta med svarfningsarbeten af olika slag. Timmermän öfvas i arbete med yxa och bila, förbindningar af trä i längdriktning och i tvärförbindningar, knutförband, takstolsförband, fönster-, dörr- och trappkonstruktioner, spåntning.

#### *Metallarbeta.*

*Klass I.* Öfningar med fil, hufvudsakligen i att af ett gifvet stycke plattjärn utfila ett prisma med bestämda dimensioner.

Öfningar med hammare, mejsel och fil. Afhuggning af plattjärn, utfilning af inskärningar däri med gifna dimensioner. Utfilning af fyrkantiga och åttkantiga prismer ur kvadratjärn, utfilning af cylindrar af rundjärn, tappar å dylika cylindrar, utfilning af pyramider, koner och kuber af smidda ämnen.

Vridningsarbete. Vridning af platt- och kvadratjärn.

Bleckarbeten. Plåtskärning, böjning af plåt i vissa vinklar, hålpunsning, falsning, nitning, lödning.

Smidesöfningar. Svarföfningar.

*Klass II.* På andra klassen böra modellsnickarne jämte det de syssla med träarbete, värkställa formning och gjutning med någon lättsmält metall. Filare och smeder fortsätta med smidesöfningarna och förfärdiga därvid ämnen till enklare verktyg, hvilka sedan utfilas; svetsningsöfningar; härpå vidtaga svarföfningar. Bleckslagare fortsätta bleckslageriarbetena med svårare falsarbeten, förfärdigande af kärl, lyktor och andra enkla föremål; lackering af bleckföremål.

Elever, som ämna egna sig åt *stenarbeten*, syssla med modellering i lera, smidning af borrar och dymlar, huggning och polering af sten och murning. De, som önska egna sig åt *målning*, använda en del af värkstadstimmarna till teckning och lavering, samt beredas tillfälle till öfning i målning med limfärg och oljefärg.

Alla arbeten böra föregås af noggranna förklaringar angående verktygen och deras behandling. På andra klassen böra arbetena så mycket som möjligt utföras enligt under fackritningstimmarna förfärdigade ritningar.

Värkmästarna böra vid de angifna arbetena ständigt taga hänsyn till elevernas kroppskrafter och rätta sig därefter. Elever, hvilka af läkare förklaras för svaga att deltaga i tyngre värkstadsarbete, kunna egna sig företrädesvis åt lättare arbete och ritning.

De af resp. lärare uppgjorda detaljerade lärokurserna i alla ämnen böra före undervisningen däri föreläggas föreståndaren och vinna hans godkännande.

### Ordningsregler.

1. Eleverna böra på de i skolans arbetsordning bestämda tiderna infinna sig på sina platser och i stillhet afvakta undervisningens början.

2. Eleverna böra såväl i som utom skolan iakttaga ordning, renlighet och ett ordentligt lefverne.

3. Tobaksrökning är förbjuden öfveralt i skolans lokaler.

4. Eleverna böra vid inskrifningen uppgifva sina bostäder, äfvensom åt föreståndaren anmäla i händelse ombyte af bostad eger rum.

5. Elev äger deltaga i undervisningen i alla ämnen å den klass han tillhör, och äger befrielse från värkstadsarbetet rum endast på grund af läkare-intyg. Hvarje arbete bör utföras i enlighet med lärarnes anvisningar och utan motsägelse.

6. Elev må ej utan giltig orsak uteblifva från lektion, och skall han, om förhinder ägt rum, däröfver för föreståndaren uppvisa giltigt af målsman eller läkare utfärdadt intyg.

7. Eleverna äga att varsamt handskas med skolans undervisningsmaterial icke blott i klassrum och ritsalar utan äfven i värkstäderna. Om något skadas, bör detta anmälas för lärare eller föreståndare. All skada ersättes af den skyldige. Skulle gärningsman ej anmäla sig och ej upptäckas, svarar klassen i sin helhet för skadan.

8. I värkstaden få eleverna icke utan giltig orsak aflägsna sig från sina platser. De verktyg, som äro gemensamma för flere elever, få endast efter af värmästaren erhållet tillstånd begagnas och böra föras tillbaka på sitt förvaringsställe.

9. Vid värkstadsundervisningen får endast det råmaterial begagnas, som af skolan lämnas. De förfärdigade arbetena öfverlämnas åt värmästarna.

10. Efter värkstadsundervisningens slut städar hvarje elev sin arbetsplats och lägger verktygen putsade på angifna ställen.

11. Hvarje elev bör i värkstaden begagna en särskild af honom medförd arbetsdrägt, bestående af en till knäna räckande blus af groft bomullstyg.

12. Elev eger i alt hörsamma lärarens föreskrifter och kan, om han icke låter rätta sig, skiljas från skolan.

### Stat för förberedande yrkesskola i Helsingfors.

En ordinarie lärare i matematiska ämnen på svenska afd. och i yrkesritning (för träarbetare *) lön . . . . .	4,200	mark.
En ordinarie lärare för matematiska ämnen på finska afd. och i yrkesritning (för metallarbetare **) lön . . . . .	4,200	„
En ordinarie lärare i frihandsteckning på svenska och finska afdelningarna, lön . . . . .	3,600	„
En ordinarie värmästare för träbearbetningsværkstaden, lön . . . . .	3,300	„
En ordinarie värmästare för metallbearbetningsværkstaden, lön . . . . .	3,300	„
Till arvode åt timlärare efter 4 och 5 mark per timme . . . . .	7,200	„
Arvode åt föreståndare . . . . .	1,500	„
Arvode åt vaktmästare . . . . .	1,500	„
Arvode åt två biträdande värmästare, förslagsvis . . . . .	3,000	„
Till arbetsmaterial för værkstaden, förslagsvis . . . . .	2,000	„
Till værkstadsremonter och kompletteringar . . . . .	500	„
Till bibliotek, tidskrifter och expenser . . . . .	500	„
Till värme och belysning . . . . .	2,200	„
	<hr/>	
	Summa	37,000 mark.

Dessutom tillkommer hyra för lokal i händelse skolan icke kan inrymmas i något kommunen tillhörigt hus.

Ordinarie lärare erhålla efter 5, 10 och 15 års tjänst lönetillskott af 600 mark och de ordinarie värmästarne likaledes efter samma tidsperioder lönetillskott af 300 mark.

### Kostnadsförslag.

#### *Klassrum och ritsalar.*

4 stycken svarta taflor à 70 mark . . . . .	280:	—
30 „ pulpeter, enhvar för 2 elever à 20 mark . . . . .	600:	—
30 „ ritbord, hvart och ett för 2 elever à 22 mark . . . . .	660:	—
60 „ stolar à 5 mark . . . . .	300:	—
4 „ bord med stolar . . . . .	120:	—
Möblering af kanslirum och lärarorum . . . . .	250:	—
	<hr/>	
	Transport	2,210: —

\*) eller metallarbetare.

\*\*\*) eller träarbetare.

	Transport	2,210: —	
3 stycken skåp å 100 mark . . . . .		300: —	
4 „ passare . . . . .		40: —	
Diverse . . . . .		150: —	2,700: —

*Bibliotek och undervisningsmaterial.*

De nödvändigaste böcker, planschvärk och modeller . . .	1,000: —	1,000: —
---	----------	----------

*Träverkstaden.*

1 stycke svart tafla . . . . .	30: —	
15 stycken hyfvelbänkar å 50 mark . . . . .	750: —	
Värktyg till hvarje bänk å 90 mark . . . . .	1,350: —	
Gemensamma värktyg . . . . .	250: —	
2 stycken svarfstolar med stål . . . . .	300: —	
15 „ värktygsskåp å 20 mark . . . . .	300: —	
Möblering af verkmästarnes rum, 1 st. skåp . . . . .	120: —	
Diverse . . . . .	200: —	3,300: —

*Filverkstaden.*

1 stycke svart tafla . . . . .	30: —	
15 stycken skrufstycken å 70 mark . . . . .	1,050: —	
15 „ filbänkar med skåp å 25 mark . . . . .	375: —	
Värktyg till hvarje bänk å 40 mark . . . . .	600: —	
Gemensamma värktyg . . . . .	1,050: —	
2 stycken planskifvor . . . . .	400: —	
40 dussin filar . . . . .	400: —	
1 stycke bormaskin . . . . .	250: —	
1 „ mindre svarf utan support . . . . .	350: —	
1 „ större svarf . . . . .	1,200: —	
1 „ stickmaskin . . . . .	600: —	
1 „ hålpres . . . . .	100: —	
1 „ plåtsax för gröfre plåt . . . . .	150: —	
Diverse . . . . .	245: —	6,800: —

*Smidesverkstaden.*

1 stycke svart tafla . . . . .	30: —		
1 „ ässja med 2 eldar . . . . .	400: —		
	Transport	430: —	13,800: —



	Transport	430: —	13,800: —
1 stycke tvåhärdsfläkt . . . . .		130: —	
1 „ nagelässja . . . . .		70: —	
3 stycken städ . . . . .		200: —	
Släggor och hamrar . . . . .		30: —	
Tänger, sänken, mejslar m. m. . . . .		200: —	
3 stycken städstockar . . . . .		40: —	
1 stycke gjutjärnsplan . . . . .		120: —	
Diverse . . . . .		180: —	1,400: —
			<hr/> Summa 15,200: —

För andra året tillkomma sannolikt kostnaderna för bleckslagerivärktyg och för ett enkelt gjuteri, ett par träsvarfvar och möjligen för värkstäder i andra brancher, hvilka utgifter dock icke torde kunna uppgå ens närmelsevis till de för ofvannämnda värkstäder beräknade kostnaderna.

#### Lokal för läroanstalten.

För skolan erfordras följande antal rum:

En tambur.

Två klassrum, hvardera rymmande 30 elever, och upptagande en golfyta af cirka 40 å 50 m<sup>2</sup>.

Två ritsalar, hvardera för 30 elever och med en golfyta af cirka 70 å 80 m<sup>2</sup>; ritsalarna kunna jämväl vid behof användas som klassrum.

Ett kanslirum.

Ett rum för bibliotek och lärare.

Ett rum för samlingar och förfärdigade arbeten.

Ett rum för snickerivärkstaden med plats för 15 hyfvelbänkar, svarfstolar och verktygsskåp, med en golfyta af 80 å 100 m<sup>2</sup>.

Ett rum för filarevärkstad med plats för 15 filbänkar, maskiner och värkstadsskåp; golfyta cirka 80 å 100 m<sup>2</sup>.

Ett rum för smedja.

Ett rum för värmästare.

Ett rum för förvaring af arbetsmaterial.

Ett rum för tvättställningar och förvaring af arbetskläder.

Ett väntrum för vaktmästare.

Nödiga uthus (afträden och källare för ved och kol).

En fullt lämplig värkstadslokal torde kunna erhållas endast genom bgygande af ett för detta ändamål afsedt envåningshus, hvilket skulle uppföras med fästadt afseende å möjligen framdeles nödiga utvidgningar.

### Hushålls- och fackskola för flickor.

Den vid härvarande folkskola för flickor existerande fortsättningsklassen är organiserad i enlighet med de hufvudprinciper, som på flere orter i utlandet gjort sig gällande vid inrättandet af folkhushållsskolor. Den har till ändamål att meddela undervisning i en del af folkskolans ämnen, kokning och handarbeten. Den enda förändring, som i dess timplan kunde anses vara lämplig, vore en ökning af timantalet, samt införande af teckning som undervisningsämne. För att lättare möjliggöra timantalets ökande borde åtgärder vidtagas därhän, att de elever på fortsättningsklassen, som ha lång väg till sina hem, sattes i tillfälle att intaga sin middagsmåltid i skolkökets matsal mot en fastställd låg afgift.

Till denna fortsättningsklass kunde sluta sig en förberedande fackskola med ettårig kurs, hvilken skulle ha till uppgift att meddela kunskaper och färdigheter i yrken, hvilka vanligen ha kvinliga utöfvare. De fack, som möjligen kunde anses samla så stort elevantal, att inrättandet af lärokurser däri vore ändamålsenligt, vore då sömmerskefacket, fördeladt på klädningssömnad och hvitvarusömnad, samt tjänarinnefacket. Eleverna i sömnadsfacket skulle därmed sysselsättas hela läroåret, medan för de blifvande tjänarinnorna kunde inrättas kortare, exempelvis tre månader varande kurser, en svensk den ena terminen, en finsk den andra terminen. Sömmerskeeleverna skulle, utom i sina egentliga yrken, undervisas åtminstone i teckning och mönsterritning, räkning, bokföring och modersmålet. Kursen i handarbete å fortsättningsklassen skulle ställas i korrespondens med sömnadsundervisningen å den nu ifrågavarande klassen, och likaså de öfriga ämnena. De båda klasserna skulle tillsammans utgöra en kommunal *hushålls- och fackskola*, och få besökas endast af elever, som genomgått högre folkskola, företrädesvis i Helsingfors. Likaledes finge å den andra klassen endast sådana elever inträda, som genomgått den första.

En utveckling af skickligheten i förfärdigandet af klädespersedlar af olika slag, hvilken otvifvelaktigt kan uppnås genom inrättandet af en fackskola härför, vore äfven önskvärd, då detta med tiden skulle minska den nu betydande importen af dylika handtvärksalster.

### Slutord.

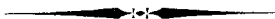
Den föreslagna förberedande yrkesskolan för gossar, som genomgått högre folkskola, skulle enligt den uppgjorda staten och det beräknade kostnadsförslaget fordra rätt betydande uppoffringar från stadens sida. Äfven fackskolan för flickor skulle draga icke oväsentliga kostnader. Då inrättandet af dylika läroanstalter måste betraktas som en nödvändighet, borde staden icke sky att gripa värdet an, om

---

också redan förut årligen stora summor nedläggas på undervisningsväsendet. De på industriell undervisning nedlagda kapitalen äro dock de, som slutligen afkasta den största räntan. Likasom i många andra länder är fallet, borde man vid upprätthållandet af omordade läroinrättningar, kunna räkna på statens benägna bistånd, och detta så mycket mera, som utvecklandet af yrkeskunskapen är en i nationalekonomiskt hänseende mycket betydande faktor.

Helsingfors i januari 1899.

*Fonatan Reuters.*



*Handlingar angående expropriation af mark för statsjernvägarne invid Fredriksbergs bangård.*

DRÄTSELKAMMAREN

i

Helsingfors,

den 2 Februari 1899.

N:o 32.

*Till Helsingfors Stadsfullmäktige.*

Jemte skrifvelse af den 22 sistlidne December öfversände Stadsfullmäktige till Drätselkammaren en afskrift af Guvernörsemetets i länet den 29 Augusti nästvikne år gifna utslag angående expropriation för statsjernvägarnes räkning af särskilda jordområden vid Fredriksbergs rangeringsbangård; och anmodas Drätselkammaren i denna skrifvelse att till Fullmäktige inkomma med yttrande, huruvida några åtgärder i anledning af berörda utslag från stadens sida ännu kunde vara af omständigheterna påkallade.

För att rörande detta ärendes tidigare behandling af stadsmyndigheterna ej behöfva uti relaterande gå längre, än föreliggande handlingar gifva anledning till, torde det vara tillräckligt att här endast hänvisa till hvad i frågan redan blifvit framhållet uti Stadsfullmäktiges tryckta handlingar under N:o 27 för år 1897 och kommunalberättelsen för samma år pg. 24 & 25.

Ur den i remissakten ingående afskriften af Stadsfullmäktiges skrifvelse till Magistraten för den 21 September 1897 framgår, att Stadsfullmäktige vid samma dag förehafd behandling af Jernvägsstyrelsens hos Fullmäktige gjorda förfrågan, huruvida och till hvilket pris staden vore villig att till statsjernvägarne afstå särskilda å en bilagd plankarta angifna, med litt. C., D., E. och F. betecknade områden i närheten af Fredriksbergs bangård, under förutsättning att Jernvägsstyrelsen afsade sig alla anspråk på anläggande genom stadens försorg af gator, kloaker och vattenledning m. m. inom området, beslutit förklara staden villig att i expropriationsväg till statsjernvägarne öfverlåta dessa i visst afseende af Fullmäktige arronderade områden „emot en löseskilling, beräknad för området C. efter 1 mark 30 penni, för området D. efter 75 penni, för området E. efter 2 mark 50 penni och för området F. efter 1 mark 30 penni för kvadrat-

metern, allt under förutsättning att statsverket bekostar de *för* berörda områden tilläfvarens erforderliga gator, kloaker och vattenledning samt med vilkor att staden förbehålles rätt till all matmylla å områdena E. och F. till ett djup af högst 0,5 meter samt att de till 24,000 mark beräknade omlägningskostnaderna för de af stadens vattenledningsrör, som fölle inom området E., och kostnaderna för flyttning af den inom området C. befintliga vägen till Fredriksberg ersättas af statsjernvägarne“.

Af Guvernörsembetets ofvan anförda utslag framgår emellertid att detta embete med åberopadt stöd af nådiga förordningen angående skyldighet för egare eller innehafvare af jord att mot ersättning upplåta mark för allmänt behof, gifven den 12 December 1864, pröfvat rättvist sätta statsjernvägarne i besittning af sagda jordområden mot erläggande för dem till Helsingfors stad ersättning efter andra, lägre beräkningsgrunder, än dem Stadsfullmäktige för sin del godkänt, samt i öfrigt under andra vilkor och förbehåll, än hvilka Fullmäktige i sådant afseende föreskrifvit, i det Guvernörsembetet icke tagit nödig hänsyn hvarken till stadens värderingsmäns eller stadens ombuds vid expropriationsförrättningen gjorda yrkanden. I enlighet med Stadsfullmäktiges fordran för markerna och stadens värderingsmäns uppskattning af desamma skulle den staden tillfallande ersättningen böra uppgå till 353,530 mark (icke 345,340 mark såsom uti utslaget på grund af räknefel anføres) hvaremot samma ersättning efter värdering af kronans värderingsmän belöper sig till endast 328,364 mark eller 25,166 mark mindre; och kommer härtill att stadens förlust blifver ännu större derigenom, att staden genom Guvernörsembetets utslag icke tillerkänts rätt till matmyllan å områdena E. och F. Men en ännu svårare anmärkning måste göras emot detta, visserligen konsekvent på värderingsmännens enhälliga uttalande sig baserande utslag, deri att tillbörlig hänsyn icke tagits till stadens vattenledning.

Enär denna sistnämnda sida af ärendet otvifvelaktigt är den viktigaste och af största bärvidd för stadens behöriga vattenförsörjning, torde Kammaren till först få beröra densamma och deri utlägga sin åsigt. Ledsamt nog synes i detta afseende föreligga ett genomgående missförstånd, beroende ytterst på det knapphändiga syeinstrumentet af den 30 Juli 1897, hvaraf en afskrift här närslutes och i hvilket såsom skäl för lägre värderingsgrunder för markerna bland annat anføres, „att Jernvägsstyrelsen afsäger sig alla anspråk på anläggande genom stadens försorg af gator, kloaker, vattenledningar m. m. för dessa områden“, „äfvansom att omlägningskostnaderna, beräknade till 24,000 mark, för stadens vattenledningsrör, hvilka falla inom området E. — — — — — ersättas af statsjernvägarne“. Så litet uttömmande dessa uttryck ock äro, har med dem dock uppenbarligen afsetts, att staden icke skulle komma att vidkännas några som helst extra kostnader eller afdrag i ersättningsbeloppen för de afträdde markerna i och för nödiga ändringar i stadens vattenledning, betingade af markernas afträdande

till statsjernvägarne; liksom att ej heller statsjernvägarne behöfde erlægga något mera än sjelfva den faktiska kostnaden för dessa ändringsarbeten. Säkert måtte det hafva föresväfvat den tekniska medlemmen uti synenämnden, att endast den långsmed området E. löpande grenen af vattenledningen ovilkorligen måste från detta område bortflyttas, hvaremot de vinkelrätt mot sagda gren gående hufvudrören skulle komma att ligga under en blifvande gata genom samma område. Endast under en sådan förutsättning blir den för vattenledningarnas å området E. dels flyttning derifrån dels skyddande mot förstöring beräknade kostnad tämmeligen riktig och tillräcklig. Då ej heller å den karta, som vid ärendets tidigare behandling förelegat Drätselkammaren, det Stadsfullmäktiges utskott, som förberedde ärendet och Fullmäktige, upptog vattenledningsrörens läge, är det lätt förklarligt huru en så viktig omständighet som fullt säkerställande af stadens vattenledning kunnat förbises samt yrkandena gentemot statsjernvägarne, såvidt de röra denna vattenledning, inskränkas till de allmänna, i särskilda skrivelser något afvikande uttryck och uti Guvernörsemetets ofta åberopade utslag intagna sålunda: „hvarförutom det åligger statsjernvägarne att, såsom godtgörelse för nödig omläggning af de inom området E. befintliga vattenledningsrör, till staden utgifva tjugufyratusen mark, äfvensom att bekosta ej mindre tilläfventyrs nödiga gator, vatten- och kloakledning inom det statsjernvägarne nu tillagda område“. Då likväl vid sjelfva expropriationsförrättningen ett fullt tydligt yrkande i hithörande afseende gjorts af stadens ombud, då Stadsfullmäktige i sak säkerligen icke heller tänkt sig annat, än att alla för vattenledningens omläggning vid afstående af området E. uppkommande kostnader skulle staden till fullo ersättas, och då expropriationslagen uttryckligen tillerkänner afträdaren af mark full ersättning för alla de olägenheter och skador, som medfölja markens afträdande, samt ett uppenbart missförstånd ingalunda kan vålla ändring deri, är det slutresultat, hvartill värderingsmännen vid sammanträdet den 11 Juni efter en längre diskussion kommo, eller „att fixera beloppet 24,000 mark såsom varande full ersättning för ifrågavarande omläggning af vattenledningsrören inom området E.“ något förvånande.

Men enär i ingen händelse staden hvarken härigenom eller på grund af Guvernörsemetets meranämnda utslag gått sin goda rätt förlustig, och det enligt Drätselkammarens förmenande vore lämpligare att frågan om vattenledningens omflyttning och behandling inom området E., innan vidare åtgärd i ärendet vidtogs, ordnades genom öfverenskommelse med Jernvägsstyrelsen och så att hithörande utgifter för statsjernvägarne blefve de minsta möjliga, har Drätselkammaren affordrat stadens Vattenledningskontor i sådant syfte afgifvande yttrande i ärendet. Och har Drätselkammaren af de i detta yttrande, hvilket jemte det samma åtföljande kostnadsförslag och trenne ritningar här närslutes, ingående tvenne alternativa förslag för sin del omfattat det andra alternativet, nemligen att marken å sträckan i—k lemnas till en bredd af 5 meter på ömse sidor om rören obebyggd och obelamrad med material samt städse fritt tillgänglig för vattenledningens

personal, äfvensom att alla öfver rören tilläfventyrs ledda jernvägsspår förläggas på väl fundamenterade, icke med hvarandra sammanhängande stentrummor försedda med hvar sitt instigningschakt; dock med sådan modifikation af alternativet, att samtliga häraf betingade arbeten utföras af Vattenledningskontoret men på statsjernvägarnes bekostnad. Att för den statsjernvägarnes fulla disposition sålunda frångående marken af  $200\text{ m} \times 10\text{ m} = 2000\text{ m}^2$  icke bör tagas någon ersättning, utan ifrån ersättningsbeloppet 250,000 mark för området E. tvärtom afräknas efter 2,50 mark per qvadratmeter 5,000 mark anser Drätselkammaren vara sjelffallet. En dylik anordning borde förefalla Jernvägsstyrelsen så mycket naturligare, som statsjernvägarne för sina egna vattenledningar på icke så få ställen i landet nödgats vidtaga analoga dispositioner, samt man knappast kan föreställa sig att af ett så stort område som 100,000 qvadratmeter ej utan olägenhet kunde afstås 2,000. Slutligen är härvid att bemärka, att stadens vattenledning är en anläggning af den allmänna vigt och betydelse, att också därför får anlitas expropriation af mark, samt att således för densamma oundgängligen erforderlig mark ej borde kunna den genom en expropriation af mark för annat ändamål frånryckas. Några synnerliga kostnader för statsjernvägarne borde relaterade behandling af vattenledningarna inom området E. ej heller medföra. Då det ej är Kammaren bekant, huru många jernvägsspår Jernvägsstyrelsen komme att draga inpå området E. öfver de tvenne parallelt löpande vattenledningssträngarna, kunna de exakta kostnaderna för vattenledningsrörens flyttning från området E. och skyddande af der kvarlemnade rör naturligtvis ej heller noga beräknas, men då flyttningen af det längsmed området gående, med a—b betecknade röret af Vattenledningskontoret beräknats till en kostnad af endast 10,922 mark samt kostnaden för de vinkelrätt öfver området löpande rören inslutande under hela deras längd af 200 meter uti en stentrumma (kostnadsförslag 1<sup>a</sup>) uppges till 34,660 mark, skola de sammanslagna kostnaderna för hithörande arbeten, för den händelse ej flere än t. ex. 5 jernvägsspår dragas in på området E. godt inrymmas uti tidigare kalkylerade 24,000 mark.

Äfven hvad den mylla vidkommer, hvilken Stadsfullmäktige till ett djup af 0,5 meter förbehållit staden från områdena E. och F. och beträffande hvilken expropriationsnämnden intet yttrat eller Guvernörsembetet gifvit något utslag, men emellertid är för staden af så mycket högre värde, som knappast genom köp så stora kvantiteter mylla kunna erhållas, som för stadens planteringar äro behöfliga, borde med Jernvägsstyrelsen underhandlas, så att visshet kunde vinnas, huruvida Jernvägsstyrelsen är villig att afstå densamma eller ej, samt inom hvilken tid den i det förra fallet borde från platsen undanskaffas. Det är klart att områdena E. och F. böra åsättas ett högre värde, än som nu skett, om å dem förefintlig mylla ej tillfaller staden. Skall myllan i en hast undanskaffas, erfordras för detta arbete ett extra anslag af Stadsfullmäktige och särskild upplagsplats, hvilket deremot kunde undvikas, om myllan finge efter hand, som områdena bebyggas,

under en följd af två å tre år borttagas; och förutom att ett alltför starkt påskyndande i detta afseende rätteligen också borde i någon mån höja priset å ifrågavarande områden, måste staden i hvarje fall hafva full klarhet i saken, för att derefter kunna anordna arbetet för myllans undanskaffande.

Hvad slutligen beträffar skiljaktigheten i de af kronans och stadens värderingsmän gjorda uppskattningar af sjelfva marken, i det kronans värderingsmän åsatt områdena C. och F. ett värde efter resp. 80 penni och 1 mark, mot att stadens värderingsmän uppskattat begge dessa områden efter ett pris af 1 mark 30 penni per qvadratmeter för hvardera, hvarigenom staden, såsom redan ofvanföre anfördes, skulle erhålla en sammanlagdt till 25,166 mark mindre uppgående ersättning, ville Drätselkammaren med hänsyn till den uppskattning af markerna, Kammaren i sin skrifvelse till Stadsfullmäktige N:o 157 af den 26 Augusti 1897 haft äran framhålla, föreslå att Fullmäktige skulle åtnöjas med den lägre ersättningssumman och till och med derifrån bevilja ett afdrag af 5,000 mark, dock endast under förutsättning, att här berörda frågor angående stadens vattenledning och afstående af myllan från områdena E. och F. genom underhandling med Jernvägsstyrelsen lösas på ett för staden tillfredsställande sätt.

Såsom slutpåstående har Drätselkammaren på grund af ofvanstående hos Stadsfullmäktige därför äran föreslå att, innan vidare i saken tillgöres, Fullmäktige inleda underhandling med Jernvägsstyrelsen på följande bas:

*att områdena C., D., E. och F. afträdas åt statsjernvägarne under nyss anförda förbehåll för en sammanlagd ersättning af 323,364 mark;*

*att matmyllan från områdena E. och F. afstås åt staden och staden beviljas längsta för statsjernvägarna möjliga tid för dess undanskaffande;*

*att det med a.—b. å närslutna kartor betecknade vattenledningsröret senast inom ett år bortflyttas ifrån området E.;*

*att de tvänne andra å sistsagda område befintliga vattenledningsrören få på området kvarblifva, men att för deras behöriga skyddande, tillsyn, remont och åtkomst lemnas en genom hela området sig sträckande jordrensa af 5 meters bredd på ömse sidor af rören obebyggd och af materialier obelamrad, äfvensom att alla öfver rören tilläfventyrs ledda spår förläggas på väl fundamenterade icke med hvarandra sam-*



*manhängande stentrummor af fullt tillräcklig fri öppning och försedda med hvar sitt instigningschakt; samt*

*att sagda vattenledningsarbeten utföras af stadens Vattenledningskontor, men på statsjernvägarnes bekostnad.*

På Drätselkammarens vägnar:

**G. von Christierson.**

*Th. Tallqvist.*

*Afskrift.*

*Guvernörsembetets i Nylands län utslag angående expropriation för statsjernvägarnes räkning af särskilda Helsingfors stad tillhörande jordområden vid Fredriksbergs rangeringsbangård. Gifvet i Helsingfors, å landskansliet, den 29 Augusti 1898.*

Af handlingarna i ärendet inhemtas att, sedan Kejslerliga Senaten på framställning af Jernvägsstyrelsen den 20 nästvikne Januari förordnat att ej mindre särskilda Helsingfors stad tillhöriga jordområden vid Fredriksbergs rangeringsbangård, utgörande sammanlagdt 183,400 kvadratmeter, och erforderliga för afsedd utflyttning af lokomotivdepoten och verkstäderna från Helsingfors, än äfven derutöfver i samma syfte för vinnande af lämpliga råar möjligen erforderliga områden af staden tillydande mark vid berörda bangård skulle exproprieras, samt förty anbefalt Guvernören i länet att vidtaga de enligt nådiga förordningen i ämnet, gifven den 12 December 1864, å Guvernören ankommande åtgärder, så har Vice landtmätaren F. O. Immell förordnats att verkställa föreskrifven mätning och kartläggning af omförmälda jordområden, hvarefter och sedan berörda förrättning försiggått, Vice landtmätaren Immell hit insändt, förutom karta, följande vid förrättningen tillkomna protokoll:

„Afskrift.

Förrättningen N:o 5073.

Protokoll fördt af underskrifven vicelandtmätare å Fredriksbergs station invid Helsingfors stad, vid expropriation af särskilda Helsingfors stad underlydande jordområden vid Fredriksbergs rangeringsbangård, erforderliga för afsedd utflyttning af lokomotivdepoten och verkstäderna från Helsingfors, nedannämnda dagar år 1898.

*Den 23 Maj.*

I skrifvelse af den 20 Januari 1897, N:o 80, har Kommunikationsexpeditionen i Kejsrerliga Senaten för Finland, enligt Kejsrerliga Senatens beslut, meddelat Guvernören öfver Nylands län att vissa i Helsingfors stad tillhöriga jordområden, betecknade å en nämnda skrifvelse åtföljd plankarta med Litt C., D., E. och F. och utgörande i areal omkring 180,000 kvadratmeter vid Fredriksbergs rangeringsbangård, skola exproprieras samt förty anbefalt Guvernören att vidtaga sådana åtgärder, som enligt nådiga förordningen af den 12 december 1864 angående skyldighet för egare eller innehafvare af jord att emot ersättning upplåta mark för allmänt behof, på Guvernören bero, i anledning hvaraf Herr Guvernören medels resolution af den 27 Januari 1898, N:o 116, förordnat underskrifven att verkställa de å landtmätare ankommande göromål i afseende å förenämnda expropriations lagliga utförande, hvilket förordnande kom underskrifven tillhanda den 30 Januari 1898.

I anledning här af och sedan genom kungörelse i Helsingfors stads svenskfinska församlings kyrkor vederbörande om förrättningens vidtagande i laga ordning underrättats samt ombud för kronan och statsjernvägarne reqvirerats hvarjeme om behofvet af värderingsmän anmälts, infann sig underskrifven ofvan nämnda dag å Fredriksbergs station i och för hållande af sammanträde, hvarvid närvaro: kronoombudet Kronolänsmannen i Helsinge distrikt Gustaf Emil Holmström i stöd af Guvernörsemetets resolution af den 4 Maj 1898, N:o 1429, ombudet för statsjernvägarne Banningeniören Hugo Bremer tillfölje af jernvägsstyrelsens skrifvelse för den 12 Maj 1898, N:o 3630, och Stadsingeniören Herman Norrmén å Helsingfors stads vägnar på grund af Drättselkammarens förordnande af den 28 Maj 1898 jeme värderingsmännen å kronans sida: Godsegaren Friherre Axel Cedercreutz och Kommunalrådet John Fredrik Lindroos, dertill utsedda af

Guvernörsembetet i Nylands län den 17 Maj 1898, och för Helsingfors stad: Kommunalrådet Carl Edvard Degerholm och Gårdsegaren Alexander Årt, hvardera sistnämnda utsedda till värderingsmän af Drätselkammaren i Helsingfors den 12 Maj 1898.

Såsom godemän fungerade vid förrättningen Häradsnämndemännen Evert Bäckström från Helsinge kyrkoby och Edvard Holmqvist från Kånala by i Helsinge socken.

Sedan förordnandet jemte Kommunikationsexpeditionen förut åberopade skrifvelse af den 20 Januari 1898 blifvit upplästa och på tillfrågan intet jäf eller annat laga hinder mot förrättningen förspordes, anmälte underskrifven att, enär gränserna omkring ifrågavarande jordområden härförinnan icke äro utmärkta å marken, utpålningen af desamma till först kommer att verkställas, hvarefter ny kartläggning förrättas, men då värderingsmännen enhälligt beslöto att uppskattningen af jordvärdet å dessa egoområden sker per qvadratmeter, hvarvid icke afseende fästes å särskilda egoskiljaktigheter, ansågo de sig icke vara hindrade att genast utföra värderingen. Dock ville Ingeniör Norrmén genast framhålla, att han å stadens vägnar önskar att jernvägen ensam påkostar nödig kloakledning från jordstycket C. till Tölövikén, hvilken fordran motsades af Ingeniör Bremer, som ansåg det för obilligt att jernvägen, såsom egare till endast en obetydlig jordlott, blefve ålagd att utföra ett arbete, hvaraf en hel stadsdel i framtiden komme att draga största nyttan; i hvilket senare andragande äfven kronans värderingsmän förenade sig. Stadens värderingsmän Degerholm och Årt ansågo jernvägen vara skyldig att bekosta nödig vatten- och kloakledning endast till den del ledningen faller inom jernvägens nu exproprierade område. Ingeniör Bremer anmälte vidare att den väg, som för närvarande genomlöper området C. vid östra gränsen, på jernvägens bekostnad förflyttas och anlägges 8 meter bred vid nämnda områdes vestra rå, men arealen för nuvarande vägen bör afdragas från exproprierade området C. egomassa. Häremot hade stadens ombud Norrmén icke något att anmärka.

Efter antecknandet häraf begåfvo sig samtliga ofvannämnda ombud, värderings- och förrättningsmän ut på fältet och sedan underskrifven derstädes utvisat jordområdenas ungefärliga begränsning, skredo värderingsmännen till verkställande af uppskattningen af marken i dess nuvarande skick, hvilken värdering utföll på följande sätt:

af kronans värderingsmän uppskattades:

området C. till	80	penni	per	qvadratmeter
” D. ”	75	”	”	”
” E. ”	250	”	”	”
” F. ”	100	”	”	”

hvaremot stadens värderingsmän pålade:

området C.	ett värde af	130	penni	kvadratmetern
” D.	”	75	”	”
” E.	”	250	”	”
” F.	”	130	”	”

I och för bedömande af omlägningskostnaderna för de af stadens vattenledningsrör, som falla inom området E., ville värderingsmännen rådfråga någon fackman samt uppgifva kostnaderna vid nästa sammanträde, som beslöts att hållas den 11 nästinstundande Juni klockan 7 eftermiddagen å hotell Kleineh i Helsingfors stad.

*Den 24—31 Maj och den 1—10 Juni*

affattades och kartlades jordområdena, utpälades och röslades gränserna, uträknades samt beskrefs egorna, hvarjemte konsepthandlingarne upprättades.

Enligt kartabeskrifningen utgör

arealen för jordstycket C.	21,430	kvadratmeter
” ” ” D.	17,400	”
” ” ” E.	100,000	”
” ” ” F.	48,170	”

i följd hvaraf prisen enligt kronans uppskattning blir

för området C.	. . . . .	17,144	mark
” ” D.	. . . . .	13,050	”
” ” E.	. . . . .	250,000	”
” ” F.	. . . . .	48,170	”
	<u>                    </u>		
	eller tillsammans	328,364	mark

och enligt stadens värdering

för området C.	. . . . .	27,859	mark
” ” D.	. . . . .	13,050	”
” ” E.	. . . . .	250,000	”
” ” F.	. . . . .	54,431 *)	”
	<u>                    </u>		
	eller inalles	345,340	mark.

\*) Rätteligen  $62,621 = 48,170 \times 1,30$  samt slutsumman således 353,530 mark.

*Den 11 Juni*

sammanträde å Kleinehs hotell i Helsingfors och voro dervid åter närvarande samtliga förut nämnda ombud, värderings- och förrättningsmän förutom Ingeniör Norrmén, som åtnjuter tjänstledighet och i hvars ställe sammanträdet bevistades af t. f. stadsingeniören G. Idström, hvarjemte till godeman i stället för Bäckström, som af okänd orsak uteblifvit, antogs Poliskonstapeln Johannes Markelin, från Hermanstad.

Sedan föregående protokoll blifvit uppläst och godkänt, väcktes fråga om värdering af omläggningskostnaderna för stadens inom området E. befintliga vattenledningsrör, hvarvid Ingeniör Bremer uppläste tvenne alternativa kostnadsförslag, upprättade af Ingeniören vid Helsingfors vattenledningskontor C. Hausen och enligt hvilka kostnaderna för flyttning af vattenledningsrören från området E. belöpa sig till resp. 134,780 mark och 30,022 mark.

Efter uppläsandet häraf ansåg ingeniör Idström, att emedan beloppet af kostnaderna för omläggningen af vattenledningsrören förbi området E., enligt af Ingeniör C. Hausen för tillfället uppgjorda beräkningar vida öfverskrida det af Stadsfullmäktige af Jernvägsstyrelsen härförinnan fordrade priset, staten bör ersätta staden alla de direkta kostnader för berörda arbete, som komma att drabba staden.

Ingeniör Bremer ville derpå framhålla att då staden engång uppgifvit kostnadssumman till 24,000 mark, vid denna förrättning icke kan bli fråga om ändring af summans belopp, utan eger den missnöjda sina högre anspråk och laga rätt framställa, hvarpå och sedan Godsegaren Friherre Axel Cedercreutz derjemte påpekat att kostnadssumman enligt gällande författning vid denna expropriation icke kan höjas, beslöto samtliga värderingsmän enhälligt efter en längre diskussion att fixera beloppet 24,000 mark såsom varande full ersättning för ifrågavarande omläggning af vattenledningsrören inom området E.

För öfrigt vidhöllo de sina förut fattade beslut i afseende å uppskattningen af de särskilda områdenas jordvärden.

Hvilket upplästes och utan anmärkning godkändes. Ort och tid förutskrifna.

På tjänstens vägnar:

F. Oskar Immell,  
vicelandtmätare.

Axel Cedercreutz.  
Alex. Ärt.

J. F. Lindroos.  
H. R. Bremer.  
G. E. Holmström.

Carl Edvard Degerholm.  
G. Idström.  
t. f.

Bevittna: Edvard Holmqvist, Frans Johannes Markelin,  
gode män.

Afskriftens riktighet bestyrka: Lojo 25 Juni 1898.

På tjänstens vägnar: F. Oskar Immell,  
vicelandtmätare.“

detta ärende med hvad handlingarna deri närmare innehålla har Guvernörsembetet i öfvervägande tagit; och emedan Kejslerliga Senaten förordnat att för Statsjernvägarne behöflig jord vid Fredriksbergs rangeringsbangård skall exproprieras samt Statsjernvägarne och stadens dertill utsedde ombud vid sammanträde den 11 sistvikne Juni i sådant afseende godkänt de af Vicelandtmätaren Immell uppmätta och kartlagda jordområden, som å den af honom upprättade karta be-tecknats Litt. C., D., E. och F. samt innefatta enligt kartabeskrifning 13,3944 hektar odlad jord, 0,0362 hektar odlingsbar jord, 2,4267 hektar skogsmark, 2,8427 hektar impediment samt 0,3320 hektar väg eller sålunda sammanlagdt en areal af 19,9320 hektar, ty och som föreskrifven syn och värdering försiggått, pröfvar Guvernörsembetet rättvist, med stöd af nådiga förordningen, angående skyldighet för egare eller innehafvare af jord att mot ersättning upplåta mark för allmänt behof, gifven den 12 December 1864, sätta statsjernvägarne i besittning af sagda jordområde mot erläggande till Helsingfors stad af följande ersättningsbelopp, nemligen för områden C., om 21,430 qvadratmeter å åttatio penni med sjuttontusen etthundra fyratiofyra mark; för D., stort 17,400 qvadratmeter, å sjuttiofem penni med trettontusen femtio mark, E. om 100,000 qvadratmeter å två mark femtio penni med tvåhundra femtiotusen mark, och F. innefattande 48,170 qvadratmeter å en mark med fyratioåttatusen etthundrasjuttio mark eller sammanlagdt trehundra tjuguåttatusen trehundra sextiofyra mark, hvarutom det åligger Statsjernvägarne att, såsom godtgörelse för nödig omläggning af de inom området E. befintliga vattenledningsrör, till staden utgifva tjugufyratusen mark äfvensom att bekosta ej mindre tilläfventyrs nödiga gator, vatten- och kloakledning inom det Statsjernvägarne nu tillagda område än äfven flyttning af den väg, som för närvarande genomlöper området C. vid dess östra gräns till sagda områdes västra gräns; vederbörande likväl obetaget att, der de icke nöjas åt förenämnda värdering, derom särskildt tvista på sätt och i den ordning ofvan åberopade nådiga förordning närmare bestämmer.

Detta utslag jemte den till ärendet hörande, af vicelandtmätaren Immell uppgjorda karta sändas under omslag till Jernvägsstyrelsen i Finland medan en afskrift af utslaget jemte den af Kejslerliga Senaten hit skickade planteckning tillsändas Magistraten i Helsingfors i afseende å kännedom och öfriga vederbörande statsmyndigheters delgifvande. Ort och tid som ofvan.

På Guvernörsembetets vägnar:

**Axel Th. Möller.**

**Georg Markelin.**

Afskriftens riktighet bestyrker: Helsingfors å Landskansliet den 16 November 1898.

*Axel Th. Möller.*

HELSINGFORS STADS  
VATTENLEDNINGSKONTOR.

Helsingfors,

den 12 Januari 1899.

*Till Drättselkammaren i Helsingfors.*

N:o 6.

Till affordradt yttrande angående omläggningen af vattenledningsrören i Janssons odlingar till den del, som beröres af den för denna trakt uppgjorda stadsplanen, hvilket yttrande borde åtföljas af definitiv kostnadsberäkning till bemälda omlägningsarbeten, har kontoret med hänvisning till medföljande två situationsplaner och en eskissritning äran anföra:

Genom ifrågavarande område sträcka sig tre olika rörledningar, hvilka tillsammans förse hela staden med vatten, nämligen en ledning a—i af 457 mm diameter och parallelt med denna en annan i—k af 305 mm diameter, samt en tredje a—b—c—d—e af 305 mm rör, som ifrån en inom det åt Statsjernvägarna erbjudna området belägen knutpunkt a. förgrenar sig genom de delvis redan försålda tomterna i de projekterade fabriksqvarteren 358 och 359 och fortsättes längs Östra Chausséen och Unionsgatan till Alexandersgatan. Alla dessa rör äro ovilkorligt nödiga för stadens vattenförsörjning och måste, om de skola undanskaffas, ersättas med andra af minst lika stor diameter. För bedömande af den häraf föranledda kostnaden bör enligt kontorets åsigt läggas till grund priset för de nya rörledningarna samt för upptagningen af de gamla, minskadt med det värde som de gamla ega efter uppgräfningen samt med priset för de vattenledningsrör af mindre dimensioner, som blefve erforderliga under de nya gatorna, i händelse de gamla ledningarna tillåtas kvarligga.

Den med bokstäfverna b—c—d—e betecknade delen af 305 mm ledningen till villan Ås och Ö. Chausséen (Situationsplan 1) har enligt till innevarande års budget uppgjort förslag flyttats till sträckan b—f—g—h—e och uppskattades kostnaderna med tillgodoräknande af de gamla rören till 82,800 mk. För denna rörflyttning kan Järnvägsstyrelsen, såsom på intet sätt vållande härtill, icke åhvälfvas någon ersättningsskyldighet. Den återstående, inom järnvägsområdet belägna delen a—b af sagda ledning däremot bör flyttas uteslutande i följd af detta områdes upplåtande till Statsjernvägarna och stiga kostnaderna för rörets flyttning till gatorna längs sträckan k—f—b enligt situationsplan 1 till 30,022 mark. Afdrages härifrån priset för en 153 mm ledning under dessa gator, hvilken vore erforderlig, om flyttningen icke egde rum, med 19,100 mark, så utgör den förlust, som af Järnvägsstyrelsen borde ersättas, 10,922 mark.

Hvad åter flyttningen af de återstående tryckledningarna inom järnvägsområdet eller sträckan i—k (situationsplan 2) beträffar, så är en sådan, sålänge området norr om Sörnäs bibana icke är indeladt i stadsplan och inga planerade gator finnas, så godt som omöjlig, om den af Byggnadskontoret uppgjorda stadsplanen för delen söder om bibanan skall följas. Rören borde nämligen i sådant fall ledas längs sträckan l—m—f—k, hvaraf delen l—m företrädesvis består af berg, som reser sig högt öfver järnvägens nivå. Att häri inspränga en rörgraf för ett 457 och 305 mm rör kan visserligen utföras, ehuru kostnaden för hela sträckan l—m—f—k stege till 115,211 mark, men förestår i sådant fall en ny flyttning, när den oländiga terrängen i framtiden skall indelas och planeras. och då det väl knappast kan förutsättas att staden skall vilja ikläda sig kostnaderna för en ytterligare förflyttning af dessa rör, kan sträckan l—m enligt kontorets förmenande als icke ifrågakomma såsom fullkomligt olämplig.

Det ur vattenledningens synpunkt mest acceptabla, ehuru visserligen också kostsamma sättet för rörens flyttning utom järnvägens område består däri, att det åt Järnvägsstyrelsen hembjudna området regleras sålunda, att en 10 m bred remsa emellan sagda kvarter och Sörnäs bibanas område förbehålles åt staden för nedläggning af rören och utgöra flyttningskostnaderna till sträckan i—p—f—k i sådant fall 90,211 mark med afdrag af 19,100 mark för annars erforderliga rör under tillstötande gator, hvadan den verkliga kostnaden utgör 71,111 mark. Minskas denna med de 24,000 mark, som Järnvägsstyrelsen är villig att erlægga, så stannar en ren förlust af 47,111 mark staden till last i följd af vattenledningsrörens flyttning.

Tvåne utvägar finnas, att helt och hållet undvika flyttningen af rören längs sträckan i—k nämligen att antingen en 5 m bred sträcka på ömse sidor om rören hvarken finge bebyggas eller belamras med materialupplag etc. och att de öfver rören ledande spåren förlades på väl fundamenterade stentrummor med en minst så stor inre öppning som bilagda eskiss utvisar eller ock att hela den nämnda 200 m långa rörsträckningen inrymdes i en liknande stentrumma, hvilket sednare arbete endast kan utföras sålunda att trumman jämte nya rör anläggas bredvid de gamla längs sträckan n—o, hvarpå dessa borttagas (Situationsplan 1). Kostnaden för detta arbete stiger till 34,660 mark, hvilken summa ökad med förut beräknade 10,922 mark och minskad med den förbehållna skadeersättningen 24,000 mark, ger ett deficit af 21,582 mark till resultat. För sin del kan kontoret icke tillmäta detta sista alternativ någon praktisk betydelse, såsom i hög grad försvärande alla reparationer å samt anslutningar till rören. Oafsedt nämligen svårigheten att transportera tunga och skrymmande materialer samt verkställa arbeten inom en trång tunnel af 200 m längd, måste därförinnan allt det grundvatten, som samlats inom trumman från de sumpiga Janssonska odlingarna utpumpas och då trummans hela kubikinnehåll kan uppskattas till 600 m<sup>3</sup> blefve hvarje reparation och förändring af rören förenad icke allenast med stora kost-



nader, utan ock med en tidsutdrägt, som kunde äfventyra stadens oafbrutna förseende med vatten. Dessa olägenheter skulle i betydlig grad minskas, om liknande, icke med hvarandra sammanhängande trummor, hvarje försedd med ett nedstigningsschakt, funnes anbragta endast på några ställen, där spår korsa vattenledningsrören och om antalet af dessa ställen inskränktes till några få, d. v. s. om det nästsista alternativet komme till utförande, hvilket kontoret därför ur vattenledningens synpunkt ställer i andra rummet.

Samtliga i ofvanstående beräknade kostnader äro icke definitiva, utan approximativa, emedan de beträffande gatornas profiler icke äro fastställda och några jordundersökningar icke blifvit verkställda; dessutom är jordmånen å ifrågavarande områden högst ogynsam, såsom bestående af jäslera och kostnaderna i hög grad beroende af årstiden, då arbetet utföres, hvadan alla förutsättningar för uppgörandet af definitiva kostnadsberäkningar saknas. De denna skrifvelse åtföljande kostnadsförslagen hafva därför kunnat uppgöras endast med ledning af vanliga medelpriser och den kännedom af terrängen, kontoret genom tidigare arbeten, kartor och okulär inspektion kunnat förskaffa sig.

I anledning af föregående har kontoret äran föreslå *antingen och helst:*

*att* • Drätselkammaren söker utverka afståendet af nödig mark för rörens flyttning enligt bilagda situationsplan 2.

*att* Drätselkammaren af Järnvägsstyrelsen fordrar att den med 47,111 mark utom de redan fastställda 24,000 mark deltager i kostnaderna för vattenledningar under de gator, hvilka omgifva det ifrågavarande järnvägsområdet enligt alternativet i—p—b—f—k (Situationsplan 2).

*att* de inom sagda område belägna ledningarna finge däri qvarstå ett år \*) efter det Järnvägsstyrelsen definitivt tillträdtt området, utan att utsättas för någon som helst, för deras bestånd och täthet skadlig åverkan, och att de inom tre månader därefter finge borttagas, *eller eventuellt:*

*att* marken å sträckan i—k lemnas till en bredd af 5 meter på ömse sidor om rören obebyggd och obelamrad med material etc. samt städse fritt tillgänglig för vattenledningens personal, äfvensom att alla öfver rören tilläfventyrs ledda spår förläggas på väl fundamenterade, icke med hvarandra sammanhängande stentrummor med åtminstone den fria öppning, som närslutna eskissritning utvisar, hvilka trummor borde vara försedda med hvar sitt instigningsschakt af  $1,0 \times 0,75$  m tvärgenomskärning och utföras genom Järnvägsstyrelsens försorg och på dess bekostnad, äfvensom under dess garanti för all skada, som kan drabba staden under trummornas byggande och i följd af deras oändamålsenliga konstruktion eller dåliga utförande. Det med a—b betecknade röret borde få kvarligga, utan att

---

\*) En så lång tid har ansetts erforderlig, emedan införskaffandet af rör från utrikesort kräfvat flere månader och utförandet af de i jäslera liggande delarna af rörledningarna endast kan ske under vintern.

utsättas för någon för dess bestånd eller täthet skadlig åvärkan, under ett halft år, efter det att Järnvägsstyrelsen definitivt tillträd området, samt borde inom sex veckor efter halfårets utgång få uppgrävas och borttagas.

Vidkommande de af kontoret under fjolåret afgifna approximativa, i Guvernörsemetets resolution nämnda kostnadsförslagen å respektive 30,022 och 134,780 mark, så hafva dessa uppgjorts efter Byggnadskontorets anhållan och på grund af dess uppgifter. Den förra summan gäller flyttningen af endast det med a—b betecknade röret, men utan afdrag för de vattenledningar under omgifvande gator, hvilka blefve nödiga äfven om ifrågavarande område upplättes för andra än Järnvägarnes behof, och under förbehåll att rören längs sträckan i—k kvarblefve inom kvarteret och genom Järnvägsstyrelsens försorg skyddades för åverkan. Den sednare summan åter motsvarar det tidigare beräknade beloppet för det olämpliga alternativet l—m—f—k eller 115,211 mark, och ligger skillnaden äfven här i afdraget för i alla händelser erforderliga rörledningar under omgifvande gator.

Som ofvan.

### C. Hausen.

#### 1. Kostnadsberäkning för flyttning af det med a—b betecknade 305 mm vattenledningsröret inom järnvägsområdet i Janssons odlingar till sträckan k—f—b.

(Situationsplan 1).

425 m 305 mm rör incl. läggning å 32: — . . . . .	13,600: —
800 m <sup>3</sup> bärgssprängning å 19: — . . . . .	15,200: —
1,000 m <sup>3</sup> fyllning att ersätta bärg- och jordsten å 5: — . . . . .	5,000: —
Uppgräfning af:	
350 m 305 mm rör å 6: — . . . . .	2,100: —
97 st. rör att upptaga, transportera till materialgården och profva å 5: — . . . . .	485: —
	<u>36,385: —</u>
Tillgodo:	
315 m 305 mm rör å 20: 20 . . . . .	6,363: —
	<u>Transport 30,022: —</u>

Transport — — 30,022: —

Häriifrån bör afdragas kostnaden för i alla händelser  
erforderliga rörledningar längs sträckan k—f—b:

60 m 305 mm rör incl. läggning å 32: — . . . . .	1,920: —
370 m 153 mm rör incl. läggning å 18: — . . . . .	6,660: —
400 m <sup>3</sup> bärgsprängning å 18: — . . . . .	7,200: —
500 m <sup>3</sup> fyllning å 5: — . . . . .	2,500: —
Diverse slidventiler . . . . .	820: —
	<u>19,100: —</u>
Saldo — —	10,922: —

**2. Kostnadsberäkning för flyttning af de med i—k betecknade vatten-  
ledningsrören inom järnvägsområdet i Janssons odlingar till  
sträckan i—p—b—f—k.**

(Situationsplan 2).

900 m 457 mm rör incl. läggning å 53: — . . . . .	47,700: —
540 m 305 mm rör incl. läggning å 32: — . . . . .	17,280: —
1,200 m <sup>3</sup> bärgsprängning å 18: — . . . . .	21,600: —
1,500 m <sup>3</sup> fyllning å 5: — . . . . .	7,500: —
Diverse slidventiler . . . . .	2,540: —

Uppgrävning af:

100 m 457 mm rör å 8: — . . . . .	800: —
530 m 305 mm rör å 6: — . . . . .	3,180: —
180 st. rör att upptaga, transportera till material- gården och profva å 5: — . . . . .	900: —
	<u>101,500: —</u>

Tillgodo:

80 m 457 mm rör å 33:80 . . . . .	2,704. —
425 m 305 mm rör å 20:20 . . . . .	8,585: —
	<u>11,289: —</u>
	90,211: —

Häriifrån bör afdragas kostnaden för i alla händelser erforderliga rör  
längs sträckan k—f—b enligt kostnadsförslag 1 . . . . . 19,100: —

Saldo 71,111: —

**1 a. Kostnadsberäkning för flyttning af de med i—k betecknade vattenledningsrören inom Järnvägsområdet i Janssons odlingar till sträckan n—o, samt deras inrymmande i en på pålrust hvilande gråstenstrumma.**

(Situationsplan 1).

200 m gråstenstrumma incl. pålning å 100:— . . . . .	20,000:—	
200 m 457 mm rör incl. läggning å 53:— . . . . .	10,600:—	
200 m 305 mm rör incl. läggning å 32:— . . . . .	6,400:—	
Slidventiler & diverse . . . . .	1,800:—	
Uppgräfnings af:		
300 m 457 & 305 mm rör å 6:— . . . . .	1,800:—	
80 st. 457 & 305 mm rör att släpa till materialgården och profva å 5:— . . . . .	400:—	41,000:—
Tillgodo:		
80 m 457 mm rör å 33:80 . . . . .	2,704:—	
180 m 305 mm rör å 20:20 . . . . .	3,636:—	6,340:—
	Saldo	— — 34,660:—

*Afskrift.*

Den 21 September 1897.

*Till Magistraten i Helsingfors.*

Uti skrifvelse till Magistraten af den 6 sistlidne Maj har Jernvägsstyrelsen hos Stadsfullmäktige förfrågat sig, huruvida och till hvilket pris staden vore vilig att till statsjernvägarna afstå särskilda å en bilagd plankarta angifna, med litt. C. D. E. och F. betecknade områden i närheten af Fredriksbergs allée, hvarhos Jernvägsstyrelsen meddelat att densamma för dessa områden afsade sig alla anspråk på anläggande genom stadens försorg af gator, kloaker, vattenledning m. m.

Vid i dag skedd behandling af detta ärende hafva Stadsfullmäktige, som ansett ifrågavarande områden genom de af Jernvägsstyrelsen angifna begränsningarna erhålla en oregelbunden form, hvilken blefve olämplig såsom gräns för de nya stadsdelar, som framdeles komme att uppstå i dessa områdets närhet, beslutit för-

klara staden villig att i expropriationsväg till statsjernvägarne öfverlåta sagda från 1898 års början disponibla områden, så arronderade som de å kartan med rödt uppdragna linierna utvisa, emot en löseskilling beräknad för området C. efter 1 mark 30 penni, för området D. efter 75 penni, för området E. efter 2 mark 50 penni och för området F. efter 1 mark 30 penni för kvadratmetern, alt under förutsättning att statsverket bekostar de för berörda områden tilläfventyrs erforderliga gator, kloaker och vattenledning samt med vilkor att staden förbehålles rätt till all matmylla å områdena E. och F. till ett djup af högst 0,5 meter samt att de till 24,000 mark beräknade omläggingskostnaderna för de af stadens vattenledningsrör, som fölle inom området E., och kostnader för flyttning af den inom området C. befintliga vägen till Fredriksberg ersättas af statsjernvägarne.

Derjemte hafva Stadsfullmäktige beslutit att, för den händelse det å lägenheten Backas befintliga området litt. F. komme att afhändas staden före utgången af år 1908, med högst 500 mark nedsätta det från lägenheten utgående årsarrendet för den återstående arrendetiden.

Hvilket Stadsfullmäktige hafva äran delgifva Magistraten, med anhållan att Jernvägsstyrelsen och Drätselkammaren måtte härom underrättas samt närslutna karta till Jernvägsstyrelsen återställas.

Hj. Schildt.

*Elis Furuhjelm.*

*Afskrift.*

### Syneinstrument.

Jemlikt Drätselkammarens förordnande af den 1 Juli 1897 verkställdes den 30 i samma månad af undertecknade syn å jemte värdering af de af Statsjernvägarne till inlösen ansökta områdena i trakten af Fredriksberg.

Med fästadt afseende dels derå, att Jernvägsstyrelsen afsäger sig alla anspråk på anläggandet genom stadens försorg af gator, kloaker, vattenledningar m. m. för dessa områden, dels på grund af det ändamål, till hvilket ifrågavarande områden äro afsedda, enades synemännen om att, enligt beteckningarna å Jernvägsstyrelsens plankarta åsätta de olika områdena följande försäljningsvärden.

1:o). området C., en utschaktad f. d. sandtäkt å villaområdet Malm å Fmk 0,30 per m<sup>2</sup>.

2:o) området D, en högländ bergbunden del af de s. k. Janssonska odlingarne, å Fmk 0,20 per m<sup>2</sup>.

3:o) området E, uteslutande odlingsbar åkerjord å jemn terräng äfven hörande till Janssonska odlingarne å Fmk 2:— per m<sup>2</sup>.

4:o) området F, större delen ängsmark, hörande till staden underlydande lägenheten Backas, å Fmk 1,30 per m<sup>2</sup>.

Dock anse synemännen att staden bör förbehålla sig rätt till all matmylla å områdena E. och F. till ett djup af högst 0,5 meter äfvensom att omläggingskostnaderna, beräknade till 24,000 mark för stadens vattenledningsrör, hvilka falla inom området E. samt kostnaden för flyttning af den inom området C. be-  
fintliga vägen till Fredriksberg ersättas af Statsjernvägarne.

Helsingfors, den 11 Augusti 1897.

Carl Nummelin.

Herman Norrmén.

K. R. Åström.

O. T. Widerholm.

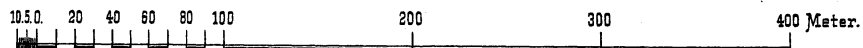
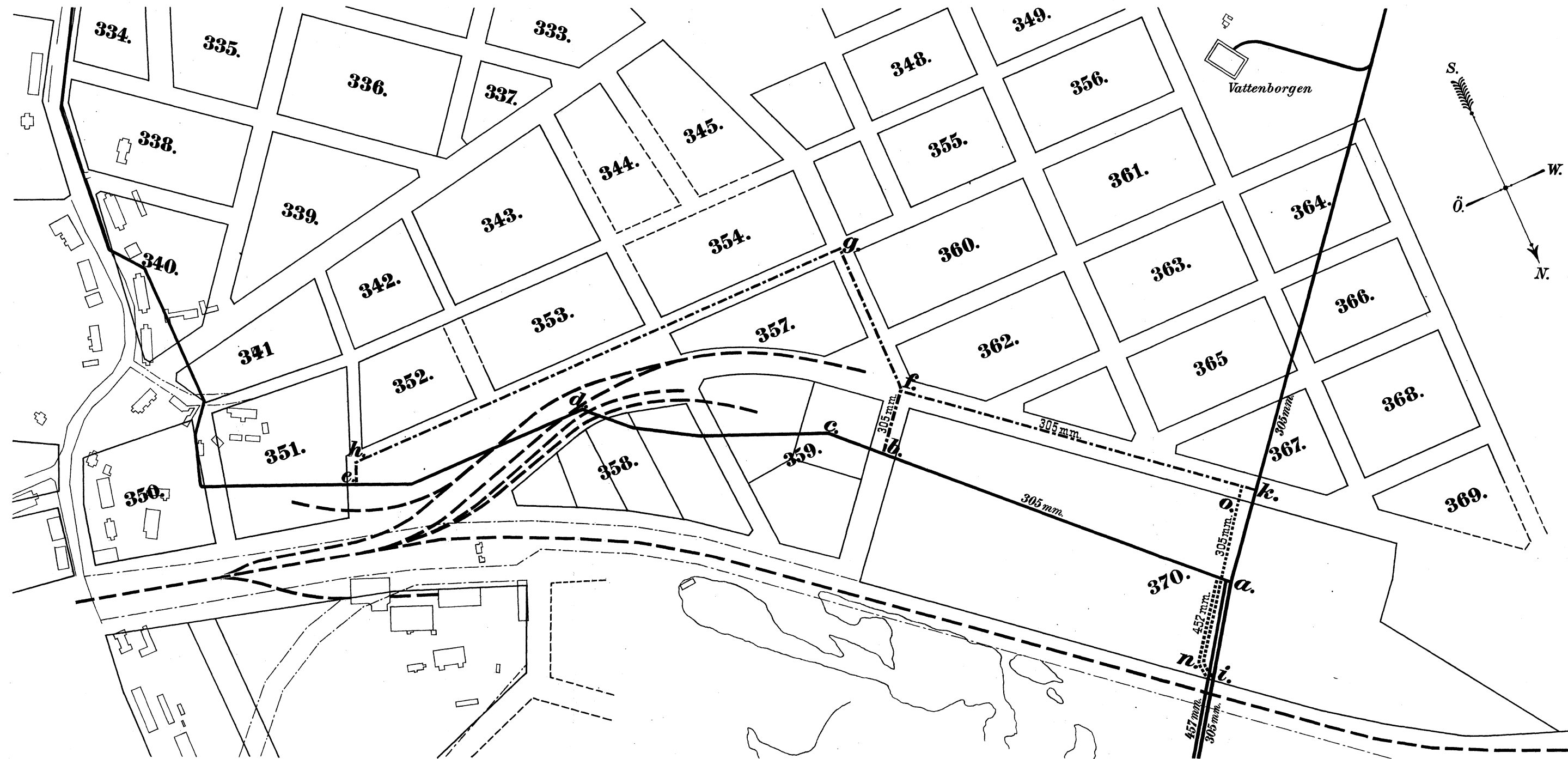
---

---

Helsingfors, Tidnings- & Tryckeri-Aktiebolagets tryckeri, 1899.

---

**SITUATIONSPLAN 1**  
 af  
 de föreslagna kvarteren  
 i  
 Janssons odlingar.

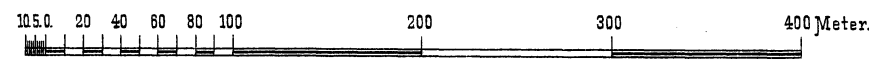
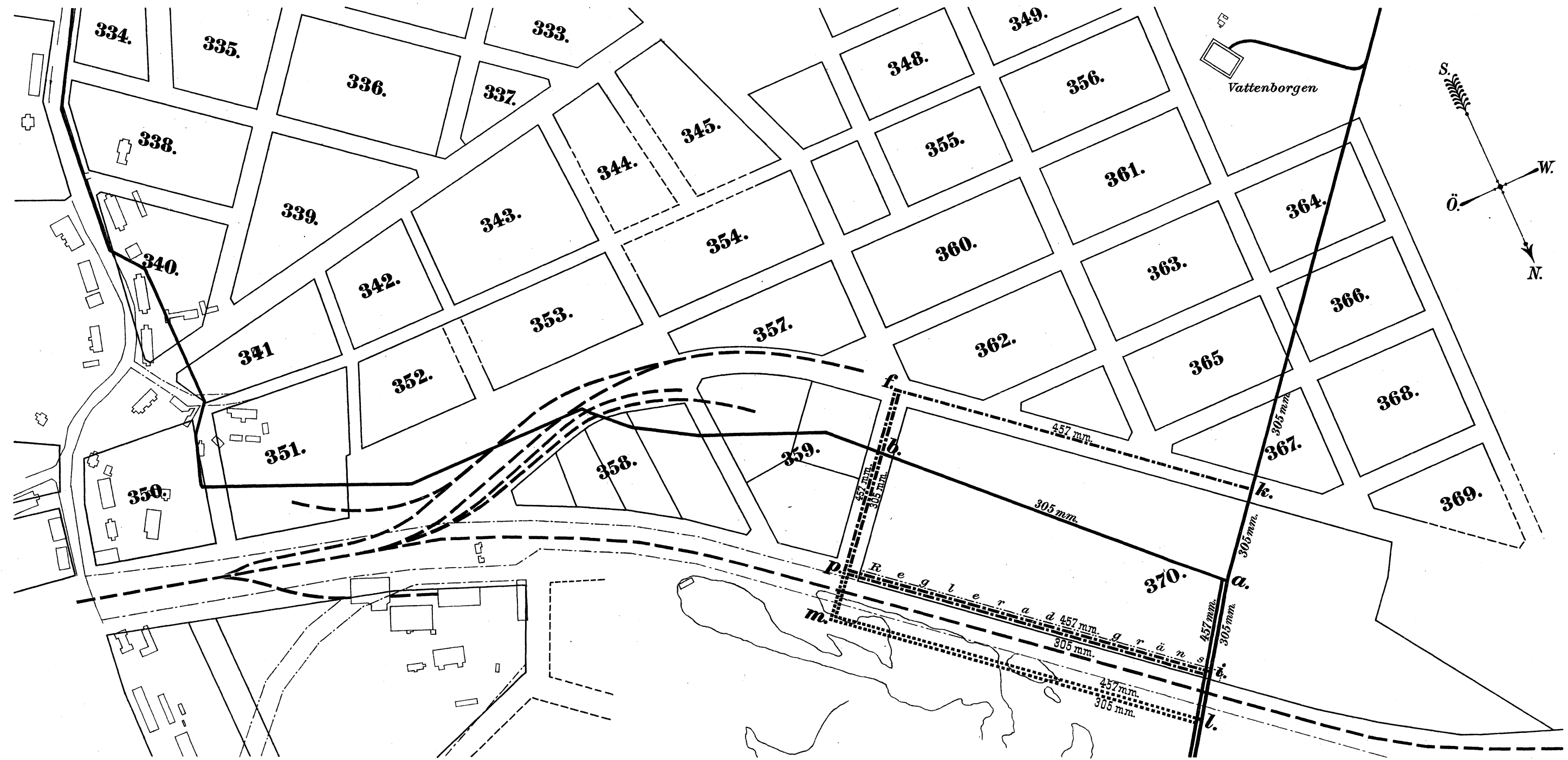


— bestående vattenledningsrör  
 - - - - - föreslagna d:o

Helsingfors stads vattenledningskontor den 12 Januari 1899.



**SITUATIONSPLAN 2**  
af  
de föreslagna kvarteren  
i  
Janssons odlingar.



— bestående vattenledningsrör  
 - - - - - } föreslagna d:o

Helsingfors stads vattenledningskontor den 12 Januari 1899.

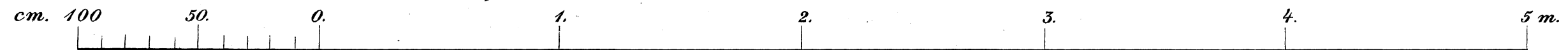
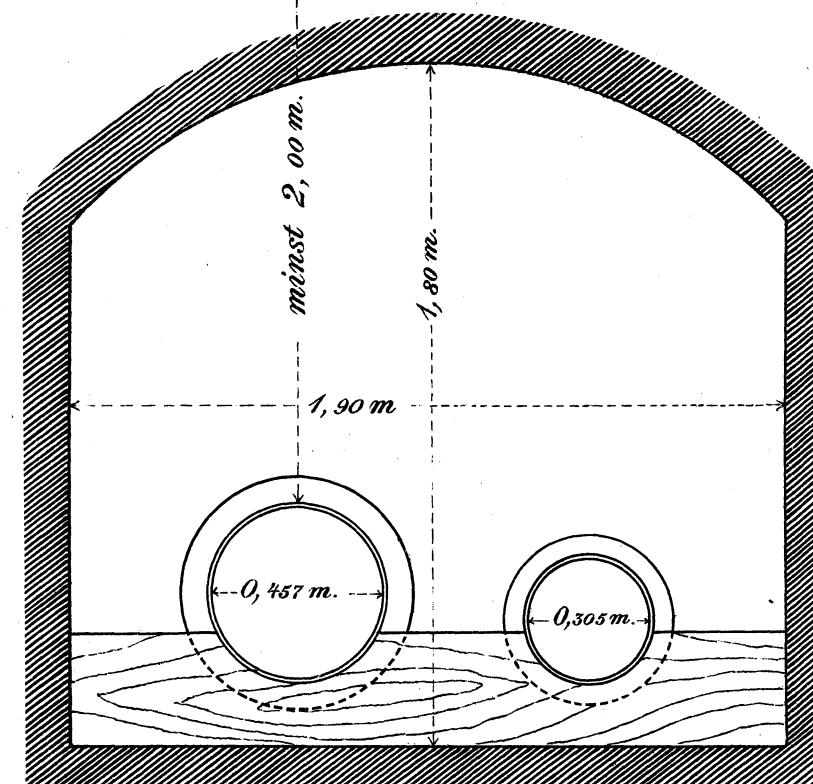
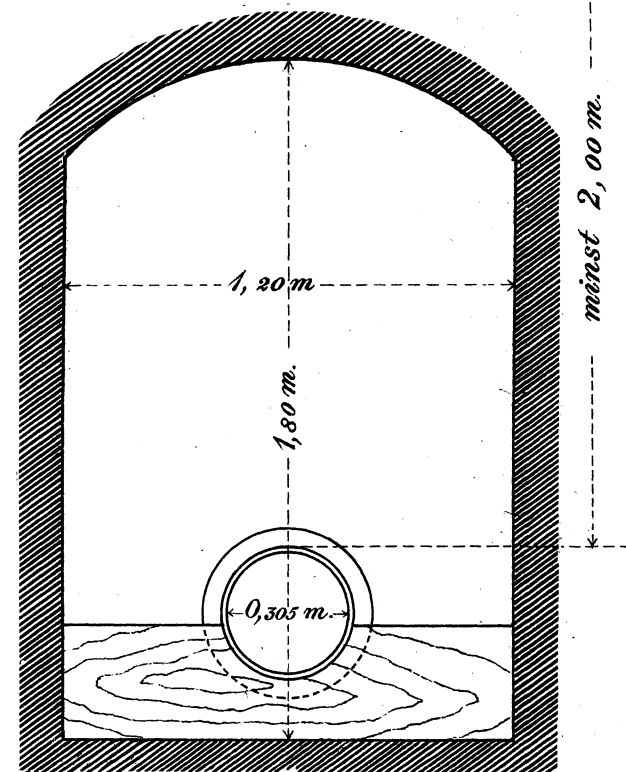
# ESKISSRITNING till stentrumma för 305 mm vattenledningsrör      457 och 305 mm vattenledningsrör i Janssons odlingar.

Jordytan

Den utskurna delen af denna ritning är en skiss af en stentrumma för en 305 mm vattenledning. Den är utskuren från en större ritning som visar de båda stentrummorna för de båda vattenledningarna. Den utskurna delen är utskuren från en större ritning som visar de båda stentrummorna för de båda vattenledningarna.

Jordytan.

Den utskurna delen af denna ritning är en skiss af en stentrumma för en 457 och 305 mm vattenledning. Den är utskuren från en större ritning som visar de båda stentrummorna för de båda vattenledningarna. Den utskurna delen är utskuren från en större ritning som visar de båda stentrummorna för de båda vattenledningarna.



Helsingfors stads vattenledningskontor den 12 Januari 1899.

*Handlingar angående uppförandet af nytt tull- och packhus.*

HELSINGFORS

HAMNBYGGNADSDELEGATION.

Den 15 Januari 1899.

Till Helsingfors Stadsfullmäktige.

Jämte det Stadsfullmäktige till förstärkt antal vid sammanträde den 17 maj sistlidet är godkände ett utaf ett särskildt utskott utarbetadt förslag till uppförande af nytt tull- och packhus å kvarteret N:o 184 på Skatudden samt för detta byggnadsföretag anvisade ett anslag af 670,000 mark uppdrogo ordinarie Fullmäktige åt Hamnbyggnads Delegationen, utom annat, att på grundvalen af den godkända eskissritningen låta uppgöra och till Fullmäktige inkomma med definitiva ritningar och kostnadsförslag till ifrågavarande byggnad.

Sedan sådana ritningar och kostnadsförslag numera blifvit af ledamoten i Delegationen Professor G. Nyström utarbetade samt af Delegationen gillade, får Delegationen äran härhos öfverlemna desamma till Stadsfullmäktiges granskning och godkännande.

Byggnaden kommer att enligt ritningarne erhålla en totallängd af 115 meter och en bredd af 24,7 meter, som i midtelpartiet ökas till 27,7 m. och i ändpartierna ända till 29,5 m. Huset uppföres i två våningar och innefattar följande lokaler:

*Packhus magasin*, deraf i

1:sta våningen med en golffyta af . . . . .	1,510 m <sup>2</sup> och i
2:dra " " " " " . . . . .	1,285 "
	Summa 2,795 m <sup>2</sup> *)

Enär andra våningen af huset har en tillräckligt stor höjd för att ytterligare ett bjelklag deruti kan få rum finnes möjlighet att öka golffytan till 3,300 m<sup>2</sup> och denna golffyta kan ännu yttermera genom uppförande af mellanbottnar eller s. k. lovar ökas med minst 30 à 40 % så att möjlighet altså finnes att i byggnaden ernå en magasinsgolffyta af inemot 4,500 m<sup>2</sup>.

Inredningen af det öfre bjelklaget i 2:dra våningen äfvensom mellanbottnarne ingå dock ej i det åtföljande kostnadsförslaget.

\*) I gamla packhuset vid Vestra Kajen hafva magasinerna en sammanlagd golffyta af 820 m<sup>2</sup>.

Delegationen har tänkt sig att magasinernas olika våningar skulle ställas i förbindelse med hvarandra genom elektriska — eller hydrauliska hissar — beroende af hvilketdera slaget som kommer att visa sig mera ekonomiskt. In- och utlastningen i magasinen underlättas genom perronger på hvardera sidan om byggnaden. Perrongerna hafva samma höjd som jernvägsvagnsgolfven och sträcka sig så långt utom byggnaden att jernvägsvagnarna på spåren, som löpa på byggnadens båda sidor, ansluta tätt till perrongerna.

I omedelbart sammanhang med packhus magasinen stå 3 st. expeditionsrum med 92 m<sup>2</sup> golfarea hvardera, 2 st. stämpelrum med lika stor golfarea hvardera samt ett rum, äfvenledes med 92 m<sup>2</sup> golfarea för tullbehandlade varor och för köld ömtåligt gods\*). Yttermera finnes i byggnadens 1:sta våning tvenne rum för tullbehandling och utlemnande åt publiken af postpaket, 2 rum för hamnbanans stationskontor, äfvensom ett vaktmästarerum 2 rekreationsrum för packhusets tjänstemän äfvensom nödiga tolett- och closettrum.

Ifrån en stor tvärs igenom byggnaden gående vestibul leder en hufvudtrappa till andra våningen, hvilken förutom förenämnda packhusmagasiner inrymmer följande lokaler: för tullkammaren och trafikkontoret:

*En expeditionssal* för publiken, golfarea 280 m<sup>2</sup>.

*Ett större väntrum*, tillika användbart såsom auktionssal samt ett mindre förrum, alla för allmänheten.

*För tullkammaren:*

- 2 rum för tullförvaltaren,
- 1 „ „ arkiv,
- 1 „ „ kontrollör,
- 4 „ „ kontorsskrifvare och renskrifverskor,
- 2 kassörs- och 1 rekreationsrum äfvensom
- 5 rum för uppsyningsmän och för vaktmästare.

*För trafikkontoret:*

3 rum och ett reservrum som tillsvidare kan användas af hamnkaptenen, äfvensom tambur och nödiga bekvämlighetslokaler.

Alla förenämnda rum hafva en golfyta af omkring 28 m<sup>2</sup> hvardera.

Till tullkammaren leder en särskild trappa ifrån byggnadens vestra kortsida; dock äro samtliga tullkammarens lokaler tillgängliga äfven från förstnämnda trappa som begynner i husets midtelvestibul.

Byggnadens samtliga rum, med undantag naturligtvis af de kalla magasinen, äro afsedda att uppvärmas med tillhjälp af en lågtrycks-ång-central-värmeapparat.

Trappuppgångar, vestibuler och förrum äro beräknade att kunna uppvärmas till + 10° C., alla öfriga med värmeledning försedda rum till + 20° C. allt vid en lägsta yttre temperatur af — 30° C.

\*) Inredningen af ett 4:de expeditionsrum, som af Herrar packhusinspektorer ansetts nödvändigt, medför icke några svårigheter. Kostnaden härför uppgår till ca 4,000 mk (inberäknadt värmeledning).

Luftomsättningen är beräknad i första våningens expeditionsrum till 1 gång, samt i öfriga embetsrum till  $\frac{1}{2}$  gång rummens kubikinnehåll i timmen. Denna luftomsättning skall vara möjlig ända till en yttre lufttemperatur af  $-20^{\circ}$  C. — Uppvärmnings- och ventilationsprojektet är uppgjordt af G. E. Berggren i Helsingfors.

Till det yttre är byggnaden afsedd att blifva orappad för att bättre emotstå de hårda hafsvindar, för hvilka den är utsatt. Alla dörrar och fönster i 1:sta våningen, hvilka icke äro af jern, förses med jerngaller.

Kostnadsförslagets slutsumma utgör 670,000 mark.

Beträffande sättet för byggnadens uppförande anser Delegationen att utvägen att öfverlemna byggnadsföretaget i dess helhet å entreprenad i främsta rummet borde väljas. Skulle det dock visa sig att något antagligt anbud å arbetet i dess helhet icke kunde erhållas, återstår att anlita partiella entreprenader eller eventuellt utföra arbetet efter räkning.

Delegationen får på grund häraf äran föreslå:

att Stadsfullmäktige ville för sin del godkänna nu ifrågavarande ritningar till nytt tull- och packhus å Skatudden samt bemyndiga Delegationen att utverka vederbörlig fastställelse af desamma, samt

att Stadsfullmäktige ville uppdraga åt Delegationen att vidtaga åtgärd om byggnadsföretagets utförande, under Delegationens in-seende, genom arbetets öfverlemnande å entreprenad antingen i dess helhet eller till vissa delar, eventuellt, att låta uppföra byggnaden efter räkning.

På Hamnbyggnads Delegationens vägnar:

**Alfred Norrmén**

---

### Kostnadsförslag till Tull- och Packhus för Helsingfors stad.

6,000 m <sup>3</sup>	Grundgräfnings inberäknadt stytting af grundgrafvarnas väggar samt vattenpumpning à 4: — . . . . .	24,000: --
5,140 m <sup>3</sup>	Uppgräfd jord att fylla, väta och stampa emellan grundmurarna, äfvensom under 1:sta våningens golf à —: 50 . . . . .	2,570: --
	<i>Anm.</i> Den öfverblifna jorden skall transporteras och utbredas till anvisad höjd på platsen omkring byggnaden.	
700 m <sup>3</sup>	Rent grus att anskaffa och utbreda under och omkring golfskålningarna i magasinerna i byggnadens 1:sta våning à 3: 50 . . . . .	2,450: --
4,200 m <sup>3</sup>	Grundmur af granit inberäknadt material och arbete à 13: 50	56,700: --
300 m <sup>2</sup>	Grofhuggen sockel af granit färdigt uppsatt och skolad i cementbruk till synliga socklar å alla fyra fasaderna à 24: — . . . . .	7,200: --
110 m <sup>2</sup>	Kilad granitsockel färdigt uppsatt och skolad i cementbruk under perrongerna à 14: — . . . . .	1,540: --
30 m <sup>2</sup>	Murbeklädnad af tuktad gatsten under fönster och emellan dörrar i fasaderna, komplett med material och fastmurning i cementbruk à 14: — . . . . .	420: --
	Tälgstensbeklädnad af hufvud portalen åt sjösidan, inberäknadt material och stenens fastmurning på platsen.	
10 m <sup>3</sup>	à 500 Fmk + 1,700 Fmk för huggn. af ornament c:a	7,200: --
2 st.	Huggna fotstenar af tälgsten på sidorna om ingångsportalen från landssidan, kompl. med material, arbete och fastmurning à 150: — . . . . .	300: --
105 l. m.	Finhuggna trappsteg af granit färdigt insatta och fastmurade samt fogstrukna i cementbruk à 16: — . . . . .	1,680: --
20 l. m.	Grofhuggna trappsteg (understa steget) till perrongtrapporna, kompl. med fastsättning à 14: — . . . . .	280: --
16 l. m.	Tröskelsten af finhuggen granit till alla yttre dörrar, kompl. med material och fastsättning i cementbruk à 13: — . . . . .	208: --
27 m <sup>2</sup>	Tråsklar att belägga med stampad cementbeton 20 cm tjock i magasinportarne, kompl. med material och arbete à 8: — . . . . .	216: --
20 m <sup>2</sup>	Beläggning af golfven i hufvudingångsdörrarnes förhallar med tiles, kompl. med material och arbete à 16: — . . . . .	320: --
	<i>Anm.</i> Stenbeklädnaden skall hafva rännform omkring väggarne och räcka upp 0,1 på dessa.	

---

Transport 105,084: --

	Transport	105,084: —
900 m <sup>2</sup>	Asfaltbeströkning (2 gånger) af sockel- och grundmurarnas innersidor emot tegelmurarna å 1:30 . . . . .	1,170: —
1,386,000 st.	Tegel, färdigt inmurade, inberäknadt material, sand, kalk, cement, vatten, ställningar, handtlangning m. m.; af hela beloppet tegel bör cirka 90,000 st. utgöras af lätta sågspånstegel till hvalfven, som uppbäras af järnbjälkar. Samtliga pelare i 1:sta våningen äfvensom tegelreveteringen bakom socklar och grundmurar muras med starkt cementblandadt bruk komplett å 125:— . . . . .	173,250: —
4,400 m <sup>2</sup>	Inre slamning på mur i magasinerna i 1:sta och 2:dra våningarna, komplett med alla materialier å —:20 . . . . .	880: —
620 m <sup>2</sup>	Inre slamning å hvalf i magasinet i 1:sta våningen, komplett med alla materialier å —:20 . . . . .	124: —
320 m <sup>2</sup>	Fogstrykning och väggputs i vestibulen och angränsande gångar. <i>Anm.</i> Väggarne nedre del muras af utvaldt fasadtegel, förekommande profiler på pelare och lister huggas ytterst noggrant och slipas eller filas därefter släta, väggarnes öfre delar putsas med kalkputs, kompl. med alla materialier å 2:50 . . . . .	800: —
400 m <sup>2</sup>	Hvalfputs i 1:sta våningens mittelparti (Vestibulen och angränsande gångar hvälfda med stjärnhvalf) kompl. med alla materialier å 4:— . . . . .	1,600: —
170 m <sup>2</sup>	Väggputs i hufvudtrappan, kompl. med alla materialier å 2:50	425: —
36 m <sup>2</sup>	Takputs i samma trappa kompl. med alla materialier och gipsdekorationer å 8:— . . . . .	288: —
	<i>Anm.</i> Nedre delen af väggarne putsas i kvadrar. Öfre delen af väggarne, äfvensom taket putsas i enskelt inramade fält.	
18 m <sup>2</sup>	Puts under trapparmarne med enkla ramar, komplett med materialier och arbete å 2:50 . . . . .	45: —
920 m <sup>2</sup>	Hvalfputs i 1:sta och 2:dra våningarne samt i vestra trapphuset med enkla ramverk. Kompl. med alla materialier och arbete å 2:— . . . . .	1,840: —
6,000 m <sup>2</sup>	Inre slätputs å väggar i tjänsterummen i 1:sta och 2:dra våningarna. Komplet med alla materialier å 1:25 . . . . .	7,500: —
420 m <sup>2</sup>	Stomme för kloisonväggar kompl. med spiror, dubbla bräder, fyllning och pertning, iclusive alla materialier och arbete å 4:— . . . . .	1,680: —
	<i>Anm.</i> Endast ena sidan af väggarna räknad.	
20 m <sup>2</sup>	Puts å skjöldfrisen i mittel partiet af fasaden å 5:—	100: —
	Transport	294,786: —

	Transport	
3,700 m <sup>2</sup> Fasadyta att fogstrycka å alla fasader, inberäknadt material och arbete å 2: — . . . . .	294,786: —	7,400: —
12 st. Korsblommor på lucarnerna af tälgsten med uppsättning å 212: —		2,544: —
76 st. Toppar på lisenerna af samma material, med uppsättning å 36: 50 . . . . .		2,774: —
4 st. Dylika till landfasaden ofvan 1:sta våningens fönster och dörr i midtelpartiet, af tälgsten med uppsättning å 36: 50 . .		146: —
Ramverket omkring urtaflan på hufvudfasaden af tälgsten med uppsättning (i låg relief) . . . . .		600: —
Tympanonfältet därofvan jämte lisenfältet och alla lister af tälgsten med uppsättning . . . . .		1,185: —
325 m <sup>2</sup> Takyta å hörntornen att täcka med tvåfärgad skiffer i mönster på underlag af målad järnplåt. Komplet med material och arbete å 10: — . . . . .		3,250: —
<i>Anm.</i> Takfoten, vinklarna omkring lucarnerna och platformen under tornhatten beklädas med förzinkad plåt, hvaraf fotrännorna äfven utföras, härför upptages i ett för allt . .		360: —
Takstolskonstruktioner samt brädunderlag till förenämnda hörntorn i ett för allt. Kompl. med alla materialier och arbeten 350 m <sup>2</sup> å 10: — . . . . .		3,500: —
1,680 m <sup>2</sup> Takyta af målad svart jerntakplåt att täcka med dubbel fals öfver ändfasadernas pulpettak och långfasadernas pulpettak (nedre delarna öfver sidorummen), kompl. med fotrännor, underpanelsbräder och takstolar, inberäknadt alla materialier och arbeten, i ett för allt å 7: 50 . . . . .		12,600: —
1,230 m <sup>2</sup> Takyta af målad svart jernplåt öfver midteltaken af mellanpartierna. Kompl. med underpanelsbräder och takstolar, inberäknadt alla materialier och arbeten, i ett för allt å 8: —		9,840: —
450 m <sup>2</sup> Takyta och sidoväggar af 8 stycken lucarner på sjösidan. Kompl. som föregående med förzinkad plåt, brädunderpanel och takstolar samt lister å 14: — . . . . .		6,300: —
826,5 m <sup>2</sup> Takyta öfver midtelpartiet att belägga med skiffer. Kompl. med underlag af bräder och takstolskonstruktioner, i ett för allt, med alla materialier och arbeten å 10: — . . . .		8,265: —
45 m <sup>2</sup> Takyta och list till nedre delen af tornet och platformen därtill, att belägga med förzinkad plåt, kompl. med underlag af bräder och erforderlig takstolsstomme å 12: — . . . .		540: —
45 m <sup>2</sup> Takyta öfver midtelpartiets lucarner samt sidoväggarnes af desamma beklädnad med förzinkad plåt på brädunderlag		
	Transport	354,090: —



	Transport	354,090: —
	och nödiga takstolskonstruktioner. Kompl. med material och arbete å 12: — . . . . .	540: —
223 m <sup>2</sup>	Plåtbeklädnad på bakre och öfre sidorna af tinnkrönet på långfasadernas mellanpartier att usföras af förzinkad plåt inberäknadt alla materialier och arbete å 10: — . . . . .	2,230: —
252 m <sup>2</sup>	Yttre glastak för expeditionssalen och dess förrum samt rekreati- onsrummet i andra våningen, att utföra af Monier glas (trädglas) på järnstommar och spreussar i mönjejitt och med beteckning af spreussarne med förzinkade plåtkappor, komplett med alla materialier och arbeten å 40: — . . . . .	10,080: —
	Kopparbeklädnad af mittelpartiets torn, räcket och hörnpryd- naderna å platformen, flaggstången med dess signalrå samt hörntournellernas å mittelpartiet tornhattar, kompl. i ett för allt med materialier och arbete: (c:a 100 m <sup>2</sup> ) . . . . .	2,500: —
	Kopparbeklädnad af stora hörntornens tornhattar och bärande pelare, kompl. med material och arbete i ett för allt (c:a 60 m <sup>2</sup> ) . . . . .	1,800: —
	Förutom de i det föregående upptagna takstolar intages här nedan särskildt för bindstolskonstruktioner följande: Hängverk öfver expeditionssalen och dess förrum samt öfver rekreati- onsrummet:	
	25 × 25 cm, till upphängsling af vasarne mellan hängverken 90 löp. met. Kompl. med material och arbete å 3: 50 . . . . .	315: —
	20 × 20 cm — 475 löp. met. kompl. å 3: — . . . . .	1,425: —
	18 × 18 ” — 200 ” ” ” å 2: — . . . . .	400: —
	20 × 15 ” — 410 ” ” ” å 2: — . . . . .	820: —
	Bindstolar öfver östra mellanpartiet:	
	15 × 20 cm — 154 löp. met. kompl. å 2: — . . . . .	308: —
	15 × 18 ” — 900 ” ” ” å 1: 50 . . . . .	1,350: —
	15 × 15 ” — 450 ” ” ” å 1: 25 . . . . .	562: 50
	15 × 7 <sup>1</sup> / <sub>2</sub> ” — 440 ” ” ” å —: 75 . . . . .	330: —
	25 × 30 ” — 74 ” ” ” till pelare kompl. å 7: 20 . . . . .	532: 80
	Bindstolar öfver mittelpartiet:	
	18 × 18 cm — 1,336 löp. met. kompl. å 2: — . . . . .	2,672: —
	15 × 15 ” — 495 ” ” ” å 1: 25 . . . . .	618: 75
	12 × 12 ” — 400 ” ” ” å —: 75 . . . . .	300: —
	En flaggstång på mittelpartiet jämte rå, kompl. med uppsätt- ning (kopparbeklädnaden förut räknadt) . . . . .	60: —
	Kompleta takstolskonstruktioner till tornet på mittelpartiet . . . . .	800: —

Transport 381,734: 05

Transport 381,734: 05

340 l. m.	Stuprännor af förzinkad plåt kompl. fastsatta inberäknadt krokar å 3: — . . . . .	1,020: —
28 st.	Trattar till förestående, kompl. å 6: — . . . . .	168: —
240 m <sup>2</sup>	Fönster och listbleck af förzinkad plåt, inberäknadt fastsättning med koppartråd och nit å 10: — . . . . .	2,400: —
6 st.	Brandluckor, kompl. å 20: — . . . . .	120: —
2 st.	Brandstegar med inmurade steg å 300: — . . . . .	600: —
2 st.	Stegar på midtelpartiets tak af vinkeljärn, målade, c:a 9 m. långa å 250: — . . . . .	500: —
8 st.	Järnskor till pelarne i 2:dra våningen magasin, med insättning å 75: — . . . . .	600: —
45,2 tons	Stålbjälk, oljemålad och insatt till bärare af hvalf m. m. å 280: —	12,656: —
700 l. m.	Rails af statsbanornas typ med afhuggning och insättning å 4: 50 . . . . .	3,150: —
3,100 l.m.	Vasar, 15 × 30 cm, till golfvet mellan första och andra våningen i östra mellanpartiet, material och arbete å 3: — . . . . .	9,300: —
200 l. m.	Bärbjälk, 15 × 30 cm, till bärbjälk i förestående golf, inberäknadt material och insättning å 3: — . . . . .	600: —
130 l. m.	Snedsträfvor, 15 × 20 till snedsträfvor under förestående bärbjälk, kompl. med insättning å 3: — . . . . .	390: —
256 l. m.	Vasar 15 × 30 till förankringar i midtelpartiets öfre våning kompl med insättning å 3: — . . . . .	768: —
1,800 m <sup>2</sup>	Golf i 1:sta våningens kalla och varma magasinsrum, af bilade bakor på skålningar, 15 × 15 cm, strukna med creosotolja, samt inbäddade i bokad sten (sistnämnda förut räknadt) å 3: 70 . . . . .	6,660: —
340 m <sup>2</sup>	Golf af Mettlacher sten i hufvudvestibulen och dess sidogångar, trapphusen och trapp-podesterna i hvardera hufvudtrappan, samt i 1:sta våningens klosetter och toiletter, kompl. med material, beton och läggning å 16: — . . . . .	5,440: —
420 m <sup>2</sup>	Golf af Mettlacher sten i stora expeditionssalen och dess för- rum i 2:dra våningen, kompl. med beton alla materialier och läggning å 16: — . . . . .	6,720: —
150 m <sup>2</sup>	Golf af enklare cementplattor i tullens vestibul, tambur och arkiv, äfvensom i closett- och toiletterummen i 2:dra våningen, i hvilka sistnämnda rum äfven väggen beklädes med sten till 0,1 m. höjd. Kompl. med beton alla materialier och läggning å 10: — . . . . .	1,500: —

Transport 434,326: 05

	Transport	434,326: 05
550 m <sup>2</sup>	Golfbeläggning af asfalt på beton och stampadt sandunderlag (hvalf förut räknadt) i expeditionssalarne utanför disken, i stämpel och rekreationsrummen, kompl. med alla material och arbeten å 7: 20 . . . . .	3,960: —
13 m <sup>2</sup>	Asfaltgolf i vindstrappan som föregående å 7: 20 . . . . .	93: 60
170 l. m.	Cement mosaiktrappsteg, slipade i hufvuduppgångstrapporna till expeditionssalen och tulldirektionen, med inlagd matta, frittbarande med järnförstärkningar inmurade 0,3 m. i omfattningsmuren med profilerade, konsolformiga synliga ändar, kompl. med inläggning å 13: 50 . . . . .	2,295: —
44 l. m.	Grå-cementsteg till vindstrappan, frittbarande med 0,3 m. inmurade ändar färdigt insatta å 7: 50 . . . . .	330: —
1 st.	Trappa af trä i magasinets östra mellanparti komplett med vangstycken, ledstång af smidesjärns rör, som äfven omfattar öppningen i golfvet i andra våningen, järnskodda steg och stark utaf bara f—n, 36 steg, 39 löp. met. räck kompl. med alla material och arbeten . . . . .	1,000: —
1 st.	Enkel uppgångstrappa från vindsbottnet till tornplattformen på midtelpartiets tak, kompl. med material och arbete . . . . .	300: —
2,900 m <sup>2</sup>	Beläggning af golfhvalfvens öfre yta i 1:sta och 2:dra våningarne äfvensom den del af murarna som gömmas af golfyllningen med asfalt papp som sammanlimmas i fogarna med asfaltlack, kompl. med alla materialier å 1: — . . . . .	2,900: —
815 m <sup>2</sup>	Golfplank att inlägga i 2:dra våningens rekreations- samt tjänsterum, äfvensom i expeditionssalarne i 1:sta våningen (innanför disken). Kompl. med golfyllning, skälningar, plankor och målning samt lackering, inberäknadt alla materialier och arbeten äfvensom fotlisterna å 8: 50 . . . . .	6,927: 50
850 m <sup>2</sup>	Golf i magasinen i 2:dra våningen, bestående af 2 tums (50 mm) spåntade plankor på 1 tums (25 mm) spåntade och hyflade samt med perlstaft försedt brädunderlag jämte mellanlag af asbestpapper, kompl. med materialier och läggning å 6: 50 . . . . .	5,525: —
500 m <sup>2</sup>	Golf i magasinen i 2:dra våningen (på hvalf) bestående af 2 tums (50 mm) spåntade plankor på skälningar, inberäknadt alla materialier äfvensom golfyllning med insättning å 7: 50 . . . . .	3,750: —
870 m <sup>2</sup>	Takbjälklag i alla varma rum i andra våningen med undantag af trapphusen och expeditionssalen, kompl. med alla materialier, underpanel af 25 mm. hyflade och spåntade bräder med inramningar och taklister, 2 ggr fernissade upplagda	

Transport ort 461,407: 15

		Transport	461,407: 15
	i toner och lackerade, takvasar 15 × 30 cm. på 0,6 m. afstånd fr. midt t. midt med isolerade ändar i murarna, trossbottens-ribbor, trossbottens-bräder och trossbottens-fyllning, bestående af ett hvarf sågspånstegel lagda i lerbruk och därpå hvilande packad hackelse af riad halm med 25 mm. eldtorkad sandbetäckning, skålningar och underpanelsbräder 25 mm. tjocka för brandbottnet, äfvensom med allt erforderligt arbeten å 17: 25 . . . . .		15,007: 50
350 m <sup>2</sup>	Trätak i expeditionssalen jämte list af hyflade, spåntade oljemålade och ornerade bräder, i öfrigt som föregående, kompl. å 20: — . . . . .		7,000: —
250 m <sup>2</sup>	Inre dubbelt glastak öfver expeditionssalen, rekreationsrummet och förrummet i 2:dra våningen, kompl. med träbågar, undre glastaket etsadt i två toner, det öfre vanligt enkelt glas. Kompl. med läggning och målning och alla materialier å 30: — . . . . .		7,500: —
310 m <sup>2</sup>	Perronger längs byggnadens långsidor jämte därtill hörande trappor samt inberäknadt bärande vasar och stolpar jämte bestrykning med tjära i ett för allt å 12: — . . . . .		3,720: —
9 st.	Spetsar af koppar på torn och midtelskeppets takås å 30: —		270: —
4 st.	Måsar af koppar på midtelpatiets tornbalustrad å 120: — . . . . .		480: —
9 st.	Skjutdörrar af förzinkad korrugerad plåt 1 mm. tjock med förzinkade rammar och förstyfningar, löprullreglar, stora kraftiga hänglås samt bärskenor, allt kompl. med material, arbete och uppsättning å 550: — . . . . .		4,950: —
2 st.	Ingångsdörrar på vestra fasaden med fönster ofvan med dubbla bågar, allt af ek, karm af ekfanerad furu, dubbla glas, goda starka gångjärn, lås, beslag och reglar, allt komplett jämte 2 ggr. fernissning med het linolja och lackering å 300: — . . . . .		600: —
	Den till tullafdelningen ledande dörröppningen förses med 3 mm. tjocka järndörrar på inre sidan samt med järngaller för fönstret, dörren erhåller starka gångjärn och lås, det hela oljemålas . . . . .		300: —
2 st.	Fönster i 1:sta våningen på samma fasad, af furu kompl. å 250: —		500: —
	Galler till det ena af förestående fönster . . . . .		100: —
2 st.	Hufvudingångsdörrar (vid dessa, som vid alla följande dörrar äro karm, diktning, lås, reglar, gångjärn, erforderliga beslag, glas, målning m. m. inberäknadt af bästa slag och i för-		
		Transport	501,834: 65

Transport 501,834: 65

	hållande till dörrens betydelse), den ena från södra den andra från norra fasaden, af ek, komplett, med automatiska stängapparater. Dörrarne förses med täta kraftiga galler på inre sidan, à 1,200: — . . . . .	2,400: —
2 st.	Dörrar af furu innanför förenämnda, kompl. à 500: — . . . . .	1,000: —
4 st.	Högre halfcirkelformiga, tredelade fönster i södra fasadens 1:sta våning, kompl. à 120: — . . . . .	480: —
	Vid dessa som vid alla följande fönster äro, karm, diktning, bågar (dubbla i varma, enkla i kalla rum) glas, gångjärn regler beslag, espagnoletter och målning inberäknade, allt af bästa slag, yttre glasen af 1 <sup>1</sup> / <sub>2</sub> , inre af enkel tjocklek.	
8 st.	Lägre halfcirkelformiga, tredelade fönster i södra fasadens 1:sta våning, kompl. à 80: — . . . . .	640: —
2 st.	Fönster närmast ingångsdörren i södra fasadens 1:sta våning kompl. à 130: — . . . . .	260: —
4 st.	Galler till de högre halfcirkelformiga fönstren à 120: — . . . . .	480: —
8 st.	Galler till de lägre fönstren à 100: — . . . . .	800: —
2 st.	Galler till fönstren närmast ingångsdörren à 200: — . . . . .	400: —
2 st.	Fönster i södra förhallen, kompl. med galler, à 240: — . . . . .	480: —
2 st.	3 m. breda dörrar med stora glasfönster (halfcirkelform) på fasaden mot norr à 270: — . . . . .	540: —
5 st.	3-delade, halfcirkelformiga fönster med enkla bågar i norra fasadens 1:sta våning, kompl. à 75: — . . . . .	375: —
10 st.	D:o med dubbla bågar à 80: — . . . . .	800: —
15 st.	Galler till förestående fönster à 100: — . . . . .	1,500: —
4 st.	Fönster i 1:sta våningen på östra fasaden med enkla bågar, inberäknadt galler à 200: — . . . . .	800: —
84 st.	Fönster med dubbla bågar i öfre våningens varma rum à 60: — . . . . .	5,040: —
78 st.	Fönster med enkla bågar i öfre våningens kalla rum à 50: — . . . . .	3,900: —
2 st.	Halfcirkelformiga fönster i ändfasadernas gafflar ofvanför taket, à 120: — . . . . .	240: —
19 st.	Små gallerifönster i taklisten på norra fasaden à 10: — . . . . .	190: —
8 st.	Träluckor i lucarnerna på södra fasaden, af eksträ med karm och smidesjärnbeslag à 65: — . . . . .	520: —
1 st.	Större d:o i midtelpartiet på norra fasaden à 80: — . . . . .	80: —
12 st.	Små fyrkantiga luckor, försedda jämväl med galler till hörntornen, à 15: — . . . . .	180: —
2 st.	Runda fönster till samma torn à 35: — . . . . .	70: —

Transport 523,009: 65

	Transport	523,009: 65
24 st. Fönster i takfallen på alla fasader med enkla bågar, plåtslagna karmar à 55: — . . . . .	1,320: —	
120 st. Små gluggar i rundbågsfrisen försedda med järntrådsgaller och trälock med handtag från inre sidan à 5: — . . . . .	660: —	
1 st. Urtafla af 15 mm. tjockt glas med timsiffror och järnram, kompl. insatt à . . . . .	600: —	
19 st. Skjöldar att förgylla i hufvudfasadens frisfält à 20: — . . . . .	380: —	
4 st. 3,65 m. breda dörrar med glasfönster på sidorna och upptill, emellan vestibulen i 1:sta våningen och magasinerna, á 275: —	1,100: —	
2 st. Järndörrar innanför förestående à 800: — . . . . .	1,600: —	
12 st. Dörrar med fönster på sidorna och upptill 2,8 m. breda till expeditions- och stämpelrummen, rum för tullbehandlade varor och för publiken i afdelningen för posten à 225: —	2,700: —	
3 st. Dubbla (inre) dörrar och fönster till förestående à 150: — . . . . .	450: —	
15 st. Deuxbattantdörrar till 1:sta våningen, af olika utseende, med foder på båda sidor à 80: — . . . . .	1,200: —	
4 st. Inre järndörrar till förestående à 120: — . . . . .	480: —	
1 st. Vindfångsdörr till tulldirektionens trappa 3,7 m. bred, à 250: —	250: —	
1 st. Järndörr innanför yttre fasad-dörren till postafdelningen à 200: — . . . . .	200: —	
1 st. Dubbeldörr till rummet för värmeapparaten à 100: — . . . . .	100: —	
1 st. Järnstege emellan de olika våningarne i samma rum à 100: — Isolering mot vatten af cisternen för ångpannan . . . . .	1,200: —	
3 st. Glasfönster från expeditionsrummen till packhusen med panel i smygarne à 75: — . . . . .	225: —	
4 st. Enkla closettdörrar à 35: — . . . . .	140: —	

*Andra våningen.*

2 st. Dörrar med glas, 4 m. breda till expeditionssalens förrum à 250: — . . . . .	500: —
1 st. D:o sill tulldirektionens tambur à 250: — . . . . .	250: —
10 st. Deuxbattantdörrar med något rikare foder och uppsats åt expeditionssals sidan à 100: — . . . . .	1,000: —
29 st. D:o à 80: — . . . . .	2,320: —
<i>Anm. deuxbattantdörrar erhålla foder på båda sidor.</i>	
10 st. Enkla dörrar med d:o à 45: — . . . . .	450: —
8 st. Toilette och closettdörrar à 35: — . . . . .	280: —
4 st. Järndörrar till arkivet och mot packhusafdelningen samt till vinden à 120: — . . . . .	480: —

Transport 540,934: 65

	Transport	540,934: 65
1 st. Järndörr till kassahvalvet med gallergrind och igenom hela murtjockleken räckande karm å 1,500:— . . . . .		1,500:—
50 st. Vägghventiler (vikt) för frisk luft till samtliga rum å 6:— . . . . .		300:—
5 st. Luckor i expeditionssalen med väggpanel och fällbord å 45:— . . . . .		225:—
4 st. Järnbarrierer utanför sistnämnda å 100:— . . . . .		400:—
30 l. m. Smidesjärnsräck i båda hufvudtrapporna med fastsättning och målning å 50:— . . . . .		1,500. —
15 l. m. Enklare räck i vindstrappan å 12:— . . . . .		180:—
För byggnadsmide upptages i ett för allt . . . . .		10,000:—
34 st. Fönsterbänkar af slipad cement-mosaik öfver värmekropparne å 8:— . . . . .		272:—
Målning af hela huset i öfrigt förutom det som förut blifvit räknadt och ingår i ofvanstående poster . . . . .		9,000:—
Olycksfalls- och brandförsäkring, upptorkning af byggnaden samt diverse . . . . .		12,000:—
För en central-ång-värmeledning med ventilationsapparater samt för härtill hörande utsugningskanaler, på vinden sugskorstenar, rökskorsten med sughatt, inmurning af pannan, eldfast tegel därtill, kanaler i golfven för värmeledningsrör, i ett för allt för hela anläggningen . . . . .		38,000:—
För vatten- och afloppsledningar samt closetter . . . . .		3,000:—
För belysningsledningar, armar, lampor och kupor upptages . . . . .		12,000:—
För hissar till magasinerna . . . . .		7,500:—
För fast inredning, diskar, pulpeter, soffa i expeditionssalen samt vågar äfvensom för en staty till vestra fasaden . . . . .		13,188: 35
Eskisser, hufvudritningar, kostnadsförslag, arbetsritningar och tillsyn . . . . .		20,000:—
	<u>Summa Fmk</u>	<u>670,000:—</u>

Helsingfors i December 1898.

*Gustaf Nyström.*





*Handlingar angående Helsingfors Elektriska Belysnings Aktiebolags stolpledningar.*

DRÄTSELKAMMAREN

i

Helsingfors,

den 9 Februari 1899.

N:o 43.

*Till Helsingfors Stadsfullmäktige.*

Under Maj månad sistlidet år hade Helsingfors Elektriska Belysnings Aktiebolag med föranledande deraf att den af Fullmäktige år 1894 bestämda perioden af 4 år, hvarunder trästolpar finge af bolaget å stadens gator begagnas för uppbärande af bolagets luftledning, utginge den 1 påföljande Augusti, anhållit att under ytterligare 4 år, räknadt från nyss sagda dag, på härförinnan gällande vilkor få bibehålla och vid behof utvidga stolpledningarna för levererande af belysning; och framhöll Drätselkammaren, till hvars utlåtande ärendet af Stadsfullmäktige remitterats, uti skrivelse för den 22 September sub. N:o 201 det såväl för staden som bolaget olämpliga uti dess anordningar af provisorisk karaktär, samt föreslog, att bolaget skulle berättigas att intill förlidet års utgång åtnjuta samma förmåner som hittills, men förklaras skyldigt, för den händelse bolaget ville fortsätta sin rörelse, att i god tid inom denna frist till Fullmäktige inkomma med förslag till ordnande af denna rörelse under förutsättning af användande i hufvudsak af underjordiska ledningar. Vid den 27 sistlidne September hållet sammanträde beslöto Stadsfullmäktige i anledning af denna Drätselkammarens framställning anmoda Kammaren att, efter underhandling med bolaget, senast inom Januari månad innevarande år inkomma med fullständigt förslag till ändrade, ändamålsenliga vilkor beträffande bolagets ledningar, vid hvilka vilkors pröfning Stadsfullmäktige komme att bestämma tiden, inom hvilken förändringen skall vara genomförd. På grund häraf anmodade Drätselkammaren uti skrivelse af den 10 November Elektriska Belysnings Aktiebolaget att fordersammast till Kammanen inkomma med den framställning och det förslag i ärendet, hvartill ofvan anförda Stadsfullmäktiges beslut kunde gifva anledning.

Uti en den 7 nästvikne December dagtecknad skrift, åtföljd af ett förslag till kontrakt och en kostnadsberäkning samt särskilda ritningar, hvilka alla handlingar härjemte till Fullmäktige öfversändas, fullgör bolaget Drätselkammarens begäran samt uppställer och motiverar de vilkor och förbehåll, under hvilka bolaget vore villigt att delvis undanskaffa sina vanprydande stolpledningar. Och sedan Drätsel-

kammaren till den kommission, hvarom Kammaren närmare redogjort uti sina tvenne nästföregående skrivelser af denna dag N:ris 41 och 42, remitterat nämnda handlingar, har Kammaren af kommissionen fått emottaga nedanstående yttrande:

### Promemoria.

Såsom af kommissionen tillställda handlingar och främst af det bland dessa förekommande förslaget till kontrakt mellan Helsingfors stad å ena sidan och Elektriska Belysnings Aktiebolaget härstädes å den andra närmare framgår, går bolagets ansökan ut på att för obestämd tid erhålla koncession å rättigheten att använda stadens gator för såväl luftledningar som underjordiska kablar för att till afsalu distribuera elektrisk energie. I utbyte mot denna fördel erbjuder sig bolaget att under de första 6 åren, räknadt från den 1 Juni innevarande år, i stadens centrum, genom att nedlägga ledningskablar i gatorna derstädes, årligen undanskaffa 1 kilometer af bolagets ytterst vanprydande stolpledningar, samt under påföljande 4 år i stadens dernäst centrala delar utbyta dess trästolpar mot stolpar af jern, äfvensom efter den 1 Juni 1920 ersätta återstående stolpar af trä med stolpar af annat material och ytterligare i jord nedlägga 5 kilometer ledningar med 1 kilometer per år.

Öfverhufvudtaget äro elektriska centralanstalter, de må sedan tillhöra kommunerna sjelfva, affärsbolag eller enskilda personer, för den händelse de ej äro alldeles oförståndigt anlagda, vinstgifvande inrättningar; och hafva derföre kommunerna öfverallt, så vidt kommissionen har sig bekant, då de koncessionerat sådana inrättningar, förbehållit sig vissa fördelar af desamma; i allra lindrigaste fall den att åtminstone få hafva ett bestämmande ord i uppgörande af den taxa, efter hvilken de såsom konsumenter af elektricitet skola debiteras. Att blott undslippa de värsta olägenheter inrättningen medför, hvilket är den enda godtgörelse härvarande elektriska bolag bjuder staden för en koncession på obestämd tid, kan naturligtvis icke betraktas såsom någon godtgörelse alls. Men oafsedt att det kontrakt, som nu erbjudes staden, icke synes vara för kommunen fördelaktigt, måste kommissionen anse innevarande tid såsom den mest olämpliga för beviljande af några koncessioner rörande allmän belysning i staden. Såsom särskildt Drätselkammaren är väl bekant, är stadens allmänna belysning en fråga för dagen, för hvars slutliga lösning ännu några år torde åtgå; och borde staden åtminstone icke derförinnan inlåta sig på någonting dermed så intimt sammanhängande som koncessionerande af ett för stadens hufvudsakliga behof afsedt privat elektricitetsverk. I hithörande afseende måste nämligen bland annat sättas i fråga, huruvida ej staden, liksom t. ex. Stockholms stad, jemte eget gasverk skall inrätta äfven egen elektrisk central\*). Och skulle detta

\*) Alla städer i Finland, som hafva elektrisk gatubelysning, hafva egna elektricitetsverk. Så är också öfverallt fallet i Sverige. Stockholms stad har utom tvenne egna gasverk en egen elektrisk central, som arbetat med stor fördel, hvarföre man också som bäst är betänkt på uppförande derstädes af en ny sådan.

komma att ega rum, blefve det nuvarande elektriska belysningsbolagets ställning själfallet en helt annan, än då bolaget såsom nu är den hufvudsakliga leverantören af stadens behof af elektrisk energie. Så störande den här förefintliga elektriska anläggningen med sina å simplaste trästolpar lagda luftledningar uti sitt nuvarande provisorium ock uppträder, vore tillochmed detta närvarande tillstånd enligt kommissionens åsigt att föredraga framför en nu för längre tid beviljad koncession åt Elektriska Belysnings Aktiebolaget; men torde det emellertid ej vara alldeles omöjligt att också uti de bestående förhållandena genast kunna åstadkomma ej så alldeles oväsentliga förbättringar.

I det kommissionen på grund af ofvan framhålla synpunkter, och då bolaget genom sin inrättning fyller ett verkligt behof, som nu icke omedelbart kan på annat sätt tillfredsställas, varit ense derom, att endast en kortare förlängning på några år af bolagets 1890 på fyra år och 1894 på ytterligare fyra år erhållna rätt att längs stadens gator på stolpar draga fram elektriska ledningar borde bolaget beviljas, har inom kommissionen, i syfte att i någon mån afhjelpa förefintliga missförhållanden, väckts och diskuterats tvenne särskilda förslag. Det ena går ut derpå, att bolagets, visserligen under alldeles andra förutsättningar gjorda anbud att i en del gator nedlägga jordkablarna skulle antagas, men bolaget tillförsäkras, att dessa underjordiska ledningar, som borde under stadens kontroll utföras, skulle af staden till ett pris, motsvande deras faktiska kostnad, inlösas, för den händelse en längre koncession icke framdeles, sedan stadens belysningsfråga öfverhufvudtaget blifvit löst, blefve bolaget medgifven. Detta förslag har kommissionen dock på den grund sett sig tvungen att förkasta, att staden härigenom beträffande val af system för ett af staden i framtiden utförande eget elektricitetsverk blefve fullkomligt bunden. Ville staden t. ex. vid det ifrågasatta nya elektricitetsverket öfvergå till systemet med likriktad ström af måttlig spänning, efter hvilket system kanske det största antalet dylika inrättningar äro utförda, i stället för vaxelström af hög spänning, för hvilken den här befintliga elektriska centralen är anlagd, blefve de i jorden nedsatta ledningskablarna fullkomligt oanvändbara och således tämmeligen värdelösa. Och att åter af bolaget under förutsättning af endast några få års rättigheter fordra nedläggande af kostsamma jordkablarna vore en för stor obillighet.

Det andra förslaget eller det, som af kommissionen slutligen omfattats, består deri, att såsom vilkor för bolaget att för sina ledningar vidare få anlita stadens gator, uppställas förbindelsen att för dessa ledningars framdragande begagna sig af samma stolpar af jern, som det bestående Spårvägs- och Omnibus Aktiebolaget och det under bildning varande nya spårvägsbolaget komma att använda för sina spänntrådar å de gator, der elektriska spårvägar införas. I öfverensstämmelse härmed skulle alla dessa bolag, hvilka exploitera stadens gator, också nödgas sinsemellan öfverenskomma och för sina träffade öfverenskommelser erhålla Stadsfullmäktiges godkännande icke allenast rörande utseendet och konstruktionen af stolparna — hvilka borde så vidt möjligt vara utförda i tvenne delar, en undre och en öfre, den senare

afsedd att framdeles, sedan den måhända blifver öfverflödig, kunna nedtagas — utan äfven beträffande den andel i anläggningskostnad och framtida underhåll af dessa stolpar, som rättvisligen fölle på det ena och andra bolaget. En annan anordning med många luftledningar å stadens gator och öppna platser blir också i det närmaste omöjlig; ty om å dem skall finnas skilda lyktstolpar, skilda stolpar för elektriska belysningsledningar och ännu ytterligare stolpar för de elektriska spårvägarne, för att ej tala om dessutom här och der ännu oundvikliga telegraf- och telefonstolpar, samt alla dessa stolpar dertill vore af olika typ och utseende, så företedde gatorna slutligen bilden af en veritabel humlegård. Dessutom borde bolaget nu åläggas ej mindre att vid framtida utvidgning af sina ledningar använda uteslutande jernstolpar, än ock att införa sådan förbättring vid sin central, att icke hela staden med den från dess skorsten utströmmande tjocka röken måtte nedsotas. En dylik förbättring är ingalunda omöjlig; en sådan vinnes redan i betydlig grad genom en tillräckligt hög skorsten, men i all synnerhet genom införande af någon art rökförbränningsugn.

Att dessa fordringar på bolaget ingalunda äro obilliga, framgår redan deraf, att i den af agenten F. Wilén för det blifvande Elektriska Belysnings Aktiebolagets räkning år 1889 hos stadsmyndigheterna gjorda anhållan om tillstånd till anläggande af en tilltänkt elektrisk centralbelysningsstation (se pag. 21 af kom. berättelsen för år 1889) förutsattes att ledningarna vore afsedda att ledas på och öfver byggnader eller ock, der sådant påfordrades, å *jernkolonner*, hvilka skulle utföras prydliga och solida, ehuru bolaget sedermera genom någon för kommissionen okänd orsak — måhända på grund af ordalydelsen i Stadsfullmäktiges på ansökningen gifna resolution (se pag. 15 af kom. berättelsen för år 1890) som gick ut på att tillåta, bland andra, bolaget att å stadens gator och allmänna platser uppställa och begagna *stolplledning* — lyckats vinna tradition för sina klumpiga, oprofilerade trästolpar, hvilkas motstycke ej torde kunna påfinnas i någon stad af ens närmelsevis den betydelse som Helsingfors. Bolagets alla rättigheter utgingo med Augusti månad förlidet år, och hafva stadsmyndigheterna således nu fullkomligt fria händer att ordna vilkoren för bolagets vidare verksamhet. Dervid bör visserligen ej förbises, att bolaget för närvarande i afseende å stadens belysning fyller en uppgift, som ej direkt kan på någon annan öfverflyttas, men denna omständighet kan ej berättiga bolaget till andra fördelar, än de som kunna pröfvas vara för staden fullt antagliga. Och icke kan sådant heller motiveras dermed att bolaget vid erhållande år 1894 af förlängd rättighet på fyra år (se pag. 39 af kom. berättelsen för år 1894) tvangs till iakttagande af vissa nödig ansedda försigtighets åtgärder rörande bolagets ledningar, bland andra den att hafva sina ledningar omslutna med isolation af vulcaniserad kautschuk, hvilket föranleddes deraf att de äro afsedda för hög spänning.

Sammanfattande det ofvan anförda får kommissionen därför föreslå, att Drättselkammaren ville hos Stadsfullmäktige göra sådan framställning:

att Elektriska Belysnings Aktiebolaget på ytterligare fyra år, räknadt från innevarande års början, berättigades att hålla stolplledningningar å stadens gator, i öfrigt på enahanda vilkor som härtills, utom att bolaget, på sätt ofvan framhållits, förklaras skyldigt att å de gator, der elektriska spårvägar under denna tid komma till utförande, ovilkorligen hafva med spårvägsbolagen gemensamma jernstolpar; äfvensom att bolaget åläggas, ej mindre att vid framtida utvidgning af sina ledningar använda uteslutande jernstolpar, än ock att å sin egande central vidtaga för rökförbränning nödiga åtgärder.

I sammanhang härmed tror sig kommissionen böra uttala, att kommissionen icke anser det med god ordning öfverensstämmande att vissa elektriska belysnings- och kraftledningningar öfver stadens gator tillkommit utan Stadsfullmäktiges dertill utverkade begifvande, samt att dylikt tillstånds meddelande för framtiden bör förbehållas Stadsfullmäktige.

In fidem:  
*Th. Tallqvist.*

Och som Drätselkammaren kan i all hufvudsak förena sig om detta kommissionens yttrande och deri framställt förslag, får Kammarerna härmed värdsamt hos Stadsfullmäktige förorda dess antagande, likväl med den modifikation deraf, att Elektriska Belysnings Aktiebolaget förklarades skyldigt att äfven vid utbyte af stolpar, som genom röta eller på annat sätt tagit skada, uteslutande få använda endast jernstolpar; äfvensom att bestämd tid utsättes, inom hvilken bolaget skall hafva vidtagit nödiga åtgärder för rökförbränning å sin egande central, hvilken tid i ingen händelse borde utsträckas utöfver innevarande år.

På Drätselkammarens vägnar:

**G. v. Christerson.**

*Th. Tallqvist.*

---

*Till Helsingfors Drätselkammare.*

I anledning af Drätselkammarens skrifvelse af den 10 November 1898 får Helsingfors Elektriska Belysnings Aktiebolag värdsamt anföra följande och anhåller bolaget därjämte att vår motivering måtte in extenso ingå till Stadsfullmäktige.

Då den prydlighet man i landets hufvudstad eftersträfvat i hög grad anses lida af de luftledningningar som dels af H:fors Elektr. Bol. dels af andra, för levereran-

det af elektrisk ström och för andra ändamål, äro dragna antingen på stolpar längs stadens gator och torg, eller öfver hustaken, inser bolaget önskvärdheten af att dessa ledningar aflägsnas och att uppkomsten af nya luftledningar förhindras. Bolaget förklarar sig därför villigt att i den centrala delen af staden, och i mon af bolagets tillgångar, ersätta sina luftledningar med ledningar i jorden.

Det område, som enligt bolagets förmenande, helt och hållet borde hållas fritt från luftledningar, af hvad slag de vara må, är å den plankarta, som bilägges, begränsadt af en bred röd linje.

De enda luftledningar i centrum af staden, som skulle kvarstå, vore sålunda: spårvägskontaktledningar, telefon- och telegrafledningar.

Emedan den provisionela karaktär, som trädstolpar förläna en luftledning, helt och hållet försvinner vid anordning af järnkolonner, anser bolaget för sin del att, inom det område af staden — å planen beläget emellan den röda och blå linjen — som ligger något ifrån centrum, järnkolonner i likhet med hvad fallet är i till och med ganska stora städer i utlandet, borde fullt motsvara behovet af prydlighet.

Hvad de yttersta delarna af staden vidkomma, anser bolaget att något värligt skäl till förändring för den närmaste framtiden icke förefinnes och anhåller därför att för dessa delar af staden få föreslå uppställandet af järnkolonner tidigast från år 1920.

Bolaget anser sig med så mycket större skäl kunna föreslå detta som det samma på sin tid af myndigheterna tvangs att anlägga ytterst dyrbara ledningskablar med en isolation af vulcaniserad kautschuk, mångfaldt större och kostsamare än hvad någonstädes i världen, oss veterligen, fordras för elektriska luftledningar. Bolaget blefve därigenom i tillfälle att åtminstone till någon del ännu utnyttja dessa, i fullgodt skick befintliga dyrbara kablar.

Bolaget antager att liknande skyldighet, som, beträffande bortskaffandet af luftledningarna i centrum af staden, möjligen nu komme att åhvälfvas bolaget, äfven skola åläggas alla öfriga personer eller bolag, som redan hafva eller framdeles möjligen komma att anlägga elektriska ledningar, så att jämsides arbetande affärer till alla delar blifva likställda, hvilket tills dato icke varit fallet. Vi tillåta oss nämligen erinra om de tidigare nämnda, dyrbara kablarna, som bolaget ålades anskaffa under det andra ljusleverantörer icke besvärats af några fordringar från stadens sida i den vägen och således kunnat använda billiga kablar. Äfven stadens elektrotekniker har bolaget, till för kort tid sedan, under flere år ensam nödgats afföna, ehuru väl man kunde tycka att stadens elektroteknikers uppmärksamhet i lika hög grad bordt vara riktad på öfriga elektriska ljusledningar som på bolagets.

Vi bilägga härjämte:

1:o) plankarta till förtydligande af de olika områdena i staden;

2:o) 3 styck. ritningar å normaltyper för kabelläggningar och för luftledningar både med järn- och trädstolpar; samt

**3:o) förslag till kontrakt.**

Bolaget anhåller ödmjukast att ärendet med största möjliga skyndsamhet behandlas för att ifrågasatta förändringar till utsatta tider skola kunna slutföras. Leverantörer af elektriska kablar och öfrigt material betinga sig nämligen en mycket lång leveranstid, så att i händelse bolaget icke blefve i tillfälle att inom en snar framtid afgifva sin beställning, man hade att befara dröjsmål med leveransen och därigenom uppehåll med de nya ledningarnas införande.

Helsingfors den 7 Dec. 1898.

pp Helsingfors Elektriska Belysnings Aktiebolag.

*Hugo Mäklin.*

---

**Kontrakt.**

Med bifall af Helsingfors Stadsfullmäktige är emellan stadens Drätselkammare och Helsingfors Elektriska Belysnings Aktiebolag nedanstående kontrakt afslutadt.

**§ 1.**

Helsingfors Elektriska Belysnings Aktiebolag berättigas att längs stadens torg och gator draga ledningstrådar för att till eget bruk och till afsalu distribuera elektrisk energi inom stadens område från den 1 juni 1899 på vilkor som i följande §§ närmare specificeras.

**§ 2.**

Bolaget åligger att i stadens centrum före den 1 juni 1905 inom det område, som begränsas af Regeringsgatan, Fabiansgatan, Kyrkogatan, Norra Kajen, Salutorget, Vestra Kajen, S. Magasinsgatan, Kaserngatan, Richardsgatan, Ludvigsgatan, Skilnadstorget, Ö. Henriksgatan, Brunngatan, Järnvägstorget och Mikaelsgatan (enligt bilagda stadsplan signerad *Underjordskabel A.* begränsadt med röd linje) aflägsna alla sina längs gator och torg dragna luftledningar och i stället nedlägga underjordiska kablar, börande årligen minst en kilometer nedläggas.

Inom det område, som begränsas af Järnvägstorget, Mikaelsgatan, Wilhelmsgatan, Berggatan, Regeringsgatan, Kyrkogatan, Nikolaigatan, Estnäsgatan, Konstantinsgatan, Fredsgatan, Norra Kajen, Badhusgatan, Bergmansgatan, Kaserngatan, Skarpskyttegatan, Högbergsgatan, Skoltorget, Georgsgatan, Nylandsgatan, Fredriks-gatan, Eriksgatan, Andrégatan, Simonsgatan, V. Henriksgatan och Ö. Henriksgatan samt Brunngatan (i planen utmärkt med blå begränsningslinje) och det i början af § bestämda området, intill dess underjordiska ledningar inom sistnämnda område öfverallt hinna nedläggas, skall bolaget före den 1 juni 1910 ersätta alla trästolpar

med järnkolonner. I öfriga delar af staden tillåtes bolaget bibehålla trästolpar intill den 1 juni 1920, då alla trästolpar, som Stadsfullmäktige på Byggnadskontorets, i samråd med bolaget, uppgjorda förslag, finner skäligt bestämma, skola utbytas mot stolpar af annat konstruktionssätt. Skulle Stadsfullmäktige vid samma tidpunkt finna nödigt att ytterligare endel af bolagets luftledningar ersättas med underjordsledningar är bolaget skyldigt att åter nedlägga högst 5 kilometer i jorden med minst en kilometer per år.

Önskar bolaget tidigare än stipuleradt genomföra de i § upptagna förändringarna, skall hinder från stadens sida icke läggas.

### § 3.

Bolaget berättigas att vid behof med iakttagande af bestämmelserna i föregående § utvidga sitt förefintliga ledningsnät sedan anmälan skett hos såväl Drätselkammaren som Byggnadskontoret; och skall sådan anmälan åtföljas af plankarta jämte uppgift om kabelns eller ledningens dimensioner.

Som normer vid alla lednings- och kabelarbeten gälla de normaltyper, som biläggas detta kontrakt under signaturen „*Normaltyper B*“.

### § 4.

Vid nedläggning af nya gasrör, vattenrör och elektriska kablar eller vid reparation af dylika skall genom Byggnadskontorets försorg ägarene till samtliga ledningar underrättas om det förestående arbetet, på det störingar i de andras ledningar må kunna förebyggas; och skall kostnaden för eventuella ändringar af tidigare förefintliga rör eller kablar drabba den för hvars räkning de nya rören eller kablarna nedläggas eller reparationsarbetet företages.

### § 5.

Bolagets kontrakt med staden får vid eventuel försäljning af bolagets egendom till annat lagligen bildadt bolag eller ock enskild person öfverlätas, därest firman eller personen af Stadsfullmäktige godkännas.

### § 6.

Tillägg till och förändringar af detta kontrakt få endast genom bägge parternas begifvande ske; och skall därvid en termin af minst 3 månader föregå tilläggets eller förändringens trädande i gällande kraft.

---



## Kostnadsberäkning för underjordiska belysnings- & kraftkablar i Helsingfors.

### *Kabel.*

Medeldimensionen i kabelnätet är, om hänsyn till framtida utveckling toges,  $2 \times 50 + 1 \times 16$  m/m<sup>2</sup> genomskärningsarea. Kostnaden per kilometer är inberäknadt frakt, tull, spedition och platstransport *Fmk* 12,000:—. Manhålén under gatans nivå blefve i medeltal 10 per kilometer.

### *Manhål.*

Gräfnig till 3,5 m. djup, samt öfriga dimensioner enl. bifogade ritning, stängsel, platstransport, återställande af trottoiren i sitt ursprungliga skick . . . . .	<i>Fmf.</i> 175:—
Cement brunnar . . . . .	" 150:—
Gjutjärnlock, faconjärnbalkar, fotsteg, kantplåt och intäckning, trägolf och spjöldörr . . . . .	" 450:—
Asfaltering af brunnens utsida samt lerstampning rundt om . . . . .	" 150:—
Intagning af kabeln samt montering af afstängnings- & säkerhetsapparater . . . . .	" 150:—
Afstängnings- & säkerhetsapparater . . . . .	" 100:—
	" 1,175:—

### *Kabelläggning.*

Uppgräfnig till 1 m. djup 0,5 m. bredd, igenfyllning och stenläggning samt stängsle, jämte nedläggning per kilom. . . . .	<i>Fmf.</i> 4,500:—
---	---------------------

### *Kabelsplitsning.*

Arbete jämte erforderliga garniturdelar, grenstycken, korsningar & muffar samt Chatterton compound per kilometer . . . . .	<i>Fmf.</i> 2,000:—
--	---------------------

### Rekapitulation.

Kostnad per kilometer:

Kabel . . . . .	<i>Fmf.</i> 12,000:—
10 manhål . . . . .	" 11,750:—
Läggning etc. splitsning . . . . .	" 6,500:—
	<i>Fmf.</i> 30,250:—

## Kostnadsberäkning för luftledning å ornerade järnkolonner.

Under antagande att samma spännvidd som hittills användes, erfordras 22 kolonner per kilometer. De nu förefintliga kablarna skulle användas.

### Kolonner.

Ornerade enl. bilagda ritning incl. frakt, tull, platstransport och oljemålning . . . . .	<i>Fmf.</i>	650: —
Gräfnig af gropar & sättning af kolonner i beton, 1,5 m. under jordytan, samt stenläggning . . . . .	„	3,000: —
	<i>Fmf.</i>	<u>3,650: —</u>

### Kabeluppsättning.

Uppsättning af kabel, skarfnig, anbringande af afstängnings- & säkerhetsapparater, åskledare etc. samt tvärarmar af järn per kilometer dubbelspann . . . . .	<i>Fmf.</i>	<u>1,200: —</u>
--	-------------	-----------------

### Transformatorer.

Tvärarmar, upphalning, fästning, anslutning till I och II ledning samt återuppsättning af II ledning per kilom. . . . .	<i>Fmf.</i>	<u>4,000: —</u>
---	-------------	-----------------

### Rekapitulation.

Kostnad per kilometer:		
22 kolonner . . . . .	<i>Fmf.</i>	14,300: —
Sättning af kolonnerna . . . . .	„	3,000: —
Kabeluppsättning . . . . .	„	1,200: —
Transformator uppsättning . . . . .	„	4,000: —
	<i>Fmf.</i>	<u>22,500: —</u>

*Till Drätselkammaren i Helsingfors.*

I anledning af Drätselkammarens skrifvelse af den 9 dennes anhåller Helsingfors Elektriska Belysnings Aktiebolag få afgifva följande:

Drätselkammarens till Stadsfullmäktige gjorda framställning om bolagets åläggande att, för erhållande af ytterligare 4 års rättigheter, för sina ljuskablar, använda samma stolpar, som Helsingfors Spårvägs- och Omnibus Aktiebolag och det under bildning varande nya spårvägsbolaget komma att uppställa, ger Helsingfors Elektriska Belysnings Aktiebolag anledning erinra att denna förändring utslutande afser att åt staden bereda ett prydligare utseende. Vi tillåta oss dock ifrågasätta huruvida detta ändamål i väsentlig grad härmed skulle uppnås, ty stolpar som äro afsedda att uppbära elektriska kablar för både spårvägsdrift och belysning måste, för att kunna uppbära och motstå påkänningen af de isynnerhet tunga ljuskablarna, själfallet blifva af så mycket gröfre och starkare konstruktion, än hvad som erfordras för endast spårvägsledningen, att hela idén med smäckra, eleganta stolpar för spårvägarna skulle förfelas. — Därtill komme ännu att då den ifrågasatta fyraårsperioden vore till ända och ljuskablarna bortskaffades, en motsvarande afkortning af stolparna skulle ega rum, då dessa, i sitt afkortade skick, komme att, till sin dåvarande längd, te sig omotiveradt grofva och klumpiga och ingalunda motsvara anspråken på ett elegant utseende. Staden skulle därigenom för en öfverskådlig tid framåt erhålla otympliga, vanprydande stolpar för spårvägarna mot den ringa ersättningen, att de nuvarande stolparna för ljusledningen bortskaffades 4 år tidigare. Bolaget är öfvertygadt om att detta arrangement skulle för hvardera bolagen medföra mycket obehag, emedan förekommande arbeten på den gemensamma linien knappast kunna af två skilda bolag anordnas så att icke den ena eller den andra parten skulle finna sig hindrad i sitt förehafvande. — Kostnaderna skulle dessutom blifva så enorma att Helsingfors Elektriska Belysnings Aktiebolag icke ser sig i stånd utföra förändringen för tillståndet att fortsätta verksamheten under en tid af endast 4 år. Bolaget anhåller därför att förslaget måtte få förfalla.

För den händelse staden skulle anse tiden för ett slutligt ordnande af bolagets ställning till densamma ännu icke vara inne, vågar bolaget upprepa sin anhållan om ytterligare förlängning på fyra år af den bolaget tidigare medgifna, och under sistlidet år tilländalupna, rätt att bedriva sin verksamhet, hvori skulle ingå utvidgning vid behof af ledningsnätet utan skyldighet att uppställa järnstolpar eller nedförande af ledningarna i jorden.

Då emellertid det osäkerhetstillstånd hvori bolaget, ända sedan sitt grundande, hållits af staden, förlamar all verksamhet, vore det för bolaget önskvärdt att få frågan om villkoren för dess fortfarande bestånd ordnad för att derigenom möjliggöra affärens vidare utveckling, hvartill vi äfven räkna en länge påtänkt nedsättning af afgifterna för elektriskt ljus. Bolaget utgår från den förutsättning, att luftledningarna icke vidare böra förekomma och att förefintliga dylika böra nedföras i jorden. Bolaget har tänkt sig att § 2 i dess förslag till kontrakt, som medföljde bolagets skrifvelse af den 7 sistlidne December, skulle förändras sålunda, att bolaget förbunde sig att nedlägga kablarna i jorden inom det område, som å närslutna karta, signerad „Underjordskabel AB, begränsas af de röda linierna, före utgången af år 1906 samt hela det återstående nätet (angifvet med blåa linier) inom 1912 under förutsättning att stadens godkännande under närmaste tid erhålles.

Då bolaget för öfrigt icke har sig bekant stadens önsknings i denna fråga och bolaget allaredan inkommit med sitt förslag, som icke afser något monopol, utan endast rättighet till fri konkurrens under likadana bestämmelser, anhåller bolaget ödmjukast att staden ville delgifva bolaget sina villkor för beviljande af koncession på längre tid. Bolaget tillåter sig därvid blott erinra om att den uppoffring bolaget för ledningarnas nedförande i jorden nödgas underkasta sig utgör med nätets nuvarande utsträckning ett belopp af femhundra femtiotvå tusen (552,000) mark, som af bolaget kunna åstadkommas endast i den händelse detsamma tryggas i sin verksamhet för en längre tid framåt.

Beträffande Belysningskommissionens till Drätselkammaren afgifna utlåtande, kunna vi icke underlåta att fästa uppmärksamhet vid några deri gjorda påståenden som äro vilseledande:

1) Kommissionen upplyser „att alla städer i Finland, som hafva elektrisk gatubelysning, hafva egna elektricitetsverk“. Detta är icke i enlighet med rätta förhållandet, ity att af följande 7 städer i landet:

Uleåborg, Wasa, Björneborg, Tammerfors, Joensuu, Kuopio, Kotka endast 3 hafva egna centralstationer, nemligen Uleåborg, Joensuu, Tammerfors. I Wasa är staden aktionär (med  $\frac{1}{3}$ ) i Elektriska bolaget och i de öfriga äro centralerna privata tillhörigheter. Centralerna i Uleåborg och Tammerfors äro i kommersiellt hänseende långt ifrån lyckade. Centralen i Joensuu startades på hösten 1898, så att någon erfarenhet ännu icke kan föreligga derifrån.

2) Kommissionen uppgifver vidare att systemet med likriktad ström af måttlig spänning är det system, efter hvilket kanske det största antalet dylika inrätt-

ningar äro utförda, men förhållandet är att de flesta stora centraler i utlandet och speciellt i England och Skotland (enligt bilagan signerad „*Utländska centraler*“) använda vaxelströmsystemet och att detta allt mer kommer till användning. Hvad de ofvannämnda finska centralerna beträffar, så hafva de i Wasa, Joensuu och Kotka enbart vaxelströmsystem, i Tammerfors blandadt vaxelström- och pulserande, högspänd, likriktad, i Uleåborg pulserande, högspänd, likriktad, hvaremot i Björneborg och Kuopio endast lågspänd, likriktad ström. Centralerna i Björneborg och Kuopio hafva, enligt egarens utsago, icke på långt när fyllt de förespeglingar i ekonomiskt afseende, som gjorts och ansåg han detta bero på att strömsystemet icke motsvarade förhållandena.

3) Kommissionen finner det vidare helt naturligt att isolation af vulcaniserad kautschuk blifvit på sin tid föreskrifven och anser att någon hänsyn på grund häraf ingalunda behöfver tagas till bolaget. I Tyskland, der dylika frågor af kompetente fackmän noga blifvit studerade, reglementeras — se bilagan signerad *Högspänning* § 16 —

„Freileitungen müssen aus blanken Drähten bestehen“.

Bolaget torde således hafva ett vägande skäl för sin uppfattning att isolation af högspänningsledningar icke är obetingadt nödvändig.

4) Hvad slutligen den rökfria förbränningen beträffar, så är bolaget gerna villigt att ställa sig till efterrättelse de föreskrifter staden för densammas åstadkommande, möjligen vill lämna, för att sålunda blifva befriadt från vidare anspråk, men tyvärr är bolaget själf icke i tillfälle att finna något medel till densammas åstadkommande sedan bolaget, utan resultat, försökt flere, såsom goda uppgifna, medel. Bolaget har dessutom, angående de såsom ofelbara utpuffade uppfinningarna på detta område, gjort förfrågningar hos respektive verk i utlandet, som gjort försök med desamma, men från alla håll erhållit underrättelser att någon uppfinning, som verkligen skulle göra gagn, tillsvidare är okänd. Bolaget nödgas därför antaga att någon dylik uppfinning ännu icke blifvit gjord. (Se bilaga Rökförbränning N:o 1, 2 & 3.

Det har blifvit sed att vid alla tillfällen framhålla den rök som alstras af bolagets fabrik, ehuru denna är belägen på en plats, som gör att röken sällan, om någonsin, kan kännas besvärlig i staden, då densamma i regeln drifver till sjös. Deremot ligger det närmare till hands att antaga att röken skall göra sig känbar från de i mer bebyggda delar af staden befintliga fabriker, hvilka numera tyckas få uppstå i hjärtat af staden att döma af den icke oansenliga fabrikk skorsten, som under sista tiden rest sig å tomten i hörnet af Regerings- och Glogatorna. Vi bifoga, för jämförelses skull, några fotografier af fabriker i gång, utvisande att Helsingfors Elektriska Belysnings Aktiebolags skorsten ingalunda är den enda, som alstrar rök.

Dessutom torde böra påpekas att, i centrum af staden, flere mindre elektriska centraler och mindre industriella anläggningar använda stenkolk, som, i före-

ning med det allt mer tilltagande bruket af stenkol äfven i hushållen, måste antagas i hög grad alstra den rök, för hvilken man härtills uteslutande velat ställa vårt bolag till räkenskap.

Helsingfors den 23 mars 1899.

ppa  
Helsingfors Elektriska Belysnings Aktiebolag

Hugo Mäklin.

### Utländska centraler.

Kommissionens åsigt, att staden borde hafva rätt att åtminstone bestämma den taxa efter hvilken konsumtion af elektricität uppdebiteras, har väl sitt stöd däri att flerstädes i utlandet ett sådant förhållande förefinnes, men härvid bör icke förbises, att den elektriska belysnings firman i gengäld härför erhållit någon större anpart i, eller hela leveransen af gatubelysningen, hvilket väl i Helsingfors icke ens skulle ifrågasättas. En direkt jämförelse med de utländska förhållandena ger sålunda icke en riktig bild af saken här och kan ingalunda utgöra en norm vid handläggning af vårt förhållande till staden. Dessutom förtjänar i detta sammanhang framhållas, att vårt pris endast är c. 10 % högre än medelpriset af c. 40 centraler i Tyskland, der förhållandena äro ofantligt mycket gynsamare, speciellt hvad bränslet vidkommer i det att en ton, af de i Tyskland brukliga kolsorterna, erhålles för *Fmk 15: — per ton*, hvaremot kolen här sedan flere år tillbaka icke kunnat erhållas billigare än *Fmk 18: — per ton*.

Hvad vidkommer Kommissionens uttalande, att kanske det största antalet centralstationer vore utförda enligt systemet med likriktad ström af måttlig spänning emedan den oinvidigde därpå kunde draga den slutsats att växelström skulle vara ett sämre system, anhåller bolaget få anföra följande:

I Tyskland, der liknande förhållanden ytterst noggrant förberedas och granskas, hafva följande städer centraler med enbart växelström system, nämligen:

Nürnberg (162,386 innevånare) . . . . .	34,000 lampor
Köln (223,432 innev.) . . . . .	67,000 "
Frankfurt af M. (249,000 innev.) . . . . .	90,000 "
Dresden (377,000 innev.) . . . . .	17,000 "
Chemnitz (171,211 innev.) . . . . .	17,600 "

I München (407,000 innevånare) 17,200 lampor har man vid nybyggnad (Isarwerk) valt växelström, emedan man endast på detta sätt från en central kan beherska en stor areal utan att hafva flere centraler; i Berlin t. ex. har man 6 st.

Följande tyska städer hafva blandadt system:

Leipzig (398,448 innev.) . . . . .	55,000 lampor
Dortmund (138,000 innev.) . . . . .	24,000 "

Bland österrikisk-ungerska städer hafva

Wien (1,000,000 innev.) . . . . .	80,900 lampor
Budapest (360,000 innev.) . . . . .	74,000 „

vexälström centraler.

I Wien finnes dessutom en central med likriktad ström, men det finansiella resultatet är icke så gynnsamt, som vid växelström centralen, ehuru bägge värken hafva fullkomligt lika goda områden i staden (El. Z. 1896 N:o 53).

Alla stora centraler i England, Skotland och Irland använda äfvenså växelström, nämligen:

City of London Electric Lighting Comp. . . . .	170,000 lampor
County of London and Brush Prov. Comp. . . . .	90,000 „
House-to-House Electric Lighting Supply Comp. . . . .	18,000 „
London Electric Supply Corporation . . . . .	137,000 „
London Metropolitan El. Supply Comp. . . . .	240,000 „
Brighton, Bright. Corporation (115,400 innevånare) . . . . .	25,000 „
Bristol, Bristol „ (223,590 „) . . . . .	27,000 „
Cambridge, Cambr. El. Supply Comp. (185,822 innev.) . . . . .	15,000 „
Derby, Derby corporation (94,150 innev.) . . . . .	12,000 „
Dublin, Dublin Corporation (252,239 innev.) . . . . .	16,000 „
Huddersfield, Hudd. Corpor. (95,420 innev.) . . . . .	16,500 „
Leeds, Yorkshire House-to-House Electr. Comp. (390,000 innev.) . . . . .	25,000 „
Newcastle- o. T. Newc. v. T. Electr. Suppl. Comp. } (197,026 innev.)	24,000 „
Newcastle- o. T. Newc. and district El. Light. Comp. }	20,000 „
Portsmouth, Portsm. Corporation (159,250 innev.) . . . . .	26,500 „
Sheffield, Sheff. El. Light. Power Comp. (334,580 innev.) . . . . .	22,000 „

Blandat system förekommer i

Edinburg, Edinb. Corp. (261,000 innev.) . . . . .	40,000 lampor
Salford, Salf. Corp. (198,136 innev.) . . . . .	12,000 „

De stora nya centralerna i Petersburg (Helios och Gue & Schmatzer hafva likaså valt växelström.

Hvad Berlin vidkommer, så har man, för att ekonomiskt kunna begagna sig af förhållandena, inrättat växelström (3,000 volt) å centralen Schiffbauerdamm för att därifrån å de öfriga genom växelström-elektromotorer kunna drifva dynammaskiner. Emellertid har icke ens detta varit nog, utan nu planeras utanför Berlin (vid Oberspree) en större central — vexelström — från hvilken den kraft, som tryter inne i själfva staden kan erhållas.

Dessa omständigheter hafva vi velat framhålla endast för att påvisa att Kommissionen allt för entusiastiskt omfattat „systemet med likriktad ström af måttlig spänning“, oaktadt förhållandena i utlandet mer än tydligt visa att växelströmmen får allt större användning, på grund af de fördelar detta system erbjuder och att endast en noggrann pröfning af de lokala förhållandena in casu kan gifva ett afgörande svar rörande valet mellan likriktad och växelström. Af de ensidiga beundrarne af likriktad ström framhålles äfven att tillvärningskostnaderna vid växelström vore högre än vid likriktad ström och kunna vi icke underlåta att i detta sammanhang anföra följande siffror, tagna ur de resp. värkens egna rapporter.

Exempelvis så typiska centraler med likriktad ström som nedanstående hafva en tillvärningskostnad i pf. per kilowattimme:

Städer.	Pf.	Penni.	
Barmen . . . . .	22,42	28,03	Vattenkraft. } Likriktad ström.
Cassel . . . . .	20,33	30,74	
Darmstadt . . . . .	24,67	25,41	
Elberfeld . . . . .	21,4	26,75	
Stockholm . . . . .	18,77	23,46	

Dessa visa tillväkningskostnader per kilowattimme, som icke obetydligt öfver-  
stiga samma kostnader i t. ex.:

Städer.	Pf.	Penni.	
Dresden . . . . .	15,72	19,65	Växelström. }
Frankfurt a. M. . . . .	11,45	14,31	
Nürnberg . . . . .	15,2	19,00	

Endast Berlin och Hamburg visa ofantligt gynsamma resultat, men beror detta  
på speciela förhållanden i det att all ström till spårvägsdrifter levereras från dessa elek-  
tricitätsverk.

Förhållandena i Stockholms, som hos oss oftast anföras som normalier, äro för  
närvarande sådana att man icke med klarhet vet huru man skall reda sig, ty å det nya  
väcket å Sabbatsberg är man betänkt på att tillgripa ett 3-ledare system af  $2 \times 220$   
volt för att komma till billigare kablar, men då har man svårt att samarbeta med det  
gamla väcket vid Regeringsgatan, där 3-ledare systemet med  $2 \times 110$  volt användes, och  
spänningen hos afnämaren skulle således ökas från 110 volt till 220 volt. För ett vidare  
behof i framtiden afser man att använda växelström med öfverföring på ca 150 kilom.  
från Elfkarleby fall nära Gefle. Den mest sangviniske likströms beundrare skall väl in-  
för dessa fakta måsta erkänna att man icke på högt kan affärda frågan om strömsystem.

Hvad frågan om rökfri förbränning vidkommer, så synes den allmänna uppfatt-  
ningen vara den att en sådan med största enkelhet kan åstadkommas. Man har insinue-  
radt att bolagets skorsten vore för kort och att häri borde sökas orsaken till att förbrän-  
ningen är otillfredsställande. Att skorstenen icke är för kort, torde tämmeligen tydligt  
framgå ur nedanstående sammanställning af skorstenar från en hel hop centraler i Tysk-  
land, bland hvilka vi till jämförelse inregistrerad bolagets skorsten och be vi speciellt att  
få påpeka Düsseldorf, Leipzig och Stettin.

Städer.	Pannornas sammanlagda eldyta.	Skorstenens inre dim. vid toppen.	Skorstenens höjd.
Aachen . . . . .	700 m <sup>2</sup>	1,8 m.	45 m.
Barmen . . . . .	372 "	1,5 "	45 "
Bremen . . . . .	702 "	2,0 "	45 "



Städer.	Pannornas sammanslagda eldyta.	Skorstenens inre dim. vid toppen.	Skorstenens höjd.
Chemnitz . . . . .	900 m.	2,0 m.	45 m.
Christiana . . . . .	1,145 "	2,5 "	43 "
Dresden . . . . .	1,160 "	2,8 "	60 "
Düsseldorf . . . . .	600 "	1,8 "	35 "
Frankfurt a. M. . . . .	1,962 "	2,8 "	50 "
Hannover . . . . .	1,149 "	1,7 "	50 "
Helsingfors . . . . .	520 "	1,51 "	40 "
Köln . . . . .	1,696 "	2,7 "	50 "
Kjöpenhamn . . . . .	2,202 "	3,5 "	45 "
Leipzig . . . . .	1,260 "	2,0 "	37 "
München (Muffatverk) . . . . .	837 "	1,7 "	50 "
Nürnberg . . . . .	900 "	2,2 "	50 "
Stettin . . . . .	1,293 "	2,0 "	30 "
Stuttgart . . . . .	900 "	2,5 "	51 "

Vidare anse en del personer att någon slags rökförbrännings ugn borde införas. Redan år 1895 anskaffade bolaget till en ångpanna en rökförbrännings inrättning från ing. Speckbötel i Hamburg — denna apparat angafs i Haeder, die Dampfmaschine, som en värksam apparat — men denna apparat medförde ingen förbättring. År 1897 anskaffades en likaledes i fackblad rekommenderad inrättning från Robert Noa & Co, Berlin, dock utan minsta resultat.

Under sommaren 1898 uppfördes och försöktes en s. k. halfgas eldning med fullkomligt negativt resultat, och för närvarande förefinnes ännu en s. k. Heissluft Feuerung (Bilaga „Rökförbränning“ n:o 3) system Otto Thost, hvilken firma t. o. m. fått premier och medaljer, men det torde väl knappast falla någon in att påstå att denna inrättning medfört åsyftadt resultat. Enligt den undersökning belaget sedan flere år tillbaka egnat denna fråga, förefinnes föga förhoppningar i detta hänseende i det att det faktiskt icke föreligger någon universell lösning i frågan, men att väl en del firmor bedrifva mycken humbug med s. k. rökförbränningsapparater, hvilka vid närmare efterfrågan befinnas vara fullkomligt odugliga. S. t. ex. erforo vi om rökförbrännings apparaten, system Kowitzke, hvilken alldeles speciellt ådragit sig Hälsovårdsnämndens uppmärksamhet, ända derhän, att innehållet af Hälsovårdsnämndens skrivelse till Magistraten rörande fabriksröken i Helsingfors i alldeles påtaglig grad lidit inflytande af den inledning, som ingår i Kowitzkes broschyr, hvilken som bilaga medföljer, signerad „Rökförbränning“ N:o 1, att den samma vid Berliner Elektrizitätswerke, hvars svarsskrivelse vi bilägga, icke utfallit väl, samt att detta i än högre grad varit fallet hos Rigaer Draht-Industri, hvilkas svar äfvenså bilägges. Å de flesta förfrågningar i utlandet, hos i broschyrer namngifna firmor, hafva så undvikande svar ingått, att man med all säkerhet däraf kan döma att apparaten icke är något att komma med, ehuru densamma erhållit hedersdiplom å Berliner Gewerbe Ausstellung 1896:

Den i Tyskland mycket renommerade eldnings teknikern Dr Ferd. Fischer säger i sin „Taschenbuch für Feuerungs Techniker“ i kapitlet om rök som slutkläm: „Die einzige sichere Lösung der Rauchfrage ist aber die allgemeine Einführung der Gasfeuerungen

und Gaskraftmaschinen“ efter att hafva kritiserat, som han uttrycker sig, „die fast zahllosen Vorschläge, das Rauchen der Schornsteine zu verhüten.“

Vidare förtjänar nämnas, att man redan i början af 14:de århundradet bestormade den engelska regeringen med anhållan om att förbjuda användningen af stenkol. I slutet af 16:de århundradet utfärdade drottning Elisabeth ett strängt förbud mot luftens förpestande genom stenkolseldning. I början af 17:de århundradet besvärades man i London så mycket af stenkolsrök, att en af regeringen nedsatt komité vidtog åtgärder till förstörande af alla eldstäder för koleldning, men redan 1673 såg man sig nödsakad att ånyo lagstifta om skorstensröken; åren 1773 och 1821 utgäfvos nya bestämmelser. År 1843 stadgades att hvarje lokomotiv skulle förtära sin egen rök, hvarpå 1853 „Smoke Nuisance Amendment Act“ och 1863 „Alkali Act“ emanerade. År 1866 utgafs „Nuisances Removal Act“ och 1875 „Public Health Act“. Men hvarken alla dessa lagstiftnings åtgärder eller rökförbränningsutställningen „Smoke abatement Exhibition London 1881—82“ hafva medfört någon förbättring.

I „Le Figaro“ för den 5 Juli 1898 ingår en artikel „Les Fumées des Paris“, deri äfven upptages Polisprefektens den 22 Juni 1898 signerade förordning i 3 artiklar om rökfriförbränning. Artikeln i fråga uttalar sig äfven om erforderliga apparater och rekommenderas på grund af utlåtande af en officiel jury en rökförbrännings apparat af Ing. Karl Wegener i Berlin. Bolaget har sedan dess tillskrifvit nämnda Ing. Wegener 3 gånger med anhållan om kostnadsförslag för omändring af alla våra eldstäder, men har tills dato-, — vår sista skrifvelse är af den 15 Dec. 1898 — endast fått emottaga en broschyr i Sept. 1898 med det vanliga svulstiga innehållet, men intet kostnadsförslag, ehuru vi på hans anfordran redan i Sept. öfversände immurningsritning af pannorna. Bolaget har för sin del däraf draga den slutsats, att ifrågavarande inrättning antingen är af samma dubösa kvalitet, som öfriga i handeln förekommande sådana, eller ock endast lämpar sig för kakelugns eldning, men ej för eldstäder till tekniskt behof.

„Die Kommission zur Prüfung und Untersuchung von Rauchverbrennungs-Vorrichtungen“ i Tyskland har egnat rökförbränningsfrågan en ganska vidlyftig behandling, men det oaktadt framgår ur protokollet för deras IV:e sammanträde på hösten 1898 föga af praktiskt värde, utan har man tills dato intagit en theoretiskt-platonisk hållning, emedan resultaten äro så ytterst divergerande. Den enda apparat, som något sånär motsvarade förhoppningarne på ett skäligt genomsnitts resultat var Langer-Marcotty's apparat och erhöill bolaget, å sin skrifvelse af den 29 Dec. 1898 till nämnda Marcotty i Berlin, ett afslag emedan han icke kunde till utlandet försälja sådana.

Emellertid skulle Ing. Th. Langer i Wien, den egentliga uppfinnaren, gifva oss besked härom, men har intill denna dag icke det ringaste försports.

Flere broschyrer rörande eldstäder för rökfriförbränning, som bolaget införskaffat, utmynna endast i platoniska uttalanden.

Likväl har bolaget lyckats införskaffa några kostnadsförslag, som dock både i följd af det höga priset, Rmk 8,000, för 4 pannor och i synnerhet därför att inga bindande garantier för värklig rökfriförbränning förefinnas, förefalla oantagliga; så t. ex. nämnes i en offert af Prof. Rud. Kolster icke ett ord om rökfri förbränning och betalningsvilkoren,  $\frac{1}{2}$  vid beställning och  $\frac{1}{2}$  vid fakturans emottagande, äro icke vidare egnade att uppmuntra, ty hvilken regress erbjudes i detta fall om inrättningen icke funktionerar, då den redan skall betalas innan man erhållit densamma!

Så snart något värkligt pålitligt föreligger, skall bolaget säkert utan något tvång göra allt som göras kan för att undvika stark rökbildning.

Bolaget kan icke inse hvarför man nu vill lägga hinder i vägen för en kabelnedläggning, sedan allmänheten redan i flere år och äfven myndigheterna vid flere till-

fällen yttrat sig derhän, att en nedläggning i jorden borde ske. Öfverallt har man vid ordnande af dessa frågor sist och slutligen bestämt sig för en nedläggning, hvilken ju visserligen är synnerligen kostsam, men dock genom successivt arbete kunde äfven af oss åstadkommas.

Vi hafva hört den farhåga uttalas att gatorna skulle blifva allt för öfverfyllda genom nedgräfdä rör och kablar, men denna farhåga kan väl icke anses vara befogad, ty erfarenheten i utlandet har ju icke gifvit något stöd i detta afseende, såvida en systematisk nedläggning sker, d. v. s. man bör anordna nedläggningen så, att alla hufvudkablar dragas i gatornas längdriktning och endast förgreningarna till husen få dragas tvärs-öfver och det också endast från hufvudkabeln till intagningen. Skulle t. ex. från samma förgreningssälle anslutning ske till flere hus genom skilda kablar, så borde äfven de följa hufvudkabeln åt tills de midt emot intagningen i en krökning af lämplig radie föras till huset. Att draga en sådan kabel upp åt fasaden för att anslutas till ledningar, som nu äro indragna genom yttre fönster- eller dörrkarm, eller kanske öfver taken, borde ej tillåtas, utan anslutningen borde uteslutande utföras å gårdssidan af husen för att stadens utseende måtte blifva befriadt från de i estetiskt afseende ytterst fula anslutningarna på fasaden.

En ganska allvarsam olägenhet vid luftledningar är, att desamma vid snöskottningar lätt kunna brista, hvilket äfven förekommit, och sålunda möjligen kunde förorsaka skador.

---

### *Till Drätselkammaren i Helsingfors.*

Alldenstund Helsingfors Elektriska Belysnings Aktiebolag vid inlämnandet af sitt svaromål den 23 i denna månad icke förfogade öfver nödig kontrolluppgift rörande belysningsförhållandena i Sverige anhåller bolaget härmed få komplettera sin inläga med följande utredning om centralstationerna i Sverige.

Kommissionen säger i sin promemoria till Drätselkammaren följande: „I hithörande afseende måste nemligen bland annat sättas i fråga, huruvida ej staden, liksom t. ex. Stockholms stad jemte eget gasverk skall inrätta äfven egen elektrisk central“ samt i en not härtill „Alla städer i Finland, som hafva elektrisk gatubelysning, hafva egna elektricitetsverk. Så också öfverallt fallet i Sverge. Stockholms stad har utom tvänne egna gasverk en egen elektrisk central, som arbetat med stor fördel hvarför man också som bäst är betänkt på uppförande derstädes af en ny sådan.“

Af Kommissionens uppgift skulle man få den uppfattningen att i Stockholm alls icke skulle existera något privat elektricitätswärk, hvilket dock är fallet ty i „staden mellan broarna“ finnes en privat central af 500 hp. kapacitet eller således hälften af kapaciteten hos stadens nuvarande elektricitätswärk. Vidare förtjänar framhållas, att i följande städer i Sverige, der elektrisk gatubelysning förefinnes, centralerna tillhöra privata företag, nemligen i Falun, Motala, Söderhamn, Örnsköldsvik och Östersund samt att vidare elektricitätswerken i följande städer: Arboga, Bollnäs, Filipstad, Gefle, Göteborg, Kristine-

hamn, Köping, Lysekil, Malmö, Marstrand och Örebro äro privata. Af alla de städer i Sverige, der öfverhufvud elektriskt ljus serveras från centralstationer, hafva sjuutton (17) privata och femton (15) kommunala elektricitätswärk.

Kommissionens utredning af denna detalj är sålunda icke fullt korrekt, hvilket är så mycket mera att beklaga, som opinionen deraf kunde få en för vårt bolag ogynsam riktning.

Helsingfors, den 30 mars 1899.

ppa

Helsingfors Elektriska Belysnings Aktiebolag.

*Hugo Mäklin.*

*Handlingar angående granskning af Helsingfors Spårvägs-  
och Omnibus Aktiebolags detaljförslag till elektriska spårvägs-  
anläggningar.*

DRÄTSELKAMMAREN

i

Helsingfors,

den 9 Febr. 1899.

N:o 41.

*Till Helsingfors Stadsfullmäktige.*

För fullgörande af särskilda bestämmningar och föreskrifter uti det emellan Helsingfors stad och Spårvägs- och Omnibus Aktiebolaget härstädes afslutade kontraktet rörande spårvägsanläggningar i staden och dess omgifningar af den 10 Juni 1890 och dertill, med afseende å införande af elektrisk drifkraft vid dessa spårvägar, gjordt tillägg af den 31 Oktober 1898, hade nämnda bolag jemte skrifvelse för den 2 nästvikne Januari till Stadsfullmäktige inlemnadt ej allenast en samma dag daterad beskrifning öfver den närmare sträckning för de spårvägslinier, bolaget hade för afsigt att omändra och trafikera, samt äfven det tekniska system och de anordningar, hvilka vid anläggningen komme att tillämpas, utan äfven en mängd, uti en skrifvelsen bifogad förteckning uppräknade konstruktions- och andra ritningar samt plankartor. Och hafva Stadsfullmäktige vid den 17 i änsagda månad hållet sammanträde beslutit remittera samtliga dessa handlingar till Drätselkammaren med anmodan att med utlåtande i ärendet till Fullmäktige inkomma och remisshandlingarna då tillika återställa.

Med föranledande häraf beslöt Drätselkammaren, som redan tidigare eller vid den 8 December 1898 hållet sammanträde, i och för beredande af ärendet rörande Elektriska Belysnings Aktiebolagets härstädes anhållan om förlängd rättighet att för stolpledningar få begagna stadens gator, hade tillsats en kommission, bestående af Bankdirektören L. von Pfaler, Doktorn Aug. Ramsay, Ingenjörerna G. Idström och Th. Neovius, Kammarledamoten K. R. Åström, Arkitekten R. Björnberg och undertecknad Kammarens sekreterare, att till granskning af denna kommission hänskjuta äfven förenämnda beskrifning med åtföljande ritningar. Af kommissionen, i hvars beslut Doktor Ramsay dock icke deltagit, har Kammaren under denna dag fått emottaga ett så lydande yttrande:

## Promemoria.

Spårvägs-  
linierna.

Beträffande spårvägarnes framdragande längs särskilda närmare angifna gator är att anmärkas: att spåret från Alexandersgatan till Simonsgatan, för att ej korsa Henriksesplanaden och på tvenne ställen skära trottoiren, hvilket i viss mån medför fara och otrefnad, bör ledas icke längs östra utan vestra Henriksgatan; att spåret vid infarten från Vestra kajen till Badhusgatan, emedan det ligger för nära trottoirkanten, bör flyttas något längre in på gatan; att spår ej borde få ledas längs den smala, redan af hamnbanan delvis upptagna Docksgatan, utan utmed Sjömansgatan och vestra sidan af Dockstorget; samt att äfven en linie snedt öfver Kasernstorget, såsom bolaget tänkt sig den, ej borde tillåtas, utan spårvägen i stället dragas utmed de torget på ena eller andra sidan omgifvande gatorna.

Omfartsvexlin-  
garna.

En del spårvoxlingar, t. ex. n:ris 10 och 11, äro så långt aflägsna från hvarandra, att farhastigheten dem emellan vid 5 minuters trafik blir för stor eller 17 kilometer i timmen och derutöfver. Farhastigheten å stadens gator bör emellertid ej någonstädes få öfverstiga 12 kilometer i timmen. Å chausséerna, der afskildt område för spårvägarna finnes, torde denna hastighet möjligen få uppgå till 14 kilometer i timmen. I regeln böra omfartsvexlingarna anordnas på samma sätt som för närvarande är fallet, d. v. s. äfven hufvudspåret något krökas åt sidan, så att vexlingarna komma att ligga mera midt på gatan och åkdonsrörelse på hvardera sidan om dem möjliggöres. Vexlingen utanför villan Hagasund bör flyttas mera söderut ifrån den tränga plats den nu innehar till ändan af den breda viadukten. Vexlingen n:o 22 är på ritningarna icke så förlagd, som i skrifvelsen angifves, utan placerad på ett för smalt ställe af gatan.

Spårets plats  
på gatorna.

Spåret bör, såsom härtills öfverhufvudtaget, placeras på midten af gatan och ej å ena sidan deraf i närheten af trottoiren. Spårets förläggande vid trottoirkanten medförde visserligen den fördel att endast en rad stolpar, ehuru dock försedda med en långt utspringande arm, för arbetsledningens uppbärande i sådant fall erfordrades, men med afseende å den starkt kullrande tvärprofil våra med fältsten belagda gator hafva, skulle denna för vattnets snabbare aflopp afsedda tvärprofil måsta ändras och väsentligen försämrats samt gatorna åtminstone till sin halfva bredd helt och hållet omläggas. Och som spåret, förlagdt invid trottoirerna, skulle intaga just den plats, dit snön från desamma och hustak nu skottas, följde häraf äfven en icke ringa olägenhet för de gårdsegare, vid hvilkas trottoirer spåret komme att ligga. Faran för fotgängare och isynnerhet för åkdon, som köra ut genom portgångarna och ifrån tvärgator skulle ock betydligt ökas. Mindre olägenheter uppstode härigenom äfven vid afstjelpning af ved för inkastning i gårdarnas källare, vid lastning och lossning af varor från och till butiker m. m. äfvensom deri att alla för gårdar stannande åkdon blefve tvungna att ställa sig på motsatta sidan af ga-

tan. Hvad som äfven talar emot spårets förläggande på ena sidan af gatan är den inskränkning på flere meter i körbanans bredd under slädförestid, som härigenom uppstode å våra jemförelsevis smala gator och den farliga afsats, som å samma körbana skulle bildas, såsom allt af närslutna teckningar närmare framgår. Slutligen bör spårets mittelinie förläggas parallelt med gatans längdaxel och kurvradierna äfvensom den rörliga materialen rättas härefter. Skulle spåren löpa snedt längs gatorna, från ett gathörn till ett annat, uppstode härigenom ej oväsentliga svårigheter för åkdonsrörelsen, speciellt under vintertid.

Hvarje prof och specifikation å ledningstrådar och kablar saknas, men böra ovilkorligen, likasom äfven detaljritningar å sättet för kablarnas nedläggning i jorden till stadsmyndigheternas godkännande företes. Några andra gator för ifrågavarande ledningar få ej anlitas af bolaget än de, hvarå spåren löpa fram. Anordningarna i och för återledningen af strömmen förefalla icke fullt tillfredsställande och möjliga att enligt föreliggande förslag utan vidare godkännas. Bland annat är alls icke visadt, huru och hvar denna återledning förbindes med rälsträngarna. Någon fullständig ritning på förbindningen emellan rälerna vid skarfvorna, hvilken förbindning äfven synes vara bristfällig, lemnas ej heller, men måste bolaget affordras. Då ej nog stor försigtighet mot vagabonderande strömmar kan iakttagas, borde de skilda rälsträngarna också korsvis förbindas och uppgift i detta afseende lemnas. I hvarje händelse bör strömmens återledning så anordnas, att vatten-, gas- och andra ledningar icke komma att genom elektrolytisk inverkan skadas; och får bolaget ej föreställa sig att det vid någon som helst af stadsmyndigheterna i hithörande afseende godkänd anordning kan frikännas från skyldigheten att ersätta genom elektrolys eller annan inverkan af de vagabonderande strömmarna till äfventyrs vållad skada å stadens eller enskildas, af staden tillåtna anläggningar af hvad slag de vara må. Huruvida och hvilka säkerhetsåtgärder äro afsedda att af bolaget vidtagas för att hindra olycksfall, i händelse arbetsledningen skulle brista, ådagaläggas ej, likaså litet som arbetsledningens höjd öfver marken.

I de fall resp. gårdsegare tillåta spänntrådarnas fästade vid husväggar medels rosetter, bör staden från sin sida ej lägga något hinder häremot. Till bärstolpar för spänntrådarna kunna omöjligen godkännas stolpar af den föreslagna gittertypen, emedan de blefve synnerligen vanprydande. Samtliga ledningsstolpar böra tvärtom vara af rund genomskärning, utförda antingen af gjut- eller valsjern, smäckra och smakfullt profilerade, hvarföre äfven nya ritningar till dylika stolpar böra af bolaget företes. Stolparna böra öfver allt utom å torg och öppna platser placeras såsom stadens lyktstolpar i trottoirkanten. Anordningen af stolpar och spänntrådar bör för resten göras så symetrisk och smakfull som möjligt. Icke allenast ful utan äfven störande för gaturörelsen förefaller denna anordning å Salutorget och vid infarten derifrån till Vestra kajen. Enär spårvägsbolaget ovilkorligen måste underkasta sig att hafva gemensamma stolpar med Elektriska Belysnings Aktiebolaget härstädes, böra till Stadsfullmäktige inlemnade förslag till stolpar vara

Ledningstrå-  
dar och  
kablar.

Bärstolpar och  
rosetter.

uppgjorda med afseende härå, och den med sistsagda bolag i sådant syfte träffade öfverenskommelsen Fullmäktige meddelas.

**Skyddstrådar.** Dimensionerna å skyddstrådarna äro icke angifna, ej heller är det visadt, huru desamma anbringas öfver arbetsledningen och isoleras, hvilket allt bör ske. Slutligen saknas hvarje utredning, huru bolaget tänkt sig kunna förekomma skadlig inverkan å förefintliga telefon- och telegrafledningar till följd af induktionsströmmar. Äfven sådan utredning bör bolaget affordras.

**Elektriska centralen.** Vid sjelfva elektriska centralen torde å stadens sida ej vara annat att erinra, än att specifikation öfver nödiga mätninginstrument ej lemnats. Sådana instrument, hvarmed kablarnas isolation och allt hvad som rör vagabonderande strömmar kan mätas, få naturligtvis icke saknas.

**Vagnar och motorer.** Endast till vagnsunderredet finnes ritningar, men icke till sjelfva vagnen. En fullständig vagnsritning måste dock företes, bland annat af skäl att man må kunna erfara hvad utrymme å gatan vagnen kommer att intaga samt att å desamma ej finnas framspringande delar, som kunna gifva anledning till olycksfall. Äfven ritning till bromsinrättning saknas, men bör presteras likasom också teckningar angifvande systemet för strömtillförseln till vagnarna.

Af ofvanstående torde framgå att det nu inlemnade detaljförslaget jemte åtföljande ritningar är så ofullständigt, att något slutligt omdöme derom ej kan lemnas, innan detsamma behörigen kompletteras. Och föreslås derföre att Stadsfullmäktige på grund af här ofvan framhållna synpunkter icke godkänna förslaget i dess nuvarande form, men lemna Spårvägs- och Omnibus Aktiebolaget tillfälle att med beaktande af ofvan gjorda anmärkningar komplettera detsamma.

In fidem  
*Th. Tallqvist.*

Och som Drätselkammaren för sin del icke har annat att tillägga till de i ofvanstående promemoria mot Spårvägs- och Omnibus Aktiebolagets förslag framhållna anmärkningar, än att spårvägen äfven vid hörnet af Badhus- och Bergmangatorna borde flyttas längre in på gatan; samt då Kammaren i allo omfattar kommissionens uppställda slutpåstående, får Kammaren, jemte återställande af handlingarna i ärendet, härmed vördsamt föreslå, det Stadsfullmäktige ville formulera sitt i saken fattande beslut i enlighet med kommissionens förslag. Tillika tror sig Drätselkammaren böra fästa Fullmäktiges uppmärksamhet derpå, att slutbehandlingen af ärendet från Fullmäktiges sida i så måtto är brådskande, att bolaget uti mom. 3 af § 1 i kontraktstillägget af den 31 Oktober 1898 blifvit tillförsäkradt att inom 2 månader, efter det handlingar af hithörande art till Stadsfullmäktige för granskning



inlemnats, blifva delaktiga af resultatet deraf, hvilket i detta fall vill säga att före den 2 instundande Mars hafva erhållit del af Fullmäktiges beslut i ärendet.

På Drätselkammarens vägnar:

**G. v. Christerson.**

*Th. Tallqvist.*

---

*Till Stadsfullmäktige i Helsingfors.*

I enlighet med bestämmelsen i § 1 mom. 3 uti tillägget till det mellan Helsingfors stad och Spårvägs- och Omnibus Aktiebolaget afslutade kontrakt hafva vi äran härjemte öfverlemnna fullständigt detaljerade förslag till införande af elektrisk drifkraft å samtliga de spårvägslinier, hvilka bolaget redan tidigare trafikerat eller ock erhållit rätt att bygga.

Förutom plan öfver staden, med derå inritade spårvägslinier, öfverlemnas dessutom detaljplaner öfver de särskilda gatorna, utvisande spårets och vaxlarnas läge äfvensom placeringen af stolpar och späntrådar.

En beskrifning af systemet, äfvensom förteckning öfver förslaget åtföljande plancher, närslutes.

Helsingfors den 2 Januari 1899.

På Direktionens för Spårvägs- och Omnibus Aktiebolaget vägnar.

**O. Th. Widerholm.**

---

I enlighet med kontraktet, af den 10 Juni 1890 samt tillägget till detsamma af den 31 Oktob. 1898, mellan Helsingfors stad samt Spårvägs- och Omnibus Aktiebolaget, ernar nämnda bolag införa trafik med elektrisk drifkraft å följande spårvägslinier, nämligen: Längs Ö. Chausséen, från den nuvarande ändpunkten, Broholmogatan, Unionsgatan Elisabethgatan, Nikolaigatan, Senatstorget, Katrinegatan, N. Esplanadgatan, Andrégatan, Sandviksgatan, Dockskajen och gatan, Båtsmansgatan, Fredriksgatan, Stora och Lilla Robertsgatan, Kaserngatan, Kaserntorget, N. Magasinsgatan, Unionsgatan, Alexandersgatan, Ö. och V. Henriksgatan, Viadukten och V. Chausséen till Rosavilla i Tölö. Hvarje 5:te minut skall från ändpunkterna i Sörnäs och Tölö afgå en vagn för att genomlöpa hela den bana som utgöres af ofvan nämnda gator. Från Salutorget, der Unions- och S. Esplanadgatorna korsa hvaran-

dra, utgår en särskild linie längs S. Esplanadgatan. V. Kajen och Badhusvägen till Katolska kyrkan. Denna linie kommer att trafikeras med 3 vagnar, af hvilka en hvar 5:te minut inträffar vid Salutorget samtidigt med de vagnar, hvilka förmedla trafiken å ringlinien från Sörnäs till Tölö.

Från hörnet af André- och Albertsgatorna utgår slutligen en linie längs sistnämnda gata och Lappviksgatan, slutande nära Lutherska begravningsplatsen, och trafikeras denna bana med 2:ne vagnar, af hvilka den ena hvarje 5:te minut inträffar vid hörnet af Andrégatan.

Såväl Brunnsparkslinien som banan till Lappviksgatan äro förbundna med det öfriga spårvägsnätet genom öfvergångsvexlar, hvilka dock endast användas för att föra in vagnarna på deras respektiva banor; således icke för trafik under dagen.

Såsom af bilagda stadsplan synes, komma vaxlarna, å den för öfrigt enkel-spåriga banan, att placeras sålunda:

N:o 1 i närheten af banans ändpunkt å Ö. Chausséen.

„ 2 å Ö. Chausséen framför 3:dje linien i Berghäll.

„ 3 å Broholmen ungefär der vexeln nu ligger.

„ 4 å Elisabetsgatan nära Unionsgatans hörn.

„ 5 framför Ständerhuset.

„ 6 å N. Esplanadgatan mellan Unions- och Sofiegatorna.

„ 7 „ „ „ framför Wredeska huset.

„ 8 å Andrégatan vester om Georgsgatan.

„ 9 „ „ „ „ Albertsgatan.

„ 10 vid Dockstorget.

„ 11 å Båtsmansgatan nära Fredriksgatans hörn.

„ 12 å Stora Robertsgatan, vester om Georgsgatan.

„ 13 å Kaserntorget nordöstra hörn.

„ 14 å Unionsgatan utanför Kapellesplanaden.

„ 15 å Alexandersgatan, öster om Mikaelsgatan.

„ 16 å V. Henriksgatan, norr om Simonsgatan.

„ 17 å V. Chausséen utanför Hagasund.

„ 18 å „ „ „ Artillerigården.

„ 19 å „ „ „ i närheten af Rosavilla.

„ 20 å Lappviksgatan invid Gräsviksgatan.

„ 21 å Vestra kajen, norr om S. Magasinsgatan.

„ 22 å Badhusvägen på ungefär samma plats der vexeln nu ligger.

Vaxlarna, hvilka förses med fjedrande tungor, få en längd från spets till spets af 50 meter.

Spåret består af Phoenixskenan 7:a, hvilken hittills äfven varit använd. Dess vikt är 33,8 kg per löpande meter skena och är den således stark nog att bära äfven tyngre vagnar än de hvilka spårvägsbolaget ernar använda.

Som planteckningen utvisar, vore det Spårvägsbolagets afsigt att å alla

linier hvilka nybyggas, få förlägga spåret på sidan af gatan, såsom lemnande bättre utrymme för den öfriga trafiken. Under vintermånaderna skulle banan icke utgöra något hinder för den öfriga gatutrafiken, då endast  $1\frac{1}{2}$  meter af gatans sida behöfde hållas snöfri.

För driftsäkerheten å de elektriska banorna är det dessutom af stor vigt att kurvorna erhålla så stor radie som möjligt och detta ernås endast om spåret förlägges å sidan af gatan då öfveralt minst 20 meters radie för dessa kan uppnås.

Kraftstationen förlägges till bolagets tomt vid Hagnäs torg, derifrån den genom 3 maskinagregat frambringade elektriska kraften af 500 volts spänning, föres dels direkt in i matareledningen till Sörnäs dels ledes genom underjordiska, jernarmerade blykablar in till staden för att der fördelas på olika platser.

Den blanka matareledningen, från hvilken vagnarna taga sitt behof af elektrisk drifkraft, utgöres af hårdragen koppartråd af stor elasticitet och fasthet med en genomskärningsarea af 50 qv. millimeter. Tråden fästes genom särskildt konstruerade isolatorer vid en förzinkad stål-spänntråd, hvilken åter sitter fästad vid midt emot hvarandra stående stolpar eller ock vid rosetter fästade i husväggarna. Genom användande af ett särskildt isolationsmedel „Ambroin“ försäkras firman Actien-Gesellschaft Elektrizitätswerke (vorm. O. L. Kummer & Co), hvilken skall utföra bolagets elektriska anläggning, sig kunna åstadkomma absolut säkerhet mot den elektriska strömmens öfverförande till jorden.

På gator der spåret förlägges å sidan af gatan erfordras endast en rad stolpar med utstående armar, vid hvilka ledningstråden genom isolatorer är fästad. På N. Esplanadgatan föreslå vi ledningsstolparnas placering mellan Esplanadens träd, der de mindre observeras än om de ställas å trottoirens yttre kant, såsom afsigten är att i allmänhet nedsätta desamma.

Afståndet mellan stolparna blifver högst 40 meter. Hvad stolparnes utseende beträffar, har Spårvägsbolaget för afsigt att å följande gator använda rörstolpar, af det utseende bifogade 2:ne teckningar utvisa, nemligen: Nikolaigatan, Senatstorget, Katrinegatan, N. Esplanadgatan, Andrégatan, Sandviksgatan, Fredriksgatan, Robertsgatorna, Kaserntorget och Kaserngatan, N. Magasinsgatan, Unionsgatan, S. Esplanadgatan, V. Kajen, Alexandersgatan samt Ö. och Vestra Henriksgatorna, hvaremot å öfriga gator äfvensom å Chausséerna s. k. gittermaster äro afsedda att komma till användning. Stolparna nedsättas  $1\frac{1}{2}$  meter i jorden och omgifvas af beton.

Som skydd mot möjligen nedfallande telefontrådar föreslås, att 3:ne st. klänare ståltrådar spännas öfver matareledningen för uppfångande af brustna trådar. Öfverallt i utlandets större städer synes detta system mer och mer hafva kommit till användning, emedan detsamma bättre än de tidigare använda trälisterna, hvilka fästades öfver mataretråden, åstadkommer ett effektivt skydd mot kontakter. Skulle „kortslut“ å ledningen på ett eller annat sätt inträffa, så upphör strömtillförseln från centralen automatiskt.

För att vid inträffande eldsvådor, reparationer af ledningen, eller dylikt

kunna afstänga den elektriska strömmen från en viss del af ledningen, inrättas på 16 särskilda punkter af densamma s. k. strömbrytare. Dessa förvaras i lästa skåp till hvilka såväl polisen som brandkåren erhålla nycklar.

Till skydd mot blixtslag inrättas åskledare en å ungefär hvarje kilometer af banans längd och få vi, hänvisande till bilagda teckning öfver en dylik inrättning, meddela, att apparaten placeras på stolpens spets samt att elektriciteten genom kabel ledes ned till skenorna.

Den negativa strömmen återledes till centralen genom skenorna, hvilkas skarfvär är förbundna genom en 8 mm grof koppartråd (se planchen), hvarförutom för befordrande af återledningen en förzinkad blank koppartråd af 100 qv. millim. tvärsnitt lägges mellan skenorna å sträckan från Stora Robertsgatans hörn vid Fredriksgatan till N. Esplanadgatans hörn vid Unionsgatan.

Från sistsagda hörn, der banorna korsas hvarandra, ernå vi återleda strömmen direkt till centralen, genom 2:ne förzinkade koppartrådar af 100 qv. millimeters tvärgenomsnitt hvardera, förlagda under Unionsgatan.

Från skensträngen hvilken är dragen längs Andregatan ernå vi genom en lika grof koppartråd föra den negativa strömmen längs Ö. Henriksgatan öfver till Alexandersgatans spår, mellan hvars skenor koppartråden sedan placeras och der den löper till dess densamma vid Unionsgatans hörn sammanträffar med den direkta återledningen till centralen.

Vi hafva anledning antaga att den negativa strömmen genom dessa åtgärder så snabbt skall kunna återföras till centralen att några starkare vagabonderande strömmar, hvilka kunde medföra elektrolytisk våda, icke skola uppstå. I utlandets mindre städer vidtager man icke de af oss föreslagna åtgärderna för strömmens återledning; den sker der uteslutande genom skenorna, utan att klagan försports öfver skador uppkomna genom vagabonderande strömmar.

Den elektriska centralen blifver försedd med alla nutida apparater och instrument för mätning och fördelning af strömmen äfvensom säkerhetsinrättningar mot kortslut och blixtslag.

Vagnarna skola rymma 16 personer inne och 6 på hvardera plattformen, således tillsamman 28 personer, samt väga cirka 6 tons utan last. Deras viktigaste del, underredet, är af jern och synnerligen starkt byggt samt hvilat på liggande fjedrar. Fullständiga ritningar till dylika underreden biläggas.

På en del spårvagnar i utlandet användes äfven spiralfjedrar, men då dessa efter någon tids användning gifva vagnarna en obehaglig, stark gungning, hafva vi för våra vagnar valt liggande fjedrar.

Motorerna, till antalet 2:ne af maximalt 20 hästkrafters styrka hvardera, hänga fästade i fjedrar, hvarigenom de icke utsättas för stötar i samma grad som vagnarna. Som bilagda teckning utvisar, omgifves motorn af ett starkt omhölje af gjutgods både för att skydda denna mot stötar såväl som mot inträngande damm, hvarigenom dess ömtåliga delar kunde skadas. Firman Actien-Gesellschaft Elektri-

citätsverkes (vorm. O. L. Kummer & C:o) motorer äro synnerligen väl arbetade, starka samt tillika väl tillgodogörande den elektriska kraften, så att man beräknar 85 % deraf kommande driften till godo.

Vagnarna äro försedda med s. k. schaltinrättning, (se ritningen) för modererande af strömmen till motorerna och således äfven farten, äfvensom med mekanisk broms, hvilken genom 2:ne klossar på hvarje hjul stadnar dem. Vid större fara kan „omschaltning“ ega rum, så att icke blott farten afstadnar utan vagnen ändrar riktning d. v. s. slår back. Faran för öfverkörning reduceras till ett minimum blott föraren gör sin skyldighet.

Vagnarna äro äfven försedda med blyxtafledare, så att passagerarne icke genom åskslag kunna skadas.

De elegant utstyrda vagnarna upplysas invändigt af 5 st. glödlampor i slipade kupor, hvarje af 16 normalljus styrka, äfvensom af en större elektrisk lampa fästad vid hvarje ända af yttre vagnstaket. För angifvande af de olika spårvägs-linierna, finnes i hvarje ända af vagnen en oljelampa med olikfärgade glas. Den elektriska kraften ledes till vagnen genom en s. k. „Trolleyrulle“ och den fart med hvilken vagnen beräknats genomfara banan föreslå vi till 14 kilometer å chausséerna samt vid Dockskajen och gatan, hvaremot vi i sjelfva staden ej erna gå med starkare fart än 11 kilometer i timmen.

Helsingfors den 2 Januari 1899.

p. p:a Spårvägs- och Omnibus Aktiebolaget i Helsingfors.

**O. Th. Viderholm.**

---

## Förteckning

öfver de planer, ritningar m. m., hvilka, jemte Spårvägs- och Omnibus Aktiebolagets förslag till införande af elektrisk drifkraft å spårvägarna, inlemnas till Stadsfullmäktige i Helsingfors i och för granskning.

- N:o 1. Plan af staden med därå inritade spårvägs-linier.  
 „ 2. D:o „ de skilda gatorna och chausséerna (blåkopier).  
 „ 3. D:o „ staden med inritade elektriska ledningar.  
 „ 4. Benämning af tecken för luftledningsmaterial.  
 „ 5. Afbildning af en rörmast.  
 „ 6. D:o „ „ d:o med utliggare.  
 „ 7. D:o „ „ s. k. gittermast med utliggare.  
 „ 8. D:o „ „ väggrosett med hake.  
 „ 9. D:o i 14 exemplar af spänningsmaterial för luftledning.

- 
- N:o 10. Afbildning af strömbrytare för elektriska ledningar.  
” 11. D:o ” åskledare.  
” 12. D:o ” skenförbindning med koppartråd.  
” 13. Schaltplan för bananläggningen i Helsingfors.  
” 14. Ritning till underställ för motorvagn (blåkopia).  
” 15. D:o ” vagnsmotor.  
” 16. D:o ” styrapparat för motorvagn.  
” 17. Schaltplan till d:o ” d:o.  
” 18. Schaltschema till styrapparat för motorvagn.  
” 19. Fotografi af en motorvagn.  
Helsingfors den 2 Januari 1899.

p. p:a Spårvägs- och Omnibus Aktiebolaget i Helsingfors.

**O. Th. Viderholm.**

---

*Handlingar angående koncessionsansökan för tvenne spårvägsringlinier i Helsingfors.*

DRÄTSELKAMMAREN

i

Helsingfors,

den 9 Februari 1899.

*Till Helsingfors Stadsfullmäktige.*

N:o 42.

Uti en till Stadsfullmäktige stäld skrift af den 20 sistlidne December, bilagd med särskilda ritningar, anhålla Herrar Mauritz Hallberg, Julius Tallberg och August Ramsay på uti skriften närmare framhållna skäl, att frågan rörande den af dem under förlidet år hos Stadsfullmäktige ansökta koncessionen å tvenne spårvägsringlinier i denna stad snarast möjligt måtte till definitivt afgörande företagas. Och beslöto Stadsfullmäktige vid den 22 i änsagda månad hållet sammanträde remittera ärendet till Drättselkammaren, som egde med utlåtande deri till Fullmäktige inkomma och eventuelt uppgöra förslag till koncessionskontrakt samt remisshandlingarna tillika återställa.

Till fullgörande häraf beslöt Drättselkammaren i och för ärendets förberedning öfverlemna detsamma åt den i Kammarens föregående bref af denna dag under N:o 41 omnämnda kommissionen. Och har Kammaren nu af denna kommission, med anmälan att kommissionsmedlemmen Doktor Ramsay, såsom varande en af sökandene, icke beträffande denna del af kommissionens arbeten deri deltagit, fått emottaga nedanstående promemoria och förslag till kontrakt om anläggning af spårvägar för elektrisk drifkraft i Helsingfors stad.

Då Drättselkammaren ej funnit annat att anmärka emot förslaget till koncessionskontrakt, än att den andra under § 1 af kontraktet upptagna ringlinien ej borde få ledas utmed Malmbrinken, hvilken med hänsyn till sin ringa bredd och der redan förefintliga ganska stora åkdonstrafik måste anses för ändamålet för smal, hvaremot sökandene ej borde förvägras att i denna trakt af staden efter behag välja andra gator för denna ringlinies framdragande, får Kammaren härmed hos Stadsfullmäktige endast förorda bifall till sökandenes ansökan om koncession å de projekterade ringlinierna i öfverensstämmelse med kommissio-

nens förslag till kontrakt i öfrigt, utom hvad angår Malmbrinken. Drätselkammaren får därför ock hos Stadsfullmäktige anhålla om bemyndigande att med sökandene afsluta ett sådant kontrakt, som förslaget anger, sedan sökandene uppgifvit de i närheten af Malmbrinken befintliga gator, hvilka de vilja utvälja i stället för densamma. I likhet med kommissionen anser Drätselkammaren, att staden ej bör deltaga uti aktieteckningen för det bolag, hvilket sökandene för företagets utförande äro sinnade att bilda, med så mycket större skäl, som sökandene ej frambragt någon som helst utredning om företagets rentabilitet. Remisshandlingarna med dertill hörande kartor och ritningar återgå härjemte.

På Drätselkammarens vägnar:

**G. von Christierson.**

*Th. Tallqvist.*

---

### Promemoria.

Ehuru det af Herrar Mauritz Hallberg, Julius Tallberg och August Ramsay inlemnade förslaget till tvenne spårvägs ringlinier i Helsingfors ingalunda är så detaljeradt, att på grund deraf kunde af stadsmyndigheterna lemnas tillstånd åt ett bolag att utföra spårvägarna, i det uti förslaget bland annat saknas planritning, upptagande spårens läge å respektive gator, omfartsspårens antal, längd och inbördes afstånd, nödiga uppgifter beträffande säkerställandet af telegraf- och telefonledningar, gas- och vattenledningsrör jemte öfriga inrättningar till följd af vagabonderande och induktionsströmmar m. m. m., så torde nu inlemnade handlingar likväl vara tillräckliga för afgörande af frågan, huruvida sökandene skola definitivt tilldelas ansökt koncession, och i sådant fall under hvilka vilkor detta bör ske. Och då det icke, enligt kommissionens förmenande, torde komma i fråga att nu eller i närmaste framtid för stadens räkning utföra spårvägar å de gator, hvilka skulle af ringlinierna upptagas, men å andra sidan förbättrade kommunikationer i staden måste betraktas såsom en obestriddlig fördel, kan kommissionen ej annat förstå, än att den begärda koncessionen bör sökandene beviljas. Under sådan förutsättning och i frågans nuvarande stadium har kommissionen därför fattat såsom sitt främsta och egentliga uppdrag att uppgöra förslag till koncessionskontrakt.

Härvid har kommissionen lagt till underlag för sitt arbete det emellan staden och Spårvägs- och Omnibus Aktiebolaget härstädes existerande kontraktet af den 10 Juni 1890 med dertill gjordt tillägg af den 31 Oktober 1898. Härige-



nom blifva de begge bolag, som således skulle uti staden drifva spårvägsrörelse, uti alla tillämpliga delar fullkomligt likställda, och anser kommissionen ett motiverande af de bestämmelser uti kontraktsförslaget, hvilka äro likalydande med motsvarande bestämmelser uti åberopade kontrakt och kontraktstillägg icke fordra någon vidare motivering.

Då ingenting väsentligt ifrån stadens sida heller är att anmärka emot ringliniernas i § 1 af kontraktsförslaget närmare preciserade sträckning, i det tillräckligt utrymme för tvenne parallelt löpande spårvägar finnes såväl å Dockstorget och Sandvikskajen som ock antagligen å Elisabetsgatan mellan Unions- och Nikolaigatorna, å hvilka gatudelar de begge spårvägsbolagens linier komma att tangera hvarandra, samt bolagen beträffande ifrågavarande del af Elisabetsgatan, ifall denna dock skulle visa sig för smal för tvenne spår, enligt sina resp. kontrakt äro förbundna att förlikas å ett gemensamt spår, så kunna olika meningar hysas egentligen beträffande innebörden af § 2 i kontraktsförslaget, gällande grundvilkoren för koncessionens erhållande och mom. *b* i § 6, hvori bestämmes den tid, inom hvilken ringlinierna skola vara utförda och till trafik upplåtna. I viss mån beröra bestämmelserna i nämnda §§ och mom. hvarandra, i det att staden möjligen kunde uppställa några lindrigare vilkor uti den staden förbehållna rätt till inlösen af ringlinjesanläggningen samt bevilja sökandene något längre koncessionstid, ifall äfven den tid, inom hvilken anläggningen vid äfventyr af koncessionens förlust anses böra vara utförd för att till trafik upplåtas, kunde pröfvas tåla förlängning. Med afseende å stadens synnerligen raska utveckling under senaste tid måste emellertid för ringliniernas fullbordande en tid af ända till fem år, hvarunder sökandene så att säga hade koncessionen på hand och förhindrade andras möjliga mellankomst, hållas för lång nog. Och då i våra i industrielt hänseende starkt framåtskridande tider den faktiska nyttjorätten af ett koncessionerat företag ingalunda bör utsträckas öfver trettio år, har koncessionstiden föreslagits till trettiofem år, men staden förbehållits rätt att redan efter tjugufem resp. trettio års förlopp af koncessionstiden inlösa inrättningen, om staden så för godt finner.

Att staden, som till ett på affärsförtjenst stäldt bolag gratis under en följd af år upplåtit sin egande mark, vid sådan eventuel inlösen af inrättningen ingalunda kan anses skyldig att erlægga en lösesumma, som motsvarade inrättningens affärsvärde, hvilket kan blifva högt nog, synes kommissionen sjelffallet. Men som ringlinierna, ifall de alls såsom affärsföretag skola hafva något berättigande, under 25 å 30 års trafikering böra kunna lemna, förutom skälig ränta å anläggningskapitalet, möjlighet åtminstone till 1 procents i medeltal årliga amortering af samma kapital jemte afskrifning till följd af slitage, synes det kommissionen fullt skäligt, att staden vid möjlig inlösen af inrättningen efter sagda tiders förlopp ej bör erlægga ens den löseskilling, som utan allt afseende till anläggningens affärsvärde, af godemän vid tiden för inlösen kan anläggningen

åsättas, utan högst 75 å 70 procent deraf. Genom en dylik bestämning blefve äfven nu ifrågavarande spårvägsbolag så vidt möjligt likstaldt med det äldre Spårvägs- och Omnibus Aktiebolaget härstädes.

Jemte det kommissionen får meddela att den icke anser staden böra med hvarken större eller mindre belopp såsom aktionär ingå i bolaget samt att den icke har något att anmärka emot kraftstationens för det nya spårvägsföretaget förläggande på Skatudden å tomterna i kvarteret N:o 160, hvilken plats tvärtom förefaller för ändamålet synnerligen lämplig, vill kommissionen erinra derom att sökandene borde erhålla del af de anmärkningar, hvilka kommissionen gjort emot Spårvägs- och Omnibus Aktiebolagets nyss granskade detaljförslag, på det de vid inlemnande af nytt förslag till Stadsfullmäktige och redan vid underhandling med hugade entreprenörer för företagets utförande må fästa nödig uppmärksamhet å de fordringar i detalj, staden måste ställa å en elektrisk spårvägs anläggning inom dess område.

På anförda grunder får kommissionen därför föreslå, att Drätselkammaren ville hos Stadsfullmäktige förorda beviljande åt sökandene af koncession å de ifrågakomna ringlinierna i öfverensstämmelse med det förslag till kontrakt, kommissionen härmed har äran öfverlemnna.

In fidem:

*Th. Tallqvist.*

---

## Förslag

till

### Kontrakt om anläggning af spårvägar för elektrisk drifkraft i Helsingfors stad.

Enligt Helsingfors Stadsfullmäktiges beslut meddelas ett af Herrar Mauriz Hallberg, Julius Tallberg och August Ramsay bildande Aktiebolag tillstånd att anlägga och trafikera tvenne spårvägslinier för elektrisk drifkraft i denna Helsingfors stad på följande vilkor:

#### § 1.

Bolaget berättigas att utmed följande stadens gator utföra:

1:o en ringlinie utgående från Brunngatans och Mikaelsgatans skärningspunkt längs Mikael-, Wilhelms-, Fabians-, Trädgårds-, Unions- och Elisabetsgatorna, öfver Elisabetstorg, utmed Norra kajen, öfver Högvaktstorget till Salutorget och vidare följande detta torgs södra begränsning, längs Södra Esplanadgatan och Mikaelsgatan till utgångspunkten;

2:o en annan ringlinie utgående från samma punkt som den förra linien, längs Brunns-, Simons- och Folkskolegatorna, öfver Kamptorget, utmed Malmbrinken, Gräsviks- och Sandviksgatorna, Sandvikskajen och Rödbergsgatan, tvärs öfver Fredrikstorget, längs Ban-, Georgs-, Boulevards- och Skilnadsgatorna till hörnet af Högbergs- och Södra Esplanadgatan, hvarest den slutar och genom det med den förra ringlinien gemensamma stycket längs Mikaelsgatan uppnår utgångspunkten.

Mindre ändringar uti dessa ringliniers sträckning kunna göras efter der- till af Stadsfullmäktige utverkadt särskildt tillstånd.

### § 2.

Bolaget berättigas att under en tid af trettiofem år, räknadt från dagen, då detta kontrakt emellan staden och bolaget afslutats, begagna förestående ringlinier i och för dermed afsedd trafik. Redan efter tjugufem resp. trettio års förlopp af koncessionstiden är staden berättigad, om den så önskar, att tillösa sig bolagets spårvägsanläggningar mot erläggande af i förra fallet sjuttiofem och i det senare sjuttio procent af det värde, som af godemän då, utan hänsyn tagen till anläggningens affärsvärde, åsattes desamma. Sedan koncessionstiden utlupit är bolaget skyldigt att inom en tid af ett år derefter fullständigt undanskaffa anläggningarna, för den händelse icke annan ny öfverenskommelse med stadsmyndigheterna kunnat träffas.

### § 3.

Beträffande spårvägarnas ändamål, konstruktion och utförande gälla följande vilkor:

a) Förevarande tillstånd att anlägga och trafikera spårvägar afser i främsta rummet personbefordran; bolaget likväl icke förbjudet att på de af detsamma anlagda spårvägar äfven befordra gods, såvidt det för personbefordran icke medför någon olägenhet;

b) Bolaget skall vid konstruktion af spårvägarne med därtill hörande vagnar iakttaga:

1:o att spårvägarne byggas efter den princip, att spårvagnarna vid möte med andra gatuåtkdon behålla spåret. I öfrigt få spårvägarne icke utgöra något hinder för andra vanliga gatuåtkdon att färdas öfver och längs spåren, med undantag af sådana, som äro enkom konstruerade för spårvägstrafik. Spårvägs-skenornas öfre kant skall därför äfven ligga i gatans plan;

2:o att spårvägarne byggas „smal- och enkelspåriga“ med nödigt antal omfartsspår;

3:o att spår, som af annan kunna komma att nedläggas, skola få korsa bolagets spår i samma plan;

4:o att till drifkraft för vagnarna användes elektrisk energi, hvarför bolaget berättigas att uppställa och begagna stolpar och elektriska ledningar öfver jord, dock med iakttagande af:

a) att plats för uppställande af stolpar och ledningar å stadens mark upplåtes utan ersättning, men att der för dessas uppställning annans egendom behöfver tagas i anspråk, bolaget bör dertill förskaffa sig vederbörandes begifvande;

β) att de för anläggningen nödiga kontaktledningarna få bestå af blank tråd, men att de för tillförande af elektrisk ström använda trådarna böra vara öfverklädda med isolerande material;

c) Bolaget är förbundet att till Stadsfullmäktiges granskning och godkännande inlemna icke allenast fullständig planritning, upptagande spårens läge å respektive gator, omfartsspårens antal, längd och inbördes afstånd, utan ock fullständiga detaljförslag beträffande de för ändamålet nödiga anordningarna, hvarvid bl. a. bör uppgifvas sättet för strömtillförseln och för strömmens oskadliggörande vid ledningens bristande, antalet och beskaffenheten af de för spårvagnarna afsedda motorer, bromsinrättningar och åskskyddare äfvensom sättet för säkerställande ej mindre af i närheten af spårvägen befintliga fysikaliska och meteorologiska inrättningar än ock af telegraf- och tefonledningar samt af gas- och vattenledningsrör mot inverkan af såkallade vagabonderande strömmar; och ega Stadsfullmäktige för granskning af dessa detaljförslag använda en tid af två månader, samt eger bolaget först efter Stfullmäktiges godkännande af förslagen skrida till utförande af spårvägarne;

d) Bolaget är för öfrigt i afseende å såväl stolparnas beskaffenhet och uppställande som ledningarnas anläggande och begagnande underkastadt de bestämmingar, Drättselkammaren efter vederbörande fackmyndigheters hörande kan pröfva nödigt föreskrifva, deribland stolparnes användande efter öfverenskommen godtgörelse äfven för andra luftlednings ändamål;

e) Bolaget är, i fall Stadsfullmäktige pröfva sådant oundgängligen nödvändigt, förbundet att mot skälig ersättning på kortare sträckor upplåta de af bolaget anlagda spåren till begagnande af annat i staden förekommande spårvägsföretag.

f) Arbetet skall utföras under inseende och kontroll af person eller myndighet, som af Stadsfullmäktige härtill utses, och är bolaget i anledning deraf skyldigt att minst en månad före arbetets påbörjande derom göra anmälan å stadens Drättselkammare, och skall arbetet utföras på det sätt, som är minst störande för den allmänna trafiken, och med största möjliga skyndsamhet, för hvilket ändamål de materialier, som erfordras såväl för den första anläggningen, som spårvägarne framtida underhåll, skola, såvidt ske kan, vara så tillredda, att de kunna i mån af arbetets fortskridande framföras och användas, så att gator och platser, hvarest spårvägarne framgå, må i minsta måtto med upplag af materialier belamras;

g) De i denna § momm. c och d upptagna vilkor gälla äfven vid framdeles möjligen behöfliga väsentligare förändringar i spårvägsanläggningen.

#### § 4.

I afseende å spårvägarnes trafikering gälla följande vilkor:

a) Spårvägarna må icke för allmän trafik öppnas, förrän de blifvit vederbörligen afsynade och godkända af person eller myndighet, som af Stadsfullmäktige dertill utses.

b) Å spårvägarna är bolaget pliktigt att under de tider af dagen, då trafiken pågår, underhålla turer i liniernas hvardera riktningar minst hvarje femte minut.

c) Bolaget är skyldigt att hålla spårvägarna med all deras material i godt och tidsenligt skick. För öfrigt är bolaget underkastadt alla på dess affär tillämpliga bestämmelser i nu gällande eller framdeles utfärdande polisordning.

d) Afgift för begagnandet af spårvagn erlägges enligt taxa, som bolaget är berättigadt att fastställa, dock med iakttagande af att för färd inom staden, från en punkt till en annan må uppbäras högst femton penni.

e) Bolaget är förbundet att underkasta sig en sådan anordning, att spårvägspassagerare kunna från annan i staden förefintlig spårvägsanläggning öfvergå till ringlinierna utan att dervid vara skyldige erlägga högra totalafgift, än i föregående mom. d. medgifves.

f) På bolagets anmälan eger Magistraten, efter Stadsfullmäktiges hörande, uppgöra förslag till spårvägsreglemente, innefattande föreskrifter angående ej mindre trafikpersonal och materiel, än hvad allmänheten å sin sida eger iakttaga; tillkommande det Guvernören i länet att berörda förslag pröfva och fastställa.

g) I stadens tjänst stående polisman, som är i tjenstutöfning, är berättigad att städse utan afgift begagna sig af ledig plats i bolagets spårvagnar, hvarjemte det åligger bolaget att till Drätselkammarens disposition, för att af i stadens tjänst stående personer begagnas, ställa tio biljetter, som berättiga till afgiftsfri färd å bolagets ringlinier.

#### § 5.

Beträffande ändring, remont och renhållning af gator, chausséer, vägar, afloppskanaler och andra rörledningar gälla för bolaget följande föreskrifter:

a) Bolaget vidkännes alla de kostnader, hvilka erfordras vid eller till följd af nedläggandet af spår och underlag, ehvad utgifterna förorsakats genom nödiga anordningar af terrängen, ändring eller fyllning af gata, gångbana, afloppskanaler, vatten- och gasledningar eller andra arbeten.

b) Bolaget bekostar och underhåller gatuläggningen, chausseringen och grusningen inom spåren och till en fots bredd på hvardera sidan utanför desamma

med enahanda materialier, hvarmed gatan i öfrigt är lagd eller kommer att läggas; åliggande det bolaget derjemte att på sin bekostnad bättra den skada, som till följd af spårvägen kan uppkomma. Skall gata beläggas med nytt dyrbarare material, bekostas beläggningen emellan och invid spåren af den gatuunderhållet i allmänhet åligger.

c) Spårvägarne få ej utgöra hinder för ändring, omläggning eller reparation af allmän plats, gata, gas-, kloak- eller vattenledning, och må af sådana anledningar härrörande afbrott eller hinder i rörelsen å spårvägarne icke föranleda till några ersättningsanspråk. Bolaget är ock skyldigt att, om Stadsfullmäktige sådant yrka, utan godtgörelse flytta stadigvarande spårväg till annan gata eller plats, der sådant till följd af förändrad gatureglering eller dylik kommunal anordning anses nödigt.

d) Bolaget åligger att renhålla de i gatorna nedlagda skenorna sålunda att orenligheten från desamma icke uppkastas på gatan utan omedelbarligen undanskaffas.

e) Vid undanskaffande af snö från spårvägarne bör detta utsträckas så bredt och så utföras, att hvarken någon våda eller hinder för öfrig samfärdsel uppstår. Skulle likväl spårvägarne genom hopad snömassa blifva till hinder för öfrig samfärdsel, bör trafiken på polisens tillsägelse afbrytas, till dess hindret upphört att ega rum.

## § 6.

a) För hvarje dygn rörelsen å hela spårvägsnätet eller någon del deraf afbrytes och bolaget ej kan visa att sådant härrört af naturhinder eller annat olycksfall, som ej kan läggas bolaget till last, pliktar bolaget till stadskassan från 100 till 500 finska mark, efter Drätselkammarens pröfning. Eger dylikt afbrott rum, antingen trettio dagar i en fortsättning eller fyratio dagar under loppet af ett halft år, utan att Magistratens bifall dertill utverkats, är tillståndet till spårvägsanläggningen förverkadt.

b) Tillståndet till spårvägsanläggningen är jemväl förverkadt, om bolaget icke inom två och ett halft år, efter det kontrakt med staden om spårvägsanläggningen afslutats, till regelbunden trafik upplåtit minst den ena af ringlinierna samt inom fem år äfven den andra.

c) Åtnöjes bolaget icke med Drätselkammarens enligt mom. a) fattade beslut, är bolaget berättigadt att hänskjuta saken till pröfning och afgörande af en kompromiss af fem gode män. Af desse gode män utser bolaget tvenne och Stadsfullmäktige tvenne, hvarefter desse fyra välja den femte; skolande, derest någondera parten underlåter att utse gode män eller de fyra utsedda icke blifva om valet af den femte ense, till Helsingfors stads rådstufvurätts 1:sta afdelning öfverlemnas att fylla antalet.

d) Till säkerhet för möjligen till stadskassan förfallna plikter och för de kostnader, som antingen kunna uppkomma i följd deraf, att bolaget icke ställer sig de i förevarande kontrakt ingående föreskrifter till efterrättelse, eller ock, i händelse tillståndet till spårvägsanläggningen förverkas eller företaget nedlägges och icke af annan med stadens begifvande öfvertages, kunna blifva erforderliga för iståndsättande af gator och andra platser, skall bolaget, innan arbetet får vidtaga och sist inom nittio dagar efter det kontrakt om spårvägsanläggningen blifvit med bolaget afslutadt, vid äfventyr att tillståndet till anläggningen i annat fall förverkas, hos Drätselkammaren deponera i räntebärande papper, hvilka af Drätselkammaren godkännas, en summa motsvarande femtusen mark i finskt mynt. Denna deposition bör vid oförminskadt värdebelopp bibehållas och skall därför, i fall staden nödgats använda något deraf för pliktens betäckande eller arbetens verkställande, eller ock depositionen fallit i värde, bristen genast af bolaget på Drätselkammarens tillsägelse fyllas; och eger staden, der detta ej af bolaget fullgöres, hålla sig till bolagets öfriga tillhörigheter för beloppets fyllande. Först när staden icke vidare kan hafva något ersättningsanspråk emot bolaget, må bolaget återbekomma den deponerade säkerheten. Bolaget äger deremot tillgodonjuta de å säkerhetshandlingarne upplupna räntor.

e) Underlåter bolaget att med spårvägen eller dess materiel verkställa förändringar eller förbättringar eller i afseende å gatuläggningen eller gaturenhållningen eller eljes utföra arbeten, hvilka det, enligt hvad ofvan sagts, åligger bolaget att fullgöra, eger staden låta på bolagets bekostnad sådant utföra.

### § 7.

Den bolaget i förestående måtto medgifna rättigheten att anlägga och trafikera spårvägar får af bolaget öfverlåtas till lagligen bildadt bolag eller enskild person, som af Stadsfullmäktige godkännes.

### *Till Stadsfullmäktige i Helsingfors.*

Sedan Magistraten i Helsingfors i utdrag af sitt protokoll för den 27 juni 1898 meddelat, det Stadsfullmäktige vid behandling af vår ansökan om koncession å anläggning och drift af en spårvägslinje här i staden den 14 i sagda månad beslutit tillförsäkra oss att koncession å de af oss föreslagna spårvägslinjerna kan erhållas såvida vi under loppet af innevarande år inlämna detaljeradt förslag i ämnet, hvilket kan af Stadsfullmäktige godkännas, hafva vi underkastat det af oss framlagda projektet ingående behandling och införskaffat särskilda detaljerade

förslag till dess förverkligande. Vid pröfning af dessa hafva vi med öfvergifvande af tanken att såsom drifkraft å vagnarna använda komprimerad luft, stannat vid ett system för elektrisk kraft, förmedlad medels luftledningar ifrån en kraftcentral. Af de konkurrerande förslagen hafva tvänne befunnits för ändamålet lämpliga, nämligen ett afgifvet af Actien Gesellschaft Elektrizitätswerke vormals O. L. Kummer & C:o, Dresden und Nieder Sedlitz och det andra af Elektrizität-Gesellschaft Felix Singer & C:o, Berlin och äro vi sålunda i stånd att till Fullmäktiges godkännande ingifva för koncessionens slutliga beviljande oss affordrad detaljutredning, omfattande:

1:o plan öfver staden innehållande sträckningen af den projekterade linjen jämte uppgifter om stigningsförhållandena;

2:o en portfölj innehållande detaljbeskrifningar af linjen äfvensom fotografier af vagnar m. m. enligt det af Actien Gesellschaft Elektrizitätswerke vormals O. L. Kummer & C:o uppgjorda systemet;

3:o en portfölj innehållande enahanda utredning angående det af firman Felix Singer & C:o uppgjorda förslaget.

Valet emellan de två här berörda förslagen har själfallet icke kunnat af oss träffas sålänge koncessionen icke definitivt fastslagits, alldenstund en uppgörelse med den ena eller andra firman måste bero på fortgående underhandlingar, för hvilka ett säkert underlag gifvetvis är af nöden. Återhemtande vårt tidigare erbjudande att till teckning af staden afstå ända till hälften af aktierna i det aktiebolag vi för ifrågavarande spårvägsföretag afse att bilda, är det äfven lämpligt att vid det slutliga valet emellan två anbud gifva tillfälle åt den eventuellt störste aktieägaren att i uppgörelsen kunna göra sin uppfattning gällande.

Såsom af plankartan inhämtas, förfafse vi att placera kraftstationen på Skatudden å tomterna i kvarteret N:o 160, hvilka synnerligen väl egna sig för ändamålet, då därigenom dels ett godt kommunikationsmedel genom spårets utsträckning till kraftstationen vinnes för den framåtgående stadsdel Skatudden utgör, dels åter utväg beredes att bekvämt öfverföra kraft till kranar och hissar behöfliga å kajer och varumagasiner i närheten af kraftstationen, hvarifrån dessutom afloppsången kan tillgodogöras för magasinens uppvärmning.

Inom stipulerad tid fullgörande den oss för koncessionens beviljande ålagda kompletteringen af den första ansökningen få vördsamt vi anhålla att, med hänsikt till praktiska omständigheter och de ingifna anbudens natur, frågan snarast möjligt måtte till definitivt afgörande företagas. För den händelse ytterligare utredning i någon punkt skulle påfordras, äro vi beredda att utan dröjsmål sådan afgifva.

Helsingfors, den 20 december 1898.

Mauritz Hallberg.

Julius Tallberg.

August Ramsay.



*Frågan om tomtplats för Arbetareföreningen i Helsingfors.*

Stadsfullmäktiges i Helsingfors

NÄMND

för

ARBETAREANGELÄGENHETER.

*Helsingfors*

*den 24 januari 1899.*

*Till Herrar Stadsfullmäktige.*

N:o 15.

Sedan Helsingfors Arbetareförening uti en till Magistraten ingifven, till Herrar Stadsfullmäktige stäld skrift anhållit att Fullmäktige ville för uppförande af ett hus, afsedt för föreningen och arbetareundervisningen, kostnadsfritt upplåta lämplig plats äfvensom Drätselkammaren afgifvit yttrande öfver ansökningen, har jemväl Nämnden i remiss för den 4 sistlidne augusti af Stadsfullmäktige anmodats inkomma med utlåtande i saken. Till fullgörande häraf får Nämnden äran anföra följande:

På sätt Nämnden erfarit genom ett Nämnden tillsändt utdrag ur Arbetareföreningens vid månadsmöte den 31 nästvikne oktober förda protokoll, hoppas föreningen kunna förverkliga sin i berörda skrift omförmälda byggnadsplan med tillhjälp af ett under bildning varande „arbetarenes byggnadsaktiebolag“. Detta bolag, hvars aktiekapital blefve minst 50,000 mark, fördeladt på 2,000 aktier à 25 mark, skulle hafva till ändamål att åt föreningen förskaffa och utlåna medel för uppförande af eget hus. Om ock vid sådant förhållande utsigt förefunnes att arbetareföreningen inom en ej altför aflägsen framtid kunde bebygga en åt densamma öfverlemnad tomt, har Nämnden likväl icke trott sig kunna förorda bifall till ifrågasvarande ansökning. Förutom arbetareföreningen finnas redan i staden andra korporationer, hvilka likasom denna äsyfta att tillgodose kroppsarbetarnes olika intressen, och flere sådana komma sannolikt förr eller senare att uppstå. Men tillsvidare synes ingen af dessa korporationer vara af sådan betydelse att densamma borde framför de andra på ansökt sätt af Stadsfullmäktige understödas; och en bland dem, „Arbetets vänner“, har allaredan utan bistånd från kommunens sida skaffat sig egen gård.

Då likväl staden sjelf synes framdeles kraftigare och mer direkt än hittills ärna verka för arbetarenes undervisning och andra dermed sammanhängande, i

Arbetareföreningens ansökan omnämnda ändamål, torde inom kort ett särskildt hus i sådant afseende blifva för staden erforderligt. Med anledning häraf får Nämnden föreslå

*att, jemte det Arbetareföreningens ifrågavarande anhållan afslås, Stadsfullmäktige redan nu besluta för arbetarnes undervisning och andra arbetarnes väl befordrande ändamål reservera någon af de i Drättselkammarens ofvanberörda yttrande uppräknade tomter, helst tomten N:o 3 vid Folkskolegatan.*

De Nämnden i saken tillsända handlingarna återgå härhos.

På Nämndens för arbetareangelägenheter vägnar:

**F. Gustafsson.**

*Axel Wasastjerna.*

## DRÄTSELKAMMAREN

i

Helsingfors,

den 20 Februari 1896.

N:o 46.

*Till Helsingfors Stadsfullmäktige.*

Uti en till Magistraten inlemnad, till Stadsfullmäktige stäld skriftlig ansökan anhåller Helsingfors Arbetareförening på i ansökan närmare framhållna skäl, att Stadsfullmäktige ville för uppförande af ett hus, afsedt för föreningen och arbetareundervisningen, kostnadsfritt upplåta lämplig plats, exempelvis någon af de odisponerade tomterna vid Folkskolegatan, i hörnet af Ban- och Högbergsgatorna eller vid Kaserngatan bakom „Läroverkets för gossar och flickor“ hus.

Denna ansökan har Stadsfullmäktiges beredningsutskott remitterat till Drättselkammaren med anmodan att med utlåtande i ärendet till Stadsfullmäktige inkomma; och får Drättselkammaren till fullgörande häraf, efter att från Byggnadskontoret hafva inhemtat förslag beträffande sådana ännu odisponerade tomter, hvilka uti ifrågavarande afseende kunde befinnas lämpliga, anföra följande.

Då en synnerligen stark efterfrågan på kostnadsfria tomter i staden af hvarjehanda föreningar på senaste tid gjort sig gällande, och arbetareföreningarne i staden redan nu, ehuru under något olika benämning, äro två, samt nya förenin-

gar med ungefär enahanda eller liknande syftemål som dessa när som helst kunna uppstå, anser Drätselkammaren för sin del att det i ingen händelse borde komma i fråga att direkt bifalla till föreliggande ansökan. Däremot synes det Drätselkammaren med hänsyn till de i många stycken beaktansvärda och för landets naturliga utveckling i socialt hänseende maktpåliggande sträfvanden, som af arbetareföreningarne omfattas — icke minst den arbetande klassens höjande i intellektuellt och moraliskt afseende — att för alla redan existerande och framdeles uppstående föreningar i samma syfte på orten kunde af staden upplåtas en gemensam, tillräckligt rymlig tomt för uppförande af hus med samlings- och lärosalar samt arbetareförmedlings byråer m. m.

Enär ärendet från denna sida betraktadt emellertid är fullkomligt oberedt, men å andra sidan på det närmaste sammanhänger med den inom Stadsfullmäktige nyligen väckta motionen om vidtagande af åtgärder till fromma för den lägre arbetareklassen, för hvilket ärendes vidare beredning af Stadsfullmäktige torde komma att tillsättas en komité, har Drätselkammaren trots att åt samma komité, kunde uppdragas att taga föreliggande fråga i denna något vidsträcktare form under ompröfning samt föreslå de närmare villkor, under hvilka någon af stadens ännu oförsälda tomter kunde åt samteliga arbetareföreningar i staden gemensamt upplåtas.

Då en dylik tomt bör vara temmeligen stor och med afseende å de trakter af staden och dess omgifningar, i hvilka arbetarebefolkningen förnämligast är bosatt, såvidt möjligt centralt belägen, har Drätselkammaren i främsta rummet funnit den af sökanden begärda tomten N:o 3 vid Folkskolegatan lämplig. Utaf de af Byggnadskontoret för ändamålet föreslagna tomterna, nämligen tomten N:o 35 vid Bergmansgatan i kvarteret N:o 109 af cirka 2,050 m<sup>2</sup> areal och uppskattad i värde till 34,850 mark och tomten N:o 8 vid Broholmsgatan i kvarteret N:o 299 af 1,230 m<sup>2</sup> yttinnehåll, värderad till ett pris af 27,060 mark, kan endast den förstnämnda men icke den senare, såsom varande en mycket värdefull handelstomt, komma i fråga. Såsom passliga att för behofvet upplåtas har Kammaren äfven ansett tvenne sammanslagna tomter i kvarteret N:o 315 å Berghäll vara, men deremot utber sig Kammaren att få afstyrka afståendet af den äfven ifrågasatta tomten vid Kaserngatan bakom „Läroverkets för gossar och flickor“ hus, emedan denna tomt enligt Kammarens förmenande ovillkorligen borde reserveras för ett hus för Vetenskaps societeten och andra husvilla lärda sällskap i hufvudstaden, och sålunda bland annat befria staden från en till Vetenskaps societeten, som skall hafva löfte på en tomtplats å Observatoriiberget, straxt invid svenska Normal-lyceum, tidigare gifven förbindelse, hvilken numera knappast annorlunda är möjlig att infria.

På Drätselkammarens vägnar:

**G. v. Christerson.**

*Th. Tallqvist.*

*Till Herrar Stadsfullmäktige i Helsingfors.*

Utgående från den uppfattning, att en korporation, hvilken i likhet med Helsingfors Arbetareförening som mål uppställt befrämjandet af arbetarnes andliga och materiella förkofran bäst värkar för sin uppgift genom att meddela kunskaper åt arbetarne och genom att sammansluta dem för att skolas i korporationslivet och med förenade krafter tillvarataga sina intressen, har nämnda förening ända från dess stiftande sökt arbeta på antydt sätt.

Då en sådan värksamhet fordrar lokaler, hvilkas anskaffande är förenadt med svårigheter och kostnader, uppstod redan för 9 år sedan tanken om eget hus för Arbetareföreningen. En byggnadsfond bildades under de närmast följande åren och anhållan gjordes hos Stadsfullmäktige om kostnadsfri tomt för ett blifvande hus. Denna anhållan afslogs och byggnadsplanen blef orealiserad. Sedan dess hafva förhållandena emellertid väsendtligen förändrats.

Den ena fackkorporationen efter den andra har bildats och såväl äldre som nya fackassociationer hafva genom att ansluta sig till Arbetareföreningen funnit ett hem derstädes.

Derjemte ha icke allenast för arbetarekassor och andra bland arbetarne bildade sammanslutningar med ekonomiska syften, utan i allmänhet för möten, som afsett att gagna arbetaresaken, lokal i arbetareföreningen upplåtits.

Vidare har i afsigt att skapa en nyttig samverkan mellan arbetsgifvare och arbetare mellan den officiella yrkesföreningen och arbetareföreningen träffats en anordning iföljd af hvilken samtliga *sjelfständiga yrkesidkare* i Helsingfors bereds gratis tillträde till Helsingfors Arbetareförening och rätt att kostnadsfritt begagna dess bibliotek och läsesal.

Då härtill kommer att föreningens lokal disponeras för en sångkörs och ett musikkapells öfningar, och att i lokalen är inrymdt ett flitigt begagnadt läserum, låne- och handbibliotek samt att icke allenast Arbetareföreningen och Handtverks- och Fabriksföreningen, utan äfven flere fackkorporationer anordnat undervisningskurser i Arbetareföreningens lokal, så är det förklarligt att densamma, oaktadt den flere gånger utvidgats och nu består af 10 rum, deraf 3 salar, dock ofta är öfverfylld af folk och befinnes vara alldeles för trång.

Det ofvan anförda torde redan bevisa att Arbetareföreningens lokal fyller ett verkligt behof och tillgodoser intressen af den beskaffenhet att kommunen numera här som annanstädes har anledning att för deras befordrande ikläda sig uppoffringen att gifva föreningen kostnadsfri byggnadsplats.

Men som ytterligare stöd för nedan stående anhållan må ännu erinras om att det icke allenast lyckats arbetareföreningen att genom föredrag och elementarkurser få till stånd en undervisningsverksamhet, hvaraf många tusen arbetare dragit obestridlig nytta, utan äfven att samla arbetarekårens intelligentaste del till sträfvan den för höjandet af arbetarnes läge, hvilket allt väsendtligen bidragit såväl till de allmännyttiga framsteg, hvilka göra sig märkbara i arbetarnes större ordentlighet, i den förkortade arbetstiden, i aflägsnandet af missförhållanden från arbetsställena, äfvensom deri, att intresset för allmänna angelägenheter allt mera vaknat hos arbetarne, och att det lyckats dessa icke blott att skapa ett stort antal ekonomiska associationer, som direkt och indirekt medfört ofantligt mycket godt, utan äfven att göra arbetarnes åsikter hörda under det allmänna sociala reformarbetet, som hos oss på senare tid pågått.

Enär Helsingfors Arbetareförening intagit en ledande ställning i vårt lands arbetarerörelse, har föreningens verksamhet redan länge varit af allmän betydelse, och denna betydelse ökas ännu mera sen föreningen i dag beslutit att medgifva tillfälligt i hufvudstaden vistande medlemmar af samliga, utom Helsingfors befintliga korporationer, hvilka bilda den öfver landet förgrenade association, som ledes af finska arbetaredelegationen, fritt tillträde till Arbetareföreningens lokal.

För att ytterligare öka den allmänna nyttan af Arbetareföreningens hus, har föreningen vidare beslutat, att i händelse, såsom från flera håll föreslagits, en hela Finland betjenande arbetsförmedlings-verksamhet organiseras, dess centralbyrå beredes rum i Helsingfors Arbetareförenings *nya* hus.

Då till dessa synpunkter ännu kommer den omständigheten, att tillströmningen af elever vid arbetare undervisningen på senaste tid varit synnerligen stor och nödiggjort anskaffandet af stora lokaler utom Arbetareföreningen och att Stadsfullmäktige för detta ändamål anvisat betydande penninge-summor, som kunde inbesparas om Arbetareföreningen förfogade öfver större egna, för undervisningen lämpliga salar, samt emedan Stadsfullmäktige genom tidigare beslut visat sitt intresse för undervisningsändamål, vågar Arbetareföreningen vördsamt anhålla

att Stadsfullmäktige ville för uppförande af ett hus, afsedt för Helsingfors Arbetareförening och för arbetareundervisning, kostnadsfritt upplåta lämplig plats, exempelvis någon af de odisponerade tomterna vid Folkskolegatan, i hörnet af Ban- och Högbergsgatorna eller vid Kasärngatan bakom „Läroverkets för gossar och flickor“ hus.

Helsingfors den 15 Januari 1896.

Å Helsingfors Arbetareförening vägnar:

**F. Numberg.**

*Osk. Groundstroem.*



*Handlingar, rörande Helsingfors stads räkenskaper och bokslut för år 1898.*

Jemlikt § 3 i den för Drätselkontoret gällande instruktion, får undertecknad, sedan stadens bokslut för året 1898 numera färdigt föreligger, härmed afgifva nedanstående berättelse öfver räkenskaperna och bokslutet för sagde år. Kontoret hade ernat under året uppställa en bokföring af staden tillhöriga fastigheter och inventarier, i hvilket afseende anhållan gjordes hos Drätselkammaren redan den 17 Mars 1896 om utseende af experter för värdering af stadens tomter, byggnader m. m. Denna värdering har emellertid ej hunnit slutföras under år 1898, hvarför kontoret ännu ej är i tillfälle att framlägga några räkenskaper i antydt afseende.

## Stadens utgifter.

### I. Stadens skulder.

Å *chausséobligationslånet* af år 1865, har under året till amorteringsfonden, som skall användas till inlösen år 1905 af den ännu utelöpande obligationsserien D, om 60,000 mark, afsatts 6,000 mark, samt i ränta å 3,6 % observerats Fmk 2,160: —

Den 1 Januari 1898 utestodo af <i>chausséobligationslånet</i> oinlösta kuponger . . . . .	Fmk	273: 60
1898 års ränteanuitet . . . . .	„	2,160: —
		Fmk 2,433: 60
1898 inlösta kuponger . . . . .	Fmk	2,073: 60
1898 præscriberade kuponger . . . . .	„	12: 60
		„ 2,086: 20
		Saldo till 1899 Fmk 347: 40

Af *Vattenledningsobligationslånet af år 1876* utestodo oinlösta obligationer den  $\frac{1}{1}$  1898 . . . . . Fmk 1,057: 50

I November 1897 utlottades för inlösen den 1 Maj 1898 följande N:ris: Litt. A. å 1,000 mk N:ris 8, 69, 216, 284, 286, 325, 481. Litt. B. å 500 mk N:ris 27, 207, 254, 285, 410, 509, 525, 602, 630, 750, 810, 943 973, 975, 1,030, 1,071, 1,128, 1,231, 1,327, 1,358, 1,404, 1,427. Litt. C. N:ris 11, 157, 197, 212, 217, 280, 289, 400, 417, 500, 581, 641, 980, 1,007, 1,145, 1,176.

utgörande tillsammans . . . . . „ 21,200: —  
Fmk 22,257: 50

samt inlöstes under året förfallna obligationer (nom. Fmk 21,200)

med . . . . . Fmk 21,155: —  
samt kuponger till dylika . . . . . „ 60: — „ 21,215: —

utelöpande d.  $\frac{31}{12}$  1898 Fmk 1,042: 50

Vid ingången af år 1898 utestodo förfallna kuponger till 5 % lånet för . . . . .	<i>Fm</i> 3,082: 50
samt förföllo till inlösen 1898 . . . . .	„ 65,650: —
	<u><i>Fm</i> 68,732: 50</u>

under året infriades . . . . .	<i>Fm</i> 64,490: —
präsciberade kuponger . . . . .	„ 12: 50 „ 64,502: 50
	<u>utestår vid årsskiftet <i>Fm</i> 4,230: —</u>

De den 31 December 1898 utelöpande, förfallna 5 % obligationerna äro följande:

Litt. B. à 500 mk N:ris 179 . . . . .	<i>Fm</i> 500: —
„ C. à 200 mk „ 157, 625, 641 . . . . .	„ 600: —
	<u><i>Fm</i> 1,100: —</u>
Afgår för inlösta kuponger . . . . .	„ 57: 50
	<u><i>Fm</i> 1,042: 50</u>

Icke inlösta obligationer af 1882 års 4 $\frac{1}{2}$  % obligationslån för ny-  
byggnads- och regleringsarbeten förefunnos vid årets början  
till belopp af . . . . . *Fm* 24,375: —

Utlottade den  $\frac{1}{11}$  97 till inlösen den  $\frac{1}{5}$  1898: Litt. A. à 3,000 mk N:ris 50, 79, 109,  
124. Litt. B. à 1,000 mk N:ris 7, 27, 33, 78, 108, 176, 304, 312, 326, 337,  
415, 511, 516, 524, 582, 611, 630, 655, 673. Litt. C. à 500 mk N:ris 2, 73,  
81, 109, 122, 228, 250, 259, 266, 286, 289, 386, 395, 414, 461, 564, 600,  
653, 655, 676, 684, 704, 716, 787.

summa förfallna den 1 Maj 1898 . . . . . „ 43,000: —  
*Fm* 67,375: —

Under året inlöstes nominelt *Fm* 55,000 i förfallna  
obligationer, utgörande med afdrag för sak-  
nade kuponger . . . . . *Fm* 53,695: —  
samt kuponger till förfallna obligationer . . . . . „ 1,091: 25 „ 54,786: 25

Balans till år 1899 oinlösta *Fm* 12,588: 75

Dessa, den 31 December 1898, utelöpande obligationer äro:

Litt. B. N:ris 18, 426, 441, 450, 630, 673 = 6 st. à 1,000 mk . . . . .	<i>Fm</i> 6,000: —
„ C. „ 81, 228, 374, 386, 414, 657, 704, 707, 754, 759, 762, 767, 769, 776, 777 = 15 st à 500 mk . . . . .	„ 7,500: —

med afdrag för infriade kuponger . . . . . „ 911: 25  
*Fm* 13,500: —  
*Fm* 12,588: 75

Af förfallna kuponger till 1882 års lån utestod den  $\frac{1}{1}$  1898 . . . . . „ 3,138: 75  
Ränteanuitet 1898 . . . . . „ 51,097: 50  
*Fm* 54,236: 25

under året inlöstes . . . . . *Fm* 50,163: 75  
präsciberade kuponger . . . . . „ 22: 50 „ 50,186: 25  
utestår ultimo December 1898 *Fm* 4,050: —



Under året 1898 har å 1892 års  $4\frac{1}{2}\%$  obligationslån utbetalts till lånekonsortiet för inlösen af:

förfallna obligationer . . . . .	<i>Fmk</i> 19,500: —
do kuponger . . . . .	” 198,236: 25
provisioner & kursdifferenser . . . . .	” 560: 93
	<hr/>
	<i>Fmk</i> 218,297: 18

Den 1 November 1897 utlottades för inlösen den 1 Maj 1898 af förestående lån följande obligationer:

Ser. A. å 5,000 mark N:ris 85, 284 . . . . .	<i>Fmk</i> 10,000: —
” B. å 1,000 ” ” 108, 576, 707, 740, 781, 904 . . . . .	” 6,000: —
” C. å 500 ” ” 134, 465, 519, 1,300, 1,531, 1,535, 1,739 . . . . .	” 3,500: —
	<hr/>
	<i>Fmk</i> 19,500: —

Af lånekonsortiet oredovisade vid årsskiftet balancera följande obligationer: Ser. B. å 1,000 mk N:ris 108, 274, 469, 576, 707, 713, 740, 781, 904, 1,099. Ser. C. å 500 mk N:ris 113, 134, 465, 519, 653, 1,501, 1,531, 1,535, 1,739.

Summan af oredovisade kuponger har tyvärr ökats betydligt, då Nordiska aktiebanken hvarken under år 1897 eller 1898 insänt förfallna, inlösta obligationer och kuponger, samt utgör vid årsskiftet Fmk 316,653: 75.

Sedan staden lyckats erhålla antagligt anbud å öfvertagandet af tre miljoner mark af det obligationslån förstärkte Stadsfullmäktige den 5 April 1897 beslutit upptaga till belopp af 7,000,000 mark och  $3\frac{1}{2}\%$  ränta, emitterades förstnämnde belopp den 1 Februari 1898 och inbetaltes samtidigt det kontraherade priset till stadskassan.

Med de sålunda erhållna medlen likviderades, på sätt Fullmäktige beslutit, lånet för inköp af Gumtäckts säteri, lånet för reglering af köpeskillingen för gården N:o 22 vid Alexandersgatan samt för uppförande af de nya kommunala sjukhusbyggnaderna, lånet för inköp af gården N:o 3 vid Sofiegatan samt lånet för inköp och inredning af det s. k. Barnhemmet. Samtliga dessa lån uppsades omedelbart, till den del de ännu utestodo, och likviderades, lånet mot partialförskrifningar den 1 Augusti och de öfriga i början af April 1898. Tillfölje häraf förefinnas betydliga besparingar på anslagen för dessa lån, hvarjemte, då kassakreditivet från 1 Februari blef obehöfligt, endast en månads ränta å detta ifrågakommit, utgörande 2,407 mk 18 penni.

Enär Stadsfullmäktige den 21 December 1897 vid fastställandet af budgeten för år 1898 bestämdt att, der det beslutna obligationslånet komme att emitteras under året, de för amortering å lånet mot partialförskrifningar anslagna 50,000 mk skulle öfverföras till Stadsfullmäktiges dispositionsmedel, observeras anslaget nu icke under hufvudtiteln I utan under XVI Stadsfullmäktiges dispositionsmedel.

## II. Stadens embetsverk.

Anslaget för aflöningar är något öfverskridet, hufvudsakligen till följd af att vikariatarvodet för en ledig yngre justitierådmanstjenst beräknats för 6 månader, men utbetalts för 10 månader af året.

Expenseanslaget, Fmk 10,500, synes vara för knapphändigt och har förty öfverskridits med Fmk 3,020: 70.

Med expensemedel hafva bestridts kostnader för:

Städning . . . . .	Fmk	1,281: 27
Tryckarbeten . . . . .	”	2,079: 98
Bokbindarearbeten . . . . .	”	518: 75
Skrifmaterial & diverse . . . . .	”	2,049: 53
Annonser . . . . .	”	1,248: 74
Postporto . . . . .	”	1,033: 83
Renskrifning . . . . .	”	3,584: 60
Arvoden vid valförrättningar . . . . .	”	1,228: —
Vaktmästare arvoden . . . . .	”	496: —
	<i>Fmk</i>	<u>13,520: 70</u>

## III. Kommunalförvaltningen.

Anslaget för *Stadsfullmäktiges kansli* har öfverskridits med 4,138 mk 61 penni, förnämligast genom ökade kostnader för tryckalster. Dessa kostnader uppgå för året till 7,698 mark 99 penni, deraf för den af Fullmäktige utgifna samlingen af kommunala författningar Fmk 3,211: 02.

*Drätselkammarens* expenser uppgå till Fmk 11,005: 52, eller 965 mk 7 penni utöfver anslagssumman. Som en tillfällig utgift för året har nemligen ur expensemedlen bestridts arvode och resekostnader för öfveringenjören Ahlsell, inkallad som expert i frågan om gasverkets inlösen.

Att *Trafikkontorets* aflöningar med 288 mk 38 penni öfverskridit anslagssumman beror på att extra biträden längre tid än beräknadt erfordrats för den förlängda seglationen.

*Hamnkontorets* aflöningsanslags öfverskridande med 267 mk 1 penni förklaras af de genom ökade intrader stigande uppbördsprocenterna, hvilka för hamnkaptenen uppgå till Fmk 8,213: 74 och för bokhållaren till Fmk 1,053: 43.

*Byggnadskontorets* aflöningar uppgå jemväl till Fmk 133: 17 utöfver anslagssumman, beroende detta på att Stadsingenjörens ålderstillägg af Byggnadskontoret genom missskrifning upptagits i budgeten till 600 i stället för 800 mark.

Kontot material- och handtlangaredagsverken vid mätningar har öfverskridits med c:a 2,000 mark, enär större mätningsarbeten och kartläggning af områdena norr om Sörnäs bibana och platserna för de projekterade nya stadsdelarne under året förekommit.

Expenserna hafva uppgått till Fmk 2,345: 18 i stället för i budgeten beräknade 1,500 mark. Merkostnaden betingas till en stor del af anskaffande af litteratur i frågan om gasverkets inlösen.

#### IV. Gatubelysningen.

Kostnaderna för belysningen med petroleumlyktor hafva med Fmk 6,749: 62 öfverskridit anslagen, förorsakad denna merkostnad af ökad antal lyktor samt af att ett parti s. k. auerlyktor under året inköptes och uppställdes.

Den elektriska belysningen vid kajerna har jemväl ställt sig c:a 1,100 mk dyrare än i staten för året beräknats, ökningen hänför sig till magasinskajen och det der befintliga varuskjulet.

#### V. Brandverket.

Nära nog samtliga brandverkets konti utvisa smärre besparingar å anslagen, uppgående sammanlagdt till Fmk 1,107: 08.

#### VI. Polisrättningen.

Emedan ny stat för polisrättningen i staden fastställdes och publicerades så sent på året 1897, att stadens budget för 1898 allaredan var af Fullmäktige antagen, och nämnde nya stat, som väsentligen afviker från den tidigare, tillämpats hela senaste år, kunna sjelffallet de effektiva utgifterna för polisrättningen under 1898 icke ens närmelsevis öfverensstämma med i budgeten upptagna anslagsposter. Budgetanslaget är sålunda öfverskridet med inalles Fmk 71,021: 36. Kostnaderna fördela sig på

Aflöningar . . . . .	Fmk	232,638: 34
Polisstallet . . . . .	„	4,624: 90
Diverse utgifter . . . . .	„	47,593: 12
	Fmk	<u>284,856: 36</u>

Staten för Polisrättningen i Helsingfors af den 15 December 1897 upptager i:

Aflöningar . . . . .	Fmk	231,820: —
Polisstallet . . . . .	„	3,600: —
Diverse utgifter . . . . .	„	27,670: —
	Fmk	<u>263,090: —</u>

hvertill komma hyror, kostnader för värme, belysning, ridtyg m. m., dem kommunen är skyldig att bestrida. Under året har å kontot diverse utgifter derjemte observerats utgifter för anskaffade nya inventarier m. m. c:a 6,000 mark.

#### VII. Sundhets- och sjukvården.

Maria sjukhusets utgiftsstat för året, uppgående till Fmk 99,280: 50, har öfverskridits med Fmk 12,533: 97 och uppgå sålunda kostnaderna för år 1898 till

Fmk 111,814:47. Merkostnaden hänför sig hufvudsakligast till kost, ved och lyse, inventarier och oförutsedda utgifter.

Kostnaderna fördela sig på:

Afföningar . . . . .	<i>Fmk</i>	23,384: 83
Medicinalier . . . . .	"	9,207: 60
Ved och kokes . . . . .	"	12,126: 58
Belysning . . . . .	"	1,898: 10
Kost . . . . .	"	45,823: 93
Inköp och underhåll af inventarier . . . . .	"	11,187: 62
Inredning af ekonomibyggnaden . . . . .	"	3,018: 17
Oförutsedda utgifter . . . . .	"	5,361: 14
	<i>Fmk</i>	112,007: 97
Afgår för försåldt affall . . . . .	"	193: 50
	<i>Fmk</i>	111,814: 47

Häraf belöper sig på:

Icke epidemiska afdelningen . . . . .	"	25,820: 84
Epidemiska afdelningen . . . . .	"	12,354: 50
Ekonomiafdelningen . . . . .	"	73,639: 13
	<i>Fmk</i>	111,814: 47

### VIII. Fattigvården.

Anslaget för fattigvården har öfverskridits med Fmk 10,257: 32, hvaremot på anslagen för arbetsinrättningen och dårvårdsanstalten förekomma besparingar å resp. Fmk 2,707: 38 och Fmk 1,448: 12. Merkostnaden för fattigvården förorsakas hufvudsakligen af öfverskridandet af anslaget för kost, (öfverskridet med Fmk 7,376: 07), likasom besparingen å arbets- och dårvårdsinrättningarna hänför sig till samma post.

Kosthållningen i Fattigvården och dermed förenade inrättningar har under året fördelats sålunda:

Fattigvården . . . . .	80,900 dagportioner å	28,27 penni.
Arbetsinrättningen . . . . .	15,221	" " 40,00 "
Dårvårdsanstalten . . . . .	25,915	" " 35,00 "
Summa	122,036	"

Kostnaderna för fattiga utom inrättningarna hafva icke obetydligt understigit de beräknade anslagen. Sammanlagda besparingen å dessa anslag uppgår till Fmk 31,576: 78.

För jemförelse upptages här dessa kostnader under de sju senaste åren:

År 1892 . . . . .	<i>Fmk</i>	142,076: 98
" 1893 . . . . .	"	178,167: 98
" 1894 . . . . .	"	172,133: 28
" 1895 . . . . .	"	168,866: 58
" 1896 . . . . .	"	171,449: 11
" 1897 . . . . .	"	152,634: 31
" 1898 . . . . .	"	134,423: 22

**IX. Undervisningsväsendet.**

Nära nog alla af folkskolornas konti utvisa besparing, sammanlagdt uppgår denna för folkskolorna till Fmk 21,302: 26.

**X. Staden åliggande allmänna onera.**

Å kontot inkvarteringskostnader visar bokslutet en besparing å anslaget af Fmk 13,309: 72, denna motsvaras af en likastor som brist rubricerad post å inkomstsidan under konto: Ersatta inkvarteringskostnader.

**XI. Vattenledningen.**

Kostnaderna för privata anslutningar till vattenledningen samt uppsättning af vattenmätare hafva stigit för året till Fmk 73,898: 30; debiteringen för dessa arbeten belöper sig till Fmk 100.183: 73, bruttovinst alltså Fmk 26,285: 43.

I öfrigt visa vattenledningens arbetskonti rätt stora besparingar, förorsakade af billigare bergsprängningskostnader och gratis erhållen fyllningsjord. Rörande den å kontot Vattenledning under en del af Lotsgatan förefintliga betydliga behållningen å 11,102 mk 32 penni torde böra nämnas att densamma tillkommit under tvenne år, 1897 och 1898.

**XII. Saluhallen.**

Kostnaderna för saluhallen, Fmk 7,253: 67 fördela sig på:

Aflöningar . . . . .	<i>Fmk</i> 2,190: —
Elektrisk belysning . . . . .	„ 3,751: 72
Renhållning . . . . .	„ 1,311: 95
	<hr/>
	<i>Fmk</i> 7,253: 67

**XIII. Stadens jordlägenheter.**

Förvaltningskostnaderna m. m. för Gumtäckt, i staten upptagna till Fmk 6,000, hafva år 1898 uppgått till Fmk 6,024: 10, samt kostnaderna för undervisning, beräknade till 7,000 mark, belöpt sig till Fmk 11,203: 21.

**XIV. Allmänna arbeten.**

Anslaget för reparationer å stadens hus har nu, som alltid, visat sig otillräckligt, och öfverskridits med Fmk 4,200: 70 p:ni. Den ökade kostnaden motiveras af att remonterna å rådhuset, rådhusannexet och Maria sjukhuset blifvit grundligare, än beräknadt var, och förty dyrare.

Å anslaget för pissoir å Fredrikstorg har kunnat inbesparas mera än hälften af den beräknade kostnaden, då ny pissoir ej anskaffats, utan den tidigare å Jernvägstorget befintliga hit flyttades.

Anslaget för omläggning af planklocket å Långabron lemnar en besparing af Fmk 1,936: 86, enär hela gångbanan ej behöft omläggas.

Stensättningsanslaget för Salutorget lemnar jemväl ett öfverskott å Fmk 3,357: 09, då arbetet ej kunde utföras i den utsträckning beräknadt var.

Lägre kostnader för bergsprängning och tillfälle att gratis erhålla nödigt fyllningsmaterial hafva gjort att samtliga planeringsarbeten samt en del kloakanläggningar kunnat utföras ansenligt billigare än kostnadsförslagen angifva. Den betydande besparingen å anslaget för Kronbergsgatans planering har derjemte sin orsak däri att stödjemurarne mot tomterna icke behöft läggas så djupt, som i kostnadsförslaget beräknats.

Deremot är anslaget för underhåll af chausséer öfverskridet med Fmk 4,174: 33 enär ommakadamisering under året verkställdes å vestra chausséen, sträckan Fjellidal --Taipale, å östra chausséen mellan Hermanstad och Majstad.

Posten för ombyggnad af mudderpråmar har öfverskridits med icke mindre än 6,837 mk 36 penni, förorsakadt af högre virkespriser och emedan remonten omfattade fyra i stället för tre af sagde pråmar.

Kontot för inköp och remont af arbetsredskap, i budgeten upptaget med ett anslag af 5,000 mark, uppgår till Fmk 37,643: 60, sedan å detsamma observerats diverse från hamnbanebyggnaden öfvertagna arbetsredskap, till sammanlagdt värde af Fmk 31,207: 50.

Underhållskostnaderna för klappbryggor, vedmått, lyktstolpar m. m. hafva med 5,270 mark 93 penni öfverstigit anslagssumman, Fmk 6,000. Anslaget är alldeles för knapphändigt, sedan stadens klappbryggor år efter år ökats, så att ensamt dessas underhåll numera i det närmaste tager hela anslagssumman i anspråk.

#### **XV. Pensioner.**

Å detta konto har uppstått en besparing å Fmk 2,733: 32 sedan tvenne af pensionstagarene, förre Sprutmästaren I. Sillman och vordne Auktionskammarkassören I. W. Nygren, under året aflidit.

#### **XVI. Diverse.**

Anslaget för eldnings- och lysningsämnen har med anledning af ökade lokaler, särskildt för polisinnrättningens behof, och stegrade priser för bränslet öfverskridits med Fmk 2,193: 06.

Likaså hafva telefonavgifterna utgått med c:a 600 mark utöfver det beräknade, då, med anledning af polisinnrättningens reorganisation, en del nya telefoner och telefonledningar blefvo erforderliga.

Stadsfullmäktiges dispositionsmedel för året, i staten upptagna till 40,000 mark, ökades, på grund af Fullmäktiges derom fattade beslut, då 1898 års obligationslån emitterades, med amorteringsbeloppet å lånet mot partialförskrifningar, 50,000 mark och uppgår sålunda till 90,000 mark, hvilken summa äfven i det allra närmaste kommit till användning.

Ur dispositionsmedlen hafva anslag beviljats för:

Stadens embetsverk . . . . .	<i>Fmk.</i>	800: —
Kommunalförvaltningen . . . . .	”	1,260: —
Polisinrättningen . . . . .	”	8,943: 40
Sundhets- och sjukvården . . . . .	”	8,890: —
Vattenledningen . . . . .	”	2,800: —
Allmänna arbeten . . . . .	”	54,563: 72
Pensioner . . . . .	”	933: 33
Diverse utgifter . . . . .	”	10,393: 95
	<i>Fmk.</i>	88,584: 40

### Utgifter, ej i staten observerade.

Under denna rubrik upptages en summa af Fmk 7,716: 68, utgörande kostnader för inredning i gården N:o 3 vid Sofiegatan af lokaler för central- och sedlighetspolisen, besigtningebyrån samt logement för kommissarier och konstaplar.

Likaså observeras här första halfårs ränteannuiteten, per 1 Augusti, å stadens nya 3 1/2 % obligationslån, en mindre post för provisioner, kurddifferenser och öfriga löpande kostnader för samma lån, äfvensom en summa af Fmk 608: 68, utgörande återstående kostnader för den år 1897 utförda afloppsskanalen å Backas, hvilken summa icke observerats i 1897 års räkenskaper.

## Stadens inkomster.

### I. Räkter.

Räntorna å tomtlösen hafva lemnat ett öfverskott å Fmk 16,605: 54, då de inlösta tomterna numera på grund af förändrade ränteförhållanden i regeln icke vidare kontant inbetalas.

Kontot diverse räntor uppgår till Fmk 41,617: 93, enär häri ingår 40,984 mark 12 penni, utgörande ränta å de genom 1898 års obligationslån influtna, i bank placerade medel.

### II. Tomtlösen.

Tomtlösen för året understiger med c:a 47,000 mark de beräknade intraderna af skäl som här ofvan framhållits samt då hela summan af under året afyttrade tomter endast uppgår till 300,526 mark 66 penni.

Under de senast förflutna fem åren hafva inkomsterna af försålda tomter varit:

	Tomternas salupris.	Under året inbe- tald tomtlösen.
År 1894 . . . . .	<i>Fmk</i> : 90,388: 03	<i>Fmk</i> : 139,727: 28
” 1895 . . . . .	” 347,175: 68	” 342,020: 29
” 1896 . . . . .	” 466,244: 64	” 436,099: 53
” 1897 . . . . .	” 642,025: 31	” 523,724: 31
” 1898 . . . . .	” 300,526: 66	” 302,303: 99

### III. Stadens fasta egendom.

Då utarrenderade lägenheter utom stadsplanen något ökats, uppvisar arrendemedels konto ett öfverskott å Fmk 2,586: 10.

Hyrorna från folkbibliotekshuset uppgå deremot icke till den i staten beräknade summan, då den uthyrda lokalen från d. 1 juni tagits i anspråk för bibliotekets eget behof.

Af skäl att i tidigare uthyrda lokaler i gården n:o 3 vid Sofiegatan från detta hyresårs ingång inrymts central och sedlighetspolisen samt besigtningssbyrån, uppgå hyresintraderna för sagda gård endast till Fmk 9,293: 46 emot beräknade Fmk 12,000.

Tillfälliga arrenden för året lemna deremot ett öfverskott å 7,449 mk 26 penni, enär ett anseeligt antal upplagsplatser af den stegrade trafiken tagits i anspråk.

### V. Inkomstgivande rättigheter.

Intraderna af trafiken visa fortfarande en stegring och öfverskjuta de beräknade med ej mindre än Fmk 141,455: 89. Stegringen hänför sig till alla konti utom bro- och ballastafgifter, där ett obetydligt nedgående förekommer; dock uppgår summa hamnumgälder icke till samma belopp som 1897, utan understiger sagde års med Fmk 1,741: 48.

För de elfva senaste åren hafva dessa afgifter uppgått till nedanstående belopp:

	Tolags- och trafik- afgifter m. m.	Hamnafgifter m. m.
År 1888 . . . . .	<i>Fmk</i> : 324,192: 36	<i>Fmk</i> : 125,684: 60
” 1889 . . . . .	” 378,359: 94	” 145,752: 13
” 1890 . . . . .	” 408,273: 55	” 156,303: 76
” 1891 . . . . .	” 406,126: 57	” 156,749: 83
” 1892 . . . . .	” 402,009: 39	” 159,712: 68
” 1893 . . . . .	” 405,492: 05	” 166,467: 83
” 1894 . . . . .	” 426,882: 90	” 177,031: 32
” 1895 . . . . .	” 488,429: 27	” 170,893: 21
” 1896 . . . . .	” 536,381: 16	” 189,447: 85
” 1897 . . . . .	” 653,420: 55	” 211,097: 24
” 1898 . . . . .	” 744,100: 13	” 209,355: 76



**VI. Diverse.**

Legosängsavgiften i Maria sjukhus, beräknad till 10,000 mark, lemnar för året ett öfverskott å Fmk 2,287.

I Maria sjukhuset hafva under de år sjukhuset i sitt nuvarande omfång varit tillgängligt antalet patienter och sjukvårdsdagar varit följande:

	Antal patienter.	Sjukvårdsdagar.
År 1895 . . . . .	1,167	31,250
” 1896 . . . . .	1,301	34,618
” 1897 . . . . .	1,399	39,016
” 1898 . . . . .	1,316	35,446

**VII. Statsbidrag.**

Statsbidraget för stadens folkskolor har under året förhöjts med 17,000 mark eller till Fmk 128,000 per år, bidraget till brandverket från 8,210 till 21,000 mark per år, för femårsperioden 1898—1902, samt statsbidraget till polisinsättningen på grund af K. Förordningen af d. 15 December 1897 till Fmk 173,726: 69.

Af det för brandverket anslagna bidraget ur statsmedel beräknas

på allmänna statsfonden . . . . .	<i>Fmk</i> 10,800:—
” militiefonden för finska militieverkets byggnader och ryska Kronans byggnader för militära ändamål . . . . .	” 6,300:—
” jernvägens byggnader, att utgå ur jernvägsmedlen . . . . .	” 1,700:—
” universitetets byggnader, att utbetalas ur universitetets expensemedel . . . . .	” 1,900:—
	<u>Summa <i>Fmk</i> 20,700:—</u>

Aterstående 300 mark, beräknade för ryska Kronan tillhöriga Alexandersgymnasium och ryska fruntimmersskolan, skola ersättas af ryska Kronan.

Å kontot statsbidrag till brandverket hafva emellertid dessa 300 mark nu ej observerats, emedan en del af desamma redan ingå under kontot „Bidrag till brandverket af ryska Alexanders gymnasium“ och återstoden icko ännu influtit, men kommer, när sådant sker, att ingå i 1899 års räkenskaper, å sist-sagda konto, som af förbiseende upptagits äfven i innevarande års stat.

**VIII. Vattenledningen.**

Afgifterna för konsumeradt vatten från stadens vattenledning hafva ökats betydligt under året samt uppgå till:

1:sta kvartalet . . . . .	<i>Fmk</i> 70,140: 22
2:dra ” . . . . .	” 75,920: 92
3:dje ” . . . . .	” 76,567: 92
4:de ” . . . . .	” 84,741: 16
Från vattenposter försåldt vatten . . . . .	” 2,341: 37
	<u>Summa <i>Fmk</i> 309,711: 59</u>

deraf Fmk 19,727:50 belöper sig på hyra för vattenmätare och återstoden utgör ersättning för konsumtionen.

Stegringen i konsumtionen framgår af ofvanstående sammanställning för de fem senaste åren:

	Summa debiterade avgifter.	Ökning.
År 1894 . . . . .	Fmk 248,988:37	6,385:83
” 1895 . . . . .	” 257,416:76	8,428:39
” 1896 . . . . .	” 270,242:35	12,825:59
” 1897 . . . . .	” 275,773:94	5,531:59
” 1898 . . . . .	” 309,711:59	33,937:65

Hvad särskildt den exceptionellt stora ökningen för 1898 angår, härflyter densamma till väsendtlig grad af de under senaste år här inrättade industriella verk.

### IX. Lån.

Af 4  $\frac{1}{2}$  % obligationslånet af år 1892 anvisades under året sista raten för fortsättandet af kajarbetena å Skatudden.

Sagde lån har användts till följande ändamål:

Inlösen af Brunnsparksområdet . . . . .	Fmk 287,000:—	
Remont af byggnaderna derstädes . . . . .	” 13,000:—	
Aflopskanal under Östra Brunnsparken . . . . .	” 9,469:76	309,469:76
Uppförande af saluballar vid vestra kajen . . . . .	” —	210,000:—
Inredning af gamla proviantmagasinet till tull- och packhus . . . . .	” —	47,000:—
Uppförande af ett hus för brandverket . . . . .	” —	294,000:—
Tillbyggnader å Fattiggården samt uppförande af en arbetsinrättning . . . . .	” 135,493:10	
Tillbyggnader till kommunala sjukhuset och därvidbyggnad å Fattiggården . . . . .	” 7,066:90	142,560:—
Vattenledning till Östra Brunnsparken . . . . .	” 46,809:66	
” till Munkholmen . . . . .	” 21,663:36	
” till Lappviks sjukhus . . . . .	” 11,510:57	
” till Sörnäs . . . . .	” 10,315:98	
” till länefängelset . . . . .	” 15,880:23	
” till villan Ås . . . . .	” 6,034:72	
Vattenledningens utsträckning år 1887 . . . . .	” 19,225:78	
” ” år 1888 . . . . .	” 104,356:05	
” ” år 1889 . . . . .	” 181,165:59	
” ” år 1890 . . . . .	” 425,127:55	
” ” år 1891 . . . . .	” 74,638:80	
” ” år 1895 . . . . .	” 22,064:24	
” ” år 1896 . . . . .	” 7,601:69	
” ” år 1897 . . . . .	” 99,274:60	
Uppställande af en ångpump vid vattenuppföringsverket i Gammelstaden . . . . .	” 178,107:50	
Nya filtra vid vattenledningen . . . . .	” 239,519:17	
Uppförande af verkstad och magasin för vattenledningen . . . . .	” 36,704:51	1,500,000:—
	Transport Fmk — —	2,503,029:76

	Transport	<i>Fmç</i>	— —	2,503,029: 76
Tillbyggnad till Magasinskajen . . . . .	"		288,355: 52	
Fördjupning af hamnen invid sagde kaj . . . . .	"		14,326: 19	
Kajarbeten i hamnarna år 1894 . . . . .	"		761,960: —	
" " " " år 1895 . . . . .	"		417,590: 03	
" " " " år 1896 . . . . .	"		70,195: 93	
" " " " å Skatudden år 1897 . . . . .	"		84,600: —	
" " " " år 1898 . . . . .	"		40,460: 65	1,677,488: 32
Omkostnader för lånet . . . . .	"		— —	319,481: 92
	Summa	<i>Fmç</i>	— —	4,500,000: —

Genom beslut af den 5 April 1897, fastsällt af Kejs. Senaten den 4 Augusti samma år, beslöto Helsingfors stadsfullmäktige i förstärkt antal att för stadens räkning upptaga ett lån mot räntebärande obligationer till belopp af sju miljoner mark till en räntesats af 3:1/2 %.

Sedan den till en början till utgifvande beslutna delen af lånet, 3 miljoner mark, öfvertagits af ett konsortium, bestående af Finlands bank, Förenings Banken i Finland, bankhuset Robert Wasschauer & C:o i Berlin och Aktiebolaget Stockholms Handelsbank i Stockholm, emitterades den 1 Februari 1898 nämnda belopp. Å lånet är sislidet år anvisadt Fmk 780,100: —.

Förenämnda lån, upplagd i sju serier enhvar om 1 miljon mark, amerteras serievis inom utgången af år 1953. Låneobligationerna, som äro utställda såväl i finska Mark som svenska Kronor och tyska Reichsmark, äro fördelade för hvarje serie i fyra litterae nemligen:

60 st. Litt. A	à	<i>Fmç</i> 5,000	=	Rmk 4,050	=	Kr 3,600
150 " " B	à	" 2,000	=	" 1,620	=	" 1,440
200 " " C	à	" 1,000	=	" 810	=	" 720
400 " " D	à	" 500	=	" 405	=	" 360

Räntekupongerna, inlösbara såväl i Helsingfors och de städer, der Finlands bank eller Föreningsbanken hafva kontor, som i Berlin, Hamburg och Stockholm, förfalla till betalning d. 1 februari och 1 augusti. Å lånet har anvisats nedanstående anslag:

för gäldande af lånet för inköp af Gumtäckts säteri . . . . .	<i>Fmç</i>	500,000: —
för gäldande af lånet för inköp af gården n:o 22 vid Alexandersgatan och uppförande af kommunala sjukhusbyggnader . . . . .	"	500,000: —
för gäldande af lånet för inköp af gården n:o 3 vid Sofiegatan . . . . .	"	250,000: —
för gäldande af löseskillingen för byggnader å villan Hagasund . . . . .	"	60,000: —
för gäldande af lånet för inköp och inredning af det s. k. Barnhemmet . . . . .	"	100,000: —
för tillbyggnader å Maria sjukhus . . . . .	"	130,800: —
för nytt folkskolehus vid Nikolaigatan . . . . .	"	220,000: —
för kajarbeten å Skatudden . . . . .	"	300,000: —
för inlösen af tomterna N:ris 1—12 vid Magasinskajen . . . . .	"	200,000: —
för Vattenledningsarbeten år 1897 . . . . .	<i>Fmç</i>	6,375: 40
för " " " " år 1898 . . . . .	"	129,300: —
Omkostnader för lånet . . . . .	<i>Fmç</i>	135,675: 40
		193,204: 37
	<i>Fmç</i>	2,589,679: 77
Återstår	"	410,320: 23
	<i>Fmç</i>	3,000,000: —

Af denna återstående summa . . . . .	<i>Fmk.</i> 410,320: 23
äro emellertid för inlösta obligationer till stadens tidigare lån af åren 1876 och 1882 i anspråk tagne . . . . .	<u>n</u> 378,267: —
hvidan vid årsskiftet utestod <i>oanvändt</i> af låneemissionen . . . . .	<i>Fmk.</i> 32,053: 23

### X. Uttaxering.

Den för året uttaxerade summan fördelar sig på 868 privilegierade ören à Fmk 11: 46, 220 från inkvarteringskostnader fritagna ören à Fmk 11: 82 samt 103,241 oprivilegierade ören à Fmk 12: —.

Som af nedanstående sammanställning framgår har uttaxeringen per skattöre, trots uttaxeringsbeloppet nästan kontinuerligt ökats, likvisst hållit sig jämförelsevis stabilt eller varierat inom ganska trånga gränser:

Å r	Uttaxerings-	Uttaxerad	
	summa <i>Fmk.</i>	belopp per skattöre (opri- vilegieradt) <i>Fmk.</i>	
1878 . . . . .	606,129 —	13	16
1879 . . . . .	573,592 —	12	15
1880 . . . . .	597,411 —	12	47
1881 . . . . .	585,765 —	11	70
1882 . . . . .	511,253 —	9	81
1883 . . . . .	541,752 34	9	79
1884 . . . . .	767,402 36	12	22
1885 . . . . .	652,357 62	10	26
1886 . . . . .	689,651 10	11	
1887 . . . . .	674,857 40	11	
1888 . . . . .	622,186 83	9	45
1889 . . . . .	622,065 18	9	10
1890 . . . . .	707,879 84	9	76
1891 . . . . .	791,475 38	10	—
1892 . . . . .	902,879 32	11	20
1893 . . . . .	902,467 12	10	76
1894 . . . . .	1,179,009 44	13	61
1895 . . . . .	1,188,794 39	14	50
1896 . . . . .	1,172,367 18	14	—
1897 . . . . .	1,240,289 97	12	20
1898 . . . . .	1,247,476 74	12	—

### Från föregående år balancerande anslagsbelopp som inbesparats.

Utom några smärre poster ingår här en summa af Fmk 64,102: 46, utgörande besparing å kontot Hamnbanan. Denna besparing utgöres af värdet af en del för hamnbanan använda redskap och inventarier, hvilka af staden öfvertagits, till belopp af Fmk 31,207: 50, samt återstoden af priset för under de senaste åren afyttrade, hamnbanabyggnaden tillhöriga arbetsmaskiner och redskap.

Kontot „Hamnbanan“, försvinner med det gångna året ur stadens bokföring, och hafva hamnbane-delegationens räkenskaper för åren 1890—1895, hvilka af delegationen handhafts, öfverlemnats till granskning åt de för granskning af stadens räkenskaper år 1898 utsedde revisorerne.

Enligt det för hamnbanebyggnaden uppgjorda bokslut hafva kostnaderna för hamn-

banan uppgått till . . . . .	Fmk 2,090,831: 29
hvar till kommer de år 1895 å kontot „Kajbyggnader i södra hamnen“ bokförda kostnader	„ 756,628: 63
	Summa Fmk 2,847,459: 92

Dessa kostnader hafva bestridts genom:

Statsbidrag . . . . .	Fmk 1,800,000: —
Influtna räntor . . . . .	„ 84: 20
Försålda inventarier, maskiner och verktyg . . . . .	„ 51,986: 95
Helsingfors stads tillskott . . . . .	„ 995,388: 77
	Fmk 2,847,459: 92

### Inkomster ej i staten observerade.

Under denna rubrik upptagas under året praescription underkastade kuponger med Fmk 47: 60, influtet salupris för en gammal lada vid tullporten å vestra chausséen Fmk 30, samt Fmk 8,281: 28, utgörande staden tillgodokommet räntebe-  
lopp å inköpta obligationer till 1876 års obligationslån, sedan säljarene godtgjord ränta afräknats.

### Bilansen per 31 December 1898.

#### Aktiva.

De staden tillhöriga obligationerna utgöras af:

Chausséelåneobligationer, inköpta al pari . . . . .	Fmk 55,350: —
Vattenledningslåneobligationer, nominelt Fmk 346,100, . . . . .	„ 378,267: —
	Fmk 433,617: —

Aktierna i Helsingfors magasins aktiebolag till belopp af Fmk 113,500, hafva tillkommit, på grund af inlösningsvilkoren, vid likviderandet af köpeskillingen för bolagets tomter.

Kontot Diverse rester utgöres af följande stadens utestående fordringar:

Kommunala utskylder . . . . .	Fmk 27,646: 85
Hundskatt . . . . .	„ 645: —
Personel fattigafgift . . . . .	„ 1,546: —
Arrendemedel . . . . .	„ 1,901: 14
Arrenden från stadens jordlägenheter . . . . .	„ 3,951: 43
Tillfälliga arrenden . . . . .	„ 372: —
Tolags och trafikafgifter . . . . .	„ 282: 46
Hyror från saluhallen . . . . .	„ 44: 50
Diverse afgifter . . . . .	„ 5,986: 73
	Fmk 42,376: 11

Behållningen till år 1899 uppgår till Fmk 806,242: 64.

Denna behållning utgöres af:

öfverskott för året 1898. . . . .	Fmk 388,477: 54
skilnaden mellan den verkliga behållningen från 1897 samt den del af densamma, som tagits i anspråk för 1898 . . . . .	„ 417,765: 10
	<u>Fmk 806,242: 64</u>

Öfverskottet för år 1898 har uppstått genom ökning i inkomsterna c:a 340,000 mk (deraf räntor 70,000, afgifter från trafiken 140,000, vattenledningsverket 55,000 och diverse inträder 75,000) samt besparing å anslag c:a 48,000 mark.

## Sammandrag af bokslutet.

### Inkomster.

Enligt stat . . . . .	Fmk 4,734,240: 47
Utöfver d:o . . . . .	„ 525,882: 40
Besparing å anslag . . . . .	„ 257,642: 67
	<u>Summa Fmk 5,517,765: 54</u>

### Utgifter.

Anslag enligt stat . . . . .	Fmk 4,734,240: 47
Anslagen öfverskridna med . . . . .	„ 326,196: 62
Brist i beräknade inkomster . . . . .	„ 68,850: 91
	<u>Summa Fmk 5,129,288: ---</u>
Årets resultat: öfverskott . . . . .	„ 388,477: 54
	<u>Summa Fmk 5,517,765: 54</u>
Då till förestående öfverskott . . . . .	Fmk 388,477: 54
lägges skilnadn mellan den verkliga behållningen från år 1897	
Fmk 717,765: 10 och den i staten för 1898 disponerade de-	
len af densamma Fmk 300,000: —, eller . . . . .	„ 417,765: 10
blir saldott till året 1899 en behållning å . . . . .	<u>Fmk 806,242: 64</u>

Utförlig tablå öfver utgifter och inkomster under året 1898, bilansen per ultimo December samt särskild relation angående stadens utestående, ej till betalning förfallna fordringar och consoliderade gäld bifogas.

Helsingfors stads Drätselkontor i Februari 1899.

**Teodor Holmberg.**

# Helsingfors stads utgifter och inkomster år 1898.

<b>Utgifter.</b>	Anslag enligt stat.	Kostnad enligt bäckerna.	Anslaget öf- verskridet.	Besparing å anslaget.
<b>I. Stadens skulder.</b>				
Å chaussée obligationerna, ränta	2,160	2,160		
amortering . . . . .	6,000	6,000		
Å vattenledningslånet af år 1876,				
ränta . . . . .	65,650	65,650		
amortering . . . . .	21,200	21,200		
Å nybyggnads- och regleringslå-				
net af år 1882, ränta . . . . .	51,097 50	51,097 50		
amortering . . . . .	43,000	43,000		
Å obligationslånet af år 1892, ränta	198,236 25	198,236 25		
amortering . . . . .	19,500	19,500		
provisioner & kursdifferenser .	900	560 93	—	339 07
Å lån för inköp af Gumtäckt, ränta	22,500	—	—	22,500
Å lån för rådhusannexet och kom-				
munala sjukhuset, ränta . . . . .	25,000	17,708 40	—	7,291 60
amortering *) . . . . .	—	—	—	—
Å lån för inköp af gården N:o 3				
vid Sofiegatan, ränta & amor-				
tering . . . . .	11,597 48	4,954 57	—	6,642 91
Å lån för inköp och inredning af				
Barnhemmet, ränta . . . . .	4,500	—	—	4,500
amortering . . . . .	100,000	100,000	—	—
Å kassakreditiv, provision och ränta	15,000	2,407 18	—	12,592 82
<b>II. Stadens embetsverk.</b>				
Magistratens och Rådstufvurät-				
tens aflöningar . . . . .	198,916 67	199,355 39	438 72	
Renskrifning af protokoll i hem-				
ställda mål samt åt aktorerne .	1,700	609 60	—	1,090 40
Expenser . . . . .	10,500	13,520 70	3,020 70	
Transport	797,457 90	745,960 52	3,459 42	54,956 80

\*) Anslagsposten observerad å Stadsfullmäktiges dispositionsmedel.

Transport	797,457 90	745,960 52	3,459 42	54,956 80
<b>III. Kommalförvaltningen.</b>				
Stadsfullmäktiges kansli . . . . .	12,400 —	16,538 61	4,138 61	
Drätselkammaren, aflöningar . . . . .	23,341 66	23,203 29	— —	138 37
expenser . . . . .	10,000 —	10,965 07	965 07	
Drätselkontoret, aflöningar . . . . .	32,120 —	32,119 84	— —	— 16
arvode för debetsedel-distribuering . . . . .	1,000 —	1,000 —		
expenser . . . . .	2,900 —	3,009 87	109 87	
Trafikkontoret, aflöningar . . . . .	25,945 —	26,233 38	288 38	
arvode för erhållande af dagliga uppgifter från tullkammaren . . . . .	500 —	500 —		
mätarearvodet . . . . .	800 —	1,122 83	322 83	
expenser . . . . .	1,500 —	1,248 30	— —	251 70
Hamnkontoret, aflöningar . . . . .	28,900 —	29,167 01	267 01	
ångbåtslega och inspektionsresor . . . . .	200 —			
expenser . . . . .	500 —	827 80	127 80	
Byggnadskontoret, aflöningar . . . . .	33,830 —	33,963 17	133 17	
extra ingenjör- och ritarebiträden . . . . .	4,000 —	4,106 —	106 —	
skogsvaktbiträden och skogskultur . . . . .	2,000 —	1,168 38	— —	831 62
material och handtlångaredagsverken vid mätningar . . . . .	5,000 —	7,076 39	2,076 39	
expenser . . . . .	1,500 —	2,345 18	845 18	
<b>IV. Gatubelysningen.</b>				
Gasbelysning . . . . .	101,377 60	98,456 15	— —	2,921 45
Petroleumbelysning . . . . .	52,082 80	58,832 42	6,749 62	
Elektrisk belysning . . . . .	7,791 75	9,013 73	1,221 98	
<b>V. Brandverket.</b>				
Aflöningar och andra förmåner . . . . .	63,260 —	63,263 52	3 52	
Brandstallet . . . . .	7,870 —	7,513 14	— —	356 86
Eldning och belysning . . . . .	8,420 —	8,300 84	— —	119 16
Redskap och inventarier . . . . .	8,400 —	7,637 75	— —	762 25
Diverse . . . . .	3,350 —	3,183 62	— —	166 38
Anslag åt Frivilliga brandkåren . . . . .	5,000 —	5,000 —		
Transport	1,241,446 71	1,201,756 81	20,814 85	60,504 75



Transport	1,241,446 71	1,201,756 81	20,814 85	60,504 75
<b>VI. Polisinrättningen.</b>				
Aflöningar . . . . .	180,720 —	232,638 34	51,918 34	
Polisstallet . . . . .	4,605 —	4,624 90	19 90	
Diverse . . . . .	28,510 —	47,593 12	19,083 12	
<b>VII. Sundhets- och sjukvården.</b>				
Läkarepersonal . . . . .	46,500 —	46,499 88	— —	— 12
Helsovårdsnämnden . . . . .	6,100 —	6,337 30	237 30	
Maria sjukhuset, icke epidemiska afdelningen . . . . .	24,890 —	25,820 84	930 84	
epidemiafdelningen . . . . .	12,680 —	12,354 50	— —	325 50
ekonomieafdelningen . . . . .	61,710 50	73,639 13	11,928 63	
Kolerabaracker . . . . .	600 —	217 —	— —	383 —
Underhåll af en poliklinik ögon- afdelning . . . . .	2,000 —	1,864 49	— —	135 51
Anslag för sjukstuga i Sörnäs . . . . .	9,444 —	9,444 —	— —	
Helsopolisen . . . . .	13,560 —	13,184 25	— —	375 75
Undersökningsstationen för lifs- medel . . . . .	4,600 —	4,600 04	— 04	
Desinfektionsinrättningen . . . . .	1,820 —	1,558 95	— —	261 05
Köttkontrollstationen . . . . .	9,300 —	9,048 92	— —	251 08
<b>VIII. Fattigvården.</b>				
Fattigvårdsstyrelsen . . . . .	15,700 —	14,131 21	— —	1,568 79
Fattiggården och dermed förenade inrättningar: aflöningar . . . . .	6,500 —	6,499 92	— —	— 08
Fattiggården . . . . .	38,760 —	49,017 32	10,257 32	
Arbetsinrättningen . . . . .	19,840 —	17,132 62	— —	2,707 38
Dårvårdsanstalten . . . . .	29,610 —	28,161 98	— —	1,448 02
Understöd och kostnader för fat- tiga utom inrättningarna:				
För utackorderade fattiga . . . . .	64,000 —	69,396 49	— —	3,603 51
I särskilda inrättningar intagna . . . . .	9,000 —			
Sjukvård . . . . .	12,000 —	6,684 27	— —	5,315 73
Kostnad för sinnesrubbade per- soner, intagna i dårvårdsanstalt . . . . .	18,000 —	17,658 70	— —	341 30
Läkemedel . . . . .	8,000 —	2,927 76	— —	5,072 24
Direkta understöd . . . . .	55,000 —	37,756 —	— —	17,244 —
Diverse . . . . .	8,500 —	9,428 67	928 67	
Transport	1,933,396 21	1,949,977 41	116,119 01	99,537 81

Transport	1,933,396 21	1,949,977 41	116,119 01	99,537 81
<b>IX. Undervisningsväsendet.</b>				
Navigationsskolan . . . . .	2,800 —	2,886 —	86 —	
Handtverksskolorna . . . . .	37,864 —	38,940 71	1,076 71	
Handelsinstitutet . . . . .	4,000 —	4,000 —		
Skolan för andesvaga barn . . . . .	4,500 —	3,600 —	—	900 —
Folkskolorna, aflöningar . . . . .	382,640 60	365,711 15	—	16,929 45
hyror . . . . .	27,000 —	25,665 —	—	1,335 —
undervisningsmaterial . . . . .	7,500 —	6,842 15	—	657 85
material för handarbeten . . . . .	4,700 —	4,143 04	—	556 96
ny skolmöbel och reparation af gammal . . . . .	6,000 —	8,043 78	2,043 78	
ved och vedhuggning . . . . .	15,500 —	12,019 30	—	3,480 70
belysning . . . . .	15,000 —	11,697 14	—	3,302 86
beklädnadshjelp . . . . .	9,700 —	9,695 65	—	4 35
renhållning . . . . .	10,000 —	10,154 83	154 83	
expenser . . . . .	2,000 —	1,530 38	—	469 62
underhålls- och reparationskostnader för gårdar och lokaler . . . . .	11,000 —	13,068 42	2,068 42	
bidrag till folkskollärapersonalens pensionering . . . . .	5,570 —	6,737 50	1,167 50	
Folkbiblioteket och läsesalen . . . . .	25,630 —	25,545 88	—	84 12
Folkbibliotek och läsesal i Sörnäs . . . . .	7,790 —	7,790 —		
<b>X. Staden åliggande allmänna onera.</b>				
Skjutshållning . . . . .	2,004 —	2,004 —		
Kronoutlagor . . . . .	53 04	53 04		
Inkvartering . . . . .	221,187 60	207,877 88	—	13,309 72
Inkvarteringsnämnden . . . . .	7,600 —	7,583 24	—	16 76
<b>XI. Vattenledningen.</b>				
<b>Förvaltning och drift.</b>				
Aflöningar . . . . .	21,080 —	21,079 92	—	08
Driftkostnad för pumpverket . . . . .	6,000 —	6,073 11	73 11	
D:o för filterna . . . . .	10,000 —	6,819 47	—	3,180 53
Afläsning och kontroll af vattenmätare . . . . .	6,000 —	6,242 —	242 —	
Transport	2,786,515 45	2,765,781 —	123,031 36	143,765 81

Transport	2,786,515 45	2,765,781 —	123,031 36	143,765 81
Mätningar och undersökningar för utvidgningar	1,500 —	1,265 35	—	234 65
Brandförsäkringspremier och utskylder till Helsinge kommun	1,700 —	1,434 65	—	265 35
Arrende för skyddsområde invid Vanda å	350 —	350 —		
Arrende för Broholmen i Gammelstaden	600 —	600 —		
Expenser	2,000 —	2,153 03	153 03	
Kostnader för distribuering och indrifning af debetsedlar och räkningar	500 —	500 —		
Kostnad för hästhoarnes skötsel	2,400 —	1,284 —	—	1,116 —
Kostnader för privata anslutningar och uppsättningar af vattenmätare	25,000 —	73,898 30	48,898 30	
<b>Underhåll och remont.</b>				
100 brandposters förseende med nya tråkistor	3,500 —	3,500 —		
Öfrig remont och underhåll af vattenledningens byggnader, dammar, maskiner och rörnät	20,000 —	19,982 36	—	17 64
Reparation och justering af vattenmätare	2,000 —	2,161 31	161 31	
<b>Nybyggnad.</b>				
Uppförandet af ett bonings och ett uthus för vattenledningens personal i Gammelstaden	38,700 —	38,700 —		
Omläggning af vattenledningsröret under Mikaelsgatan fr. Norra Esplanaden till Jernvägstorget	5,800 —	5,800 —		
<b>Utsträckning af rörnätet samt inköp af vattenmätare.</b>				
Vattenledning under Boulevardsgatan, ifrån Fredriks- till Abrahamsgatan	12,100 —	9,050 20	—	3,049 80
D:o under Abrahamsgatan, ifrån Boulevardsgatan till Gräsviksgatan	17,500 —	13,064 43	—	4,435 57
Transport	2,920,165 45	2,939,524 63	172,244 —	152,884 82

Transport	2,920,165 45	2,939,524 63	172,244 —	152,884 82
Vattenledning under Lappviksgatan ifrån Gräsviks- till Eriks-gatan . . . . .	5,200 —	3,597 01	— —	1,602 99
D:o under Eriksgatan, ifrån Lappviks- till Fredriksgatan . . . . .	3,800 —	2,328 03	— —	1,471 97
D:o under Fredriksgatan, ifrån Eriks- till Wladimirsgatan . . . . .	6,200 —	4,213 85	— —	1,986 15
Vattenledning under Kanalgalan, ifrån Skatuddstorget till Ö. Hamngatan . . . . .	11,900 —	7,180 41	— —	4,719 59
D:o under en del af Lotsgatan . . . . .	14,900 —	3,797 68	— —	11,102 32
D:o från stadsporten längs Östra chausséen till Majstad . . . . .	12,200 —	12,000 —	— —	200 —
D:o under Bernhardsgatan, ifrån Fabiansgatan till adr. N:o 5 . . . . .	1,000 —	1,204 87	204 87	— —
Inköp af vattenmätare . . . . .	5,000 —	4,904 07	— —	95 93
<b>Diverse mindre arbeten.</b>				
5 st. brandposter å V. Chausséen emellan Gasverket och Djurgårdsporten . . . . .	2,750 —	3,135 39	385 39	— —
1 vattenpost för ångbåten Mars (utförd 1897) . . . . .	1,200 —	910 56	— —	289 44
3 vattenposter vid södra hamnen (utförda 1897) . . . . .	3,900 —	3,626 59	— —	273 41
Anställande af grundvattens undersökningar i Vanda ådal . . . . .	2,000 —	1,535 71	— —	464 29
<b>XII. Saluhallen.</b>				
1 Uppsyningsman, lön . . . . .	1,350 —	7,253 67	203 67	— —
beklädnadshjelp . . . . .				
Belysning . . . . .				
Renhållning m. m. . . . .	1,200 —	— —	— —	— —
<b>XIII. Stadens jordlägenheter.</b>				
Gumtäckt, förvaltningskostnader m. m. . . . .	13,000 —	17,227 31	4,227 31	— —
Mejlans, utskylder m. m. . . . .	400 —	148 28	— —	251 72
Transport	3,010,665 45	3,012,588 06	177,265 24	175,342 63

Transport	3,010,665 45	3,012,588 06	177,265 24	175,342 63
<b>XIV. Allmänna arbeten.</b>				
<b>1:o. Byggnader och lägenheter.</b>				
<i>a) Remont och underhåll.</i>				
Yttre och inre målning af saluhallen . . . . .	5,500 —	5,500 —	—	—
Yttre målning af f. d. ekonomiebyggnaden och gamla träpaviljongen å Maria sjukhus . . . . .	1,300 —	1,204 —	—	96 —
Nytt plåttak å desinfektionsbyggnaden . . . . .	1,200 —	953 73	—	246 27
Omläggning af golvet i täckta varuskjulet å Magasinskajen . . . . .	5,700 —	4,035 35	—	1,664 65
Diverse reparationer . . . . .	33,000 —	37,200 70	4,200 70	—
<i>b) Nybyggnader.</i>				
Tillskottsanslag för ekonomiebyggnaden å Maria sjukhus . . . . .	30,800 —	30,823 59	23 59	—
Brunnhusets nybyggnad . . . . .	130,000 —	128,440 39	—	1,559 61
Nytt folkskolehus vid Nikolaigatan . . . . .	220,000 —	220,000 —	—	—
Simhus i Gräsviken . . . . .	8,000 —	5,176 20	—	2,823 80
Obduktionspaviljong jemte instrument och inventarier . . . . .	12,500 —	12,500 —	—	—
Pissoir å Fredrikstorget . . . . .	1,000 —	313 29	—	686 71
Ny större pissoir å Jernvägstorget . . . . .	2,500 —	2,415 31	—	84 69
Uppförande af mjölnarbostad i Gammelstaden . . . . .	2,500 —	2,554 92	54 92	—
<b>2:o. Gator och allmänna platser.</b>				
<i>a) Remont och underhåll.</i>				
Omläggning af stadens andel af Unions- och Trädgårdsgatorna invid Kaisaniemi park . . . . .	1,800 —	1,437 32	—	362 68
Omläggning af planklocket å Lånnga bron . . . . .	6,000 —	4,063 14	—	1,936 86
Anläggning af plank omkring odisponerade platsen norrom mångleribodarne vid Simonsgatan . . . . .	396 —	495 71	99 71	—
Diverse reparationer . . . . .	12,000 —	10,627 54	—	1,372 46
Transport	3,484,861 45	3,480,329 25	181,644 16	186,176 36

Transport	3,484,861 45	3,480,329 25	181,644 16	186,176 36
<i>b) Nyanläggningar.</i>				
Makadamisering af stadens andel af Sjömansgatan . . . . .	2,170 —	1,981 19	— —	188 81
Stensättning af stadens andel af Gräsvikskajen mellan Eriks- och Wladimirsgatorna . . . . .	1,200 —	1,555 33	355 33	
Makadamisering af Observatoriegatan . . . . .	3,000 —	3,000 —		
Stensättning med nubbssten i asfalt af Mikaelsgatan mellan Södra och Norra Esplanadgatorna . . . . .	8,700 —	10,548 35	1,848 35	
D:o med d:o i d:o af Fabiansgatan mellan södra och Norra Esplanadgatorna . . . . .	8,700 —	7,198 30	— —	1,501 70
D:o med d:o i d:o af delar af Salutorget . . . . .	18,000 —	14,642 91	— —	3,357 09
<i>c) Regleringsarbeten.</i>				
Planering af Lotsgatan . . . . .	28,800 —	24,268 57	— —	4,531 43
D:o af Lökholmsgatan . . . . .	7,500 —	4,526 23	— —	2,973 77
D:o af Vestra Hamngatan mellan Kanal- och Lotsgatan . . . . .	4,600 —	4,600 —		
D:o af Kronbergsgatan mellan Vestra Hamngatan och sjön . . . . .	22,500 —	7,358 89	— —	15,141 11
D:o af Kanalgratan mellan Skatudds bron och Ankargatan . . . . .	21,300 —	17,405 89	— —	3,894 11
D:o af Sörnäs strandväg mellan Hagnästorget och Hörneberg . . . . .	203,000 —	202,745 23	— —	254 77
<b>3:o. Kanaler och afloppsdikey.</b>				
<i>a) Remont och underhåll.</i>				
Kompletteringsarbeten . . . . .	3,000 —	5,052 94	2,052 94	
För anställande af försök medels filtrering af kloakvatten . . . . .	5,000 —	5,000 —		
Omläggning af kloaken å sydostliga delen af III:dje linien å Berghäll . . . . .	600 —	1,411 74	811 74	
Diverse underhåll . . . . .	10,000 —	11,705 70	1,705 70	
Transport	3,832,931 45	3,803,330 52	188,418 22	218,019 15

Transport	3,832,931 45	3,803,330 52	188,418 22	218,019 15
<i>b) Nyanläggningar.</i>				
Täckt afloppskanal från Alkärr . . . . .	4,000 —	4,681 52	681 52	
Kanal under Kampgatan . . . . .	2,300 —	1,474 36	— —	825 64
Ombyggnad af afloppskanalen un- der Hagnästorget . . . . .	11,700 —	11,733 89	33 89	
<i>c) Regleringsarbeten.</i>				
Kanal under Aspnäsgatan . . . . .	13,700 —	9,631 62	— —	4,068 38
D:o " Lotsgatan . . . . .	7,400 —	5,079 65	— —	2,320 35
D:o " Kronbergsgatan till Vestra Hamngatan . . . . .	3,400 —	2,250 17	— —	1,149 83
<b>4:o. Vägar.</b>				
<i>a) Remont och underhåll.</i>				
Målning af bron öfver Djurgårds- skärningen . . . . .	500 —	360 —	— —	140 —
Diverse reparationer . . . . .	10,000 —	11,660 40	1,660 40	
<b>5:o. Chausséer.</b>				
Fyllning invid tomterna 6 & 8 i F. Q. 294. vid Östra Chausséen	3,400 —	1,613 60	— —	1,786 40
Diverse underhåll . . . . .	15,000 —	19,174 43	4,174 43	
<b>6:o. Hamnar.</b>				
<i>a) Remont och underhåll.</i>				
Nedfartsbroar till isarne jemte stängsel vid kajerna . . . . .	2,000 —	1,954 20	— —	45 80
Ombyggnad af vestra lastnings- möljan i Sörnäs . . . . .	25,400 —	28,177 52	2,777 52	
D:o af mellersta lastningsbryg- gan i Sörnäs . . . . .	17,900 —	20,632 13	2,732 13	
D:o af provisoriska lastningsbryg- gor . . . . .	11,040 —	13,074 14	2,034 14	
Omläggning af trägolfvet å Maga- sinskajen . . . . .	4,800 —	4,747 69	— —	52 31
Remont af afstjelningsbryggan i Gräsviken . . . . .	2,700 —	3,445 44	745 44	
D:o af fiskarhamnskajen i Sand- viks inre hamn . . . . .	2,200 —	1,943 29	— —	256 71
Målning af klappbryggor . . . . .	1,200 —	1,260 —	60 —	
Transport	3,971,571 45	3,946,224 57	203,317 69	228,664 57

Transport	3,971,571 45	3,946,224 57	203,317 69	228,664 57
Ombyggnad af trenne mudderpåmar . . . . .	8,000 —	14,837 36	6,837 36	
Remont och sliphållning af mudderverket . . . . .	2,000 —	1,934 84	— —	65 16
Diverse reparationer . . . . .	9,000 —	7,503 12	— —	1,496 88
<i>b) Nyanläggningar.</i>				
Kajarbeten å Skatudden . . . . .	340,000 —	340,000 —		
Båtbryggor i stadens hamnar . . . . .	4,000 —	4,000 —		
<b>7:o. Planteringar.</b>				
<i>a) Remont och underhåll.</i>				
Remont af körvägen genom Kaisaniemi park . . . . .	1,000 —	2,154 95	1,154 95	
Underhåll af planteringar och trädskolor . . . . .	41,000 —	41,238 42	238 42	
Underhåll af hägnader . . . . .	1,000 —	1,756 07	756 07	
<i>b) Nyanläggningar.</i>				
Observatoriibergens planering . . . . .	20,000 —	21,633 29	1,633 29	
Planterings- och planeringsarbeten i Brunnsparken . . . . .	5,000 —	6,444 79	1,444 79	
D:o i Kaisaniemi . . . . .	5,000 —	4,961 11	— —	38 89
Jordfyllning till Henriksesplanaden . . . . .	1,000 —	1,000 —		
Inköp af soffor . . . . .	1,000 —	1,100 —	100 —	
För arbeten till skvär å Skatudden . . . . .	2,000 —	1,828 13	— —	171 87
<b>8:o. Renhållningsväsendet.</b>				
Underhåll af afstjelpningsplatser och bryggor . . . . .	2,800 —	1,539 95	— —	1,260 05
Vakters aflöning . . . . .	4,500 —	4,314 52	— —	185 48
Renhållning af latriner och pissoirer . . . . .	10,000 —	12,262 19	2,262 19	
D:o af stadens allmänna platser och gatuandelar . . . . .	35,000 —	34,314 54	— —	685 46
Bevatning af stadens centrala gator, Parkgatan och chausseerna . . . . .	8,000 —	9,230 21	1,230 21	
Transport	4,471,871 45	4,458,278 06	218,974 97	232,568 36



Transport	4,441,871 45	4,458,278 06	218,974 97	232,568 36
Ronhållning af Brunnsparksschausséen . . . . .	500 —	350 39	— —	149 61
D:o af chausséerna . . . . .	13,000 —	15,255 06	2,255 06	
D:o af vägar . . . . .	3,000 —	2,464 06	— —	535 94
Rengöring af hamnar och kajer . . . . .	1,500 —	582 40	— —	917 60
<b>9:o. Arbetsredskap.</b>				
Diverse inköp och remont . . . . .	5,000 —	37,643 60	32,643 60	
<b>10:o. Diverse.</b>				
Underhåll af klappbryggor, vedmätt, lyktstolpar m. m. samt oförutsedda utgifter. . . . .	6,000 —	11,270 93	5,270 93	
Inköp af flaggduk etc. . . . .	13,000 —	13,526 28	526 28	
<b>XV. Pensioner</b> . . . . .	12,806 67	10,073 35	— —	2,733 32
<b>XVI. Diverse.</b>				
Taxerings- och Pröfningsnämndens sekreterare . . . . .	2,000 —	3,410 96	10 96	
Expenser . . . . .	1,400 —			
För revision af stadens räkenskaper . . . . .	4,100 —	4,100 —		
Eldnings och lysningsämnen . . . . .	20,000 —	22,193 06	2,193 06	
Anslag för signalering af middags- timmen . . . . .	300 —	300 —		
För stormvarningstelegram . . . . .	250 —	75 —	— —	175 —
Brandstodsafgifter . . . . .	9,000 —	8,727 17	— —	272 83
Anslag åt mantalsskrifvaren . . . . .	3,000 —	3,000 —		
D:o för byggnadsinspektör . . . . .	2,400 —	2,400 —		
Arvode åt en elektrotekniker . . . . .	800 —	800 04	— 04	
D:o åt fiskeritillsyningsmän . . . . .	750 —	750 —		
För uppsigt öfver varuskjulet . . . . .	900 —	900 —		
Bidrag till länefängelsets ombyggnad för åren 1889—98. . . . .	10,000 —	10,000 —		
Utskrifning af vallängden jemte register dertill . . . . .	1,000 —	1,000 —		
Transport	4,582,578 12	4,607,100 36	261,874 90	237,352 66

Transport	4,582,578 12	4,663,589 78	262,477 —	237,352 66
Anslag till juridiskt biträde åt obemedlade . . . . .	2,500 —	2,499 96	— —	— 04
D:o till fängelseföreningens skyddsherberge . . . . .	600 —	600 —		
Inventarier till särskilda stadens hus, remont och komplettering	4,000 —	3,002 93	— —	997 07
Telefonafgifter . . . . .	14,700 —	15,302 75	602 75	
Anslag för isobservationer . . . .	1,862 35	1,862 35		
D:o åt Finska trädgårdsföreningen för Alppaviljongens återuppförande . . . . .	2,500 —	2,500 —		
D:o för kontroll öfver efterlefnad af förordningen angående hundskatten . . . . .	500 —	500 —		
Afkortning och restitution å uttaxerade medel och andra inkomster . . . . .	35,000 —	24,916 43	— —	10,083 57
<b>För oförutsedda behof enligt Stadsfullmäktiges bestämmande.</b>				
II. <i>Stadens embetsverk.</i>				
Anslag för aflönande af extra exekutionsbetjente . . . . . 800: —	— —	800 —		
III. <i>Kommunalförvaltningen.</i>				
Anslag till hyra för transitoupplagsmagasin . . . . . 960: —	— —	1,005 —	— —	255 —
Anslag för extra packhusmagasin . . . . . 300: —	— —			
VI. <i>Polisinrättningen.</i>				
Anslag för arvodestilllägg åt Poliskammarsekreteraren A. Lucander . . . . . 500: —	— —	500 —		
Anslag för inrättande af en beklädnadsverkstad vid polisinrättningen . . . . . 3,000: —	— —	3,000 —		
Transport 5,560: —	4,644,240 47	4,663,589 78	262,477 65	248,688 34

Transport	5,560: —	4,644,240 47	4,663,589 78	262,477 65	248,688 34
Anslag för inredning af 3:dje polistationens lokal . . . . .	2,400: —	—	3,162 98	762 98	
Tillskottsanslag för polisinsrättningens expenser . . . . .	800: —	—	800 —		
Anslag för inköp af gymnastik- och fäktredskap för polisinsrättningen . . . . .	200: —	—	200 —		
Anslag till hyresmedel åt polisbetjeningen .	1,625: —	—	1,625 —		
Anslag till matportioner åt ransakningsfångar i polishäktet . . . .	418: 40	—	418 40		
<i>VII. Sundhets och sjukvården.</i>					
Anslag för biträdande epidemiläkaren vid Maria sjukhus . . . .	400: —	—	400 —		
Anslag för beredande af semesterledighet åt distriktläkarene . . . .	1,800: —	—	1,400 —	—	400 —
Anslag till biträde åt förmanen vid desinfektionsinsrättningen .	350: —	—	350 —		
Anslag till åkarelega åt de kommunala sjuksköterskorna . . . .	100: —	—	100 —		
Anslag för bekostande af läkaredejourering under söndagarne sommaren 1898 . . . . .	240: —	—	200 —	—	40 —
Anslag för inrättande af annex till Maria sjukhus i kolerabarakerna . . . . .	6,000: —	—	—	—	6,000 —
<i>XI. Vattenledningen.</i>					
Tillskottsanslag för vattenledningens kasern i Gammelstaden . . .	2,800: —	—	2,800 —		
Transport	22,133: 40	4,644,240 47	4,675,046 16	263,240 63	255,128 34

Transport	22,693: 40	4,644,240 47	4,675,046 16	263,240 63	255,128 34
<i>XIV. Allmänna arbeten.</i>					
Anslag för höjande af musikpaviljongen i Brunnsparken . . .	1,800: —	—	1,800 —		
Tillskottsanslag för renhållning af gator och allmänna platser . .	17,900: —	—	17,900 —		
Tillskottsanslag för renhållning af chausséer	6,300: —	—	6,300 —		
Tillskottsanslag för renhållning af vägar . .	4,600: —	—	4,600 —		
Tillskottsanslag för uppförande af ett obduktionshus . . . . .	5,400: —	—	5,400 —		
Tillskottsanslag för tillbyggnaden af Maria sjukhusets ekonomibyggnad . . . . .	7,663: 72	—	7,663 72		
Tillskottsanslag för underhåll af planteringar och trädskolor .	3,500: —	—	3,500 —		
Anslag för Barnhemsgrändens planering .	5,400: —	—	4,301 20		1,098 80
Anslag för inköp af restaurationspaviljongen i Brunnsparken . . .	2,000: —	—	2,000 —		
<i>XV. Pensioner.</i>					
Anslag till begrafningshjälp och pension åt sprutmästareenkan Sofia Nyström och hennes barn . . . . .	750: —	—	750 —		
Anslag till pension åt sprutmästareenkan Lovisa Sillman . . . . .	183: 33	—	183 33		
<i>XVI. Diverse.</i>					
Anslag till resestipendier åt arbetarenämnden . . . . .	3,000: —	—	3,000 —		
Transport	81,190: 45	4,644,240 47	4,732,444 41	263,240 63	256,227 14

Transport	81,190: 45	4,644,240 47	4,732,444 41	263,240 63	256,227
Anslag för inköp af D:r Fagerlunds afhandling om Helsingfors vattenledningsvatten . . . . .	80: —	—	80 —		
Anslag till ersättning åt f. d. underbrandmästaren Sjöblom för inredning af 2:ne rum i brandverkshuset . . . . .	1,500: —	—	1,500 —		
Anslag för simundervisning åt folkskoleelever . . . . .	1,000: —	—	1,000 —		
Anslag för uppgörande af kommunal-författningssamling . . . . .	500: —	—	500 —		
Anslag åt nämnden för arbetareangelägenheter . . . . .	202: 50	—	202 50		
Anslag för lärareföreningen för helsovård och nykterhet . . . . .	1,000: —	—	1,000 —		
Anslag till godtgörelse åt auktionsmäklaren A. Åkerberg . . . . .	1,200: —	—	1,200 —		
Anslag för R. Stigells grupp „deskeppsbrutna“ . . . . .	1,650: 45	—	1,650 45		
Anslag till kransar å Z. Topelii och R. Montgomerys grafvar . . . . .	261: —	—	261 —		
<i>Samt.</i> 88,584: 40		90,000	—	—	1,415
<b>Från föregående år balanserande konto.</b>					
Ombyggnad af stenkanalen under Lilla Robertsgatan . . . . .		—	1,946 22	1,946 22	
<b>Utgifter ej i staten observerade.</b>					
Aflopskanal å Backas till sjön . . . . .		—	608 68	608 68	
Obligationslånets af år 1898 ränta . . . . .		—	52,500 —	52,500 —	
Transport		4,734,240 47	4,794,893 26	318,295 55	257,642

Transport	4,734,240 47	4,794,893 26	318,295 53	257,642 74
Obligationslånet af år 1898 provisioner och kursdifferenser m. m.	— —	184 50	184 50	
Inredning af lokaler för polisinsättningen i gården N:o 3 vid Sofiegatan	— —	7,716 68	7,716 68	
	4,734,240 47	4,802,794 44	326,196 71	257,642 74
Saldo till år 1899	— —	806,242 62		
Summa <i>Smc</i>	4,734,240 47	5,609,037 06	326,196 71	257,642 74

	Beräknad in- komst enligt stat.	Inkomst enligt böckerna.	Brist.	Öfverskott.
<b>Inkomster.</b>				
<i>Disponibel behållning från föregående år</i> . . . . .	300,000	717,765 10		
<b>I. Räntor.</b>				
Å chaussée-obligationer . . . . .	1,900	1,990 07	—	90 07
Å tomtlösen . . . . .	24,000	40,625 54	—	16,625 54
Å donationsfonder, hvilkas ränta tillfaller staden . . . . .	14,000	11,350 11	2,649 89	
Diverse räntor . . . . .	500	41,617 93	—	41,117 93
Dividend å aktier . . . . .	3,000	3,870	—	870
<b>II. Tomtlösen.</b>				
Försäljning af tomter och amor- tering å köpeskillingen för för- sålda tomter . . . . .	350,000	302,303 99	47,696 01	
<b>III. Stadens fasta egendom.</b>				
a) <i>Räntor från donerade hemman.</i>	1,800	1,760 53	39 47	
b) <i>Stadens afhysta område.</i>				
Arrenden för byggnader och tom- ter samt utarrenderade mindre platser inom stadens plan . . . . .	16,000	132,586 10	—	2,586 10
Arrenden för jordlägenheter, villa- områden och smärre platser utom stadens plan . . . . .	114,000			
Arrenden från Brunnsparksområ- det . . . . .	14,500	15,100 98	—	600 98
Hyra för försäljningsplatser å Salu- och Kaserntorgen . . . . .	18,000	18,030	—	30
Hyra för lokaler i Folkbiblioteket Hyra för lokaler i gården N:o 3. Sofiegatan . . . . .	360	150	210	
Hyra för bodar och diskar . . . . .	12,000	9,293 46	2,706 54	
	4,000	4,568 30	—	568 30
Transport . . . . .	874,060	1,301,012 11	53,301 91	62,488 92

Transport	874,060	1,301,012	11	53,301	91	62,488	92	
Hyra för stånd i Saluhallen	40,000	40,802	—	—	—	802	—	
Simhusafgifter	500	1,086	—	—	—	586	—	
Fiskevattensafgifter	1,500	1,331	—	169	—	—	—	
Hötägt	300	18	—	282	—	—	—	
Mulbetesafgifter	200	170	—	30	—	—	—	
Tillfälliga arrenden och planhyror	6,000	13,449	26	—	—	7,449	26	
<i>c) Stadens jordlägenheter.</i>								
Forsby, arrende	4,100	39,159	72	—	—	3,959	72	
Grejus, d:o	2,100							
Gumtäckt, d:o	23,000							
Mejlans, d:o	6,000							
D:o amortering å köpeskillingen för byggnaden	828	10	828	10	—	—	—	
Reimars arrende	100	100	—	—	—	—	—	
<b>IV. Tomtören.</b>	2,200	2,337	—	—	—	137	—	
<b>V. Inkomstgivande rättigheter.</b>								
Tolag för till Helsingfors destinerade varor	170,000	220,703	48	—	—	50,703	48	
Tolag för till Helsingfors sjöledes inkommande varor, destinerade till uppstad.	9,000	10,231	23	—	—	1,231	23	
Trafikafgifter	430,000	503,914	84	—	—	73,914	84	
Mätningafgifter	1,500	1,964	95	—	—	464	95	
Magasinshyra	1,500	7,285	63	—	—	5,785	63	
Hamnafgifter	185,000	193,076	37	—	—	8,076	37	
Broafgifter	9,000	8,215	08	784	92	—	—	
Lyftkransafgifter	400	1,396	60	—	—	996	60	
Ballastafgifter	500	364	80	135	20	—	—	
Vägningsafgifter	2,600	3,008	58	—	—	408	58	
Afgifter af utlänningar för försäljning af matvaror vid mast	2,500	3,294	33	—	—	794	33	
Auktionsprovision	500	2,272	63	—	—	1,772	63	
Biljardafgifter	500	576	—	—	—	76	—	
Bouppteckningsprocenter, stadens andel	30,000	40,814	37	—	—	2,814	37	
Bouppteckningsprocenter, stadens fattiges andel	8,000							
Transport	1,811,888	10	2,397,412	08	54,703	03	222,461	91



Transport	1,811,888 10	2,397,412 08	54,703 03	222,461 91
Kollektmedel . . . . .	300 —	213 48	86 52	
Diverse böter . . . . .	200 —	449 35	— —	249 35
Arrende för Gammelstadskvarnen	3,500 —	3,500 —	— —	
Börsprovision . . . . .	600 —	1,782 42	— —	1,182 42
<b>VI. Diverse.</b>				
Personal fattigafgift . . . . .	30,000 —	31,697 50	— —	1,697 50
För sjukvård i Maria sjukhuset .	10,000 —	12,287 —	— —	2,287 —
Inkomst från desinfektionsinrättningen	500 —	513 —	— —	13 —
Fattighjonsarbeten . . . . .	500 —	412 22	87 78	
Inkomst från arbetsinrättningen .	10,000 —	9,819 80	180 20	
Jordafkastning från fattiggården	600 —	900 85	— —	300 85
Ersättning för underhåll af fattiga	3,000 —	7,175 60	— —	4,175 60
Elevers i folkskolan afgifter . . .	200 —	374 15	— —	174 15
Elevers i folkskolan handarbeten	600 —	289 08	310 92	
Boklån . . . . .	4,500 —	4,892 87	— —	392 87
Hundskatt . . . . .	13,000 —	15,990 —	— —	2,990 —
Afgifter från klosetterna . . . . .	4,000 —	5,882 23	— —	1,882 23
Bidrag till brandverket af ryska Alexanders gymnasium . . . . .	184 46	184 46	— —	
Bidrag till underhåll af Riddarhusskvären . . . . .	300 —	300 —	— —	
Bidrag till underhåll af planteringarne kring Ständerhuset . . . . .	600 —	600 —	— —	
Bidrag till underhåll af planteringen kring Ateneum . . . . .	200 —	200 —	— —	
Bidrag till gatubelysningen:				
af Finlands Bank . . . . . 275: —				
af Ständerhuset . . . . . 525: —	800 —	800 —	— —	
Inkvarteringen ersättes enligt K. förordningen af den 18 Januari 1882 af ryska Riksskattekammaren . . . . .	221,187 60	207,877 88	13,309 72	
<b>VII. Statsbidrag.</b>				
Till folkskolorna . . . . .	111,000 —	128,000 —	— —	17,000 —
Till polisinrättningen . . . . .	104,480 —	173,726 69	— —	69,246 69
Till gatubelysningen . . . . .	15,170 —	15,170 —	— —	
Transport	2,374,310 16	3,020,450 66	68,678 17	324,053 57

Transport	2,347,310 16	3,020,450 66	68,678 17	324,053 57
Till brandverket	8,210 —	20,700 —	— —	12,490 —
Tull- och källarfrihetsersättning	368 —	368 —	— —	— —
Stadens andel af bränvinskatten	11,500 —	13,029 25	— —	1,529 25
<b>VIII. Vattenledningen.</b>				
För vattenförsäljning	260,000 —	309,711 59	— —	30,711 59
Hyra för vattenmätare	19,000 —			
Vattenafgifter från hästhoarna	1,900 —	1,727 26	172 74	— —
Förhöjning vid sentida inbetalning af vattenkonsumtionsafgifter	300 —	557 10	— —	257 10
Ersättning för verkställda anslutningar m. m.	25,000 —	100,183 73	— —	75,183 73
Arrenden från vattenledningens jordområde	575 —	575 —	— —	— —
<b>IX. Lån.</b>				
Å 1892 års 4 1/2 % obligationslån anvisas för kajarbeten å Skatudden	40,000 —	40,460 65	— —	460 65
Å 1898 års 3 1/2 % obligationslån anvisadt:				
för kajarbeten å Skatudden	300,000 —	300,000 —	— —	— —
för vattenledningsarbeten	129,300 —	129,300 —	— —	— —
för tillbyggnader å Maria sjukhus	30,800 —	30,800 —	— —	— —
för nytt folkskolehus vid Nikolaigatan	220,000 —	220,000 —	— —	— —
för återbetalning af lånet för Barnhemmet	100,000 —	100,000 —	— —	— —
<b>X. Uttaxering.</b>				
Det belopp, som ytterligare erfordras och skall hos kommunens skattskyldige medlemmar uttaxeras	1,239,977 31	1,247,476 74	— —	7,499 43
Transport	4,734,240 47	5,535,339 98	68,850 91	452,185 32

Transport	4,734,240 47	5,535,339 98	66,850 91	452,185 32
<b>Från föregående år balanserade anslagsbelopp, hvilka ej kommit till användning &amp; inbesparats.</b>				
Vattenledning under Aspnäsgatan	—	552 87	—	552 87
Nya simhus . . . . .	—	486 83	—	486 83
Hamnbanan . . . . .	—	64,102 46	—	64,102 46
Anslag för remont af bad- och simhusen i Brunnsparken . . .	—	196 04	—	196 04
<b>Inkomster ej i staten observerade.</b>				
Præskriberade kuponger . . . . .	—	47 60	—	47 60
Priset för en försäld lada . . . .	—	30 —	—	30 —
Ränta å inköpta obligationer af 1876 års lån . . . . .	—	8,281 28	—	8,281 28
Summa <i>fm.</i>	4,734,240 47	5,609,037 06	66,850 91	525,882 40

## Sammandrag

### af Helsingfors stads utgifter och inkomster år 1898.

Hufvudtitel.	Enligt stat.	Enligt böckerna.
<b>Utgifter.</b>		
I. Stadens skulder . . . . .	586,341 23	532,474 83
II. Stadens embetsverk . . . . .	211,116 67	213,485 69
III. Kommunalförvaltningen . . . . .	186,434 66	194,595 12
IV. Gatubelysningen . . . . .	161,252 15	166,302 30
V. Brandverket . . . . .	96,300 —	94,898 87
VI. Polisrättningen . . . . .	213,835 —	284,856 36
VII. Sundhets- och sjukvården . . . . .	193,204 50	204,569 30
VIII. Fattigvården . . . . .	284,910 —	258,794 94
IX. Undervisningsväsendet . . . . .	579,194 60	558,070 93
X. Staden åliggande allmänna onera . . . . .	230,844 64	217,518 16
XI. Vattenledningen . . . . .	246,780 —	262,392 30
XII. Saluhallen . . . . .	7,050 —	7,253 67
XIII. Stadens jordlägenheter . . . . .	13,400 —	17,375 59
XIV. Allmänna arbeten . . . . .	1,503,206 —	1,526,782 72
XV. Pensioner . . . . .	12,806 67	10,073 35
XVI. Diverse . . . . .	207,562 35	190,394 23
Utgifter ej observerade i staten . . . . .	—	62,956 08
Behållning till år 1899 . . . . .	—	806,242 62
<b>Summa <i>Smf.</i></b>	<b>4,734,240 47</b>	<b>5,609,037 06</b>
<b>Inkomster.</b>		
Behållning från år 1897 . . . . .	300,000 —	717,765 10
I. Räntor . . . . .	43,400 —	99,453 65
II. Tomtlösen . . . . .	350,000 —	302,303 99
III. Stadens fasta egendom . . . . .	265,288 10	278,433 45
IV. Tomtören . . . . .	2,200 —	2,337 —
V. Inkomstgifvande rättigheter . . . . .	855,600 —	1,003,064 14
VI. Diverse . . . . .	300,172 06	300,196 64
VII. Statsbidrag . . . . .	250,728 —	350,993 94
VIII. Vattenledningen . . . . .	306,775 —	412,754 68
IX. Lån . . . . .	820,100 —	820,560 65
X. Uttaxering . . . . .	1,239,977 31	1,247,476 74
Inkomster ej observerade i staten . . . . .	—	73,697 08
<b>Summa <i>Smf.</i></b>	<b>4,734,240 47</b>	<b>5,609,037 06</b>

## Bilans per 31 December 1898.

	<i>Fmg.</i>	<i>7i.</i>	<i>Fmg.</i>	<i>7i.</i>
<b>Aktiva.</b>				
Kassa . . . . .	51,579	23		
Privatbanken i Helsingfors, konto kurant räkning	288,235	22		
d:o . . . . ., löpande räkning.	130,000	—		
Trafikkontorets uppbördskonto . . . . .	2,224	60		
Obligationer . . . . .	433,617	—		
Aktier . . . . .	113,500	—		
Byggnadsmaterialier . . . . .	89,904	19		
Vattenledningsmaterialier . . . . .	180,082	75	1,289,142	99
<b>Olyftade statsbidrag.</b>				
Inkvarteringskostnader . . . . .	—	—	6,030	28
<b>Förskotter mot redovisningsskyldighet.</b>				
Stadsfullmäktiges förskotts konto . . . . .	436	43		
Drätselkammarens d:o . . . . .	107	61		
Hamnkontorets d:o . . . . .	756	05		
Brandverkets d:o . . . . .		41		
Fattigvårdens d:o . . . . .	3,454	14		
Maria sjukhusets d:o . . . . .	2,721	09		
Folkskolornas d:o . . . . .	4,431	97		
Vattenledningskontorets d:o . . . . .	40	—	11,947	70
<b>Utestående rester.</b>				
Räntor å tomtlösen . . . . .	16,342	58		
Diverse räntor . . . . .	3,248	90		
Tomtlösen . . . . .	28,490	16		
Auktionsprovision . . . . .	844	16		
Bouppteckningsprocenter . . . . .	1,253	41		
Kollektmedel . . . . .	213	48		
Börsprovision . . . . .	1,782	42		
Arrende för Gammelstadskvarnen . . . . .	875	—		
Ersättning för verkställda vattenlednings anslutningar m. m. . . . .	38,026	27		
Transport . . . . .	91,076	38	1,307,120	97

Transport	91,076 38	1,307,120 97
Ersättning för underhåll af chausséerna i Brunnsparcken	1,081 88	
Boklån	478 45	
Tolags- och trafikavgifter för år 1898	11,281 79	
Vattenkonsumtionsavgifter för år 1898	85,083 37	
Diverse rester	42,376 11	231,377 98
<b>Diverse debitorer.</b>		
Underhåll af en poliklinisk ögonafdelning	3 51	
Handverksskolorna	29 28	
Gumtäckt, förvaltningskostnader m. m.	687 39	
Inköp och remont af arbetsredskap	6,000 —	
Vattenledningens tullavgifter	4,359 86	
Jansson, G.	1,905 76	
Albrecht, O. R. F.	1,166 66	
Mesterton, A.	2,487 49	16,639 95
<b>Bestridda utgifter, för hvilka medel anvisas år 1899.</b>		
Brandverkets ved och lyse	1,033 25	
Kajarbeten å Skatudden	22,929 43	
Uppmuddring af inloppet till Sörnäs hamn	24,648 77	
Hörnebergs planering	76,365 39	
Vattenledning under Parkgatan	9,200 —	
D:o d:o Dalgatan	4,811 —	
D:o å Hörneberg	7,300 82	
D:o till slagtinrättningen	9,838 15	
D:o under Sörnäs strandväg	9,319 50	
Uppförande af nytt stadshus	2,000 —	
Tull- och packhus å Skatudden	5,670 —	
Inlösen af tomterna N:ris 1—12 vid Magasinskajen	5,000 —	178,116 31
Summa <i>Inf.</i>	—	1,733,255 21

	<i>Fr.</i>	<i>ni.</i>	<i>Fr.</i>	<i>ni.</i>
<b>Passiva.</b>				
<b>Utelöpande, förfallna obligationer.</b>				
Till chausséeobligationslånet . . . . .	100	—		
” vattenledningslånet af år 1876 . . . . .	1,042	50		
” nybyggnads- och regleringslånet af år 1882 . . . . .	12,588	75	13,731	25
<b>Utelöpande, förfallna kuponger.</b>				
Till chausséeobligationslånet . . . . .	347	40		
” vattenledningslånet af år 1876 . . . . .	4,230	—		
” nybyggnads- och regleringslånet af år 1882 . . . . .	4,050	—	8,627	40
<b>Olyftade anslag.</b>				
Sundhets- och sjukvårdens läkarepersonal . . . . .	700	—		
Undersökningsstationen för lifsmedel . . . . .	101	87		
Vattenledningens kostnader för distribuering och in- drifning af debetsedlar m. m. . . . .	433	81		
Vattenledningens brandposters förseende med nya trä- kistor . . . . .	1,356	84		
Vattenledningens bonings- och uthus för personalen i Gammelstaden . . . . .	40,499	—		
Vattenledningens omläggning af röret under Mikaelss- gatan . . . . .	5,800	—		
Saluhallens målning . . . . .	4,800	—		
Nytt folkskolehus vid Nikolaigatan . . . . .	105,916	75		
Obduktionspaviljong jemte instrument och inventarier . . . . .	17,309	61		
Observatoriigatans makadamisering . . . . .	3,000	—		
Vestra Hamngatans planering . . . . .	3,172	15		
Filtrering af kloakvatten . . . . .	2,080	47		
Båtbryggor i stadens hamnar . . . . .	4,000	—		
Jordfyllning till Henriksplanaden . . . . .	1,000	—		
Polikliniken . . . . .	1,500	—		
Ny stallbyggnad å Forsby . . . . .	5,725	—		
Ritningar och undersökning af platser för saluhallar . . . . .	1,339	25		
Inlösen af Brunnsparken . . . . .	11,070	87		
Ny stormvarningssignal å Observatoriiberget . . . . .	450	—		
Anslag för stormvarningstelegram . . . . .	75	—		
D:o åt mantalsskrifvaren . . . . .	200	—		
D:o för isobservationer . . . . .	667	19		
D:o åt filharmoniska sällskapet . . . . .	2,900	—		
D:o åt svenska teatern . . . . .	3,000	—		
D:o åt finska teatern . . . . .	2,500	01		
Transport	219,597	82	22,358	65

Transport	219,597 82	22,358 65
Anslag för utarbetande och tryckning af fullständig stadspan	651 —	
D:o till resestipendier åt arbetarenämnden	1,000 —	
D:o åt lärareföreningen för hälsovård och nykterhet	1,000 —	
D:o åt finsk kvinnoförening för elementarkurser för arbeterskor	600 —	
D:o åt redaktionen af tidskriften „Vid hemmets hård“	100 —	
D:o till godtgörelse åt auktionsmäklaren A. Åker- berg	1,200 —	224,148 82
<b>Diverse kreditorer.</b>		
Chausséeobligationernas amorteringfond	18,000 —	
Emissionen af 1898 års obligationslån	410,320 23	
1898 års olikviderade räkningar	232,662 19	
Hundskatt för 1898	5,055 —	
Förskottsbetalningar	2,196 64	
Uttaxerade landtdagskostnader	1,066 65	
Helsingfors Utskänknings- och Utminuterings aktiebo- lags vinstmedel	7,000 —	
Polisinrättningens förskotts konto	2,151 72	
Undersökningsstationens för lifsmedel förskotts konto	52 67	
Laine, O.	2,000 —	680,505 10
Summa <i>Imp.</i>		927,012 57
Behållning till år 1899		806,242 64
Summa <i>Imp.</i>		1,733,255 21



## Helsingfors stads utestående, icke förfallna fordringar.

### Tomtlösen.

Den 1 Januari 1898 utestod oguldet i kapital . . . . .	<i>Fmyc</i> 808,034: 63
Under året försåldes:	
Tomt N:o 7 vid Kronbergsgatan i kvarteret N:o 161 till Bankdirektör O. Stenroth . . . . .	<i>Fmyc</i> 36,499: 50
Tomt N:o 1 vid Neckens gränd i kvarteret N:o 295 till Ingeniör Adolf Stenberg . . . . .	„ 17,581: 95
Tomt N:o 4 vid Östra chaussén i kvarteret N:o 295 till Ingeniör Adolf Stenberg . . . . .	„ 32,841: —
Tomt N:o 35 vid Bergmansgatan i kvarteret N:o 109 till Handlanden A. Parviainen . . . . .	„ 54,100: —
Tomt N:o 3 vid Sörnäs strandväg i kvarteret N:o 295 till Byggmästaren H. E. Lohman . . . . .	„ 23,640: 12
Tomt N:o 5 vid Neckens gränd i kvarteret N:o 295 till Fru Serafina Lindberg . . . . .	„ 21,087: 53
Tomt N:o 1 vid Sörnäs strandväg i kvarteret N:o 295 till Ingeniör G. R. Lindberg . . . . .	„ 26,600: —
Tomt N:o 31 vid Bergmansgatan i kvarteret N:o 109 till Stadskamreraren T. Holmberg och Filos. kandidaten I. Soini . . . . .	„ 39,700: —
Tomt N:o 4 vid Konstantinsgatan till Öfverdirek- tören Alexis Gripenberg . . . . .	„ 19,961: 77
Tillskottsmark till tomt N:o 12 vid Lappviksgatan till Justitierådmannen F. Åhlström . . . . .	„ 4,486: 15
Tillskottsmark till tomt N:o 11 vid Lappviksgatan till Gårdsägaren I. A. Sarlin . . . . .	„ 3,454: 15
Tillskottsmark till tomt N:o 13 vid Lappviksgatan till Gårdsägarinnan K. Nejfert . . . . .	„ 3,737: 45
Tillskottsmark till tomt N:o 14 vid Lappviksgatan till Gårdsägaren Gust. Malmström . . . . .	„ 2,691: 69
Tillskottsmark till tomt N:o 15 vid Lappviksgatan till Gårdsägarinnan Klara Sofia Valkonen . . . . .	„ 3,813: 23
Transport <i>Fmyc</i> 290,194: 54 <i>Fmyc</i> 808,034: 63	

Transport *Fmf.* 290,194: 51 *Fmf.* 808,034: 63

Den afträdda delen af villan Hagasund (det s. k.  
Pehrmaniska området) till Statsjernvägarna i  
Finland . . . . . „ 10,332: 12 .. 300,526: 66

*Fmf.* 1,108,561: 29

Denna summa bör emellertid minskas med till Kommunalsrådet  
F. W. Grönqvist utbetaldt belopp för från tomt N:o 2 vid  
Sörnäs strandväg afträdd mark . . . . . „ 4,203: 65

*Fmf.* 1,104,357: 64

Öfverföres: år 1898 förfallen annuitet . . . . . *Fmf.* 30,204: 39  
Utöfver densamma inbetaldt belopp . . . . . „ 262,931: 03 .. 293,135: 42

Kapitalsaldo till år 1899 *Fmf.* 811,222: 22

### Tomtlösen från Brunnsparksområdet.

Utestående kapital den 1 Januari 1898 . . . . . *Fmf.* 134,456: 01  
Öfverföres: 1898 års annuitet . . . . . *Fmf.* 2,384: 22  
Utöfver densamma inbetaldt belopp . . . . . „ 6,784: 35 .. 9,168: 57

Kapitalsaldo till år 1899 *Fmf.* 125,287: 44

### Löseskilling för åbyggnader å Mejlans.

Kapitalsaldo den 1 Januari 1898 . . . . . *Fmf.* 4,140: 50  
Öfverföres: 1898 års annuitet . . . . . „ 828: 10

Saldo till år 1899 *Fmf.* 3,312: 40

## Sammandrag

af utestående, icke förfallna fordringar, den 31 December 1898.

Tomtlösen . . . . . *Fmf.* 811,222: 22  
D:o från Brunnsparksområdet . . . . . „ 125,287: 44  
Löseskilling för åbyggnader å Mejlans . . . . . „ 3,312: 40

*Fmf.* 939,822: 06

*Ann.* I stadskassans bilans per 31 December 1898 ingår  
förfallen, ogulden tomtlösen med . . . . . *Fmf.* 28,490: 16

## Helsingfors stads konsoliderade gäld.

### A. Obligationslån.

#### Chauséobligationslånet af år 1865.

Utestående belopp den 1 Januari 1898 . . . . .	<i>Fmk</i>	60,000: —
Under året 1898 förekom icke någon amortering . . . . .	”	— —
	<hr/>	
	Saldo till år 1899 <i>Fmk</i>	60,000: —

*Ann.* Af förestående belopp innehar stads-kassan *Fmk* 55,350: — så att faktiskt endast *Fmk* 4,650: — äro utelöpande.

#### Vattenledningsobligationslånet af år 1876.

Balans från år 1897, utelöpande, icke förfallna obligationer . . . . .	<i>Fmk</i>	1,323,600: —
Öfverföres: amortering år 1898 . . . . .	”	21,200: —
	<hr/>	
	Saldo till år 1899 <i>Fmk</i>	1,302,400: —

*Ann.* Stads-kassan innehar vid årsskiftet *Fmk* 346,100 — med 1898 års lånemedel inköpta obligationer af detta lån.

#### Nybyggnads- och regleringslånet af år 1882.

Balans från år 1897, utelöpande, icke förfallna obligationer . . . . .	<i>Fmk</i>	1,157,000: —
Öfverföres: amortering år 1898 . . . . .	”	43,000: —
	<hr/>	
	Saldo till år 1899 <i>Fmk</i>	1,114,000: —

#### Obligationslånet af år 1892.

Balans från år 1897, utelöpande, icke förfallna obligationer . . . . .	<i>Fmk</i>	4,415,000: —
Öfverföres: 1898 års amortering . . . . .	”	19,500: —
	<hr/>	
	Saldo till år 1899 <i>Fmk</i>	4,395,500: —

#### Obligationslånet af år 1898.

Af 3½ % obligationslånet af den 1 Februari 1898 emitteradt . . . . .	<i>Fmk</i>	3,000,000: —
Under år 1898 förekom ej någon amortering . . . . .	”	— —
	<hr/>	
	Saldo till år 1899 <i>Fmk</i>	3,000,000: —

## B. Andra lån.

### Lån för inköp af rådhusannexet och uppförande af nya kommunala sjukhusbyggnader.

Saldo från år 1897: 20 stycken utelöpande partialförskrifningar, enhvar lydande a 25,000 mark med 5 % årlig ränta . . . . .	Tmf. 500,000: —
Amortering år 1898: samtliga 20 stycken partialförskrifningar uppsagda till betalning den 1 Augusti 1898 och inlösta med	Tmf. 500,000: —
	500,000: —

## Sammandrag.

### af stadens consoliderade gäld den 31 December 1898.

3,6 % obligationslånet af år 1865 . . . . .	Tmf.	60,000: —
5 % d:o " 1876 . . . . .	"	1,302,400: —
4 1/2 % d:o " 1882 . . . . .	"	1,114,000: —
4 1/2 % d:o " 1892 . . . . .	"	4,395,500: —
3 1/2 % d:o " 1898 . . . . .	"	3,000,000: —
	Tmf.	9,871,900: —

Helsingfors stads consoliderade gäld uppgick för åren 1886—1898 till nedanstående belopp:

år 1886 . . . . .		Tmf. 3,285,495: 49
" 1887 . . . . .		3,234,333: 08
" 1888 . . . . .		3,192,408: 58
" 1889 . . . . .		3,130,234: 27
" 1890 . . . . .		3,870,906: 44
" 1891 . . . . .		5,027,135: 53
" 1892 . . . . .		7,447,274: 17
" 1893 . . . . .		7,348,437: 17
" 1894 . . . . .		8,412,896: 50
" 1895 . . . . .		8,223,591: 85
" 1896 . . . . .		7,585,300: —
" 1897 . . . . .		7,455,600: —
" 1898 . . . . .		9,871,900: —

*Handlingar, rörande Helsingfors stads donerade fonders  
räkenskaper och bokslut för år 1898.*

Sedan Fattigvårdsstyrelsen i Januari månad 1898 öfverlemnadt de tvenne af densamma omhänderhafda donationsfonderna, Maria Bergmans och Helena Kristina Åkermans fonder, till drätselverkets framtida förvaltning, är sålunda enhetlighet i förvaltningen af stadens donerade fonder genomförd.

Vid ingången af året 1898 uppgingo stadens donerade fonder i kapital till . . . . .	<i>Fmf.</i> 1,697,255: 44
under året hafva tillkommit:	
Oscar Finnes fond för ett gubnhem . . . . .	<i>Fmf.</i> 10,000: —
Carl Lindhs m. fl. fond för d:o . . . . .	" 1,586: 60
Karl Magnus Kullmans fond . . . . .	" 5,000: —
Tölö sockerbruksbolags fond . . . . .	" 5,000: —
Inbetalning af Hufvudstadsbladets redaktion till Tidningskolportörernas julklappsfond . . . . .	" 233: 50
hvarjente räntebesparingar å en del fonder ökat dessas kapital med . . . . .	" 15,283: 47
<hr/>	
Kapitalsaldo vid 1898 års slut	<i>Fmf.</i> 1,734,359: 01
Räntor	" 57,237: 82
<hr/>	
	<i>Fmf.</i> 1,791,596: 83

Fondernas medel äro placerade på följande sätt:

*Fastighets konto:*

Gården och tomten N:o 22 vid Mariegatan i kvarteret Vildsvinet . . . . .	<i>Fmf.</i> 40,000: —
Gården och tomten N:o 5 vid Andregatan i kvarteret Paradisfågeln . . . . .	" 188,460: — <i>Fmf.</i> 228,460: —

*Skuldsedlars konto:*

Reverser mot inteckning . . . . .	" 1,205,500: —
D:o mot borgen . . . . .	" 9,200: — " 1,214,700: —

*Obligationers konto:*

Rmk 2,300 Preuss. 4% cons. obl. å 134: 30	" 3,088: 86
Rbl 720: — rysk-holl. cons. 5% obl. å 104%	" 2,995: 20
Rbl 13,125: — rysk-eng. cons. 4% obl. å 94%	" 49,350: —
<hr/>	
Transport	<i>Fmf.</i> 55,434: 06 <i>Fmf.</i> 1,443,160: —

	Transport	<i>Fmk</i> 55,434: 06	<i>Fmk</i> 1,443,160: —
<i>Fmk</i> 30,000: —	Finlands Hypoteksförenings		
4½ % oblig. à 100 %	.. . . . .	..	30,000: —
<i>Fmk</i> 5,200: —	Helsingfors stads 5 % obl.		
à 100 %	.. . . . .	..	5,200: —
<i>Fmk</i> 11,000: —	Helsingfors stads 4½ % obl.		
af 1882 à 100 %	.. . . . .	..	11,000: —
			101,634: 06
<i>Aktiers konto:</i>			
5 st. aktier i Föreningsbanken i Finland à			
<i>Fmk</i> 175: —	.. . . . .	..	850: —
200 st. aktier i Societetshusaktiebolaget i Hel-			
singfors à <i>Fmk</i> 114: —	.. . . . .	..	22,800: —
80 st. d:o i d:o à <i>Fmk</i> 115: —	.. . . . .	..	9,200: —
444 st. aktier i Nordiska aktiebanken för han-			
del och industri à <i>Fmk</i> 300: —	.. . . . .	..	133,200: —
			166,050: —
<i>Privatbanken i Helsingfors aktiebolag:</i>			
innestående å depositionsräkning	.. . . . .	..	10,000: —
d:o i sparkasseräkning	.. . . . .	..	38,030: 49
			48,030: 49
<i>Helsingfors sparbank</i>			
innestående	.. . . . .	..	1,406: 87
<i>Kassa konto:</i>			
kontant vid årsskiftet	.. . . . .	..	1,633: 89
<i>Räntors konto:</i>			
upplupna, oguldna räntor	.. . . . .	..	29,681: 52
			<i>Fmk</i> 1,791,596: 83

Fonderna tillhöriga fastigheter hafva under året afkastat: gården N:o 5 vid Andregatan 0,99 %, gården N:o 22 vid Mariegatan 3,66 % å deras bokförda värde, obligationerna hafva lemnat 4,62 och aktierna 7,94 % räntefkastning samt öfriga placeringar 5,04 %. Medelräntan för året 4,83 %.

Af de under året disponibla räntemedlen har utbetalts:

till staden för fattigvårdens underhåll	.. . . . .	<i>Fmk</i> 5,746: 25
„ „ „ kommunala sjukhusets underhåll	.. . . . .	617: 42
„ „ „ folkskolornas underhåll	.. . . . .	4,986: 44
„ understöd åt medellösa	.. . . . .	10,967: 11
„ underhåll af Fruntimmersföreningens barnhem	.. . . . .	617: 30
„ beklädnad åt fattiga folkskolelever	.. . . . .	1,946: 09
„ stipendier åt elever i skolorna	.. . . . .	4,665: 10
„ underhåll af asylen för vanartade barn i Lojo socken	.. . . . .	4,637: 98
„ belöningar åt dygdigt tjenstefolk	.. . . . .	500: —
		Transport <i>Fmk</i> 34,683: 69

	Transport <i>Smk.</i>	34,683: 69
till underhåll af obemedlade barnaföderskor . . . . .	„	4,939: 30
„ pensioner åt affidne poliskonstaplars enkör och barn . . . . .	„	2,985: —
„ Föreningen för arbetshusen för desammas underhåll . . . . .	„	11,469: 32
„ anskaffande af middagsmåltid åt medellösa folkskolelever . . . . .	„	740: 88
„ underhåll af Föreningens för barnavården barnhärberge . . . . .	„	503: 81
„ Maria föreningen för underhåll af dess hem för ålderstigna tjenarinnor . . . . .	„	1,978: 61
i hemgift samt ränta å utfästa hemgiftsbelopp åt flickor, utgångna från stadens folkskolor . . . . .	„	1,674: 31
i genom gåfvobrefven bestämda legater och pensioner . . . . .	„	12,193: 93
i diverse omkostnader . . . . .	„	62: 40
	<i>Smk.</i>	71,231: 25

Ränteafkastningen å nedanstående fonder är af särskilda anledningar ännu icke för med donationerna afsedda syftemål tagen i anspråk:

*Carl Rosengrens fond* för meddelande af de första skolkunskaperna åt värnlösa och fattiga gossebarn här i staden. Kapital *Smk.* 14,997: 09. Donationen, som till stadskassan fullständigt inbetaltes den 1 Februari 1890, bör enligt bestämmningarna i donationsbrevet förräntas i tio år, innan den för ändamålet användes;

*Maria Charlotta Olanders fond* för vanföra och sjukliga barns skötsel och vård. Kapital *Smk.* 83,808: 52. Fonden kan för sitt ändamål disponeras, såsnart densamma tillhörig fastighet blifvit försäld.

*F. J. von Beckers fond* för inrättande och underhåll af en undervisningsanstalt för blinda i Helsingfors stad. Kapital *Smk.* 311,000: —. Helsingfors Stadsfullmäktige äga bestämma tidpunkten för anstaltens inrättande. Tillsvidare är fondens afkastning nära nog helt och hållet tagen i anspråk för de, jemlikt Stadsfullmäktiges beslut af den 26 April 1892, ur fonden till donators syskon utgående lifstidspensioner;

*Helena Kristina Åkermans fond* till ett hem för medellösa fruntimmer. Kapital *Smk.* 11,201: 98. Stadens Fattigvårdsdirektion äger afgöra när det med donationen afsedda ändamål skall realiserast;

*Emilia Olivia Gustavsons och Athalida Wilhelmina Ingmans fond* till ett gossebarnhem i denna kommun. Kapitalet, som nu uppgår till *Smk.* 6,352: 44, bör enligt donationsbrevet förräntas till dess ränteafkastningen motsvarar kostnaderna för hemmets underhåll.

Derjemte utgår räntan på *Alexandra Kiseleffs* donation till en pensionsinrättning för här i staden födda och bosatta, medellösa fruntimmer samt på *Adolf Holmgrens* fond för värnlösa mödrar och barn jemlikt donationsbrefven tillsvidare i legater till särskilda personer.

Den i senaste års bokslutsberättelse omnämnda donationen af affidne Bygg-

mästaren Karl Magnus Kullman till en fond för bekostande af sjukliga folkskolebarns sommarvistelse på landet har i December månad 1898 med 5,000 mark till fonderna af fru Otilia Kullman inbetalts.

Affidne Rentieren Oscar Finnes donation till ett blifvande gubbehem, *Fin.* 10,000, har af testamentsexekutor under året inlevererats, likasom äfven en summa af *Fin.* 1,586:60, den Agenten Carl Lindh i samma syfte insamlat.

Sedan Tölö sockerbruksbolag beslutat nedlägga den folkskola för barn till brukets arbetare bolaget tidigare underhållit, har bolaget till stadens donerade fonder inbetalt den summa af 5,000 mark, affidne fröken Alexandra Kiseleff i sitt testamente tillagt nämnda skola.

Fondernas inkomster och utgifter under året samt ställning vid årsskiftet framgå närmare af omstående tablå. Afskrifter af under året tillkomna donationsurkunder ingå som bilagor i slutet af denna berättelse.

Helsingfors stads Drätselkontor i Februari 1899.

**Teodor Holmberg.**

---



	Balans från år 1897		Under året 1898				Balans till år 1899	
			Inkomst		Utgift			
	<i>Fmk.</i>	<i>pi.</i>	<i>Fmk.</i>	<i>pi.</i>	<i>Fmk.</i>	<i>pi.</i>	<i>Fmk.</i>	<i>pi.</i>
<b>I. Till förmån för fattigvården donerade fonder.</b>								
<i>Joh. Sederholms arfvingars fond</i>	2,057	14	—	—	—	—	2,057	14
<i>Nath. Heidenstrauchs fond</i>	1,028	57	—	—	—	—	1,028	57
<i>C. J. Nordenstams fond</i>	1,142	86	—	—	—	—	1,142	86
<i>Jacob Daniel Weckströms fond</i>	4,800	—	—	—	—	—	4,800	—
<i>Finska Frimurarlogernas fond</i>	8,160	—	—	—	—	—	8,160	—
<i>Medborgarkassans fond</i>	4,828	57	—	—	—	—	4,828	57
<i>Helsingfors kyrkofattigkassas fond</i>	2,148	57	—	—	—	—	2,148	57
<i>Sveaborgs skole-, fattigvårds- och ar- betshusinrättnings fond</i>	8,022	86	—	—	—	—	8,022	86
<i>Lars Sederholms fond</i>	571	43	—	—	—	—	571	43
<i>Carl Otto af Forselles fond</i>	1,142	86	—	—	—	—	1,142	86
<i>Joh. Mobergs fond</i>	1,708	57	—	—	—	—	1,708	57
<i>I. A. Ehrenströms fond</i>	1,142	86	—	—	—	—	1,142	86
<i>H. K. M. Nikolai I:s fond</i>	22,800	—	—	—	—	—	22,800	—
<i>D. K. M. Nikolai I:s och hans ge- måls fond</i>	9,142	86	—	—	—	—	9,142	86
<i>Carolina Charlotta Schulins fond</i>	2,000	—	—	—	—	—	2,000	—
<i>Adolf Ekholms fond</i>	3,702	85	—	—	—	—	3,702	85
<i>Karolina Nyströms fond</i>	4,000	—	—	—	—	—	4,000	—
ränta	2,746	25	5,802	35	—	—	2,802	35
utbetalt till stadskassan	—	—	—	—	5,746	25	—	—
<b>II. Till förmån för feberlasarettet donerade fonder.</b>								
<i>H. K. H. Nikolai Alexandrovitschs fond</i>	10,000	—	—	—	—	—	10,000	—
<i>Eugenie Soltikoffs fond</i>	2,500	—	—	—	—	—	2,500	—
ränta	617	42	630	05	—	—	630	05
utbetalt till stadskassan	—	—	—	—	617	42	—	—
<b>III. Till förmån för folkskolorna donerade fonder.</b>								
<i>Wilhelm Elgs fond för en fattigskola</i>	34,200	—	—	—	—	—	34,200	—
<i>Danssällskapets i Helsingfors fond</i>	9,200	—	—	—	—	—	9,200	—
<i>Tölö Sockerbrukbolags fond</i>	—	—	5,000	—	—	—	5,000	—
ränta	1,689	24	2,986	78	—	—	1,786	78
utbetalt till stadskassan	—	—	—	—	2,889	24	—	—
Transport	139,352	91	14,419	18	9,252	91	144,519	18

Transport	139,352 91	14,419 18	9,252 91	144,519 18
<b>IV. Fattigvårdens fonder utan uppgifvet ändamål.</b>				
<i>Carl Gustaf Hanells fond</i>	5,200 —	— —	— —	5,200 —
ränta	221 69	262 10	— —	262 10
<i>Gustava Katarina Brobergys fond</i>	571 44	— —	— —	571 44
<i>Paul Demidoff's fond</i>	2,765 71	— —	— —	2,765 71
<i>Ottoliana Palmblads fond</i>	1,451 43	— —	— —	1,451 43
<i>Lovisa Oikelins fond</i>	452 —	— —	— —	452 —
<i>Maria Kristina Mattheizens fond</i>	4,000 —	— —	— —	4,000 —
<i>Christina Othmans fond</i>	159 42	— —	— —	159 42
ränta	464 30	473 79	— —	473 79
Utbetalt till tio medellösa fruntimmer (Hanells fond)	— —	— —	221 69	— —
Utbetalt till 13 medellösa fruntimmer i understöd från 60 till 30 mark	— —	— —	464 30	— —
<b>V. Fattigvårdens fonder för bestämde ändamål.</b>				
<i>Wilhelm Elqs fond pour les pauvres honteux</i>	10,300 —	— —	— —	10,300 —
ränta	508 75	517 06	— —	517 06
Utbetalt i understöd åt nio särskilda personer	— —	— —	508 75	— —
<i>Carl Sierckens fond</i>	2,800 —	— —	— —	2,800 —
ränta	138 30	141 12	— —	141 12
Understöd till tre medellösa handlande	— —	— —	138 30	— —
<i>Elsa Maria Lampas fond</i>	11,000 —	— —	— —	11,150 —
ränta	406 90	554 45	— —	404 45
Utbetalt till tio medellösa fruntimmer	— —	— —	406 90	— —
<i>Hedvig Charlotta Gripenbergys fond</i>	11,200 —	— —	— —	11,200 —
ränta	553 21	564 55	— —	564 55
Utbetalt till tio medellösa fruntimmer	— —	— —	553 21	— —
<i>Alexandras understöds fond</i>	4,450 38	— —	— —	4,474 70
ränta	200 —	224 32	— —	200 —
Utbetalt till tvenne personer i understöd	— —	— —	200 —	— —
<i>Lisette Gardbergys fond</i>	1,000 —	— —	— —	1,000 —
ränta	49 40	50 40	— —	50 40
Utbetalt till en medellös handlande	— —	— —	49 40	— —
Transport	197,245 84	17,206 97	11,795 46	202,657 35

Transport	197,245 84	17,206 97	11,795 46	202,657 35
<i>Adolf Fredrik Siercks fond</i> . . . . .	7,000 —	— —	— —	7,000 —
ränta . . . . .	345 75	352 87	— —	352 87
Utbetalt i sju särskilda understöd åt medellösa fruntimmer . . . . .	— —	— —	345 75	— —
<b>VI. I. P. Chrogelii barnhusinrätt- nings fond</b> . . . . .	2,300 —	— —	— —	2,300 —
Ränta . . . . .	113 61	115 94	— —	115 94
Utbetalt till Fruntimmersföreningen	— —	— —	113 61	— —
<b>VII. Folkskolornas beklädnadsfonder.</b>				
<i>J. H. Lindroos fond</i> . . . . .	20,000 —	— —	— —	20,000 —
<i>J. E. Ollongvists fond</i> . . . . .	12,000 —	— —	— —	12,000 —
<i>Mindre handelsborgaresocietetens     fond</i> . . . . .	4,500 —	— —	— —	4,500 —
<i>Cronstedts, Guttoffskys o. Nybergs fond</i> ränta . . . . .	2,900 — 1,946 09	— — 1,985 89	— — — —	2,900 — 1,985 89
Utbetalt åt Folkskoleekonomen till beklädnad åt medellösa elever . . . . .	— —	— —	1,946 09	— —
<b>VIII. Hedvig Arnells fond</b> . . . . .	18,300 —	— —	— —	18,300 —
Ränta . . . . .	903 89	922 42	— —	922 42
Utbetalt till Fruntimmersföreningen . . . . .	— —	— —	503 89	— —
Utbetalt till trotjänarinnan Wilhelmina Bäckström . . . . .	— —	— —	400 —	— —
<b>IX. Fonder donerade till en asyl     för vanartade barn.</b>				
<i>Hedvig Charlotta Gripenbergs fond</i>	3,000 —	— —	— —	3,000 —
<i>Helsingfors Utskänknings aktiebo-     lags fond</i> . . . . .	50,000 —	— —	— —	50,000 —
<i>Helsingfors Utminuterings aktiebo-     lags fond</i> . . . . .	27,000 —	— —	— —	27,000 —
ränta . . . . .	2,942 74	4,032 40	— —	2,337 16
Utbetalt till Fattigvårdsstyrelsen för underhåll af asylens för van- artade barn i Lojo socken . . . . .	— —	— —	4,637 98	— —
<b>X. Folkskolornas stipendiifonder.</b>				
<i>Helsingfors sparbanks fond</i> . . . . .	6,000 —	— —	— —	6,000 —
<i>Helsingfors Utskänknings aktiebo-     lags fond</i> . . . . .	16,000 —	— —	— —	16,000 —
Transport	372,497 92	24,616 49	19,742 78	377,371 63

Transport	372,497 92	24,616 49	19,742 78	377,371 63
<i>H. K. M. Alexander II:s stipendiifond</i>	29,300 —	— —	— —	29,300 —
Räntor	2,607 79	2,615 68	— —	2,623 47
Insatt i sparbanks till stipendier för folkskoleelever . . . . .	— —	— —	2,600 —	— —
<b>XI. Klara Wilhelmina Törmäläs fond.</b>	41,600 —	— —	— —	41,600 —
Ränta . . . . .	1,978 61	2,096 78	— —	2,096 78
Utbetalt till Mariaföreningen . . . . .	— —	— —	1,978 61	— —
<b>XII. Fonden för dygdigt tjenstefolks belönande. . . . .</b>	10,100 —	— —	— —	10,100 —
Räntor . . . . .	49 03	509 06	— —	58 09
Insatt å sparbanksbok för tio tje- nare . . . . .	— —	— —	500 —	— —
<b>XIII. Helsingfors Utskänknings ak- tiebolags stipendiifond för lägre handverksskolorna . . . . .</b>	3,000 —	— —	— —	3,000 —
Ränta . . . . .	148 18	151 20	— —	151 20
Utbetalt i stipendier . . . . .	— —	— —	148 18	— —
<b>XIV. Anna Sara Arosins testa- mentsfond . . . . .</b>	67,000 —	— —	— —	67,400 —
Ränta . . . . .	3,166 83	3,439 32	— —	3,093 75
Utbetalt i lifstidsunderstöd om 100 mark till 31 obemedlade, ogifta fruntimmer . . . . .	— —	— —	3,050 —	— —
Utbetalt i depositionsafgift i Fin- lands bank samt för annonser . . . . .	— —	— —	62 40	— —
<b>XV. I. A. I. Pippingskiölds fond . . . . .</b>	100,000 —	— —	— —	100,000 —
Ränta . . . . .	4,939 30	5,040 49	— —	5,040 49
Utbetalt till Föreningen för barna- vården . . . . .	— —	— —	4,939 30	— —
<b>XVI. Axel Fredrik Laurells stipen- diifond . . . . .</b>	3,088 86	— —	— —	3,088 86
Ränta . . . . .	114 83	113 44	— —	114 27
Utbetalt till Läroverket för gossar och flickor . . . . .	— —	— —	57 —	— —
Utbetalt till nya svenska läroverket	— —	— —	57 —	— —
Transport	639,591 35	38,582 46	33,135 27	645,038 54

Transport	639,591 35	38,582 46	33,135 27	645,038 54
<b>XVII. Carl Rosengrens fond</b>	14,276 35	—	—	14,997 09
Ränta . . . . .	—	720 74	—	—
<b>XVIII. Helsingfors aftonskolas fond.</b>	18,250 —	—	—	18,300 —
Ränta . . . . .	1,802 92	919 91	—	869 91
Utbetalt till Föreningen för konst- fliten . . . . .	—	—	1,802 92	—
<b>XIX. Alexandra Kiseleffs fond . .</b>	10,000 —	—	—	10,000 —
Ränta . . . . .	493 93	504 10	—	504 10
Utbetalt till Stadsbokhållaren Oscar Paldani . . . . .	—	—	493 93	—
<b>XX. Maria Charlotta Olanders fond.</b>	80,312 37	—	—	83,808 52
Ränta . . . . .	—	2,031 25	—	—
Afkastning från fastigheten . . .	—	1,464 90	—	—
<b>XXI. Senatorskan Julie Thiléns fond.</b>	253,000 —	—	—	253,000 —
Ränta . . . . .	14,443 13	14,918 54	—	14,918 54
Utbetalt till fru Adolfina Mallén .	—	—	100 —	—
Utbetalt till Föreningen för arbets- husen . . . . .	—	—	11,469 32	—
Utbetalt till Guvernören i St: Michels län till understöd åt medellösa fruntimmer derstädes	—	—	2,873 81	—
<b>XXII. Makarne Silfvius' donations- fond . . . . .</b>	90,000 —	—	—	90,000 —
Ränta . . . . .	2,097 20	4,536 40	—	4,536 40
Utbetalt till stadskassan . . . . .	—	—	2,097 20	—
<b>XXIII. Fr. J. von Beckers fond . .</b>	311,000 —	—	—	311,000 —
Ränta . . . . .	5,712 39	5,673 95	—	3,048 55
Afkastning från fastigheten . . .	—	1,862 21	—	—
Utbetalt i pensioner till Professor A. von Becker, Litteratören H. von Becker och fröken Augusta von Becker . . . . .	—	—	10,200 —	—
Transport	1,440,979 64	71,214 46	62,172 45	1,450,021 65

Transport	1,440,979 64	71,214 46	62,172 45	1,450,021 65
<b>XXIV. Adolf Holmgrens donationsfond för värnlösa mödrar och barn</b>	20,000 —	— —	— —	20,000 —
Ränta . . . . .	1,945 26	1,008 10	— —	1,953 36
Utbetalt till fru M. Thölgren . . . . .	— —	— —	500 —	— —
Utbetalt till fröken Gustava Holmgren . . . . .	— —	— —	500 —	— —
<b>XXV. Understödsfonden för afidne poliskonstaplars enkor och barn</b>	102,000 —	— —	— —	105,000 —
Ränta . . . . .	3,039 45	5,141 25	— —	2,195 70
Utbetalt i understöd åt afidne poliskonstaplars enkor och barn i pensioner tillsammans . . . . .	— —	— —	2,985 —	— —
<b>XXVI. Emilia Olivia Gustavsons och Athalida Wilhelmina Ingmans donationsfond</b>	6,049 97	— —	— —	6,352 44
Ränta . . . . .	— —	302 47	— —	— —
<b>XXVII. Lina Borgströms donationsfonder.</b>				
<i>Fonden för folkskolebarns bespisande</i>	15,000 —	— —	— —	15,000 —
Ränta . . . . .	740 88	756 03	— —	756 03
<i>Fonden för pauvres honteux</i> . . . . .	5,000 —	— —	— —	5,000 —
Ränta . . . . .	126 99	252 02	— —	124 01
Utbetalt i understöd till tvenne obemedlade fruntimmer . . . . .	— —	— —	255 —	— —
Utbetalt till Föreningen för arbetshusen . . . . .	— —	— —	740 88	— —
<b>XXVIII. Emilia Olivia Gustavsons fond</b>	25,500 —	— —	— —	25,700 —
Ränta . . . . .	157 46	1,232 43	— —	4 99
Kursvinst . . . . .	— —	215 10	— —	— —
Utbetalt i understöd om 100 mark till obemedlade fruntimmer . . . . .	— —	— —	1,400 —	— —
<b>XXIX. H. K. M. Kejsarinnan Alexandras fond för understödjande af ett barnhärberge</b>	10,200 —	— —	— —	10,200 —
Ränta . . . . .	503 81	514 11	— —	514 11
Transport	1,631,243 46	80,635 97	68,553 33	1,642,822 29

1) Ett understöd å 100 *Frk* olyftadt, år 1897.

Transport	1,631,243 46	80,635 97	68,553 33	1,642,822 29
Utbetalt till Föreningen för barnavården . . . . .	—	—	503 81	—
<b>XXX. Aurora Demidoffs hemgiftsfond.</b>				
Besparadt kapital . . . . .	74,277 90	—	—	78,744 64
Innestående hemgiftsbelopp . . . . .	28,428 58	—	—	29,928 58
D:o räkntor å hemgiftsbref . . . . .	1,165 20	—	—	888 66
Fru A. Karamsin inbetalt . . . . .	—	2,284 —	—	—
Räkntor . . . . .	—	5,080 51	—	—
Utbetaldt hemgiftsbelopp . . . . .	—	—	500 —	—
D:o räkntor å hemgiftsbref . . . . .	—	—	1,174 31	—
<b>XXXI. Tidningskolportörernas julklopsfond . . . . .</b>	537 10	—	—	797 31
Hufvudstadsbladets redaktion inbetalt . . . . .	—	233 50	—	—
Räkntor . . . . .	—	26 71	—	—
<b>XXXII. Fonder, donerade till ett gubbeh i Helsingfors.</b>				
Oscar Finnes sterbhus inbetalt . . . . .	—	10,000 —	—	12,014 89
Carl Lindh inbetalt . . . . .	—	1,586 60	—	—
Räkntor . . . . .	—	428 29	—	—
<b>XXXIII. Maria Bergmans testamentsfond . . . . .</b>	10,000 —	—	—	10,000 —
Räknta . . . . .	194 44	504 04	—	198 48
Utbetalt i understöd åt 6 särskilda personer . . . . .	—	—	500 —	—
<b>XXXIV. Helena Kristina Åkermans fond . . . . .</b>	10,663 93	—	—	11,201 98
Räknta . . . . .	—	538 05	—	—
<b>XXXV. Karl Magnus Kullmans fond.</b>				
Fru O. Kullman inbetalt . . . . .	—	5,000 —	—	5,000 —
Summa	1,756,510 61	106,317 67	71,231 45	1,791,596 83

## Urkunder, rörande till Helsingfors stad donerade fonder.

### 74. Oscar Finnes fond för ett gubbehem i Helsingfors.

*Transumt.*

Testamente:

Härmed förklarar jag min yttersta vilja vara att efter min död min efterlemnade egendom skall fördelas sålunda att:

2:o Helsingfors kommun erhåller tiotusen (10,000) mark att användas till ett blifvande gubbehem i Helsingfors eller å staden underlydande område med vilkor att, om någon af mina manliga släktingar deri sökte inträde, han egde företrädesrätt dertill framför andra sökande,

Helsingfors, den 27 Januari 1895.

**Oscar Finne.**

Undertecknade, som kallats att bevittna förestående testamente, intyga härmed, att herr Oscar Finne, hvilken vi personligen känna, förklarar sagda för honom upplästa testamente innefatta hans yttersta vilja, och har herr Finne vid denna förklarings afgifvande likasom då han under testamentet tecknat sitt namn varit vid fullt och sundt förstånd samt handlat frivilligt. Helsingfors, som ofvan.

*Max Molander.*  
Vicehäradshöfding.

*Emil Lindroos.*  
Vicehäradshöfding.

### 75. Carl Lindhs m. fl. fond för ett gubbehem i Helsingfors.

Till Herrar Stadsfullmäktige i Helsingfors.

Till förmån för en fond, afsedd att i en framtid möjliggöra uppkomsten af ett „gubbehem“ i denna kommun, har af undertecknad allt sedan 1893 bedrifvits insamling af penningemedel, hvilka numera uppgå till ett belopp af cirka 1,400 mark. Då jag har mig bekant att stadens drätselverk förvaltar en af aflidne Possessionaten Oscar Finne för samma ändamål testamenterad fond å 10,000 mark, vågar jag anhålla det herrar Stadsfullmäktige ville emottaga och låta förvalta äfven de medel, som af mig i enahanda syfte insamlats och nu, jemlikt i afskrift närslutne kvitto till stadens Drätselkontor levererats,



afvensom de penningar, som tilläfsventyrs genom fortsatta insamlingar ännu kunna för ändamålet ihopbringas. Vid donationen fästes icke annat vilkor än att densamma bildar en fond, afsedd att i framtiden användas för ett gubbehem i denna stad eller dess närmaste omnejd.

Helsingfors, den 10 Oktober 1898.

*Carl Lindh.*

Agent.

HELSINGFORS  
STADSFULLMÄKTIGE.

H:fors, d. 1 Nov. 1898.

N:o 355.

*Till Magistraten i Helsingfors.*

Sedan Magistraten jemte skrifvelse af den 11 sistlidne Oktober till Stadsfullmäktige insändt en af agenten Carl Lindh till Fullmäktige ingifven skrift, hvori anhålles att staden ville emottaga och förvalta en af honom insamlad summa af 1,400 mark afsedd att framdeles möjliggöra uppkomsten af ett s. k. gubbehem i denna stad eller dess omnejd, hafva Stadsfullmäktige vid i dag hållet sammanträde beslutit anmoda Drätselkammaren att omhändertaga förvaltningen af ifrågavarande penningemedel för ofvan uppgifna ändamål. Hvilket Stadsfullmäktige hafva äran delgifva Magistraten med anhållan att Drätselkammaren måtte härom underrättas.

På Stadsfullmäktiges vägnar:

**Alfred Norrmén.**

*Elis Furuhjelm.*

**76. Tölö Sockerbruksbolags fond.**

Sedan vi sett oss föranledda att upphöra med den af oss underhållna folkskolan, inbetala vi härmed till Magistraten i Helsingfors femtusen (5,000) finska mark att användas i enlighet med aflidna fröken Alexandra Kiseleffs i afskrift närslutna testamente, hvarjemte vi få meddela att ett orgelharmonium och en symaskin, hvilka i tiden skänkts till skolan af fröken Kiseleff, stå till Magistratens disposition på vårt sockerbruk. Helsingfors den 15 September 1898.

p. p. Tölö Sockerbruks Aktiebolag.

*Georg Federley.*

*Transumt:*

Jag, Alexandra Kiseleff, förklarar härmedelst min yttersta vilja, vederbörande till efterrättelse, vara följande:

2:o Till Tölö sockerbruksbolags i denna stad folkskola femtusen (5,000) finska mark, att utgöra en grundfond till fullständigande och vårdande af nämnde folkskolas lilla läsebibliotek, för hvilket ändamål årliga räntan på dessa medel alltså får, enligt bolagsdisponentens föreskrift användas. Skulle folk-

skolan i fråga framdeles upphöra att bestå såsom bolagets enskilda undervisningsanstalt, tillfaller det nu donerade kapitalet stadens blifvande folkskola för Tölö trakten att jemväl tjena till gagn för sistnämnda folkskolas bibliotek. Härvid uttalar jag äfven den önskan att den egendom, som af mig härförinnan, såsom gåfva med varm hand, gifvits eller framdeles kan tilldelas Tölö sockerbruksbolags folkskola, må i händelse skolan på redan nämnde sätt upphör, likaledes öfvergå till stadens folkskola å Tölö.

HELSINGFORS  
STADSFULLMÄKTIGE.

H:fors, d. 27 Sept. 1898.

N:o 321.

*Till Magistraten i Helsingfors.*

Uti skrifvelse af den 17 innevarande September har Magistraten anmält att Tölö sockerbruks aktiebolag, som sett sig föranledt att upphöra med den af bolaget underhållna folkskolan, ej mindre till Magistraten öfversändt ett till Drätselkontoret sedermera inlevererat belopp af 5,000 mark att användas i enlighet med ett af framlidna fröken Alexandra Kiseleff i lifstiden upprättadt testamente, än ock meddelat, att ett orgelharmonium och en symaskin, hvilka skänkts till skolan af fröken Kiseleff, stodo till stadens disposition å bolagets sockerbruk.

Vid i dag hållet sammanträde hafva Stadsfullmäktige beslutit för stadens räkning emottaga ifrågavarande penningemedel att af Drätselkammaren förvaltas såsom en särskild fond, hvars räntor Folkskoledirektionen eger använda till förmån för läsebiblioteket vid folkskolorna i Tölö, för hvilkas räkning äfven orgelharmoniet och symaskinen böra af folkskoledirektionen öfvertagas. Hvilket Stadsfullmäktige, med återställande af närslutna testamentsafskrift, hafva äran delgifva Magistraten, med anhållan att Drätselkammaren och Folkskoledirektionen måtte härom underrättas.

På Stadsfullmäktiges vägnar:

**L. Mechelin.**

*Elis Furuhjelm.*

**72. Karl Magnus Kullmans fond.**

HELSINGFORS  
STADSFULLMÄKTIGE.

Helsingfors, d. 22 Dec. 1898.

N:o 455.

*Till Magistraten i Helsingfors.*

Sedan afidne muraremästaren Karl Magnus Kullman medels testamente, som numera vunnit laga kraft, förordnat att en summa af femtusén (5,000) mark skulle öfverlemnas till Stadsfullmäktige i Helsingfors, hvilket kapital borde, på sätt Stadsfullmäktige bestämma, förvaltas och räntorna deraf årligen användas för att bereda sjukliga folkskolebarn från Helsingfors stad, företrädesvis sådana, hvilkas fäder äro eller varit byggnadsarbetare, tillfälle att under sommarferierna vistas på landet, hafva Stadsfullmäktige vid i dag hållet sammanträde beslutit att sagda kapital skall förvaltas af Drätselkammaren samt räntorna af Folkskoledirektionen användas för det af testator angifna ändamål. Hvilket Stadsfullmäktige hafva äran delgifva Magistraten med anhållan att vederbörande myndigheter måtte härom underrättas.

På Stadsfullmäktiges vägnar:

**L. Mechelin.**

*Elis Paruthjelm.*



*Utskottsbetänkande i fråga om ny inqvarteringstariff för Helsingfors.*

I skrifvelse af den 28 november 1898 har Inqvarteringsnämnden meddelat Stadsfullmäktige, att såväl hyrorna för bostäder i staden som äfven priset på ved under de senaste åren stigit så att gällande hyrestariff för inqvarteringen aldeles icke motsvarade rådande förhållanden och att det vore omöjligt för Nämnden att till de i tariffen upptagna prisen auskaffa bostäder med dertill hörande förnödenheter åt den här förlagda ryska militären. Med anledning häraf och då äfven militären anmärkt om hyresmedlens otillräcklighet och yrkat på erhållande af inqvartering in natura, har Nämnden uppgjort ett förslag till ny inqvarteringstariff för staden, och hemställer Nämnden i berörda skrifvelse, med biläggande af sagda förslag samt den nu gällande tariffen jemte en kalkyl, enligt hvilket omordade förslag beräknats, huruvida icke skäl föreläge för staden att, med tillämpning af 5 § i förordningen af den 22 juli 1897, söka utverka fastställande af en ny tariff, att gälla från den 1 instundande juni till samma dag år 1904.

Ifrågavarande ärende hafva Stadsfullmäktige, vid sammanträde den 6 december 1898, öfverlemnadt åt ett af undertecknade bestående utskott, som erhållit i uppdrag att till Fullmäktige inkomma med betänkande i ärendet.

Innan utskottet går att uttala sig beträffande Inqvarteringsnämndens föreliggande förslag, vill utskottet i korthet erinra om inqvarteringsbesvärets beskaffenhet\*).

Inqvarteringstungan, eller städernas och landskommunernas skyldighet att förse militären med husrum och vissa dertill hörande förnödenheter, utgjorde ursprungligen ett endast under krigstid återkommande och således öfvergående onus, från hvilket kommunerna i fredstid voro befriade. Inträffade omständigheter, som

---

\*) Beträffande detaljerna i denna fråga får utskottet hänvisa till Stadsfullmäktiges tryckta utskottsbetänkande n:o 18 för 1876, hvori äfven ingår en noggrann redogörelse för inqvarteringstungans beskaffenhet vid sagda tid i Helsingfors, samt vidare till handlingarna från 1867 (propos. N:o 34) och 1877—1878 (petitionsbet. N:o 30) års landtdagar.

äfven i fred föranledde till inqvartering af militär på kortare tid hos landets innevånare, var sådant ett undantagsförhållande och grundade sig på ständernas för tillfället åtagna förbindelse, jemte det ersättning därför kom kommunerna till del.

Efterhand, och utan att något formligt uttalande från lagstiftande magtens sida dertill föranledde, förändrade inqvarteringsbesväret så tillvida natur, att det ifrågakom äfven under fredstid, för genomtågande trupper och de garnisoner, för hvilka kronobyggnader ej funnos att tillgå. Så länge landets krigsmakt till största delen bestod af indelt militär, som hade fasta bostäder på landsbygden, hvilkas bekostande utgjorde en särskild form af ordinär jordbeskattning, samt de fåtaliga värfvade trupperna vanligen åtnjöto husrum i kronans slott och fästningar, torde inqvarteringsbesväret ej hafva varit öfverhöfvan betungande; men emellertid antog inqvarteringen sålunda, i stället för formen af ett tillfälligt onus, egenskapen af ett mer eller mindre direkt bidrag till militärens aflöning.

Den för kommunerna betungande följdén häraf visade sig särskildt sedan, efter landets förening med Ryssland, garnisonstjensten i landet öfvertagits af trupper, som voro ställda på mera rörlig fot, jemte det krigskonstens utveckling ansågs påkalla en tätare sammandragning af trupper till och omkring vissa, i strategiskt afseende viktiga punkter. Inqvarteringstungan ökades ytterligare genom att de uppoffringar, som enligt sakens natur påkallats egentligen för garnisons- och genomtågande trupper, begyntes tagas i anspråk jemväl för militära myndigheter och embetsverk, hvilka af en eller annan anledning förlades till någon ort. Och då besväret i allmänhet drabbade endast några få kommuner, medan landet i öfrigt var derifrån befriadt, träffade bördan så mycket mera öfvervåldigande dessa kommuner, utan att i synnerlig mån lindras genom de bidrag af militärverkets tillgångar, som tillgodokommo samma kommuner.

Obilligheten, och det menliga i ett sådant förhållande, erkändes äfven af Regeringen. Så afläts till 1867 års landtdag en nådig proposition, deri, i betraktande af att några städer och landskommuner i motsats till det öfriga landet vore med inqvartering särdeles betungade, åt Ständerna öfverlemnades att, till dylika kommuners understödjande med penningebidrag, anvisa en summa af 300,000 mark årligen under åtta års tid. Propositionen afböjdes dock af Ständerna utaf särskilda såväl ekonomiska som finansiella skäl, jemte det Ständerna framhöllo att inqvarteringsbesväret i den utsträckning, detsamma erhållit, vore en följd af den finska indelta militärens indragning år 1810, hvarför det icke syntes obilligt att militiefonden, som uppbar rusthålls- och rotevakansafgifterna samt inkomsterna från utarrerade militieboställen, i sin mån skulle bidraga till de ökade inqvarteringskostnadernas bestridande. Vid 1872 års landtdag väcktes ånyo enahanda fråga genom nådig proposition, hvilken likväl, äfven den, afböjdes af Ständerna.

Till upplysning derom, huru tryckande den börda i sjelfva verket var, som genom inqvarteringen vid sagda tid åhvålfdes särskildt Helsingfors kommun, må

här ur stadens räkenskaper anföras följande siffror. Under nedannämnda år utgjorde \*)

År	Inqvarteringskassans utgifter:		Inqv. tolagen och kronans bidrag:		Uppbörden till kassan:	
	<i>Fr.</i>	<i>kl.</i>	<i>Fr.</i>	<i>kl.</i>	<i>Fr.</i>	<i>kl.</i>
1871	233,317	61	166,390	46	69,296	18
1872	253,771	75	185,673	17	35,233	75
1873	253,959	26	189,620	—	46,708	17
1874	274,337	56	328,771	42	168,598	—
1875	312,866	33				

Storleken af stadens kostnad för inqvarteringen är i ögonfallande särskildt då densamma jämföres med summan af stadens samtliga utgifter, utvisande sådan jämförelse, att inqvarteringskostnaden för Helsingfors öfverhufvud uppgick till icke mindre än en tredjedel af kommunens hela skattebelopp.

Med anledning af det tryck, hvori landets kommuner sålunda befunno sig genom inqvarteringstungan, samt de missförhållanden, hvartill densamma i öfrigt gaf anledning \*\*), anhöllo slutligen 1877—1878 års Ständer, att Regeringen ville vidtaga nödiga lagstiftningsåtgärder i ämnet till afhjelpande häraf. Och emanerade derpå, med bifall till Ständernas berörda framställning, förordningen af den 18 januari 1882 angående grunderna för militärinqvarterings utgörande i landet. Genom denna förordning stadgades att kostnaderna för beredande af qvarter åt militären skulle i fredstid ersättas, för finsk militär och finska militära inrättningar af finska militieverket samt för rysk militär och ryska militära inrättningar af riksskattkammaren i kejsaredömet. Denna ersättning skulle utgå enligt en tariff, som komme att fastställas, för så vidt anginge finsk militär och finska militära inrättningar, i den ordning, Senaten bestämde, samt beträffande rysk militär och ryska militära inrättningar af vederbörande myndighet i kejsaredömet årligen i öfverensstämmelse med de hyrespris, som, på grund af kommunalstyrelsernas uppgifter, blifvit af Senaten och Generalguvernören för de särskilda kommunerna godkända. Skyldigheten att under krigstid utan ersättning ombesörja inqvarterandet af till landets försvar samman-

\*) I anseende till särskilda i årsräkenskaper ingående behållningar och brister öfverensstämma icke slutsummorna med motsvarande specialsiffror.

\*\*\*) Exempelvis må nämnas, bland annat, hursom Viborg, som år 1876 för inqvarteringen uttaxerade 64,666 mark, motsvarande 7 mark 35 penni för inneväpnare, kort derpå fick emottaga en framställning om inqvartering af icke mindre än 4,000 man utöfver de trupper, som redan voro der placerade, samt att ungefär samtidigt Åbo stad nödgades helt plötsligt, när en smittosam sjukdom yppats i en kasern derstädes, i staden emottaga större delen af kasernens invånare, utan afseende på att sjukdomssmittan derigenom möjligen utplanterades i gårdarna.

dragna finska och ryska trupper skulle dock fortfarande åligga landets kommuner och invånare, hvilka likaledes vore skyldiga att under fredstid kostnadsfritt bereda kvarter för genomtågande trupper och vid lägermöten. Medels förordningen af den 22 juli 1897, rörande ändrad lydelse af särskilda §§ uti ofvan åberopade förordning, infördes derå den ändring, att tariffen beträffande rysk militär och ryska militära inrättningar fastställes för en tid af sex år. „Partiela ändringar i tariffen kunna likväl, om sådant af synnerliga orsaker påkallas, vidtagas före utgången af den sex-årsperiod, för hvilken tariffen blifvit fastställd att gälla“.

Kommunerna äro således fortfarande, liksom förut, skyldiga att efter behof förse militären med husrum och dertill hörande förnödenheter. Likväl skola kostnaderna för inqvarteringen i fredstid ersättas kommunerne dels af finska kronan, dels af ryska statsverket. Denna ersättning utgår emellertid efter tariff. Vid fastställandet af tariffen hafva de kommunala myndigheternas förslag icke till alla delar beaktats, utan icke sällan särskilda viktiga poster i förslagen reducerats. Enär flertalet af de till inqvartering berättigade hittills föredragit att erhålla hyresmedel enligt tariffen i stället för kvarter, har Inqvarteringsnämnden likväl lyckats bibehålla stadens utgifter för inqvarteringen vid i det närmaste samma belopp som därför i ersättning erhålles. En liten brist har dock icke kunnat undvikas. I följd häraf och då kostnaden för sjelfva inqvarteringsnämnden måste af staden bäras, har staden på senare tid för inqvarteringen erlagt, utöfver hvad staden därför i ersättning erhållit, följande belopp:

År	Kostnad för inqvarteringsnämnden:		Andra, ej ersatta kostnader:		Summa	
	<i>Fmg.</i>	<i>kl.</i>	<i>Fmg.</i>	<i>kl.</i>	<i>Fmg.</i>	<i>kl.</i>
1894	7,200	—	626	13	7,826	13
1895	7,200	—	230	99	7,430	99
1896	7,200	—	1,962	27	9,162	27
1897	7,825	—	1,528	90	9,353	90
1898	7,583	24	1,834	31	9,417	55

Vid genomgåendet af det utaf Inqvarteringsnämnden insända förslaget till ny inqvarteringstariff har utskottet trott sig finna, att sagda förslag är upprättadt i öfverensstämmelse med för närvarande gällande priser, de der, efter utskottets tanke, icke blifvit för högt uppskattade. Enligt utskottets öfvertygelse kan husrum och



ved för närvarande icke erhållas billigare än i förslaget angifves, och är ej heller under de närmaste åren, för såvidt sådant öfverhufvud kan beräknas, någon återgång till billigare priser att emotse. Jemfördt med nu gällande tariff visar förslaget en förhöjning med omkring 30 %, hvilket på det belopp af vidpass 225,000 mark, hvartill inqvarteringskostnaden i ungefärligt medeltal årligen uppgår, motsvarar en ökning af omkring 65,000 mark.

Enär, på sätt tidigare redan framhållits, åt kommunerna visserligen utlofvats ersättning för inqvarteringskostnaden under fredstid, men tillika bestämts, att denna ersättning skall beräknas efter den gällande tariffen, skulle staden alltså, i händelse icke tariffen blefve ändrad eller statsverket annorledes skulle mellankomma, hatva att emotse en betydlig ökning af sin utgiftsstat. Denna ökning komme väl med all sannolikhet icke att blifva fullt så stor som ofvan omordade uppgifter skulle vidhandengifva. Ty liksom hittills ett antal af de till inqvartering berättigade militärpersonerna och de militära embetsverken föredragit att emottaga hyresmedel, beräknade efter tariffen, samt sjelfva åt sig upphyra lokal, hellre än att erhålla sådan genom Inqvarteringsnämndens försorg, så komme sannolikt äfven framdeles enahanda förhållande att åtminstone i någon mån fortbestå. Men naturligtvis blefve antalet af dem, som komme att yrka på inqvartering in natura, större i den mån, som hyresersättningen komme att understiga den verkliga hyran, äfvensom skillnaden mellan det belopp, som Nämnden i följd häraf komme att nödgas utgifva för bostäder och ved, och den godtgörelse, som staden härför skulle få uppbära, att blifva betydlig nog för att ansenligt betunga stadskassan.

Det har likväl ögonskenligen varit syftemålet med 1882 års förordning, — och har 1897 års förordning heller icke ändrat något deri, — att den kostnad, som inqvarteringen förorsakar kommunerna i fredstid, skall dem ersättas och att tarifferna skola med beaktande häraf uppgöras. Man har erkänt, hvad ofta framhållits, att inqvarteringen, den der utgöres för ett allmänt statligt och icke något kommunalt ändamål, jemväl bör med statsmedel bestridas. Beträffande särskildt Helsingfors må derjemte framhållas att den talrika inqvartering, för hvilken Helsingfors till åtskilnad från andra kommuner är utsatt, väsentligen beror derpå, att en mängd centrala militära embetsverk äro hit förlagda. Det förtjenar kanske att i detta sammanhang ännu erinras derom, att Helsingfors stad redan å 1700-talet utlofvats befrielse från inqvartering för den „beständiga garnisonen“ samt att dessa löften blifvit uti den af Hans Kejslerliga Majestät den 2 November 1812 gillade och fastställda instruktionen för Helsingfors stads nybyggnadskomité ytterligare bekräftade \*).

\*) I Kongl. resolutionen af den 20 november 1756 i anledning af riksdagsfullmäktigens för Helsingfors ansökning förklaras, bland annat:

„5:o Så snart tillräckeliga kaserner och pavilloner hunnit för den i Helsingfors nödiga garnisonen af kronan byggas, om hvilkas skyndesamma fullbordande Kongl. Maj:tet låter föranstalta; så vil Kongl. Maj:tet i nåder befria Staden ifrån all inqvartering för den beständiga garnisonen: men emellertid kan

Emedan det förefallit utskottet anmärkningsvärdt att Inqvarteringsnämnden, då Nämnden år 1897 uppgjorde det förslag till inqvarteringstariff för staden, på grundvalen hvaraf nu gällande tariff är upprättad, icke skulle tagit hänsyn till möjligheten af en sådan prisstegring, som nu inträdt och hvilken, äfven om den ännu icke begynt när omordade förslag utarbetades, då likväl redan kunnat med temlig visshet förutses, har utskottet härom meddelat sig med Nämnden. Dervid har utskottet inhemtat att Nämnden, när dess omförmälda förslag uppgjordes, aldeles icke hade sig bekant, att tariffen skall komma att gälla för sex år framåt, ity att förordningen af den 22 juli 1897, hvarigenom med ändring af 1882 års förordning sådant bestämdes, vid sagda tidpunkt ännu icke promulgerats; utan hade Nämnden affattat och insändt sitt förslag under uttrycklig förutsättning, att tariffen åter, liksom förut, komme att utfärdas blott för ett år framåt. Det torde knapt kunna betraktas anorlunda än såsom ett förbiseende att ett sålunda uppgjort förslag utan vidare omgång lagts till grund vid fastställandet af en tariff, som var afsedd att gälla en helt annan tidrymd än förslaget. Äfven detta innebär, efter utskottets förmenande, ett skäl, hvarför en justering af tariffen icke torde kunna vägras.

Slutligen har utskottet icke lemnat obeaktadt äfven den omständigheten att, efter hvad man kanske kunde förmena, någon åtgärd i anledning af Inqvarteringsnämndens anmälan icke borde vidtagas ännu innan staden fått vidkännas ökad kostnad i följd af tariffen. Det har dock synts utskottet riktigare att staden, då det blifvit uppenbart att priserna i tariffen icke förslå till anskaffande af deri omförmälda bostäder och förnödenheter, derom hos Styrelsen anmäler i afseende å den åtgärd, hvartill sådant kan föranleda. Ätminstone synes af Nämnden åberopade § 5 i 1897 års förordning osökt gifva anledning till ett dylikt förfarande \*).

Borgerskapet ej mera framdeles än hittills en sådan inqvartering sig undandraga, då Stadens och Landets säkerhet så kräfva skulle.“

Åberopade instruktion åter innehåller i dess 22 mom.:

„Som de större husbyggnader stadens invånare med det understöd Hans Kejs. Majestät i nåder täckts dem lemna, likväl skulle blifva för dem en tryckande börda och bidragande till försämrande af deras vilkor, om i den mån de förskaffade sig mera utrymme, de skulle belastas med en i förhållande dermod ökad inqvartering; och då Hans Kejs. Majestät derjemte behagar taga i nådigt öfvervägande att de nya hus, som uppföras, komma förnämligast att för hyra begagnas af de till Helsingfors flyttande Kejs. Regeringskonseljens högre och lägre tjenstemän samt tillhörande betjening, vill Hans Kejs. Majestät, med nådigt afseende å dessa omständigheter, i nåder förklara Sig benägen att, så fort sig göra låter, anbefalla uppbyggandet af kaserner inom stadens område för de der förlagda eller vidare dit förläggande trupper med deras befäl, på sätt stadens invånare förut rörande kaserubyggnader erhållit löften och försäkringar af den kongl. svenska regeringen; öfver utförandet af hvilket nödiga företag Hans Kejs. Majestät inföväntar Nybyggnadskomiténs underdåniga projekt, sedan borgerskapet öfver detsamma blifvit hört.

\*) Denna §, ofvan redan citerad, lyder i sin helhet som följer:

„Beträffande rysk militär och ryska militära inrättningar fastställes tariffen (§ 3) af vederbörande myndighet i Kejsaredömet för en tid af sex år, i öfverensstämmelse med de hyrespris, som, på grund af kommunalstyrelsernas uppgifter, blifvit af Senaten för Finland och Generalguvernören för de skilda kommunerna godkända. Dessa prisuppgifter insändas af Generalguvernören genom Ministerstats-

Den ändrade tariffen torde, efter utskottets tanke, lämpligast fastställas att gälla från den 1 juni 1900.

På anförda skäl får utskottet, med anslutning till Inqvarteringsnämndens framställning, vördsamt föreslå, att Stadsfullmäktige ville besluta:

*att, med åberopadt stöd af 5 § i förordningen af den 18 januari 1882, angående grunderna för militärinqvarteringsens utgörande i Storfurstendömet Finland, sådan denna § lyder i förordningen af den 22 juli 1897, till Kejs. Senaten ingå med und. ansökan att den för staden fastställda inqvarteringstariff blefve ändrad på sätt Inqvarteringsnämndens förslag utvisar, att gälla för tiden från den 1 juni 1900 till samma dag år 1904.*

Förslag till und. ansökan närslutes.  
Helsingfors, den 23 mars 1899.

**R. Erenius.**

**R. Heimberger.**

**Hj. Schildt.**

St. A. K. o. St.

Då i tiden af vederbörande kommunala myndigheter förslag uppgjordes till den för närvarande gällande tariff, enligt hvilken, jemlikt författningarna angående inqvartering, ersättning, i stället för qvarter in natura och dermed följande förmåner, skall utgifvas till den i staden förlagda ryska militären eller för verkställd natura inqvartering tillkommer kommunen, var ännu icke annat bekant än att tariffen skulle, på sätt Nådiga förordningen af den 18 januari 1882 angående grunderna för militärinqvarteringsens utgörande i landet innehöll, utfärdas blott för det följande hyresåret eller från den 1 juni 1898 till samma dag innevarande år. I följd häraf kunde vid upprättandet af sagda förslag endast då gällande priser på bostäder och ved läggas till grund och hänsyn icke tagas till den stegring af berörda priser, som, ehuruval vid berörda tidpunkt ännu icke inträdd, då likväl redan kunde med all visshet förutses.

Genom Nådiga förordningen af den 22 juli 1897, som ändrade 1882 års förordning, blef emellertid bestämdt, att ifrågavarande tariffer skulle framgent fastställas för en period af sex år. Med föranledande häraf blef kommunens förslag,

sekreteraren till vederbörande Minister i Kejsaredömet. Partiela ändringar i tariffen kunna likväl, om sådant af synnerliga orsaker påkallas, i ofvan angifna ordning vidtagas före utgången af den sexårsperiod, för hvilken tariffen blifvit fastställd att gälla.“

fastän upprättadt under förutsättning att gälla endast för hyresåret 1898—1899, fastställt att tillämpas för tidsperioden från den 1 juni 1898 till samma dag år 1904.

Emellertid hafva bostäder och bränsle numera fördyrats så att tariffen aldeles icke vidare motsvarar rådande förhållanden och att det, efter hvad jemväl inqvarteringsnämnden hos Stadsfullmäktige anmält, blifvit omöjligt att till de i tariffen upptagna priser anskaffa husrum med föreskrifna förnödenheter åt militären. Med anledning häraf och då äfven militären anmärkt om hyresmedlens otillräcklighet samt yrkat att erhålla inqvartering in natura, har nämnden uppgjort och till Stadsfullmäktige insändt förslag till ny inqvarteringstariff, utarbetad, enligt nämndens åsigt, i öfverensstämmelse med gängse priser. Jemfördt med gällande tariff visar detta förslag en prisförhöjning af omkring 30 %, hvilket på det belopp af vidpass 225,000 mark, hvartill inqvarteringskostnaden i staden i ungefärligt medeltal årligen uppgått, skulle motsvara en ökning af omkring 65,000 mark.

Stadsfullmäktige, som genom ett af Fullmäktige tillsatt utskott egnat förslaget noggrann granskning, kunna icke för sin del annat finna, än att förslaget är uppgjort i enlighet med närvarande priser, hvilka, efter Fullmäktiges öfvertygelse, ingalunda blifvit för högt uppskattade. Ej heller kan under de närmaste åren, för så vidt sådant öfverhufvud kan beräknas, någon återgång till billigare priser emotes.

Enär, enligt gällande författningar, kommunerna visserligen utlofvats ersättning för inqvarteringen under fredstid, men tillika bestämts, att denna ersättning skall beräknas efter den fastställda tariffen, skulle staden, i händelse icke tariffen blefve ändrad eller statsverket skulle annorledes träda emellan, altså hafva att emotse en betungande tillökning af sin utgiftsstat. Det framgår emellertid af 1882 års förordning, och har förordningen af 1897 ej heller deri gjort någon ändring, att den kostnad, som inqvarteringen förorsakar kommunerna under fredstid, bör dem ersättas och att ifrågavarande tariffer böra med beaktande häraf uppgöras. Genom dessa förordningar har erkänts, hvad tidigare redan ofta framhållits, att inqvarteringen, den der utgöres för ett allmänt statligt och icke någotkommunalt ändamål, jemväl bör med statsmedel bestridas. Hvad särskildt Helsingfors vidkommer, så förtjenar kanske att erinras äfven derom att staden redan å 1700-talet, uti resolutionen af den 20 november 1756 i anledning af riksdagsfullmäktigens för Helsingfors ansökning, utlofvats befrielse från inqvartering för den „beständiga garnisonen“ och att dessa löften blifvit uti den den 2 november 1812 i Nåder gillade och fastställda instruktio- nen för stadens nybyggnadskomité ytterligare bekräftade. För öfrigt må här ock framhållas att den stora inqvartering, som Helsingfors till åtskilnad från andra kommuner åhvälfvts, väsentligen beror derpå att åtskilliga centrala militära embets- värk äro hit förlagda.

På dessa skäl och då, såsom ofvan redan framhållits, det af de kommunala myndigheterna utarbetade förslaget till gällande inqvarteringstariff uppgjorts under

förutsättning att tariffen, på sätt då var stadgadt, skulle utfärdas blott för ett år framåt, vid hvilket förhållande det svårligen torde kunna betraktas annorlunda än såsom ett förbiseende att sagda förslag utan vidare omgång lagts till grund vid fastställandet af ifrågasvarande tariff, som har afsetts att gälla intill den 1 juni 1904, få Stadsfullmäktige, med föranledande af 5 § i åberopade Nådiga förordning af den 18 januari 1882, sådan denna § lyder i Nådiga förordningen af den 22 juli 1897, hos E. K. M:t underdånigst anhålla att E. K. M:t i Nåder behagade vidtaga åtgärd om sådan ändring af omförmälda inqvarteringstariff, som närslutna förslag närmare utvisar, att gälla från den 1 juni 1900 till samma dag år 1904.

Framhärda etc.

*Bilaga I.*

## INQVARTERINGSNÄMNDEN

i

Helsingfors.



*Helsingfors*

den 28 November 1898.

N:o 92.

*Till Herrar Stadsfullmäktige i Helsingfors.*

Emedan såväl hyrorna för bostäder i staden som äfven priset å ved under de sednaste åren stigit så mycket, att den i gällande hyrestariff fastställda ersättning alldeles icke motsvarar nu rådande prisförhållanden och det är omöjligt att till i tariffen upptagna pris anskaffa logi med dertill hörande förnödenheter åt den här förlagda ryska militären, har Nämnden, då äfven militären anmärkt om hyresmedlens otillräcklighet och därför yrkat på erhållande af inqvartering in natura, ansett sig böra om förhållandet hos Herrar Stadsfullmäktige anmäla samt tillika hemställa huruvida icke, med tillämpning af § 5 i Nådiga förordningen af den 22 juli 1897, skäl föreläge att för staden söka utvärka fastställandet af en ny tariff att gälla från den 1 Juni instundande år till den 1 Juni 1904.

För att närmare visa huru Nämnden beräknat kostnaden för qvarteren jemte värme för de skilda militära graderna, närslutes härjemte en i öfverensstämmelse med gångbara priser och gällande föreskrifter i inqvarteringsreglementet af den 19 Januari 1896 uppställd kalkyl, i grund af hvilken bilagda förslag till tariff för  $\frac{1}{6}$  1899— $\frac{1}{6}$  1904 uppgjorts.

I och för jemförelse bifogas jemväl en afskrift af den nyligen fastställda tariffen.  
På Inqvarteringsnämndens vägnar:

*M. af Enehjelm.*

*B. Sirén.*

## Bilaga II.

**Tariff** öfver de af Kejslerliga Senaten godkända hyres- och ersättningsbelopp, hvilka, i stället för qvarter in natura och dermed följande öfriga förmåner enligt Inqvarteringsreglementet af den 19 Januari 1876, skola utgifvas till den i landets städer förlagda ryska militär, eller för verkställd natura inqvartering tillkomma stadskommunerna, under hyresperioden från den 1 Juni 1898 till den 1 Juni 1904.

Motvarande klass i civil tjenst.		Helsingfors.			
		För månad.		För år.	
		<i>Fruc.</i>	<i>pt.</i>	<i>Fruc.</i>	<i>pt.</i>
II	En gift general . . . . .	367	—	4,404	—
III	” ogift ” . . . . .	333	—	3,996	—
III	” gift generallöjtnant . . . . .	294	—	3,528	—
IV	” ogift ” . . . . .	255	—	3,060	—
IV	” gift generalmajor . . . . .	255	—	3,060	—
V	” ogift ” . . . . .	220	—	2,640	—
V	” gift stabsofficer, som åtnjuter regementsbefälhafvares rättigheter . . . . .	225	—	2,700	—
VI—VIII	” ogift stabsofficer, som åtnjuter regementsbefälhafvares rättigheter . . . . .	190	—	2,280	—
VI—VIII	” gift stabsofficer, som icke åtnjuter förenämnda rättigheter . . . . .	150	—	1,800	—
VI—VIII	” ogift stabsofficer, som icke åtnjuter förenämnda rättigheter . . . . .	117	—	1,404	—
IX—X	” gift kapten eller stabskapten . . . . .	109	—	1,308	—
IX—X	” ogift ” . . . . .	82	—	984	—
XI—XII	” gift löjtnant eller underlöjtnant . . . . .	82	—	984	—
XI—XII	” ogift ” . . . . .	54	—	648	—
XI—XII	” psalmläsare . . . . .	40	—	480	—
	Ett kvarter för gendarmunderofficer . . . . .	15	—	180	—
	” ” ” 10 man underbefäl och manskap . . . . .	80	—	960	—
	<i>Anm. I.</i> Inkvarteras ett mindre antal, utgår ersättningen för hvarje man med en tiondedel ( $\frac{1}{10}$ ) af det i tariffen angifna beloppet.				
	<i>Anm. II.</i> Hyresmedel för i öfverårstjenst anstälde gifte underofficerares familjer, som åtfölja männen, utgå för hustru med lika belopp, som för en soldat, samt för hvarje				

Motsträrande Klass i civil tjänst.		Helsingfors.			
		För månad.		För år.	
		<i>Fmg.</i>	<i>pt.</i>	<i>Fmg.</i>	<i>pt.</i>
	son under 19 år och för hvarje ogift dotter med en tredjedel ( $\frac{1}{3}$ ) af samma belopp.				
	Lokal för distriktsstyrelse, för hvarje rum med två fönster . . . . .	35	—	420	—
	Lokal för Finländska Gendarmstyrelsen och styrelsen för de militära byggnaderna utom fästningarna, för hvarje rum med två fönster	30	—	360	—
	Kansli lokal för truppafdelning, Kommendantstyrelse, adjointer hos chefen för Finländska Gendarmstyrelsen, afdelningschefer vid Gendarmpolisstyrelsen för järnvägarne, Wiborgs fästningsgendarmkommando och proviantmagasin, för hvarje rum med två fönster	20	—	240	—
	Ett rum till arbetslokal vid tillfälligt behof . . . . .	120	—	—	—
	” ” bönesal vid tillfälligt behof . . . . .	120	—	—	—
	” ” för militärperson i officersgrad vid tillfälligt kommendering . . . . .	120	—	—	—
	Ett rum för vaktpost (4 man underbefäl och manskap) . . . . .	20	—	240	—
	Ett rum till rustkammare eller arkiv för ett kompani samt för adjointer hos chefen för Finländska Gendarmstyrelsen . . . . .	20	—	240	—
	Stallrum för en häst . . . . .	6	—	72	—
	<i>Anm.</i> De under förestående rubrik upptagna ersättningsbelopp utbetalas för stallrum åt fronthästar, som tillhöra kavalleri eller ridande artilleritrupp, men utfaller för ridhäst, tillhörande officer vid infanteri eller fotartilleri, endast i de fall, då sådan officer, i stället för hyresmedel, påfordrat kvarter in natura.				

Helsingfors, af Militieexpeditionen i Kejsrerliga Senaten för Finland, den 25 Oktober 1898.

Enligt befallning:  
*Axel Rikberg.*

Afskriftens riktighet bestyrker: Helsingfors, å Inqvarteringsnämnden den 16 Oktober 1898.

Ex officio:  
*B. Siren.*

## Bilaga III.

**Förslag till tariff** å hyres- och ersättningsbelopp, hvilka i stället för kvarter in natura och dermed följande inkvarteringsförmåner enligt inkvarteringsreglementet af den 19 Januari 1876, skola utgifvas till den i Helsingfors förlagda ryska militär, eller för verkställd natura inkvartering tillkommer staden, under hyresperioden från den 1 Juni 1899 till den 1 Juni 1904.

Motvarande klass i civil tjänst.		Helsingfors 1899—1904.			
		per månad		per år	
		Fmk.	7 $\frac{1}{2}$ .	Fmk.	7 $\frac{1}{2}$ .
II	En gift general . . . . .	456	—	5,472	—
”	” ogift d:o . . . . .	405	—	4,860	—
III	” gift generallöjtnant . . . . .	360	—	4,320	—
”	” ogift d:o . . . . .	300	—	3,600	—
IV	” gift generalmajor . . . . .	300	—	3,600	—
”	” ogift d:o . . . . .	270	—	3,240	—
V	” gift stabsofficer, som åtnjuter regementsbefälhafvares rättigheter . . . . .	270	—	3,240	—
”	” ogift stabsofficer, som åtnjuter regementsbefälhafvares rättigheter . . . . .	235	—	2,820	—
VI—VIII	” gift stabsofficer, som icke åtnjuter förenämnda rättigheter . . . . .	200	—	2,400	—
”	” ogift stabsofficer, som icke åtnjuter förenämnda rättigheter . . . . .	150	—	1,800	—
IX—X	” gift kapten eller stabskapten . . . . .	144	—	1,728	—
”	” ogift d:o . . . . .	100	—	1,200	—
XI—XII	” gift löjtnant eller underlöjtnant . . . . .	100	—	1,200	—
”	” ogift d:o . . . . .	67	50	810	—
”	” psalmläsare . . . . .	40	—	480	—
”	Ett kvarter för gendarmunderofficer . . . . .	35	—	420	—
”	” kvarter för 10 man underbefäl och manskap . . . . .	125	—	1,500	—

*Anm. I.* Inkvarteras ett mindre antal, utgår ersättningen för hvarje man med en tiondel ( $\frac{1}{10}$ ) af det i tariffen angifna beloppet.

*Anm. II.* Hyresmedel för i öfverårstjänst an-



Motsvarande klass i civil tjänst.	Helsingfors 1899—1904.			
	per månad		per år	
	<i>Fmk.</i>	<i>pt.</i>	<i>Fmk.</i>	<i>pt.</i>
stälde gifte underofficerares familjer, som åtfölja männen, utgå för hustru med lika belopp som för en soldat, samt för hvarje son under 19 år och för hvarje ogift dotter med en tredjedel ( $\frac{1}{3}$ ) af samma belopp.				
Lokal för distriktsstyrelse, för hvarje rum med två fönster . . . . .	40	—	480	—
Lokal för Finländska Gendarmstyrelsen och styrelsen för de militära byggnaderna utom fästningarna, för hvarje rum med två fönster . . . . .	40	—	480	—
Kansli-lokal för truppafdelning, Kommendantstyrelse, adjointer hos chefen för Finländska Gendarmstyrelsen och afdelningschefer vid Gendarmstyrelsen för jernvägarne, för hvarje rum med två fönster . . . . .	35	—	420	—
Ett rum hörande till lokal för judisk synagoga . . . . .	35	—	420	—
„ d:o för militärperson i officersgrad vid tillfällig kommendering . . . . .	120	—	—	—
„ d:o vid tillfälligt behof af embetslokal eller bönesal . . . . .	120	—	—	—
Stallrum för en häst . . . . .	6	—	72	—
<i>Anm.</i> De under förestående rubrik upptagna ersättningsbelopp utbetalas för stallrum åt fronthästar, som tillhöra kavalleri- eller ridande artilleritrupp, men utfaller för ridhäst, tillhörande officer vid infanteri- eller fotartilleri, endast i de fall då sådan officer, i stället för hyresmedel, påfordrat kvarter in natura.				

Helsingfors å Inkvarteringsnämnden den 22 November 1898.

*M. af Enchjelm.*

*B. Siren.*

## Bilaga IV.

**Kalkyl**, enligt hvilken förslaget till hyrestariff för den i Helsingfors stad förlagda ryska militären blifvit för åren 1899—1904 beräknad.

Motsvarande klass i civil tjänst.	Militära grader.	Summa beräknad kostnad.		För 1899—1904 föreslås i hyresmedel.	
		<i>Från</i>	<i>på</i>	<i>Från</i>	<i>på</i>
II	General, gift, 9 boningsrum à 450 mark med tambur och kök . . . . . 4,050: — 1 betjent rum . . . . . 300: — stall för 5 hästar 72 mark per häst . . . . . 360: — 2 lider à 75 mark . . . . . 150: — 56,5 kubik met. björkved à 7 mark per k. m. . . . . 395: 50 37,7 k. m. barrved à 6 mark . . . . . 226: 20	5,481	70	5,472	—
„	General, ogift, 8 boningsrum à 450 mark med tambur och kök . . . 3,600: — 1 betjent rum . . . . . 300: — stall och lider . . . . . 510: — 50,3 k. m. björkved . . . . . 352: 10 37,7 k. m. barrved . . . . . 226: 20	4,988	30	4,860	—
III	Generallöjtnant, gift, 7 boningsrum à 450 mark med tambur och kök 3,150: — 1 betjent rum . . . . . 300: — stall för 4 hästar . . . . . 288: — 1 lider . . . . . 75: — 44 k. m. björkved . . . . . 308: — 37,7 k. m. barrved . . . . . 226: 20	4,347	20	4,320	—
„	Generallöjtnant, ogift, 6 boningsrum à 450 mark med tambur och kök 2,700: — 1 betjent rum . . . . . 300: — stall och lider . . . . . 363: — 37,7 k. m. björkved . . . . . 263: 90 37,7 k. m. barrved . . . . . 226: 20	3,853	10	3,600	—

Motvarande klass i civil tjänst.	Militära grader.	Summa beräknad kostnad.		För 1899—1904 föreslås i hyresme- del.	
		Fmk	µ	Fmk	µ
IV	Generalmajor, gift, 6 boningsrum å 450 mark med tambur och kök . . . 2,700: — 1 betjent rum . . . . . 300: — stall för 3 hästar . . . . . 216: — 1 lider . . . . . 75: — 37,7 k. m. björkved . . . . . 263: 90 37,7 k. m. barrved . . . . . 226: 20	3,781	10	3,600	—
”	Generalmajor, ogift, 5 boningsrum å 450 mark med tambur och kök 2,250: — 1 betjent rum . . . . . 300: — stall och lider . . . . . 291: — 31,4 k. m. björkved . . . . . 219: 80 37,7 k. m. barrved . . . . . 226: 20	3,287	—	3,240	—
V	Stabsofficer med regementsbefälhafvare rättig- heter, gift, 5 boningsrum å 450 mark med tambur och kök . . . 2,250: — 1 betjent rum . . . . . 300: — stall för 3 hästar . . . . . 216: — 1 lider . . . . . 75: — 31,4 k. m. björkved . . . . . 219: 80 37,7 k. m. barrved . . . . . 226: 20 44,626 kg ljus å 1 mark 60 p. . . 71: 40	3,358	40	3,240	—
”	Stabsofficer med regementsbefälhaf- vares rättigheter, ogift, 4 bonings- rum å 450 mark med tambur och kök . . . . . 1,800: — 1 betjent rum . . . . . 300: — stall och lider . . . . . 291: — 25,13 k. m. björkved . . . . . 175: 91 37,7 k. m. barrved . . . . . 226: 20 44,626 kg ljus . . . . . 71: 40	2,864	51	2,820	—
VI—VIII	Stabsofficer, som ej åtnjuter regements- befälhafvare rättigheter, gift, 4 boningsrum å 450 mark med tam- bur . . . . . 1,800: — rum för betjening och kök . . . 300: — Transport 2,100: —				

Motsvarande klass i civil tjänst.	Militära grader.	Summa beräknad kostnad.		För 1899—1904 föreslås i hyresmedel.	
		Små.	gul.	Små.	gul.
VI—VIII	Transport 2,100: —				
	25,13 k. m. björkved . . . . .	175: 91			
	18,84 k. m. tallved . . . . .	113: 04			
	44,626 kg ljus . . . . .	71: 40			
	1/2 lider . . . . .	37: 50	2,497 85		2,400 —
IX—X	Stabsofficer, som ej åtnjuter regementsbefälhafvares rättigheter, ogift, 3 bopingsrum å 400 mk med tambur	1,200: —			
	rum för betjening och kök . . . . .	300: —			
	18,84 k. m. björkved . . . . .	131: 88			
	18,84 k. m. tallved . . . . .	113: 04			
	44,626 kg ljus . . . . .	71: 40	1,853 82		1,800 —
" IX—X	Kapten och Stabskapten, gift, 3 bopingsrum å 400 mark	1,200: —			
	rum för betjening och kök . . . . .	300: —			
	18,84 k. m. björkved . . . . .	131: 88			
	9,42 k. m. tallved . . . . .	56: 52			
	22,313 kg ljus . . . . .	35: 70	1,761 60		1,728 —
" IX—X	Kapten och Stabskapten, ogift, 2 bopingsrum å 400 mark	800: —			
	rum för betjening och kök . . . . .	300: —			
	12,56 k. m. björkved . . . . .	87: 92			
	9,42 k. m. barrved . . . . .	56: 52			
	22,313 kg ljus . . . . .	35: 70	1,317 64		1,200 —
XI—XII XIII—XIV	Löjtnant och Underlöjtnant, gift, 2 bopingsrum å 400 mark	800: —			
	rum för betjening och kök . . . . .	300: —			
	12,56 k. m. björkved . . . . .	87: 92			
	9,42 k. m. barrved . . . . .	56: 52			
	22,313 kg ljus . . . . .	35: 70	1,317 64		1,200 —
" XI—XII XIII—XIV	Löjtnant och Underlöjtnant, ogift, 1 bopingsrum . . . . .	400: —			
	Transport 400: —				

Motsvarande klass i civil tjänst.	Militära grader.	Summa beräknad kostnad.		För 1899—1904 föreslås i hyresme- del.	
		<i>Från</i>	<i>til</i>	<i>Från</i>	<i>til</i>
	Transport 400: —				
	rum för betjening och kök . . . 300: —				
	6,28 k. m. björkved . . . . . 43: 96				
	9,42 k. m. barrved . . . . . 56: 52				
	22,313 kg ljus . . . . . 35: 70				
	1/2 lider . . . . . 37: 50	873	68	810	—
	Ett kvarter för gendarm underofficer, 1 boningsrum à 360 mark . . . 360: —				
	6,28 k. m. björkved . . . . . 43: 96				
	0,72 k. m. barrved till matkokning 4: 32				
	1,18 k. m. barrved till brödbakning 7: 08				
	25,5 kg halm à 9,2 . . . . . 2: 35				
	2,23 kg ljus . . . . . 3: 57				
	remont af säng samt madrass och dynöfverdrag . . . . . 2: —	423	28	420	—
	Ett eldadt kvarter för 10 man, 3 större boningsrum, à 30 mark per månad 1,080: —				
	1 kök . . . . . 240: —				
	18,84 k. m. björkved . . . . . 131: 88				
	7,1 k. m. barrved till matkokning 42: 60				
	255 kg halm . . . . . 23: 46				
	22,31 kg ljus . . . . . 35: 70				
	remont af 10 sängar samt ma- drass och dynöfverdrag . . . . 20: —	1,573	64	1,500	—
	Ett kanslirum för trupp eller underaf- delning . . . . . 375: —				
	6,28 k. m. björkved . . . . . 43: 96	418	96	420	—
	Ett rum hörande till embetslokal för centrala militära embetsverk . . 450: —				
	6,28 k. m. björkved . . . . . 43: 96	493	96	480	—
	Ett rum hörande till lokal för Judisk synagoga . . . . . 375: —				
	6,28 k. m. björkved . . . . . 43: 96	418	96	420	—
	Ett rum för militärperson i officersgrad vid till- fällig kommandering per månad . . . . 120 —	120	—	120	—
	Stallrum för en häst per år . . . . . 72 —	72	—	72	—

**Anmärkningar.**

1. Det för närvarande gångbara priset för bättre lokaler varierar, i förhållande till lokalernas läge och snygghet, emellan 400 och 500 mark per rum.
2. Stall och lider måste skildt upphyras.
3. För lokaler till militär förvaltningar och kanslier samt till Judisk synagoga äfvensom till bostad för underbefäl och manskap betingas högre hyra än vanligt, af orsak att sådana lokaler i allmänhet illa medfaras af de inqvarterade samt förty erfordra ständig och kostsam remont.
5. Till lokalen för 10 ogifta beräknas ett kök.  
För sådana kök uti byggnader, afsedda för arbetsklassen, fordras alltid skild hyra till ungefär samma belopp, som ett mindre boningsrum.
6. I förslaget till hyrestariff för åren 1899—1904 hafva hyresbeloppen för att underlätta de månatliga utbetalningarna af hyresmedlen blifvit i de flesta fall jemnade till hela mark.

## Bilaga V.

**Tablå** utvisande den ungefärliga skilnaden per månad i hyresmedel enligt nu gällande tariff och den af Inqvarteringsnämnden föreslagna nya tariffen, uppställd efter 1898 års inqvartering.

	1898 års tariff.		Föreslagen ny tariff.	
	<i>Fr.</i>	<i>rt.</i>	<i>Fr.</i>	<i>rt.</i>
3 gifta Generallöjtnanter . . . . .	882	—	1,080	—
3 " Generalmajorer . . . . .	765	—	900	—
5 " Regementschefer, öfverstar . . . . .	1,125	—	1,350	—
1 ogift d:o d:o . . . . .	190	—	235	—
18 gifta stabsofficerare . . . . .	2,700	—	3,600	—
6 ogifta d:o . . . . .	702	—	900	—
37 gifta kaptener och stabskaptener . . . . .	4,033	—	5,328	—
9 ogifta d:o d:o . . . . .	738	—	900	—
8 gifta löjtnanter och underlöjtnanter . . . . .	656	—	800	—
26 ogifta d:o d:o . . . . .	1,404	—	1,755	—
1 psamläsare . . . . .	40	—	40	—
2 gendarmer . . . . .	30	—	70	—
18 gift underbefäl . . . . .	288	—	450	—
55 barn . . . . .	146	—	229	—
38 ogift underbefäl . . . . .	304	—	475	—
39 rum för embetsverk . . . . .	1,365	—	1,560	—
6 d:o . . . . .	180	—	240	—
4 d:o för kansli, arkiv eller rustkammare . . . . .	80	—	140	—
	15,628	—	20,052	—
Då den här förlagda garnison icke nämnvärdt varierar, erhålles kostnaden för året genom att multiplicera dessa summor med 12, som då ger . . . . .	187,636	—	240,624	—
hvarför skilnaden per år gör 52,988 mark.				

.....  
Helsingfors, Tidnings- & Tryckeri-aktiebolagets tryckeri. 1899.  
.....



*Utskottsbetänkande N:o 2 i fråga om särskilda förändringar i stadsplanen.*

Vid behandlingen af utskottets tidigare betänkande angående särskilda föreslagna ändringar i gällande stadsplan (se Stadsfullmäktiges tryckta handlingar n:o 35 för 1897) hafva Stadsfullmäktige, med anledning af de anmärkningar herr L. Mechelin i en ingifven skrift (se tryckta bilagan till nämnda bet.) framställt emot förslaget till ny stadsplan för 6:te och 7:de stadsdelarna, vid sammanträde den 25 Januari 1898 beslutit att återremittera ärendet i denna del till utskottet med uppdrag att ingå i granskning af herr Mechelins framställning samt inkomma till Fullmäktige med utlåtande ej mindre däröfver än ock angående ett vid ärendets behandling hos Fullmäktige väckt förslag om anläggande af en esplanad eller boulevard uti ifrågavarande stadsdelar. Och beslöto Fullmäktige derjemte att utskottet skulle kompletteras med herr Mechelin och förste stadsläkaren, professorn Sucksdorff.

Sedermera hafva Stadsfullmäktige den 17 maj 1898, i anledning af en utaf utskottet till Fullmäktige aflåten framställning, i princip uttalat sig derhän, att det i nu gällande stadsplan till fabriksomter afsedda området uti 6:te och 7:de stadsdelarna, såvidt detsamma är odisponeradt, åtminstone till hufvudsaklig del icke borde för detta ändamål användas, äfvensom åt ett särskildt utskott uppdragit ej mindre att uppgöra förslag till byggnadsordning för fabriks- samt magasins- och upplagsplatser i staden än föreslå de områden, som för dylika platser finge upplåtas.

Då herr Mechelins framställning i hufvudsak går ut på att hela den ännu obebyggda delen af 7:de stadsdelen skulle indelas i mindre tomter om 1,000 à 1,200 m<sup>2</sup>, afsedda att bebyggas med hus för en à två familjer, hvilka hus helst borde vara uppförda af sten samt försedda med trädgårdar, har utskottet anställt förnyade undersökningar i syfte att utreda möjligheten och lämpligheten att, i vidsträcktare mån än hvad utskottet uti sitt tidigare i ämnet afgifna betänkande föreslagit, å ifrågavarande område af 6:te och 7:de stadsdelarna bereda plats för dylika villatomter. Såsom resultat af

dessa undersökningar har framgått, att villabyggnader af den art herr Mechelin tänkt sig, d. v. s. uppförda af sten samt afsedda för en eller två familjers behof, i händelse vid desammas uppförande nödig hänsyn skall tagas till här rådande klimatologiska förhållanden, blifva kostsamma och därför egna sig till bostäder endast för förmögna personer samt att jemväl kostnaderna för villabyggnadernas omgifvande med planteringar i denna trakt komme att ställa sig öfvermåttan höga i betraktande af områdets oländiga och bergiga beskaffenhet, hvilken nödvändiggjorde först betydande planeringsprängningar för beredande af tillträde till tomterna från angränsande gator samt derefter anskaffande af stora kvantiteter fyllnadsjord för de tilltänkta planteringarne. Ej heller synes utskottet behofvet af villatomter vara så stort, att icke detsamma för en längre tid framåt vore fullt tillgodosedt genom den villastadsdel, som enligt Drätselkammarens, af utskottet i denna del förordade förslag skulle förläggas till kvarteren n:ris 179 och 182, hvarest terrängförhållandena jemväl äro för ändamålet lämpligare. Skulle likväl i en framtid nämnda villaområde visa sig icke förslå för behofvet, torde svårighet ej möta att då i trakten af Tölö bereda rum för ytterligare anläggningar af ifrågavarande slag.

Jemte det tanken på att härstädes anordna villatomter till större antal än sådant i utskottets tidigare förslag förordats förty torde böra öfvergifvas, hvarom äfven förslagsställaren sjelf, med afseende å det resultat, hvartill utskottets undersökning ledt, numera förenat sig, medger utskottet deremot gerna önskligheten af att särskilda, från den allmänna byggnadsordningen afvikande bestämningar blefve utfärdade beträffande bebyggandet af ifrågavarande område. Onekligen vore det beklagligt om denna vackra, emellan Brunnsparken på ena sidan och den föreslagna villastadsdelen på den andra belägna del af staden, vidt synlig som den dertill är från hafvet, skulle få bebyggas på enahanda sätt, som exempelvis särskilda områden af 4:de och 5:te stadsdelarne samt Berghäll, hvarest stillösa trähus, omvexlade med stora hyreskaserner, erbjuda en i estetiskt afseende föga tilltalande anblick. Till förekommande häraf skulle äfven utskottet tillstyrka att för hela det område, som omslutes af Ärtholms-, Styrmans-, Fabriks-, Skeppare-, Bergmans-, Ulrikas-, Park-, Hafs- och Strandgatorna, skulle utfärdas särskilda föreskrifter, innehållande förbud mot att bebygga sagda område med bostadshus af trä och mot att der uppföra byggnader, öfverstigande viss höjd, jemte det å andra sidan kunde medgifvas åtskilliga, af husens material och relativa litenhet betingade lindringar i sådana konstruktionsbestämningar, som stegra byggnadskostnaden. En större frihet i afseende å tomternas delning och sammanslagning kunde jemväl införas, egnad att underlätta områdets bebyggande och särskildt att befordra den byggnadsverksamhet som afser, icke spekulation, utan det egna behofvet. På sätt inom Fullmäktige föreslagits, kunde äfven, för att förläna trakten ett ökad behag, en boulevard härstädes anläggas genom att Fabriks-gatan skulle förses med trädplanteringar.

Enär, sedan nu anförda bestämningar emanerat, de stadsbor, som önskade uppföra hus, afsedda blott för deras eget bostadsbehof, hade tillfälle till att förvärfva

enkom för sådant ändamål afsedda tomter inom de kvarter, som äro belägna inom berörda gator, äfvensom villatomterna vester om Skepparegatan föga torde röna efterfrågan innan trakten öster om nämnda gata blifvit bebyggd, före hvilken tidpunkt ock ett förmånligt pris för dessa villatomter knapt torde kunna påräknas, skulle, efter utskottets tanke, anledning icke vara att redan nu ingå med framställning om införandet i stadsplanen af alla de ändringar, som anläggandet af den föreslagna villastadsdelen i kvarteren n:ris 179 och 182 skulle betinga, utan kunde dermed få anstå till dess att vid utarbetandet af planen öfver villastadsdelen i detalj den erfarenhet beträffande tomternas lämpliga storlek, läge m. m. kunde tillgodogöras, som tilläfventyrs under tiden vunnits vid bebyggandet af kvarteren öster om Skepparegatan.

Sedan utskottet senast aflemnade yttrande i föreliggande ärende, har med eganderättsförhållandena uti ifrågavarande område den förändring inträffat, att staden genom byte med Spårvägs- och Omnibusaktiebolaget återförvärfvat den af bolaget tidigare innehafda tomten n:o 28 vid Fabriksgatan. Derjemte hafva Stadsfullmäktige hos Kejs. Senaten anhållit att Statsverket ville, till underlättande af den ifrågasatta regleringen, i utbyte mot tomten n:o 19 vid Petersgatan, som upplåtits till vedgård åt Gardesbataljonen, mottaga ett område å Kampmalmen invid Fredriks-gatans förlängning, men på denna anhållan har något svar ännu icke hunnit meddelas. Beträffande det af herr Mechelin väckta förslaget att söka till staden återförvärfva de af Helsingfors Elektriska Belysnings aktiebolag disponerade tomterna vid Hafsgatan, så torde detta förslag i anseende till de stora kostnader, som å bolagets anläggningar derstädes nedlagts, måsta förfalla.

På grund af hvad utskottet dels nu, dels i sitt tidigare uti ärendet afgifna betänkande haft äran anföra, får utskottet vördsamt föreslå att Stadsfullmäktige ville besluta:

*att godkänna det af Drätselkammaren insända förslaget till ändringar i stadsplanen för 6:te och 7:de stadsdelarna med de af utskottet förordade afvikelser från förslaget samt anmoda Drätselkammaren att låta uppgöra och till Fullmäktige inkomma med sådan definitiv plan öfver området, som erfordras för att nådig stadfästelse å ändringarna i stadsplanen må kunna utverkas, dock att å planen för den tillernade villastaden endast hufvudgatorna upptagas, men indelningen i kvarter och tomter tillsvidare lemnas beroende;*

*att åt Drätselkammaren uppdraga att, sedan omordade ändringar i stadsplanen faststälts, med egarene af tomterna inom det reglering*

*underkastade området i 7:de stadsdelen underhandla om regleringens genomförande samt med förslag derom sedermera till Fullmäktige inkomma; samt*

*att åt ett af Fullmäktige tillsatt särskildt utskott öfverlemna uppgörandet af förslag till sådana från stadens allmänna byggnadsordning i erforderliga delar afvikande bestämmingar beträffande ifrågavarande område, som kunna erfordras för att ernå dess ändamålsenliga bebyggande i öfverensstämmelse med hvad ofvan derom uttalats.*

Helsingfors, i mars 1899.

**Alfred Norrmén.**

**L. Mechelin.  
Paul Sinebrychoff.  
Karl Söderman.**

**Gustaf Nyström.  
Wilhelm Sucksdorff.  
O. Th. Widerholm.**

*Utskottsbetänkande i fråga om stadsplan för villaområdena Eko, Surutoin och Ås, de s. k. Janssonska odlingarna och delar af villaområdet Wallgård.*

Sedan Drätselkammaren jemte skrifvelse af den 29 september 1898 till Stadsfullmäktige insändt en af Byggnadskontoret uppgjord plan till anläggandet af en ny stadsdel, bestående af villaområdena Eko, Surutoin och Ås, de s. k. Janssonska odlingarna och delar af villaområdet Wallgård, beslöto Fullmäktige vid sammanträde den 11 derpåföljande oktober att öfverlemna sagda ärende till handläggning af ett utskott, hvari undertecknade såsom ledamöter invaldes, hvilket utskott erhöi i uppdrag äfven att granska de föreslagna gatunamnen samt vid förslagets pröfning meddela sig med Brandkommissionen. Tillika anmodade Fullmäktige Helsovårdsnämnden att afgifva och till utskottet insända utlåtande i ärendet äfvensom Drätselkammaren att låta uppgöra längdprofiler till de redan planerade gatorna å området Berghäll.

Drätselkammarens omförmälda skrifvelse samt Helsovårdsnämndens af Stadsfullmäktige infordrade utlåtande, hvilket utskottet numera fått emottaga, äro af följande lydelse:

## DRÄTSELKAMMAREN

i

Helsingfors,

den 29 September 1898.

*Till Helsingfors Stadsfullmäktige.*

N:o 208.

Byggnadskontoret, som under en följd af år varit sysselsatt med uppgörande af plan till en ny stadsdel å villaområdena Eko, Surutoin, Janssonska odlingarna, Ås och delar af Wallgård, har numera slutfört detta arbete och till Drätselkammaren inlemnat kopia af härvid tillkommen karta jemte gatuprofiler. Och anför Byggnadskontoret uti dess stadsplansförslaget åtföljande skrifvelse bland annat, att kontoret i främsta rummet sökt genom raka och breda hufvudgator förbinda särskilda mera betydande trafikcentra med hvarandra, såsom Sörnäs och Tölö områdena samt fabriks-

qvarteren å Janssonska odlingarna med tionde stadsdelen. Den förra förbindelsen skulle ernås längs den 24 meter breda och cirka 1,5 kilometer långa Helsingegatan, hvilken från området Ås invid spårvägens nuvarande slutpunkt sträcker sig i rak linie genom den s. k. Josafatsdalen norrom Diakonissanstaltens tomt under jernvägsbanken till Djurgårdsvägen och vidare längs denna väg till Vestra chausséen. Den senare förbindelsen åter skulle förmedlas af den med Karlavägen benämnda gatan samt den närmast Östra chausséen belägna delen af femte linien. Och äro hvardera dessa hufvudstråtar, såsom af kartan närmare framgår, projekterade att förses med trädplanteringar. Omkring dessa tvenne hufvudtrafikleder hafva de öfriga gatorna med afseende fäst å terrängformationen grupperats och balanserats; samt har för undvikande af altför dryga planeringskostnader af såväl gator som tomter i denna, hufvudsakligen för billiga arbetarebostäder afsedda stadsdel vid balanseringen af gatorna stigningsförhållanden af ända till 1 : 9 kommit till tillämpning, hvarjemte å särskilda ställen dubbelgator eller uppfarter till högre belägna tomter bliivit föreslagna. Genom dessa anordningar skulle erhållas 388 bostads- samt 14 fabriks- och upplagstomter, af hvilka emellertid enligt Byggnadskontorets förmenande borde för stadens räkning reserveras 15 bostads- och 2 upplagstomter.

Tillika föreslår Byggnadskontoret att det nu till indelning i tomter projekterade området skulle införlifvas med förstaden Berghäll, äfvensom att, då den föreslagna förstaden hufvudsakligen komme att bebyggas af stadens arbetarebefolkning, hvilken i regeln icke skulle ega tillgångar att inlösa tomter, dessa måtte på enahanda villkor som tomterna i Berghäll utarrenderas på 30 års tid.

Då Drätselkammaren tagit föreliggande stadsplans indelning till granskning, har Kammaren främst kommit till den öfvertygelse, att Byggnadskontoret löst den svåra uppgiften att af denna den mest ojämna terräng i stadens omgifningar bilda en stadsdel på ett i all hufvudsak riktigt och tillfredsställande sätt. Obestriddigen är det just å dessa stadens marker fabriksanläggningar i främsta rummet böra komma till utförande och der för den skull äfven arbetareqvarteren blifva lämpligast förlagda. Stadens naturliga utveckling har för resten redan fastslagit detta sakförhållande. Att nu för ifrågavarande bergsområde uppgöra något stadsplansprojekt för placering af enskilda bostäder och villor här och där på de högsta bergsklackarna samt till dem leda vägar i krökningar längsmed bergsslutningarna vore en misshushållning med mark och onyttiga gatu- eller vägplaneringar, hvilken hvarken rådande stora efterfrågan å jernförelse billiga bostadstomter eller stadens ekonomiska förmåga kunde medgifva. Om någonstädes måste derföre här den sedvanliga stadsindelningen i mer eller mindre reguliera geometriska figurer finna sin riktiga tillämpning. Och att Byggnadskontoret, utgående ifrån denna synpunkt af saken, fyllt uppgiften med största skicklighet och öfverallt tagit nödig hänsyn till terrängens ojämnheter torde ej af en noggran och opartisk granskare kunna förnekas. Det kan visserligen vid första ögonkastet synas rätt skrämmande, att Byggnadskontoret vid gatornas balansering tillåtit sig användande af så skarpa stigningar som 1 : 9, hvilka endast med

måttliga lass kunna befaras och som tillochmed för fotgängare kunna blifva tröttsamma, men är härvid att observeras, att dessa de skarpaste och dem närmast branta stigningar icke förekomma på de betydligare trafikstråtarna, som tvärtom förete jemförelsevis jemna profiler, utan endast å gator af mindre betydelse, å hvilka knappast annan åkdonsrörelse är att emotse än framforslande af flyttgods, brännved och ett och annat köpmanscoli. Skulle man icke vid gatubalanseringen så följa terrängen åt, som Byggnadskontoret det gjort, skulle man såväl i och för gatuplaneringarna som i all synnerhet för tomternas bebyggande komma till så onaturligt djupa insprängningar i terrängen, att hela området bebyggande för en lång tid framåt skulle måste anses för omöjligt.

Ehuru Drätselkammaren således för sin del vill i hufvudsak godkänna Byggnadskontorets ifrågavarande stadsplansindelning, kan Kammaren dock icke underlåta att dertill föreslå några kompletteringar och göra några detaljmärkningar. Sålunda borde å förslaget såsom en fabriktomt upptagas det triangelformiga området emellan Östra chausséen, 2:dra linien och Broholmsgatans förlängning till denna linie, hvilket skulle till Spårvägs- och Omnibusaktiebolaget afträdas i utbyte mot tomt N:o 28 vid Fabriksgatan, äfvensom området vesterom nyssnämnda Broholmsgatas förlängning till gränsen emot Djurgårdsvillan N:o 1 öfverföras såsom en eller två villatomter till Djurgården. Ehuru den nya stadsdelen skulle komma att stöta till Djurgården å ena sidan och till Aspås plantering i 10:de stadsdelen å den andra, och oaktadt Byggnadskontoret inne uti densamma föreslagit, förutom ett torg och tomt för en kyrka, tvenne planterade platser, håller Drätselkammaren före att behovet af öppna platser och sqväer härmed icke vore fylldt, utan borde enligt Drätselkammarens förmenande åtminstone kvarteret N:o 339 ytterligare uppoffras till öppen lekplats eller plantering. Som Drätselkammaren vid mätning å kartan med passare af de med träd försedda gatornas bredd icke å alla dessa gator funnit denna bredd uppgå ända till 24 meter, men en mindre bredd å en planterad gata icke förefaller Kammaren lämplig, emedan träden skulle komma husen för nära och hindra tillträdet af ljus och luft, ville Kammaren förorda att nämnda bredd för ifrågavarande gator skulle öfverallt strikte iakttagas. Äfven emot gatornas benämning kan Kammaren ej underlåta att göra anmärkning. Enligt Kammarens mening äro stadens gator redan nu mer än önskligt är försedda med indifferent mans- och qvinnodopnamn, hvarföre Kammaren ej kan finna en så betydande tillökning af dylika gatunamn, som Byggnadskontoret nu föreslagit, synnerligen lyckad. Då en del gator uti den nuvarande förstaden Berghäll uppkallats efter landets store män, och familjenamn således kommit till användning, har Drätselkammaren trott att systemet kunde vidare i så måtto anlitas, att gatorna i den nya stadsdelen erhöles namn efter personer, hvilka i betydligare mån gjort sig förtjenta af stadens hågkomst, främst stadens större donatorer. Dessutom borde alla förefintliga platsnamn, bland andra namnen å villaområdena, bibehållas. Sålunda skulle Drätselkammaren föreslå att följande gatunamn: Elnagatan, Karlavägen, Leogatan, Eliasgatan, Josuagatan, Gabrielsgränd, Ali-

nagatan, Violagatan, Karingatan, Danielsgatan, Isaksgatan, Evagatan, Jakobsgatan och Estergatan skulle utbytas mot t. ex. Engelsgatan, von Beckersgatan, Elsgatan, Olandersgatan, Lampasgatan, Thilensgatan, Kiseleffsgatan, Sedmigradskysgatan, Brummersgatan, Arrosinsgatan, Borgströmsgatan, Ehrenströmsgatan, Arnellsgatan och Vattenborgsgatan. Namnet Karamsinsgata torde böra reserveras för Tölö blifvande stadsdel. Benämningen Kullervogatan borde utbytas mot Åsgatan, och borde de vid denna gata projekterade trädplanteringarna antingen helt och hållet bortlemnas eller intagas på gatan såsom vid öfriga föreslagna boulevarder och icke placeras inom tomterna, af hvilken anordning olägenheterna märkbart framträda vid t. ex. Bergmansgatan. Såsom en brist uti det föreliggande förslaget måste slutligen påpekas, att planen icke indelats i stadsdelar. Till en stadsdel torde området vara för stort, hvarföre Drätselkammaren ock får föreslå, att det skulle indelas i tvenne sådana d. v. s. i en 11:te och 12:te stadsdel.

Den af Byggnadskontoret utelemnade stadsdelsindelningen torde emellertid icke, att döma af Byggnadskontorets förslaget åtföljande, här nedan relaterade skrifvelse, bero på något förbiseende. Enligt bemälda kontors förslag skulle det nya stadsområdet förenas med förstaden Berghäll och tomterna derstädes på enahanda villkor som i sagda förstad utarrenderas på 30 års tid. Byggnadskontoret synes uppenbarligen icke hafva tänkt sig nödvändigheten af högvederbörlig fastställelse af den nya stadsplan, då sådant ej heller utverkats för jordområdet Berghäll, å hvilket likväl under årens lopp, ehuru i strid emot Stadsfullmäktiges ursprungliga afsigt och beslut, gatorna planerats, försetts med vatten- och kloakledningar samt området blifvit bebygdt såsom en verklig stadsdel. Att samma så att säga illegala förhållande kunde vidare utsträckas till de vidsträckta marker, hvilka nu blifvit i verkligheten till en fullständig stadsplan indelade, kan Drätselkammaren icke föreställa sig såsom en möjlighet. Antingen bostads- och fabriksomterna i den nya förstaden komma att utgifvas på arrende eller försäljas eller hvardera dessa sätt för deras utgifvande anlitas, emot hvilket förfarande Drätselkammaren icke kan finna något lagligt hinder och hvarom Kammaren utber sig att framdeles i sinom tid göra hemställan, så måste väl hos Hans Kejs. Majestät nu utverkas behörig fastställelse å den projekterade stadsplanen. Ett annat förfarande vore också från rent praktisk och ekonomisk synpunkt mer än obetänkt, då ju afsigten är att fortgå såsom härtills med gatuplanering på ifrågavarande område och derstädes etablera en bestående stadsdel, hvarå fastställelse möjligen i framtiden alls icke eller endast med väsentliga, såväl staden som tomtdisponenterna betungade förändringar kunde erhållas. Skall emellertid fastställelse å den nya stadsdelen och deri ingående, redan bebyggda område af Berghäll utverkas, måste projektet i så måtto kompletteras, att för de redan planerade gatorna i Berghäll upprättas längdprofiler. Under nyss förutsatt eventualité bör äfven Helsovårdsnämndens yttrande öfver stadsplanen inhemtas.

Då Drätselkammaren förutsätter att Stadsfullmäktige vid granskning af pro-



jektet kunna hafva vissa förändringsförslag att dervid göra, har Kammaren nu icke velat taga Byggnadskontorets arbetskrafter i anspråk med uppgörande af nya ritningar, hvori de af Kammaren nödig befunda tilläggen och anmärkningarna skulle beaktas, innan Kammaren till Stadsfullmäktige insände projektet, utan har Kammaren, äfven med afseende å ärendets brådskande beskaffenhet, i det daglig efterfrågan å tomter för stadens arbetarebefolkning förekommer, trott sig redan uti förslagens nuvarande skick böra öfversända detsamma till Fullmäktiges granskning, hvarefter och sedan Stadsfullmäktige inhemtat Helsovårdsnämndens yttrande i ärendet samt tagit under ompröfning häraf tilläfvventyrs föranledande åtgärder och ändringar i förslaget, detsamma kunde å Byggnadskontoret till sådan slutlig form omarbetas, att det derefter vore färdigt att af Stadsfullmäktige till Hans Kejs. Majestät i och för fastställelse inlemnas.

På Drätselkammarens vägnar:

**G. von Christerson.**

*Th. Tallqvist.*

## HÄLSOVÅRDSNÄMDEN

i

**Helsingfors.**



*Helsingfors*  
den 30 januari 1899.

*Till Helsingfors Stadsfullmäktige.*

N:o 8.

Med anledning af att det af Byggnadskontoret uppgjorda förslaget till plan för en ny stadsdel å villaområdena Eko, Surutoin, Janssonska odlingarna, Ås och delar af Vallgård, af Stadsfullmäktige vid sammanträdet den 11 oktober 1898 hänskjutits till Helsovårdsnämndens granskning, får Nämnden härmed — efter fullgjordt uppdrag — afgifva följande yttrande:

Framst vill Helsovårdsnämnden framhålla, att det föreliggande förslaget, enligt Nämndens åsikt, uppgjorts på ett — i betraktande af terrängsvårigheterna — öfverhufvudtaget lyckligt sätt. Dock anser Nämnden följande omständigheter vid omarbetandet af förslaget i fråga böra i helsovårdens intresse beaktas.

1:o Då de bostadsbyggnader, som komma att uppföras vid södra sidan af en del gator norr om Helsinges vägen, erhålla det i sanitärt afseende ofördelaktigaste läget: mot norr, har Nämnden, för att så vidt möjligt afhjälpa nysspåpekade olägenhet, velat föreslå, att sådana bestämmelser borde utfärdas, hvarigenom ofvannämnda kvarter finge bebyggas med boningshus endast mot gatulinjen samt å det inre af tomterna blott med låga uthus, emedan genom en sådan anordning obehindradt ljus- och lufttillträde till boningsrummen mot gårdssidan skulle säkerställas.

Ett dylikt byggnadssätt, som, då det gäلت nya stadsdelar, äfven här och hvar i utlandet (t. ex. i Stockholm och Leipzig) vunnit tillämpning, synes Nämnden önskligt äfven för öfriga kvarter inom ifrågavarande nya stadsdel, emedan därigenom ofvannämnda beaktansvärda sanitära fördelar komme att vinnas.

2:o) Emedan Drätselkammaren föreslagit, att de vid Kullervogatan projekterade s. k. förgårdarna skulle eventuelt helt och hållet bortlämnas, vill Nämnden, på grund af dylika förgårdars betydelse för hälsa och trefnad, förorda sådanas bibehållande å stadsplanen vid en eller par härför lämpliga gator (t. ex. de föreslagna Leo-, Alp- eller Djurgårdsgatorna.)

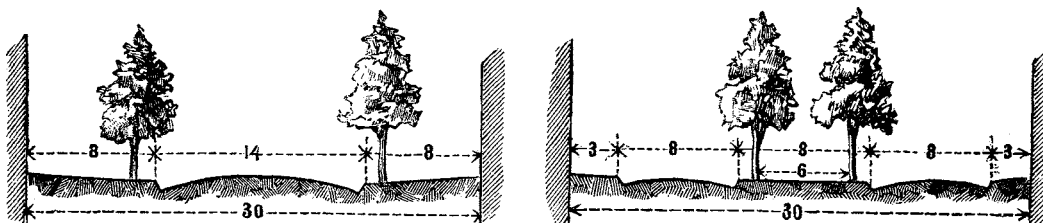
I sammanhang härmed ber Nämnden att i princip få uttala sig för att ett antal tomter — hälst belägna i kvarteren närmast Djurgårdsparken — blefve till storleken så afpassade, från 300 till 500 m<sup>2</sup>, — att de skulle lämpa sig för bebyggande med mindre hus för en eller par familjer. Ehuru väl inom Nämnden åsikterna varit delade beträffande det praktiska resultatet af en sådan anordning i denna stadsdel, har Nämnden dock velat förorda densamma, då ju ett sammanbyggande af dessa tomter i en framtid alltid kan medgifvas, i händelse de ej skulle vinna efterfrågan i nu föreslagen storlek.

3:o) Helsovårdsnämnden anser visserligen att de projekterade planteringarna erhålla ett jämförelsevis ofördelaktigt läge, omedelbart vid de i framtiden sannolikt mest trafikerade gatorna — Karlavägen och Helsingegatan — samt vid Helsingetorget, hvarigenom gatans buller och dam i väsentlig grad kommer att motvärka dessa platsers karaktär af en lugn och hälsosam fristad; men då Nämnden erfarit, att några andra härtill egnade platser, på grund af den öfveralt i dagen liggande nakna berggrunden äfvensom till följd af terrängens ojämnhet, ej kunde utan öfverhöfvan stora kostnader erhållas, vill Nämnden icke uttala sig emot de föreslagna planteringarnas placering enligt projektet.

Därjemte anser Nämnden i likhet med Drätselkammaren reserverandet af plats för åtminstone en, hälst par lekplatser uti ifrågavarande stadsdel önskvärdt.

4:o) Utöfver de i förslaget för allmänna byggnader afsedda tomterna borde, enligt Helsovårdsnämndens åsikt, på lätt tillgänglig, men dock något på sidan om de stora gatorna belägen lämplig plats för ett kommunalt barnbördshus, hvaraf behof redan begynt göra sig gällande, reserveras.

5:o) För att vid de för träplantering afsedda gatorna få träden på lämpligt afstånd — 6,5 å 7 m — från husraderna, hvilket i sanitärt afseende är önskvärdt på det träden ej må hindra solljuset att intränga i bostadsrummen, anser Nämnden att ofvannämnda gator borde, i enlighet med hvad Drätselkammaren föreslagit, få ökad bredd för att kunna inrymma någon af de för dylika gator allmänt brukliga nedantecknade tvärprofilerna.



Drätselkammarens i ärendet till Stadsfullmäktige aflåtna skrifvelse, äfvensom till densamma hörande ritningar, biläggas.

På Helsovårdsnämndens vägnar:

**Oskar Heikel.**

*R. Vuorio.*

Vid granskning af Byggnadskontorets föreliggande förslag har utskottet i likhet med Drätselkammaren trott sig kunna i alla väsentliga delar godkänna förslaget, som, äfven efter utskottets åsigt, är uppgjort med grundlig sakkännedom samt tillbörlig hänsyn till såväl terrängförhållandena som den omständigheten att ifrågavarande område, såsom beläget i omedelbar närhet till det nästan uteslutande af arbetare bebodda Berghäll samt stadens flesta och största fabriker, företrädesvis lämpar sig till bostadstomter för den mindre bemedlade delen af befolkningen. Utskottet har därför, på samma sätt som Drätselkammaren, kunnat inskränka sig till att föreslå några föga väsentliga ändringar i och tillägg till förslaget.

Med Drätselkammaren är utskottet ense derom att såsom fabriktomt borde upptagas det triangelformiga område, som ligger mellan Östra chaussén, 2:dra linien af Berghäll och Broholmogatans förlängning, att vidare området vester om sagda gatuförlängning intill gränsen emot Djurgårdsvillan n:o 1 borde öfverföras såsom en eller två villatomter till Djurgården samt att, utöfver redan i förslaget till öppna platser och sqvärer afsedda områden, ännu kvarteret n:r 339 borde till öppen lekplats eller plantering anvisas. Förgårdar med planteringar kunna, efter utskottets åsigt, försvara sin plats i en villastadsdel, men föga framför större hus med många hyreslokaler, hvarjemte befaras måste att i stadsdelar sådana som dessa, bebodda förnämligast af mindre bemedlade personer, planteringar å dylika förgårdar icke komme att underhållas på ett tillfredsställande sätt. Utskottet instämmer därför i Drätselkammarens förslag, att de å Kullervogatan projekterade förgårdarna skulle bortlemnas. Deremot skulle utskottet, hvad bredden af de med trädplanteringar försedda gatorna beträffar, finna önskligt vara att denna bredd skall, till erhållande af

tillräckligt öppna alléer samt möjligen äfven plats för rid- eller velocipedvägar, utsträckas till 30 meter och ej blott, såsom Drätselkammaren förordat, till 24, jemte det utskottet, beträffande sättet att anordna berörda trädplanteringar, skulle tillstyrka, att träden skulle placeras vid kanten af gångbanan och icke å gatans midt, genom hvilken förstnämnda anordning trafikens behof torde blifva bättre tillgodosedt.

Helsovårdsnämnden har hemställt, dels att tomterna inom området skulle endast vid gatulinien få bebyggas med boningshus och å det inre af tomterna blott med låga uthus, dels att ett antal tomter, helst belägna närmast Djurgårdsparken, skulle blifva till storleken så afpassade att de skulle lämpa sig till bebyggande med mindre hus för en eller ett par familjer. Då en bestämning i förstnämnda afseende emellertid komme att kännbart fördyra tomterna och försvåra deras användande till arbetarebostäder, kan utskottet icke förorda densamma. Med anledning af Nämndens senare förslag har Byggnadskontoret, på uppdrag af utskottet, uppgjort ett projekt för åstadkommande af sådana mindre bostadstomter, som Helsovårdsnämnden omordnat, och har för detta ändamål disponerats en del af det i vinkeln mellan Helsingfors—Tavastehus jernväg samt Sörnäs bibana belägna området, hvilket å det af Drätselkammaren insända projektet är oindeladt. Genom intagande af jemväl detta område i det nya stadsplansförslaget kunde en naturlig begränsning vinnas för den blifvande stadsdelen, hvarjemte medels en förändring af hufvudriktningen för gatorna inom detta område en lämplig förbindelse kunde vinnas mellan denna stadsdel och den nya, som kommer att anordnas vester om jernvägen.

Det för mindre tomter sålunda disponerade området, hvilket genom sin belägenhet i Djurgårdsparken synes hafva utsigter att varda begärligt för dem, som önska och hafva tillgångar att inrätta sina bostäder mera afskildt för sig, borde enligt utskottets tanke afgränsas från den öfriga i öster belägna stadsdelen genom öppna platser, hvilka framdeles kunde användas till planteringar, sportplaner m. m.

Angående bebyggandet af detta område borde särskilda bestämmingar utfärdas, lämpade efter de speciela förhållanden, som härvid kunna ifrågakomma. Uppgörandet af förslag till dylika bestämmingar synes böra öfverlemnas åt ett särskildt utskott, måhända lämpligast detsamma, som af Stadsfullmäktige torde tillsättas för framställande af likartadt förslag beträffande den ännu obebyggda sydvestliga delen af staden.

Det synes utskottet önskligt att några flere tomter än Byggnadskontorets förslag utvisar blefve reserverade för stadens framtida behof, och torde Drätselkammaren erhålla i uppdrag att skänka denna omständighet nödigt beaktande.

Vidkommande gatornas benämning har utskottet sökt ersätta några af de mera intetsägande personnamnen med geografiska och historiska sådana och skulle föreslå följande förändringar, nemligen att namnet Kullervogatan skulle utbytas mot Vasagatan, Leogatan mot Wiborgsgatan, Eliasgatan mot Kristinegatan, Josuagatan mot Gustafsgatan, Danielsgatan mot Adolfskatan, Gabrielsgränd mot Backgatan, Almagatan mot Flemmingsgatan, Violagatan mot Brahegatan, Zakrisgatan mot Ås-

gatan, Karinsgatan mot Torkelsgatan, Elnagatan mot Zakrisgatan och Karlavägen mot Karls gatan. Derjemte får utskottet för gatorna i det nyindelade området föreslå följande benämningar, nämligen för de i öster och vester gående hufvudgatorna namnen Fredriksbergsgatan, Borgågatan och Lovisagatan, samt för tvärgatorna, räknadt från öster till vester, namnen Wiborgsgatan och Alpgatan (fortsättningarna af dessa gators sydligare sträckningar) samt Kotkagatan, Fredriksbergsgränd, Karelskagatan, Savolaksgatan, Saimagatan, Djurgårdsgatan och ytterst åt vester Cirkelgatan.

Slutligen är utskottet ense derom, att ifrågavarande område lämpligast indelas i två stadsdelar, den 11:te och 12:te, med Helsingegatan som gräns, samt att, sedan planen öfver området i anmärkta afseenden ändrats och kompletterats, fastställelse å densamma bör i föreskrifven ordning ansökas. Såsom Drätselkammaren äfven framhållit, hindrar den omständigheten, att området intagits i stadsplanen, icke att tomterna i den nya stadsdelen kunde tillsvidare endast utarrenderas, i fall detta dispositionssätt skulle befinnas fördelaktigare än tomternas försäljning.

De infordrade längdprofilerna till de redan planerade gatorna i Berghäll föreligga numera färdig uppgjorda.

Utskottets betänkande har delgifvits Brandkommissionens ordförande, herr Waenerberg, som för sin del icke haft något deremot att anmärka.

Utskottet får alltså vördsamt föreslå:

*att Stadsfullmäktige ville för sin del godkänna föreliggande förslag till stadsplan med de ändringar och tillägg, utskottet förordat, samt åt Drätselkammaren uppdraga att låta uppgöra och till Fullmäktige inkomma med sådan definitiv plan, som erfordras för att nådig stadfästelse derå må kunna utverkas; äfvensom*

*att åt ett särskildt utskott öfverlemna att beträffande bebyggandet af det för mindre bostadstomter disponerade området inkomma med förslag till särskilda bestämmingar.*

Helsingfors, i mars 1899.

Leon. v. Pfaler.

Alexis Gripenberg.

Arvid Nyberg.

A. R. Frenckell.

M. Schjerfbeck.

Helsingfors, Tidnings- & Tryckeri-Aktiebolagets tryckeri, 1899.

*Handlingar angående inrättandet af lekplatser för barn.**Till Herrar Stadsfullmäktige!*

I en stad som Helsingfors, hvarest byggnadsverksamheten år efter år eröfrat allt vidsträcktare terräng, äfven om tidigare bebyggda tomter ombygts med höga hus, har de öppna odisponerade platserna, hvaraf tidigare fanns tillgång omedelbart invid och i stadens centrum så småningom försvunnit, lemnande efter sig en stor och beaktansvärd afsaknad hos det yngre släktet, hvilket eger behof af lek- och rekreationsplatser. Skola dylika uppsökas af dem, hvilka icke kunna rymmas å de ytterst inskränkta, som inom staden ännu stå till buds, finnes knappast annat än Djurgården att bjuda på, och ditut är vägen i regeln dock allt för lång.

Men gifvet är att ett intresse af den art här berörts ej får förbises af en kommun, som inom sig sluter en så talrik skara uppväxande ungdom, som Helsingfors. Att fylla alla anspråk står väl ej till, men något, ja rätt mycket bör för ändamålets vinnande af staden offras, om man ens får kalla för offer åtgärder, hvilka afse och kunna bidra till danandet af en så i andligt som kroppsligt hänseende frisk stam.

Erkännes detta, återstår att öfverväga hvad staden i detta afseende förmår. Stora idrottsplatser i hjertat af staden kunna vi ej åstadkomma, men att här och där, med begagnande af redan förefintliga öppna platser, vidtaga ändamålsenliga anordningar för dessas apterande till lek- och rekreationsplatser, detta kan ske, äfven om skönhets- eller tomtintresset något få gifva vika.

Icke beredd att nu för Herrar Stadsfullmäktige framlägga en genomtänkt plan med utarbetade detaljer, tager jag mig blott friheten påpeka några platser, hvilka borde kunna iordningställas för ändamålet, dessa vore: Elisabetsträdgården, Dockstorget, Skvären å kyrkotorget (vid Gamla kyrkan), d:o å Trekantiga torget, det s. k. Skoltorget, Lappviksgatsskvären och (eller den staden tillhöriga tomten i hörnet af samma gata och Gräsviksgatan, den öppna platsen invid chaussén å Berg-häll, Aspнас plantaget. Mähända gifvas ännu andra dertill, kanske lämpligare.

Skulle Herrar Stadsfullmäktige omfatta syftet i detta förslag tör för frågans beredning detsamma lämpligast hänskjutas *till den beslutna Trädgårdsnämnden*. Helsingfors, den 28 Oktober 1898.

**Mauritz Hallberg.**

*Till Stadsfullmäktige i Helsingfors.*

Vid den diskussion, som å Hälsovårdsföreningens i Finland allmänna möte den 11 Mars innevarande år förekom med anledning af ett af prof. A. Palmberg hållet föredrag om skolbarnens fysiska uppfostran, framhölls af flere talare den stora betydelsen af att skolbarnen inom en större stad äga tillgång till ett tillräckligt antal ändamålsenliga lekplatser och beslöt Hälsovårdsföreningen med anledning häraf att uppdraga åt sin bestyrelse, att hos Herrar Stadsfullmäktige i Helsingfors göra framställning om behovet af för stadens skolbarn afsedda lekplatser.

Då Hälsovårdsföreningens bestyrelse härmed går att fullgöra detta henne meddelade uppdrag, anser sig bestyrelsen i främsta rummet böra erinra icke allenast därom, att skolhygienens målsmän och alla de personer, hvilka egnat sin omsorg åt det uppväxande släktets normala utveckling, äro fullt ense om den stora betydelsen af lekar ute i det fria, utan ock att ett flertal af utlandets större städer för möjliggörandet af sådana lekar med största beredvillighet inrättat lekplatser såväl inom städerna som ock i dessas omedelbara närhet.

I Helsingfors, hvars antal skolbarn under läsåret 1895—96 uppgick till i rundt tall 9,000, finnes för närvarande endast en enda lekplats, nämligen den i Kaisaniemi park, hvilken något så när motsvarar de fordringar, man har att ställa på sådana. Om barnen vilja leka äro de därför hänvisade till gårdsplaner, afägsnare gator och i stadens utkanter belägna obebyggda tomter och bärgsklackar, hvilket förhållande omöjliggör alla ordnade lekar af ett större antal skolbarn. Här föreligger således en brist, hvars fyllande icke borde vara förenadt med några större svårigheter från stadens sida, ty här och hvar förefinnas nog platser, som utan altför stora kostnader torde kunna inrättas till lekplaner. Hälsovårdsföreningens bestyrelse tillåter sig att i detta afseende nämna bland andra platser: Brunnsparken, där en eller flere lämpliga lekplaner torde kunna erhållas, den s. k. Fabriksparken, obebyggda tomten N:o 2 vid Lappviksgatan; äfven i Djurgården torde plats för en lekplan kunna erhållas; likaså borde utan svårighet lämpliga platser för allmänna lekplaner stå att vinna inom de nya stadsplaner, som i en omedelbar framtid komma att upptagas såväl åt Sörnäs sidan bortom Bärghäll som ock i Tölö.



Då redan inom Stadsfullmäktige fråga blifvit väckt om anordnandet af ett ökad antal lekplatser för skolbarn, vågar Hälsovårdsföreningens bestyrelse hysa den förhoppning, att nu uttalade önskningsmål skall befinnas förtjänt af att i en snar framtid blifva realiseradt.

Helsingfors, den 17 December 1898.

På Hälsovårdsföreningens i Finland bestyrelsens vägnar:

**F. Saltzman.**

*Vilh. Sucksdorff.*

---

*Till Drätselkammaren i Helsingfors.*

Enligt Drätselkammarens framställda anhållan om utlåtande angående en af handlanden Mauritz Hallberg till Stadsfullmäktige inlämnad motion rörande ordnandet af lek- och rekreationsplatser inom de centralare delarna af staden, har under-tecknad äran till Kammaren afgifva följande utlåtande:

Om man betänker hvad som i Helsingfors under t. ex. det sista årtiondet gjorts beträffande stadens parker och skvärer, så skall det väl icke kunna förnekas åtminstone af den, som närmare följt med stadens utveckling i detta afseende, att mycket blifvit gjordt för stadsbefolkningens trefnad genom anläggandet af parker och planteringar med eller utan lek- och sportplaner inom de olika stadsdelarna, afpassadt efter deras läge och beskaffenhet. I detta afseende må här nedan nämnas de planteringar, hvilka äro försedda med dylika anordningar, och sådana, som äro föreslagna, men ännu ej hunnit komma till utförande.

Inom norra delen af Kajsaniemi park finnes sålunda en sandplan, som i början af sista årtiondet bestod af en obetydlig yta, ytterligare inskränkt af en ganska vidlyftig på planens midt uppvuxen trädgrupp, hvilken var till stort hinder för det årligen ökade antalet barn, som sammanträffade å denna plats för bollslagning och andra lekar. I anledning häraf undanskaffades nämnda trädgrupp, hvarjämte planen dessutom utvidgades betydligt å norra och södra sidorna, så att den samma numera upptager en yta af omkring 10,000 kvadratmeter.

Mindre och medelstora sandplaner förekomma till ett antal af ej mindre än sju stycken, nämligen en å Elisabetstorget, en i Lappviksskvären, tre å Observatorii-bärgen samt en vid Trekanten och en i Riddarhusskvären. Äfvenså finnas ej obetydliga sandtor inom Henriks- och Runebergsplanaderna, som äro disponibla och användbara för de mindre barnens behof af lekplaner.

Vidare äro tvänne större sandplaner under anläggning, nämligen en i östra delen af Kajsaniemi samt en annan å Brunnsparkens västra område. Dessa äro af-

sedda att färdigplaneras under innevarande år, den förra under våren, den senare under sommarens lopp.

Dessutom äro trenne sportplaner föreslagna att förläggas den ena inom stadens västra område (Rödbärgen) samt de två öfriga i Tölöpark (Djurgården). De senare föreslås att hvardera blifva 30,000 kvadratmeter, den förra en tredjedel af denna storlek.

I sammanhang härmed må nämnas att förslaget till Djurgårdens ordnande dessutom upptager en cirkelrund sandplan med 50 meters radie, afsedd att tillgodose behovet af den härstädes mycket gouterade ridsporten. Detta är i hufvudsak hvad man hittills ansett vara behöfligt för stadsbefolkningen i ofvannämnda hänseende.

Hvad beträffar motionärens framställning om Elisabetstorgets och Lappviksskvärens ordnande till sportplaner, må påpekas att, inom dessa planteringar redan för flere år sedan äro planerade till lek- och rekreationsplatser så stora sandytor, som det är förenligt med skvärens trefnad och utseende.

I skvären på Trekantiga torget däremot är endast en mindre sandyta anordnad till samlingsplats för mindre barn, och äro såväl å denna som å de tvänne förstnämnda platserna anbringade sandhögar till lekmaterial för barnen. Att nu omdana dessa platser till något annat än hvad de nu äro, nämligen samlings- och lekplatser för mindre barn, samt sittplatser för de promenerande, torde ej lända samhället till någon större nytta eller trefnad, emedan de personer, som nu finna behag och trefnad i dessa platser, blefve genom ifrågasatta förändring undanträngda, och då några andra platser ej stå tillbuds att upplåtas i sådant hänseende, torde det vara lämpligast att låta småttingarne få behålla hvad de nu hafva och ordna nya större områden för de mera försigkomna barnen på andra, låt vara också något från centrum aflägsnare platser. Det torde under alla förhållanden blifva lämpligare att hänvisa de större barnen till aflägsnare platser än de mindre. Därtill kommer den olägenheten, att nämnda planteringar blefve genom ifrågavarande förändringar vanställda, emedan såväl gräsplanerna som äfven större delen af den öfriga växtligheten till följd häraf måste undanskaffas, hvilket vore särskildt att beklaga för den stora allmänhet, som under sommarens kvalm och hetta nu kan söka sig en vederkvickande hviloplats under trädens skuggiga kronor.

Hvad åter angår den öppna platsen invid Lappviksgatan, så har det tidigare varit förslaget att här anlägga en lekplan, men har detta ansetts kunna få bero tils de mera centrala platserna, hvilka äro afsedda till planteringar, blifvit ordnade.

Dockstorget har af motionären äfven ifrågasatts som lämpligt till en öppen sandplan eller lekplats. Torget, som starkt sluttar åt väster, fordrar för att kunna användas till lekplan en betydlig höjning, hvilket åter komme att medföra ej obetydliga kostnader. Äfven bör beträffande denna plats ihågkommas, att den projekterade nya spårvägslinien är föreslagen att ledas i sned riktning just öfver torget. Under alla förhållanden kunna såväl Dockstorget som öfriga mindre nu nämnda planteringar ej betraktas som lämpliga för utöfvandet af sport eller sportlekar i någon

nämvärd utsträckning; därtill hafva de nämligen altför inskränkta arealer, till följd hvaraf åter den omgifvande lifliga gatutrafiken i oroväckande grad komme att störas.

Hvad beträffar den af motionären framhållna öppna platsen i Bärghäll vid östra chaussén, torde den visserligen kunna anordnas till en lekplats för mindre barn, i händelse den omgifves af en tät skyddsplantering, ehuru dess läge tätt intill den i hög grad trafikerade östra chaussén dock städse måste betraktas som en i mer än ett afseende allvarsam olägenhet härför.

Sist påpekas i motionen det öppna området å Aspås invid östra chaussén såsom plats, hvilken äfven borde ordnas för samma ändamål som de tidigare nämnda. Detta område är hvad storleken beträffar visserligen vida förmånligare än de förra, men innehåller dock ej en så stor areal som erfordras för anläggning af en tidsenlig sportplan, synnerligast om den är afsedd för en så tätt bebyggd och rikt befolkad stadsdel som Bärghäll. Att en sportplan bör anläggas inom nämnda stadsdel torde ingen bestrida, ty en sådan är värkligen därstädes af behovet påkallad, emedan någon lämplig plats för traktens talrika ungdomar ej står den till buds i detta hänseende, och bör i så fall ju förr dess hållre en sportplan anläggas på en dertill för ändamålet lämplig plats. Men anser jag af flere skäl det nu föreslagna området icke fullt motsvarar de fordringar man ställer på ett dylikt läge. För det första är terrängen starkt kuperad, hvilket komme att medföra dryga anläggningskostnader, då platsen skall förvandlas till en plan yta; för det andra bör en sådan anläggning ej förläggas utmed en så starkt trafikerad gata som östra chaussén, samt för det tredje bör detta område till följd af sitt läge invid en af stadens hufvudgator ordnas till en pryddlig plantering, som kan förlåna denna gata en stilfull och värdig prydning. En väl anlagd och propert underhållen plantering skulle dessutom såväl förhöja utseendet af denna stadsdel som äfven i sin mån värka uppfostrande på den uppväxande ungdomen därstädes.

Med anledning af hvad jag här ofvan haft äran uttala får jag vördsamt hos Drätselkammaren föreslå:

att de af motionären föreslagna förändringar inom de redan ordnade skvärerna måtte afböjas och de sistnämnda fortfarande tjäna det ändamål, hvartill de äro afsedda, nämligen som samlings- och lekplatser för mindre barn samt till sittplatser för den promenerande allmänheten;

att tvänne större nya sportplaner blefve anlagda, den ena å västra delen af Rödbärgen, den andra inom eller i närheten af Bärghällsområdet, hvardera omfattande omkring 10,000 kvadratmeter. Äfvenså må för att tillgodose såväl Helsingfors stad i dess helhet som särskildt Tölöområdet i detta hänseende anläggas de sportplaner, som äro upptagna å det af mig uppgjorda och till byggnadskontoret ingifna förslaget för Djurgårdens ordnande;

att plats reserveras för en sportplan å Arkadiaområdet, söder om hamnbanan, samt

att det öppna området mellan Gardesmanegen, Kirurgiska sjukhuset och Kaserngatan anordnades till lekplan, för hvilket ändamål platsens lugna och skyddade läge vore synnerligen lämpligt.

Helsingfors den 17 januari 1899.

C. Olsson.

HELSINGFORS STADS  
BYGGNADSKONTOR.

Helsingfors,

den 1 Februari 1899.

N:o 13.

*Till Drätselkammaren i Helsingfors.*

Till affodradt yttrande beträffande de af Handlanden Mauritz Hallberg och Helsovårdsföreningen hos Stadsfullmäktige framställda förslag om att nya sportplaner skulle anläggas å särskilda dertill lämpliga platser äfvensom att en del af de förefintliga planteringarna blefve för sådant ändamål apterade, får Kontoret, bifogande ett af Stadsträdgårdsmästaren afgifvet utlåtande i saken, för sin del anföra följande:

För att fylla det behof af rymliga, välbelägna sportplatser, som år från år gjort sig alltmera gällande, hafva Myndigheterna ej allenast beviljat nödiga medel för slika anläggningar i Kajsaniemi och Brunnsparken, utan har äfven lämpliga platser inom ny projekterade stadsdelar eller planteringar reserverats för ifrågavarande ändamål. Särskildt må framhållas, att projektet till Djurgårdens ordnande, för närvarande befinnande sig under Trädgårdsnämndens granskning, upprättats med beaktande af de fordringar, som i förevarande afseende kunna med fog uppställas. Detsamma är förhållandet med förslaget till ny indelning för en del af 6:te stadsdelen, samt för 11:te och 12:te stadsdelarne.

En omständighet, som emellertid torde föranleda anmärkning mot de ny projekterade sportplanerna är deras relativt stora afstånd, 1—3 km. från centrum af staden, men bör man ihågkomma att denna måste utvidga sig åt just de håll der dessa planer projekterats samt att ett afstånd af till och med 3 km. icke kan kallas långt, då det gäller att idka sport eller anställa hurtiga lekar i det fria. Byggnadskontoret kan derföre icke förena sig med förslaget att man, för tillgodoseendet af den sportande ungdomens bekvämlighet skulle till sandplaner uppoffra de flesta små planteringar och sqvärer, hvilka staden för närvarande eger, isynnerhet som dessa

redan fylla ett annat, icke mindre beaktansvärdt behof af lekplatser för mindre barn och rasteställen för stadens befolkning.

Deremot anser Kontoret att, i enlighet med motionärernas förslag, en lämplig lekplats bör kunna åstadkommas inom Fabriksparken.

I öfrigt förenande sig med Stadsträdgårdsmästarens framställning, får Kontoret dock föreslå att frågan om arrangerandet af sportplatser måtte underkastas Trädgårdsnämndens pröfning, enär dessa platser i allmänhet torde komma att falla inom området för stadens planteringar.

Remisshandlingarne återgå härjemte.

**G. Idström.**

HELSINGFORS STADS  
Trädgårdsnämnd.

Den 28 Februari 1899.

N:o 5.

*Till Drätselkammaren i Helsingfors.*

Sedan Stadsfullmäktige till Drätselkammarens utlåtande remitterat ej mindre Handlanden Mauritz Hallbergs hos Fullmäktige gjorda motion om anläggande af sport- och lekplatser såväl i stadens centrala delar som i dess närmaste omgivning, än äfven Helsovårdsföreningens i Finland hos Fullmäktige gjorda framställning i enahanda syfte, har Kammaren, efter det såväl Stadsträdgårdsmästaren som Byggnadskontoret aflemnat yttrande i ärendet, medelst remiss af den 9 förlidne Februari anhållit om Trädgårdsnämndens utlåtande deri; och har Nämnden i anledning häraf äran anföra följande:

Det af stadsträdgårdsmästaren Olsson utarbetade projektet till framtida ordnande af parkanläggningarna i Djurgården, hvilken fråga för närvarande är under behandling i Trädgårdsnämnden, upptager bland annat en större *idrottsplan å ängs- lotterna N:ris 6 och 7* i parkens östra del. Emellertid kommer sannolikt en längre tid att förgå innan förslaget till reglering af Djurgården i dess helhet kan blifva realiseradt; men då behovet af åtminstone en rymlig sportplan i dessa trakter synes oafvisligt och något hinder icke möter att behandla frågan härom oberoende af regleringsplanerna i öfrigt, har Trädgårdsnämnden beslutit att redan under detta år till Stadsfullmäktige ingå med framställning rörande anordnande af en allmän idrottsplan å ofvan omförmälda plats.

Vidkommande förslaget, att till sportplaner förändra särskilda *inom stadens område befintliga skvärer och planteringar*, omfattar Trädgårdsnämnden i allo de af

Stadsträdgårdsmästaren och Byggnadskontoret härutinnan uttalade synpunkter, i enlighet hvarmed dessa områden fortfarande borde reserveras till samlings- och lekplatser för den yngsta ungdomen samt rekreationsplatser för den promenerande allmänheten. Deremot kunde en sport- och lekplan lämpligen anläggas å den obebyggda *tomten N:o 13 vid Gräsviksgatan*. Likaså kunde en del af *Fabriksparken*, som för närvarande icke disponeras af stadens reservträdgård, med fördel apteras till idrotts- och lekplan för den omgivande traktens talrika uppväxande ungdom. Den af Drätselkammaren till Helsingfors Gästhem och Nattherberge uplåtna plats för vedupplag å ifrågakomna område borde, i händelse detta förslag godkännes, före utgången af innevarande år återgå till stadens disposition. När stadens reservträdgård möjligen i en framtid flyttas till en annan plats och Fabriksparken i dess helhet blir planerad och ordnad kunde, enligt Trädgårdsnämndens åsigt, mindre lek- och sportplaner derstädes fortfarande bibehållas äfven om den större idrottsplan komme till stånd, hvilken det inom Stadsfullmäktige för ändring af planen för 6:te och 7:de stadsdelarne nedsatta utskott föreslagit att anläggas inom nuvarande fabrikskvarteret N:o 179. I sammanhang härmed får Nämnden äfven omnämna att den under arbete varande lekplanen i *Brunnsparken* instundande höst torde kunna för sitt ändamål upplåtas, hvaremot lekplatsen i östra delen af *Kajsaniemi* torde blifva färdig redan till sommaren.

I förslaget till ny stadsdel, omfattande villaområdena Eko, Surutoin, Janssonska odlingarna, Ås och delar af Vallgård, hvilken fråga för närvarande är beroende på handläggning af ett inom Stadsfullmäktige nedsatt utskott, borde sportintresset jemväl beaktas, och är det att hoppas att vid regleringen af ifrågakomna stadsdel tillräckligt stora områden komma att reserveras ej mindre till sportplaner än äfven till planteringar, hvarest lekplatser för det yngsta släktet kunde anordnas.

Af de öfriga utaf Herr Hallberg föreslagna platser, anser sig Trädgårdsnämnden ej kunna förorda *Docks- och Skoltorgens* upplåtande till idrottsplaner. Förstnämnda torg kommer i framtiden att å tvenne sidor begränsas af spårvägslinier, hvilka i förening med platsens ringa areal och ogynsamma terrängförhållanden göra densamma i hög grad olämplig till sportplan. Likaså är det s. k. Skoltorget på grund af sitt läge och den lifliga trafiken öfver detsamma för sagda ändamål alldeles olämpligt. Den af Stadsträdgårdsmästaren förordade *platsen emellan Gardesmanègen, Kirurgiska sjukhuset och Kaserngatan* är både trång, instängd och fuktig och saknar således alla betingelser för en lämplig lekplats. Hvad slutligen beträffar den tomt, hvarest *Arkadiateatern* tillsvidare är belägen, anser Trädgårdsnämnden det vara för tidigt att härom yttra sig, innan täflingsprojektet för denna stadsdel inkommit och frågan om planläggningen af densamma blir föremål för behandling.

Remisshandlingarna medfölja.

På Trädgårdsnämndens vägnar:

**Paul Sinebrychoff.**

*John Ugglå.*

## DRÄTSELKAMMAREN

i

Helsingfors,

den 16 Mars 1899.

N:o 77.

*Till Stadsfullmäktige i Helsingfors.*

Uti skrifvelse till Stadsfullmäktige af den 28 Oktober sistlidet år framhålles af Handlanden Mauritz Hallberg behovet af lekplatser i staden för det yngre släktet och påpekas i sådant afseende några platser, hvilka enligt motionärens förmenande borde kunna för ändamålet iordningställas, såsom Dockstorget, sqvären vid Gamla kyrkan, Trekantiga torget, det s. k. Skoltorget, Lappviksgatssqvären eller den staden tillhöriga tomten i hörnet af samma gata och Gräsviksgatan, den öppna platsen invid chausséen å Berghäll samt Aspånäs plantage. Uti en annan skrifvelse till Stadsfullmäktige af den 17 December samma år anför åter bestyrelsen för Hälsovårdsföreningen i Finland, att vid dess den 11 nästföregående Mars hållna allmänna möte efter utaf Professor A. Palmberg dervid hållet föredrag om skolbarnens fysiska uppfostran, diskussion i frågan förekommit och beslut fattats om att åt bestyrelsen uppdraga att hos Stadsfullmäktige i Helsingfors göra framställning om behovet af för stadens skolbarn afsedda lekplatser. Och hafva Stadsfullmäktige vid den 1 November och den 22 December 1898 försiggångna sammanträden beslutit remittera dessa skrivelser till Drätselkammaren, som egde med utlåtande i anledning af deri förekomna framställningar till Fullmäktige inkomma.

Till fullgörande häraf infortrade Drätselkammaren yttrande såväl af Stads-trädgårdsmästaren och Byggnadskontoret som ock af Trädgårdsnämnden. Och framgår af dessa handlingar, som härjemte till Stadsfullmäktige öfversändas, bland annat att under det sista årtiondet ej så obetydligt blifvit gjordt för åstadkommande i staden äfven af lämpliga lek- och sportplaner. Sålunda har den förut ganska inskränkta sportplanen i Kajsaniemi så utvidgats, att den numera intager en yta af omkring 10,000 qvadratmeter. Mindre och medelstora sandplaner hafva anordnats i stadens olika delar till ett antal af sju stycken, nämligen en å Elisabets-torget, en i Lappviksgatssqvären, tre å Observatoriibergen, en i planteringen å Trekanten och en i Riddarhussqvären. Dessutom finnas ej så små sandtytor disponibla för de mindre barnens behof af lekplaner inom Henriks- och Runebergs esplanaderna. Under anläggning äro derjemte som bäst tvenne större sandplaner, en i östra delen af Kajsaniemi och en annan i Brunnssparkens västra område. Och äfven vid förslagen till omreglering af äldre stadsdelar och till nya stadsdelsplaner har ifrågavarande intresse beaktats. Sålunda är uti det af Byggnadskontoret uppgjorda och af Drätselkammaren redan för par år tillbaka till Stadsfullmäktige insända projektet till ny tomtindelning af 6:te stadsdelen en stor sportplan föreslagen å högsta platån

af denna stadsdel. Uti Byggnadskontorets jemväl till Stadsfullmäktiges pröfning och godkännande inlemnade förslag till 11:te och 12:te stadsdelarna hafva åtskilliga öppna platser och sqväner reserverats äfven till lekplatser för äldre och yngre barn samt af Drätselkammaren ytterligare någon eller några till bostadstomter indelade områden föreslagits till upplåtande för detta behof. Redan upprepade gånger har slutligen frågan om anordnande af en mycket stor sportplan i Djurgården varit under behandling, men har platsen tillsvidare ansetts vara alltför aflägsen, utom att de medel, som staden trott sig årligen kunna offra för planteringsarbeten, tagits i anspråk för mera trängande anläggningar i centralare delar af stadens marker. Frågan om denna sportplan synes dock nu såsom mera aktuel blifvit af Trädgårdsnämnden ånyo upptagen, och vill Drätselkammaren för sin del ingalunda motsätta sig planens förverkligande. Härvid måste Kammaren dock förbehålla sig tillfälle att få pröfva möjligheten till nödiga medels anskaffande för ändamålet i sammanhang med andra för staden förestående utgifter.

Då såsom af ofvanstående synes, sportplaner och lekplatser ingalunda så helt och hållet saknas, som man ifrån ofvan åberopade till Stadsfullmäktige inlemnade skrivelser kunde sluta, och då af det anförda tillika torde framgå, att de stadsmyndigheter, hvilka tillgodoseendet af detta behof i främsta rummet ålegat, icke så alldeles blundat därför, så kan Drätselkammaren för sin del icke finna, att några synnerliga kraftansträngningar från stadens sida i hithörande afseende nu omedelbart förestode, utan att en lugn utveckling i inslagen riktning borde få fortgå. I hvarje händelse måste Drätselkammaren i likhet med Stadsträdgårdsmästaren, Byggnadskontoret och Trädgårdsnämnden på de af dem anförda skälen motsätta sig motionären Hallbergs förslag om de inom stadens område befintliga sqvärens och planteringarnas fullständiga förändrande till sportplaner eller af inrymmande uti desamma af större lekplaner, än hvad uti dem redan finnas. Och hvad beträffar den odisponerade tomtens N:o 13 vid Gräsviksgatan anordnande till en lekplan, hvilket föreslås af såväl Byggnadskontoret som Trädgårdsnämnden, så kan Drätselkammaren icke heller dela denna åsigt. Enligt Kammarens förmenande måste nämnda tomt fortfarande reserveras till byggnadsplats för ett blifvande polisvaktkontor, hvars uppförande med afseende å de år från år stigande hyrorerna för dylika lokaler och fullkomliga omöjlighet att slutligen för något pris erhålla lämpliga dylika, endast är en kort tidsfråga. För resten kan Drätselkammaren för just denna tomts apterande till sport- eller lekplan ej finna annat motiy, än att tomten tillsvidare står obebyggd; ty just i närheten af densamma finnas tvenne lekplaner, den ena uti den s. k. Lappviksgats-sqvären och den andra å den rymliga och i allo ypperliga skolgården på tomten N:o 21 vid Lappviksgatan. Att observeras är dessutom att tomten N:o 13 vid Gräsviksgatan utan alla tillgöranden torde kunna begagnas såsom lekplan för barn, så länge densamma står obebyggd. Med afseende å nuvarande och i framtiden tänkt disposition af den del af Fabriksparken, som icke upptages af stadens reservträdgård, förefinnes visserligen icke något hinder för sagda marks anordnande till idrotts-



---

och lekplan, såsom Trädgårdsnämnden föreslår, men vill Drätselkammaren dock hemställa till Stadsfullmäktiges bepröfvande huruvida nu verkligt skäl härtill föreligger. Om i någon del af staden finnas öppna, odisponerade platser och breda, ypperligt planerade, men för trafiken tillsvidare nästan alls icke i anspråk tagna gator, å hvilka idrott och lek kan obehindradt försiggå och i sjelfva verket också försiggår, så är det väl i trakterna af Fabriksparken. Att i denna park framdeles, då de nu odisponerade tomterna i 6:te stadsdelen blifvit bebyggda, skall anläggas lekplaner är dock temmeligen sjelffallet, oaktadt den redan nämnda sportplanen i denna stadsdel också komme till stånd. Med planeringen af det s. k. Skoltorget bör naturligtvis icke alltför länge uppskjutas, och som stadsplanen icke upptager några planteringar derå, kan detsamma obehindradt tagas af ungdomen i besittning för dess lekar och glam. Beträffande slutligen Dockstorgets och platsens emellan Gardesmanegen och Kirurgiska sjukhusets tomt olämplighet till sportplaner delar Kammarern i allo Trädgårdsnämndens uppfattning.

På Drätselkammarens vägnar:

**G. v. Christerson.**

*Th. Tallqvist.*

---

---

Heisingfors, Tidnings- & Tryckeri-Aktiebolagets tryckeri, 1899.

---

*Handlingar i fråga om bevarande af utsigten från observatoriebergen.*

*Afskrift.*

I Hans Kejslerliga Majestäts Höga Namn, Dess Senats för Finland utslag dels i anledning af Helsingfors Stadsfullmäktiges genom Guvernören i Nylands län till Kejslerliga Senaten insända underdåniga framställning om vidtagande af åtgärder för bevarande af utsigten från Observatoriiebergen i Helsingfors, dels på de besvär, som i underdånighet anförts af ej mindre Drätselkammaren i sagda stad öfver Guvernörens i berörda län den 11 September 1897 meddelade utslag, angående Professorn Karl Reinhold Vahlfors och Banktjenstemannen Felix Brenner beviljad tillstånd till nybyggnad å gården och tomten N:o 6 vid Bergmansgatan i kvarteret N:o 100 b Vimban af denna stad, än Justitierådmannen Edv. Bergh öfver samme Guvernörens den 20 November 1897 meddelade utslag, i anledning af Rådmanen Berghs jemte åtskilliga andra gårdsegares vid Park- och Bergmansgatorna i staden förda klagan öfver särskilda af bemälda Stadsfullmäktige fattade beslut i fråga om bevarande af utsigten från förberörda berg: Gifvet uti Kejslerliga Senaten för Finland och Dess Ekonomidepartement, i Helsingfors, den 14 November 1898.

Kejslerliga Senaten har låtit omförmälda underdåniga besvär jemte dertill hörande handlingar Sig föredragas och af dem inhemtat följande:

Sedan Helsingfors Stadsfullmäktige vid den 4 Mars 1897 skedd handläggning af ett utaf Stadsfullmäktiges utskott afgifvet betänkande i fråga om bevarande af utsigten från Observatoriiebergen i sagda stad beslutit anmoda stadens Drätselkammare att till Fullmäktige inkomma med förslag till sådana inskränkande bestämmingar angående den i stadens byggnadsordning af den 3 Maj 1895 vederbörande gårdsegare medgifna rätt att å sina tomter uppföra hus af ända till tjugutre meters höjd, att utsigten från nämnda berg blefve erforderligen bevarad, hafva Professorn Karl Reinhold Vahlfors, Enkekapten Mathilda Brenner och Banktjenstemannen Felix Brenner öfver Stadsfullmäktiges berörda beslut anført besvär hos Guvernören i länet, äfvensom Professorn Vahlfors och Banktjenstemannen Brenner derefter vid Magistratens i Helsingfors sammanträde den 28 Juni 1897 anhållit om tillstånd till nybyggnad å gården och tomten N:o 6 vid Bergmansgatan i kvarteret N:o 100 b Vimban i berörda stad i enlighet med tio för ändamålet uppgjorda och i dubbla exemplar ingifna ritningar och tillika inlemnad:

1:o ett vid den 21 Juni nämnda år af stadens byggnadssynemän Politie-rådmannen Ric. Björnberg och Stadsläkaren Edvard Juslin å berörda tomt förrättad syn tillkommet instrument, som utvisade att byggnadsföretaget, efter skedd granskning af ritningarna, jemförda med företedt mätobref af den 23 Juli 1891, afsåg rifting af de å tomten förut uppförda byggnaderna af trä och uppförande af ett stenhus i fyra våningar med fasad mot Bergmansgatan, två våningar med fasad mot Observatoriigatan och två till fyra våningar med fasad mot öppna platsen österom tomten samt innefattande, förutom trappor och förvaringsrum, hvälfd källarvåning utan eldstad, i första våningen fjorton rum med kakelugnar, två kök med hällspis och hvälfd tvättstuga med inmurad gryta, latriner och hvälfd inkörspport, i andra våningen tjugusex rum med kakelugnar och fem kök med hällspis, i tredje våningen trettiosex rum med kakelugnar och fem kök, i fjerde våningen trettiosju rum med kakelugnar och fem kök med hällspis, samt att byggnadssynemännen, enär något att anmärka icke förekomme beträffande gårdsplanens areal och byggnadens höjd eller med hänsyn till eldfara och helsovård samt Arkitekten Björnberg icke heller haft något att emot konstruktionens hållbarhet anmärka, tillstyrkt bifall till ritningarnas fastställande; samt

2:o ett af Helsingfors stads byggnadskontor afgifvet intyg derom att den tillernade nybyggnaden finge i tomtens nordvestra hörn vid Observatoriigatan hafva en höjd af 11,563 (= 35,363 — 23,80) meter och uti dess sydvestra hörn vid Bergmansgatan en höjd af 22,483 (= 35,363 — 12,88) meter öfver de å mätobrefvet af den 23 juli 1891 angifna gatuhöjderna, för att byggnadens takkam komme att nå upp till den i § 43 af byggnadsordningen tillåtna höjden af två meter öfver axeln för astronomiska observatoriets meridiancirkel.

I anledning af denna ansökning har Magistraten medelst samma dag afsagdt beslut sig yttrat: och emedan Stadfullmäktige beslutit att söka utverka sådan ändring i den för staden gällande byggnadsordning af den 3 Maj 1895, att utsigten från Observatoriibergen öfver hafvet och södra hamnen blefve bevarad, samt Professorn Vahlfors och Banktjenstemannen Brenner öfver beslutet anført besvär, hvilket ärende ännu vore på Guvernörens i länet afgörande beroende, har Magistraten till Guvernören öfverlemnad, huruvida Guvernören vid sådant förhållande ville för närvarande ingå i pröfning af sökandenes förevarande ansökan, i hvilket afseende Magistratens i ärendet tillkomna protokoll jemte de ingifna ritningarna till Guvernören insändts.

Jemlikt meddelad föreskrift har Magistraten sedermera uti skrifvelse af den 11 påföljande Augusti beträffande ifrågavarande ritningar anmält, att Magistraten vid granskning af desamma icke funnit stadgandena i ofvanåberopade byggnadsordning gifva anledning till någon anmärkning mot desamma, men tillika framhållit att bebyggandet af ifrågakomna tomt till den höjd sökandene afsett skulle i högst väsentlig mån inskränka utsigten från Observatoriibergen öfver hafvet, i anseende hvar till och då bevarandet af nämnda utsigt, enligt Magistratens förmenande, innebure ett viktigt allmänt intresse för Helsingfors stad, Magistraten hemstält om icke,

innan ärendet afgjordes, Stadsfullmäktiges yttrande borde af Guvernören inhemtas, på det att Fullmäktige blefve försatta i tillfälle att medelst öfverenskommelse med Professorn Vahlfors och Banktjenstemannen Brenner så begå att förberörda allmänna intresse, genom förminskning af den tillernade byggnadens höjd, blefve i erforderlig grad tillgodosedt.

Efter det Öfverstyrelsen för allmänna byggnaderna med yttrande i ärendet inkommit, har Guvernören medelst ofvanberörda utslag af den 11 September 1897 deri sig utlåtitt och ansett den omständigheten att Professorn Vahlfors och Banktjenstemannen Brenner anført besvär Stadsfullmäktiges ofvanomförmälda beslut af den 4 Mars 1897 icke utgöra hinddr för slutlig pröfning af förevarande ansökning, så mycket mindre som dessa besvär af Guvernören mddelst särskildt utslag jemväl af den 11 September 1897 afgjorts och såsom obefogade förkastats; och har Guvernören dervid, emedan de ritningar, enligt hvilka ifrågavarande byggnadsföretag vore afsedt att utföras, af stadens byggnadssynemän och Magistrat samt Öfverstyrelsen för allmänna byggnaderna befannits vara öfverensstämmande med föreskrifterna i stadens byggnadsordning af den 3 Maj 1895 samt Guvernören icke heller funnit skäl till anmärkning mot desamma förekomma, funnit godt, utan afseende å det som Magistraten i öfrigt emot omedelbar pröfning af ansökningen anført, densamma bifalla samt förty gilla och fastställa förberörda tio ritningar till nybyggnad å tomten N:o 6 vid Bergmansgatan i kvarteret N:o 100 b Vimban af denna stad, att vid arbetets utförande lända till efterrättelse under iakttagande i öfrigt af föreskrifterna uti förenämnda byggnadsordning; och egde Professorn Vahlfors och Banktjenstemannen Brenner, derest detta Guvernörens utslag finge vinna laga kraft, med utredning derom till Guvernören inkomma, på det att bevis om ritningarnas fastställande måtte kunna desamma åtecknas.

Sedermera hafva Stadsfullmäktige vid den 12 Oktober 1897 skedd ytterligare handläggning af förut oförmälda utskottsbetänkande i fråga om utsigten från Observatoriibergen och i sammanhang dermed af Magistratens skrifvelse af den 27 förutgångne September, hvarjemte till Stadsfullmäktige öfverlemnats Guvernörens i länet förberörda den 11 September sagda år meddelade utslag i anledning af Professorn Vahlfors och Banktjenstemannen Brenners ansökan om tillstånd till nybyggnad å tomten N:o 6 vid Bergmansgatan i kvarteret Vimban, fattat beslut beträffande åtgärder, som vore egnade att bevara utsigten från nämnda berg, samt i följd deraf uti en genom Magistraten i Helsingfors till Guvernören i länet insänd och af Guvernören jemte eget yttrande i saken uti skrifvelse af den 20 November sagda år till Kejsrerliga Senaten öfverlemnad skrift, på anförda skäl och med angifvande ej mindre af den höjdgräns, som enligt inhemtad utredning skulle erfordras att vid bebyggandet af de mellan Observatoriibergen och hafvet belägna tomterna tjena till efterföljd, på det att utsigten från bergen åt hafvet icke blefve hindrad, än äfven den för utsigten åt södra hamnen erforderliga höjdgränsen samt det område, för hvilket sagda höjdgränser borde gälla, i underdånighet anhållit

att i stället för sista mom. i 43 § af byggnadsordningen, hvilket mom. härigenom blefve öfverflödigt, måtte införas ett stadgande af följande lydelse:

„Å kvarteren 164 Mösset, 165 Vesslan, 100 a Ålen, 100 b Vimban, 102 Mörten, 134 Rockan, 135 Laken och 136 Bläckfisken äfvensom å tomterna N:ris 2 och 4 i kvarteret 130 Måsen samt N:ris 1 och 8 i kvarteret 129 Löjan och östra hälften af kvarteret 133 Hägern får icke uppföras hus som till någon del öfverskjuter den höjdgräns, hvilken blifvit i sådant afseende särskildt faststald.“

samt att omordade höjdgränser måtte fastställas i öfverensstämmelse med bifogade ritning,

eller för den händelse att den ändring af § 43 i byggnadsordningen, som den föregående framställningen afsåge, icke vunne nådigt godkännande, underdånigst hemställt att till sagda § måtte fogas följande tillägg:

„Å den tillskottsmark, som tillagts tomterna i kvarteren Ålen och Vimban genom nödiga brefvet af den 20 Oktober 1846, få uppföras endast hus, hvilkas högsta punkt icke öfverskrider trettio meters (30 m.) höjd öfver hafvet, försedda med prydliga fasader mot Observatoriibergen,“

och slutligen i betraktande af den betydelse, som det för anläggningarna å Observatoriibergen skulle ega att åtminstone tomterna N:ris 5 och 6 vid Bergmansgatan icke blefve bebyggda utöfver omförmälda höjdgräns, hvarigenom i hvarje fall en jemförelsevis bred aveny skulle öppenhåljas med utsigt öfver Brunnsparken och hafvet utanför densamma, underdånigast hemställt

att, derest Hans Kejslerliga Majestät pröfvade ifrågakomna höjdgräns till bevarande af utsigten från Observatoriibergen icke kunna fastställas utan godtgörelse åt tomtägarna, densamma måtte bestämmas åtminstone för tomterna N:ris 5 och 6 vid Bergmansgatan på sådant vilkor att staden förbunde sig att ersätta egarene af dessa tomter den förlust, som dem tillfogades genom att de icke vidare finge bebygga tomterna utöfver sagda höjdgräns, med det belopp, hvartill denna förlust vid laga värdering blefve uppskattad,

hvarhos Stadsfullmäktige uppdragit åt Drättselkammaren att draga Guvernörens utslag angående fastställelse af ritningar till nybyggnad å tomten N:o 6 vid Bergmansgatan under Kejslerliga Senatens pröfning och söka utverka ärendets behandling i sammanhang med frågan om ändring af byggnadsordningen.

Uti dessa Stadsfullmäktiges den 12 Oktober 1897 fattade och efter justering den 19 i samma månad offentligt upplästa beslut hafva Justitierådmannen Edv. Bergh,

Banktjenstemannen Felix Brenner och Professorn K. R. Vahlfors jemte särskilda andra gårdsegare vid Park- och Bergmansgatorna i denna stad uti en den 10 påföljande Oktober till Guvernören ingifven skrift sökt ändring och, under framhållande att Stadsfullmäktige genom de öfverklagade besluten hade öfverskridit sin befogenhet samt att dessa beslut stode i strid med allmän lag och kränkte besvärändenes enskilda rätt, yrkat att besluten, i stöd af § 78 i nådiga förordningen den 8 December 1873, angående kommunalförvaltning i stad, såväl i hvad de anginge inskränkning i besvärändenes rätt att bebygga sina tomter, som ock i fråga om de af Stadsfullmäktige anordnade besvären öfver fastställsen af ritningarna till nybyggnad å gården och tomten N:o 6 vid Bergmansgatan, måtte af Guvernören upphävas; och har Guvernören medelst det öfverklagade utslaget af den 20 November 1897 härom sig yttrat: och alldenstund besvärändene hvarken kunnat påstå, mindre visa att Stadsfullmäktiges ofvannämnda beslut icke skulle i laga ordning tillkommit, fördenskull och då Stadsfullmäktige icke kunde förmenas att hos Hans Kejsrerliga Majestät göra de framställningar, hvartil Fullmäktige funne anledning förekomma, samt det vid sådant förhållande icke heller tillkomme Guvernören att ingå i pröfning af de skäl Fullmäktige anfört såsom stöd för deras ansökning om nu ifrågasatta förändring af stadens byggnadsordning, eller till bedömande upptaga huruvida Fullmäktige varit befogade att uppdraga Drätselkammaren i denna stad att i Kejsrerliga Senaten anföra besvär öfver Guvernörens utslag, hvarigenom ritningarna till besvärändene Brenners och Vahlfors tilltänkta nybyggnadsföretag blifvit af Guvernören fastställda, fann Guvernören besvären icke kunna till någon Guvernörens åtgärd föranleda.

Uti Guvernörens omordade utslag af den 11 September och den 20 November 1897 har ändring i underdånighet sökts, af Drätselkammaren i Helsingfors i utslaget af den 11 September och af Justitierådmannen Bergh i utslaget af den 20 November, i anledning hvaraf underdåniga förklaringar inforrats och afgifvits af Professorn Vahlfors och Banktjenstemannen Brenner öfver Drätselkammarens besvär och af Helsingfors Stadsfullmäktige öfver Justitierådmannen Berghs besvär samt Guvernören med Magistraten i staden affordrade underdåniga yttranden och egna underdåniga utlåtanden inkommit, hvarefter Öfverstyrelsen för allmänna byggnaderna särskildt underdånigt utlåtande öfver Drätselkammarens besvär och Stadsfullmäktiges ofvanberörda underdåniga framställning aflemnad.

Hvad sålunda förelupit och handlingarna i dessa ärenden vidare innehålla har Kejsrerliga Senaten tagit i öfvervägande; och emedan den af Stadsfullmäktige för bevarande af utsigten från Observatoriibergen i förestående måtto påyrkade inskränkning uti särskilda tomtgares rätt att till viss höjd i enlighet med den för staden nu gällande byggnadsordning uppföra hus å deras innehafvande tomter lagligen icke kan vidtagas på sätt och i den ordning Stadsfullmäktige i sådant afseende föreslagit, varder Stadsfullmäktiges härom gjorda framställning af Kejsrerliga Senaten afslagen; och kommer i följd deraf allt utlåtande i anledning af de utaf Justi-

tierådsmannen Bergh anförda besvär öfver Guvernörens utslag af den 20 November 1897 att förfalla, jemte det de besvär Drätselkammaren anført öfver utslaget af den 11 September samma år lemnas utan afseende. Det alle, som vederbör till underdånig efterrättelse länder.

I Hans Kejsesliga Majestäts Höga Namn,  
Dess Senat för Finland:

G. von Troil.	Z. Yrjö-Koskinen.
K. F. Ignatius.	J. G. Sohlman.
Hjalmar Palin.	Vald. Eneberg.
Ossian Bergbom.	Lennart Gripenberg.
Alfr. Charpentier.	

*A. V. Lindström.*

Afskriftens riktighet bestyrker: Helsingfors, af Civilexpeditionen i Kejsersliga Senaten för Finland, den 14 November 1898.

*Arthur von Essen.*

## MAGISTRATEN

i

Helsingfors.

*Helsingfors d. 14 Jan. 1899.*

N:o 508.

*Till Helsingfors Stadsfullmäktige.*

Af Guvernören i länet jemte skrifvelse för den 11 innevarande Januari Magistraten tillsänd bestyrkt afskrift af Kejsersliga Senatens den 14 sistlidne November gifna utslag, bland annat, på Drätselkammarens i staden, med fleres, underdåniga besvär öfver Guvernörens den 20 November 1897 meddelade tvänne särskilda utslag angående det ena, Professorn Karl Reinhold Vahlfors och Banktjenstemannen Felix Brenner beviljad tillstånd till nybyggnad å tomten N:o 6 vid Bergmansgatan i kvarteret N:o 100 b Vimban af denna stad och det andra Justitierådsmannen Edvard Berghs, med fleres, klagan öfver Herrar Stadsfullmäktiges särskilda beslut i fråga om bevarande af utsigten från Observatoriibergen i Helsingfors, har Magistraten äran härjemte till Fullmäktige i afseende å kännedom öfversända, hvar hos Magistraten i sammanhang härmed och med hänsyn till det slut, hvori Kejsersliga Senaten genom dess förberörda utslag härutinnan stannat, anser sig böra till Herrar Stadsfullmäktiges bepröfvande öfverlemnna huruvida icke Fullmäktige i anledning af bestämmingarna i den numera emanerade nådiga förordningen den 14 juli 1898, angående expropriation af fast egendom för allmänt behof, ville till vederbörlig ort ingå med



framställning i syfte att genom expropriation söka vinna sådan inskränkning uti innehafvarenes af tomterna N:ris 5 och 6 vid Bergmanseatan äganderätt till tomterna att byggnader å desamma icke finge uppföras till större höjd, än hvad Fullmäktige uti sin hos Kejsrerliga Senaten tidigare gjorda framställning i saken påyrkat.

På Magistratens vägnar:

**E. Öhman.**

*G. von Pfaler.*

## DRÄTSELKAMMAREN

i

**Helsingfors,**

den 23 Februari 1899.

N:o 55.

*Till Helsingfors Stadsfullmäktige.*

Uti skrifverse för den 17 nästvikne Januari hafva Stadsfullmäktige, med förmälan att Kejsrerliga Senaten medels utslag af den 14 November sistlidet år afslagit Stadsfullmäktiges för bevarande af utsigten från Observatoriibergen gjorda anhållan om ändring i stadens byggnadsordning derhän, att särskilda somtegares rätt att till viss höjd uppföra hus å deras innehafvande tomter blefve inskränkt, anmodat Drätselkammaren att, innan ett af Magistraten väckt förslag att genom expropriation emå antydda inskränkning till handläggning företages, skrida till underhandling med innehafvarene af tomterna N:ris 5 och 6 vid Bergmansgatan för att få utredt, på hvilka vilkor de ville förbinda sig att antingen å sina tomter uppförs hus inom den af Stadsfullmäktige föreslagna höjdgränsen eller ock till staden försälja berörda tomter; och skulle Drätselkammaren derefter om resultatet af underhandlingarna hos Stadsfullmäktige anmäla.

Till fullgörande häraf hade Drätselkammaren i angifvet syfte vändt sig med skriftliga förfrågningar till egarene af ifrågavarande tomter; och sedan Kammaren nu fått emottaga deras uti en gemensam skrift härå gifna svar, har Drätselkammaren härmed äran till Stadsfullmäktige öfversända denna skrift med anmälan tillika, att Drätselkammaren för sin del anser de uti skriften såväl i ett som i annat afseende uppställda vilkoren för staden oantagliga.

På Drätselkammarens vägnar:

**G. v. Christerson.**

*Th. Tallqvist.*

*Till Drätselkammaren i Helsingfors.*

Uti skrifven af den 2 innevarande februari har Drätselkammaren, enligt anmodan af Stadsfullmäktige, till oss riktat förfrågningar, huruvida och på hvilka villkor vi ville förbinda oss att „antingen å våra tomter N:ris 5 och 6 vid Bärngmansgatan uppföra hus inom den af Stadsfullmäktige föreslagna höjdgränsen eller och till staden försälja berörda tomter.“

Till svar å dessa förfrågningar få vi härmed gemensamt afgifva, att vi äro villige försälja hvardera af dessa tomter till staden för ett pris af 207,000 mark. Härvid har i priset för gården N:o 6, hvars areal är något mindre (2180,64 kvadratmeter) inberäknats kostnaden för ritningar till nybyggnad å gården och processkostnader, hvilka Stadsfullmäktige förorsakat oss genom åtgärder, de där „icke lagligen kunnat vidtagas“, jämte det gården N:o 5, hvars areal, 2339,34 kvadratmeter, ansetts icke kunna aflåtas till lägre pris än 207,000. Jämförelsevis må härvid nämnas, att gården N:o 4 vid Fabiansgatan i kvarteret Elgen, hvilken gårds läge ingalunda är fördelaktigare utan snarare tvärtom, nyligen försålts till Kejserliga Alexanders universitetet för en köpeskilling af 250,000 mark.

Vi beräkna gårdarnes värde med ledning af de kalkyler, som af sakförstående uppgjorts för bebyggande af gården N:o 6.

Enligt de fastställda ritningarna komme i gården att finnas följande lokaler, hvilkas hyresvärde är beräknadt efter förhållandena år 1897, då byggnaden bort få uppföras, ifall icke hinaer mellankommit, „hvilka icke lagligen bort kunna vidtagas.“

4 boningslokaler à 1,800 marks årshyra Fmk	7,200
4           ”                  2,200           ”          ”          ”	8,800
3           ”                  1,900           ”          ”          ”	5,700
2           ”                  1,800           ”          ”          ”	3,600
2           ”                  1,100           ”          ”          ”	2,200
3           ”                  500           ”          ”          ”	1,500
2 butikslokaler ej uppritade, men enligt byggnadsförordningen tillåtliga 750	1,500
	<u>Summa F:mark 30,500.</u>

Det af arkitekten uppgjorda kostnads förslaget för byggnadens uppförande steg till 330,000 mark, för hvilket pris entreprenörer äfven funnos villiga att åtaga sig företagens utförande. Efter beräkning af 4 1/2 % ränta å 200,000 mark af byggnadskapitalet och 5 % å återstående 130,000 mark stiga räntorna å detsamma till 15,500 mark. Antager man vidare de årliga kostnaderna för gården till 3,500 mark, så återstode en nettoproveny af 11,500 mark, hvilket utgör 5 % ränta å ett gårdspris af 230,000 mark. Numera hafva hyrorna ansenligt stigit så att vinsten blifvit

vida större om byggnadsföretaget fått utföras, då detsamma var planeradt. Visserligen hafva äfven byggnadskostnaderna i hög grad stegrats, men då Stadsfullmäktige icke torde vilja eller kunna undandraga sig att ersätta oss ej mindre skillnaden mellan den kostnad för hvilken byggnaden bevisligen kunnat fås uppförd 1897 och det pris företagens utförande under nuvarande konjunkturer kommer att betinga, än äfven under tiden förlorad hyresvinst, så kommer nybyggnaden fortfarande att ställa sig jämförelsevis billig.

Vidkommande den alternativt gjorda förfrågan, huru vida vi ville förbinda oss att „å våra tomter uppföra hus inom den af Stadsfullmäktige föreslagna höjdgränsen“ så kunna undertecknade Felix Brenner och K. R. Vahlfors icke reflektera till något sådant förslag, hvaremot undertecknad Matilda Brenner förklarar mig villig att låta de nuvarande åbyggnaderna å gården N:o 5 kvarstå vid oförändrad höjd, äfvensom att vid eventuella nybyggnader eller byggnadsförändringar icke öfverskrida den af Stadsfullmäktige föreslagna höjdgränsen emot en årlig ersättning af 5,000 mark, utgörande skillnaden mellan gårdens nuvarande hyresafkastning och den hyresinkomst, jag genom gårdens ombyggande med säkerhet kan bereda mig.

Vidkommande det i Drätselkammarens skrifvelse eventuellt antydda nya hugskottet att försöka åtkomma gårdarne genom expropriation, taga vi oss friheten fästa vederbörandes uppmärksamhet därpå att expropriation lagligen kan ifrågakomma endast „då allmänt behof det kräfver“, äfvensom att vid expropriation ersättningen skall „bestämmas efter fastighetens *högsta* gångbara pris“, hvarvid får „fästas afseende å möjligheten att framdeles fördelaktigare använda fastigheten i den mån sådan möjlighet invärkar på det gångbara priset.“

Härjämte tillåta vi oss vördsamt tillägga att vi stå fast vid förestående försäljningsanbud endast under tre veckor från denna dag, emedan den tid instundar, då åtgärder måste af oss vidtagas till det genom Stadsfullmäktiges olagliga åtgärder så länge fördröjda byggnadsföretags utförande. Helsingfors den 20 februari 1899.

**Matilda Brenner,**  
ägare af gården N:o 5.

**Felix Brenner, K. R. Vahlfors,**  
ägare af gården N:o 6.



*Nämndens för arbetareangelägenheter framställningar  
angående särskilda arbetareundervisningen rörande frågor.*

Stadsfullmäktiges i Helsingfors

N Ä M N D

FÖR

ARBETAREANGELÄGENHETER.

*Helsingfors*

*den 12 April 1899.*

*Till Herrar Stadsfullmäktige.*

N:o 26.

I skrifvelse af den 17 sistlidne Maj hafva Herrar Stadsfullmäktige gifvit Nämnden för arbetareangelägenheter i uppdrag att till Stadsfullmäktige inkomma med närmare projekt angående elementära undervisningskurser närmast för utarbetare, i hvilket afseende Nämnden hänvisats till det betänkande en af Stadsfullmäktige tillsatt komité afgifvit rörande arbetareangelägenheter (Stadsfullmäktiges tryckta handlingar 1897 N:o 24). I sammanhang härmed har Nämnden ansett sig böra upptaga frågan om högre arbetareundervisning, så mycket mer som i denna fråga ett af föreningen Arbetets Vänner väckt förslag remitterats till Nämndens utlåtande. Före ärendets slutliga behandling har Nämnden från särskilda föreningar inhemtat upplysningar angående den undervisning, som af dem anordnats för arbetares räkning, samt i frågan samrådt med representanter för Arbetareföreningen, Arbetets Vänner och Helsingin Kansanopistoseura.

Det förslag till elementära undervisningskurser, som väcktes af förstnämnda komité, afsåg att i stora skaror draga arbetare i staden till undervisningen därigenom, att deltagandet i densamma skulle ställas i samband med en af samma komité föreslagen arbetsförmedling, för hvilken en byrå skulle af kommunen inrättas. Då emellertid denna del af förslaget icke vunnit godkännande och då dessutom lämpligheten af att ställa undervisningen och arbetsförmedlingen i direkt beröring med hvarandra starkt ifrågasatts, har Nämnden ansett sig böra uppgifva hoppet att genom en stadens inrättning kunna anordna kurser, som skulle besökas af massor bland utarbetare. Desses skaplynne och arten af deras arbete synes dessutom i lika hög grad som deras icke sällan totala bildningsbrist försvåra ett undervisningsar-

bete, som för deras räkning skulle bedrivas efter en generell plan och genom kommunens direkta försorg.

Det som härvid är det förnämsta, väckandet af bildningsbehovet och hågen för regelbunden undervisning, kan endast genom individuelt och personligt närmande komma till stånd, om icke allmänna rörelser med vissa bestämda, aktuella syften kunna hos arbetarne åstadkomma en starkare strömning till bildande sysselsättning. Men rent personligt arbete eller rörelser af antydt slag kunna kommunala åtgärder svårligen väcka till lif eller ens taga i beräkning vid inrättandet af permanenta lärokurser. Det är väl om enskilda medborgares och föreningars sträfvanden i sådan riktning af kommunen kraftigt understödas. Öfverhufvudtaget måste man finna sig i att bildningsnivån endast småningom höjes i de lägsta lagren, till stor del beroende af den ekonomiska utvecklingen.

Om ock således anstalter för en massundervisning icke synts Nämnden för arbetareangelägenheter för det närvarande lämpliga från kommunens sida, kan Nämnden dock konstatera märkbara framsteg på arbetareundervisningens område, nämligen i kommunens lägre handtvärksskolor. Dessa, som enligt för dem gällande bestämmingar (i Nådiga kungörelsen af den 25 November 1885 § 5,) böra meddela undervisning i åtminstone följande ämnen: teckning och ritning, räkning, skrifning och enkel bokföring, hafva alltmer blifvit för arbetarne kända och äfven af äldre arbetare besökta. Elevantalet uppgår för det närvarande till 403 inom staden, och 159 i området Berghäll, inalles 562. Det har visserligen anmärkts att isynnerhet äldre arbetare icke rätt skulle finna sig i klassundervisning och i skoltvånget; men däremot har invändts att just de äldre arbetarene höra till de bästa eleverna i handtvärksskolorna och att skolkarene äro att sökas bland de yngre. Huru som helst kan ingen undervisning utom den, som är helt och hållet privat, ställas absolut lämplig för hvarenda individ, och utan regelbundenhet och allvar kan något resultat icke vinnas. Dock skulle det utan tvifvel lända undervisningen och eleverna i handtvärksskolorna till gagn, om ett tankeväckande och lifvande element kunde tillkomma i läroprogrammet, som nu omfattar blott rent elementära öfningar. Fråga har därför uppstått inom Nämnden, huruvida icke dessa så väl besökta skolors ämneskrets kunde något utvidgas, sålunda att någon ny tillkommen lektion i veckan egnades åt föredrag och läsning i allmänt bildande ämnen, om möjligt af aktuellt och praktiskt intresse. Ju mera direkt en dylik läsning berör arbetarens åskådningsfär, desto mer är den egnad att väcka hans eftertanke och rikta hans håg på förvärfvande af kunskap. Geografiska, historiska, sociala skildringar, och i lämplig form framställda betraktelser torde kunna i detta afseende tillgodogöras af intresserade lärare, som enkom för detta ändamål skulle vidtalas. Kostnaden för en dylik utvidgning af programmet skulle, om den äfven komme att drabba kommunen ensam, icke uppgå till afsevärdt belopp. På privatväg skulle dessutom eleverna möjligen kunna förmås att bilda sångföreningar för olika åldersklasser.

I bredd med stadens handtvärksskolor ter sig enskilda föreningars värksam-

het på den elementära arbetareundervisningens område tämligen obetydlig. Föreningen Arbetets Vänner och dess filialer anordna icke vidare dylik undervisning på grund af handtvärksskolornas tilltagande elevantal, och äfven de finskspråkiga elementarkurserna äro jämförelsevis fåtaligt besökta. Särskildt upplysande är i detta afseende den jämförelsevis fullständiga berättelse, som afgifvits öfver Arbetareföreningens elementarkurser senaste vårtermin. Ända till 85 elever anmäldes visserligen och 69 kunde emottagas, men blott 26 höllo ut, och dessa voro visserligen synnerligen flitiga. Arbetareföreningens kurser äro dock de älsta. Fråga har tillochmed uppstått inom Nämnden, huruvida dessa privata elementarkurser vidare borde understödjas af staden, då ju föreningarna kunna hänvisa hugade elever till handtvärksskolorna, hvilka icke blott hafva i hufvudsak samma program, utan ock erbjuda en fastare organiserad undervisning. Å andra sidan bör det medgifvas att stadens bidrag till dylika kurser varit jämförelsevis små och att enskilda föreningar i viss mån kunna lättare lämpa undervisningsämnena efter mera tillfälliga behof inom sin medlemskrets.

Äfven den högre arbetareundervisning, som i staden bedrifves förnämligast genom föredrag, har i allmänhet lämpats efter den stora mängdens behof och icke haft till förutsättning några förkunskaper hos åhörarne. Helsingin kansanopisto-seura har sålunda till en del af sina populära föredrag samlat ända till 900 åhörare, dock till öfvervägande del kvinnor, och under föredragsaftnarna har enstämmig sångöfning bidragit till att lifva och vidmakthålla intresset. I de föredrag som hållits af Arbetets Vänner och dess filialer hafva understundom ända till 200 åhörare antecknats, och i moderföreningens mera planmessiga folkshögskolekurser i flere olika ämnen har under senaste år elevantalet växlat emellan 95 och 130.

Det är äfven från denna förening yrkande väckts hos Stadsfullmäktige att inrätta ett svensk- och ett finsk-språkigt arbetareinstitut. Någon kostnadsberäkning har icke följt med den till Stadsfullmäktige ställda inlagan, men torde för hvarterdera institutet, fränsedt lokal, kunna ställas på ungefär 9,000 mark, däraf 4,000 mark i arvode åt föreståndaren, på hvars kvalifikation och intresse det helas framgång i afgörande grad beror. Utan tvifvel skulle redan det medföra fördelar att, mer än hittills skett, koncentrera de folkeliga föredragen och de högre undervisningskurserna för arbetare. Dessa institut skulle dock främst söka utbilda en grundstomme af mera begåfvade arbetare för medborgerliga intressen och medborgerlig värksamhet, oberoende af yrkesskickligheten, som emellertid i viss mån skulle påverkas af vidgade vyer inom den allmänna bildningens område. Härvid förutsättes att åtminstone inom en dylik mindre elevkrets undervisningen medels föredrag skulle stärkas och befästas genom omedelbara repetitioner och diskussioner. Ämnena för de folkeliga föredragen och en mera direkt undervisning skulle efter råd och lägenhet utgöras af: religion, modersmålet och dess litteratur, fäderneslandets och allmän historia och geografi, statskunskap och nationalekonomi, olika grenar af naturkunighet och hälsolära, hvarjämte tillfälle till diskussion samt till sång och förädlande

nöjen skulle beredas eleverna. Också populära föredrag i mindre skala kunde i olika delar af staden mera planmässigt och följdriktigt anordnas af styrelsen och lärarekåren vid de båda föreslagna instituten, hvarigenom äfven godt val af föredragare skulle garanteras.

Att likväl dylika arbetareinstitut redan nu borde organiseras och öfvertagas af kommunen synes Nämnden icke ovedersägligt. Det nära samband, som råder emellan lärare och elever i folkhögskolorna på landet och i mindre städer och väl rättfärdigar de uppoffringar, som göras för dessa anstalter, torde icke kunna påräknas i hufvudstaden. Undervisningen, som här skulle bedrivas endast på kvällarna, får icke håller samma intensitet och kan icke gärna bära lika goda frukter som i landsfolkhögskolorna, där elever och lärare mera odeladt kunna egna sig åt skolarbetet. Riktigast torde därför vara att ännu någon tid afvakta erfarenheten från det privata folkhögskolearbetet i Helsingfors, förrän kommunen upptager frågan om dess öfvertagande. Också folkhögskolorna på landet upprätthållas af privata föreningar.

Däremot ligger det i stadens intresse att kraftigare än hittills understöda de nyss nämnda två föreningarnas föredrags- och undervisningskurser och främst underlätta deras koncentrerande och fastare organisation. För detta ändamål vore det till en början nödvändigt att bereda ifrågavarande undervisning en fast och lämplig bostad, hvilket också från Kansanopistoseuras sida framhållits som det närmaste önskningsmålet. För föredragen vore tvenne större salar, den ena inrymmande ända till tusen personer, önskliga. Därjämte skulle behövas minst två större lärosalar för klassundervisning, och 3 å 4 rum för lärare, bibliotek, läroapparat o. s. v. Då de stora salarna skulle på hvardagar användas endast om kvällarna, kunde de möjligen med lämpligt inredningssätt framdeles apteras till lokaler äfven för den föreslagna förberedande yrkesskolan och till en publik ritsal för yrkesidkare, sådana man i utlandet ser dem inrättade i sammanhang med yrkesskolor för dem, som icke besöka skolan. Den föreslagna lokalen kunde disponeras af en särskild fem-manna styrelse, till hvilken medlemmar skulle väljas enligt Stadsfullmäktiges bestämmande.

Nämnden för arbetareangelägenheter får sålunda vördsamt föreslå det ville Herrar Stadsfullmäktige besluta

*att vidtaga förberedande åtgärder för anskaffande af lämplig lokal för folkliga föredrag och arbetareundervisning, hälst genom uppförande af byggnad för ändamålet, och*

*att till Direktionens för lägre handtvärksskolorna pröfning öfverlämna, huruvida dessa skolors program kunde utvidgas genom upptagande af läsning och föredrag i bildande ämnen.*

På Nämndens för arbetareangelägenheter vägnar:

**F. Gustafsson.**

*John Ugglå.*



Stadsfullmäktiges i Helsingfors

N Ä M N D

för

ARBETAREANGELÄGENHETER.

H:fors den 12 April 1899.

N:o 28.

*Till Herrar Stadsfullmäktige.*

I skrifvelse af den 17 sistlidne Maj hafva Herrar Stadsfullmäktige uppdragit åt Nämnden för arbetareangelägenheter att utse lämplig person, som egde i utlandet studera där inrättade skolvärkstäder och uppgöra förslag till inrättande af en skolvärkstad i Helsingfors. Härtill utsåg Nämnden den 14 sistlidne Juli Lektorn vid Industriskolan härstädes Jonatan Reuter, hvars i ämnet afgifna berättelse och förslag redan i tryck tillhandahållits Herrar Stadsfullmäktige (Stadsf. tryckta handl. 1899 N:o 5.)

För sin del har Nämnden utan meningsskiljaktighet i hufvudsak omfattat det framställda förslaget om inrättande i Helsingfors af en förberedande yrkesskola jämte värkstäder, hvilken skola komme att å tvänne klasser, en hvar med ett års kurs, meddela från högre folkskolan utdimitterade elever såväl undervisning i allmänna ämnen med praktiskt syfte, som öfning i värkstadsarbete på trä- och metallindustrins område. Jämförd med annan mera teoretisk kunskap, som beredes det uppväxande släktet bland arbetarebefolkningen, skall otvifvelaktigt en sådan undervisning, som direkt inför eleverna i det praktiska arbetet och förbereder dem till skickliga och kunniga yrkesidkare, vara synnerligen verksam och icke blott rädda en mängd barn åt uppfostrande arbete, utan äfven bidra till yrkesskicklighetens utveckling och öfverhufvud arbetareklassens höjande i hufvudstaden. I utlandet hafva likartade läroanstalter på senare tid visat sig så behöfliga, att flere tillkommit på privat initiativ och till stor del bekostats genom höga elevavgifter. De flesta äro dock inrättade af kommunen eller staten. Hos oss torde staten väl icke vara hugad att helt och hållet taga saken i sin hand, så allmänt gagnelig den än måste erkännas vara och ehuru den icke hör till kommunernas skyldigheter, men väl torde kommunerna kunna med hopp om framgång göra anspråk på att staten med en större del bidrager till kostnadernas betäckande. Nämnden har antagit att lärarens och värmästarens aflöning skulle till approximativt belopp af 30,000 mark utgå ur statsmedel, medan kommunen bestrider utgifterna för skollokal, värkstäder, arbetsmaterial, undervisningsmaterial, värme, belysning och öfriga behof. Dessa utgifter för staden skulle efter approximativ beräkning uppgå till 7,000 mark för

år, hvartill kommer en anläggningskostnad af omkring 16,000 mark och kostnader för lokal.

Nämnden har, under förutsättning af statsbidrag i antydd form, ansett att skolan borde med det första inrättas och dess ledning anförtros åt en direktion af fem personer, bland hvilka Industristyrelsen skulle årligen utse ordförande och en ledamot samt Stadsfullmäktige öfriga tre ledamöter. Denna direktion borde årligen såväl till Industristyrelsen som till Stadsfullmäktige afgifva berättelse öfver skolans värksamhet.

Ehuru gifvetvis den föreslagna direktionen komme att i detalj granska det föreliggande projektet och uppgöra förslag till reglemente för skolan jämte arbetsordning, har Nämnden vid frågans ompröfning särskildt beaktat följande omständigheter. Då det är af största vikt att urvalet af elever göres så strängt som möjligt, borde vid elevs antagande fordras bevis öfver sund och god kroppskonstitution, så att någon befrielse från tyngre arbete i skolvärkstaden icke behöfde ifrågakomma för en del elever. Tillika borde eleverna underkasta sig en prof涕 af förslagsvis fyra veckor före definitiv antagning. Vid valet borde synnerligt afseende fästas vid elevernas hem dels i moraliskt afseende, dels med hänsyn till föräldrarnas vilja och förmåga att regelbundet hålla eleverna vid arbetet i skolan och verkstäderna. Skolans föreståndare borde slutligen låta sig angeläget vara att förskaffa utdimitterade elever lämpliga platser för att sålunda tillförsäkra dem vidare praktisk undervisning i deras yrke.

Läroplanen och arbetsordningen samt lärarnes undervisningsskyldighet borde till en början fastställas på kortare tid för att lättare kunna efter vunnit erfarenhet modifieras. Inom Nämnden har den åsikt gjort sig gällande, att större utrymme borde beredas verkstadsarbetet, genom att timantalet i en del skolämnen minskades — om ock i följd häraf större verkstäder och flere verkmästares anställande blefve af nöden — men i hvarje fall därigenom, att verkmästarene äfven under ferierna skyldigkändes att meddela verkstadsundervisning. I afseende å skolundervisningens meddelande har med hänseende till uttrycken i förslaget (sid. 47) framhållits att densamma borde dels bestå i muntligt inlärande på klass, dels ske med begagnande af lämpliga läroböcker.

Slutligen har Nämnden, som ansett skolans öppnande redan i höst icke ligga utom möjlighetens område, tillåtit sig fästa Herrar Stadsfullmäktiges uppmärksamhet vid att till en början ifrågavarande läroinrättning kunde inrymmas i de endast på kvällarna arbetande lägre handtvärksskolornas nya lokal vid Alexandersgatan, såvidt det rör skolundervisningen, hvaremot för verkstäderna tillsvidare särskildt uppyrd lokal skulle anlitas.

Angående den i Lektorn Reuters förslag upptagna hushålls- och fackskolan för flickor torde Nämnden medgifvas att framdeles inkomma med skildt utlåtande.

Nämnden får sålunda vördsamt föreslå det ville Herrar Stadsfullmäktige besluta

*att, under förutsättning att genom statsbidrag lärarenes och verk-  
mästarenes aflöning kan bekostas, en förberedande yrkesskola för gos-  
sar inrättas i staden med undervisning på svenska och finska språken  
och med i hufvudsak sådan plan, som i föreliggande förslag inne-  
hålles, och*

*att för skolans organisering och ledning tillsättes en direktion af  
fem medlemmar, bland hvilka en jämte ordföranden skulle utses af  
Industristyrelsen och de öfriga af Stadsfullmäktige.*

På Nämndens för arbetareangelägenheter vägnar:

**F. Gustafsson.**

*John Ugglä.*

Stadsfullmäktiges i Helsingfors  
N Ä M N D  
FÖR  
ARBETAREANGELÄGENHETER.

*Helsingfors  
den 12 April 1899.*

*N:o 27.*

*Till Helsingfors Stadsfullmäktige.*

Genom remiss af den 13 sistlidne Mars har Stadsfullmäktiges berednings-  
utskott anmodat Nämnden för arbetareangelägenheter att till Fullmäktige inkomma  
med yttrande i anledning af ett utaf föreningen „Arbetets Vänner“ i Helsingfors  
hos Fullmäktige väckt förslag om inrättande af ett arbetareinstitut i denna stad.

I anledning häraf får Nämnden hänvisa till sin denna dag till Stadsfull-  
mäktige aflåtna skrifvelse rörande ordnandet af arbetareundervisningen i hufvud-  
staden och de af Nämnden uti sagda skrifvelse föreslagna åtgärder för höjandet  
af härvarande arbetares bildningsståndpunkt, samt på grund därpå fördsamt hemställa

*att det af föreningen „Arbetets Vänner“ framställda förslag om  
inrättande af ett arbetareinstitut i Helsingfors för närvarande icke  
måtte föranleda till åtgärd från Stadsfullmäktiges sida.*

På Nämndens för arbetareangelägenheter vägnar:

**F. Gustafsson.**

*John Ugglä.*

*Till Stadsfullmäktige i Helsingfors.*

Vid föreningen „Arbetets Vänner“ i Helsingfors („Moderföreningens“) allmänna möte i november 1898 väckte folkskolläraren, filosofie kandidaten Mårten Holmberg förslag om inrättandet af ett arbetareinstitut i Helsingfors.

Förslaget vann enhälligt understöd, och uppdrog föreningen med anledning häraf åt en komité, i hvilken förslagsställaren invaldes, att utarbета förslag till stadgar för den föreslagna bildningsanstalten, hvilket förslag därefter borde framläggas till dryftning vid ett möte af samtliga föreningar Arbetets Vänner i Helsingfors samt därpå ingifvas till stadens fullmäktige med anhållan om dess förvärligande.

Vid det för frågans vidare behandling i sistlidne december månad utlysta mötet af samtliga föreningar Arbetets Vänner i Helsingfors framlade hr M. Holmberg ett „förslag till reglemente för Arbetareinstitutet i Helsingfors“, utarbetadt med ledning af de nyligen stadfästa stadgarna för Arbetareinstitutet i Tammerfors och för enahanda anstalt i Stockholm. Detta nu framlagda förslag hade tidigare föredragits för Arbetets Vänner i Helsingfors Representation, hvilken är sammansatt af dessa föreningars samtliga styrelsemedlemmar, och af densamma enhälligt förordats till antagande med omstilisering af vissa delar.

Det allmänna mötet i december antog jämväl enhälligt förslaget, öfverlämnande åt undertecknade, mötets ordförande och sekreterare, att efter förslagets ytterligare granskning inlämna detsamma till Stadsfullmäktige i och för dess förvärligande, om det vunne bifall. Och hoppades mötet, att Herrar Stadsfullmäktige, äfven om detta förslag möjligen icke befunnes lämpligt, dock icke därför skulle låta denna, enligt mötets åsikt, betydelsefulla fråga förfalla, utan upptaga grundläggandet af ett arbetareinstitut i hufvudstaden på programmet för sin värk-samhet under den närmaste framtiden. I en sann och mångsidig kunskaps spridande på lämpligt vis bland hufvudstadens arbetare ansåg mötet nämligen ligga deras bästa skydd mot de fördärfbringande villomeningar, hvilka, dess värre, under senaste tid visat sin tillvaro genom en och annan omogen och obetänksam handling, på samma gång som detta bidrag till „ljus åt vårt folk“ skall varda jämväl ett värksamt medel att åt hufvudstaden uppfostra en sundt tänkande samhällsnyttig arbetarestam.

I det vi härmed hafva äran att bringa ofvan nämnda mötesbeslut till Stadsfullmäktiges benägna kunskap, anhålla vi därjämte att till Fullmäktiges granskning och beaktande värdsamt få bifoga ett „Förslag till reglemente för Arbetareinstitutet i Helsingfors“.

På samtliga föreningar Arbetets Vänner i Helsingfors vägnar:

**Victor Pettersson.**

*F. J. Valbäck.*

**Förslag till Reglemente för Arbetareinstitutet i Helsingfors.***Ändamål och program.*

## § 1.

För att befordra arbetarebildningen inrättar och underhåller Helsingfors stads kommun ett svenskt och ett finskt arbetareinstitut.

Institutens ändamål är att, utan hänsyn till samhällsklass, kön och yrke höja arbetarenes allmänna bildningsståndpunkt, eller att befordra den karaktärens förädling och förståndets odling, som äro egnade att öka människo- och medborgarevärdet hos arbetarne.

## § 2.

För nåendet af detta mål meddelar institutet undervisning genom föreläsningar uti matematik, astronomi, meteorologi, fysik och kemi, anatomi och fysiologi, sjukdoms- och hälsolära, naturalhistoria, jord- och folkbeskrifning, kulturhistoria, Finlands historia, stats- och lagkunskap, statshushållning, tillämpad sedelära, levande språk och sång.

Undervisningen behöfver icke ovilkorligen äga rum i alla dessa läroämnen under samma läseår.

Föreläsningarna äro afgiftsfria och anordnas så att hvarje elev med normalt förstånd kan draga nytta af desamma.

## § 3.

Institutet står utanför politiska och religiösa tvistigheter.

## § 4.

Institutets arbetstid varar från den 15 september till den 30 april eller sju och en half månad med korta uppehåll under jul- och påskhålgan.

Föreläsningarna böra hållas under hvardagsaftnarna från kl. 8.15 till 9.30 eller 10 samt under söndagarna från kl. 8 till 10 på förmiddagen.

*Föreståndares och lärares anställande.**Föreståndarens skyldigheter.*

## § 5.

Föreståndaren för Institutet bör hafva aflagt slutexamen antingen vid universitetet eller polyteknikum, åtnjuter fast lön samt är för sin värksamhet ansvarig närmast inför Institutets förvaltningsråd.

## § 6.

Öfrig lärarepersonal utses af förvaltningsrådet bland akademiskt bildade eller vid polyteknikum tekniskt bildade eller från fortbildningsläroverk utdimitterade personer.

## § 7.

Föreståndaren åligger:

- att i samråd med föreläsningsstyrelsen uppgöra årets arbetsprogram, hvilket därpå af honom öfverlämnas till förvaltningsrådet i och för stadfästelse;
- att i samråd med föreläsningsstyrelsen föreslå lämpliga personer till föreläsare ;
- att inför förvaltningsrådet föreslå åtgärder, som äro egnade att gagna institutet och främja dess syfte;
- att föra protokoll vid föreläsningsstyrelsens och förvaltningsrådets sammanträden;
- att vid läsårets slut inom lagstadgad tid inlämna berättelse öfver institutets värksamhet både till Stadsfullmäktige och Skolöfverstyrelsen ;
- att i själfvalda ämnen hålla fyra föreläsningar i veckan under loppet af läseterminen;
- att vårda institutets bibliotek och undervisningsmateriel.

*Tillsynen öfver Institutet och dess arbetsorganisation.*

## § 8.

Handhafvandet af Institutets angelägenheter anförtros åt ett förvaltningsråd, som utses af Stadsfullmäktige och består af sju personer. Af dessa afgå hvartannat år tre och hvartannat år fyra. De afgående kunna återväljas, men hafva afsägelse-rätt utom då de första gången utses.

Förvaltningsrådet utser årligen bland sina medlemmar en ordförande.

På ordförandens kallelse sammanträder förvaltningsrådet så ofta Institutets angelägenheter påkalla det och är beslutfördt, då fyra af dess medlemmar äro närvarande.

Hvarje medlem har en röst. Stannar vid omröstning inom förvaltningsrådet lika antal röster mot hvarandra, blir ordförandens röst afgörande.

## § 9.

För fullgörandet af undervisningsarbetet vid Institutet utse Stadsfullmäktige en föreläsningsstyrelse, som underordnas förvaltningsrådet och består af åtta medlemmar, af hvilka halfva antalet bör vara arbetare. Angående föreläsningsstyrelsens värksamhet hänvisas till § 7.

---

Föreläsningsstyrelsen, hvars medlemmar utses på samma sätt som förvaltningsrådet, väljer inom sig årligen en ordförande.

## § 10.

Förvaltningsrådet åligger:

att utnämna föreståndare samt på ett år i sänder öfriga lärare och lärarinnor vid Institutet äfvensom, om sådant blir af nöden, entlediga dem från sin befattning;

att granska och godkänna eller, om så blir af behovet påkalladt, ändra det uppgjorda programmet till arbete vid Institutet;

att anskaffa åt Institutet lämplig lokal samt nödig undervisningsmateriel;

att till pröfning och afgörande upptaga hvarje åtgärd, som föreslås till främjande af Institutets värksamhet; samt

att inför Stadsfullmäktige vara ansvarigt för vården af Institutet.

---

---

Helsingfors, Tidnings- & Tryckeri-Aktiebolagets tryckeri, 1899.

---



*Handlingar i frågan om Helsingfors Elektriska Belysnings  
Aktiebolags koncessionsansökan.*

DRÄTSELKAMMAREN

i

Helsingfors,

den 18 Maj 1899.

N:o 125.

*Till Helsingfors Stadsfullmäktige.*

Uti skrifvelse till Stadsfullmäktige för den 9 sistlidne Februari, ingående uti Fullmäktiges tryckta handlingar N:o 8 för innevarande år, hade Drätselkammaren afgifvit förslag beträffande ordnande af Elektriska Belysnings Aktiebolagets härstädes verksamhet, såvidt den hade sammanhang med användande af stadens gator för öfver- eller underjordiska belysnings- och kraftledningar, hvilket ärende sedan Maj månad förlidet år stått på dagordningen. Till Stadsfullmäktiges den 24 i förstsagda månad försiggående sammanträde, vid hvilket ärendet skulle slutbehandlas, hade bolaget emellertid inlemnadt en skrift, hvori bolaget, med framhållande af det olämpliga uti Drätselkammarens förslag deri, att bolaget för sina luftledningar skulle använda samma bärstolpar som spårvägsbolagen, anhåller om rådrom för att uttala sig öfver nämnda förslag. Stadsfullmäktige beslöto för den skull återremittera handlingarna i ärendet till Drätselkammaren, på det bolaget blefve i tillfälle att till ifrågavarande förslag göra de påminnelser, till hvilka bolaget ansåge skäl förefinnas; och skulle Drätselkammaren härefter till Stadsfullmäktige med nytt utlåtande inkomma.

Med föranledande af Stadsfullmäktiges på grund af detta beslut till Drätselkammaren afgifna skrifvelse N:o 86 uppmanade Kammaren i bref af den 9 påföljande Mars bolaget att inom fjorton dagar derefter icke allenast fullgöra denna bolaget sålunda medgifna rätt utan ock lemna definitivt och fast förslag i ärendet. Och har i anledning häraf Drätselkammaren nu fått af bolaget emottaga, jemte en mängd tryckta och skrifna bilagor, teckningar, kartor och fotografier, tvenne skrifvelser i frågan, daterade den 23 och 30 nästvikne Mars, hvilka alla handlingar närslutas Stadsfullmäktiges härmed återgående remiss.

Såsom känt hade Drätselkammaren, i och för förberedande handläggning af alla till kammarens utlåtande remitterade ärenden angående elektriska ledningar af olika slag tillsatt en särskild kommission och i närmaste öfverensstämmelse med denna kommissions yttrande och förslag hos Stadsfullmäktige förordat, att Elektriska Belysnings Aktiebolaget, med förkastande af dess förslag till koncessionskontrakt, skulle berättigas att ytterligare fyra år, räknadt från innevarande års början, hålla stolpledningar å stadens gator på i öfrigt enahanda villkor som härtills, utom att bolaget förklarades skyldigt att ovilkorligen hafva å de gator, der elektriska spårvägar under denna tid komme till utförande, med spårvägsbolagen gemensamma jernstolpar och att vid framtida utvidgning af sina ledningar äfvensom vid utbyte af stolpar, hvilka genom röta eller på annat sätt tagit skada, uteslutande använda endast jernstolpar, hvarjemte bolaget inom innevarande års utgång vore förbundet att å sin ägande central vidtaga för rökförbränning nödiga åtgärder. Enär spörsmålet beträffande bolagets ledningar, med afseende derå att stadens allmänna belysningsfråga ännu icke slutbehandlats, hvarken enligt ofvan bemälda kommissions eller Drätselkammarens åsigt för närvarande kunde definitivt afgöras, omfattade Drätselkammaren, för att helst i någon mån afhjelpa nu rådande missförhållanden, hvilka klarligen efter tillkomsten af elektriska spårvägar i staden komma att ännu bjärtare än nu falla i ögonen, ofvanstående så att säga interimistiska åtgärd. Till någon mera på djupet gående lösning af frågan torde näppeligen heller bolagets nu afgifna skrivelser kunna gifva anledning; ty oafsedt den på sak föga inverkan de polemik mot kommissionens yttrande uti en deri ingående not rörande oriktig uppgift om äganderätten till elektriska belysningsanstalter i finska och svenska städer; företrädet af likriktad eller vixelström vid dylika anstalter; behöfligheten eller ej af att hafva ledningar för hög spänning öfverklädda; samt rökfria fabrikksskorstenar, till hvilket allt Drätselkammaren skall här längre fram i korthet återkomma, innehålla bolagets andraganden egenteligen endast en protest mot de villkor, under hvilka kommissionen och Drätselkammaren dristat sig att hos Stadsfullmäktige förorda förlängd rätt för bolaget att å stadens gator hålla luftledning, samt ett uppreparande af bolagets anspråk på ett för längre tid gällande, nu visserligen i någon mån modifieradt kontrakt med staden beträffande rätt för bolaget att i stadens gator under en följd af år småningom nedlägga sina ledningar.

Utan att heller nu, lika litet som vid afgifvande af sin skrift för den 22 sistlidne Februari till Stadsfullmäktige, förete någon ritning, som utvisade huru beskaffade för spårvägsbolagen och elektriska belysningsbolaget gemensamma bärstolpar af jern i verkligheten skulle till utseende te sig, framhåller bolaget emot sådana stolpar i all hufvudsak detsamma, som uti åberopade skrift och denna skrift åtföljande promemoria. Bolaget, som redan under åtta år med sina klumpiga trästolpar stört stadens utseende och för händelse af ytterligare begifvande dertill väl icke skall draga i betänkande att än framgent göra det, ömmar

nu i främsta rummet för denna sida af saken, förmenande att för bolagen gemensamma stolpar, till följd af de större påkänningar de härigenom blefve utsatta för, skulle måsta tagas så grofva, att de endast vid sin fulla längd vore proportionerliga, hvaremot de efter afkapningen blefve ytterst vanskapliga och vanprydande. I hvilken grad detta påstående kan äga sin rättighet torde bäst kunna bedömas af den blåkopia af tvenne teckningar till bärstolpar af metall, Drättselkammaren fått af Spårvägs- och Omnibus Aktiebolaget emottaga och af hvilka den ena visar huru stolpen komme att se ut, för den händelse den endast hade att betjena spårvägen, den andra huru en stolpe för gemensamt bruk gestaltade sig. Stolparne skulle bestå af flere delar af stålrör, hvilka skulle förenas med gjutjerns-, eller i fall af behof med gjutstålsmuffar, och skulle det öfversta röret, sedan behofvet deraf upphört, borttagas och ersättas endast af den ytterst å stolpen befintliga knoppen. Att göra sig en föreställning om, huru den senare beskrifna stolpen efter en sådan förändring komme att presentera sig och huruvida ej uti Elektriska Belysnings Aktiebolagets nyss anförda påstående ligger en betydlig öfverdrift, torde ej medföra någon större svårighet. Kärnpunkten uti bolagets motvilja emot gemensamma bärstolpar torde emellertid utan fara för misstag kunna sökas uti kostnadsskäl, i det att för bolaget naturligtvis en viss anläggningssumma ginge förlorad, ifall bolaget endast under en tid af 4 år framåt finge hålla luftledningar och derefter ej vidare kunde begagna sig af några med spårvägsbolagen gemensamma stolpar; och kan det icke förnekas att denna sida af saken från bolagets synpunkt betraktadt kan vara nog så vägande. Att arrangementet med gemensamma stolpar skulle, såsom bolaget påstår, medföra mycket obehag för de skilda bolagen och att äfven spårvägsbolagen, som genom sina koncessioner förbundits till en dylik gemensamhet, gerna såge sig derifrån befriade lider väl icke något tvifvel. Detta torde dock bero mindre af skäl, att vid gemensamma stolpar förekommande arbeten med god vilja ej kunde så anordnas, att hvarken den ena eller den andra parten skulle finna sig i sina förehafvanden förhindrad, emedan bolagen ju hade sina skilda afdelningar å dessa stolpar och tillochmed samtidigt kunde vid dem spänna trådar och utföra annat arbete, utan mera till följd af den motsträfvighet, Elektriska Belysnings Aktiebolaget i detta afseende synes visa, allt sedan en ifrågasatt sammanslagning af sagda bolag samt Spårvägs- och Omnibus Aktiebolaget äfvensom uppställande och begagnande i sådant fall af gemensamma bärstolpar icke kunde komma till stånd. Det bör nämligen icke förglömmas, att hela idén om sådana gemensamma bärstolpar för elektriska luftledningar, om hvilka i åtskilliga af Drättselkammaren tillsatta kommissioners betänkanden ordats, egentligen utgått ifrån det håll, der man nu kraftigast motarbetar deras tillkomst. Att å åtskilliga ganska centralt belägna gator i staden äfven under förutsättning af gemensamma bärstolpar af jern ännu skulle komma att kvarstå af bolagets trästolpar, å hvilken omständighet bolaget vill fästa uppmärksamhet, har nogsammt också tidigare beaktats af den elektriska

kommissionen och Drätselkammaren. Men genom sitt förslag har Drätselkammaren åsyftat endast en delvis förbättring af hithörande missförhållanden, icke ett fullkomligt aflägsnande af desamma, för att ej åhvälfva bolaget en allt för betungande börda. Om en betänkligare omständighet, som säkert mera än nyss berörda förhållande likväl kan komma att tala emot gemensamma bärstolpar, har Drätselkammaren nyligen erhållit kännedom, och är det den, att Spårvägs- och Omnibus Aktiebolaget å åtskilliga gator, längs hvilka de elektriska spårvägs-linierna komma att dragas fram, t. ex. Alexandersgatan, endast här och där kommer att uppställa stolpar och i stället fästa sina spänntådar vid rosetter på husväggarna, till hvilken anordning husegarne temmeligen allmänt gifvit sitt bifall. Och skulle vid sådant förhållande äfven å de gator, der spårvägar framgå samt en och annan bärstolpe för deras behof förekommer, komma att kvarstå en mängd af Elektriska Belysnings Aktiebolagets trästolpar, för den händelse bestämmelserna för detta bolag ej ytterligare skärptes utöfver Drätselkammarens förslag och vilkoren för bolagets provisoriska tillvara således också gjordes än mera betungande. Bestridas kan derföre ej, att från hvilken synpunkt saken än betraktas, det blifver för staden ett trängande önskningsmål att så fort blott möjligt är blifva befriad från de elektriska luftledningarna för belysnings ändamål.

Men ehuru målet, hvarpå all sträfvan bör utgå, väl är klart, kan desamma icke sägas beträffande medlen för målets uppnående. Såsom Drätselkammaren redan vid ärendets första behandling och sedermera äfven den elektriska kommissionen framhållit, existerar för närvarande i staden ett elektriskt belysnings behof, hvars kraf icke kan åsidosättas. Men å andra sidan måste alla belysningsförhållanden samt också tillgodoseendet af kraft för den mindre industrin komma att undergå en alldeles grundväsentlig förändring, sedan staden under nästkommande år blir ägare till gasverket härstädes. På ett eller annat sätt måste då så begås, att nu gällande gaspris kunna betydligt nedsättas och användningen af gas i staden för särskilda ändamål erhålla ett rättigare förhållande till folkmängden än nu är fallet. Men uppstår härvid till besvarande en mängd på närmare utredning beroende frågor, såsom — för att nu endast beröra den sida af saken, som står förevarande ärende närmast — frågan huruvida ej stora delar af Skatudden och stadens hamnar i än större utsträckning än hittills samt måhända dertill delar af stadens planteringar och esplanadgator i alla fall borde erhålla elektrisk belysning. I sammanhag härmed komme sjelfallet till ompröfning, huruvida det ej vore för staden och dess belysning konsumerande allmänhet förmånligast att för stadans egen räkning anlades och bedrefs en elektrisk central, äfvensom till hvilket omfång en sådan central borde utföras. Huruvida under sådan förutsättning en konkurrerande, hela staden omfattande anstalt för samma ändamål vore önskvärd eller ej, blefve naturligtvis också en fråga för ompröfning, likasom i hvarje händelse de närmare vilkor, hvarunder denna konkurrerande inrättning finge betjena sig af stadens gator och marker.

För erhållande af fullkomligt fria händer beträffande ordnandet af stadens förseende med gas har staden nyligen iklädt sig stora utgifter, och vore det därför enligt Drätselkammarens förmenande högst inkonsekvent och oklokt att nu, då belysningsfrågans afgörande i hela dess vidd föreligger, på ett eller annat sätt binda staden i och för dess förseende med elektrisk belysning och energi; något som Stadsfullmäktige ej ens 1890 och 1894 velat göra. Då hade staden för resten alls inga utgifter för elektrisk belysning, men nu uppgå de till ingalunda obetydande belopp samt synas befinna sig i starkt årligt stigande. Sålunda utgjorde de för år 1896 — 27,024.40, för år 1897 — 31,704.84 och för år 1898 — 35,502.65 mark.

Det var naturligtvis med afseende å dylika synpunkter, som den elektriska kommissionen uti sin till Drätselkammaren inlemnade promemoria i ärendet, till hvilken Kammaren anhåller att få återvisa, framhöll att kommissionen måste anse innevarande tid såsom den mest olämpliga för beviljande af några koncessioner rörande allmän belysning i staden, hvarföre staden ej heller borde inlåta sig på koncessionerande af ett för stadens hufvudsakliga behof afsedt privat elektricitetsverk, innan stadens allmänna belysningsfråga vunnit sin slutliga lösning. Härtill kom att det af Elektriska Belysnings Aktiebolaget staden erbjudna kontraktet icke syntes kommissionen vara för staden fördelaktigt. Att nu icke något tillkommit, som skulle rubba hållbarheten af kommissionens första motiv, är väl obestriddigt. Ingalunda kan den förklaringen att bolaget med sitt förslag icke afser något monopol, utan endast fri konkurrens under likadana bestämmelser betraktas såsom någonting nytt och på sak inverkan. Naturligtvis kan något monopol icke komma i fråga i det syfte, att privata gårdsegare hvaroch en för sig eller flere tillsammans skulle förbjudas inrättande för sina gårdars belysning eller annat ändamål af s. k. elektriska blockstationer, blott de dervid ej taga stadens gator i anspråk. Men beträffande anläggande deremot af s. k. centralstationer för belysande af staden i dess helhet eller större delar deraf, inneligger uti bolagets förslag till kontrakt med staden ett så godt som *faktiskt* monopol. Med det starka anlitan af stadens gator för underjordiska ledningar i och för förbruks- och affallsvatten samt gas, äfvensom spårvägskablar m. m. är det knappast tänkbart, att de ännu ytterligare kunde upplåtas för huru många som helst konkurrerande elektriska belysningsbolag, hvilka droge sina hufvudledningar i gatornas längriktning och förgreningsledningar till husen vid gatorna tvärs öfver desamma till höger och venster. Hvilket nät och virrvarr af elektriska ledningar skulle ej härigenom uppstå i gatorna och männe, med afseende å gårdsegarenes åliggande att underhålla gatubeläggningen, ett dylikt förfarande kunde betecknas ens som tillständigt. Redan bortgifvandet af en dylik rätt åt ett enda *privat* bolag saknar enligt Drätselkammarens förmenande icke sina betänkligheter. Uti bolagets kontraktsförslag inrymmes för resten staden i dess helhet, så att den antydda konkurrensen icke heller kan tänkas gälla vissa skilda stadsdelar.

Men äfven kommissionens andra motiv för afslag å Elektriska Belysnings Aktiebolagets anspråk i dess kontraktförslag, det att förslaget ej var för staden förmånligt, eger fortfarande sin fulla styrka. De oväsentliga modifikationerna, bolaget nu föreslår deri, gör detsamma ingalunda för staden mera antagligt. Det är endast några eftergifter beträffande den uti § 2 af förslaget upptagna tiden för ombyte af bolagets luftledningar till underjordiska sådana, som nu framställas. Härigenom skulle cirka 10 km af ledningarna uti stadens centralare delar inom i det närmaste 8 års tid eller före utgången af år 1906 nedläggas i jorden och återstoden cirka 8,5 km inom år 1912, eller således i medeltal ungefär 1,3 km per år, mot 0,86 km per år enligt §:s ursprungliga formulering, dock under de sju första åren ända till 1 km per år. Någon rätt för staden att deltaga i bestämmandet af priset för bolagets elektriska energi skulle ej heller nu medgifvas, utan antydes endast, att bolaget redan länge varit betänkt på nedsättning af afgifterna härför. Likaså endast antydes, att bolaget nu skulle åtnöja sig med en koncession på längre tid, ej såsom tillförene ställa sin fordran derå för evärdelig tid.

För att ådagalägga, huru föga förmånligt det vore för staden att äfven med dessa förändringar i bolagets kontraktförslag ingå med bolaget aftal, anhåller Drätselkammaren att få anföra följande. Vore det för staden nu klart, hvilket tyvärr ej är fallet, att staden ej har skäl att anlägga eget elektricitetsverk, men väl huru staden ville ordna dess förseende för framtiden med elektrisk energi och under hvilka villkor och förbehåll den i sådant fall ville för behofvet upplåta sina gator samt härför utbjöd koncessionsrätten, skulle det ej lida något tvifvel, att ej åtskilliga af de kapitalstarka bolag, som på senare tider i sådan mängd etablerat sig för bedrivande öfver allt i världen af elektrisk affär och äfven till vårt land och stad sändt sina agenter, skulle göra staden anbud på sina goda tjänster och inom en tid af högst två år hafva sina kablar öfver allt nedlagda i jorden och staden försedd med det nyaste och modernaste inom branchen. Och hurudana dessa uländska bolags pretensioner skulle vara kan man göra sig en ungefärlig föreställning om af den afskrift af ett mellan staden Berlin och firman Siemens & Halske afslutadt koncessionskontrakt, som här såsom bilaga närslutes; ty detta är icke något för sig ensamt stående utan tvärtom typiskt för enahanda kontrakt i Tyskland och annorstädes. Häri berättigas staden att bestämma det högsta pris, som för leverans af belysning och kraft får af bolaget uppbäras, nämligen 7 Pfg. för belysning och 3 Pfg. för kraft pro hektowattimme. Koncessionstiden fixeras till 45 år (en för de tyska koncessionerna ovanligt lång tid) och tillfaller inrättningen derefter staden kostnadsfritt. Sedan verket varit 20 år i gång är staden emellertid berättigad att vid olika, med 5 års intervaller varierande tider inlösa verket för en ersättning motsvarande 70—15 procent af dess anläggningskostnad. För belysning af stadens gator och offentliga byggnader beviljas en rabatt af minst 26 procent. När nettovinsten af

anläggningen öfverstiger 6, 7, 8 och 9 procent tillfaller staden resp. 0,2; 0,3; 0,4 och 0,5 af öfverskottet.

Förutom att bolaget också nu upprepar sin anhållan att, för den händelse staden icke ginge in på bolagets kontraktsförslag i dess modifierade form, erhålla fyra års förlängning af bolagets nu gällande rätt, utber sig bolaget att staden ville delgifva bolaget sina vilkor för beviljande af koncession på längre tid. Af skäl, som här redan framhållits, torde dessa vilkor emellertid nu icke kunna angifvas; åtminstone anser Drätselkammaren att för liten utredning härför föreligger. För att likväl påskynda vinnandet af dylik utredning samt för att förbereda arbetet för det af Stadsfullmäktige i sinom tid tillsättande utskott, som skall granska det under utarbetande varande förslaget till nytt gasverk för staden samt gasbelysningens i staden för framtiden öfverhufvudtaget ordnande, till hvilket utskotts behandling naturligtvis lämpligast stadens belysningsfråga i hela dess vidd skulle öfverlemnas, får Drätselkammaren hos Stadsfullmäktige vördsamt anhålla om bemyndigande:

*att äfven beträffande stadens framtida förseende med elektrisk energi för belysnings- och kraftbehof rådjöra med Öfveringeniören Ahlsell eller, för händelse af förfall för honom, med annan utländsk fackman, eventuellt låta uppgöra förslag till egen elektrisk central för staden.*

Att Drätselkammaren i främsta rummet ville vända sig till Öfveringeniören Ahlsell beror derpå, att bemälda öfveringeniör är högsta chef för Stockholms stads belysningsverk, omfattande förutom tvenne stora gasverk äfven en betydande elektrisk central, samt dessutom som bäst sysselsatt med utarbetande af förslag till nytt gasverk för Helsingfors, hvarföre han också redan väl satt sig in i stadens belysningsförhållanden.

På grund af det ofvanstående och då det synes Drätselkammaren som om å ena sidan Elektriska Belysnings Aktiebolagets fordringar gentemot staden vore rent af omöjliga, men å andra sidan staden enligt bolagets förmenande finge derå ställa inga anspråk alls, får Drätselkammaren, anslutande sig till den af kommissionen uttalade åsigt, att tillochmed det närvarande tillståndet vore att föredraga framför en nu för längre tid åt bolaget beviljad koncession, beträffande bolagets förhållande till staden vördsamt föreslå:

*att någon bestämd tid för bolagets rätt till elektriska luftledningars längs stadens gator nu alls icke fixeras, men bolagets ställning till staden för öfrigt lemnas vid status quo, dock sålunda att bolaget ovilkorligen ålägges att på tillsägelse af Drätselkammaren så omflytta sina*

*tvärs öfver gatorna samt äfven, der så ställvis påfordras, längs gatorna dragna ledningar, att de ej blifva till hinder för utförande af de elektriska spårvägar, hvilka Stadsfullmäktige koncessionerat.*

Hvad sedan slutligen vidkommer den polemiska sidan eller ballasten i bolagets skrifvelse till Drätselkammaren, så är derom, såsom i intet afseende på sak verkande, föga att säga. Att uppgiften uti noten af den elektriska kommissionens promemoria är delvis oriktig är uppenbart och beror denna oriktighet helt och hållet på uppsättarens af promemorian missuppfattning af de i kommissionen i hithörande afseende framhållna för få data.

Kommissionen har i sin promemoria icke uppträdt såsom någon speciel förfäktare för likriktad ström med måttlig spänning eller som motståndare till vaxelström af hög spänning; i promemorian framhålles endast såsom motiv för förkastande af ett inom kommissionen väckt förslag, att staden vid antagande af detta förslag beträffande val af system för ett af staden i framtiden utförande eget elektricitetsverk blefve fullkomligt bunden. Att hvardera systemen ställda mot hvarandra hafva sina förtjenster och nackdelar, att striden om företrädet i allmänhet för det ena eller andra systemet ännu ingalunda är utkämpad, samt att detta företräde i väsentlig grad är beroende af lokala förhållanden och verkets omfång torde också bolaget måsta erkänna. Och då staden icke är närmelsevis på det klara i hufvudsak, bjuder klok försigtighet med nödvändighet att staden ej heller binder sig vidkommande detaljer.

Äfven beträffande behöfligheten eller ej af för hög spänning afsedda elektriska ledningstrådars beklädnad hafva fackmännens åsigt varit och torde också ännu vara delade. I hvarje fall blef en sådan fordran stäld på bolagets trådar redan år 1894, då bolaget erhöll förlängd rätt till luftledningars bibehållande för fyra år framåt — men också endast för denna nu utlupna tid och icke någon längre, hvarföre derom ej är något vidare att orda.

Att absolut rökfrihet vid industriel anläggning, der feta stenkol brännas, icke kan åstadkommas, torde nog äga sin riktighet, men obestriddligen kunna väsentliga förbättringar i hithörande afseende åstadkommas genom höga skorstenar och rökförbrännings apparater och är det en sådan förbättring i förhållandena Drätselkammaren velat åstadkomma. Ty en känd sak är att någon värre rökbolmande fabriksskorsten i staden väl icke finnes än den elektriska centralens. De fotografier Elektriska Belysnings Aktiebolaget nu presterat för att ådagalägga, att åtskilliga andra fabriksskorstenar inne i staden och uti dess omnejd skulle röka lika svårt, bevisa i sjelfva verket just ingenting; då ju hvarje skorsten utkastar svart grof rök i det ögonblick nytt bränsle inkastas i ugnen. Det gäller endast att med fotografiapparaten passa på ett dylikt ögonblick; men hvad som är momentant för andra skorstenar är permanent för bolagets. För öfrigt torde Drätselkammaren och stadsmyndigheterna ej i detta sammanhang vidare behöfva i



hithörande afseende bevaka stadens intresse, sedan Stadsfullmäktige på Helsevårdsnämndens initiativ upptagit frågan om allmänt afhjelpande af i staden rådande missförhållanden till följd af rökande fabriksskorstenar och elektriska centralens skorsten väl skall underkastas samma tillstånd kommande bestämmelser, som alla andra fabriksskorstenar.

På Drätselkammarens vägnar:

G. v. Christiernson.

*Th. Tallqvist.*

*Till Stadsfullmäktige i Helsingfors.*

Sedan bolaget varit i tillfälle att taga del af Drätselkammarens skrifvelse till Stadsfullmäktige, daterad den 9 Februari 1899, be vi få hos Stadsfullmäktige framhålla, att ärendet icke erhållit en så fullständig beredning, som nödvändigt varit och äfven från början afsetts. Vi hålla för, att orsaken härtill till största delen står att söka däri, att några muntliga underhandlingar mellan belyningskommissionen och vårt bolag icke kommit till stånd, utan bolaget endast satts i tillfälle att till Drätselkammaren inlämna ett skriftligt förslag i frågan. Då det var oss obekant, hvilka önskningsmål staden kunde hafva, var det oss omöjligt att i vårt skriftliga andragande närmare beröra denna sida af saken. Och enär vårt förslag icke afsåg att erhålla några undantagsförmåner i afseende på utslutande belyningsrätt eller något liknande, blefvo de af oss föreslagna villkoren valda så vidsträckta som möjligt; det förutsattes, att den muntliga underhandling, som vi ansågo förestå, skulle klarställa stadens önskningsmål och sätta oss i tillfälle att, så vidt görligt, gå dem till mötes.

Till belysande af de svårigheter, som det nu föreslagna betänkandet skulle föra med sig om det blefve godkänt, be vi få framhålla att anordningen med gemensamma stolpar med Spårvägsbolagen är en oformlighet i det att, då den föreslagna 4 års perioden utgår, man möjligen skulle hafva kommit till det resultat, att belyningsledningarna borde nedläggas i jorden, hvarvid en betydande penningesumma skulle gå förlorad därigenom att alla gemensamma belynings- och spårvägsstolpar skulle blifva öfverflödiga. Stadens utseende, som man dock velat förbättra, skulle genom de långa kala stolparna förete en ytterst omotiverad anblick, ty någon afkapning kan ej gerna ifrågakomma, alldenstund dessa

gemensamma stolpar, i följd af de påkänningar de äro utsatta för, måste tagas så grofva att de endast vid sin fulla längd äro proportionerliga, hvaremot de efter eventuel afkapning vore ytterst vanskapliga och vanprydande. Att göra dem af tvänne delar är med fästadt afseende å utseendet ogörligt. Dessutom komma enligt kommissionens förslag trästolpar att kvarstå exempelvis å tvärgatorna mellan Esplanaderna och Alexandersgatan, medan järnkolonner skulle pryda stadens utkanter.

Vi anhålla därför, att ärendet måtte återremitteras till Drätselkammaren för att bli underkastadt ny, fullständigare beredning och bolaget sättas i tillfälle att vid muntliga, ingående underhandlingar framlägga sina synpunkter, hvarigenom öfverenskommelse med staden skulle lättare kunna åvägabringas. För bolaget är det af största vigt att komma till ett verkligt modus vivendi, på det bolaget må kunna med trygghet utveckla sig och sättas i stånd att tillgodose allmänhetens berättigade kraf på fullt modern belysning.

Helsingfors den 22 februari 1899.

p. p. *Helsingfors Elektriska Belysnings Aktiebolag.*  
Hugo Mäklin.

---

### *P. M.*

Drätselkammarens förslag är ofördelaktigt både för staden och bolaget och i sin nuvarande gestalt oantagligt. Detta beror tydligen därpå, att någon muntlig underhandling med Elektr. Belysn. bolaget ej egt rum, utan endast ett skriftligt förslag begärts från bolagets sida.

Till belysande häraf be vi få framhålla följande: anordningen med gemensamma stolpar är en oförmlighet i det att, då den föreslagna 4 års perioden utgår, man möjligen skulle kommit till det resultat att belysnings ledningarna borde nedläggas under jorden, hvarvid en betydande summa skulle gå förlorad därigenom, att alla gemensamma belysnings- och spårvägstolpar blefve öfverflödiga. Stadens utseende, som man dock velat förbättra, skulle genom de långa kala stolparna förete en ytterst omotiverad anblick, och någon afkapning kan ej gerna ifrågakomma, i ty att dessa gemensamma stolpar i följd af de påkänningar de äro utsatta för måste tagas så grofva att de endast vid sin fulla längd äro proportionerliga, hvaremot de efter afkapningen vore ytterst vanskapliga och vanprydande. Dessutom komme enligt förslaget trästolpar att kvarstå å exempelvis tvärgatorna mellan Esplanaden och Alexandersgatan, medan järnstolpar skulle pryda stadens utkanter.

Ärendet borde därför återremitteras till Drätselkammaren, på det att ett fullt utförbart förslag må kunna åvägabringas, i hvilket afseende muntliga under-

handlingar med bolaget vore erforderliga. Härigenom skulle man komma snabbare till målet och tillgodose stadens och bolagets intressen. Bolaget behöfver nödvändigt ett modus vivendi för att kunna ordentligt utveckla sig och tillgodose allmänhetens berättigade kraf på fullt modern belysning.

---

*Till Drätselkammaren i Helsingfors.*

I anledning af Drätselkammarens skrifvelse af den 9 dennes anhåller Helsingfors Elektriska Belysnings Aktiebolag få afgifva följande:

Drätselkammarens till Stadsfullmäktige gjorda framställning om bolagets åläggande, att för erhållande af ytterligare 4 års rättigheter för sina ljuskablar använda samma stolpar, som Helsingfors Spårvägs- och Omnibus Aktiebolag och det under bildning varande nya Spårvägsbolaget komma att uppställa, ger Helsingfors Elektr. Belysn. Aktiebolag anledning eriura, att denna förändring uteslutande afser att åt staden bereda ett prydligare utseende. Vi tillåta oss dock ifrågasätta huruvida detta ändamål i väsendtlig grad härmed skulle uppnås, ty stolpar som äro afsedda att uppbära elektriska kablar för både spårvägsdrift och belysning måste, för att kunna uppbära och motstå påkänningen af de isynnerhet tunga ljuskablarna, själfallet blifva af så mycket gröfre och starkare konstruktion, än hvad som erfordras för endast spårvägsledning, att hela idén med smäckra, eleganta stolpar för spårvägarne skulle förfelas. — Därtill komme ännu att då den ifrågasatta fyraårsperioden voro till ända och ljuskablarna bortskaffades, en motsvarande afkortning af stolparne skulle äga rum, då dessa, i sitt afkortade skick, komme att till sin dåvarande längd, te sig omotiveradt grofva och klumpiga och ingalunda motsvara anspråken på ett elegant utseende. Staden skulle därigenom för en oöfverskådlig tid framåt erhålla otympliga, vanprydande stolpar för spårvägarne mot den ringa ersättningen, att de nuvarande stolparna för ljusledningen bortskaffades 4 år tidigare. Bolaget är öfvertygadt om att detta arrangement skulle för hvardera bolagen medföra mycket obehag, emedan förekommande arbeten på den gemensamma linien knappast kunna af två skilda bolag anordnas så att icke den ena eller den andra parten skulle finna sig hindrad i sitt förehafvande. — Kostnaderna skulle dessutom blifva så enorma att Helsingfors Elektr. Bel. Aktb. icke ser sig i stånd utföra förändringen för tillståndet att fortsätta verksamheten under en tid af endast 4 år. Bolaget anhåller därför att förslaget måtte få förfalla.

För den händelse staden skulle anse tiden för ett slutligt ordnande af bolagets ställning till densamma ännu icke vara inne, vågar bolaget upprepa sin an-

hållan om ytterligare förlängning på fyra år af den bolaget tidigare medgifna, och under sistlidet år tilländalupna rätt att bedrifva sin verksamhet, hvari skulle ingå utvidgning vid behof af ledningsnätet utan skyldighet att uppställa järnstolpar eller nedförande af ledningarna i jorden.

Då emellertid det osäkerhetstillstånd hvari bolaget, ända sedan sitt grundande, hållits af staden, förlamar all verksamhet, vore det för bolaget önskvärdt att få frågan, om villkoren för dess fortfarande bestånd, ordnad för att därigenom möjliggöra affärens vidare utveckling, hvartill vi äfven räkna en länge påtänkt nedsättning af afgifterna för elektriskt ljus. Bolaget utgår från den förutsättning att luftledningarna icke vidare böra förekomma och att förefintliga dylika böra nedföras i jorden. Bolaget har tänkt sig att § 2 i dess förslag till kontrakt, som medföljde bolagets skrifvelse af den 7 sistl. December skulle förändras sålunda, att bolaget förbunde sig att nedlägga kablarna i jorden inom det område, som å närslutna karta signerad „*Underjordskabel A. B.*“ begränsas af de röda linierna, före utgången af år 1906, samt hela det återstående nätet (angifvet med blåa linier) inom 1912, under förutsättning att stadens godkännande under närmaste tid erhålles.

Då bolaget för öfrigt icke har sig bekant stadens önskningsar i denna fråga och bolaget allaredan inkommit med sitt förslag, som icke afser något monopol, utan endast rättighet till fri konkurrens under likadana bestämmelser, anhåller bolaget ödmjukast att staden ville delgifva bolaget sina villkor för beviljande af koncession på längre tid. Bolaget tillåter sig därvid blott erinra om att den uppföring bolaget för ledningarnas nedförande i jorden nödgas underkasta sig utgör med nätets nuvarande utsträckning ett belopp af *femhundra femtiotvå tusen (552,000) mk*, som af bolaget kan åstadkommas endast i den händelse detsamma tryggas i sin verksamhet för en längre tid framåt.

Beträffande Belysningskommissionens till Drätselkammaren afgifna utlåtande, kunna vi icke underlåta att fästa uppmärksamhet vid några däri gjorda påståenden, som äro vilseledande:

1:o) Kommissionen upplyser „att alla städer i Finland, som hafva elektrisk gatubelysning hafva egna elektricitetsverk“. Detta är icke i enlighet med rätta förhållandet, i ty att af följande 7 städer i landet:

Uleåborg, Wasa, Björneborg, Tammerfors, Joensuu, Kuopio och Kotka, endast 3 hafva egna centralstationer näml.

Uleåborg, Joensuu och Tammerfors.

I Wasa är staden aktionär (med  $\frac{1}{3}$ ) i Elektriska bolaget och i de öfriga äro centralerna privata tillhörigheter. Centralerna i Uleåborg och Tammerfors äro i kommersielt hänseende långt ifrån lyckade. Centralen i Joensuu startades på hösten 1898, så att någon erfarenhet ännu icke kan föreligga därifrån.

2:o) Kommissionen uppgifver vidare att systemet med likriktad ström af måttlig spänning är det system, efter hvilket kanske det största antalet dylika inrättningar äro utförda, men förhållandet är att de flesta stora centraler i utlan-

det och speciellt i England och Skottland, (enligt bilagan signerad „*Utländska centraler*“) använda växelströmsystemet och att detta allt mer kommer till användning. Hvad de ofvannämnda finska centralerna beträffar, så hafva de i Wasa, Joensuu och Kotka enbart växelströmsystem, i Tammerfors blandadt växelström och pulserande högspänd, likriktad, i Uleåborg högspänd, likriktad, hvaremot i Björneborg och Kuopio endast lågspänd, likriktad ström. Centralerna i Björneborg och Kuopio hafva enligt ägarens egen utsago, icke på långt när fyllt de förespeglingar i ekonomiskt afseende, som gjorts och ansåg han detta bero på att strömsystemet icke motsvarade förhållandena.

3:o) Kommissionen finner det vidare helt naturligt att isolation af vulcaniserad kautschuk blifvit på sin tid föreskrifven och anser att någon hänsyn på grund häraf ingalunda behöfver tagas till bolaget. I Tyskland, där dylika frågor af kompetente fackmän noga blifvit studerade, reglementeras: — se bilaga sig. „*Högspänning*“ § 16.

„Freileitungen müssen aus blanken Drähten bestehen“.

Bolaget torde således hafva ett vägande skäl för sin uppfattning: att isolation af högspänningsledningar icke är obetingadt nödvändig.

4:o) Hvad slutligen den rökfria förbränningen beträffar, så är bolaget gerna villigt att ställa sig till efterrättelse de föreskrifter staden för densammas åstadkommande möjligen vill lämna, för att sålunda blifva befriadt från vidare anspråk, men tyvärr är bolaget själfvt icke i tillfälle att finna något medel till densammas åstadkommande sedan bolaget, utan resultat, försökt flere, såsom goda uppgifna, medel. Bolaget har dessutom, angående de såsom ofelbara utpuffade uppfinningarna på detta område, gjort förfrågningar hos resp. verk i utlandet, som gjort försök med desamma, men från alla håll erhållit underrättelser att någon uppfinning, som verkligt skulle göra gagn, tillsvidare är okänd. Bolaget nödgas därför antaga att någon dylik uppfinning ännu icke blifvit gjord. (Se bilaga „*Rökförbränning N:o 1, 2 & 3.*“)

Det har blifvit sed att vid alla tillfällen framhålla den rök, som alstras af bolagets fabrik, ehuru denna är belägen på en plats, som gör att röken sällan, om någonsin, kan kännas besvärlig i staden, då densamma i regeln drifver till sjös. Däremot ligger det närmare till hands att antaga att röken skall göra sig kännbar från de i mer bebyggda delar af staden befintliga fabriker, hvilka numera tyckas få uppstå i hjärtat af staden, att döma af den icke oansenliga fabrikskorsten, som under sista tiden rest sig å tomten i hörnet af Regerings- och Glogatorna. Vi bifoga, för jämförelses skull, några fotografier af fabriker i gång, utvisande att Helsingfors Elektriska Belysnings Aktiebolags skorsten ingalunda är den enda, som alstrar rök.

Dessutom torde böra påpekas att, i centrum af staden, flere mindre elektriska centraler och mindre industriela anläggningar använda stenkol, som i förning med det allt mer tilltagande bruket af stenkol äfven i hushållen, måste

antagas i hög grad alstra den rök, för hvilken man härtills uteslutande velat ställa vårt bolag till räkenskap.

Helsingfors den 23 mars 1899.

p. p. *Helsingfors Elektriska Belysnings Aktiebolag.*  
Hugo Mäklin.

*Medföljande bilagor äro signerade:*

Underjordskabel A. B.,  
Utländska centraler,  
Högspänning,  
Rökförbränning N:o 1,  
                                  N:o 2,  
                                  N:o 3,  
samt 6 st. fotografier.

*Till Drätselkammaren i Helsingfors.*

Alldenstund Helsingfors Elektriska Belysnings Aktiebolag vid inlämnandet af sitt svaromål den 23 i denna månad icke förfogade öfver nödig kontroll uppgift rörande belysnings förhållandena i Sverige anhåller bolaget härmed få komplettera sin inlaga med följande utredning om centralstationerna i Sverige.

Kommissionen säger i sin promemoria till Drätselkammaren följande: „I hithörande afseende måste nämligen bland annat sättas i fråga, huruvida ej staden, liksom t. ex. Stockholms stad jämte eget gasvärk skall inrätta äfven egen elektrisk central“ samt i en not härtill „Alla städer i Finland, som hafva elektrisk gatubelysning, hafva egna elektricitetsverk. Så också öfverallt fallet i Sverige. Stockholms stad har utom tvänne egna gasvärk en egen elektrisk central, som arbetat med stor fördel, hvarföre man också som bäst är betänkt på uppförande därstädes af en ny sådan“.

Af Kommissionens uppgift skulle man få den uppfattningen att i Stockholm als icke skulle existera något privat elektricitetsvärk, hvilket dock är fallet, ty i „staden mellan broarna“ finnes en privat central af 500 hp. kapacitet eller således hälften af kapaciteten hos stadens nuvarande elektricitätsvärk. Vidare förtjänar framhållas att i följande städer i Sverige där elektrisk gatubelysning förefinnes, centralerna tillhöra privata företag näml. i Falun, Motala, Söderhamn,

Örnsköldsvik och Östersund samt att vidare elektricitätsvärken i följande städer: Arboga, Bollnäs, Filipstad, Gefle, Göteborg, Kristinehamn, Köping, Lysekil, Malmö, Marstrand och Örebro äro privata. Af alla de städer i Sverige där öfverhuvud elektriskt ljus serveras från centralstationer hafva sjutton (17) privata och femton (15) kommunala elektricitätsvärk.

Kommissionens utredning af denna detalj är sålunda icke fullt korrekt, hvilket är så mycket mera att beklaga, som opinionen däraf kunde få en för vårt bolag ogynsam riktning.

Helsingfors, den 30 mars 1899.

p. p. *Helsingfors Elektriska Belysnings Aktiebolag.*  
Hugo Mäklin.

### „Utländska centraler.“

Kommissionens åsigt, att staden borde hafva rätt att åtminstone bestämma den taxa efter hvilken konsumtion af elektricitet uppdebiteras, har väl sitt stöd däri att flerstädes i utlandet ett sådant förhållande förefinnes, men härvid bör icke förbises att den elektriska belysnings firman i gengäld härför erhållit någon större anpart i, eller hela leveransen af gatubelysningen, hvilket väl i Helsingfors icke ens skulle ifrågasättas. En direkt jämförelse med de utländska förhållandena ger sålunda icke en riktig bild af saken här och kan ingalunda utgöra en norm vid handläggning af vårt förhållande till staden. Dessutom förtjänar i detta sammanhang framhållas att vårt pris endast är c. 10 % högre än medelpriset af c. 40 centraler i Tyskland, där förhållandena äro ofantligt mycket gynnammare, speciellt hvad bränslet vidkommer i det att en ton, af de i Tyskland brukliga kolsorterna, erhålles för *Fmk 15:— per ton* hvaremot kolen här sedan flere år tillbaka icke kunnat erhållas billigare än *Fmk 18:— per ton*.

Hvad vidkommer Kommissionens uttalande, att kanske det största antalet centralstationer vore utförda enligt systemet med likriktad ström af måttlig spänning, emedan den oinvidige däraf kunde draga den slutsats att växelström skulle vara ett sämre system, anhåller bolaget få anföra följande.

I Tyskland, där liknande förhållanden ytterst noggrant förberedas och granskas, hafva följande städer centraler med enbart växelström system nämligen:

Nürnberg	(162,386 innev.)	34,000	lampor
Köln	(223,432    ”  )	67,000	”
Frankfurt a/M.	(249,000    ”  )	90,000	”

Dresden	(377,000 innev.)	17,200 lampor	
Chemnitz	(171,211 " )	17,600 "	
I München	(407,000 " )	17,200 "	har man vid ny-

byggnad (Isarwerk) valt växelström, emedan man endast på detta sätt från en central kan behärska en stor areal utan att hafva flere centraler; i Berlin t. ex. har man 6 st.

Följande tyska städer hafva blandadt system:

Leipzig	(398,448 innev.)	55,000 lampor
Dortmund	(138,000 " )	24,000 "

Bland österrikisk-ungerska städer hafva

Wien	(1,000,000 innev.)	80,900 lampor
Budapest	(360,000 " )	74,000 " växelström centraler.

I Wien finnes dessutom en central med likriktad ström, men det finansiella resultatet är icke så gynsam, som vid växelström centraler, ehuru bägge verken hafva fullkomligt lika goda områden i staden. (Elektrotechn. Zeitschr. 1896 heft. 53).

Alla stora centraler i England, Skottland och Irland använda äfvenså växelström nämligen:

City of London Electric Lighting Comp. . . . .	170,000 lamp.
County of London and Brush Prov. Comp. . . . .	90,000 "
House-to-House Electric Lighting Supply Comp . . . . .	18,000 "
London Electric Supply Corporation . . . . .	137,000 "
London Metropolitan El. Supply Comp. . . . .	240,000 "
Brighton, Bright, Corporation (115,400 innev.) . . . . .	25,000 "
Bristol, Bristol Corporation (223,590 innev.) . . . . .	27,000 "
Cambrigde, Cambr. El. Suppl. Comp. (185,822 innev.) . . . . .	15,000 "
Derby, Derby Corporation (94,150 innev.) . . . . .	12,000 "
Dublin, Dublin Corporation (252,239 innev.) . . . . .	16,000 "
Huddersfield, Hudd. Corporation (95,420 innev.) . . . . .	16,500 "
Leeds, Yorkshire House-to-House El. Comp. (390,000 innev.) . . . . .	25,000 "
Newcastle o. T., Newc. o. T. Electr. Suppl. Comp. . . . .	24,000 "
Newcastle o. T., Newc. and district El. Light. Comp. } 197,026 innev.)	20,000 "
Portsmouth, Portsm. Corporation (159,250 innev.) . . . . .	26,500 "
Sheffield, Sheff. El. Light. Power Comp. (334,580 innev.) . . . . .	22,000 "

blandadt system förekommer i

Edinburg, Edinb. Corp. (261,200 innev.) . . . . .	40,000 "
Salford, Salford Corp. (198,136 innev.) . . . . .	12,000 "

De stora nya centralerna i Petersburg (Helios och Gue & Schmatzer) hafva likaså valt växelström.

Hvad Berlin vidkommer så har man, för att ekonomiskt kunna begagna sig af förhållandena, inrättat växelström (3,000 volt) å centralen Schiffbauerdam



för att därifrån å de öfriga genom växelström-elektromotorer kunna drifva dynamomaskiner. Emellertid har icke ens detta varit nog, utan nu planeras utanför Berlin (vid Oberspree) en större central-växelström från hvilken den kraft som tryter inne i själfva staden kan erhållas.

Dessa omständigheter hafva vi velat framhålla endast för att påvisa att Kommissionen allt för entusiastiskt omfattat „systemet med likriktad ström af måttlig spänning“ oaktadt förhållandena i utlandet mer än tydligt visa att växelströmmen får allt större användning, på grund af de fördelar detta system erbjuder och att endast en noggrann pröfning af de lokala förhållandena in casu kan gifva ett afgörande svar rörande valet mellan likriktad och växelström. Af de ensidiga beundrarna af likriktad ström framhålles äfven att tillverkningskostnaderna vid växelström vore högre än vid likriktad ström och kunna vi icke underlåta att i detta sammanhang anföra följande siffror tagna ur de resp. verkens egna rapporter.

Exempelvis så typiska centraler med likriktad ström som nedanstående hafva en tillverkningskostnad i pf. per kilowattimme:

	Pf.	Penni.		
Barmen	22,42	28,03	} Likriktad ström	
Cassel	30,33	30,74		
Darmstadt	24,67	25,41		Vattenkraft!
Elberfeld	21,4	26,75		
(Stockholm)	18,77	23,46		

Dessa visa tillverkningskostnader per kilowattimme, som icke obetydligt öfverstiga samma kostnader i t. ex.

	Pf.	Penni.	
Dresden	15,72	19,65	} Växelström.
Frankfurt a/M.	11,45	14,31	
Nürnberg	15,2	19,00	

Endast Berlin och Hamburg visa ofantligt gynsamma resultat, men beror detta på speciela förhållanden i det att all ström till spårvägsdrifter levereras från dessa elektricitetsverk.

Förhållandena i Stockholm, som hos oss oftast anföras som normalier, äro för närvarande sådana att man icke med klarhet vet huru man skall reda sig, ty å det nya verket å Sabbatsberg är man betänkt på att tillgripa ett 3-ledare system af  $2 \times 220$  volt för att komma till billigare kablar, men då har man svårt att samarbeta med det gamla verket vid Regeringsgatan, där 3-ledare syst. med  $2 \times 110$  volt användes och spänningen hos afnämaren skulle således ökas från 110 volt till 220 volt. För ett vidare behof i framtiden afser man att möjligen använda växelström med öfverföring på c:a 150 kilm. från Elfkarleby fall nära

Gefle. Den mest sangviniske likströms beundrare skall väl inför dessa fakta måsta erkänna att man icke på högt kan affärda frågan om strömsystem.

Hvad frågan om rökfriförbränning vidkommer så synes den allmänna uppfattningen vara den att en sådan med största enkelhet kan åstadkommas. Man har insinuerat att bolagets skorsten vore för kort och att häri borde sökas orsaken till att förbränningen är otillfredsställande. Att skorstenen icke är för kort torde tämmeligen tydligt framgå ur nedanstående sammanställning af skorstenar från en hel hop centraler i Tyskland, bland hvilka vi till jämförelse inregistrerat bolagets skorsten och be vi speciellt att få påpeka Düsseldorf, Leipzig och Stettin.

Städer.	Pannornas sammanl. eldyta.	Skorst. inre diam. vid toppen.	Skorst. höjd.	
Aachen . . . . .	700 m <sup>2</sup>	1,8 m.	45 m.	
Barmen . . . . .	372 "	1,5 "	45 "	
Bremen . . . . .	702 "	2,0 "	45 "	
Chemnitz . . . . .	900 "	2,0 "	45 "	
Christiania . . . . .	1,145 "	2,5 "	43 "	
Dresden . . . . .	1,160 "	2,8 "	60 "	
Düsseldorf . . . . .	600 "	1,8 "	35 "	Obs!
Frankfurt a/M. . . . .	1,962 "	2,8 "	50 "	
Hannover . . . . .	1,149 "	1,7 "	50 "	
Helsingfors . . . . .	520 "	1,51 "	40 "	Obs!
Köln . . . . .	1,696 "	2,7 "	50 "	
Köpenhamn . . . . .	2,202 "	3,5 "	45 "	Obs!
Leipzig . . . . .	1,260 "	2,0 "	37 "	Obs!
München				
(Muffatwerk) . . . . .	837 "	1,7 "	50 "	
Nürnberg . . . . .	900 "	2,2 "	50 "	
Stettin . . . . .	1,293 "	2,0 "	30 "	Obs!
Stuttgart . . . . .	900 "	2,5 "	51 "	

Vidare anse en del personer att någon slags rökförbrännings ugn borde införas. Redan år 1895 anskaffade bolaget till en ångpanna en rökförbrännings inrättning från Ing. Speckbötel i Hamburg — denna apparat angafs i Haeder, die Dampfmaschine, som en verksam apparat, men denna apparat medförde ingen förbättring. År 1897 anskaffades en likaledes i fackblad rekommenderad inrättning från Robert Noa & C:o, Berlin, dock utan minsta resultat. Under sommaren 1898 uppfördes och försöktes en s. k. halfgas eldning med fullkomligt negativt resultat, och för närvarande förefinnes ännu en s. k. Heissluft Feuerung, syst. Otto Thost, (Bilaga „Rökförbränning n:o 3<sup>a</sup>“), hvilken firma t. o. m. fått premier och medaljer, men det torde väl knappast falla någon in att påstå att denna inrättning medfört åsyftadt resultat. Enligt den undersökning bolaget sedan flere år tillbaka

egnat denna fråga, förefinnes föga förhoppningar i detta hänseende i det att det faktiskt icke föreligger någon universel lösning i frågan, men att väl en del firmor bedrifva mycken humbug med s. k. rökförbrännings apparater, hvilka vid närmare efterfrågan befinnas vara fullkomligt odugliga. Så t. ex. erforo vi om rökförbrännings apparaten, syst. Kowitzke, hvilken alldeles speciellt ådragit sig Hälsovårdsnämndens uppmärksamhet, ända därhän, att innehållet af Hälsovårdsnämndens skrivelse till Magistraten rörande fabriksröken i Helsingfors i alldeles påtaglig grad lidit inflytande af den inledning, som ingår i Kowitzkes broschyr, hvilken som bilaga medföljer, signerad *Rökförbränning n:o 1*, att densamma vid Berliner Elektricitetswerke, hvars svarsskrivelse vi bilägga, icke utfallit väl, samt att detta i än högre grad varit fallet hos Rigaer Draht-Industri, hvilkas svar äfvenså bilägger. Å de flesta förfrågningar i utlandet, hos i broschyr namngifna firmor, hafva så undvikande svar ingått, att man med all säkerhet däraf kan döma att apparaten icke är något att komma med, ehuru densamma erhållit hedersdiplom å Berliner Gewerbe Ausstellung 1896.

Den i Tyskland mycket renommerade eldnings teknikern Dr Fred. Fischer säger i sin „Taschenbuch für Feuerungs Techniker“ i kapitlet om rök som slutkläm:

„Die einzige sichere Lösung der Rauchfrage ist aber die allgemeine Einführung der Gasfeuerungen und Gaskraftmaschinen“ efter att hafva kritiserat, som han uttrycker sig, „die fast zahllosen Vorschläge, das Rauchen der Schornsteine zu verhüten“.

Vidare förtjänar nämnas, att man redan i början af 14:de århundradet bestormade den engelska regeringen med anhållan om att förbjuda användningen af stenkol. I slutet af 16 århundradet utfärdade drottning Elisabeth ett strängt förbud mot luftens förpestande genom stenkolseldning. I början af 17 århundradet besvarades man i London så mycket af stenkolsrök, att en af regeringen ned-satt komité vidtog åtgärder till förstörande af alla eldstäder för koleldning, men redan 1673 såg man sig nödsakad att ånyo lagstifta om skorstens röken; åren 1773 och 1821 utgäfvos nya bestämmelser. År 1843 stadgades att hvarje lokomotiv skulle förtära sin egen rök, hvarpå 1853 „Smoke Nuisance Act.“, 1858 „Smoke Nuisance Amendment Act.“ och 1863 „Alkali Act.“ emanerade. År 1866 utgafs „Nuisances Removal Act.“ och 1875 „Public Health Act.“ Men hvarken alla dessa lagstiftnings åtgärder eller rökförbrännings utställningen „Smoke abatement Exhibition London 1881—82, hafva medfört någon förbättring.

I „Le Figaro“ för den 5 Juli 1898 ingår en artikel „Les Fumées des Paris“ däri äfven upptages Polisprefektens den 22 Juni 1898 signerade förordning i 3 artiklar om rökfriförbränning. Artikeln i fråga uttalar sig äfven om erforderliga apparater och rekommenderas på grund af utlåtande af en officiel jury en rökförbrännings apparat af Ing. Karl Wegener i Berlin. Bolaget har sedan dess tillskrifvit nämnda Ing. Wegener 3 ggr. med anhållan om kostnadsförslag för omändring af alla våra eldstäder, men har tills dato, — vår sista skrivelse är

af den 15 Dec. 1898 — endast fått emottaga en broschyr i Sept. 1898, med det vanliga svulstiga innehållet, men intet kostnadsförslag, ehuru vi på hans anfordran redan i Sept. öfversände inmurningsritning af pannorna. Bolaget har för sin del däraf dragit den slutsats, att ifrågavarande inrättning antingen är af samma dubiösa kvalitet, som öfriga i handeln förekommande sådana, eller ock endast lämpar sig för kakelugns eldning, men ej för eldstäder till tekniskt behof.

„Die Kommission zur Prüfung und Untersuchung von Rauchverbrennungs-Vorrichtungen“ i Tyskland har egnat rökförbrännings frågan en ganska vidlyftig behandling, men det oakadt framgår ur protokollet för deras IV sammanträde på hösten 1898 föga af praktiskt värde, utan har man tills dato intagit en theoretiskt-platonisk hållning, emedan resultaten äro så ytterst divergerande. Den enda apparat, som något sänar motsvarade förhoppningarna på ett skäligenomsnitts resultat var Langer-Marcotty's apparat och erhöill bolaget, å sin skrifvelse af den 29 Dec. 1898 till nämnde Marcotty i Berlin, ett afslag emedan han icke kunde till utlandet försälja sådana.

Emellertid skulle Ing. Th. Lauger i Wien den egetlige uppfinnaren, gifva oss besked härom, men har intill denna dag icke det ringaste försports.

Flere broschyrer rörande eldstäder för rökfriförbränning, som bolaget införskaffat, utmynna endast i platoniska uttalanden.

Likväl har bolaget lyckats införskaffa några kostnadsförslag, som dock både i följd af det höga priset, Rmk 8,000: —, för 4 pannor och isynnerhet därför att inga bindande garantier för verklig rökfriförbränning förefinnes, förefalla oantagliga, så t. ex. nämnes i en offert af Prof. Rud. Kolster icke ett ord om rökfriförbränning och betalnings villkoren,  $\frac{1}{2}$  vid beställning och  $\frac{1}{2}$  vid fakturans emottagande, äro icke vidare egnade att uppmuntra, ty hvilken regress erbjudes i detta fall om inrättningen icke funktionerar då den redan skall betalas innan man erhållit densamma!

Så snart något verkligt pålitligt föreligger, skall bolaget säkert utan något tvång göra allt som göras kan för att undvika stark rökbildning.

Bolaget kan icke inse hvarför man nu vill lägga hinder i vägen för en kabelnedläggning, sedan allmänheten redan i flere år och äfven myndigheterna vid flere tillfällen yttrat sig därhän, att en nedläggning i jorden borde ske. Öfveralt har man vid ordnande af dessa frågor sist och slutligen bestämt sig för en nedläggning, hvilken ju visserligen är synnerligen kostsam, men dock genom successivt arbete kunde äfven af oss åstadkommas.

Vi hafva hört den farhåga uttalas att gatorna skulle blifva alt för öfverfyllda genom nedgräfdade rör och kablar, men denna farhåga kan väl icke anses vara befogad, ty erfarenheten i utlandet har ju icke gifvit något stöd i detta afseende såvida en systematisk nedläggning sker d. v. s. man bör anordna nedläggningen så att alla hufvudkablar dragas i gatornas längd riktning och endast förgreningarna till husen få dragas tvärsöfver och det också endast från hufvudka-

beln till intagningen. Skulle t. ex. från samma förgrenings ställe anslutning ske till flere hus genom skilda kablar så borde äfven de följa hufvudkabeln åt tills de midt emot intagningen i en krökning af lämplig radie föras till huset. Att draga en sådan kabel uppåt fasaden för att anslutas till ledningar, som nu äro indragna genom yttre fönster- eller dörrkarm, eller kanske öfver taken, borde ej tillåtas, utan anslutningen borde uteslutande utföras å gårdsidan af husen för att stadens utseende måtte blifva befriadt från de i estetiskt afseende ytterst fula anslutningarna på fasaden.

En ganska alvarsam olägenhet vid luftledningar är att desamma vid snöskottningar lätt kunna brista, hvilket äfven förekommit, och sålunda möjligen kunde förorsaka skador.

Helsingfors den 23 Mars 1899.

p. p. *Helsingfors Elektriska Belysnings Aktiebolag.*  
Hugo Mäklin.

## Grundzüge eines Concessionsvertrages zum Bau und Betrieb einer elektrischen Centrale.

### § 1.

Die Stadt ertheilt uns eine ausschliessliche Concession zur Abgabe von elektrischen Strom für Beleuchtung und Kraftübertragung auf die Dauer von fünfundvierzig Jahren. Wir sind jederzeit berechtigt den Contract auf eine Aktiengesellschaft oder Betriebsgesellschaft im Einverständniss mit der Stadt zu übertragen. Dieses Einverständniss darf aber nicht von neuen Zugeständnissen abhängig gemacht werden.

### § 2.

Auf Grund der zu ertheilenden Concession errichten wir ein Elektrizitätswerk, welches Strom für Licht und Kraft zu jeder Tageszeit nach einem noch näher zu vereinbarenden Tariffe liefert. Hierbei ist angenommen, dass die Hectowattstunde für Beleuchtung zum Preise von nicht mehr als 7 Pfg. und für Kraftübertragung zum Preise von nicht mehr als 3 Pfg. abgegeben wird. Die auf diese Preise bei grösserem Consum zu gewährenden Rabatte sind noch näher zu vereinbaren und in den Stromlieferungsbedingungen festzulegen. Nur bezüglich etwaigen Anschlusses des Bahnhofes behalten wir uns selbstständige freie Vereinbarungen vor.

## § 3.

Nach Ablauf der 45-jährigen Concessionsdauer fällt die Anlage kostenlos der Stadt anheim.

## § 4.

Um den Buchwerth der Anlage festzulegen, wird der Herstellungspreis des Elektrizitätswärkes derart berechnet, dass für unsere eigenen Lieferungen unsere normalen Listenpreise ohne jeden Aufschlag und für Zulieferungen und Leistungen Nettopreiss nach Ausweig mit einem Aufschlag von 15 % zu Grunde gelegt werden.

Der hiernach berechnete Buchwerth heisst der Herstellungspreis.

## § 5.

Vom 15 Betriebsjahre an ist die Stadt berechtigt, die Anlage von 5 zu 5 Jahren käuflich zu erwerben und zwar nach folgender Skala:

nach	20	25	30	35	40	Jahren
zu	70	60	45	30	15	%

nach jeden folgenden Jahre mit einem weiteren Abzuge von 3 % des Herstellungspreises.

## § 6.

Etwaige Erweiterungen, die während der Concessionszeit nothwendig werden und im Einverständniss mit der Stadt stets so vorzunehmen sind, dass der vorhandene Consum gedeckt werden kann, müssen gleichzeitig mit der Stammanlage von der Stadt übernommen werden und zwar je nach der Zeit, in welcher die Erweiterung im Betrieb war, zu folgenden Prozenten des Herstellungspreises:

bei	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	Jahren
zu	100	99	98	97	96	95	94	93	92	90	88	85	84	82	80	78	%
				bei	17	18	19	20	21	22	23	24	25	Jahren			
				zu	86	74	72	70	68	66	64	62	60	%			

Für jedes folgende Jahr werden 3 % abgezogen, sodass also für die Erweiterungen derselbe Amortisationssatz in Anrechnung kommt wie für die Stammanlage.

## § 7.

Der Umfang der Stammanlage, sowie die Festsetzung des Stromsystems bleiben späteren Vereinbarungen vorbehalten.

## § 8.

Die Stadt erhält für Strom, den sie für Beleuchtung von Strassen und öffentlichen Gebäuden bezieht, 26 % extra-rabatt. Bei Strassenbeleuchtungen von grösseren Umfange bleiben besondere Vereinbarungen vorbehalten.

## § 9.

Als Acquivaleat für die Ertheilung der Concession soll die Stadt an dem über 6 % hinausgehenden Reingewinn nach folgender Bestimmung betheiliget werden.

Am Schlusse eines jeden Jahres hat die Unternehmerin eine nach kaufmännischen Grundsätzen aufgestellte Betriebsrechnung mit Bilanz anzufertigen, sodass deutlich zu ersehen ist, welche die Betriebseinnahmen und die Betriebsausgaben des Unternehmens sind.

Als Betriebsausgaben sind zu rechnen:

- a) die direkten Ausgaben für Gehälter, Löhne, Brenn-, Putz- und Schmiermaterial,
- b) Steuern und Versicherungen jeglicher Art,
- c) Bureau- und Verwaltungskosten,
- d) laufende Reparaturen und Unterhaltungen,
- e) die Rücklagen bis zu 5 % des Herstellungspreises in den Tilgungs- und Erneuerungsfonds.

Als die Betriebseinnahmen gelten sämtliche für Stromlieferungen erzielten Beträge.

Die Differenz zwischen Betriebseinnahmen und oben angegebenen Betriebsausgaben gilt als Reingewinn.

Uebersteigt dieser Reingewinn 6 % des Herstellungspreises und zwar von Stammanlage, sowie etwaigen Erweiterungen, so erhält die Stadt von dem Ueberschuss des Reingewinns über

6 %	7 %	8 %	9 %
0,20	0,30	0,40	0,50.

Dieser Gewinnantheil ist jeweilig bis zum 1 Juli des folgenden Geschäftsjahres an die Stadt abzuführen. Etwaige Betriebszubussen und Ausfälle an der 6-prozentigen Verzinsung während der früheren Jahre werden durch die Gewinnüberschüsse der späteren Jahre gedeckt und es kann erst eine Theilnahme der Stadt am Reingewinn im Sinne diesen Paragraphen eintreten, wenn durch die Ueberschüsse über 5 % Verzinsung die vorerwähnten etwaigen Verluste gedeckt sind.

Gleichzeitig mit der jährlichen Rechnungslegung, welcher die Solleinnahme zu Grunde zu legen ist, während etwa später sich ergebende Ausfälle oder Rückzahlungen infolge von Rabatten in der darauf folgenden Abrechnung in Ansatz gebracht werden, ist der Uebernahmewerth sowohl den Stammanlage, wie der Erweiterungen festzustellen und zwar als procentaler Betrag des Herstellungspreises im Sinne der Bestimmungen unter 4 und 6. Die Stadt hat das Recht jederzeit diese Rechnungslegung zu controlliren, sowie die Geschäftsbücher des Unternehmens, welche für sich getrennt unabhängig von anderen Werken zu führen sind, einzusehen.

## § 10.

Der Strom wird nach den unter 2 genannten Bedingungen nach Zählern verkauft; doch bleibt der Betriebsgesellschaft auch die Vereinbarung von Pauschal-tariffen mit den Consumenten vorbehalten.

## § 11.

Das Verhältniss zwischen Consumenten und Unthernehmer wird durch einen von der Stadt zu genehmigenden Tarif festgelegt.

## § 12.

Die Installationen und Motorenlieferungen werden dem Unthernehmer auf die ersten zehn Jahre monopolisirt, doch bleibt es ihm freigestellt, die Installationen auch ganz oder theilweise durch ortsansässige geeignete Installateure mit den von ihnen zu liefernden Materialien ausführen zu lassen.

---



*Förslag till bestämmingar angående bebyggande af villatomter.*

MAGISTRATEN

i

Helsingfors.

H:fors d. 20 Febr. 1899.

N:o 542.

*Till Helsingfors Stadsfullmäktige.*

Sedan Drätselkammaren, enligt Stadsfullmäktiges beslut af den 1 Oktober 1895, låtit uppgöra och jemte skrifvelse af den 9 innevarande Februari till Magistraten insändt förslag till bestämmingar angående bebyggande af villatomter härstädes, har Magistraten äran härhos till Herrar Stadsfullmäktige öfversända sagda förslag äfvensom Drätselkammarens skrifvelse i ämnet, och jemte det Magistraten emotser det Fullmäktige ville öfverlemna frågans närmare beredning till ett af Stadsfullmäktige tillsatt utskott, tillåter sig Magistraten tillika, då önskligt vore att i utskottets arbete skulle deltaga äfven någon af Magistratens ledamöter, föreslå att Politierådmannen Johan Alexander Söderström måtte till medlem i utskottet inväljas.

På Magistratens vägnar:

**W. F. Heimbürger.**

*G. v. Pfaler.*

## DRÄTSELKAMMAREN

i

Helsingfors.

den 9 Februari 1899.

*Till Magistraten i Helsingfors.*

N:o 49.

Vid den 1 Oktober 1895 hållet sammanträde beslöto Stadsfullmäktige anmoda Drätselkammaren att uppgöra och till Fullmäktige insända förslag till erforderliga bestämmingar angående bebyggande af villatomter. Och uppdrog i anledning häraf Drätselkammaren åt Stadsingeniören jemte den af Magistraten utsedde byggnadsinspektören, Arkitekten R. Björnberg att revidera nu förefintliga bestämmelser för villatomters bebyggande, fastställda af Stadsfullmäktige den 12 Mars 1889, samt aflämnat förslag beträffande möjligen behöfliga ändringar och tillägg till desamma.

Jemte skrifvelse för den 30 sistlidne Januari hafva Herrar G. Idström och Ric. Björnberg numera till Drätselkammaren insändt ett förslag i hithörande syfte, utan att emellertid uti nämnda skrifvelse lemna någon motivering till sitt förslag. Detta förslag borde nu af Drätselkammaren granskas och derefter till Stadsfullmäktige öfversändas, men då Kammaren, såsom Magistraten har sig bekant, icke sysslar med tillämpning af stadens byggnadsordning, hvilket deremot helt och hållet faller inom Magistratens verksamhet, och Kammaren således egentligen eger ingen erfarenhet i saken, dristar sig Drätselkammaren härmed vördsamt anhålla att få genom Magistraten tillställa Stadsfullmäktige ifrågavarande förslag, på det Magistraten vore i tillfälle att redan uti ärendets nuvarande stadium göra de anmärkningar till förslaget, hvartill Magistraten kunde pröfva skäl föreligga.

På Drätselkammarens vägnar:

G. v. Christerson.

*Th. Tallqvist.*

Förslag till bestämmingar, hvilka skola iakttagas vid bebyggandet af Helsingfors stad underlydande förstäder och s. k. bostadsvillor.

För arrendetomter och bostadsvillor gäller den för staden den 3 Maj 1895 fastställda byggnadsordning med de afvikelser, nedan sägs:

§ 1.

Jemte det en fri och öfveralt sammanhängande gårdsplan af minst tvåhundra kvadratmeters (200 m<sup>2</sup>) areal bör lemnas obebyggt, skall dessutom iakttagas att gårdsplanens och öfriga fria områdets sammanlagda areal icke får understiga en tredjedel af tomtens hela ytinnehåll.

§ 2.

Emellan boningshus af trä eller hus delvis af annat än brandfritt ämne å samma tomt bör lemnas obebyggt ett afstånd af minst nio meter (9 m.) samt mellan boningshus och uthus af minst sex meter (6 m.); och må uti ingen händelse hus af trä eller hus med undre våning af brandfritt ämne och den öfre af trä uppföras närmare inre tomtgränsen än fyra och en half meter (4,5).

§ 3.

Hus, som fullständigt eller delvis af annat än brandfritt ämne uppföres, må icke på samma tomt erhålla större areal än fyrahundrafyrtio kvadratmeter (440m<sup>2</sup>) för hvarje boningshus och etthundraåttio kvadratmeter (180 m<sup>2</sup>) för hvarje uthus.

§ 4.

Boningshus af brandfritt ämne erhålle vid gator och vägar högst tre våningar samt inne å tomt högst två våningar.

§ 5.

I hus med nedre våningen af brandfritt ämne och den öfre af trä må, där markens sluttning sådant medgifver, i stenfoten dessutom inredas hvälfd tvätt- och bagarstuga.

§ 6.

Boningshus med nedre våning af brandfritt och i öfrigt af annat ämne får ej byggas högre än nio meter (9 m.) samt boningshus af annat än brandfritt ämne icke högre än sju och två tiondedels meter (7,2 m) ifrån markens högsta punkt till takbandet.

## § 7.

Å aflägsset belägna villalägenheter, där boningshusen komma att ligga spridda på längre afstånd från hvarandra och möjligen äro omgifna af träd, är uppförandet af trähus i två våningar i allmänhet tillåtet, dock beroende på pröfning af Drätselkammaren i hvarje särskildt fall. Vindsrum med eldstad vare förbjudna men får vid starkt sluttande mark hvälfvd tvätt- och bagarstuga inredas i stenfoten.

## § 8.

Ritningar underställas Drätselkammarens pröfning samt fastställas, efter försigångens syn, af magistraten.

## HÄLSOVÅRDSNÄMDEN

i

Helsingfors.



*Helsingfors*  
den 2 maj 1899.

*Till Stadsfullmäktige.*

N:o 36.

I Remiss för den 20 sistlidne mars har Helsovårdsnämndens utlåtande af Stadsfullmäktige inforrats öfver af Drätselkammaren uppgjort förslag till bestämningar, angående bebyggande af villatomter i Helsingfors. Med anledning häraf får Nämnden afgifva följande:

Ehuruval i § 7 af förslaget förutsättes att en del villalägenheter kunna komma att förblifva jemförelsevis glest bebyggda, så lemnas detta dock helt och hållet beroende af villainnehafvarenes godtfinnande. Detta har synts Nämnden vara en oegentlighet, ty de områden, till hvilkas bebyggande förevarande bestämningar hänföra sig, äro i sjelfva verket af tvänne olika slag, nemligen förstäder, sådana som Berghäll och Ås, samt egentliga bostadsvillor, sådana som villorna vid vägen till Fölisön och området Humleberg. Då dessa tvänne slag af områden hafva att fylla tvänne olika ändamål och derfor sjelffallet vid bebyggandet böra utnyttjas på alldeles olika sätt, i det att förstädernas bebyggande i hufvudsak bör öfverensstämma med bebyggandet af sjelfva stadsdelarne, men villalägenheterna deremot böra bebyggas så, att de erhålla karaktären af temligen glest bebyggda villaområden och icke tillåtas blifva täta och oregelbundna hopgyttringar af hus i likhet med hvad fallet numera är med villorna i Brunnsparken, så har det synts Nämnden att med afseende på den till bebyggande upplåtna arealens storlek tvänne olika bestämningar böra göras, den ena hänförande sig till de egentliga förstäderna och den andra till de såkallade bostadsvillorna.

Med afseende på förstäderna har Nämnden ansett att de i förslagets 1 § ingående bestämmingar i allo motsvara sitt ändamål, men att i denna § uttryckligen borde sägas att densamma hänför sig till endast förstäderna, hvadan den komme att erhålla ungefär följande lydelse: „Jemte det, vid bebyggande af tomterna inom stadens förstäder, en fri och öfverallt sammanhängande gårdsplan etc. etc.“

Beträffande de såkallade bostadsvillorna, hvilka uppenbarligen äfven afses i § 7 af förslaget, har Nämnden i öfverensstämmelse med förslaget till ny byggnadsordning för Brunnsparken, ansett sig böra förorda att dessa finge bebyggas endast till högst en femtedel af hela sin areal. Såsom sådana bostadsvillor borde anses, förutom villorna vid vägen till Fölisön, äfven villalotterna å området Humleberg, ty om dessa senare icke medräknas, föreligger den möjlighet att å dem i en nära framtid komme att uppföras ett stort antal hus, afsedda för den mindre bemedlade befolkningen, hvilket, så länge dessa villalotter äro i saknad af kloakledningar och delvis äfven vattenledning, skulle komma att i sanitärt afseende ställa sig synnerligen oförmånligt. Med anledning af det anförda ville Nämnden föreslå följande omformulering af förslagets § 7: „Å villalotterna vid vägen till Fölisön samt å området Humleberg må högst en femtedel af lotternas hela areal bebyggas. Der boningshusen komma att ligga spridda på längre afstånd från hvarandra etc. etc.“

Slutligen har det synts Nämnden ändamålsenligt, att i förslaget en bestämning blefve intagen, hvilken förbjöde att å villalotterna i Djurgården samt å villalotterna på hvardera sidan om vägen till Fölisön uppföra fabriksbyggnader. I detta afseende borde en ytterligare § tillfogas innehållande: „Fabriksbyggnader få icke uppföras å villalotterna i Djurgården, ej heller å villalotterna på hvardera sidan om vägen till Fölisön.“

Till ärendet hörande handlingar återställas.

På Helsovårdsnämndens vägnar:

**Oskar Heikel.**

*R. Vuorio.*



*Frågan om kommunalstatistiken i Helsingfors.*

## DRÄTSELKAMMAREN

i

Helsingfors,

den 27 April 1899.

N:o 109.

*Till Helsingfors Stadsfullmäktige.*

Uti en till Stadsfullmäktige stäld skrifvelse för den 17 innevarande April anför Helsovårdsnämnden, att förste stadsläkaren, Professorn V. Sucksdorff uti en till nämnden inlemnad, med afskrift af ett af honom vid Ekonomiska Samfundet i Helsingfors hållet föredrag bilagd skrift anmält, hurusom det för honom vid uppgörandet af den för nämndens årsberättelser behöfliga mortalitets och morbillitets statistiken visat sig omöjligt att ernå annat än blott närmelsevis rigtiga värden, af orsak att uppgifterna beträffande befolkningens mängden i staden från stadens presterskap och mantalsskrifvaren betydligt skiljt sig från hvarandra; hvarföre äfvensom af andra skäl han ock funnit sig föranlåten att föreslå anställande i stadens tjenst af en statistiker, hvilken det tillkomme att bland annat handhafva och bearbeta allt det statistiska material, som kan vara af vikt för stadens sundhetsstatistik i dess mest omfattande betydelse. Och som de af Professor Sucksdorff till stöd för hans framställning anförda skäl synts Helsovårdsnämnden särdeles talande, har nämnden i allo förenat sig om sagda förslag samt anhåller, att Stadsfullmäktige ville vidtaga åtgärd om att en kommunalstatistiker, så fort ske kan, blefve för Helsingfors stad tillsatt.

Samtliga handlingar i detta ärende har Stadsfullmäktiges beredningsutskott remitterat till Drätselkammaren med anhållan att Kammaren ville med utlåtande deri till Fullmäktige inkomma; och får till fullgörande häraf Kammaren anförda följande.

Utan att beträffande såväl det fullt exakta som mindre rigtiga uti Professor Sucksdorffs åberopade föredrag, såvidt det rör uppsamlade af primär-data för Helsingfors kommunalstatistik och dessa datas vidare sammanställande, nu inlåta sig uti någon vidlyftigare utläggning, hvilket uppenbarligen förde för långt, vill Kammaren inskränka sig hufvudsakligen endast till den sida af denna statistik, som närmast synes intressera förste stadsläkaren, nämligen mortalitets och morbillitets statistiken och dermed sammanhängande beräkningar af folkmängden och bostäder i staden. Till belysande af de missförhållanden, Professor Sucksdorff trott sig finna deri, att Drätselkammaren i viss mån funktionerade såsom en statistisk byrå för staden,

anför han t. ex. för erhållande af en möjligast klar uppfattning af dödlighetsförhållandena å en ort å ena sidan är nödvändigt att ega kännedom om dödsprocenten inom de olika åldersklasserna för hvardera könen särskildt samt å den andra uppgifter om hela antalet lefvande i de olika åldersklasserna. Den förra uppgiften skulle lätteligen erhållas ur de af läkarene afgifna dödsattesterna, hvaremot de senare för närvarande ingenstädes stå att erhålla, men möjligen kunde vinnas ur de af polisen och de för mantalsskrifningen insamlade primäruppgifterna öfver befolkningen i staden, om blott någon hade till uppgift att bearbeta desamma. Lika litet skulle en ens närmelsevis riktig uppgift om stadens faktiska befolkning erhållas annat än för folkräkningsåren, eller någon utredning af mortalitetens samband med folktätheten vinnas i brist på den härför nödiga kännedomen om denna täthet inom de olika stadsdelarna och kvarteren. Säkra uppgifter om den in- och utflyttade befolkningens sociala ställning och fördelning på olika åldersklasser saknas ock samt inskränker sig bostadsstatistiken till de uppgifter, som vid allmänna folkräkningarna insamlats, i det några officiella uppgifter om den årliga tillväxten af bostäder och rum under mellanliggande år icke finnas. Och antar Professor Sucksdorff att från en mängd andra statistiska områden liknande brister torde kunna antecknas, ehuru han, såsom mindre förtrogen med dem, icke kan påvisa sådana. På grund af dessa brister uti Helsingfors kommunalstatistik, och med afseende å den stora betydelse, en tillförlitlig stadsstatistik måste tillerkännas, äfvensom efter föredömet från ett flertal af utlandets större städer framhåller Professor Sucksdorff uti sitt ifrågavarande föredrag derföre önskligheten af en kommunal statistisk byrå för Helsingfors samt har han uti sin föreliggande skrifvelse till Helsovårdsnämnden modifierat detta sitt förslag till tillsättande tillsvidare af endast en kommunalstatistiker för staden.

Utan att i något afseende vilja hålla på förträffligheten eller fullständigheten af kommunalstatistiken för Helsingfors i det skick, hvartill den under årens förlopp småningom utvecklats sig, och utan att heller bestrida Professor Sucksdorffs antaganden om möjliga bristfälligheter beträffande de delar af denna statistik, för hvars kritik han icke funnit sig kompetent, tror Kammaren emellertid att han framdragit just den svagaste sidan deri, d. v. s. den som rör folkmängds och bostads förhållandena i staden och som för enhvar varit och är uppenbar. Men å andra sidan måste väl erkännas det svårigheterna att i hithörande afseende erhålla ens närmelsevis exakta primäruppgifter otvifvelaktigt äro de största; och håller Drätselkammaren före att de under inga omständigheter kunna erhållas vid så sällan förekommande folkräkningar och enqueter, som härtills i staden kommit till utförande. Att från hvarjehanda rapporter, förteckningar och notiser komplettera endast hvarje tionde år återkommande enqueter kan icke leda till den grad af noggrannhet, som förslagsställaren förutsätter och anser sig vara i behof af — allra minst så att i samma sak full öfverensstämmelse skulle erhållas vid bearbetning af förteckningar, som i mer eller mindre skiljaktigt syfte upprättats af olika offentliga myndigheter, såsom de kyrkliga och de rent kommunala. Med de ytterst rörliga förhållanden i



ständiga under årets olika tider försiggående in- och utflyttningar, som här förekomma, kan det faktiska folkmängdstalet också för ett folkräkningsår blifva exakt endast för det dygn, hvarunder räkningen pågår. Den vetenskapliga precision, som Professor Sucksdorff synes eftersträfvä i stadens mortalitets och morbiditets statistik torde knappast med några medel eller kostnader kunna fullt uppnås, utan resultaten — lika som alla dylika på statistik baserade resultat — städse förblifva endast närmelsevis riktiga. Att de dock skola blifva detta i allt högre grad, i den mån primäruppgifterna blifva tillförlitliga och lämpliga statistiska metoder vid dessa uppgifters bearbetande tillämpas, lider intet tvifvel. Här gäller det därför, enligt Kammararens förmenande, att kunna träffa en rätt uppskattning af förhållandet emellan det arbete och de kostnader, man vill uppoffra, och värdet af det resultat, man dermed anser sig vinna. Såvidt den väckta frågan gäller stadens helso- och sjukvård, måste Drätselkammaren naturligtvis afsäga sig allt omdöme i sak och förlita sig på den specialmyndighet, Helsovårdsnämnden, som i hithörande afseende innehar den nödiga kompetensen, men tror sig uti vissa andra delar af den kommunala statistiken icke sakna all erfarenhet och insigt. Och anser Drätselkammaren med hänsyn fästad å den del af den kommunala statistiken, som icke berör Helsovårdsnämnden, och mot hvilka några mera graverande anmärkningar härtills icke från något håll gjorts, att dess bearbetande såsom hittills tillsvidare kunde lemnas såsom ett Drätselkammarsekreterarens åliggande, samt att alla nu påfordrade större utgifter för stadsstatistiken inskränktes till uteslutande förmån för det ändamål, förste stadsläkaren åsyftade. Härigenom skulle början till en sakernas förbättring och utveckling göras och en inhemsk erfarenhet vinnas, på hvilken sedermera vidare åtgärders lämplighet kunde bättre grundas, än nu är fallet.

Då affattande af kommunalberättelsen och dit hörande statistiska tabellers uppgörande instruktionsenligt åligger Kammararens sekreterare och detta åliggande af honom utan Kammararens speciella bistånd äfven kunnat utföras, skulle en särskild stadsstatistiker icke i något afseende underlätta Drätselkammarens göromål, såsom förslagsställaren synes hafva tänkt sig förhållandet, men väl sekreterarens. Enär emellertid sekreterarens aflöning är afpassad med afseende äfven å detta statistiska arbete, hvarmed han ock utan förfång för andra göromål tyckes medhinna, så ligger icke heller uti denna omständighet skäl till väsentlig ändring af bestående förhållande. Visserligen har sekreterarebefattningen i Drätselkammaren icke blifvit besatt och kan antagligen icke heller framdeles besättas med hänsyn tagen till innehafvarens kompetens såsom statistiker samt kunde således denna sida af saken gifva anledning till åtskiljande af de uppdrag, som nu tillkomma Drätselkammarens sekreterare, i den riktning Professor Sucksdorff föreslår. Men om man besinnar dels enkelheten af kommunalstatistiken dels och förnämligast det sakförhållande, att denna statistik beror och alltid måste bero mera på det intresse och den skicklighet, hvarmed stadens skilda nämnder och embetskontor samla sina primäruppgifter eller hvad de anse att för deras vidare verksamhet främst skall i statistiken ingå,

så blir nyssnämnda omständighet af mindre inflytande. Utom det material dessa nämnder och kontor pretera, erhålles sådant nämligen endast ifrån landets officiella statistik, för såvidt det gäller särskildt Helsingfors stad; och fordras för det sålunda på olika vägar erhållna materialets ändamålsenliga sammanställande knappt annat än litet praktiskt förstånd. Af kommunalstatistikens författare fordras ju ej att derur kunna draga några principiella konklusioner, hvilket skulle förutsätta kännedom i statistisk vetenskap och dess metoder. Nekas kan dock ej att en statistiker ex professo möjligen kunde gifva stadens nämnder och embetskontor mången nyttig vink och anvisning, hvilken instruktion dock ännu någon tid torde utan större olägenhet för staden kunna anstå.

På grund af det anförda och då också en stadsstatistikers ojemförligt mesta tid åtminstone för några år framåt otvifvelaktigt skulle tagas i anspråk för utredande af de folkmängds- och bostads- m. fl. förhållanden, å hvilka förste stadsläkaren och Helsovårdsnämnden lägga vikt, anser sig Drättselkammaren nu icke kunna annat föreslå än att Stadsfullmäktige ville besluta, att uppdraga åt Helsovårdsnämnden att vid uppgörande af dess förslag till nästkommande års utgiftsstat inkomma med uppgift öfver det anslag, som kunde erfordras för aflönande åt ett statistiskt biträde åt förste stadsläkaren, på det han genom denna persons tillhörande och verksamhet måtte, såvidt möjligt, kunna komma i besittning af de primäruppgifter, af hvilka han för mortalitets- och morbiditets statistikens exaktare uppgörande kan vara i behof.

På Drättselkammarens vägnar:

**G. v. Christerson.**

*Th. Tallqvist.*

## HELISOVÅRDSNÄMDEN

i

**Helsingfors,**

den 17 April 1899.

N:o 30.

*Till Stadsfullmäktige.*

Uti en till Helsovårdsnämnden ingifven skrift har förste stadsläkaren, professor V. Sucksdorff anmält hurusom det för honom vid uppgörandet af den för Nämndens årsberättelse behöfliga mortalitets- och morbiditets statistiken visat sig omöjligt att ernå annat än värden, som blott närmelsevis varit riktiga af orsak att t. ex. de uppgifter, han från stadens presterskap och från mantalsskrifvaren erhållit om befolkningsmängden i staden, skiljt sig från hvarandra med öfver 10,000 perso-

ner. Denna omständighet och särskilda andra orsaker, hvilka närmare omförmälas uti professor Sucksdorffs berörda skrifvelse — härhos i afskrift bilagd — äfvensom i ett af professor Sucksdorff inför Ekonomiska samfundet hållet föredrag, hvaraf afskrift jämväl närslutes, har gifvit professor Sucksdorff anledning att föreslå anställandet i stadens tjenst af en statistiker, hvilken det tillkomme att bland annat handhafva och bearbeta alt det statistiska material, som kan vara af vikt för stadens sundhetsstatistik i dess mest omfattande betydelse.

De skäl, professor Sucksdorff till stöd för sin framställning anför, hafva synts Nämnden särdeles talande, hvarför Nämnden i allo förenat sig om sagda förslag och vördsamt anhåller att Stadsfullmäktige ville vidtaga åtgärd om att en kommunalstatistiker, så fort ske kan, för Helsingfors stad tillsättes.

På Hälsovårdsnämndens vägnar:

**Oskar Heikel.**

*R. Vuorio.*

*Till Hälsovårdsnämnden i Helsingfors.*

Vid det mig i egenskap af förste stadsläkare tillkommande uppgörandet af den för Hälsovårdsnämndens årsberättelse erforderliga mortalitets- och morbiditetsstatistiken för staden, har det städse visat sig vara omöjligt att, om man bortser från folkräkningsåren, med afseende på mortalitetstalen ernå annat än värden, som blott närmelsevis äro riktiga. Orsaken härtill är den, att alla säkra uppgifter om stadens faktiska befolkning saknas. De enda uppgifter, som finnas, äro de hvilka erhållas från församlingens presterskap och hänföra sig till stadens kyrkoskrifna befolkning, af hvilken dock en del vistas å annan ort, medan å andra sidan i staden är bosatt ett antal personer, som icke äro å orten kyrkoskrifna. Af mig har visserligen ett försök gjorts att ur resultatet af mantalsskrifningen erhålla kännedom om stadens faktiska befolkning, men summan af mantalsslängderna gaf en siffra som med öfver 10,000 personer understeg den kyrkoskrifna befolkningens antal; ett resultat så mycket mera oväntadt, som man har alt skäl att antaga att den faktiska befolkningen inom staden är större än den kyrkoskrifna.

För bedömandet af om mortalitetsförhållandena på en ort faktiskt, och icke blott skenbart, förbättrats eller försämrats, är det af största vikt att äga kännedom om mortaliteten för de enskilda ålderklasserna. Om nämligen de späda barnens antal inom en viss tidsperiod märkbart tillväxer i förhållande till öfriga åldersklasser,

så kan, oaktadt en förminskning i dödligheten inom de enskilda ålderklasserna inträffat, dock en stegring i den totala dödligheten framgå ur mortalitetsberäkningen, beroende därpå att dödligheten bland de späda barnen är flerfaldiga gånger större än bland de vuxne. Å andra sidan kan vid en relativt stor tillökning i de vuxnas antal i förhållande till barnens, såsom sker då ett stort antal arbetsföra personer inflytta, den totala dödligheten aftaga, men dödligheten inom de enskilda ålderklasserna vara stadd i tilltagande. Då för närvarande några säkra uppgifter om befolkningens fördelning på de olika åldersklasserna i Helsingfors icke föreligger, kan någon utredning af antydda förhållanden icke vinnas annat än möjligen för folkräkningsåren. Dock torde måhända ur de primäruppgifter, som årligen af polisen samt för mantalsskrifningen insamlas, en sådan utredning om befolkningens fördelning på olika åldersklasser kunna vinnas, om blott en bearbetning af primäruppgifterna komme till stånd.

För ett antal utländska städer har den lokala mortalitetsstatistiken gifvit vid handen, att dödligheten inom de olika stadsdelarne varierar ganska betydligt, beroende på de inom dem boende folkklassernas sociala, ekonomiska och hygieniska förhållanden. Äfven med afseende på Helsingfors ingår i Hälsovårdsnämndens årsberättelse för år 1897 en beräkning af mortalitetsförhållandena inom de olika stadsdelarne; en beräkning, som visserligen är ganska lärorik, men dock med afseende på exaktiteten lämnar mycket öfrigt att önska, beroende därpå att alla exakta uppgifter om de olika stadsdelarnes faktiska innevånareantal saknas.

Ett säkert utrönande af dessa förhållanden, liksom äfven af en mängd andra, exempelvis folktäthetens inflytande på mortalitet och morbiditet, barnadödlighetens storlek inom de olika stadsdelarne, lungsotens och andra sjukdomars beroende af trångboddhet m. m. vore af allra största vikt för utfinnandet och påvisandet af de sanitära missförhållanden, hvilkas aflägsnande är den kommunala hälsovårdens allra viktigaste uppgift. Att för närvarande erhålla dessa utredningar är emellertid icke möjligt, dels emedan det härför nödiga statistiska materialet saknas, dels emedan en bearbetning att det material, som möjligen förefinnes, i brist på erforderlig arbetskraft, icke kan göras. Att så är förhållandet, är så mycket mera att beklaga, som på sak gående och framgångsrika hälsovårdsåtgärder städse måste basera sig på en säker utredning af de missförhållanden, hvilka böra motarbetas och en sådan säker utredning mången gång kan vinnas endast genom en grundlig och omfattande sanitetsstatistik.

Då jag är medveten om att Hälsovårdsnämnden till fulla uppskattar vikten och betydelsen af en möjligast fullständig sundhetsstatistik, tillåter jag mig, att, med hänvisande till ett af mig under förlidet år inför ekonomiska samfundet hållet föredrag om insamlingen och bearbetningen af det statistiska materialet för Helsingfors“, hvilket föredrag härmed bilägges, anhålla det Hälsovårdsnämnden ville hos Stadsfullmäktige göra framställning om önskligheten att inom närmaste framtid tillsattes en i sitt fack väl förfaren statistiker, hvilken det tillkomme, att, bland annat

handhafva och bearbeta allt det statistiska material, som kan vara af vikt för stadens sundhetsstatistik, i dess mest omfattande betydelse.

Då, såsom jag i mitt ofvannämde föredrag sökt visa, stadens kommunala statistik redan nu vuxit ut till det omfång, att dess handhafvande ovedersägligen erfordrar åtminstone en persons hela arbetskraft, så vågar jag hysa den förhoppning att Stadsfullmäktige skola finna, att tidpunkten nu är inne för tillsättandet af en kommunalstatistiker; detta så mycket mera, som vid sannolikt snart inträffande folkräkning i staden, den kommunala och sanitära statistikens fordringar och önskningsmål både böra och äfven lätteligen kunna vinna beaktande, såvida en kommunal statistiker finnes, hvilken kan uppträda såsom målsman för stadens intressen.

Utom dess kunna äfven många gebit af den kommunala och sanitära statistiken med större fördel grundläggas innan staden altför mycket tillvuxit i storlek.

Helsingfors, den 20 Mars 1899.

**Vilh. Sucksdorff.**

### **Om insamlingen och bearbetningen af det statistiska materialet för Helsingfors.**

Föredrag i Ekonomiska samfundet af professor V. Sucksdorff.

Då jag anser det vara en gifven sak, att alla här närvarande äro ense om den stora nyttan och betydelsen af en noggrann och allsidig kommunalstatistik och då Helsingfors äfven i de alt sedan år 1888 utgifna berättelserna, om stadens kommunalförvaltning, äger en rikhaltig och värderik statistik öfver det kommunala lifvets mångfaldiga faktorer, så kan jag utan vidare utläggning af statistikens stora betydelse för stadens själförvaltning, i min framställning utgå från det faktum, att staden redan är i besittning af en omfattande kommunalstatistik.

Såsom redan ett flyktigt genomögnande af berättelserna öfver stadens kommunalförvaltning visar, omfattar denna statistik en mångfald olika omständigheter: befolkningsstatistik, mortalitetsstatistik sundhetsstatistik, ekonomisk statistik, industristatistik, handelsstatistik, skolstatistik, fastighetsstatistik, m. m. m., som blefve alt för vidlyftigt och tidsödande att uppräknas.

Materialet till denna mångsidiga statistik är själfallet insamladt och delvis äfven bearbetadt af en mängd olika personer och myndigheter, men den definitiva sammanställningen är dock utförd af stadens drätselkammare, hvilken sålunda i viss mån funktionerar såsom en statistisk byrå för staden.

Ehuruväl en sådan anordning i vissa afseenden kan erbjuda fördelar, är densamma dock å andra sidan behäftad med icke ringa olägenheter. Dessa härflyta

dels däraf, att drätselkammaren sålunda har att utföra ett arbete, som dock ligger något på sidan om dess egentliga värksamhet, dels äfven däraf, att vissa gebit af den kommunala statistiken komma att blifva mera eller mindre åsidosatta. Härtill kommer ännu, att många statistiska uppgifter härigenom blifva dels svårtillgängliga dels oanvändbara då primäruppgifternas bearbetning kanske alldeles uteblir eller ock fördröjes alt för länge, hvilket gör, att åtminstone vissa statistiska uppgifters tillgodogörande kan vara förenadt med icke ringa svårigheter.

Till belysande af det anförda vill jag framföra några exempel från det statistiska gebit, som ligger min värksamhet närmast. För att erhålla en möjligast klar uppfattning af dödlighetsförhållandena å en ort samt för att kunna följa med dessas växlingar under olika år, något som är af icke blott teoretiskt intresse, utan äfven af praktisk betydelse för hälsovården, är det nödvändigt att äga kännedom om dödsprocenten inom de olika åldersklasserna och inom dessa äfven för hvardera könen särskildt. För att erhålla dessa dödsprocenter erfordras å ena sidan kännedom om antalet döda i de olika åldersklasserna, uppgifter, som med lätthet erhållas ur de af läkarne afgifna dödsattesterna, och å andra sidan uppgifter om hela antalet lefvande i de olika åldersklasserna. Dessa senare uppgifter stå emellertid för närvarande ingenstädes att erhålla, men kunde möjligen vinnas ur de af polisen och de för mantalsskrifningen insamlade primäruppgifterna öfver befolkningen i staden, om blott någon hade till uppgift att bearbeta desamma. Lika litet kan en ens närmelsevis riktig uppgift om stadens verkliga innevånareantal (faktiska befolkning) erhållas annat än för folkräkningsåren. De på olika håll gjorda beräkningarna af stadens hela mortalitet divergera därför också icke obetydligt. Likaså kan icke heller någon utredning af mortalitetens samband med folktätheten för närvarande vinnas i brist på den härför nödiga kännedomen om folktätheten inom de olika stadsdelarna och kvarteren.

Några säkra uppgifter om den in- och utflyttade befolkningens sociala ställning och fördelning på olika ålderklasser stå icke heller att erhålla, något som dock vore af vikt att känna för bedömandet af den numerära förskjutningen af de olika samhällsklasserna och åldrarna.

Stadens bostadsstatistik inskränker sig likaledes till de uppgifter, som vid de allmänna folkräkningarna insamlats, men om den årliga tillväxten af bostäder och rum under mellanliggande år saknas alla officiella uppgifter.

Från en mängd andra statistiska områden torde liknande brister kunna antecknas, ehuru jag, såsom mindre förtrogen med dem, icke kan påvisa sådana.

Då den kommunala statistikens uppgift är att så noggrant som möjligt insamla sifferuppgifter från alla de områden af det sociala och kommunala lifvet, hvilka kunna tjäna till att belysa detta och dess lifsyttningar, samt därjämte äfven bearbeta och sammanställa dem så, att de gifva kommunens ledande män och myndigheter en klar och öfverskådlig inblick i detta lif, så framgår häraf såsom en själf-fallen följd att de erhållna resultatet icke få blifva liggande under en längre tid

eller till dess de af en eller annan anledning efterfrågas, utan att de tid efter annan böra offentliggöras. Den kommunala statistiken är i detta afseende att likställas med en visare, som regelbundet och på ett fullt objektivt sätt matematiskt angifver det kommunala och sociala lifvets utvecklingsskeden på alla dess olika gebit.

Ju mera en stad tillväxer i omfång och blir säte för ett på alla områden kraftigt pulserande lif desto nödvändigare är det att en synnerlig omsorg egnas den kommunala statistiken, på det att stadens styrelse och ämbetsverk måtte blifva i tillfälle att i rättan tid och utan dröjsmål vidtaga alla de åtgärder, som kunna befordra stadens bästa och leda dess utveckling i de rätta gängorna, samt att de därvid basera sina tillgöranden på faktiskt konstaterade förhållanden och icke blott på mera eller mindre sannolika antaganden.

I den mån man af sådan anledning kommer till insikt om den kommunala statistikens stora betydelse, har man äfven i ett flertal af utlandets större städer uppdragit dess handhafvande åt särskilda statistiska byråer eller statistiska kommissioner. Så är förhållandet bland annat i följande franska städer: Paris, hvars statistiska byrå existerar sedan år 1829, Bordeaux och Lille. I tyska riket förefinnas sådana byråer i Berlin, inrättad 1862 provisoriskt och år 1872 definitivt; vidare i Bresslau, Köln, Dresden, Leipzig, München och några andra städer. I Österrike-Ungern saknar visserligen hufvudstaden Wien en själfständig statistisk byrå, men har ett under magistraten lydande statistiskt departement. Själfständiga statistiska byråer förekomma däremot i Prag sedan år 1871, i Krakau sedan år 1884, och i Budapest, sedan år 1869; äfven i Pressburg torde en statistisk byrå förefinnas.

I flera af Italiens städer förekomma antingen statistiska byråer eller statistiska kommissioner, bland annat i Rom, Neapel, Turin, Palermo, Genua, Florenz, Venedig.

I Ryssland finnes i flere städer antingen statistiska sektioner eller statistiska byråer, såsom i S:t Petersburg, Moskva, Warschau, Riga m. fl.

I Danmark finnes en statistisk byrå i Köpenhamn.

I en mängd andra utländska städer finnas däremot icke några särskilda kommunala statistiska ämbetsverk, utan handhafves statistiken antingen af magistraten, sundhetskommisionen eller af andra kommunala förvaltningsverk, här och hvar dock af statistiker ex professo. Där så är förhållandet är statistiken antingen begränsad till endast vissa gebit eller också i andra afseenden icke i nivå med tidens fordringar.

Om vi återkomma till Helsingfors, där under senare hälften af innevarande decennium en synnerlig lifaktighet gör sig gällande på alla områden och hvars faktiska befolkningssiffra vid utgången af innevarande år torde vara närmare 90, än 80,000, så uppstår själfmant den frågan: befinner sig icke staden nu i ett sådant utvecklingsskede att dess kommunala statistik bör anordnas på ett tidens fordringar fullt motsvarande sätt? Med denna fråga afser jag icke att uttala något misstroendevotum mot de personer och myndigheter, hvilka hittills varit värksamma för åstad-

kommandet af denna statistik; jag anser tvärtom att stadens kommunala statistik snarare öfverskrider de förväntningar man kan ställa på en statistik, som icke blifvit utarbetad af en särskild fackmyndighet. Min fråga afser blott att få utrönt, om Helsingfors alt fortfarande kan komma till rätta med en kommunalstatistik, hvilken, såsom jag sökt att visa, brister i mångahanda stycken och hvilken, åtminstone i flere detaljer, icke baserar sig på primäruppgifter, insamlade under inseende af en statistisk myndighet. Min fråga afser vidare också att få utrönt, huruvida det icke för stadens styrande myndigheter och ämbetsvärk vore i hög grad önskligt och behöfligt att hafva tillgång till en statistisk myndighet; som på anfordran kunde lämna möjligast säkra och pålitliga statistiska uppgifter från alla det kommunala lifvets gebit.

Såsom varande målsman för stadens hälsovård synes det åtminstone mig synnerligen önskligt, att en sådan kommunalstatistisk myndighet komme till stånd och är jag öfvertygad om, att densamma komme att kunna lämna stadens hälsovårdsnämnd många för den kommunala hälsovården viktiga upplysningar och utredningar. Också tänker jag mig att äfven många andra af kommunens förvaltningsvärk och äfven flere af stadsfullmäktige tillsatta komitéer och utskott samt äfven andra kommunala myndigheter utan vidlyftiga förarbeten från deras egen sida skulle af denna kommunens statistiska myndighet vid behof erhålla värderika upplysningar, som i väsentlig mån skulle underlätta och påskynda deras arbeten. Om därjämte äfven, såsom flerstädes i utlandet är fallet, denna statistiska myndighet tid efter annan offentliggjorde lätt öfverskådliga sammanställningar af de viktigaste statistiska fakta, så skulle sådant säkerligen vara till icke ringa gagn för stadens sociala och ekonomiska utveckling.

På anförda skäl synes mig tidpunkten nu vara inne för Helsingfors stad att, om också till en början i anspråkslösare form, inrätta en kommunal statistisk byrå, hvilken finge till uppgift att omhänderhafva insamlandet och bearbetandet af alt det statistiska material, som kan vara af intresse för en möjligast allsidig kännedom om stadens sociala och ekonomiska lif.

Ehuruväl det icke kan komma i fråga att nu redogöra för anordningen och arbetsplanen för en sådan, något som äfven ligger utom min kompetens, vill jag dock fästa uppmärksamheten på några omständigheter.

Till ledare för stadens statistiska byrå bör själfallet antagas en i statistik väl förfaren man samt honom till biträde anställas en eller flere personer, hvilka enligt hans anvisning hafva att insamla alla erforderliga primäruppgifter samt för öfrigt biträda vid bearbetningen och sammanställningen af det föreliggande materialet. Måhända vore det därjämte fördelaktigt att, i samband med den statistiska byrån, tillsattes en statistisk kommission, med hvilken föreståndaren för byrån egde att konferera. Om i denna kommission inginge en medlem af magistraten, drätselkammaren, poliskammaren, fattigvårdsstyrelsen, hälsovårdsnämnden m. fl. kommunala myndigheter, så blefve dessa därigenom i tillfälle att få sina speciella önskningsmål och synpunkter med afseende på den kommunala statistiken beaktade, hvarjämte



äfven en möjligast enhetlig plan kunde följas vid insamlandet af de speciella statistiska primäruppgifterna, hvilka ankomma på en del af dessa myndigheter.

Alt det af dessa statistiska byråer insamlade och bearbetade material bör, så vidt det kan anses vara af allmännare intresse, utan tidsspillan delgifvas allmänheten, antingen genom rapporter i de dagliga tidningarna eller, ännu hällre, genom periodiskt återkommande själfständiga publikationer — års-, månads- eller veckoberättelser.

Då snart, år 1900, sannolikt åter en folkräkning i staden förestår, vore det säkerligen af stor praktisk fördel för staden, som ju komme att deltaga i kostnaderna härför, om denna kunde handhafvas och ledas af stadens statistiska byrå enligt en plan, som gäfvade det för staden möjligast fördelaktiga och mångsidiga resultat. På detta såsom grund kunde sedan en vidare utveckling af stadens befolknings- och bostadsstatistik m. m. byggas. Det synes därför som om staden icke borde låta detta tillfälle att grundlägga åtminstone några gebit af den kommunala statistiken gå sig ur händerna.

Ehuruväl jag varit i tillfälle att lämna blott en bristfällig och alt annat än uttömmande behandling af det af mig upptagna ämnet, så vågar jag dock uttala den förhoppning, att den af mig gjorda framställning om önskligheten af en kommunal statistisk byrå för Helsingfors skall af ekonomiska samfundet befinnas förtjänt af att upptagas till diskussion.

---

Helsingfors, Tidnings- & Tryckeri-aktiebolagets tryckeri, 1899.

*Frågan om nedsättning af stadens trafikafgifter.*

## DRÄTSELKAMMAREN

i

Helsingfors,

den 4 maj 1899.

N:o 116.

*Till Helsingfors Stadsfullmäktige.*

Med föranledande af Stadsfullmäktiges skrivelser till Drätselkammaren af den 22 December 1898, angående fråga om nedsättning af de för Helsingfors stad gällande hamnafgifter, och af den 27 sistlidne Mars beträffande åtgärd i syfte att trafikafgiften för hvetemjöl och hvetegryn blefve minskad till hälften af nu gällande belopp, tillsatte Kammaren i och för förberedande behandling af dessa ärenden ett af Kammarens ordförande samt dess ledamot Herr Aminoff jemte Herrar O. W. Andstén, K. H. Lindholm, V. Ek och M. Hallberg bestående utskott. Och har Kammaren, som numera af nämnda utskott fått emottaga ett under gårdagen dateradt längre yttrande i ärendena, hvarom Kammaren kunnat i allo förena sig, äran härmed till Stadsfullmäktige öfversända detsamma.

På Drätselkammarens vägnar:

**G. v. Christiernson.***Th. Tallqvist.**Till Drätselkammaren i Helsingfors.*

Stadsfullmäktige hafva i skrifvelse till Drätselkammaren af den 22 December 1898 meddelat, att, vid behandlingen af budgetförslaget för innevarande år 1899, med afseende å den jemna stegring stadens hamnafgifter under de senaste tio åren undergått, fråga väckts om nedsättning af ifrågavarande umgälder, samt att dervid kommit i öfvervägande ej mindre den omständigheten, att utöfver redan beviljad

rabatt i hamnafgiften för ångfartyg, som regelbundet anlöpa stadens hamnar, en nedsättning äfven i andra fall kunde vara i trafikens intresse påkallad, än ock frågan huruvida icke ändring vore behöflig beträffande sättet för sagda afgifters beräkning, enär vid den nuvarande debiteringen hänsyn ej toges dertill om fartyget innehar last eller icke. Och hafva Stadsfullmäktige förty anmodat Drätselkammaren att underkasta nu gällande taxa för hamnafgifterna en revision i ofvan omnämndt syfte.

I anledning häraf har Drätselkammaren under den 2 Mars 1899 uppdragit åt undertecknade jemte konsuln G. Paulig att med yttrande och förslag i detta ärende till Drätselkammaren inkomma.

Senare hafva Fullmäktige för Helsingfors Handelsförening i skrifvelse till Drätselkammaren af den 27 Mars 1899 framhållit den förändring, som i spanmåls-handeln på orten inträffat med artiklarna hvetemjöl och hvetegryn, hvilka tidigare mest importerades från Ryssland, vanligen per jernväg, men nu till väsentlig del införas från Frankrike och Nordamerika samt nästan uteslutande sjöledes, hvarvid dessa varor i Helsingfors äro underkastade en trafikafgift af 50 penni per 100 kilogram, i anseende hvartill och då denna afgift måste anses nog hög och sagda varor utgöra betydande stapelartiklar för orten, samt lägre afgifter i grannstäderna å samma varor försvåra konkurrensen för stadens köpmän, hvilket förhållande ej heller kunde vara utan betydelse för stadens intägter, Fullmäktige för Handelsföreningen anhållit om åtgärd i syfte att trafikafgiften för hvetemjöl och hvetegryn blefve minskad till hälften. Och har Drätselkammaren under den 30 sistvikne Mars anmodat undertecknade att afgifva yttrande jemväl öfver denna framställning, hvarhos Drätselkammaren, enär anmaldt blifvit att konsul Paulig i följd af en längre utrikesresa vore hindrad deltaga i utskottets arbete, utsett undertecknad Ek att såsom ledamot inträda i stället för konsul Paulig.

Hvad nu frågan om revision af gällande taxa för hamnafgifterna angår, har utskottet väl funnit nämnda taxa i sin nuvarande uppställning ega förtjensten att vara redig och enkel samt i följd deraf lätt och föga arbetsdryg att tillämpa. Deremot lider taxan af bristfälligheten att deri icke toges hänsyn till sådana viktiga omständigheter som de, huruvida inkommande fartyg äro lastade eller ej samt om de längre eller kortare tid begagna sig af stadens hamnar och kajer för lossning och lastning, och att fördenskull afgifterna drabba fartyget efter samma normer ehuru förhållandena kunna påkalla väsentligen olika behandlingssätt. I anseende härtill har, med beaktande af hvad Stadsfullmäktige i saken uttalat, inom utskottet fråga väckts om åstadkommande af sådan ändrad uppställning af taxan, att hamnafgifterna komme att uttagas med beaktande af nämnda omständigheter och sålunda utfalla mera rättvisa, jemte det tillika möjligen nödig ansedd minskning i beloppen kunde ega rum. Men för taxans uppställande efter dessa grunder hafva särskilda uppgifter och förberedande arbeten befunnits vara erforderliga, så att arbetet i ingen händelse kan slutföras i så god tid, att förslaget till ny taxa hunne

stadfästas och bringas i tillämpning till årets seglation. Härom har utskottet ansett sig böra hos Drätselkammaren anmäla.

Vidkommande sedan Fullmäktiges för Handelsföreningen anhållan om nedsättning af trafikafgiften för hvetemjöl och hvetegryn har utskottet funnit sig böra tillstyrka bifall till densamma, då den nuvarande afgiften för dessa varor onekligen är för hög. Utskottet förbiser icke att trafikafgiften för hvetemjölet utgör en vigtig inkomstkälla för staden och att en nedsättning af afgiften till hälften blefve känbar, helst nedsättningen i trafikafgiften för hvetemjöl och gryn borde åtföljas af sänkning i afgiften jemväl för öfriga slag af mjöl och gryn för att bibehålla lämplig proportion härutinnan. Enligt den genom Helsingfors Handelsförenings försorg nyligen sammanställda statistiken öfver stadens import och export år 1898 inhemtades sagda år sjöledes i det närmaste 7 miljoner kg. hvetemjöl. Trafikafgiften härför, å 50 penni per 100 kg, uppgick till 35,000 mk. En reduktion af taxan till hälften skulle alltså vid liknande import medföra en minskning i trafikinkomster af 17,500 mark för denna vara. Men det oaktadt har utskottet, på de skäl som af Fullmäktige för Handelsföreningen blifvit framhållna, ansett den begärda nedsättningen böra ega rum, så mycket hellre som de minskade umgälderna sannolikt komme att befordra en ökning af omsättningen och på denna väg ersättning för de minskade inkomsterna vore att förvänta, om icke under första året, så inom en snar framtid. Utskottet har altså förenat sig om att föreslå det trafikafgiften för *hvetemjöl och hvetegryn* blefve fastställd att framgent utgå med *25 penni för 100 kilogram*, äfvensom att på samma gång trafikafgiften för *mjöl och gryn af majs, ris, hirs och sago*, hvilka för närvarande draga enahanda afgift som hvetemjöl och -gryn, sänkas till samma belopp. Importen af dessa varuslag spelar en relativt underordnad rol. *Mannagryn*, eller den vara som i handeln förekommer under sådan benämning, är i sjelfva verket endast hvetegryn och drager redan nu en trafikafgift af 25 penni för 100 kg. Den oegentlighet som sålunda förefunnits uti trafiktaxan komme nu att utjemnas. Nedsättningen af trafikafgiften för de mera värdefulla slagen af mjöl och gryn påkallar konsekvent en motsvarande reduktion af afgiften för de billigare sorterna mjöl och gryn af råg, korn, hafra och bohvete. Trafikafgiften för dessa varor utgår för närvarande med 25 penni för 100 kg; och har utskottet med hänsyn till värdeförhållandena ansett denna afgift lämpligen kunna bestämmas till 15 penni per 100 kg. Under 1898 importerades inemot 9 miljoner kg rågmjöl, hvarför trafikafgift erlades, å 25 penni för 100 kg, med 22,500 mark. Efter 15 penni per 100 kg skulle en minskad inkomst uppstå af 9,000 mark, men af samma skäl som nyss anfördes blefve minskningen sannolikt endast temporär. Införseln af mjöl och gryn af korn, hafre och bohvete är af underordnad betydelse i ekonomiskt hänseende.

Trafikafgiften för *omalen spanmål*, utgörande 70 penni för 1,000 kg, synes icke erfordra någon nedsättning. Men oformligt förefaller det att trafikafgiften för *kli*, hvaraf nästan endast hvetekli förekommer i handeln, skall vara åsatt en afgift

af 10 penni för 100 kg eller 1 mark för 1,000 kg, således betydligt mera än spanmälen. Utskottet har trott att afgiften för denna för öfrigt föga betydande artikel skäligen borde nedsättas till 50 penni för 1,000 kg.

I sammanhang med förestående har utskottet ansett sig ega anledning föreslå nedsättning i trafikafgiften äfven för den för arbetarebefolkningen så viktiga artikeln *potäter*. Afgiften utgår enligt gällande taxa med 25 penni för 10 hektoliter, motsvarande 35 å 36 penni för 1,000 kg. Vid tullbehandling upptages också denna vara numera efter vikt, hvarför trafiktaxan, som är beroende häraf, äfven borde, för undvikande af ständiga reduktioner, omställas i enlighet härmed samt tillika en skälig nedsättning i afgiften ega rum. Utskottet har ansett afgiften för framtiden böra bestämmas till 20 penni för 1,000 kg, en reduktion, hvilken icke i nämnvärd mån skulle influera på trafikinkomsterna för staden.

Då utskottet i anledning af Fullmäktiges för Handelsföreningen ofvanberörda framställning genomsett stadens trafiktaxa har utskottet kommit till öfvertygelsen att taxan skulle erfordra omarbetning i många andra punkter, särskildt hvad afgifternas belopp vidkommer, hvilka i en mängd fall synas kunna tåla vid reduktion. Men då värkställandet af en omfattande revision af trafiktaxan faller utom den utskottet nu förelagda uppgiften, har utskottet funnit sig böra inskränka sig till detta omnämmande i allmänhet.

Några poster möta dock i taxan, hvilka enligt utskottets förmenande äro af den beskaffenhet att deras reviderande icke borde lemnas till framtiden.

Trafikafgiften för *svafvel* är 25 penni för 100 kg, en afgift så dryg att numera all annan import af denna vara än för apoteksbehof öfver vår ort upphört. För att åstadkomma förändring härutinnan borde afgiften nedbringas högst betydligt, förslagsvis till 50 penni per ton eller 1,000 kg.

En betydande importvara, som på samma grund i regeln undviker Helsingfors hamn är *rå bomull*. Trafikafgiften för denna vara, 25 penni per 100 kg, är ögonskenligen för hög, hvarför utskottet ansett sig kunna föreslå dess nedbringande till 10 penni för 100 kg eller till 1 mark för 1,000 kg.

Nedsättning i trafikafgiften synes ock erforderlig för de billigaste artificiella gödslingsämnen *Thomasslagg och kainit*, och har utskottet ansett en nedsättning till 50 penni per ton eller 1,000 kg behöflig.

En importvara, som efterhand erhållit allt större betydelse är stenkol. Trafikafgiften är bestämd att utgå efter rymdmått, med 25 penni för 10 hektoliter, under det att stenkol i handeln går efter vikt. Denna oegentlighet påkallar så mycket hellre rättelse som någon allmän norm icke gifves, enligt hvilken de olika slagen af stenkol borde evalveras från vikt till rymdmått. I allmänhet beräknas hektolitern vanliga stenkol väga 80 kg, och skulle den nuvarande afgiften per ton eller 1,000 kg utgöra ungefär 31 penni. Härtills har stenkol visserligen i hufvudsak utgjort föremål för platskonsumtion, men i den mån fabriksindustrin i landets inre tillvuxit har stenkol mångenstädes der blifvit en nödvändighetsartikel. Med

hänsyn härtill och för att befordra importen af denna massartikel öfver Helsingfors har utskottet ansett någon lindrigare nedsättning i trafikafgiften böra medgifvas, förslagsvis sålunda att afgiften komme att utgå med 20 penni för 1,000 kg. Enligt Handelsföreningens statistiska tabell importerades 1898 icke mindre än 73 miljoner kg stenkol till Helsingfors. Häraf inkommo dock cirka 6 miljoner kg för statsjernvägarnes räkning afgiftsfritt, och för återstående 67 miljoner kg eller 840,000 hektoliter utgjorde trafikafgiften c:a 21,000 mark. Minskas afgiften till 20 penni för 1,000 kg komme trafikinkomsten att nedgå med 7 å 8,000 mark.

För *trävirke*, ej särskildt nämndt, utgör för närvarande trafikafgiften 2 mk för 10 m<sup>3</sup>, eller, då denna vara alltid är afsedd för export, 1 mark för 10 m<sup>3</sup>. Denna afgift är väl i och för sig icke att anses som synnerligen hög, men i betraktande af att grannstäderna konkurrera med Helsingfors om ledandet af trävaruexporten öfver deras hamnar, och att denna konkurrens ytterligare i hög grad komme att ökas, då Lovisa—Vesijärvi jernväg fullbordats, har anledning synts finnas för hufvudstaden att söka genom nedsättning af umgälderna å orten åtminstone bibehålla den nuvarande exportrörelsen. Under 1898 uppgick mängden af exporterade trävaror till inemot 130,000 m<sup>3</sup>, och trafikafgiften därför steg till 13,000 mk. Skulle afgiften, på sätt utskottet anser önskligt, nedsättas med 50 %, eller till 1 mk (alias 50 p.) för 10 m<sup>3</sup>, så blefve den eventuella minskningen i inkomster 6,500 mk, medan den verkliga minskningen svårigen kan beräknas på förhand eller möjligen alldeles uteblir.

Hvad beträffar tidpunkten, från hvilken de ifrågasatta lättnaderna i trafikafgifterna finge beräknas, har utskottet ansett densamma ej böra uppskjutas längre än nödigt, och att denna tid därför kunde bestämmas till den 1 nästinstundande Juni.

På grund af hvad ofvan anförts får utskottet äran anhålla att Drätselkammaren ville hos Stadsfullmäktige föreslå:

*att de i taxan af den 10 April 1888, hvarefter Trafik- m. fl. afgifter i Helsingfors stad skola beräknas och uppbäras, fastställda trafikafgifter måtte för nedan uppräknade varuslag bestämmas att utgå till följande nedsatta belopp:*

	<i>Smc</i>
<i>Gryn: hvete, hirs, ris, sago . . . . .</i> för 100 kilogram	—: 25
<i>korn, hafre, bohvete och öfriga slag</i> „ „ „	—: 15
<i>Mjöl: af råg, korn, hafre och bohvete . .</i> „ „ „	—: 15
<i>hvete, majs, hirs, ris och öfriga slag</i> „ „ „	—: 25
<i>Kli, alla slag . . . . .</i> „ 1,000 „	—: 50
<i>Potäter . . . . .</i> „ „ „	—: 20
<i>Bomull, rå och affall . . . . .</i> „ „ „	1: —
<i>Kainit, Thomasslagg . . . . .</i> „ „ „	—: 50

	<i>Smc</i>
Stenkol, -stybb . . . . . för 1,000 kilogram	—: 20
Svafvel . . . . . " " "	—: 50
Trävirke, ej särskildt nämndt . . . . . " 10 kub. met.	1:—

samt att dessa lättnader i trafikafgifternas utgörande finge beräknas och tillgodonjutas från den 1 Juni 1899.

En tablå, utvisande de nuvarande och de föreslagna trafikafgifternas belopp samt den kalkylerade minskningen af inkomsterna för en del större artiklar bifogas, hvarjemte Fullmäktiges för Helsingfors Handelsförening skrifvelse återställes.  
Helsingfors, den 3 Maj 1899.

G. v. Christierson.

Adolf Aminoff.

Oscar Wilh. Andstén.

Karl H. Lindholm.

Victor Ek.

Mauritz Hallberg.

Förslag till nedsättning i trafikafgiften, sådan densamma i Helsingfors debiteras och uppbäres enligt Taxan af den 10 April 1888, för nedan nämnda slag af varor.

	Gällande kvantitet.	Föreslagna				Beräknad eventuel minskning i trafik- inkomst.	
		<i>Smc</i>	kvantitet	<i>Smc</i>			
Gryn: hvete, hirs, ris, sago . . . . .	100 kg	—	50	100 kg	—	25	{ för rågmjöl <i>Smc</i> 9,000:— { för hvetemjöl <i>Smc</i> 17,500:—
korn, hafre bohvete och öfriga slag	" "	—	25	" "	—	15	
Mjöl: af råg, korn, hafre och bohvete . . .	" "	—	25	" "	—	15	
af hvete, majs, hirs, ris och öfriga slag	" "	—	50	" "	—	25	
Kli, af alla slag . . . . .	" "	—	10	1,000 kg	—	50	{ för stenkol <i>Smc</i> 7,600:— { för trävirke (exp) <i>Smc</i> 6,500:—
Potäter (f. n. 1,000 kg —: 35,7 p.) . . . . .	10 hl	—	25	" "	—	20	
Bomull, rå och affall . . . . .	100 kg	—	25	" "	—	1	
Thomasslagg och kainit . . . . .	" "	—	10	" "	—	50	
Stenkol, -stybb (f. n. 1,000 kg —: 31 p.) .	10 hl	—	25	" "	—	20	{ för trävirke (exp) <i>Smc</i> 6,500:—
Svafvel . . . . .	100 kg	—	25	" "	—	50	
Trävirke, ej särskildt nämndt . . . . .	10 kub.m.	2	—	10 kub.m.	1	—	



FULLMÄKTIGE  
 för  
 HELSINGFORS HANDELSFÖRENING

Helsingfors,  
 den 27 Mars 1899.

*Till Drätselkammaren i Helsingfors.*

Bland förändringar, som under senaste tider inträffat inom vår spanmåls-handel, är en icke oviktig den, att hvetemjöl och hvetegryn, som tidigare till allra största delen importerades till landet från Ryssland, och då rätt ofta per jernväg, nu till ganska väsentlig del införs från Frankrike och Nordamerika samt nästan uteslutande sjöledes. Vid sådan införsel äro nämnda varor i Helsingfors underkastade en trafikafgift af 50 penni per 100 kilogram. Denna afgift måste emellertid anses vara rätt hög, i betraktande såväl af den ringa avance, hvarmed dessa varor i allmänhet säljas, som af deras egenskap att utgöra en betydande stapelartikel, hvilken skönjes bland annat deraf att under år 1898 importen af malet hvete till Helsingfors uppgick till c:a 7,500 tons, representerande ett värde af något öfver 2,300,000 mark. Andra närliggande kuststäder hafva också åsatt hvetemjöl och gryn betydligt lägre afgifter, såsom framgår deraf att stadsafgifterna utgöra per 100 kilogram:

	För hvetemjöl:	För hvetegryn:
i Viborg . . . . .	20 penni	10 penni
i Kotka . . . . .	20 ”	20 ”
i Åbo . . . . .	35 ”	35 ”
i Borgå . . . . .	40 ”	40 ”

I betraktande häraf och då konkurrensen för härvarande köpmän försvåras genom denna omständighet, hvilket å sin sida icke kan vara utan betydelse för stadens egna intågter, få Fullmäktige för Handelsföreningen hos Drätselkammaren vördsamt hemställa om vidtagande af åtgärd derhän, att förenämnda trafikafgift för hvetemjöl och hvetegryn blefve minskad till hälften. I händelse förslaget vinner Drätselkammarens beaktande, torde detsamma lämpligast beredas i sammanhang med den revision af taxan för hamnafgifterna, som enligt Stadsfullmäktiges beslut skall ega rum.

På Fullmäktiges vägnar:

**Hj. Schildt.**

*Leon. v. Pfaler.*

---

Helsingfors, Tidnings- & Tryckeri-Aktiebolagets tryckeri, 1899.

---

*Utskottsbetänkande angående fördelningen af utskänknings-  
och utminuteringsaktiebolagens vinstmedel.*

Vid sammanträde den 24 sistlidne februari hafva Stadsfullmäktige åt under-tecknade uppdragit att till Fullmäktige inkomma med förslag till användning af den staden tillkommande andel i utskänknings- och utminuteringsaktiebolagens vinstmedel för år 1898; derå utskottet meddelats att sagda andel till stadskassan inlevererats, af utskänkningsaktiebolaget med 81,905 mark 16 penni och af utminuteringsaktiebolaget med 41,213 mark 14 penni eller tillsammans med 123,118 mark 30 penni samt att af föregående års vinstmedel återstode oanvända 7,000 mark, hvadan hela det nu disponibla beloppet utgjorde 130,118 mark 30 penni. Derjemte har utskottet fått emottaga följande ansökningar om anslag ur medlen:

- 1:o) Garantiföreningens för svenska teatern delegation om 5,000 mark för folkrepresentationer till nedsatta pris;
- 2:o) Direktionen för finska teatern om 5,000 mark för enahanda ändamål;
- 3:o) Garantiföreningen för folkteatern om 5,000 mark;
- 4:o) Direktionen för aktiebolaget Helsingfors Filharmoniska sällskap om 10,000 mark;
- 5:o) Föreningen Arbetets Vänner (moderföreningen) om 3,000 mark för folkhögskolekurser och populära föredrag;
- 6:o) Föreningen Arbetets Vänner's Tölö filial om 500 mark för populära föredrag;
- 7:o) Föreningen Arbetets Vänner's vestra filial om 500 mark för folkeliga föredrag och föreläsningskurser;
- 8:o) Helsingfors Folkhögskolesällskap om 3,000 mark för finskspråkiga folkhögskolekurser;
- 9:o) Direktionen för Helsingfors Arbetareförening om 3,000 mark till föreläsningar och elementarkurser för finskspråkiga arbetare;
- 10:o) Sörnäs Arbetareförening om 2,000 mark till elementarkurser för arbetare i Sörnäs samt om 200 mark till underhåll af en läsestuga derstädes;
- 11:o) Finsk Kvinnoförenings bestyrelse för elementarkurser om 600 mark till anordnande af slika kurser för arbeterskor i Helsingfors;
- 12:o) Kvinnosaktsförbundet Unionen om 500 mark för folkeliga föreläsningar på svenska och finska språken;

- 13:o) Gymnastikföreningen „Ponnistus“ om 600 mark till anordnande af kostnadsfria gymnastiköfningar för unga arbetare;
- 14:o) Bestyrelsen för sommarkolonier för arbetande kvinnor om 2,000 mark;
- 15:o) Bestyrelsen för Helsingfors folkskolors lärare- och lärarinneförening om 5,000 mark till beredande åt folkskolebarn af kostnadsfri sommarvistelse på landet;
- 16:o) Föreningen för barnavårdens befrämjande om 3,000 mark;
- 17:o) Mariaföreningen om 3,000 mark;
- 18:o) Fruntimmersföreningen om 4,000 mark till föreningens arbetshem för ålderstigna kvinnor;
- 19:o) Bestyrelsen för arbetshusen för fattiga barn om 7,000 mark;
- 20:o) Föreningen för lyttas bistånd om 2,000 mark;
- 21:o) Stadsmissionen om 2,500 mark till understödjande af dess verksamhet för sjukvården bland de fattiga;
- 22:o) Nykterhetsföreningen Balder om 4,000 mark till befordrande af nykterhetsarbetet bland stadens svenskspråkiga arbetare, samt dessutom om ett byggnadsbidrag af 12,500 mark;
- 23:o) Nykterhetsföreningen Kilpi om 3,000 mark;
- 24:o) Fröknarna Betty Alander och Hanna Rothman om 7,550 mark för folkbarträdgården i Sörnäs;
- 25:o) Fröken B. Hannén om 7,000 mark för folkbarträdgården vid Smedsgatan;
- 26:o) Fröken Lydia Wendell om 3,800 mark för folkbarträdgården i Tölö;
- 27:o) Helsingfors döfstumförening om 500 mark till bekostande af föreningens undervisningskurser för döfstumma.

Vidare har utskottet meddelats:

att Stadsfullmäktige den 1 November 1898 beslutit att ett samma dag af Fullmäktiges dispositionsmedel åt lärareföreningen för helsovård och nykterhet beviljadt anslag af 1,000 mark skulle ersättas ur stadens andel i vinstmedlen för år 1898;

att Fullmäktige vid sammanträde den 22 December 1898 af Helsingfors utskänkningsaktiebolags vinstmedel för år 1898 åt bolaget anslagit 30,000 mark att under år 1899 användas till underhåll af bolagets planteringar och öfriga inrättningar å Högholmen och Fölisön;

att af Fullmäktige samma dag åt bestyrelsen för arbetshusen för fattiga barn af vinstmedlen för uppförande af en arbetshusbyggnad å Berghäll anvisats ett belopp af 20,000, hvilken summa eventuellt kunde fördelas på två år samt

att Fullmäktige ännämnde dag beslutit tilldela föreningen för barnavårdens befrämjande ett anslag af 3,600 mark till underhåll af en barnkrubba samt åt utskottet öfverlemnadt att taga under ompröfning huruvida sagda anslag borde påföras utskänknings- och utminuteringsaktiebolagens vinstmedel eller utgå ur Fullmäktiges dispositionsmedel.

Derjemte har utskottet haft del af de utaf ofvannämnda sällskap, föreningar och enskilda personer afgifna berättelser öfver deras verksamhet under sistförflutet år samt af de yttranden, som af vederbörande nämnder aflemnats rörande de inrättningars och föreningars verksamhet, hvilka förlidet år tilldelats anslag ur vinstmedlen.

*Garantiföreningen för svenska teatern* har under föregående år erhållit 5,000 mark årligen af vinstmedlen mot skyldighet att under spelåret gifva minst fem folkrepresentationer, företrädesvis sön- och helgdagar samt under lämplig åstid, hvarjemte bestämts att priset för biljetterna icke finge öfverstiga 75 penni för plats i andra radens fond och 50 penni i dess sidologer, 25 penni på tredje raden och 50 procent af de vanliga biljettprisen för öfriga platser i salongen. — Till *Finska teatern* har för samma ändamål och sex representationer anslagits jemväl 5,000 mark på enahanda vilkor beträffande biljettprisen samt representationernas anordning i öfrigt, utom att biljettpriset för plats i galleriet bestämts till högst 25 penni. Dessa anslag torde böra utgå till samma belopp och på enahanda vilkor som hittills.

*Garantiföreningen för Folkteatern* anhåller om ett anslag af 5,000 mark ur vinstmedlen, förbindande sig att under spelåret gifva minst 25 föreställningar. Föreningen meddelar att Folkteatern, som vore en inkom för de lägre klasserna och speciellt för Helsingfors svenska talande arbetare afsedd teater, hade till uppgift att genom uppförande af för dess publik lämpliga dramatiska arbeten erbjuda de mindre bemedlade af hufvudstadens befolkning ett förädlande och uppfostrande nöje. Att Folkteatern verkligen hade ett behof att fylla framginge redan deraf, att dess under senaste spelår i Studenthuset anordnade föreställningar varit till trängsel besökta samt att för innevarande säsong ett stort antal personer hörande till den arbetande klassen tecknat sig såsom abonnenter. Föreningens sujetter hade hittills varit amatörer, men hade föreningen sett sig tvungen att för detta spelår mot fast lön engagera några sujetter för att teatern i konstnärligt afseende än bättre kunde fylla sin uppgift. Detta medförde likväl en ökning af utgifterna, hvilka redan härförinnan oakadt den största sparsamhet endast med svårighet bragts att stämma med inkomsterna. Biljettprisen hade nämligen hållits låga — 2 mark och 1 mark 50 penni för de främsta stolraderna och i öfrigt varierande emellan 1 mark och 25 penni — och kunde ej heller höjas, utan att företagets ändamål äfventyrades. — Utskottet tror sig böra tillstyrka beviljandet af ett bidrag om 2,000 mark till Folkteaterns uppehållande.

*Helsingfors Filharmoniska sällskap* har tidigare erhållit anslag ur vinstmedlen, år 1888 10,000 mark, 1889 7,000 mark samt derefter årligen 5,000 mark att utdelas i månatliga rater under tiden från den 1 Oktober till den 1 Maj mot skyldighet för sällskapet att under sagda tid underhålla en god orkester af minst 34 man samt åtminstone en gång i månaden uti en för ändamålet lämplig lokal an-

ordna folkkonserter mot inträdesafgift af högst 25 penni, till hvilka konserter biljetterna borde säljas främst genom föreningen Arbetets Vänner och Helsingfors arbetareförening. Sällskapet anhåller nu om ett understöd af 10,000 mark, dervid framhållande de tryckta förhållanden, under hvilka sällskapet för närvarande arbetar, samt hänvisande till att t. ex. staden Tammerfors understöder dervarande vida mindre orkester med 20,000 mark. Sällskapets anslag ur vinstmedlen torde kunna ökas med 1,500 mk och således under enahanda vilkor som härintills utgå med 6,500 mark.

Arbetets Vän-  
ner.

Föreningen *Arbetets Vänner* anhåller om ett anslag af 3,000 mark för fortsättande af sin verksamhet i folkupplysningens tjenst. Föreningen meddelar att den under året upprätthållit svenska folkhögskolekurser, som varit besökta af från 95 till 130 personer, och dervid undervisning meddelats 8 timmar i veckan uti Finlands historia, allmän historia, litteraturhistoria, geografi, räkning, rättskrifning, ämneskrifning, sång och helsolära, hvarförutom föredrag hållits i kyrkohistoria, naturhistoria och nykterhet m. fl. ämnen. Derjemte har vid sidan af folkhögskolekurserna anordnats undervisning i svenska språkets välläsning samt praktiska öfningar i tyska språket för arbetare, som utomlands ärnade förkofra sig i sina yrken. Föreningens utgifter för undervisningsändamål har under året uppgått till sammanlagdt 3,675 mark 28 penni.

Arbetets Vän-  
ners Tölö filial.

Föreningen *Arbetets Vänners Tölö filial*, som förlidet år vid vinstmedlens fördelning på sin anpart erhöi 434 mk 61 penni, har uti sin lokal föranstaltat inalles 23 föredrag, hvilka åhörts af sammanlagdt 1,860 personer. Arvodet för föredragen hafva utgjort minst 25 mark. Detta år begäres för enahanda ändamål 500

Arbetets Vän-  
ners vestra fi-  
lial.

mark. — Föreningen *Arbetets Vänners vestra filial* anhåller jemväl om 500 mark för anordnande af folkeliga föredrag och föreläsningskurser. Af det Arbetets Vänner jemte filialer senaste år tilldelade anslag tillföll ifrågavarande filialförening 588 mark 46 penni, hvarmed kostnaden för af föreningen anordnade 11 populära föredrag betäckts.

Helsingfors  
Folkhögskole-  
sällskap.

*Helsingfors Folkhögskolesällskap*, som senaste år af de för befrämjande af de finska talande arbetarenes i hufvudstaden bildningssträfvanden af vinstmedlen beviljade 4,000 mark bekommit 1,500 mark, anhåller nu om ett direkt anslag af 3,000 mark. Sällskapet framhåller att detsamma på grund af bristande medel varit tvunget att h. o. h. indraga de under föregående år i Sörnäs anordnade folkhögskolekurserna samt att sällskapets verksamhet af samma anledning jemväl i öfrigt inskränkts, hvarför antalet af de personer, som begagnat sig af sällskapets undervisningskurser, äfven varit något mindre än förut. Dessa kurser, hvilka under vårterminen från början af Februari till utgången af Mars månad höllos såväl i nykterhetsföreningen Koitos lokal som i Universitetets kemiska lärosal, men under höstterminen från början af Oktober till December månads ingång, i likhet med hvad föregående år varit fallet, i Brandkärshuset, omfattade föredrag ur kyrkohistorie, Finlands och allmän historie, Finlands kulturhistoria och literatur, na-

turhistorie, geografi och helsovård, och uppgingo åhörarnes antal till inemot 1,000 personer. Sällskapets utgifter hafva under det förgångna året uppgått till 3,224 mark 54 penni, hvaraf 1,435 mark 35 penni för föredragen och 850 mark till hyra för lokal.

*Helsingfors Arbetareförening*, som senast af vinstmedlen för sin undervisningsverksamhet åtnjutit ett belopp af 1,500 mark, anhåller nu om ett ökadt anslag af 3,000 mark. Föreningen anför att densamma för undervisningens ändamålsenliga bedrivande önskade anställa åtminstone tvänne lärare, hvartill föreningens hittillsvarande penningetillgångar likväl icke förslå. Angående föreningens undervisningsverksamhet meddelas att de af densamma anordnade elementarkurserna varit besökta af c. 60 elever samt att ett antal populära föredrag på föreningens föranstaltande hållits, hvilka åhörts af i medeltal omkring 500 personer.

*Sörnäs Arbetareförening* har under året anordnat elementarkurser i räkning, skön- och rättskrifning samt ritning för 60 deltagare, hvarförutom på föreningens initiativ populära föredrag hållits. Föreningen, som under senaste år af vinstmedlen åtnjutit 700 mark, deraf 200 till upprätthållande af en läsestuga för hamnarbetare, anhåller nu om ett förhöjdt anslag af 2,200 mark för att blifva i tillfälle att utvidga sin undervisningsverksamhet.

Under de senaste åren hafva Stadsfullmäktige vid utgifvandet af understöd åt föreningen Arbetets Vänner och dess filialer samt Helsingfors Folkhögskolesällskap och Helsingfors Arbetareförening jemte filialer följt den princip, att Fullmäktige tilldelat hvardera språkgruppen af dessa föreningar ett kollektivt anslag, som föreningarna sedermera egt efter öfverenskommelse fördela sig emellan. Beträffande de svenskspråkiga föreningarna Arbetets Vänner och dess filialer torde äfven denna gång enahanda förfarande böra iakttagas och dessa föreningar såsom förut tilläggas 4,000 mark af vinstmedlen till bekostande af svenskspråkiga föredrag och undervisningskurser. Vidkommande åter de finskspråkiga föreningarna så och då den framgångsrika verksamhet, Helsingfors Folkhögskolesällskap utvecklat för tillgodoseende af de finska talande folkelementens bildningsbehof, gjort denna förening förtjent af kraftigt understöd, anser sig utskottet böra förorda beviljande åt föreningen af det äskade anslaget af 3,000 mark. Sörnäs arbetareförening torde jemväl för befordrande af folkbildningsarbetet bland de finska talande arbetarne inom föreningens verksamhetsområde böra tilläggas ett belopp af 1,200 mark, deraf 200 mark till underhåll af förberörda läsestuga. Deremot och då Helsingfors Arbetareförening med afseende å dess nuvarande ledning ej synes lemna garantier för det af denna förening anordnade folkbildningsarbetets ledande i sund riktning, har utskottet ansett sig icke kunna tillstyrka bifall till föreningens ofvanberörda anhållan om understöd af vinstmedlen.

*Finsk kvinnoförening*, som senast af vinstmedlen tilldelats ett anslag af 600 mark till anordnande af elementarkurser för arbeterskor, anhåller nu om ett understöd till samma belopp för enahanda ändamål. Undervisningen har under året på-

Helsingfors Arbetareförening.

Sörnäs Arbetareförening.

Finsk kvinnoförening.

gått från den 2 Oktober till den 18 December och från den 22 Januari till den 30 April hvarje söndag eftermiddag samtidigt i två lokaler, i den ena på svenska och i den andra på finska, samt omfattat läsning, stil-, rätt- och uppsatsskrifning, räkning och enkel bokföring, hvarjemte under kvarterna hållits lättfattliga föredrag äfvensom sångöfningar anstälts. Elevernas antal har varit 330, och utgifterna för belysning, vaktmästare, annonser m. m. har uppgått till 609 mark 29 penni. — Utskottet får hos Stadsfullmäktige förorda bifall till ansökningsen.

Kvinnosaksför-  
bundet Unio-  
nen.

*Kvinnosaksförbundet Unionen* anhåller om ett bidrag ur vinstmedlen af 500 mark till bekostande af den utaf förbundet för denna vårtermin och instundande hösttermin anordnade serie folkeliga föredrag uti Finlands historia, hälsovård, uppfostran, djurskydd och barnavård. Stadsfullmäktiges Nämnd för arbetareangelägenheter om hvars förmedling för anslaget erhållande förbundet anhållit, har uti skrifvelse till Fullmäktige förordat föreningens begäran under framhållande af det intresse, hvarmed ifrågavarande föredrag af de arbetande klasserna i hufvudstaden omfattats, och önskvärdheten af upplysnings spridande bland dessa lager af befolkningen. Utskottet har jämväl för sin del velat tillstyrka beviljandet af berörda anslag.

„Ponnistus“.

*Gymnastikföreningen „Ponnistus“* utber sig ett belopp af 600 mark för anordnande under nästa läseår af kostnadsfria gymnastiköfningar för unga arbetare. Föreningen meddelar att kostnaderna för öfningarna, hvilka bestått dels i rodd- dels i gymnastiköfningar och bivistats af resp. 34 och 64 elever, uppgått till sammanlagdt 617 mark. I betraktande af den nytta kroppsöfningar medföra för unga handtvärfkare, hvilka oftast under de för deras fysiska utveckling betydelsefullaste åren äro hänvisade till ett stillasittande och ensidigt arbete, får utskottet föreslå att föreningen för ifrågavarande ändamål tilldelas ett anslag till samma belopp som föreningen för närvarande åtnjuter eller 400 mark.

Sommarkoloni-  
er för arbe-  
tande kvinnor.  
Helsingfors  
folkskolers lä-  
rare- och lä-  
rarinneför-  
ening.

*Bestyrelsen för sommarkolonier för arbetande kvinnor* har under en följd af år ur vinstmedlen erhållit ett årligt understöd af 2,000 mark. Sökanden anhåller om understöd till samma belopp som förut. — *Bestyrelsen för Helsingfors folkskolers lärare- och lärarinneförening* har jemväl under de senaste åren tilldelats ett belopp af 3,500 mark till sommarkolonier för sjukliga folkskoleelever från Helsingfors, och hafva under sommaren 1898 omkr. 160 af stadens folkskolebarn beredts någon tids kostnadsfri vistelse på landet. Bestyrelsen anhåller nu om ett förhöjdt anslag af 5,000 mark, under hänvisande till att kostnaderna för sommarkolonierna sistlidet år uppgått till 5,271 mark samt att bestyrelsen icke vidare har att, såsom förut, påräkna bidrag af Helsingfors Sparbanks vinstmedel på grund af de förändrade bestämningarna angående vinstmedlens användning, som numera ingå i Sparbankens reglemente. Bestyrelsen för sommarkolonier för arbetande kvinnor torde såsom förut tilldelas ett understöd af 2,000 mark och Bestyrelsens för Helsingfors folkskolers lärare- och lärarinneförening anslag ökas med 1,000 mark samt således utgå med 4,500 mark.



*Föreningen för befrämjande af barnavård* har under senaste år haft omvårdnad om 175 fosterbarn, af hvilka vid årets slut 118 kvarstodo under förenings uppsigt. För kontrollen öfver fosterbarnen har föreningen på grund af dessas år för år stigande antal sett sig föranlåten att anställa en särskild funktionär. Uti föreningens barnhärbärge för konvalescenter, vanvårdade och öfvergifna barn hafva år 1898 varit intagna 47 barn under sammanlagdt 6,874 dagar eller hvarje barn i medeltal 146 dagar. Jemte det föreningen under året utdelat mjölk till ett värde af 2,096 mark 6 p., har densamma i direkta penningeunderstöd dels för inackordering af sjuka och värlösa barn dels till kläder, medicin m. m. utgifvit 2,974 mark 35 p. Föreningen, som enligt Stadsfullmäktiges beslut den 22 sistlidne December för dess barnkrubba i Sörnäs tillförsäkrats ett anslag af 3,600 mark att utgå antingen ur vinstmedlen eller ur Fullmäktiges dispositionsmedel, utber sig nu för sin ofvanbeskrifna verksamhet ett understöd af 3,000 mark. Utskottet får hos Fullmäktige föreslå att nu ifrågavarande understöd måtte utgå med 2,500 mark samt att jemväl berörda anslag för barnkrubban måtte utgifvas af vinstmedlen.

Föreningen för  
befrämjande  
af barnavård.

*Mariaföreningen*, som de senaste åren af vinstmedlen åtnjutit ett anslag af 2,300 mark, anhåller nu om 3,000 mark. Föreningens härbärge för tjänstsökande kvinnor har år 1898 varit besökt af 300 personer, hvilka, mot en afgift af 25 penni i dygnet, gästade härbärgets under sammanlagdt 791 dygn. Hemmet för ålderstigna tjenarinnor, hvilket förut hyst endast 10 interner, har under året utvidgats, så att detsamma lemnat plats åt 13 gamla tjenarinnor; och har föreningen varit betänkt på att i anstalten bereda rum för ytterligare 3 å 4 personer. De af föreningen anordnade symötena, afsedda att bereda arbetarehustrur undervisning uti förfärdigandet af kläder, hafva besökts af 65 personer. Föreningens ansökan torde af Stadsfullmäktige bifallas.

Mariaföreningen.

*Fruentimmersföreningen* har under de tvänne senaste åren af vinstmedlen erhållit ett understöd af 3,000 mark till upprätthållande af föreningens hem för ålderstigna kvinnor. Hemmet har varit i verksamhet från den 1 Januari till den 1 Juni samt från medlet af Oktober till årets slut, och hafva deri under denna tid verkstälts 5,082 dagsverken. Af omkostnaderna, som stigit till 5,219 mark, har 1,066 mark 30 p. åtgått till dagspenning åt de åldriga arbeterskorna och 264 mark 95 p. till arbetsmaterial; för de verkställda arbetena har inlutit inalles 1,035 mark 80 p. Föreningen utber sig denna gång ett anslag af 4,000 mark hvilken anhållan jemväl af Fattigvårdsstyrelsen uti afgifvet utlåtande förordats. Utskottet föreslår beviljande åt föreningen af 3,500 mark.

Fruentimmersföreningen.

*Bestyrelsen för arbetshuset för fattiga barn* anhåller om ett anslag till enahanda belopp som bestyrelsen under senaste år af vinstmedlen åtnjutit eller 7,000 mark. Uti det ansökningen bilagda budgetförslaget för 1899 hafva kostnaderna för de tvänne arbetshuset vid Skarpskyttegatan och i Sörnäs beräknats till sammanlagdt 16,254 mark, under det att de för året disponibla tillgångarna, bestående hufvudsakligast af räntan utaf tvänne donerade fonder, beräknats till 10,254 mark.

Arbetshuset  
för fattiga  
barn.

Jemlikt Stadsfullmäktiges beslut den 22 sistlidne December har bestyrelsen af vinstmedlen tillförsäkrats ett byggnadsanslag af 20,000 mark, som eventuelt kunde fördelas på två år. Jemte det utskottet förordar bestyrelsens ansökan om förenämnda anslag af 7,000 mark för de löpande utgifterna under året, föreslår utskottet att, i betraktande af de för detta år disponibla vinstmedlens relativt höga belopp, berörda byggnadsanslag skall i dess helhet utgå ur dessa medel.

Lyttas bistånd.

*Föreningen för lyttas bistånd* utber sig af vinstmedlen ett anslag af 2,000 mark. Föreningen underhåller en arbetsskola, hvori undervisning meddelas, utom i elementära skolämnen, uti allehanda såväl manliga som kvinnliga handverk. Denna skola har under år 1898 varit besökt af 64 elever, af hvilka 12 tillhört Helsingfors kommun. Uti det med skolan förenade internatet har plats beredts åt 50 af eleverna. Jemväl externerna hafva åtnjutit kostnadsfri undervisning i arbetsskolan samt dessutom dagligen der bespisats med två mål. Det begärda anslaget vore afsedt att för föreningen möjliggöra att verksammare än som med föreningens nuvarande tillgångar kunnat ske understöda de bland anstaltens elever, som hafva sitt hemvist i Helsingfors. Med afseende å det betydande understöd af statsmedel (12,000 mark) föreningen åtnjuter samt att elevernas underhåll i flertalet fall bekostas af vederbörande kommuner, har utskottet icke ansett sig kunna hos Stadsfullmäktige förorda föreningens ifrågavarande anhållan.

Stadsmissionen.

Bestyrelsen för *Stadsmissionen i Helsingfors*, som vid senaste fördelning af vinstmedlen erhöll ett understöd af 2,000 mark med den bestämning, att detsamma skulle användas till den första hjälpen vid sjukdomsfall samt för möjliggörande af sjukvård i de fattigaste hemmen, der af en eller annan anledning den sjuke ej kan öfverföras till sjukhus, anhåller nu om 2,500 mark till befrämjande af missionens arbete i fattig- och sjukvårdens tjänst. Af årsberättelsen, som tillstålts utskottet, framgår att under året genom föreningen 1,088 personer erhållit hjälp i form af kontanta penningar, matvaror, ved, kläder och medicin, hvarförutom 67 personer erhållit arbete till ett värde af 523 mark 45 penni. De af föreningen anordnade symötena för fattiga mödrar hafva besökts af 261 personer, hvilka åt sig förfärdigat 1,736 klädesplagg till ett värde af 2,702 mark 80 penni. Stadsmissionens filantropiska verksamhet synes utskottet värdt allt erkännande, och vill utskottet förorda föreningen till erhållande af samma anslag som senast eller 2,000 mark under enahanda bestämmelser som förut.

„Balder“.

*Nykterhetsföreningen Balder* har under det gångna året sökt verka för nykterhetens sak genom föranstaltande af diskussionsmöten inom föreningen och samkväm för en vidsträktare krets, genom utdelning af litteratur i nykterhetsfrågan samt genom anordnande af afgiftsfria föredrag för allmänheten, hvilka sistnämnda, till ett antal af 29, hafva varit besökta af inalles 4,250 personer. Under året hafva tvänne nya filialer tillkommit, den ena i Hermanstad och den andra i Hoplaks. Föreningens medlemsantal har ökats från 94 personer under senaste år till 196 personer; och anhåller föreningen, som vid senaste fördelning af vinstmedlen erhöll

1,500 mark, nu om ett förhöjdt anslag af 4,000 mark till befordrande af dess nykterhetsverksamhet. I afsigt att bereda sig eget hem har föreningen under året för ett pris af 21,000 mark inköpt en tomt vid Wladimirsgatan; och utber sig föreningen utom förberörda anslag ytterligare ett byggnadsbidrag af 12,500 mark. Jemte det utskottet icke ansett sig kunna hos Stadsfullmäktige förorda sistnämnda anhållan, vill utskottet föreslå att föreningen utöfver hvad densamma senast erhållit eller 1,500 mark måtte af vinstmedlen tilläggas 968 mark 30 penni, eller således inalles 2,468 mark 30 penni.

I samma anda som föregående förening och med i hufvudsak enahanda medel verkar bland hufvudstadens finska talande befolkning *nykterhetsföreningen Kilpi*. Föreningen, hvars medlemsantal för närvarande är 234 personer, utber sig af vinstmedlen ett understöd af 3,000 mark. Utskottet vill för sin del föreslå att föreningen, som tidigare icke åtnjutit anslag af vinstmedlen, denna gång måtte erhålla 1,500 mark.

„Kilpi“.

Fröknarna Betty Alander och Hanna Rothman, B. Hannén samt Lydia Wendell anhålla att till underhåll af de utaf dem ledda *folkbarträdgårdarna* måtte anslås, för den i Sörnäs såsom förut 7,550 mark, för den vid Smedsgatan 7,000 mark samt för barträdgården i Tölö 3,800 mark, hvilket för de tvänne senare innebure en ökning af resp. 300 och 600 mark utöfver hvad dessa inrättningar tidigare åtnjutit. Den af Stadsfullmäktige tillsatta bestyrelsen för folkbarträdgårdarna, hvilken till Fullmäktige insändt ifrågavarande ansökningar, förordar bifall till densamma under framhållande att sagda inrättningar lyckats i hög grad tillvinna sig förtroende och att till desamma anmälts så många barn från fattiga hem, att icke alla kunnat emottagas. Utskottet hemställer om bifall till ansökningarna.

Folkbarträdgårdarna.

*Helsingfors döfstumförening* anhåller att till bekostande af de utaf föreningen anordnade undervisningskurser för döfstumma erhålla ett anslag till samma belopp som sistlidet år eller 500 mark. Uti kurserna har undervisning meddelats under vårterminen åt 12 och under höstterminen åt 15 elever i grammatik och skrifning samt talöfningar hållits. Föreningen, som räknar 46 döfstumma och 10 talande medlemmar, har jemväl vid sina möten föranstaltat föredrag uti ämnen berörande de döfstummas intressen. Utskottet förordar bifall jemväl till denna ansökan.

Helsingfors döfstumförening.

Med afseende å det ofvan anförda får utskottet värdsamt föreslå:

*att Fullmäktige ville afböja de ansökningar om anslag ur vinstmedlen, som inlemnats af Helsingfors Arbetareförening och Föreningen för lyttas bistånd;*

att Fullmäktige ville af vinstmedlen anslå:

5,000: —

a) till svenska teaterns garantiförening, för anordnande under instundande spelår af 5 folkrepresentationer, 5,000 mark att utgå med 1,000 mark för hvarje föreställning mot vilkor likväl att representationerna gifvas företrädesvis å sön- och helgdagar och under lämplig årstid samt att biljettprisen icke öfverstiga 75 penni för plats i andra radens fond och 50 penni i dess sidolager, 25 penni på tredje raden och 50 procent af de vanliga biljettprisen för öfriga platser i salongen;

5,000: —

b) åt direktionen för finska teatern för samma ändamål och sex representationer 5,000 mark, på enahanda vilkor beträffande representationernas anordning samt biljettprisen i öfrigt, utom att biljettpriset för plats å galleriet bestämmes till 25 penni;

2,000: —

c) åt Folkteatern 2,000 mark för 25 representationer;

6,500: —

d) åt aktiebolaget Helsingfors Filharmoniska sällskap 6,500 mark, att under tiden från den 1 oktober 1899 till den 1 maj 1900 utbetalas i månatliga rater mot skyldighet för bolaget att under sagda tid underhålla en god orkester af minst 34 man samt åtminstone en gång i månaden uti en för ändamålet lämplig lokal anordna folkkonserter emot en inträdesavgift af högst 25 penni, till hvilka konserter biljettterna böra försälgas främst genom föreningen Arbetets Vänner och Helsingfors Arbetareförening samt de oförsålda vid ingången;

4,000: —

e) åt föreningen Arbetets Vänner jemte filialer härstädes 4,000 mark till bekostande af svenskspråkiga föredrag samt folkhögskole- och andra undervisningskurser för arbetare;

3,000: —

f) åt Helsingfors Folkhögskolesällskap 3,000 mark till föranstaltande af folkhögskolekurser för arbetare samt lättfattliga föredrag på finska språket;

1,200: —

g) åt Sörnäs Arbetareförening 1,200 mark, hvaraf 1,000 mark till bekostande af elementarkurser och lättfattliga föredrag för arbetare i Sörnäs samt 200 mark för underhåll under instundande sommar af en läsestuga för hamnarbetare invid Sörnäs hamn;

600: —

h) åt Finsk kvinnoförenings bestyrelse för elementarkurser 600 mark till slika kurser på svenska och finska språken för arbeterskor;

27,300: —

	Transport	27,300: —
i) åt <i>Kvinnosaksförbundet Unionen</i> 500 mark till bekostande af de utaf föreningen anordnade folkeliga föredrag;	500: —	
j) åt <i>gymnastikföreningen Ponnistus</i> 400 mark till anordnande af kostnadsfria kroppsöfningar för unge arbetare;	400: —	
k) åt <i>bestyrelsen för sommarkolonier för arbetande kvinnor</i> 2,000 mark;	2,000: —	
l) åt <i>Helsingfors folkskolors lärare- och lärarinneförening</i> 4,500 mark till feriekolonier för folkskoleelever;	4,500: —	
m) åt <i>Föreningen för befrämjande af barnavård</i> 2,500 mark;	2,500: —	
n) åt <i>Mariaföreningen</i> 3,000 mark till föreningens härbärke för tjänstsökande kvinnor och hem för ålderstigna tjenarinnor;	3,000: —	
o) åt <i>Fruentimmersföreningen</i> 3,500 mark till föreningens arbetskam för ålderstigna kvinnor;	3,500: —	
p) till <i>arbetshuset för fattiga barn</i> 7,000 mark;	7,000: —	
q) åt <i>Stadsmissionen i Helsingfors</i> 2,000 mark till den första hjälpen vid sjukdomsfall samt för möjliggörande af sjukvård i de fattigaste hemmen, då den sjuke ej kan öfverföras till sjukhus;	2,000: —	
r) åt <i>nykterhetsföreningen „Balder“</i> 2,468 mark 30 penni;	2,468: 30	
s) åt <i>nykterhetsföreningen „Kilpi“</i> 1,500 mark;	1,500: —	
t) åt <i>Fröknarna Betty Alander och Hanna Rothman</i> 7,550 mark till underhåll af deras folk-barnträdgård i Sörnäs under läsåret 1899—1900;	7,550: —	
u) åt <i>Fröken B. Hannén</i> 7,000 mark till uppehållande af folk-barnträdgården vid Smedsgatan under samma tid;	7,000: —	
v) åt <i>Fröken Lydia Wendell</i> 3,800 mark till hennes folk-barnträdgård i Tölö, jemväl för instundande verksamhetsår;	3,800: —	
	Transport	<u>75,018: 30</u>

75,018: 30

500: —

75,518: 30

Förut dispo-  
nerade:

54,600: —

130,118: 30

*x) åt Helsingfors döfstumförening 500 mark till bekostande af föreningens undervisningskurser för döfstumma.*

Derjemte får utskottet föreslå:

*att jemväl det föreningen för befrämjande af barnavård af Stadsfullmäktige till underhåll af en barnkrubba tillerkända anslag af 3,600 mark måtte utgå af vinstmedlen;*

*att det för arbetshusen för fattiga barn af Fullmäktige beviljade byggnadsanslag af 20,000 mark måtte i sin helhet påföras de nu disponibla vinstmedlen;*

*att de föreningar, sällskap och enskilda personer, som tilldelas bidrag ur vinstmedlen, skulle anmodas att efter årets utgång afgifva kortfattade berättelser öfver sin verksamhet, särskildt med hänsyn till de beviljade anslagens användning, och af dem*

*direktionerna för svenska och finska teatrarna samt Folkteatern äfvensom Helsingfors Filharmoniska sällskap till Drätselkammaren;*

*Helsingfors folkskolors lärare- och lärarinneförening och föreståndarinnorna för folkbarnträdgårdarna samt Helsingfors döfstumförening till Folkskoledirektionen;*

*Föreningen för barnavård, Mariaföreningen, Fruntimmersföreningen, Stadsmissionen och bestyrelsen för arbetshusen för fattiga barn till Fattigvårdsstyrelsen; samt*

*Arbetets Vänner jemte filialer, Helsingfors Folkhögskolesällskap, Sörnäs Arbetareförening jemte dess läsestugukomité, Finsk Kvinnoförening, Kvinnoaksförbundet Unionen, Bestyrelsen för sommarkolonierna för arbetande kvinnor, gymnastikföreningen „Ponnistus“, nykterhetsföreningarna „Balder“ och „Kilpi“ samt Lärareföreningen för Helsevård och Nykterhet till Arbetarenämnden.*

*Dessa nämnder, hvilka det ålåge att följa med verksamheten i vederbörande föreningar och inrättningar, egde derpå att jemte eget utlåtande till Fullmäktige insända förenämnda berättelser.*

Helsingfors den 20 Maj 1899.

**T. J. Boisman.**

**Rudolf Erenius.**

**O. Heikel.**

**Alexis Gripenberg.**

**Emil Murén.**

*Framställning angående särskilda af spårvägs- och omnibus-aktiebolaget uttalade önskningsmål beträffande föreslagna nya spårvägslinier.*

## DRÄTSELKAMMAREN

i

Helsingfors,

den 12 Maj 1899.

N:o 122.

*Till Helsingfors Stadsfullmäktige.*

Jemte den skrifvelse till Drätselkammaren för den 27 nästvikne April, som här närslutes, har direktionen för Spårvägs- och Omnibus-aktiebolaget härstädes för godkännande inlemnat särskilda uti en här äfven bilagd förteckning uppräknade ritningar. Med föranledande häraf utsåg Drätselkammaren vid nämnda dag hållet sammanträde för granskning af dessa ritningar och lemmande af yttrande beträffande några af bolaget i dess skrifvelse uttalade önskningsmål ett af Kammarens ledamot Herr Th. Frosterus samt ingenjörerna Godtfrid Strömberg, C. Hausen och G. Idström tillsatt utskott; och har detta utskott numera fullgjort sitt uppdrag och till Kammaren afgifvit utlåtande i ärendet.

Af åberopade handlingar framgår följande:

Hvad till först beträffar *spårvägslinierna*, förklarar bolaget sig villigt att rörande val af gator i allo ställa sig de anmärkningar till efterrättelse, som ingå under Drätselkammarens promemoria i Stadsfullmäktiges tryckta handlingar N:o 9 för innevarande år, hvarföre ofvan anförda utskott ej heller har något att påminna häremot eller emot vexlingarnas placering och deras efter spårets läge i gatan lämpade form.

Angående *spårets plats på gatorna* förklarar bolaget sig villigt att i allmänhet förlägga det på midten af gatan, der densamma på båda sidor innefattas af byggnader, men hemställer huruvida ej spåret kunde å sådana gator, der ena sidan deraf stöter emot öppen plats eller torg, förläggas vid denna sida, såsom å Sandviksgatan (invid Sandvikstorget), Södra Magasinsgatan (vid Kaserntorget), Badhusgatan och Norra Esplanadgatan. Härtill föreslår utskottet bifall, ej allenast af skäl att ifrågavarande gatudelar gränsa till öppna platser, hvars renhållning från snö ombesörjes af staden, utan äfven emedan särskildt Norra Esplanadgatan och Badhusgatan i estetiskt afseende skulle vinna betydligt, genom att de arbetsledningen

uppbärande tvärtrådarna vid en dylik anordning skulle bortfalla; hvartill Drätselkammaren för sin del ännu vill tillägga, att härigenom för gatutrafik med åkdon bereddles mera utrymme och bekvämlighet. För ifrågavarande medgifvande fäster utskottet likväl det vilkor, hvilket emellertid redan är i koncessionskontraktet förutsatt, att bolaget bekostar omläggningen och omprofileringen af ifrågakomna gatudelar till sådan utsträckning, att hvarken enskilda gårdsegare eller staden blifva lidande genom de af arbetet föranledda förändringarna, hvarjämte sättet för gatornas omprofilering bör af Byggnadskontoret godkännas, förrän spårläggningen eller stensättningen påbegynnes. Derjemte fäster utskottet i hithörande afseende uppmärksamheten äfven derpå, att vid utläggning af nytt eller flyttning af gammalt spår hänsyn bör tagas dertill, att förefintliga afstängningskranar å stadens vattenledningsrör förblifva orubbade, samt spåren för den skull i vissa fall något förskjutas ifrån den strikta mittelinien af gatan eller ifrån den i annat fall lämpligaste sidolinien.

Mot de af bolaget numera föreslagna *ledningstrådar och kablar* har utskottet icke heller någon anmärkning att framställa, under förutsättning att nu ifrågastående längd och form af spårvägsnätet blir bestående eller ej väsentligt förändras. För egen säkerhets skull borde bolaget dock enligt utskottets förmenande genom tidtals verkställda mätningar i närvaro af stadens elektrotekniker undersöka spänningsdifferenserna mellan skensträngarne och i jorden liggande rörledningar, hvilka af möjligen uppträdande vagabonderande strömmar kunna skadas samt, i händelse nämnvärda spänningsdifferenser dervid konstateras, omedelbart vidtaga åtgärder för deras reducerande till ett minimum; och borde Drätselkammaren om resultatet af hvarje sådan mätning underrättas. Utskottet påminner ytterligare om bolagets skyldighet att ersätta all den skada, som möjligen kan genom elektrolys eller af spårvägsdriften öfverhufvud förorsakas stadens eller enskildes anläggningar och egendom samt föreslår tillochmed höjandet af den enligt koncessionskontraktet nu till 5,000 mark fixerade kautionssumman, något som dock numera enligt Drätselkammarens förmenande ej kan komma i fråga.

Beträffande *bärstolpar* har bolaget förebragt 3:ne ritningar, af hvilka 2:ne framställa sådana stolpar, som hade att bära endast spårvägsbolagets trådar, hvar emot den 3:dje visar en för elektriska belysningsbolagets och spårvägsbolagets gemensamma bruk afsedd bärstolpe. Men anhåller spårvägsbolaget, enär elektriska belysningsbolaget ej vill veta af några gemensamma stolpar, på det att ombyggnad af spårvägarne ej skall för obestämd framtid blifva häraf beroende, om godkännande af ritningarne till de kortare, för bolaget ensamt afsedda stolparna, hvilka bolaget vore i behof af att oförtöfvadt beställa. Härom yttrar sig utskottet, att det synes vara allt skäl att icke söka förmå de begge ifrågavarande bolagen att för sina resp. ledningar använda gemensamma stolpar, enär utskottet måste förutsätta, att frågan om vilkoren och sättet för elektriska belysningsbolagets framtida verksamhet snarligen blir afgjord i sådan riktning, att stolpledningar för elektrisk belysning icke



vidare tillåtes än på sin höjd under en kortare öfvergångstid. Utskottet föreslår därför ock, att spårvägsbolagets anhållan i denna del måtte bifallas och bolaget berättigas att från början införskaffa jernkolonner enligt företedda ritningar, afsedda uteslutande för bolagets eget behof, hvarigenom kolonnerna äfven för framtiden komme att blifva mindre vanprydande. För att möjliggöra remont af allmänt vattenledningsrör och privat servisledning, som korsar trottoir, föreskrifver utskottet att vid bärstolparnas uppställning bör observeras, att minsta horizontala afståndet mellan ett sådant rör och en bärstolpe icke får understiga 1,5 meter.

Delande utskottets åsikt i allt annat utom beträffande höjandet af bolagets kautionssumma, får Drätselkammaren på grund af ofvan anförda vördsamt föreslå:

*att Stadsfullmäktige ville under här framhållna vilkor och förbehåll godkänna icke allenast de af Spårvägs- och Omnibus aktiebolaget nu företedda ritningar utan ock bolagets anhållan såväl om spårens förläggande på sidan af en del här uppräknade gator som rörande bärstolpar; samt tillika berättiga bolaget att nu påbörja arbetet med införande af elektrisk drifkraft vid bolagets spårvägar.*

Slutligen har ofta åberopade utskott föreslagit att, alldenstund en noggrann kontroll öfver spårvägsarbetets utförande i stadens intresse är nödvändig, Drätselkammaren måtte utse nödigt antal kontrollanter, hvilka äga öfvervaka att anläggningen sker på ett sakenligt och med koncessionsvilkoren öfverensstämmande sätt. I detta afseende har Drätselkammaren emellertid tänkt sig, att den nödiga kontrollen kunde öfverlemnas och lämpligast utföras af stadens Byggnads- och Vattenledningskontor jemte stadens Elektrotekniker, men utber sig att framdeles, i fall sådant visar sig af behofvet påkalladt, få hos Stadsfullmäktige i hithörande syfte göra särskild framställning. Samtliga handlingars återbekommande i sinom tid motses af Drätselkammaren.

På Drätselkammarens vägnar:

**G. v. Christierson.**

*Th. Tallqvist.*

*Till Drätselkammaren i Helsingfors.*

Till komplettering af det tidigare inlemnade förslaget i och för utförande af våra spårvägsanläggningar få vi äran afgifva följande:

*Spårvägslinierna:*

I enlighet med Drätselkammarens önskan äro vi villiga att flytta spåret från Östra till Vestra Henriksgatan och föreslå att detsamma å sistsagda gata må få förläggas på sidan invid esplanaden. Likaledes äro vi villiga att, för beredande af större utrymme å Badhusvägen, flytta spåret derstädes och föreslå att detsamma måtte förläggas längs vägens östra sida, så att hela den öfriga delen af vägen blifver lämnad öppen för hästtrafik. Som bilagda plan öfver spårvägsbanorna utvisar, föreslå vi att spåret ledes längs Dockstorget, Sjömans-, Styrmans- och Båtsmansgatorna, hvarigenom trafikering af den smala Docksgatan undvikes. Vid Kasernstorget har den ändring af planen vidtagits, att spåret icke ledes öfver torget utan drages längs Södra Magasinsgatan till Fabiansgatan och längs denna till Norra Magasinsgatan, lemnande torget öppet.

På Elisabetsgatan föreslå vi att spåret förläggas på sidan af gatan invid kliniken, der detsamma ligger minst i vägen för den öfriga trafiken. Äfven å Norra Esplanadgatan, mellan Katrine och Östra Hensiksgatorna, önska vi att få flytta spåret till gatans södra sida invid trottoiren mot esplanaden.

*Omfartsvexlarna:*

Att afståndet mellan 2:ne vexlingar i trakten af Docken tagits längre än inne i staden är sant äfvensom att vagnarnas fart å denna sträcka komme att blifva cirka 17 kilom. i timmen, men i en så ringa befolkad och trafikerad trakt som denna anse vi risken vara ganska obetydlig då, för att anföra exempel, Hamburg å sina centrala gator kan medgifva en hastighet af 18 kilom. och Lüttich ända till 22 kilom. i timmen. För att emellertid tillmötesgå de framställda anspråken hafva vi, såsom af planen synes, insatt 2:ne nya vexlingar, hvarigenom vagnarnas antal kommer att ökas med 2 st. och farten derigenom att minskas. Vi insända härjämte ritning till symmetriskt omfartsspår att användas å de gator i staden hvarest spåret förläggas i deras midt, men anhålla tillika att få använda s. k. ensidiga vexlar, enl. bilagd ritning, å alla öppna platser äfvensom på chausséerna.

*Spårets plats på gatorna:*

Enligt Drätselkammarens förslag hafva vi nu ändrat våra planer, så att spåret i allmänhet förläggas längs gatans midtlinie, utom å Sandviksgatan och Södra Magasinsgatan, der det följer gatans sida invid torgen samt å Katrinegatan och N. Esplanadgatan. För att visa huru vi kunna erhålla kurver med 18 meters radie samt huru späntrådarna å dessa platser äro arrangerade, bilägges ritningar

till samtliga kurver, hvilka ritningar vi måste anhålla om att återfå, emedan desamma ligga till grund för utförandet. Mindre kurvradie än 18 meter skulle komma att medföra fara för trafiken.

*Ledningstrådar och kablar:*

Önskade prof på trolleytråd af 50 qv. m/m och jernbandarmerad blykabel af 250 qv. m/m tvärsnitt äfvensom prof på skydds-nätstråd medfölja.

Teckning till kabelgraf närslutes. Till förklaring af denna få vi meddela, att kablarna nedläggas på en grusbädd samt täckas med en tegelsten för att skydda dem mot möjlig skada om gatan komme att i framtiden upprifvas. I allmänhet förläggas de i midten af spåret utom å platser der gas- och vattenledningsrörens närhet nödvändiggöra deras flyttning åt sidan.

Trådar af koppar, för den elektriska strömmens återledning till centralen, förläggas inom spåret och få vi, rörande groflekten hos desamma, hänvisa till den förteckning, hvilken bifogas.

Skenskarfvarna förbindas med 8 m/m grof koppartråd som genom tappar af samma metall fästas vid skenorna sålunda att tappen fastnitas. Ritning utvisande förbindningssättet närslutes.

Rälerna i spåret förbindas äfven sinsemellan, på hvarje 180 meters afstånd, genom koppartråd af samma groflek som vid skarfförbindningarna användas och fästas vid skenorna på samma sätt som dessa.

*Inducerande och vagabonderandeströmmar:*

Beträffande inducerande och vagabonderande strömmar samt elektrisk inverkan på metallrör i jorden meddelar den kände författaren Max Schiemann följande: „Vid luftledningar hvarest afståndet mellan trolleytråden som ena strömledere och skenorna som den andra är 5 å 6 meter, äro störingar förorsakade af inducerande strömmar blott i sällsynta tillfällen att taga i betraktande. Beskaffenheten och styrkan af störingar genom dylika strömmar kunna beräknas endast genom de finaste instrument. Blott der hvarest telefon eller andra liknande ledningar under längre sträcka löpa parallelt med och nära intill trolleytråden kunna dylika störingar ifrågasättas, men å sådana platser är Spårvägsbolaget villigt att på sin bekostnad låta flytta förenämnda ledningar till förekommande af dylika strömmar. Schiemann säger vidare: „Man har konstaterat att jorden under skenorna på särskilda ställen erhåller olika potentialer och att utjemningen af dessa försiggår icke blott genom skenorna utan äfven genom den mer eller mindre ledande beskaffenheten hos jorden. På detta sätt uppstå vagabonderande jordströmmar, hvilkas styrka och riktning omöjligen kunna på förhand bestämmas, då desamma äro beroende af bankroppens och jordens beskaffenhet äfvensom af vexlande temperaturförhållanden. I allmänhet utöfva de vagabonderande strömmarna blott under *ogynsamma* förhållanden och under en strömpotential af 5—10 volt skadlig inverkan på metallrör hvilka befinna sig i *närheten* af skenorna“.

Då grusbädden under skenorna tillfölje af sin rena beskaffenhet icke kan

vara någon synnerligen god strömledare och då återledningstråden, hvilken följer hela bansträckan åt, jämte de förbundna skenorna är beräknad att kunna upptaga och till centralen återleda ej blott hela den å bansträckorna utvecklade elektriska strömmen utan åtskilligt därutöfver, så måste så ringa strömförlust genom återledningen uppstå att vagabonderande strömmar så fullkomligt som möjligt undvikas. Att strömförlusten mätes och icke får öfverskrida en viss normal kvantitet, däraf hafva vi naturligtvis själfva det största intresse. För direkt kontroll af strömförlusten genom skenorna betjäna vi oss af det genom Kahlman utarbetade differentialsystemet med dubbelbroschaltning därvid användande galvanoskop eller millivoltmätare.

*Centralen är försedd med följande instrument:*

7 st. särskilda häfstängsregulatorer	för 400, 200 & 100 ampère.
4 „ själfvärkande minimalregulatorer	„ 400 & 200 „
3 „ d:o maximal- d:o	„ 100 „
7 „ säkerhetsapparater	„ 400, 200 & 100 „
2 „ spänningsmätare	för 600 volt.
2 „ „Spannungsmesser-Umschalter,	2 pol. för 4 Stromkreise“.
7 „ Strömmätare	för 400, 200 & 100 ampère.
2 „ Vatt-timmätare,	2 ledare för 500 & 400 volt.

*Förekommande af olycksfall:*

Rörande skydd mot sådana olyckor, hvilka möjligen kunna inträffa genom bristning af ledningstråden, hafva vi förfrågat oss hos firman Actien-Gesellschaft Elektrizitätswerke och därå erhållit följande svar: „att genom något slags skydds-nät förekomma skador af mekanisk eller elektrisk natur, ifall ledningstråden brister, är omöjligt. Alla sträfvanden hafva också riktats därpå att göra en brusten tråd strömlös genom en automatisk afkopplingsinrättning. Hittills hafva dock de många-handa förslag och konstruktioner, hvilka delvis kommit till användning, strandat därpå att de icke i rätta ögonblicket funktionerat. Alla dessa apparater äro konstruerade med spärrinrättningar och rörliga tappar, som med tiden, genom inflytande af väderlek, inträngdt damm etc. förlora sin rörlighet, hvarför dessa inrättningar icke vidare i praktiken kommit till användning. Det säkraste skydd som gifves mot ledningsträdens bristning är en noggrant utförd montering af ledningen, så att spänningen å trådarna jämt fördelas“. Firman afräder slutligen spårvägsbolaget från alla försök med dylika själfvärkande apparater.

Skulle kortslut genom ledningsträdens bristning uppstå, afkopplas strömmen automatiskt på centralen.

*Bärstolpar:* 3:ne ritningar till stålrörs bärstolpar närslutas, däraf 2:ne äro afsedda att bära ensamt spårvägsbolagets trådar hvaremot den 3:dje är konstruerad för gemensamt bruk för Elektriska belysningsbolagets och spårvägsbolagets kablar och trådar. Enär emellertid Elektriska belysningsbolaget ej vill veta af några med vårt bolag gemensamma stolpar, få vi, på det att ombyggnaden af våra spårvägar

ej skola för obestämd framtid blifva beroende, anhålla om godkännande af de kortare stolparna, hvilka vi oförtöfvadt äro i behof af att få beställa.

*Skyddstrådar:*

För angifvande af dimensionen å skyddstrådarna närslutes prof äfvensom ritning utvisande anordningen vid dessas spänning öfver ledningstråden. Där nätet fästes, är detsamma genom särskilda isolatorer skildt från stolparna, med hvilka således den elektriska strömmen icke kan komma i beröring.

*Vagnar och vagnsmotorer:*

Fullständig ritning till motorvagn, å hvilken dessutom de elektriska ledningarna för strömtillförseln inritats, bilägges.

Likaledes följer afbildningar af vagnsmotorerna, dock icke arbetsritningar, hvilka firman, som har desamma patenterade i Tyskland men icke i Finland, ej afhänder sig.

Äfven till vagnarnas bromsinrättning följer ritning.

Slutligen få vi äran anhålla, att om någon detalj af de föreslagna inrättningarna icke skulle vinna Drätselkammarens godkännande, detta ej må nödvändig-göra en ny granskning af förslaget i dess helhet utan Spårvägsbolaget berättigas att inkomma med nytt förslag i den del där ändring möjligen vore önskvärd.

Helsingfors den 27 april 1899.

På direktionens för Spårvägs- och Omnibus Aktiebolaget i Helsingfors vägnar:

O. Th. Widerholm.

**Förteckning öfver planer, ritningar m. m. hvilka åtfölja Spårvägs- och Omnibus Aktiebolagets förslag till införande af elektrisk drifkraft å dess spårvägar.**

- N:o 1. Stadsplan med inritadt spår.  
 „ 2. Mindre plan öfver elektriska strömmens ledning från centralen till matarepunkterna å linien.  
 „ 3. Förteckning utvisande groflekten hos den koppartråd som kommer att användas för elektriska strömmens återledning till centralen.  
 „ 4. 8 ark innehållande planer af samtliga kurver.  
 „ 5. Ritning till en symmetrisk och en ensidig vexel.  
 „ 6. Teckning till kabelgraf.  
 „ 7. 2:ne ritningar till elektriska skenförbindningar.  
 „ 8. 3:ne ritningar till rörmäster.  
 „ 9. Ritning öfver skyddsnätets anbringande.

- N:o 10. D:o till Trolleyrulle med stång.  
 „ 11. D:o till motorvagn med dess elektriska ledningar.  
 „ 12. Detaljritning till underställ å motorvagn.  
 „ 13. Schaltschema för styrapparaten å d:o.  
 „ 14. Ritning till bromsinrättningen å d:o.  
 „ 15. 2:ne teckningar af vagnsmotorer.

Helsingfors den 27 April 1899.

p. p. *Spårvägs- och Omnibus-Aktiebolaget*  
*i Helsingfors.*

O. Th. Widerholm.

**Förteckning upptagande ström-återledningarnas groflek och längd å de särskilda bansträckorna.**

	Bansträckans längd meter	Återlednings- tråden i tvär- snitt mm
Från Sörnäs till elektriska centralen, Hagnäs torg . . . . .	1,250	50
„ Centralen till Salutorget vid Unionsgatan . . . . .	1,375	250
„ Salutorget till Albertsgatans inmynnande i Andrégatan . . . . .	1,110	90
„ Andrégatan längs Alberts- och Lappviksgatorna . . . . .	660	50
„ Albertsgatans inmynnande i Andrégatan, rundt Sandviks- och Dockstorgen, längs Sjömans-, Styrmans-, Båts- mans- och Fredriksgatorna till Stora Robertsgatans hörn . . . . .	1,710	70
„ Stora Robertsgatans hörn vid Fredriksgatan till Salu- torget . . . . .	1,070	90
„ Brunnsparken till vaxeln å Salutorget . . . . .	1,000	50
„ Salutorget till Vestra Henriksgatan . . . . .	710	90
„ Vestra Henriksgatans hörn vid Alexandersgatan till fat- tiggårdsvägen . . . . .	1,120	80
„ sistsagda plats till Rosavilla . . . . .	1,150	50

*Handlingar rörande förslaget till ny byggnadsordning för  
Brunnsparkens östra område.*

## HÄLSOVÅRDSNÄMDEN

i

Helsingfors,

den 2 Maj 1899.

N:o 37.

*Till Helsingfors Stadsfullmäktige.*

I skrifvelse för den 24 sistlidne februari har Helsovårdsnämnden af Stadsfullmäktige blifvit anmodad att inkomma med utlåtande såväl öfver ett af, utaf Stadsfullmäktige tillsatt, utskott afgifvet förslag till ny byggnadsordning för Brunnsparkens östra villaområde som ett af Herr Nyström i ärendet afgifvet yttrande. Och får Nämnden med anledning häraf afgifva följande:

Med hänsyn dertill, att ifrågavarande villaområde delvis redan är öfver höfvan bebygdt, hvadan det för utskottet gällt att, utan att alltför mycket ledera villagarenes fria dispositionsrätt, fastställa bestämningar, hvilka i möjligaste mån tillgodose, bland annat, helsovårdens fordringar, har Nämnden ej kunnat finna annat än, att förslaget i hufvudsak är på ett tillfredsställande sätt uppgjort. Dock har det syntts Nämnden att § 2 af förslaget skulle vinna på att stiliseras såsom ett direkt påbud hellre än såsom ett förbud, och sålunda erhålla lydelsen: „mot allmän väg samt till ett afstånd af sju meter från sådan, likaså mot hafvet och parken får tomt hägnas med genombrutet staket“.

Med afseende på den af Herr Nyström gjorda påminnelsen till protokollet, angående bestämningar i byggnadsordningen, hvilka kunde föranleda till att å byggnadskvarterens inre delar uppstode större sammanhängande ytor, så har det syntts Nämnden som om sättet för kvarterens indelning i tomter och tomternas läge icke med fördel tilläte en sådan disposition. Endast med afseende på kvarteret N:o 201 kunde en sådan planläggning möjligen ifrågakomma. Men då äfven å tomterna inom detta kvarter uthusen böra förläggas å tomternas inre delar, så kan icke heller i det inre af detta kvarter en fullkomligt fri och öppen plats erhållas. För öfrigt har det syntts Nämnden rättvist att gårdsegarene tillåtas att på det för dem ändamålsenligaste sätt placera byggnaderna å tomterna i den mån öfriga föreskrifter i byggnadsordningen sådant medgifva.

På Helsovårdsnämndens vägnar:

**Oskar Heikel.**

*R. Vuorio.*

*Till Stadsfullmäktige i Helsingfors.*

Uti skrivelser af den 13 November och 9 December 1896 hafva Brandkommissionen och Magistraten i Helsingfors hos Stadsfullmäktige framhållit, att den för östra villaområdet af Ulrikaborgs Brunnsspark gällande byggnadsordning af den 19 Januari 1886 i vissa afseenden, vore bristfällig och borde undergå ändring. I anledning häraf hafva Stadsfullmäktige uppdragit åt ett utskott att uppgöra förslag till ny byggnadsordning för berörda villaområde. Då emellertid det af sagda utskott sedermera i ämnet utarbetade förslag, som för en tid sedan varit synligt i stadens tidningar, på det närmaste berör undertecknades, innehafvare af villatomter inom Östra Brunnsparken, intressen och derjemte innehåller särskilda bestämmingar, hvilka, i händelse de blefve gällande, komme att för oss medföra kännbara olägenheter och ej ringa ekonomisk skada, hafva vi ansett oss till bevakande af vår rätt i saken böra hos Herrar Stadsfullmäktige angående ännämnda förslag anföra följande:

Då vid senaste, för några år sedan verkställda större remont af vägarna inom Östra Brunnsparken bland villaägarene missnöje förspordes ej mindre öfver det sätt, hvarpå remonten utförts, än deröfver, att det ernådada resultatet icke synes motsvara de dryga kostnader villaägarene för arbetet fingo vidkännas, vore det önskligt att villaägarene bereddtes tillfälle att yttra sig öfver ifrågasatta större remontarbeten å vägarna inom villaområdet; och borde förty ett tillägg i sådant syfte inrymmas uti § 1 af den föreslagna byggnadsordningen.

Vidkommande bestämningen i § 4 mom. 1 det byggnad ej finge uppföras närmare tomtgränsen än fem meter från densamma, anse vi oss böra framhålla att en slik bestämning vore egnad att motverka ernäendet af ett utaf de hufvudsyften, som med utskottets förslag afsetts, nämligen att bereda större utrymme å tomtarna; och anse vi förty att förhållandet uti ifrågavarande afseende borde få förblifva vid det gamla, eller att byggnad finge uppföras på ett afstånd af minst tre meter från tomtgränsen, likväl med det undantag, att uthus af sten finge förläggas omedelbart vid tomtgränsen, hvarigenom uppkomsten af bakgator bakom uthusen jemväl skulle förekommas, hvilket i hygienins intresse vore önskligt, enär renhållningen af slika bakgator städse visat sig erbjuda svårigheter.

Uti § 5 af den föreslagna nya byggnadsordningen bestämmes bland annat att af tomts yta högst en femtedel finge bebyggas, med en ytterligare inskränkning i byggnadsrätten, i händelse tomt afskäres af de med blått betecknade gränslinierna, utom hvilka byggnad alls icke får uppföras. Då emellertid enligt de mellan staden och villaägarene upprättade köpebref, hvilkas bestämmingar framgått ur de underhandlingar, som vid tiden för Brunnssparksområdets inlösande af staden fördes mellan stadsmyndigheterna och villaägarene, de sistnämnde utan hvarje förbehåll till-



försäkrats rätt att bebygga ända till en fjerdedel af tomtytan, kunde den föreslagna inskränkningen uti byggnadsrätten, som genom tomtvärdets nedbringande komme att förorsaka oss betydande ekonomisk förlust, icke genomföras utan ett uppenbart åsidosättande af våra lagligen förvärfvade rättigheter. Berörda bestämning skulle hafva till följd ej mindre att inskränka möjligheten af nybyggnad å de tomter, der hela den till bebyggande tillåtna arealen ännu icke tagits i anspråk, än å andra tomter vid inträffande vådeld utgöra hinder för tomtens bebyggande i samma utsträckning som före branden. Ifrågasatta inskränkning i byggnadsrätten vore i öfrigt påkallad hvarken af önskvärdheten att förekomma eldfara ej heller af hänsyn till hygieniska intressen, då ju antydda synpunkter redan genom uti förevarande afseende nu gällande bestämmningar äro tillgodosedda i långt högre grad än hvad fallet är enligt stadens byggnadsordning, enligt hvilken såsom bekant  $\frac{2}{3}$ , i en del fall  $\frac{4}{5}$  af tomtytan får bebyggas med hus af ända till fyra våningars höjd. Ej heller kan enligt vår mening skönhetskrafvet tillmätas sådan öfvervägande betydelse att med afseende derå utan vårt samtycke någon inskränkning i våra rättigheter i afseende å tomternas bebyggande kunde göras. Riktigheten häraf torde framgå bland annat af den utgång försöket att för tillvaratagandet af skönhetsintresset inskränka egarenes af gårdarna N:o 7 och 9 vid Bergmansgatan byggnadsrätt, i högsta instans erhållit. Mot förslaget i denna del talar i öfrigt redan den omständighet, att derigenom en allmän osäkerhet beträffande villaegarenes dispositionsrätt öfver sina tomter blefve rådande, då ju, ifall nu ifrågasatta inskränkning i byggnadsrätten en gång kunde utan villaegarenes samtycke genomdrivas, intet principiellt hinder mötte att framdeles än ytterligare kringskära sagda rätt. I öfrigt synes oss utskottets förslag i denna punkt innebära en så mycket större orättvisa, som vid tiden för uppgörandet af nu gällande köpebref, hvilka tillkommit för endast omkring 12 år sedan, såsom af närslutna förslag till byggnadsordning framgår, enahanda inskränkning i byggnadsrätten uttryckligen ifrågasatts, men stadens myndigheter underlåtut att begagna sig af den obestridliga rätt de då egt att sålunda begränsa byggnadsrätten, hvarför nu rådande rättsförhållanden tillkommit med hänsigt till den villaegarene i köpebrefven tillförsäkrade vidsträcktare byggnadsrätt.

Till närmare utredning af den förändring utskottets förslag i förevarande hänseende komme att medföra bilägges en af Stadsgeodeten Lille utarbetad tabell, utvisande, bland annat, särskildt för hvarje tomt den minskning i den till bebyggande tillåtna arealen förslaget innebure; och framgår af denna tabell exempelvis att berörda minskning utgjorde för tomten N:o 1 i kvarteret 200 (förra Basilierska sjukhemmet) 46,4 %, för tomten N:o 4 i samma kvarter (Hamfelts villa) 47,2 %, för tomten N:o 6 i kvarteret 202, (fru Parviainens villa) 48,4 % och för tomten N:o 7 af samma kvarter, (hr Stockmanns villa) 41,9 %, samt i medeltal för hela villaområdet 31 %.

Beträffande 7 § anse vi oss böra framhålla att bestämningen det byggnad

oberoende af byggnadsämnet icke finge uppföras i flere än två våningar vore egnad att försvåra uppkomsten af stenhus inom villaområdet, enär byggandet af tvåvånings stenhus torde vara föga lönande, och sålunda motverka ett af den nya byggnadsordningens hufvudsyften: att tillgodose brandsäkerhetens intresse; hvarförutom ifrågavarande bestämning genom det undantag som göres för källarvåningar komme att uppmuntra till byggande af hus med sådana våningar, hvilka dock hvarken i hygieniskt eller annat hänseende torde vara att förorda. Byggnader af sten eller annat brandfritt ämne borde förty få såsom hittills uppföras i tre våningar och §:n således undergå den omstilisering att dess 1 mom. ersatts med första meningen af 2 § i gällande byggnadsordning, hvilken mening lyder: „Byggnad i Brunnssparkens östra villaområde må icke, der den till någon del utgöres af trä, uppföras i mer än två våningar, ej heller, om huset är af sten, i flere än tre“.

Angående villaegares skyldighet att å sin tomt anlägga och underhålla prydliga planteringar äro vi ense med utskottet, men måste vi anse den af utskottet föreslagna utvägen att framtvinga uppfyllandet af sagda skyldighet, såsom lemnande rum för godtycke och allehanda trakasserier, mindre lyckligt vald; hälst Magistraten redan nu, genom den Magistraten tillkommande befogenhet att öfvervaka det byggnadsordnings föreskrifter efterleivas, kan genom lämpligt vite tillhålla den försumlige att fullgöra sin skyldighet uti förevarande afseende.

I betraktande af hvad vi ofvan haft äran anföra våga vi hoppas, att Herrar Stadsfullmäktige vid behandlingen af frågan om ny byggnadsordning för Östra Brunnsparken skola taga tillbörlig hänsyn till vår deraf beroende rätt samt att föreliggande förslag till byggnadsordning förty blefve ändradt och rättadt i de punkter, beträffande hvilka anmärkningar af oss framstälts. Skulle Herrar Stadsfullmäktige likväl anse sig icke omedelbart kunna vidtaga någon mera betydande ändring i sagda förslag, få vi, med afseende jemväl å den nog knapphändiga beredning som kommit ärendet till del, anhålla att frågan måtte hänskjutas till ny behandling af ett utskott, deri också villaegarene blefve behörigen representerade.

Helsingfors den 28 Mars 1899.

*Maria Therese Behse.*

Innehafvare af villan N:o 20.

*Henrika Ottiliana Nyberg.*

Innehafvare af villan N:o 3.

*Olga Parviainen.*

Innehafvare af villan N:o 6 och disponent för villan N:o 5.

*A. G. Fontell.*

Innehafvare af villan N:o 10.

*Ab. Landén.*

Innehafvare af villan N:o 13.

*Allan Zilliacus.*

Innehafvare af villan N:o 11.

*Ossian Aschan.*

Innehafvare af villan N:o 12.

*Rudolf Hamfeldt.*

Innehafvare af villan N:o 4.

*Emil Erikson.*

Innehafvare af villan N:o 19.

*Lina Sucksdorff.*

Innehafvare af villan N:o 14.

*Augusta Enqvist.*

Innehafvare af villan N:o 21.

*Emil Strömberg.*

Delegare i villan N:o 3 a.

*Eva Lemngrén.*

Delegare i villan N:o 3.

*Karl Konst. Hellstén.*

Innehafvare af villan N:o 9.

*Rud. Kolster.*

Innehafvare af villan N:o 23.

*Olga af Forselles.*

Innehafvare af villan N:o 15.

*Oskar Wilh. Andstén.*

Innehafvare af villan N:o 18.

*Bertha Hidén.*

Innehafvare af villan N:o 1.

*Isak Fellman.*

Innehafvare af villan N:o 2.

*K. J. Röman.*

Innehafvare af villan N:o 12 a.

Genom

*Filip Grönvall.*

Senatskanslist.

*Drätselkammaren i Helsingfors stad*

gör veterligt: att sedan staden, enligt förstärkte Stadsfullmäktiges beslut af den 25 november 1884, genom den 9 april 1886 mellan Drätselkammaren och Direktionen för Ulrikasborgs bad- och brunnsinrättnings aktiebolag afslutadt kontrakt återförvärfvat sig besittningsrätten till Ulrikasborgs brunnsparcs område eller till all den mark, som staden förut till nämnda bolag upplåtit för anläggande och vidmakthållande af en bad- och brunnsinrättning, så och alldenstund nådigt tillstånd erhållits till brunnsparcs östra villaområdes införlifvande med stadsplanen jemte det den för nämnda område uppgjorda byggnadsordning blifvit i nåder fastställd, samt Stadsfullmäktige under den 26 Oktober 1886 bemyndigat Drätselkammaren att till innehafvarene af villorna N:ris 1—16 och 18—20 inom samma område under eganderätt upplåta åt enhvar dess innehafvande villalott, öfverlåter och försäljer Drätselkammaren härigenom villalotten N:o 19 inom Brunnsparcs östra område, hvilken villalott innehar en arealvidd af 40,100 qvadratfot, till Herr Kassören Mathias Eriksson, på nedanstående vilkor:

- § 1. — — — — —  
 § 2. — — — — —  
 § 3. — — — — —  
 § 4. — — — — —

§ 5. Villalotten får icke bebyggas med hus till större sammanräknad areal än *fjerdedelen af tomtens ytinnehåll*; dock att afseende ej må fästas vid mindre utsprång, såsom smärre icke kringbyggda trappor med eller utan skärmtak, källarhalsar, balkonger och annat dylikt. Ej heller får åbyggnad å villalotten förläggas utom den å plankartan öfver Brunnssparkens östra villaområde genom villalotten dragna med blått betecknade gränslinie.

Och som Kassören Eriksson på ofvan föreskrifvet sätt guldit den för ifrågavarande villalott öfverenskomna köpeskilling, hvilken förty härmedelst qvitteras, alltså afhänder Drätselkammaren genom detta salubref staden sagda villalott N:o 19 inom Ulrikasborgs brunsparkens östra villaområde och tillagnar densamma Kassören Mathias Eriksson, att af honom egas och besittas såsom all annan lagfängen egendom. Helsingfors Drätselkammare, den 20 Maj 1887.

På Drätselkammarens vägnar:

**E. Öhman.**

*Lars Homén.*

HELSINGFORS  
DRÄTSELKAMMARE

**Förslag till Byggnadsordning för östra villaområdet i Brunnsparkeu.**

§ 3. Tomt må icke bebyggas med hus till större sammanräknad areal än *femtedelen af tomtens ytinnehåll*; dock att afseende icke må fästas vid mindre utsprång, såsom smärre, icke kringbyggda trappor med eller utan skärmtak, källarhalsar, balkonger o. a. d.

§ 10. Denna byggnadsordning trädér i gällande kraft, så snart besittningsrätten till Brunsparken från det s. k. Brunsparksbolaget återgått till Helsingfors stad.

Helsingfors, 1885.

## Areal-tabell öfver Brunsparkens östra villaområde.

Kvarterets		Tomtens		Enl. nu gällande Byggnadsordning			Det yttre om "blåminten" belägna området som ej får bebyggas	Enl. den föreslagna Byggnadsordningen					
N:o	Namn	N:o	Areal i hela m <sup>2</sup>	Hus-arean i m <sup>2</sup>	Arealen som får bebyggas i m <sup>2</sup>	Disponibel byggnadsplats i m <sup>2</sup>		Tomten öfverbebyggd med m <sup>2</sup>	Arealen som änge bebyggas i m <sup>2</sup>	Minskning uti byggnadsareal		Disponibel byggnadsplats i m <sup>2</sup>	Tomten öfverbebyggd med m <sup>2</sup>
							i m <sup>2</sup>			i %			
199	Blåklinten	1	3,528	25	882	857	—	—	705	177	20	680	—
"	"	3	4,233	1,051	1,058	7	—	—	846	212	20	—	205
"	"	5	2,999	159	750	591	—	—	600	150	20	441	—
"	"	2	4,284	802	1,071	269	—	741	758	313	22,22	—	44
"	"	3a	2,163	486	541	55	—	240	400	141	26,06	—	86
"	"	12	2,706	510	676,5	166,5	—	—	541	135,5	20	31	—
"	"	12a	1,507	466	377	—	89	—	301	76	20	—	165
"	"	13	6,479	740	1,620	880	—	—	1,296	324	20	556	—
"	"	16	5,968	592	1,492	900	—	—	1,194	298	20	602	—
"	"	17	2,429	152	605	453	—	—	486	119	20	334	—
"	"	20	2,979	602	745	143	—	636	511	234	31,4	—	91
"	"	22	4,160	464	1,040	576	—	—	832	208	20	368	—
"	"	23	3,195	361	799	436	—	—	639	160	20	278	—
200	Konvaljen	1	2,627	394	657	263	—	1,300	352	305	46,4	—	42
"	"	3	3,006	358	751,5	393,5	—	790	516	235	31,3	158	—
"	"	4	4,213	982	1,053	71	—	2,154	555	498	47,2	—	427
201	Smörblomman	14	1,913	427	478	51	—	—	383	95	20	—	44
"	"	15	2,230	514	557,5	43,5	—	—	446	111,5	20	—	68
"	"	18	2,371	547	593	46	—	393	422	171	28,8	—	125
"	"	19	3,535	856	884	28	—	648	600,5	283,5	32,1	—	255,5
202	Prestkragen	5	2,644	546	661	115	—	515	460	201	30,4	—	86
"	"	6	4,548	601	1,137	536	—	1,671	687	550	48,4	86	—
"	"	7	4,919	695	1,230	535	—	2,023	714	516	41,9	19	—
203	Näckrosen	8	11,820	441	2,955	2,514	—	4,145	1,811	1,144	38,7	1,370	—
204	Liljan	9	5,210	981	1,302,5	321,5	—	1,237	877	425,5	32,6	—	104
"	"	10	4,566	1,103	1,141,5	38,5	—	560	837	304,5	26,7	—	266
"	"	11	3,773	838	943	105	—	—	754,5	188,5	20	—	83,5
"	"	21	3,685	680	921	241	—	696	644	277	28,2	—	36

Helsingfors, den 1 mars 1899.

W. O. Lille.

*Till Stadsfullmäktige i Helsingfors.*

Uti bref N:o 94 af den 24 sistvikne februari hafva Stadsfullmäktige i Helsingfors anhållit om Direktionens utlåtande angående det förslag till ny byggnadsordning för Brunsparken som till Stadsfullmäktige afgifvits af ett för frågans behandling nedsatt utskott. Med anledning därpå får Direktionen äran meddela, att Direktionen, som ansett sig böra granska förslaget endast ur eldsäkerhetssynpunkt, för sin del ej funnit skäl till anmärkning mot någon annan punkt i förslaget än den, som rör arealen af tvåvåningshus, uppförda af annat än brandfritt material. Enligt förslaget berättigas nämligen ägare af tomt i Brunsparken att uppföra tvåvånings trähus med en grundyta af 440 kvadratmeter och till och med deröfver, om blott huset genom brandmurar så afdelas, att hvarje medels brandmur afskiljd del af huset icke öfverskrider nämnda mått. Då nu ett yttnehåll af 440 meter redan beträffande envånings trähus och hus med nedre våningen af sten och öfre af trä, måste anses drygt nog, och berättigadt tvifvel dessutom kan hysas rörande en sådan brandmurs förmåga att under alla förhållanden motstå eldens inverkan och förhindra densamma vidare spridning, synes det vara mindre väl betänkt att tillåta uppförandet af tvåvånings trähus med så stor areal. Åtminstone borde dylika byggnader i ingen händelse få upptaga större sammanlagd areal än 440 kv. meter, äfven om desamma genom brandmurar så afdelas, som i § 74 af den för den öfriga delen af staden gällande byggnadsordning stadgas, enär nyttan af brandmurar i tvåvånings trähus måste betraktas såsom fullkomligt illusorisk.

Helsingfors den 23 mars 1899.

Direktionen för Städernas Allmänna Brandstodsbolag i Finland.

**Axel Lille.**

**Karl H. Lindholm.**

**Wilh. Brummer.**

*M. Wænerberg.*

*Handlingar angående revision af Helsingfors stads räkenskaper för år 1898.*

MAGISTRATEN

i

Helsingfors



*Helsingfors den 29 maj 1899.*

*Till Helsingfors Stadsfullmäktige.*

N:o 609.

Sedan de för granskningen af stadens räkenskaper för sistidet år utsedde revisorerne slutfört detta uppdrag, får Magistraten äran härjämte till Herrar Stadsfullmäktige öfversända berättelse öfver revisionen äfvensom af revisorerne tillika afgifna berättelser om förvaltningen under sagda år af Helsingfors stads vattenledningslån af år 1876 samt nybyggnads- och regleringslån af år 1882; hvarhos Magistraten i sammanhang härmed bör anmäla att Hamnbandedelegationen, som af fordrats förklaring i anledning af särskilda i revisionsberättelsen framställda anmärkingar gentemot Delegationen, härmed ej ännu inkommit.

På Magistratens vägnar:

**E. Öhman.**

*G. v. Pfuler.*

**Revisionsberättelse för år 1898.**

Vid allmän rådhusstämma den 19 December 1898 utsedde till Helsingfors stads revisorer, få undertecknade härmed afgifva följande redogörelse öfver verkställd revision af stadens räkenskaper samt granskning af dess förvaltning under sistnämnda år.

Den 11 Januari innevarande år sammanträdde revisorerne å Drätselkammaren för att, på sätt § 2 af den för revisorerne gällande instruktionen bestämmer, utse

ordförande och valdes härtill Bankkamreraren A. V. Mannelin. Vid derefter i enlighet med § 5 af sagda instruktion öfverenskommen fördelning af revisionsarbetet utsågos till medlemmar i de skilda grupperna som följer:

Grupp I, för revision af Tolagskontorets, Hamnkontorets och Brandverkets förvaltning och räkenskaper: Vicekonsuln Ernst Krogius och Kassören Alfred Schildt.

Grupp II, för revision af Fattigvårdsstyrelsens och Helsovårdsnämndens förvaltning och räkenskaper: Kollegan Victor Hellman och Revisorn Gerh. Henrikson.

Grupp III, för revision af förvaltningen af och räkenskaperna för Undervisningsväsendet och stiftelser ställda under Stadsfullmäktiges vård: Jernvägskontrollören F. V. Salvén och Folkskolläraren Gösta Sundholm.

Grupp IV, för revision af Byggnads- och Vattenledningskontorens förvaltning och räkenskaper: Banktjenstemannen G. Kruskopf och Kassören Otto Lucander.

Grupp V, för revision af Drätselkontorets räkenskaper samt donerade fonder: Kamrerarene Alb. Hornborg och A. V. Mannelin.

### **Inventeringen af stadens lösegendom.**

På grund af Stadsfullmäktiges beslut har inventeringen af stadens lösegendom i likhet med föregående år blifvit öfverlämnad åt revisorerne och hafva vi under fullgörandet af detta uppdrag, hvarvid arbetet varit fördeladt mellan förenämnda fem grupper, icke funnit skäl till några anmärkningar, utan är det oss ett nöje att framhålla den utmärkta omvårdnad, som egnats sagda egendom.

Emedan det flere år inträffat, att en del inventarieförteckningar blifvit revisorerne tillställda först i slutet af Februari månad, någon gång till och med senare, få vi i detta sammanhang fästa vederbörande förvaltande myndigheters uppmärksamhet på nödvändigheten af att utan tidsutdrägt, omedelbart efter årsskiftet afgifva alla för inventarieförteckningarnas afslutande erforderliga uppgifter och sålunda möjliggöra inventeringarnas verkställande inom stadgad tid, hvarigenom desamma äfven skulle i betydlig grad underlättas.

Utom vid de inventeringar, som af de skilda grupperna blifvit utförda, hafva samtliga revisorer genom besök uti en del af kommunens inrättningar, bland andra Brandtornet samt Fattiggården och Arbetsinrättningen, varit i tillfälle att konstatera den mönstergilla ordning, som der är rådande.

### **Granskningen af räkenskaperna och förvaltningen.**

Sedan revisorerne den 1 sistlidne Mars inför Magistraten emottagit såväl Drätselkontorets som de till öfriga stadens förvaltningsgrenar hörande böcker och redovisningar jemte bifogade verifikater samt den af Drätselkontoret uppgjorda



tryckta berättelsen öfver stadens räkenskaper och bokslut för redogörelseåret 1898 jemväl blifvit revisorerne tillstånd, har revisionen försiggått enligt den tidigare nämnda grupperingen.

Revisorerne för de skilda grupperna hafva efter verkställd partiel revision afgifvit följande utlåtanden:

#### *Grupp I.*

*Trafikkontorets, Hamnkontorets och Brandverkets* räkenskaper hafva icke gifvit skäl till anmärkingar.

#### *Grupp II.*

Angående *Sundhets- och sjukvården* samt *Fattigvårdens* förvaltning och räkenskaper under sistförflutna år bör framhållas att kostnaderna för stadens fattigvård betydligt nedgått, hvilket förhållande till stor del kan tillskrifvas fördelarna af det nya, sedan den 1 Juli 1897 gällande, fattigvårdsreglementet.

#### *Grupp III.*

Mot förvaltningen af *Undervisningsväsendet* och under Stadsfullmäktiges vård ställda stiftelser jämte dertill hörande räkenskaper finnes intet att anmärka.

#### *Grupp IV.*

Vid granskningen af *Byggnads- och Vattenledningskontorens* förvaltning och räkenskaper har anledning till några uttalanden icke heller förekommit.

#### *Grupp V.*

Likaså har revisionen af *Drätselkontorets* samt *Donationsfondernas* räkenskaper, hvilka äro förda med sedvanlig ordning, icke gifvit skäl till anmärkingar.

Sedan den partiela revisionen sålunda blifvit slutförd få samtliga revisorer anföra följande:

Vid granskningen af stadens bokslut hafva vi funnit den af Drätselkontoret uppgjorda berättelsen öfver räkenskaperna och bokslutet öfverensstämmande med böckerna. För ordningens skull må dock antecknas att kostnaden för inredning af lokaler för polisinsättningen i gården N:o 3 vid Sofiegatan utgör 7,716 mark 66 penni i st. för 7,716 mark 68 penni samt behållningen till innevarande år 806,242 mark 64 penni i st. för 806,242 mark 62 penni. De sakrika förklaringar jemte åtföljande statistik, hvilka afgifvits i Drätselkontorets årsberättelser, särskildt för senaste år, göra det öfverflödigt för revisorerne att här ingå i en närmare relation om stadens drätsel.

Under revisionens förlopp hafva vi konstaterat att den i bilansen per den 31 December 1898 ingående kassabehållningen utvisar samma belopp som invente-

ringsprotokollet för dagen äfvensom riktigheten af stadens tillgodohafvande å bankräkningar. Likaså hafva staden tillhörande obligationer och aktier samt donationsfondernas värdepapper och säkerhetshandlingar blifvit af oss uppräknade och granskade hvarjemte vi i sammanhang med granskningen af stadens obligationslån uppräknat och med våra sigill förseglat under år 1898 inlösta utlottade obligationer och förfallna kuponger.

Staden tillhörande skuldsedlar och arrendekontrakt hafva äfven undergått sedvanlig granskning liksom ock Drätselkammarens protokoll för året.

Auktionskammarens redovisningar, hvilka äfven blifvit oss tillställda, utvisa att staden under året af auktionsprovisioner erhållit en nettoinkomst af 2,272 mark 63 penni, hvarförutom 122 mark 57 penni, hörande till 1898 års uppbörd blifvit under detta år inlevererade. Ogulden auktionsprovision balanserar i stadens böcker vid årsskiftet med 844 mark 16 penni. (Inlevererad i början af januari 1899).

Såsom resultat af den allmänna granskning af förvaltningen i dess helhet, vi härmed utfört, få vi framhålla att stadens drätsel under året icke gifvit oss anledning till någon anmärkning utan att densamma enligt vårt bedömande blifvit med sakkännedom handhafd och att inom de skilda förvaltningsgrenarne deråt egnats synnerlig omtanke.

Öfver förvaltningen af stadens vattenledningslån af år 1876 samt nybyggnads- och regleringslån af år 1882 bifogas skilda berättelser.

---

Utom den i föregående berättelse relaterade revisionen af det löpande årets räkenskaper och förvaltning hafva stadens revisorer till granskning äfven emottagit *Hamnbanebyggnadsdelegationens protokoll och räkenskaper för åren 1890—1895*, och få vi öfver utförandet af detta uppdrag afgifva följande redogörelse:

Vid Stadsfullmäktiges sammanträde den 8 April 1890 tillsattes för utförandet af Fullmäktiges beslut om byggandet af en jernväg för stadens räkning till Helsingfors södra hamn en skild byggnadsstyrelse, för hvilken instruktion jemväl fastställdes den 13 derpå följande Maj.

Sedan Stadsfullmäktiges koncessionsansökan emellertid föranledt en Kejserlig proposition till 1891 års landtdag, beslöto Ständerna med bifall till denna proposition, att en utsträckning af Helsingfors—Tavastehus—S:t Petersburgs jernväg skulle utföras till Helsingfors södra hamn och Skatudden för Statsverkets räkning men genom stadens försorg hvarjemte Ständerna framstälde att för ändamålet skulle anslås, utöfver det ur allmänna statsfonden beviljade anslag 1,000,000 mark, ytterligare 800,000

mark ur kommunikationsfonden och blef detta af Hans Kejs. Majestät i Maj 1892 godkändt.

På grund af dessa beslut upprättades sistsagda år kontrakt mellan Statsverket och Helsingfors stad, hvarigenom staden åtog sig att emot nämnda statsbidrag utföra banan från gränsen af Statsjernvägarnes bangård vid vestra chaussén till banans ändpunkt å Skatudden med alla för banan erforderliga spår, byggnader och inrättningar samt med kostnadsfritt upplåtande af nyttjanderätten till mark, gator, öppna platser och kajer nödiga för jernvägsanläggningen.

Trafiken å bansträckningen till Magasinskajen öfvertogs från den 16 December 1894 af Jernvägsstyrelsen, som den 30 Oktober 1895 derjemte afsynat den färdiga mellan Magasinskajen och Skatudden belägna delen af hamnbanan.

Kostnaderna för de af hamnbanans utförande betingade vidlyftiga kajarbetena hafva ingått i Drätselkontorets årliga bokslut; dock upptager äfven hamnbanans räkenskaper en del af kajbyggnadskostnaden t. ex. i Sandviken, hvaremot i stadens räkenskaper bland kajarbeten åter observerats en del af utgifterna för hamnbanan. Dessa båda arbeten stå i det närmaste sammanhang hvarför revisorerne, hvilkas uppdrag endast afser en granskning af hamnbanebyggnadsstyrelsens protokoll och räkenskaper icke inlåtit sig i någon kalkyl öfver kostnadsfördelningen utan anföres endast att enligt en af Drätselkontoret upprättad tablå kostnaden för hamnbanan beräknats som följer:

Kostnad enligt hamnbanedelegationens böcker	<i>Fmy.</i> 2,026,831: 63	
D:o enligt stadens böcker 1894—1898	„ 63,999: 66	<i>Fmy.</i> 2,090,831: 29
hvertill komma de år 1895 å kontot „Kajbyggnader i södra hamnen“ bokförda kostnader	„ 756,628: 63	
		<u>Summa <i>Fmy.</i> 2,847,459: 92</u>

Dessa kostnader hafva bestridts genom:

Statsbidrag	<i>Fmy.</i> 1,800,000: —
Influtna räntor	„ 84: 20
Försålda inventarier, maskiner och verktyg	„ 51,986: 95
Helsingfors stads tillskott	„ 995,388: 77
	<u><i>Fmy.</i> 2,847,459: 92</u>

Hamnbanedelegationens räkenskaper, omfattande åren 1890—1895, utvisar för den genom delegationens försorg utförda bansträckan vid utgången af år 1893 en kostnad af	<i>Fmy.</i> 2,006,233: 37
samt under åren 1894 och 1895 utgifter för	„ 20,598: 26
	<u>eller sammanlagdt <i>Fmy.</i> 2,026,831: 63</u>

## Af detta belopp utgöra:

Löner, arvoden, hyror och diverse utgifter . . . . .	<i>Tmf.</i>	116,494: 18
Inlösen af mark och byggnader samt ersättning åt jordegare . . . . .	„	196,213: 19
Jordschaktning, omläggning af kloaker och vattenledningar . . . . .	„	161,048: 18
Sprängningsarbeten . . . . .	„	274,536: 78
Stödjemurar, revetering, dränering . . . . .	„	327,689: 41
Vägöfverfart till Skeppsvarvet samt vid Fredriks- och Lappviks- gatorna . . . . .	„	37,830: 62
Tunneln vid Brunnsparcken . . . . .	„	39,001: 23
Svängbron i Sandviken . . . . .	„	25,720: 08
Vågbrytaren i d:o . . . . .	„	3,741: 32
Ballastering . . . . .	„	50,464: 23
Railer, sleepers m. m. . . . .	„	118,114: 63
Barrierer . . . . .	„	8,158: 76
Vägöfvergångar vid Alkärr, Fabriks-, Skepparegatorna m. m. . . . .	„	4,371: 87
Vestra chausséns ombyggnad . . . . .	„	228,259: 95
Kajbyggnad i Sandviken . . . . .	„	305,713: 79
Sjukvård och läkare . . . . .	„	7,237: 42
Mätninginstrument, kontorsinventarier . . . . .	„	2,522: 56
Byggnadsmaterialier . . . . .	„	307: 81
Maskiner, instrumentier och redskap . . . . .	„	119,405: 62
	<i>Tmf.</i>	2,026,831: 63

De tre sistnämnda posterna representera ett värde af circa 122,000 mark för inköpta maskiner, instrument, redskap och inventarier. Utom några i hamnbandedelegationens räkenskaper observerade mindre inkomster för försäldt material har enligt Drätselkontorets bokslut för hamnbanan genom försäljning af skenor, inventarier, redskap och maskiner, deribland ett mudderverk, till staden influtit 20,779 mark 45 penni hvarjemte till Byggnadskontorets inventarieförråd blifvit öfverförda hamnbanans maskiner och redskap för ett värde af 31,207 mark 50 penni. Ehuru vid sistnämnda öfverföring en nedskattning med 25 å 30 procent af redskapens inköpsvärde skett och försäljningarna icke heller kunnat ske utan större förlust anse revisorerne, i betraktande af det betydande belopp hamnbanans maskiner, redskap och inventarier representera, att en närmare utredning i detta afseende vore nödig.

Någon förteckning öfver inventarierna jemte uppgift öfver de på grund af försäljning, slitage eller annan orsak afförda ingår nämligen ej i de till revision öfverlemnade räkenskaperna.

Vid granskningen af hamnbandedelegationens räkenskaper jemte dithörande verifikationer, hafva vi utom några mindre fel, hvilka blifvit rättade samt en af delegationen besluten afskrifning af en missräkning å 109 mark 38 penni, funnit oss föranlåtna att påpeka följande:

enligt verifikat N:o	156	har debiterats	<i>Fmk.</i> 242: 45	i stället för	<i>Fmk.</i> 241: 45
"	"	"	203	"	"
"	"	"	2,147	"	"
"	"	"	3,356	"	"
"	"	"	3,356	"	"
"	"	"	3,360	"	"
"	"	"	3,361	"	"
"	"	"	3,372	"	"
"	"	"	3,763	"	"
"	"	"	3,953	"	"
"	"	"	3,953	"	"
"	"	"	4,401	"	"
			således debiteradt <i>Fmk.</i> 9,570: 91	i stället för	<i>Fmk.</i> 8,530: 85
hvarför staden har att fordra ett saldo af			<i>Fmk.</i> 1,040: 06		

För öfrigt hafva vi funnit hamnbanans räkenskaper förda med öfverskådlighet och omsorg samt att byggnadsstyrelsen med omtanke och skicklighet handhaft sitt värf.

Helsingfors den 25 April 1899.

A. V. Mannelin.

Victor Hellman.

Gerh. Henrikson.

Alb. Hornborg.

Ernst Krogius.

G. Kruskopf.

Otto Lucander.

F. V. Salvén.

Alfred Schildt.

Gösta Sundholm.

## Berättelse

### om förvaltningen under år 1898 af Helsingfors stads vattenledningslån af år 1876.

Jemlikt Kejsarliga Senatens resolution af den 17 Maj 1876 rörande det af Helsingfors stad upptagna 5 %lån för inlösen af vattenledningen få undertecknade, revosorer af Helsingfors stads räkenskaper för 1898, afgifva följande redogörelse öfver lånets förvaltning under nämnda år:

Den 1 November utlottades obligationer till ett sammanlagdt belopp af 22,300 mark, nämligen:

Litt A à 1,000 mark: N:ris 108, 264, 338, 375, 396, 420 och 453 = 7 st.

Litt B à 500 mark: N:ris 90, 277, 282, 424, 491, 592, 615, 653, 737, 850, 942, 966, 988, 1,010, 1,043, 1,055, 1,107, 1,183, 1,242, 1,252, 1,298, 1,333 och 1,455 = 23 st.

Litt C à 200 mark: N:ris 64, 73, 167, 206, 251, 290, 305, 451, 599, 620, 664, 681, 791, 841, 942, 990, 1,052, 1,131 och 1,146 = 19 st.

Stadens ansvarssumma för utelöpande obligationer utgjorde ultimo December 1897 . . . . . *Fmy:* 1,324,657: 50

År 1898 inlöstes:

utlottade obligationer till ett belopp af . . . . .	<i>Fmy:</i> 21,200: —	
med afdrag för saknade kuponger . . . . .	” 45: —	
samt kuponger till förfallna obligationer . . . . .	” 60: —	” 21,215: —

Ansvarssumma ultimo December 1898 . . . . . *Fmy:* 1,303,442: 50

Vid årets utgång utestodo förfallna, oin-

lösta obligationer . . . . .	<i>Fmy:</i> 1,100: —	
med afdrag för inlösta kuponger . . . . .	” 57: 50	” 1,042: 50

Återstår till amortering . . . . . *Fmy:* 1,302,400: —

Af förfallna kuponger funnos utelöpande

ultimo December 1897 sammanräknadt . . . . .	<i>Fmy:</i> 3,082: 50	
År 1898 till inlösen förfallna kuponger . . . . .	” 65,650: —	<i>Fmy:</i> 68,732: 50
Under året inlöstes kuponger . . . . .	<i>Fmy:</i> 64,490: —	
” ” preskriberades kuponger för . . . . .	” 12: 50	” 64,502: 50
Återstår utelöpande förfallna kuponger . . . . .	<i>Fmy:</i> 4,230: —	

Samtliga till lånet hörande, under året inlösta obligationer och kuponger blefvo af oss uppräknade, hvarefter desamma insattes i konvolut, hvilka förseglade och försedda med påteckning om innehållet nedsattes i Drätselkontorets kassahalf till förvar. Helsingfors den 25 April 1899.

A. V. Mannelin.

Victor Hellman.

Gerh. Henrikson.

Alb. Hornborg.

Ernst Krogius.

G. Kruskopf.

Otto Lucander.

F. V. Salvén.

Alfred Schildt.

Gösta Sundholm.

## Berättelse

### om förvaltningen under år 1898 af Helsingfors stads nybyggnads- och regleringslån af år 1882.

Jemlikt Kejsrerliga Senatens resolution af den 4 Augusti 1882 rörande det af Helsingfors stad upptagna  $4\frac{1}{2}$  % lån för nybyggnads- och regleringsarbeten, få undertecknade, revisorer af Helsingfors stads räkenskaper för år 1898, afgifva följande redogörelse öfver lånets förvaltning under nämnda år:

Den 1 November utlottades obligationer till ett sammanlagdt belopp af 45,000 mark, nämligen:

Litt A å 3,000 mark: N:ris 128, 129, 139 och 150 = 4 st.

Litt B å 1,000 mark: N:ris 24, 64, 87, 98, 113, 137, 177, 212, 223, 246, 285, 293, 353, 365, 378, 444, 504, 606, 614, 629 och 698 = 21 st.

Litt C å 500 mark: N:ris 4, 11, 29, 101, 138, 154, 192, 264, 268, 273, 274, 369, 389, 415, 447, 502, 518, 604, 629, 630, 660, 689, 748 och 761 = 24 st.

Stadens ansvarssumma för utelöpande obligationer utgjorde ultimo December 1897 . . . . . *Fmy.* 1,181,375: —

År 1898 inlöstes:

utelottade obligationer till ett belopp af . . . . .	<i>Fmy.</i> 55,000: —	
med afdrag för saknade kuponger . . . . .	„ 1,305: —	
samt kuponger till förfallna obligationer . . . . .	„ 1,091: 25	<i>Fmy.</i> 54,786: 25

Ansvarssumma ultimo December 1898 . . . . . *Fmy.* 1,126,588: 75

Vid årets utgång utestodo förfallna, oinlösta obligationer . . . . .	<i>Fmy.</i> 13,500: —	
med afdrag för inlösta kuponger . . . . .	„ 911: 25	„ 12,588: 75

Återstår till amortering . . . . . *Fmy.* 1,114,000: —

Af förfallna kuponger funnos utelöpande ultimo December 1897 sammanräknadt . . . . .	<i>Fmy.</i> 3,138: 75	
År 1898 till inlösen förfallna kuponger . . . . .	„ 51,097: 50	„ 54,236: 25
Under året inlöstes kuponger för . . . . .	<i>Fmy.</i> 50,163: 75	
„ „ preskriberades kuponger för . . . . .	„ 22: 50	„ 50,186: 25
Återstår utelöpande förfallna kuponger . . . . .	<i>Fmy.</i> 4,050: —	

---

Samtliga till lånet hörande, under året inlösta obligationer och kuponger blefvo af oss uppräknade, hvarefter desamma insattes i konvolut, hvilka förseglade och försedda med påteckning om innehållet nedsattes i Drätselkontorets kassahvalf till förvar. Helsingfors den 25 April 1899.

	A. V. Mannelin.	
Victor Hellman.	Gerh. Henrikson.	Alb. Hornborg.
Ernst Krogius.	G. Kruskopf.	Otto Lucander.
F. V. Salvén.	Alfred Schildt.	Gösta Sundholm.

---



*Utskottsbetänkande angående instruktion för Direktionen  
för Folkets hem i Sörnäs.*

Vid sammanträde den 22 December 1898 hafva Stadsfullmäktige åt under-tecknade uppdragit att uppgöra instruktion för folkbiblioteket och läsesalen uti Folkets hem i Sörnäs, jemte anmodan tillika att taga i öfvervägande huruvida icke ledningen af sagda inrättningar kunde ombetros styrelsen för Helsingfors stads Folkbibliotek.

Sitt betänkande har utskottet trott sig böra inleda med en kort redogörelse för uppkomsten af Folkets hem i Sörnäs och därmed i sammanhang stående inrättningar.

Såsom bekant har Folkets hem tillkommit på initiativ af Folkskollärarynnan fröken Alexandra Trygg. År 1890 ingick nämligen fröken Trygg till Senaten med anhållan om lån af statsmedel för uppförande i Sörnäs af en byggnad, inrymmande en större samlingssal för arbetare jemte läsesal och bibliotek samt folkbarntädgård och barnkrubba med flere arbetarebefolkningens i Sörnäs bästa afseende inrättningar. I anledning häraf beviljades fröken Trygg enligt Senatens beslut den 19 Juni 1890 ur Statskontorets utlåningsfond för antydda ändamål ett lån af 40,000 mark, hvilket belopp dock sedermera visade sig otillräckligt och den 1 November 1892 ökades med ytterligare 16,000 mark. Till säkerhet för lånet, hvilket löpte med 4 % ränta och borde återbetalas inom 15 år, beviljades inteckning i den byggnad, som under namn af Folkets hem uppfördes å en fröken Tryggs i Sörnäs innehafvande arrendetomt, till hvilken besittningsrätten utgår med år 1906. Vid lånet var fäst bland annat det vilkor att i händelse från kommunens sida något inseende icke komme att utöfvas öfver de allmännyttiga inrättningar, som vore afsedda att i berörda byggnad inrymmas, dessa inrättningar skulle ställas under uppsikt af en utaf minst tre personer bestående direktion, om hvars sammansättning anmälan borde göras hos Statskontoret i och för godkännande. I öfverensstämmelse med denna punkt af lånevilkoren tillsattes sedermera på anhållan af fröken Trygg af Stadsfullmäktige vid sammanträde den 21 Oktober 1890 för Folkets hem en direktion af sju personer, hvilken egde antaga den för bibliotekets och läsesalens skötsel nödiga personalen och i öfrigt utöfva inseende öfver inrättningen. Samtidigt inlemnade fröken Trygg till Fullmäktige ansökan om anslag för biblioteket och läsesalen, och uppfördes för detta

ändamål å 1891 års stat ett belopp af 7,650 mark, deraf 3,000 mark till uppsättande af biblioteket, 1,000 mark för läsesalen, 1,500 mark till hyra för lokalen med inventarier, 1,000 mark till aflönande af bibliotekarie samt återstoden 1,150 mark för betjening, ved och lyse. Sedermera ökades anslaget för hyran år 1892 till 2,300 mark och år 1896 till 3,030 mark. Anslaget för bokinköp, som åren 1892 och 1893 utgjort 500 mark, utgår sedan 1894 med 800 mark. Bibliotekariens lön höjdes år 1895 till 1,200 mark och utgår för innevarande år med 1,500 mark af hela anslaget 8,000 mark för Folkets hem i Sörnäs.

Enligt utskottet af direktionen för Folkets hem tillhandahållna statistiska uppgifter förfogar biblioteket i Sörnäs, som år 1891 räknade endast 677 volymer, numera öfver 3,329 böcker. Antalet boklån har år för år ökats, från cirka 3,000 år 1891 till 10,252 år 1898, hvilket utvisar en beaktansvärd stegring af läslusten. För lånen erlägges en afgift af 5 penni per gång, 1 mark för års- och 25 penni för månadsabonnement, och uppgick inkomsten af lånerörelsen, hvilken användts för bibliotekets behof, under sistlidet år till 525 mark 55 penni. Uti läsesalen har samma år funnits att tillgå 31 tidningar och 27 tidskrifter.

Vid öfvervägande af det utskottet ombetrodda uppdrag har utskottet funnit flere skäl tala för bibliotekets och läsesalens i Folkets hem ställande under samma ledning som stadens Folkbibliotek:

1:o möjliggjordes derigenom ett temporärt öfverflyttande af äldre arbeten från hufvudbiblioteket till biblioteket i Sörnäs, hvarigenom dettas publik, utan någon kostnad för staden, finge sitt behof af litteratur i rikligare mån tillgodosedt;

2:o blefve det, då instundande höst en filial af Folkbiblioteket öppnas i Tölö, möjligt att med inköp af jämförelsevis mindre mängder af ny litteratur tillgodose såväl Sörnäs- som Tölöbibliotekets behof, då utbyte af böcker flere gånger om året kunde ega rum mellan dessa båda inrättningar;

3:o komme derigenom samma i hög grad tids- och arbetsbesparande metoder för lånekontrollen, som numera tillämpas vid Folkbiblioteket, att införas vid biblioteket i Folkets hem;

4:o åstadkommes äfven i andra afseenden en gagnelig samverkan mellan de af staden underhållna biblioteken.

Utskottet tillåter sig för öfrigt påpeka att upplösandet af den nuvarande direktionen för Folkets hem icke behöfver medföra den olägenhet, att de östra förstädernas särskilda behof blefve mindre väl tillgodosedda än hittills, då ju styrelsen för Folkbiblioteket lämpligen kunde förstärkas med nya medlemmar representerande förstäderna. I de nya stadgar, som utan tvifvel måste utarbetas för Folkbiblioteket, då detsamma utvidgas genom inrättande af filialer, kunde anta-

let medlemmar i biblioteksstyrelsen fastställas till exempelvis fem i stället för hittillsvarande tre.

Med afseende å det ofvan anförda får utskottet förty vördsamt föreslå:

*att biblioteket och läsesalen uti Folkets hem i Sörnäs måtte ställas under samma ledning som stadens Folkbibliotek och organiseras såsom en filial af detta bibliotek, hvars styrelse jemväl egde utöfva inseende öfver samlingsalen i Folkets hem enligt bilagda för sagda sal uppgjorda Ordningsregler (Bilaga B.);*

*att närslutna Instruktion för Direktionen för Folkets hem i Sörnäs jemte ordningsregler (Bilaga A.) blefve af Fullmäktige antagen att gälla till dess antydda omorganisation hunnit genomföras.*

För den händelse åter att utskottets ofvannämnda förslag icke vunne Fullmäktiges godkännande, får utskottet hemställa:

*att Fullmäktige ville för Direktionen för Folkets hem fastställa förberörda Instruktion och ordningsregler (Bilaga A.)*

Helsingfors, den 24 Maj 1899.

**Elis Lagerblad.**

**Karl Söderman.**

**Hugo Bergroth.**

---

*Bilaga A.*

## **Instruktion för Direktionen för Folkets Hem jemte ordningsregler för biblioteket, läselokalen och samlingsalen.**

### **§ 1.**

För att bereda stadens innevånare och särskildt arbetarebefolkningen i Sörnäs tillfälle till intellektuell utveckling, underhåller Helsingfors stad i det s. k. „Folkets Hem“ i nämnda förstad ett länebibliotek, en läselokal och en större samlingsal.

## § 2.

För dessa inrättningar utse Stadsfullmäktige en Direktion, som jemväl eger tillse att öfriga lokaler i Folkets Hem disponeras för sådana ändamål, som vid utgifvande af det för uppförande af Hemmet beviljade statslån förutsatts. Direktionen består af tre medlemmar och tre suppleanter, valda för tre år sålunda, att årligen en ledamot och en suppleant afgå i tur. De invalde tillträda sin befattning vid påföljande års ingång, hvarvid ledamöterna bland sig utse en ordförande.

## § 3.

Direktionen tillsätter för de af staden underhållna inrättningarna en föreståndare, hvilken bör ega vana vid biblioteksgöromål äfvensom nödig kännedom af landets bägge språk.

## § 4.

Direktionen tillkommer derjemte:

1:o att hafva uppsigt öfver inrättningarna och i sådant afseende:

a) afgöra angående inkommande ansökningar af föreningar om rätt att begagna samlingsalen för regelbundet återkommande sammanträden;

b) i fall af behof meddela föreningar, som erhållit tillstånd att i samlingsalen hålla sammanträden eller anordna samkväm, särskilda föreskrifter beträffande lokalens begagnande;

c) afgöra möjligen uppkommande tvister angående rätt till begagnande af lokalen; samt

d) för öfrigt meddela föreståndaren och inrättningarnas betjening nödiga föreskrifter;

2:o att verkställa rekvisition af böcker och tidningar;

3:o att efter behof hos Drätselkammaren anhålla om utanordning af de för inrättningarna af Stadsfullmäktige anslagna medel samt öfver dessa och genom lånerörelsen influtna medel årligen inom derpå följande Januari månad till Drätselkammaren insända redovisning;

4:o att årligen före den 1 Oktober till Drätselkammaren insända förslag öfver inrättningarnas inkomster och utgifter för följande år;

5:o att inom Januari månads utgång till Stadsfullmäktige afgifva berättelse öfver inrättningarnas tillstånd och begagnande under näst föregående år;

6:o att verkställa inventering af biblioteket;

7:o att antaga nödiga biträden och betjening vid inrättningarna.

## § 5.

Föreståndaren, som ansvarar för vården af bibliotekets bokförråd och inrättningarnas öfriga tillhörigheter, åligger:

1:o att ombesörja utlåningen samt hafva uppsigt öfver läsesalen och samlingslokalen;

2:o att ombesörja böckernas behöriga inbindning;

3:o att upprätta nödiga kataloger öfver bokförrådet;

4:o att månatligen hos Direktionen redovisa för de genom lånerörelsen inflyttna medlen;

5:o att i samråd med en medlem af Direktionen och representanter för de föreningar, hvilka erhållit tillstånd att i samlingssalen anordna regelbundna sammanträden, uppgöra program för salens användande, samt jemte nämnda direktionsmedlem granska programmen för de samkväm och festligheter, hvilka i densamma skola anordnas, äfvensom hos Direktionen anmäla om inträffade oordningar, som påkalla åtgärd från dess sida;

6:o att tjenstgöra som Direktionens sekreterare;

7:o att i öfrigt ställa sig Direktionens föreskrifter till efterrättelse.

#### § 6.

Biblioteket och dess läsesal hållas afgiftsfritt tillgängliga för allmänheten på tider som af Direktionen bestämmas.

#### § 7.

Från biblioteket hemlånas böcker:

a) vid halfårs abonnement mot en afgift af 1 mark, då två volymer kunna af abonnenten på en gång uttagas och samtidigt å lån innehafvas;

b) vid månads abonnement mot en afgift af 25 penni, och

c) utan abonnement mot en afgift af 5 penni för gången, då låntagaren i hvardera fallet emellertid endast eger rätt att utfå 1 volym och bör denna vara behörigen återställd, innan nytt lån beviljas samma person.

Från biblioteket hemlånad bok bör låntagaren inom en månad återställa.

#### § 8.

För rättighet att från biblioteket hemlåna böcker bör låntagare till biblioteket inlämna ett af gårdsegare, arbetsförman eller annan känd person under-tecknad intyg, hvilket, upptagande låntagarens namn och adress, förordar honom till erhållande af lån från biblioteket.

#### § 9.

Hvarje bok förses med lämpliga upplysningar om lånevilkoren, deri äfven angifves för huru lång tid den utlånas, och bör boken ovilkorligen återställas inom denna tid eller dertförinnan, ifall den för bibliotekets behof infordras. Försummar låntagare den bestämda terminen, betale 50 penni i plikt. Tredskar låntagare att erlægga plikten eller beträdes han med annan oordentlighet, må han

af föreståndaren kunna på viss tid skiljas från rättigheten att begagna biblioteket. Låntagare, som byter om bostad, är skyldig att hos föreståndaren derom anmäla.

§ 10.

Om utlånad bok skadas eller förkommer, är låntagaren skyldig att ersätta skadan eller hela boken till belopp, som bestämmes af föreståndaren, eller, derest låntagaren sådant fordrar, af Direktionen.

§ 11.

Vid besök i biblioteket och läsesalen samt samlingslokalen eger enhvar ställa sig till efterrättelse ordningsreglerna på stället samt hörsamma bibliotekspersonalens tillsägelser.

§ 12.

Tidningar och tidskrifter, som erforderlig tid legat tillgängliga i läsesalen, samlas efter hand, och eger Direktionen bestämma, hvilka af dem skola inbindas och införlifvas med biblioteket samt hvilka skola som makulatur försäljas.

§ 13.

Vid ombyte af föreståndare samt deremellan hvart annat år i början af Juni månad anställles af Direktionen inventering af bibliotekets böcker.

§ 14.

Samlingssalen upplåtes för sammanträden och samkväm, anordnade af föreningar med religiöst, intellektuelt eller allmännyttigt syfte, och ega sådana föreningar företräde, hvilka åsyfta befordrande af nykterhet samt bygga sin verksamhet på religiös grund. — För privata ändamål eller tillställningar, som afse enskild vinning, må salen icke upplåtas. Ej heller må der under några vilkor utskänkning af rusgifvande drycker tillåtas.

*Bilaga B.***Ordningsregler för samlingssalen i Folkets hem.**

## § 1.

Förutom bibliotek och läselokal underhåller Helsingfors stad i det s. k. Folkets Hem i Sörnäs en större samlingssal för arbetare, hvilken jemväl är stald under Styrelsens för Folkbiblioteket och Läsesalen inseende och under omedelbar tillsyn af föreståndaren för biblioteket i Folkets Hem.

## § 2.

Samlingssalen upplåtes för sammanträden och samkväm, anordnade af föreningar med religiöst, intellektuelt eller allmännyttigt syfte, och ega sådana föreningar företräde, hvilka åsyfta befordrande af nykterhet samt bygga sin verksamhet på religiös grund. — För privata ändamål eller tillställningar, som afse enskild vinning, må salen icke upplåtas, ej heller må der under några vilkor utskänkning af rusgifvande drycker ega rum.

## § 3.

Styrelsen tillkommer:

- a) att afgöra angående inkommande ansökningar af föreningar om rätt att begagna samlingssalen för regelbundet återkommande sammanträden;
- b) att i fall af behof meddela föreningar, som erhållit tillstånd att i samlingssalen hålla sammanträden eller anordna samkväm, särskilda föreskrifter beträffande lokalens begagnande;
- c) att afgöra möjligen uppkommande tvister angående rätt till begagnande af lokalen;
- d) att för öfrigt meddela föreståndaren för samlingssalen nödiga föreskrifter.

## § 4.

Föreståndaren åligger:

- a) att i samråd med en medlem af Styrelsen och representanter för de föreningar, hvilka erhållit tillstånd att i samlingssalen anordna regelbundna sammanträden, uppgöra program för salens användande;
  - b) att jemte samma Styrelsemedlem granska programmen för de samkväm och festligheter, hvilka i samlingssalen skola anordnas;
  - c) att hos Styrelsen anmäla om inträffade oordningar, hvilka påkalla åtgärd från dess sida.
-

---

Helsingfors, Tidnings- & Tryckeri-Aktiebolagets tryckeri, 1899.

---



*Utskottsbetänkande i fråga om förhöjning af särskilda  
aflöningar vid brandverket.*

Från Brandkommissionen hafva Stadsfullmäktige fått emottaga följande handlingar:

**BRANDKOMMISSIONEN**

i

Helsingfors.



Helsingfors  
den 30 nov. 1898.

*Till Helsingfors Stadsfullmäktige.*

N:o 68.

Uti en till Brandkommissionen ingifven, i afskrift härhos bilagd skrivelse har Brandmästaren i staden, Gösta Wasenius, framhållit, hurusom manskapets vid brandverket aflöning för närvarande är så knappt tilltagen, att största delen af sagda manskap efter tilländalupen 3 års tjenstetid icke finner med sin fördel förenligt att vidare qvarstå vid brandverket, utan afgår derifrån, hvarföre Brandmästaren Wasenius, enär af synnerlig vigt vore att vid brandverket erhålla en stamtrupp af utvaldt folk och sådant kunde ernås genom att en del af manskapet blefve bättre aflönad, föreslagit, att en förhöjning af aflöningen för ett visst antal af manskapet måtte ega rum.

Fullt ense med Brandmästaren Wasenius såväl om önskvärdheten af att vid brandverket få till stånd en stamtrupp af i yrket förfarne män som ock derom, att för åstadkommande häraf en delvis förhöjning af brandmanskapets aflöning är af nöden, kan Brandkommissionen dock icke godkänna Brandmästaren Wasenius' förslag, att aflöningen för ett på förhand bestämdt visst antal af manskapet blefve ökad, utan håller Brandkommissionen före, att det åsyftade ändamålet bättre vunnas om Kommissionen blir satt i tillfälle att, då tjenstetiden utgått för en man, som befunnits duglig och hvars fortfarande qvarstående vid brandverket vore önskligt, förhöja hans aflöning med ett belopp, som i hvarje särskildt fall skulle bestämmas, och sålunda kunna fästa mannen vid brandverket.

På grund af hvad Brandkommissionen sålunda haft äran anföra och under hänvisning till hvad Brandmästaren Wasenius i ofvanberörda skrifvelse för öfrigt i saken framhållit, får Kommissionen därför hos Herrar Stadsfullmäktige hemställa, huruvida ej i utgiftsstaten för brandverket under nästkommande år kunde upptagas ett anslag af högst femtusen mark att af Brandkommissionen, emot särskild redovisning, i mån af behof användas till förhöjning af aflöningen för sådana sergeanter, korpraler och konstaplar, som, efter att hafva åtminstone 3 år tjenat vid brandverket, Brandkommissionen, på framställning af brandmästaren, finner önskvärdt att kunna fortfarande bibehålla vid brandverket.

På Brandkommissionens vägnar:

M. Wænerberg.

C. J. Timgren.

*Till Brandkommissionen i Helsingfors.*

Som känt kommer Statsverket att från och med nästa år med ett större belopp än hittills bidraga till brandväsendets underhåll i Helsingfors stad, i ty att anslaget från 8,000 ökats till 21,000 mark. Med fästadt afseende härå anser undertecknad tillfället vara synnerligen väl egnadt, att hos Herrar Stadsfullmäktige göra framställning om förbättrade löneförmåner åt en del af brandmanskapet. — Såsom det för närvarande är stäldt med manskapets aflöning hör det nämligen till undantagen att brandsoldaterna kvarstanna i brandverkets tjänst längre tid än de tre år, på hvilka de städsas, och många afgå på grund af tjänsteförseelser redan under första och andra tjänsteåret. Bland brandmanskapets hela numerär finnes sålunda för tillfället blott 3 st., hvilka tjenat längre tid än 3 år, och medeltjänstetiden för manskapet utgör endast 1 år 7 månader.

Att det vore af synnerlig vigt att vid brandkåren erhålla en stamtrupp utvaldt folk, behöfver väl knappast påpekas, och detta skulle naturligtvis ernås, om brandverket, då en duglig karl tjenat ut de stipulerade tre åren, erbjöde honom samma förmåner han kan erhålla i en annan befattning. En brandsoldat, som med berömmelse fullgjort sin tjänstetid, erhåller vanligen anställning vid poliskåren, jernvägen eller någon annan inrättning, der han har utsigt att erhålla en aflöning af c:a 100 mark i månaden, hvilken aflöning kunde uppställas som norm äfven för aflöning af en duglig brandsoldat, som staden vill kvarhålla i sin tjänst. En aflöning af 100 mark per månad utgör för öfrigt icke ett större

belopp än det, som en duglig arbetare vid hvarje industriell inrättning efter tre års oförvitlig tjänst kan komma sig till.

I händelse de nu föreslagna löneförhöjningarna beviljas, förefinnes äfven möjlighet för en och annan duglig brandkonstapel att efter befälets pröfning hyra åt sig bostad i närheten af brandstationerna samt som gift qvarstå i brandverkets tjänst, hvilket för närvarande icke är görligt. För sådana brandkonstaplar kunde lönen utgå med 1,200 mark per år i ett för alt, medan för de äldre konstaplar, hvilka fortfarande komme att bo inom kasernen, staden kunde göra ett afdrag af 100 mark, hvarigenom desamma i ett för alt komme att kosta staden 1,100 mark per år.

Beviljas de ofvan föreslagna lönetillskotten åt en del af brandmanskapet, så komma sergeanternes löneförmåner att i jämförelse dermed vara för små, hvadan åt dem föreslås en löneförhöjning af 200 mark, hvarigenom lönen för sergeanterne komme att förutom bostad och ved utgöra 1,200 mark i stället för 1,000 mark.

Det vore naturligtvis önskvärdt, att en så stor numerär som möjligt af brandmanskapet kunde tjena sig upp till erhållande af de förbättrade löneförmåner, som ofvan föreslagits, men då kostnaderna härvid blefve så stora, att föga utsigter förefunnes för förslagets realiserande, föreslås, att endast 20 man eller en tredjedel af manskapet komme i åtnjutande deraf, hvilken tredjedel då skulle utgöra den stam- eller kärntrupp af bepröfvade, i yrket förfarne män, hvarom tidigare ordats.

På grund af ofvanstående får därför hos Brandkommissionen undertecknad ödmjukast föreslå, att Kommissionen ville hos Herrar Stadsfullmäktige föreslå, att vid brandverket framdeles, med bibehållande af löneförmånerna i öfrigt, åt 20 brandsoldater sådan löneförhöjning beviljades att:

*10 st. finge en aflöning af 1,200 mark i ett för allt och sålunda komme i åtnjutande af en förhöjning stor 500 mark.*

*10 st. finge en aflöning af 1,100 mark i ett för allt och sålunda komme i åtnjutande af en förhöjning stor 400 mark.*

*att de 6 sergeanterne finge en förhöjning af 200 mark*

samt att redan i nästa års budget, förutom anslaget för sergeanterne 1,200 mark, till utgifvande af de nämnda förhöjningarna åt manskapet upptages halfva beloppet eller 4,500 mark, enär ungefär tio dugliga karlar under den närmaste framtiden komma att hafva tjänat ut vid brandverket samt afgå.

De af mig yrkade löneförhöjningarna komme enligt ofvan gjorda kalkyl att stiga till 10,200 mark, men såsom redan framhållits bidrager Statsverket från och med nästa år till brandverkets underhåll med ett 13,000 mark större anslag än hittills, hvadan ju utsigter borde förefinnas till förslagets realiserande.

Ehuru ofvan redan framhållits som önskvärdt att löneförmånerna i öfrigt

skulle för manskapet bibehållas, kan det vara skäl att påpeka, det dermed närmast afses att 13 man (n. v. korpraler) fortsättningsvis komme att bibehållas vid en lön af 420 mark förutom beklädnad och kost.

Den förändrade budgeten för brandverkspersonalen från och med sergeanter komme sålunda att te sig på följande sätt:

6 sergeanter jemte fri bostad och ved å 1,200:— . . . . .	7,200:—
10 korpraler å 800:— . . . . .	8,000:—
10 „ kasernerade å 700:— . . . . .	7,000:—
13 äldre konstaplar å 420 . . . . .	5,460:—
30 yngre konstaplar å 300:— . . . . .	9,000:—
Kosthållning för 63 man å 250:— . . . . .	15,750:—
Beklädnad för d:o d:o å 150:— . . . . .	9,450:—

De korpraler, som komme att vara gifta, skulle naturligtvis åtnjuta beklädnad och kost i form af kontanter, hvilket för öfrigt redan tidigare antydningensvis framhållits.

För nästa år, då endast hälften af de föreslagna förhöjningarna för manskapet komme att utfalla, skulle budgeten från och med sergeanterne bli som följer:

6 sergeanter jemte fri bostad och ved å 1,200:— . . . . .	7,200:—
5 korpraler å 800:— . . . . .	4,000:—
5 „ kasernerade å 700:— . . . . .	3,500:—
13 äldre konstaplar å 420:— . . . . .	5,460:—
40 yngre konstaplar å 300:— . . . . .	12,000:—
Kosthållning för 63 man å 250:— . . . . .	15,750:—
Beklädnad för d:o d:o å 150:— . . . . .	9,450:—

Helsingfors den 26 September 1898.

*Gösta Wasenius.*

Med anledning af förestående framställning hafva Stadsfullmäktige vid sammanträde den 17 sistlidne januari uppdragit åt undertecknade att till Fullmäktige inkomma med betänkande i ärendet.

För närvarande utbetalar staden, enligt 1899 års budget, i aflöning för

6 sergeanter, jemte fri bostad och ved, å 1,000 mark	6,000:—
13 korpraler, kasernerade . . . . . å 420 ”	5,460:—
50 konstaplar, kasernerade . . . . . å 300 ”	15,000:—
Kosthållning för 63 man . . . . . å 250 ”	15,750:—
Beklädnad ” ” ” . . . . . å 150 ”	9,450:—
	<hr/>
	Summa Fmk 51,660:—

Aflöningen åt korpralerna och konstaplarna utgår enligt Fullmäktiges beslut af den 24 februari 1891 \*). Tidigare voro vid brandverket anstälde 60 brandkonstaplar med en lön af 600 mark hvarje. För sergeanterne, som på grund af samma beslut förut voro aflönade med 850 mark jemte fri bostad och ved, höjdes denna penningelön den 21 december 1897 till 1,000 mark, medan öfriga löneförmaner bibehöllos oförändrade \*\*).

Enligt brandmästarens förslag skulle motsvarande poster blifva:

för 6 sergeanter, jemte fri bostad och ved, å Fmk 1,200:—	7,200:—
” 10 korpraler . . . . . å ”	800:— 8,000:—
” 10 ” kasernerade . . . . . å ”	700:— 7,000:—
” 13 äldre konstaplar . . . . . å ”	420:— 5,460:—
” 30 yngre ” . . . . . å ”	300:— 9,000:—
Kosthållning för 63 man . . . . . å ”	250:— 15,750:—
Beklädnad ” 63 ” . . . . . å ”	150:— 9,450:—
	<hr/>
	Summa Fmk 61,860:—

motsvarande detta en förhöjning af 10,200 mark för år.

Vid pröfningen af ärendet har utskottet icke kunnat undgå att erkänna giltigheten af de skäl, som af brandmästaren anförts till stöd för hans ifrågavarande anhållan. Nödvändigheten att söka kvarhålla öfvadt och dugligt befunnet manskap vid brandverket ligger för öppen dag, liksom utskottet ock nödgas medgifva, att det med nuvarande höga arbetspriser är ogörligt att kunna vid brandverket fästa kompetent manskap för den aflöning, som den för närvarande gällande staten för brandverket upptager. Tilläggas må att de af manskapet, som i tre

\*) Se Stadsfullmäktiges tr. handl. n:o 4 för 1891.

\*\*\*) Se d:o d:o n:o 36 för 1897.

års tid tjenstgjort vid brandverket, i följd af den utmärkta utbildning de derstädes erhållit visat sig vara så eftersökta att ifrågasättas kan, huruvida ens den nu förordade löneförhöjningen skall vara tillräcklig för att kunna binda dem vid brandverket för längre tid.

Jemte det utskottet förty anslutit sig till brandmästarens uttalanden beträffande behovet af en förhöjning af aflöningen för brandmanskapet, har utskottet, jemväl hvad sättet för utanordnandet af denna förhöjning vidkommer, omfattat brandmästarens förslag. Efter utskottets åsigt är fastställandet af bestämda aflöningsklasser, i hvilka manskapet indelas efter duglighet och tjenstetid, att föredraga framför förfarandet att, såsom Brandkommissionen afser, bestämma aflöningen särskildt för hvarje särskildt fall, hvilket tillvägagående lätt kunde leda till förveckling och missämja mellan befäl och manskap samt till afundsjuka inom manskapet inbördes.

Slutligen kan utskottet icke underlåta att i förevarande sammanhang framhålla, hurusom såväl brandmästaren som underbrandmästaren efter utskottets öfvertygelse äro alldeles för lågt aflönade för de synnerligen ansvarsfulla och svårskötta poster som af dem innehafvas. Aflöningen för dessa tjenstemän utgår alt sedan år 1893 med 4,500 mark för den förra och 2,000 mark för den senare, förutom fri bostad och ved. Tidigare var densamma 3,800 resp. 1,500 mark. Att märkas är att beskaffenheten af brandmästarens och underbrandmästarens tjenstverksamhet försvårar för dem att med sina befattningar förena annan inkomstgivande sysselsättning, hvilket dock är möjligt för flertalet af stadens andra, med dem lika aflönade tjenstemän.

Efter utskottets tanke borde därför aflöningen höjas för brandmästaren till 5,000 och för underbrandmästaren till 3,000 mark, jemte det åt den förre, som i mera än tio års tid på ett synnerligen framstående sätt handhaft sin tjenst, borde beviljas ett personelt lönetillskott af 1,000 mark, att, liksom löneförhöjningarna, utgå från innevarande års början.

Utskottet får förty vördsamt föreslå att Stadsfullmäktige ville besluta:

*att fastställa aflöningen för en del af brandmanskapet att, räknadt från den 1 innevarande juni, utgå med följande förändrade belopp, nemligen*

för 6 serjeanter, jemte fri bostad och ved, à 1,200 mark	7,200: —
„ 10 korpraler . . . . . à 800	„ 8,000: —
„ 10 kasernerade korpraler . . . . . à 700	„ 7,000: —
„ 13 äldre konstaplar . . . . . à 420	„ 5,460: —
„ 30 yngre „ . . . . . à 300	„ 9,000: —

*jemte det anslagen för kosthållning och beklädnad af korpralerna och konstaplarne skulle bibehållas oförändradet;*

---

*samt att höja aflöningen för brandmästaren och underbrandmästaren till 5,000 mark för den förre och 3,000 mark för den senare, med tillägg af ett personelt anslag af 1,000 mark åt brandmästaren, att utgå från innevarande års början.*

Helsingfors, den 7 juni 1899.

**Uno Kurtén.**

**Lars Krogius.**

**G. W. Sohlberg.**

---

---

Helsingfors, Tidnings- & Tryckeri-Aktiebolagets tryckeri, 1899.

---



*Utskottsbetänkande i fråga om nya fabriks- samt magasins- och upplagstomter.*

Vid sammanträde den 17 maj 1898 beslöto Stadsfullmäktige att åt ett särskildt utskott uppdraga att utarbeta och till Fullmäktige inkomma med förslag till byggnadsordning för fabriks- samt magasins- och upplagstomter äfvensom tillika föreslå de områden, som finge till dylika platser upplåtas. Derjemte blefvo undertecknade till ledamöter i utskottet invalde.

Då utskottet förehaft berörda ärende till behandling, har utskottet trott sig finna att en del af Sörnäs udde är särdeles väl egnad att upplåtas till tomter af ofvannämnda slag. Af den plan till sådan användning af ofvannämnda område, som genom utskottets försorg af Byggnadskontoret utarbetats och här närslutes, torde framgå att terrängen härstädes är ganska jemn och icke erfordrar större planeringsarbeten samt att bispår utan svårighet kunna inledas från Sörnäs jernväg till flertalet af de tillernade tomterna. Närheten af hafvet utgör ett ytterligare skäl att här inrätta tomter af ifrågavarande art, hvarjemte områdets läge gör att röken från de fabriker, som här komme att uppstå, föga komme att vara till olägenhet för staden. Flertalet af de å kartan upptagna tomterna, nemligen alla tomter vester om Bryggaregatan med undantag allenast af tomten adress n:o 1 vid sagda gata, kunde äfven nästan omedelbart disponeras, emedan denna del af området är utarrenderad på endast sex månaders uppsägningstid. Arrendetiden för återstoden af området utgår dels år 1907, dels (qvarteren n:ris 271, 272 och 276 samt östra hälften af qvarteren n:ris 273 och 277) först år 1924.

Utskottet skulle anse för önskligt att, ifall ifrågavarande plan godkännes, fastställelse å planen genast utverkas. Att området sålunda blefve i stadsplanen intaget kan, efter utskottets tanke, icke medföra något tvång för Fullmäktige att omedelbart skrida till försäljning af tomterna, hvilka sådant oaktadt kunna endast utarrenderas, om Fullmäktige funne sistnämnda dispositionssätt vara för staden mera förmånligt.

Inom utskottet har uttalats att qvarteret N:o 277 borde anvisas till plats för ett kreaturstorg jemte slagtinrättning. Utskottets flertal har för sin del icke varit benäget att godkänna en dylik användning af qvarteret, men likväl varit ense om att nämnda qvarter tillsvidare borde reserveras för stadens behof.

Ehuru utskottet ännu icke medhunnit att utarbete det utskottet affordrade förslaget till byggnadsordning, hvilket förslag utskottet skall i sinom tid underställa Fullmäktige, har dock utskottet, i betraktande af bristen på fabriksstomter och enär för närvarande redan föreligger ett förslag till stadsplan för området vester om Sörnäs udde, i sammanhang med hvilket förslag det nu ifrågavarande förslaget lämpligast torde handläggas, trott sig böra särskildt till Fullmäktige inkomma med ifrågavarande plan. Af planen har för öfrigt redan den 19 april 1898 en del, eller planen för kvarteren 283, 284, 285 och 286, blifvit af Fullmäktige godkänd, ehuru stadfästelse derå ännu icke utverkats.

Utskottet får alltså värdsamt föreslå:

*att Stadsfullmäktige ville för sin del godkänna föreliggande förslag till stadsplan samt åt Drätselkammaren uppdraga att låta uppgöra och till Fullmäktige inkomma med sådan definitiv plan, som erfordras för att nådig stadfästelse derå må kunna utverkas.*

Helsingfors, den 7 juni 1899.

Leon. v. Pfaler.

Hugo Lindberg.

K. Moring.

(Frånvarande vid justeringen.)

Karl Söderman.

Julius Tallberg.

(Frånvarande vid justeringen.)

*Utskottsbetänkande N:o 2 angående fördelningen af utskänk-  
nings- och utminuteringsaktiebolagens vinstmedel.*

Sedan utskottet den 20 sistlidne maj till Stadsfullmäktige inkommit med förslag till användning af den staden tillkommande andel i utskänkings- och utminuteringsaktiebolagens vinstmedel för år 1898 (se tryckta handlingarna n:o 23 för 1899), har utskottet fått genom remiss från Fullmäktige af den 6 innevarande juni i afseende å utlåtande emottaga ytterligare följande ansökningar om bidrag ur berörda vinstmedel, nemligen af:

1:o) *Byggnadsarbetarenes i Helsingfors understöds- och pensionskassa*, som anhåller om ett anslag af 500 mark, samt af

2:o) *Ungdomsnykterhetsföreningen Wäinölä*, hvilken begär 1,000 mark till bekostande af lokal, ved och lyse åt föreningen.

Af de handlingar, som åtfölja förstnämnda ansökning, framgår, att byggnadsarbetarenes i Helsingfors understöds- och pensionskassa, som varit i verksamhet sedan år 1890 och hvars stadgar stadfästats af Guvernören öfver länet den 31 januari 1896, har till ändamål att bereda delegarene i kassan och deras familjer tillfälle till erhållande af hjälp i händelse af sjukdom och dödsfall. I sådant afseende utbetalar kassan åt delegare, som insjuknar och hvars sjukdom räcker minst en vecka, från 1 mark 50 penni till 3 mark, beroende af afgiftens storlek, för hvarje sjukdomsdag, likväl icke för längre tid i en fortsättning än för tre månader, efter hvilken tids förlopp på delegarenes beslut beror, om kassans tillgångar medgifva fortsatt hjälp. Har delegare aflidit, erlägger kassan i begrafningshjälp från 60 till 120 mark. Äfven pensioner kunna utgifvas, så framt kassans förmögenhetstillstånd är så tryggadt, att dess hopsamlade kapital derigenom icke minskas. I afgifter hafva delegarene att erlägga från 6 till 12 mark vid inträdet och från 1 till 2 mark i månaden. Deras antal har vexlat mellan 31 år 1890 och 67 år 1898, jemte det under samma tid i sjukhjälp och begrafningshjälp åt 35 personer utbetalats sammanlagdt 1,832 mark.

Någon utredning om kassans ställning och särskildt derom, huruvida den verkligen är i stånd att fylla de förpliktelser, densamma sig åtagit, föreligger icke. Då tillika antalet delegare i kassan är nog litet och ändamålet med kassan altför enskildt, för att detsamma torde böra med ifrågavarande medel understödås, får

utskottet vördsamt föreslå att Stadsfullmäktige ville, i likhet med hvad tidigare vid fråga om enahanda ansökningar skett,

*lemna kassans begäran om anslag utan afseende.*

I sitt ofvan omförmälda betänkande hade utskottet förordat, att för det direkta nykterhetsarbetet bland stadens finskatalande befolkning skulle anvisas 1,500 mark. Då af finska nykterhetsföreningar endast „Kilpi“ ansökt om anslag ur vinstmedlen, skulle detta anslag, efter utskottets tidigare förslag, tillfalla Kilpi. Enär numera äfven „Wäinölä“, som synes verka på ungefär enahanda sätt som Kilpi, ehuru företrädesvis bland ungdomen, inkommit med dylik ansökning, synes det utskottet skäligt, att berörda belopp fördelas mellan begge dessa föreningar. Enligt uppgifter i Wäinöläs ansökning bildades densamma år 1896, och har antalet af dess medlemmar, bland hvilka de ledande varit studenter, utgjort något öfver 200. Föreningens utgifter under år 1898 uppgingo till 980 mark.

Med afvikelse från utskottets tidigare förslag får utskottet förty vördsamt hemställa:

*att åt nykterhetsföreningen „Kilpi“ måtte anslås 1,000 mark*

*samt åt nykterhetsföreningen „Wäinölä“ 500 mark,*

*jemte det „Wäinölä“, liksom „Kilpi“, borde redovisa för sin verksamhet och särskildt för anslagets användning till Arbetarenämnden.*

Ledamöterna i utskottet, herrar Erenius och Gripenberg hafva varit förhindrade att deltaga i behandlingen af ifrågavarande två ansökningar.

Helsingfors, den 10 juni 1899.

**T. J. Boisman.**

**O. Heikel.**

**Emil Murén.**

*Utskottsbetänkande i fråga om ny stat för polisinrättningen.*

Jemte skrifvelse af den 10 sistlidne juni hafva Stadsfullmäktige fått från Magistraten emottaga Guvernörens i länet remiss af den 5 i samma månad, hvori Fullmäktige anmodas att till Guvernören inkomma med utlåtande i anledning af polismästarens i staden framställning om ny stat för polisinrättningen; derå Fullmäktige vid sammanträde den 13 i sagda månad åt undertecknade uppdragit att till Fullmäktige afgifva betänkande i ärendet.

De till Fullmäktige insända handlingarna äro af följande innehåll:

## MAGISTRATEN

i

Helsingfors.

*H:fors d. 10 Juni 1899.*

N:o 118.

*Till Stadsfullmäktige i Helsingfors.*

Magistraten har äran härmed till Herrar Fullmäktige, i afseende å afgifvande af äskadt utlåtande, öfversända Guvernörsemetets i länet Magistraten tillställda resolution för den 5 innevarande juni, åtecknad Polismästarens i Helsingfors stad hos Guvernören i länet den 3 jemväl i denna månad gjorda framställning angående förökadt anslag för stadens polisinrättning; och jemte det Magistraten har äran föreslå det ville Herrar Fullmäktige i och för frågans beredning nedsätta ett utskott samt låta handlingarna i ärendet till tryck befordras, får Magistraten anhålla att remissakten blefve tillika med Herrar Fullmäktiges i ärendet afgifvande utlåtande till Magistraten återsänd.

På Magistratens vägnar:

**E. Öhman.***Arthur von Essen.*  
t. f.

## POLISMÄSTAREN

i

Helsingfors stad.

*H:fors den 3 Juni 1899.*

N:o 656.

*Till Herr Guvernören öfver Nylands län.*

För att stadens polisinrättning må kunna tillfredsställande uppfylla sin bestämmelse och i detta afseende vinna en vidare utbildning, motsvarande det utomordentliga framåtskridande äfvensom den tillväxt i bebyggd areal och innevånareantal, som Helsingfors stads samhälle under senaste decennium haft att glädja sig åt, ser jag mig föranlåten att här nedan framställa ett vördsamt förslag om icke mindre särskilda i praktiken nödigbefunna ändringar af den stat, som genom nådiga förordningen af den 15 dec. 1897, angående polisinrättningen i Helsingfors stad, blifvit för sagda inrättning fastställd, än ock om en ganska betydlig tillökning af den vid inrättningen författningsenligt anställda personalen. Dervid skall jag dock, enär tvivel angående förslaget berättigande alldeles osökt måste vid första påseende uppstå med anledning deraf att endast 1½ år förgått sedan ofvanantydde, ortens polisväsende omgestaltande förordning trädde i gällande kraft, och några befogade påminnelser emot förhållandena på detta område förty ännu icke borde kunna göras, först med några ord beröra denna omständighet, förrän jag öfvergår till utvecklandet af sjelfva förslaget.

Såsom för Herr Guvernören noggsamt torde vara bekant tog lösningen af frågan om reorganisation af polisinrättningen i Helsingfors ovanligt lång tid i anspråk, i det att det ursprungliga förslaget om reorganisationen är dateradt den 31 December 1889, men författning i ämnet emanerade först den 15 december 1897 samt trädde i gällande kraft från den 1:sta Januari påföljande år 1898. Under sådant förhållande, och då nyssnämnda förslag sjelffallet kunde stöda sig endast på tidsförhållandena för och före, men icke efter sin tillkomst, kom författningen, som utfärdades med anledning af förslaget, icke heller att afhjelpa de brister, som i slutet af år 1897 vidlåde, utan de som nästan ett decennium tidigare hade varit kännbarast vid härvarande polisinrättning. Riktigheten af detta sakförhållande framgår tydligast af det faktum att genom 1897 års författning den ordinarie tillökningen af manskap vid distriktpolisen fastställdes till samma antal, som alltsedan år 1892 varit såsom provisorisk förstärkning vid afdelningen anställd, d. v. s. fem man mindre än det redan i Januari 1892, jemlikt en af mig distriktsvis uppgjord och till länets Guvernör ingifven detaljerad kommenderingslista, hade erfordrats, för att ej allenast då behöfliga patrulleringslinier i staden skulle kunna hållas besatta, utan ock öfrig tjänstgöring behörigen fullgöras. Men sedan dess har ju Helsingfors stad såväl med afseende å innevånareantal och bebyggd areal, som ock i öfriga afseen-

den utvecklats i betydlig grad. Under det sålunda antalet här kyrkoskrifna lutheraner år 1892 uppgick till 69,000 har detsamma, hufvudsakligast genom inflyttning från landet af lös arbetarebefolkning, hvilken är den mest oroliga och den som åstadkommer polisen det mesta arbetet, numera stigit till 83,200, utan att i detta antal ännu inberäknats i staden förlagda trupper, främmande trosbekännare, hvilka senares antal uppgår till circa 5,000 personer, äfvensom uti staden vistande universitets- och skolungdom. Hvad byggnadsverksamheten i staden åter beträffar, så hafva icke endast ett stort antal industriella inrättningar under de senaste åren tillkommit, utan hafva derjemte stora områden i Sörnäs stadsdelar under samma tid blifvit bebyggda och fortfarande rastlöst bebygges, hvartill i den närmaste framtiden, sedan de som bäst pågående storartade kajbyggnaderna å Skatudden blifvit slutförda, ännu kommer en lång och för polisen ytterst arbetsdryg hamnsträcka. Då nu i betraktande tages att å kontinenten, der byggnadssättet i städerna är ytterst koncentreradt, hvilket åter har till naturlig påföljd att polisbevakningen genom förminskade afstånd betydligt underlättas, såsom norm fastslagits att det erfordras en polisman på hvarje femhundra af innevånareantalet, samt att det t. ex. i Stockholm, hvars innevånareantal vid ingången af år 1897 uppgick till 279,000 personer och bebyggda areal till 7,800,000 kvadratmeter, nästsagda år funnos anstälde 544 polismän, på hvilka enhvar således kom att belöpa sig 508 innevånare och ett bevakningsområde af 14,000 kvadratmeter bebyggd terräng, då deremot Helsingfors, som vid samma tid, jemlikt 1897 års berättelse öfver kommunalförvaltningen härstädes, räknade 80,000 kyrkoskrifna innevånare af lutherska trosbekännelsen och en bebyggd areal om 3,970,000 kvadratmeter, hvaraf en stor del då likasom ännu är ytterst svår att bevaka tillföljd deraf att densamma är bebyggd med små hoppgyttade trähus och sjelfva marken ställvis är så kuperad och oländig att bevakningen äfven derigenom i högsta grad försvåras, samtidigt förfogade öfver en poliskår på endast 129 man, eller således en polisman på 636 innevånare och 30,775 kvadratmeter bebyggd terräng, så torde utan vidare inses att polisvården härstädes, om också mycket under senaste tider gjorts för dess befrämjande, icke nått den tidsenliga utveckling, som förhållandena kräfva och som för upprätthållandet af ordning och säkerhet vore önskligt, samt att jag således kan hafva fullt skäl att framkomma med föreliggande förslag.

Om jag så öfvergår till granskningen af de särskilda afdelningarnas vid polisnrättningen sammansättning, äfvensom af de förändringar, hvilka uti denna kunna vara af omständigheterna påkallade, så framgår främst att distriktsafdelningen, hvilken, förutom annat, har den yttre bevakningen sig anförtrodd, jemlikt gällande stat är sammansatt af 4 kommissarier, 13 öfverkonstaplar och 101 konstaplar, af hvilka sistnämnda 6 stycken i och för bevakning af chausséerna och diverse obebyggda områden äro beridna. Vidkommande nu först kommissarierne och öfverkonstaplarne vid denna afdelning, så förutsattes vid uppgörandet af förslag till gällande polisförfattning för staden, att desse äfven kunde ombesörja skrifarbetet å

de särskilda polisstationerna. I praktiken har detta emellertid befunnits utförbart inom ett par af distrikten, specielt inom I:a och III:e, hvilka hufvudsakligast omfatta stadens mest centrala delar, och der anmälningarnes antal vanligen per år uppgår till inemot det dubbla mot antalet sådana inom II:a och IV:e distrikten, till följd hvaraf kommissarierna i dessa distrikt, som sålunda varit öfverhopade af undersökningar och andra tjänstegöromål, icke ens med bästa vilja i världen alltid hunnit utföra detta skrifarbete, hvarförutom kårens öfverkonstaplar i regeln icke äro så kvalificerade att de skulle kunnat med detsamma sjelfständiga utförande ombetros. Enahanda är förhållandet vid sedlighetsafdelningen, der ärendenas mängd gör att kommissarien-föreståndaren omöjligt ensam hinner ombesörja inom afdelningen förekommande skrifarbeten och derjemte kunna på ett tillfredsställande sätt öfvervaka personalens vid afdelningen arbete och sådana företeelser inom samhället, som å honom ankommer att med uppmärksamhet följa. Till afhjelpande af nuantydde brist anser jag förty nödvändigt att tre skrifvarebiträden, tvenne för distriktpolisen och en för sedlighetsafdelningen, blefve vid polisnrättningen anstälde. Hvad sedan konstaplarne beträffar, så har jag redan här ofvan ådagalagt att desses antal icke mera motsvarar förhållandenas kraf, utan utgjorde det minsta möjliga, som erfordrades för att kunna hålla de 25 bevakningslinier, uti hvilka staden år 1892 indelats, besatta, hvilket ej heller alltid kunnat fullgöras, då manskap genom sjukdomsfall, vakanser eller extra kommenderingar varit frantagna patrulleringen. För att en verksam yttre bevakning under nuvarande förhållanden skall kunna upprätthållas, erfordras deremot ovilkorligen att antalet bevakningslinier i staden ökas till minst 36 (se hosgående plankarta), samt att bevakningspersonalen, efter beräkning af tre man per dag och linie (förutom 5 s. k. dagpass, för hvilkas besättande per dag och pass erfordras endast 2 man), för bestridande af annan tjänstgöring äfvensom för beredande af ett dygns ledighet i medeltal hvarje 14 å 15 dygn, vunne en tillökning af 29 man. Såsom ofvan nämnts är bevakningen af chausséerna och de emellan och invid desamma belägna obebygda områdena af stadens mark ombetrodd hufvudsakligast den beridna polisen, som nu består af 6 man med lika antal hästar. Såväl trafikens å dessa chausséer kolossala tillväxt, ej minst genom på de sista åren tillkomna, nu till ett antal af i det närmaste till 8,000 uppgående velocipedisterna, bland hvilka en högst betydlig del öfverdådig ungdom, som ock den lösa arbetarebefolkningens i förstäderna tillväxt, gör att denna fåtaliga beridna styrka icke som sig bör derstädes kan uppehålla ordning och skick, hvarför jag anser en ökning af den beridna polisen med 2 konstaplar utgöra ett oafvisligt behof.

Såsom reserv för fyllande af uppkomna vakanser vid den ordinarie distriktpolisen samt för att möjliggöra praktisk utbildning för polisyrket före inträdet i detsamma, upptagas i staten 8 extra konstaplar, hvilket antal likaså befunnits vara alldeles för knappt tilltaget. Tillföljd af de goda arbetskonjunktioner, som öfverhufvud och synnerligast sommartid varit rådande på orten, genom en, till följd af ett stort antal förefintliga vakanser, ytterst ansträngande, forcerad tjänstgöring samt



måhända äfven af andra medverkande orsaker, har nämligen omsättningen bland polismanskapet intill senaste tid varit rent af oroväckande. Sålunda antogos under sistlidet år 70 man och afgingo 45 man, af hvilka 29 voro under året antagne och 15 äldre. För att i vederbörlig ordning betäcka vakanserna under året hade således erfordrats 45 fullt utbildade extra konstaplar d. v. s. i det närmaste sex uppsättningar under ett år, hvilket antal med den nuvarande styrkan naturligtvis icke kunde åstadkommas, och förefunnos förty under större delen af året så godt som kontinuerliga ett större eller mindre antal vakanta platser, oaktadt extra konstaplarne i allmänhet måste utkommenderas, innan de blifvit ens nödtorfteligen instruerade, hvartill vanligen anses åtgå circa  $\frac{1}{2}$  år. Först sedan vederbörande med högst erkännansvärd beredvillighet senaste höst tillmötesgingo mitt förslag om beviljandet af 200 marks årligt hyresbidrag åt konstaplarne, har jag sist och slutligen kunnat få vakanserna, om också med så godt som alldeles oinöfvadt manskap, besatta. Kvaliteten af den personal, som jag sålunda lyckats binda vid polisen, lemnar, hvad utbildningen beträffar, sålunda åtskilligt öfrigt att önska, och är det för att råda bot just härför, som jag nu ser mig föranlåten föreslå att antalet extra konstaplar blefve höjdt med 6 man, så att deras antal komme att blifva 14.

Den afdelning inom kåren, som har den ansvarsfulla uppgiften att instruera de unge poliskandidaterna (extra konstaplarne) uti alla polisgöromål eller med andra ord uppfostra dem för deras blifvande kall, är, såsom namnet redan vidhandengifver, central- eller instruktionsafdelningen. Uti sin nuvarande sammansättning består densamma af en föreståndare, hvilken tillika är ordinarie distrikts kommissarie, en öfverkonstapel och 8 konstaplar. Förutom ofvanantydde hufvuduppgift hafva dessa, jemlikt 27 § i nådiga förordningen af den 15 december 1897, sig ännu åhvälfda en mängd andra maktpåliggande och tidsödande göromål, såsom

att öfvervaka anstalterna för samfärdseln inom staden och i följd deraf tillse att gällande föreskrifter noggrant efterlefas af formän, hyrkuskar och legoroddare samt de af dem begagnade biträden äfvensom stadsbud, bärare samt af den vid spårvägs-, omnibus- och ångslupstrafiken anställda personal;

att öfvervaka det patrulleringen i staden, isynnerhet under nätterna, behörigen verkställes:

att upprätthålla ordningen vid allmänna nöjen och lustbarheter; samt

att införskaffa upplysningar angående personer, som eftersökas; m. m.

Under den tid af  $1\frac{1}{2}$  år denna inom kåren nyinrättade afdelning funktionerat har det emellertid visat sig å ena sidan, att en distriktskommissarie är så upptagen af egna tjänstegöromål inom sitt distrikt att han omöjligt som sig bör hinner öfvervaka, och än mindre sjelf på ett tillräckligt verksamt sätt deltaga uti instruerandet af extra konstaplarne och i öfrigt leda samt öfvervaka afdelningens arbete, samt å andra sidan, att äfven konstaplarne vid afdelningen, till följd af mångfalden af på dem ankommande göromål, äro urständsatta att, så få som de äro, som sig bör, hinna fullgöra allt, hvad på dem ankommer. Alldeles absolut nödvändigt, för att

bringa afdelningen uti ett sin bestämmelse motsvarande skick, vore därför att vid afdelningen blefve anstälde en kommissarie, den der enbart finge egna hela sin tid åt de göromål, som å föreståndaren för denna afdelning ankomma, samt derjemte afdelningens numerär ökades med fyra konstaplar.

Beträffande åter arbetsfördelningen vid de tvenne öfriga afdelningarna — den detektiva och sedlighetsafdelningen — har erfarenheten under ofvanuppgifven tid jemväl visat att densamma icke kunnat försiggå på sätt gällande förordning förutsätter. Sålunda har kommissariens vid förstnämnda afdelning arbete tagits i anspråk uteslutande af detektiva polisen tillkommande eftersyn och behandling af lösdrifvare, hvilkas antal under senare tider ansenligt tilltagit och visat omisskänlig tendens till hastigt fortgående ökning, äfvensom af hans verksamhet såsom föreståndare för sedlighetspolisafdelningen, hvars bestämmelse närmast sammanfaller med detektiva afdelningens verksamhetsområde, utan att för honom tid alls blifvit öfrig att biträda kriminalkommissarien i dennes arbetsdryga befattning med uppdagande och beifrande af brott, hvarför ock den senare öfverhöfvan betungats med arbete och hans viktiga åligganden icke kunnat af honom i alla afseenden på önskvärdt sätt beaktas. Arbetsbördan för kriminalkommissaren ökas äfven betydligt och kanske mest derigenom att vid detektiva polisafdelningen anställde konstaplar, åtminstone tillsvidare, icke, i anseende till deras bildningsnivå och den underbyggnad, de blifvit i tillfälle att förvärfva, kunna sjelfständigt vidtaga alla de förberedande åtgärder, som äro nödiga förrän ett ärende underkastas undersökning inför kriminalkommissarien. Härigenom har denne tjänsteman varit tvungen att i detalj ingå i undersökning af hvarje, äfven den minsta anmälda förbrytelse, hvaraf åter följt att honom icke unnats tid att egna tillräcklig uppmärksamhet åt gröfre brott, ej heller utöfva någon ledande och öfvervakande verksamhet utom embetsrummet, än mindre att förskaffa sig nödig personalkännedom och insigt om hvad inom skilda lager af befolkningen förehafves. Likaledes har den preventiva polisverksamheten, beträffande särskildt minderårigas afhållande från brottets bana, blifvit helt och hållet försummad; och dock torde jag knappast behöfva vidare utlägga nyttan och nödvändigheten för samhället af att största möjliga uppmärksamhet egnas åt denna i allo behjertansvärda uppgift. Ej heller har alltid af myndigheter uti såväl in- som utlandet äskad handräckning vid uppdagande af brott samt infordrade upplysningar och underrättelser kunnat med önskvärdt tillmötesgående och nödig skyndsamhet lemnas, till följd af dessa ärendens olikartade beskaffenhet och år för år tilltagande mängd.

Till belysande af det arbete, som åligger detektiva polisafdelningen, tillåter jag mig här anföra följande siffror, hemtade från sistlidet års vid afdelningen förda journaler och förteckningar:

Under sagda år hafva anmälts 1,431 inom staden begångna brott samt 1,775 andra mål och ärenden, vid hvilka samtliga detektiva polisens bistånd påkallats. Härutöver hafva af myndigheter å andra orter äskats handräckning eller upplys-

ningar i omkring 600 mål och ärenden. Lösdrifveribehandlingen utvisar att under året behandlats 1,251 personer inalles 2,272 gånger.

Med hänvisning till ofvananförda omständigheter och till befrämjande af ifrågavarande afdelningars regelrätta, tidens kraf motsvarande arbete, ser jag mig tvungen föreslå att ytterligare en kommissarie blefve vid detektiva afdelningen anställd, hvarigenom den ene af dem finge tillfälle att egna sig uteslutande åt arbetet vid sedlighetspolisen samt den dermed förenade lösdrifvarebehandlingen samt den andre biträda kriminalkommissarien och under dennes ledning och uppsigt verkställa undersökningar i smärre brottmål äfvensom någotsånär sjelfständigt handhafva omsorgen om handräkningsärendenas behöriga fullgörande.

Såsom en ytterst viktig punkt uti föreliggande förslag anser jag mig böra framhålla att samtliga af mig här ofvan föreslagna befattningar blefve hänförde till de lönekategorier hosföljande förslag till stat utvisar, för att desamma måtte kunna med lämpliga personer besättas, och ändamålet med de föreslagna ändringarna vinnas. Derjemte finner jag mig äfven böra föreslå att läkarens vid inrättningen arvode, i betraktande af personalens ökning, blefve höjdt med 200 mark.

Genom här ofvan föreslagna anordningar komme antalet polismän vid inrättningen, som nu utgöres af 5 kommissarier, 17 öfverkonstaplar och 121 konstaplar, att ökas med, förutom de föreslagna tre skrivvarebiträdena och sex extra konstaplarna samt ett antal praktikanter, 2 kommissarier och 35 konstaplar, af hvilka tvenne beridna, samt att sålunda inalles utgöras af 7 kommissarier, 17 öfverkonstaplar och 156 konstaplar, ett antal, som sålunda skulle återverka på förhållandet emellan antalet polismän i staden samt stadens innevånareantal, (beräknadt efter den 1 Januari innevarande år här kyrkoskrifna 83,200 lutheraner och 5,000 främmande trosbekännare), äfvensom dess bebyggda areal, sålunda att en polisman härefter komme att belöpa sig på 510 innevånare och 22,900 kvadratmeters bebyggd terräng.

I detta sammanhang anhåller jag tillika få beröra ett par, med härvarande polisnrättnings framtida utveckling nära förbundna frågor. Den ena gäller löneförhöjnings införande för särskilda tjänstemän vid polisnrättningen och den andra vidtagandet af åtgärder för höjandet af poliskårens allmänna bildningsnivå.

Hvad den första frågan beträffar, så behöfver man endast taga i betraktande, hvilken viktig rol långvarig erfarenhet och personalkänedom måste spela för polismannen, för att inse, af hvilken utomordentlig betydelse det är för polisnrättningen att kunna för längre tid vid sig binda personer, som engång vunnit inträde vid densamma och som visat sig vara sin uppgift fullt vuxne. Någon nämnvärd befordran, med ty åtföljande högre lön, kan en tjänsteman vid polisen i allmänhet ej påräkna, och vore det förty i högsta grad önskligt att han till ersättning härför och såsom en sporre att kvarstå i sin befattning kunde påräkna lämplig löneförhöjning.

Den aflöning, som enligt nu gällande stat tillkommer polisinspektören och kriminalkommissarien, anser jag äfven nu vara alldeles för snävt tilltagen. Hvardera desse tjänstemän äro nämligen direkt till följd af sin tjänsteverksamhet rent af

tvungne att så mycket som möjligt uppehålla sig ute och komma i möjligast lifliga beröring med allmänheten. Detta medför naturligtvis för dem ett högst betydligt tillskott i deras lefnadskostnader, ett tillskott som icke för tjänstemän vid andra verk ifrågakommer. Att i detta afseende måsta taga i beräkning hvarje, äfven den ringaste extra utgift, som naturligtvis dermed är förknippad, har till påföljd att tjänsteinnehafvaren är nödsakad så litet som möjligt vistas utom sitt embetsrum och sin bostad, hvilket åter har till naturlig påföljd en mindre vidsträckt personkänedom och bekantskap med allt hvad inom samhället sker och rör sig, med ett ord sagdt — ett ovetenhetstillstånd, föga rekommenderande eller angenämt för den, som för sitt viktiga och ansvarsfulla kall hyser det intresse samhället har rätt att hos polismannen påräkna. En omständighet, som ej heller bör förbises och som ingalunda saknar sin betydelse, är den, att äfven allmänheten sålunda komme i tillfälle att, så att säga utom tjänsten, se och genom personlig, icke officiel, beröring stifta bekantskap med äfvensom till karaktär och åskådningssätt lära känna de främste representanterna för den myndighet, som främst och i mer än ett afseende skall utgöra ett värn för samhällets säkerhet och trygghet.

I sådant afseende får jag föreslå att såväl polisinspektörens som kriminalkommissariens aflöning blefve höjd med 1,000 mark såsom ordinarie lön per år för hvardera. För förbättrandet åter af såväl desse tjänstemäns, som ock samtliga kommissariers framtidsutsikter i ekonomiskt afseende finner jag mig föranlåten föreslå löneförhöjningar: för polisinspektören med 1,000 mark efter 5 och 10 års tjänst äfvensom kriminalkommissarien äfvenså 1,000 och de öfriga kommissarierna med 500 mark efter 5, 10 och 15 års oförvitlig tjänst.

Höjandet af poliskårens bildningsnivå åter är ett redan ofta härförinnan både känt och uttaladt, men tills dato ouppfyllt önskningsmål. Ett framåtgående i detta afseende betingas icke mindre af sjelfva ändamålet med en polismans tjänsteverksamhet, hvilket hos honom förutsätter skarpsinne, iakttagelse- och omdömesförmåga, än ock af den mångfaldiga beröring med personer af alla samhällsklasser, som åtföljer polistjänsten och hvilken gör belevnenhet till ett oafvisligt vilkor hos innehafvaren af en sådan tjänst. Hittills torde försöken att vinna för polisen personer med högre skol- eller universitetsbildning hafva i hög grad motverkats af tvenne omständigheter, nämligen en sedan gammalt förefintlig fördom emot att träda i polisens tjänst, samt obenägenheten hos vår bildade ungdom att vilja tjena sig upp genom alla grader, börjande från extrakonstapel, hvilket i allmänhet vore önskligt, förrän antagande till högre befattningar kunde komma i fråga. För att öfvervinna denna fördom och obenägenhet samt om möjligt få utvecklingen uti ifrågavarande afseende härstädes att gå i samma riktning som exempelvis i Sverige, hvarest det numera hör till vanligheten att personer med till och med högre juridisk bildning tjena sig upp vid polisen, vid hvilken de sedermera antingen stanna eller från hvilken de kunna ansöka och med lätthet vinna anställning, såsom, bland annat, stadsfiskaler och länsmän, tager jag mig friheten föreslå att ett temporärt årligt anslag om 3,000

mark blefve emot redovisning beviljadt, för att som mindre arvoden utgifvas åt studerande vid universitetet emot skyldighet för desse att samtidigt praktisera vid polisverkets särskilda afdelningar, hvarigenom de vunne berättigande att sedermera vid inträffande ledighet kunna ifrågakomma vid besättandet af högre befattningar vid verket. Sedan isen sålunda engång brutits och erfarenhet vunnits derom att bildade personer kunna bryta sig en bana äfven på polisområdet, skulle efterföljare nog icke saknas, som underkastade sig att i vanlig ordning arbeta sig upp alldeles från början.

Sist och slutligen känner jag mig ännu manad att framhålla, det jag nogsam, mer än en gång betänkt mig vid tanken på de betydande utgifter, som nu ifrågavarande förslags genomförande komme att tillskynda staten och Helsingfors kommun, förrän jag beslutit mig för framställandet af detsamma, men att jag likväl trots mig böra göra detta, öfvertygad som jag är om att fördelen af härvarande polisinsträttnings fullkomliga utbildning i samma riktning, uti hvilken densamma här intills utvecklats, så att några anmärkningar emot densamma icke må kunna göras, i fullt mått skall motsvara de härmed förenade kostnaderna.

**Ivar Gordie.**

*Axel Lucander.*

Bilaga N:o I.

## Förslag till stat för polisinrättningen i Helsingfors.

	För en		För alla	
	<i>Fmg.</i>	<i>kl.</i>	<i>Fmg.</i>	<i>kl.</i>
1 Polismästare, lön . . . . .	7,000: —			
arvode . . . . .	4,000: —			
	11,000 —		11,000 —	
1 Polisinspektör, lön . . . . .	5,000: —			
arvode . . . . .	3,000: —			
	8,000 —		8,000 —	
1 Sekreterare, lön . . . . .	2,000: —			
arvode . . . . .	1,200: —			
	3,200 —		3,200 —	
2 Notarier, arvode . . . . .	2,400 —			
1 Kanslist d:o . . . . .	1,200 —			
2 Kanslister d:o . . . . .	1,000 —			
1 Vaktmästare d:o . . . . .	1,100 —			
			4,800 —	
			1,200 —	
			2,000 —	
			1,100 —	
<b>Polisafdelningarna.</b>				
1 Kriminalkommissarie, föreståndare för detektiva afdelningen, lön . . . . .	5,000: —			
arvode . . . . .	2,000: —			
	7,000 —		7,000 —	
2 Kommissarier, lön . . . . .	2,000: —			
arvode . . . . .	1,800: —			
	3,800 —		7,600 —	
5 Kommissarier, lön . . . . .	2,000: —			
arvode . . . . .	1,600: —			
	3,600 —		18,000 —	
3 Öfverkonstaplar, lön . . . . .	1,000: —			
arvode . . . . .	800: —			
	1,800 —		5,400 —	
4 D:o lön . . . . .	900: —			
arvode . . . . .	800: —			
	1,700 —		6,800 —	
5 D:o lön . . . . .	800: —			
arvode . . . . .	800: —			
	1,600 —		8,000 —	
5 D:o lön . . . . .	750: —			
arvode . . . . .	750: —			
	1,500 —		7,500 —	
4 Konstaplar, lön . . . . .	750: —			
arvode . . . . .	750: —			
	1,500 —		6,000 —	
Transport	—	—	97,600	—

14 D:o lön . . . . .	Transport 700: —	—	97,600
arvode . . . . .	700: —	1,400	19,600
24 D:o lön . . . . .	650: —		
arvode . . . . .	650: —	1,300	31,200
34 D:o lön . . . . .	600: —		
arvode . . . . .	600: —	1,200	40,800
36 D:o lön . . . . .	550: —		
arvode . . . . .	550: —	1,100	39,600
44 D:o lön . . . . .	500: —		
arvode . . . . .	500: —	1,000	44,000
14 Extra konstaplar, arvode . . . . .		750	10,500
1 Magasinsföreståndare, arvode . . . . .		120	120
1 Läkare, arvode . . . . .		1,200	1,200
Till ersättning af oförskyld skada, ådragen i tjensten å kläder och munderingspersedlar, då godtgö- relse därför, i brist af tillgång hos den skyldige, ej kunnat uttagas, äfvensom till gratifikation för synnerlig utmärkelse i tjensten, efter polis- mästarens pröfning . . . . .		2,000	2,000
Dessutom till Guvernörens disposition att användas till polisvården befrämjande ändamål, mot redo- visning . . . . .		5,000	5,000
Expensemedel emot redovisning . . . . .		3,000	3,000
Praktikantarvoden, emot redovisning . . . . .		3,000	3,000
Till beklädnad: för 13 öfverkonstaplar vid distriktpolisen och 1 vid instruktionspolisen . . . . .		175	2,450
för 144 konstaplar vid distriktpolisen och instruk- tionspolisen samt 14 extra konstaplar . . . . .		160	25,280
för 2 öfverkonstaplar, 10 konstaplar vid detektiva polisen samt 1 öfverkonstapel och 2 konstaplar vid sedlighetspolisen . . . . .		100	1,500
Hyresbidrag åt 17 öfverkonstaplar, 156 konstaplar och 14 extra konstaplar . . . . .		200	37,400
3 renskrifvarebiträden, arvode . . . . .		1,000	3,000
Underhåll af den beridna polisens hästar, förslagsvis		—	4,800
Summa		—	372,050

Häraf utgår: från statsverket  $\frac{2}{3}$  med Fmk 248,033: 33.

” staden  $\frac{1}{3}$  ” ” 124,016: 67.

Anm. 1. Staden åligger dessutom att för polisinrättningens behof upplåta tjenliga lokaler med värme och upplysning äfvensom att bekosta polisens bevapning samt erforderliga hästar och ridtyg.

Anm. 2. För öfvervakande af ordningen vid offentliga lustbarheter berättigas polisbetjent att uppbära särskildt arvode till det belopp och i den ordning brefven af den 23 Mars 1863 och den 2 Februari 1876 bestämna.

Bilaga N:o II.

**Uppgift öfver betjeningen vid Helsingfors polisinrättning  
och dess dagliga tjänstefördelning.**

Benämning	Öfver- konstaplar	Konstaplar	Anmärkning
<b>I. Distriktpolisen:</b>			
<i>a. Öfverkonstaplar:</i>			
Dejourer å stationerna . . . . .	5		1) Kommenderas till nöjen.
Inspekterande . . . . .	4		
Lediga <sup>1)</sup> . . . . .	4 <sup>1)</sup>		
Summa	13		
<i>b. Konstaplar:</i>			
Patrullerande i 31 dygnspass å 3 man . . . . .		93	2) Hvarje konstapel kommer sålunda i åtnjutande af ledighet i medeltal hvar 15 dag.
D:o i 5 dagpass å 2 man . . . . .		10	
D:o i 3 pass beridna . . . . .		8	
Dejourer och för behof å stationerna . . . . .		9	
Ordonnanser till Generalguvernören och Guvernören . . . . .		2	
Lediga <sup>2)</sup> . . . . .		10 <sup>2)</sup>	
Summa		132	
<b>II. Centralpolisen.</b>			
<i>a. Öfverkonstaplar:</i>			
För utöfning af inspektion och instruerande af extra konstaplar . . . . .		1	
Summa		1	
<i>b. Inspektionskonstaplar:</i>			
Dejourer å torg, hamnarna, nöjen m. m. . . . .		4	3) Hvarje inspektionskonstapel kommer sålunda i åtnjutande af ledighet hvar 12 dag.
Dejour å centralpolisstationen . . . . .		1	
Inspekterande under dagen . . . . .		2	
D:o d:o natten . . . . .		2	
Biträda öfverkonstaplarna vid instruerandet af extra konstaplar . . . . .		2	
Lediga <sup>3)</sup> . . . . .		1 <sup>3)</sup>	
Summa		12	



c. Extra konstuplar:				
Under inöfning <sup>4)</sup> . . . . .		14 <sup>4)</sup>		<sup>4)</sup> Af dessa kommenderas i mån af behof till distriktena för att ersätta sjuka, permitterade m. m.
	Summa	14		
III. <b>Detektiva polisen.</b> <sup>5)</sup>				<sup>5)</sup> Tjenstgöring efter behof.
Öfverkonstuplar . . . . .	2			
Konstuplar . . . . .		10		
<b>Sedlighetspolisen.</b> <sup>6)</sup>				<sup>6)</sup> Tjenstgöring efter behof.
Öfverkonstuplar . . . . .	1			
Konstuplar . . . . .		2		
	Summa Summarum	17	170	

### Resolution.

Öfversändes till Magistraten i Helsingfors med anmodan i afseende å utlå-  
tande delgifva Stadsfullmäktige i Helsingfors stadens Polismästares innenämnda  
framställning; börande nämnda utlåtande, innefattande jemväl yttrande huruvida  
fullmäktige äro villige af stadens medel bevilja nödigt anslag för genomförande af  
den utaf Polismästaren föreslagna reform af stadens polisinrättning, jemte Magistra-  
tens eget yttrande i ärendet tillika med remissakten sedan hit inbefordras. Helsing-  
fors, å Landskansliet, den 5 Juni 1899.

På Guvernörsemetets vägnar:

Carl Lagermarck.

Oskar Wickström,  
f.d.



	Transport				
5 Öfverkonstaplar, lön . . . . .	800:—				
arvode . . . . .	800:—	16,000—	8,000—	1,600—	8,000—
5 D:o, lön . . . . .	750:—				
arvode . . . . .	750:—	1,500—	7,500—	1,500—	7,500—
3 Konstaplar (4), lön . . . . .	750:—				
arvode . . . . .	750:—	1,500—	4,500—	1,500—	6,000—
12 D:o (14), lön . . . . .	700:—				
arvode . . . . .	700:—	1,400—	16,800—	1,400—	19,600—
20 D:o (24), lön . . . . .	650:—				
arvode . . . . .	650:—	1,300—	26,000—	1,300—	31,200—
28 D:o (34), lön . . . . .	600:—				
arvode . . . . .	600:—	1,200—	33,600—	1,200—	40,800—
28 D:o (36), lön . . . . .	550:—				
arvode . . . . .	550:—	1,100—	30,800—	1,100—	39,600—
30 D:o (44), lön . . . . .	500:—				
arvode . . . . .	500:—	1,000—	30,000—	1,000—	44,000—
8 Extra konstaplar (14), arvode . . . . .		750—	6,000—	750—	10,500—
1 Föreståndare för instruktionspolisen (åtnjuter tillika aflöning som kom- missarie, arvode . . . . .		400—	400—	—	—
1 D:o för sedlighetsafdelningen (lika som föreg.) arvode . . . . .		400—	400—	—	—
1 Magasinsföreståndare, arvode . . . . .		120—	120—	120—	120—
1 Läkare, arvode . . . . .		1,000—	1,000—	1,200—	1,200—
Till ersättning för oförskylad skada, ådra- gen i tjensten å kläder och mun- deringspersedlar o. s. v. . . . .		2,000—	2,000—	2,000—	2,000—
Till Guvernörens disposition, mot redov. Expensemedel, mot redovisning . . . . .		5,000—	5,000—	5,000—	5,000—
		3,000—	3,000—	3,000—	3,000—
Till beklädnad:					
för 13 öfverkonstaplar vid distrikts- och 1 vid instruktionspolisen . . . . .		175—	2,450—	175—	2,450—
för 109 (144) konstaplar vid distrikts- och instruktionspolisen samt 8 (14) extra konstaplar . . . . .		160—	18,720—	160—	25,280—
för 2 öfverkonstaplar och 10 konstaplar vid detektiva samt 1 öfverkonstap- pel och 2 konstaplar vid sedlig- hetspolisen . . . . .		100—	1,500—	100—	1,500—
Underhåll af den beridna polisens hästar, förslagsvis . . . . .		—	3,600—	—	4,800—
	Transport				

Transport							
3 renskrifvarebiträden, arvode . . .	—	—	—	—	1,000	—	3,000
Praktikantarvode, mot redovisning . .	—	—	—	—	—	—	3,000
<b>I staten icke upptagit.</b>							
Hyresbidrag för 17 öfverkonstaplar, 121 (156) konstaplar och 8 (14) extra konstaplar . . . . .	200	—	29,200	—	200	—	37,400
Summa							

Häraf utgår: från statsverket  $\frac{2}{3}$  med . . . . . 248,033: 34

„ staden  $\frac{1}{3}$  „ . . . . . 124,016: 66

Utskottet, som vid särskilda sammanträden i närvaro af polismästaren granskat dennes ifrågavarande framställning, kan för sin del icke förneka behovet af den ökning utaf poliskåren, som polismästaren påyrkat. Med allt skäl har efter utskottets förmenande till stöd för detta yrkande åberopats förhållandena i Stockholm. Ty då derstädes, hvarest befolkningen är mera hyfsad och förmögen samt byggnadssättet mera koncentreradt än i Helsingfors, en relativt betydligt större polisstyrka visat sig erfordras än som för närvarande härstädes underhålles, framgår redan deraf, enligt utskottets åsigt, att den nuvarande polispersonalen i staden är alltför fåtalig för att fullt effektivt kunna handhafva de på densamma ankommande, magtpåliggande göromål.

Vidkommande de af polismästaren förordade löneförhöjningarna är utskottet jemväl i hufvudsak ense med denna. Dock skulle utskottet, beträffande förslaget att tillförsäkra polisinspektören och kriminalkommissarien löneförhöjning med 1,000 mark efter 5 och 10 års tjänst, tillstyrka enahanda löneförhöjning för dessa tjänstemän, som af polismästaren föreslagits för kommissarierna, eller 500 mark efter 5, 10 och 15 års tjänst, hvilket utskottet, vid jmförelse mellan desses samt stadens öfriga tjänstemäns funktioner och löneförmåner, för sin del skulle anse tillfylles.

Inom utskottet har polismästaren anhållit att aflöningen för den ena notarien vid polisrättningen, hvilken notarie enligt förordningen af den 15 december 1897 skall föra protokollet vid de undersökningar i brottmål, som vid detektiva afdelningen anställas, måtte höjas från 3,000 till 3,600 mark, jemte det polismästaren motiverat sin anhållan dermed att svårighet yppats att för den nuvarande aflöningen erhålla en den arbetsdryga tjänsten fullt vuxen person. Om detta polismästarens förslag har äfven utskottet förenat sig.

Slutligen återstår för utskottet ännu en pligt att fullgöra. Ehuru den lön, polismästaren åtnjuter, eller 11,000 mark, kunde synas vara öfverensstämmande med den ställning, han, jmförd med andra statens och stadens tjänstemän, innehar, är

densamma likväl, efter utskottets öfvertygelse, icke afpassad efter hans synnerligen ansträngande och viktiga verksamhet, som derjemte för honom medför större lefnadskostnader än för andra, med honom likställda funktionärer. På dessa skäl och i betraktande af det framstående sätt, hvarpå den nuvarande innehafvaren af tjensten skött densamma, skulle utskottet förorda förhöjning af polismästarens aflöning med ett personelt anslag af 1,500 mark.

Utskottet får altså värdsamt föreslå:

*att Stadsfullmäktige ville tillstyrka bifall till polismästarens ifrågasvarande framställning med de tillägg, utskottet ofvan förordat.*

Helsingfors, i juli 1899.

**Adolf Aminoff.**

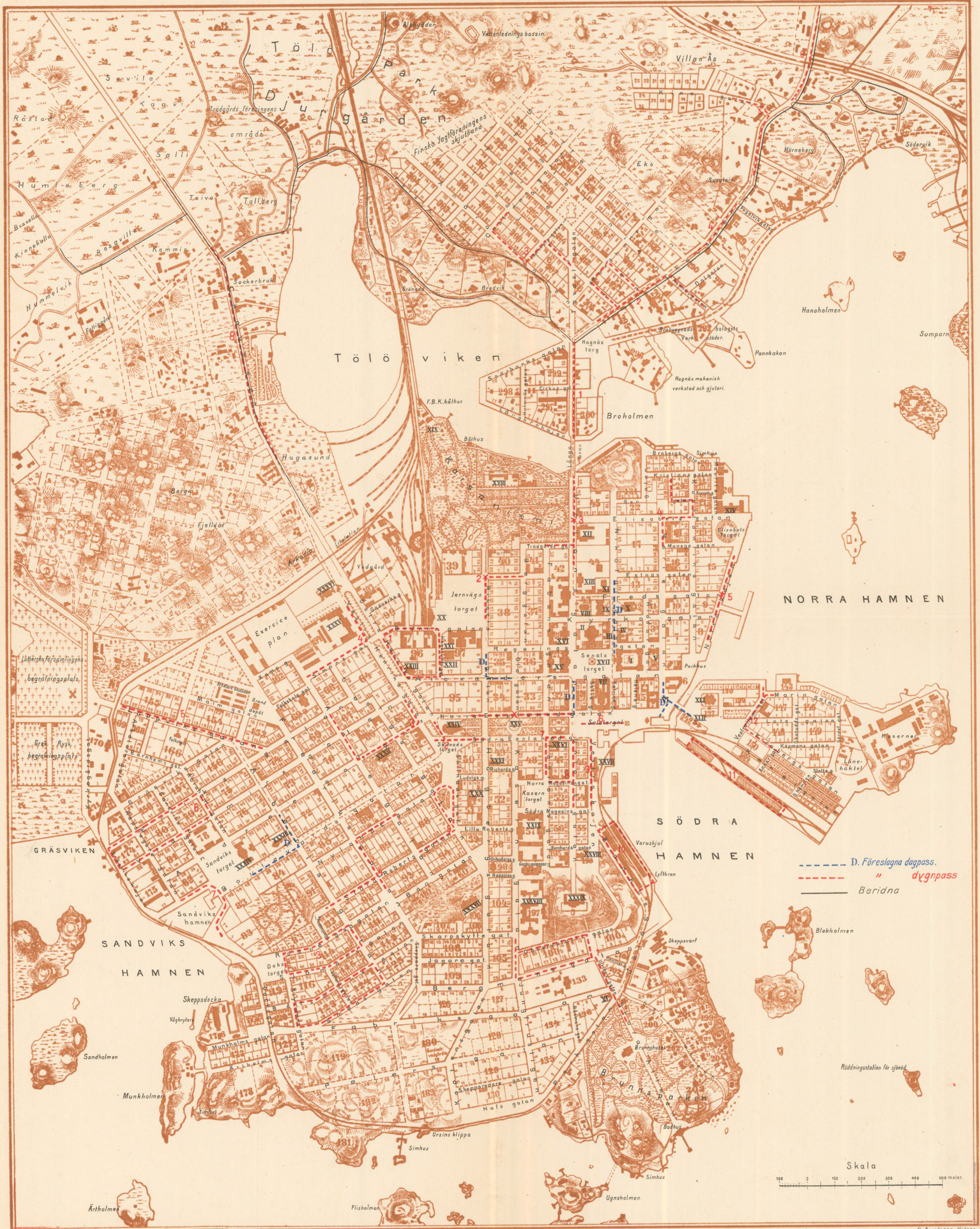
**Hugo Lindberg.**

**K. H. Renlund.**





Plankarta, utvisande föreslagna patrulleringslinjers antal, utsträckning och placering.

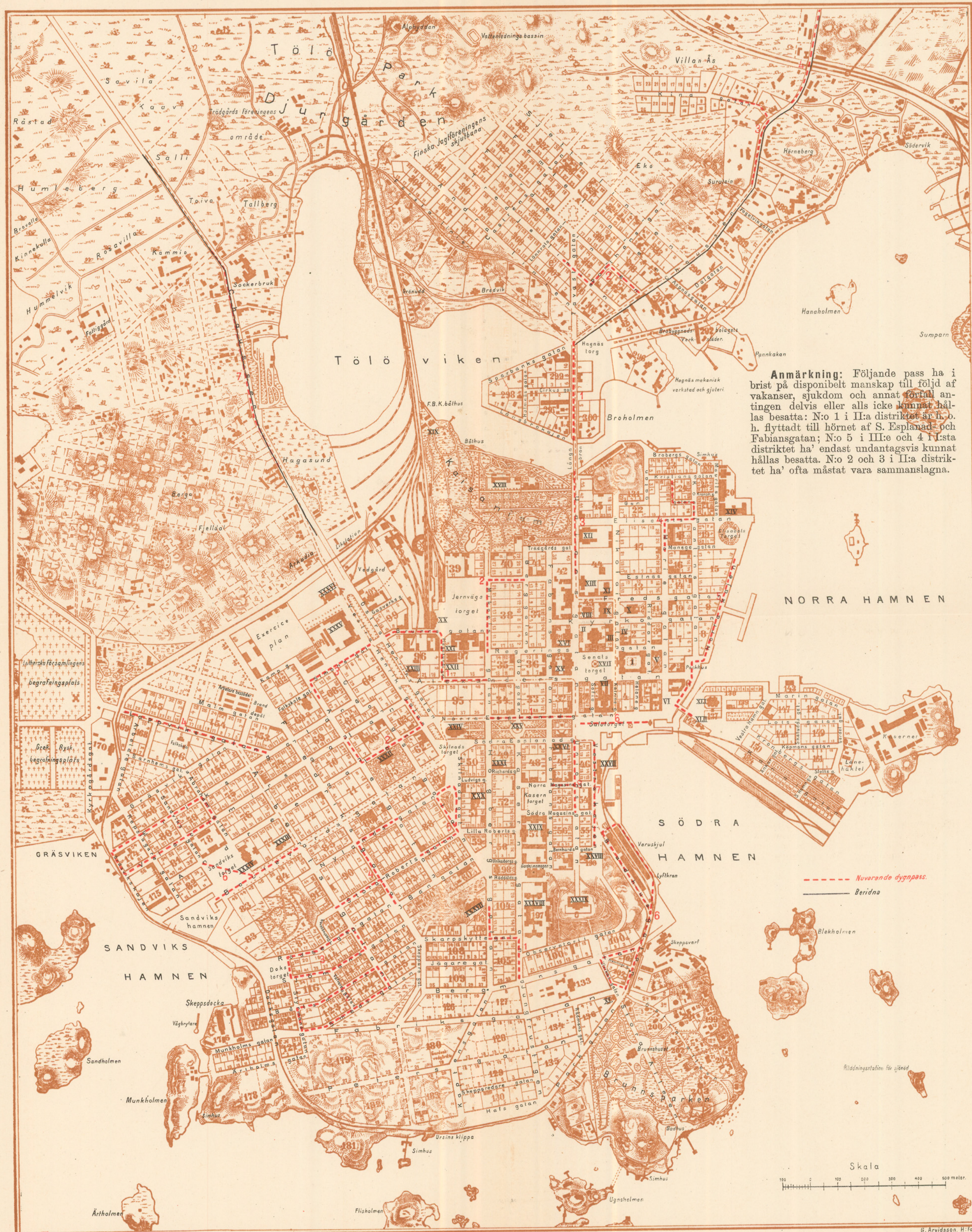


- - - - - D. Föreslagna dagpass.  
 - - - - - " dygnpass  
 ————— Beridna

Skala  
 100 0 100 200 300 400 500 meter.



Plankarta, utvisande nuvarande patrulleringslinjers antal, utsträckning och placering.



**Anmärkning:** Följande pass ha i brist på disponibelt manskap till följd af vakanser, sjukdom och annat förtal antingen delvis eller alls icke kunnat hållas besatta: N:o 1 i II:a distriktet af h. o. h. flyttadt till hörnet af S. Esplanad- och Fabiansgatan; N:o 5 i III:e och 4 i I:sta distriktet ha endast undantagsvis kunnat hållas besatta. N:o 2 och 3 i II:a distriktet ha ofta mäst vara sammanslagna.

--- Nuvarande dygnpass.  
— Beridna

Skala  
100 0 100 200 300 400 500 meter.



*Förslag till stadgar för handeln med kött och matvaror  
i butik i Helsingfors.*

MAGISTRATEN

i

Helsingfors



*Helsingfors den 11 febr. 1899.*

N:o 538.

*Till Helsingfors Stadsfullmäktige.*

Sedan stadens Helsovårdsnämnd jemte skrifvelse för den 12 nästvikne januari i afseende å fastställelse till Magistraten öfversändt af Helsovårdsnämnden uppgjortt „Förslag till stadgar för handeln med kött och matvaror uti butik i Helsingfors“, får Magistraten, innan vidare i ärendet tillgöres, äran anhålla det Herrar Stadsfullmäktige ville till Magistraten inkomma med yttrande härutinnan, då bilagda handlingar tillika torde återställas.

På Magistratens vägnar:

**E. Öhman.**

*G. v. Pfaler.*

HELISOVÅRDSNÄMDEN

i

Helsingfors,

*den 12 Jan. 1899.*

N:o 3.

*Till Magistraten i Helsingfors.*

De förhållanden, som för närvarande äro rådande i en del kött- och matvarubutiker samt i kött- och matvaruhandlares källare och magasiner i staden, lemna i många afseenden mycket öfrigt att önska. Så äro t. ex. allra största delen af de

i stenfots- och källarvåningar inrymda matvarubutikerna fuktiga, dåligt ventilerade och illa belysta samt i följd häraf för ändamålet olämpliga, hvartill, såsom en ur helsovårdssynpunkt synnerligen beaktansvärd omständighet tillkommer, att de ofta utgöra genomgångsrum till butikegarens innanför dem belägna bostadslokal, som ej sällan saknar annan utgång. Denna sistnämnda omständighet gör, att t. ex. vid utbrott af epidemisk sjukdom i butikegarens familj, någon isolering af den sjuka och de med sjukvården sysselsatte personer från butiklägenheten icke kan åstadkommas, hvarförutom den olägenhet föreligger, att all orenlighet från bostaden måste genom butiken utbäras. — Hvad beträffar källarena och magasinerna, der köttet och matvarorna ofta komma att ligga flere dagar på lager, så äro dessa nästan i regel så illa hållna, med infallna golf fulla med råtthål, orena och illaluktande att de måste anses till förvaringsrum fullkomligt odugliga.

Väl hafva tillsyningsmännen vid helsopolisen ofta gjort anmärkningar om tillståndet uti och beskaffenheten af kött- och matvarubutikerna samt förvaringsmagasinen, och någon gång hafva äfven innehafvarena af dem, der svårare osnygghet varit rådande, blifvit till åtal anmälda. Men i brist på stadgar, genom hvilka förhållandena skulle regleras, hafva anmärkningarna dels alldeles icke blifvit åttlydda, dels blott för tillfället åstadkommit några förbättringar. Behovvet af stadgar i antydt afseende har därför, ju mera antalet kött- och matvarubutiker tillvuxit, blifvit allt mera trängande, hvarför ock Helsovårdsnämnden låtit utarbета bilagga „Förslag till stadgar för handeln med kött- och matvaror uti butik i Helsingfors“. Vid uppgörande af detta förslag har Nämnden försökt följa de principer, som iakttagits vid stadgarna, rörande mjölkhandeln i Helsingfors. Och får hos Magistraten Nämnden anhålla att Magistraten ville å förslaget utverka vederbörlig stadfästelse.

På Helsovårdsnämndens vägnar:

Oskar Heikel.

*R. Wuorio.*

---

### Förslag till stadgar för handeln med kött- och matvaror uti butik i Helsingfors.

#### § 1.

För rättighet att idka kött- och matvaruhandel i butik fordras, utöfver hvad i allmän förordning kan vara stadgadt, att skriftlig anmälan göres hos stadens helsovårdsnämnd innan försäljningen börjar, samt att de för handeln afsedda lokalerna blifvit af Helsovårdsnämnden för sitt ändamål godkända.

## § 2.

Lokal i hvilken kött och matvaror hålles till salu, samt källare, magasiner och lagerrum, der de förvaras till försäljning, skola vara väl ventilerade och ändamålsenligt inredda samt hållas i rent och snyggt skick; försäljningslokalerna böra dessutom vara torra och väl belysta.

Lokal må ej såsom butik godkännas såframt den utgör enda utgång för innanförliggande boningsrum.

I förestående moment omnämnda lokaler få icke begagnas till bostad, sofrum eller kök, eller till förvaring af sådana varor, som kunna förläna köttet eller matvarorna bismak eller befordra deras förskämning.

Finner Helsovårdsnämnden att kött- och matvarubutik eller i denna § omnämnda förvaringsrum icke motsvarar föreskrifna fordringar, äger Nämnden rätt att förbjuda dess användande för slikt ändamål.

## § 3.

Kött- och matvarubutik skall utvändigt vara försedd med skylt, som tydligt angifver rörelsens beskaffenhet och försäljarens namn. I försäljningsrummet skall ett exemplar af dessa stadgar alltid finnas å lätt synbart ställe anslaget.

## § 4.

Inträffar fall af smittosam sjukdom i boningsrum, som står i förbindelse med kött- eller matvarubutik, eller hos försäljare, anställd vid sådan handel, bör butiksegaren eller den honom företräder, omedelbart ställa sig till efterrättelse de af helsovårdsmyndigheterna gifna föreskrifter till hindrande af smittans spridning.

## § 5.

Helsopolisen må icke förvägras tillträde till kött- och matvarubutik samt till källare, magasiner och lagerrum, der matvaror, afsedda till försäljning, förvaras, ej heller att mot betalning efter gångbart pris af varorna taga prof.

## § 6.

Bryter någon mot föreskrifterna i denna stadga, böte, der ej straff för förseelsen är i allmän lag utsatt, högst tvåhundra mark; hvarjemte, ifall Helsovårdsnämnden finner skäl dertill förekomma, saken jemte den skyldiges namn bringas till allmänhetens kännedom.

---

*Till Stadsfullmäktige*

från Fullmäktiges utskott för frågan om införande af obligatorisk köttkontroll.

Sedan Helsovårdsnämnden jemte skrifvelse af den 12 sistlidne Januari till Magistraten i afseende å fastställelse öfversändt ett af Nämnden uppgjort förslag till stadgar för butikhandeln med kött och andra matvaror i denna stad, har Magistraten, i skrifvelse af den 11 derpåföljande Februari, hos Stadsfullmäktige anhållit om Fullmäktiges yttrande med anledning af förslaget; derå Fullmäktige vid sammanträde den 24 i sistsagda månad åt utskottet uppdragit att till Fullmäktige inkomma med utlåtande i ärendet.

Vid granskningen af ifrågavarande förslag, som, efter hvad Nämnden jemväl upplyst, upprättats på grundvalen af de principer, hvilka iakttagits vid affattandet af stadgarna rörande mjölkhandeln härstädes, har utskottet icke funnit annat att i sak anmärka mot förslaget än att bestämmningen i 2 §:en derom, att butiklokal m. m. icke får begagnas till förvaring af varor, som kunna förläna matvarorna *bismak*, torde, såsom alltför rigorös, böra uteslutas, men att i 4:de §:en åter torde böra införas en föreskrift, liknande den, som ingår i 5:te §:n af stadgarna rörande mjölkhandeln, eller af innehåll, att, der smittosam sjukdom yppas hos person, bosatt i rum, som står i förbindelse med butiken, eller hos försäljaren eller hans familj, *anmälan derom bör af butikegaren eller den honom företräder ofördröjligen göras hos Helsovårdsnämnden*. I annan händelse torde Nämnden ofta nog komma att stanna i okunnighet om dylika sjukdomsfall.

Några ogentligheter, som förekomma i formuleringen af förslaget, men vid hvilka utskottet icke torde behöfva närmare uppehålla sig, torde rättas vid stadgans slutliga redigering.

Utskottet får förty vördsamt föreslå:

*att Stadsfullmäktige ville tillstyrka utfärdandet af ifrågakomna stadga i öfverensstämmelse med förslaget, dock att dervid de anmärkningar beaktas, dem utskottet ofvan framhållit.*

Helsingfors, den 1 September 1899.

På utskottets vägnar:

**T. J. Boisman.**

*Framställning angående veckoliqvider med stadens arbetare.*

DRÄTSELKAMMAREN

i

Helsingfors,

den 17 Augusti 1899.

N:o 181.

*Till Helsingfors Stadsfullmäktige.*

Uti skrifvelse till Drätselkammaren af den 20 sistlidne Juli hade Byggnadskontoret anmält att, enär arbetarene vid Tull- och Packhusbyggnaden gjort anspråk på utbetalning af liquid en gång i veckan i stället för hvarannan vecka, såsom härintills varit fallet, och då förenämnda anhållan syntes så mycket mera berättigad, som dylikt betalningssätt redan vore infördt vid alla privata byggnadsarbeten i staden, Byggnadskontoret låtit efter samrådan med Kammarens ordförande, Statsrådet G. v. Christierson, ledande arkitekten vid ofvannämnda bygge, Professorn G. Nyström och dåvarande t. f. Kamreraren vid Drätselkontoret, Magister Timgren underrätta stadens samtliga arbetare att veckoliqvider med dem skulle med det snaraste anordnas.

Med föranledande häraf beslöt Drätselkammaren vid nämnda dag hållet sammanträde inhemta Drätselkontorets utlåtande rörande sättet för genomförande af dylika veckoliqvider äfvensom beträffande andra arbetarenes aflönande tidigare öfverklagade missförhållanden. Och anför till sålunda affordradt yttrande Drätselkontoret bland annat att, om hos privata arbetsgifvare i allmänhet en slik liquidsmetod eger rum, den icke heller erbjuder vidare svårigheter, enär dessa arbetsgifvare ofta nog sysselsätta endast ett fåtal arbetare och det för dem, äfven med afseende å den lifliga omsättning af arbetare de vanligen hafva, kan blifva beqvämt nog att gifva liquid hvarje vecka. Enligt Drätselkontorets förmenande borde staden dock snarare likställas med å orten förefintliga industriella inrättningar, bland hvilka regeln är, att arbetareliquid verkställes endast hvarje fjortonde dag. Önskvärdheten från arbetarenes sida af den föreslagna förändringen anser Drätselkontoret dessutom kunna betvivlas, hvarföre ock en förfrågan hos samtliga stadens arbetare förordas. Omhänderfäendet af ett större belopp på en gång gjorde det nämligen för arbetaren mera möjligt att lägga någon del deraf å sido såsom sparpennig eller att uppköpa en nödvändighetsartikel, hvilken en i mindre poster uppbyren liquid ej skulle tillåta. Härtill komme, att Byggnadskontoret medels särskilda utanordningslappar, som numera hvarje dag inlösas å Drätselkontoret, alltid kan fylla äfven emellan liquiderna

hos arbetaren uppstående tillfälliga penningebehof. Af förnämligast dessa, men äfven vissa andra skäl, såsom af tätare liqvider bland slarfvinga och supiga arbetare förorsakadt större antal fridagar, anser Drätselkontoret införandet af veckoliqvider för arbetarene olämpliga och stridande emot deras eget välförstådda intresse; och borde sådana liqvider redan på dessa grunder icke komma till tillämpning.

Men än mera afråder Drätselkontoret ifrån de föreslagna veckoliqviderna för de svårigheters skull, hvilka deras verkställande skulle förorsaka Kontoret. Arbetareliqviderna för en arbetsstyrka af 700 å 1,000 man, hvilken staden vanligen systerställer året om, kräfva nämligen rätt arbetsdryga förarbeten, på det icke arbetarene till följd af sitt stora antal alltför länge må behöfva vänta på att i tur erhålla liqvid; och det oaktadt taga dessa liqvidsför rättningar, som försiggå efter kl. 6 å 7 e. m., vanligen omkring 2 timmars tid i anspråk. De tillgå sålunda att arbetsfolket samlas å Rådstufvugården och i Rådhusets förstuga och trappor, hvarifrån hvarje särskild byggmästare eller kvartersman i tur hopsamlar sitt folk i Drätselkontorets för rum, såvidt detta kan inrymma dem, samt uppropar i ordningsföljd vid namn hvarje sin arbetare, som då inställer sig vid kassaluckan och der af kassören erhåller en bleckask, innehållande en lapp med uppgift på liqvidens storlek samt motsvarande penningebelopp. Arbetaren tömmer derefter omedelbart asken och konstateras beloppets enlighet med lappen. För de arbetare, hvilka vid uppropet icke äro tillstädes, utskrifvas intyg, som lemnas åt byggmästaren för arbetslaget; och få desse arbetare under följande dagar, efter att hafva hos byggmästaren afhämtat dem tillhöriga intyg, mot desammas aflemnande å Drätselkontoret lyfta sina innestående liqvider. För utskrifvande af de lappar, som insättas i hvarje liqvidask, äfvensom för inläggande af resp. penningebelopp upptages kassörens, eller derest han genom uppbörd eller annat till kassan hörande arbete är förhindrad, yngre bokhållarens jemte ett annat biträdes tid minst hela den dag liqviden skall försiggå. Detta Drätselkontorets dryga arbete skulle nu sjelffallet fördubblas, om liqviderna framdeles skola utbetalas hvarje vecka.

Slutligen framhåller Drätselkontoret en allmänt känd olägenhet vid arbetareliqviderna, såsom de nu äro anordnade, nämligen den att, då stadens arbetare från alla olika arbetsplatser omedelbart efter arbetstidens slut nödgas i sina af arbetet nedsmutsade kläder hopbringas till Drätselkontoret och der i timalt upptaga lokalen jemte andra delar af Rådhuset, i all synnerhet sagda kontors för rum, oaktadt stark ventilering och desinficering, icke kan befrias från den snusklukt, som flere dagar efter hvarje arbetareliqvid kvarstår och obehagligt ger sig tillkänna icke allenast för kontorets egen personal utan ock för den huset besökande allmänheten.

På grund af ofvan framhållna skäl hemställer därför Drätselkontoret, för den händelse ärendet omedelbart skulle afgöras och yttrande af Kamrer Holmberg, som för närvarande åtnjuter semesterledighet, icke kunde afvaktas, huruvida icke Byggnads- och Vattenledningskontoren kunde, i likhet med hvad fallet redan är med Polisinsättningen, Maria sjukhus, Fattigvården samt delvis Brandverket och Folksko-

lorna m. fl. inrättningar, åhvälfvas utdelning af ifrågavarande liqvider, sålunda att de skulle af stadsbyggmästaren och rörmästaren samt möjligen i närvaro af resp. kontors arbetschefer utbetalas helst å de skilda arbetsplatserna och möjligen äfven å stadens materialgård, i hvilket fall behöriga personer borde bemyndigas att å Drättselkontoret utqvittra ifrågakommande belopp.

Oaktadt Drättselkammaren vid ärendets förnyade behandling under sammanträdet den 10 innevarande Augusti visserligen var ense med Drättselkontoret beträffande önskvärdheten af att arbetareliqvidernas förrättande, antingen dessa liqvider förändras till veckoliqvider eller bibehållas såsom fjortondagarsliqvider, flyttas från Rådhuset till såvidt möjligt resp. arbetsplatser ute i staden, emedan härigenom skulle i väsentlig mån undvikas icke allenast den för arbetarene betungande långa väntan vid liqvidsutdelningen och i många fall efter för dagen slutfördt arbete långa vandrigen fram och åter för att lyfta sitt tillgodohafvande, hvilket allt isynnerhet för händelse af veckoliqvider blefve odiöst, utan ock nyss anförda obehag i luftens för flere dagar förskämning uti stora delar af Rådhuset, kunde Drättselkammaren dock ingalunda omfatta Drättselkontorets förslag i syfte att helt och hållet befria kontoret från ifrågavarande liqviders verkställande. På grund af redan för längesedan vunnit erfarenhet, isynnerhet vid statsverkets byggnadsföretag, har med hänsyn till det missbruk, den oredlighet och den frästelse därtill, som vållas genom att samma personer ombetros med utbetalningen af arbetarenes liqvid, hvilka föra dagsverkslistorna, beräkna arbetarenes betingsförtjenst eller tillgodohafvande öfverhufvudtaget, detta liqvideringssätt såsom svårast kontrollerbart helt och hållet förkastats. Och att ens delvis åhvälfva dessa liqvidförrättningar någon af Byggnadskontorets eller Vattenledningskontorets ordinarie ingenjörer kan med hänsyn till deras redan derförutom nog så arbetsdryga sysselsättning samt till det med uppdraget förenade större eller mindre ansvar icke komma i fråga. Då det i hvarje fall rör sig om icke obetydliga penningebelopp, ansåg Drättselkammaren icke heller lämpligt att arbetareliqviderna skulle ombetros något vid de sagde kontoren tillfälligt anställdt biträde, och detta så mycket mindre som cheferne för dessa kontor på det bestämdaste undanbedt sig ifrågavarande uppdrags öfverförande i en eller annan form å kontoren. I och för frågans närmare utredning samt uppgörande af förslag till arbetareliqvidernas ordnande för framtiden beslöt Drättselkammaren därför att tillsätta ett af undertecknade Kammarens vice ordförande Nummelin och sekreterare Tallqvist samt Ingenjörerne Hausen och Idström äfvensom Drättselkontorets tjänstförrättande kamrerare, Kassör Ehrstedt bestående utskott.

Detta utskott föreslår nu, att såsom allmän princip vid arbetareliqvidernas verkställande framdeles måtte fastställas, att de såvidt möjligt förrättas å resp. arbetsplatser och stadens materialgård samt af någon vid Drättselkontoret ordinariter anställd tjänsteman äfvensom tillsvidare försöksvis hvarje vecka för de arbetslag, som sådant åstunda. Med afseende å hvad i saken redan inom Drättselkammaren afhandlats och här ofvan anförts, anser sig utskottet ej vidare behöfva motivera för-

slaget om liquidernas verkställande å arbetsplatserna, men anför i sådant afseende upplysningsvis följande.

För Byggnadskontorets arbetare skulle liquidplatserna inskränka sig till tre, högst fyra, deribland alltid stadens materialgård ingående såsom *en* plats. Det kan nemligen under ingen händelse komma i fråga, att särskild liquid skulle försiggå med hvarje litet, här och der i staden spridt arbetarelag på några man, så mycket mindre som för liquids verkställande ovilkorligen erfordras något rum med väggar och tak t. ex. ett skjul. Sådana mindre arbetslag skulle derföre liquideras å materialgården, som beträffande stadens arbetsplatser öfverhufvudtaget ligger ganska centralt. Här skulle liquiden klarligen kunna försiggå först efter af arbetarene för dagen slutfördt arbete, men å andra liquidplatser under liquiddagens förlopp, dels under rasttimmarna dels äfven under sjelfva arbetstiden, i hvilken intrånget med afseende å det jemförelsevis mindre antalet arbetare det gälde att betala icke blefve nämnvärdt stort. Vattenledningskontorets arbetare åter skulle liquideras å tvenne ställen, å redan nämnda materialgård, der äfven vattenledningens verkstad är belägen, samt i Gammelstaden. Å samma materialgård skulle äfven stadens trädgårdsarbetare erhålla sin liquid.

Enär emellertid alla dessa liquider på särskilda ställen knappast kunna af en person verkställas på samma dag, har utskottet tänkt sig, att tvenne liquidsdagar skulle bestämmas: en för Byggnadskontorets samt en annan för Vattenledningskontorets och Stadsträdgårdsmästarens arbetare. Sedan dessa liquider en gång kommit uti rätter ordning, är det nemligen likgiltigt hvilken veckodag härtill för skilda arbetare blir vald, endast att samma veckodag alltid för dem bibehålles; ty derigenom kommer antalet af de arbetsdagar, för hvilka liquiden alltid måste inestå, att blifva hvarken mindre eller större. Att med ett så stort antal arbetare, som staden använder i sin tjenst, vid de fortlöpande liquiderna kunna utbetala arbetarenes daglön eller förtjenst äfven för den dag, då liquiden försiggår, och närmast föregående dagar ligger, med afseende å behöflig tid för liquidernas uträknande, icke inom möjligheternas område. Härtill har af anförda skäl äfvensom för att lemna Drätselkontoret *en* dag till förberedande af liquidens utbetalning härintills för arbetarene inestått 4 oliquiderade dagar, men har utskottet kommit till det resultat, att denna tid nu kunde förkortas med *en* dag d. v. s. fixeras till 3 dagar, för den händelse ofvan beskrifna liquidsystem ute å arbetsplatserna införes; samt Byggnads- och Vattenledningskontoren iakttaga att liquidlistorna inlemnas till Drätselkontoret senast kl. 2 e. m. dagen före skeende liquid, hvilket förfarande förstnämnde kontor äfven säga sig kunna uppfylla.

Något nytt motiv beträffande den lämpligaste verkställaren af arbetareliquiderna har utskottet icke heller framlagt, men delar utskottet, såsom af dess ofvan framhållna förslag närmare framgår, äfven i detta afseende samma åsigt som Drätselkammaren. Hvad här i sådant syfte tidigare framhållits torde äfven vara tillräckligt vägande. Likvisst har utskottet i hithörande afseende gjort specifikt förslag,



och då redan uti gällande instruktion för stadens Drätselkontor under § 6 mom. d. beträffande yngre stadsbokhållarens tjänsteskyldigheter bestämmes såsom ett åliggande för honom: „att, då kassören af uppörd eller annat förfall är hindrad, verkställa liqvider enligt inkomna arbetslistor“, har det syntts utskottet naturligtast att verkställandet af arbetareliqviderna ute å arbetsplatserna, till hvilka Drätselkontorets kassör, som under tjänstetimmarna ju icke kan aflägsnas från kassaluckan, omöjligen kan utresa, skulle anförtros åt Yngre stadsbokhållaren Paldani mot härför åtnjutande särskild ersättning. Utskottet har ock i sådant syfte vidtalat honom, som mot ett arvode af 1,200 mark per år, under förutsättning af allmänt införande af veckoliqvider, samt mot ersättning enligt räkning af hans härvid hafda resekostnader förklarar sig villig åtaga sig uppdraget.

Att en sådan förändrad anordning af liqvidsättet med stadens arbetare, som utskottet föreslagit, klarligen ej kan aflöpa utan något förökade utgifter för staden har utskottet ej underlåtit att påpeka. Och hvad till först vidkommer ofvansagda arvode åt yngre stadsbokhållaren framhåller utskottet, att det, med afseende derå att detta arvode per liqvidsvecka endast ger en ersättning af något öfver 20 mark och per liqvidsdag blott hälften deraf, icke kan anses oskäligt, så mycket mindre som vid verkställande af dylika liqvider ej obetydlig risk för misräkning föreligger. Då ifrågakommande resekostnader ej kunna uppgå till något synnerligen stort belopp, har utskottet, för undvikande af nya obetydligare budgetsposter, ansett att desamma lämpligast kunde utgå ifrån Drätselkontorets expensemedel, hvilka dock med hänsyn härtill naturligtvis måste något förhöjas. Dessa så att säga direkta utgifter komma emellertid icke att exakt angifva ifrågakommande totalkostnad; ty klart är, att yngre stadsbokhållaren framdeles icke i samma mån som härtills skall kunna anlitas för hvarjehanda å Drätselkontoret förefallande tillfälliga göromål, hvilket åter skulle öka de extra biträdenas antal och för dem betingadt anslag. För Drätselkontorets vidkommande gäller detta, ehuru i mindre grad, äfven för den händelse att veckoliqvider icke skulle införas, men liqviderandet ute å arbetsplatserna komme att kvarstå. För Byggnads- och Vattenledningskontoren ökas deremot utgifterna för extra biträden endast för händelse af öfvergång till veckoliqvider, ty då det är samma eller åtminstone i det närmaste samma arbete vid uträknande af arbetsliqvider ställda å en vecka som vid sådana ställda å fjorton dagar, kommer hithörande arbete vid kontoren endast då att fördubblas, om förstnämnda liqvideringssätt tillämpas. Arbetskraften vid nu berörda kontor är nämligen så i knappaste lag tilltagen, att äfven mindre tillskott i deras åligganden ger sig i förmerade utgifter tillkänna. Uti denna omständighet ligger äfven ett emot veckoliqviders införande i sin mån talande skäl.

På den grund att ett uttryckligt löfte om veckoliqviders införande af Byggnadskontoret gifvits stadens arbetare, såsom här ofvan anförts, och då utskottet äfven försöksvis till viss grad tillstyrkt desamma, har Drätselkammaren trots sig icke kunna undgå att nu genast vidtaga anordnande af sådana på sätt utskottet föreslagit, hvarom Kammaren härmed har äran hos Stadsfullmäktige anmäla. Förslaget om

arbetareliqvidernas verkställande ute på arbetsplatserna har Kammaren så mycket hellre omfattat, som med afseende å den oro, hvilken för närvarande gör sig gällande inom den arbetande klassen i landet, enligt Drätselkammarens förmenande alla verkligen befogade anspråk från arbetarenes sida borde tillgodoses och man härvid hellre borde förekomma än förekommas. Och som en dylik anordning ostridligen är till förmån för arbetarene, hoppas Drätselkammaren, att hvad Stadsfullmäktige ock må besluta i frågan om veckoliqvider, sagda anordning finge blifva för framtiden bestående. Såsom ofvan framhållits fordras härför emellertid ett direkt anslag, för innevarande år beräknadt till 500 mark; och får för den skull Drätselkammaren vördsamt anhålla ej mindre om Stadsfullmäktiges godkännande af de utaf Kammaren nu vidtagna åtgärder beträffande arbetareliqvidernas verkställande än äfven om anvisning å Fullmäktiges dispositionsmedel af nämnda summa till arvode åt yngre stadsbokhållaren Oskar Paldani, äfvensom att vid uppgörande af förslag till nästkommande års utgiftsstat för staden få göra de förslag, som af hithörande dispositioner kunna påkallas.

På Drätselkammarens vägnar:

**Carl Nummelin.**

*Th. Tallqvist.*

*Utskottsbetänkande i fråga om ett vattentorn i sjunde stadsdelen.*

I skrifvelse till Drätselkammaren af den 20 oktober 1898 föreslog Vattenledningskontoret att, till förebyggande eller åtminstone minskande i väsentlig mån af de stora tryckvexlingarna inom rörnätet vid oregelbunden vattenkonsumtion och häraf föranledda störingar samt minskad säkerhet vid inträffade större eldsvådor, arbetena å det vattentorn i sjunde stadsdelen, hvars eventuella uppförande, jemlikt Förstärkte Stadsfullmäktiges den 5 april 1897 fattade beslut, skulle bekostas ur obligationslånet af år 1898, finge under innevarande år påbörjas, och anhöll Kontoret att af det hela, till 252,400 mark beräknade kostnadsförslaget, 190,000 mark måtte i årets budget upptagas.

Jemte det Drätselkammaren till Stadsfullmäktige insände Vattenledningskontorets berörda förslag med dertill hörande ritningar, upptog Kammaren i sitt budgetförslag det äskade anslaget å 190,000 mark, derå Stadsfullmäktige, efter hemställan af budgetutskottet, den 22 december 1898 beslöto:

att öfver Vattenledningskontorets projekt till vattentorn utbedja sig förre chefen för vattenledningskontoret i Stockholm, öfveringenjören A. O. Alrutz' benägna yttrande; samt

att bibehålla det i budgetförslaget upptagna anslaget för arbeten å vattentornet för att eventuelt för ändamålet användas.

Sedan öfveringenjören Alrutz' utlåtande anländt, öfverlemnades detsamma af Stadsfullmäktiges beredningsutskott till Vattenledningskontoret, som i skrifvelse af den 11 sistlidne mars afgaf yttrande med anledning af detsamma. Vid sammanträde den 14 i sistsagda månad uppdrogo derå Fullmäktige till ett af undertecknade bestående utskott att till Fullmäktige inkomma med betänkande i ärendet.

---

Det af Vattenledningskontoret utarbetade vidlyftiga projektet jemte ritningar ingår i Tekniska föreningens Förhandlingar H. 4 för 1897 och har därför icke här reproducerats. Såsom bilaga till betänkandet hafva deremot aftryckts öfver-

ingenjören Alrutz yttrande jemte en dertill hörande ritning, Vattenledningskontorets utlåtande med anledning af sistnämnda yttrande samt ett af utskottet infordradt ytterligare betänkande utaf Kontoret med två dertill hörande kartor.

I afseende å utskottet affordradt utlåtande får utskottet anföra följande:

Det är numera allmänt erkänt att till de viktigaste hygieniska livsvilkoren för en modärn stad hör en riklig tillförsel af godt vatten genom rörledningar, helst med så stort tryck, att vattnet icke allenast kan framdrivas till de högst belägna våningarna, utan äfven att vid eldsvådor en tillräcklig vattenmängd öfverallt genom slangars påskrufning å gatuhydranter kan frampressas öfver de högsta byggnaderna. Dessa vilkor böra sjelffallet, med hänsyn till stadens tillväxt, vara uppfyllda för mer eller mindre lång tid framåt.

Då man vid Helsingfors stads vattenledning undersöker dessa vilkor, kommer man till följande resultat.

#### Vattenuppfordringen.

För vattnets uppfordring från filtren i Gammelstaden finnes ett *turbinpumpverk* med två pumpar, hvilka utan särskilda förberedelser när som helst kunna leverera ända till 350 m<sup>3</sup> vatten i timmen, och derjemte ett *ångpumpverk*, med hvars tillhjälp inom några timmar vattenmängden kan ökas till 700 m<sup>3</sup>.

Då enl. tab. I uti vattenledningsingenjörens i Tekniska Föreningens förhandlingar publicerade förslag till vattentorn inom staden framgår, att intill år 1895 den faktiska vattenuppfordringen för en medelkonsumtion af 4,114 m<sup>3</sup> per dygn varierar mellan 152 och 180 m<sup>3</sup> per timme och således utgör endast omkring hälften af den qvantitet, som turbinpumpverket ensamt kan leverera, nemligen 350 m<sup>3</sup> i timmen, så kunna pumpverken anses vara tillräckliga för en lång tid framåt. (Enligt Vattenledningskontorets berättelse för 1897 var medeluppfordringen i dygnet då 4,517 m<sup>3</sup> och maximi uppfordringen per dygn 6,339 m<sup>3</sup> eller 264,12 m<sup>3</sup> per timme).

Till ofvannämnda normala dygnkonsumtion af 4,114 m<sup>3</sup> tillkommer under stränga vintrar för *frostskydd* en ytterligare förbrukning af c:a 4,100 m<sup>3</sup> per dygn, vid hvilka tillfällen turbin-pumpverkets båda pumpar dygnet om måste hållas i gång. Då maximi timkonsumtionen dervid uppgick till 444 m<sup>3</sup>, måste vid dessa tillfällen vattenborgens förråd mer än vanligt anlitas, nemligen med 709 m<sup>3</sup> per dygn. Men då denna extra vattenåtgång förorsakats af stumt slutande eller för grundt nedlagda gaturör och otillräckligt skyddade servisledningar, så manar denna omständighet sjelffallet till vidtagande af åtgärder för aflägsnande af nämnda, den extra konsumtionen förorsakande ofullkomligheter uti rörnätets konstruktion och anslutningar till konsumenterna.

### Ledningarne.

Vattnets ledning från pumpverket i Gammelstaden sker genom två tryckrör af resp. 350 m/m och 457 m/m diam., af hvilka det förra är framfördt direkte till vattenborgen i Djurgården, men det senare endast till de s. k. Janssonska odlingarna, hvarest det är förenadt med det förstnämnda röret. Det fortsättes sedan med en diameter af 305 m/m parallelt med bibanan till Sörnäs till dess Östra Chausséen uppnås och vidare längs denna, Unions- och Alexandersgatorna, hvarest det i hörnet af Östra Henriksgatan förenar sig med ett 406 m/m från vattenborgen genom Djurgården längs Vestra Chausséen och Östra Henriksgatan ledt hufvudtillförselrör. Från dessa två tillförselrör af första ordningen förgrena sig till de olika stadsdelarna och gatorna gaturören (af andra ordningen) med 203, 153 och 102 m/m diameter, från hvilka slutligen gårdarnas servisledning ar af 153 ända ned till 40 m/m diameter utgå.

Emedan vattenmängden, som ett ledningsrör kan leverera, är beroende af den förefintliga tryckhöjden, skola vi senare undersöka om diametrarna för dessa rör äro tillräckligt stora.

### Vattenborgen.

Den i Djurgården placerade vattenborgen har till ändamål att reglera vattentrycket i ledningarna, att på ofvan antydt sätt under de timmar af dygnet, då konsumtionen är mindre än tillförseln från pumpverket, magasinera öfverskottet, hvilket sedan användes under de timmar, då konsumtionen är större, eller vid möjligen inträffande eldsvådor, och att under reparationer å pumpverket eller ledningar mellan detsamma och borgen förse staden med allt erforderligt vatten.

Vattenborgen inrymmer 2,567 m<sup>3</sup>, hvilken kvantitet för nuvarande konsumtion kan anses fullt tillräcklig trots det att borgen, i enlighet med hvad i vattenledningsingenjörens meromnämnda förslag framhålls, i regeln icke kan anses magasinera mera än 2,000 m<sup>3</sup>.

Denna vattenmängd vore visserligen, i händelse af afbrott uti tillförseln från pumpverket, tillräcklig att förse staden med vatten endast under ett halft dygn, men det dubbla pumpverket och den under större delen af afståndet till vattenborgen dubbla rörledningen erbjuda dock ganska stora garantier mot afbrott i tillförseln.

Om således vattenborgens volym ännu för en tid framåt kan anses vara tillräcklig, så är borgen dock i andra afseenden otillfredsställande, främst derigenom, att densamma, i följd af sydvestra långväggens bristfälliga fundamentering, är otät. Enligt uppgift af vattenledningsingenjören visar detta fel benägenhet att tilltaga och kan enligt hans åsigt icke utan fara för byggnadens bestånd lemnas oafhjelp. Då en grundlig reparation af borgen i antydt afseende kräfvär en tid af flere

veckor, hvarunder staden icke utan risk kan tänkas försedd med vatten direkt från pumpverket, så påkallar denna omständighet derförut uppförande af en annan hög-reservoir och kan i och för sig motivera det af vattenledningsingeniören föreslagna tornet i staden eller ock en utvidgning af vattenborgen. Men om den nu af ett enda rum bestående vattenborgen utvidgades, blefve dermed dessutom den olägenhet afhjelpat, som uppstår, då vattenborgen vid dess periodiskt återkommande rening helt och hållet tömmes och staden under tiden förses med vatten direkt från pumpverket, hvilket tillvägagående innebär icke obetydlig risk, specielt med fästadt afseende å möjligen inträffande eldsvådor.

### Vattnets tryck i rörledningarna.

Det på hvarje bestämdt ställe inom staden i ledningarna förefintliga vattentrycket motsvaras af den verkliga (hydrauliska) tryckhöjden, hvilken är lika med höjdskillnaden mellan ifrågavarande ställe och borgens vattennivå (hydrostatiska tryckhöjden) minus den af vattnets motstånd vid dess rörelse från borgen till stället betingade tryckhöjdsförlusten. Denna förlust är till största delen beroende af vattnets friktionsmotstånd i ledningen och uttryckes till denna del genom formeln

$$h = \lambda \frac{v^2}{2g} \cdot \frac{l}{a} = \xi Q^2 \frac{l}{d^5} \dots\dots\dots 1)$$

der  $Q$  är vattenmängden i sek.,  $l$  ledningens längd och  $d$  dess diameter. Erfarenhetskoefficienten  $\xi$  är mycket varierande och beror af ledningens större eller mindre släthet och andra svårt bestämbara inflytanden. På grund häraf och af andra omständigheter är det uti föreliggande fall förenadt med stora svårigheter att genom beräkning med erforderlig noggrannhet bestämma tryckförlusterna inom ledningsnätet. Vid en utförd vattenledning kan dock den hydrauliska tryckhöjden direkt uppmätas (medels manometer) och genom dess subtraktion från den gifna hydrostatiska tryckhöjden äfven tryckförlusten erhållas. På grund af den sålunda erhållna tryckförlusten kan man sedan med tillhjälp af formeln 1) äfven sluta till samma ställes tryckförluster under andra förhållanden.

Detta förfaringssätt har blifvit använt af vattenledningsingeniören, och äro de genom direkt mätning funna verkliga tryckhöjderna och tryckförlusterna sammanställda i tab. IV uti hans meromnämnda förslag. Af dessa mätningar, utförda år 1897 under den tid af dygnet, då konsumtionen är störst, nemligen kl. 1—2 e. m., framgår, att för flere punkter större delen af tryckförlusten redan uppkommer uti de begge hufvudtillförselrören, nämligen 3,7 m vid ändan af den längs Vestra Chausséen kommande 406 m/m ledningen (försöksnummer 19 hörnet af Henriks- och Alexandersgatorna) och 3,5 m vid ändan af den andra, 305 m/m tillförselledningen (försöksnummer 14 hörnet af Unions- och Alexandersgatorna). Inom sjelfva staden är vid de flesta punkter tryckförlusten antingen icke alls större än dessa (försöksnum:ris. 20, 23, 24, 39, 41, 43, 44) eller högst 1 m större (förs. n:ris

21, 22, 25, 30, 34, 35, 36, 38, 40, 42, 45, 46). Endast vid de i fjerde stadsdelens utkant belägna försöksställena n:ris 26, 27, 28, 29 och 31 äro förlusterna betydligt större, men återstår dock öfverallt en verklig tryckhöjd af 20 å 38 m, hvilka tryckhöjder för den normala maximi timkonsumtionen ännu äro tillräckliga.

För att äfven utröna tryckförhållandena vid en eldsvåda har en brandpost i närheten af hvarje försökspunkt öppnats så mycket, att den utströmmande vattenmängden motsvarar den vattenmassa, som vid släckning af eldsvåda passerar genom en tillkopplad slang, eller ungef. 5 liter i sek. Dervid iakttogs att någon nämnvärd inverkan på tryckförhållandena i rören af första ordningen ej uppstod, men att tryckförlusterna i de mindre rören på de flesta ställen åtminstone fördubblades.

Men då enligt vattenledningsingeniörens förenämnda berättelse för en större eldsvåda, under anlåtande af flere brandposter, en vattenmängd af c:a 250 m<sup>3</sup> i timmen, resp. 70 liter i sekunden, kan anses vara erforderlig, så motsvarar detta (i likhet med fall 1 i tab. V af förslaget) ungefär den dubbla normala maximi-konsumtionen, hvarigenom tryckförlusterna på grund af formeln 1) skulle fyrdubblas. För ofvannämnda försöksnumror 26, 27, 28, 29 och 31 blefve tryckförlusten resp. 26,4 21,2 24,8 34,0, 29,6 m, och återstode endast en tryckhöjd af resp. 0,2 14,1, 7,4, 5,5 och 7,8 m. För den högst belägna försöksnummern (40) inom staden (Kaserng. N:o 18) blefve tryckförlusten 16 m och den återstående tryckhöjden endast 4 m.

Tydligt är, att under sådant förhållande en endast obetydlig ökning i konsumtionen, i följd af befolkningens tilltagande eller för frostskydd, på dessa och andra ställen skulle förorsaka tryckets nedgående till noll, d. v. s. nödigt vatten skulle icke erhållas.

Då, såsom nämnt, detta missförhållande icke eger rum vid de gröfre hufvudrören, så framgår deraf att härutinnan en väsentlig förbättring kunde ernås genom utbyte af de inom staden nedlagda 102 m/m gatrören mot sådana af större diameter. Detta har äfven visat sig vara fallet på de ställen, der ett sådant utbyte under de senare åren redan skett. En ytterligare, väsentlig förbättring kunde upp-nås genom vidtagande af åtgärder till undvikande af vattenkonsumtion för frostskydd.

### Det föreslagna vattentornet.

Äfven under förutsättning af sistnämnda åtgärders genomförande förefunnes likväl derefter ingen utsigt att vid eldsvådor inom staden öfverallt erforderligt tryck kunde påräknas, och har vattenledningsingeniören af denna anledning för tillfällig ökning af trycket samt jemväl med hänsyn till förenämnda erforderliga reparation af vattenborgen och för erhållande af en vattenreserv inom staden af c:a 450 m<sup>3</sup> föreslagit uppförande af ett *vattentorn*, som — då den lämpligaste platsen, Observatorii berget, icke vore för ändamålet disponibel — skulle placeras å

tomten N:o 18 vid Bergmangatan. Höjden af tornets vattenspegel blefve 42 m öfver noll och 22,5 m. ofvanom marken, således 4 m. lägre än vattenborgens, hvilket mått motsvarar tryckförlusten, då tornet nattetid skulle fyllas från borgen.

Ehuru nyttan af en dylik inrättning icke kan bestridas, så vore dock de härigenom med högre tryck disponibla 450 m<sup>3</sup> icke tillräckliga för större eldsvådor, och då någon ökning af trycket för den normala förbrukningen icke heller skulle ernås, vore redan det i kostnadsförslaget uppgifna priset af Fmk 226,500 i jämförelse med nyttan allt för högt för att tornets utförande skulle kunna förordas. Dessutom blefve en dylik byggnad i alla fall vanprydande för staden.

Skulle, för minskning af sistnämnda olägenhet och för ernående af större varaktighet, byggnaden utföras af naturligt stenmaterial med arkitektoniskt tillfredsställande fasad, i enlighet med det genom vattenledningsingeniören härför upprättade förslaget, blefve kostnaden för densamma, med iakttagande af nu gällande enhetspriser, betydligt högre än den beräknade och borde uppskattas till åtminstone 300,000 Fmk, oafsedt tomtens värde och den kapitaliserade aflöningen för en vakt, hvilka poster kunna taxeras till 50,000 Fmk.

### Utvidgning af vattenborgen.

Med undantag af vattentryckets höjning vid eldsvådor kunna det föreslagna vattentornets öfriga ändamål ernås äfven genom en utvidgning af vattenborgen. Vattenledningsingeniören har äfven upprättat ett sådant förslag. Ehuru borgens utrymme, såsom framhållits, är tillräckligt för alla behof under vanliga förhållanden äfven för en längre tid framåt och en det föreslagna vattentornets magasineringsförmåga, 450 m<sup>3</sup>, motsvarande utvidgning således kunde läggas till grund för förslaget, har sådant ej skett, utan borgen af vattenledningsingeniören föreslagits att utvidgas med samma kubikinnehåll, som densamma nu omfattar, nemligen 2,567 m<sup>3</sup>; detta af orsak att kostnaderna för en större volym här ej stiga i samma proportion som vid ett vattentorn och att en för alla möjliga eventualiteter tillräckligt stor vattenborg äfven med fästadt afseende å framtida ökad konsumtion skulle erhållas. Höjas enhetspriserna uti hithörande kostnadsförslag uti erforderlig grad, erhålles en slutsumma af omkring *Fmk 190,000*.

Då således detta alternativ gentemot tornet, förutom fördelen af ett mer än femdubbelt vattenförråd, äfven erbjuder en besparing af åtminstone 160,000 mk, borde man icke tveka att gentemot dessa företräden uppoffra vattentornets fördel af att vid eldsvådor under någon kortare tid erbjuda större tryckhöjd, isynnerhet som med en del af sistnämnda summa, innan i det efterföljande föreslagna åtgärder för ständig ökning af trycket inom hela rörnätet hunnit genomföras, möjligen erforderliga med elementarkraft drifna brandsprutor till nödigt antal kunna anskaffas. Ökas vattenborgens volym icke i den af vattenledningsingeniören föreslagna graden d. v. s. med det dubbla utan exempelvis med 1,500 m<sup>3</sup> — hvilken utvidgning enligt



undertecknades åsigt vore tillräcklig äfven för lång tid framåt — ställer sig förenämnda kalkyl ännu gynnsammare.

### Åtgärder för minskande af tryckförlusterna i rörnätet.

Uti afgifvet utlåtande om vattenledningsingeniörens förslag att, för erhållande af tillfällig ökning af vattentrycket vid släckning af eldsvådor samt för vid nödig remont af vattenborgen erforderlig reservvattenreservoir, uppföra ett vattentorn i staden, anför öfveringeniören Alrutz såsom motförslag nedläggande från hörnet af Vestra Henriks- och Alexandersgatorna, der de båda hufvudtilloppsrören nu förena sig (punkt A å bilagda karta I), af ett rör med 457 m/m diameter, eller två rör med diametrar af resp. 355 och 305 m/m, till Bergmansgatan, med sådan sträckning, som af plankartan I framgår, och beräknas den härigenom uppstående reduktionen af tryckförlusten vid punkterna B och C på Bergmansgatan.

Vid beräkningen utgår öfveringeniören Alrutz från den vattenkonsumtion, som egde rum 1897, och erhåller under denna förutsättning, äfven beträffande reduktion af tryckförlusterna, gynsamma resultat gentemot vattenledningsingeniörens förslag.

Emot öfveringeniören Alrutz förslag anmärker vattenledningsingeniören, enligt undertecknades öfvertygelse med rätta, bl. a. uti sitt den 11 mars innevarande år dagtecknade yttrande, att den vattenkvantitet, som öfveringeniören Alrutz lagt till grund för sina beräkningar, är för liten, emedan icke allenast stundens kraf, utan äfven behovet för någon tid framåt måste tänkas tillgodosedt, samt att öfveringeniören Alrutz aldeles fränsett det andra med tornet afsedda ändamålet, nemligen det att utgöra reservvattenborg.

Vattenledningsingeniören anför vidare att, om konsumtionen tänkes ökad med 50 % mot 1897 års konsumtion, den af öfveringeniören Alrutz till c:a 10 m. beräknade tryckförlusten i hörnet af Bergmans- och Högbergsgatorna skulle ökas till 20 m. (egentl. 21,7 m).

Då emellertid största delen, nemligen 18 m, af denna tryckförlust uppstår å sträckan mellan vattenborgen och hörnet mellan Vestra Henriks- och Alexandersgatorna, kan densamma i väsentlig grad reduceras genom anläggande af ett nytt tillförselrör mellan vattenborgen och staden. Antages diametern för ett sådant rör till 508 m/m, skulle detsamma leverera lika mycket vatten till staden som båda de nu förefintliga tilloppsrören och tryckförlusten vid den antagna, med 50 % ökade konsumtionen reducera sig vid p. A till 4,5 m samt vid hörnet af Högbergs- och Bergmansgatorna till 8,2 m, nemligen under förutsättning af nytt hufvudrör å denna sträcka.

I betraktande af att konsumtionen inom staden år för år tilltar, att stadsplanen är afsedd att utvidgas till området vester om Vestra Chausséen och att konsumtionen således måste förutsättas komma att i väsentlig grad ökas äfven utom

den nuvarande egentliga staden och derigenom tryckförlusten vid p. A ytterligare förstoras, blir anläggandet af ett nytt tillförselrör förr eller senare en oafvislig nödvändighet.

Möjligt är att genom anläggande af detta nya tillförselrör samt utbyte af samtliga 102 m asfalterade, nu till sin diameter betydligt reducerade gaturör mot sådana af större diameter, hvilket utbyte visat sig synnerligen verksamt för reduktion af tryckförlusten, anläggandet af antingen det ena eller båda af de inom staden föreslagna hufvudrörena A—D—B och A—C blefve onödigt. Detta kan emellertid konstateras genom direkta mätningar först sedan förenämnda klena gaturör äro ersatta genom gröfre.

Då, genom att uppföra ett nytt på föreslaget sätt inrättadt vattentorn i staden, tryckförlusten uti rörnätet kunde reduceras endast vid släckning af eldsvådor, erbjuder nedläggandet af, såsom påvisats, äfven för öfrigt behöfliga nya hufvudrör, genom den derigenom uppstående stora reduktionen af tryckförlusterna, odisputabla fördelar gentemot vattentornet.

Kostnaderna för de i det föregående nämnda förbättringarna af rörnätet komme enligt vattenledningsingenjörens uppgift att ställa sig ungefärligen sålunda;

Utbyte af 12 km asfalterade 102 m/m gaturör mot asfalterade af 125—203 m/m diameter, Fmk 200,000.

Två hufvudrör, det ena (A—D—B) med 355 m/m, det andra (A—C) med 305 m/m diameter, Fmk 200,000.

Ett hufvudtilloppsror med 508 m/m diameter från vattenborgen genom området vester om Vestra Chausséen till p. A, Fmk 240,000.

På grund af det anförda hafva undertecknade äran föreslå:

*1:o att frågan om anläggande af ett vattentorn må förfalla;*

*2:o att vattenborgen med snaraste tillbygges;*

*3:o att inom de närmaste åren ännu återstående asfalterade gaturör af 102 m/m diameter utbytas mot asfalterade sådana af större diameter;*

*4:o att så fort ske kan åtgärder för minskandet af vattenkonsumtionen till frostskydd vidtagas genom förenande af stumt slutande ändrar af gaturörledningarna med det öfriga rörnätet, djupare nedföring af rören, der sådant för deras skyddande mot frost är nödvändigt, samt noggrant tillseende att konsumenternas anslutningsledningar utföras så, att de blifva frostfria;*

*5:o att ett nytt tilloppsror (af c:a 508 m/m diameter) från borgen till staden inom en icke alltför aflägsen framtid anlägges i sammanhang med planering af området vester om Vestra Chausséen, samt*

*6:o att om derefter genom direkta mätningar behöf af antingen det ena eller båda af de föreslagna hufvudrörena A—D—B och A—C inom staden konstateras, dessa rör nedläggas.*

Helsingfors den 9 september 1899.

**Edvin Bergroth.**

**Werner Lindberg.**

**M. Strukel.**

---

*Till Stadsfullmäktige.*

Efter erhållet uppdrag att afgifva yttrande öfver ett af ingenjören C. Hausen upprättadt förslag till vattentorn, afsedt att minska nu rådande tryckvexlingar inom vattenledningens rörnät, får undertecknad vördsamt anföra följande:

De stora tryckvexlingarne i rörnätet, hvilka gifva sig tillkänna isynnerhet då vattenledningens brandposter anlitas för eldsläckning, kunna nästan uteslutande tillskrifvas den sparsamhet, som var rådande och måhända nödvändig vid vattenledningens första anläggning. Till följd af densamma hafva rörnätets diametrar blifvit för små och rören för grundt nedlagda, hvarigenom isbildning i ledningarne under svåra vintrar lätt inträffar.

För att förekomma isbildningen måste vattnet ständigt vara i rörelse, och har man därför nödgats låta vattnet onödigt bortrinna. Den sålunda bortrunna vattenmängden har uppgått ända till 30—65 procent af den nyttigt förbrukade kvantiteten, och som tryckförlusten är direkt proportionel mot kvadraten på vattenmängden, inses lätt att tryckvexlingarne kunna vara mycket stora och hafva ett menligt inflytande på vattenledningens effekt vid eldsläckning. De af ingenjören Hausen verkställda tryckmätningarna hafva ock faktiskt ådagalagt detta förhållande, och delar jag fullkomligt hans åsigt, att något måste göras för att afhjälpa nämde olägenhet.

På sätt vattenledningschefen föreslagit, kan den stora tryckförlust, som uppstår, då flera brandposter samtidigt begagnas, ej obetydligt minskas, om ett vattentorn uppföres i stadens södra del; men det begångna omförmälda felet vid vattenledningens första anläggning blefve dermed ej afhjälpt.

Det torde vara uppenbart, att om man fortfarande måste beräkna vattenkonsumtionen cirka dubbelt så stor som den egentligen behöfde vara, måste anläggningskostnaden räknas, om icke fullt i samma proportion, dock nära deråt. Vis-

serligen äro vissa delar af en vattenledning, såsom brandposter, ventiler, administration, lika i båda fallen; men deremot står kostnaden för rörnät, filter, reservoar och pumpvärk i mera direkt proportion till vattenförbrukningens mängd.

Förr eller senare framtvingsas bot mot nu rådande olägenheter af rörnätets för små dimensioner och för grunda läge, och då uppstår frågan, huruvida icke tidpunkten nu vore inne att vidtaga rationela åtgärder mot desamma.

Genom den af vattenledningschefen verkställda utredningen är ådagalagdt, att vattentrycket är för den dagliga och vanliga vattenförbrukningen tillräckligt högt för att alla konsumenter skola erhålla vatten och således endast otillräckligt under eldsvåda och svåra vintrar, då brandposterna måste hållas rinnande. Uppförande af ett vattentorn torde alltså hufvudsakligast afse att förstärka eldsläckningsväsendet. I de nu befintliga hufvudledningarne mellan pumpverken och staden eger kommunen en trygghet, som allmänt anses tillräcklig för att vattenutdelningen skall kunna ske oafbrutet. Visserligen är den ena af dessa mindre effektiv och af mindre tillfredsställande beskaffenhet, en brist som likväl bortfaller, då till följd af stadens tillväxt ny ledning af större diameter måste nedläggas; något som sannolikt inom de närmaste åren kommer att ske.

Vattenledningens båda hufvudledningar med respektive längder 2,926 meter och 4,583 meter och diametrar 406 mm. (16 eng. tum) och 305 mm. (12 eng. tum) motsvara i det närmaste en 2,926 meters ledning af 457 mms (18 eng. tums)

diameter ( $\sqrt[5]{x} = \sqrt[5]{16} + \sqrt[5]{10}$ ), ty enligt nedan stående beräkning åstadkommer en 4,583 meters 305 mm. ledning, som af rostbildning antages minskad till 280 mm. (11 eng. tum), samma effekt som en 2,926 meter lång ledning af 254 mms. diameter (10 eng. tum).

$$x^5 4,583 = 11^5 2,926.$$

$$x = 10 \text{ eng. tum.}$$

Enligt vattenledningens årsberättelse för 1897 uppgick maximiförbrukningen till 6,339 m<sup>3</sup> under ett dygn, och om 6,64 procent af densamma utgör maximiförbrukningen i timmen, blir maximiförbrukningen per sekund  $\frac{0,0664 \times 6339000}{3600} = 117$

liter = 4,47 kft. Tryckförlusten på sträckan mellan reservoaren och staden skulle alltså den 26 september nämnda år, då förbrukningen var 6339 m<sup>3</sup>, kunnat hafva varit:

$$h = \frac{4,47^2 9855 \text{ fot}}{\left(\frac{18''}{2852}\right)^5} = 19,7 \text{ fot} = 5,85 \text{ meter.}$$

Tänker man sig en ny hufvudledning fortsatt t. ex. till hörnet af Högbergsgatan och Bergmansgatan och densamma, som i så fall erhöi en längd af omkring 1200 meter (4042 fot), af 18 eng. tums rör, blifver tryckförlusten på denna sträcka

och vid sistnämnda punkt med 117 liters förbrukning =  $\frac{4,47^2 4042}{10011,24} = 8 \text{ fot} = 2,4 \text{ meter.}$

Tryckförlusten kan naturligtvis under den vanliga förbrukningen ej blifva så stor i slutpunkten af rörnätet, enär maximiförbrukningen, 117 liter, ej derstädes eger rum utan är fördelad utefter hela ledningen. Den kan med all sannolikhet beräknas till en tredjedel eller till  $\frac{2,4}{3} = 0,8$  meter. Exemplet har endast anförts för att visa huru litet tryckförlusten ökas, om rörledningens diameter är tillräckligt stor.

Vid en större eldsvåda inom ett boningshus användes för släckning af densamma sällan flere än fyra vattenstrålar, och om vattentrycket är så effektivt, att elden kan besprutas direkt från brandposterna, kan vattenåtgången för dessa fyra beräknas till 1600 liter i minuten eller 26,6 i sekunden. Tilläggas 26,6 liter till förut antagen maximiförbrukning 117 liter, erhålles 143,6 liter (5,5 kft) och tryckförlusten på sträckan mellan reservoaren och staden till  $h = \frac{5,5^2 \cdot 9855}{10011,24} = 29,84$  fot = i rundt tal 9 meter och vid hörnet af Högbergs- och Bergmansgatorna = 10 meter.

Vattenförbrukningen i och för eldsläckningen under en större eldsvåda hade alltså nämnde 26 september kunnat åstadkomma en *ökad* tryckförlust af 9 — 5,85 = 3,15 meter.

Hur hade förhållandet varit, om vid nämnde dag vattentornet funnits uppfördt?

Högsta vattenytan i det i fråga satta vattentornet är föreslagen att ligga 4 meter under medelvattenytan i den stora vattenborgen och således c:a 7 meter under vattenborgens högsta vattenyta. I närheten af vattentornet skulle vid omförmälde tillfälle trycket alltså ej kunnat vara högre än trycket från vattenborgen minus 7 meter. Den vinst i tryck, man af vattentornet skulle erhållit, hade enligt denna beräkning utgjort omförmälde dag 10 — 7 = 3 meter. Motsvara dessa 3 eller måhända 4 meter i ökad tryck kostnaden för tornet, och kunde ej eldsläckningsväsendet på annat sätt förstärkas, t. ex. genom inköp af en eller två mindre ångsprutor om 6 å 8-hundra liters effekt i minuten?

Mera ekonomiskt synes mig vara att afstå från de få meter i ökad tryck, som erhålles af ett vattentorn, och i stället försätta sjelfva rörnätet i mera tillfredsställande skick, och såsom den första åtgärden på denna väg vill jag föreslå, att från den punkt inom staden, hvarest den större hufvudledningen från vattenborgen nu slutar, utdrages en, helst tvänne ledningar, den ena vester ut i t. ex. Wladimirs-gatan eller annan parallellt med densamma liggande gata och vidare söderut i den gata, i hvilken den projekterade ledningen till tornet skulle utsträckas, och den andra österut till dess den råkar t. ex. Kaserngatan eller annan gata och vidare söderut tills de båda hufvudledningarne råka den befintliga 203 mms ledningen, med hvilken de böra sammanbindas. Hufvudledningarne böra på  $\frac{3}{4}$  af längden hafva en diameter af minst 355 mm. (14 eng. tum), hvarefter diametern kan minskas i förhållande till konsumtionen; dock bör densamma ej understiga 305 mm. (12").

I hvilka gator det lämpar sig bäst och blifver billigast att nedlägga de nya hufvudrören, är jag ej i tillfälle att bedöma. Skulle vederbörande anse mitt förslag antagligt, är vattenledningschefen Hausen bäst i tillfälle att utreda den frågan.

Kostnaden för vattentornet med tillhörande ledning inom detsamma är beräknad till 191,100 Fmk. Jämföres detaljprisen med i Stockholm rådande, öfverensstämma dessa i det närmaste med Stockholms, med undantag af kostnaden för murverket. Inberäknadt stenhuggning är murverket i förslaget upptaget till 86,800 Fmk för 4200 m<sup>3</sup> eller till 20,67 Fmk pr m<sup>3</sup>, alltså betydligt billigare än betan. Försigtigheten torde dock bjuda, att kostnaden för murningen beräknas betydligt högre, och ehuru obekant med förhållandena i Helsingfors vågar jag dock föreslå, att murverkets kostnad ökas med 50 proc. eller i rundt tal till 30 Fmk pr. m<sup>3</sup>. (I Stockholm kan dylikt murverk ej uppföras för billigare pris än 40 Fmk).

Utgående från sistnämnde antagande torde kostnaden för tornet med gatuledning böra beräknas till 230,000 Fmk.

Kostnaden för utsträckning af endast en hufvudledning torde deremot kunna approximativt beräknas till

1,050 m. 457 mms ledning å 60 . . . . .	Fmk	63,000: —
350 m. 355 " " å 45 . . . . .	"	15,750: —
Ventiler m. m. . . . .	"	5,000: —
Bergsprängning . . . . .	"	35,000: —
		<hr/>
	Fmk	118,750: —

hvaremot för två hufvudledningar, motsvarande den föregående i kapacitet

1,200 m. 355 mms ledning å 45 . . . . .	Fmk	54,000: —
400 m. 305 " " å 36 . . . . .	"	14,400: —
1,125 m. 355 " " å 45 . . . . .	"	50,625: —
375 m. 305 " " å 36 . . . . .	"	13,500: —
Ventiler m. m. . . . .	"	7,500: —
Bergsprängning . . . . .	"	60,000: —
		<hr/>
	Fmk	200,025: —

Att ofvanstående kostnadsförslag på grund af bristande kännedom om lokala förhållanden och bergbottens beskaffenhet ej kunna vara annat än approximativa är påtagligt; dock torde beräkningarna kunna anses fullt tillräckligt noggranna för en jämförelse mellan kostnaden för ett vattentorn och den för hufvudledningar.

Då enligt mitt förmenande genom anbringande af en eller helst två hufvudledningar midt igenom staden man på ett mera rationellt sätt afhjälper nu rådande olägenheter af vexlande tryck i rörnätet än medelst uppförande af ett vattentorn, så får jag vördsamt hemställa:

1:o att bestämmande om uppförande af ett vattentorn måtte för närvarande anstå;

2:o att en fullständig, utredning göres, i hvad mån en utvidgning af röret medels en eller två nya hufvudledningar kunde förekomma de stora tryckvexlingarne i röret;

3:o att en jämförande beräkning af såväl tryckförlusten som ock kostnaden mellan de olika alternativen, vattentorn eller utvidgning af röret, måtte göras.

Dessutom får jag föreslå, att, på sätt under senaste åren har skett, ej kleinere rör än af 125 mms diameter användas annat än för biledningar till brandposter, servisledningar och dylika; vidare att ett visst belopp af t. ex. 20 à 30 tusen fmk årligen anslås till omläggning af för grundt lagda ledningar och att samtidigt 102 mms rör utbytas mot andra af minst 125 mms diameter.

Skulle de af mig uttalade åsikter ej vinna gehör och vederbörande fortfarande anse, att ett vattentorn nu bör uppföras, anser jag mig böra uttala nedanstående omdöme om det föreliggande förslaget.

Hvad först beträffar vattenbehållarens rymd bör densamma vara fullt tillräcklig för ändamålet. Äfven är den föreslagna höjdskilnaden mellan vattenborgens vattenyta och tornets välberäknad och tornets plats synnerligen lämplig.

Hvad deremot rörer sjelfva byggnadssättet vill jag föreslå den ändringen, nämligen, att behållaren uppföres af stålplåt i stället för af sten, hvarigenom säkerheten för framtida bestånd blifver större och därjemte byggnadskostnaden betydligt billigare.

En jerncistern, som invändigt förses med 8 à 10 millimeters tjock cementputs, är, kan man säga, bestående för många decennier, sannolikt för längre tid än 100 år. (Efter 30 års tid har man ej förmärkt någon minskning i godstjockleken hos jernet). En sådan cistern tarfvar ej någon målning invändigt utan endast enahanda behandling som en behållare af sten, då den skall rengöras. Inom skeppsbyggeriet har man, som känt är, sedan länge användt cement för att skydda jernet mot rost och funnit detta skyddsmedel motsvara all förväntan. Visserligen har inträffat någon gång, att mindre fräthål upptäckts under cementputsen i fartygsbottnar. Sådant fel har likväl berott derpå, att något luft kvarstannat mellan cementet och jernplåten. Huru lätt skulle det ej blifva att, om ett sådant hål upptäcktes å en plåtcistern, som i motsats till ett fartyg är öfverallt synlig utifrån, reparera en sådan skada för en obetydlig kostnad.

En cistern af stålplåt är onekligen att föredraga framför en behållare af sten, emedan byggnadssättet blifver enklare och i följd deraf det hela mycket billigare. Ehuru jag har räknat med betydligt högre å pris än i det afgifna förslaget upptagna (tegelmur i cementbruk har jag beräknat till 45 Fmk, hvaremot ingenjören Hausen endast upptagit 34 Fmk pr kbm.), ställer sig skilnaden i pris till 42,600 Fmk, till favör för jerncistern.

En bestämd fördel har jerncisternen framför en af granit derutinnan, att den förre kan erhållas fullkomligt tät och att en läcka å densamma lätt kan obser-

veras, hvaremot, om vattnet börjar framsippra genom granitmurverket till den senare, stor svårighet uppstår att utröna hvarest bristfälligheten finnes.

En ytterligare fördel är, att en fritt upplagd cistern mycket lättare kan hållas isfri och med enklare medel (vanliga kaminer) än en behållare af granit.

Något, som ej bör förbigås, är sättet för öppnande af hufvudventilen till vattenbehållaren i tornet, då eldsvåda utbrutit. Det är föreslaget, att ventilen skall öppnas medels elektrisk kraft, men för att detta sätt skall kunna anses något så när tillförlitligt, bör den noggrannaste tillsyn och skötsel vara rådande. Minst 1 å 2 gr. i veckan bör den elektriska motorn afprövas och vid inträffad eldsvåda får ej glömmas, att ventilen skall öppnas, en åtgärd som i liknande fall i farans stund ofta nog blifvit försummad, i synnerhet då det gällt ventiler till brandpostledningar tillhörande enskilde större etablissement, hvilka ventiler varit stängda under vanliga förhållanden, då vattnet, som förbrukats, ledts genom en med vattenmätare försedd mindre ledning. Skall man kunna påräkna verklig nytta af vattentornet vid eldsläckning, i synnerhet under de första och viktigaste minuterna efter det brandkåren anländt till eldstället, bör vakt städse finnas i tornet, hvilken äfven med handkraft kan öppna ventilen. Naturligtvis fordras härför, att brandtelegraf finnes i tornet och att densamma sättes i gång samtidigt med larmapparaten inom brandstationen.

För att kunna påvisa den ekonomiska fördelen hos en plåtcistern har jag uppgjort bilagda ritning och kostnadsförslag till ett vattentorn med cistern af stålplåt. Ritningen till detsamma angifver tornets dimensioner och plåtcisternens godstjocklek. Lämpligast och billigast blifver att uppföra tornet af tegel i cementbruk med yttre beklädnad af granit eller hård sandsten. Äfven kalksten, om den är tät och utan sprickor, är som beklädnadssten användbar. Den yttre beklädnaden af ädlare stenart torde vara nödvändig för att skydda teglet mot den salta hafsluftens skadliga inverkan. Ledningen till tornet och till plåtcisternen bör ej vara af mindre diameter än 305 mm. Från cisternen går ett särskildt rör, som i tornets botten är förenadt med det förra, och äro afstängnings- och klaffventilerna anbringade derstädes för att vara lätt åtkomliga. Inloppsventilen består af ett löst flytande klot, beklädt med gummi, hvilken, då cisternen ej är fylld, hålles nedtryckt af en flotör, å hvilken en stång är fästad. (Sådana ventiler tillverkas af Guest & Chrimes i Rotherham, England).

#### Kostnadsförslag till ett vattentorn af tegel och beklädnadssten med en cistern af stålplåt, rymmande 450 kbm.

900 m <sup>3</sup> planeringsprängning . . . . .	<i>Fmk</i>	4,350
704 m <sup>3</sup> tegelmur i cementbruk å 45 Fmk . . . . .	”	31,680
1,050 m <sup>3</sup> beklädnadssten å 35 Fmk. . . . .	”	36,750



Bjelklag, trappor af trä och tak . . . . .	<i>Fmk.</i> 16,000
Cementputs i cisternen . . . . .	” 2,500
Inre tegelmur till stöd för rörledningar och bjelklag . . . . .	” 1,600
Cistern af stålplåt, vägende 24 ton å 700 Fmk . . . . .	” 16,800
Inredning af bostad för vaktmästare . . . . .	” 8,000
Eldstäder . . . . .	” 1,000
Ställningar, åskledare, ingenjörsarvoden och oförutsedda kostnader C:a 15 procent . . . . .	” 17,020
Rörledningar och ventiler inom tornet . . . . .	” 12,800
	Summa <i>Fmk.</i> 148,500

Kostnaden ställer sig altså 191,100—148,500 = 42,600 Fmk billigare än ett torn med behållare af sten.

På grund af hvad ofvan anförts torde den verkliga skilnaden i kostnaden blifva icke obetydligt större.

Jag tvekar så mycket mindre att tillstyrka användande af stålplåt-cistern som jag haft tillfälle att i Sverige uppföra 6 jerncisterner, hvaraf 2 af plåt och de öfriga af gjutjern, och som man numera allmänt i Europa använder sådant byggnadssätt.

Härjämte får jag öfverlemna konstruktionsberäkningar för tornet och plåt-cisternen \*).

Façadritning till tornet har jag ansett mig böra utelemna, då ovisst är om tornet kommer att nu uppföras, och kostnaden för densamma således kan inbesparas.

Att det af mig föreslagna tornet kan få ett ur arkitektsynpunkt tilltalande utseende bör ej betviflas, och önskar man förena nyttan af vattentornet med fördelen af ett utsigtstorn, finnes intet hinder för att, på sätt flerstädes blifvit utfördt, anbringa en spiraltrappa i en tät plåt-cylinder inuti cisternen till tornets tak. Tornets dimensioner, längd och bredd samt dess 8 kantiga form äro en borgen för att detsamma ej får en skorstens form eller utseende.

### Belastning och relativ påkänning vid beräkning af vattentornets dimensioner.

#### *Belastning.*

205 m <sup>3</sup> murverk af granit å 2,500 . . . . .	512,500 kg.
750 ” ” ” tegel å 1,800 . . . . .	1,350,000 ”
456 ” vatten . . . . .	456,000 ”

\*) Dessa senare konstruktionsberäkningar hafva icke aftryckts.

220 m <sup>2</sup> tak å 200 . . . . .	44,000 kg.
165 „ golf å 300 . . . . .	49,500 „
Cisternens vigt . . . . .	24,000 „
Diverse . . . . .	12,000 „
	2,448,000 kg.

$$\begin{aligned} & \textit{Relativ påkänning} \\ = & \frac{2,448,000}{420,000} = 5,78 \text{ kg. pr cm}^2 \end{aligned}$$

### Beräkning för stålplåt-cisternen.

Se bilagda beräkning af konstruktören Carl Frænell.  
Stockholm den 25 Februari 1899.

A. O. Alrutz.

HELSINGFORS STADS  
VATTENLEDNINGSKONTOR.

Helsingfors,  
den 11 Mars 1899.  
N:o 58.

*Till Stadsfullmäktiges i Helsingfors beredningsutskott.*

Det af beredningsutskottet i remiss af den 7 dennes affordrade utlåtande öfver byggnadschefens i Stockholm, öfveringenjören A. O. Alrutz yttrande beträffande vattenledningskontorets förslag till uppförande af ett vattentorn härstädes har kontoret härmed äran afgifva:

Ifrågavarande yttrande innehåller i hufvudsak, att vattentornet, som förmenas vara afsedt endast att minska nu rådande tryckvexlingar inom rörnätet, i detta hänseende fördelaktigare kunde ersättas med nedläggandet af nya större rörledningar inom staden, i stället för de från vattenledningens första anläggning härstammande, samt att, därest vederbörande ändock skulle besluta uppförandet af ett vattentorn, detta enligt det system, som för dessa byggnadsverk är det vanligaste, borde byggas af med ädelt stenslag reveteradt tegel och att själfva vattenbehållaren borde göras af stålplåt, hvarigenom vattentornet blefve dels hållbarare, dels billigare än enligt kontorets förslag, utan att fordringen på ett tilltalande yttre förbisåges. Däremot erkännes, att behofvet af ett större tryck i rören blifvit genom kontorets undersökningar utredt, att platsen för tornet är väl vald och att cisternens föreslagna höjd öfver hafsytan samt kubikinnehåll äro lämpliga.

Såsom första anmärkning måste kontoret härvid framhålla, att vattentornet, såsom ur förslaget framgår, ingalunda afser endast att minska tryckvexlingarna i rören, utan att därjämte öka den vid rörbrott och eldsläckning tillgängliga vattenreserven med 450 m<sup>3</sup> eller c:a 20 % af den nuvarande och att möjliggöra en grundlig reparation af den nuvarande vattenborgen. Ingendera af dessa fördelar är af så obetydlig beskaffenhet, att den utan vidare kan negligeras, och särskildt den senare har i kontorets förslag blifvit utförligt behandlad. Härutöfver anhåller kontoret att ytterligare få fästa uppmärksamheten vid följande omständigheter.

När staden år 1883 öfvertog skötseln af vattenledningen, ett verk af bolaget Neptun, så förefans i borgen längs icke fullt hälften af dess sydvestra långvägg en bottenspricka, som någon tid därefter, sedan borgen dagligen blifvit fylld till sitt hela djup, plötsligt utsträckte sig till nästan hela långväggen. Under de senare åren har den utvidgat sig ända till hörnen, och hafva därjämte nya sprickor på inre sidan af samma vägg begynt visa sig någon meter öfver bottnet, hvilket alt är ett säkert tecken till, att nämnda vägg befinner sig i om än svag rörelse. Med ledning af hvad kontoret inhemtat af bolaget Neptuns arbeten å de äldre filtrerna, hvilkas omfattningsmurar äro sämre utförda än de af kontoret sedermera byggda gärdsgårdarna i Gammelstaden, kan orsaken till vattenborgens bristande soliditet endast vara en, näml. dåligt utförande af den under nämnda långvägg befintliga grunden, föranledd närmast af hushållning med cementbruk. En eventuell reparation af borgen — och en sådan kan icke uppskjutas i oändlighet, såvida man vill förebygga en ytterst obehaglig katastrof — måste därför i främsta rummet omfatta den 3 m breda och mer än 30 m långa sydvestra grundmuren och kan utföras endast när borgen är tömd samt kräfver åtminstone några veckors tid. I afsaknad af en andra reservoir vore den enda utvägen härvid att under hela reparationstiden hålla pumpverken i full gång, så att rören under alla omständigheter vore fyllda, samt att till förebyggande af deras söndersprängning sörja för det öfverflödiga vattnets aflopp genom en säkerhetsventill e. d., men denna utväg är rätt riskabel såtillvida, som hela staden utan möjlighet af föregående under rättelse komme att sakna vatten, om t. ex. ångpumpverket måste stadnas för reparation af någon mindre defekt (turbinpumpverket förmår näml. icke utan vattenborgens tillhjälp tillgodose maximala timförbrukningen) eller om läckor uppstode å förbindningsrören emellan pumpverket och staden, främst inom själva pumpstationen. Vore däremot vattentornet uppfördt före reparationen af vattenborgen så funnes städse en vattenmängd af 450 m<sup>3</sup> disponibel, som i värsta fall kunde genom behållarens afstängning reserveras för eldsläckningsbehof, tilldess att felen å pumpar eller rör blifvit afhjälpta. Därutöfver skulle vattentornet såsom i förslaget framhållits, tjänstgöra som reservoir vid de tillfällen då vattenborgen tömme i och för rengöring, hvilket allt öfveringeniören Alritz med tystnad förbigått.

Vidkommande en förstoring af hufvudrören inom den egentliga staden, så har öfveringeniören beräknat, att genom nedläggning af ett 457 mm rör till hör-

net af Högbärags- och Bergmansgatorna ett tryck kunde vinnas, som med endast 3 å 4 meter understege det, som vattentornet medförde. Resultatet af beräkningen beror dock på vissa antaganden, om hvilkas riktighet kontoret icke kan i allo förena sig. Sålunda förutsättas till förenkling af beräkningen de båda till staden från vattenborgen ledande rören ersatta med endast ett, hvars diameter beräknats till 457 mm, men saken är icke så alldeles enkel, så länge man icke vet, huru mycket vatten vardera af dessa rör under olika förhållanden afleder, hvilket åter endast medelst vattenmätare tillförlitligt kunde bestämmas. Inclusive motståndet i den tänkta ledningen utom staden vore hela tryckförlusten i hörnet af ofvannämnda gator 10 meter, under förutsättning af en maximalförbrukning af 117 sl. med tillägg af 26,6 sl. för eldsläckning. Godkännes äfven denna beräkning, så kan dock med fog anmärkas, att en konsumtion af 117 sl. redan under nuvarande förhållanden förekommer, men att vattentornet skall tillgodose äfven framtidens behof. Antages en ökning af konsumtionen med endast 50 %, hvilket icke kan töfva synnerligt länge, så blifver maximalförbrukningen 175 sl. och incl. eldsläckning 201,6 sl. Tryckförlusten blefve då 10 gånger förhållandet emellan  $201,6^2$  och  $143,6^2$  eller i det närmaste 20 meter, hvadan vattentornet medförde en tryckstegring af 13 å 14 meter, äfven om ett kostsamt rör af 457 mm blefve nedlagt enligt öfveringeniör Alrutz förslag. För de nu befintliga rören och en tilltagande förbrukning blefve skilnaden ännu betydligt större.

I enlighet med ofvanstående, samt då anläggningen af s. k. motreservoirer är ett ofta användt, tillförlitligare och billigare medel, att utjämna tryckvexlingar, än kolossala rörledningar, får kontoret i princip vördsamt vidhålla sitt förslag till uppförande af ett vattentorn.

Vidkommande materialet för vattentornet och dess konstruktionssätt så öfverensstämma öfveringeniören Alrutz och kontoret endast såtillvida, att fasaden borde framställas af ädelt stenslag, hvarmed i detta speciella fall blott kan menas granit, hvaremot de resp. förslagen i allt öfrigt afvika från hvarandra. Kontoret utber sig därför att ytterligare få framställa de ledande synpunkterna för sitt förslag.

Tornets höjd förhåller sig till dess bredd, resp. dess diameter, ungefär som 2:1 och en byggnad med sådana proportioner ter sig, om den utföres i cylindrisk eller därmed besläktad åttkantig form, tryckt och klumpig, hvilket icke är fallet med en fyrkantig byggnad af samma dimensioner, måhända därför att ögat mera vant sig vid den sednare formen. I följd af att behållaren enligt kontorets förslag uppföres på hvalf, erhåller tornet dessutom en bred pyramidalisk bas, som bryter den rektangulära formens stelhet och gifver byggnaden uttrycket af kraft och soliditet. En cylindrisk eller åttkantig byggnad af förut nämnda proportioner kommer däremot, äfven om den genom ornering kunde göras tilltalande på ritningen eller sedd på nära håll, att på afstånd icke taga sig bra ut, helst höjden skenbart minskas i följd af perspektivet och tornets delvisa undanskymmande af de stenslag, som i framtiden antagligen komme att uppföras omkring dess fot, samt sålunda att

förete en mycket ringa likhet med det smäckra vattentornet i Stockholm, hvaraf öfveringeniören Alrutz bifogat fotografi \*) och hvars höjd förhåller sig till diametern som 4 : 1.

Vidkommande sedan den relativa hållbarheten af stål och granitmurverk kan väl endast en mening vara rådande, näml. till favör för det sednare, och måste öfveringeniören Alrutz yttrande i motsatt riktning fattas sålunda, att en tät metallbehållare är lättare att framställa än en tät granitreservoir, hvarom kontoret är fullkomligt ense. Men härifrån är ett långt steg till påståendet om det sednare konstruktionssättets omöjlighet och ett exempel på motsatsen är just vattenborgen i Djurgården, hvars tre, direkt på bärget hvilande murar under sitt tjugutreåriga bestånd varit fullkomligt täta, icke ens visat spår af yttre fukt och icke tarfvat remont för en pennis värde. Den föreslagna behållaren erhåller icke allenast tjockare murar, än vattenborgen, utan blifver därjämte, då malplacerade sparsamhetskänslor icke numera äro gällande, bättre utförd, hvadan en varaktig täthet icke behöfver betvivlas. Själfallet kan denna med hänsyn till byggnadens oundvikliga sättning vinnas endast genom att anbringa tätningsmedlen, bestående af i handeln förekommande asfaltskifvor, hvilkas skarfvar sammansmältas, och ofvanpå dessa skifvor ett lager cementbruk, först en tid efter murarnas uppförande, och vore det i värsta fall icke någon svårighet, att efter något år anbringa ytterligare ett sådant öfverdrag, när sättningarna definitivt upphört.

Att järncisterner äro vida vanligare, än reservoirer med hvälfda bottnar, har af såväl öfveringeniören som af kontoret framhållits, men är detta icke något skäl att utdöma de sednare, hvilka antagligen på giltiga grunder föredragits i några städer, t. ex. Paris och Orléans. I detta sammanhang vill kontoret framhålla, att i landets tekniska press under de sednaste åren yrkats på användning af sten till brobyggnadsändamål i st. f. det härintills vanliga järnet och att kontoret således icke står ensamt i sin åsikt beträffande det förra materialets företräden af varaktighet, pålitlighet och små eller inga remontkostnader.

Om den af kontoret förordade fyrkantiga formen på byggnaden bibehålles, måste denna göras onödigtvis stor, därest den skall inrymma en rund cistern. Göres åter cisternen fyrkantig, så erhåller denna gröfre dimensioner än enligt öfveringeniör Alrutz förslag och bortfaller fördelen af ett fritt bärande botten.

Den föreslagna tjockleken af cisternplåtarna, resp. 6, 7, 8 och 9 mm, förutsätter ett orubbligt förtroende till fuktigt cementbruk som skydd mot rost. Under hvilka förhållanden och för huru lång tid detta skydd äger rum är dock icke fullt konstateradt, däremot är granitens varaktighet under seklers lopp höjd öfver alla tvifvel.

Öfveringeniören Alrutz anmärkning, att de af kontoret antagna enhetsprisen vore för låga, får kontoret bemöta därmed, att kostnadsförslaget vidkommande

---

\*) Icke aftryckt.

granitarbetena upprättats i samråd med härvarande byggmästare och entreprenörer, samt att kontoret vidkommande öfriga arbeten haft sin egen erfarenhet att bygga på.

Beträffande det af öfveringenjören Alrutz upprättade kostnadsförslaget nödgas kontoret däremot anmärka, att grundmurarna äro utelämnade, samt att ytan af beklädnadsstenen är beräknad för en slät cylindermantel utan några som helst lister, pilastrar, fönsterinfattningar o. d. Likväl betvivlar kontoret icke att öfveringenjörens förslag ställer sig något billigare i utförandet än kontorets.

Några mindre betydande af öfveringenjören Alrutz framhållna omständigheter må ytterligare belysas. Så säges, att vattentornet enligt hans förslag lätteligen kan apteras till utsiktstorn. Ännu lättare är detta fallet enligt kontorets förslag, då taket endast behöfver gifvas en plan form i st. f. den pyramidformiga. För öfrigt finnes redan en gång omkring taket och en liten plattform ofvanpå detta i förslaget.

Den elektriska motorn för brandkranens öppnande från brandtornet anser öfveringenjören Alrutz för olämplig, då den förmenas vara opålitlig samt dess öppnande kan glömmas, och vill hafva den ersatt med en brandtelegraf. Det synes kontoret, som en glömska att signalera medels denna sednare icke heller vore utsluten och att dess evärdeliga funktion utan afprofning och eftersyn också vore tvifvel underkastad. Kontoret anser, att den telefon, hvarmed vakten själfallet måste förse, gör samma tjänst som telegrafen, men att det vore till gagn, att härutöfver en annan inrättning funnes för kranens direkta öppnande från brandtornet. För öfrigt vitsordas den af kontoret föreslagna inrättningen af en härvarande specialist i elektroteknik såsom minst lika pålitlig som en ångmaskin.

Att vattnet i en metalleistern med enklare medel kan uppvärmas än i en stenreservoir, förenar kontoret sig om. Dock kan det icke betraktas som afgjordt, om det als behöfver direkt värmas, eller om icke vanlig uppvärmning af byggnadens luftrum i tillräcklig grad skulle öfverföras till murar och specielt reservoires botten, hvilka i följd af sin tjocklek bilda ansenliga värmemagasin. Denna fråga kan endast efter byggnadens uppförande besvaras, men spelar ingen afgörande roll.

Ledningen till tornet är i enlighet med kontorets förslag af 305 mm diameter, såsom öfveringenjören Alrutz anser önskvärdt.

Klaff- och simmareventilernas lämpligaste konstruktion skall kontoret i sinom tid taga i samvetsgrant öfvervägande.

Beträffande slutligen den af öfveringenjören Alrutz föreslagna systematiska omläggningen af rörnätet, så har en sådan pågått under de 2 sednaste åren och anslag för samma ändamål finnes i årets budget. Kontoret har i detta afseende sträfvat, att utan altför kännbara ingrepp i vattenledningens ekonomi i främsta rummet aflägsna de af Neptun nedlagda 102 mm oasfalterade rören, hvilka i följd af rostafgringar vålla de största tryckförlusterna, och skall icke förfela, att äfven framdeles behålla rörnätets förbättring i sikte. En väsentlig sådan kommer att ske, så snart det i följd af Tölöområdets reglering blifver möjligt att till trakterna å

Kampen leda ett nytt större rör från det under V. Chausséen nedlagda. Vattenledningens rörnät är för öfrigt, oafsedt några lokala missförhållanden, i sin helhet icke underlägset många andra större städers. Tagas näml. endast de rör, som äro afsedda för brandpostservisen, i betraktande, så utgör deras medeldiameter c:a 184 mm, hvaremot medeldiametern t. ex. af Stockholms rörnät enligt vattenledningschefens årsberättelse för 1897 utgör endast 179,6 mm. Folkmängden i den sednare staden öfverstiger som bekant den förras med c:a 200,000 personer.

De remissen åtföljande handlingarna har kontoret äran härmed återställa. Som ofvan.

C. Hausen.

HELSINGFORS STADS  
VATTENLEDNINGSKONTOR,

den 1 Juli 1899.

N:o 105.

På begäran af det utskott, som af Stadsfullmäktige erhållit i uppdrag att granska kontorets förslag till vattentorn, hafva nedanstående beräkningar af vattentäckningar och tryckförluster under olika förhållanden blifvit uppgjorda. Ehuru det ligger i sakens natur, att de icke kunna vara annat än approximativa, hufvudsakligast emedan proportionen emellan vattenförbrukningen inom och utom staden samt i de särskilda stadsdelarna, hvilken i det följande upptagits i enlighet med kontorets årsberättelser, icke är konstant, utan i framtiden kan undergå väsentliga förändringar, torde de dock, då grundantagandena för alla alternativ äro desamma, vara af nytta för en jämförelse af de olika projektens inbördes företräden och nackdelar. För samma ändamål bifogas äfven några kostnadsberäkningar.

### I.

(Se plan I.)

Beräkning af tryckförluster enligt öfveringeniör Alrutz förslag.

Sek. L. Meter.

Den 15 september 1896 var totala dygnkonsumtionen i Helsingfors 4,500 m<sup>3</sup>. Afdrages härifrån konsumtionen utom tullarna med 17 %, återstår för den egentliga staden 3,735 m<sup>3</sup>. Största timkonsumtionen kl. 12—1 på dagen utgör 6,64 % af dygnkonsumtionen = 248 m<sup>3</sup> = . . . . . 69

Transport 69

	Transport	Sek. L.	Meter.
Tryckförlusten i brandposten vid Gasverket mättes samma dag och timme med manometer och utgjorde . . . . .		69	<u>4,2*</u>
För en mot 1897 års med 50 % ökad folkmängd blefve under maximalförbrukning och samtidig eldsläckning den erforderliga vattenmängden (se kontorets svar på öfveringeniör Alrutz utlåtande) 175 sl. + 26,6 sek. l. = . . . . .		201,6	
Afdrages ifrån den förra summan, i anseende till att stadens utvidgning hufvudsakligast försiggår utom tullarna, 34 % eller 59,5 sl, så återstår för den egentliga staden 115,5 + 26,6 sl = . . . . .		142,1	
Tryckförlusten vid Gasverket finnes då af proportionen $4,2 : 69^2 = x : 142,1^2$ ; $x = \infty$ . . . . .			18
(Räknadt på ofvanstående sätt, blir tryckförlusten mindre, än om vid förbrukningen utom staden intet afseende fästes; den uppginge då till c:a 25 m.)			
Vid A delar sig tilloppsledningen enligt öfveringeniör Alrutz förslag i två grenar af ungefär samma längd och diameter. De böra således kunna afleda ungefär samma vattenmängd. Af förut beräknade 115,5 sl. går ingenting till I och II stadsdelarna; förbrukningen i den förra är c:a 14, i den senare c:a 23 % af hela konsumtionen inom staden, in summa 37 % af 115,5. De båda nya tilloppsrören böra alltså tillsammans transportera $115,5 \times 0,63 = 72,7$ sl. Läggas härtill 26,6 sl. för eldsläckning, utgör summan 99,3 sl. eller för hvardera röret $\infty$ . . . . .			50
Tryckförlusten emellan A och B beräknas på följande sätt. I st. f. rörens ursprungliga diameter 355 och 305 mm insättes den genom framtida rost och slammaflagringar minskade af 325 och 275 mm.			
Tryckförlusten för $Q = 50$ , $D = 0,325$ utgör pr m. $0,0017^{**}$ m.			
” ” $Q = 50$ , $D = 0,275$ ” ” ” $0,0042$			
Längderna utgöra resp. 1,200 och 400 m, alltså tryckförlusten i 355 mm röret $1,200 \times 0,0017 =$ . . . . .			2,04
och i 325 mm röret $400 \times 0,0042 =$ . . . . .			<u>1,70</u>
	Summa tryckförlust		<u>3,7 ***)</u>
			21,7

Vid C bör tryckförlusten enligt ofvan gjorda antaganden blifva densamma som vid B.

\*) Den i tabell IV af kontorets förslag uppgifna siffran 3,2 m. är medeltalet för tryckförlusten under hela dygnet.

\*\*) Enligt Darcys formel.

\*\*\*) Detta värde kan något minskas, enär icke hela aftappningen sker på ett ställe, men då tryckförlusten själf är liten, kan differensen ej heller blifva betydande.



Ofvanstående beräkningar utvisa, att tryckförlusten i ogynsammaste fall uppgår till 21,7 och i gynsammaste fall till 18,0 m.

II.

(Se plan II.)

Beräkning af tryckförluster enligt kontorets förslag.

	Sek. L.	Meter.
Medelvattenståndet i vattenborgen . . . . .	= +	46,05
d:o i tornet . . . . .	= +	<u>40,25</u>
Tryckförlust		5,8

Liksom punkterna B och C äro de oförmånligaste för öfveringeniör Alrutz förslag, är punkten A den svagaste i kontorets förslag, då vägen från vattentornet dit är längst. Förbindelsen sker medels till största delen 203 mm rör (som antages = 175 mm), samt medels 305 (275 mm) rör.

Emedan vattentornet skall leverera det för eldsläckning nödiga vattnet, behöfva rören från vattenborgen vid A transportera endast 115,5 sl. (se I) . . . . . 115,5  
 och om tryckförlusten vid A under sådant förhållande sättes =  $x$ , så är  $4,2 : 69^2 = x : 115,5^2$   $x = 11,7$

Vid eldsvåda öppnas förbindelsen med vattentornet längs sträckan E D C B A och längs sträckan E D F G H I B A och vattentornet levererar då det för eldsläckning nödiga vattnet 26,6 sl. Emedan de båda ofvannämnda rörsträckningarna hafva väsentligt olika längd, men totala tryckförlusten emellan E och A måste vara densamma för hvardera röret, i händelse hela aftappningen antages ske vid A, måste de afleda olika vattenmängder, hvilka beräknas \*) för den förra sträckan till  $\infty 15,3$ , för den senare till  $\infty 11,3$  sl, summa 26,6  
 Tryckförlusten blefve då emellan E och A (i hvardera röret) . . 5,9 \*\*)  
 Summa tryckförlust 11,7

Af ofvanstående utredning framgår tillika skilnaden i verkningssättet emellan ett vattentorn och anläggningen af större rör inom staden. I det förra fallet befrias näml. tilloppsrören emellan staden och vattenborgen från transporten af den för eldsläckning nödiga vattenmängden, i det sednare fallet däremot icke.

Enligt öfveringeniör Alrutz förslag var största tryckförlusten 21,7 m, altså enl. kontorets förslag 10 m mindre. I närheten af vattentornet minskas den till

\*)  $l Q^2 = l_1 Q_1^2$

$Q + Q = 26,6$

$l = 1250$  m,  $l_1 = 2650$  m.

\*\*\*) Angående konsumtionens fördelning på rörets hela längd gäller motsvarande anmärkning under I.

c:a 5,8 (skilnaden emellan vattenspeglarna i vattenborgen och tornet) enl. öfveringeniör Alrutz förslag åter var tryckförlusten i gynsammaste fall 18,0 m.

Med hänsyn till en med 50 % ökad folkmängd måste kontoret hålla för, att dess förslag är rationellare, såtillvida, att det utom fördelen af en ökad vattenreserv medför en ökning af trycket utöfver öfveringeniör Alrutz projekt af minst 10 m samt tillika bereder möjlighet för vattenborgens reparation. Såsom en svag punkt hos det sednare förslaget måste ännu påpekas, att det icke i minsta mån tillgodoser I och II stadsdelarna, utan tvärtom minskar trycket i dessa, då det bereder vattnet lättare aflopp till de södra stadsdelarna, hvilket kommer att visa sig i samma mån som dessa blifva fullt bebygda. Det borde därför kompletteras med ett nytt tillförselrör äfven för I och II stadsdelarna.

### III.

(Se plan I.)

Beräkning af tryckförluster, om två nya tillförselrör anläggas enligt öfveringeniör Alrutz förslag och därjämte ett nytt tilloppsror anlägges från vattenborgen till punkten A.

	Sek. L.	Meter.
Konsumtion vid A (Se I) . . . . .	142,1	
Om det nya röret från borgen gifves 508 mm diameter, levererar det lika mycket vatten som de båda nuvarande af 406 och 305 mm diameter tillsammans. Tryckförlusten vid A blir då $\frac{1}{4}$ af den under I beräknade 18 m eller . . . . .		4,5
Emellan A och B har i I beräknats . . . . .		<u>3,7</u>
Summa tryckförlust		8,2

Hvad kostnaderna för utförandet af de olika alternativen vidkommer, så uppgå de ungefär till följande belopp:

	<i>Smf.</i>	<i>ni.</i>
I. Två nya tilloppsledningar (enligt öfveringeniör Alrutz beräkning)	<u>200,025:—</u>	
II. Vattentorn jämte nya hufvudledningar, enligt öfveringeniör Alrutz förslag 209,600:—, enligt kontorets förslag 252,200:—, enligt utskottets beräkning. . . . .		<u>300,000:—</u>

### III.

Den kortaste längden för en rörledning från vattenborgen till punkten A (plan I) näml. jämlöpande med den nuvarande tilloppsled-

ningen genom Djurgården och längs V. Chausséen, (hvilken sträckning dock icke är att förorda, då det nya röret borde ledas genom trakter, hvilka icke redan äro försedda med vattenledning) utgör 2,900 m. Ett 508 mm rör kostar incl. gräfnig och nedläggning 65 mark per meter, lägges härtill 21,500 mark för bärgsprängning, stiga kostnaderna till 210,000 mark. För eventuelt ökad längd och bärgsprängning borde reserveras 30,000 mark, hvadan totalbeloppet utgör . . . 240,000: —  
 Härtill kostnaderna enligt I . . . . . 200,025: —  
 Summa 440,025: —

Ytterligare ett alternativ tänkbart näml.

#### IV.

Uppförandet af ett vattentorn incl. de därjämte af kontoret föreslagna nya hufvudrören, enligt utskottets beräkning . . . . . 375,000: —  
 Ny tilloppsledning från vattenborgen till A (plan II). Enligt beräkning II behöfde detta rör jämte de befintliga transportera endast 115,5 sek. l., kan altså vara mindre än enligt III, då rören skulle transportera 142,1 sek. l. Ett rör af 355 mm diameter motsvarar ändamålet och kostar 45 mark pr meter. För en längd af 2,900 meter och incl. bergsprängning för 14,500 mark stiger beloppet till 145,000 mark; reserveras för eventuelt ökad längd och bärgsprängning 25,000 mark, så utgör hela kostnaden . . . . . 180,000: —  
 Summa 555,000: —

Helsingfors stads vattenledningskontor den 1 Juli 1899.

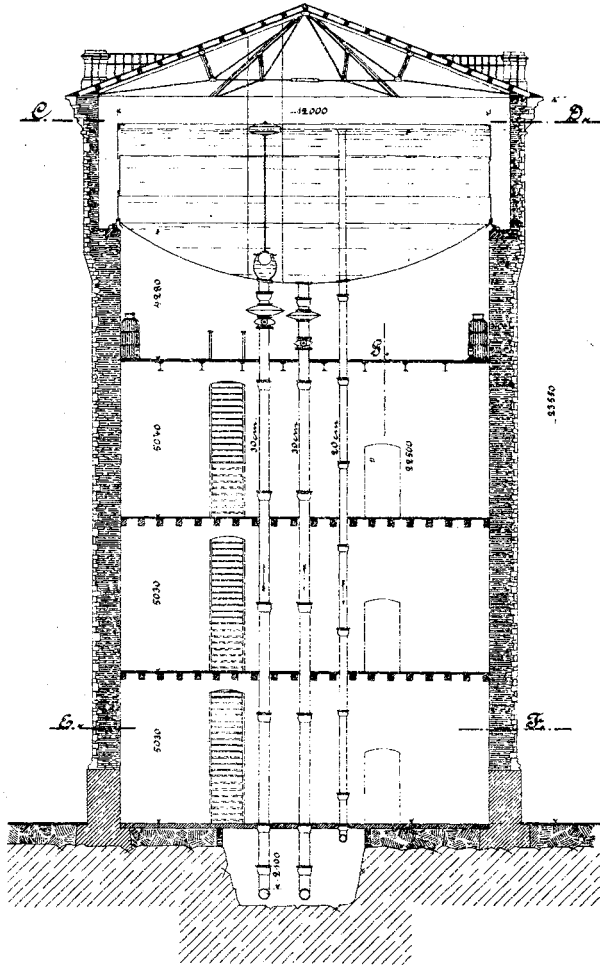
C. Hausen.



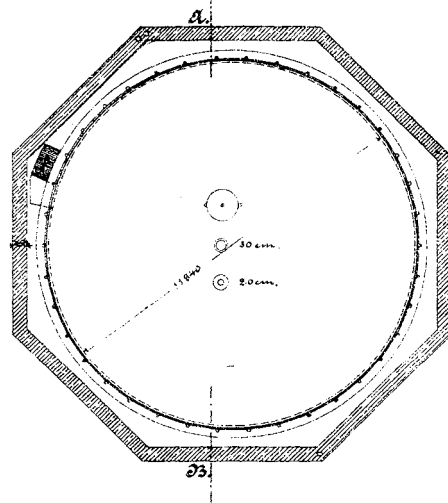
Förslag till vattentorn med cistern af stålplåt

för Helsingfors vattenledning.

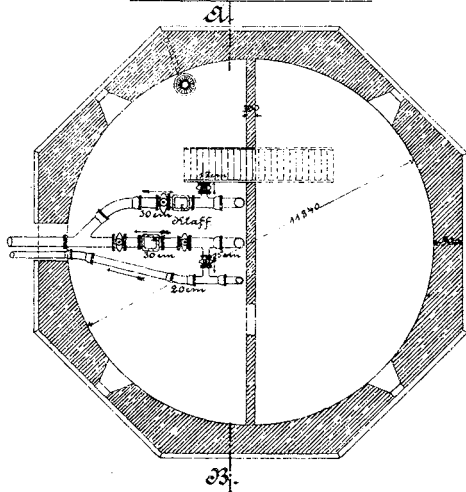
Skärning A-B.



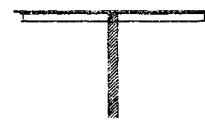
Plan i C-D.



Plan i E-F.



Skärning B.

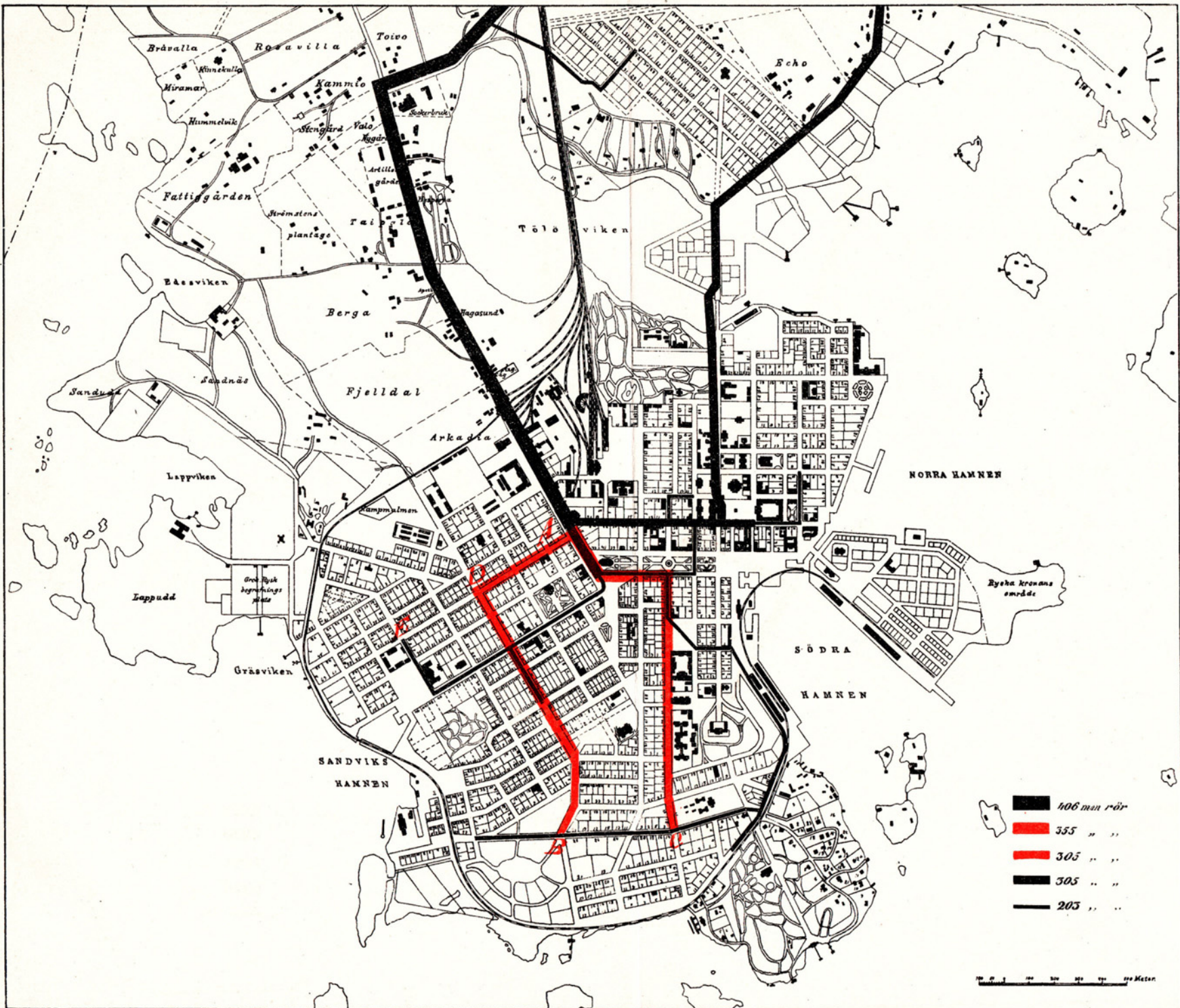


0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 Meter

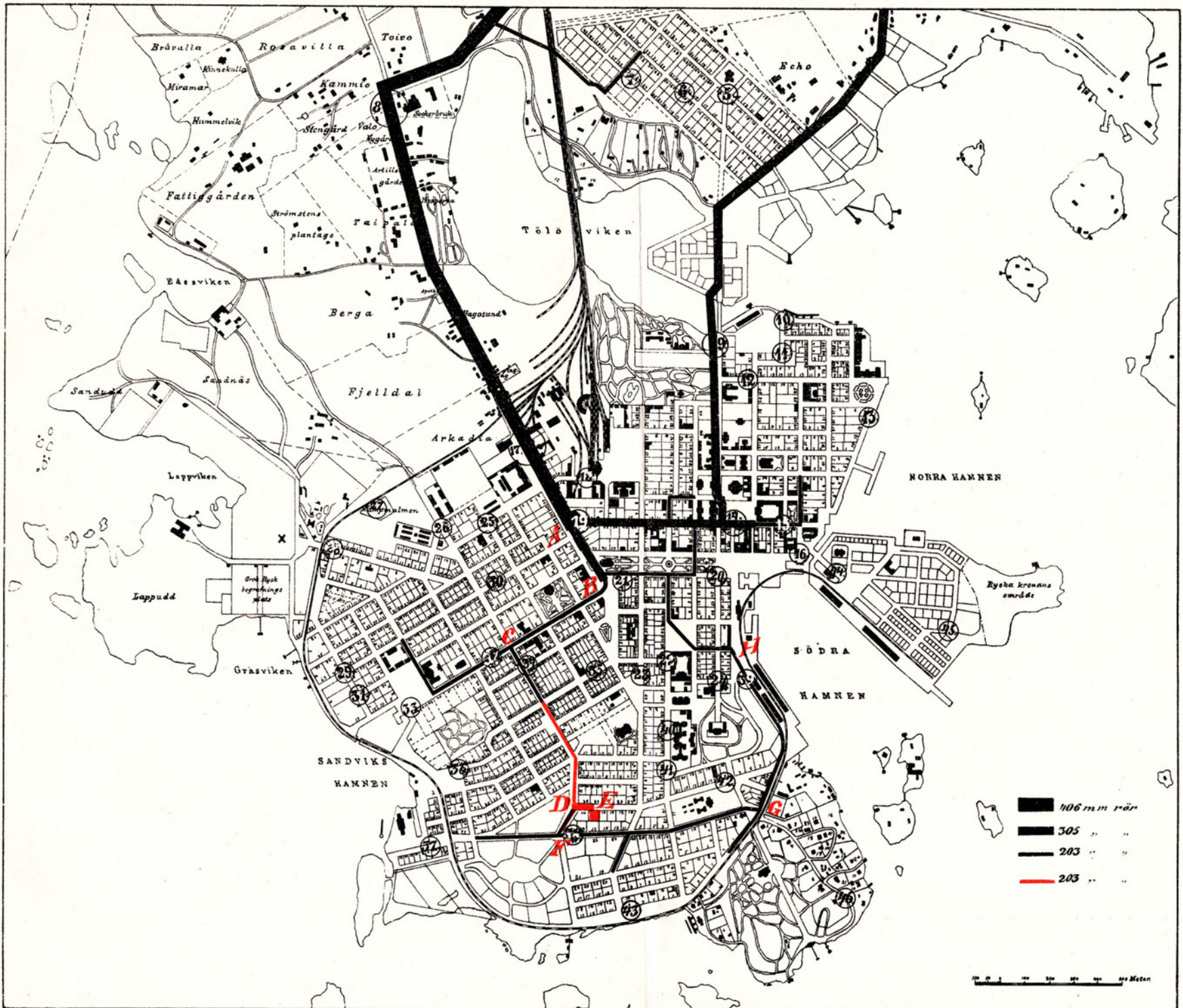
Stockholm den 25 Febr. 1899.

P. A. Plautz









*Utskottsbetänkande i fråga om förbud mot försäljning af  
maltdrycker i stadsdelarna norr om Långa bron.*

I en till Stadsfullmäktige inlemnad skrift hafva Helsingfors evangelisk-lutherska församlings äldste i sjunde och åttonde distrikten, omfattande området norr om Långa bron, framhållit, att de talrika ölförsäljningsställena i berörda, företrädesvis af arbetare bebodda delar af staden utöfvade ett synnerligen menligt inflytande på befolkningen derstädes, särskildt på den uppväxande ungdomen, och hafva sökandene förty jemte upplysning, att ett stort antal egare af gårdar inom distrikten af sådan anledning redan frivilligt beslutit sig för att neka ölhandel uti sina gårdar, anhållit om Stadsfullmäktiges medverkan derhän, att all handel med maltdrycker inom omförmälda distrikt blefve förbjuden. Denna ansökning, som åtföljts af förteckning öfver de gårdsegare, som deltagit i sagda beslut, har af Stadsfullmäktiges beredningsutskott, genom remiss af den 24 sistlidne april, öfverlemnats åt utskottet, som tidigare erhållit i uppdrag att granska till Fullmäktige inlemnade ansökningar om rättighet till försäljning och utskänkning af sprit- och maltdrycker, jemte det utskottet anmodats att till Fullmäktige inkomma med utlåtande i ärendet.

Vid fullgörandet af utskottets uppdrag får utskottet främst erinra derom, att en ansökning med enahanda syfte som den, hvilken nu föreligger till behandling, redan tidigare en gång förevarit hos Stadsfullmäktige. Uti en år 1896 till Fullmäktige inlemnad skrift anhöllo handlanden Karl Viktor Snellman och villagegaren J. Grönlund, å ett större antal i Sörnäs bosatte personers vägnar, hos Fullmäktige om åtgärd i syfte att all försäljning af öl och rusdrycker blefve derstädes förbjuden. Öfver denna ansökan inhemtades Magistratens och Poliskammarens yttranden \*), derå sistnämnda myndighet föreslog, bland annat, att antalet ställen i berörda stadsdel, der varor af ifrågakomna art försälldes, efterhand skulle nedbringas till ungefär en  $\frac{1}{4}$  eller högst  $\frac{1}{3}$  af det dåvarande, hvilket reducerade antal Kammaren ansåg fullt motsvara behovet af den måttliga konsumtionen. Magistraten åter fann väl ansökningen beaktansvärd, men kunde dock ej i allo förena sig om Poliskammarens förslag, enär detsamma, enligt Magistratens åsigt, delvis vore i strid med

\*) Tr. handl. nr 25 för 1896.



bestämningarna i förordningen af den 9 juni 1892, innefattande ändrad lydelse af särskilda §§ i förordningen den 2 april 1883 rörande försäljning och utskänkning af maltdrycker. Då nemligen, jemlikt stadgandena i nämnda förordning, försäljning af maltdrycker till afhemtning finge utöfvas af enhvar, som „är behörig att anmäla sig till idkande af handel och gjort sig känd för redbart förhållande samt pröfvas i öfrigt till rörelsens utöfvande lämplig vara“, hade visserligen i fråga om bedömandet af personerna, som önskade erhålla antydda handelsrätt, en vidsträckt pröfningsrätt blifvit lemnad de kommunala myndigheterna, men någon befogenhet vore dem derigenom emellertid ingalunda inrymd att inskränka antalet af ifrågavarande försäljningsrättigheter, utan gälde såsom regel att *enhvar* under förutsättning, att han eljes vore till handel berättigad och pröfvades särskildt för handel med maltdrycker lämplig, egde bekomma sagda rättighet. Angående stället, der försäljning af maltdrycker finge utöfvas, förekomme blott den inskränkning, att sådant finge ske endast i „öppen bod, vid gata, torg eller allmän väg med utgång dertill“. Några vidare bestämmingar härutinnan hade ej blifvit de kommunala myndigheterna förbehållet att införa, men vore det emellertid sjelffallet att ju längre aflägsset ett försäljningsställe vore beläget, desto större personliga garantier blefve erforderliga för rättighetens beviljande. — Med anslutning till Magistratens berörda uttalande lemnade Stadsfullmäktige \*), som i sammanhang med omförmälda ansökning behandlade en af doktorn A. A. Granfelt m. fl. gjord anhållan om anslag till lönnkrögeriets, särskildt i Sörnäs, bekämpande, berörda förbudsbegäran utan afseende. Samtidigt beslöto dock Fullmäktige delgifva åt maltdrycksutskottet Magistratens ofvannämnda uttalande derom, att ju längre aflägsset ett försäljningsställe vore beläget, desto större personliga garantier erfordrades för beviljande af försäljningsrättighet.

Samma förhållande, som år 1896 föranledde afslag å handlanden Snellmans och villaegaren Grönlunds förbudsbegäran, består ännu. Någon möjlighet att, innan gällande författningar om försäljning af rusdrycker ändrats, tillmötesgå sökandenas anhållan, förefinnes således icke. Då emellertid, efter hvad ansökningshandlingarna utvisa, ett stort antal gårdsegare inom ifrågavarande område redan kunnat förmås att i sina gårdar förbjuda försäljning af maltdrycker, utgör sådant, efter utskottets tanke, ett talande bevis uppå, hvad å frivillighetens väg härvid kan åstadkommas, och en uppmuntran till fortsatt arbete på samma väg. Och vågar utskottet förmena, att på sådant sätt och genom att inkommande ansökningar om försäljningsrätt inom ifrågavarande område sorgfälligt pröfvas samt öfverträdelser mot författningarna i ämnet kraftigt bekämpas, man skall kunna ernå i hufvudsak samma resultat, som sökandena genom sin ifrågavarande förbudsbegäran afse.

Utskottet nödgas förty vördsamt föreslå:

\*) Årsberättelsen för 1896 sida 97 o. f.

*att Stadsfullmäktige ville besluta att låta meddela sökandene, att Fullmäktige, helst gällande författningar i ämnet icke möjliggöra att till viss eller vissa delar af stad inskränka handeln med mältdrycker, icke kunna tillmötesgå sökandenes ifrågavarande anhållan.*

Helsingfors, den 28 september 1899.

**R. Heimberger.**

**K. V. Bergman.**

**O. Kjällmansson.**

**Arthur Frenckell.**

**Emil Tötterman.**

*Helsingin Kaupungin valtuusmiehille.*

Jo sillä lyhyellä ajalla, jonka kuluessa me, Helsingin ruotsalais-suomalaisen seurakunnan 8:nnen ja 7:nnen piirin seurakunnanvanhimmat, olemme koettaneet siveellistä elämää valvoa piireissämme, olemme tulleet selvästi havaitsemaan, kuinka vähä toivoa on tapojen parantumisesta niin kauvan kuin oluen helppo saanti on alituisena kiusauksena juoppouteen. Näiden piirien kansa itse on parikin kertaa julkisesti ilmaissut tahtonsa olutkaupan suhteen, ja viimeksi vuonna 1896 jätettiin Kaupunginvaltuustolle listat, joissa kolmatta tuhatta kansalaista, siis kaikkein suurin osa sikäläisestä täysikasvuisesta väestöstä, pyysi olutkaupan lakkauttamista sieltä.

Pyyntöön ei suostuttu, ja pahennus rehottaa entisellään; poliisikin on voimaton, vaikka se kyllä parastansa koettaa. Talonomistajien luona käydessämme olemme kuulleet haikeita valituksia siitä, että vähänkin syrjäisempiin paikkoihin, varsinkin kesäaikana, kokoutuu juopottelevia miehiä ja rivoja naisia, jotka nuorisolle nousevalle näyttävät mitä kauheinta esimerkkiä. Eikä tämä ole kummakaan, kun suuriliikkeisiä olutkauppoja on samassa rakennuksessa kuin kansakoulu, rukoushuoneen ja sairashuoneen vieressä j. n. e.

Myötä liitetyistä listoista näkyykkin, että talonomistajien suuri enemmistö ei sallisi oluenmyyntiä ollenkaan taloissaan. Ja useat niistäkin talonomistajista, joilla nyt on olutkauppa talossaan, ovat tunnustaneet tämän kaupan turmiollisuuden, mutta arvelleet ettei asia siitä parantuisi jos he kaupan hävittäisivätkin, kun naapurissa kuitenkin voi toinen olutmyymälän avata.

Tämän johdosta pidämme velvollisuutenamme anoa, että Herrat Valtuusmiehet vaikuttaisivat siihen, että oluenmyynti meidän edustamissamme piireissä, jotka käsittävät Pitkäsillan pohjoispuolella olevan alueen, jos mahdollista kokonaan kiellettäisiin.

Helsingissä 1 p. Maalisk. 1899.

8:n piirin seurakunnanvanhimmat:

*Julius Engström.*  
*K. V. Snellman.*

*Juho Nissinen.*  
*Enok Helenius.*

*David Gustafsson.*  
*F. E. Svensson.*

Avonainen valtakirja.  
Helsingissä, 24 p. Maaliskuuta 1899.

Seitsemännen piirin seurakunnanvanhimmat:

<i>A. Auwinen.</i>	<i>Arvid Genetz.</i>	<i>K. A. Brander.</i>
<i>Carl G. Olsoni.</i>	<i>J. Ahla.</i>	<i>J. L. Mantila.</i>
<i>H. Paananen.</i>	<i>H. Pelin.</i>	<i>Valter Forsius.</i>
<i>J. R. Lindfors.</i>	<i>V. Aug. Dahlström.</i>	

Kahdeksannen piirin seurakunnanvanhimmat:

<i>Juho Nissinen.</i>	<i>David Gustafsson.</i>	<i>K. V. Snellman.</i>
<i>Enok Helenius.</i>	<i>F. E. Svensson.</i>	

Seuraavat seurakunnan vanhimpain seitsemänteen piiriin kuuluvat talonomistajat eivät salli oluen kauppaa taloissaan:

<i>Arvid Genetz,</i> Holmnäs 35 C.	<i>Jonas Söderlund,</i> Sundsberg 36, Holmnäs 35 A ja B, Berghäll 14.	<i>August Mattsson,</i> Sundsberg 36 F.
<i>T. Lindberg,</i> Brogård, 34 C, Sörnäisten rantatie 7.	<i>Fredrika Sandstedt,</i> Brogård 34 A.	<i>Anna Lindström.</i>
<i>Arthur Bärlund,</i> Broholmen 10	<i>C. Ignatius,</i> Broholmen 3 & 5 Hagnäskaj 4.	<i>John Stenberg's Maskin-</i> <i>fabriks Aktiebolag,</i> Hugo Lindeberg, Broholmsg. n:o 1.
<i>K. A. Brander,</i> 5 l. n:o 12, 14, 16.	<i>H. Pelin,</i> 4 l. n:o 10.	<i>Nest. L. Eskola,</i> 3 l. n:o 1.
<i>J. Sundelin,</i> 3 l. n:o 7 („Jos kaikki villan- omistajat Berghällissä kieltää, niin minä myös kiellän.“)	<i>K. E. Lilja,</i> 3. n:o 11.	<i>J. Mattsson,</i> 3 l. n:o 5.
<i>Kustaa Kustaanpoika (?),</i> 3 l. n:o 21.	<i>M. Sundqvist,</i> 3 l. n:o 29.	<i>J. O. Lindbohm,</i> 3 l. n:o 13.
<i>G. A. Lindholm,</i> 4 linj. n:o 16.	<i>J. G. Rosenberg,</i> 1 l. n:o 7, 3 l. 33.	<i>A. Sahlberg,</i> 4 l. n:o 14.
<i>A. K. Wainio,</i> 4 l. n:o 8.	<i>K. Toivonen,</i> 4 linj. n:o 12.	<i>F. A. Helenius</i> 4 l. n:o 18.
<i>Tuomas Evi,</i> 4 l. n:o 3.	<i>Nils Back,</i> Echo n:o 6.	<i>G. W. Honkanen,</i> 2 l. n:o 29.
<i>A. J. Järvinen,</i> 2 l. n:o 13.	<i>J. F. Lindqvist,</i> 2 l. n:o 11.	<i>K. O. Granqvist,</i> 2 l. n:o 21.
<i>K. G. Blomqvist,</i> 2 l. n:o 21.	<i>S. Karlund,</i> 2 l. n:o 4.	<i>J. L. Mantila,</i> 2 l. n:o 9.

J. Pehkonen,  
3 l. n:o 30.

I. Söderlund,  
3 l. n:o 14.

H. E. Jägerroos,  
3 l. n:o 26.

G. M. Luukanen,  
3 l. n:o 32.

K. A. Rusunberi,  
J. F. Gestrin.

Että yllämainitut talonomistajat ovat nimensä kirjoittaneet yhteisen sopimuksen alle todistavat Helsingissä huhtikuun 20 p. 1899:

*I. V. Talvitie.*

*Äänis A. Rautavaara.*

Seuraavat seurakunnan vanhinten kahdeksanteen piiriin kuuluvat talonomistajat ovat suostuneet kieltämään olutkaupan omistamissaan taloissa:

Johan Grönlund,  
Ås n:o 5.

Abraham Lindgren,  
Ås n:o 13.

G. A. Sundell,  
Ås n:o 18.

H. Källström,  
Ås n:o 3.

J. Alander,  
Hörneberg.

Karl Karlsson,  
Ås n:o 21.

J. Hellman,  
Ås n:o 4.

Juho Nissinen.

A. G. Olin,  
Sibyllegatan 1.

K. A. Wikström,  
Wallgård 2.

M. H. Ajalin,  
Hörneberg 23.

K. H. Bärlund,  
Surutoin 25 A.

R. C. Tång,  
Sibyllegatan 2.

Johan Pelin,  
Ås n:o 11.

J. A. Wirman,  
Ås n:o 15.

A. Rönnman,  
Ås n:o 6.

Sörnäs Ånghyfleri &  
Snickerifabriks bolag  
g. A. Jansson,  
Ås n:o 9.

P. Johansson,  
Ås n:o 10.

Enok Helenius,  
Ås n:o 8.

F. Österdahl,  
Ås n:o 25.

Adolfina Gustafsson,  
Fågelvik 27 C.

J. A. Jansson.

Hanna Golovatscheff,  
Wallgård 1 A.

Emelie Fagerholm,  
Surutoin 25 C.

S. M. Stam,  
Sibyllank. 8.

Johan Wigren,  
Ås n:o 12.

A. Lindroos,  
Ås n:o 20.

Edv. Jäppinen,  
Ås n:o 7.

W. A. Lindström,  
Wallgård 1 B

J. J. Eklund,  
Ås n:o 22.

Anton Berntson,  
Ås n:o 24.

M. Causé,  
Ås n:o 19.

A. Lindfors,  
Sibyllegatan 3.

H. J. Svensson.

K. V. Snellman,  
Ås n:o 1.

K. W. Lindqvist,  
Surutoin 25 B.

K. H. Ringblom,  
Wallgård n:o 9.

Että yllämainitut talonomistajat ovat nimensä kirjoittaneet yhteisen sopimuksen alle todistavat Helsingissä huhtikuun 20 p. 1899:

*I. V. Talvitie.*

*Äänis A. Rautavaara.*



*Utskottsbetänkande med förslag till organisation af en belysningsnämnd och instruktion för densamma.*

I anledning af en utaf Helsingfors Elektriska Belysnings Aktiebolag hos Stadsfullmäktige gjord ansökan om förlängd tid för begagnande af stolpledningar för levererande af elektrisk belysning beslöto Fullmäktige efter den omgång, ärendet tagit, vid sammanträde den 6 sistlidne juni, utom annat, att en särskild styrelse eller nämnd skulle inrättas med uppdrag att omhänderhafva ledningen af gasverkets förvaltning samt af andra staden rörande belysningsfrågor, närmast frågan om den elektriska belysningen, samt att åt ett särskildt utskott ombetro att uppgöra förslag till organisation af och instruktion för ifrågavarande nämnd. Vid sammanträde den 13 i berörda månad blefvo derpå undertecknade utsedde till ledamöter i sagda utskott.

Innan utskottet begynt utarbete det förslag, hvars uppgörande blifvit utskottet ombetrodt, har utskottet sökt att från andra orter, der kommunala belysningsverk finnas, införskaffa uppgifter rörande ledningen och skötseln af dessa verk, och har utskottet jemväl erhållit dylika, mer eller mindre fullständiga uppgifter från städerna Stockholm, Göteborg, Malmö, Kristiania, Lybeck, Stralsund och Åbo. Af dessa uppgifter inhemtas att, åtminstone å enhvar af de nämnda orterna inom Skandinavien, de kommunala belysningsverken äro underställda en särskild direktion, hvilken närmast inför stadsförvaltningen ansvarar för deras behöriga verksamhet. Der å samma ort gas- och elektricitetsverk, båda tillhörande kommunen, finnas, äro de, såsom ock å priori kunnat antagas, underlagda samma direktion; men derjemte omhänderhar, åtminstone i Lybeck, styrelsen för belysningsverken äfven skötseln af stadens vattenledningsverk. Beträffande dessa direktioners sammansättning och enskildheterna i deras arbetsordningar gälla, såsom naturligt, å olika orter något olika bestämningar, liksom ock en del reglementen för styrelserna äro mer, andra mindre detaljerade; men i hufvudsak torde likväl dessa reglementen kunna sägas vara uppgjorda efter samma plan, som jemväl utskottet ansett sig kunna lägga till grund vid utarbetandet af föreliggande förslag.

Fullkomligt riktigt är, efter utskottets åsigt, att, på sätt Stadsfullmäktige redan beslutit, skötseln af stadens gasverk icke uppdrages åt Drätselkammaren,

utan öfverlemnas åt en särskild styrelse, som är Stadsfullmäktige direkte underordnad. Bestämmande för denna åtgärd måste anses vara ej så mycket en, för öfrigt alldeles berättigad hänsyn att icke åhvälfva Drätselkammaren, hvilken redan förut är med göromål tillräckligt betungad, ett nytt arbetsdrygt sysslande, som icke fastmera önskvärdheten att sådana stadens inrättningar, hvilka äro af väsentligen kommersiell natur, också blefve underkastade en i hufvudsak kommersielt anordnad förvaltning. Utskottet åsyftar dock med detta yttrande icke att staden, allraminst då den såsom i förevarande fall kommer att ske är de facto innehafvare af ett monopol, skulle, liksom om gasverket vore i händerna på en privat person, försöka att draga största möjliga direkta pekuniära vinst af gasverket, utan tvärtom att verkets skötsel borde blifva så anordnad att allmänheten blefve deraf bäst och billigast betjenad, utan att dock stadens egna berättigade ekonomiska intressen blefve lidande.

Enligt Stadsfullmäktiges beslut skulle den styrelse, som får sig vården om gasverket anförtrodd, komma att handlägga äfven ärendena rörande den elektriska belysningen i staden. Bland dertill hörande frågor står för närvarande spörjsmålet om det allmänna ordnandet af sagda belysning, ev. dess öfvertagande af staden genom inrättandet af eget kommunalt elektricitetsverk, främst på dagordningen. Ehuru denna fråga ännu ej trädt ur förberedelsernas skede och något beslut i saken än ej af Stadsfullmäktige fattats, hyser utskottet likväl föga tvifvel om att icke staden inom ganska kort tid skall se sig nödsakad att skrida till sistnämnda åtgärd för att sålunda få ett slut på den oreda, som genom konkurrerande inrättningar och deras stridiga intressen för närvarande råder på berörda gebit och föga längre kan genom provisorier skylas. Inom omfånget af utskottets uppdrag ligger likväl icke att till Fullmäktige inkomma med något förslag i denna sak, och kan utskottet ock så mycket mindre inlåta sig härpå, som slutförandet af utskottets egentliga uppdrag skulle komma att derigenom betydligt fördröjas. Emellertid har utskottet, i följd af utskottets ofvan uttalade öfvertygelse om nödvändigheten för staden att snart skrida till uppförandet af eget elektricitetsverk, och då utskottet ur Fullmäktiges beslut i saken trott sig kunna draga den konsekvensen att det kommunala elektricitetsverket, i händelse ett sådant inrättas, bör underlyda samma styrelse som gasverket — något som utskottet finner fullt riktigt — affattat sitt förslag till reglemente för styrelsen under förutsättning att sålunda kommer att ske. Och får utskottet för öfrigt, för att bringa berörda fråga något steg närmare dess lösning, föreslå

*att Stadsfullmäktige ville, under förutsättning att utskottets förslag till reglemente i ofvan berörda del godkännes, åt styrelsen för belysningsverken uppdraga att till Fullmäktige inkomma med yttrande derom, i hvilken omfattning staden bör inrätta och underhålla elektrisk belysning.*

I händelse det anses önskligt, att stadens inrättningar af hufvudsakligen kommersiell beskaffenhet underställas en affärsmessigt ordnad förvaltning, ligger det nära tillhands att tillämpa det sagda äfven å stadens vattenledningsverk, som jemväl väsentligen är en affärsinrättning, sysslade med att, på enahanda sätt som gasverket, mot betalning tillhandahålla allmänheten en nödvändighetsartikel. Utskottet vill ej heller sky att draga denna konsekvens af utskottets åskådningssätt och finner för sin del icke något främmande i tanken på att, såsom mångenstädes äfven skett, öfverflytta skötseln af vattenledningsverket på samma styrelse som leder belysningsverken. För en sådan åtgärd, som skulle samla ledningen af alla nämnda inrättningar i en enda hand, talar ännu en annan omständighet, nemligen den, att såväl belysningsverken som vattenledningen måste vara i besittning af egen mekanisk verkstad för att vara oberoende af de privata verkstäderna, ej blott i fråga om debiteringen utan ock så att de kunna påräkna att i hvarje händelse få sina arbeten utförda behörigen och i rätt tid, och kan det ej gerna ifrågakomma att jemte den verkstad, som redan finnes inrättad för vattenledningens behof, anlägga egen verkstad äfven för gasverket. Men äfven på denna fråga kan utskottet icke, utan att obehörigen inkräkta på utskottets egentliga uppdrag, närmare ingå. För öfrigt kan ej heller gerna något afgörande beträffande egen gemensam verkstad för alla dessa verk träffas innan åtminstone frågan om gasverkets flyttning blifvit afgjord, och har utskottet ock öfvertygat sig om att saken ej heller är af någon särskildt brådskande beskaffenhet, enär, för någon tid framåt, den nuvaranda rörlägggarverkstaden står till buds för utförandet af de smärre löpande arbetena vid gasverket samt för större arbeten tillsvidare vattenledningsverkstaden, eventuelt de privata mekaniska verkstäderna inom staden, kunna anlitas.

Vid utarbetande af sjelfva förslaget har utskottet i allmänhet sökt göra detsamma så litet detaljeradt som möjligt. I öfverensstämmelse härmed har utskottet uteslutit en hel del bestämmingar, hvilka eljes pläga ingå i dylika reglementen, men hvilka utskottet funnit dels framgå ur sjelfva sakens natur, dels röra förhållanden, dem utskottet ansett styrelsen böra ega fog att sjelf efter godtfinnande ordna.

Enligt utskottets förslag skulle antalet ledamöter i styrelsen blifva tre, af hvilka en borde vara tekniskt, en kommersielt bildad och den tredje jurist. Någon föreskrift om dylika kvalifikationer för ledamöterna har utskottet likväl icke infört i reglementet, utan vill utskottet betrakta sitt uttalande blott såsom ett önskningsmål, hvilket må vid valet af ledamöterna i nödigt afseende beaktas. Gentemot staden borde styrelsen vara gemensamt ansvarig för inrättningens behöriga skötsel, deri inbegripet uppbörden af inflytande afgifter, hvilken uppbörd efter utskottets åsigt bör skötas af belysningsverken, samt undantag från denna gemensamma ansvarsskyldighet ega rum blott i det fall, att arbetsfördelning för styrelsen blifvit efter styrelsens förslag af Stadsfullmäktige faststald.



För öfrigt vill utskottet beträffande göromålens fördelning inom styrelsen endast hafva uttaladt att kassakontrollen, efter utskottets tanke, lämpligast icke borde öfverlemnas åt en enda ledamot, utan skötas i tur antingen af två eller af alla tre ledamöterna. Någon särskild sekreterare anser utskottet styrelsen icke behöfva, utan borde de tekniska utlåtandena, som kunna affordras styrelsen, uppställas af styrelsens tekniker äfvensom ordföranden sköta affattandet af öfriga skrivelser och expeditioner.

Närmast under styrelsen skulle en verkställande direktör, med insigter såväl i gas- som i elektroteknik, leda belysningsverken. Instruktion för denne finge styrelsen i fall af behof utarbeta och fastställa; vid hans utnämmande och kanske äfven framgent torde den enkla föreskrift vara tillfylles, att han eger efterkomma styrelsens honom i tjensten gifna föreskrifter. Denne, liksom öfrige funktionärer vid belysningsverken, skulle styrelsen ega antaga och entlediga.

I betraktande deraf att styrelsens uppdrag komme att blifva både ansvarsfullt och arbetsdrygt samt att staden bör kunna ställa stora anspråk på styrelsen, finner utskottet det vara sjelffallet att styrelsen bör ersättas för sitt arbete, och har utskottet ansett att för sådant ändamål ett belopp af 8,000 mark om året borde ställas till styrelsens disposition. Här af har utskottet beräknat 300 mark i månaden för den tekniske ledamoten och 100 mark månatligen för hvardera af de öfriga, hvartill komme 100 mark i månaden såsom ersättning för kassakontrollen och ett årsarvode af 800 mark åt ordföranden. — Det bör nämnas att utskottet icke tänkt sig att styrelsen skulle behöfva taga befattning med större byggnadsarbeten vid belysningsverken, såsom flyttning af gasverket eller anläggandet af ett kommunalt elektricitetsverk, utan att sådana arbeten skulle, såsom äfven inom andra resorter varit vanligt, ombetros en särskild, för tillfället utsedd byggnadsnämnd.

Verkställande direktörens aflöning skulle utskottet föreslå att utgå tillsvidare med 9,000 mark, förutom fri bostad, värme och gas till belysning, hvartill skulle komma 10 penni per 1,000 kubikfot levererad gas till enskild förbrukning\*), hvilken sistnämnda post dock skulle garanteras till ett belopp af minst 4,000 mark. — Aflöningen för öfrige funktionärer vid inrättningen finge styrelsen sjelf bestämma, dock under den kontroll, att för ändamålet i belysningsverkens budget upptagna anslag icke blefvo öfverskridna.

Ledamöterna i styrelsen torde tillsättas af Fullmäktige vid Fullmäktiges ordinarie sammanträde i december och böra begynna sin verksamhet med nästa års ingång äfvensom Drätselkammaren uppmanas att i så god tid anslå tjensten såsom verkställande direktör vid belysningsverken ledig att ansökas hos verkens styrelse, att sagda tjänst, som borde tillträdas senast den 1 augusti 1900, kunde redan före januari månads utgång besättas.

\*) Utgjorde år 1898 27,975,150 kubikfot.

Utskottet får alltså värdsamt föreslå att Stadsfullmäktige ville besluta:

*att godkänna närslutna förslag till reglemente för styrelsen öfver Helsingfors stads belysningsverk;*

*att för aflöning af nämnda styrelse bestämma ett belopp af 8,000 mark om året;*

*att till aflönande af en verkställande direktör vid belysningsverken anslå, förutom fri bostad, värme och gas till belysning, 9,000 mark samt 10 penni per 1,000 kubikfot till enskild förbrukning levererad gas, sistnämnda post garanterad till minst 4,000 mark;*

*att vid Fullmäktiges ordinarie sammanträde instundande december utse ledamöterna uti ifrågavarande styrelse; samt*

*att åt Drätselkammaren uppdraga att i så god tid före årets utgång anslå sysslan såsom verkställande direktör vid stadens belysningsverk ledig att ansökas hos verkens styrelse att sagda tjänst kan före utgången af januari månad instundande år besättas.*

Helsingfors, den 13 oktober 1899.

Mauritz Hallberg.

Edvin Bergroth.  
Emil Schybergson.

C. Cronstedt.  
K. Stockmann.

*Reglemente för styrelsen öfver Helsingfors stads belysningsverk.*

§ 1.

Styrelsen öfver Helsingfors stads belysningsverk har sig uppdraget att förvalta stadens gas- och elektricitetsverk med till dem hörande inrättningar.

Vidare åligger styrelsen inseendet öfver belysningen å stadens gator, allmänna platser och kajer.

Å styrelsen ankommer likaledes att öfvervaka alla andra inom staden anlagda gas- och elektricitetsledningar samt att tillse, att beträffande dem gifna föreskrifter noggrannt följas.

Slutligen bör styrelsen på anfordran tillhandagå stadens myndigheter med upplysningar i frågor, som stå i samband med styrelsens verksamhet.

## § 2.

Styrelsen består af tre ledamöter, valda af Stadsfullmäktige för tre år på sådant sätt, att årligen en ledamot afgår och ny utses. Första och andra året bestämmas den afgående genom lottning.

Tre suppleanter väljas årligen.

## § 3.

Styrelsen, som inom sig väljer ordförande för året, fördelar göromålen inom styrelsen på sätt densamma lämpligast synes, dock att, om dermed afses att begränsa styrelsens gemensamma ansvarighet, arbetsfördelningen bör vara af Stadsfullmäktige fastställd.

## § 4.

Styrelsen sammanträder, på kallelse af ordföranden, minst en gång hvarje månad.

Densamma är beslutför endast om alla ledamöterne eller, vid förfall för någon, suppleant för denne är tillstädes.

## § 5.

Vid styrelsens sammanträden skall föras protokoll, upptagande besluten och förefallande omröstningar.

## § 6.

Utgående expeditioner skola undertecknas af minst två ledamöter.

## § 7.

Styrelsen eger sjelf eller genom ombud hos domstolar och myndigheter föra stadens talan i mål och ärenden, som angå området för styrelsens verksamhet.

## § 8.

Styrelsen eger för viss tid eller tillsvidare, med ömsesidig uppsägningsrätt, antaga erforderliga tjänstemän och entlediga dem ur tjänsten samt utfärdar för dem behöfliga instruktioner.

## § 9.

Inom september månad hvarje år bör styrelsen till Drätselkammaren öfverlemna förslag till nästkommande års utgifts- och inkomststat.

## § 10.

Stadsfullmäktiges pröfning skall i öfrigt underställas styrelsens beslut, som angår:

lyskraften;  
prisen på gas och electricitet till enskild förbrukning; samt  
förhållningsreglerna beträffande dessas inledning och användning.

## § 11.

Inflytande medel skola dagligen inlevereras till Drätselkontoret.  
Behöfliga medel till utgifternas bestridande uttagas hos Drätselkontoret på sätt derom af Drätselkammaren förordnas.

## § 12.

Innan upprifning af gata för om- eller nyläggning af ledning sker, bör derom, såvidt möjligt, i så god tid förut hos Drätselkammaren anmälas att arbetet kan i sammanhang med andra, tilläfsventyrs å gatan erforderliga arbeten utföras.

## § 13.

Öfver belysningsverkens förvaltning och rörelse skola föras fullständiga räkenskaper, hvilka, afslutade för kalenderår, böra före den 1 mars påföljande år aflemnas till Drätselkammaren för att revisorerne af stadens räkenskaper tillhandahållas.

Styrelsen åligger att före den 1 juni hvarje år till Stadsfullmäktige inkomma med berättelse öfver styrelsens och de densamma underlydande inrättnings verksamhet under det föregående året.

## § 14.

För handhafvandet och redovisningen af det styrelsen lemnade uppdrag ansvara ledamöterna gemensamt med den inskränkning att för uppdrag, som genom fastställd arbetsfördelning blifvit ledamot ensam ombetrodd, denne äfven ensam är ansvarig.

---

Helsingfors, Tidnings- & Tryckeri-Aktiebol:s tryckeri, 1899.

---

# Förslag

## till

# Utgifts- och Inkomststat för Helsingfors stad år 1900.

Upprättadt af Drätselkammaren.

*A n m.* Tillfälliga utgifter och inträder äro utmärkta med \*.

			<i>Fmk.</i>	<i>pt.</i>	<i>Fmk.</i>	<i>pt.</i>
<b>Utgifter.</b>						
<b>I. Stadens skulder.</b>						
Chausséreglementet den <sup>20</sup> / <sub>1</sub> 1865 § 6.	a	1:o. a) Å chausséeobligationerna, uppgående sedan den <sup>1</sup> / <sub>2</sub> 1895 till Fmk 60,000: — erlägges år- ligen i amortering och 3,6 % ränta . . . . .	7,650	—		
		b) till chausséeobligationernas amorteringsfond, amorteringstill- skott år 1900 . . . . .	510	—	8,160	—
K. S:ns resol. <sup>17</sup> / <sub>6</sub> 1876.	a	2:o. Å vattenledningslånet af år 1876, utgörande den <sup>31</sup> / <sub>12</sub> 1899 Fmk 1,280,100: — erlägges den <sup>1</sup> / <sub>5</sub> 1900 i amortering . . . . .	23,400	—		
		samt den <sup>1</sup> / <sub>5</sub> och <sup>1</sup> / <sub>11</sub> samma år ränta å 5 % med tillsammans .	63,419	50		
		Eventuel kursförlust å utlottade, i stadskassan ineliggande obli- gationer, förslagsvis . . . . .	500	—	87,319	50
K. S:ns resol. <sup>4</sup> / <sub>8</sub> 1882.	a	3:o. Å nybyggnads- och regle- ringslånet af år 1882, utgörande den <sup>31</sup> / <sub>12</sub> 1899 Fmk 1,069,000: — erlägges den <sup>1</sup> / <sub>5</sub> 1900 i amorte- ring . . . . .	47,000	—		
		Transport	47,000	—	95,479	50

Utgiftens beskaf-  
fenhet enl. § 38 i K.  
Förordningen d. 8  
December 1873.

		Transport	47,000	—	95,479	50
K. S:ns resol. $\frac{26}{3}$ 1892.	a	samt den $\frac{1}{5}$ och $\frac{1}{11}$ ränta å $4\frac{1}{2}\%$ med . . . . .	47,047	50	94,047	50
		4:o. Å obligationslånet af år 1892, utgörande den $\frac{31}{12}$ 1899 Fmk 4,375,000: —, erlägges den $\frac{1}{3}$ 1900 i amortering . . . . .	21,000	—		
Enligt lånekontraktet.	a	samt den $\frac{1}{5}$ och $\frac{1}{11}$ ränta å $4\frac{1}{2}$ $\%$ med . . . . .	196,402	50		
		Provisioner och kursdifferenser å annuiteten af 1892 års lån, förslagsvis . . . . .	900	—	218,302	50
K. S:ns resol. $\frac{1}{5}$ 1897.	a	5:o. Å obligationslånet af år 1898 Fmk 7,000,000: —, hvaraf intill den $\frac{31}{12}$ 1899 emitterats Fmk 4,000,000: —, och utelöpa Fmk 3,976,000, erlägges den $\frac{1}{8}$ 1900 i amortering . . . . .	26,000	—		
Enligt lånekontraktet.	a	samt den $\frac{1}{2}$ och $\frac{1}{8}$ ränta å $3\frac{1}{2}$ $\%$ med . . . . .	139,160	—		
		Provisioner, kursdifferenser, m. m. å annuiteten af 1898 års lån, förslagsvis . . . . .	1,000	—	166,160	—
	c*	Å kassakreditiv till belopp af högst Fmk 500,000: —, provision och ränta, eventuellt till bestri- dande af ny obligationsemis- sion, förslagsvis . . . . .	—	—	85,000	—
		— Fmk 658,989: 50 —				
<b>II. Stadens embetsverk.</b>						
<b>Magistraten.</b>						
1886 års stat.	b	1 Politieborgmästare, lön 7,000: — arvode . . . . .	5,000: —	—	12,000	—
K. S:ns resol. $\frac{20}{5}$ 1896.	b	1 Justitierådman, lön . 5,000: — garanterad bruttospor- telinkomst 5,000 mk upptages förslagsvis med . . . . .	2,500: —	—	7,500	—
		Transport	19,500	—	658,989	50

			Transport	19,500		658,989	50
1886 års stat.	b	2 Politierådmän lön à	4,000:—				
		arvode à . . . . .	2,000:—				
S. F. besl. <sup>13</sup> / <sub>12</sub> 1898.	b	Vederlag för frångången auktionsprovision à .	1,000:—	14,000			
1886 års stat.	b	2 Notarier, lön à . . .	1,600:—	3,200		36,700	
<b>Rådstufvurätten.</b>							
	b	1 Justitieborgmästare, lön . . . . .	7,000:—	12,000			
		arvode . . . . .	5,000:—				
1886 års stat.	b	1 Äldre Justitierådman, lön . . . . .	5,000:—				
		arvode . . . . .	2,000:—				
Enl. öfverenskommelse och S. F. besl. <sup>17</sup> / <sub>11</sub> 1895.	b	förhöjning för 10 års tjänst . . . . .	1,000:—	8,500			
		personelt vederlag .	500:—				
	b	3 Äldre Justitierådmän, lön à . . . . .	5,000:—	24,000			
		arvode à . . . . .	2,000:—				
1886 års stat.	b	förhöjning för 10 års tjänst à . . . . .	1,000:—	7,000			
		1 Äldre Justitierådman, lön . . . . .	5,000:—				
		arvode . . . . .	2,000:—				
	b*	3 Yngre Justitierådmän, lön à . . . . .	4,000:—	12,000			
S. F. besl. <sup>17</sup> / <sub>10</sub> 1899.			Vikariatsarvode för en ledig yngre justitierådmanstjänst, förslagsvis		500		
1886 års stat.	b	Arvode åt 2 afdelnings- ordförande à . . . . .	1,000:—	2,000			
S. F. besl. <sup>7</sup> / <sub>6</sub> 1898.			1 Notarie för civilprotokollet . .		1,600		
1886 års stat.	b	5 Notarier för kriminal- protokollet à 3,000:—	15,000:—	12,000			
1886 års stat.			Afgår: 1 vakant . . . . .		3,000:—		
K. S:ns bref <sup>1</sup> / <sub>10</sub> 1887.	b	Tillskottsanslag för en provisorisk 4:de afdel- ning vid Rådstufvu- rätten:					
		Ordförande, arvode .	1,000:—				
		Arvode åt ordföran- dens vikarie . . . . .	3,000:—				
S. F. besl. <sup>10</sup> / <sub>11</sub> 1891. D:o <sup>20</sup> / <sub>3</sub> 1892.							
		Transport	4,000:—	79,600		695,689	50



		Transport	4,000: —	79,600 —	695,689 50
S. F. besl. <sup>25</sup> / <sub>12</sub> 1894.	b	2 T. f. rådmän å	3,600: —	7,200: —	
		1 T. f. notarie . . . . .	3,000: —		
		1 Extra stadsbetjent, lön	1,100: —		
		1 D:o d:o, lön	1,100: —		
		Förhöjning för 5 års tjenst från <sup>1</sup> / <sub>6</sub> 1900	58: 33	1,158: 33	
				16,458 33	96,058 33
		<i>Åklagare.</i>			
1886 års stat.	b	1 Stadsfiskal, lön . . . . .	3,000: —		
		arvode . . . . .	600: —		
		arvodestillskott, personelt . . . . .	1,500: —		
S. F. besl. <sup>20</sup> / <sub>12</sub> 1896.	b	garanterad bruttoin- komst af böter för öfverträdelse af för- fattningarna angående handeln med bränvin, maldrycker och an- dra rusdrycker, 800 mark, upptages för- slagsvis med . . . . .	600: —	5,700 —	
1886 års stat.	b	1 Stadsfiskal, lön . . . . .	3,000: —		
		arvode . . . . .	600: —		
		arvodestillskott, personelt . . . . .	1,000: —		
S. F. besl. <sup>20</sup> / <sub>12</sub> 1896.	b	garanterad bruttoin- komst af böter för öfverträdelse af för- fattningarna angående handeln med bränvin, maldrycker och an- dra rusdrycker 800 mark upptages för- slagsvis med . . . . .	600: —	5,200 —	
S. F. besl. <sup>6</sup> / <sub>11</sub> 1896.	b	1 Biträdande stadsfiskal, arvode . . . . .		3,600 —	14,500 —
		<b>Magistratens och Rådstufvurättens gemensamma biträden och betjening.</b>			
1886 års stat.	b	1 Magistratssekreterare och Notarius publicus, lön . . . . .		2,500 —	
		1 Aktuarie . . . . .		2,500 —	
		Transport		5,000 —	806,247 83

			Transport	5,000	—	806,247	83
S. F. besl. <sup>24</sup> / <sub>11</sub> 1896. 1886 års stat.	b	1	Registrator . . . . .	2,400	—		
S. F. besl. <sup>29</sup> / <sub>12</sub> 1896. 1886 års stat.	b	1	Kanslist . . . . . 1,200: —				
S. F. besl. <sup>29</sup> / <sub>12</sub> 1896. 1886 års stat.	b		personel löneförhöjning . . . . . 300: —	1,500	—		
S. F. besl. <sup>29</sup> / <sub>12</sub> 1892.	b	1	Translator för ryska och tyska språken . . . . .	1,500	—		
S. F. besl. <sup>29</sup> / <sub>12</sub> 1891. D:o <sup>11</sup> / <sub>6</sub> 1895.	b	1	Stadsbetjent vid Magistraten, lön . . . . . 1,000: —				
			förhöjning för 10 års tjänst . . . . . 200: —	1,200	—		
	b	1	Stadsbetjent vid Magistraten, lön . . . . . 1,000: —				
			förhöjning för 5 års tjänst . . . . . 100: —				
			förhöjning för 10 års tjänst från <sup>1</sup> / <sub>8</sub> 1900 . . . . . 41: 65	1,141	65		
	b	1	Stadsbetjent vid Magistratens kansli, lön . . . . . 1,100: —				
			förhöjning för 10 års tjänst . . . . . 200: —	1,300	—		
	b	1	Stadsbetjent vid Magistratens kansli, lön . . . . . 1,100: —				
			förhöjning för 5 års tjänst . . . . . 100: —	1,200	—		
S. F. besl. <sup>2</sup> / <sub>5</sub> 1888. D:o <sup>11</sup> / <sub>6</sub> 1895.	b	4	Stadsbetjenter vid Rådstufvurätten, lön å . . . . . 1,100: —				
			förhöjning för 10 års tjänst å . . . . . 200: —	5,200	—		
	b	1	Stadsbetjent vid Rådstufvurätten, lön . . . . . 1,100: —				
			förhöjning för 5 års tjänst . . . . . 100: —	1,200	—		
	b	1	Stadsbetjent, lön . . . . .	1,100	—		
S. F. besl. <sup>29</sup> / <sub>12</sub> 1888. 1886 års stat.	b	1	Rådhusvaktmästare jemte fri bostad och ved . . . . .	1,000	—		
S. F. besl. <sup>21</sup> / <sub>12</sub> 1889.	b	1	Rådhusdreng jemte fri bostad och ved . . . . .	600	—	24,341	65
<b>Exekutionsverket.</b>							
S. F. besl. <sup>17</sup> / <sub>10</sub> 1899.	b	1	Förste Stadsfogde, lön . . . . . 3,000: —				
			arvode . . . . . 1,000: —	4,000	—		
			Transport	4,000	—	830,589	48

			Transport	4,000 —	830,589 48
S. F. besl. <sup>20</sup> / <sub>12</sub> 1896.	b	1 Andre Stadsfogde, lön	3,000: —		
		arvode . . . . .	2,000: —	5,000 —	
S. F. besl. <sup>17</sup> / <sub>10</sub> 1899.	b	1 Kriminalexekutor . . . . .		3,000 —	
		1 Exekutionsbetjent, lön	2,400: —		
		förhöjning för 10 års			
		tjenst . . . . .	400: —	2,800 —	
S. F. besl. <sup>24</sup> / <sub>11</sub> 1896.	b	2 Exekutionsbetjenter			
D:o <sup>20</sup> / <sub>12</sub> 1896.		lön à . . . . .	2,400: —	4,800 —	
D:o <sup>21</sup> / <sub>12</sub> 1897.		4 D:o lön à	1,600: —		
		förhöjning för 10 års			
		tjenst à . . . . .	400: —	8,000 —	
		2 Exekutionsbetjenter,			
		lön à . . . . .	1,600: —	3,200 —	30,800 —
		<b>Diverse.</b>			
S. F. besl. <sup>16</sup> / <sub>11</sub> 1886.	b	För renskrifning af protokoll i hem-			
D:o <sup>3</sup> / <sub>9</sub> 1882.		ställda mål samt åt aktörerna för-			
		slagsvis		1,700 —	
	c	Expenser, förslagsvis . . . . .		13,000 —	14,700 —
		— Fmk 217,099: 98 —			
<b>III. Kommunalförvaltningen.</b>					
<b>Stadsfullmäktiges kansli.</b>					
1886 års stat.	b	1 Sekreterare . . . . .		3,300 —	
S. F. besl. <sup>15</sup> / <sub>11</sub> 1896.		1 Notarie . . . . .		3,300 —	
1886 års stat.	b	1 Vaktmästare . . . . .	600: —		
S. F. besl. <sup>28</sup> / <sub>12</sub> 1891.	b	personelt tillskott. . . . .	200: —	800 —	
	c	Expenser, förslagsvis . . . . .		5,000 —	12,400 —
<b>Drätselkammaren.</b>					
	b	1 Ordförande . . . . .		2,500 —	
		5 Ledamöter à 20 mark för hvarje			
		ledamot och sammanträde, för-			
		slagsvis . . . . .		5,200 —	
1886 års stat.	b	1 Sekreterare . . . . .	10,000: —		
S. F. besl. <sup>4</sup> / <sub>2</sub> 1890.		förhöjning för 5 års			
		tjenst . . . . .	1,000: —	11,000 —	
		Transport	18,700 —	888,489 48	

			Transport	18,700	—	888,489	48	
1886 års stat. S. F. besl. $\frac{4}{2}$ 1890.	}	b	1 Notarie . . . . .	3,000	—			
				1 Kanslist . . . . .	1,800	—		
				1 Vaktmästare . . . . .	800	—		
S. F. besl. $\frac{22}{12}$ 1898.		b	1 Vaktmästarbiträde . . . . .	600	—			
		c	Expenser, förslagsvis . . . . .	10,000	—	34,900	—	
<b>Drätselkontoret.</b>								
1886 års stat.	}	b	1 Stadskamrerare, lön . . . . .	5,000:—				
				arvode . . . . .	2,500:—			
				förhöjning för 10 års tjänst . . . . .	1,000:—			
S. F. besl. $\frac{27}{12}$ 1895.		b	provisorisk ersättning för frångången andel i absentieböter . . . . .	800:—	9,300			
1886 års stat.	}	b	1 Stadskassör, lön . . . . .	4,000:—				
				arvode . . . . .	1,800:—			
				förhöjning för 5 års tjänst . . . . .	400:—			
S. F. besl. $\frac{27}{12}$ 1895.		b	provisorisk ersättning för frångången andel i absentieböter . . . . .	800:—	7,000			
1886 års stat.	}	b	1 Äldre Stadsbokhållare förhöjning för 5 års tjänst . . . . .	4,000:— 400:—	4,400			
				1 Yngre Stadsbokhållare förhöjning för 5 års tjänst från $\frac{1}{4}$ 1900 . . . . .	3,000:— 225:—	3,225		
				1 Kontorsskrifvare . . . . .	1,600:—			
			förhöjning för 10 års tjänst . . . . .	320:—	1,920			
1886 års stat. S. F. besl. $\frac{28}{12}$ 1894. S. F. besl. $\frac{13}{10}$ 1898. S. F. besl. $\frac{20}{9}$ 1899.	}	b & c	1 Vaktmästare . . . . .	1,000				
				Extra biträden, förslagsvis . . . . .	7,500			
				Anslag för veckolikvider med sta- dens arbetare . . . . .	1,200			
		c	Arvode för debetsdlars kringbä- rande, förslagsvis . . . . .	1,000				
			Expenser, förslagsvis . . . . .	3,500		40,045	—	
<b>Trafikkontoret.</b>								
S. F. besl. $\frac{21}{5}$ 1895.	}	b	1 Kamrerare . . . . .	5,500:—				
				förhöjning för 10 års tjänst . . . . .	1,100:—	6,600		
			Transport	6,600	—	963,434	48	

		Transport	6,600	963,434	48
S. F. besl. $21/5$ 1895.	b	1 Bokhållare . . . . . 3,000: — förhöjning för 10 års tjänst . . . . . 600: —	3,600		
S. F. besl. $29/12$ 1896.	b	1 Kassör . . . . . 1 Vågmästare . . . . . 2,000: — förhöjning för 5 års tjänst . . . . . 200: —	2,400 2,200		
S. F. besl. $21/5$ 1895. D:o $29/12$ 1896.	b	1 Vaktmästare . . . . . 1,000: — personelt tillskott . . . . . 200: —	1,200		
S. F. besl. $22/12$ 1896. D:o $22/12$ 1898.	c	1 D:o (vakant) arvode förslagsvis Extra biträden, förslagsvis . . . . .	900 8,200		
S. F. besl. $31/3$ 1875.	b & c	För stadens uppbörd i varrantma- gasinet förslagsvis . . . . .	3,000		
	c	Arvode för erhållande af dagliga uppgifter från tullkammaren . . . . .	800		
	c	Hyra för magasin, förslagsvis . . . . .	1,600		
	c	Mätarearvoden, förslagsvis . . . . .	800		
	c	Expenser, förslagsvis . . . . .	1,500	32,800	
<b>Hamnkoret.</b>					
1886 års stat.	b	1 Hamnkaptén . . . . . 3,000: — 4 % af uppbörden förslagsvis . . . . . 8,360: —	11,360		
S. F. besl. $1/10$ 1895.	b	1 Hamnmästare i Sörnäs . . . . . 1 Hamnkontorsbokhåll- lare . . . . . 3,500: — 1/2 % af uppbörden, förslagsvis . . . . . 1,090: —	2,400 4,590		
1886 års stat. S. F. besl. $27/12$ 1895. D:o $15/11$ 1898.	b	1 Äldre vaktmästare . . . . . 1 Yngre d:o . . . . .	1,400 1,200		
1886 års stat. S. F. besl. $29/12$ 1888. D:o $29/12$ 1890. D:o $11/4$ 1893. D:o $27/12$ 1895. D:o $22/12$ 1898.	b	3 Hamnkonstaplar å . . . . . 1,000: — 5 d:o å . . . . . 900: — 1 Hamnkonstapel i Sörnäs jemte fri bostad . . . . .	3,000 4,500 900		
1886 års stat. S. F. besl. $28/12$ 1894. 1886 års stat.	b	2 Packare och vräkare å . . . . . 600: —	1,200		
S. F. besl. $11/4$ 1893.	b	1 Parmmätarälderman . . . . .	200		
	b	Hamnfiskals arvode . . . . .	400		
	c	Ångslupslega för inspektionsresor, förslagsvis . . . . .	200		
	c	Expenser, förslagsvis . . . . .	500	31,850	
		Transport	—	1,028,084	48

			Transport	—	—	1,028,084	48	
			<b>Byggnadskontoret.</b>					
S. F. besl. <sup>26</sup> / <sub>4</sub> 1892. 1886 års stat.	}	b	1 Stadsingeniör . . . . .	8,000: —				
			resemedel . . . . .	600: —	8,600	—		
S. F. besl. <sup>7</sup> / <sub>2</sub> 1899.	}	b	1 Arbetschef . . . . .	6,500: —				
			resemedel . . . . .	500: —	7,000	—		
S. F. besl. <sup>16</sup> / <sub>2</sub> 1892.  1886 års stat.	}	b	1 Geodet . . . . .	3,000: —				
			förhöjning för 5 års tjänst . . . . .	300: —				
	}	b	resemedel . . . . .	100: —	3,400	—		
			1 Bokhållare . . . . .	3,000: —				
S. F. besl. <sup>27</sup> / <sub>9</sub> 1898.	}	b	förhöjning för 10 års tjänst . . . . .	600: —				
			personelt tillskott . . . . .	400: —	4,000	—		
S. F. besl. <sup>20</sup> / <sub>12</sub> 1888. D:o <sup>15</sup> / <sub>11</sub> 1888.	}	b	1 Byggmästare . . . . .	2,900: —				
			personelt tillskott för 5 års tjänst . . . . .	300: —	3,200	—		
S. F. besl. <sup>16</sup> / <sub>2</sub> 1892.  1886 års stat.	}	b	1 Förrådsförvaltare . . . . .	1,800: —				
			personelt tillskott för 5 års tjänst . . . . .	180: —	1,980	—		
S. F. besl. <sup>28</sup> / <sub>12</sub> 1894.  1886 års stat.	}	b	1 Äldreskogs-vakt jemte fri bostad och ved . . . . .	900: —				
			personel förhöjning för 10 års tjänst . . . . .	150: —				
S. F. besl. <sup>21</sup> / <sub>12</sub> 1897.	}	b	ytterligare tillskott . . . . .	100: —	1,150	—		
			1 Yngre skogs-vakt jemte fri bo- stad och ved . . . . .		800	—		
	}	c	Extra ingenjör- och ritarebiträden, förslagsvis . . . . .		8,000	—		
			Skogsvaktarebiträden och skogs- kultur, förslagsvis . . . . .		2,000	—		
			Material- och handtlångaredagsver- ken vid mätningar, förslagsvis . . . . .		5,000	—		
			Expenser, förslagsvis . . . . .		1,500	—	46,630	—
			<b>Trädgårdsnämnden.</b>					
	}	b	1 Sekreterare . . . . .		600	—		
1886 års stat. S. F. besl. <sup>9</sup> / <sub>10</sub> och <sup>9</sup> / <sub>12</sub> 1898.			1 Trädgårdsmästare . . . . .	3,000: —				
	}	b	förhöjning för 10 års tjänst . . . . .	600: —				
			hyresmedel . . . . .	1,000: —				
			Transport	4,600: —	600	—	1,074,714	48

		Transport	4,600: —	600	1,074,714 48
1886 års stat. S. F. besl. $\frac{6}{9}$ och $\frac{6}{12}$ 1898.	b {	personelt lönetillskott jemte bränsle och andra naturaförmåner .	1,400: —	6,000	
		c	Expenser förslagsvis . . . . . — Fmk. 205,625: —	400	7,000 —
<b>IV. Gatubelysningen.</b>					
<b>Styrelsen för belysningsverket.</b>					
	c	Arvoden m. m. förslagsvis . . . .		—	8,000 —
<b>a) Gasbelysningen.</b>					
Kontrakt $\frac{30}{3}$ 1860. D:o $\frac{10}{8}$ 1891.	b {	540 st. helnattslyktor à 3,258 bränntimmar	1,759,320: —		
		600 st. halfnattslyktor à 1,542 bränntimmar	925,200: —		
		Summa bränntimmar	2,684,520: —		
		à 5 kft per timme = 13,422,600 kft gas, hvaraf 7,500,000 kft à 8 Fmk per 1,000 = . . . . .	60,000: —		
		5,922,600, kft à 7 Fmk per 1,000 = .	41,458: 20	101,458 20	
1886 års stat.	b {	1 Gaskontrollör, lön . . . . .		1,200	
		c	1 Besigtningssman, lön . . . . .		200
		Gaskontrollörens expenser, förslagsvis . . . . .		300	103,158 20
<b>b) Petroleumbelysningen.</b>					
S. F. besl. $\frac{22}{12}$ 1898. Kontrakt $\frac{8}{7}$ 1896. Tillägg till d:o af den $\frac{2}{2}$ 1899.	b {	154 st. helnattslyktor à 168 mk per lysår och lykta . . . . .		25,872	
		91 st. halfnattslyktor à 73 mk per lysår och lykta . . . . .		6,643	
		298 st. chaussée- och väglyktor à 82 mk per lysår och lykta . . .		24,436	
		82 st. seglationslyktor 150 dagar à 60 penni per dag och lykta .		7,380	
		Transport		64,331	1,192,872 68

		Transport	64,331 —	1,192,872 68		
S. F. besl. $\frac{22}{13}$ 1898. Kontrakt $\frac{8}{7}$ 1896. Tillägg till d:o af d. $\frac{3}{2}$ 1899.	b	16 st. lyktor vid afstjelpningsplatserna à 168 mark per lysår och lykta . . . . .	2,688 —			
		3 st. d:o à isvägen till Sveaborg 105 dagar à 60 p:ri per dag och lykta . . . . .	189 —			
		7 st. d:o vid kolerabarackerna 100 dagar à 60 p:ri per dag och lykta . . . . .	420 —			
		5 st. d:o längs Stora Alléen i Brunnsparcken 45 dagar à 30 p:ri per dag och lykta . . . . .	67 50			
		9 st. halfnattslyktor i Sörnäs (vintertid) 200 dagar à 22 p. per dag och lykta . . . . .	396 —			
		30 st. nya lyktskåp, uppställda under år 1899 à 60 mk . . . . .	1,800 —			
		20 st. lyktor att uppställas å platser, som af Drätselkammaren komma att anvisas, à 60 mk . . . . .	1,200 —			
		Tillskott för 534 auerbrännare för tiden till 1 Oktober 1900 à 1: 75	934 50	72,026 —		
		<b>c) Elektrisk belysning.</b>				
		<i>Sandviks molon.</i>				
S. F. besl. $\frac{1}{10}$ 1895.	b	3 st. bågglampor, brinnande 75 dagar, 5 timmar dagligen, à 35 penni per timme . . . . .	393: 75			
		6 st. glödlampor, brinnande 150 dagar, 8 timmar dagligen à $5\frac{1}{2}$ penni per timme . . . . .	396: —	789 75		
<i>Magasinskajen.</i>						
<i>Sjösidan.</i>						
Kontrakt $\frac{17}{8}$ 1895.	b	9 st. bågglampor under 180 dagar 10 timmar dagligen à 35 penni per timme . . . . .	5,670: —			
		<i>Landssidan.</i>				
		16 st. glödlampor under 150 dagar, i medeltal				
		Transport	5,670: —	789 75   1,264,898 68		



		Transport	5,670: —	789 75	1,264,898 68
		3 timmar dagligen à 5½ penni per timme	396: —		
		4 st. glödlampor under 270 dagar, 10 timmar dagligen à 5½ penni per timme	594: —	6,660	
Kontrakt d. 12/9 1893.	b	<i>Varuskjulet.</i>			
		15 st. bågampor under 180 dagar, brinnande i medeltal 4 timmar dagligen à 20 penni per timme	2,160: —		
		14 st. glödlampor under 150 dagar, brinnande 4 timmar dagligen à 5½ penni pr timme	462: —	2,622	
S. F. besl. 29/6 1892.	b	Belysning af Nikolaikyrkans tornur — <i>Fmk 193,855: 95.</i> —		600	10,671 75
<b>V. Brandverket.</b>					
<b>a) Aflöningar och andra förmåner.</b>					
1886 års stat.	b	1 Brandmästare jemte fri bostad, ved och lyse	5,000: —	6,000	
S. F. besl. 24/2 1891.			personelt tillskott . . . . .		
D:o 29/12 1893.		1 Underbrandmästare jemte ved och lyse	3,000: —	4,200	
D:o 7/2 1899.			hyresmedel . . . . .		
D:o 13/6 1899.	c				
S. F. besl. 24/2 1891.	b	1 Sekreterare i Brandkommissionen . . . . .		600	
S. F. besl. 24/2 1891.	b	2 Sprutmästare jemte fri bostad och ved à 1,500: —		3,000	
D:o 21/12 1897.			1 Maskinist, jemte fri bostad och ved . . . . .		
D:o 13/6 1899.	b	6 Sergeanter, jemte fri bostad och ved à 1,200: —		7,200	
S. F. besl. 24/2 1891.	b	10 Korpraler, jemte ved och lyse à 800: —		8,000	
D:o 13/6 1899.			10 Korpraler, kasernerade à 700: —		
			Transport	37,500	1,275,570 43

		Transport	37,500 —	1,275,570 43
S. F. besl. $\frac{24}{2}$ 1891. D:o $\frac{13}{6}$ 1899.	b	13 äldre konstaplar kasererade å 420: —	5,460 —	
		30 yngre konstaplar, kasererade å 300: —	9,000 —	
		Kosthållning för 63 man å 250: —	15,750 —	
		Beklädnad för 63 man å 150: —	9,450 —	77,160 —
		<b>b) Brandstallet, 17 hästar.</b>		
c		29,000 kilogr. hö å 9 penni . . .	2,610 —	
		26,000 d:o hafre å 19 penni . . .	4,940 —	
		Halm, förslagsvis . . . . .	650 —	
		Skoning och medicin, förslagsvis .	800 —	
		Underhåll af seldon m. m., förslags- vis . . . . .	400 —	9,400 —
		<b>c) Eldning och belysning.</b>		
c		200 kubikmeter björkved å 6 mk 25 p:ni . . . . .	1,250 —	
		960 kubikmeter barrved å 5 mk 50 p:ni . . . . .	5,280 —	
		Belysning, förslagsvis . . . . .	3,000 —	9,530 —
		<b>d) Redskap och inventarier.</b>		
c		Underhåll af redskapen, förslags- vis . . . . .	3,000 —	
		Underhåll af brandtelegrafan, för- slagsvis . . . . .	1,200 —	
c*		1 häst, förslagsvis . . . . .	800 —	
		1 st. ny emottagningsapparat för brandtelegrafan å Berghälls brandstation . . . . .	600 —	
c*		8 st. nya brandskåp, jemte lednin- gar . . . . .	1,600 —	
		1 mindre jernsvarf . . . . .	600 —	
		400 meter gummerad hampslang .	1,000 —	8,800 —
		<b>e) Diverse</b>		
c		Arvoden för brandsyner. förslags- vis . . . . .	800 —	
		Transport	800 —	1,380,460 43

		Transport	800	1,380,460	43
c	{	Expenser, gratifikation m. m., förslagsvis	2,500		
		För inköp af böcker och tidningar	50	3,350	
		<b>Tillfällig utgift.</b>			
c*		Anslag för frivilliga brandkåren . — Fmk 113,240 —	—	5,000	
		<b>VI. Polisnrättningen.</b>			
		<b>Aflöningar.</b>			
c	{	1 Polismästare, lön . . . . . 7,000: — arvode . . . . . 4,000: — personelt anslag . . . . . 1,500: —	12,500		
		1 Polisinspektör, lön . . . . . 5,000: — arvode . . . . . 3,000: —	8,000		
		1 Sekreterare lön . . . . . 2,000: — arvode . . . . . 1,200: — personelt anslag för handhafvande af po- lisnrättningens eko- nomi . . . . . 500: —	3,700		
c	{	1 Kriminalkommisarie, lön . . . . . 5,000: — arvode . . . . . 2,000: —	7,000		
		2 Kommissarier, lön à . . . . . 2,000: — arvode à . . . . . 1,800: —	7,600		
		5 Kommissarier, lön à . . . . . 2,000: — arvode à . . . . . 1,600: —	18,000		
c	{	1 Notarie, arvode . . . . . 3,000			
		1 d:o d:o . . . . . 2,400			
		1 Kanslist, arvode . . . . . 1,200			
		2 d:o d:o à . . . . . 1,000: —	2,000		
		1 Läkare, d:o . . . . . 1,200			
		1 Vaktmästare, d:o . . . . . 1,100			
		1 Magasinsföreståndare, arvode . . . . . 120			
		<b>Transport</b>	67,820	1,388,810	43

S. F. besl. 1/3 1898.

		Transport	67,820	1,388,810	43
		3 Öfverkonstaplar, lön à 1,000: — arvode à . . . . . 800: — hyresmedel à . . . . . 200: —	6,000		
		4 Öfverkonstaplar, lön à 900: — arvode à . . . . . 800: — hyresmedel à . . . . . 200: —	7,600		
		5 Öfverkonstaplar, lön à 800: — arvode à . . . . . 800: — hyresmedel à . . . . . 200: —	9,000		
		5 Öfverkonstaplar, lön à 750: — arvode à . . . . . 750: — hyresmedel à . . . . . 200: —	8,500		
		4 Konstaplar lön à . . . 750: — arvode à . . . . . 750: — hyresmedel à . . . . . 200: —	6,800		
	c	14 Konstaplar, lön à . . . 700: — arvode à . . . . . 700: — hyresmedel à . . . . . 200: —	22,400		
		24 Konstaplar, lön à . . . 650: — arvode à . . . . . 650: — hyresmedel à . . . . . 200: —	36,000		
		34 Konstaplar, lön à . . . 600: — arvode à . . . . . 600: — hyresmedel à . . . . . 200: —	47,600		
		36 Konstaplar, lön à . . . 550: — arvode à . . . . . 550: — hyresmedel . . . . . 200: —	46,800		
		44 Konstaplar, lön à . . . 500: — arvode à . . . . . 500: — hyresmedel à . . . . . 200: —	52,800		
		14 Extra konstaplar arvode à . . . . . 750: — hyresmedel à . . . . . 200: —	13,300		
S. F. besl. <sup>16</sup> / <sub>6</sub> 1896.	b	2 Extra konstaplar för lönnkrögriets städfjande, arvode à 1,300: —	2,600		
1886 års stat. S. F. besl. <sup>29</sup> / <sub>12</sub> 1876.		b	2 Politiekarlar, arvode à 540: —	1,080	
S. F. besl. <sup>21</sup> / <sub>12</sub> 1897. D:o <sup>22</sup> / <sub>12</sub> 1898.	b	1 Kvinligt biträde, jemte fri bostad och ved, arvode . . . . .	240		
		2 Kvinliga biträden, utan fri bostad och ved, arvode à . . . 180: —	360		
		Transport	328,900	1,388,810	43

		Transport	328,900	1,388,810 43
S. F. besl. <sup>21</sup> / <sub>12</sub> 1897. D:o <sup>22</sup> / <sub>12</sub> 1898.	} b	1 Kvinligt biträde, fri bostad och ved . . . . .	—	—
		2 Vaktkarlar à . . . . . 1,000:—	2,000	—
	c	Veterinär arvode . . . . .	200	331,100
<b>Polisstallet, 8 hästar.</b>				
	} c	20,000 kgr. hö, entreprenad å 8,4 p:ni	1,680	—
		10,700 " hafre, d:o å 22 "	2,254	—
		5,000 " halm, d:o å 8 "	300	—
		Skoning och medicin, förslagsvis .	400	—
		Remont, förslagsvis . . . . .	300	—
	c*	3 nya ridhästar å . . . . . 900:—	2,700	7,734
<b>Hyror.</b>				
Enl. kontrakter.	} b & c	Andra polisstationens lokal . . . . .	2,500	—
		Tredje d:o d:o . . . . .	3,600	—
		Fjerde d:o d:o, förslagsvis . . . . .	2,000	—
		Tölö filial d:o d:o, förslagsvis . . . . .	1,200	9,300
<b>Diverse.</b>				
	} c	Beklädnadsmedel . . . . .	29,230	—
		Till ersättning för oförskyld skada å kläder, ådragen i tjensten, samt till gratifikation . . . . .	2,000	—
		Expenser, förslagsvis . . . . .	3,500	—
		Renhållning, d:o . . . . .	2,350	—
	} c*	Inköp och remont af inventarier, förslagsvis . . . . .	2,060	—
		Inköp och remont af utredningspersedlar, förslagsvis . . . . .	1,225	—
		Remont och komplettering af lifräddningsredskapen, förslagsvis .	520	—
		Undervisningsmaterial för centralpolisen, förslagsvis . . . . .	300	—
Nåd. bref <sup>10</sup> / <sub>10</sub> 1898. S. F. besl. <sup>22</sup> / <sub>12</sub> 1898.	} b & c	Till matportioner åt ransakningsfångar i polisinrättningen, förslagsvis . . . . .	1,300	42,485
		— Fmk 389,360:—	—	—
		Transport	—	1,779,429 43

			Transport	—	—	1,779,429 48
<b>VII. Sundhets- och sjukvården.</b>						
<b>Läkarepersonal.</b>						
S. F. besl. <sup>24</sup> / <sub>10</sub> 1893.	b	Förste stadsläkaren, lön 6,000: — arvode . . . . . 4,000: — förhöjning för 5 års tjänst från <sup>1</sup> / <sub>7</sub> 1900 . . . . . 500: —		10,500	—	
K. S:ns resol. <sup>5</sup> / <sub>2</sub> 1894. 1886 års stat.	b	Andre stadsläkaren . . . . .		3,000	—	
	b	2 Distriktsläkare inom staden å . . . . . 3,000: —		6,000	—	
S. F. besl. <sup>19</sup> / <sub>4</sub> 1898. D:o <sup>30</sup> / <sub>8</sub> 1890.	b	1 Distriktsläkare i Tölö distrikt . . . . .		3,600	—	
	b	1 d:o i Sörnäs distrikt . . . . . 3,000: — tillskottarvode . . . . . 1,000: —		4,000	—	
D:o <sup>29</sup> / <sub>12</sub> 1891.	b	1 Distriktsläkare i Berg- häll distrikt . . . . . 3,000: — tillskottsarvode . . . . . 1,000: —		4,000	—	
D:o <sup>9</sup> / <sub>4</sub> 1889. D:o <sup>30</sup> / <sub>4</sub> 1895. D:o <sup>19</sup> / <sub>12</sub> 1895.	b	1 Kvinlig läkare . . . . .		3,000	—	
	b	1 Besigtningssläkare . . . . .		6,000	—	
	b	1 Läkare vid fattiggårdens sjuk- anstalter samt vid därvårdsin- rättningen å Stengård . . . . .		3,600	—	
1886 års stat.	b & c	1 Barnmorska . . . . .		400	—	
S. F. besl. <sup>27</sup> / <sub>12</sub> 1895. D:o <sup>21</sup> / <sub>12</sub> 1897.	b	4 Kommunala sjukskö- terskor å . . . . . 900: —		3,600	—	
S. F. besl. <sup>17</sup> / <sub>5</sub> 1898. S. F. besl. <sup>19</sup> / <sub>4</sub> 1898.	b	Resekostnader för d:o . . . . .		100	—	
	b	Arvoden åt vikarier under distrikts- läkarenes semesterledighet . . . . .		1,800	—	
S. F. besl. <sup>17</sup> / <sub>5</sub> 1898.	b	Läkaredejourering om söndagarne under sommarmånaderna . . . . .		240	—	49,840
<b>Helsovårdsnämnden.</b>						
S. F. besl. <sup>3</sup> / <sub>12</sub> 1889. D:o <sup>19</sup> / <sub>12</sub> 1892. D:o <sup>21</sup> / <sub>12</sub> 1897.	b	1 Sekreterare . . . . .		1,600	—	
	b	1 Vaktmästare . . . . .		1,000	—	
	c	Expenser, förslagsvis . . . . .		3,800	—	
D:o <sup>13</sup> / <sub>6</sub> 1899.	b & c	Statistiskt biträde åt stadsläkaren		4,000	—	10,400
			Transport	—	—	1,839,669 48

			Transport	—	1,839,669.43
		<b>Maria sjukhuset.</b>			
		<i>a) Afdelningen för icke epidemiska sjukdomar.</i>			
S. F. besl. <sup>29/12</sup> 1893. D:o <sup>12/10</sup> 1898.	} b	1	Öfverläkare, lön . . . . .	4,000	—
S. F. besl. <sup>29/12</sup> 1893.		b	1 Amanuens, jemte rum värme, belysning, städning och kost, lön . . . 1,200:— personelt tillskott . . . 600:—	1,800	—
S. F. besl. <sup>29/12</sup> 1893. D:o <sup>27/12</sup> 1895.	} b	3	Sköterskor (bildade) jemte bostad, ljus, värme och kost, lön å 50 mk i månaden . . . . .	1,800	—
		c	1	Sköterska, förslagsvis under 6 månader . . . . .	300
D:o d:o D:o <sup>29/12</sup> 1896. D:o <sup>21/12</sup> 1897.	} b	4	Sköterskor, i öfrigt såsom föregående, men lön å 30 mk i månaden . . . . .	1,440	—
		c	1	Sköterska, förslagsvis under 6 månader . . . . .	180
D:o <sup>29/12</sup> 1893.	b & c	2	Nattsköterskor å 30 mk i månaden . . . . .	720	—
		2	Städerskor, jemte bostad, värme, lyse och kost, lön å 15 mk i månaden . . . . .	360	—
S. F. besl. <sup>29/12</sup> 1893.	} b	1	Eldare, jemte rum, värme och belysning, lön . . . . .	900	—
			1	Dräng, jemte bostad, värme, lyse och kost, lön . . . . .	350
	} c		Värme och belysning, förslagsvis . . . . .	7,500	—
			Medicin, förslagsvis . . . . .	6,000	—
			Underhåll af inventarier, förslagsvis . . . . .	3,600	—
					28,950
		<i>b) Afdelningen för epidemiska sjukdomar.</i>			
S. F. besl. <sup>29/12</sup> 1893. D:o <sup>12/10</sup> 1898.	} b	1	Läkare, jemte fri bostad samt värme, lön . . . . .	5,000	—
S. F. besl. <sup>12/10</sup> 1898.		b	1	Amanuens, jemte rum, värme, ljus och kost, lön . . . . .	1,200
	} b & c	3	Sköterskor (bildade) jemte bostad, ljus, värme och kost, lön å 50 mk i månaden . . . . .	1,800	—
S. F. besl. <sup>29/12</sup> 1893.			3	Sköterskor, i öfrigt som föregående, å 30 mk i månaden . . . . .	1,080
			Transport	9,080	—
					1,868,619.43

			Transport	9,080	1,868,619	43
S. F. besl. <sup>20</sup> / <sub>12</sub> 1893. D:o <sup>21</sup> / <sub>12</sub> 1895. D:o <sup>20</sup> / <sub>12</sub> 1896.	} b&c	5	Städerskor, jemte bostad, ljus, värme och kost, lön à 15 mk i månaden . . . . .	900		
S. F. besl. <sup>20</sup> / <sub>12</sub> 1893.			} b&c	1	Dräng, jemte bostad, ljus, värme och kost, lön . . . . .	420
	} c	1			Dräng, jemte bostad, ljus, värme och kost, lön . . . . .	350
			} c	1	Värme, förslagsvis . . . . .	3,000
	Belysning, förslagsvis . . . . .	800				
	Medicin, förslagsvis . . . . .	1,500				
	Underhåll af inventarier, förslagsvis . . . . .	3,000			19,050	
<i>c) Ekonomicafdelningen.</i>						
S. F. besl. <sup>20</sup> / <sub>12</sub> 1893. D:o <sup>20</sup> / <sub>12</sub> 1896. D:o <sup>21</sup> / <sub>12</sub> 1897. D:o <sup>20</sup> / <sub>12</sub> 1893. D:o <sup>20</sup> / <sub>12</sub> 1896.	} b	1	Syssloman, jemte bostad och värme, lön . . . . .	1,500		
			} b	1	Hushållerska, jemte bostad, värme, ljus och kost, lön . . . . .	800
S. F. besl. <sup>20</sup> / <sub>12</sub> 1893.	} b&c	1			Köksa, jemte bostad, värme, ljus och kost, lön . . . . .	300
			} b&c	1	Köksa, jemte bostad, värme, ljus och kost, lön . . . . .	240
D:o D:o	} b&c	3			Tjenarinnor, jemte bostad, värme, ljus och kost, lön à 180 mk . . . . .	540
			} b	1	Städerska, jemte bostad, värme, ljus och kost, lön . . . . .	180
D:o D:o D:o <sup>20</sup> / <sub>12</sub> 1896.	} b	1			Bakerska, jemte bostad, värme, ljus och kost, lön . . . . .	240
S. F. besl. <sup>20</sup> / <sub>12</sub> 1893.			} b	1	Föreståndarinna för linneförrådet, jemte bostad, värme, ljus och kost, lön . . . . .	480: —
S. F. besl. <sup>21</sup> / <sub>12</sub> 1897.	} b	1			personelt tillskott . . . . .	600: —
S. F. besl. <sup>20</sup> / <sub>12</sub> 1893.			} b	4	Tvätterskor, jemte bostad, värme, ljus och kost, lön à 20 mk i månaden . . . . .	960
S. F. besl. <sup>27</sup> / <sub>12</sub> 1898.	} b	1			Maskinist, jemte bostad, värme, ljus och kost, lön . . . . .	1,200
			} b	1	Vaktmästare, jemte bostad, värme, ljus och kost, lön . . . . .	730
D:o <sup>20</sup> / <sub>12</sub> 1893.	} b&c	1			Dräng, jemte bostad, värme, ljus och kost, lön . . . . .	420
			} b&c	1	Dräng, jemte bostad, värme, ljus och kost, lön . . . . .	350
					Transport	8,540



		Transport	8,540 —	1,887,669 43
S. F. besl. <sup>27</sup> / <sub>12</sub> 1895.	b	1 Portvakt, jemte bostad, värme, ljus och kost, lön . . . . .	350 —	
		1 Klosettömmerska, å 30 mk per månad . . . . .	360 —	
	c	Kost för 117 patienter å 82 penni per dag, förslagsvis . . . . .	35,018 10	
		Kost för 6 patienter å 1:40 per dag, förslagsvis . . . . .	3,066 —	
		Kost för 47 af personalen å 1 mk per dag, förslagsvis . . . . .	17,155 —	
		Värme och belysning förslagsvis . . . . .	7,500 —	
	d	Underhåll af inventarier, förslagsvis . . . . .	1,400 —	
		Underhåll af häst, förslagsvis . . . . .	400 —	
		För oförutsedda utgifter, förslagsvis . . . . .	3,000 —	76,789 10
			<b>Kolerabaracker.</b>	
	c	Bevakning, förslagsvis . . . . .	—	150 —
		<b>Underhåll af en poliklinisk ögonafdelning.</b>		
	c*	Anslag . . . . .	1,800 —	
		Dagafgifter för medellösa sjuka emot redovisning . . . . .	200 —	2,000 —
		<b>Anslag för sjukstuga i Sörnäs.</b>		
	c	För 12 å 15 sjukplatser, förslagsvis . . . . .	—	10,000 —
		<b>Helsopolisen.</b>		
S. F. besl. <sup>24</sup> / <sub>10</sub> 1893.  1886 års stat. S. F. besl. <sup>21</sup> / <sub>12</sub> 1889. D:o <sup>30</sup> / <sub>5</sub> 1891. D:o <sup>29</sup> / <sub>12</sub> 1892. D:o <sup>29</sup> / <sub>12</sub> 1896.	b	1 Tillsyningsman, vid helsopolisen . . . . .	3,000: —	
		förhöjning för 5 års tjänst . . . . .	500: —	3,500 —
	b&c	1 Tillsyningsman, vid helsopolisen . . . . .	2,500 —	
		2 D:o vid d:o . . . . .	2,000: —	4,000 —
		Extra tillsyningsmän, förslagsvis . . . . .	2,500 —	
c	1 Desinfektionsbiträde . . . . .	1,500 —		
		Transport	14,000 —	1,976,608 53

		Transport	14,000	1,976,608	53
	c	För desinfektion i hemmen, förslagsvis	250		
		Städning af besigtningebyrån . . .	360		
		Underhåll af inventarier i d:o . . .	300	14,910	
		<b>Undersökningsstation för lifsmedel.</b>			
1886 års stat.	b	1 Föreståndare . . . . .	3,000		
S. F. besl. <sup>22</sup> / <sub>12</sub> 1899.	b	1 Biträde åt d:o . . . . .	1,200		
S. F. besl. <sup>19</sup> / <sub>11</sub> 1886.	b & c	1 Laboratoriidräng . . . . .	900		
D:o <sup>29</sup> / <sub>12</sub> 1896.	b	Till inköp af apparater, kemikalier och böcker, förslagsvis . . . .	800	5,900	
		<b>Desinfektionsinrättningen.</b>			
S. F. besl. <sup>29</sup> / <sub>12</sub> 1896.	b & c	1 Förman (maskinist) jemte rum, värme och belysning, lön . . . .	1,200		
S. F. besl. <sup>19</sup> / <sub>4</sub> 1898.	b & c	1 Biträde, jemte fri bostad och kost, lön . . . . .	420		
D:o <sup>29</sup> / <sub>12</sub> 1896.	b	Ved och belysning, förslagsvis . .	400		
		Underhåll af häst, förslagsvis . .	400	2,420	
		<b>Köttkontrollstation.</b>			
S. F. besl. <sup>29</sup> / <sub>9</sub> 1896.	b	1 Veterinär . . . . .	4,000		
D:o D:o	b	Biträden vid stationen . . . . .	3,000		
D:o <sup>21</sup> / <sub>12</sub> 1897.	c	Driftkostnad . . . . .	800	7,800	
		<b>Obduktionshuset.</b>			
	c	Ved, belysning, tvätt etc., förslagsvis	—	150	
		— Fmk 228,359: 10 —			
		<b>VIII. Fattigvården.</b>			
		<b>Fattigvårdsstyrelsen.</b>			
S. F. besl. <sup>5</sup> / <sub>12</sub> 1895.	b	1 Ordförande . . . . .	600		
		1 Verkställande direktör . . . . .	7,000		
		1 Sekreterare . . . . .	2,400		
		Transport	10,000	2,007,788	53

		Transport	10,000 —	2,007,788 53
S. F. besl. <sup>22</sup> / <sub>12</sub> 1898.	b	1 Vaktmästare . . . . .	1,000 —	
	c	Arvode för tillsyningsmän och ständiga ombud i landsorten, förslagsvis . . . . .	4,500 —	
	c	Ersättning för inspektionsresor, förslagsvis . . . . .	800 —	16,300 —
		<b>Fattiggården och dermed förenade inrättningar.</b>		
1886 års stat.	b	1 Inspektor jemte fri bostad och ved . . . . .	4,500 —	
S. F. besl. <sup>20</sup> / <sub>12</sub> 1891.	b	1 Kontorsbiträde . . . . .	600 —	
1886 års stat.	b	1 Predikant . . . . .	1,400 —	
S. F. besl. <sup>21</sup> / <sub>12</sub> 1889.	b	1 Läkare vid därvårdsanstalten (se VII Sundhets- och sjukvården)	— —	6,500 —
D:o <sup>17</sup> / <sub>11</sub> 1894.		<i>a) Fattiggården.</i>		
S. F. besl. <sup>5</sup> / <sub>12</sub> 1895.	b	1 Husmoder . . . . .	1,000 —	
D:o <sup>21</sup> / <sub>12</sub> 1889.	b	4 Sjuksköterskor, jemte fri bostad, ved och lyse å 600: — . . . . .	2,400 —	
D:o <sup>22</sup> / <sub>12</sub> 1898.	c	1 D:o jemte d:o d:o under 6 månader å 50: — . . . . .	300 —	
	c	2 Biträdande sköterskor under 6 månader å 30 mk i månaden för hvardera . . . . .	360 —	
		Beklädnad, förslagsvis . . . . .	7,000 —	
		Kost, förslagsvis . . . . .	22,000 —	
		Läkemedel, förslagsvis . . . . .	3,500 —	
		Inventarier, förslagsvis . . . . .	5,200 —	
	c	Materialier, förslagsvis . . . . .	800 —	
		Ved och belysning, förslagsvis . . . . .	7,500 —	
		Hafre och hö för tvenne hästar, förslagsvis . . . . .	1,000 —	
		Remontarbeten, förslagsvis . . . . .	3,000 —	
	d	Diverse utgifter, förslagsvis . . . . .	3,000 —	57,060 —
		<i>b) Arbetsinrättningen.</i>		
S. F. besl. <sup>21</sup> / <sub>12</sub> 1889.	b	1 Tillsyningsman, jemte fri bostad, ved och lyse . . . . .	1,200: —	
D:o <sup>20</sup> / <sub>12</sub> 1896.	b	personelt tillskott. . . . .	300: —	1,500 —
		Transport	1,500 —	2,087,648 53

		Transport	1,500 —	2,087,648 53
S. F. besl. 21/12 1889.	b	2 Vaktmästare, jemte fri bostad, ved och lyse å 720: — . . . . .	1,440 —	
		Ved och belysning förslagsvis . . . . .	1,300 —	
		Kost, förslagsvis . . . . .	9,000 —	
		Beklädnadskostnader, förslagsvis . . . . .	1,300 —	
	c	Materialier, förslagsvis . . . . .	4,000 —	
		Inventarier och arbetsverktyg, förslagsvis . . . . .	500 —	
		Flitpenningar, förslagsvis . . . . .	800 —	
		Remontarbeten, förslagsvis . . . . .	1,600 —	
	d	Diverse utgifter, förslagsvis . . . . .	500 —	21,940 —
		<i>c) Dårvårdsanstalten.</i>		
S. F. besl. 29/12 1891.	b	1 Öfversköterska, jemte fri bostad, ved och lyse . . . . .	1,200 —	
D:o 29/12 1893.				
D:o 20/12 1896.	b	6 Kvinliga vårdare, jemte d:o d:o å 600: — . . . . .	3,600 —	
D:o 21/12 1897.				
1886 års stat.	b	3 Manliga vårdare, jemte d:o d:o å 720: — . . . . .	2,160 —	
S. F. besl. 29/12 1891.				
		Beklädnad, förslagsvis . . . . .	3,000 —	
		Kost, förslagsvis . . . . .	12,000 —	
	c	Läkemedel, förslagsvis . . . . .	1,200 —	
		Inventarier, förslagsvis . . . . .	800 —	
		Ved och belysning, förslagsvis . . . . .	7,000 —	
		Remontarbeten, förslagsvis . . . . .	2,000 —	
	d	Diverse utgifter, förslagsvis . . . . .	1,000 —	33,960 —
		<b>Understöd och kostnader för fattiga utom inrättningarna.</b>		
		För i staden och å landsbygden utackorderade . . . . .	64,000 —	
		I särskilda inrättningar intagna . . . . .	7,000 —	
		Sjukvård, förslagsvis . . . . .	10,000 —	
	c	Kostnader för sinnesrubbade personer, intagna å andra dårvårdsanstalter, förslagsvis . . . . .	22,000 —	
		Läkemedel, förslagsvis . . . . .	5,000 —	
		Direkta understöd:		
		a) åt personer ovilkorligen berättigade till fattigvård, förslagsvis 15,000: —		
		Transport 15,000: —	108,000 —	2,143,548 53

		Transport 15,000: —	108,000 —	2,143,548 53
	c	b) åt nödställda, hvilka icke äga ovilkorlig rätt till fattigvård, förslagsvis . . . . . 30,000: —	45,000 —	153,000 —
		<b>Diverse.</b>		
	c	Understöd åt värnepligtiges hustrur och barn, förslagsvis . . . . .	1,500 —	
	c & d	Expenser och oförutsedda utgifter — <i>Fmk</i> 293,260: —	3,000 —	4,500 —
		<b>IX. Undervisningsväsendet.</b>		
		<b>a) Navigationsskolan.</b>		
S. F. besl. $10/2$ 1876. Enl. kontrakt.	b	Hyra . . . . .	2,400 —	
	c	Ved, förslagsvis . . . . .	600 —	3,000 —
		<b>b) Handverksskolorna.</b>		
K. Kung. $25/11$ 1885.	b	Anslag för högre handverksskolorna, förslagsvis . . . . .	18,448 —	
S. F. besl. $14/6$ 1892.	b	Anslag för lägre, d:o d:o . . . . .	27,146 —	
S. F. besl. $26/9$ 1899.	b*	Förberedande yrkesskola för gossar: Inköp af möbler, maskiner och verktyg . 12,050: — Underhåll 1899 . . . 7,800: — D:o 1900 . . . 21,000: —	40,850 —	86,444 —
	c			
		<b>c) Handelsinstitutet.</b>		
	c	Anslag . . . . .	—	4,000 —
		<b>d) Skolan för andesvaga barn.</b>		
S. F. besl. $11/10$ 1898.	b	Anslag att utgå med 300 mk för hvarje i anstalten intagen frielev från Helsingfors, dock till sammanlagdt belopp af högst .	—	4,500 —
		Transport	—	2,398,992 53

		Transport			2,398,992 53	
<b>e) Folkskolorna.</b>						
<i>Aflöningar.</i>						
1886 års stat. S. F. besl. <sup>22</sup> / <sub>6</sub> 1891.	} b	8 Lärare, lön à . . . . . 2,000: —				
		förhöjning för 15 års				
		tjenst à . . . . . 1,000: —	24,000	—		
		14 Lärare, lön à . . . . . 2,000: —				
		förhöjning för 10 års				
tjenst à . . . . . 800: —	39,200	—				
S. F. besl. <sup>21</sup> / <sub>12</sub> 1889.	} b	15 Lärare, lön à . . . . . 2,000: —				
		förhöjning för 5 års				
		tjenst à . . . . . 400: —	36,000	—		
		17 Lärare, arvode à . . . . . 2,000: —	34,000	—		
		5 Lärare, arvode à . . . . . 2,000: —	10,000	—		
1886 års stat. S. F. besl. <sup>22</sup> / <sub>6</sub> 1891.	} b	3 Lärarebiträden (i slöjd och skrårderiarbeten)				
		arvode à . . . . . 1,200: —	3,600	—		
		1 Lärare i grekisk-rysk troslära, arvode . . . . . 800		—		
		4 Lärarinnor, lön à . . . . . 1,700: —				
		förhöjning för 25 års				
tjenst à . . . . . 850: —	10,200	—				
	} b	6 Lärarinnor, lön à . . . . . 1,700: —				
		förhöjning för 20 års				
		tjenst à . . . . . 680: —	14,280	—		
		10 Lärarinnor, lön à . . . . . 1,700: —				
		förhöjning för 15 års				
tjenst à . . . . . 510: —	22,100	—				
	} b	18 Lärarinnor, lön à . . . . . 1,700: —				
		förhöjning för 10 års				
		tjenst à . . . . . 340: —	36,720	—		
		10 Lärarinnor, lön à . . . . . 1,700: —				
		förhöjning för 5 års				
tjenst à . . . . . 170: —	18,700	—				
	} b	1 Lärarinna, lön . . . . . 1,286: —				
		förhöjning för 10 års				
tjenst . . . . . 340: —	1,626	—				
	} b	4 Lärarinnor, lön à . . . . . 1,400: —				
		förhöjning för 25 års				
tjenst à . . . . . 700: —	8,400	—				
Transport			259,626	—	2,398,992 53	

		Transport	259,626	2,398,992	53		
1886 års stat. S. F. besl. <sup>21</sup> / <sub>9</sub> 1891.	} b	5 Lärarinnor, lön à . . . 1,400:— förhöjning för 20 års tjänst à . . . . . 560:—	9,800				
		5 Lärarinnor, lön à . . . 1,400:— förhöjning för 15 års tjänst à . . . . . 420:—	9,100				
		13 Lärarinnor, lön à . . . 1,400:— förhöjning för 10 års tjänst à . . . . . 280:—	21,840				
		8 Lärarinnor, lön à . . . 1,400:— förhöjning för 5 års tjänst à . . . . . 140:—	12,320				
		9 Lärarinnor, arvode à 1,700:—	15,300				
		1 Lärarinna, arvode . . . . .	1,286				
		28 Lärarinnor, arvode à 1,400:—	39,200				
		4 Lärarinnor, arvode à 1,700:—	6,800				
		8 Lärarinnor, arvode à 1,400:—	11,200				
		2 Timlärarinnor, arvo- de à . . . . . 1,250:—	2,500				
		c Vikarier och sannolikt ökad lärare- personal under höstterminen, för- slagsvis . . . . .	15,000				
		b Inspektör . . . . .	8,000				
		c Biträde vid inspektorskansliet . . .	1,200				
		b Ekonom . . . . .	2,500				
b Sekreterare i direktionen. . . . .	1,200						
1886 års stat. S. F. besl. <sup>20</sup> / <sub>12</sub> 1888. D:o <sup>22</sup> / <sub>12</sub> 1898. D:o <sup>21</sup> / <sub>12</sub> 1889. 1886 års stat. S. F. besl. <sup>28</sup> / <sub>12</sub> 1886. D:o <sup>29</sup> / <sub>12</sub> 1890. D:o <sup>29</sup> / <sub>12</sub> 1892. D:o <sup>28</sup> / <sub>12</sub> 1896. D:o <sup>28</sup> / <sub>12</sub> 1886. D:o <sup>28</sup> / <sub>12</sub> 1886. D:o <sup>29</sup> / <sub>12</sub> 1891.	} b	6 Vaktmästare à . . . . . 800:—	4,800				
		b 1 Gårdsdräng . . . . .	660				
		b 3 Gårdsdrängar à . . . . . 600:—	1,800				
		c	Arvoden för 11 förestån- dare och förestånda- rinnor à . . . . . 300:—	3,300			
			Arvoden för matrikelföringen vid de högre skolorna . . . . .	600			
			Arvoden för undervisningen å folk- skolornas fortsättningsklasser . . .	10,500	488,532		
		<b>Öfriga kostnader.</b>					
		c	{	Hyror för skollokaler, förslagsvis	21,000		
				Undervisningsmaterial, förslagsvis	7,500		
				Transport	28,500	2,837,524	53

		Transport	28,500	2,837,524	53
		Material för handarbeten, förslagsvis	5,500		
		Ny skolnöbel och reparation af gammal, förslagsvis	7,000		
	c	Ved och vedhuggning, förslagsvis	17,000		
		Belysning, förslagsvis	17,000		
		Till beklädnadshjelp åt fattiga elever hemmahörande i staden, förslagsvis	9,700		
		Renhållning, förslagsvis	13,500		
	c & d	Annonser, blanketter, annat tryck och oförutsedda utgifter, förslagsvis	2,500		
	c	Underhåll och reparationskostnader för skolornas gårdar och lokaler, förslagsvis	13,000		
K. Förordn. 5/8 1886.	b	Bidrag till pensionering af landets folkskollärarepersonal: för 54 lärare å 50 mk . . . . . 2,700:— för 124 lärarinnor å 37: 50 . . . . . 4,650:—	7,350	121,050	
		<b>g) Folkbibliotek och läsesalar.</b>			
1886 års stat.	} b & c	1 Bibliotekarie . . . . .	3,600		
S. F. besl. 3/4 1889.					
D:o 21/12 1889.	} b	1 Första amanuens . . . 1,200:—			
D:o 27/12 1895.		c	personelt tillskott . . . 300:—	1,500	
		2 Första amanuenser å 1,200:—	2,400		
D:o 21/12 1889.	} b	2 Andra amanuenser å 900:—	1,800		
D:o 28/12 1891.					
D:o 29/12 1896.	c	3 Extra d:o å 550:—	1,650		
1886 års stat.	} b	1 Vaktmästare jemte fri bostad och ved . . . . .	900		
S. F. besl. 20/12 1888.					
D:o 20/12 1888.	} b	1 Vaktmästarebiträde . . . . .	600		
D:o 20/12 1891.					
1886 års stat.	} b	1 Gårdskar, jemte fri bostad och ved . . . . .	300		
S. F. besl. 20/12 1887.					
D:o 27/12 1895.	c	1 Städerska, jemte fri bostad och ved . . . . .	480		
D:o 27/12 1896.	b	1 Föreståndare för Tölö filial jemte fri bostad ved och lyse . . . . .	300		
		Transport	13,530	2,958,574	53



		Transport	13,530	2,958,574	53
S. F. besl. $\frac{22}{12}$ 1898. D:o $\frac{26}{9}$ 1899.	} b	1 Föreståndare för filialen vid Sjömansgatan N:o 14, jemte fri bostad ved och lyse . . . . .	200		
		1 Föreståndare för filialen i Sörnäs, arvode . . . . .	1,500		
		1 Vaktmästare vid Sörnäs filial, jemte bostad, ved och lyse . . . . .	720		
		2 Städerskor vid filialerna, jemte bostad ved och lyse à 100 . . . . .	200		
		Hyra för filiallokalerna . . . . .	5,410		
		Böcker, tidskrifter och tidningar jemte inbindning förslagsvis . . . . .	10,700		
		Ved och belysning, förslagsvis . . . . .	6,650		
		Brandstodsafgifter, förslagsvis . . . . .	230		
		c & d Diverse samt oförutsedda utgifter, förslagsvis . . . . .	2,200	41,340	
				— Fmk 698,866: —	
<b>X. Staden åliggande allmänna onera.</b>					
<b>a) Skjutshållning.</b>					
Guv. resol. $\frac{21}{5}$ 1896. Enl. kontrakt.	} b	Entreprenad, 6 hästar à 334 mk, förslagsvis . . . . .	—	2,004	
<b>b) Kronoutlagor.</b>					
Resol. på städ. besv. $\frac{19}{12}$ 1757 § 58. K. Sus res. $\frac{13}{5}$ 1899.	} b	Boskapspenningar och utsädesafgift . . . . .	—	54	96
<b>c) Inkvarteringen.</b>					
Inkvart. regl. $\frac{10}{1}$ 1876. S. F. besl. $\frac{11}{3}$ 1879.	} b	Inkvarteringskostnader, förslagsvis	—	253,323	
<b>d) Inkvarteringsnämnden.</b>					
1886 års stat.	} b	1 Ordförande . . . . .	2,000		
		1 Sekreterare . . . . .	1,600		
		1 Kvartermästare . . . . .	2,000		
		Transport	5,600	3,255,296	49

			Transport	5,600	3,255,296	49
1886 års stat.	b	{	1 Translater . . . . .	800		
			1 Vaktmästare . . . . .	800		
	c & d		Expenser och oförutsedda utgifter, förslagsvis . . . . .	400	7,600	
			— Fmk 262,981: 96. —			
<b>XI. Vattenledningen.</b>						
<b>Förvaltning och drift.</b>						
1886 års stat.	}	b	1 Vattenledningsingeniör, lön . . . . .	5,800: —		
S. F. besl. 20/12 1888. D:o 16/2 1892. D:o 20/3 1892.			förhöjning för 10 års tjänst . . . . .	1,160: —		
S. F. besl. 15/11 1898. S. F. besl. 5/12 1887. D:o 20/12 1890. D:o 13/12 1892. D:o 21/12 1897.	}	b	personelt, lönetillskott resemedel, personelt . . . . .	1,000: — 400: —	8,360	
			b	1 Bokhållare . . . . .	3,000: —	
			förhöjning för 5 års tjänst . . . . .	300: —	3,300	
1886 års stat.	}	b	1 Rörmästare . . . . .	3,000: —		
S. F. besl. 20/12 1888. D:o 6/9 1898. D:o 29/12 1890.			b	personelt lönetillskott	300: —	3,300
1886 års stat.	}	b	1 Verkmästare, jemte fri bostad och ved . . . . .	1,600		
			b	1 Förste maskinist, jemte fri bo- stad och ved . . . . .	2,100	
1886 års stat.	}	b	1 Andre maskinist, jemte fri bostad och ved . . . . .	1,200		
S. F. besl. 20/12 1890. D:o 21/12 1889.			b	1 Putsare, jemte fri bostad och ved	900	
1886 års stat.	}	b	1 Filterförman, jemte fri bostad och ved . . . . .	1,200		
S. F. besl. 21/12 1889. D:o D:o D:o 29/12 1891.			b	1 Reservoirvakt, jemte fri bostad och ved . . . . .	420	
	}	c	Driftkostnad för pumpverket, för- slagsvis . . . . .	6,000		
			D:o för filterna, förslagsvis . . . . .	10,000		
			Affäsning och kontroll af vatten- mätare, förslagvis . . . . .	6,000		
			Mätningar och undersökningar för utvidgningar, förslagsvis . . . . .	1,500		
			Transport	45,880	3,262,896	49

		Transport	45,880 —	3,262,896 49
Enl. kontrakt.	c	Brandförsäkringspremier och utskylder till Helsinge, kommun, förslagsvis . . . . .	1,700 —	
	b	Arrende för skyddsområde invid Vanda å . . . . .	350 —	
K. S:ns resol 7/5 1895. Kontrakt 5/6 1895.	b	Arrende för Broholmen i Gammelstaden . . . . .	600 —	
	b	Hyra för vattenledningskontorets lokal jemte städning och belysning . . . . .	1,800 —	
Enl. kontrakt.	c	Expenser, förslagsvis . . . . .	2,500 —	
		Kostnader för distribuering och indrifning af debetsedlar och räkningar, förslagsvis . . . . .	500 —	
	c	Kostnader för hästhoarnes skötsel, förslagsvis . . . . .	2,400 —	55,730 —
		Kostnader för privata anslutningar och uppsättningar af vattenmätare, förslagsvis . . . . .		25,000 —
		<b>Underhåll och remont.</b>		
	c	Remont och underhåll af vattenledningens byggnader, hägnader, dammar, maskiner och rörnät, förslagsvis . . . . .	20,000 —	
	c	Reparation och justering af vattenmätare, förslagsvis . . . . .	2,500 —	22,500 —
		<b>Utsträckning af rörnätet samt inköp af vattenmätare.</b>		
	c*	Förbindningsledning från norra till södra Djurgårdsvägen genom Djurgårdsvillan N:o 8 . . . . .	7,900 —	
		Vattenledning under Ängsgatan från Werkstadsgatan till adress N:o 1 . . . . .	4,500 —	
		Vattenledningar i 11:te och 12:te stadsdelarna, tillskottsanslag . . . . .	22,978 —	
		Ytterligare vattenledningsarbeten i förenämnda stadsdelar, förslagsvis . . . . .	25,000 —	
		Transprtt	60,378 —	3,366,126 49

		Transport	60,378 —	3,366,126 49
		Ombyte af rör under Mikaelsgatan från Brunnsgatan till Wilhelmsgatan . . . . .	4,600 —	
		Ombyte af rör under Berg- och Wilhelmsgatorna från Regeringstull till Fabiansgatan . . . . .	11,600 —	
		Ombyte af rör under Nylands-Georgs- och L. Robertsgatorna från Skilnaden till Kaserngatan . . . . .	14,400 —	
	c*	Ombyte af rör under Kaserngatan från N. Magasins- till L. Robertsgatan . . . . .	5,800 —	
		Ombyte af rör under Bergmansgatan från Badhusgatan till adr. N:o 13 . . . . .	7,900 —	
		Förbindningsledning från Rödbergs till Sjömansgatan under Styrmansgatan . . . . .	3,200 —	
		Inköp af vattenmätare, förslagsvis . . . . .	8,000 —	115,878 —
		<b>Diverse mindre arbeten.</b>		
	c*	Reningsförsök med vattenledningsvattnet, förslagsvis . . . . .	4,000 —	
		1 Vattenkastare i Brunnsparken . . . . .	350 —	
		1 D:o i Djurgården . . . . .	350 —	
		6 Vattenposter vid Skatudds- och Sandvikskajerna . . . . .	8,500 —	13,200 —
		— <i>Fmk 232,308: —</i>		
		<b>XII. Saluhallen.</b>		
S. F. besl. <sup>23</sup> / <sub>10</sub> 1889.	b	1 Uppsyningsman, lön . . . . .	1,200: —	
		beklädnadshjelp . . . . .	150: —	
			1,350 —	
Enl. kontrakt.	b	Belysning, förslagsvis . . . . .	4,500 —	
	c	Renhållning m. m., förslagsvis . . . . .	1,500 —	7,350 —
		— <i>Fmk 7,350: —</i>		
		Transport	—	3,502,554 49

		Transport	—	—	3,502,554	49
		<b>XIII. Stadens jordlägenheter.</b>				
	c	Gumtäckt, förvaltningskostnader m. m., förslagsvis . . . . .	6,000	—		
		Mejlans, utskylder m. m., förslagsvis . . . . .	400	—	6,400	—
		— Fmk 6,400: — —				
		<b>XIV. Allmänna arbeten.</b>				
		<b>1:o. Byggnader och lägenheter.</b>				
		<i>a) Remont och underhåll.</i>				
	c*	Ny ångpanna till samt remont af Badhuset i Brunnsparcken . . . . .	4,800	—		
		Förändring af lokaler i stadens gårdar vid Senatstorget . . . . .	8,500	—		
		Snötransport m. m. från stadens gårdar . . . . .	4,300	—		
		Remont af gården N:o vid Bergmansgatan . . . . .	2,700	—		
	c	Diverse reparationer . . . . .	27,050	—	47,350	—
		<i>b) Nybyggnader.</i>				
	b*	Inköp af Gasverket . . . . .	1,400,000	—		
	b*	D:o af gården N:o 6 vid Bergmansgatan . . . . .	207,000	—		
	c*	Nytt afträde å Sandvikstorget . . . . .	2,000	—		
		Pissoir å Skatudden . . . . .	2,500	—		
		D:o invid Nya kyrkan . . . . .	1,500	—	1,613,000	—
		<b>2:o. Gator och allmänna platser.</b>				
		<i>a) Remont och underhåll.</i>				
	c*	Stensättning med I:a nubbsten i asfalt af stadens andel af Alexandersgatan . . . . .	32,800	—		
		Transport	32,800	—	5,169,304	49

S. F. besl. % 1899.  
D:o <sup>25</sup>/<sub>4</sub> 1899.

		Transport	32,800	—	5,169,304	49
	c*	Stensättning med l:a nubbssten af Vestra Kanalkajen mellan Skatuddsbron och Alexandersgatan . . .	6,450	—		
		Omläggning af planklocket å Långa bron . . . . .	5,200	—		
		Förarbeten i och för Långa brons ombyggnad . . . . .	100,000	—		
		Nytt plank mot tomt N:o 2 vid Nikolaigatan . . . . .	700	—		
		Diverse reparationer . . . . .	12,000	—	157,150	—
		<i>b) Nyanläggningar.</i>				
	c*	Stensättning med fältsten af en 18 meter bred körbana å Myntkajen från Kanalkajen till Ankargatan . . . . .	10,700	—		
		Stensättning med fältsten af Kanalkajen utanför tomt N:o 1 . . . . .	1,900	—		
		Stensättning med fältsten af stadens andel af Myntgatan . . . . .	3,500	—	16,100	—
		<i>c) Regleringsarbeten.</i>				
	c*	Stensättning af och spår å platsen för de gamla magasinerna vid Badhusgatan . . . . .	23,000	—		
		Omfartsspår å Myntkajen . . . . .	4,700	—		
	b*	Planering af Ärtholmsgatans vestrade . . . . .	11,400	—		
S. F. besl. $\frac{5}{6}$ 1899.		Planering af statsverkets tomt vid Fredriksgatan . . . . .	7,500	—		
	c*	Planering af körbana längs Fiskartorget's östra gränslinie . . . . .	5,800	—		
		Stödjemur mot Docksgatans östradel mellan Fabriks- och Ärtholmsgatorna . . . . .	4,600	—		
		Planering af Observatoriigatan utanför adr. N:o 2 & 4 . . . . .	4,260	—		
S. F. besl. $\frac{21}{2}$ 1899.	b*	Planering af Gengatan mellan Kristians- och Brobergsgatorna . . . . .	8,500	—		
S. F. besl. $\frac{28}{12}$ 1898.	b*	Jernväggsspår å Sörnäs strandväg . . . . .	36,800	—	106,560	—
		Transport	—	—	5,449,114	49

		Transport	—	—	5,449,114 49
		<b>3:o Kanaler och afloppsdikey.</b>			
		<i>a) Remont och underhåll.</i>			
	c*	Kompletteringsarbeten . . . . .	3,000	—	
		Omläggning af kanalen under Fabiansgatan mellan Esplanad- och Alexandersgatan . . . . .	1,400	—	
		Förlängning af kanalen under Eriksgatan . . . . .	2,250	—	
		Diverse underhåll . . . . .	12,000	—	18,650
		<i>b) Nyanläggningar.</i>			
	c*	Kanal under Ärtholmsgatan vestra del . . . . .	2,300	—	
		D:o under körbanan längs Fiskartorget's östra gränslinie till Munkholmsgatan . . . . .	4,750	—	
		D:o under Agricologatan . . . . .	3,600	—	
		Kanalarbeten i 11:te och 12:te stadsdelarne . . . . .	20,000	—	
		Kanal under Ängsgatan i Hermanstad . . . . .	5,600	—	36,250
		<b>4:o. Vägar.</b>			
		<i>a) Remont och underhåll.</i>			
	c*	Makadamisering af vägen från Alphyddan till Fredriksberg . . . . .	5,600	—	
		Omläggning af brolocket å bron öfver Djurgårdsskärningen . . . . .	1,100	—	
		Ombyggnad af bron till Byholmen . . . . .	2,800	—	
	c	Diverse reparationer . . . . .	10,000	—	19,500
		<i>b) Nyanläggningar.</i>			
	c*	Planerings arbeten i 11:te och 12:te stadsdelarna . . . . .	120,000	—	
		Planering af Flemmingsgatan från Wasa- till Svalbogatan . . . . .	29,500	—	
		Planering af Tavastgatan från 2:dra till 4:de linien . . . . .	21,700	—	
		Planering af Alpgatan från 2:dra till 3:dje linien . . . . .	20,500	—	191,700
		Transport	—	—	5,715,214 49

		Transport		5,715,214	49
		<b>5:o. Chausséer.</b>			
		<i>a) Remont och underhåll.</i>			
c*		Remont af gångbanorna längs chausséerna . . . . .	5,000		
c		Diverse underhåll . . . . .	15,000	20,000	
		<b>6:o. Hamnar.</b>			
		<i>a) Remont och underhåll.</i>			
c		Nedfartsbroar till isarna, jemte stängsel vid kajerna . . . . .	2,000		
c*		Muddring i hamnarne . . . . .	30,000		
		Remont af ångslupsbron vid östra Brunnsparken . . . . .	1,000		
c*		Ombyggnad af tvenne mudderprä- mar . . . . .	6,000		
		Ombyggnad af tvenne duc d'alber i Sörnäs hamn . . . . .	2,200		
		Ombyggnad af kompassjusterings- duc d'alben i Södra hamnen . . . . .	900		
c		Diverse reparationer . . . . .	9,000	51,100	
		<i>b) Nyanläggningar.</i>			
		Provisorisk lossningsbrygga vid Hörneberg . . . . .	3,000		
		Klappbrygga vid Humleviken . . . . .	600		
c*		Undersökning af vattendjup- och grundförhållanden inom särskilda delar af södra och norra ham- narne . . . . .	5,000	8,600	
		<b>7:o. Planteringar.</b>			
		<i>a) Remont och underhåll.</i>			
c		Underhåll af planteringar och träd- skolor . . . . .	47,000		
		Underhåll af hägnader . . . . .	1,700	48,700	
		Transport		5,843,614	49



		Transport	—	5,843,614 49
		<i>b) Nyanläggningar.</i>		
	c*	Observatoriibergens planering . . .	8,479	—
		Planeringsarbeten i Brunnsparcken	5,000	—
	c*	D:o i Kajsaniemi . . . . .	5,000	—
		Nedgång från Observatoriiberg till Bergmangatan . . . . .	6,800	—
	b*	Planering af en lekplan inom Fa- briksparcken . . . . .	1,700	—
		D:o af d:o vid Lappviksgatan . . .	500	—
	c*	Trädplantering å Simongatan . . .	1,626	—
		Tillskottsanslag för en skvär å Skatudden . . . . .	3,500	—
	c	Anordnande af kälkbanor . . . . .	1,000	—
	c*	Inköp af soffor . . . . .	1,100	—
				34,705
		<b>8:o. Renhållningsväsendet.</b>		
	c	Underhåll af afstjelpningsplatser och bryggor . . . . .	2,800	—
		Vakters aflöning . . . . .	4,500	—
	c	Renhållning af latriner och pissoi- rer . . . . .	12,000	—
		D:o af stadens allmänna platser och gatuandelar . . . . .	35,000	—
	c	Bevattning af stadens centrala ga- tor . . . . .	8,000	—
		Renhållning af Brunnsparcks-chaus- séerna . . . . .	1,000	—
	c	D:o af chausséerna . . . . .	16,000	—
		D:o af vägar . . . . .	4,500	—
	c	Rengöring af isarne . . . . .	1,500	—
				85,300
		<b>9:o. Arbetsredskap.</b>		
	c	Diverse inköp och remont . . . . .	—	7,000
		<b>10:o. Diverse.</b>		
	c	Underhåll af klappbryggor, ved- mått lyktsstolpar m. m. . . . .	—	6,000
		— Fmk 2,467,665: —		
		Transport	—	5,976,619 49

S. F. besl. 12/6 1899.

		Transport		5,976,619	49
<b>XII. Pensioner.</b>					
Mag. besl. $\frac{13}{5}$ 1857.	b	Rådmansenkan I. S. T. Decker	400		
D:o $\frac{1}{0}$ 1870.	b	Magistratssekreteraredottern M. K. Wirzenius	266	67	
D:o $\frac{18}{2}$ 1863.	b	Stadsfiskalsenkan I. C. Winter	300		
D:o $\frac{30}{10}$ 1867.	b	Rådmannen H. L. Crohns tre barn	600		
S. F. besl. $\frac{9}{2}$ 1875.	b	Förra lärarinnan E. Heintzie	800		
D:o $\frac{29}{12}$ 1883.	b	Förre fängnekten Jakob Stark	240		
D:o $\frac{20}{12}$ 1888.	b	D:o d:o Abraham Frisk	180		
D:o $\frac{3}{12}$ 1889.	b	Förre sprutmästaren M. Henelius.	800		
D:o $\frac{21}{12}$ 1889.	b	D:o hamnvaktmästaren C. M. Hagman	600		
D:o $\frac{8}{9}$ 1890.	b	D:o stadsträdgårdsmästaren L. A. Jernström	500		
D:o $\frac{2}{12}$ 1890.	b	D:o ordningsmannen vid brandverket I. Rönneberg.	400		
D:o $\frac{9}{5}$ 1893.	b	D:o extra stadsfogden Moses Lindberg	400		
D:o $\frac{16}{5}$ 1893.	b	Auktionskassörsenkan Fredrika Wilhelmina Lindman	240		
D:o D:o	b	Brandkonstapelsenkan Gustava Hokkanen	120		
D:o $\frac{3}{10}$ 1893.	b	Drätselkammarsekreteraren O. Ehrströms enka och 3 minderåriga barn	1,200		
D:o $\frac{7}{11}$ 1893.	b	Stadsfiskalsenkan Albertina Meller	200		
D:o $\frac{27}{11}$ 1894.	b	Byggmästaren M. L. Lindblad.	300		
D:o $\frac{16}{5}$ 1899.	b	Vaktmästaredottern Erika Alexandra Rosenström	120		
D:o $\frac{19}{11}$ 1895.	b	Skogsvaktarenskan Maria Eriksson	120		
D:o $\frac{3}{12}$ 1895.	b	Stadsbetjentsenkan E. J. Tång	120		
D:o $\frac{20}{10}$ 1896.	b	Realskolevaktmästaren F. M. Lindqvist	300		
D:o $\frac{10}{8}$ 1897.	b	Vaktmästaren J. F. Holmberg	600		
D:o $\frac{27}{9}$ 1898.	b	Folkbiblioteksvaktmästaren K. E. Borg	120		
D:o $\frac{15}{3}$ 1898.	b	Sprutmästarenskan Sofia Nyström till $\frac{1}{1}$ 1903	550		
D:o $\frac{16}{5}$ 1899.	b	Tillsyningskvinnan vid fattigvården Emilia Grönstrand	240		
D:o $\frac{5}{9}$ 1899.	b	Hamnkonstapelsenkan Eva Gustava Lönnqvist	120		
-- Fmk 9,836: 67 --				9,836	67
		Transport	—	5,986,456	16

		Transport	—	5,986,456 16
<b>XVI. Diverse.</b>				
S. F. besl. $\frac{19}{6}$ 1899.	b	Uppfostringsnämnden:		
		1 Biträde . . . . .	600	—
		Expenser, förslagsvis . . . . .	200	800
	c	Nämnden för arbetareangelägenheter:		
1 Sekreterare . . . . .		600	—	
Ersättning för vaktmästarebiträde		100	—	
	Expenser, förslagsvis . . . . .	100	800	
c	Förmyndarenämnden:			
	Vaktmästararvode, expenser m. m., förslagsvis . . . . .	—	800	
S. F. besl. $\frac{9}{10}$ 1875.	c	Taxerings- och Pröfningsnämnden:		
		Sekreterare arvoden . . . . .	2,400	—
		Expenser, förslagsvis . . . . .	2,000	4,400
	b	För revision af stadens räkenskaper, förslagsvis . . . . .	—	4,100
		c	Eldnings- och lysningsännen, förslagsvis . . . . .	—
	För stormvarningstelegram, förslagsvis . . . . .		—	250
	Brandstodsafgifter, förslagsvis . . . . .		—	10,000
	b	Anslag åt mantalsskrifvaren . . . . .	—	3,000
		b	Anslag för byggnadsinspektör . . . . .	—
	b		Arvode åt en elektrotekniker . . . . .	—
b		Arvode åt 2:ne fiskeritillsyningsmän, förslagsvis . . . . .	—	600
	b	För öfvervakande af virkesflottningen i stadens hamnområde . . . . .	—	150
b		För uppsigt öfver varuskjulet, förslagsvis . . . . .	—	900
	b	Utskrifning af vallängden jemte register dertill . . . . .	—	1,400
c		Anslag till juridiskt biträde åt obemädlade . . . . .	—	2,500
		Transport	—	5,986,456 16

		Transport		5,986,456	16
	c	Anslag till Fängelseföreningens skyddsherberge . . . . .		600	
		Inventarier till särskilda stadens hus; remont och komplettering, förslagsvis . . . . .		5,000	
S. F. besl. <sup>20</sup> / <sub>10</sub> 1897.	b	Telefonavgifter, förslagsvis . . . . .		4,000	
	b	Anslag för isobservationer, förslagsvis . . . . .		1,200	
	c	För kontroll öfver efterlefnad af förordningen angående hundskatten . . . . .		500	
D:o <sup>26</sup> / <sub>9</sub> 1899.	b*	För anordnande af en enquête rörande arbetarebostadsförhållandena i staden . . . . .		4,000	
D:o <sup>25</sup> / <sub>4</sub> 1899.	b*	Anslag till finska teaterhus byggnaden . . . . .		100,000	
	c	Afkortning och restitution å uttaxerade medel och andra inkomster, förslagsvis . . . . .		35,000	
	d	För oförutsedda behof enligt Stadsfullmäktiges bestämmande . . . . .		50,000	
		— Fmk 263,200: —			
		Summa Fmk	—	6,249,656	16

		<b>Inkomster.</b>		
	Bokstaven angifver Inkomstens beskaf- tenhet enligt 98 § i kommunallagen.			
		<b>a</b>	<b>Disponibel behållning från föregående år</b>	200,000
			<b>I. Räntor.</b>	
		<b>c</b>	Å vattenledningslåneobligationer, förslagsvis	17,000
Chausséeoblig. reglem. 26/1 1865 § 4.		<b>c</b>	Å chaussée-obligationer, förslagsvis	1,900
		<b>b</b>	Å tomtlösen, förslagsvis	42,000
Enl. donat. urkunder.		<b>b</b>	Å donationsfonder, hvilkas räntor tillfalla staden, förslagsvis	14,000
		<b>c</b>	Diverse räntor, förslagsvis	500
		<b>c</b>	Dividend å aktier	9,000
				84,400
			<b>II. Tomtlösen.</b>	
S. F. besl. 9/3 1893.		<b>b</b>	Försäljning af tomter och amortering å köpeskillingen för försålda tomter, förslagsvis	100,000
			<b>III. Stadens fasta egendom.</b>	
K. Sns resol. 12/1 1879.		<b>b</b>	<b>a) Räntor från donerade hemman.</b>	
			Förslagsvis	1,800
			<b>b) Stadens afhysta område.</b>	
Kongl. försäkr. 23/2 1789 § 1 och 4.		<b>b</b>	Arrenden för byggnader och tomter samt utarrenderade mindre platser inom stadens plan, förslagsvis	15,700
			Transport	15,700
				386,200

			Transport	15,700	386,200	—	
K. Förordn. <sup>8</sup> / <sub>12</sub> 1873 § 6.	b	Arrenden för jordlägenheter, villaområden och smärre platser utom stadens plan, förslagsvis . . . . .	127,000				
Enl. inlösningsvilkoren.	b	Arrenden från Brunnsparksområdet, förslagsvis . . . . .	14,600	—			
K. Sms utsl. <sup>11</sup> / <sub>11</sub> 1884. S. F. besl. <sup>29</sup> / <sub>10</sub> 1888.	b	Hyra för försäljningsplatser å Salu- och Kaserntorpen, förslagsvis . . . . .	18,000	—			
			2,200	—			
Enl. kontrakter.	b	Hyra för auktionskammarelokalen	2,200	—			
			Hyra för lokaler i gården N:o 3 vid Sofiegatan, förslagsvis . . . . .	6,500	—		
				Hyra för lokaler i gården N:o 6 vid Bergmansgatan . . . . .	6,000	—	
b	Hyra för bodar och diskar, förslagsvis . . . . .	4,500	—				
D:o D:o.	b	Hyra för stånd i Saluhallen, förslagsvis . . . . .	40,000	—			
			Simhusafgifter, förslagsvis . . . . .	900	—		
				Fiskevattensafgifter, förslagsvis . . . . .	1,300	—	
			c		Hötägt, och mulbetesafgifter, förslagsvis . . . . .	150	—
Tillfälliga arrenden och planhyror, förslagsvis . . . . .	12,000	—		248,850		—	
<b>c) Stadens jordlägenheter.</b>							
Enl. kontrakt.	b	Forsby, arrende, förslagsvis . . . . .	4,100	—			
			Grejus d:o d:o . . . . .	2,100	—		
				Gumtäckt, d:o d:o . . . . .	25,000	—	
			Mejlans d:o d:o . . . . .		6,000	—	
	b	D:o amortering å köpeskillingen för byggnader . . . . .	828	10			
b	Reimars arrende, förslagsvis . . . . .	100	—	38,128	10		
— <i>Fmk</i> 288,778: 10 —							
<b>IV. Tomtören.</b>							
	b	Förslagsvis . . . . .	—	—	2,200	—	
<b>V. Inkomstgivande rättigheter.</b>							
K. Förordn. <sup>31</sup> / <sub>12</sub> 1877. K. kung. af s. d.	c	Tolag för till Helsingfors destinerade varor, förslagsvis . . . . .	190,000	—			
			Transport	190,000	—	675,378	10

		Transport	190,000	676,378 10
K. kung. af $\frac{1}{6}$ 1881. K. S:ns skrif. $\frac{17}{4}$ 1883.	} c	Tolag för till Helsingfors sjöledes inkommande varor, destinerade till uppstad, förslagsvis . . . .	9,500	
Trafiktaxan $\frac{10}{4}$ 1888. D:o d:o S. F. besl. $\frac{1}{6}$ 1876.		} c	Trafikafgifter, förslagsvis . . . .	460,000
	} c		Mätningafgifter, förslagsvis . . . .	1,500
		} c	Magasinshyra, förslagsvis . . . .	5,000
	} c		Hamnafgifter, förslagsvis . . . .	200,000
		} c	Broafgifter, förslagsvis . . . .	9,000
Trafiktaxan $\frac{10}{4}$ 1888.	} c		Lyftkrans afgifter, förslagsvis . . . .	1,500
		} c	Ballastafgifter, förslagsvis . . . .	200
	} c		Vägningsafgifter, förslagsvis . . . .	3,000
K. Förordn. $\frac{30}{3}$ 1879.		} c	Afgifter af utländingar för för- säljning af matvaror vid mast, förslagsvis . . . .	3,000
	} c		Biljardafgifter, förslagsvis . . . .	500
Särsk. K. S:ns resol. K. Förordn. $\frac{24}{7}$ 1883.		} c	Bouppteckningsprocenter, stadens andel, förslagsvis . . . .	30,000
	} c		Bouppteckningsprocenter, stadens fattiges andel, förslagsvis . . . .	8,000
K. stadg. $\frac{21}{10}$ 1698.		} c	Kollektmedel, förslagsvis . . . .	200
	} c		Diverse böter, förslagsvis . . . .	200
Enl. kontrakt.		} b	Arrende för Gammelstads kvarnen	3,500
	} c		Börsprovision, förslagsvis . . . .	600
<b>VI. Diverse.</b>				
K. Förordn. $\frac{17}{3}$ 1879. Regl. för komm. sjuk- vård i H:fors $\frac{12}{11}$ 1879.	} c	Personel fattigafgift, förslagsvis . . . .	32,000	
		} c	För sjukvård i Maria sjukhus, för- slagsvis . . . .	12,000
	} c		Inkomst från desinfektionsinrätt- ningen, förslagsvis . . . .	500
		} c	För desinfektion i hamnen, förslags- vis . . . .	400
	} c		Fattighjens arbeten, förslagsvis . . . .	500
		} c	Inkomst från arbetsinrättningen, förslagsvis . . . .	10,000
K. Förordn. $\frac{17}{3}$ 1879.	} c		Jordafkastning från fattiggården, förslagsvis . . . .	600
		} c	Ersättning för underhåll af fattiga, förslagsvis . . . .	6,000
Regl. för folkskolorna i H:fors $\frac{25}{6}$ 1878.	} c		Elevers i folkskolan afgifter, för- slagsvis . . . .	200
			Transport	62,200

		Transport	62,200	—	1,601,078	10
Regl. för folkskolorna i H:fors <sup>25/6</sup> 1878.	c	Elevens i folkskolan handarbeten, förslagsvis . . . . .	600	—		
Stadgar för H:fors folkbibl. <sup>2/5</sup> 1886.	b	Boklån, förslagsvis . . . . .	4,800	—		
K. Förordn. <sup>14/12</sup> 1894.	c	Hundskatt, förslagsvis . . . . .	14,000	—		
	c	Afgifter från klosetterna, förslagsvis . . . . .	4,500	—		
Enl. kontrakt.	b	Bidrag till underhåll af Riddarhuskvären . . . . .	300	—		
	b	Bidrag till underhåll af planteringarna kring Ständerhuset. . . . .	600	—		
	b	Bidrag till underhåll af planteringen kring Ateneum . . . . .	200	—		
Bankfullm. br. <sup>6/7</sup> 1892.	b	Bidrag till gatubelysningen: af Finlands Bank . . . 275:— af Ständerhuset . . . 525:—	800	—		
K. Förordn. <sup>13/1</sup> 1882.	b	Inkvarteringen ersättes enligt K. Förordningen af den 18 Januari 1882 af Kronan, med förslagsvis	253,323	—	341,323	—
<b>VII. Statsbidrag.</b>						
	c	Till Folkskolorna, förslagsvis . . . . .	148,000	—		
	c	Till Polisinrättningen, förslagsvis . . . . .	248,000	—		
K. S:ns resol. <sup>23/2</sup> 1892	b	Till Gatubelysningen . . . . .	15,170	—		
K. S:ns bref <sup>10/5</sup> 1898.	b	Till brandverket . . . . .	21,000	—		
Kongl. br. <sup>21/3</sup> 1779.	b	Tull- och källarfrihets ersättning . . . . .	368	—		
K. Förordn. <sup>9/6</sup> 1892.	b	Stadens andel af bränvinsskatten, förslagsvis . . . . .	11,500	—	444,038	—
K. kung. <sup>14/12</sup> 1894.						
<b>VIII. Vattenledningen.</b>						
	c	För vattenförsäljning, förslagsvis . . . . .	315,000	—		
	c	Eyror för vattenmätare, förslagsvis . . . . .	21,000	—		
Taxa för H:fors stads vattenledning den <sup>11/3</sup> 1890.	c	Vattenafgifter från hästhoarne, förslagsvis . . . . .	1,900	—		
	c	Förhöjning för sentida inbetalning af vattenkonsumtionsafgifter, förslagsvis . . . . .	300	—		
		Transport	338,200	—	2,386,439	10



		Transport	338,200	2,386,439 10
<i>c</i> *		Ersättning för värkställda anslutningar m. m., förslagsvis . . . .	25,000	
<i>b &amp; c</i>		Arrenden för vattenledningens jordområde, förslagsvis . . . . .	575	363,775
<b><i>IX. Lån.</i></b>				
<i>c</i>		Lån på längre återbetalningstid än två år:		
		För inköp af gasverket . . . . .	1,400,000	
		D:o af gården N:o 6 vid Bergmansgatan . . . . .	207,000	
		För vattenledningens utsträckning „ långa brons ombyggnad . . .	107,878 100,000	1,814,878
<b><i>X. Uttaxering.</i></b>				
<i>d</i>		Det belopp, som ytterligare erfordras och skall hos kommunens skattskyldige medlemmar uttaxeras, utgör . . . . .	—	1,684,564 06
		Summa Fmk	—	6,249,656 16

## Sammandrag

af förslaget till Utgifts- och Inkomststat för Helsingfors stad  
år 1900.

Hufvud- titel.		Ordinarie ut- gifter.	Tillfälliga ut- gifter.
<b>Utgifter.</b>			
I	Räntor och amortering å skuld . . . . .	573,989	85,000 —
II	Magistraten och Rådstufvurätten . . . . .	216,599	500 —
III	Kommunalförvaltningen . . . . .	205,625	
IV	Gatubelysningen . . . . .	189,921	3,934 50
V	Brandverket . . . . .	103,640	9,600 —
VI	Polisinrättningen . . . . .	383,814	6,805 —
VII	Sundhets- och sjukvården . . . . .	226,359	2,000 —
VIII	Fattigvården . . . . .	293,260	
IX	Undervisningsväsendet . . . . .	679,016	19,850 —
X	Allmänna onera . . . . .	262,981	
XI	Vattenledningen . . . . .	103,230	129,078 —
XII	Saluhallen . . . . .	7,350	
XIII	Stadens jordlägenheter . . . . .	6,400	
XIV	Allmänna arbeten . . . . .	234,050	2,233,615 —
XV	Pensioner . . . . .	9,836	
XVI	Diverse . . . . .	159,200	104,000 —
	<i>Tmf.</i>	3,655,273 66	2,594,382 50
			3,655,273 66
	Summa utgifter <i>Tmf.</i>	—	6,249,656 16
<b>Inkomster.</b>			
		Ordinarie in- trader.	Behållning, tomt- lösen och tillfäl- liga intrader.
	Behållning . . . . .	—	200,000 —
I	Räntor . . . . .	84,400	
II	Tomtlösen . . . . .	—	100,000 —
III	Inkomst från stadens fasta egendom . . . . .	288,778	
IV	Tomtören . . . . .	2,200	
V	Inkomstgifvande rättigheter . . . . .	925,700	
VI	Diverse inkomster . . . . .	341,323	
VII	Statsbidrag . . . . .	444,038	
VIII	Vattenledningen . . . . .	338,775	25,000 —
IX	Lån . . . . .	—	1,814,878 —
X	Uttaxering . . . . .	1,684,564	
	<i>Tmf.</i>	4,109,778 16	2,139,878 —
			4,109,778 16
	Summa inkomster <i>Tmf.</i>	—	6,249,656 16



*Handlingar angående Helsingfors stads utgifts- och inkomstförslag för år 1900.*

## DRÄTSELKAMMAREN

i

Helsingfors,

den 30 Oktober 1899.

N:o 230.

*Till Magistraten i Helsingfors.*

Till Magistraten har Drätselkammaren härmed äran insända ett af Kammaren uppgjort förslag till utgifts- och inkomststat för staden under nästkommande år 1900 jemte alla dertill hörande från stadens särskilda nämnder, styrelser och kontor afgifna specialförslag, ritningar och andra handlingar. Tillika får Kammaren här nedan lemna de förklaringar, hvartill en afvikelse uti föreliggande förslag antingen från den för innevarande år fastställda staten eller från nämnda specialförslag kunna gifva anledning.

## Utgifter.

### I. Stadens skulder.

Under denna hufvudtitel hafva annuiteterna å stadens obligationslån sjelfallet blifvit upptagna i öfverensstämmelse med härför fastställda amorteringsplaner. Då Kammaren uti skrifvelse af denna dag hos Stadsfullmäktige hemställt om upptagande för stadens räkning under instundande år af ett nytt obligationslån till belopp af minst 2,000,000 mark, har maximibeloppet af det sedvanliga kassakreditivet för staden observerats med endast 500,000 mark, men samma summa som innevarande år eller 85,000 mark emellertid bibehållits till betäckande af provision och ränta å detta kreditiv samt till bestridande eventuelt af den förutsatta obligationsemissionen.

### II. Stadens embetsverk.

Emedan efter aflidne yngre Justitierådsmannen Åhlström skall till Civilstatens enke- och pubillkassa inlevereras vakansbesparing under minst fyra månader,

har uti lönestaten för *Rådstufvurätten* upptagits vikariatsarvode åt en yngre justitierådman under 2 månaders tid af nästkommande år efter 250 mark i månaden med inalles 500 mark. Af de tvenne vid rätten anstälde extra stadsbetjete bör den äldre komma i åtnjutande af löneförhöjning för 5 års tjänst från den 1 Juni 1900 och är härför upptaget 58 mark 33 penni.

Förhöjning i lön för 10 års tjänst tillkommer äfven en till *Magistratens och Rådstufvurättens gemensamma biträden och betjening* hörande stadsbetjent från den 1 Augusti 1900 med 41 mark 65 penni för sagda år.

Förutom de förändringar uti lönestaten för *Exekutionsvärket*, hvilka betingats af Stadsfullmäktiges beslut af den 17 innevarande Oktober och hvarmedels verket undergick en viss omorganisation, tillkommer i löneförhöjning för 10 års tjänst under fullt år åt en fjerde exekutionsbetjent, som under detta år åtnjuter sådan förmån endast för en del af året, 183 mark 33 penni, hvaremot det tillfälliga anslaget af 500 mark för extra exekutionsbetjente bortfaller.

Emedan expenseanslaget å 11,500 mark för stadens embetsverk visat sig otillräckligt, har detsamma under rubriken *Diverse* förslagsvis upptagits med ett till 13,000 mark förhöjdt belopp.

### III. Kommunalförvaltningen.

Uti särskild skrifvelse till Stadsfullmäktige för den 26 dennes har Drätselkammaren hemställt om en något förhöjd lönestat för tjänstepersonalen vid *Drätselkontoret*. Uti föreliggande utgiftsförslag är emellertid den nu gällande staten iakttagen. Men äfven densamma har dock stegrats från 36,520 mark uti innevarande års budget till 40,045 mark uti Drätselkammarens förslag, beroende på följande poster: nämligen 225 mark löneförhöjning åt yngre Stadsbokhållaren för 5 års tjänst från den 1 April 1900; 1,500 mark förhöjdt anslag för extra biträden; och 1,200 mark af Stadsfullmäktige den 26 sistlidne September beviljad anslag för verkställande af veckoliqvider med stadens arbetare; äfvensom 600 mark förhöjning af kontorets expenser, denna senast anförda förhöjning också delvis föranledd af nyssnämnda veckoliquidens anordnande.

*Trafikkontorets* stat är, med undantag af smärre afrundningar å en del poster, upptagen i enlighet med kontorets i sådant syfte afgifna specialförslag. Det har syns Trafikkontoret olämpligt att efter ordinarie vaktmästaren Othmans inträffade död ordinariter besätta vaktmästaresysslan, innan den omgestaltning af kontoret, som föranledes af det nya tull- och packhusets tillkomst, blifvit definitivt ordnad; och därför för en tjänstförrättande vaktmästare upptagit ett arvode af endast 900 mark, i stället för att Othmans aflöning utgick med 1,200 mark. Utgiften för extra biträden har deremot förhöjts från 7,865 till 8,200 mark, emedan kontoret redan i år varit tvunget att åt en del extra vaktmästare betala ett med afseende å de i staden rådande högre lefnadskostnaderna förhöjdt månadsarvode, samt äfven kontors-

skrifvarens arvode, som härtills utgått med 1,100 mark om året, anses böra höjas till 1,200 mark på grund af det ständigt växande antalet inlagor och däraf föranledda ökning i arbetet. Enär Kammarsskrifvaren vid Tullstyrelsen, Axel Åberg, anhållit att det arvode, som årligen till ett belopp af 500 mark utbetalts för dagliga detaljerade uppgifter till Trafikkontoret angående tulluppbörden, måtte från och med innevarande år höjas till 800 mark, motiverande sin anhållan dermed, att de inlagor, som för uppgifternas upprättande måste genomgås, sedan 80-talet ökats från 6,000 till inemot 44,000, har Drätselkammaren i skrifvelse till Stadsfullmäktige af den 20 innevarande Oktober gjort häraf föranledd framställning samt i sitt förslag till utgift för Trafikkontoret trott sig böra observera ifrågavarande post till det äskade beloppet.

*Hamnkontorets* aflöningsstat har i allt öfrigt upptagits sådan, som den ingår uti årets fastställda budget, utom att Hamnkaptens och Hamnkontorsbokhållarens uppbördsprocent, i öfverensstämmelse med de för inkommande år förutsatta hamnintraderna, observerats med inalles 200 mark högre summa.

Vid *Byggnadskontorets* stat är att beakta följande. Arbetschefens löneförmåner äro upptagna till den storlek, hvartill de af Stadsfullmäktige den 7 Februari innevarande år blifvit bestämda. Äldre skogsvaktaren Sipilä, hvars löneförmåner senast uppgått till 1,050 mark per år jämte fri bostad och ved, hade, sedan han nu i 15 års tid varit i stadens tjänst anställd, anhållit om 200 marks förhöjning af lönen; och har Drätselkammaren med fästadt afseende dels å hans synnerliga nit och duglighet vid vården af stadens skogar, dels å det dervid förökade arbetet, trott sig kunna föreslå honom till en löneförhöjning af 100 mark per år samt också i sitt utgiftsförslag upptagit denna förhöjning. Anslaget för extra ingenjörer och ritarebiträden vid Byggnadskontoret har på kontorets derom gjorda framställning ökats från 4,000 till 8,000 mark. Byggnadskontoret motiverar denna förhöjning dermed, att en stor mängd af de utaf kontorets extra ingenjörer och ritare utförda arbeten äro af den beskaffenhet, att kostnaderna för desamma icke kunna påföras andra anslag än det ofvannämnda, samt framhåller särskildt i sådant syfte förarbetena för och utarbetandet af de många nya stadsplansprojekten, för hvilka kontoret dessutom enligt Stadsfullmäktiges den 6 Juni innevarande år fattade beslut eger anlita arkitekt, hvars arvode äfven skall utgå ur ifrågavarande anslag.

Utgifterna för *Trädgårdsnämnden* äro upptagna i full öfverensstämmelse med Stadsfullmäktiges beträffande stadsträdgårdsmästarens och sekreterarens i nämnden löneförmåner fattade beslut. Enär nämnden funnit expenseanslaget af 200 mark för knappt, har det förhöjts till 400 mark.

#### IV. Gatubelysningen.

Såsom känt kommer det i staden förefintliga gasverket, hvilket nu eges af ett privat aktiebolag, att från den 1 Oktober instundande år öfvergå i stadens

ego och att antagligen af en särskild styrelse för stadens räkning exploiteras. Strikte skulle häraf följa, att för *gasbelysning* af stadens gator borde uppgöras och i budgetförslaget upptagas tvenne särskilda beräkningar, den ena omfattande tiden från 1 Januari till 1 Oktober, den andra återstående del af året 1900, uti hvilken senare kalkyl borde ingå äfven aflöningsstat för den nya styrelsen, materialuppköp för verket m. m. Enär Drätselkammaren emellertid, med afseende å det skede, hvori ärendet för närvarande befinner sig, icke kunnat sålunda förfara, har Kammaren uti detta sitt förslag, efter att hafva inhemtat nödiga uppgifter från Gaslysnings Aktiebolaget, upptagit kostnaderna för gasbelysningen under hela nästkommande år, beräknade efter samma grunder som hittills; härvid förutsättande att denna belysning, ombesörjd direkt af staden, för tiden från 1 Oktober till årets slut ej kan blifva dyrare, än hvad bolaget härför skulle debitera staden. Under sådant antagande komme denna belysning att stiga till 103,158 mark 20 penni mot 102,447 mark 75 penni uti innevarande års budget.

Utgifterna för *petroleumbelysningen* är beräknad att uppgå till 72,026 mark mot 63,338 mark 80 penni uti detta års utgiftsstat. Förslaget är uppgjort af Byggnadskontoret och stöder sig i allo å det med D:r af Forselles 1896 upprättade och den 2 Februari detta år med ett tillägg försedda kontraktet rörande denna belysning af stadens gator och vägar, vid hvilken efterhand skulle införas auerbrännare. Den betydliga tillökningen i kostnad är dock till vida mindre del beroende på anförda förändring i belysningssättet, än af det med stadens tillväxt i dess utkanter årligen tillkommande större antalet lyktor. En af särskilda villaboer gjord anhållan om belysningens utsträckning längs Mejlansvägen, har Drätselkammaren äfven af det skäl trott sig böra afböja, att villorna vid denna väg falla inom Helsinges kommun.

Äfven kostnaden för den *elektriska belysningen* har Kammaren varit tvungen upptaga till ett med 2,880 mark förhöjdt belopp, dels af skäl att flere bågglampor blifvit erforderliga å Magasinskajen, dels emedan såväl dessa lampors som bågglampornas i Varuskjulet å samma kaj bränn dagar nödgats ökas från 150 till 180.

## V. Brandverket.

Brandverkets *aflönningar och andra förmåner* äro upptagna i enlighet med Brandkommissionens specialförslag; och grunda de förhöjda aflöningsposterna sig på Stadsfullmäktiges derom fattade beslut af den 13 sistlidne Juni. Såsom af Brandkommissionens, dess specialförslag åtföljande skrifvelse för den 30 September framgår, har emellertid för underbrandmästaren upptagits hyresmedel till belopp af 1,200 mark, enär Magistraten uti skrifvelse för den 11 i nämnda månad meddelat Brandkommissionen, det de tvenne af Underbrandmästaren Sjöblom å vinden till Södra brandtornet inredda rummen, för hvilken inredning staden godtgjort Sjöblom, icke finge vidare bebos. Den högre utgiften å *brandstället* beror på nu gällande

högre pris å hafre. Emedan björkved kunnat kontraheras till ett pris af 6 mark 25 penni mot 6 mark 63 penni under innevarande år, uppstår å utgiften *eldning och belysning* en mindre besparing å 76 mark. Beträffande anskaffande af *redskap och inventarier* för brandvärkets, torde vara att beakta, att för inköp af en ny brandhäst i stället för en äldre sådan, som måste aflifvas, upptagits förslagsvis 800 mark; att den nya emottagningsapparaten för brandtelegrafen är afsedd för Berghälls brandstation; att med anskaffandet af ytterligare 8 nya brandskåp jemte ledningar, alla brandklockor i staden blifvit ersatta med tidsenliga brandskåp; samt att den mindre jernsvarf, som för ett pris af 600 mark skulle inköpas, har ansetts behöflig för den mängd remontarbeten, som utföras af brandverkspersonalen å såväl brandkårens redskap som brandtelegrafen. Den gummerade hampslangen till 400 meter längd och 1,000 marks kostnad är afsedd till komplettering af brandverkets slangförråd.

Under denna hufvudtitel har såsom en *tillfällig utgift* nu liksom tillförene under redan en lång följd af år upptagits ett bidrag å 5,000 mark för frivilliga brandkåren i staden.

## VI. Polisnrättningen.

Från Poliskammaren har Drätselkammaren fått emottaga tvenne alternativa förslag till stat för polisnrättningen i staden, det ena slutande sig å 317,015 mark och afseende polisnrättningens nu bestående numerär och aflöning, det andra uppgående till 372,050 mark och baserande sig på den hemställen, som af Polismästaren blifvit gjord om såväl tillökning af manskapsnumerären som vissa förhöjningar uti aflöningarna. Enär uti Poliskammarens, dessa specialförslag åtföljande skrifvelse för den 14 innevarande Oktober anföres, att berörda hemställen allaredan godkännande omfattats af Stadsfullmäktige och att således med full visshet torde kunna antagas, att deri ingående förslag skall vinna högvederbörlig fastställelse samt varda till införande från nästkommande års början anbefaldt, har Drätselkammaren icke tvekat att till underlag för sitt utgiftsförslag för nästkommande år ställa den senare Poliskammarens stat.

På grund häraf skulle *aflöningarna* vid Polisnrättningen komma att uppgå till 331,100 mark i stället för 211,080 mark uti årets budget, då under denna underafdelning observeras äfven 2 extra konstaplar för lönnkrögeriets stälfjande, 2 politiekarlar, \*) 4 kvinnliga biträden, 2 vaktkarlar och veterinären, hvilka alla funktionärer äfven efter den nya statens införande ej torde kunna undvaras.

\*) Egentligen finnes och har under en lång följd af år funnits endast *en* politiekarl, som uppburit aflöningen för i staten fixerade tvenne sådana med 1080 mark samt därjämte åtnjutit fri bostad och ved; och har Poliskammaren, då härom nu varit fråga, önskat att vid sagda förhållande måtte få förbli, emedan två karlar, så pass hyggliga som den nuvarande, ej kunna erhållas för den halfverade lönen, men den nuvarande politiekarlen sjelf aflönar extra biträden, då sådana påfordras.



Med afseende å såväl erforderliga större quantiteter furage för *polisstallet* som betydligt högre pris å hafre nu än sistlidne höst äfvensom behof af 3 nya ridhästar, stiger kostnaden för detta stall med icke mindre än 3,474 mark, utöfver hvad motsvarande kostnad är upptagen till uti innevarande års budget.

Äfven *hyrorna* för polisvaktkontorens lokaler måste höjas. Förhöjningen gäller isynnerhet hyran för fjerde polisstationen och Tölö filial. Hyran för den förra lokalen har detta år utgjort 1,200 mark, men med afseende derå att byggnaden, der stationen är inrymd, möjligen kommer att raseras under nästa år och någon annan lämplig lokal i fall af flyttning icke torde kunna erhållas under 2,000 mark, har denna hyressumma upptagits. Likaså har för Tölö filialpolisstation hyran, som till den 1 sistlidne Juni utgjorde 60 mark per månad, men derefter erlagts med 75 mark i mån, för nästa år beräknats till 1,200 mark, emedan för beredande af större utrymme ett rum ytterligare erfordras och kan å stället erhållas mot en tillökning af 25 mark per månad.

Med den nya lönestaten ökas äfven särskilda *diverseposter*: såsom anslaget för beklädnansmedel med 6,560 mark eller från 22,670 till 29,300 mark; anslaget för inköp och remont af inventarier från 300 till förslagsvis 2,060 mark, såsom af en utaf Poliskammaren lemnad specifikation närmare framgår; anslaget för inköp och remont af utredningspersedlar från 600 till 1,225 mark (41 sablar 475 mark, 2 ridsadlar 250 mark och remonten 500 mark); samt för remont och komplettering af lifräddningsredskapen från 200 till 520 mark, äfvenledes efter särskild specifikation. För matportioner åt ransakningsfångar i polisinrättningen har förslagsvis upptagits 1,300 mark mot 750 mark uti årets fastställda budget.

## VII. Sundhets- och sjukvården.

Vid uppgörande af föreliggande utgiftsförslag har Drätselkammaren, såvidt det rör denna hufvudtitel, oförändradt följt Helsovårdsnämndens specialförslag.

Och är till först beträffande *läkarepersonalen* endast att observera, att förste stadsläkaren D:r Sucksdorff från den 1 Juli 1900 tillkommer ett lönetillskott af 1,000 mark per år för 5 års tjenstgöring, utgörande för en tid af halft år alltså 500 mark; äfvensom att stadsbarnmorskans aflöning höjts från 300 till 400 mark på derom gjord anhållan af tjenstens innehafvarinna, fru M. Rautell, som i mera än tjugu år till sina förmäns fulla belåtenhet fullgjort sina åliggande i stadens tjenst, hvarjemte hänsyn tagits till de för närvarande rådande dyra lefnadsförhållandena.

Under rubriken *Helsovårdsnämnden* har den tillfälliga posten å 500 mark uti innevarande års stat för uppköp af hygienisk litteratur utlemnats, såsom endast engång för alla beviljad, hvaremot en ny post å 4,000 mark för statistiskt biträde åt förste stadsläkaren upptagits. Utgiftsposten grundar sig å Stadsfullmäktiges beslut af den 13 sistlidne Juni, och säger sig nämnden vid bestämmandet af detta

arvode hafva tagit i betraktande den kompetens, som af en dylik vetenskapligt bildad statistiker måste fordras, samt att en sådan persons aflöning sväriligen kan tänkas mindre, än hvad föreslagits.

I staten för *Maria sjukhus'* afdelning för *icke epidemiska sjukdomar* äro endast följande afvikelser från innevarande års stat föreslagna. Med afseende derå att sjukhuset nu för första gången haft förmänen att som amanuens eller underläkare hafva en medicinlicentiat, fröken Ina Rosqvist, hvarigenom en välbehöflig kontinuitet uti sjukhusets skötsel blifvit möjlig, i det tidigare anställda amanuenser, såsom varande endast medicinekandidater, varit tvungna att för fortsättande af sina studier snart lemna inrättningen, har sjukhusstyrelsen på dessa och andra skäl, hvartill Helsovårdsnämnden fogat det, att öfverläkaren vid Maria sjukhuset icke såsom stadens öfrige läkare hitintills kunnat komma i åtnjutande af semesterledighet, föreslagit åt fröken Rosqvist, som härtills åtnjutit jemte fri bostad, värme, belysning och kost en lön af 100 mark per månad, ett personelt lönetillskott af 50 mark i månaden. Dessutom hafva utgifterna för värme och belysning samt anslaget för underhåll af inventarier förslagsvis höjts med resp. 500 och 600 mark.

Vid sjukhusets afdelning för *epidemiska sjukdomar* hafva inalles varit anställda 6 sköterskor, hvaraf 2 bildade, men föreslår sjukhusstyrelsen nu, enär det visat sig att observationspaviljongen icke kan undvara en bildad sköterska, att antalet af de bildade sköterskorna med 50 marks månadslön ökas till 3 och sköterskorna med aflöning af 30 mark i månaden deremot minskas med 1; hvarigenom en merkostnad af 240 mark uppstår. Städerskornas antal ökas från 3 till 5, emedan deras arbete är fördeladt på 7 byggnader och öfverföring af smitta genom dem måste undvikas; hvilken anordning ökar utgifterna med 360 mark. Lönen för afdelningens 2:ne drängar har höjts med in summa 70 mark. Anslaget för såväl värme som för underhåll af inventarier hafva vardera ökats från 2,000 till 3,000 mark.

Äfven vid *ekonomieafdelningen* har dels betjeningen ökats till antal, dels tilldelats större löner. Det skall nämligen hafva visat sig, att sjukhuset icke numera kan erhålla lämpliga och dugliga drängar, köksor, tjenarinnor och tvätterskor till de löner, hvilka bestämdes i början af 1890 talet. Den sammanlagda lönen för 2:ne köksor stiger härigenom från 480 till 540 mark, för tjenarinnor och städerskor, hvilka fördubblats till antal, från 360 till 720 mark; för fyra tvätterskor med 160 mark; och för tvenne drängar med 70 mark; hvarjemte vaktmästarens aflöning höjts från 550 till 730 mark, emedan honom blifvit åhvälfvt förfärdigandet af näringsvätskor m. m. för laboratoriet. Uti innevarande års budget är för kost åt 104 patienter och 43 personer af sjukhuspersonalen beräknadt efter resp. 70 penni och 1 mark per dag sammanlagdt 42,267 mark. Uti föreliggande förslag kalkyleras motsvarande utgift för 117 patienter å 82 penni per dag och 47 af personalen å 1 mark till in summa 52,173 mark 10 p.ni. Slutligen har anslaget för värme och belysning ökats från 6,000 till 7,500 mark.

Anslaget för *sjukstugan i Sörnäs* har på föreståndaren för inrättningen, Distriktsläkaren Harald Råberghs derom hos Helsovårdsnämnden gjorda anhållan

höjts till 10,000 mark, på det han blefve i tillfälle att upphyra ett rum för förvaring af lik och verkställande af obduktioner äfvensom kunna anskaffa en plåtbeklädd likkista och ett obduktionsbord m. m. hvilket önskningsmål nämnden ansett förtjäna beaktande.

Beträffande *Helsopolisen* tillkommer tillsyningsmannen S. Haglund löneförhöjning för 5 års tjänst med 500 mark, hvarjemte Helsovårdsnämnden föreslår, att lönen för tillsyningsmannen P. Meriläinen, som numera varit i stadens tjänst anställd under mera än tio års tid, skulle höjas från 2,200 till 2,500 mark. Såsom en ny utgiftspost upptages för ett desinfektionsbiträde för utförande af desinfektioner i hemmen 1,500 mark, hvaremot det allmänna anslaget för dylik desinfektion minskats från 400 till 250 mark. Helsovårdsnämnden påstår nämligen att det visat sig, att vid tider, då epidemiska sjukdomar äro i staden rådaande, den tillsyningsman, som har att vidtaga de med anledning af dem nödiga åtgärder, icke hinner utföra hemdesinfektionerna, af hvilka ofta kunna förekomma flere på samma dag och isynnerhet uti förmögnare hem taga mycken tid i anspråk. Och som af vigt är att desinfektionsbiträdet är en pålitlig person, dels därför att desinfektionernas omsorgsfulla utförande beror af honom, dels och emedan han kommer att omhänderhafva alla föremål i den bostad, der desinfektion sker, finnes föga utsigt att lämplig person, som ej är i stadigvarande tjänst anställd, alltid kunde vid behof tillfälligtvis påträffas, hvaremot desinfektionsbiträdet, då det tidtals kan hafva någon tid ledig, kunde vara behjelpigt vid tagande af mjölkprof, som måste ske i vittnes närvaro.

Med afseende derå att *undersökningsstationen för lifsmedel*, som egentligen borde öppenhållas om vintern endast från kl. 8—11 f. m. och om sommaren från kl. 7—10 f. m., dock i sjelfva verket måste hållas tillgänglig för allmänheten långt in på eftermiddagarna, hvilket gör laboratoridrängens närvaro å stationen nödvändig, har föreståndaren för stationen, Magistern Allan Zilliacus, hos Helsovårdsnämnden påpekat nödvändigheten af att denna drängs eller rättare vaktmästares lön höjes till 900 mark per år. På grund häraf och då för sysslan erfordras en så kvalificerad person, att han kan biträda vid gröfre laboratoriegöromål, samt en sådan icke står att erhålla mot den nuvarande lönen af 800 mark, har bemälda nämnd observerat laboratoridrängens lön med ett till 900 mark förhöjdt belopp.

Förmannens för *desinfektionsinrättningen* aflöning har ökats från 900 till 1,200 mark, enär en dylik förman, som ovillkorligen skall vara maskinist, icke kunnat erhållas för den fastställda lönen. Deremot har bitrådets lön, äfven med afseende derå att han ej kunnat användas, såsom afsedt varit, för näringsvätskors m. m. tillverkning för laboratoriet, nedsatts med 180 mark eller till 420 från 600 mark.

I staten för *köttkontrollstationen* har hyresanslaget för lokal å 1,500 mark bortlemnats, enär stationen numera är inrymd i staden tillhörig gård.

Under en nytillkommen underrubrik *Obduktionshuset*, som nyligen blifvit färdigt och kommit till användning, har för ved, belysning, tvätt etc. förslagsvis upptagits en utgiftspost å 150 mark.

## VIII. Fattigvården.

Äfven rörande utgiftsstat under denna hufvudtitel har Drätselkammaren på ett undantag när följt föreliggande af Fattigvårdsstyrelsen uppgjorda specialförslag. Undantaget gäller löneförhöjning för kontorsbiträdet vid fattiggården, som tidtals af Fattigvårdsstyrelsen anlåtats för utförande af renskrifningsarbeten, hvarför bemälda styrelse tagit sig anledning föreslå en förhöjning i arvodet för detta kontorsbiträde med 200 mark, mot skyldighet för honom att utan särskild ersättning biträda å styrelsens kansli med förefallande renskrifning. Men som anordningen syns Kammarerna något sökt, i det ersättning för renskrifning vid Fattigvårdsstyrelsen väl bör utgå ifrån anslaget för expenser, har ifrågavarande kontorsbiträdes lön bibehållits vid det hittills bestående beloppet eller 600 mark per år.

Utgifterna för *fattiggården* stiga med inalles 11,660 mark, sålunda likväl att stegringarna belöpa sig till 13,660 och förminskningarna till 2,000 mark; och anför Fattigvårdsstyrelsen härom, att ökningen af antalet sjuksköterskor och anställandet af biträdande sköterskor äfvensom förhöjningarna i anslagen för beklädnad, kost, läkemedel, ved och belysning samt inventarier betingas af sjukhusafdelningens utvidgning. Dessa förhöjningar hafva emellertid, med undantag af den i anslaget för anskaffande af nya inventarier och beklädnad, beräknats endast för halft år, enär den under arbete varande tillbyggnaden till sjukhuset icke torde blifva färdig att för sitt ändamål upplåtas före nästkommande sommar. De minskade utgifterna åter falla å anslagen för remontarbeten och diverse. •

För *arbetsinrättningen* har deremot remontanslaget höjts från 500 mark uti innevarande års stat till 1,600 mark, beroende förnämligast på oundvikligen erforderliga yttre och inre målningarbeten. Men som anslaget för materialier kunnat nedbringas med 1,000 mark, kommer den totala förökningen för ifrågavarande inrättning för nästkommande år att stiga med endast 100 mark.

Äfven vid *dårvårdsanstalten* förestå kostsamma remontarbeten i yttre och inre målningar, hvarföre härför åstundas ett anslag af 2,000 mark mot 820 mark i årets budget. I anslagen för beklädnad och läkemedel har deremot en minskning af resp. 500 och 300 mark ansetts kunna göras.

I anslagen beträffande *understöd och kostnader för fattiga utom inrättningen* är endast en minskad utgift å 1,000 mark för läkemedel att anteckna.

Till anslag för expenser och oförutsedda utgifter åstundas 3,000 mark mot för detta år anslagna 2,000.

Vid vidare granskning af Fattigvårdsstyrelsens utgiftsförslag för nästkommande år torde ej böra förbises den reflektion styrelsen gör uti sin, dess specialförslag åtföljande skrivelse för den 20 innevarande Oktober, hvari anföres: „att ifrågasättas kunde, om icke det ökade utrymmet i fattiggården borde medföra minskning af anslaget för direkta understöd, helst det visat sig att af de 30,000 mark, som i gällande stat stälts till Fattigvårdsstyrelsens förfogande för att användas till

dylika understöd åt nödställda, hvilka icke ega ovilkorlig rätt till fattigvard, under årets första 8 månader endast åtgått något mera än 14,000 mark. Men enär under instundande år, såvidt redan kan förutses, större fattigdom i staden med sannolikhet kommer att inträda och antalet hjälpbehöfvande i följd deraf att ökas, har Fattigvårdsstyrelsen icke trott sig böra förorda någon minskning af omordade anslag.“

## IX. Undervisningsväsendet.

Emedan anslaget till ved för *navigationskolan* visat sig för knappt, har det samma höjts med 100 mark, eller från 500 till 600 mark.

Uti kostnaderna för *handtverksskolorna* är en väsentlig stegring att beakta. På grund af Konstflitsföreningens derom gjorda anhållan och i öfverensstämmelse med hvad tidigare varit fallet, har såsom anslag för högre handtverksskolorna observerats 18,448 mark. För de lägre handtverksskolorna har af Direktionen för desamma reqvirerats och uti föreliggande utgiftsförslag upptagits endast 27,146 mark mot 29,416 mark uti årets budget eller således 2,270 mark mindre belopp. Men i och för förberedande yrkesskolor för gossar har deremot i enlighet med Stadsfullmäktiges vid sammanträde den 26 sistlidne September derom fattade beslut upptagits icke blott redan under innevarande år förskotterade 12,050 mark för iuköp af möbler, maskiner och verktyg, samt 7,800 mark för skolans underhåll under detta år, utan ock för samma underhåll under instundande år såsom erforderliga beräknade 21,000 mark. Handtverksskolorna komma derföre att under år 1900 belasta stadens budget med icke mindre än 86,444 mark.

På direktorn för *Handelsinstitutet*, Herr Edv. Hedengrens derom gjorda ansökan och under hittills gällande förbindelse att fortfarande årligen emottaga ända till 10 frielever från denna Helsingfors stad, har äfven för nästkommande år för inrättningen observerats ett anslag af 4,000.

Till någon ändring i anslaget för *Bertula skola för andesvaga barn*, för hvilket anslag föreståndaren för skolan, Herr Edvin L. Hedman hos Folkskoledirektionen anhållit om förord, har Drätselkammaren ej funnit anledning föreligga.

Beträffande utgiftsstaten för *folkskolorna*, sådan den af Folkskoledirektionen uppgjorts på grund hufvudsakligen af föregående års af Stadsfullmäktige fastställda budget och med iakttagande af den ökning i vissa poster, som den ständigt fortskridande utvecklingen af stadens folkskolor betingat, har Drätselkammaren deri ej gjort annan ändring, än att anslaget å 1,600 mark till resestipendier åt framstående folkskollärare och lärarinnor på samma skäl och under samma förutsättning som tillföre (se Stadsfullmäktiges tryckta handl. N:o 25 af år 1898 pag. 53) utlemnats. Vid *aflöningsarna* åt lärarepersonalen och öfriga funktionärer är att bemärka, att den stora tillökningen i kostnad, på något öfver 35,000 mark från innevarande års stat, har sin förnämsta orsak deri, att många nya lärare och lärarinnor blifvit vid stadens folkskolor anställda och af den äldre lärarepersonalen ett icke ringa antal efter 5, 10 och 15 års

oförvitlig tjenstgöring berättigats till löneförhöjning. I endast jämförelsevis ringa mån verkar härtill den obetydliga förhöjning af arvodet från 200 till 300 mark åt särskilda skolföreståndare och föreståndarinnor -- 11 till antalet för år 1900 mot 8 innevarande år — hvilken direktionen föreslagit; och arvodet af 1,200 mark åt ett biträde vid inspektorskansliet, hvilket senare arvode är en fullkomligt ny post. Folkskole-direktionen motiverar sistnämnda post dermed, att den stora mängd löpande ärenden och kansligörömål, som hopat sig öfver folkskoleinspektorn, i den mån såväl elevernas som lärarepersonalens antal ökats, icke kunnat undgå att verka hinderligt för inspektors viktigaste embetsåliggande, det att utöfva en verksam kontroll öfver sjelfva undervisningen i skolorna. Genom anställande af ett dylikt biträde, med skyldighet att enligt inspektors anvisning utföra förefallande kansliarbeten, blefve anförda olägenhet i väsentlig grad afhjelpat. Också Drätselkammaren kan för sin del derföre icke finna annat än största skäl till förslaget godkännande. Den ständigt ökade elevfrekvensen höjer naturligtvis äfven anslagen för *öfriga kostnader* än aflöningarna, nämligen för skollokaler, möbel, värme och belysning, renhållning m. m. I innevarande års budget äro dessa kostnader, om ifrån desamma afdrages den alldeles tillfälliga posten å 15,741 mark för inventarier till folkskolohuset vid Nikolaigatan, kalkylerade till sammanlagdt 113,137 mark 50 p:ni; för nästkommande år skulle de enligt Folkskole-direktionens förslag uppgå till 121,050 mark; och dock har under detta år tillkommit ett nytt stort skolhus med fullständig utrustning. Enär stadens kostnader för folkskoleväsendet enligt ifrågavarande förslag skulle för instundande år uppgå till 559,582 mark, uti hvilken summa dock ännu icke ingår räntan å de kapital, staden nedlagdt å folkskolehus, men såsom statsbidrag till stadens folkskolor för närvarande lyftas endast 128,000 mark, har Drätselkammaren, oaktat det afböjande beslut Stadsfullmäktige på Budgetsutskottets förslag (se Sadsfullmäktiges tryckta handl. N:o 35 för år 1898 pag. 18) fattade sistlidet år, trott sig icke kunna underlåta att härmed förnya sin då gjorda framställning derom, att staden oförtöfvadt borde utverka sig förhöjning af nämnda statsbidrag. Härtill synes så mycket mera skäl nu föreligga, som stadens samtliga ordinarietgifter äro i starkt stigande, då deremot med afseende å rådande penningeknapphet en del af stadens inkomster, såsom t. ex. tomtlösen, befinna sig i fullkomligt utsinande tillstånd.

Sedan Stadsfullmäktige vid den 26 sistlidne September hållet sammanträde beslutit, att äfven biblioteket och läsesalen i Sörnäs eller det s. k. Folkets hem skulle ställas under styrelsen för Folkbiblioteket och läsesalen i staden, och då sagda styrelse uti sitt till Drätselkammaren inlemnade specialförslag till stat för nästkommande år upptagit de nyanlagda biblioteksfilialernas utgifter under samma rubrik som Folkbibliotekets och dervid sammanslagit särskilda utgiftsposter för filialerna med motsvarande poster i hufvudinrättningens budget, kunna uti Drätselkammarens nu uppgjorda budgetförslag alla hithörande utgifter lämpligast uppställas under en gemensam rubrik: *Folkbibliotek och läsesalar*. Och hvad sjelfva utgifts-

posterna härunder beträffar, så äro de i hufvudsak upptagna i öfverensstämmelse dels med styrelsens för folkbiblioteket och läsesalen dels med bestyrelsens för Folkets hem afgifna förslag. Härvid anmärker Folkbiblioteks styrelsen till först, att bibliotekariens aflöning för instudande år upptagits till 3,600 mark eller till den hittillsvarande lönen af 3,000 mark med tillägg af det för senare hälften af innevarande år beviljade arvodet för inspektion af filialerna, bestämdt till 25 mark per månad och filial. Åt den älsta första amanuensen, fröken Anna Linsén, som uppgifves under sin 18-åriga tjänstetid vid inrättningen hafva framstått såsom ett föredöme i plikttrogenhet och intresse samt med sällsynt omdöme och takt hafva utöfvat sina tjänsteåligganden, föreslås ett personelt lönetillskott af 300 mark, hvilket också Drätselkammaren för sin del ansett befogadt. Detsamma har Drätselkammaren deremot icke funnit beträffande förslaget att från 300 till 360 mark höja madam Gustava Masts lön i egenskap af gårdskarll. Vid föreståndarenes för filialerna arvoden af resp. 300 och 200 mark synes intet vara att anmärka, ej heller vid det något förhöjda anslaget för böcker, tidskrifter och tidningar, hvilket till ett belopp af 8,500 mark för hufvudbiblioteket och filialerna samt 2,200 mark för Folkets hem uppgår till en summa af 10,700 mark. Bestyrelsen för Folkets hem, som senast åtnjutit ett anslag af i ett för allt 8,000 mark per år, har nämligen anhållit om anslagets förhöjning med 500 mark, just i och för uppköp af mera böcker och tidningar; och om en lika stor förhöjning i samma anslag supplicerar på, såsom det synes Kam-maren, fullgoda skäl styrelsen för Folkbiblioteket. De sammanslagna hyrorna för filial-lokalerna, Folkets hem deri inberäknadt, uppgå till 5,410 mark, samt utgifterna i och för värme och belysning uti hufvudinrättningen med samtliga filialer till 6,650 mark.

## X. Stadens åliggande allmänna onera.

På grund af Kejsrerliga Senatens resolution af den 15 sistlidne Maj angående Forsby hemmans införlifvande med staden stiga *kronoutlagorna* i boskapspenningar och utsädesafgifter med 1 mark 92 penni.

*Inqvarteringen*, såvidt den angår anskaffande af qvarter för här förlagd rysk militär, har af Inqvarteringsnämnden kalkyleras för instudande år till 253,323 mark. Aflöningarna för inqvarteringsnämnden äro upptagna till oförändrade belopp.

## XI. Vattenledningen.

Ehuru Vattenledningskontoret till Drätselkammaren inkommit med hemställan om vissa förändringar rörande den i Gammelstaden förlagda vattenledningspersonalen och Kam-maren uti skild skrifvelse till Stadsfullmäktige af den 26 i denna månad förordat nämnda hemställan, har Kam-maren dock vid uppgörande af sitt för-

slag till aflöningar vid Vattenledningskontoret under instundande år ansett sig böra till grund därför lägga gällande stat.

Under sådant förhållande är endast att bemerka, att under rubriken *förvaltning och drift*, upptagits ett anslag af 1,800 mark till hyra för Vattenledningskontoret; som ej mera är inlogerat i något staden tillhörigt hus, samt till bekostande af städning och belysning; äfvensom att anslaget för expenser, hvilket under senare år visat sig otillräckligt, höjts från 2,000 till 2,500 mark.

Beträffande *utsträckning af rörnätet samt inköp af vattenmätare*, utber sig Kammaren att få hänvisa till Vattenledningskontorets här i tryck närslutna utlåtande i brevet till Kammaren af den 5 nästvikne Augusti jemte detsamma åtföljande bilaga. Till närmare upplysning må endast följande anföras. Sedan särskilda villaegare i Hermanstad under löfte om erforderlig garanti hos Drätselkammaren anhållit om vattenledningens utsträckning längs en del af den så kallade Ängsgatan och Vattenledningskontoret i anledning häraf afgifvit yttrande och kostnadsförslag, slutande å 4,500 mark, anmodade Kammaren vid sammanträde den 15 sistlidne Juni, med fästad hänsyn till de allt fortfarande i Gumtäckt förstäder rådande svårigheterna att erhålla godt vatten, Vattenledningskontoret att upptaga omförmälda utgiftspost uti budgetförslaget för nästkommande år samt att emellertid affordra sökandene en i behörig form affattad garantiförbindelse. Ifrågasatt anslag till vattenledningens utsträckning till Kaisaniemi park har af Kammaren utlemnats äfven af det skäl, att densamma kan vida lämpligare och billigare utföras, sedan staden kommer i besittning af mark för en gata genom de så kallade Wilhelmsbadiska tomterna. Angående de till inalles 49,300 mark beräknade kostnaderna för vattenledningar uti 11:te och 12:te stadsdelarna, så äro de delvis betingade af att statsjernvägarna härstädes exproprierat mark, och har arbetet å desamma redan under innevarande år pågått. Att anslaget för dem uti nästkommande års budget emellertid bör upptagas med endast 22,978 mark blir klart, om man besinnar att vattenledningens värde icke ökas derigenom, att ett flyttningsarbete af rör så säga för stadsjernvägarnes räkning utföres, hvilket emellertid blefve fallet, om å budgetens utgiftssida skulle upptagas hela nämnda kostnad och å inkomstsidan i sådant fall observeras såsom bidrag från statsjernvägarne kostnadsskilnaden 26,322 mark. Icke heller må man från Vattenledningskontorets andragande beträffande detta arbete draga den oriktiga slutsats, att här föreligger någon som helst missräkning från Vattenledningskontorets sida staden till förlust, eller ens något nytt projekt, utan endast en definitiv kostnadsberäkning för arbeten, beslutna att utföras i sammanhang med flyttningen af rören å den del af Janssonska odlingarna, som af Jernvägsstyrelsen exproprierades, samt oundgängliga med afseende å den nya stadsindelningen. Till förklaring af posten: „anslag för vidare vattenledningar uti 11:te och 12:te stadsdelarne å 25,000 mark“, utber sig Kammaren att längre fram vid behandling af hufvudtiteln XIV allmänna arbeten få återkomma. Utaf de af Vattenledningskontoret föreslagna ombyten af rör under särskilda gator har Drätselkammaren, med hänsyn tagen till svårigheterna för



närvarande att också genom lån anskaffa medel, bortlemnad posten å 30,200 mark för ombyte af rör under Simons-, Anne- och Eriksgatorna från Ö. Henriks- till Fredriksgatan. Detta har skett efter närmare öfverenskommelse med Vattenledningsingenjören och med så mycket mer skäl, som det gröfre röret under Simonsgatan blir af större betydelse först då, när vattenledningen kommer att utsträckas till en ny Tölöstadsdel.

Jemte det Drätselkammaren får här närsluta Vattenledningskontorets tryckta „Förslag till anläggning af en aflagringsbassin i Gammelstaden“, afsedd att i fysiskt hänseende förbättra vattenledningsvattnet genom att göra det klarare, och för hvilken bassins utförande uti kontorets specialförslag till nästkommande års nybyggnader upptagits halfva kostnaden med 150,000 mark, får Kammaren meddela, att Vattenledningsingenjören efter en konferens i Kammaren, vid hvilken äfven föreståndaren för undersökningsstationen för lifsmedel, Magistern Allan Zilliacus, var närvarande, återtagit förslaget i och för anställande af vidare reningsförsök med vattenledningsvattnet med användande härvid af kemikalier. Ehuru Vanda åvatten visserligen genom en aflagringsbassin af tillräckliga dimensioner kunde fås klart, skulle dess i gult stötande färg derigenom dock icke kunna aflägsnas, och vore således endast halfva åsyftade ändamålet vunnet med en aflagringsbassin. Och då det emellertid visat sig, att till och med Forssa ås ganska grumliga vatten kunnat för ett pris af omkring 1,5 penni per m<sup>3</sup> med tillämpning af en af Magister Zilliacus upfunnen metod i den stora skala, som för driften af ett å Forssa egendom befintligt sirapsfabrik erfordras, medels jernklorid fås icke allenast kristallklart och hvitt, utan och fullkomligt lukt- och smakfritt, vore det väl förhastadt att nu i Gammelstaden skrida till utförande af en aflagringsbassin, hvilken blefve temmeligen onödig, ifall kemisk reningsmetod af vattnet äfven här kunde införas. Det är väl sannt att äfven i detta fall erfordras vattenbassin för blandningen och icke en utan tvenne, men båda tillsammans mångfalt mindre och billigare än den ifrågasatta. Enär dock, innan det ena eller andra med full bestämdhet kan sägas, icke blott laboratorieförsök med Vanda åvatten, hvilka utfallit synnerligen gynnsamma, kunna anses fullt tillförlitliga, utan försök i stor skala böra anställas, beräknades kostnaden för sådana försök af Ingeniör Hausen och Magister Zilliacus till 4,000 mark, och är denna jemförelsevis obetydliga summa nu i Kammarens budgetförslag upptagen under rubriken *diverse mindre arbeten*. Rörande öfriga under denna rubrik upptagna anslag torde kunna hänvisas endast till Vattenledningskontorets här redan åberopade skrifvelse.

## XII. Saluhallen.

Anslaget för renhållningen i Saluhallen, hvilket visat sig vara för knappt, har från 1,200 mark förhöjts till 1,500 mark.

### XIII. Stadens jordlägenheter.

Enär undervisningsväsendet i Guntäckt förstäder genom skolornas å staden underlydande villan Baekas tillkomst helt och hållet öfvertagits af Folkskoledirektionen och alla kostnader för detsamma ingå bland utgifterna under hufvudtitel IX, har anslaget af 3000 mark för undervisning m. m. å Guntäckt kunnat bortlemmas, samt beloppet af denna hufvudtitel reduceras från in summa 9,400 till 6,400 mark.

### XIV. Allmänna arbeten.

Också beträffande anslagen under denna viktiga hufvudtitel, utber sig Drätselkammaren att få hänvisa till närslutna handlingar, i detta fall till Byggnadskontorets tryckta skrifvelse för den 21 September, samt här endast i största korthet lemna några förklarande upplysningar.

Den under rubriken *byggnader och lägenheter* upptagna posten å 4,800 mark för ny ångpanna till Badhuset i Brunnsparken jemte remont i samma hus afser ett redan i hufvudsak utfördt arbete, som betingades af nytt aftal angående Badhusets utarrendering åt D:r Juslin. Följande post å 8,500 mark är föranledd af de förändringar och remonter i stadens sammanbyggda gårdar vid Senatstorget, hvilka äro oundgängliga, för att polisinsättningen till förökad numerär jemte Helsovårds- och Inqvarteringsnämnderna skall kunna i stadens gårdar inlogeras, hvarförutom Drätselkontorets lokal måste med 2:ne rum utvidgas. Beträffande den under året inköpta gården N:o 6 vid Bergmansgatan, så har Drätselkammaren visserligen hos Stadsfullmäktige gjort framställning att under vissa inskränkningar i byggnadsrätt få för ett minimipris af 80,000 mark försälja gården, men som dock osäkert är, huruvida försäljning nu kan komma till stånd, och då byggnaderna å gården äro så förfallna, att de icke utan försiggången reparation kunna vidare uthyras, har Kammaren varit tvungen att för dessa eventuella husremonter observera en utgiftspost af 2,700 mark. Under ifrågavarande rubrik och dess underafdelning: „nybyggnader“, hafva intagits köpeskillingen såväl för Gasverket som för gården N:o 6 vid Bergmansgatan, emedan Kammaren icke kunnat finna någon lämpligare plats i budgeten för dessa utgifter.

Mot Byggnadskontorets under rubriken *gator och allmänna platser* upptagna förslag, att i sammanhang med den af Magistraten ålaggda omläggningen af Alexandersgatan med nubbsten med dylikt material omlägga den i ytterst dåligt skick befintliga och starkt trafikerade vestra kanalkajen mellan Skatuddsbron och Alexandersgatorna, har Drätselkammaren, sedan det utredts att en makadamisering, såsom mindre hållbar, af denna kanalkaj, ej blefve för staden förmånlig, intet att anmärka, hvarföre och härför beräknad kostnad af 6,450 mark af Kammaren i dess förslag upptagits. Deremot har Kammaren nu likasom vid uppgörandet af förslaget till

innevarande års budget icke omfattat Byggnadskontorets förslag beträffande omläggning med fältsten af sydöstra delen af Kaserntorget. Trafiken å denna del af torget är ej af nämnvärd betydelse, och håller Kammaren fortfarande före, att när omläggning af ifrågavarande torg skall ske, torget i sin helhet eller åtminstone körbanorna öfver detsamma böra beläggas med nubbsten. Äfven med afseende derå, att den så kallade Långa bron med stadens raska tillväxt utmed Östra chausséen blir för trafiken år efter år allt mera otillräcklig och besvärlig, och då det alltså ej kan löna sig att å denna halft förfallna inrättning vidare nedlägga dryga remontkostnader, kan Drätselkammaren ej annat än med tillfredsställelse omfatta Byggnadskontorets projekt beträffande brons totala ombyggnad med hållbarare material, helst sten, ifall det vid definitivt förslags uppgörande visar sig, att en bro af sten verkligen icke blir mera än omkring 50,000 mark dyrare än en dylik af jern. Att detta storartade byggnadsföretag måste utföras med länemedel är väl tämmeligen själfallet. Till följd af svårigheterna att få nästkommande års budget att beträffande utgifter och inkomster gå på något rimligt sätt ihop, har Kammaren bortlemnat den i Byggnadskontorets specialförslag upptagna kostsamma stenläggningen af Gräsvikskajen, hvarmed åtminstone ännu ett år torde kunna anstå. Tyvärr kan däremot enligt Drätselkammarens förmenande så icke förfaras med föreslagna stensättningar å Skatudden. Af de under „regleringsarbeten“ af Byggnadskontoret ifrågasatta stensättningar, planeringar och spåranläggningar har Drätselkammaren kunnat utsluta endast posten å 6,500 mark för utvidgning af Badhusgatan i och för anläggning af planteringar, hvilket af Trädgårdsnämnden uppkastade förslag hos Stadsfullmäktige förfallit; äfvensom posten å 20,000 mark för planering och stensättning af Skoltorget, hvilken planering med så mycket mera skäl bör utföras i ett sammanhang med planeringen af Sjömansgatan, sedan Trädgårdsmästar Sundsténs arrende af marken härför med nästkommande år utgår, som för denna gatas byggande, just erfordras den sten, hvilken för Skoltorget jemnande måste bortsprängas.

Beträffande arbeten under rubriken *kanaler och aflopps diken*, torde endast följande behöfva anföras. Emedan kanalröret under Fabiansgatan mellan Esplanad och Alexandersdatan var af för ringa genomskärning för att vid något starkare nederbörd kunna afbörda dagvattnet utan gaf anledning till öfversvämning på gårdar och i källare, tillät Drätselkammaren på Byggnadskontorets derom gjorda framställning ett utbyte af de för klena rören mot gröfve, och är det nu kostnaden för detta rörombyte, som här upptagits med 1,400 mark. Kanal under Agrikolagatan sammanhänger med ofullbordade planeringar å jordområdet Berghäll. Redan omnämnda vattenledning under Ängsgatan i Hermanstad förutsätter äfven afloppskanal i gatan. Öfriga här upptagna kanalanelläggningar äro beroende af föreslagna gatu- och vägplaneringar samt stå eller falla med desamma.

Under rubriken *vägar* har Byggnadskontoret bland annat upptagit makadamisering af vägen från Alphyddan till Fredriksberg. Och ehuru Drätselkammaren gerna såge att denna väg helt och hållet stängdes för lastforor, såvidt sådant läte

sig göra, men vägen efter Kammarens åsigt ovilkorligen måste sättas och hållas i godt stånd, emedan vägarna i Djurgården äro bland de få vägar i stadens omgifningar, som kunna bjuda på angenämare promenader i åkdon, har Drätselkammaren icke ansett sig kunna utesluta det äskade anslaget å 5,600 mark för ifrågavarande vägs makadamisering. För planering af Fredriksbergsgatan från Flemmings- till Djurgårdsgatan samt af sistnämnda gata har Byggnadskontoret i sitt specialförslag upptagit icke mindre än sammanlagdt 221,000 mark och motiverat planeringen af specielt dessa gator dermed, att efterfrågan på bostadstomter här invid jernvägens område vore stor. Utom att Drätselkammaren vågat draga i tvifvelsmål, huruvida det skall vara så riktigt att med gatuplaneringar i de nya 11:te och 12:te stadsdelarne begynna med de aflägsnaste gatorna, hvilka för resten såsom t. ex. Fredriksbergsgatan göra det möjligt att också under förutsättning af efterfrågan försälja endast ett jembförelsevis fåtal tomter, och ehuru äfven sådana motiv för just nämnda gators planering framhållits, som att hufvudafloppskanalerna komma att ligga under dem samt att fyllning till desamma kunde erhållas från grundgräfningarna för statsjernvägarnes verkstadsbyggnader, anser Drätselkammaren att, då några besparingar i tomtlösen icke förefinnas och ytterst ringa tomtlösen för nästkommande år är att påräkna, planeringsarbetena ej blott böra inskränkas, utan i all synnerhet så anordnas att med minsta kostnad för gator och kanaler, största möjliga antal tomter kunna afyttras. Drätselkammaren kan därföre alls icke förorda ett så stort anslag för gatuplaneringar i berörda stadsdelar som 221,000 mark utan högst 120,000, jemte det Kammaren på nyss anförda skäl ville föreslå att afgörande beträffande val af gator, som under instundande år borde planeras, tillsvidare lemnades öppet för framtida afgörande af Stadsfullmäktige. Det är också därföre Drätselkammaren såväl vid vattenlednings- som kanalaneläggningarna samt nu här rörande gatuplaneringarna i 11:te och 12:te stadsdelarna upptagit endast till beloppen men ej till gatorna bestämda anslag. För planering af Flemmings-, Tavast- och Alpgatorna anser Drätselkammaren deremot Byggnadskontoret hafva anført fullt vägande skäl.

Beträffande de af Byggnadskontoret äskade anslagen för *chausséernas* remont och underhåll är intet att anmärka, ej heller rörande de för stadens *hamnar* erforderlig ansedda utgifterna, med undantag dock af anslag för uppförande af en afstjelpningsbrygga vid Sandudd och för utvidgning af Sandviks norra kaj. På skäl, som Drätselkammaren redan uti tidigare skrivelse till Magistraten i afstjelpningsärendet framhållit, kan Kammaren icke anse en för detta ändamål uppförd brygga lämpligt förlagd vid Sandudd. Platsen är för aflägsen och finner Kammaren ej några så synnerlig graverande omständigheter mot fekaliers afstjelpande vid bryggan i Gräsviken föreligga, förutsatt att afstjelpningspråmarna till dagarna utboxeras till lämplig plats i hamnen. Och beträffande utvidgningen af Sandviks norra kaj kan enkelt sägas att härtill nu icke finnes råd. Lossningsbryggan vid Hörneberg är betingad af den stora stadsdel, som i denna trakt under senaste år uppstått.

Att Drätselkammaren icke trott sig kunna tillfredsställa alla af Trädgårdsnämnden åstundade anslag, torde å priori framgå af föregående. För *planteringsarnas* remont och underhåll samt underhållet af hägnaderna hafva innevarande års anslag emellertid höjts med resp. 2,000 och 700 mark. I och för *Observatoriibergens* slutliga och fullständiga planering och plantering har af nämnden beräknats en kostnad af 18,479 mark erforderlig, häri inbegripet kostnaden 1,179 mark för promenadvägens mot Badhusgatan afslutande med en utsigtsplatå. I Drätselkammarens föreliggande förslag har emellertid anslaget för försköningsarbetenas å Observatoriibergens fortsättning nödgats inskränkas till endast 8,479 mark. Särskildt har nämnden för planering och plantering af nedgång från Observatoriibergens till Bergmansgatan åstundat ett anslag af 6,800 mark, och som detsamma upptagits af Kammarkaren, skulle anslaget för arbetena å Observatoriibergens sålunda under nästkommande år komma att uppgå till 15,279 mot 20,000 mark under innevarande år. För sin del kan Kammarkaren ej förstå, att det skulle så synnerligen brådska med ifrågavarande arbeten. För planeringsarbeten i *Brunnsparken*, i *Kaisaniemi* och å *Skatudden* har nämnden åstundat och Drätselkammaren upptagit samma belopp som uti årets budget. Härvid ville Drätselkammaren dock uttala enahanda önskningsmål som uti sina motiv till förslaget för innevarande års budget, nämligen att anslaget för Brunnsparken i främsta rummet skulle användas för planeringar af planet österom stora alléen, hvilket plan i sitt nuvarande skick vid inträde i parken ger ett störande intryck. Såsom nya poster ingå 1,900 mark för planering af en lekplats inom Fabriksparken, 500 mark för planering af en lekplats vid Lappviksgatan samt 1,626 mark för trädplantering å Simonsgatan, samt äro alla dessa anslag föranledda af Stadsfullmäktiges i saken fattade beslut. För lekplanen vid Lappviksgatan å tomten N:o 13 vid Gräsviksgatan har Trädgårdsnämnden visserligen upptagit en kostnad af ända till 2,300 mark, afseende att förse platsen äfven med planteringar m. m., men som Drätselkammaren fattat Stadsfullmäktiges beslut beträffande denna lekplats så, att den endast blefve provisorisk, i det tomten ovilkorligen inom kort erfordras för uppförande af en polisvaktstation, har Kammarkaren minskat ifrågavarande post till 500 mark. Mot posten 1,000 mark för anordnandet af kälkbanor torde ej vara något att erinra, då ett likastort extra anslag i år för samma ändamål af Stadsfullmäktige beviljats.

Till den fördelning af anslaget för rengöring af isarna i stadens hamnar, som Byggnadskontoret föreslagit, har Drätselkammaren ej funnit anledning.

## XV. Pensioner.

Förändringarna å denna hufvudtitet bero naturligtvis å ena sidan derpå, att en del stadens pensionstagare under året aflidit, å den andra att nya sådana tillkommit. En minskning i totalbeloppet af 457 mark 34 penni är emellertid att härå anteckna.

## XVI. Diverse.

Såsom en ny post af 800 mark ingår härunder främst utgifterna för den under året tillkomna Uppfostringsnämnden. Här har äfven med 800 mark observe-rats det anslag för vaktmästarearvode och expenser m. m., om hvars upptagande Förmyndarenämnden i skrifvelse till Kammaren för den 27 i denna månad anhållit, jemte det bemälda nämnd anmält, att den kan betjena sig af samma lokal, som Hel-sovårdsnämnden. På derom af ordföranden i innevarande års Taxeringsnämnd gjord framställning har sekreterarearvodet i Taxerings- och Pröfningsnämnden höjts från 2,000 till 2,400 mark samt anslaget för dessa nämnders expenser från 1,700 till 2000 mark. Förhöjningarna äro naturligtvis betingade af det år från år ökade ar-betet för dessa nämnder. Tillökningen i anslag: för eldnings- och belysningsämnen, för brandstodsafgifter, för inventarier till särskilda stadens hus och för telefon-afgifter äro sjelffallna följder af embetslokalernas tillväxt, tillkomsten af nya hus samt stigande varupris. Fullkomligt tillfälliga utgiftsposter äro de å 4,000 mark för anordnande af en arbetareequête samt å 100,000 mark till finska teaterhus byggnaden.

## Inkomster.

### Behållning.

Med afseende förnämligast derå, att staden på grund af utslag i högsta instans under året blifvit tvungen till mycket betydande restitutioner af år 1898 för kursdifferens å ny emitterade bank- m. fl. aktier uttaxerade medel, kan för inne-varande år alls ingen behållning till det nästkommande påräknas, hellre tvärtom. Den behållning af 200,000 mark, som här emellertid upptagits, är egentligen en inbesparing från år 1898, som uppkommit derigenom, att den verkliga behållningen från nämnda år öfverstiget den kalkylerade, uti detta års budget upptagna.

### I. Räntor.

Den väsentliga differensen mellan räntor å tomtlösen uti nu föreliggande budgetsförslag, 42,000 mark, och samma räntor uti innevarande års budget, der upptagna till 24,000 mark, beror förnämligast på en noggrannare fördelning af de uti annuiteterna å tomtlösen ingående tvenne betalningssatserna af olika natur, den ena amortering å sjelfva köpeskillingen, den andra verkliga räntor å utestående kapital. Inkomstposten dividenden å aktier har på den grund kunnat höjas från 5,000 till 9,000 mark, att stadens i Helsingfors Magasins Aktiebolag egande aktier synas blifva ganska vinstgifvande.

## II. Tomtlösen.

Under årets första fyra månader hafva visserligen försålts inalles 11 tomter till ett saluvärde af sammanlagdt 168,154 mark 63 p:ni, hvarjemte af statsjernvägarne för exproprierad mark uppburits i jordlösen 323,364 mark, men som alla tomtinköp från och med maj månad upphört, som vid ingen af här nämnda 11 tomtförsäljningar kontant liqvid ifrågakommit och då några äldre skuldsedlar å köpeskillingen för tomter icke heller under året inlösts samt någon utsigt till ett förändradt förhållande under instundande år ingalunda är att emotse, är det endast med yttersta tvekan Drätselkammaren under denna titel trott sig kunna påräkna en inkomst af 100,000 mark. Säkra äro blott cirka 18,000 mark amortering å fordringarna för äldre tomtförsäljningar och torde af statsjernvägarne äfven för nästkommande år kunna påräknas en 40 å 50 tusen mark för åter ifrågakommen expropriation vid Fredriksbergs bangård, men huruvida derutöfver något skall i tomtlösen inflyta är ganska tvifvelaktigt.

## III. Stadens fasta egendom.

Arrendena för byggnader, tomter och mindre platser inom stadens plan nedgå naturligtvis i samma mån, tomter försäljas och staden blir af privata gårdsegare bebyggd. Som flere gamla och derföre jemförelsevis låga arrenden för jordlägenheter, villaområden och smärre platser utom stadens plan utgått och förmånligare dispositioner af dessa marker kunnat vidtagas, har äfven inkomsten från detta slag af arrenden kunnat upptagas till 9,000 mark förhöjdt belopp. Arrendena från Brunns-parken hafva deremot tillföljd af några tomters i parkens östra del försäljning något nedgått. Auktionskammarlokalen är för nästkommande år uthyrd för en hyressumma af 2,200 mark. Från den under året inköpta gårgen N:o 6 vid Bergmansgatan, som sedan den 1 sistlidne Juni varit för stadens räkning uthyrd, inflyter i hyror inalles 6,000 mark. Tillfälliga arrenden och planhyror hafva ansetts kunna höjas från 10,000 till 12,000 mark. Enär enligt bestämmelse i arrendekontrakten för tomterna i Gumtäckt förstäder de ursprungliga arrendeafgifterna hvarje tionde år stiga med 10 %, följer häraf med åren stegrade arrendeinkomster för staden.

## V. Inkomstgifvande rättigheter.

Med afseende derå att under innevarande höst skulle förmärkts ett nedgående uti trafikintraderna, samt äfven af skäl, att flere större debiteringssatser under året undergått reduktion, såsom för mjöl, stenkol, trävirke m. m. har Trafikkontoret föreslagit, att den uti innevarande års budget till 460,000 mark beräknade inkomsten i trafikafgifter för nästkommande år skulle nedsättas till 430,000 mark. Drätselkammaren har dock trott sig kunna bibehålla den förra summan. Förhöjningen deremot

af inkomst i magasinshyror från 4,000 till 5,000 mark har skett på Trafikkontorets förslag. Inkomsterna från hamn-, bro-, lyftkrans-, ballast- och vägningsavgifter hafva i öfverensstämmelse med Hamnkontorets i sådant afseende gjorda förslag upptagits till ett inalles med 8,000 mark förhöjdt belopp. På grund af vunnit erfarenhet hafva kollektmedlen nedsatts med 100 mark.

## VI. Diverse.

Den personela fattigavgiften stiger med tillväxande folkmängd i staden och har därför upptagits till 32,000 mark mot 31,000. Inkomsten för sjukvård å Maria sjukhus, äfvensom inkomsten från desinfektionsinrättningen och desinfektion i hemmen, som är en ny post, har upptagits till belopp, som af sjukhusstyrelsen föreslagits. Tillsammans gifva de en ökad inkomst af 2,400 mark. På grund deraf att ersättningen för underhåll af fattiga från andra kommuner redan från åren 1897 och 1898 öfverstigit ett belopp af 6,000 mark, har Fattigvårdsstyrelsen nu föreslagit, att denna summa och ej blott 3,000 mark skulle observeras såsom dylik ersättning. Med hänsyn tagen till biblioteksfilialernas tillkomst har inkomsten från boklån ansetts böra höjas från 4,500 till 4,800 mark. Enär det uti innevarande års budget med 184 mark 46 penni upptagna bidraget till brandverket af Ryska Alexanders gymnasium är beroende på ett misstag, i det att detta bidrag ingår i de 21,000 mark, med hvilka statsverket deltagit uti brandverkets i staden underhåll, har detta misstag nu rättats genom ifrågakommande posts utlemnande.

## VII. Statsbidrag.

Då Drätselkammaren under utgiftstiteln IX hemställt, att Stadsfullmäktige ville till regeringen ingå med ansökan om statsbidragets till folkskolorna förhöjning och Drätselkammaren uträknat att denna förhöjning bör stiga till minst 20,000 mark, har Kammaren i konsekvens härmed upptagit samma bidrag med förslagsvis 148,000 mark i st. f. 128,000. Såsom en själffallen följd af att å utgiftssidan under hufvudtiteln VI intagits den ifrågakomna nya staten för polisnrättningen, måste äfven det här upptagna statsbidraget för samma inrättning höjas efter gällande proposition af stadens och statsverkets bekostande af densamma, hvilket gifver en förslagssumma af 248,000 mark.

## VIII. Vattenledningen.

Inkomstposterna å 315,000 mark för vattenförsäljning och 21,000 mark för hyror för vattenmätare mot resp. 295,000 och 20,000 mark uti innevarande års budget hafva till dessa belopp upptagits på Vattenledningskontorets förslag.



## IX. Lån.

Enär alla under underafdelningen „utsträckning af rörnätet samt inköp af vattenmätare“ inom XI utgiftstiteln upptagna vattenledningsarbeten, äfven de som afse ombyte af rör under en del gator, öka vattenledningens kapitalvärde, har den sammanlagda till 107,878 mark beräknade kostnaden för dessa arbeten ansetts böra med lånemedel på längre återbetalningstid än två år bekostas. För att göra det för sig klart, att ombytet af rör med mindre genomskärning till gröfre sådana icke afser en remont af vattenledningen utan en utvidgning af densamma, hvarigenom mera vatten kan till nya afnämare deraf levereras, behöfver man blott tänka sig att ungefär samma ändamål som med rörombytet skulle vinnas genom att vid sidan af de gamla rören insätta nya rör af viss mindre genomskärningsarea än den nu föreslagna, ehuru ett sådant förfarande från såväl teknisk som ekonomisk synpunkt vore en absurdité.

## X. Uttaxering.

Det belopp, som ytterligare skulle erfordras för budgetens utjemnande och som borde hos kommunens skattskyldige medlemmar uttaxeras, skulle efter detta Drätselkammarens förslag till utgift- och inkomst för nästkommande år 1900 komma att uppgå till 1,684,564 mark 6 penni eller 349,175 mark 26 penni mera än under detta år. Ville man då göra sig en föreställning, till hvad belopp skattören under instundande år skulle stiga, hade man att taga reda på det antagliga antalet skattören för samma år. Frånser man de tillfälliga beskattningarne af bankernas emissionsvinst och arfvet efter Kommercerådet Malm i Jakobstad, har skattöreantalet de senaste åren stigit:

år 1897	med	10,700	ören
” 1898	”	9,600	”
” 1899	”	19,400	”

hvarföre det ej torde vara för högt att för år 1900 antaga en ökning af 10,000 ören, hvidan öreantalet komme att uppgå till 130,000 och örevalören till 12 mark 95 penni.

Utom ofvan åberopade handlingar närslutes följande af Drätselkontoret uppgjorda tablåer, nämligen: en behålningskalkyl, tablå öfver tomtlösen, tablå öfver verkställda regleringsarbeten och tablå öfver de anslag, som ur 1898 års obligationslån blifvit anvisade.

På Drätselkammarens vägnar:

**G. v. Christerson.**

*Th. Tallqvist.*

HELSINGFORS STADS  
VATTENLEDNINGSKONTOR,

Helsingfors

den 5 Augusti 1899.

N:o 1,535.

Till Drätselkammaren i Helsingfors.

Biläggande förslag till vattenledningens budget för år 1900 har kontoret till förklaring och motivering af en del poster äran anföra:

*Förvaltning och drift.* Då kontoret numera är inrymdt i ett staden icke tillhörigt hus, har den årliga hyran för lokalen inberäknadt städning och belysning upptagits under särskild titel,

Anslaget för expenser, hvilket under de sednaste åren i följd af ofta erforderliga tidningsinsatser, ökning af kontorsarbetena och dertill erforderliga utensilier m. m. visat sig otillräckligt, har från 2,000 mark förhöjts till 2,500.

*Vattenledningens utsträckning.* Innan kontoret går att redogöra för de föreslagna nya arbetena, meddelas nedan en tablå öfver den del af för femårsperioden 1898—1902 förslagsvis kalkylerade länemedel 700,000 mark, som beviljats för åren 1898 och 1899:

		Kalkyleradt.	Beviljadt.
Utvidgning af filtrerna . . . . .	<i>Små</i>	90,000: —	—
En kasern för vattenledningspersonalen . . . . .	„	36,000: —	41,500: —
Tillbyggnad till vattenborgen, resp. ett vattentorn . . . . .	„	200,000: —	190,000: —
Komplettering af hufvudrören } . . . . .	„	90,000: —	62,400: —
Förstoring af gaturör			
Utsträckning af vattenledningen . . . . .	„	250,00: —	201,000: —
För oförutsedda behof . . . . .	„	34,000: —	8,000: —
	Summa <i>Små</i>	700,000: —	502,900: —

Af det kalkylerade beloppet återstår således 197,100, eller om vattentornet icke kommer till utförande, 387,100 mark odisponerad.

*Förbindningsledning genom Djurgårdsvillan 8.* Den 21 December 1897 beslöto stadsfullmäktige att befria bl. a. innehafvaren af villan N:o 8 i Djurgården från alla garantiafgifter för vattenledningen, under vilkor att något hinder ej må möta för staden att sednast inom år 1900 anlägga och framdeles underhålla en förbindningsledning emellan vattenledningssträngarna under norra och södra Djurgårdsvägarna genom nämnda villa, hvilken ledning härmed föreslås till utförande.

*Vattenledningen under Ångsgatan* upptages i enlighet med Drätselkammarens i protokollsutdrag för den 15 Juni 1899 meddelade uppdrag. I slutsumman

ingår det belopp 2,000 mark, hvilket kontoret tidigare föreslagit som förskott å nästa års arbeten.

*Vattenledning till Kajsaniemi park.* För den händelse att anläggningen af flere vattenposter i Kajsaniemi, än den vid Trädgårdsgatan befintliga, vore af behöfvat påkalladt, har kontoret uppgjort projekt till inrättande af en fribrunn i närheten af Svandammen jemte på frostfritt djup nedlagdt rör af så stor diameter, att det framdeles kan förlängas till värdshuset. Kostnaden, 6,200 mark reduceras till 2,600 mark, om arbetet utföres som sommarledning, men får kontoret, om det öfverhufvudtaget kommer till utförande, förorda det förre alternativet såsom bättre tillgodoseende framtidens kraf och säkrare till sin funktion, enär tömningen af sommarledningar icke alltid kan nöjaktigt verkställas i vattensjuk grund vid vinterns annalkande.

*Vattenledningar i 11:te och 12:te stadsdelarna.* Af ifrågavarande anslag för 1898, utgörande 44,700 mark, har med Drätselkammarens begifvande en del användts för betäckande af kostnaderna af tryckrörens flyttning inom och långsmed jernvägsområdet i Janssons odlingar, Sedan de nya rörens sträckning kunnat med säkerhet bestämmas, jordundersökningar blifvit verkställda och Fredriksbergsgatans blifvande höjd uppgifvits af byggnadskontoret, har kontoret, med annullerande af alla tidigare gjorda approximativa kostnadsförslag, upprättat bilagda definitiva, slutande å ett belopp af 49,300 mark. Då statsjernvägarna enligt öfverenskommelse bidraga till flyttningskostnaderna med 26,322 mark, måste skilnaden 22,978 mark tillskjutas af staden och motsvaras detta belopp af följande i sammanhang med rörflyttningen uppnådda fördelar för staden, näml. Fredriksbergsgatans förseende med vattenledning längs en sträcka af 500 m., ersättandet af gamla och opålitliga 305 mm. tryckrör med nya längs en sträcka af 200 m. samt en förlängning af 457 mm. tryckledningen emellan pumpverket och vattenborgen med 100 m. Ifrågavarande summa 22,978 mark har i budgeten observerats under formen af ett tillskottsanslag för vattenledningar i 11:te och 12:te stadsdelarna, men är härvid förutsatt, att samma konto krediteras för jernvägsstyrelsens bidrag. Kan detta icke ske, bör hela beloppet 47,300 mark observeras på utgiftssidan.

*Ombyte af rör.* Emedan såväl manometriska mätningar som faktiska förhållanden utvisa, att de från vattenledningens första anläggning härstammande oasfalterade rören af 102 mm. diameter vålla ett starkt motstånd mot vattnets framrinnande och sålunda åstadkomma minskadt tryck särskildt i de högre belägna stadsdelarna, har redan under de tre sednaste åren ett systematiskt utbyte mot nya större och asfalterade egt rum, och då resultatet visat sig i en lokal förbättring af trycket med 10 å 20 meter, anser kontoret att dessa små oasfalterade rör småningom till största delen borde utbytas och arbetet bedrifves i en något större skala än hittills, för att det icke må draga så långt ut på tiden, att före dess slutförande fara för vattenbrist vid eldsläckning eller i högt belägna stenhus må uppstå i följd af den sig hastigt ökande konsumtionen. Då många af de äldre rörsträckningarna

ligga för grundt och rörgrafvarna delvis blifvit fyllda med sprängsten, hvilket vid nedläggning af de nya rören undvikes, förbättras rörnätet också i afseende å faran för frysning. Af slika rörombyten föreslås till utförande under år 1900 följande sträckningar, utgörande tillsammans 2,040 meter, näml. under Mikaelsgatan från Brunns- till Wilhelmsgatan, under Berg- och Wilhelmsgatorna, från Regerings- till Fabiansgatan, under Simons-, Anne- och Eriksgatorna från Östra Henriks- till Fredriksgatan, under Nylands-, Georgs- och Lilla Robertsgatorna, från Skilnaden till Kaserngatan, under Kaserngatan från Norra Magasins- till Lilla Robertsgatan, samt under Bergmansgatan från Badhusgatan till adr. N:o 13, hvilka sträckningar valts med hänsyn antingen till terrängens och byggnadernas höjd samt konsumtionens storlek, eller till rörens på grund af förrostning bristande hållbarhet, såsom under Mikaelsgatan. De nya rörens dimensioner framgå af bilagda karta, och bör endast särskildt nämnas, att röret under Simonsgatan gifvits en diameter af 406 mm., för att det framdeles må kunna funktionera som en ny tilloppsledning till staden. Oberoende af hvilket utseende den blifvande stadsplanen för Tölöområdet än må erhålla, måste det nämligen alltid vara möjligt, att längs Folkskolegatan och Fredriksgatans förlängning norrut få en direkt kommunikation med vattenborgen till stånd.

*Förbindningsledning under Styrmansgatan.* Enär trycket i röret under Rödbergsgatan på grund af dess stora längd visat sig otillräckligt bl. a. för en närbelägen badinrättning, oaktadt rören äro jemförelsevis nya och asfalterade, föreslås en förbindningsledning under Styrmansgatan från Sjömansgatan till Rödbergsgatan, hvilken, om förbättring icke följer, påföljande år kan förlängas till det större röret under Båtsmansgatan. Sagda förbindning medför äfven minskad fara för frysning.

*Inköp af valtenmätare.* Det anslag af 5,000 mark, som under de sednaste åren beviljats för ändamålet, har i år visat sig otillräckligt och är förhöjdt till förslagsvis 8,000 mark.

*Nybyggnad.* Enär frågan om uppförandet af ett vattentorn hänskjutits till ett utskott, hvilket icke ännu afgifvit yttrande, saknar kontoret anledning att i sammanhang med budgetförslaget utlåta sig härom. Deremot har kontoret trott sig böra ånyo taga åtgärderna för vattnets förbättring, främst i fysikaliskt afseende, till tals. Det har härvid till en början syntts vara af intresse att utreda, hvilka penningebelopp staden under åren 1893—1899, då vattenledningen bedrifvits under dess inseende, utgifvit för förbättring af reningsinrättningarna i jemförelse med dem, som användts för reformen af vattenledningen i andra afseenden eller för dess utsträckning och framgår detta ur följande utdrag från årsberättelserna:

För anläggning af ett nytt pumpverk, förbättring af det gamla, nytt böningshus för vattenledningspersonalen 265,012 mark. För nya tryck- och tilloppsledningar 455,709 mark. Summa för vattentillförselns förbättring och säkerställande 720,721 mark.

För ombyte och förbindning af rör samt ökning i brandposternas och afstängningskranarnas antal å gamla ledningar 89,674 mark.

För vattenledningens utsträckning 891,246 mark.

För en vattenledningsverkstad, inköp af vattenmätare m. m. 133,300 mark.

Anslag för vattenledningsingeniörens studieresa, vattenreningsförsök, förbättring af den gamla filterinrättningen, anläggning af nya filtra, grundvattenundersökningar 243,374 mark.

Af totalsumman 2,078,315 mark har således vidpass 12 % användts speciellt till vattnets förbättring.

När år 1894 efter upprepade framställningar anslag för nya filtra beviljades i form af nödhjulsarbete, voro de gamla filtrerna redan fullkomligt otillräckliga för sitt ändamål och en och annan konsument torde ännu påminna sig det på fasta ämnen ovanligt rika vattenledningsvattnet under hösten samma år. När därför efter de nya filtrernas färdigblifvande hösten 1895 filterarean ökades med c:a 65 %, kunde denna ökning icke tillgodose någon längre framtids behof, men har dock härintills medfört fördelarna af att ofiltrerad vatten icke längre behöft serveras, att filtrernas verksamhet i bakteriellt afseende blifvit jemförbar med andra europeiska vattenverks och att vattnet äfven i fysikaliskt afseende väsentligt förbättrats. Då emellertid konsumtionen oupphörligt stegras, är det lätt insedt, att dessa fördelar den ena efter den andra minskas, och försvinna när förhållandet emellan konsumtion och filterarea återgår till den före de nya filtrernas tillkomst rådande. År 1894 var denna proportion 3,738 : 1,989, för närvarande är den 5,000 : 3,273 och efter 2 år, hvilka kunna beräknas åtgå till reningsinrättningarnas utvidgning, utgör den 6,000 : 3,273 eller ungefär densamma som år 1894, hvaraf kontoret icke kan draga andra slutsatser, än att omedelbara åtgärder i sistnämnda afseende äro af behovet påkallade.

Ehuru den närmast liggande utvägen härvid vore inrättandet af ytterligare några filtra, har kontoret dock med afseende derå, att vattenledningsvattnets närmsta fel är dess fysikaliska beskaffenhet och att denna endast i ringa grad kan ytterligare förbättras genom sandfiltra af praktiskt urförbar storlek, fränsett detta medel och uppgjort förslag till en större aflagringsbassin, i hvilken åvattnet före filtreringen finge afsätta största delen af leran och andra föroreningar, hvarigenom såväl de närvarande som framtida filtrerna komme att arbeta under andra och gynnsammare förhållanden än härintills och de förra sålunda vore tillräckliga för en längre tid än annars. Ifrågavarande förslag har i början af detta år insändts till Drätselkammaren, sedan anslag för de tyvärr af ett negativt resultat åtföljda grundvattenundersökningarna beviljats för fjolåret, och medföljer i öfvertryck denna framställning, jemte de tidigare publicerade redogörelserna för nämnda undersökningar och en uppsats „till frågan om vattenledningsvattnets förbättring“. I dessa skriftstycken ingå de nödvändigaste utredningarna och motiveringarna, men bör kontoret angående de till 255,000 mark beräknade kostnaderna nämna, att de närvarande stegringarna af arbets- och materialkostnader, hvilkas gräns ingen kan förutse, ur försigtighetssynpunkt påkalla en förhöjning af slutsumman med förslags-

vis 20 % eller till 306,000 mark. Att af denna anledning upprätta ett nytt kostnadsförslag, har kontoret dock ansett innebära mera en formalitet än något reelt gagn, då det svårligen, isynnerhet vid arbeten af denna omfattning, låter förutse sig, i hvilken proportion detaljposterna drabbas af förhöjningen.

Aflagringsbassinens jemte tillhörande pumpverks, turbiners och rörbros utförande fördelas enligt kontorets förmenande lämpligast på två år och har för år 1900 i budgeten observerats en post af förslagsvis 150,000 mark. Bemärkas bör härvid, att arbetena kunna påbegrnas först efter skedd öfverenskommelse med arrendatorn af Forsby hemman, såsom i projektet närmare förklaras.

*Diverse mindre arbeten.* Under denna titel föreslås tvänne dricksvattenkastare i Brunnsparken och Djurgården, samt tvänne vattenposter vid Sandviks- och fyra sådana vid den nya Skatuddskajen för sjöfartens behof. Placeringen af dessa vattenposter förutsattes ske under samrådan med byggnads- och hamnkontoren, och har kostnaden endast kunnat beräknas approximativt till 8,500 mark incl. nödiga tillopprör och slangar.

Fördelade enligt de i början af denna skrifvelse nämnda hufvudrubriker äro slutsummorna för de föreslagna arbetena följande:

Utvidgning af filterna (ersatt med aflagringsbassin). . . . .	<i>Sm.</i> 150,000:—
Komplettering af hufvudrören och förstoring af gaturör . . . . .	„ 74,500:—
Utsträckning af vattenledningen . . . . .	„ 52,728:—
För oförutsedda behof . . . . .	„ 9,200:—
	Summa <i>Sm.</i> 286,428:—

Kompletteringen af budgetförslaget med arbeten, föranledda af nya gators planering och anläggning af kloaker, skall kontoret inlemna framdeles, sedan beträffande uppgifter ingått från byggnadskontoret.

Likaledes förbehåller kontoret sig att längre fram inkomma med förslag till några önskvärda reformer angående maskin- och filterdriften i Gammelstaden, hvilket kontoret af flera skäl icke trott sig böra sammanblanda med budgetförslaget. Som ofvan.

C. Hausen.

## Förslag till budget för vattenledningen år 1900.

### Förvaltning och drift.

1 vattenledningsingenjör, lön . . . . .	5,800:—	
förhöjning för 10 års tjänst . . . . .	1,160:—	
personellt lönetillskott . . . . .	1,000:—	
resemedel, personellt . . . . .	400:—	8,360:—
1 bokhållare . . . . .	3,000:—	
förhöjning för 5 års tjänst . . . . .	300:—	3,300:—
1 rörmästare . . . . .	3,000:—	
personellt lönetillskott . . . . .	300:—	3,300:—
1 verkmästare, jemte fri bostad och ved . . . . .	1,600:—	
1 förste maskinist, jemte fri bostad och ved . . . . .	2,100:—	
1 andre maskinist, jemte fri bostad och ved . . . . .	1,200:—	
1 putsare, jemte fri bostad och ved . . . . .	900:—	
1 filterförman, jemte fri bostad och ved . . . . .	1,200:—	
1 reservoivakt, jemte fri bostad och ved . . . . .	420:—	
Driftkostnad för pumpverket, förslagsvis . . . . .	6,000:—	
D:o för filterna, förslagsvis . . . . .	10,000:—	
Afläsning och kontroll af vattenmätare, förslagsvis . . . . .	6,000:—	
Mätningar och undersökningar för utvidgningar, förslagsvis . . . . .	1,500:—	
Brandförsäkringspremier och utskylder till Helsinge kommun, förslagsvis . . . . .	1,700:—	
Arrende för skyddsområde vid Wanda å . . . . .	350:—	
D:o för Broholmen i Gammelstaden. . . . .	600:—	
Hyra för vattenledningskontorets lokal med städning och belysning	1,800:—	
Expenser . . . . .	2,500:—	
Kostnader för distribuering och indrifning af debetsedlar, förslagsvis . . . . .	500:—	
Kostnader för hästhoarnes skötsel, förslagsvis . . . . .	2,400:—	55,730:—
Kostnader för privata anslutningar och uppsättningar af vattenmätare, förslagsvis . . . . .	— —	25,000:—

### Underhåll och remont.

Remont och underhåll af vattenledningens byggnader, hägnader, dammar, maskiner och rörnät, förslagsvis . . . . .	20,000:—	
Reparationer och justering af vattenmätare, förslagsvis . . . . .	2,500:—	22,500:—

### Utsträckning af rörnätet samt inköp af vattenmätare.

Förbindningsledning från norra till södra Djurgårdsvägen N:o 6	7,900:—	
Vattenledning under Ångsgatan från Verkstadsgatan till adr. N:o 1	4,500:—	
D:o till Kajsaniemi park . . . . .	6,200:—	
Vattenledningar i 11:te och 12:te stadsdelarne, tillskottsanslag . . . . .	22,978:—	

Ombyte af rör under Mikaelsgatan från Brunns- till Wilhelmsgatan	4,600: —	
D:o af rör under Berg- och Wilhelmsgatorna från Regerings- till Fabiansgatan	11,600: —	
D:o af rör under Simons-, Anne- och Eriksgatorna från O. Henriks- till Fredriks-gatan	30,200: —	
D:o af rör under Nylands-, Georgs- och L. Robertsgatorna från Skilnaden till Kaserngatan	14,400: —	
D:o af rör under Kaserngatan från N. Magasins- till L. Robertsgatan	5,800: —	
D:o af rör under Bergmansgatan från Badhusgatan till adr. N:o 13	7,900: —	
Förbindningsledning från Rödbergs- till Sjömansgatan under Styr- mansgatan	3,200: —	
Inköp af vattenmätare, förslagsvis	8,000: —	127,278: —

**Nybyggnad.**

Anläggning af en aflagringsbassin, förslagsvis cirka halfva kost- naden	— —	150,000: —
---	-----	------------

**Diverse mindre arbeten.**

1 vattenkastare i Brunns-parken	350: —	
1 d:o i Djurgården	350: —	
6 vattenposter vid Skatudds- och Sandvikskajerna	8,500: —	9,200: —
	<u>Summa <i>Imf.</i></u>	<u>— — 389,708: —</u>

**Inkomster.**

För vattenförsäljning, förslagsvis	315,000: —	
Hyror för vattenmätare, förslagsvis	21,000: —	
Vattenafgifter från hästhoarne, förslagsvis	1,900: —	
Förhöjning för sentida inbetalning af vattenkonsumtionsafgifter, förslagsvis	300: —	
Ersättning för verkställda anslutningar, förslagsvis	25,000: —	
Arrenden från vattenledningens jordområde, förslagsvis	575: —	363,775: —
	<u>Summa <i>Imf.</i></u>	<u>— — 363,775: —</u>

Helsingfors stads vattenledningskontor den 5 Augusti 1899.

**C. Hausen.**



HELSINGFORS STADS  
VATTENLEDNINGSKONTOR,

Helsingfors

den 2 Oktober 1899.

Till Drätselkammaren i Helsingfors.

N:o 1,557.

Sedan stadens byggnadskontor tillkännagifvit sin afsigt, att i 1900 års budgetförslag upptaga anslag för afloppsledningar under Fredriksbergs- och Djurgårdsgatorna, har vattenledningskontoret härhos äran insända budgetförslag till vattenledning under motsvarande sträckor, slutande å ett sammanlagdt belopp af 45,000 mark. Och får kontoret till Kammarens närmare bepröfvande hänskjuta, huruvida ifrågavarande belopp kan sammanslås med det i kontorets budgetförslag upptagna tillskottsanslaget för vattenledningar i 11 och 12 stadsdelarna eller om det bör observeras under särskild benämning. Som ofvan.

C. Hausen.

Kostnads beräkning

för vattenledning under Fredriksbergs- och Djurgårdsgatorna.

Vattenledning under *Fredriksbergsgatan* från Borgå- till Djurgårdsgatan:

För vattenledning och kanal gemensamma jord- & sprängningsarbeten . . . . .	<i>Imf.</i>	9,050: —	
500 m 305 mm rör incl. läggning å 26: — . . . . .	”	13,000: —	
5 st. brandposter med slidventiler å 320: — . . . . .	”	1,600: —	
2 st. 305 mm slidventiler å 500: — . . . . .	”	1,000: —	
1 st. 457/305 mm anslutning . . . . .	”	150: —	24,800: —
C:a 10 <sup>0</sup> / <sub>0</sub> af ofvanstående för transporter, arbetsredskap & diverse . . . . .	”	— —	2,500: —
			27,300: —

Vattenledning under *Djurgårdsgatan*, från Fredriksbergsgatan till Fredriksbergsvägen i Djurgården:

För vattenledning och kanal gemensamma arbeten . . . . .	<i>Imf.</i>	852: 50	
150 m gräfning och igenfyllning å 6: — . . . . .	”	900: —	
60 m <sup>3</sup> bergsprängning å 15: — . . . . .	”	900: —	
75 m <sup>3</sup> fyllning å 3: 30 . . . . .	”	262: 50	
450 m 305 mm tackjernsrör incl. läggning å 26: — . . . . .	”	11,700: —	
3 st. brandposter med slidventiler å 320: — . . . . .	”	960: —	
1 st. 305 mm slidventil . . . . .	”	500: —	16,075: —
C:a 10 <sup>0</sup> / <sub>0</sub> af ofvanstående för transporter, arbetsredskap & diverse . . . . .	”	— —	1,625: —
			17,700: —

C. Hausen.

HELSINGFORS STADS  
BYGGNADSKONTOR

Helsingfors

d. 21 September 1899.

N:o

Till Drätselkammaren i Helsingfors.

Byggnadskontoret har härmed äran öfversända förslag till utgiftsstat under år 1900 för Helsingfors stads „Byggnadskontor“ och „allmänna arbeten“ jämte därtill hörande kostnadsförslag och ritningar. Angående förslaget får Kontoret anföra följande:

I enlighet med stadsfullmäktiges beslut af den 7 februari 1899 har arbets- **Byggnads-**  
chefens lön incl. resemedel upptagits med Fmk 7,000 mot 6,000 mk under föregående år. Anslaget för extra ingenjörer och ritarebiträden föreslås att ökas från Fmk 4,000 till Fmk 8,000 emedan en stor mängd af de af Kontorets extra ingenjörer och ritare utförda arbetena äro af den art, att kostnaderna för desamma icke kuuna påföras andra anslag än det ofvannämnda. **loret.**

Bland sådana arbeten bör särskildt framhållas förarbetena för och utarbetandet af nya stadsplans projekt, hvilka gifva full sysselsättning under året för en ingenjör och en ritare, hvarutom Kontoret, enligt Stadsfullmäktiges beslut af den 6 juni 1899, äger i och för nämnda förslag anlita biträde af arkitekt, hvars arvode äfven skall utgå ur ifrågavarande anslag.

Öfriga poster hafva bibehållits oförändrade.

Enligt ett tidigare Byggnadskontoret meddeladt uppdrag ingår i förslaget **Allmänna :**  
en post om Fmk 4,800 för ny ångpanna samt nödiga reponter i Badhuset i Brunns- **ten. Byg-**  
parken. Kostnaden för ångpannan, färdigt uppställd, samt försedd med armatur **der och l-**  
och nödiga rörledningar uppgår till Fmk 3,400, medan kostnaden för remont af **heter**  
badkar, vattenreservoarer, rörledningar m. m. belöper sig till Fmk 1,400. Den nya ångpannan är afsedd att ej allenast leverera varmt vatten och ånga till badinrättningen utan äfven att drifva pulsometern, för hvilka behof tvänne ångpannor härintills varit i Badhuset uppställda; och torde arrendator, då driftkostnaden härigenom minskas och skötseln betydligt förenklas, hafva förbundet sig att bidra med halfva kostnaden för anläggningen i fråga, hvilket dock icke vid kostnadsförslagets upprättande tagits i betraktande.

För snötransport m. m. från stadens gårdar ingår den för detta år beviljade summan Fmk 4,300 oförändrad.

Totalkostnaden för „Diverse reparationer“ i stadens byggnader uppgår till Fmk 27,050.

Den häri ingående högsta posten Fmk 8,500 utgör remontkostnaden för Maria sjukhus, hvarest omfattande putsnings- och målningsarbeten äro föreslagna

att utföras såväl i den icke epidemiska för Fmk 3,600, som i enskilda byggnader af den epidemiska afdelningen, hvilken senare ej undergått nämnvärda reponter sedan byggnaderna uppfördes. Öfriga mera beaktansvärda poster äro kostnaderna för: remont i Kaisaniemi värdshus Fmk 1,100; Diverse yttre målning, jämte ny potatiskällare för parkvaktarebostaden Fmk 1,130; samt reponterna i Rådhusannexet och f. d. Baranoffs gård uppgående till resp. Fmk 1,570 och 1,130.

Bland „Nybyggnader“ har Kontoret upptagit en summa af Fmk 2,000 för uppförande af ett nytt afträde å den fria platsen sydost om Sandvikens södra kaj i stället för den högst vanprydande och olämpligt belägna provisoriska inrättningen å Sandvikstorget, som f. n. står till allmänhetens disposition. Därjämte föreslår Kontoret att för anläggning af en pissoir å Skatudden samt en å Skoltorget måtte beviljas anslag om resp. Fmk 2,500 och Fmk 1,500. Pissoirernas läge å de särskilda föreslagna platserna angifvas å medföljande situationsplan.

ator och all-  
väna platser.

Under rubriken „Remont och underhåll“ har Kontoret främst upptagit Fmk 32,800 för omläggning af stadens andel af Alexandersgatan med I nubbsten i asfalt, hvilket arbete, enligt Magistratens detta år utfärdade påbud, jämväl af resp. gårdsägare bör vara slutfördt inom loppet af år 1900. I sammanhang härmed föreslås att den lifligt trafikerade, men i ytterst dåligt skick varande västra kanal-kajen mellan Skatuddsbron och Alexandersgatan äfven måtte beläggas med tuktad sten. Kostnaden för stadens andel af nämnda arbete uppgår till Fmk 6,450.

Ehuru trafiken å sydöstra delen af Kaserntorget är ringa, har Kontoret dock upptagit en summa af Fmk 6,200 för omläggning af nämnda del, enär denna ej allenast är ytterst gropig och svårtrafikabel utan äfven omöjlig att i sitt närvarande skick afvattna.

Det undre planklocket å Långa bron är till den grad ruttet, att detsamma, ovilkorligen borde under instundande vinter ersättas med nytt. Då emellertid jämväl de bärande konstruktionerna äro så angripna af röta, att bron efter förloppet af högst 2 år måste totalt ombyggas, har Kontoret tänkt sig att locket endast skulle provisoriskt förstärkas med ytterligare ett planklag, som fastspikas på det slitna, men dock ej ruttna öfra planklocket. Kostnaderna för detta arbete samt insättandet af enskilda nya vasor uppgår till Fmk 5,200. Jämte denna oundvikliga post ingår i förslaget äfven en summa af Fmk 100,000 för att under nästa år användas till anskaffande af nödiga materialier i och för ombyggnaden af Långa bron. Denna måste därvid, för att tillgodose den altjämt växande trafikens behof, göras betydligt bredare (enligt projektet 25 meter) och för undvikande af ständigt återkommande reponter byggas antingen af järn eller sten. I hvardera fallen erfordras emellertid betydande kvantiteter huggen sten till pelare och landfästen, hvilka materialier, utom andra, redan under nästa år böra anskaffas för att bron skall kunna fås komplett färdig till år 1902. Kontoret torde ännu inom detta år vara i tillfälle att till Kammaren inkomma med alternativa projekt jämte beskrifning och kostnadsförslag för en järnbågbro och en stenbro. Approximativt beräknad kom-

mer kostnaden för den senare att uppgå till ca Fmk 600,000 och för järnbron till ca Fmk 550,000. För jämförelse må här meddelas att kostnaden för den, Långa bron till storlek ungefär motsvarande, dock något mindre Nya Djurgårdsbron i Stockholm uppgått till kr. 441,697:82. I den händelse att myndigheterna icke kunna förskottsvis bevilja ofvannämnda belopp af Fmk 100,000 och ombyggnaden härigenom fördröjas, måste Långa bron underkastas en genomgripande remont, för hvilken kostnaden uppgår till Fmk 18,000.

För ombyggnad af det fallfärdiga planket mot tomt N:o 2 vid Nikolaigatan ingår en summa af Fmk 700.

För „diverse reparationer“ af stensättningen å gator och allmänna platser, underhåll af barriärer m. m. har upptagits samma belopp, som för ändamålet är beviljadt i innevarande års budget.

„Nyanläggningar“ äro föreslagna att utföras endast å en del af Myntkajen, å stadens andel af Östra Kanalkajen utanför tomt N:o 1, å stadens andel af Myntgatan, samt å Gräsvikskajen mellan Sandviks norra kaj och Wladimirsgatan. De tvänne förstnämnda arbetena betingas af nödvändigheten att anordna bekväma kommunikationer till och från det under uppförande varande nya Tull- och Packhuset, medan nyläggningen af Myntgatan kompletterar de å Skatudden invid de bebyggda kvarteren detta år gjorda anläggningarna. Stensättningen af Gräsvikskajen mellan Wladimirsgatan och Sandviks Norra kajen har Kontoret föreslagit, emedan platsen ifråga f. n. är omöjlig att trafikera med fordon. Sandvikens aktiebolag har visserligen under god del af året trävaror upplagda invid spåret därstädes, men jämväl andra trafikanter hafva varit tvungna att, under tider af liflig rörelse å Hamnbanan, begagna sig af spåren å Gräsvikskajen, ehuru godset endast på omvägar och med stor svårighet kunnat transporteras till och från järnvägsvagnarna. Om Gräsvikskajen stensättes och Sandviks norra kaj blir ordnad, öppnas för de hamnbanan anlåtande trafikanterna en väg, som länge varit af behofvet påkallad.

Bland „Regleringsarbeten“ har Kontoret upptagit en post af Fmk 23,000 för stensättning och anläggning af järnvägsspår å platsen för de gamla magasinerna invid Badhusgatan. Å denna plats, nödig för utvidgningen af spårnätet å Magasinskajen, har Kontoret projekterat endast två nya spår med hänsyn därtill att utrymmet för rörelse med fordon och för uppläggning af gods, annars blefve ytterst knapt.

I ofvannämnda summa ingår dock ej de till Fmk 10,032 uppgående kostnaderna för skenor, tillbehör och växlingar till de enligt bilagda plan sammanlagdt 564 l. m. långa spåren, enär Kontoret förutsatt att dessa skulle kostnadsfritt erhållas ur Statsjärnvägarnes förråd.

För utvidgning af Badhusgatan, i och för anläggning af planteringar i enlighet med ett af Trädgårdsnämnden upprättadt förslag, har upptagits en summa af Fmk 6,500.

Förrän Myntkajen stensättes, bör densamma, så snart Packhuset är färdigt

uppfördt och stäldt till trafikens disposition, ovilkorligen förses med ett andra järnvägsspår, för hvars anläggning beräknats en kostnad af Fmk 4,700, under antagande likväl att Statsjärnvägarne äfven här bekostar skenor, växlingar m. m.

Med anledning af att särskilda tomter invid den ännu oplanerade delen af Ärtholmsgatan och delvis planerade Östra Docksgatan under året blifvit försälda, har Kontoret i och för dessa och med dem sammanhörande gators planerande upptagit följande summor nämligen:

För planering af Ärtholmsgatans västra del Fmk 11,400; för planering af körbana längs Fiskartorget östra sida (under hvilken afloppskanalen från Ärtholmsgatan bör dragas) Fmk 5,800, samt för stödjemur mot Docksgatans östra del mellan Fabriks- och Ärtholmsgatorna Fmk 4,600.

Då numera vägen från Badhusgatan till Observatoriigatan är färdigt anlagd och sistnämnda gatas västra del makadamiserad, bör den utanför adress N:ris 2 & 4 belägna delen af Observatoriigatan planeras och omedelbart därpå makadamiseras, hvilket arbete betingar en kostnad af Fmk 4,260.

För planering och stensättning af Skoltorget, som i sitt närvarande skick på det högsta vanpryder den med prydliga hus bebygda, omgifvande stadsdelen, har ur föregående års budgetförslag återupptagits Fmk 20,000.

Slutligen ingår enligt stadsfullmäktiges beslut af den 24 februari och Drätselkammarens af den 31 augusti 1899 Fmk 8,500 för planering af Gengatan mellan Kristians- och Brobergsgatorna, samt Fmk 36,800 för järnvägsspår å Sörnäs strandväg.

kanaler och afloppsdiken.

Summan för Kompletteringsarbeten ingår oförändrad med Fmk 3,000. Där- emot har Kontoret för „Diverse underhåll“ upptagit Fmk 12,000 mot Fmk 10,000 under föregående år, enär kloaknätets underhåll, spolning och eftersyn icke mera, efter alla värkstälda utvidgningar, kan utföras för det härintill beviljade anslaget.

För förlängning af kanalen under Eriksgatan, förorsakad af de i Gräsviken skedda utfyllningarne erfordras Fmk 2,250\*).

Bland „Nyanläggningar“ äro följande kanaler föreslagna till utförande i samband med såväl tidigare nämnda som under rubrik „Vägar“ upptagna planeringsarbeten, nämligen: Kanal under Ärtholmsgatans västra del Fmk 2,300, samt dess fortsättning under Fiskartorget till kanalen under Munkholmsgatan Fmk 4,750; Kanal under Agricologatan Fmk 3,600, under Fredriksbergsgatan från Djurgårdstills till Karlsgatan Fmk 22,600 samt under Djurgårdsgatan Fmk 7,570. Dessutom ingår på grund af Drätselkammarens beslut af den 15 juni 1899 ett belopp af Fmk 5,600 för kanal under Ängsgatan i Hermanstad.

Vägar.

Den genom Djurgården förbi Alphyddan till Fredriksberg ledande vägen, som ej allenast trafikeras af lättare åkdon, velocipedryttare m. m. utan äfven upp-

\*) Efter skedd framställning och på grund af Drätselkammarens beslut af den 5 oktober 1899 har dessutom upptagits en post af Fmk 1,400 för omläggning af kanalen under Fabiansgatan mellan N. Esplanadgatan och Alexandersgatan.

bär en liflig trafik med tyngre fordon mellan staden och Fredriksbärg borde, för undvikande af de ständigt återkommande remonterna och för att densamma måtte försättas i ett trafikens storlek motsvarande skick, makadamiseras till sin återstående del från Alphyddan till Fredriksbärg, för hvilket arbete Kontoret upptagit en post af Fmk 5,600.

För de oundgängligen nödiga ombyggnaderna af brolocket å bron öfver Djurgårdsskärningen samt af bron till Byholmen invid Hermanstad ingår resp. Fmk 1,100 och Fmk 2,800.

Anslaget för „Diverse reparationer“ har upptagits oförändradt med Fmk 10,000.

Under rubrik „Nyanläggningar“ föreslås till utförande särskilda gatuplaneringsarbeten inom förstäderna väster om Östra Chausséen, hvilka arbeten ej allenast afse att förbättra kommunikationerna inom redan bebygda delar utan äfven att bereda tillfälle till nybyggnader å platsen hvarest efterfrågan på tomter varit lifligast. Ehuru Stadsfullmäktige bifallit till att de i årets budget upptagna anslagen för planeringsarbeten inom de nyföreslagna 11:te och 12:te stadsdelarne redan nu må användas till planering af Agricola- och Karlsgatorna, hvarigenom 17 tomter efter arbetenas slutförande blifva disponibla, anser Kontoret dock att äfven Fredriksbärags- och Djurgårdsgatorna borde i sammanhang härmed beläggas med arbete för att bereda byggnadsplatser för den mängd järnvägsbetjante och arbetare, hvilka hälst önska anlägga sina bostäder i omedelbar närhet till Statsjärnvägarne stora värkstadsområde invid Sörnäs bibana samt till Fredriksbärags station.

Oafsedt detta, torde det äfven blifva för staden förmånligast att bygga ifrågavarande gator samtidigt som grundgräfningsarbetena å nämnda värkstadsområde pågå, enär till Fredriksbäragsgatans planering åtgår betydande kvantiteter fyllning, som från dessa arbeten kunna erhållas och hvilkas anskaffande från längre håll vore förenadt med dryga kostnader.

Slutligen bör framhållas, att samtliga i dessa trakter, vid planerade gator belägna tomter redan äro utarrenderade och bebygda, samt att staden för att motarbeta en ytterligare stegring af den f. n. rådande bostadsbristen bör hafva ett tillräckligt antal tomter disponibla till bebyggande.

Kostnaderna för planering af Fredriksbärags- och Djurgårdsgatorna uppgår till resp. Fmk 148,000 och Fmk 73,000.

För att möjliggöra kommunikationer till och invid redan bebygda tomter samt för ordnande af vattenafloppet från färdiga gator, har Kontoret upptagit en post om Fmk 29,500 till planering af Flemmingsgatan mellan Wasa- och Svalbogatorna, samt Fmk 21,700 till planering af Tavastgatan från 2:dra till 4:de linien, hvars iståndsättande utgjort föremål för en mängd till myndigheterna inlämnade ansökningar.

Slutligen ingår en summa af Fmk 20,500 för planering af Alpgatan från 2:dra till 3:dje linien, hvarigenom de af ett arbetarebolag hos Byggnadskontoret ansökta tomterna N:ris 35 och 36 i kvarteret N:o 310 blefve tillgängliga.

**Chausséer.** Utom det sedvanliga anslaget för „Diverse underhåll“ af chausséer Fmk 15,000 har dessutom upptagits en post af Fmk 5,000 för remont af de gropiga och af dåligt material bygda gångbanorna längs chausséerna, hvilket arbete ej kan utföras om kostnaden för detsamma måste betunga förstnämnda allmänna anslag.

**Hamnar.** För nedfartsbroar till isarne jämte stängsel vid kajerna ingår samma be-  
lopp, som varit för sagde ändamål beviljadt under innevarande år eller Fmk 2,000.

För att öka vattendjupet i Södra hamnen, särskildt utanför Skatuddskajerna, hvilka under nästa sommar torde till stor del kunna upplåtas för trafik, äfvensom i delar af Norra hamnen samt inom Sörnäs hamn, har Kontoret upptagit ett belopp af Fmk 30,000 under rubrik „Muddring i hamnarne“.

I och för remont af den genom röta försvagade ångslupsbron invid västra Brunusparken äfvensom för ombyggnad af tvänne dels ruttna, dels ramponerade mudderprämar, har upptagits resp. Fmk 1,000 och Fmk 6,000.

För ombyggnad af trenne ducd'alber invid Sumparn i Sörnäs hamn, samt för remont af kompassjusterings ducd'alben i Södra hamnen ingå summor om Fmk 2,200 och Fmk 900.

Anslaget för „diverse reparationer“ ingår oförändradt med Fmk 9,000.

Bland „nyanläggningar“ har Kontoret återupptagit sitt tidigare gjorda förslag till anläggning af en afstjälpningsbrygga invid Sandudd. Den för afstjälkning af fåkalier härintills använda bryggan i Gräsviken torde icke, såsom liggande omedelbart invid en tätt bebyggd och lifligt trafikerad stadsdel, längre kunna upplåtas för sagde ändamål, hvarigenom tillfälle till aflastning af fåkalier i prämar eller skutor erbjudes endast vid en plats af stadens stränder, nämligen vid Skatudden. Då detta emellertid skulle invärka hämmande på utskeppningen af spillning till ägendorar i stadens närhet, synes det Kontoret vara mera fördelaktigt, att anlägga en, om ock aflägsset belägen ny afstjälpningsbro vid de västra farvattnen, än att till upplag å stadens afstjälpningsplatser tvinga och därstädes lämpligt behandla all den spillning, som annars sommartid med prämar från staden borttransporteras, utan att kommunen härigenom nämnvärdt betungas. Kostnaden för förenämnda brygga uppgår till Fmk 9,300.

På grund af Drätselkammarens beslut af den 13 juli 1899 har för en provisorisk lossningsbro vid Hörnebjerg upptagits Fmk 3,000 samt Fmk 600 för en, enligt Kontorets tanke, välbehöflig klappbrygga invid Allmanningen vid Humleviken.

De Västra skärgården trafikerande ångsluparna har, jämte ett tiotal små båtar och en del med byggnadsmaterialier lastade större skutor härintills varit hänvisade till de mer eller mindre primitiva anläggningarna invid Sandviks norra kaj. Oafsedt det vanprydande i dessa anordningar, erbjuda de icke sådan säkerhet, bekvämlighet och det utrymme, som motsvarar den lifliga rörelsen därstädes. Då dessutom en genomgående trafik kommer att söka sig väg längs förenämnda kaj, i det fall att Gräsvikskajen stensättes enligt det under rubrik „Nyanläggningar“ gjorda förslaget, bör, enligt Kontorets förmenande, Sandviks norra kaj ej allenast

utvidgas till sin fulla bredd utan äfven dess delvis svårtrafikabla körbanas genom makadamisering försättas i skick. Kostnaden för dessa arbeten uppgår till Fmk 136,000.

För undersökning af vattendjup och grundförhållanden inom särskilda delar af Södra och Norra hamnarna har upptagits en post af Fmk 8,000.

Med anledning af att antalet latriner och pissoirer, som staden har att renhålla, ständigt ökas, anhåller Kontoret om att anslaget för detta arbete måtte höjas från 10,000 till Fmk 12,000. Renhållning  
väsändel

Likaså hafva de för renhållning af chausséer och vägar beviljade summorna under senast förflutna år öfverskridits, hvarföre dessa summor upptagits i förslaget till ökade belopp med resp. Fmk 16,000 och Fmk 45,000.

För rengöring af hamnar och kajer har detta år varit beviljadt ett anslag af Fmk 1,500. Då emellertid Byggnadskontoret endast påfört detta anslag kostnaderna för rengöring af isarne, medan Hamnkontoret disponerat öfver återstoden, synes det Kontoren lämpligare fördela summan sålunda, att Fmk 800 beviljas för rengöring af isarne och bortsläpning af den orenlighet, som genom Hamnkontorets försorg uppfiskas ur hamnarna, för hvilket arbete åter Fmk 700 skulle anvisas. Denna senare summa ingår i Hamnkontorets budgetförslag.

Öfriga urder denna rubrik upptagna poster ingå oförändrade.

För inköp och remont af arbetsredskap äfvensom för diverse underhåll af klappbryggor, vedmått, lyktstolpar m. m. har upptagits samma summor, som varit beviljade för innevarande år. Arbetsredskap  
och diverse

### G. Idström.



## Budgetförslag för stadens allmänna arbeten år 1900.

### Byggnadskontoret.

1 Stadsingeniör . . . . .	<i>Tmf</i>	8,000: —	
resemedel . . . . .	"	600: —	8,600: —
1 Arbetschef . . . . .	"	6,500: —	
resemedel . . . . .	"	500: —	7,000: —
1 Geodet . . . . .	"	3,000: —	
förhöjning för 5 års tjänst . . . . .	"	300: —	
resemedel . . . . .	"	100: —	3,400: —
1 Bokhållare . . . . .	"	3,000: —	
förhöjning för 10 års tjänst . . . . .	"	600: —	
personelt tillskott . . . . .	"	400: —	4,000: —
1 Byggmästare . . . . .	"	2,900: —	
personelt tillskott för 5 års tjänst . . . . .	"	300: —	3,200: —
1 Förrådsförvaltare . . . . .	"	1,800: —	
personelt tillskott för 5 års tjänst . . . . .	"	180: —	1,980: —
1 Äldre skogsvakt, jämte fri bostad och ved . . . . .	"	900: —	
förhöjning för 10 års tjänst . . . . .	"	150: —	1,050: —
1 Yngre skogsvakt, jämte fri bostad och ved . . . . .	"	—	800: —
Extra ingenjör- och ritarebiträden, förslagsvis . . . . .	"	—	8,000: —
Skogsvaktarebiträden och skogskultur, förslagsvis . . . . .	"	—	2,000: —
Material- och handtlångaredagsverken vid mätningar, förslagsvis . . . . .	"	—	5,000: —
Expenser, förslagsvis . . . . .	"	—	1,500: —
			<u>46,530: —</u>

### Allmänna arbeten.

#### 1:o. Byggnader och lägenheter.

##### a) Remont och underhall.

Ny ångpanna till samt remont af Badhuset i Brunnsparken . . . . .	<i>Tmf</i>	4,800: —	
Snötransport m. m. från stadens gårdar . . . . .	"	4,300: —	
Diverse reparationer . . . . .	"	27,050: —	36,150: —

##### b) Nybyggnader.

Nytt afträde å Sandvikstorget . . . . .	"	2,000: —	
Pissoir å Skatudden . . . . .	"	2,500: —	
D:o invid Nya kyrkan . . . . .	"	1,500: —	6,000: —

**2:o. Gator och allmänna platser.**a) *Remont och underhåll.*

Stensättning med 1:a nubbsten i asfalt af stadens andel af Alexandersgatan . . . . .	<i>Tmf:</i>	32,800: —	
Stensättning med 1:a nubbsten af Vestra Kanalgatan mellan Skatuddsbron och Alexandersgatan . . . . .	”	6,450: —	
Omläggning med fältsten af sydöstra delen af Kaserntorget . . . . .	”	6,200: —	
Omläggning af planklocket å Långa bron . . . . .	”	5,200: —	
Förarbeten i och för Långa brons ombyggnad . . . . .	”	100,000: —	
Nytt plank mot tomt N:o 2 vid Nikolaigatan . . . . .	”	700: —	
Diverse reparationer . . . . .	”	12,000: —	163,350: —

b) *Nybyggnader.*

Stensättning med fältsten af en 18 meter bred körbana å Myntkajen från Kanalkajen till Ankargatan . . . . .	<i>Tmf:</i>	10,700: —	
Stensättning med fältsten af Kanalkajen utanför tomt N:o 1 . . . . .	”	1,900: —	
D:o d:o af stadens andel af Myntgatan . . . . .	”	3,500: —	
D:o d:o af Gräsvikskajen mellan Sandvikskajen och Vladimirs-gatan . . . . .	”	21,500: —	37,600: —

c) *Regleringsarbeten.*

Stensättning af och spår å platsen för de gamla magasinerna vid Badhusgatan . . . . .	<i>Tmf:</i>	23,000: —	
Utvidgning af Badhusgatan i och för anläggning af planteringar . . . . .	”	6,500: —	
Omfartsspår å Myntkajen . . . . .	”	4,700: —	
Planering af Ärtholmsgatans vestra del . . . . .	”	11,400: —	
D:o af körbana längs Fiskartorget östra gränslinie . . . . .	”	5,800: —	
Stödmur mot Docksgatans östra del mellan Fabriks- och Ärtholmsgatorna . . . . .	”	4,600: —	
Planering af Observatoriigatan utanför adr. N:o 2 och 4 . . . . .	”	4,260: —	
D:o och stensättning af Skoltorget . . . . .	”	20,000: —	
D:o af Gengatan mellan Kristians- och Brobergsgatorna . . . . .	”	8,500: —	
Jernvägsspår å Sörnäs strandväg . . . . .	”	36,800: —	125,560: —

**3:o. Kanaler och afloppsdiken.**a) *Remont och underhåll.*

Kompletteringsarbeten . . . . .	<i>Tmf:</i>	3,000: —	
Omläggning af kanalen under Fabiansgatan mellan Esplanad- och Alexandersgatorna . . . . .	”	1,400: —	
Förlängning af kanalen under Eriksgatan . . . . .	”	2,250: —	
Diverse underhåll . . . . .	”	12,000: —	18,650: —

b) *Nyanläggningar.*

Kanal under Ärtholmsgatans vestra del . . . . .	<i>Tmf.</i>	2,300: —	
D:o under körbanan längs Fiskartorget östra gränslinie till Munkholmsgatan . . . . .	"	4,750: —	
D:o under Agricologatan . . . . .	"	3,600: —	
D:o under Fredriksbergsgatan från Djurgårds- till Karlsgatan . . . . .	"	22,600: —	
D:o under Djurgårdsgatan . . . . .	"	7,570: —	
D:o under Ängsgatan i Hermanstad . . . . .	"	5,600: —	46,420: —

4:o. **Vägar.**a) *Remont och underhåll.*

Makadamisering af vägen från Alphyddan till Fredriksberg	<i>Tmf.</i>	5,600: —	
Omläggning af brolocket å bron öfver Djurgårdsskärningen	"	1,100: —	
Ombyggnad af bron till Byholmen . . . . .	"	2,800: —	
Diverse reparationer . . . . .	"	10,000: —	19,500: —

b) *Nyanläggningar.*

Planering af Fredriksbergsgatan från Flemmings- till Djurgårdsgatan . . . . .	<i>Tmf.</i>	148,000: —	
D:o af Djurgårdsgatan . . . . .	"	73,000: —	
D:o af Flemmingsgatan från Wasa- till Svalbogatan	"	29,500: —	
D:o af Tavastgatan från 2:dra till 4:de linien . . . . .	"	21,700: —	
D:o af Algpatan från 2:dra till 3:dje linien . . . . .	"	20,500: —	292,700: —

5:o. **Chausséer.**a) *Remont och underhåll.*

Remont af gångbanorna längs Chausséerna . . . . .	<i>Tmf.</i>	5,000: —	
Diverse underhåll . . . . .	"	15,000: —	20,000: —

6:o. **Hamnar.**a) *Remont och underhåll.*

Nedfartsbroar till isarna, jämte stängsel vid kajerna . . . . .	<i>Tmf.</i>	2,000: —	
Muddring i hamnarne. . . . .	"	30,000: —	
Remont af ångslupsbron vid östra Brunnsparken . . . . .	"	1,000: —	
Ombyggnad af tvenne mudderpråmar . . . . .	"	6,000: —	
D:o af trenne duc d'alber i Sörnäs hamn . . . . .	"	2,200: —	
D:o af kompassjusterings duc d'alben i Södra hamnen . . . . .	"	900: —	
Diverse reparationer . . . . .	"	9,000: —	51,100: —

b) *Nyanläggningar.*

Afstjelningsbrygga vid Sandudd . . . . .	<i>Tmf.</i>	9,300: —	
Provisorisk lossningsbrygga vid Hörneberg . . . . .	”	3,000: —	
Klappbrygga vid Humleviken . . . . .	”	600: —	
Utvidgning af Sandviks norra kaj . . . . .	”	136,000: —	
Undersökning af vattendjup och grundförhållanden inom särskilda delar af Södra och Norra hamnarne . . . . .	”	5000: —	153,900: —

**8.o. Renhållningsväsendet.**

Underhåll af afstjelningsplatser och bryggor . . . . .	<i>Tmf.</i>	2,800: —	
Vakters aflöning . . . . .	”	4,500: —	
Renhållning af latriner och pissoirer . . . . .	”	12,000: —	
D:o af stadens allmänna platser och gatuandelar . . . . .	”	35,000: —	
Bevattning af stadens centrala gator . . . . .	”	8,000: —	
Renhållning af Brunnsparke chausséerna . . . . .	”	500: —	
D:o af Chausséerna . . . . .	”	16,000: —	
D:o af vägar . . . . .	”	4,500: —	
Rengöring af isarne . . . . .	”	800: —	84,100: —

**9.o. Arbetsredskap.**

Diverse inköp och remont . . . . .	<i>Tmf.</i>	—	7,000: —
------------------------------------	-------------	---	----------

**10.o. Diverse.**

Underhåll af klappbryggor, vedmått, lyktstolpar m. m. . . . .	<i>Tmf.</i>	—	6,000: —
			<u>1,068,030: —</u>
Summa <i>Tmf.</i>	—		1,114,560: —

Helsingfors stads Byggnadskontor i Oktober 1899.

**G. Idström.**

HELSINGFORS STADS  
TRÄDGÅRDSNÄMND

Den 14 September 1899.

Till Drätselkammaren i Helsingfors.

N:o 12.

Sedan Stadsträdgårdsmästaren aflemnat förslag till nödiga arbeten för nästkommande år 1900 för Trädgårdsnämnden, jemlikt föreskriften i § 11 af den för Nämnden gällande instruktion, härjemte till Drätselkammaren insända af Nämnden uppgjort förslag till utgiftsstat för sagda år jemte Stadsträdgårdsmästarens berörda specialförslag samt dertill hörande ritningar och andra handlingar; och anhåller Nämnden att såsom motivering till de uti budgetförslaget upptagna anslagsposter få anföra följande:

Trädgårds-  
nämnden.

Utgifterna för Trädgårdsnämnden utgöras af Stadsträdgårdsmästarens aflymning, hvilken nämnden i budgetförslaget upptagit till fullt belopp 6,000 mark, äfvensom af anslaget för Nämndens sekreterare och expenser. Sekreterarearvodet, som för närvarande utgår med 600 mark per år, synes väl vara något knapt tilltaget, men då Nämnden ännu icke varit ens ett år i verksamhet torde det vara för tidigt att göra framställning om förhöjning af sagda arvode. Deremot har Nämnden velat föreslå en förhöjning af expensemedelsanslaget från 200 till 400 mark, emedan förstnämnda belopp visat sig otillräckligt för bestridande af omkostnaderna för vaktmästare, renskrifning, inköp af trädgårdsliteratur m. fl. nödiga utgifter. I budgetförslaget har Nämnden åtskilt anslagen för sekreterare och expenser, hvilka uti budgeten för innevarande år voro sammanförda.

*Summa för Trädgårdsnämnden Fmk 7,000.*

Nyanläggning-  
gar.

Af de under rubriken „Nyanläggningar“ upptagna arbeten anser Nämnden Observatoriibergens slutliga och fullständiga planering och plantering böra i främsta rummet komma till utförande; och skulle kostnaderna härför enligt Stadsträdgårdsmästarens approximativa beräkning uppgå till 17,300 mark. Då det dessutom synes lämpligt att låta den från körvägen å Observatoriibergen mot Badhusgatan ledande, oafslutade promenadvägen utmynna i en utsigtsplatå, hvarest hvilsoffor kunde placeras, har Nämnden anmodat Stadsträdgårdsmästaren att uppgöra ritning och kostnadsförslag öfver sagda arbete; och har anslaget för Observatoriibergens planering af denna anledning ökat med 1,179 mark samt förty observerats med sammanlagdt 18,479 mark.

Då planeringsarbetena å Observatoriibergen nalkas sin fullbordan, torde jemväl nedgången från sagda berg till Bergmansgatan böra slutligen ordnas. Bi-

fogade af Stadsträdgårdsmästaren uppgjorde förslag till planering af denna nedgång synes Nämnden särdeles tilltalande, hvarför Nämnden får på det varmaste förorda detsamma; och har för ändamålet i budgetförslaget upptagits ett anslag stort 6,800 mark. Tillika anhåller Nämnden att få påpeka att en enligt detta förslag anordnad nedgång till Bergmansgatan icke kommer att inkräkta på den af staden nylygen inköpta tomten N:o 6 vid sagda gata.

Vidkommande sedan Stadsträdgårdsmästarens förslag om inrättande af körväg till Observatoriets trädgård torde frågan härom få förfalla, enär någon åkdons trafik å nämnda väg, enligt hvad Nämnden inhemtat, icke numera torde förekomma.

Hvad Brunnsparken beträffar finner Nämnden det visserligen vara högeligen önskvärdt att denna park snarast möjligt försattes i ett fullt tidsenligt och hufvudstaden värdigt skick; men då, såsom ofvan framhållits, de ännu återstående planeringsarbetena å Observatoriiberget i främsta rummet torde böra komma till utförande, har Nämnden icke ansett sig kunna betunga budgeten för nästkommande år med det i Stadsträdgårdsmästarens specialförslag för Brunnsparakens planering upptagna förhöjda anslag af 10,000 mark, hvadan ifrågakomna anslag observerats endast med samma belopp, som uti årets budget varit för ändamålet anvisadt eller 5,000 mark.

Utgifterna för planeringsarbetena i Kaisaniemi park äfvensom inrättande af tvänne vattenposter å lekplanerna och en springbrunn i Svandammen derstädes äro observerade i öfverensstämmelse med Stadsträdgårdsmästarens specialförslag. Anordnandet af en springbrunn i Svandammen skulle väsendtligen pryda upp entréen till parken, och tillförseln af friskt vatten till dammen är en bjudande nödvändighet såväl af hygieniska skäl som af hänsyn till den derstädes installerade svanfamiljen, hvilken vantrifves i det grumliga vattnet.

Med godkännande af Stadsträdgårdsmästarens förslag till ordnande af platsen söderom Trädgårdsföreningens växthus i Djufgården, hvilket område, beläget alldeles invid den starkt trafikerade körvägen till Alphyddan, i dess nuvarande skick är högst vanprydande, har Nämnden för sagda ändamål upptagit ett anslag af 1,800 mark. Likaså har Nämnden i enlighet med Stadsträdgårdsmästarens förslag för anordnande af tvänne lekplaner, den ena inom Fabriksparken och den andra invid Lappviksgatan, observerat anslag af resp. 1,700 och 2,300 mark. Till uppköp af soffor har på Stadsträdgårdsmästarens framställning upptagits en post å 1,100 mark; deremot har Nämnden icke i budgetförslaget upptagit något anslag för planeringsarbeten å Aspås, hvarom Stadsträdgårdsmästaren hemställt, emedan gatuplaneringar i Sörnäs, enligt hvad Stadsingenjören meddelat, för närvarande pågå i sådan omfattning, att allt disponibelt fyllningsmaterial åtgår härtill, hvarför Nämnden anser med utförandet af ifrågakomna arbete kunna tillsvidare anstå. Brandmästarens genom Stadsträdgårdsmästaren gjorda framställning om anordnandet af en mindre plantering omkring brandstationen å Kamptorget för att „bereda manskapet en angenämare tillvaro än hittills“ har Nämnden jemväl ansett sig böra

för närvarande afböja. Ty, ehuru Nämnden gerna ville medverka till att göra brandmanskapets vistelse drägligare, vore det, enligt Nämndens åsigt, icke skäl att vidtaga med planteringsarbeten å denna temmeligen aflägsset belägna plats, medan anläggningarna i stadens centralare delar ännu ej äro fullfärdiga. Skulle en skvär eller plantering å Kamptorget i framtiden komma att anläggas anser Nämnden densamma sjelffallet böra upplätas till allmänt begagnande.

Under rubriken Nyanläggningar har Nämnden dessutom upptagit en post å 770 mark för anordnande af planteringar vid Badhusgatan, hvarom Nämnden den 7 sistlidne Juni till Stadsfullmäktige aflätit särskild hemställan; vidare en post å 1,000 mark för anordnande af källbanor under instundande vinter å lämpliga platser inom stadens parker och planteringar (enahanda belopp beviljades af Stadsfullmäktige för samma ändamål jemväl innevarande år), äfvensom slutligen ett anslag af 813 mark för anläggning af en trädplantering å Simonsgatan utanför 1:sta Finländska Skarpskytteregementets kasernbyggnader. Beträffande sistberörda anslagspost får Nämnden hänvisa till sin under denna dag till Kammaren aflättna skrifvelse i ämnet, med tillägg att Nämnden låtit genom Stadsträdgårdsmästaren uppgöra ett förslag till planering å hela det emellan Henriksesplanaden och de s. k. Narinkbodarna belägna området, för hvilket arbete kostnaderna komme att uppgå till 1,626 mark; men anser Nämnden likväl planteringen tillsvidare böra omfatta endast den mot Henriksesplanaden vettande hälften af sagda område, hvarför anslaget upptagits till ofvanberörda reducerade belopp, deri likväl icke inberäknadt kostnaderna för undanskaffande af den å området befintliga gamla brunnen, hvilken till följe af platsens plantering sjelffallet bör försvinna. I anslutning till trädplanteringarna i Henriksesplanaden skulle ifrågakomma anläggning i hög grad höja den nu vanvårdade platsens utseende samt tjena till lekplats för den omgifvande traktens ungdom, jemte det densamma komme att undanskymma de missprydande narinkbodarna.

*Summa för Nyanläggningar Fmk 48,362.*

Remont och underhåll.

Anslaget för underhåll af stadens planteringar och trädskolor, hvilket för innevarande år uppgick till 45,000 mark, har Nämnden på Stadsträdgårdsmästarens framställning och af honom anförda skäl upptagit med ett till 47,000 mark ökad belopp. Likaså har anslaget för underhåll af hägnader, hvilket redan senaste år öfverskreds med cirka 700 mark, observerats med förhöjdt belopp af 1,700 mark, mot 1,000 mark för innevarande år.

*Summa för remont och underhåll Fmk 48,700.*

På Trädgårdsnämndens vägnar:

**Paul Sinebrychoff.**

*John Ugglå.*

## Följande handlingar närslutas:

- 1:o) Trädgårdsnämndens budgetförslag för 1900;  
 2:o) Stadsträdgårdsmästarens specialförslag för 1900;  
 3:o) Ritning och kostnadsberäkning för ordnande af en utsigtsplatå å östra sidan af Observatoriiberger;  
 4:o) Plan- och profilritning till planering af nedgången från Observatoriiberger till Bergmangatan;  
 5:o) Förslag till planering af området vid Trädgårdsföreningens växthus i Djurgården;  
 6:o) Förslag till planering af en lekplan vid Lappviksgatan;  
 7:o) D:o d:o d:o inom Fabriksparken;  
 8:o) Förslag till trädplantering å Kamptorget;  
 9:o) D:o d:o å Simongatan jemte kostnadsberäkning.

## Trädgårdsnämndens budgetförslag för år 1900.

### III. Kommunalförvaltningen.

#### Trädgårdsnämnden.

Sekreterare . . . . .	<i>Små</i>	— —	600:—
1 Stadsträdgårdsmästare . . . . .	”	3,000:—	
förhöjning för 5 års tjänst . . . . .	”	300:—	
d:o för 10 års tjänst . . . . .	”	300:—	
hyresmedel . . . . .	”	1,000:—	
personellt lönetillskott, jemte bränsle och andra natura-förmåner . . . . .	”	1,400:—	6,000:—
Expenser, förslagsvis . . . . .	”	— —	400:—
			<u>7,000:—</u>

### XIV. Allmänna arbeten.

#### Planteringar.

##### a) *Remont och underhåll.*

Underhåll af planteringar och trädskolor . . . . .	<i>Små</i>	47,000:—
Underhåll af hägnader . . . . .	”	1,700:—
		<u>48,700:—</u>



b) *Nyanläggningar.*

Observatoriibergens planering . . . . .	<i>Emp.</i>	18,479:—
Nedgången från Observatoriibergens till Bergmansgatan . . . . .	”	6,800:—
Planeringsarbeten i Bruunsparken . . . . .	”	5,000:—
d:o i Kaisaniemi . . . . .	”	5,000:—
2 vattenposter och en springbrunn i Kaisaniemi . . . . .	”	3,600:—
Planerings- och planeringsarbeten å området söderom Trädgårdsföreningens växthus i Djurgården . . . . .	”	1,800:—
Planering af en lekplan vid Lappviksgatan . . . . .	”	2,300:—
d:o d:o inom Fabriksparken . . . . .	”	1,700:—
Inköp af soffor . . . . .	”	1,100:—
Planeringsarbeten å Badhusgatan . . . . .	”	770:—
Anordandet af källbanor . . . . .	”	1,000:—
Trädplantering å Simonsgatan . . . . .	”	813:—
		<hr/> 48,362:—

Helsingfors den 14 September 1899.

På Trädgårdsnämndens vägnar:

**Paul Sinebryhoff.***John Uggla.*

HELSINGFORS STADS

TRÄDGÅRDSNÄMND.

Den 20 Oktober 1899.

*Till Drätselkammaren.*

N:o 14.

Sedan Stadsträdgårdsmästaren hos Nämnden anmält att det af Stadsfullmäktige de två senaste åren beviljade anslag för anläggande af en skär å Skatudden, uppgående till sammanlagt 5,000 mark, komme att, till följd af markens opåräknadt steninga beskaffenhet och den af Nämnden nödig befunna utvidgning af sagda plantering, öfverskridas med 3,500 mark, enligt en af Stadsträdgårdsmästaren uppgjord, har närsluten kostnadsberäkning, får Nämnden härmed, som komplettering af sitt den 14 sistlidne September till Drätselkammaren insända budgetförslag, hos Kammaren hemställa att ett tillskottsanslag, stort 3,500 mark, för ifrågakomma ändamål blefve i sagda budgetförslag upptaget.

På Trädgårdsnämndens vägnar:

**Paul Sinebryhoff.***John Uggla.*

## Behållningskalkyl.

Behållning per 1 Oktober 1899.

Kassa . . . . .	<i>Små</i>	10,200: —	
Privatbanken, konto kurant räkning . . . . .	”	547,000: —	
Obligationer . . . . .	”	430,700: —	
Aktier . . . . .	”	113,500: —	1,101,400: —
Byggnadsmaterialier . . . . .	”	87,800: —	
Vattenledningsmaterialier . . . . .	”	197,600: —	285,400: —
Underhåll af arbetsredskap . . . . .	”	18,000: —	
D:o af vattenledningsredskap . . . . .	”	4,500: —	
Stadsfullmäktiges förskotter . . . . .	”	400: —	
Drätselkammarens d:o . . . . .	”	600: —	
Drätselkontorets d:o . . . . .	”	3,300: —	
Brandverkets d:o . . . . .	”	3,000: —	
Polisinrättningens d:o . . . . .	”	9,500: —	
Marin sjukhusets d:o . . . . .	”	1,500: —	
Fattigvårdens d:o . . . . .	”	5,700: —	
Folkskolornas d:o . . . . .	”	5,000: —	
Inkvarteringsnämndens förskotter . . . . .	”	300: —	
Diverse fordringar . . . . .	”	4,600: —	56,400: —

Inkomster Oktober—December 1899.

Räntor . . . . .	<i>Små</i>	45,000: —	
Tomtlösen . . . . .	”	17,000: —	
Stadens fasta egendom . . . . .	”	37,000: —	
Stadens jordlägenheter . . . . .	”	13,000: —	
Tolags- och trafikafgifter . . . . .	”	140,000: —	
Hamnafgifter . . . . .	”	57,000: —	
Bouppteckningsprocenter m. m. . . . .	”	5,000: —	
Diverse inkomster . . . . .	”	140,000: —	
Statsbidrag . . . . .	”	58,000: —	
Vattenledningsafgifter . . . . .	”	170,000: —	
Kommunala utskylder . . . . .	”	112,000: —	
Rester . . . . .	”	23,000: —	
Från föregående år balanserande konti m. m. . . . .	”	160,000: —	977,000: —
Förskotterade lånemedel (se tablån öfver 1898 års lån) . . . . .	”	— —	365,800: —

Summa behållning och inkomster *Små* 2,786,000: —

## Utgifter Oktober—December 1899.

Räntor och amortering . . . . .	<i>My.</i>	218,000: —	
Stadens embetsverk . . . . .	”	61,000: —	
Kommunalförvaltningen . . . . .	”	73,000: —	
Gatubelysningen . . . . .	”	99,000: —	
Brandverket . . . . .	”	27,000: —	
Polisinrättningen . . . . .	”	97,000: —	
Sundhets- och sjukvården . . . . .	”	39,000: —	
Fattigvården . . . . .	”	111,000: —	
Undervisningsväsendet . . . . .	”	218,000: —	
Allmänna onera . . . . .	”	108,000: —	
Vattenledningen . . . . .	”	74,000: —	
Saluhallen . . . . .	”	3,000: —	
Stadens jordlägenheter . . . . .	”	5,000: —	
Allmänna arbeten . . . . .	”	1,270,000: —	
Pensioner . . . . .	”	5,600: —	
Diverse utgifter . . . . .	”	85,400: —	
Från föregående år balancerande konti m. m. . . . .	”	70,000: —	2,564,000: —

## Reserverade anslag:

För inlösen af Brunnsparken . . . . .	”	11,000: —	
Chausséeobligationernas amorteringsfond . . . . .	”	24,000: —	
1876 års låneobligationer . . . . .	”	343,000: —	378,000: —
		<u>Summa utgifter <i>My.</i> 2,942,000: —</u>	

Behållning från år 1898 . . . . .	<i>My.</i>	806,000: —	
hvaraf i anspråk tagits för år 1899 . . . . .	”	450,000: —	
disponibelt öfverskott . . . . .	”	356,000: —	356,000: —
Öfrig behållning och beräknade inkomster . . . . .	”	— —	2,786,000: —
		<i>My.</i> 3,142,000: —	
Beräknade utgifter och reserverade anslag . . . . .	”	2,942,000: —	
		Behållning till år 1900 <i>My.</i> 200,000, —	

Drätselkontoret i Helsingfors i Oktober 1899.

Teodor Holmberg.

## Tablå öfver tomtlösen.

Under år 1887 såldes tomter för . . . . .	<i>Fr.</i>	51,529: 40	
” ” 1888 ” ” ” . . . . .	”	852,191: 54	
” ” 1889 ” ” ” . . . . .	”	526,974: 48	
” ” 1890 ” ” ” . . . . .	”	484,740: 99	
” ” 1891 ” ” ” . . . . .	”	139,070: 14	
” ” 1892 ” ” ” . . . . .	”	424,505: 12	
” ” 1893 ” icke några tomter.			
” ” 1894 ” tomter för . . . . .	”	90,388: 03	
” ” 1895 ” ” ” . . . . .	”	333,114: 98	
” ” 1896 ” ” ” . . . . .	”	466,244: 64	
” ” 1897 ” ” ” . . . . .	”	642,025: 31	
” ” 1898 ” ” ” . . . . .	”	296,323: 01	
” ” 1899 ” pr $\frac{1}{10}$ tomter för . . . . .	”	492,906: 30	4,800,013: 94
Afgår köpeskillingen för tomten N:o 6 vid Gengatan, som återgått till staden . . . . .			33,379: 89
			<u>4,766,634: 05</u>

Under år 1887 inbetaltes häraf . . . . .	<i>Fr.</i>	11,357: 11	
” ” 1888 ” ” ” . . . . .	”	491,186: 87	
” ” 1889 ” ” ” . . . . .	”	281,931: 98	
” ” 1890 ” ” ” . . . . .	”	290,510: 27	
” ” 1891 ” ” ” . . . . .	”	166,613: 67	
” ” 1892 ” ” ” . . . . .	”	309,536: 72	
” ” 1893 ” ” ” . . . . .	”	224,357: 18	
” ” 1894 ” ” ” . . . . .	”	178,426: 86	
” ” 1895 ” ” ” . . . . .	”	331,074: 66	
” ” 1896 ” ” ” . . . . .	”	410,726: 04	
” ” 1897 ” ” ” . . . . .	”	527,483: 96	
” ” 1898 ” ” ” . . . . .	”	302,303: 99	
” ” 1899 ” pr $\frac{1}{10}$ . . . . .	”	361,863: 67	3,887,372: 98

Till förestående inbetalta belopp . . . . .	3,887,372: 98
komma förfallna, ännu ej guldna annuiteter . . . . .	1,786: 24
samt 1899 förfallande annuitet . . . . .	20,186: 91

Summa *Fr.* 3,909,346: 13

Drätselkontoret i Helsingfors i Oktober 1899.

Teodor Holmberg.

### Tablå öfver verkställda regleringsarbeten.

Löseskilling för Statsrådet W. Lagus gård . . . . .	<i>Tmf.</i>	— —	132,000: —
År 1888 utförda planeringsarbeten . . . . .	"	52,372: 55	
" " " afloppskanaler . . . . .	"	120,339: 95	172,712: 50
" 1889 " planeringsarbeten . . . . .	"	127,287: 19	
" " " afloppskanaler . . . . .	"	83,274: 02	210,561: 21
" 1890 " planeringsarbeten . . . . .	"	302,925: 47	
" " " afloppskanaler . . . . .	"	58,333: 89	
" " " kajbyggnader . . . . .	"	216,458: 99	577,718: 35
" 1891 " planeringsarbeten . . . . .	"	229,114: 10	
" " " afloppskanaler . . . . .	"	93,378: 03	
" " " kajbyggnader . . . . .	"	98,336: 22	
" " inköp af mudderverk . . . . .	"	66,746: 69	487,575: 04
" 1892 utförda planeringsarbeten . . . . .	"	42,506: 97	
" " " afloppskanaler . . . . .	"	30,947: 74	73,454: 71
" 1893 " planeringsarbeten . . . . .	"	— —	34,800: 52
" 1894 " planeringsarbeten . . . . .	"	10,174: 38	
" " " afloppskanaler . . . . .	"	2,557: 03	12,731: 41
" 1895 " planeringsarbeten . . . . .	"	— —	4,698: 57
" 1896 " planeringsarbeten . . . . .	"	56,102: 66	
" " " afloppskanaler . . . . .	"	12,368: 06	68,470: 72
" 1897 " planeringsarbeten . . . . .	"	135,941: 75	
" " " afloppskanaler . . . . .	"	42,142: 15	178,083: 90
" 1898 " planeringsarbeten . . . . .	"	260,904: 81	
" " " afloppskanaler . . . . .	"	16,961: 44	277,866: 25
" 1899 " planeringsarbeten . . . . .	"	— —	312,400: —
" 1900 föreslagna planeringsarbeten . . . . .	"	298,260: —	
" " " afloppskanaler . . . . .	"	36,250: —	334,510: —
		Summa <i>Tmf.</i> 2,877,583: 18	

Drätselkontoret i Helsingfors i Oktober 1899.

Teodor Holmberg.

## 1898 års 3½ % Obligationslån.

Å lånet hafva följande anslag anvisats:

För gäldande af lånet för inköp af Guntäckt säteri . . . . .	<i>Fmk</i> 500,000: —
För gäldande af lånet för inköp af gården N:o 22 vid Alexandersgatan och uppförande af kommunala sjukhusbyggnader . . . . .	,, 500,000: —
För gäldande af lånet för inköp af gården N:o 3 vid Sofiegatan . . . . .	,, 250,000: —
För gäldande af löseskillingen för byggnader å villan Hagasund . . . . .	,, 60,000: —
För gäldande af lånet för inköp och inredning af det s. k. barnhemmet . . . . .	,, 100,000: —
För tillbyggnader å Maria sjukhus . . . . .	,, 130,800: —
För nytt folkskolehus vid Nikolaigatan . . . . .	,, 220,000: —
För kajarbeten å Skatudden . . . . .	,, 300,000: —
För inlösen af tomterna N:ris 1—12 vid Magasinskajen . . . . .	,, 200,000: —
För vattenledningsarbeten år 1897 . . . . .	,, 6,375: 40
„ d:o år 1898 . . . . .	,, 129,300: —
„ d:o år 1899 . . . . .	,, 183,600: —
För kajarbeten å Skatudden . . . . .	,, 566,000: —
För nytt tull- och packhus . . . . .	,, 670,000: —
För ny paviljong å Maria sjukhus . . . . .	,, 150,000: —
För tillbyggnad till sjukhuset å arbets- och fattiggården . . . . .	,, 75,000: —
Omkostnader för lånet . . . . .	,, 324,741: 41
	<i>Fmk</i> 4,365,816: 81
Af lånet emitteradt fyra serier å tillsamman . . . . .	,, 4,000,000: —
Anvisadt utöfver emissionssumman . . . . .	<i>Fmk</i> 365,816: 81

År 1900 är föreslaget att bestridas med lånemedel:

Inköpet af gasverket . . . . .	<i>Fmk</i> 1,400,000: —
D:o af gården N:o 6 vid Bergmansgatan . . . . .	,, 207,000: —
Vattenledningens utsträckning år 1900 . . . . .	,, 107,878: —
Långa brons ombyggnad, en del af kostnaden . . . . .	,, 100,000: —
	,, 1,814,878: —
	<i>Fmk</i> 2,180,694: 81

Drätselkontoret i Helsingfors i Oktober 1899.

**Teodor Holmberg.**



*Handlingar angående förhöjning af tjänstemännens vid  
Drätselkontoret aflöning.*

DRÄTSELKAMMAREN

i

Helsingfors,

den 26 Oktober 1899.

N:o 220.

*Till Helsingfors Stadsfullmäktige.*

Jemte skrifvelse till Drätselkammaren med anhållan om Kammarens förord har Drätselkontoret inlemnad närslutna tvenne till Stadsfullmäktige ställda skrivelser angående löneförhöjning för kontorets tjänstepersonal; och får Kammaren härmed på de uti skrivelserna närmare framhållna skäl eller förnämligast med afseende å det sedan år 1886, då den för Drätselkontoret nu gällande aflöningsstaten blef af Stadsfullmäktige fastställd, så väsentligen för kontoret ökade arbetet värdsamt förorda bifall till ansökningen utan alla andra förändringar uti den derstädes föreslagna staten, än att i stället för personelt lönetillskott af 200 mark åt kontorsskrifvaren dennes lön å 1,600 mark skulle förhöjas till 1,800 mark, hvilket synes Kammaren sakenligare. Tillika får Kammaren anhålla, att Stadsfullmäktige ville uti nästkommande års utgiftsstat för staden beakta denna nya lönestat för Drätselkontoret, för den händelse densamma kan af Stadsfullmäktige godkännas.

På Drätselkammarens vägnar:

G. v. Christiernson.

*Th. Tallqvist.*



## DRÄTSELKONTORET

i

Helsingfors,

den 25 Oktober 1899.

N:o 148.

*Till Herrar Stadsfullmäktige i Helsingfors.*

Allt sedan år 1886 en allmän reglering af stadens tjenstemäns löner försiggick, har staten för Drätselkontoret bibehållits i det allra närmaste oförändrad, om man undantager förhöjning i anslaget för extra biträden.

Helsingfors stad har emellertid under tiden från 1886, eller under de senaste tolf åren varit stadd i ett stadigt och raskt framåtskridande i ett som annat afseende. Från en år 1886 i mantalslängden angifven befolkningsnumerär af 43,300 personer, har folkmängden vid innevarande års mantalsskrifning vuxit till c:a 76,000 eller nära nog fördubblats. Samtidigt har stadens budget från 1,997,000 mark år 1886 stegrats till 6,348,000 år 1899, d. v. s. mera än tredubblats.

I den mån stadens utveckling fortskridit, hafva äfven i de för de skilda grenarna af stadsförvaltningen fastställda stater och reglementen förändringar befunnits nödiga, dels i form af ökade arbetskrafter dels i form af löneförbättringar åt personalen. Så har inom ofvannämnde tolfårsperiod väsentliga ökningar företagits i staterna för Magistraten och Rådstufvurätten, Drätselkammaren, Trafik- och Byggnadskontoren, Fattigvården, Sjukvården, Polisen, Vattenledningen och Brandverket.

Att detta stadens raska framåtskridande äfven i proportionerlig grad inverkat på Drätselkontorets arbeten är sjelffallet och har därför äfven arbetstiden å kontoret så godt som år efter år kontinuerligt utsträckts, utan att personalen under denna tid behöft ökas med mera än tvenne kvinliga biträden.

Ännu tillsvidare torde Drätselkontoret, der ej det förestående inköpet af gasverket eller andra omständigheter, som nu ej kunna förutses, tillför detsamma en större ökning i arbetet, någon tid framåt kunna komma till rätta utan egentlig ökning af den nuvarande personalen, dock synes det vara skäligt att denna personal, som utan undantag i ett flertal år tjenstgjort vid kontoret och hvars bibehållande å sina resp. poster sålunda lemna garanti för arbetenas jemna gång, beviljades någon förhöjning i aflöningarne som ersättning för den betydliga ökningen af arbetet. Under de senaste åren hafva dessutom, som känt, lefnaskostnaderna på orten i högst betydande grad stegrats, så att de i 1886 års stat bestämda aflöningarna för Drätselkontorets tjenstemän under nu rådande förhållanden måste anses ganska blygsamma, om hänsyn dertill tages till att stadens tjenstemän hafva högst ringa utsigt till advancement och icke åtnjuta pensionsförmåner för sig eller sina familjer. Att innehafvarene af dessa tjänster emellertid kunnat reda sig med nu gällande aflöningar, torde kunna tillskrifvas dels den tillfälliga omständighet att en del af dessa ej haft fa-

miljer att försörja, dels lyckligtvis icke för ohälsa varit nödgade någon längre tid anlita vikarier, dels äfven att tillfälle till smärre biförtjenster stått dem till buds, något som dock vid den starka tillväxten af kontorsarbetet blir allt svårare att påräkna.

Under detta år har i kontorets arbetsordning de tvenne, betydligare förändringar införts, att den tidigare hamnkontorsbokhållaren åliggande utbetalningen af tillfälliga anordningar, utfärdade af Byggnads- och Vattenledningskontoren, från årets början öfverflyttats till Drätselkontoret, hvarjemte från Augusti månad likviderna med stadens arbetare, som tidigare försiggått två gånger i månaden å Drätselkontoret, numera förrättas hvarje vecka å resp. arbetsplatser. Till att förrätta dessa likvider har förordnats yngre Stadsbokhållaren vid kontoret, hvilken därför tillerkänts en ersättning, beräknad efter 100 mark i månaden, eller 1,200 mark per år. Genom denna åtgärd befrias visserligen Stadskassören från en ganska arbetsdryg och besvärlig del af sina åligganden, och yngre bokhållaren erhåller ett välbehöfligt lönetillskott, men å andra sidan öfverflyttas den del af hans arbete, som försummas genom de delvis under kontorets arbetstid inträffande likviderna och förarbetena för dessa, å den öfriga personalen, särskildt Stadskamreraren och äldre bokhållaren, hvarjemte det abnormalt förhållande inträder, att yngre bokhållarens löneförmåner blifva större än hans äldre kollegas.

Äldre stadsbokhållaren, magister I. Timgren, har därför, på sätt här medföljande, till herrar Stadsfullmäktige ställde skrifvelse utvisar, framställt yrkande på löneförhöjning, och då de skäl, som tala för beviljandet af denna hans anhållan, i fullt samma mån gälla den öfriga personalen vid Drätselkontoret, synes anledning vara för handen till reglering äfven af öfriga löner vid Drätselkontoret, hvarför kontoret härmed vågar hos herrar Stadsfullmäktige ödmjukast göra hemställan i detta syfte.

För att i någon mån belysa ökningen i arbetet å Drätselkontoret, torde, förutom hvad tidigare här nämnts, följande siffror få anföras:

År 1886 utgjorde antalet å Drätselkontoret betalbara debetsedlar 27,800, detta år uppgår antalet till c:a 51,500; hufvudboken, hvilken år 1886 innehöll 370 konti på 373 folier, upptager för senaste år ett fyratotal flere konti på 470 folier; kassajournalen och memorialen hafva tillvuxit, den förra från 158 till 281 folier, den senare från 113 till 220 pagina. Antalet kassaverifikat, som skola granskas och bokföras uppgick år 1898 till 3,617 mot 2,277 år 1886, hvarjemte memorialverifikaten på nu ifrågavarande tid mera än fyrdubblats. Stadens donerade fonder, hvilka år 1886 utgjorde Fmk 388,500 i sammanlagdt kapital, uppgå detta år till c:a Fmk 1,800,000. Kassaomsättningen i debet och kredit, som år 1886 uppgick till Fmk 7,994,000, belöpte sig senaste år, 1898, till Fmk 24,363,000. Under de senaste åren hafva derjemte en mängd nya arbetsgebit tillförts Drätselkontoret dels genom inköpen af Brunnsparcken, Mejlans och Gumtäkt, saluhallarnes uppförande och torghandelns ordnande, dels genom upptagande af tvenne nya, större obligationslån samt Stadsfull-

mäktiges beslut om råbalansers uppgörande kvartaliter. I den för Drätselkontoret år 1895 fastställda instruktion ålades derjemte Stadskamreraren att uppräta och i tryck utgifva årliga berättelser öfver stadens bokslut, ett arbete, som med hänsyn till den för dess fullgörande ytterst knappt tillmätta tid är ganska betungande. Erkänns bör å andra sidan att Drätselkontoret, sedan det nya executionsverkets inrättande, befriats från redovisningen öfver saköresmedlen och handräckningsärendena, hvilka till detta verk öfverflyttats, hvaremot kontoret öfvertagit den af executores tidigare omhänderhafda uppbörden af fattig- och arbetshusafgifterna. Det torde också vara denna reduktion af arbetena, hvilken dock hufvudsakligen berört de extra biträdena, som jemte införandet af en del förenklingar i arbetsmetoderna möjliggjort, att kontoret tillsvidare kunnat komma till rätta utan större ökning af personalen.

Under antagande att de synpunkter, som framhållas i motiveringen till 1886 års aflöningsstat „att det vore af synnerlig vigt att Drätselkontorets tjänstemäns aflöningar ställdes så, att nämnde tjänstemän kunde å sina platser en längre tid bibehållas“, ännu måste anses äga giltighet, samt att proportionerna mellan tjänstemännens löner varit någorlunda riktiga, vågar Drätselkontoret hos herrar Stadsfullmäktige vördsamt hemställa om nedanupptagne förändringar i aflöningsstaten för kontoret:

att jemte det Stadskamreraren och Stadskassören bibehållas vid den dem personligt tillförsäkrade ersättning för frångången andel i absentieböter, hvilken ju kommer att staden af Kronan godtgöras,

Stadskamrerarens arvode, med bibehållande af lönebeloppet oförändradt, höjes från 2,500 till 4,000 mark eller med 1,500 mark,

i betraktande af det genom den ökade omfattningen i kontorets verksamhet starkt stegrade ansvar och arbete honom åligger. Såvidt kontoret har sig bekant, hade förslag om aflönings fastställande till nu föreslagna belopp redan vid behandlingen af förslaget till 1886 års stat i Drätselkammaren framställts.

Att Stadskassörens arvode, med bibehållande af lönen oförändrad från 1,800 mark höjes till 2,500 mark eller med 700 mark,

med fästad hänsyn såväl å ena sidan till kassatrafikens ökning, som å andra sidan å den lättnad honom genom arbetarelikvidernas afflyftande bereds;

att äldre stadsbokhållarens med bibehållande af lönebeloppet vid 4,000 mark, tillägges ett arvode å 1,000 mark,

för det ökade arbete honom numera åligger:

att för yngre stadsbokhållaren jemte en lön å 3,000 mark upptages det i princip af Stadsfullmäktige redan beslutna arvode å 1,200 mark,

med skyldighet för honom att förrätta alla likvider med stadens arbetare; samt

att kontorsskrifvaren erhåller ett personelt tillskottsarvode af 200 mark,

med hänsyn till genom kassatrafikens tilltagande ökad arbete och mera än 20 årig tjänstgöring vid Drättselkontoret.

Den vid kontoret anställda vaktmästaren, som dagligen har rätt betydande penningesummor omhänder och hvilken därför bör vara en fullt pålitlig person, har en i förhållande till den rätt stränga och ansvarsfulla tjänstgöringen nog ringa aflöning, hvarför föreslås att vaktmästarens arvode förhöjes till 1,200 mark, med rättighet, i likhet med stadsbetjenten vid Magistraten och Rådstufvurätten, till 100 marks förhöjning efter 5, och lika mycket efter 10 års tjänstgöring.

Då den förut af Hamnkontorets bokhållare handhafda inbetalningen af tillfälliga anordningar öfvertogs af Drättselkontoret, kunde ej förutses att densamma skulle antaga så stora dimensioner, som nu visat sig vara fallet, då dessa utbetalningar uppgått till öfver 40,000 mark i månaden, fördeladt i mera än 300 skilda poster. Följden häraf har blifvit att det biträde, som har dessa utbetalningar om hand, icke just medhinner annat arbete under den tid kontoret är för allmänheten öppet. Tillfälligt biträde under en del af året är derfore af nöden, hvarför äfvensom för att i någon mån förbättra de kvinliga biträdenas under nuvarande förhållande nog knappa aflöning af 100—125 mark per månad, kontoret vågar anhålla:

att anslaget för extra biträden ökas från 6,000 till 7,500 mark.

Frånsedt det af Stadsfullmäktige redan principiellt beviljade tillskottsanslaget om 1,200 mark för arbetarelikvider, uppgår den äskade förhöjningen till en summa af 5,100 mark, och skulle staten för Drättselkontoret, i händelse de begärda förhöjningarne af Fullmäktige bifallas, för nästkommande år ställa sig sålunda:

1	Stadskamrerare, lön . . . . .	Fmk	5,000: —	
	arvode . . . . .	”	4,000: —	
	förhöjning för 10 års tjänst . . . . .	”	1,000: —	
	provisorisk ersättning för frångången andel i absen-			
	tieböter . . . . .	”	800: —	10,800: —
1	Stadskassör, lön . . . . .	”	4,000: —	
	ardode . . . . .	”	2,500: —	
	förhöjning för 5 års tjänst . . . . .	”	400: —	
	provisorisk ersättning för frångången andel i absen-			
	tieböter . . . . .	”	800: —	7,700: —
				<u>Transport</u> 18,500: —

		Transport	18,500: —
1 äldre stadsbokhållare, lön . . . . .	»	4,000: —	
arvode . . . . .	»	1,000: —	
förhöjning för 5 års tjänst . . . . .	»	400: —	5,400: —
1 yngre stadsbokhållare, lön . . . . .	»	3,000: —	
arvode . . . . .	»	1,200: —	
förhöjning för 5 års tjänst från $\frac{1}{4}$ 1900 . . . . .	»	225: —	4,425: —
1 kontorsskrifvare, lön . . . . .	»	1,600: —	
förhöjning för 10 års tjänst . . . . .	»	320: —	
personelt lönetillskott . . . . .	»	200: —	2,120: —
1 vaktmästare . . . . .	»	—: —	1,200: —
Extra biträden, förslagsvis . . . . .	»	—: —	7,500: —
			<hr/>
		Fmk	39,145: —

Drätselkontoret i Helsingfors.

Teodor Holmberg.

### *Till Stadsfullmäktige i Helsingfors!*

Hos Herrar Stadsfullmäktige får jag vördsamt anhålla om 1,000 marks löneförhöjning, räknadt från den 1 Januari 1900, och får jag såsom skäl för denna min anhållan anföra:

År 1886 då den för Drätselkontoret nu gällande staten fastställdes, enligt hvilken äldre stadsbokhållarens årslön är 4,000 mark, utgjorde utgiftsstaten för Helsingfors stad 1,997,100 mark, hvaraf på allmänna arbeten ankom 294,000 och på vattenledningsarbeten 51,000 mark. Motsvarande siffror i budgeten för 1898 äro respektive 4,734,200, 1,503,200 och 246,700 mark. Såsom häraf framgår, har en utomordentlig ökning af utgifterna under en relativt kort tid egt rum och har denna ökning varit störst för allmänna och vattenledningsarbetena, hvilka taga bokförarens tid mest i anspråk, enär för hvarje arbete ett särskildt konto upplägges. En naturlig följd häraf har varit, att äfven bokföringsarbetet i hög grad ökats och med den raska utveckling Helsingfors stad alt fortfarande visar sig vara mäktig af, torde en ytterligare arbetsökning med all sannolikhet kunna förutsättas. Under sådana förhållanden anser jag denna min anhållan vara fullt motiverad, så mycket mer som den år för år stigande utgiftsbudgeten redan tidigare gifvit anledning till löneförhöjningar åt de flesta vid Byggnads- och Vattenledningskontoren anställda tjänstemän.

Såsom beaktansvärda omständigheter härutöfver må jag framhålla de höga hyror och dyra lefnadskostnader, som numera i hufvudstaden äro rådande.

Ivar Timgren

äldre stadsbokhållare

*Handlingar angående vissa förändringar uti vattenledningspersonalen i Gammelstaden.*

DRÄTSELKAMMAREN

i

Helsingfors,

den 26 Oktober 1899.

N:o 221.

*Till Helsingfors Stadsfullmäktige.*

Närslutande en till Drätselkammaren från Vattenledningskontoret ankommen skrifvelse för den 28 nästvikne September, uti hvilken kontoret på de i skriften närmare framhållna skäl anhåller om vissa förändringar uti vattenledningspersonalen i Gammelstaden, får Drätselkammaren härmed, då ärendets slutliga afgörande ankommer å Stadsfullmäktige, vördsamt förorda bifall till Vattenledningskontorets ifrågasvarande framställning samt anhålla att Fullmäktige ville uti nästkommande års utgiftsstat för staden beakta häraf föranledda förändringar uti Vattenledningskontorets aflöningsstat, derest förslaget vunne Stadsfullmäktiges godkännande.

På Drätselkammarens vägnar:

G. v. Christiernson.

*Th. Tallqvist.*

HELSINGFORS STADS  
VATTENLEDNINGSKONTOR,

Helsingfors

den 28 September 1899.

N:o 1,554.

*Till Drätselkammaren i Helsingfors.*

Till fullföljande af kontorets uti budgetförslaget för år 1900 yttrade afsigt att inkomma med förslag till några önskvärda reformer angående maskin- och filterdriften i Gammelstaden har kontoret härmed äran anföra:

Den 15 December 1882 fastställde Stadsfullmäktige under § 19 följande bestämmelser angående personalen vid pumpverket och filterinrättningen i Gammelstaden och arbetsfördelningen, näml.:

c) en maskinist vid pumpverket, hvilken eger att sköta detta och är första man vid anläggningen i Gammelstaden, inbegripet filtern, med arvode ända till 2,400 mark, hvarutom han åtnjuter fri bostad;

d) ett maskinistbiträde med arvode af 720 mark;

e) en filterförförman med arvode af 1,000 mark och fri bostad;

i enlighet hvarmed beträffande utgiftsposter blefvo observerade i 1883 års budget.

Från och med 1884 blefvo betjeningens arvoden i någon mån förändrade, sålunda att maskinisten erhöll 2,100 marks lön jemte fri bostad och ved, maskinistbiträdet 720 mark jemte fri bosta och ved samt filterförförmannen 1,080 mark jemte fri bostad och ved.

År 1889 höjdes maskinistbitrådets arvode till 1,200 mark jemte fri bostad och ved, af orsak att natt-tjenstgöring allt oftare begynte förekomma.

År 1890 förhöjdes filterförförmannens arvode till 1,200 mark jemte fri bostad och ved, sedan filterinrättningen i anseende till ökade anspråk i såväl kvalitativt som kvantitativt afseende kräde noggrannare eftersyn. Samma år anställdes, med anledning af ångpumpverkets tillkomst, en putsare med 900 marks arvode.

År 1891 erhöilo maskinisten och maskinistbiträdet, med i öfrigt oförändrade löneförmåner, utom ett personelt lönetillskott åt den förra, benämningen förste och andre maskinist, samt putsaren, utom sitt förut nämnda arvode, förmånerna af fri bostad och ved.

År 1892, då natt-tjenstgöringen vid maskineriet redan blifvit regel, och dessutom båda turbinpumparna under större delen af dygnet samtidigt måste hållas i gång, samt putsaren i följd häraf togs i anspråk uteslutande för turbinpumpverkets putsning, vedhuggning, eldning och renhållning, anställdes ytterligare ett maskinistbiträde på extra stat, hufvudsakligast för ångpumpverkets underhåll, men äfven för lemmande af nödig handräckning i andra afseenden och beredande af möjlighet för den öfriga personalen att i tur och ordning njuta hvila under sönd- och helgdagar.

I enlighet härmed har sedan 1892 personalen och dess löneförmåner varit följande:

En förste maskinist . . . . .	arvode	2,100 mark	
En andre d:o . . . . .	”	1,200 ”	
En filterförförman . . . . .	”	1,200 ”	
En putsare . . . . .	”	900 ”	
Ett maskinistbiträde, extra . . . . .	”		900 mark
jämte fri bostad och ved.	Summa	5,400 mark	

Beträffande den ursprungliga arbetsfördelningen har en principiell förändring, nämligen i afseende å filterdriften, redan i början af 90-talet visat sig nödvändig. I samma mån, som vattenkonsumtionen stegrades och båda turbinpumparna samtidigt, äfvensom under vissa tider af året ångpumpverket, måste användas, blef det omöjligt för maskinisten att egna filterinrättningen en fortlöpande eftersyn, hvadan kontoret befriade honom från sin allt mera nominell blifna befattning med filterna och öfverlemnade denna uteslutande åt filterförmannen under kontorets direkta inseende. Samtidigt uppdrogs åt filterförmannen, att öfvervaka smärre remonters utförande och sednare att öfvervaka efterlefnaden af vissa ordningsreglor, som kontoret utfärdat för begagnande af den nyligen uppförda bostaden för vattenledningspersonalen. Genom denna anordning vanns, att maskinisterna och filterförmannen odeladt kunde egna sig åt de under deras ledning stående inrättningarnas skötsel och eftersyn, samt sålunda kunde göras ansvariga för alla härvid inträffade oegentligheter och förbiseenden. Då filterförmannen har en särskild, icke i någon beröring med maskinisterna stående handtlångarepersonal, ålades honom äfven att föra en särskild dagsverkslista.

I enlighet härmed är den nuvarande arbetsfördelningen:

*Förste maskinisten*, som står under kontorets direkta inseende, eger öfvervaka maskinernas, jemte alla dertill hörande inrättningars skötsel och bedrivande samt är inför kontoret ansvarig härför. Förste maskinisten är befriad från natt-tjenstgöring, för att bereda honom, såsom den erfarnaste af personalen, tillfälle att närvara vid under dagen inträffande reparations- och underhållsarbeten å maskiner m. m.

*Andre maskinisten*, som underlyder den förste, ombesörjer natt-tjenstgöringen.

*Putsaren och maskinistbiträdet* tillhandagå de förra med nödig hjälp beträffande putsning, renhållning, eldning äfvensom tillfälligt vikariat. De äro i regeln befriade från natt-tjenstgöring.

*Filterförmannens*, som står under kontorets direkta inseende, skyldighet är i främsta rummet att tillse, det filtreradt vatten under alla omständigheter finnes att tillgå i nödig mängd, att handhafva filternas skötsel enligt utfärdade föreskrifter, att öfvervaka smärre löpande remonter (utom å maskineriet och dertill hörande inrättningar), att hålla uppsigt öfver sin personal samt öfvervaka ordning och skick i personalens samfälda bostadsbyggnad. För sitt görande och låtande är filterförmannen endast ansvarig inför kontoret.

Ehuru denna arbetsordning ur rent teknisk synpunkt visat sig medföra i det stora hela goda resultat, sålunda att vattenbrist icke under många år inträffat i staden, att vattnet städse sedan de nya filternas tillkomst varit filtreradt, så godt man under förhandenvarande omständigheter kan begära, och att de beviljade anslagen för maskinernas och filternas skötsel i regeln lemnat öfverskott, saknar den dock icke vissa svaga punkter, hvilka småningom begynt framträda och i



än högre grad skola göra det, jumera inrättningarna i Gammelstaden utvidgas och de på dem ställda krafven ökas.

Enligt föregående åtnjuter filterförmannen en lön af 1,200 mark jemte fri bostad och ved, motsvarande inalles en årlig inkomst af c:a 1,600 mark, under det en duglig byggmästare nuförtiden kan beräkna sig en inkomst af minst 2,400 mark årligen. För den förstnämnda lönen kan man därför icke påräkna någon lämplig person med industriskolebildning, utan måste sänka fordringarna och nöja sig med förmän, som i främsta rummet fylla anspråken på nykterhet, ärlighet och skrifkunnighet, samt derjemte besitta någon praktisk erfarenhet och vana att anordna enklare utarbeten. Men då filterinrättningarna i sitt slag äro åtminstone lika komplicerade och känsliga för oriktig behandling, som maskinerna, samt deras behöriga funktion är af nästan lika stor vikt för stadens invånare som pumparnas, måste alltid, då remonter eller filtrernas iordningställande för vinterkampanjen eger rum, detaljerad anvisning lemnas af kontoret å ort och ställe. Och då dylika arbeten regelbundet pågå under hela sommaren, hvarjemte då äfven remonter å vattenränna, pumphus, maskiner m. m. ega rum, är kontorets ingenjör så godt som nödsakad att under denna del af året vara bosatt i Gammelstaden, hvaremot under den öfriga delen af året söndagarna reserverats för inspektioner af vattenverket, sedan de kortvariga besök, som under veckans lopp kunna ega rum, icke visat sig medföra något nämnvärdt gagn. Om ock en sådan anordning till dato icke haft några olägenheter till följd, så kan den dock icke anses bindande för framtiden, då förhållanden och tjänstemän kunna vexla, och måste sålunda betraktas såsom mera tillfällig än definitiv.

Ehuru det låge närmast, att genom ökning af lönen göra filterförmäns befattningen begärlig äfven för personer med teknisk underbyggnad, har kontoret dock af tvänne skäl icke velat föreslå detta. Dels skulle nämligen denna mera insikt och intresse för saken än arbete kräfvande befattning icke erbjuda ett tillräckligt verksamhetsfält för en tekniker med normal arbetsförmåga, dels skulle den olägenheten kvarstå, att kontoret fortfarande måste förse tvenne samverkande tjänstemän, förste maskinisten och filterförmannen, med särskilda instruktioner och öfvervaka dessas efterlefnad.

Kontoret anser det därför lämpligast att i princip återgå till den i början af denna skrifvelse nämnda anordning, nämligen att samma person handhar det närmaste inseendet öfver såväl maskiner som filtra, ett förhållande, som är det normala äfven vid utländska vattenverk, men att så fördela arbetena, att denna tjänsteman också kan effektivt fullgöra sina åligganden, och att så reglera löneförmånerna, att tjänsten blifver eftersökt af kompetenta personer. Filterförmäns befattningen kunde i sådant fall såsom obehöflig indragas och ersättas med en öfvermaskinist-tjänst, och skulle arbetsfördelningen blifva följande:

*Öfvermaskinisten* är inför kontoret ansvarig för skötseln, underhållet och bedrifvandet af samtliga i Gammelstaden belägna, till vattenledningen hörande in-

rättningar. Han bör enligt kontorets föreskrifter öfvervaka vattenuppföringen och filtreringen, så instruera några vid filtrerna ständigt anställda arbetare, att de vid tillfälligt behof kunna tjenstgöra som eldare vid ångpumpverket, ombesörja smärre remonter och i god tid anmäla om erforderliga större sådana, tillse att personalen fullgör sina åligganden och iakttager ett höfviskt uppförande mot besökande af vattenverket och sinsemellan, öfvervaka ordningen och renligheten å maskinhusen, bostadsbyggnaden, filterområdet och vattenledningens utarrenderade jordområden, bokföra allt inkommande och utgående material, föra dagsverkslistorna, lemna nödig handräckning vid de bakteriologiska vattenprovrens tagande, aflemna skriftliga veckorapporter och genom någon af sina anhöriga dejourera vid vattenverkets telefon. Öfvermaskinisten antages på kontorets framställning af Drätselkammaren med 3 månaders uppsägningstid.

*Två maskinister* underlyda öfvermaskinisten, ombesörja turvis dag- och natt-tjenstgöringen och antagas af kontoret med 2 månaders uppsägning.

*En putsare*, underlyder öfvermaskinisten, antages af kontoret med 1 månads uppsägning.

*Ett maskinistbiträde*, extra, med dagslön.

Vid föresläendet af de särskilda personernas löneförmåner har för alla i gemmen den synpunkten varit ledande, att Gammelstaden, som på grund af sitt aflägsna läge, sina dåliga kommunikationer och kvaliteten af de personer, som hufvudsakligast befolka och trafikera densamma, i sig förenar stads- och landtlifvets olägenheter, hvarest lifsmedel äro dyra och omständliga att anskaffa, lämpligt umgänge saknas och barn i skolåldern bereda sina föräldrar större kostnader och svårigheter än i staden, icke är eftersökt som vistelseort och att betjeningen öfverhufvudtaget, i synnerhet då tjenstgöringen på grund af sin enformighet är utslitande, endast genom motsvarande löneförmåner kvarhållas der.

Redan år 1882 ansågo Stadsfullmäktige en lön af ända till 2,400 mark kunna betalas åt förste maskinisten utom fri bostad. I betraktande af ofvanstående, och då inrättningen blifvit väsentligt utvidgad under de sednaste 17 åren, torde en lön af 2,700 mark jemte fria rum och ved icke vara för mycket betaldt för en duglig öfvermaskinist, som på ett värdigt och effektivt sätt skall kunna representera kontoret i Gammelstaden, helst beloppet af de löpande arbetena derstädes uppgår till c:a 30,000 mark årligen och anläggningskostnaderna för de under hans närmaste uppsigt ställda inrättningar och materialer till närmare en miljon mark.

Då *förste maskinisten* ställes under öfvermaskinistens kommando och sålunda befrias från sitt hittillsvarande ansvar, torde lönen kunna sänkas från 2,100 till 1,800 mark.

*Andre maskinisten* har samma göromål som den första, och föreslås en förhöjning af hans lön från 1,200 till 1,500 mark. Den kvarstående skillnaden af 300 mark emellan de båda lönerna afser att bereda honom utsigt till avancement.

*Putsarens* i förhållande till arbetet och lefnadsomkostnaderna knapt tillmätta lön höjes från 900 till 1,000 mark, alt jemte fri bostad och ved.

De sammanlagda löneförmånerna för hela den ordinarie personalen komme sålunda att utgöra 7,000 mark per år i stället för hittilsvarande 5,400 mark.

De föreslagna reformerna kunde lämpligast träda i gällande kraft från den 1 Juni 1900, dock ville kontoret förordna, att andre maskinisten och putsaren, hvilkas tjänsteäligganden knappast beröras deraf, måtte undfå sin löneförhöjning redan från den 1 januari samma år.

Om ofvanstående förslag godkännes, skulle de härintils i budgeten för personalen i Gammelstaden gällande utgiftsposterna förändras på följande sätt i 1900 års budget:

<i>En öfvermaskinist, jemte fri bostad och ved från</i> $\frac{1}{6}$ — $\frac{31}{12}$ . . . . .		<i>Små:</i> 1,575:—
<i>En maskinist, jemte fri bostad och ved, från</i> $\frac{1}{1}$ — $\frac{31}{5}$ . . . . .	875:—	”
	<i>från</i> $\frac{1}{6}$ — $\frac{31}{12}$ . . . . .	<u>1,050:—</u> ” 1,925:—
<i>En d:o, jemte fri bostad och ved . . . . .</i>		” 1,500:—
<i>En filterförman, jemte fri bostad och ved, från</i> $\frac{1}{1}$ — $\frac{31}{5}$ . . . . .		” 500:—
<i>En putsare, jemte fri bostad och ved . . . . .</i>		” 1,000:—

I händelse kontoret lyckats klargöra sin afsigt med ofvanstående förslag, framgår deraf, att kontoret eftersträfvat en sådan arbetsordning, att endast *en* tjänsteman i Gammelstaden blefve inför kontoret ansvarig för efterlefnaden af dess föreskrifter, och att denna person egde härför nödiga kvalifikationer, så att han efter någon tids erfarenhet i vanliga fall kunde utan detaljerad anvisning vidtaga de rigtiga åtgärderna, hvarigenom allt ledningen af vattenverket i Gammelstaden blefve enklare, säkrare och mindre tidsödande än härintils. Och då dessa fördelar kunna vinnas för en jemförelsevis måttlig kostnad och utan ökning af betjeningens antal, vågar kontoret räkna på Drätselkammarens benägna förord för sitt förslag. Som ofvan.

**C. Hausen.**

*Utskottsbetänkande i anledning af Näringslagskomiténs förslag till ny lag om näringarna.*

I skrifvelse af den 14 sistlidne oktober har Magistraten, enligt densamma meddelad föreskrift, infortrat Stadsfullmäktiges underd. yttrande med anledning af Näringslagskomiténs förslag till ny lag om näringarna; derå Fullmäktige vid sammanträde den 17 i berörda månad åt undertecknade uppdragit att till Fullmäktige inkomma med förslag i saken.

Till fullgörande häraf har utskottet utarbetat och närsluter förslag till underd. yttrande i ärendet äfvensom får hemställa

*att Stadsfullmäktige ville afgifva det Fullmäktige affordrade und. utlåtandet i öfverensstämmelse med utskottets förslag.*

Helsingfors, den 2 november 1899.

Leon. v. Pfaler.

Edvin Bergroth.

Karl Söderman.

---

*St. A. K. o. St.*

*Från Stadsfullmäktige i Helsingfors, underdånigst.*

Till Stadsfullmäktige affordradt underd. utlåtande med anledning af Näringslagskomiténs förslag till ny lag om näringarna få Fullmäktige underdånigst anföra följande:

Sedan genom Nådiga förordningen angående handel och näringar i landet, gifven den 24 februari 1868, näringsfrihetens grundsats införts i den finska lagstiftningen, blef denna grundsats genom gällande förordning i ämnet af den 31 mars 1879 ytterligare utvidgad och befästad. Det kan emellertid icke väcka förvåning att åtskilligt redan föråldrats af hvad sålunda blifvit stadgadt å en tid-

punkt, då landets industri och handel ännu icke närmelsevis nått den utveckling, de för närvarande innehafva. Med liflig tillfredsställelse torde därför ock öfveralt i landet den åtgärd helsats, hvarigenom sistnämnda förordning blifvit underkastad den revision, som utgjort föremålet för Komiténs uppdrag.

Likaledes torde odeladt erkännande måsta egnas det sätt, hvarpå Komitén löst sin magtpåliggande och svåra uppgift. De anmärkningar mot Komiténs förslag, åt hvilka Fullmäktige nedan gifvit uttryck, beröra ock nästan uteslutande detaljer, men icke vitala punkter i detsamma. Dock kunna Fullmäktige tillika icke underlåta att uttala sitt beklagande deröfver, att så alldeles kort tid förunnats Fullmäktige att granska Komiténs omfattande arbete, äfvensom sin farhåga, att i följd deraf mången omständighet af vikt kunnat undgå Fullmäktiges uppmärksamhet. Att Komiténs betänkande blott i ett så ringa antal exemplar ställts till Fullmäktiges förfogande har icke heller varit egnadt att underlätta Fullmäktiges arbete.

Uti 1 §:n ingår ett allmänt stadgande om den näringsfrihet, som tillkommer finsk man och qvinna samt lagligen bildadt bolag, hvarhos i § 8 motsvarande bestämning meddelas beträffande undervisningsanstalter, fattigvårdsinrättningar och straffanstalter samt föreningar för välgörande och andra allmännyttiga ändamål. Derigenom är emellertid icke något sagdt om de s. k. konsumtionsföreningarna, hvilka, ehuru icke bolag, ej heller äro allmännyttiga i den mening, att de skulle falla under § 8. Ty dessa föreningar arbeta, om väl ej på vinning åt sjelfva föreningen, så dock uteslutande i medlemmarnas eget, rent pekuniära intresse. En förordning om ekonomiska föreningar är visserligen under utarbetan, men det oaktadt lärer dock den lucka, som finnes i förslaget derigenom att dessa föreningar deri icke beaktas, måsta fyllas.

Att senare mom. af § 4 benämnts „Anmärkning“ torde väl bero på ett förbiseende och icke på någon önskan att i finsk lagstil införa berörda, för densamma hittills främmande form.

Jemte det äfven Fullmäktige finna stadgandet i 5 §:n derom, att handeln å gator och torg genom barn och unga personer under aderton års ålder må kunna genom särskilda bestämmingar inskränkas eller förbjudas, vara behöfligt, skulle dock Fullmäktige vilja ifrågasätta, huruvida icke dessa bestämmingar kunde, i likhet med andra enahanda ordningsregler, utfärdas af Guvernör och Magistrat, utan att nödvändigtvis måsta underkastas Senatens pröfning.

I 14 och 15 §§:na säges att „styrelserna“ för resp. bolag ega deltaga i valet af handels-, resp. industrifullmäktige. Afsigten är väl icke att från deltagande i valet utesluta, bland annat, bankkontorsföreståndare, medlemmar i resp. bolags förvaltningsråd, disponenter, de der ej hafva säte och stämma i sina bolags direktioner, — allt detta funktionärer, som endast högst oegentligt kunna räknas till resp. bolags styrelser. Ett utbyte af berörda uttryck mot något annat, mera exakt synes därför erforderligt.

Enligt 15 §:n komme de kommersiella biträdena vid de industriella bolagen att deltaga i valet af handels-, men icke af industrifullmäktige. En ändring af detta stadgande derhän, att dessa biträden erhöles enahanda valrätt med öfriga anställda vid industrierna, synes dock Fullmäktige påkallad, helst derigenom det sansade, nog fåtaliga elementet bland valmännen af sistnämnda art finge någon förstärkning. — Orden i första mom. af denna § „dock ej lärlingar“ torde för vinnande af större tydlighet böra flyttas till slutet af momentet.

Önskligt lärers vara att handels- och industrifullmäktige uttryckligen berättigades att deltaga i kontrollen öfver och ledningen af handels- och industriskolorna.

Andra och sista momenten i 24 §:n, de der beröra samma ämne, torde böra förenas till ett enda mom.

Jemlikt 25 §:ns sista mom. finge, medan tvist mellan arbetsgifvare och arbetare vore vid förlikningsnämnd anhängig, icke någondera parten uppsäga det emellan dem gällande arbetsaftalet, och uppgifves i motiven ändamålet med detta stadgande vara det, att förlikningsförsök ej borde kunna få på förhand genom uppsägning illuderas. Syftmålet med bestämningen förefaller behjertansvärdt nog, och kunde man gerna förena sig om densamma, i fall blott utsigt vore att berörda ärenden alltid blefve jemförelsevis snabt af nämnden afgjorda. Men det, huru snart ett dylikt ärende kan af nämnden slutbehandlas, beror blott föga af nämnden och af dess arbetssätt, men deremot väsentligen af sjelfva ärendets beskaffenhet, som icke sällan torde komma att taga nämnden i anspråk under månadtal. Det synes obilligt att sålunda för lång tid framåt binda aftalet, obilligt främst mot arbetsgifvaren, som derigenom blefve tvungen att mot sin vilja i sitt arbete qvarhålla tredskande arbetare eller arbetspersonal, för hvilken han i följd af förändrade konjunkturer icke vidare hade användning, men obilligt äfven mot den enskilde arbetaren, som sålunda kunde hindras att emottaga honom erbjudet fördelaktigare arbete på annat håll. Efter Fullmäktiges mening torde därför ifrågavarande mom. riktigare ur lagen uteslutas \*).

Till bestridande af handels- och industrifullmäktiges förvaltningskostnader m. m. komme, enligt 27 och 28 §§:erna, att af enhvar valberättigad erläggas en afgift, uppgående, för näringsidkare från 2 till 20 mark och för biträde från 50 penni till 2 mark, hvilken afgifts storlek skulle bero af antalet kommunala skattören, som blifvit den betalningsskyldige påfördt. I händelse denna uttaxering skulle visa sig otillräcklig, skulle fullständigt budgetförslag jemte förslag till årsafgifternas höjande föreläggas de valberättigade.

Det synes icke fullt klart, hvarför man sålunda frångått den method, som likväl måste erkännas för den mest rationella, eller den, att låta uttaxeringens

\*) En ledamot af utskottet har uttalat skiljaktig mening såtillvida, att han önskat hafva mom:t bibehållet att gälla för den händelse, att *begge* parterna hänskjutit ärende till förlikningsnämnden.

storlek bero af det belopp, som enligt faststald budget till utgifternas betäckande behöfves. — Tillika torde med skäl kunna ifrågasättas huruvida anledning förekommer att, på sätt likväl enligt förslaget skulle komma att ske, taxera yrkesidkarene proportionsvis mångdubbelt högre än deras biträden, då likväl allmänt bekant är, att samma inkomst, som är riklig för biträdet, icke sällan knapt förslår till att bereda yrkesidkaren, den der bär risken af nedlagdt kapital och jemväl esomoftast har ett visst anseende att upprätthålla, en draglig tillvaro samt att, vid arbetsbrist eller dyr tid, den fattige mästaren i tysthet lider vida större nöd än hans arbetare, hvars ställning i samhället icke förmenar honom att öppet anropa den allmänna hjälpsamheten.

Komitén synes endast med någon tvekan hafva beslutit sig för att föreslå inrättandet af industrifullmäktige äfven å landsbygden. Också enligt Stadsfullmäktiges förmenande vore tilläfventyrs väl betänkt att först någon tid afvakta resultaten af industrifullmäktiges i stad verksamhet, innan denne institution utsträcker äfven till landet.

Ehuru, på sätt af förslaget framgår, fackföreningar komme att finnas äfven på landsbygden, sägs dock i § 35, att sådan förenings stadgar skola „genom Magistraten“ anmälas hos Industristyrelsen till stadfästelse.

Af motiveringarna till 39 §:en, jemförd med § 47, inhemtas, att arbetsaftal med omyndig alltid bör uppgöras skriftligen. Formuleringen af sista meningen i förstnämnda § kunde emellertid gifva anledning till den tolkning, att äfven muntligt arbetsaftal vore för omyndig bindande, blott de i sagda mom. omförmälda vilkoren blefve uppfyllda. Detta förbiseende i §:ens formulering torde böra rättas.

Då i 40 och 42 §§ bestämts att böter för öfverträdelse af ordningsreglerna böra tillfalla ändamål, afseende arbetarenes gemensamma bästa, torde dervid hafva förbisetts, att dylika böter oftast icke utgöra annat än en på förhand konventionelt fixerad ersättning för indirekt skada, som genom arbetarens försumlighet drabbar arbetsgifvaren — en ersättning, som sällan eller aldrig kan vid domstol utfås. Ty svårigheten att till beloppet bestämma skada, som arbetsgifvare lidit exempelvis derigenom att, i följd af arbetarens förfallolösa bortavaro, arbetsmaskiner stå oanvända och handtlangare nödgas gå sysslolösa, ligger för öppen dag. Och om äfven arbetsgifvarene hittills plägat frivilligt afstå från sådana böter till förmån för arbetarenes sjukkassor o. dyl., lärer detta likväl icke utgöra någon anledning att genom lag uttryckligen fastslå, att arbetsgifvarens rätt till dessa böter är ingen. Ifrågavarande bestämning torde därför saklöst kunna ur förslaget utelämnas\*).

---

\*) I betraktande deraf, att arbetsgifvaren i fråga om dessa böter på sätt och vis är domare i egen sak, och att detta förhållande rättas samt det odiösa uti ifrågavarande bötessystem aflägsnas genom en bestämning af sådant innehåll, som i förslaget förordats, har en af utskottets ledamöter för sin del velat lemna §:en oberörd.

Uti 41 §:en torde orden „inom fabriken och därtill hörande områden“ i betraktande deraf, att uti §:en icke talas uteslutande om fabriksrörelse, böra utbytas mot något annat, egentligare uttryck, förslagsvis „inom arbetsområdet“.

50 §:en torde böra omformuleras derhän att, i händelse lärning redan genomgått yrkesskola, tvånget för arbetsgifvaren att hålla honom till sådan skolgång upphör, om äfven arbetsgifvaren därför icke bör få förmena honom ytterligare skolbesök. Likaledes torde till 53 §:en böra fogas det förtydligande tilllägg, att den handelsskole- eller motsvarande undervisning, hvarom i §:en ordas, bör vara anordnad aftontid, enär eljes mästares gagn af omyndigt biträde kunde blifva ganska ringa.

Äfven torde 51 §:en böra omarbetas derhän, att deri omförmälde tillsyningsmän icke berättigades tillträde till andra verkstadslokaler än sådana, i hvilka lärningarne sysselsättas. I motsatt fall kunde lätt den vid mången fabrikation erforderliga sekretessen omintetgöras. Vidare torde vid §:ens formulering möjlighet böra öppenhållas att anställa jemväl qvinnor för att utöfva den i §:en omförmälde tillsyn.

I 57 §:en torde ett stadgande, motsvarande 5:te mom. af § 56, vara påkalladt. Enahanda rätt, som beviljats yrkesidkare att omedelbart bryta arbetsaf-talet med biträde, arbetare eller lärning, när denne sakfäls för svårare brott, torde nemligen jemväl böra tillerkännas desse senare, då deras principal drabbats af samma lott.

För att tydliggöra, att äfven hamnarbetareyrket hör till dem, för hvilka Magistrat i stad och Länestyrelse i fråga om landsbygden eger fastställa taxor, ordningsregler m. m., torde detta yrke böra i 63 §:en uttryckligen omnämnas.

Slutligen torde, i öfverensstämmelse med hvad i anledning af sista mom. 25 §:en ofvan yttrats, 3:dje mom. 70 §:en böra få utgå.

Framhärda etc.





*Betänkande i fråga om ett nytt finskt teaterhus.*

Sedan Finska Teaterhusaktiebolaget i skrifvelse till Stadsfullmäktige af den 30 november 1895 anhållit, att tomtplats för ett nytt finskt teaterhus måtte utan ersättning åt bolaget upplåtas\*), beslöto förstärkte Fullmäktige vid sammanträde den 19 april 1898 efter den omgång, ärendet tagit, utom annat, att, under förutsättning att bolaget „Osakeyhtiö Kaisaniemi“, såsom innehafvare af gårdarna n:ris 6, 8 och 10 vid Wilhelmsgatan i kvarteret Wilhelmsbad, skulle åt Finska teaterhusaktiebolaget för ifrågavarande teaterbyggnad upplåta det å en utaf teaterhusbolaget ingifven plankarta såsom 8a betecknade området inom nämnda kvarter samt de bestämningar angående tomternas bebyggande, gators anläggning m. m. komme att lända till efterrättelse, som med afseende å teaterbyggnadens förläggande till sagda område kunde af Stadsfullmäktige befinnas påkallade, staden skulle bidra till bolaget Kaisaniemis ersättande för berörda teatertomt med ett belopp af 100,000 mark; dock borde anmälan derom, huruvida Finska teaterhusaktiebolaget beslutit sig för detta anbud, åtföljd af utredning att härför erforderligt aftal med aktiebolaget Kaisaniemi blifvit träffadt, göras hos Drätselkammaren inom ett år derefter, hvarå från stadens sida fastställelse skulle utverkas å de förändringar i stadsplanen, som betingades af omförmälda disposition af kvarteret Wilhelmsbad. Derjemte öfverlemnade förstärkte Fullmäktige åt ordinarie Fullmäktige att vidtaga de vidare åtgärder, som kunde i ärendet påkallas.

Uti en den 18 sistlidne april dagtecknad, till Stadsfullmäktige stäld skrift anförde derpå bolaget „Suomalaisen Teatteritalon Osakeyhtiö“ följande:

Efter hvad Finska teaterhusaktiebolaget för Finska teatertomtaktiebolaget tillkännagifvit, hade teaterhusbolaget för sin del afstått från tanken på att uppföra ett nytt finskt teaterhus och öfverlemnade denna angelägenhet åt „Suomalaisen Teatteritalon Osakeyhtiö“. Sistnämnda bolag, som låtit uppgöra förslag till det nya teaterhuset, hade jemväl för husets uppförande i kvarteret Wilhelmsbad trädt i underhandling med „Osakeyhtiö Kaisaniemi“ och af detta bolag inhemtat, att detsamma vore villigt att afstå ett område inom kvarteret, efter teatertomt-bolagets eget val, till plats för en finskt teater och till det pris för kvadratmetern, som motsvarade området värde för bolaget Kaisaniemi enligt dess böcker

\*) Se tr. handl. n:o 9 för 1898.

vid afslutandet af köpet. Derjemte hade bolaget Kaisaniemi förklarat sig villigt att åt staden afträda mark till anläggande genom kvarteret längs teatertomtens vestra rålinie af en 11 å 12 meter bred gata mellan Jernvägstorget och parken på vilkor, att staden till teatertombolaget erlade 100,000 mark såsom bidrag till köpeskillingen för teatertomten. Beträffande deremot tomtindelningen inom kvarteret och bebyggandet af återstoden utaf området Wilhelmsbad hade bolaget Kaisaniemi icke ännu kunnat fatta något definitivt beslut, utan förbehållit sig frihet från andra inskränkande bestämmingar än dem, som inginge i den för staden gällande byggnadsordning.

Af särskilda, teatertombolagets skrift bilagda planer skulle framgå, att afsigten vore att förlägga det nya teaterhuset midt emot Atheneum sålunda, att begge byggnadernas midtellinier komme, utdragna, att sammanfalla.

Beträffande byggnadens placering i öfrigt hade — fortsätter teatertombolaget i sin inlaga — särskilda förslag framställts. Uppenbart vore att dess förläggande utom gatans södra rålinie komma att verka särdeles fördelaktigt i arkitektoniskt afseende, hvarutom en sådan placering vore i allo ändamålsenlig äfven därför, att utgångarna från andra raden i sådan händelse skulle utmyнна vid en öppen plats, hvarigenom större bekvämlighet skulle erbjudas allmänheten och större säkerhet vid eldfara åstadkommas. Någon olägenhet för trafiken borde ej härigenom uppstå, då egaren af granntomterna, bolaget Kaisaniemi, ej haft något att deremot invända och trafiken längs Wilhelmsgatan alltid komme att gå till Brunns-, Hagasunds- eller Mikaelsgatorna samt sålunda ej beröras af att byggnaden blefve framskjuten inpå torget. Omordade placering skulle äfven medföra den direkta fördel för bolaget, att för teaterhuset komme att erfordras mindre tomtplats och att sålunda en del af tomtpriset kunde inbesparas.

Biläggande utkast till fasad för det blifvande teaterhuset och de bredvid stående byggnaderna, har „Suomalaisen Teatteritalon Osakeyhtiö“ därför anhållit om meddelande derom, huruvida Stadsfullmäktige, på vilkor att teatern blefve förlagd midt emot Atheneum på tomten n:o 8 a vid Wilhelmsgatan, antingen utskjutande öfver tomtens södra rålinie eller ej, och att „Osakeyhtiö Kaisaniemi“ skulle afstå behöflig mark för anläggande längs tomtens vestra rå af en 11 å 12 meter bred gata emellan Jernvägstorget och Kaisaniemi park, vore villige att till teatertombolaget utgifva 100,000 mark såsom bidrag till köpeskillingen för teatertomten.

Drättselkammaren, hvares yttrande i saken infordrats af Stadsfullmäktiges beredningsutskott, har i skrifvelse af den 20 förlidne april förmålt att Kammaren, i allo erkännande det riktiga i bolagets öfriga motiv för teaterbyggnadens framskjutande på Wilhelmsgatan med undantag likvisst af det första eller den arkitektoniska sidan af saken, varit benägen att lemna sitt förord till bolagets anhållan i denna del. Men då med afseende derå, att byggnaden komme att utskjuta öfver tomtgränsen längs gatans hela bredd, starka tvifvelsmål i Kammaren

uttalats derom, huruvida ej husets arkitektoniska verkan blefve rakt motsatt den bolaget föreställt sig, har Kammaren ansett sig böra med afseende härå — men också endast härå — öfverlemna åt Stadsfullmäktige och inom Fullmäktige befintlige fackmäns närmare pröfning, om ett begifvande uti ifrågavarande hänseende kunde af staden bolaget lemnas eller ej.

Beträffande deremot omedelbar utbetalning åt „Osakeyhtiö Kaisaniemi“ af det bidrag om 100,000 mark, hvartill staden under vissa förbehåll förbundet sig, har Drätselkammaren funnit något hinder härför icke föreligga, i det att teaterhusets centrala läge på tomtkomplexen och den mark, som af bolaget skulle till staden för gata mellan Jernvägstorget och Kaisaniemi park afstås, numera så fixerats, som af Stadsfullmäktige för bidragets utbekommande bestämts. Huru rålinierna för tomterna mot jernvägens förvaltningsbyggnad ock komme att utfalla, i hvilket fall bolaget Kaisaniemi förbehållit sig full handlingsfrihet äfvensom att beträffande bebyggandet af de på hvardera sidan om teaterhuset befintliga tomterna ej behöfva underkasta sig andra inskränkningar än dem, stadens byggnadsordning föreskrefve, så torde sådant ej utgöra skäl att vägra berörda utbetalning. Att sistnämnda bolag i sinom tid måste till Stadsfullmäktige inkomma med sådant definitivt förslag till indelning af kvarteret n:o 39, som för utverkande af ändring i stadsplanen blefve nödvändigt, vore efter Drätselkammarens åsigt sjelffallet.

Vid sammanträde den 25 förvikne april beslöto derå Fullmäktige att utse en af tre personer bestående delegation för att med vederbörande underhandla om sättet för bebyggande af de teaterhuset omgifvande tomterna jemte öfriga, å saken inverkan omständigheter samt att emellertid utbetala omordade subvention af 100,000 mark med vilkor, att ett finskt teaterhus blefve å omförmälda plats uppfördt, hvarhos undertecknade blifvit till ledamöter i omordade delegation utsedde.

Då delegationen nu går att redogöra för det delegationen ombetrodda uppdrag, anser sig delegationen främst böra upplysa derom, att delegationen i föreliggande sak underhandlat endast med bolaget „Suomalaisen Teatteritalon Osakeyhtiö“, såsom numera företrädande Finska teaterhusaktiebolaget, men deremot hvarken med sistnämnda bolag eller med bolaget „Osakeyhtiö Kaisaniemi“, ehuru, på sätt af det följande torde framgå, äfven dessas rätt af ärendet beröres. Delegationen har nemligen utgått från den uppfattningen, att då härvid är fråga om fastställandet af de vilkor, på hvilka „Suomalaisen Teatteritalon Osakeyhtiö“, i dess förbemälda egenskap, må tillgodonjuta det af Förstärkte Fullmäktige såsom bidrag till ett nytt hus för finska teatern beviljade anslaget, 100,000 mark, endast detta bolag är gentemot Stadsfullmäktige kontraherande part samt kan affordras garantier för uppfyllandet af berörda vilkor, hvilka garantier bolaget eventuelt

må genom underhandlingar med de öfriga bolag, som härvid kunna vara intresserade, förskaffa sig för att framläggas för Fullmäktige.

Vid pröfningen af ärendet har delegationen, efter granskning af de delegationen tillhandahållna eskissritningarna, icke haft något, hvarken ur arkitektonisk eller annan synpunkt, att invända mot bolagets begäran att flytta teaterbyggnaden något in på Jernvägstorget. Efter delegationens åsigt torde därför Stadsfullmäktige kunna tillåta att sagda hus utbygges på torget ända till 5,5 meter öfver tomtgränsen, rampen oberäknad. Hvad de vilkor beträffar, uppå hvilka sådant finge ske och dem Fullmäktige i öfrigt borde uppställa för bolaget, i händelse bolaget vill tillgodonjuta det utfästa anslaget af 100,000 mark, hade delegationen till en början formulerat ett förslag, som af delegationen delgifvits teaterbolaget till utlåtande.

Enligt sagda förslag skulle bolaget underkasta sig följande bestämmingar:

a) Teaterhuset borde förläggas midt emot Atheneum och åt de byggnader, som komme att uppföras på tomterna nr:is 6 och 10 vid Wilhelmsgatan (belägna på hvardera sidan om teaterhuset), gifvas en sådan arkitektonisk form, att de komme att med teaterhuset bilda en någorlunda symmetrisk och staden pryddande ensemble.

b) Bolaget borde vester om byggnaden anlägga en gata af minst 11 meters bredd emellan Jernvägstorget och Kaisaniemi park, hvilken gata borde för all framtid såsom sådan af bolaget underhållas.

c) Öster om byggnaden borde en öppen plats af enahanda bredd inrättas genom kvarteret antingen såsom gata eller ock inhägnad med genombrutet staket, och skulle å denna plats icke i någon händelse hus eller byggnad af hvilken beskaffenhet som helst få uppföras.

d) Det område norr om teaterhuset, hvilket begränsades af omförmälda öppna platser, teaterhuset och parken, borde icke få bebyggas med högre hus än 13 meter från markens nivå i parken till taklistens öfre kant och försedt med lågt, sluttande tak.

e) Vid områdets bebyggande i öfrigt borde bestämmingarna i stadens byggnadsordning och hvad derutöfver kunde till förekommande af eldfara m. m. förskrifvas af de myndigheter, som hafva sig inseendet öfver stadens bebyggande ombetrodt, noggrant iakttagas.

f) Den nuvarande finska teaterbyggnaden borde undanskaffas och platsen återlemnas åt staden utan ersättning före utgången af år 1904.

Till svar å delegationens förfrågan hos direktionen för bolaget, huruvida bolaget samtyckte till berörda bestämmingar, har delegationen fått af direktionen mottaga en skrivelse, hvarur här nedannämnda delar anföras:

„Enligt — — Stadsfullmäktiges till direktionen ställda skrivelse af den 25 sistlidne april hafva Stadsfullmäktige beslutit att *omedelbart* utbetala det för inköp af tomt för ett blifvande finskt teaterhus utfästa bidraget och vid dettas

utgifvande uppställt såsom *enda villkor* att ett finskt teaterhus varder å omförmälda plats uppfördt; derjemte framgår af samma skrifvelse att Stadsfullmäktige utsett en delegation, som äger att med vederbörande underhandla om teaterhusets placering m. m.

Då nu med vederbörande i förevarande fall icke kan förstås andra än bolaget Suom. Teaat. O. Y., hvilket ju hos Stadsfullmäktige anhållit om det ifrågasatta bidraget och äfven, enligt ofvan åberopade skrifvelse, under vissa villkor fått löfte om detsammans utgifvande, synes deraf med nödvändighet böra framgå att underhandlingarna kunna röra endast sådana omständigheter, som kunna af Suom. Teaat. O. Y. beherskas.

Suom. Teaat. O. Y. har emellertid till sitt förfogande inga andra medel än de, som åtgå till inköp af tomt för teatern samt till teaterns uppförande. Sättet för denna tomts bebyggande är i följd deraf det enda, hvarom direktionen för S. T. O. Y. kan vara berättigad att underhandla.

Anser delegationen några stipulationer utanför dem, som stadens byggnads- och brandordning samt lag och författningar i öfrigt föreskrifva, vara för bebyggande af öfriga delar af området erforderliga eller önskvärda, är det en sak, hvarom denna direktion icke kan uttala sig, än mindre förbinda hvarken sig eller andra i något som helst afseende. Samma är förhållandet med frågan om Arkadiateaterns undanskaffande och platsens återlemnande till staden, hvilken fråga uppenbarligen måste behandlas på grund af de aftal, som i tiden träffats emellan staden och egarene till denna teater.

Om vi då återgå till det enda som, enligt direktionens förmenande, nu kan blifva föremål för underhandling — d. v. s. sättet för bebyggande af den egentliga teatertomten — så meddelas att direktionen är sinnad att af Kaisaniemi Osakeyhtiö tillhandla sig hela tomten n:o 8 i kvarteret enligt nu gällande stadsplan, och har direktionen i så fall intet att anmärka emot att teatern förläggas midt emot Athenaeum, att den, rampen oberäknad, förskjutes 5,5 meter in på Wilhelmsgatan, att öster om densamma, genom hela kvarteret ifrån torget till parken, lemnas en öppen, obebyggd plats till samma bredd som den vester om teatern löpande, minst elfva meter breda gatan; deremot har direktionen funnit det obilligt att bolaget skall *anlägga* denna åt staden öfverlemnade och i dess ego öfvergående gata, då staden annars härintills alltid plägat sjelf anlägga nya gator, hvarjemte direktionen icke kunnat inse hvilken nytta staden kan hafva af den, tomtens värde nedsättande restriktionen, att den byggnad, som eventuelt kan varda norr om teatern invid parken uppförd, icke får i höjd öfverstiga 13 meter och hvilken bestämmelse kan försvåra en förstoring eller tillbyggnad af teatern åt detta håll, om en sådan i framtiden skulle visa sig behöflig.“

Med anledning af direktionens förestående svar får delegationen åter framhålla följande:

Delegationen kan ej förneka, att icke Stadsfullmäktiges beslut i viss mån

lemnar stöd åt direktions vägran att inlåta sig på underhandlingar med delegationen beträffande annat än sådant, som direkte rör bolaget sjelf. När nemligen Fullmäktige beslutit att till bolaget omedelbart utbetala omordade anslag till teaterbyggnaden, 100,000 mark, kunde ju derur icke utan skäl den slutsats dragas, att frågan numera vore öppen endast såvidt angår teaterhusets placering, egentligen blott dess förläggande in på Jernvägstorget utöfver Wilhelmsbadsqvarterets södra gräns.

Direktionen har emellertid vid sin berörda vägran förbisett, att delegationen, då den upptagit frågan om bebyggandet af tomterna på begge sidor om den tillernade teatertomten, handlat ej mindre enligt Stadsfullmäktiges uttryckliga uppdrag, de der utsett delegationen „*för att med vederbörande underhandla om sättet för bebyggande af de teaterhuset omgifvande tomterna*“ m. m., utan i öfverensstämmelse jemväl med Förstärkte Fullmäktiges beslut vid anslaget till teatern beviljande, då såsom vilkor för anslaget utfästs att „*de bestämmingar angående tomternas bebyggande, gators anläggning m. m. komme att lända till efterrättelse, som med afseende å teaterbyggnadens förläggande till sagda område kunde af Stadsfullmäktige befinnas påkallade.*“ Och att bortflyttningen af den nuvarande finska teatern blifvit af delegationen påyrkad, beror åter derpå, att delegationen förutsatt, att Fullmäktige icke vid anslaget beviljande just åt det bolag, som eger denna teater, tänkt sig möjligheten att den gamla, vanprydande teatern fortfarande skulle få kvarstå på sin framskjutna plats.

Hvad åter beträffar frågan, huruvida det öfverhufvud är riktigt att gentemot teaterbolaget uppställa vilkor, dem bolaget icke direkte kan uppfylla, så får delegationen endast hänvisa dertill, hvad delegationen ofvan redan yttrat till försvar för delegationens tillvägagående att härvid underhandla endast med teatertomtbolaget. Kan icke detta bolag, som står i underhandling med aktiebolaget Kaisaniemi om inköp af en del utaf sistnämnda bolags område och endast i egenkap af det äldre teaterhusbolagets rättsinnehafvare har något anspråk på ifrågasvarande anslag, af dessa begge bolag utverka sig bifall till delegationens förslag, för att sålunda kunna uppfylla de vid anslaget åtnjutande fästade vilkor, så är väl utsigten dertill ännu mindre för delegationen, hvilken icke har någon förbindelse med dessa begge bolag och ej heller är i tillfälle att, till genomförande af sina önskningsmål, erbjuda dem något som helst equivalent.

Men emellertid, vare sig nu direktions omförmälda ståndpunkt är hållbar eller icke, anser delegationen likväl direktions vägran, att uti berörda två punkter — bebyggandet af tomterna på hvardera sidan om det blifvande teaterhuset och undanskaffandet af den nuvarande finska teatern — tillmötesgå delegationens förslag, icke vara af den betydelse, att samtycke till bolagets anhållan att få framflytta teatern något in på torget och tillgodonjuta ifrågasvarande anslag därför obetingadt borde afböjas.

Hvad vidkommer vilkoret, att åt byggnaderna på tomterna n:ris 6 och 10

vid Wilhelmsgatan borde gifvas sådan arkitektonisk form, att de med teaterhuset komme att bilda en någorlunda symmetrisk och staden pryddande ensemble, tryggar sig nemligen delegationen dervid, att egaren af dessa tomter otvifvelaktigt vid deras bebyggande skall af sitt eget intresse finna sig manad att efterkomma detta önskningsmål. Äfven efter delegationens formulering af vilkoret hade ju möjlighet varit öppenlemdad att ganska betydligt afvika från en rigorös symmetri, och torde man slutligen kunna uttala den förhoppning att Öfverstyrelsen för allmänna byggnaderna, å hvilken granskningen och godkännandet af ritningarne till byggnadsfasad ankommer, skall veta att afstyra alltför grofva angrepp mot torgets allmänna karaktär.

Beträffande åter bortflyttningen af den nuvarande finska teatern, har staden andra medel i sin hand att uppnå detta önskningsmål.

Af handlingar, som varit delegationen tillgängliga, inhemtas nemligen att Magistraten genom utslag af den 9 mars 1861, i enlighet med stadens Äldstes tillstyrkan, upplåtit ifrågavarande område af villan Arkadia åt ett bolag, som förmått sig sinnadt att ditflytta stadens gamla teaterhus för att inreda detsamma till en folkteater, med vilkor att sagda bolag finge innehafva och besitta området ej allenast utan erläggande af arrende till stadskassan under den tid, stadens med dåvarande arrendatorn af villan Arkadia afslutade kontrakt varade, utan äfven derefter mot erläggande af sådan arrendeavgift, som framdeles kunde af Magistraten bestämmas, *så länge det på sådant sätt tillkomna teaterhuset der begagnades för dess afsedda ändamål och derjemte underhölles i ordentligt och publikens fordringar motsvarande skick*. Detta utslag blef, såvida detsamma innefattade ändring uti den af Guvernören öfver länet i samråd med Magistraten fastställda delning och disposition af stadens mark, öfverlemdadt till Guvernörens pröfning och af Guvernören genom utslag den 6 april samma år till efterrättelse faststaldt.

Sedermera, under år 1881, ingick direktionen för finska teaterhusaktiebolaget till Drätselkammaren med anhållan att berörda, till ett teaterhus upplåtna område finge äfven framgent, så länge en sådan byggnad der förefunnes och i ordentligt skick underhölles, af bolaget utan arrende till stadskassan innehafvas och besittas. Med anledning häraf utlät sig Kammaren i skrifvelse till Stadsfullmäktige af den 22 april 1881, att Kammaren väl icke kunde hysa tvekan derom, att finska teaterbolaget, så länge det verkade för sitt ändamål att bereda den finska teatern tillfälle till sceniska föreställningar i Helsingfors, borde få bibehålla teaterns dåvarande område utan erläggande af någon afgäld därför till staden. Men då Kammaren af principiella skäl ansåge att upplåtande af arrendemark på obestämd tid öfverhufvud vore mindre lämpligt och då dessutom uti förevarande fall en gränsreglering för villan Arkadia vid den löpande arrendetidens utgång kunde finnas behöflig, hade Kammaren stannat vid den åsigt, *att bolagets besittningsrätt till sagda område för tillfället borde utsträckas allenast till slutet af år 1900*, då äfven arrendetiden för villan Arkadia tilländaginge, med bola-



get öppen lemnad rätt att sedan ånyo ansöka om sådan förlängning af arrendet. Drätselkammaren föreslog därför hos Stadsfullmäktige, att Fullmäktige ville medgifva finska teaterhusaktiebolaget rätt att fortfarande arrendefritt innehafva finska teaterns dåvarande område, om 28,327.8 qvadratfots areal, intill utgången af år 1900 under förbehåll, att en finsk scen å stället upprätthålles, samt på vilkor, utom annat, att bolaget skulle i behörigt skick underhålla såväl huset som platsen för teatern. Och blef denna Drätselkammarens framställning af Fullmäktige vid sammanträde den 10 maj 1881 godkänd.

Det anförda torde utvisa till en början, att finska teaterhusaktiebolaget, resp. dess företrädare, år 1861 visserligen erhållit s. k. ständig besittningsrätt till det område, som af finska teatern för närvarande innehafves, eller, med andra ord, rätt att besitta sagda område så länge en finsk teater der är uppförd och behörigen underhålles. Men denna besittningsrätt har å andra sidan icke, på sätt vid utgifvandet af dylika rättigheter eljes varit vanligt, meddelats arrendefritt eller mot engång för alla fastställt årligt arrende, utan — hvad som i sjelfva verket innebär en motsägelse — med staden förbehållen rätt att efter viss tids förlopp bestämma arrendeafgiften för området, hvilken tidpunkt numera är fixerad till utgången af år 1900. Det var förmodligen sistnämnda förhållande som år 1881 förledde Drätselkammaren, och kanske Stadsfullmäktige, till den villfarelsen, att bolagets rätt till området i fråga icke vore ständig utan endast vanlig arrenderätt på viss tid. Att emellertid en villfarelse härutinnan förelåg, är, enligt delegationens mening, efter granskning af 1861 års utslag fullt tydligt.

Visserligen skulle nu finska teaterhusbolaget kunnat påräkna att, äfven efter år 1900, få, liksom förut, utan arrendeafgift disponera området i fråga. Men detta kunde bolaget beviljas blott under den sjelffallna förutsättning, att icke under tiden en ny finsk teater uppstått med subvention af staden. Efter det staden med 100,000 mark bidragit till en sådan teaterbyggnad, finnes icke någon anledning för staden att fortfarande låta det vanprydande trähus, som för närvarande inrymmer den finska scenen, kvarstå på sin i ögonfallande plats. Delegationen förutsätter därför äfven att staden vid utgången af år 1900 skall såväl påyrka, att berörda teaterhus undanskaffas, som också för området i fråga fordra den arrendeafgift, som motsvarar räntan på den köpeskilling, hvilken kunde af staden vid områdets försäljning erhållas.

Efter delegationens förmenande hafva Stadsfullmäktige sålunda vid utgången af år 1900 i sin magt att bestämma, om den nuvarande finska teatern skall få kvarstå eller icke, och behöfva följaktligen icke med nödvändighet nu uppställa något vilkor om dess undanskaffande från platsen.

Det återstår för delegationen att yttra sig om direktionens anmärkningar mot delegationens förslag, att bolaget skulle anlägga gatan vester om teatern och att bolaget icke skulle få bebygga teatertomtens norra del med hus öfver 13 meters höjd.

Det har icke varit delegationens mening att beträffande sagda gata ställa större anspråk på bolaget än på hvilken annan gårdsegare i staden som helst, om äfven delegationens förslag i den delen af förbiseende vilseledande affattats. Delegationen är af den åsigt, att gatan bör af staden planeras, medan stenläggningen och underhållet af gatan skulle åligga tomtgarne. I öfverensstämmelse härmed har detta vilkor numera af delegationen formulerats.

Bestämningen, att norra delen af teatertomten icke bör få bebyggas med högre än 13 meters hus, är efter delegationens tanke påkallad såväl af intresse för parken som för att icke bereda teatern en, från torget sedd, vanprydande bakgrund. I händelse äfven å teatertomten finge, i likhet med hvad antagligen å de begge angränsande tomterna kommer att ske, uppföras hus af fem våningars höjd, komme den till kvarteret gränsande delen af parken att helt och hållet sakna sol och blifva oanvändbar för sitt ändamål. Likaledes kunde det icke verka annat än vanprydande, om bakom teatern finge resa sig en hög hyreskasern. Stadsfullmäktige kunna åter efter delegationens förmenande så mycket hellre, utan att behöfva befara förebräelse för obillighet, uppställa ifrågavarande vilkor, som ju Fullmäktige komme att åt teaterbolaget kostnadsfritt afträda en del af jernvägstorget och sålunda väl måste anses vara berättigade att få den ringa compensation som vilkoret skulle innebära. För öfrigt tviflar delegationen ingalunda på att icke Fullmäktige i en framtid, i händelse direktionen skulle, med bifogande af ritningar, utreda behovet af berörda område för en utvidgning af teatern, samtycka till områdets användande för sådant ändamål.

Om öfriga nu icke närmare berörda vilkor har direktionen för bolaget, såvidt delegationen kunnat finna, varit med delegationen ense.

Delegationen får alltså värdsamt föreslå att Stadsfullmäktige ville besluta:

*att tillåta bolaget „Suomalaisen Teatteritalon Osakeyhtiö“ att uppföra den tillernade teaterbyggnaden å tomten n:o 8 vid Wilhelmsgatan enligt bilagd ritning 5,5 meter, rampen oberäknad, utöfver tomtgränsen in på Jernvägstorget;*

*men att dervid, liksom vid tillgodonjutandet af det såsom bidrag till teaterbyggnaden beviljade anslaget, stort 100,000 mark, fästa följande vilkor:*

- a) att teaterhuset förlägges midt emot Atheneum;*
- b) att venster om byggnaden plats af bolaget upplåtes för en gata af minst elfva (11) meters bredd emellan Jernvägstorget och Kaisaniemi park samt att gatan för all framtid af egarene till de vid sagda gata liggande tomter såsom sådan underhålles;*

c) att öster om teatern en öppen plats af enahanda bredd genom kvarteret invrättas antingen såsom gata eller ock inhägnad med genombrutet stakett och att å denna plats icke i någon händelse hus eller byggnad af hvilken beskaffenhet som helst uppföres;

d) att det område norr om teaterhuset, hvilket komme att begränsas af omförmälda öppna platser, teaterhuset och parken, ej bebygges med högre hus än tretton (13) meter från markens nivå i parken till taklistens öfre kant och försedt med lågt, sluttande tak; samt

e) att vid områdets bebyggande i öfrigt noggrant iakttages bestämmningarna i stadens byggnadsordning och hvad derutöfver kan till förekommande af eldfara m. m. föreskrifvas af de myndigheter, som hafva sig inseendet öfver stadens bebyggande ombetrodt.

Slutligen torde Drätselkammaren böra anmodas att, sedan bolaget hos Kammaren anmält sig villigt att underkasta sig berörda bestämningar samt meddelat Kammaren för ändamålet behöfliga uppgifter,

*låta uppgöra och till Fullmäktige inkomma med sådan definitiv plan till reglering af ifrågavarande kvarter som erfordras för att derå må kunna vinnas nödig stadfästelse.*

Helsingfors, den 3 november 1899.

Leon v. Pfaler.

W. Aspelin.

Gustaf Nyström.

*Handlingar rörande ansökan om bidrag från stadskassan till finska handelsinstitutet i Helsingfors.*

DRÄTSELKAMMAREN

i

Helsingfors,

den 2 November 1899.

N:o 229.

*Till Helsingfors Stadsfullmäktige.*

Uti en till Stadsfullmäktige stäld, på finska språket affattad, odaterad skrift, åtföljd af särskilda handlingar, har direktionen för „Suomen Liikemiesten Kauppapiston osakeyhtiö“ på uti skriften närmare framhållna skäl anhållit, att Stadsfullmäktige från de till Fullmäktiges dispositon ställda kommunala eller andra medel värdigades för upprätthållande af ett högre finskspråkigt handelsläroverk i denna Helsingfors stad bevilja följande anslag:

	för läsåret 1898—1899	Fmk 3,000
”	” 1899—1900	” 5,000
”	” 1900—1901	” 8,000.

Handlingarna i detta ärende hafva Stadsfullmäktige vid den 23 sistlidne September hållet sammanträde beslutit öfversända till Drätselkammaren för afgifvande af utlåtande i ärendet och tillika beordrat Kammaren att låta till svenska språket öfversätta och sedan jämte sitt yttrande till tryck befordra desamma.

I anledning häraf får till åskadt utlåtande Drätselkammaren anföra följande. För sin del kan kammaren icke dela den af Fullmäktige för Helsingfors Handelsförening, hvilka Stadsfullmäktige synas hafva hört i frågan och hvilkas yttrande åtföljer handlingarna, uttalade åsigt, att ifrågavarande läroverk borde af Helsingfors kommun med penningebidrag understödas. Kammaren vill ingalunda förneka behovet af en högre handelsläroanstalt i landet samt denna anstalts passligaste förläggande i landets hufvudstad, ej heller lämpligheten af det projekterade läroverkets organisation och program, med undantag af att detsamma är enspråkigt. Men följer häraf enligt Kammarens förmenande ännu ingalunda, att Helsingfors kommun ens till någon del borde deltaga i kostnaderna för läroverkets upprätthållande. Svårligen torde det prejudikat, som i Handelsföreningens yttrande antydes, kunna åberopas till stöd för en motsatt åsigt. Tvärtom, då staden redan understöder ett handelsinstitut på orten, som i så måtto är fullständigare än det ifrågavarande, att undervisningen deri bedrifves på både svenska och finska språken, ehuru för öfrigt med ett vida inskränktare lärdomsprogram,

men därför också liggande närmare folkskolan, handtverkskolorna och andra botenskolor, till hvilkas uppkomst och underhåll kommunerna i landet enligt hittills förefintlig opinion och sed haft och hafva vissa skyldigheter, vore det obilligt mot kommunens skattdragande att af dem ytterligare uttaxera medel för ett ännu högre handelsläroverk. Det nya handelsinstitutet måste otvifvelaktigt anses falla inom samma kategori af läroanstalter som högre elementarläroverk, hvilka bekostas antingen uteslutande af statsverket eller af privata föreningar med statssubventioner. På dessa grunder och då Kammaren gjort sig underrättad om, att det finska handelsinstitutet tilldelats statsbidrag

	för läsåret 1899—1900	Fmk	6,500
”	”	1900—1901	” 13,000
”	”	1901—1902	” 19,500,

samt förutsättas måste, att statsverket, för den händelse institutet kommer att visa sig lifskraftigt och allmännyttigt, icke skall undandraga sig att lemna det-samma vidare bidrag till fullt erforderligt belopp, får Drätselkammaren härmed värdsamt föreslå, att Stadsfullmäktige ville afböja den gjorda ansökan. Härtill anser sig Kammaren hafva så mycket mera skäl, som utgifterna för undervisningsväsendet i stadens budget för nästkommande år, äfven efter afdrag af statsbidraget dertill, kommer att uppgå till betydligt öfver en half miljon mark och taga en dryg tredjedel af alla uttaxerade medel i anspråk. Upplysningsvis torde ännu böra nämnas, att staden icke disponerar öfver några sådana donerade fonder, från hvilka räntorna kunde användas för det nu ifrågasatta ändamålet.

På Drätselkammarens vägnar:

**Carl Nummelin.**

*Th. Tallqvist.*

FULLMÄKTIGE  
FÖR  
HELSINGFORS HANDELSFÖRENING



Helsingfors,  
den 12 Sept. 1899.

*Till Helsingfors Stadsfullmäktige.*

Af Stadsfullmäktige anmodade att afgifva utlåtande angående bilagda, af Direktionen för „Suomen Liikemiesten Kauppaopiston Osakeyhtiö“ ingifna ansökan om understöd för det af bolaget härstädes inrättade handelsläroverket med finska

såsom hufvudsakligt undervisningsspråk, få Fullmäktige för Handelsföreningen till fullgörande häraf anföra följande.

Behovvet af en högre handelsläroanstalt i landet, för utbredande af en mera omfattande affärsmannabildning, har upprepade gånger framhållits i offentligheten, såväl vid de allmänna köpmannamötena som annorledes, och jämväl Fullmäktige kunna ej annat finna, än att ett dylikt läroverk är högeligen påkalladt, äfvensom att dess rätta plats otvifvelaktigt är i landets hufvudstad. Den organisation och det läroprogram, som enligt de ingifna handlingarna äro fastställda för den nya läroanstalten, synas ock motsvara ändamålet, om också önskligt hade varit, att fullständig undervisning kunnat vid läroverket meddelas på landets båda inhemska språk.

Spörsmålet, i hvad mon Helsingfors stad bör bidraga till bekostandet af en läroinrättning, hvilken såsom den ifrågavarande är afsedd för hela landets behof, han väl besvaras olika, beroende af den ståndpunkt man öfverhufvud intager till frågan om kommunernas deltagande i underhållet af det allmänna undervisningsväsendet. I betraktande af den obestriddiga nytta staden drager af anstaltens placering härstädes och i öfverensstämmelse med den ståndpunkt kommunalförvaltningen tidigare i detta afseende intagit, anse Fullmäktige emellertid ett bidrag från staden för läroverkets upprätthållande böra medgifvas. Detta bidrag, hvilket lämpligast torde fixeras årligen i sammanhang med budgeten för följande kalenderår, synes för nästkommande år, då läroverket först under höstterminen varder fullständigt, böra bestämmas till 4,000 mark.

Fullmäktige för Helsingfors Handelsförening:

Hj. Schildt.

K. H. Renlund.

Gustav Paulig.

O. Kjellmanson.

Axel Palmroos. Julius Tallberg.

*Leon. v. Pfaler.*

---

*Till Stadsfullmäktige i Helsingfors.*

Redan under en längre tid hafva landets affärsmän hyst det önskningsmål att i Helsingfors få till stånd ett högre finskspråkigt handelsläroverk, i hufvudsak motsvarande Brahestads handelsinstitut. Frågan har behandlats jemväl vid landets allmänna köpmannamöten och senast vid 8:de allmänna köpmannamötet år 1895, vid hvilket behovvet af ett dylikt läroverk till fullo blef erkändt och upp-

drogs åt handelsdelegations centralutskott att till följande allmänna köpmannamöte uppgöra förslag till sakens förverkligande.

Under tiden vidtogo emellertid en del af landets affärsmän åtgärd om att få planen fortare realiserad och grundade ett aktiebolag för att säkerställa ett sådant läroverk; då landets styrelse jemväl samtigigt upptog frågan om ordnandet af handelsundervisningen och för antydt ändamål nedsatte en komité, ansåg 9:de allmänna köpmannamötet i enlighet med centralutskottets förslag icke nödigt att för sin del befatta sig med saken, i den fasta öfvertygelse att landets affärsmäns lifliga önskningsmål inom kort blefve realiseradt.

Stärkt af dessa förhoppningar dristade sig „Suomen Liikemiesten Kauppaopiston osakeyhtiö“ att i början af sistlidne September månad härstädes provisionellt öppna ett läroverk, hvars plan och ändamål framgår af härhos bilagda stadgar och läroprogram för läroverket, och har läroverkets 1:sta klass i enlighet med detta program med framgång snart slutat sitt första läseår.

Då ett så kostsamt läroverk emellertid ej kan uppehållas med elevavgifter och enskilda understöd och man ej heller kunnat anhålla af staten om det resterande beloppet, våga vi vördsamt anhålla, att Stadsfullmäktige från till sin disposition ställda kommunala- eller andra medel värdigades för läroverkets upprätthållande bevilja följande anslag:

För läseåret 1898—1899	Fmk 3,000:—
” ” 1899—1900	” 5,000:—
” ” 1900—1901	” 8,000:—

Förlitande oss derpå att Fullmäktige till fullo uppskatta sakens vigt, bilägga vi härhos endast till frågans belysande läroverkets stadgar, program och förslag till stat m. fl. till ärendet hörande handlingar.

Direktionen för Suomen Liikemiesten Kauppaopiston osakeyhtiö.

**E. G. Palmén.**  
Ordförande.

---

Utdrag ur protokollet, fördt vid „Suomen Liikemiesten Kauppaopiston Osakeyhtiö's“ konstituerande bolagsstämma å hotel Kämp i Helsingfors, den 16 April 1898.

---

§: 3.

Till ledamöter i bolagets direktion valdes Herrar Lektorn K. Göös, Handlanden J. Lallukka, från Wiborg, Kommersrådet J. W. Söderlund, från Raumo,

Bankdirektören A. Renqvist, Professorn E. G. Palmén, Handlanden V. Rydman och Doktern K. A. Brander samt till suppleanter Bankdirektören Kaarlo Castrén, Magistern O. Hallsten och Fabrikanten J. W. Sohlberg.

In fidem:

*K. A. Brander.*

Utdrag ur protokollet, fördt vid direktionens för „Suomen Liikemiesten Kauppaopiston Osakeyhtiö's“ sammanträde den 21 April 1898.

§: 1.

Till ordförande i direktionen valdes Professorn, Friherre E. G. Palmén samt till viceordförande och kassör Direktören, Doktor K. A. Brander.

In fidem:

*K. A. Brander.*

Utdrag ur protokollet, fördt vid direktionens för Suomen Kauppaopiston Osakeyhtiö's“ sammanträde den 9 April 1899.

§: 7.

Beslöts hos Helsingfors Stadsfullmäktige anhålla om understöd för läroverket för innevarande år Fmk 3,000, för nästinstundande år Fmk 5,000 och för det tredje året Fmk 8,000.

In fidem:

*K. A. Brander.*

Utdragens riktighet bestyrka:

*H. Bergbom.*

*Hjalmar Krook.*



## „Suomen Liikemiesten Kauppaopisto“ i Helsingfors.

Utgifts- och inkomstförslag för läsåren 1898—1901.

### 1:sta läsåret (1:sta klassen).

#### Utgifter:

Direktorns lön: 11 timmar i veckan . . . . .	Fmk 6,000:—	
Timlälarenes lön: 28 timmar i veckan à 180:— . . . . .	5,040:—	11,040:—
Inventarier . . . . .	— —	1,800:—
Undervisningsmaterial och bibliotek . . . . .	— —	1,200:—
Lyse och värme . . . . .	— —	300:—
Hyra . . . . .	— —	1,800:—
Renhållning . . . . .	— —	150:—
Diverse utgifter . . . . .	— —	480:—
		<u>Fmk 16,770:—</u>

#### Inkomster:

Elevavgifter: 15 nya betalande à 210:— . . . . .	Fmk — —	3,150:—
Erforderligt penningbidrag för läsåret 1898—1899 . . . . .	— —	13,620:—
		<u>Fmk 16,770:—</u>

### 2:dra läsåret (1:sta och 2:dra klassen).

#### Utgifter:

Direktorns lön: 6 tim. i veckan . . . . .	5,000:—	
1 ordinarie lärarens lön: 22 tim. i veckan . . . . .	7,000:—	
Timlärarenes lön: 56 tim. i veckan à 200:— . . . . .	11,200:—	23,200:—
Inventarier . . . . .	— —	1,500:—
Undervisningsmaterial och bibliotek . . . . .	— —	1,000:—
Lyse och värme . . . . .	— —	800:—
Hyra . . . . .	— —	2,500:—
Renhållning . . . . .	— —	400:—
Diverse utgifter . . . . .	— —	800:—
		<u>Fmk 30,200:—</u>

#### Inkomster:

Elevavgifter: 15 gamla betalande à 200:— . . . . .	Fmk 3,000:—	
” 18 nya ” à 210:— . . . . .	3,780:—	6,780:—
Erforderligt penningbidrag för läsåret 1899—1900 . . . . .	— —	23,420:—
		<u>Fmk 30,200:—</u>

**3:dje läsåret (I:sta, II:dra och III:dje klassen).**

## Utgifter:

Direktorns lön: 12 tim. i veckan . . . . .	Fmk	8,000:—	
1 ordinarie lärares lön: 22 tim. i veckan . . . . .	”	7,000:—	
Timlärarenes lön: 95 tim. i veckan à 200:— . . . . .	”	19,000:—	34,000:—
Inventarier . . . . .	”	— —	1,000:—
Undervisnings material och bibliotek . . . . .	”	— —	1,000:—
Lyse och värme . . . . .	”	— —	1,000:—
Hyra . . . . .	”	— —	4,000:—
Renhållning . . . . .	”	— —	800:—
Diverse utgifter . . . . .	”	— —	1,200:—
			<u>Fmk 43,000:—</u>

## Inkomster:

Elevavgifter 30 gamla betalande à 200:— . . . . .	Fmk	6,000:—	
” 20 nya ” à 210:— . . . . .	”	4,200:—	10,200:—
Erforderligt penningebidrag för läsåret 1900—1901 . . . . .	”	— —	32,800:—
			<u>Fmk 43,000:—</u>

**Stadgar för „Suomen Liikemiesten Kauppaopisto“.****I. Allmänna bestämmingar.***§ 1. Läroverkets grundare.*

Läroverkets grundare är „Suomen Liikemiesten Kauppaopiston osakeyhtiö“, som genom sin, jemlikt § 6 i bolagets stadgar, valda direktion har högsta in-seendet öfver läroverket.

*§ 2. Läroverkets natur och ändamål.*

Läroverket är till sin natur ett handelsläroverk, och dess ändamål är att åt manliga och qvinliga elever, hvilka erna egna sig åt affärsbanan och inneha för inträde i läroverket fastställda förkunskaper meddela å affärsområdet efor-derlig kunskap, teoretisk och praktisk fackundervisning med finska såsom under-visningspråk, direktionen dock medgifvet att bestämma, det undervisningen i högst tre ämnen kan meddelas på svenska språket å de klasser, å hvilka det med afseende å elevernas kunskap i sistnämnda språk låter sig göra.

De elever, hvilka från läroverket erhållit afgångsbetyg, åtnjuta de fördelar och rättigheter, som gällande författningar i sådant afseende medgifva.

### § 3. *Läroverkets organisation och inträdesfordringarna.*

Läroverket är indeladt i trenne års afdelningar eller klasser och meddelas i läroverket undervisning i följande läroämnen enligt särskildt fastställt läroprogram:

- 1:o) Finska språket och dess skrifning samt inhemsk litteraturhistoria;
- 2:o) Svenska språket;
- 3:o) Affärskorrespondens;
- 4:o) Bokföring och kontorsarbeten;
- 5:o) Handelsräkning;
- 6:o) Geometri;
- 7:o) Allmän handels- och usanslära;
- 8:o) Handels-, närings- och utsökningsrätt;
- 9:o) Nationalekonomi och statistik;
- 10:o) Allmän och fäderneslandets historia,
- 11:o) Handelsgeografi och historia,
- 12:o) Fysik;
- 13:o) Kemi och varukennedom;
- 14:o) Skönskrifning;
- 15:o) Ryska, tyska, engelska och franska språken;
- 16:o) Stenografi;

Inträdesfordringarna motsvara genomgången kurs å V:te klass i reallyceer, likväl sålunda att de, som genomgått fem klasser i klassiskt lyceum eller fullständiga fruntimmersskolor eller andra dem motsvarande läroverk kunna intagas i läroverket, om de visa sig inneha erforderliga kunskaper i de ämnen, hvilka på grundvalen af V:te klass kurs i reallyceer fortsättas i läroverket.

### § 4. *Läroverkets direktion.*

Närmaste uppsigten öfver läroverket innehafves af direktionen, hvilken utgöres af sju i öfverensstämmelse med § 1 valda ledamöter samt läroverkets direktor eller vicedirektor, hvilka i direktionen hafva yttrande- och rösträtt i alla skolans inre angelägenheter rörande frågor.

### § 5. *Direktionens åligganden.*

Vid handhafvandet af skolans inre angelägenheter åligger direktionen att  
a) öfvervaka undervisningens regelbundna gång och det fastställda läroprogrammets efterlefnad samt tillse att läroverkets direktor och lärare fullgöra dem ombetrodda åligganden;

b) utse åt läroverket direktor, vice direktor och andra såväl ordinarie som timlärare samt bestämma deras åligganden och löneförmåner;

c) besluta i de läroverkets inre angelägenheter rörande frågor, hvilka direktorn eller lärarekollegiet föreslår direktionen;

d) afgöra huruvida elev, den der direktorn eller lärarekollegiet ansett böra från läroverket relegeras, bör skiljas från läroverket eller ej och för huru lång tid. Om relegationen bör direktionen underrätta elevens målsman;

e) jämväl i allt öfrigt bevaka läroverkets fördel och bästa samt öfvervaka att läroverkets i § 2 omnämnda natur och ändamål bibehållas äfvensom att genom sin ordförande underteckna afgangsbetygen för de elever, hvilka genomgått läroverket.

### § 6. *Läroverkets direktor.*

Till direktor för läroverket bör antagas en person, som innehar de dertill erforderliga egenskaper och är så hemmastadd i handelsundervisning, att helhet i undervisningen genom honom kan uppnås.

Direktorns främsta skyldighet är att under direktionens uppsikt handhafva läroverkets allmänna ledning och efterse att arbetet i läroverket fortgår regelbundet enligt det för detsamma fastställda program.

Direktorn bör äfven:

a) se till att eleverna intagas i läroverket enligt fastställda inträdesfordringar;

b) föra behörig matrikel öfver läroverkets elever;

c) uppgöra läseordning och öfriga ordningsregler;

d) upprätta klassdagböcker och efterse att desamma behörigen föras;

e) underskrifva elevernas termins-, skiljo- och afgangsbetyg;

f) granska elevernas skriftliga arbeten och genom täta besök i klassen öfvervaka undervisningens behöriga gång;

g) leda och öfvervaka prof och tentamina;

h) sammankalla och leda lärarekollegiets sammanträden samt ombesörja att protokoll vid desamma föras;

i) öfvervaka att lärare och elever fullgöra sina åligganden samt att de genom sitt uppförande i skolan eller utom densamma icke nedsätta läroverkets anseende;

j) behörigen ombesörja skolans kansligöromål och handlingar samt vid behof hålla dem tillgängliga för direktionen;

k) hafva uppsigt öfver skolans lokal, inventarier, bibliotek, undervisningsmaterial och samlingar samt ansvara för dem, utom för det direktionen anförtrött i någon lärares enskilda vård;

l) uppbära elevernas inträdes- och terminsavgifter samt för desamma redovisa åt direktionen;

- m) månatligen upprätta läroverkets aflöningslista;  
 n) efter hvarje läseårs slut afgifva berättelse öfver läroverkets verksamhet ;samt  
 o) genom besök hos eleverna taga reda på deras hemförhållanden och öfvervaka deras lefverne äfven utom skolan.

#### § 7. *Läroverkets vice direktor.*

Bland de äldre lärarene utser direktionen en vicedirektor, hvilken vid förfall för direktorn eller då denne åtnjuter ledighet tillkommer direktorns rättigheter och skyldigheter och hvilken jemväl i öfrigt bör biträda direktorn i läroverkets inre förvaltning och upprätthållande af ordningen.

#### § 8. *Läroverkets lärare.*

Lärarene äro dels ordinarie, dels timlärare. Till lärare böra antagas i främsta rummet sådana personer, hvilka jemte en god lärareförmåga inneha känd eller intygad insigt i affärsområdet rörande omständigheter med afseende å undervisningsämnets natur.

En hvar lärares skyldigheter böra närmare bestämmas i det aftal hvarigenom han antages. Såsom allmänna bestämmingar böra efterföljande lända till efterrättelse:

- 1) de ordinarie lärarene böra i främsta rummet egna sina krafter åt läroverkets tjänst och ställa sig till dess förfogande;
- 2) I händelse någon lärare insjuknar, af laga orsak är förhindrad eller från sin befattning befriad, böra de öfriga utan skild ersättning sköta hans tjänst under högst fyra veckor med tre timmars undervisningsskyldighet i veckan å af direktorn bestämmande timmar;
- 3) bör enhvar lärare jemväl enligt direktorns bestämmande vara klassföreståndare, om sådan anses nödvändig, hvarvid han i målsmans ställe bör vårda sig om eleverna, vid behof gifva dem råd och ledning samt biträda direktorn i att öfvervaka deras uppförande utom skolan;
- 4) bör enhvar lärare öfvervaka ordningen under mellantimmarna samt vid såsom straff möjligen ådömd qvarsittning bevaka eleverna;
- 5) äro ordinarie lärarene endast med direktionens samtycke berättigade att meddela undervisning i andra skolor. Meddelande af privat undervisning och antagande af bisysslor är tillåtet endast så till vida, att de icke blifva hinderliga för den ordinarie sysselsättningen i skolan;
- 6) böra samtliga lärare i afseende å skolordning, undervisning, disciplin, läroämnenas fördelning m. fl. läroverket rörande angelägenheter efterlefva fastställda stadgar samt af direktionen eller direktorn inom deras maktbefogenhet meddelande föreskrifter;

7) äro lärarene berättigade att öfver af direktorn meddelade föreskrifter anföra klagomål hos direktionen, hvilken dock icke är skyldig att upptaga dem till pröfning;

8) kan lärare med direktorns samtycke beviljas ledighet under högst två veckor; vid behof af längre ledighet bör anhållan därom göras hos direktionen. Om tillfälliga förfall bör direktorn i tid underrättas samt

9) bör lärare åt direktorn lämna uppgift om de läroböcker, hvilka han vid undervisningen använder; skulle emellan direktor och lärare uppstå olika åsigt angående läroböcker m. fl. undervisningen rörande frågor, bör saken hänskjutas till direktionens afgörande.

## II. Bestämningar rörande eleverna och läroverkets inre organisation.

### § 9. Inträde i läroverket.

Till ordinarie elever i läroverkets 1:sta klass antages sådana personer, hvilka uppfylla de i § 3 omnämnda inträdesfordringar. Inträdessökande bör före läsårets början å tid, som af direktorn för hvarje gång närmare tillkännagifves, muntligen eller skriftligen anhålla om inträde i läroverket samt dervid aflemna afskrifter af de betyg, å hvilka ansökan grundas, äfvensom prestbevis, som bör utreda sökandens goda fräjd, födelseår och ort samt föräldrarnas namn och yrke.

Om så nödigt anses kan inträdessökande underkastas förhör i enskilda ämnen förrän han intages i läroverket.

Åt dem, som förut haft anställning å affärsbanan, bör gifvas företräde.

Såsom extra elever att följa med undervisningen i enskilda ämnen efter elevens eget val kunna antagas sådana, å affärsbanan förut anställda personer, hvilka genom sin andligen mognare uppfattning anses kunna följa med undervisningen i de ämnen, de valt, låt vara att de icke kunna förete intyg, som motsvarade de i § 3 omnämnda inträdesfordringar.

För vinnande af inträde i II:dra och III:dje klasserna erfordras genomgången kurs å föregående klass. Studenter kunna likväl utan förhör vinna inträde till andra klassen, antingen såsom ordinarie eller extra elever.

### § 10. Skolafgiften.

Hvarje elev bör vid inträde till läroverket erlägga en inskrifningsavgift af tio mark samt derjemte en af direktionen fastställande läsårsavgift, dock ej högre än 200 mark, hvaraf ena hälften bör erläggas vid höst- och andra hälften vid vårterminens början. Af flere syskon erlägger endast en hel afgift och de öfriga half afgift för läsåret. Från erläggande af läsårsavgift antingen i dess helhet eller till någon del kan direktionen befria sådana elever, hvilka veterligen äro fullkomligt medellösa.

---

§ 11. *Läseåret och ferierna.*

Läseåret vidtager den 1 September och avslutas i slutet af Maj. Julferierna vara 25 dagar och påskferierna 7 dagar, hvarutom må beviljas högst tio extra lofdagar, tillfälliga huldagar deri icke inbegripna.

§ 12. *Elevernas åligganden och skoldisciplinen.*

Eleverna böra bedrifva sina studier med flit, noggrant efterkomma dem meddelade föreskrifter samt visa aktning för lärare och kamrater äfvensom i allt iakttaga de moraliska grundsatser, hvilka i gällande skollag äro till efterrättelse för elever fastställda.

Gifver elev skäl till anmärkning vid fullgörandet af honom anbefalda göromål och åliggande skyldigheter bör direktorn meddela honom varning antingen enskildt eller i lärarekollegiets eller kamraters närvaro. Rättar elev sig icke efter erhållen varning eller gör han sig skyldig till större förseelse bör han skiljas från läroverket för kortare eller längre tid eller ock för alltid.

Lärarekollegiet är berättigadt att skilja elev från läroverket för högst tre månader, men derest fråga är om elevs skiljande för längre tid eller för alltid, bör frågan hänskjutas till direktionens slutliga afgörande.

§ 13. *Betyg.*

Åt elev, som genomgått fullständig kurs vid läroverket, gifves afgångsbetyg samt åt öfriga elever terminsbetyg såväl vid slutet af vår- som höstterminen, hvardera betygen innehållande vitsord öfver ådagalagdt uppförande, ordning och uppmärksamhet samt öfver framsteg i de olika läroämnena. Åt elev, som afgår från läroverket utan att fullständigt hafva genomgått detsamma, gifves på begäran afgångsbetyg enligt ofvan omförmälda grunder.

Åt extra elev meddelas betyg med vitsord, förutom öfver uppförande, ordning och uppmärksamhet, i de läroämnena, i hvilka han följt med undervisningen. Termins och skiljobetygen undertecknas på lärarekollegiets vägnar af läroverkets direktor; afgångsbetygen underskrifvas af direktionens ordförande och läroverkets direktor.

Fastställda till efterrättelse.

På direktionens vägnar:

**E. G. Palmén.**

---

## Program för „Suomen Liikemiesten Kauppaopisto.“

Läroverket är till sin natur ett handelsläroverk, hvars ändamål är att åt manliga och qvinliga elever, hvilka erna egna sig åt affärsbanan och hvilka innehafva de för inträde i läroverket fastställda elementarkunskaper, meddela å affärsmannabanan erforderlig teoretisk och praktisk fackundervisning.

För inträde till första klassen fordras genomgången kurs å V:te klass i reallyceer, likväl sålunda att de som genomgått fem klasser i klassiskt lyceum samt fullständiga fruntimmersskolor eller andra dem motsvarande läroverk kunna intagas i läroverket, om de visa sig innehafva erforderliga kunskaper i de ämnen, hvilka på grundvalen af V:te klassens kurs i reallyceer fortsättas i läroverket. Såsom extra elever kunna, ifall utrymmet sådant medgifver, intagas äfven sådana, företrädesvis å affärsmannabanan förut praktiserande personer, hvilka såsom andligt mognare anses kunna följa med undervisningen i enskilda ämnen, om ock de ej kunna uppfylla alla ofvanomförmälda inträdesfordringar.

Studenter kunna utan inträdesförhör intagas till och med till andra klassen antingen såsom ordinarie eller extra elever.

Läroverket är indeladt i III årsafdelningar eller klasser och meddelas där undervisning i följande ämnen med följande antal veckotimmar:

<i>Obligatoriska.</i>	I kl.	II kl.	III kl.	Summa
1) Finska, skrifning och inhemska litteratur historia	3	2	1	6
2) Svenska . . . . .	6	3	3	12
3) Bokföring och kontorsarbeten . . . . .	2	4	5	11
4) Handelskorrespondens . . . . .	—	2	2	4
5) Handelsräkning . . . . .	2	4	2	8
6) Geometri . . . . .	2	—	—	2
7) Allmän handelslära och usanslära . . . . .	1	2	1	4
8) Handels-, närings- och utsökningsrätt . . . . .	—	2	2	4
9) Nationalekonomi och statistik . . . . .	—	2	3	5
10) Allmän och fäderneslandets historia . . . . .	3	—	—	3
11) Handelsgeografi och historia . . . . .	—	3	3	6
12) Fysik . . . . .	2	—	—	2
13) Kemi och varukännedom . . . . .	—	2	4	6
14) Skönskrifning . . . . .	2	—	—	2
	23	26	26	= 75



<i>Frivilliga, af hvilka två äro obligatoriska.</i>	I kl.	II kl.	III kl.	Summa
15) Ryska språket . . . . .	4	3	3	10
16) Tyska . . . . .	4	3	3	10
17) Engelska . . . . .	4	3	3	10
18) Franska . . . . .	3	3	3	9
	<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	38	38	38	= 114
<i>Extra.</i>				
19) Stenografi . . . . .	2	2	2	6
	<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	40	40	40	= 120

På sätt af förestående timfördelning och af i det följande framställda läroprogram framgår, kommer första klassen att utgöra en öfvergång från lärdomsskolan till fackskolan, i hvilken först och främst utjemnas och förfullständigas de allmänna bildningsämnen, hvilka för medborgaren öfverhufvud äro nödvändiga i det praktiska lifvet, såsom kunskap i den inhemska literaturen och dess historia, ett rätt och ledigt användande af modersmålet, allmän och fädesneslandets historia, geometri och fysik, derpå det andra inhemska språket och främmande språk, åt hvilka å denna klass egnas ett större antal timmar för att bereda rum åt undervisningen i fackämnen å de följande klasserna samt lägges slutligen grunden till de viktigaste fackämnen, såsom handelsräkning, allmän handelslära och bokföring samt kontorsarbeten äfvensom skönskrifning.

De öfriga två klasserna utgöra en fullständig fackafdelning, å hvilka, förutom förfullständigande af förenämnda, å första klassen påbegynta fackämnen med ett större antal timmar pr klass och språkstudiets lämpande efter fordringarna i affärslifvet, kommer att grundligt behandlas de för nutidens affärsmän så nödvändiga kunskaper, såsom handels- och usanslära, handels-, närings- samt utsokningsrätt, nationalekonomi och statistik samt handelsgeografi och historia äfvensom kemi och varukänedom.

Läroprogrammet för ofvannämnda ämnen är för hvarje ämne särskildt i hufvuddrag följande:

#### *Finska språket och dess skrifning.*

Ändamålet med undervisningen i modersmålet bör vara att utbilda eleverna att såväl mundtligt som skriftligt koncist och felfritt använda språket samt att lära känna den inhemska literaturen. I sådant afseende bör först och främst genom grammatikundervisning inskärpas de allmänna språket och satsläran rörande omständigheter, hvilka utgöra grunden jemväl för främmande språk och underlätta inlärandet af dem; derjemte bör uppmärksamhet fästas vid egenheterna i modersmålets språk- och satslära i den mån språkets praktiska använ-

vändande i skrift och tal sådant fordrar. För att förverkliga detta i praktiken bör öfningar anställas i att skriftligt använda språket genom ämne- m. fl. skrifningar, hvilka på samma gång de medföra öfning i stilistik lära eleverna att tänka och ikläda sina tankar skriftlig form.

För samma ändamål bör i mån af tillfälle anställas talöfningar å klassen. Genom undervisning i den inhemska literaturen och dess historia bör åt eleverna meddelas insigt om litteraturens betydelse samt kärlek väckas till densamma såsom varande ett viktigt medel för främjande af den allmänna bildningen.

### *Svenska språket.*

Då kunskap i det andra inhemska språket nu för tiden såväl i samhälls- som affärslifvet vid sidan af modersmålet är af vigt, bör åt undervisningen i det samma anvisas ett så bemärkt rum, att man i detta språks kannedom må uppnå resultat, hvilka tillfredsställa det praktiska behovet icke blott i att förstå det utan äfven att i tal och skrift använda detsamma.

Undervisningen bör således genast samt samtidigt med grammatikaliska öfningar omfatta praktiska talöfningar i allmänhet och specielt sådana, som hänföra sig till affärsområdet genom att till läseöfningar välja inhemska original skönliteratur och till affärsområdet sig hänförande litteratur. Färdighet uti att i skrift använda språket bör vinnas, utom genom öfversättningar, genom ämneskrifning. Med undervisningen bör jemväl förenas affärskorrespondens m. m. samt läsning, öfversättning och affattning af skrifter. Undervisningen bör tillika åsyfta vinnande af insigt uti handelsterminologin. Vid undervisningen bör användas det språk, i hvilket undervisning meddelas, och svaren likaså fordras på samma språk, för att derigenom befördra mundtlig användning af språket. För samma ändamål bör jemväl andra konversations- och talöfningar anställas.

### *Bokföring och kontorsarbeten.*

Bokföring och kontorsarbeten höra till de läroämnena, hvilkas kunskap i främsta rummet fordras af dem, som efter genomgången kurs i handelsläroverk, beträda köpmannabanan. Undervisningen i dessa ämnen bör därför ordnas så, att den i skolan förvärfvade kunskapen motsvarar affärslifvets fordringar, på det att de, hvilka genomgått läroverket, må kunna användas å kontor utan besvärligare handledning. De böra därför vara hemmastadda utom i bokföringens teori äfven i ett säkert, snabbt och prydligt arbete. Utförligare bör genomgå den å minut- och engrosshandel, bank- och någon fabriksinrättning förekommande bokföring och kontorsarbeten. Särskildt böra eleverna bibringas sådan kannedom i en vanlig köpmans bokföring och kontorsgöromål, att de vid behof kunna sjelfständigt och på egen hand utföra de å ett vanligt affärskontor förekommande kontorsarbeten, då ju å dylika kontor samma person oftast är tvungen att utföra

mångahanda göromål, ja till och med sådana, hvilkas ombesörjande å större kontor icke öfverlåtas åt nybörjare.

Undervisning i en del kontorsarbeten kan med fördel meddelas samtidigt med bokföring, men då det förekommer jemväl sådana kontorsarbeten, hvilka, såsom mera invecklade, fordra mångsidigare öfning, bör sådan i dem meddelas jemväl särskildt från bokföring; sådana äro t. ex. uppgörandet af kontokuranter med olika ränteberäkningar, varukalkulation, trävaruberäkning, uppsättande af konto å meta affärer, kommissionsräkningar, vinst- och förlusträkningar i olika slags bolag, dispageräkningar m. m.

#### *Korrespondens.*

Ehuru korrespondens i dess allmänna bemärkelse hör till kontorsarbeten bör åt densamma i synnerhet i högre handelsläroverk anvisas en själfständig plats bland läroämnena för de viktiga göromål en korrespondent å ett affärskontor har att utföra. Detta läroämnes uppgift bör vara att göra eleverna hemmastadda i affärsspråket å modersmålet och den presision i användningen af språket, som för affärsspråket är egen, samt att samtidigt öfva dem i att utföra korrespondensen snabbt och säkert. Därför böra eleverna flitigt öfvas uti uppsättning af alla slags å affärsområdet förekommande skriftliga aftal och förbindelser. Härtill bör fogas inlärandet af handelsterminologin på modersmålet samt användningen och uppfattningen af sådana främmande handelstermer, hvilka i modersmålet erhållit en bestående plats.

#### *Handelsräkning.*

Enär algebra i det allmänna affärslifvet kommer allt för litet till användning böra lektionerna i räkning egnas åt å aritmetiken sig grundande handelsräkning med tillräckliga öfningar. Då den i förskolan förvärfvade matematik-kunskapen är af mera teoretisk natur och erfordrar öfning för att uppnå en genvägar användande snabb och säker kunskap i räkning, bör matematiken för sådant ändamål först repeteras med fästadt afseende å affärslifvets fordringar och derpå genomgås den egentliga handelsaritimetiken, hvartill bör hänföras procenträkning och dess användning vid varuberäkningar, ränte- och diskontberäkningar samt kontokuranträkningar äfvensom terminräkning, guld-, silfver- och myntberäkningar, vaxel- och fondpappersräkning, kalkulations- och kommissionsräkning, alt med fästadt afseende i främsta rummet å det omfång, i hvilket de hos oss komma till användning.

#### *Geometri.*

Då den kurs i geometri, som i olika förskolor medhinnas, är något ojemn; är det nödvändigt att repetitionsvis genomgå en sådan kurs i geometri att å den-

samma kan grundas i praktiken erforderliga uträkningar af yt- och kubikinnehåll, med afseende fästadt särskildt åt uträkning och kalkulationen af trävaror.

*Handelslära, nationalekonomi och statistik.*

Den allmänna handelsvetenskapens första uppgift bör vara att väcka elevens håg för hans blifvande verksamhet och uppväcka hans intresse för densamma. Med tillhjälp af handelsvetenskapen böra de göras förtrogna med handels grunder, med de orsaker, som utgöra förutsättningar för handeln och de fordringar, hvilka ställas på affärsmannen och hans biträde i allmänhet samt å enhvar i synnerhet med afseende å hans verksamhet. Detta läroämnes uppgift är att vidare förklara de olika branscher, i hvilka handel idkas och de göromål som i hvarje olika bransch förekomma. Särskild uppmärksamhet får fästas å de omständigheter, hvilka vid varuhandel böra iakttagas med afseende å köp, försäljning, varulagrets vård, betalningar m. fl. omständigheter och dermed förenas utredning af de viktigaste usanser i varuhandel och prisbestämning äfvensom kännedom om eget lands och de förnämsta främmande länders mått och vikt. Härtill ansluter sig utredning af eget lands och främmande länders mynt, vexlar, cheker, anvisningar, banksedlar, depositionsbevis, obligationer, aktier m. fl. värdepapper samt om de inrättningar, som drifva handel med sådana samt befrämja och skyldda handeln, såsom banker, börsar med sina usanser, försäkringsanstalter, allmänna varumagasin, konsulat m. fl. d.

I nationalekonomi bör först genomgå den allmänna nationalekonomins grunder för att förklara de ekonomiska begreppen samt derefter de särskilda produktionsgrenarnas och i synnerhet handels och kreditens, försäkrings- och transportväsendets hushållning samt, i mån af tillfälle, den allmänna finansiärens samt Finlands stats- och kommunalhushållnings grunddrag.

Statistiken komme att behandla såväl eget lands som viktigare främmande länders ekonomiska statistik, för att åskådliggöra utvecklingen af dessa länders produktion och handel samt deras ekonomiska ståndpunkt.

*Handels-, närings- och utsökningsrätt.*

Ändamålet med undervisningen i dessa ämnen bör vara, att göra eleven förtrogen med de lagstadganden, hvilka för honom med afseende å hans blifvande verksamhet äro erforderliga. Sådana äro näringslagen samt förordningen om handelsregister, firma och procura, förordningar rörande de reglementerade näringsarna, såsom tullstadgan och internationela, oss rörande handelstraktat, författningarna rörande bolag och bankrörelse, förklaringar öfver tillämpningen af gällande författningar å särskilda köp- och försäljningsaftal köpmän emellan, författningar rörande mynt, vexlar, anvisningar, skuldsedlar och handelsböcker samt andra skuldförbindelser, sjölagen, författningar angående förpantning och inteck-

ning, grunderna för rättegången med afseende fästadt särskildt å rättegången i utsökningsmål och deraf sig härledande verkställighetsåtgärder, konkursstadgan. Viktigare omständigheter i de länders handelslagstiftning, hvilka stå i liffigare affärsförbindelse med vårt land.

#### *Allmän historia.*

På grundvalen af den i förskolan genomgångna fullständiga lärokursen i allmän historia bör genomgåas en repetitionskurs i allmän- och fäderneslandets historia med ändamål att gifva eleven en fullständigare bild af de viktigaste historiska tilldragelser och deras inflytande på folkens utveckling. Mera detaljeradt bör genomgåas Finlands historia, dess statsliga- och ekonomiska utveckling under detta århundrade samt vårt lands statsrättsliga- och samhällsordning.

#### *Handelsgeografi och historia.*

På grundvalen af den i förskolan genomgångna fullständiga lärokursen i allmän geografi bör undervisningen i geografi omfatta hufvudsakligast handelsgeografi, hvarvid ändamålet med undervisningen bör vara, att framställa och jämföra olika länders produktions-, handels-, trafik- och befolkningsförhållanden. Handelsgeografiska förhållandena i Finland böra främst belysas och derefter i de öfriga Europeiska länderna och deras kolonier i andra verldsdelar äfvensom andra i merkantilt afseende viktigare utomeuropeiska stater.

Verlds- och den inhemska handelns och näringarnas utvecklingshistoria.

#### *Fysik.*

Elementarfysik med afseende fästadt främst å de omständigheter, hvilka i affärslifvet hafva större betydelse, t. ex. värme- och elektricitetsläran.

#### *Kemi och varukännedom.*

Ändamålet med undervisningen i kemi bör vara att meddela eleverna de förkunskaper, hvilka äro erforderliga för undervisningen i varukännedom. I sådant afseende bör genomgåas grunddragen i såväl den organiska som oorganiska kemien samt utförligare de omständigheter, hvilka förklara och belysa de kemiska processer och förvandlingar, hvilka handelsvaror äro underkastade samt de omständigheter, på grund af hvilka man kan bedöma handelsvarors värde och godhet.

Varukännedom bör åter i främsta rummet omfatta den praktiska sidan af saken samt hänföra sig till de varor, hvilka allmännast förekomma i hadeln hos oss.

*Skönskrifning.*

Öfning uti att uppnå en tydlig och flytande handstil samt, så vidt möjligt, rundskrift och textning.

*Främmande språk.*

Undervisning meddelas i ryska, tyska, engelska och franska språken, af hvilka två äro obligatoriska efter elevens eget val. I ryska och tyska språken fortsättes den kurs, som genomgåts å V:te klass i reallyceer, i engelska och franska språken börjas undervisningen från början.

Ändamålet med undervisningen i dessa språk är att med grammatikalisk underbyggnad bibringa eleverna färdighet uti att praktiskt använda språken och speciellt att uppnå sådan kunskap i dem, som är nödvändig för en köpman. Fasthållande vid denna princip bör undervisningen på samma gång den förutsätter grammatikalisk kunskap omfatta praktiska läse-, tal- och skriföfningar. Eleverna böra så mycket som möjligt vid undervisningen få höra det språk som läres och öfvas att använda detsamma i tal, hvarför vid undervisningen främst bör användas undervisningsspråket.

I och för läseöfningar bör användas modern prosaliteratur af praktiskt och för affärsmän nyttigt innehåll.

Med undervisningen bör jemväl förenas affärskorrespondens på ifrågavarande språk samt ett noggrannare genomgående af affärsspråket och dess terminologi.

*Stenografi.*

Lärokurs i finsk stenografi.

Fastställt till efterrättelse.

Å direktionens vägnar:

**E. G. Palmén.**

---

---

Helsingfors, Tidnings- & Tryckeri-Aktiebolagets tryckeri, 1899.

---

*Anmälan med anledning af den pristäflan, som blifvit utsatt för uppgörande af förslag till stadsplan för Tölöområdet.*

Vid sammanträde den 7 juni 1898 beslöto Stadsfullmäktige, på Drätselkammarens förslag, att utlysa en allmän täflan för uppgörande af förslag till plan för en ny stadsdel, omfattande området emellan ryska militärkasernens exercisplan, fattiggårdsvägen, Vestra chaussén och Edesviken; och jemte det Fullmäktige faststälde de normer, som vid utarbetandet af förslagen borde följas, beslöto Fullmäktige tillika, att de inkommande förslagen, som borde före den 1 september innevarande år till Drätselkammaren inlemnas, skulle bedömas af en utaf fem personer bestående prisnämnd, hvilken egde att ur det belopp af 10,000 mark, som för ändamålet ställes till nämndens förfogande, efter pröfning åt de täflande, som deraf befunnes förtjente, utdela större eller mindre belopp såsom ersättning för nedlagdt arbete, dock sålunda, att ett första pris af 5,000 mark skulle tilldelas det bästa och enligt de fastställda villkoren utarbetade förslaget. De belönade förslagen borde tillfalla staden, och skulle de i dem ingående idéer få med eller utan modifikationer vid den slutliga planläggningen af stadsdelen i fråga fritt tillämpas.

De af Fullmäktige till efterrättelse vid förslagens uppgörande fastställda normerna voro följande:

Förslagen borde affattas i skala af 1 : 2000; minsta tillåtna gatubreddnen vore 18 meter; gator, afsedda att befaras med fordon, borde föreslås så bekväma som möjligt och finge icke i någon händelse erhålla skarpare lutning än 1 : 12. För samtliga gator borde uppritas längdprofiler i höjdskala af 1 : 200. Tomter och gator borde efter terrängens beskaffenhet så anordnas att de kunde genom afloppsledningar, hvilka borde i gatornas längdprofiler intecknas, behörigen afvattnas. I planen borde upptagas äfven kvarter för arbetarebostäder, och för värdefullare byggnader, som redan vore å området uppförda, borde såvidt möjligt beredas plats på egen tomt. Såsom en förtjenst i förslaget skulle räknas att tomterna blefve lätt tillgängliga och med minsta planeringskostnader möjliga att bebygga.

Om täflingen och de af Stadsfullmäktige fastställda täfingsvillkoren blef genom Fullmäktiges försorg tillkännagifvande infördt i tidningarna, hvarvid jemväl meddelades, att vederbörande skulle till underlag för täfingsprojekten å Drätselkammaren tillhandahållas ett exemplar af en med inritade horisontalkurver försedd plankarta öfver området för sjelfva stadsdelen och dess närmaste omgifningar, å



hvilken karta äfven de för särskilda ändamål upplåtna platser funnes utmärkta, som borde lemnas oberörda af förslaget.

Den 14 juni 1898 utsågo derpå Stadsfullmäktige undertecknade till ledamöter samt herrar A. Norrmén och C. E. Holmberg till suppleanter i prisnämnden, hvarhos nämnden berättigades att såsom experter inkalla inhemske eller utländske fackmän. Derjemte bemyndigades nämnden den 17 sistlidne oktober med anledning deraf, att undertecknad Schjerfbeck då vistades å utrikesort, att sig till biträde adjungera en arkitekt, i följd hvaraf äfven arkitekten H. Lindberg vid några sammanträden deltagit i nämndens arbete.

Inom utsatt tid hafva till Drätselkammaren inkommit elfva täflingsförslag, hvilka af Kammaren öfverlemnats till prisnämnden och af denna öppnats samt befunnits betecknade som följer:

- N:o 1 med motto „Helsingfors, Finlands hufvudstad.“  
 ” 2 ” ” „S. S.“  
 ” 3 ” ” „Akropolis.“  
 ” 4 ” ” „Ignotus II.“  
 ” 5 ” ” „Vår vackra hufvudstad.“  
 ” 6 ” ” „När int' berget gick till Mohammed, så gick Mohammed till berget.“  
 ” 7 ” ” „a.“  
 ” 8 ” ” „Eol.“  
 ” 9 ” ” „Fjelldal.“  
 ” 10 ” ” „För kommande generationer.“  
 ” 11 ” ” „Etude.“

Jemväl ett tolfte projekt har af Drätselkammaren tillstålts prisnämnden, men då detta projekt, enligt intyg af Kammaren, dit anländt först den 4 sistlidne september och sålunda efter täflingstidens utgång, har nämnden ansett projektet icke kunna komma under pröfning och förty ej heller öppnat detsamma.

Med stöd af det utaf Stadsfullmäktige nämnden lemnade bemyndigande att såsom experter inkalla inhemske eller utländske fackmän har nämnden hos docenten i stadsbyggnadskonst vid tekniska högskolan i Stockholm, arkitekten Per Hallman

anhållit om dennes utlåtande med anledning af de täflande förslagen, och har arkitekten Hallman vid besök härstädes tagit kännedom om dessa förslag samt afgifvit skriftligt yttrande öfver desamma, hvilket yttrande här närslutes.

Vid granskningen af ifrågavarande förslag har nämnden för sin del funnit anledning till följande uttalanden:

Vidkommande förslaget

*„Helsingfors, Finlands hufvudstad“*

är nämnden ense med arkitekten Hallman derom, att detta förslag är uppgjort utan hänsyn till terrängen och i estetiskt afseende otillfredsställande. Då härtill kommer att förslaget lider brist på öppna platser samt att deri bevarats plats hvarken för fattiggården eller andra värdefullare byggnader inom området, har äfven nämnden ställt förslaget lägst bland alla de täflande projekten.

Näst detta förslag skulle efter nämndens uppskattning komma förslaget

*„S. S.“*

som, på sätt också arkitekten Hallman anmärkt, brister i nödig reda vid anordningen af kvarter och gator. Behovvet af bekväma och naturliga kommunikationsleder emellan den nya stadsdelen och stadens äldre delar har i förslaget förbisetts, liksom äfven öppna platser och planteringar icke i tillräckligt antal ingå i förslaget.

*„Akropolis.“*

Med anslutning i hufvudsak till arkitekten Hallmans omdöme beträffande den allmänna karaktären af ifrågavarande förslag vill nämnden såsom brister i förslaget ännu framhålla, att alltför mycken plats i förslaget reserverats för monumentala byggnader och att lämpliga kvarter för arbetarebostäder deri saknas.

Nämnden, som i sin helhet icke velat uttala ett bestämdt omdöme om tanken att genom en kanal förbinda Tölö- och Edesvikarna, har dock varit ense derom att, i händelse en dylik kanal kommer till utförande, kloaker icke få, såsom författaren af förslaget afsett, inledas i kanalen.

*„Ignotus II.“*

Nästan lika stelt i sina allmänna drag som förslaget „Helsingfors, Finlands hufvudstad“ och likaledes upprättadt utan tillbörligt afseende å terrängen, är ifrågavarande förslag det nämnda likväl öfverlägset deri, att planteringar och boulevarder i större antal upptagits i förslaget. Uti arkitekten Hallmans omdöme om det sätt, hvarpå arbetarebostäder anordnats i förslaget, instämmer nämnden i allo.

Hvarandra i förtjenster nästan jemngoda och äfven i brister uppvägande hvarandra följa förslagen

„*Vår vackra hufvudstad*“

och

„*När int' berget gick till Mohammed, gick Mohammed till berget.*“

Medan i förstnämnda förslag afseende fästs vid behovvet att utvidga Vestra chaussén, gatorna också i öfrigt erhållit tillräcklig bredd äfvensom planteringar i rikligt antal samt tillräckligt med platser för publika byggnader och arbetarekvarter anordnats, är detsamma å andra sidan styckadt genom talrika korta gator, som komme att oformligt fördyra anläggningen och vid hvilkas uppdragande terrängen icke alltid noggrant beaktats. Området för fattiggården är utan nödig hänsyn behandladt. Ej heller kunna platser för monumentala byggnader, såsom förslagets författare tänkt sig, fästas omedelbart vid tomter för privata hus.

Uti det senare projektet hafva gatorna lämpats efter terrängen, men icke efter trafikens fordringar. En fantastisk, alltför kostsam idé är tanken på direkt kommunikation med Sörnäs genom en viadukt öfver jernvägens område. Medan i förslaget ingående monumentala platser äro bättre ordnade än i det förra förslaget, hafva å andra sidan dessa platser erhållit alldeles öfverdrifna dimensioner. Till å området befintliga dyrbarare byggnader har hänsyn icke tagits.

De två följande förslagen, såväl

„*a*“ som „*Eol*“,

hafva uppgjorts utan tillbörligt beaktande af fordringarna i täffingsprogrammet. Uti det förra hafva ryska militärens arrendemark vid Edesviken och artillerigården samt i „*Eol*“ sistnämnda område indelats i kvarter och tomter, hvarjemte i hvardera förslagen fattiggårdsområdet icke blifvit med nödig varsamhet behandladt.

Begge dessa förslag hafva för öfrigt, såsom i arkitekten Hallmans utlåtande ock framhålles, åtskilliga förtjenster, särskildt i afseende å reda och konsekvens i hufvuddragen, och stå i sådant afseende framom föregående projekt, ehuru de, å andra sidan, icke kunna mäta sig med de efterföljande tre förslagen.

Beträffande dessa projekt,

„*Fjeldal*“, „*För kommande generationer*“ och „*Etude*“,

har nämnden enats om att beklaga, att de för täffingen fastställda villkoren icke tillåtit nämnden att jemnare fördela det till pris bestämda anslaget mellan alla tre förslagen, hvilka i afseende å betydande förtjenster stå hvarandra nära, medan samtidigt i förslagen förekomma brister, med afseende å hvilka icke något bland dem kan, utan ytterligare bearbetning, läggas till grund vid regleringen af området i fråga.

Då nämnden emellertid, på grund af täflingsvilkoren, varit förbunden att föredraga något bland de tre förslagen, har nämndens flertal stannat i det slut att gifva företrädet åt det med mottot „Etude“ betecknade projektet.

Vid bedömandet af sistnämnda förslag har nämnden främst fäst sig vid det förträffliga sätt, hvarpå, med beaktande af terrängens fordringar, icke blott den äldre staden förenats med stadsdelen i fråga, utan äfven genom de gator, som utgöra Fredriks- och Kyrkogårdsgatornas förlängning, naturliga, breda och bekväma ådror för trafiken öppnats mellan den nuvarande staden samt villorna och de blifvande stadsdelarna norr om ifrågavarande område. Det har anmärkts, att särskildt den senare gatan, i dess riktning emot Fattiggården, blefve ledsam i bredd med motsvarande gator i projekten „För kommande generationer“ och „Fjellidal“; men har nämndens flertal icke kunnat ansluta sig till denna åsigt, då berörda gata komme att icke blott afbrytas af en väl ordnad plats, från hvilken gator i olika riktningar skulle utstråla, utan ock såsom afslutning utmynna i en park, hvars löfverk komme att bilda en naturlig och tilldragande fond för gatan. De krökta former, flere af gatorna erhållit, äro betingade dels af behöflig anslutning till terrängen, dels äfven genom nödvändigheten af god förbindelse mellan trakterna vid Edesviken och utmed Vestra chaussén. Genom ett måttfullt antal platser för monumentala byggnader\*) äfvensom väl anlagda planteringar skiljer sig förslaget, efter flertalets inom nämnden åsigt, fördelaktigt från de begge andra, med det samma täflande projekten, enär, då för stadens väsentliga behof af publika hus är sörjdt i stadens centrum, ett större antal tomter, reserverade för offentliga byggnader, de der icke inom öfverskådlig framtid komme till utförande, skulle medföra, att flera af stadsdelens vackraste och centrala platser lång tid bortåt komme att stå obebygda och sålunda verka vanprydande. En särskild förtjenst i förslaget är tanken att gifva några torg och delar af gator en enhetlig fasadbildning, hvilken idé här tidigare tillämpats af C. L. Engel, men derefter tyvärr fått falla i glömska. Att fattiggården förlagts i en park, hvars gränser ledigt ansluta sig till den oregelbundna byggnadskomplexen, och sålunda bevarats, äfvensom att handelsträdgården vid Alkärr lemnats oberörd och derigenom behofvet af en dylik anläggning i närheten af de här befintliga begravningsplatserna beaktats, måste vidare framhållas såsom icke blott framstående moment i förslaget utan äfven företräden hos detsamma framför projekten „För kommande generationer“ och „Fjellidal“, af hvilka det förra inrymt fattiggården i ett byggnadsquarter och det senare äfven förlagt de till fattiggården hörande byggnaderna inom alltför trånga gränser.

Hamnanläggningarna å Sandudd böra visserligen icke i det omfång, „Etude,

---

\*) Förslaget innehåller af sådana vidpass 12 mot inalles 411 tomter, „För kommande generationer“ 20 mot 356 och „Fjellidal“ 26 mot 346.

utvisar, komma till utförande, i synnerhet som, efter nämndens samstämmiga åsigt och på sätt också arkitekten Hallman uttalat, området mellan Edesviken och Lappviken icke borde upplåtas till fabriksanläggningar och magasiner utan disponeras såsom park antingen i sin helhet eller ock med bevarande af plats för ett antal villor. Dock föreligger en, af förslagen „För kommande generationer“ och „Fjellidal“ kanske icke fullt beaktad nödvändighet att genom utfyllningar längs en del af stranden utaf Edesviken och anbringandet af begränsningskajer aflägsna de sanitära olägenheter, som kvarlemnandet af en grund vik i närheten af tätt bebyggda områden måste medföra. Genom dylika, mindre utfyllnader komme äfven plats att beredas för de massor af sten och jord, som vid områdets planering måste undanskaffas. Ej heller kan upptagandet af berörda hamnanläggningar räknas förslaget författare till last såsom något större förbiseende, då vid tiden för täfningen ett projekt förelåg att, i sammanhang med uppförandet af en likstation å nya lutherska begravningsplatsen, utlägga ett bispår från hamnbanan till Sandudd, hvilket bispår jemväl finnes infördt å den plankarta, som af Drätselkammaren utgifvits såsom underlag för täfningsskizterna. Någon svårighet att, med bortlemnandet af moloprojekten, gifva stranden en annan begränsning föreligger, enligt flertalets åsigt, icke.

En mindre anslående detalj i förslaget är utan tvifvel behandlingen af stadsdelens högsta punkt, berget å Fjellidal, hvars mittpunkt synes vara bestämd för en utsigtspaviljong, i hvars ställe man hellre kunde derstädes uppföra någon monumental byggnad för allmänt behof. Jemväl har anmärkts att den öppna platsen vester om museitomen föreslagits för stor, men svårighet torde ej förekomma att dels genom plantering, dels genom andra anordningar minska platsens öppna utsträckning.

I allmän reda och klarhet öfverträffar ock efter majoritetens åsigt ifrågavarande projekt både förslaget „Fjellidal“ och „För kommande generationer“.

Erkännande vigten och förtjensten af kommunikationsledningens ändamålsenliga anordning, har en minoritet inom nämnden likväl ansett „Etude“ i detta afseende icke så afgjordt öfverträffa de begge öfriga, nu ifrågavarande förslagen, att dessa senare, på sådan grund och oafsedt sina i öfrigt, efter minoritetens åsigt öfvervägande förtjenster, skulle nödgas träda tillbaka för „Etude“.

Enligt minoritetens tanke bör sättet för hufvudgatornas ledning genom stadsdelen från Kyrkogårds- och Fredriksgatornas mynningar till Djurgårds- och Fölisövägarna icke tillmätas afgörande betydelse, då dessa sträckor komme att användas blott af stadens vestligaste och sydvestligaste delar, hvaremot den öfriga delen af staden med större fördel kunde öfver Vestra chaussén trafikera med den nya stadsdelen. Dertill kommer, att afståndet mellan ifrågavarande gators ändpunkter högst obetydligt påverkas deraf, om de dragas något ostligare eller vestligare, mer eller mindre svängda, eller således såsom uti „Etude“ eller uti „Fjellidal“ och „För kommande generationer“.

Deremot utgöra hamnanläggningarna å Sandudd, hvilka icke kunna slopas utan att stora delar af strandpartiet måste ånyo studeras, behandlingen af berget å Fjelldal och det stora museitorget lika många svaga punkter i „Etude“, som härutinnan underlägset i synnerhet projektet „För kommande generationer“, skulle måsta i dessa och dermed sammanhängande, jämförelsevis väsentliga delar omarbetas för att kunna komma till användning.

I arkitekten Hallmans uttalande om de förtjenster, som efter hans tanke utmärka förslagen „För kommande generationer“ och „Fjelldal“, får utskottets minoritet i hufvudsak förena sig.

Emot anmärkningen, att alltför många monumentala platser finnas i förslagen, kan invändas, att icke alla dessa platser nödvändigtvis behöfva tänkas förbehållna allmänna behof, utan äfven delvis kunna upplåtas för privata byggnader af monumental beskaffenhet.

Såsom ett särskildt tilltalande moment i förslaget „För kommande generationer“ torde slutligen uppmärksammas äfven projektet att inrätta svärer eller gårdar med planteringar inom särskilda kvarter. Hvilken hygienisk fördel och trefnad dessa gårdar komme att medföra för inbyggarna i kvarteren inses lätt, liksom ock att deras från blåst och gatutrafik skyddade läge komme att göra dem till förträffliga lekplatser för traktens barn.

---

På anförda skäl har nämnden, efter omröstning, beslutit tillerkänna det för täflingen utfästa första priset, stort femtusen mark, förslaget „Etude“.

Då vidare, efter nämndens enstämmiga åsigt, skilnaden i förtjenster emellan sagda förslag och de båda projekten „För kommande generationer“ och „Fjelldal“ i hvarje fall är så ringa, att nästnämnda två förslag synts nämnden böra belönas med ett omordade första pris så nära stående belopp som det för ändamålet beviljade anslaget medgifver, har nämnden, i betraktande jemväl deraf att nämnden icke i de öfriga täflande förslagen funnit någon för ifrågavarande tre förslag främmande idé, som borde vid områdets planläggning beaktas och för hvars skuld staden borde tillförsäkras eganderätt till förslaget, enats om att fördela det återstående beloppet af anslaget emellan förslagen „För kommande generationer“ och „Fjelldal“.

Och emedan, vid denna fördelning, förslaget „För kommande generationer“ på skäl, som arkitekten Hallman äfven framhållit, synts flertalet inom nämnden ega företräden framför förslaget „Fjelldal“, har nämnden ytterst beslutit tilldela förstnämnda projekt en belöning af tvåtusen sjuhundra och projektet „Fjelldal“ af tvåtusen trehundra mark.

---

Då nämnden derpå öppnat namnsedlarna till de af nämnden prisbelönade förslagen, har nämnden funnit författarna till desamma uppgifna såsom följer:

till förslaget „Etude“: Gustaf Nyström och Herman Norrmén.  
” ” „För kommande generationer“: Lars Sonck.  
” ” „Fjeldal“: Jung Sonck Thomé — Helsingfors.

---

Prisnämnden får alltså vördsamt anhålla att Stadsfullmäktige ville besluta:

*att anmoda Drätselkammaren att af det för ifrågavarande täflan anslagna belopp utanordna, åt herrar K. G. Nyström och H. Norrmén gemensamt femtusen mark, åt herr L. Sonck tvåtusen sjuhundra mark samt åt herrar Jung, Sonck, Thomé likaledes gemensamt tvåtusen trehundra mark.*

Helsingfors, den 2 december 1899.

L. Mechelin.

C. G. Estlander.

S. Gripenberg.

M. Schjerfbeck.

Th. Tallqvist.

---

*Utlåtande med anledning af särskilda förslag till stadsplan  
för en 13:de stadsdel i Helsingfors.*

Anmodad afgifva utlåtande i fråga om bedömande af de vid täfling för Helsingfors stadsplans utvidgande inkomna förslagen får jag härmed vördsamt göra nedanstående uttalanden rörande de olika projekten:

Motto: „*Helsingfors, Finlands Hufvudstad*“.

Anledningen till täflingen torde väl varit den, att man önskat erhålla förslag, som så tillvida skiljde sig från de hittills traditionella stadsplanerna, att icke endast trafikens och hygienens utan äfven estetikens fordringar blefve fullt tillgodosedda, utan att oerhörda kostnader för planering o. d. skulle behöfva göras.

Det här föreliggande förslaget fyller på intet sätt dessa fordringar; den förra endast under förutsättning att synnerligen dyrbara sprängningar företagas, för att gatorna icke skola bestå endast af backar upp och backar ned, och den senare fordran är så godt som totalt förbisedd.

En förtjänst hos projektet synes dock vara den, att trafiken från den bebyggda staden utåt vid nuvarande gränsen är afsedd att dela sig i de två naturliga hufvudriktningarne, hvilken tanke likväl återfinnes på flere af de andra, enligt min åsigt, bättre förslagen.

Förslagsställaren har nästan totalt förbisett, att platser lämpliga för monumentala anläggningar torde böra anordnas, endast få af hans punkter kunna med fördel bebyggas monumentalt.

Ett stort fel synes mig äfven vara det, att inga tomter finnas, som särskildt lämpa sig för privathus. Stranden och udden mellan Edes- och Lappvikarne borde ingått i förslaget.

På grund af sin enformighet och ringa arkitektoniska utbildning torde af förslaget endast kunna användas den ofvannämnda tanken med hufvudgaturiktningarne.

*„Akropolis“.*

Pariseridéer äro nog bra, där de kunna tillämpas och där de äro nödvändiga, men hvad trafikbehofven framtvingat i Paris torde ej hafva anledningar för sig inom stadsdelen som nu är i fråga.

Något rimligt trafikskäl för en centralanläggning liknande förslagets har jag ej kunnat finna och troligen icke författaren heller, utan är väl anled-



ningen till centraliseringen att söka i en sträfvan att erhålla något storartadt och monumentalt. Äfven om man skulle anse den föreslagna anläggningen vara monumental är den dock — med sin stereotypa enformighet — det endast i så ringa grad, att den på intet sätt är värd de stora kostnader den ovilkorligen måste medföra för staden för att få fram de af förslagsställaren önskade effekterna. Han synes icke hafva studerat terrängen, hvilken på intet sätt kan gifva stöd åt hans idé, den är däremot, synes det mig, egnad att behandlas på ett helt annat sätt och med mera pietet.

En förtjänst hos förslaget är dock den, att tomter beräknats för fristående villor, hvaraf, har det synts mig, staden skall förr eller senare komma i behof, men de projekterade platserna äro ej synnerligen inbjudande till detta byggnads-sätt, enär det icke torde vara tvifvel underkastadt, att de äro olämpligt förlagda.

Att liksom i det förutnämnda förslaget utelemna udden och den vackra stranden, som i mitt tycke äro särskildt lämpliga för villaanläggningar, anser jag äfven för ett fel.

Tanken att genom ett bredare, esplanadartadt parti afdela den norra delen från den södra synes vara beaktansvärd, då det ju bör kunna lösas såsom en till-talande sammanbindningsled mellan vattnen och torde ur brandsynpunkt vara ändamålsenligt, men att utföra det som här föreslagits är förutom enformigt äfven felaktigt, emedan vattnet i esplanaden utan tvifvel kommer att blifva stillastående och således ur sanitär synpunkt olämpligt. Med mera rörelse i linierna, rättande sig efter terrängen och med omväxling i planteringarne borde tanken kunna för-delaktigt utföras.

#### „*Ignotus II*“.

Detta förslag erinrar i sin schablonartade, arkitekturfattiga fördelning något om det först nämnda, men är så till vida sämre, att öfvergången från den bebyggda staden till den norra fortsättningen är på grund af en diagonalgatas dominerande inflytande totalt förbisedd. Denna gata, projektets viktigaste moment — om den i och för sig som trafikpulsåder vore behöflig, hvarom meningarne dock kunna vara delade — blir ur estetisk synpunkt sedd högst otillfredställande, helt förklarligt, då densamma under sina höjdsprång blir utan fond ej endast vid dess afslutning utan äfven vid alla dess delar, där man i uppforsbackarne får endast himlen som afslutning. En jämnlöpande gata som måste gå uppför en höjd och utför igen på andra sidan måste, för att ej blifva arkitektoniskt innehållslös, med nödvändighet på höjden hafva ett afslutande byggnadsparti eller ock där kröka så, att ena väggen på den fortsatta gatan bildar fondpartiet. Denna regel har vid de allra flesta senare stadsplaner, äfven här, blifvit förbisedd.

Då den nämnda hufvudgatan varit bestämmande för författarens hela gruppering torde om de öfriga gatorna intet behöfva erinras, enär hela förslaget står och faller med denna gata.

Hvad bebyggandet vidkommer framträder här en ny idé, nämligen att s. k. arbetarebostäder strötts ut litet här och hvar bland villor och större bostadshus. Förslagsställaren har ej definierat, hvad han menar med arbetarebostäder, så det torde vara svårt afgöra, huruvida idéen är god eller ej, men vill han, att de hus, som skola uppföras på de af honom markerade tomterna, endast skulle få bebos af arbetare, torde han hafva svårt att diktera detta vilkor, eller menar han att dessa byggnader skola utföras i vanliga arbetarebostadstyper kan det väl ej vara lämpligt att utplantera dessa mer eller mindre eldfarliga och oansenliga byggnader utan någon enhetlig tanke. Idéen synes mig därför icke vara värd något afseende.

Utan förtjänster är dock icke förslaget, bland andra den att å båda sidor om den befintliga järnvägen anordnats parkrensor för att boningshusen icke må allt för mycket lida af rök från lokomotiven och för att, om banan i en framtid skulle kräfvä större utrymme, denna utvidgning lätt må kunna verkställas.

„S. S.“

är det oroligaste af dem alla, det saknar totalt en genomförd idé, om icke den, att virrvarr möjligen vore att eftersträfvä. Författaren tyckes hafva tänkt, att i ju flere omkastade riktningar man kröker sina gator, dess vackrare blifva de. Visserligen är en gata med variation i sina vägar vackrare än en enformig, men måttan saknas totalt i detta projekt.

En del af förslagets gator hafva dock sitt berättigande, såsom t. ex. Kyrkogårdsgatans förlängning upp mot Edesviken, men då det hela i öfrigt innehåller intet annat än en allt genomgående brist på det lugn, som, jag är fullt öfvertygad därom, kan paras med variationer, torde förslaget icke kunna föranleda till någon åtgärd.

„Vår vackra hufvudstad“.

Detta förslag är i flere afseenden bättre än de föregående och mera genomtänkt. Grupperingen är dock äfven här något orolig, men hänsyn till terrängen tyckes dock vara tagna.

Anmärkas bör dock, att trafiken från Fredriksgatan, den äldre stadens hjärtådra, norr ut blifvit försummad samt mellan chausséen och vestra vattnen endast en gata förlagts i stadsdelens längdriktning, hvilket förhållande icke torde vara tillfyllest. Gatuanläggningarne i motsatt håll äro också otillfredsställande.

Hvad bebyggandet vidkommer är högsta punkten här liksom i planen „Akropolis“ afsedd att bebyggas med en monumentalbyggnad — af hvad art angifves ej — men platsen har fast med fixerad geometrisk planform blifvit tämligen omonumental, detta beroende på att omgifningen icke studerats därefter utan fått bli nästan hurudan som hälst utan organiskt sammanhang med hufvudpartiet. Förutom denna tämligen oarkitektoniska monumentalbyggnadsplats upp-

tager förslaget en hel massa monumentalbyggnadstomter, men nästan alla af dem äro mer eller mindre olämpliga, dock är en detalj ganska storartadt tänkt, nämligen vid den af författaren kallade Fjälldalen, en icke olämplig om dock ostuderad tanke.

Af bebyggandet i öfrigt märkes det enligt min åsigt högst olämpliga användandet af den vestra udden. Att på en af Helsingfors' allra vackraste punkter uppföra fabriker med allt dermed följande obehag torde väl icke vara ändamålsenligt. Tvärtom anser jag, att där befintliga och i närheten förlagda anläggningar af denna art borde, när tillfälle därtill yppar sig, rifvas och, som förut sagts, ersättas af villakvarter i anslutning till naturen och icke, som författaren föreslagit, fortsättas. Till följd af de sydvestliga och vestliga vindarne, som efter hvad det sagts mig äro förhärskande, blefve hela stadsdelen lidande af obehagen från dessa fabriker.

Förslaget torde på grund af det sagda icke vara mycket att inhämta af.

*„När int' berget gick till Mohamed, gick Mohamed till berget.“*

I centrala delen gående en medelväg mellan förslagen „Akropolis“ och „Vår vackra hufvudstad“, äro dock trafikgatorna icke tillfredställande lösta. Från öster till vester kan man i denna del icke fördelaktigt komma utan att behöfva passera höjden och från söder mot norr leder ingen väg; en af terrängen delvis visserligen gifven men i öfrigt omotiverad ringgata har förutom den i projektet bifogade beskrifningen angifna monumentaltanken slukat hela intresset.

Förslaget har likväl den fördelen framför det sistnämnda att udden ej belamrats med fabriker o. d. och är det enda som framhåller det rätta användandet af den natursköna platsen. Dessutom påpekar förslaget det rätta förhållandet att från stadsdelens midt med dess höga och mer eller mindre allvarliga byggnader beredes en öfvergång till uddens villaanläggning, exempelvis med mindre byggnader försedda med förgårdar och planteringar. Modifieringar torde dock vara nödvändiga, särskildt bör allmänhetens intressen på villaområdet tillgodoses med ett och annat vid eller ifrån stränderna liggande öppet område.

Hvad bebyggandet i öfrigt vidkommer, torde kunna anmärkas, att monumentalbyggnaderna äro tilltagna i en skala, som väl aldrig kan komma till användande.

Mot de båda alternativen

*„A“ och „Eol“,*

hvilka i hufvudsak äro lika, torde den mest vägande anmärkningen vara den, att terrängen haft för litet inflytande på detaljindelningen af området samt att den arkitektoniska omväxlingen i planen synes hafva fått en väl underordnad plats. Projekten hafva i öfrigt stora förtjänster för reda och ordning i hufvudlinierna och äro otvifvelaktigt bättre än alla de föregående, men, enär, som sagts, detal-

jerna måste i högst väsentlig mån omarbetas, kunna stora delar af förslagen icke bibehållas.

Breddmåttan på esplanaderna böra äfven å en del ställen minskas och planteringarne inrangeras på ett mera omväxlande sätt.

Hvad den föreslagna hamnanläggningen vidkommer har jag efter studerande af hela stadens plan och de befintliga hamnområdena kommit till den öfvertygelsen, att möjlighet för hamnplatser finnes på så många andra, de nuvarande hamnarne närmare belägna punkter, att någon hamn med tillhörande afbrytande järnvägsnät, magasiner o. d. icke torde vara erforderlig inom stadsdelen i fråga.

Till följd häraf finner jag äfven denna del af förslaget oantaglig.

„*Etude*“.

Detta och de två följande förslagen äro de arkitektoniskt sedt mest tilltalande.

Sammanbindningen mellan de bebyggda områdenas och den nya stadsdelens trafikleder är i projektet „*Etude*“ väl funnen och riktningsförändringarne användbara, särskildt synes mig entréen till stadsdelen vid Fredriksгатans afslutning innebära flere förtjänster. Gatorna äro på få undantag när rättade efter terrängen och synes vara ritade efter ett aktningsvärdt studerande af naturen. Torgen äro väl plaserade och anordnade med undantag af det bakom museibyggnaden, hvilket förutom att vara allt för stort har det felet att det är lagdt i backslutning mot museet. Detta förhållande är för byggnaden icke lyckligt, den synes det mig böra indragas från chausséen och hafva sin förplats mot densamma och parken vid vattnet; en plats bakom är väl berättigad men icke af de dimensioner, som detta förslag upptager.

Hvad hamnanläggningen beträffar gäller här detsamma som sagts om de närmast föregående förslagen; och häri, synes det mig, ligger förslagens svagaste punkt.

Mot bebyggandet i öfrigt och den arkitektoniska fördelningen torde ett och annat vara att erinra. Monumentalbyggnaden i stadsdelens sydöstra hörn är en vacker anläggning, men då, efter hvad planen visar, platsen är afsedd att bebyggas med en kyrka och detta den viktigaste i hela stadsdelen, är tomten ej väl vald enär kyrkans hufvudfasad lagts så, att densamma ej erhåller den belysning en byggnad med dessa anspråk fordrar. Högsta höjden i stadsdelen, där plaserings af en kyrka synes mig bäst, är reserverad för ett vattentorn, som, om det erhöle större dimensioner än förslaget utvisar, visserligen skulle kunna pryda sin plats, dock borde kunna uppföras på en annan höjd, då tillfälle därtill ju finnes, och således den mest dominerande platån reserveras för hufvudkyrkan.

Monumentalbyggnaderna i öfrigt äro ej fullt så väl plaserade som i de två följande förslagen, ehuru dock anordningarne äro tilltalande.

Projektet har ur trafiksynpunkt så många beaktansvärda moment, att det

otvifvelaktigt vid ett definitivt bestämmande af planen medför mera nytta än alla de föregående. Det parar lugn med omväxling och särskildt bör nämnas förutom platsen vid Fredrikskatan den ganska väl arrangerade tvärgatan från Tölövikens till Edesvikens. En annan detalj synes mig äfven vara värd afseende, nämligen den enligt min tanke riktiga idéen att ej draga trafikvägar direkt intill begravningsplatsen vid sistnämnda vik utan omgifva densamma med planteringar, hvilka bidraga till att det fridfulla lugnet ett dylikt område kräfver icke behöfver störas.

Hade hamnen utelemnats, de monumentala platserna gjorts mera tilltalande och bättre bebyggda samt en och annan gata omstuderats, särskildt den långa förlängningen af kyrkogatan, hvars fondparti är väl oansenligt att behärska så stort område, hade förslaget varit fullt jämförligt om icke bättre än de två följande.

Förslagen

„*Fjälldal*“ och „*För kommande generationer*“

äro sällsynt förtjänstfulla projekt, påminnande rätt mycket om hvarandra, hvarför det varit mig ganska svårt afgöra hvilket af dem jag skulle föredraga.

Det först i ögonen fallande är den arkitektoniska esprit, som finnes nedlagd i dem, och den vakna blick författarne eller kanske rättare författaren haft för hvad en stad fordrar af arkitektur och tilltalande monumentalitet, parad med det omväxlande pitoreska.

Att trafikbehofven äfven gjort sig gällande samt att terrängförhållandena varit de ledande framgår äfven tydligt, om förslagen än ur trafiksynpunkt och en del arkitekturdetaljer äro något skiljaktiga.

Det kan synas, som om väl många monumentala platser beredts, men det torde icke vara tvifvel underkastadt, att det är bättre hafva för många än för få, alla behöfva ju ej reserveras för detta ändamål; vackert förlagda, större, vanliga hyreshus kunna ju på en del af de mindre betydande tomterna uppföras.

Vid en jämförelse mellan projekten har jag emellertid trott mig finna att förslaget „*Fjälldal*“ i hvad som rör trafikintressens tillgodoseende och i en och annan detalj är något underlägset med undantag dock af de nedannämnda.

„*För kommande generationers*“ fördelar torde ligga i följande:

den väl funna förbindelseleden från stadsdelens inlopp i sydöstra hörnet förbi de centralare delarne och ut till vestra udden; hvilken gata dock, om udden planeras för villabyggnader, borde göras bredare och delvis planteras;

den nära Fredrikskatans utmynnande började trafikleden norrut; samt

den centrala stadsdelens sammanbindningsgator med den vestra.

Vidare torde vara att erinra, att fortsatt utvidgning åt nordvest är lättare att få organisk med den föreliggande stadsdelen än hvad det torde blifva enligt projektet „*Fjälldal*;“

att Kyrkogårdsgatans förlängning är mjukare och ledigare behandlad, hvilket på grund af dess längd torde vara nödvändigt;

att planteringen vid järnvägen är ändamålsenligare;  
 att förgårdar här och hvar mot lämpligt väderstreck inflikats; samt  
 att parken på udden, tilloppen till densamma och planteringen kring kyrko-  
 gården äro bättre ordnade.

Dessutom torde böra erinras, att entrégatan från vester till kyrkan på  
 höjden är i sin närmaste del monumentalare och intressantare samt att den när-  
 maste höjden i sydöstra hörnet är, om man frånser att monumentalbyggnaden ej  
 synes från chausséen — hvilket torde vara lätt att åstadkomma — mera arki-  
 tektoniskt utarbetad.

Projektet „*Fjälldal*“ synes mig däremot hafva företräden genom sin kom-  
 munikationsled till Djurgårdsvägen och framför allt genom sin torgbehandling,  
 särskildt det synnerligen monumentala s. k. Fjälldalstorget, och att ett salutorg,  
 om än förlagdt något för långt bort, beräknats.

Hvad byggnaderna vidkommer, är den vid Artillerigården monumentalare  
 plaserad. Huruvida tomt för mer än en kyrkoartad byggnad behöfves, kan jag  
 ej afgöra, men det förefaller mig som om ett behof däraf torde i framtiden komma  
 att göra sig gällande.

Mot byggnaderna i öfrigt — med undantag af de centralare — torde ett  
 och annat kunna erinras, exempelvis att monumentalbyggnaderna i fonderna på  
 den i öfrigt synnerligen intressanta mellangatan mot vester äro illa belysta; att  
 restaurationen, om sådan skall anordnas, väl torde böra varit mera vänd mot sjö.

I båda förslagen är arbetsinrättningen icke bibehållen, ej håller har å pla-  
 nerna angifvits tomter för privathus, men dessa frågor torde vara lätta att lösa.

Vid granskning af de ingifna projekten har sålunda min uppfattning blifvit  
 den, att främst torde kunna sättas det med motto:

„*För kommande generationer*“,

detta på grund af dess synnerligen stora arkitektoniska förtjänster, dess lugn,  
 paradt med en rik omvexling af motiv, dess lämpligt förlagda trafikleder, fram-  
 dragna med pietet för terrängförhållandena, och dess möjlighet att vidare bearbetas  
 och utvecklas.

Därnäst ställer jag förslaget

„*Fjälldal*“,

på grund af ungefär samma förtjänster; dess anordningar äro en del bättre, men  
 till en något större del ej fullt lika fördelaktiga.

Vidare torde komma

„*Etude*“,

de föregående dock ur arkitektonisk synpunkt underlägset men ur trafiksynpunkt  
 ungefär jämgodt.

Äfven torde böra nämnas projektet

„Eol“

för redighet i tanken och enhetlighet i planen, om det ock i sina detaljer är de förutnämnda icke oväsentligt underlägset.

Helsingfors, den 3 Nov. 1899.

**P. Hallman.**

---

*Utskottsbetänkande n:o 2 i fråga om organisation af en  
belysningsnämnd och instruktion för densamma.*

Sedan utskottet, som erhållit i uppdrag att till Stadsfullmäktige inkomma med förslag till organisation af en stadens belysningsnämnd och instruktion för densamma, i betänkande af den 13 sistlidne oktober afgifvit sagda förslag (se tr. handl. n:o 36 för 1899), har utskottet fått från Fullmäktige emottaga nedanstående protokollsutdrag:

„Utdrag ur Helsingfors Stadsfullmäktiges protokoll  
för den 7 November 1899.

§ 24.

Föredrogs ett utskottsbetänkande med förslag till organisation af en belysningsnämnd och instruktion för densamma (Tr. N:o 36 för 1899).

Efter en längre diskussion beslöto Stadsfullmäktige

1:o att frågan om inrättandet af ett elektricitetsverk för staden skulle lemnas på närmare utredning beroende samt

2:o att godkänna det af utskottet uppgjorda förslaget till reglemente, dock sålunda

att 1, 10 och 13 §§ skulle undergå de ändringar, som påkallades af Stadsfullmäktiges under mom 1 upptagna beslut;

att i reglementet jemväl skulle ingå ett tillägg derom att, i fall annat belysningssätt än medels gas blefve af staden infördt, äfven förvaltningen af denna belysning skulle handhafvas af ifrågavarande styrelse;

att i 8 § verkställande direktören skulle uttryckligen omnämnas; äfvensom

att 14 § skulle i språkligt hänseende omformuleras;

och borde betänkandet i dessa delar återremitteras till utskottet, som egde inkomma med förslag till reglementets omredigering i antydtt syfte samt jemväl taga i öfvervägande huruvida reglementets rubrik borde undergå ändring.

Vid härå skedd behandling af resolutionsförslagen å sid. 5 i utskottets betänkande godkändes andra momentet oförändradt. — Vidkommande tredje momen-



tet yrkade Herr Stjernvall, att verkställande direktörens aflöning skulle bestämmas för en tid af fem år. Herrar Nyström och Lindberg ansågo verkställande direktören böra tillsättas med hänsyn till hans förmåga att handhafva skötseln af gasverket samt att aflöningen för denne funktionär icke borde ställas så hög som utskottet föreslagit.

På förslag af ordföranden Herr Mechelin och Herr Hallberg beslöto Stadsfullmäktige anmoda utskottet att afgifva utlåtande, huruvida och till hvilket belopp en reduktion af den utaf utskottet föreslagna aflöningen för verkställande direktören borde ske samt huruvida aflöningen skulle bestämmas att utgå tillsvidare eller för visst antal år.

Handläggningen af 4:de och 5:te momenten af de å sid. 5 framställda resolutionsförslagen äfvensom den definitiva pröfningen af resolutionsförslaget å sid. 2 uppsköts till dess utskottsbetänkandet komme under slutlig behandling.

Med anledning af utskottsledamoten Herr Hallbergs anmälan derom att han på en kortare tid komme att afresa från orten, beslöts att förstärka utskottet med en suppleant, och utsågs härtill Herr v. Pfaler.

In fidem:

*Elis Furuhjelm.*“

Till fullgörande af det utskottet i förestående måtto lemnade uppdrag har utskottet utarbetat vidfogade förslag till ändrad lydelse af 1, 8, 10, 13 och 14 §§ i utskottets tidigare förslag.

Till ändring af reglementets rubrik har utskottet för sin del icke funnit anledning.

Beträffande verkställande direktörens vid gasverket aflöning skulle utskottet för sin del föreslå, att densamma skulle bestämmas i öfverensstämmelse med hvad utskottet förut föreslagit, dock sålunda, att tantiëmet icke skulle garanteras till mer än 3,000 mark.

Åt styrelsen borde, efter utskottets tanke, vara öfverlemnadt att med verkställande direktören öfverenskomma om den tid, för hvilken han blefve antagen. I följd af den formulering, § 8 enligt utskottets nu föreliggande förslag skulle erhålla, kunde denna tid icke öfverstiga fem år.

Helsingfors, den 13 november 1899.

**Edvin Bergroth.**  
**Emil Schybergson.**

**C. Cronstedt.**  
**K. Stockmann.**

**Leon. v. Pfaler.**

Förslag till ändrad lydelse af nedannämnda §§ i det tidigare förslaget till reglemente för styrelsen öfver Helsingfors stads belysningsverk.

§ 1.

Styrelsen öfver Helsingfors stads belysningsverk har sig uppdraget att förvalta stadens *gasverk äfvensom annan belysningsinrättning, som kan af staden anläggas.*

Vidare åligger styrelsen inseendet öfver belysningen å stadens gator, allmänna platser och kajer.

Å styrelsen ankommer likaledes att öfvervaka *öfriga* inom staden anlagda *belysnings- och kraftledning*ar samt att tillse, att beträffande dem gifna föreskrifter noggrannt följas.

Slutligen bör styrelsen på anfordran tillhandagå stadens myndigheter med upplysningar i frågor, som stå i samband med styrelsens verksamhet.

§ 8.

Styrelsen eger för viss tid, *dock icke öfver fem år*, eller tillsvidare, med ömsesidig uppsägningsrätt, antaga *en verkställande direktör jemte* erforderliga tjänstemän och entlediga dem ur tjänsten samt utfärdar för dem behöfliga instruktioner.

§ 10.

Stadsfullmäktiges pröfning skall i öfrigt underställas styrelsens beslut, som angår:

lyskraften;

prisen på lyse och kraft till enskild förbrukning; samt

förhållningsreglerna beträffande dessas inledning och användning.

§ 13.

Öfver *belysningsverkets* förvaltning och rörelse skola föras fullständiga räkenskaper, hvilka, afslutade för kalenderår, böra före den 1 mars påföljande år aflemnas till Drätselkammaren för att revisorerne af stadens räkenskaper tillhandahållas.

Styrelsen åligger att före den 1 juni hvarje år till Stadsfullmäktige inkomma med berättelse öfver styrelsens och de densamma underlydande inrättningsars verksamhet under det föregående året.

§ 14.

För handhafvandet *af* och redovisningen *för* det styrelsen lemnade uppdrag ansvara ledamöterna gemensamt med den inskränkning att för uppdrag, som genom faststald arbetsfördelning blifvit ledamot ensam ombetrodd, denne äfven ensam är ansvarig.

---

---

Helsingfors, Tidnings- & Tryckeri-Aktiebolagets tryckeri, 1899.

---

*Utskottsbetänkande i fråga om en ny sjukpaviljong vid Maria sjukhus.*

På framställning af Helsovårdsnämnden \*) beslöto Förstärkte Stadsfullmäktige vid sammanträde den 2 augusti 1898, bland annat, att låta å norra delen af Maria sjukhus' tomt uppföra en sjukpaviljong af sten i två våningar, inrymmande, förutom operationsrum, omkring 50 sjukplatser samt så inrättad, att ena hälften kunde användas för medicinsk och den andra för kirurgisk behandling, men båda hälfterna framdeles, efter behof, förenas, äfvensom att för ändamålet ur de af staden, jemlikt Kejsrerliga Senatens den 4 augusti 1897 meddelade tillstånd, upplånade medel anslå ett belopp af högst 175,000 mark. Tillika uppdrogs åt Drätselkammaren att, efter samråd med styrelsen för Maria sjukhus, låta uppgöra definitiva ritningar och kostnadsförslag för omordade byggnad, att af ordinarie Stadsfullmäktige pröfvas och godkännas.

Jemte skrifvelse af den 10 förlidne april öfversände sedermera styrelsen för Maria sjukhus till Drätselkammaren ritningar och kostnadsförslag till omfördälda, af Förstärkte Fullmäktige beslutna byggnad. Dessa ritningar och kostnadsförslag hade, efter hvad styrelsen i samma skrifvelse meddelade, på styrelsens uppdrag utarbetats af ett utskott, bestående af arkitekten Onni Törnqvist, öfverläkaren R. Sievers samt, med afseende å att paviljongen egentligen vore afsedd för kirurgiska sjukdomar, af docenten i kirurgi Hj. von Bonsdorff. — Beträffande det af Stadsfullmäktige fattade beslutet att paviljongen borde vara så inrättad att ena hälften kunde användas för medicinsk och den andra för kirurgisk behandling, men båda hälfterna framdeles i fall af behof förenas, hade styrelsen, i samråd med docenten v. Bonsdorff, ansett det till en början dubbla ändamålet med paviljongen bäst och utan ökade kostnader samt svårigheter vid sjukhusets skötsel blifva tillgodosedt helt enkelt derigenom att patienter, lidande af invärtes sjukdomar, placerades i ena hälften af salen och sådana med kirurgiska åkommor i den andra. Genom denna anordning, som äfven finnes införd vid statens mindre länelasarett, kunde vid förefallande behof ett ökadt antal platser med lätthet ställas till förfogande för t. ex. kirurgiska behof, när efterfrågan om utrymme för patienter med invärtes sjukdomar vore mindre, och tvärtom.

\*) Se tr. handl. n:o 22 för 1898.

Vidkommande den summa, till hvilken kostnadsförslaget uppginge, eller 288,000 mark, framhöll styrelsen, att de stegrade byggnadsprisen omöjliggjort antagandet af en lägre sådan.

I skrifvelse af 13 sistlidne april insände derpå Drätselkammaren berörda ritningar och kostnadsförslag till Stadsfullmäktige. Tillika anmärkte Kammaren att Kammaren, med afseende å den högst betydliga misräkning, som sålunda föreläge, och då Kammaren äfven för sin del vore af den åsigt att byggnadsföretaget till det omfång, detsamma beslutats, ej kunde utföras för väsentligen mindre kostnad än den af arkitekten Törnqvist kalkylerade, hvilken emellertid med ända till 158,000 mark öfverstege den uti innevarande års budget för ändamålet anslagna summan och med 113,000 mark det af Förstärkte Fullmäktige beviljade högsta beloppet af 175,000 mark, ansåge sig böra till Stadsfullmäktiges granskning öfverlemnna, huruvida icke byggnadsföretaget borde underställas Förstärkte Fullmäktiges förnyade pröfning.

Vid sammanträde den 25 i sagda april månad uppdrogo derå Fullmäktige åt det utskott, som tidigare inom Fullmäktige förberedt frågan om sjukhusbyggnaden, att taga i öfvervägande, huruvida icke genom förenkling af materialierna och inredningen kostnaderna för byggnadsföretaget kunde nedbringas.

---

Ifrågavarande kostnadsförslag, slutande rätteligen å 291,246 mark, är såsom bilaga vidfogadt betänkandet.

Vid genomgåendet af sagda kostnadsförslag, hvarvid utskottet haft förmånen att biträdas af arkitekten Törnqvist, har utskottet visserligen funnit möjlighet till några smärre besparingar i förslaget. Sålunda kunde sjuksalarna förses med cement- eller vanligt trägolf i stället för parkett, hvarigenom totalkostnaden blefve vidpass 4,500 mark lägre. Vidare kunde en del jernkonstruktioner utbytas mot sådana af trä, motsvarande detta en besparing af omkring 10,000 mark; dock blefve i stället byggnadens säkerhet vid eldfara mindre och remonten större. Derjemte kunde ännu å några andra arbeten mindre förenklingar göras, svårigen dock motsvarande mera än tillsammans omkring femtusen mark. Ett inom utskottet väckt förslag att icke inrätta den i förslaget upptagna hissen mellan våningarna, hvars kostnad beräknats till 6,000 mark, har fått förfalla, emedan sagda hiss intygats vara behöflig.

Utskottet har genom arkitekten Törnqvist ställt sig i förbindelse med några större entreprenörer, och har den ende bland dessa, som velat reflektera å arbetet, förmått sig icke kunna åtaga sig detsamma för en kostnad under 258,000 mark. I detta belopp är dock icke inberäknadt kostnaden för införandet af värmeledning, vattenledning och ventilation samt för uttorkning af byggnad-

den. Då sistnämnda arbeten beräknats kosta omkring 40,000 mark, blefve enligt detta anbud totalkostnaden 10,000 mark högre än slutsumman af föreliggande kostnadsförslag.

Anledningen dertill, att uppförandet af ifrågavarande paviljong sålunda komme att ställa sig vida dyrare än ursprungligen beräknadt varit, är utan tvifvel att sökas i de nuvarande höga prisen på material och framför allt den högt upptrifna arbetslegan, måhända äfven deri att staden för närvarande lider brist på erfarna och dugliga entreprenörer med en stamtrupp af pålitliga arbetare. — Upplysningsvis må nämnas att sjukhusets stenpaviljong för icke epidemiska sjukdomar, hvilken uppfördes år 1892, medtog en kostnad af 112,000 mark. Arealen af sagda paviljong är emellertid en tredjedel mindre än arealen af den nu föreslagna, hvilken är afsedd att inrymma 57 sjukplatser mot 44 i den förra. Skulle arealen af den nya byggnaden reduceras till samma storlek som den äldre paviljongens, blefve kostnaden, oberäknadt de ändringar, som påkallas af den nya paviljongens särskilda ändamål, enligt i kostnadsförslaget upptagna enhetspris 194,160 mark.

Utskottet har icke förbisett att paviljongen, enligt Förstärkte Fullmäktiges beslut, skulle uppföras för omkring 50 patienter, medan densamma enligt de nu utarbetade ritningarna såsom nämndt komme att inrymma 57. Men den besparing, som kunde erhållas genom att bygga paviljongen något mindre, blefve, då flertalet lokaliteter i hvardera fallet måste blifva desamma, jembörelsevis ringa.

Vid sådant förhållande framställer sig frågan, huruvida paviljongen, oafsedt den höga kostnaden för densamma, nu bör uppföras eller möjligen arbetet, i afvaktan på billigare tider, uppskjutas.

För sin del skulle utskottet obetingadt förorda sistnämnda alternativ. Att märkas är dessutom att stadens tillgångar äro så strängt anlitade att tillskottsanslag till erforderligt belopp icke kan för ändamålet ur länemedel anvisas. Utvägen att för saken tillgripa uttaxering synes icke heller böra ifrågakomma, helst skattöret äfven eljes torde komma att för nästa år i väsentlig mån stegras.

I händelse utskottets åsigt delas af Stadsfullmäktige, torde sammankallandet af Förstärkte Fullmäktige för förnyad pröfning af ärendet få tillsvidare, under afvaktan på gynnsammare konjunkurer, uppskjutas. Deremot torde Helsevårdsnämnden, som af Fullmäktige den 6 september 1898 anmodats att till Fullmäktige inkomma med förslag till sådan ändring i stadgarna för Maria sjukhus och i dagafgifterna vid detsamma, som vore egnad att befrämja sjukhusets ändamål att förnämligast betjena den fattiga och mindre bemedlade delen af befolkningen samt öka sjukhusets intrader, uppmanas att i sammanhang med berörda förslag, som Nämnden ännu icke aflemnadt, afgifva förslag jemväl beträffande de provisoriska åtgärder för beredande af ökad tillfälle till sjukvård, som tilläfväntys kunna blifva erforderliga i följd deraf att uppförandet af ifrågakomna sjukhusbyggnad tillsvidare lemnas beroende.

Utskottet får förty vördsamt föreslå att Stadsfullmäktige ville besluta:

*att låta med uppförandet af ifrågavarande sjukpaviljong för närvarande anstå samt*

*åt Helsovårdsnämnden uppdraga att i sammanhang med det förslag till ändringar i stadgarna för Maria sjukhus och i dagafgifterna vid sjukhuset, som Nämnden tidigare affordrats, inkomma till Fullmäktige med förslag jemväl beträffande de provisoriska åtgärder för beredande af ökad tillfälle till sjukvård, som tilläfrentyrs kunna blifva erforderliga i följd deraf att uppförandet af den ifrågasatta sjukpaviljongen af ofvanantydd orsak tillsvidare lemnas beroende.*

Helsingfors, den 21 november 1899.

F. Stjernvall.

T. J. Boisman.

Axel Holmberg.

M. Schjerfbeck.

R. Heimberger.

## Kostnadsberäkning till en tillärnad paviljong för kirurgiska sjukdomar vid Maria Sjukhuset i Helsingfors.

### Stenarbeten.

750 m <sup>3</sup> Bergsprängning å 9: — . . . . .	<i>Fråc</i>	6,750: —	
190 m <sup>3</sup> Kanalsprängning för vattenledn. å 14: — . . . . .	„	2,660: —	
316 m <sup>3</sup> Grundmur å 10: — . . . . .	„	3,160: —	
230 m <sup>2</sup> Kilad, i fogarna huggen gråsten till sockel å 14: — . . . . .	„	3,220: —	
25 m Finhuggen granit trappsteg å 18: — . . . . .	„	450: —	
8 m <sup>2</sup> Finhuggen granit till yttre trappplaner å 36: — . . . . .	„	288: —	16,528: —
	Transport <i>Fråc</i>	— —	16,528: —

	Transport <i>Smk</i>	16,528:—
<b>Asfalt &amp; Cementarbeten.</b>		
97 m	Grå cement trappsteg å 8: . . . . .	776:—
80 m	Cementmosaik trappsteg å 12: . . . . .	960:—
847 m <sup>2</sup>	Asfalt isolering af grundmurar, sockel, hvall m. m. å 2:— . . . . .	1,694:—
48 m	fönstertvärstycken af cement beton å 9:— . . . . .	432:—
250 m <sup>2</sup>	Asfaltgolf på betonunderlag uti lufttag- ningsrummen, värmekamrarna och luftför- delningskorridorerna uti källarvåningen samt balkongerna å 6: 50 . . . . .	1,625:—
140 m <sup>2</sup>	D:o uti badrum, garderober, diskrum, klo- settrummen å 6: 50 . . . . .	910:—
230 m <sup>2</sup>	Betongolf uti vedkällaren, pannrummet å 4:— . . . . .	920:—
204 m <sup>2</sup>	golf af cement plattor uti korridorer och trappodester å 16:— . . . . .	3,264:—
64 m <sup>2</sup>	Cementmosaik golf uti Operationssalen å 16:— . . . . .	1,024:—
84 m <sup>2</sup>	Oljemåladt asfaltgolf uti matsalarna å 7: 50 . . . . .	630:—
1,900 m <sup>2</sup>	Betonfyllnad uti bjälklagen å 7:— . . . . .	13,300:—
		<u>25,535:—</u>

**Tegelmurnings & putsningsarbeten.**

580,000 st.	tegel färdigt inmurade med sand, kalk, ställ- ningar, handtlangning, cement m. m. å 135:— . . . . .	78,300:—
1,450 m <sup>2</sup>	Inre takputs å 1: 10 . . . . .	1,595:—
4,200 m <sup>2</sup>	D:o väggputs å 1:— . . . . .	4,200:—
1,740 m <sup>2</sup>	Yttre rappning & fogstrykning å 3:— . . . . .	5,220:—
570 m <sup>3</sup>	Bjälklagsfyllning å 6:— . . . . .	3,420:—
		<u>92,735:—</u>

**Jern- & plåtarbeten.**

1,300 m <sup>2</sup>	Tak af galvaniserad plåt å 6:— . . . . .	7,800:—
176 m	Stuprännor af d:o å 6:— . . . . .	1,050:—*)
16 st.	Trattar till stuprännorna å 3:— . . . . .	48:—
2,950 m	Jernväggskejor å 4: 60 . . . . .	13,570:—
14,000 kg	Valsade smidesjernsbärare å —: 35 . . . . .	4,900:—
8,000 kg	Gjutjerns pelare å —: 40 . . . . .	3,200:—
100 m <sup>2</sup>	Listbleck å 8:— . . . . .	800:—
10 m	dyrare ledstång i trappan å 18:— . . . . .	180:—
25 m	billigare d:o i sidotrappan å 10:— . . . . .	250:—
		<u>31,798:—</u>
	Transport <i>Smk</i>	— — 166,596:—

\*) Rätteligen 1,056:—



Transport *Fr.* — — 166,596: —

### Träarbeten.

4,350 m	Spiror till skälningar och takstolar färdigt hophuggna och inpassade å 1: — . . . . .	„	4,350: —	
1,100 m	folclister å 0: 70 . . . . .	„	770: —	
1,300 m <sup>2</sup>	takläkt å 1: — . . . . .	„	1,300: —	
420 m <sup>2</sup>	Parkettgolf i sjuksalarna å 16: — . . . . .	„	6,720: —	
400 m <sup>2</sup>	golf med prima enfärgad linoleum beklädnad på cement underlag å 8: — . . . . .	„	3,200: —	
105 m <sup>2</sup>	plankgolf uti rummen i stenfotsväningen å 5: — . . . . .	„	525: —	16,865: —

Målningsarbetet . . . . . „ — — 6,500: —

### Sumköp.

8 st.	Källargluggar å 20: — . . . . .	„	160: —	
22 „	Vindskupor å 25: — . . . . .	„	550: —	
18 „	mindre fönster å 55: — . . . . .	„	990: —	
40 „	vanliga „ å 90: — . . . . .	„	360: — *)	
24 „	höga fönster med ventilationsinrättning å 140: — . . . . .	„	3,360: —	
6 „	större vanliga fönster å 100: — . . . . .	„	600: —	
1 „	stort fönster till paradtrappa . . . . .	„	300: —	
1 „	d:o till polykliniska operationssalen . . . . .	„	300: —	
1 „	mycket stort fönster med smidjerna båga t. operationssalen . . . . .	„	800: —	
3 „	små runda fönster å 30: — . . . . .	„	90: —	
7 par	Deuxbattansdörrar (yttre) å 110: — . . . . .	„	770: —	
24 „	D:o d:o vanliga å 90: — . . . . .	„	2,160: —	
2 „	stora d:o å 120: — . . . . .	„	240: —	
1 „	Hufvudingångsdörr å 250: — . . . . .	„	250: —	
1 „	Vindfångsdörrar å 250: — . . . . .	„	250: —	
23 st.	Enkla dörrar å 60: — . . . . .	„	1,380: —	
17 „	D: mindre å 50: — . . . . .	„	850: —	
5 „	Badrum att inreda (utan kamin) å 250: — . . . . .	„	1,250: —	
8 „	Klosetter å 200: — . . . . .	„	1,600: —	
14 „	Tvättbäcken, lavoier å 150: — . . . . .	„	2,100: —	
	Diverse jern & cement dekorationer i gaffarna . . . . .	„	1,500: —	
	Hiss för patienter . . . . .	„	6,000: —	
	Mathiss . . . . .	„	500: —	

Transport *Fr.* 26,360: — 189,961: —

\*) Rätteligen 3,600: —

	Transport	<i>Fmk.</i>	
		26,360: —	189,961: —
Barrier för verandorna . . . . .	„	300: —	
3 st. Kökshällar à 300: . . . . .	„	900: —	
4 „ enkla kakelugnar à 250: — . . . . .	„	1,000: —	
Inmurning af ångpannorna . . . . .	„	500: —	
Evakuations schakten . . . . .	„	2,500: —	
Branddörr . . . . .	„	100: —	
Brandstega . . . . .	„	300: —	
Smidesarbete . . . . .	„	3,500: —	
Muringsvatten . . . . .	„	300: —	
Brandförsäkring . . . . .	„	600: —	
Arbetareförsäkring . . . . .	„	500: —	
Inhägnad af arbetsplatsen . . . . .	„	500: —	
Nattvakt . . . . .	„	900: —	
Wattenledning . . . . .	„	3,500: —	
Planket flyttas, delvis nytt plank . . . . .	„	4,000: —	
Tjära & voilock . . . . .	„	200: —	
Byggnadsnämnd . . . . .	„	3,200: —	
Arvodet för arkitekten . . . . .	„	6,800: —	
Uppvärmning & ventilation . . . . .	„	34,200: —	
Warmvattenberedning . . . . .	„	3,500: —	
Upptorkning af byggnaden . . . . .	„	2,000: —	
Diverse . . . . .	„	2,379: —	98,039: —
	Summa	<i>Fmk.</i>	— — 288,000: —*)

Helsingfors i April 1899.

Onni Törnqvist.

\*) Rätteligen 291,246: —

Helsingfors, Tidnings- & Tryckeri-Aktiebolagets tryckeri, 1899.

*Erinringar mot utskottsbetänkandet angående ett vattentorn i Helsingfors.*

**DRÄTSELKAMMAREN**

i

**Helsingfors,***den 2 November 1899.*

N:o 226.

*Till Helsingfors Stadsfullmäktige.*

Till Drätselkammaren har Vattenledningskontoret inlemnat en skrifvelse af denna dag, innehållande några anmärkningar till utskottsbetänkandet i fråga om ett vattentorn i sjunde stadsdelen af den 9 nästvikne September, och får Kammarerna härmed öfversända detsamma till Stadsfullmäktige.

På Drätselkammarens vägnar:

**G. v. Christerson.***Th. Tallqvist.***HELSINGFORS STADS****VATTENLEDNINGSKONTOR****Helsingfors***den 2 November 1899.*

N:o 1,571.

*Till Drätselkammaren i Helsingfors.*

Sedan ett af Stadsfullmäktige tillsatt utskott afgifvit yttrande i frågan om vattentornet och härvid framlagt ett på 6 särskilda klämmor fördeladt förslag, har Kontoret trott sig böra framhålla några i samband härmed stående omständigheter, innan ärendet företages till slutligt afgörande:

1:o. Fördelen af att inom sjelfva staden reservera en af den aflägsna reservoiren i Djurgården, stadens tillväxt, tillfällig ovanligt hög konsumtion samt fel å tilloppsledningar och pumpar oberoende vattenmängd, som ensam för sig är tillräcklig för eldsläckning under erforderligt tryck kan på intet annat sätt än genom ett vattentorn uppnås. Om ock kontorets alternativa förslag, vattenborgens utvidg-

ning, enligt utskottets åsigt förtjenar företrädet jemte anläggningen af nya tilloppsledningar, så är det sålunda icke uteslutet att frågan om vattentornet framdeles ånyo väckes, hvadan skäl torde finnas att framför orden „må förfalla“ i utskottets kläm inskjuta „för denna gång“.

4:o. Stumt slutande rörändar hafva under 80 talet förbundits med rörnätet, der detta kunnat ske utan öfverhöfvan dryga kostnader. Der rörnätet gränsar till oplanerade gator, såsom under dess årliga utsträckning till nya stadsdelar oftast inträffar, uppstå emellertid nya stumt slutande rörsträngar, hvilkas förbindning är beroende af vidare utsträckningar. Då ett sådant förhållande väl städse kommer att ega rum, skola stumt slutande rörändar alltid förefinnas jemte de dem åtföljande olägenheterna.

De för grundt liggande rörens fördjupande torde framdeles såsom härintills lämpligast ske i sammanhang med 102 mm. rörens utbytande mot större. Det bör nemligen observeras, att frysningar inträffat endast å dessa små rör, hvaremot de större, om ock grundtliggande, i följd af vattnets ständiga rörelse gått fria från denna olägenhet. En fördjupning af alla de rörsträngar, hvilka af bolaget Neptun nedlagts för grundt, skulle för öfrigt åsamka staden enorma kostnader och blifva ytterst störande för konsumtionen och trafiken.

De privata servisledningarna hafva, sedan de från och med år 1891 utförts af staden, icke visat någon benägenhet att tillfrysa. Deremot är detta fallet med ett stort antal äldre, af privata installatörer nedlagda, och beröras dessa ledningar icke af utskottets längesedan tillämpade förslag beträffande de servisledningar, som nuförtiden eller framdeles anläggas. Om deremot gårdsegarena ålades, att låta om lägga de servisledningar, hvilka tillfrysa på grund af otillräckligt djup, vid äfventyr att kontraktet om vattenleverans uppsäges jemlikt §§ 10, 14 och 24 a af vattenledningsreglementet, så vore detta en rationell och effektiv åtgärd för minskande af konsumtionen för frostskydd.

5:o. Det torde knappast vara skäl att fixera diametern af det nya tilloppsröret, innan dess tillsvidare approximativt antagna längd kan definitivt bestämmas.

6:o. Innan alla oasfalterade 102 mm. rör omlagts och ett nytt tilloppsrör kommit till utforande, har en så lång tid förgått, att det är både omöjligt och öfverflödigt, att nu bestämma, hvad på grund af sedermera verkställda mätningar bör företagas. Följande formulering af klämman förefaller Kontoret lämpligare:

„att derefter genom direkta mätningar konstateras, om ytterligare åtgärder för ökning af trycket inom rörnätet eller säkerställande af vattentillförseln erfordras“.

Att förestående skrifvelse delgifves Stadsfullmäktiges beredningsutskott, har Kontoret äran anhålla. Som ofvan.

C. Hausen.

*Utskottsbetänkande angående minuthandeln med viner och andra svagare rusdrycker.*

I skrifvelse af den 18 sistlidne oktober har Magistraten med förmälan, att den tid af två år, för hvilken rättigheter till minuthandel med viner och andra svagare rusdrycker blifvit beviljad, tilländaginge den 1 juni nästkommande år 1900, i anledning af stadgandet i § 2\*) af Kejs. förordningen angående vissa inskränkningar i handeln med dessa drycker, gifven den 2 maj 1895, anhållit det ville Stadsfullmäktige till Magistraten inkomma med yttrande, till hvilket antal sådana rättigheter för nästföljande försäljningsperiod, den 1 juni 1900—den 1 juni 1902, borde upplåtas äfvensom i hvilka trakter af staden minutförsäljningsställen icke finge finnas; hvarhos Magistraten upplyst att dylika rättigheter för innevarande försäljningsperiod härintills medgifvits till ett antal af inalles fyratioen.

Vid sammanträde den 7 innevarande november hafva Stadsfullmäktige uppdragit åt utskottet, som blifvit tillsatt för att bereda frågor rörande handeln med sprit- och maldrycker, att till Fullmäktige inkomma med yttrande i ärendet.

---

Genom beslut af Stadsfullmäktige, hvarom Magistraten förenat sig, har antalet minutförsäljningsställen för viner och andra svagare rusdrycker under perioden den 1 juni 1898 till den 1 juni 1900 bestämts till högst sjuttio, — rättigheterna till utminuterung af bränvin och andra starkare spritvaror dervid oberoende, — hvarjemte förordnats att dylika minutförsäljningsställen icke finge finnas inom sjette och åttonde stadsdelarna, ej heller inom det område af fjerde och femte stadsdelarna, som ligger vester och norr om Alberts- till Eriksgatan, sistnämnda gata till Fredriksgatan samt Fredriksgatan till Kampgatan, inom

---

\*) Sagda § lyder:

„Inom Oktober månad hvart annat år ege magistrat inhemta stadsfullmäktiges eller, der sådana icke finnas, rådhusstämmas yttrande, till hvilket antal rättigheter till minuthandel med viner och andra svagare rusdrycker af ofvanberörd alkoholhalt böra för följande två försäljningsår, som beräknas från och med den 1 Juni, upplåtas, äfvensom i hvilka trakter af staden minutförsäljningsställen för dylika drycker icke få finnas.

Är magistrat med stadsfullmäktige eller rådhusstämma i ärendet ense, blifve dervid beroende. I annat fall öfverlemnar magistraten ärendet till Guvernören, som eger deri besluta.

I händelse förnyelse af beviljad försäljningsrättighet åstundas, må sådant ej vägras, derest sökanden icke missbrukat rättigheten, brutit mot förordningarna rörande försäljning af sprit- eller maldrycker eller annars låtit oskick vid försäljningen komma sig till last“.

sjunde stadsdelen vester om Kasern- och söder om Bergmansgatan, inom Brunns-parken, å Broholmen eller utanför stadens tullar\*).

Då, på sätt af det förestående framgår, af hela antalet öppen lemnade rättigheter till minuthandel med ifrågavarande dryckesvaror, eller sjuttio, endast fyratioen kommit till användning under innevarande försäljningsperiod, erfordras synbarligen icke någon ökning af dylika rättigheter för nästkommande period. Att åter minska antalet af dessa rättigheter, vore efter utskottets förmenande lika litet påkalladt, då man härigenom endast skulle utan anledning binda händerna på de myndigheter, å hvilka utgifvandet af ifrågavarande rättigheter ankommer, och den förnämsta garantin mot missbruk af omordade försäljningsrättigheter ju oaktadt allt är att sökas deri, att vid rättigheternas bortgifvande sökandenas kvalifikationer noggrant pröfva. Ej heller torde någon ändring i bestämningarna om det område, inom hvilket minuthandel med dessa spritvaror icke får bedrivas, vara behöflig, helst anmärkning mot dessa bestämningar utskottet veterligen ej försports.

Utskottet får förty vördsamt förorda att Stadsfullmäktige ville för sin del föreslå:

*att antalet rättigheter till minuthandel med viner och andra svagare rusdrycker blefve för tiden från och med den 1 juni 1900 till den 1 juni 1902 bestämdt till sjuttio, rättigheterna till utminutering af bränvin och andra starkare spritvaror dervid oberäknade; samt*

*att minutförsäljningsställen för dylika drycker icke finge finnas inom sjette och åttonde stadsdelarna, ej heller inom det område af fjerde och femte stadsdelarna, som ligger vester och norr om Alberts-till Eriksgatan, sistnämnda gata till Fredriks-gatan samt Fredriks-gatan till Kampgatan, inom sjunde stadsdelen vester om Kasern- och söder om Bergmansgatan, inom Brunns-parken, å Broholmen eller utanför stadens tullar.*

Slutligen får utskottet anmäla att utskottsledamoten, herr A. Frenckell, varit hindrad att deltaga i behandlingen af detta ärende.

Helsingfors den 21 november 1899.

K. V. Bergman.  
O. Kjällmansson.

R. Heimberger.  
Emil Tötterman.

\*) Se tr. handl. n:o 32 för 1897.

*Utskottsbetänkande i fråga om löneförhöjning åt stadens folkskollärare och lärarinnor.*

I en till Folkskoledirektionen inlemnad\*skrift hafva 29 lärare vid stadens folkskolor anhållit om Direktionens medverkan derhän, att åt de, vid Helsingfors stads folkskolor i egenskap af ordinarie eller biträdande anstälde lärare, som vore gifta eller enklingar med barn, måtte beviljas ett årligt hyresbidrag af 800 mark åt dem enhvar, att om möjligt tillgodonjutas beräknadt från innevarande års början. Tillika hafva i en särskild skrift 87 lärarinnor vid stadens folkskolor ansökt om sådan förbättring af lärarinnornas löneförmåner, att antingen en förhöjning af deras grundlön blefve dem beviljad med 300 mark för lärarinna eller att åtminstone lärarinnorna måtte i afseende å löneförhöjning likställas med lärarene, d. v. s. erhålla 20, 20 och 10 procents förhöjning af grundlönen efter resp. 5, 10 och 15 års oförvitlig tjänst. Dessa ansökningar har Folkskoledirektionen i skrifvelse af den 12 sistlidne maj insändt till Stadsfullmäktige, jemte det Direktionen föreslagit, att lärarenes och lärarinnornas löner måtte höjas, de förres med 400 mark och lärarinnornas med 300 mark för enhvar, samt att denna förhöjning måtte utgå från nästinstundande års början.

Vid sammanträde den 6 förlidne juni hafva Fullmäktige uppdragit åt under-tecknade att till Fullmäktige inkomma med betänkande i ärendet.

---

Ofvanberörda ansökningar och Folkskoledirektionens skrifvelse äro såsom bilagor vidfogade betänkandet.

---

Såsom skäl för ifrågavarande ansökningar hafva sökandene förnämligast hänvisat till den stegring, lefnadskostnaderna i Helsingfors, närmast hyrorna samt prisen på lifsmedel och ved, de senaste åren undergått. Derjemte hafva folkskollärarene för att utreda, huru svårt det för närvarande är för en lärare, som tillika är familjefader, att komma tillrätta med sin nuvarande aflöning, åberopat en af dem uppgjord uträkning öfver det belopp, som en lärare med hustru, tre barn och tjenarinna måste anses ovilkorligen behöfva. Denna uträkning slutar å ett årsbelopp af 3,820 mark, d. v. s. 820 mark mer än en folkskollärares högsta årslön enligt gällande stat.



Äfven Folkskoledirektionen erkänner behovet af en löneförhöjning för personalen vid folkskolorna. Utöfver de skäl, sökandene anført, framhåller Direktionen, hurusom den närvarande lönestaten för folkskolorna faststälts år 1886, efter hvilken tid år 1891 lärarinnornas aflöning visserligen höjts, men endast en mindre löneförbättring kommit lärarene till godo. Sedan denna tidpunkt hade likväl lefnadskostnaderna i hufvudstaden ansenligt stigit. Mest ömmande vore naturligtvis de gifta lärarenes ställning, men äfven de ogiftes vore i följd af den otillräckliga aflöningen brydsam. Med hänseende härtill och enär principen „lika lön för lika arbete“ icke tillåte, att en olika aflöning blefve bestämd för de gifte och ogifte lärarene, har Folkskoledirektionen förordat en löneförhöjning för personalen i dess helhet. Denna löneförhöjning — utgående med ett tillskott till grundlönen af 400 mark för hvarje lärare och 300 mark för lärarinna — skulle, beräknad efter innevarande års folkskolebudget, utgöra sammanlagdt 66,610 mark, innebärande, enär 25 % häraf kan påräknas i statsbidrag, en utgift för staden af 49,958 mark.

Enligt 1870 års folkskolereglemente erhöles lärarene i grundlön 1,000 mark och 500 mark i hyresmedel samt förhöjning af grundlönen med 10 % hvar femte år intill dess förhöjningen uppgått till 50 % af grundlönens belopp. Lärarinnornas aflöning utgjorde samtidigt, för lärarinna vid högre folkskola 800 mark i grundlön och 300 mark i hyresmedel samt för lärarinna vid lägre folkskola 600 mark i grundlön och 300 mark i hyresmedel med enahanda förhöjning af grundlönen efter viss tjenstetid som för lärarene. År 1878 höjdes aflöningen, för lärarene till 2,000 mark samt för lärarinnorna till 1,500, resp. 1,200 mark, jemte tillägg fortfarande af fem löneförhöjningar à 10 % med fem års mellanrum mellan hvarje. År 1891 fastställdes lönen för lärarinnorna till 1,700, resp. 1,400 mark, medan samtidigt bestämdes, att lärarenes löneförhöjning skulle utgå med 20, 20 och 10 % efter fem, tio och femton års tjenstetid. Vid sistnämnda, år 1891 beslutna löneförhöjningar äro folkskolelärarene och lärarinnorna för närvarande bibehållna.

Lärarene och lärarinnorna erhålla sålunda i aflöning:

	Grundlön:	Förhöjning					Högsta beloppet:
		efter 5 års tjenst:	efter 10 års tjenst:	efter 15 års tjenst:	efter 20 års tjenst:	efter 25 års tjenst:	
Lärare . . . . .	2,000: —	+ 400: —	+ 400: —	+ 200: —	—: —	—: —	= 3,000: —
Lärarinna vid h. folkskola	1,700: —	+ 170: —	+ 170: —	+ 170: —	+ 170: —	+ 170: —	= 2,550: —
Lärarinna vid l. folkskola	1,400: —	+ 140: —	+ 140: —	+ 140: —	+ 140: —	+ 140: —	= 2,100: —

Af de 59 lärare, som finnas upptagna i bugetförslaget för instundande år, hafva 8 uppnått högsta lönegraden med 3,000 mark, 14 erhållit förhöjning för tio års tjenst och åtnjuta således 2,800 mark enhvar samt 15 för 5 års tjenst, mot-

svarande 2,400 mark, jemte det återstående 22 uppbära 2,000 mark enhvar. Utaf de 132 lärarinnorna åter erhålla 4 högsta aflöning med 2,550 mark, 6 lärarinnor 2,380 mark, 10 lärarinnor 2,210 mark, 4 lärarinnor 2,100 mark, 18 lärarinnor 2,040 mark, 5 lärarinnor 1,960 mark, 10 lärarinnor 1,870 mark, 5 lärarinnor 1,820 mark, 13 lärarinnor 1,700 mark, likaledes 13 lärarinnor 1,680 mark, 8 lärarinnor 1,540 mark och slutligen 36 lärarinnor 1,400 mark enhvar. Bland dessa lärarinnor hafva 8 löneförhöjning för 25 års tjenst, 11 för 20 år, 15 för 15 år, 31 för 10 år och 18 för 5 år. 49 lärarinnor slutligen tjena utan åldersförhöjning.

Utskottet delar i allo Folkskoledirektionens åsigt om behovet af en löneförhöjning åtminstone för lärarene, hvilkas aflöning också utskottet, särskildt i betraktande deraf att flertalet bland dem är familjeförsörjare, finner vara för liten för att motsvara de ökade lefnadskostnaderna i hufvudstaden.

Den enda betänklighet som vållat att utskottet hyst någon tvekan att obetingadt tillstyrka bifall till Direktionens förslag, härrör af hänsynen dertill att hvarje, äfven en obetydlig löneförhöjning åt folkskollärarepersonalen komme, såsom folkskollärarene äfven sjelfva i sin ansökan riktigt nog anmärkt, att, med afseende å det stora antalet löntagare som åtgärden skulle beröra, betungande belasta stadens undervisningsbudget, hvilken äfven eljes har tendens att snabt stiga. Sålunda ökas årligen folkskoleelevernas antal med omkring 300 och påkallar ensamt detta redan en ökad utgift, för lärare och lärarinnor med 10,000 mark, för lokaler med 1,000 mark samt för material och möbel m. m. 4,000 mark årligen. Till att belysa denna omständighet torde följande tablå öfver stadens utgifter under senaste tio år för undervisningsväsendet, särskildt för folkskolorna, hvilken tablå uppgjorts enligt de fastställda budgeterna, tjena:

	Stadens undervisningsväsende:	Folkskoleväsendet:
år 1890 . . . . .	355,437: 20	297,907: 20
„ 1891 . . . . .	410,113: 12	338,327: 12
„ 1892 . . . . .	434,618: 28	363,162: 28
„ 1893 . . . . .	455,997: 37	383,405: 37
„ 1894 . . . . .	479,817: 06	409,175: 62
„ 1895 . . . . .	509,080: 03	437,838: 03
„ 1896 . . . . .	530,929: 07	460,207: 07
„ 1897 . . . . .	549,225: 60	475,230: 60
„ 1898 . . . . .	579,194: 60	496,610: 60
„ 1899 . . . . .	634,283: 10	532,239: 10

För instundande år är utgiften för undervisningsväsendet beräknad till 698,866 mark och för folkskolorna särskildt till 559,582 mark, utvisande detta en stegring från år 1890 med i det närmaste 100 %.

Emellertid får, efter utskottets förmenande, ensamt denna finansiella synpunkt icke afhålla staden från att bevilja folkskollärarene och lärarinnorna löneförhöjning, så snart denna förhöjning engång erkännes vara rättvis och nödig.

Staden har redan länge sträfvat att i afseende å sitt folkskoleväsende, på sätt hufvudstaden anstår, intaga främsta rummet bland kommunerna i landet. För att nå detta mål hafva under en följd af år stegrade anspråk gjorts å alla dem, som önskat erhålla lärare- eller lärarinneplats vid folkskolorna härstädes.

Sälunda hafva exempelvis lärarinnorna i allmänhet icke blott seminarie, utan äfven fruntimmersskolebildning. Jemsides med dessa högre fordringar måste staden äfven kunna erbjuda åtminstone något högre löneförmåner än i landsorten.

Folkskoledirektionen har i sin omförmälda skrivelse upplyst att i Tammerfors lärarene och lärarinnorna hafva samma grundlöner som härstädes, men lärarinnorna löneförhöjning med samma grader som lärarene. I Wiborg utgör, enligt Direktionens meddelande, lärarenes grundlön 2,200 mark samt stiger efter femton års tjänst och tre förhöjningar till 3,400 mark; lärarinnorna åter erhålla 1,700 mark i högre och 1,400 mark i lägre folkskola, hvilken aflöning likaledes ökas till 2,300, resp. 2,000 mark. — Efter utskottet tillhandakommen utredning äro lärarene och lärarinnorna i Stockholm från nästa års början aflönade, de förra med 1,500 och de senare med 1,200 kronor årligen, hvartill komma tre löneförhöjningar efter 5, 10 och 15 års tjänst med 300, resp. 150 kronor hvarje.

Utskottet får förty förorda löneförhöjning åt folkskollärarene med 400 mark, räknadt från nästa års början, äfvensom åt folkskollärarinnorna, i öfverensstämmelse med deras alternatift framställda förslag, enahanda åldersförhöjning som åt lärarene eller med 20, 20 och 10 % efter 5, 10 och 15 års oförvitlig tjänst. — En ledamot inom utskottet har dock för sin del anslutit sig till Folkskoledirektionens förslag och en annan ledamot ansett förhöjningen af lärarenes grundlön för närvarande kunna begränsas till 200 mark.

Man kunde ock invända, att utskottets förslag innebär en orättvisa mot lärarinnorna, hvilkas aflöning derigenom komme att blifva betydligt lägre än lärarenes. Häremot bör dock framhållas att, på sätt tidigare redan anmärkts, de öfvervägande flesta bland lärarene äro gifte, medan deremot endast några af lärarinnorna hafva anhörige att försörja. Ej heller torde lärarinnorna, jemförda beträffande löneförmåner och arbetstid med de qvinliga biträdena å banker och större affärskontor härstädes, kunna sägas vara ogynnsammare ställda än de senare.

Förslag till budget för folkskolorna för nästinstundande år, upprättadt på grundvalen af utskottets förslag utaf Folkskoledirektionen, åtföljer betänkandet.

I sin ofvannämnda ansökan hafva folkskollärarene anfört bland annat äfven att åtskilliga bland dem, till vinnande af ökad inkomst, nödgats förskaffa sig arbete utom tjensten. Då deras undervisningsskyldighet omfattar 28 timmar i veckan och de åtnjuta i det närmaste fyra månaders semesterledighet under året, borde icke heller efter utskottets förmenande tid tryta dem till sådan bisysselsättning.

Efter hvad inom utskottet upplysts, är lärarenes och lärinnornas tjänstgöring så anordnad, att lärare eller lärarinna i allmänhet undervisar samma elever ända från deras inträde i skolan, resp. lägre eller högre folkskola, till deras utträde derifrån. Derigenom erhåller den undervisande intimare kännedom om sina elever och större intresse för desamma samt bättre förmåga att inverka på och handleda dem såväl inom som utom skolan.

I anförda arbetsordning skulle utskottet icke heller önska någon hufvudsaklig förändring. Men enär under skoltiden så många elever pläga afgå, att det sammanlagda elevantalet å de högre klasserna är betydligt mindre än å de lägre, har inom utskottet framkastats tanken på möjligheten af en sådan anordning att på de lägre afdelningarna två lärare, resp. lärarinnor, kunde sköta tre klasser. För det ökade arbete, lärarene och lärarinnorna derigenom åsamkades, kunde de ersättas per veckotimme, och skulle för sådant ändamål nödigt anslag ställas till Folkskoledirektionens disposition.

Utskottet förbiser icke, att mången lärare och lärarinna tilläfventyrs icke skulle ega krafter nog att åtaga sig denna ökning af arbetet. Också kunde ju hända att en eller annan lärare eller lärarinna fått tillfälle att förskaffa sig någon lukrativare bibefattning, som han, resp. hon, därför icke skulle vilja lemna. Men utskottet har ej heller tänkt sig att denna arbetsökning skulle blifva tvungen, utan tvärtom fullkomligt fakultativ, och att den endast skulle ställas till de lärares och lärarinnors förfogande, som ansåge sig ega helsa nog därför och antingen icke kunde eller icke ville skaffa sig arbete utom skolan.

Det bör för öfrigt nämnas att, efter hvad utskottet inhemtat, å en del andra orter, exempelvis i Kristiania, den anordningen är genomförd, att två lärare tillsammans sköta tre afdelningar af folkskolan.

Utskottet är icke i tillfälle att direkt bedöma, huruvida berörda, inom utskottet framställda förslag kan förverkligas eller ej. I händelse detsamma finnes värdt något beaktande, torde Folkskoledirektionens yttrande infordras deröfver, huruvida det möjligen i framtiden kan realiseras.

---

Utskottet får alltså värdsamt föreslå att Stadsfullmäktige ville besluta

*att från och med nästinstundande års början höja folkskollärarenes i staden aflöning från 2,000 till 2,400 mark med tillägg, liksom*

förut, af 20, 20 och 10 % förhöjning efter resp. fem, tio och femton års oförvitlig tjänst;

att likställa lärarinnorna vid folkskolorna i afseende å åldersförhöjning med lärarene och såvunda bevilja dem tillägg af 20, 20 och 10 % å lönen efter resp. fem, tio och femton års oförvitlig tjänst, hvilken löneförbättring likaledes skulle räknas från nästa års ingång;

att utverka häraf föranledd ändring i 35 och 40 §§ i gällande reglemente för folkskolorna i Helsingfors; samt

att infordra Folkskoledirektionens yttrande derom, huruvida lärare- och lärarinnepersonalen vid folkskolorna kunde beredas möjlighet till större inkomst genom att lemna dem, som sådant åstunda, tillfälle till ökad tjänstgöring vid folkskolorna.

Helsingfors, den 27 november 1899.

**Uno Kurtén.**

(Frånvarande vid justeringen.)

**J. A. Nordman.**  
**Paul Sinebrychoff.**

**Ernst Nordström.**  
**J. L. Snellman.**

*Bilaga 1.*

## Förslag till budget för Helsingfors stads folkskolor år 1900.

### Utgifter:

#### Aflöningar:

8 lärare (O. Dannholm, K. Frejborg, F. Holmberg, M. Holmberg, E. Kumlander, A. Nordman, P. Solstrand, J. Stenberg) lön 2,400 mk och förhöjning för 15 år 1,200 mk, å 3,600 mk . . .	Fm: 28,800:—
14 lärare (V. Dahlström, M. Forss, V. Helenius, M. Hertz, A. Kohonen, V. Lahti, J. Lindfors, O. Rosenqvist, A. Slotte, G. Sundholm, M. Thors, V. Weissmann, J. Vendell, I. Wihlman) lön 2,400 mk och förhöjning för 10 år 960 mk, å 3,360 mk . . . . .	„ 47,040:—

15 lärare (V. Allardt, H. Appelberg, A. Bjon, S. Bäcklund, A. Karvonen, O. Kotilainen, A. Kronström, K. E. Lindh, E. W. Malmberg, V. Müller, A. Noponen, O. Pellinen, S. Peltola, W. Reiman, A. Sigfrids) lön 2,400 mk och förhöjning för 5 år 480 mk, å 2,880 mk . . . . .	”	43,200: —	119,040: —
17 lärare (A. Biskop, B. Björkman, I. Ekberg, A. Hedlund, E. Hedman, F. Hertz, K. Himberg, E. Kunnas, O. Kunnas, E. Lehto, K. O. Lindh, M. Paksula, E. F. Pihlström, E. W. Ponkala, I. Sirelius, H. Ståhl, F. Vikstedt) dels lön dels arvode å 2,400 mk . . . . .	”	40,800: —	
5 lärare ännu icke antagna, arvode å 2,400 mk . . . . .	”	12,000: —	
1 ” i grekisk-rysk troslära (M. Lisovskij) arvode . . . . .	”	800: —	
2 lärarebiträden i slöjd, arvode . . . . .	”	2,400: —	
1 ” i skradderiarbeten (G. Vikström) arvode . . . . .	”	1,200: —	57,200: —
20 lärarinnor (A. Hallberg, H. Lucander, E. Veckman, I. Wegelius, H. Aminoff, I. Hannikainen, A. Lagus, E. Nervander, I. Rosqvist, M. Stenberg, E. Ahlgren, F. Calamnius, M. Cantell, M. Friberg, A. Ingman, A. Jürgens, A. Långström, S. Streng, R. Wallén, E. Åkesson) lön 1,700 mk och förhöjning för 15 år 850 mk, å 2,550 mk . . . . .	”	51,000: —	
18 lärarinnor (H. Auer, I. Brotherus, J. Carlborg, L. Enroth, L. Finander, A. Frick, I. Hellén, F. Hohenthal, O. Johansson, M. Joutsen, S. Kohonen, S. Lithenius, A. Malmberg, I. Manninen, H. Petterson, A. Reuter, F. Tavaststjerna, M. Öhrbom) lön 1,700 mk och förhöjning för 10 år 680 mk, å 2,380 mk . . . . .	”	42,840: —	
10 lärarinnor (F. Dufva, A. Flinck, I. Frelander, A. Friberg, A. Johansson, B. Mahlberg, A. Markelin, O. Moberg, A. Sandström, A. Sarlin) lön 1,700 mk och förhöjning för 5 år 340 mk, å 2,040 mk . . . . .	”	20,400: —	
1 lärarinna (A. Sederholm) lön 1,286 mk och förhöjning för 10 år 680 mk . . . . .	”	1,966: —	
14 lärarinnor (Ida Molander, Ingeborg Molander, F. Rosberg, B. v. Wright, E. Genetz, H. Genetz, M. Kroijerus, E. Mattsson, H. Åkerman, A. Norring, B. Paqualén, A. E. Stenberg, A. M. Stenberg, E. Öhberg) lön 1,400 mk och förhöjning för 15 år 700 mk, å 2,100 mk . . . . .	”	29,400: —	
13 lärarinnor (M. Forss, J. Fredenberg, A. Genetz, E. Granholm, A. Leimu, L. Luoto, I. Malm, B. v. Nandelstadh, H. Nordmann, E. Pellinen, A. Richter, I. Salo, V. Sundwall) lön 1,400 mk och förhöjning för 10 år 560 mk, å 1,960 mk . . . . .	”	25,480: —	



Bilaga 2.

## DIREKTIONEN

för

HELSINGFORS STADS FOLKSKOLOR

Helsingfors,

den 12 maj 1899.

*Till Herrar Stadsfullmäktige.*

I närlagd skrifvelse af den 25 januari innevarande år hafva 29 lärare vid stadens folkskolor anhållit om folkskoledirektionens medvärkan till sådan åtgärd, att åt samtliga vid Helsingfors folkskolor i egenskap af ordinarie eller biträdande anstälde gifta lärare äfvensom enklingar med barn måtte beviljas ett årligt hyresbidrag af 800 mark, som om möjligt skulle beräknas redan från innevarande års början. Därjämte hafva i likaledes bifogad skrifvelse af den 31 sistlidne januari 87 lärarinnor vid stadens folkskolor ansökt om sådan förbättring af lärarinnornas löneförmåner, att antingen „en förhöjning af grundlönen beviljades med Fmk 300: — för lärarinna så väl vid lägre som högre skola“ eller lärarinnorna med afseende å löneförhöjning blefve likställda med lärarne, d. v. s. att de efter 5, 10 och 15 års oförvitlig tjänst komme i åtnjutande af 20, 20 och 10 procents förhöjning i stället för att erhålla 10 procents förhöjning efter resp. 5, 10, 15, 20 och 25 års tjänstetid. Om ock sålunda från de ogifta lärarenes sida någon önskan om löneförhöjning icke försports i offentligheten, torde detta tillbakaträddande endast förestafvas af stark kamratkänsla och afse att underlätta beviljandet af de gifta lärarens ansökning. Då efter en tid en likartad begäran antagligen skulle framställas äfven af de ogifta lärarena och då endast ett mindre antal lärarinnor afhållit sig från flertalets anhållan om löneförhöjning, har folkskoledirektionen ansett sig böra taga frågan om folkskoledirektionens afluering i dess helhet under ompröfning.

Folkskoledirektionens lönestat fastställdes år 1886, efter hvilken tid någon annan förbättring icke vidtagits i lärarens förmåner än att den gradvisa, tidigare i 25 år fortgående tillskottsförhöjningen år 1891 bestämdes att utgå med 20 %, 20 % och 10 % efter resp. 5, 10 och 15 års tjänst. Samtidigt ökades, utan förändring af tillskottens perioder, lärarinnornas grundlöner eller arvoden till 1,700 mark i högre och 1,400 mark i lägre folkskolan. Lärarene, hvilkas grundlön är 2,000 mark, kunna sålunda nu efter 15 års tjänstetid uppnå en lön af 3,000 mark, lärarinnorna efter 25 års tjänst 2,550 mark i högre och 2,100 mk i lägre folkskolan.

Hvad först angår frågan om ett särskildt hyresbidrag allenast åt lärare med familj, har det icke undgått folkskoledirektionens uppmärksamhet att i privat tjänst understundom högre lön gifves familjeförsörjare. Icke håller saknar



det sin betydelse, att folkskoleläraren är gift och har familj. Men att i en löne-stat som regel fastställa högre lön, om ock i form af hyresbidrag, åt gifta lärare och enklingar med barn, måste anses förkastligt, såsom stridande mot den enda hållbara principen: lika lön, för lika arbete, och dessutom obilligt med hänseende till de växlande förhållandena i verkligheten. En gift lärare t. ex., hvars hustru har lön som lärarinna, står sig i många fall bättre än en ogift lärare, för att icke tala om lärarinnor, som äro enkor med barn. Den moraliska försörjningsplikten sträcker sig dessutom äfven för ogifta i särskilda fall ganska långt. Härtill kommer att i en familj barnens antal, familjemedlemmarnas hälsotillstånd och flere andra omständigheter skulle bilda lika så många variabla faktorer vid bedömandet af löntagarens ekonomiska ställning, om denna lades till grund för tilldelande af olika lönebelopp.

Med erkännande däraf, att enstaka medlemmar af folkskolelärarepersonalen, särskildt de gifta lärarne, kunna råka i svårare ekonomisk belägenhet, har under diskussionen i frågan inom folkskoledirektionen som enda utväg att afhjälpa dylikt trångmål framhållits beviljandet af ett årligt anslag för understöd i antyddade fall, hvilka understöd efter lärarekårens hörande skulle af direktionen bestämmas och af stadsfullmäktige stadfästas. Om ock dylika understöd utgifvas åt statskolornas lärare, har dock deras rättvisa fördelning synts folkskoledirektionen så ömtålig och med afseende å folkskoleförhållandena i staden betänklig, att ett dylikt medel icke ansetts böra tillgripas.

Folkskoledirektionen har också utan meningsskiljaktighet ansett en allmän höjning af såväl lärarens som lärarinnornas vid stadens folkskolor grundlön icke vidare kunna undvikas. Lefnadskostnaderna hafva i senare tid fortfarande stigit, och en nedgång synes icke vara att förvänta. Äfven de lefnadsbehof, som väl icke höra till lifvets nödortf, men dock i vår tid svårligen kunna undvaras af en folkets lärare, hafva i hufvudstaden ökats, och det vore i hög grad ovist att helt och hållet utesluta folkskolornas lärare från bildande nöjen, medan å andra sidan hans eller hennes uppoffring af tid och krafter nog så ofta tages i anspråk för folkuppfostrande ändamål och annan medborgerlig värksamhet, där ersättning icke kommit i fråga. Mot förbättring af lärarens förmåner pläga anföras de långa ferierna, men dessa tillföra icke lärarne tillfällen till arbetsförtjänst eller ökning i deras inkomster, om de också till någon del kunde användas till arbete. Hufvudsaken är att lärarens och lärarinnans i hög grad maktpåliggande och utan gensägelse högst ansträngande värf kan så handhafvas, att ekonomiskt betryck och tyngande bisysselsättningar icke förlama den fysiska och andliga kraft, som måste utvecklas i nutidens folkskola med dess icke blott undervisande, utan äfven uppfostrande ändamål. Må det tilläggas att med de sociala förhållandenas allt mera invecklade karaktär äfven följa högre anspråk på de ofta förbisedda arbetarne inom folkskolans väggar. Och det finnes vägande

skäl för att hålla dessa arbetare så långt som möjligt från de missnöjdas läger och, såvidt det är görligt, tillmötesgå deras önsknings om förbättrade villkor.

Löneförmånerna vid Helsingfors stads folkskolor äro i själfva värdet för det närvarande något lägre än i de tvänne större landsortsstäder, som med afseende å lefnadskostnaderna komma hufvudstaden närmast, om de också icke kunna anses vara lika dyra orter. I Tammerfors hafva lärarne och lärarinnorna samma grundlöner som i Helsingfors, men lärarinnorna förhöjning med samma grader som lärarne. I Viborg utgör, enligt meddelande af därvarande folkskoleinspektor, lärarnes grundlön 2,200 mark, som efter 15 års tjänst, med tre förhöjningar å 400 mark, ökas till 3,400 mark; lärarinnornas löner äro 1,700 i högre och 1,400 i lägre skola, hvilka likaledes ökas till resp. 2,300 och 2,000 mark. Slutligen må framhållas att flere af Helsingfors stads tjänstemän, af hvilka högre kompetens eller svårare arbete icke fordras, äro bättre ställda än folkskolelärarne i afseende å lön och tillfälle till biförtjänst.

På grund af alla här anförda omständigheter har folkskoledirektionen icke tvekat att hos Herrar Stadsfullmäktige föreslå en förhöjning i lärarens grundlön eller arvode med 400 mark och i lärarinnornas med 300 mark, så att desamma skulle utgöra resp. 2,400, 2,000 och 1,700 mark, med bibehållande af nu gällande grader för lönetillskott, så att lärarnes lön efter 15 års tjänst skulle stiga till 3,600 mark och lärarinnornas efter 25 års tjänst skulle uppgå till 3,000 mark i högre och 2,550 mark i lägre skola. Olikheten i de ifrågavarande förmånerna motiveras därmed att lärarens tjänstgöring i gosskolor med afseende å disciplinens svårighet och elevernas större absentering måste anses mer betungande än lärarinnornas, i lägre skolan åter fullgöres undervisningsskyldigheten med 24 timmar i veckan emot 28 i den högre. Kostnaden för denna löneförhöjning skulle, beräknad efter innevarande års folkskolebudget, stiga till följande belopp:

högre grundlön för 56 lärare å 400 mk . . . . .	<i>Små</i>	— —	22,400: —
ökadt lönetillskott för 7 ” ” 50 % . . . . .	”	1,400: —	
” ” ” 11 ” ” 40 ” . . . . .	”	1,760: —	
” ” ” 18 ” ” 20 ” . . . . .	”	1,240: —	4,400: —
högre grundlön för 57 lärarinnor i högre skola å 300 mk	”	— —	17,100: —
högre grundlön för 55 lärarinnor i lägre skola å 300 mk	”	— —	16,800: —
ökadt lönetillskott för 2 + 4 lärarinnor å 50 % . . . . .	”	900: —	
” ” ” 8 + 5 ” ” 40 ” . . . . .	”	1,560: —	
” ” ” 8 + 2 ” ” 30 ” . . . . .	”	900: —	
” ” ” 19 + 11 ” ” 20 ” . . . . .	”	1,800: —	
” ” ” 10 + 15 ” ” 10 ” . . . . .	”	750: —	5,910: —
eller inalles <i>Små</i>		— —	66,610: —

Denna summa skulle med i det närmaste 2 % öka stadens ordinarie utgifter under innevarande år, hvarvid dock bör tagas i betraktande att undervis-

ningsväsendet medför stadens förnämsta utgiftspost äfvensom att för ifrågavarande folkskoleutgifter ett statsbidrag, uppgående till 25 % af beloppet, kan enligt gällande normer påräknas. Afdrages detta bidrag, återstår 49,958 mark, hvilken summa utgör i det närmaste 3,8 % af det nu i kommunen uttaxerade beloppet. Folkskoledirektionen har emellertid icke ansett nu föreslagna löneförhöjning böra ifrågakomma redan innevarande år, utan från och med nästkommande år, då den borde utgå i enlighet med § 40 af reglementet för stadens folkskolor från och med årets början.

Betydenheten af det utgiftsbelopp, som nu efter noggrant öfvervägande af såväl folkskoleväsendets kraf som stadens skattebördas äskas af kommunen, har folkskoledirektionen till fullo uppskattat. Denna utgift skall dock fördelas på icke färre än 169 i stadens tjänst anställda personer och komma dem till godo samt därjämte indirekt gagna äfven de sex tusenden barn, hvilka i stadens folkskolor icke blott erhålla nödig undervisning utan äfven åtnjuta allvarlig och insiktsfull uppfostran för lifvet och hvilka i många fall blott i dessa skolor ledas af en vårdande och ömmande hand. Med den förhoppning att folkskoleväsendets viktigaste intresse: en god lärarekår ligger hufvudstadens representation varmt om hjärtat, får folkskoledirektionen vördsamt föreslå, det ville Herrar Stadsfullmäktige besluta

att från och med den 1 januari 1900 lärares vid stadens folkskolor årliga lön eller arvode höjes med 400 mark,

att från och med samma tid vid stadens såväl högre som lägre folkskolor lärarinnas årliga lön eller arvode höjas med 300 mark, och

att åt lärare och lärarinnor tillskott till sålunda ökade löner eller arvoden utgifvas efter nu gällande grunder.

På folkskoledirektionens vägnar:

**F. Gustafsson.**

*Elis Lagerblad.*

## Bilaga 3.

## Till Direktionen för folkskolorna i Helsingfors.

Det är känt och erkänt, att lefnadskostnaderna i Helsingfors i alla afseenden under en följd af år varit i ständigt uppgående. Särskildt ha hyrorna under de senaste åren stigit i oanad grad, men äfven födoämnenas och vedens pris ha stegrats högst betydligt.

Det har under sådana förhållanden år för år blifvit allt svårare och numera alldeles omöjligt för oss familjefäder och särskildt dem af oss, som ha en större familj, att komma till rätta med vår lön. För att belysa förhållandet bifoga vi här en tablå öfver hvad en lärare med hustru, tre barn och tjänarinna årligen måste anses ovilkorligen behöfva för att på ett drägligt sätt kunna slå sig ut.

Hyra för 2 rum och kök . . . . .	800
Kost för 6 personer à 25 mk i månaden . . . . .	1,800
Kläder och skoplagg, för mannen 200, hustrun 150 och hvarje barn 60 mk	530
Ved, 5 famnar à 28 mk . . . . .	140
Lyse . . . . .	40
Utskylder, beräknade efter 9 skattören och sålunda närmelsevis den behöf- liga inkomsten . . . . .	140
Afgifter till enke- och pupillkassan . . . . .	60
Tjänarinnans lön à 10 mk i månaden . . . . .	120
Läkare och medicin . . . . .	40
Tidningar, tidskrifter och annan litteratur . . . . .	100
Till underhåll af möbler, -sängkläder och husgeråd . . . . .	50
	Fm. 3,820

Då de särskilda posterna i denna tablå snarare torde vara för lågt än för högt tilltagna, så talar slutsumman i den samma utan vidare sitt tydliga språk. Vi tillåta oss därjämte påpeka, att vi i tablån icke upptagit så vanliga samt delvis alldeles oundgängliga utgifter och behof som t. ex. *lif- och brandförsäkringspremier, räntor och amorteringar på skulder, barnens skolgång, bad, rekreationer och nödvändiga resor, löneindragningar vid sjukdomsfall, föreningsmedlemsavgifter* äfvensom diverse andra såväl *städse återkommande* som *tillfälliga utgifter*, hvilka under året stiga till icke så ringa belopp.

Vi ha upptagit två rum och kök såsom erforderlig bostad. Det är dess värre fallet att några af oss nu nödgas hålla till goda med *ett* rum och kök. Men huru icke blott alt nämnvärdt andligt arbete utan äfven ofta nog den nödvän-

diga hvilan för läraren under så inskränkta bostadsförhållanden skall omöjliggöras inses utan vidare. Det nyligen församlade folkskolinspektorsmötet har också ansett minst 3 rum och kök såsom ett oeftergiftigt vilkor för landsortsläraren.

Likasom det icke alltid är så lätt att erhålla lönande bisysslor, så är det väl ej håller från skolans synpunkt sedt önskligt att läraren öfverhopar sig med sådana. Men då nöden ingen lag har, så ha vi nu nödgats jakta efter och, där de stått till buds, åtaga oss hvarjehanda extra göromål. Hurusom detta förhållande, i samvärkan med det städse öfverhängande ekonomiska bekymret i och för sig, varit egnadt att öfveranstränga och nedtrycka mången af oss samt invärka menligt på vår egentliga värksamhet, som för visso, särskildt under dessa tider af sedlig förvildning bland ungdomen, skulle kräfva all möjlig kropps- och själs-spänstighet af sin utöfvare — det inser enhvar, men ingen bättre än vi själfva.

Det kan väl förefalla främmande för våra samhällsförhållanden att framkomma med en anhållan om, låt vara blott skenbara, ekonomiska företrädesrättigheter för den gifta läraren. Men i allmänhet torde väl de flesta, om ej alla, andra tjänster, där de icke från innehafvarens synpunkt äro att betraktas blott som trappsteg för avancemang, vara så aflönade, att de innebära möjlighet till någorlunda betryggadt familjelif. Med vår tjänst har detta däremot i verkligheten visat sig icke vara fallet, på samma gång vår ställning i allmänhet icke är förenad med utsikt till avancemang.

Vi ha naturligtvis ingenting emot att äfven såväl lärarinnornas som de ogifta lärarnes löner — så mycket som möjligt förbättras; tvärtom. Men då vi så ofta hört uttalas, att vår till närmare par hundra personer uppgående kårs talrikhet medför betänkligheter mot en längs hela linien gående löneförhöjning, så stor att den kunde bli någorlunda tillfredsställande för oss familjefäder, och då vi verkligt funnit *vår* ekonomiska ställning för närvarande ohållbar, hvilket väl ändå den ogifta lärarens och lärarinnans icke, eller åtminstone icke på långt när i samma grad, kan vara, så ha vi ansett oss befogade, ja, nödsakade att inkomma med denna separata framställning, som, om det ock kan förefalla öfverdrifvet, i själfva verket icke innebär någonting mindre än ett nödrop.

Att, såvida åskadt afseende fästes vid vår nedan framställda ödmjuka anhållan, förhållandet emellan de gifta lärarens och särskildt lärarinnornas löner icke blefve något för Helsingfors ensamstående, framgår vid aktgifvande på detta förhållande å en mängd andra orter. Så t. ex. utgör *skilnaden* emellan lärares och lärarinnas löneförmåner i Kristiania 1,100, i Bergen 900 och i Stockholm 700 kronor, i Wiborg 1,100 och i Kotka 850 mark.

För öfrigt må anföras att lärarens maximilöner åtminstone i Wiborg för närvarande äro 400 mark högre än härstädes, att lärarnes såväl löner som löneförhöjningar i Tammerfors äro i allo desamma som å vår ort, oaktadt lefnads-vilkoren i denna stad torde vara betydligt billigare än i Helsingfors samt att i

Kymmene socken ej mindre än 6 lärare åtnjuta enhvar i lön 2,000 mark jämte 3—5 fria rum och kök.

På grund af det anförda våga vi ödmjukast anhålla om Direktionens välvilliga medvärkan därhän att åt samtliga vid Helsingfors folkskolor i egenskap af ordinarie eller biträdande anställda gifta lärare äfvensom enklingar med barn måtte beviljas ett årligt hyresbidrag af åttahundra (800) mark, som, om möjligt, skulle beräknas redan från innevarande kalenderårs början.

Helsingfors, den 25 januari 1899.

*J. P. Solstrand.*  
*M. Forss.*  
*K. Frejborg.*  
*A. Kohonen.*  
*Alex. Slotte.*  
*S. Bäcklund.*  
*E. Kumlander.*  
*O. W. Pellinen.*  
*M. Thors.*  
*A. E. Lehto.*

*Oscar Rosenqvist.*  
*Ad. Nordman.*  
*F. O. Holmberg.*  
*W. A. Lahti.*  
*A. Noponen.*  
*Karl Oskar Lindh.*  
*Otto Kotilainen.*  
*Matti Hertz.*  
*Kaarlo Evert Lindh.*  
*Frithiof Hertz.*

*Jakob Stenberg.*  
*John Lindfors.*  
*A. G. Sigfrids.*  
*Oskar Dannholm.*  
*H. Appelberg.*  
*A. Bjön.*  
*V. Aug. Dahlström.*  
*A. L. Biskop.*  
*Wilho Reiman.*

*Bilaga 4.*

*Till Folkskoledirektionen i Helsingfors stad.*

Emedan undertecknade, folkskollärarinnor i Helsingfors, till följd af att lefnadskostnaderna uti hufvudstaden de senare åren i väsendtlig grad stegrats, hafva svårt att komma till rätta med en grundlön af Fmk 1,400 för lärarinna vid lägre och Fmk 1,700 för lärarinna vid högre folkskola, våga vi härmed vördsamt anhålla, att Folkskoledirektionen godhetsfullt ville utvärka en förhöjning af grundlönen med Fmk 300 för såväl lärarinna vid lägre som högre folkskola. Denna anhållan synes oss så mycket mera berättigad, som lärarene vid samma skolor åtnjuta detta förhöjda lönebelopp, utan att på dem ställas högre fordringar i vare sig pedagogiskt eller annat afseende.

Om denna, såsom oss synes, billiga begäran mot förmodan icke skulle vinna Direktionens benägna understöd, våga vi ödmjukast anhållas, att vi åtminstone i afseende å den oss tillkommande löneförhöjningen blefve likställda med lärarene, d. v. s. att efter 5, 10 och 15 års oförvitlig tjänst komma i åtnjutande af 20, 20 och 10 procents förhöjning i stället för att erhålla 10 procents förhöjning efter resp. 5, 10, 15, 20 och 25 års tjänstetid.

Såsom vägande skäl för en sådan förkortning af tiden för löneförhöjningarnas beviljande, bedja vi få framhålla följande:

En liknande anordning har redan på grund af beslut vid senaste landtdag genomförts för ordinarie lärarinnor vid statens skolor.

Förhöjning efter 25 års tjänstetid förekommer ej vid någon annan tjänst i vårt land.

De sista förhöjningarna, som utfalla efter 20 och 25 års tjänstetid, komma en lärarinna bra nog sent till goda.

På grund af det ofvan anförda våga vi, undertecknade, ödmjukast anhålla om Direktionens välvilliga medvärkan främst därhän att grundlönen för lärarinnor vid såväl lägre som högre folkskolor höjdes med Fmk 300 eller, om tyvärr detta vid denna tidpunkt anses ogenomförbart, åtminstone alla löneförhöjningar inom 15 år komme lärarinna till goda.

Helsingfors, den 31 januari 1899.

<i>Anna Frick.</i>	<i>E. Åkesson.</i>	<i>V. Idestam.</i>
<i>O. Möberg.</i>	<i>L. Enroth.</i>	<i>Maikki Friberg.</i>
<i>D. Müller.</i>	<i>Anna Sarlin.</i>	<i>S. Hellstén.</i>
<i>Augusta Långström.</i>	<i>Maria Stenberg.</i>	<i>Rosa Wallén.</i>
<i>Fanny Calamnius.</i>	<i>Anna Reuter.</i>	<i>Sofia Streng.</i>
<i>Lina Rosengren.</i>	<i>A. Norring.</i>	<i>Vera Hjelt.</i>
<i>Ida Lehto.</i>	<i>E. Mattsson.</i>	<i>F. Tavaststjerna.</i>
<i>Lydi Finander.</i>	<i>M. Öhrbom.</i>	<i>A. Lagus.</i>
<i>Jenny Fredenberg.</i>	<i>I. Frelander.</i>	<i>A. Hedberg.</i>
<i>E. Pellinen.</i>	<i>Agnes v. Konow.</i>	<i>A. Hultin.</i>
<i>B. Paqvalén.</i>	<i>Irene Rosenlindt.</i>	<i>L. Luoto.</i>
<i>A. Colérus.</i>	<i>Anna Niklander.</i>	<i>R. Sagulin.</i>
<i>Phebe Candolin.</i>	<i>Ida Molander.</i>	<i>Ing. Molander.</i>
<i>B. von Nandelstadh.</i>	<i>Sofie Lithenius.</i>	<i>Aina Johansson.</i>
<i>Agathe Antoinette Ingman.</i>	<i>Olga Johansson.</i>	<i>Jenny Hedengren.</i>
<i>Anna M. Stenberg.</i>	<i>Anna E. Stenberg.</i>	<i>Minna Nikander.</i>
<i>Emilie Ahberg.</i>	<i>A. Leimu.</i>	<i>Ida S. Salo.</i>
<i>Ina Brotherus.</i>	<i>Agda Ström.</i>	<i>Anni Koljonen.</i>
<i>Fanny Rosberg.</i>	<i>Selma Kohonen.</i>	<i>Julia Studd.</i>
<i>Maria Joutsen.</i>	<i>Aina Andersson.</i>	<i>Alexandra Jürgens.</i>
<i>Iida Blomkvist.</i>	<i>Anna Richter.</i>	<i>Aina Sonné.</i>
<i>Ingeborg Hellén.</i>	<i>Elin Frosterus.</i>	<i>Elin Vikman.</i>
<i>Fanny Hohenthal.</i>	<i>Alma Markelin.</i>	<i>Wictorine Sundwall.</i>
<i>Maria Södergren.</i>	<i>Kainu Pantsar.</i>	<i>E. Wildsköld.</i>
<i>Iida Hannikainen.</i>	<i>M. Cantell.</i>	<i>Ida Wegelius.</i>
<i>Erika Ahlgren.</i>	<i>Hanna Åkerman.</i>	<i>Berta Mahlberg.</i>
<i>Helmi Petterson.</i>	<i>Ida Manninen.</i>	<i>Josefina Carlborg.</i>
<i>Hilda Auer.</i>	<i>Helena Aminoff.</i>	<i>Ellen Nervander.</i>
<i>Alma Hallberg.</i>	<i>M. Kroijerus.</i>	<i>Hanna Nordmann.</i>

## Förslag

till

## Utgifts- och Inkomststat för Helsingfors stad år 1900.

Upprättadt af Magistraten.

Hufvudtitel	Utgiftens beskaffenhet enl. § 58 i K. Förordningen d. 8 December 1873.	Utgifter.		Drätselkammarens förslag	Magistratens förslag
I		<b>Stadens skulder</b> . . .	658,989 50	658,989 50	
		Å kassakreditiv till belopp af högst 2,000,000 mark (i st. för Fmk 500,000) provision och ränta, eventuellt äfven till bestridande af ränta å ny obligationsemission, förslagsvis Fmk 85,000: —.			
II		<b>Stadens embetsverk</b> . . .	217,099 98	217,099 98	
III		<b>Kommunalförvaltningen</b> . . .	205,625 —	205,825 —	
		Hamnkotoret.			
	c	1 Parmmätarålderman Fmk 400: — i st. för Fmk 200: —.			
IV		<b>Gatubelysningen</b> . . .	193,855 95	193,855 95	
V		<b>Brandverket</b> . . . . .	113,240 —	113,240 —	
VI		<b>Polisinrättningen</b> . . .	390,619 —	392,119 —	
		Aflöningar.			
	c	Såsom ny post upptages: 1 Translator för ryska språket Fmk 1,500:—.			
		Transport	1,779,429 43	1,781,129 43	



		Transport	1,779,429 43	1,781,129 43
VII		<b>Sundhets- och sjukvården</b>	228,359 10	228,359 10
VIII		<b>Fattigvården</b> . . . . .	293,260 —	293,260 —
IX		<b>Undervisningsväsendet</b> . . . . .	698,866 —	699,866 —
		b) Handverksskolorna.		
		Efter anslaget för lägre handverksskolorna tillägges såsom ny post:		
	b	Anslag för anordnande af föredrag i historie och geografi (S. F. besl. 17/10 1899) Fmk 1,000: —.		
X		<b>Staden åliggande allmänna onera</b> . . . . .	262,981 96	262,981 96
XI		<b>Vattenledningen</b> . . . . .	232,308 —	231,608 —
		Förvaltning och drift.		
	c	Brandförsäkringspremier ( <i>utskylder till Helsingö kommun utelemnas</i> ) förslagsvis Fmk 1,000: —.		
XII		<b>Saluhallen</b> . . . . .	7,350 —	7,350 —
XIII		<b>Stadens jordlägenheter</b> . . . . .	6,400 —	6,400 —
XIV		<b>Allmänna arbeten</b> . . . . .	2,467,665 —	2,462,705 —
		2) Gator och allmänna platser.		
		Under-rubriken c) <i>Regleringsarbeten</i> uteslutes.		
		<i>Planering af Observatoriegatan utanför adr. N:o 2 &amp; 4</i> Fmk 4,260: — uteslutes.		
		6) Hamnar.		
	c*	Muddring i hamnarne Fmk 20,000: — i st. för Fmk 30,000: —.		
		b) Nyanläggningar.		
		Såsom ny post upptages:		
	c*	<i>Afstjelpningsbrygga å Sandudd</i> Fmk 9,300: —.		
		Transport	5,976,619 49	5,973,659 49

		Transport	5,976,619 49	5,973,659 49
XV		<b>Pensioner</b> . . . . .	9,836 67	10,436 67
	c	Såsom ny post upptages: <i>Hamnkonstapel'n Emil Mauritz Sjöström</i> <i>Fmk 600:—.</i>		
XVI		<b>Diverse</b> . . . . .	263,200 —	263,900 —
	c	Arvode åt en elektrotekniker <i>Fmk 1,500:—</i> i stället för <i>Fmk 800:—.</i>		
		Summa Fmk	6,249,656 16	6,247,996 16

	Inkomstens beskaf- fenhet enl. § 58 i kommunallagen	<b>Inkomster.</b>		
		Disponibel behållning . . . . .	200,000 —	200,000 —
I		<b>Räntor</b> . . . . .	84,400 —	84,400 —
II		<b>Tomtlösen</b> . . . . .	100,000 —	100,000 —
III		<b>Stadens fasta egendom</b> . . . . .	288,778 10	288,778 10
		Från c) stadens jordlägenheter uppflyttas: Forsby, arrende förslagsvis <i>Fmk 4,100:—</i> till b) stadens afhysta område.		
IV		<b>Tomtören</b> . . . . .	2,200 —	2,200 —
V		<b>Inkomstgifvande rättig- heter</b> . . . . .	925,700 —	925,700 —
VI		<b>Diverse</b> . . . . .	341,323 —	341,323 —
		Transport	1,942,401 10	1,942,401 10

		Transport	1,942,401 10	1,942,401 10
VII		<b>Statsbidrag</b> . . . . .	444,038 —	445,038 —
	c	Till Polisinrättningen, förslagsvis <i>Fmk</i> 249,000:— i st. för 248,000:—.		
VIII		<b>Vattenledningen</b> . . . . .	363,775 —	363,775 —
IX		<b>Lån</b> . . . . .	1,814,878 —	1,814,878 —
X		<b>Uttaxering</b> . . . . .	1,684,564 06	1,681,904 06
		Summa Fmk	6,249,656 16	6,247,996 16

## MAGISTRATEN

i

Helsingfors

*Helsingfors den 29 nov. 1899.*

N:o 257.

*Till Helsingfors Stadsfullmäktige.*

Vid granskningen af Drätselkammarens till Magistraten aflemnade förslag till utgifts- och inkomststat för Helsingfors stad år 1900 måste uppmärksamheten fästas vid det ovanligt höga belopp, omkring 274,000 mark, hvarmed de ordinarie utgifterna i Kammarens förslag öfverskjuta motsvarande utgiftsposter uti den af Stadsfullmäktige fastställda utgifts- och inkomststaten för innevarande år \*). Jemför man de särskilda hufvudtitlarna inom utgiftsstaten för de bägge åren, så finner man att den största förökningen hänför sig till hufvudtiteln VI, polisinrättningen, med 72,000 mark, dernäst till hufvudtiteln IX, undervisningsväsendet, med 69,000 mark samt för öfrigt till hufvudtitlarna I, räntor och amortering å skuld, med 41,000 mark, VII sundhets- och sjukvården med 22,000 mark, IV gatubelysningen med 21,000 mark, VIII fattigvården med 12,000 mark, III kommunalförvaltningen med 10,000 mark, o. s. v. Emedan det förhöjda anslaget för polisinrättningen upptagits under förutsättning af att två tredjedelar deraf komme att staden ersättas genom förökadt statsbidrag för ändamålet, utgör undervisningsväsendet nu, såsom vanligt, den hufvudtitel som påkallar de ojemförligt största bidragen för budgetens utjämnande, och bör härvid dessutom beaktas att frågan om löneförhöjning åt stadens folkskollärare och lärarinnor, hvars lösning eventuellt erfordrar ytterligare anslag till belopp af 48,000 mark, ännu icke blifvit af Stadsfullmäktige afgjord.

Då stadens ordinarie inkomster icke kunnat beräknas att stiga i samma förhållande som utgifterna samt Drätselkammaren icke heller kunnat förutsätta att tomtlösen till något större belopp under instundande år kommer att inflyta, men å andra sidan icke obetydande summor under året måste disponeras för tillgodoseendet af den stegrade efterfrågan på nya bostadstomter, har budgeten icke kunnat regleras utan att det för uttaxering afsedda beloppet blifvit i väsentlig mån förhöjdt. Under sådana omständigheter har Magistraten, i likhet med Drätselkammaren, funnit sig föranlåten att till det minsta möjliga inskränka den rörliga delen af utgifts-

\*) Skilnaden utgör egentligen 315,982 mark 96 penni, men är härvid att observeras att uti Drätselkammarens förslag under hufvudtiteln XI, vattenledningen, posten „kostnader för privata anslutningar och uppsättningar af vattenmätare, 25,000 mark“, icke bör upptagas under ordinarie utan under tillfälliga utgifter men att deremot i det tryckta sammandraget till 1899 års budget under hufvudtiteln IX, undervisningsväsendet, bland tillfälliga utgifter ingått 16,990 mark, hvilka rätteligen bort hänföras till ordinarie utgifter.

staten samt således lika litet som Kammaren kunnat upptaga anslag för särskilda af byggnads- och hamnkotoren samt trädgårdsnämnden till utförande föreslagna allmänna arbeten.

Enär de förändringar Magistraten infört i Drätselkammarens budgetförslag till följd häraf äro jämförelsevis få och af mindre betydighet, har Magistraten, genom en förändrad uppställning af sitt förslag, gifvit detsamma en mera sammanträngd form än härförinnan samt får såsom motivering till förslaget vördsamt anföra följande.

Under första hufvudtiteln i utgiftsstaten har Drätselkammaren till provision och ränta å ett „kassakreditiv till belopp af högst 500,000 mark“ samt „eventuellt till bestridande af ny obligationsemission“ upptagit en förslagspost af 85,000 mark. Emedan för närvarande å den utländska marknaden rådande penningeknapphet och hög räntefot försvåra bestämmandet af den lämpligaste tidpunkten för upptagandet af det afsedda nya obligationslånet, synes förtänksamheten fordra att Drätselkammaren bemyndigas att medels kassakreditiv eller annat tillfälligt lån tillgodose stadens penningebehof till större belopp än Kammaren föreslagit eller ända till två millioner mark, och har Magistraten, då ett halft års ränta på den nya obligationsemissionen eventuellt bör från anslaget utgå, med bibehållande af anslagsbeloppet, omformulerat denna utgiftspost. Kostnaden för upptagandet af det nya obligationslånet torde deremot, likasom förut, böra påföras sjelfva lånet.

Uti en härhos bilagd skrift har parmmätareåldermannen J. V. Lindberg på anförda skäl anhållit om löneförhöjning med 200 mark och har Magistraten, med hänsyn till hamnkaptensens uti jämväl närslutna skrifvelse härtill afgifna förord, under hufvudtiteln III, kommunalförvaltning, rubrik hamnkotoret, infört för ändamålet erforderligt anslag.

Jämlikt den tillstyrkan Stadsfullmäktige, uti affördradt utlåtande af den 7 innevarande November, afgifvit om intagande uti den nya staten för polisinnrättningen af ett årligt anslag stort 1,500 mark för öfversättning till ryskan af vissa från sagda innrättning utgående expeditioner har Magistraten under hufvudtiteln VI, polisinnrättningen, upptagit ett tilläggsanslag af 1,500 mark.

Likaså har Magistraten, i öfverensstämmelse med Drätselkammarens uti skrifvelse af den 9 innevarande November gjorda anhållan, under hufvudtiteln IX, undervisningsväsendet, rubrik b) handtverksskolorna, infört ett af Stadsfullmäktige vid sammanträde den 17 sistlidne Oktober för anordnande af föredrag i historia och geografi vid lägre handtverksskolorna beviljad anslag af 1,000 mark.

Uti utgiftsstaten för vattenledningens förvaltning och drift har Drätselkammaren upptagit en förslagspost för „brandförsäkringspremier och utskylder till Helsing kommun“ med 1,700 mark; men emedan Forsby hemman, och således äfven det derunder lydande för vattenledningsverket upplåtna området i Gammelstaden, enligt Kejs. Senatens skrifvelse till Guvernören i Nylands län af den 15 Maj 1899 förklarats vara Helsingfors stad underlagdt, kan erläggande af utskylder till Hel-

singe kommun för de å sagda område uppförda inrättningar icke vidare ifrågakomma, och har berörda förslagspost därför blifvit nedsatt till 1,000 mark.

Under rubrik *regleringsarbeten* har sedan år 1888 uti stadens utgiftsstat bland anslagen för „allmänna arbeten“ upptagits kostnaderna för vissa planerings- och kanalarbeten samt understundom jämväl under hufvudtiteln „vattenledningen“ en del anslag för utsträckning af rörnätet. Detta förfarande har sitt stöd i Stadsfullmäktiges år 1887 fattade beslut att för försålda tomter inflytande köpeskilling icke finge förbrukas till stadens årligen återkommande utgifter utan skulle användas i främsta rummet till betäckande af kostnaderna för erforderliga planerings- och kanalarbeten i staden samt för öfrigt uteslutande å företag, som för staden medföra varaktigt gagn utan att dock lemna en utgifterna motsvarande afkastning. För att ådagalägga det sagda beslut ländt till efterrättelse vid uppgörandet af utgifts- och inkomstförslagen har Drätselkammaren derefter årligen bilagt sitt budgetförslag tablåer såväl öfver verkställda regleringsarbeten som öfver influten tomtlösen. Emellertid har isynnerhet under de sista åren betydande anslag för planerings- och kanalarbeten, såsom exempelvis samtliga kostnader för planeringsarbeten och kanalaneläggningar inom 11:te och 12:te stadsdelarna, i budgeten fått sin plats icke bland regleringsarbeten utan under rubriken „nyanläggningar“, och en följd häraf har varit att uti nämnda tablåer influten tomtlösen ingår till betydligt större belopp än kostnaden för verkställda regleringsarbeten. Då berörda tablåer vid sådant förhållande kunna gifva anledning till oriktig uppfattning angående användningen af den influtna tomtlösen, förefinnes, enligt Magistratens åsigt, icke vidare skäl för Drätselkammaren att bilägga budgetförslaget tablåer af detta slag samt icke heller för bibehållande i utgiftsstaten af rubriken „regleringsarbeten“, och har densamma därför af Magistraten uteslutits, jämte det de af Drätselkammaren under denna rubrik föreslagna posterna sammanförts med de under rubriken b) nyanläggningar upptagna.

Af dessa utgiftsposter har Magistraten dock utelemnat det af Drätselkammaren äskade anslaget för „planering af Observatoriigatan utanför adr. N:o 2 & 4“, af orsak att denna gatudel icke är af någon betydelse för samfärdseln samt sagda planeringsarbete icke kan komma till utförande innan härför erforderlig ändring i stadsplanen blifvit i föreskrifven ordning utverkad.

Frågan huruvida den för afstjelpning af fäkalier härintills använda bryggan i Gräsviken fortfarande borde för sagda ändamål upplåtas eller annan plats därför anvisas har under året varit föremål för Magistratens behandling. Uti en till Magistraten den 11 Mars 1899 inlemnad skrift hafva ett stort antal gårdsegare och gårdsdisponenter i fjerde stadsdelen framhållit hurusom forsling af spillning till sagda brygga, såsom numera belägen omedelbart invid en tätt bebyggd och lifligt trafikerad stadsdel, medförde altför stora olägenheter och sanitära vådor för de i närheten af densamma bosatta inneväanarene samt förty anhållit om Magistratens åtgärd derhän att plats för sådan afstjelpning måtte annorstädes anvisas. Uti de ut-

låtanden, som Magistraten i anledning häraf inhemtade af Helsovårdsnämnden och Drätselkammaren, understödde den förstnämnde myndigheten i allo sökandenes anhållan, hvaremot Drätselkammaren, med afseende såväl derå att vägen till en afstjelpningsbrygga å Sandudd skulle för den stadsdel, som nu betjenar sig af bryggan i Gräsviken, förlängas med  $1\frac{1}{4}$  å  $1\frac{1}{2}$  kilometer, som ock med hänsyn dertill, att då vägen från villan Alkärr till Sandudd är i det närmaste obebyggd, stort skäl till det antagande föreligger att spillningslassen skulle afstjelpas utmed vägen, ansett det för tidigt att vid Sandudd uppföra dylik brygga.

Vid öfvervägande af ärendet den 12 sistlidne Juni beslöt Magistraten att emedan förbud för användande af bryggan i Gräsviken för afstjelpning af fåkalier icke skäligen omedelbart kunde utfärdas, genom i tidningarna införd kungörelse meddela vederbörande att inlastning af spillning i prämar invid sagda brygga, vid utsatt vite, icke finge verkställas å annan tid af dygnet än emellan klockan tolf på natten och fem på morgonen samt att prämarna under den återstående delen af dygnet ovilkorligen borde aflägsnas från bryggan och förankras i närheten af vågbrytaren uti Sandvikshamnen. Med denna anordning har emellertid hvarken prämegarene, hvilka anfört klagomål deröfver att densamma är för dem i hög grad betungande samt vid stark blåst närapå omöjlig att fullgöra, eller gårdsegarene varit belåtna; och hafva de sistnämnda uti närslutna skrifvelse af den 14 innevarande November återhemtat sin anhållan om afstjelpningsbryggans förläggande till annan plats. Då Magistraten af Helsovårdsnämndens ofvan åberopade utlåtande i saken, hvilket härhos i afskrift biläggas, samt af hvad deri för öfrigt förelupit blifvit öfvertygad om att bryggan i Gräsviken icke vidare är lämplig att användas för afstjelpning af spillning, men det, å andra sidan icke kan anses förmånligt för kommunen att, innan renhållningsväsendet i staden blifvit på annat sätt anordnadt, förhindra all afskeppning af fåkalier från det vestra hamnområdet, har Magistraten funnit sig föranlåten att, med omfattande af hamn- och byggnadskontorens i deras specialförslag till budgeten härutinnan gjorda framställning, under hufvudtiteln XIV, allmänna arbeten, afdelning 6:e hamnar, rubrik b) nyanläggningar, intaga anslag för en afstjelpningsbrygga å Sandudd — 9,300 mark.

För att icke härigenom förhöja uttaxeringsbeloppet har Magistraten deremot, efter samråd med Stadsingeniören, minskat anslaget för muddring i hamnarna med 10,000 mark och således upptagit detsamma till 20,000 mark, hvarvid Magistraten dock förutsatt att ytterligare anslag för detta ändamål följande år skall beviljas.

Till de af Drätselkammaren under hufvudtiteln XV, pensioner, upptagna anslagen har Magistraten, i enlighet med hamnkontorets förslag, och sedan Magistraten inhemtat att jemväl Drätselkammaren beslutit att uti särskild skrifvelse hos Stadsfullmäktige härtill förorda bifall, såsom tillägg infört anslag för pension åt hamnkonstapeln Emil Mauritz Sjöström — 600 mark.

Slutligen har Magistraten, på särskild framställning af Drätselkammaren, under hufvudtiteln XVI, diverse, förökad anslagen för arvode åt en elektrotekniker

från 800 till 1,500 mark; såsom motiv för denna löneförhöjning må anföras att stadens elektrotekniker nu specielt har att öfvervaka anläggningen af de elektriska spårvägarna i staden samt framdeles deras behöriga skötsel, att äfven andra elektriska anläggningar i staden till betydande antal under de senaste åren uppstått samt att en mera effektiv kontroll öfver dessa anläggningar än den, som härintills utöfvats, för framtiden är erforderlig.

Vidkommande inkomstsidan i Drätselkammarens budgetförslag har Magistraten icke funnit anledning till annan anmärkning än att, sedan Forsby hemman numera förklarats vara under staden inlagdt, arrendet för detsamma bör, under hufvudtiteln III, stadens fasta egendom, upptages uti afdelning b), stadens afhysta område, och icke, såsom hittills, uti afdelning c), stadens jordlägenheter; samt att enär stadens utgift för polisnrättningen föreslagits att utgå med 1,500 mark högre belopp än Drätselkammaren upptagit, förslagsposten för statsbidraget till sagda inrättning bör förhöjas med tvåttredjedelar af nämnda summa eller med 1,000 mark.

I händelse Magistratens förenämnda förslag varda af Stadsfullmäktige godkända, skulle det belopp, som för år 1900 borde hos stadens skattskyldige medlemmar uttaxeras, uppgå till *en million sexhundraåttioettusen niohundrafyra mark sex penni*.

Jämte det Magistraten har äran härmed till Stadsfullmäktiges pröfning öfverlemna sitt förslag, får Magistraten tillika bilägga ej mindre det af Drätselkammaren uppgjorda budgetförslaget än samtliga de specialförslag, ritningar och öfriga handlingar, hvilka Magistraten af Kammaren mottagit.

På Magistratens vägnar:

**E. Öhman.**

*Bernh. Anthoni.*





*Utskottsbetänkande i fråga om nya simhus för stadens räkning.*

I en till Magistraten ingifven, till Stadsfullmäktige stäld skrift har Helsingfors Simsällskap anført att sällskapet, såsom bekant, under en följd af år upprätthållit en större siminrättning jemte simskola invid den s. k. Ursins klippa i denna stad, hvilka anstalter jemväl blifvit flitigt besökta. Sedan emellertid ett bispår till hamnbanan för något år tillbaka nedlagts utmed vägen till simhusen samt berörda väg tidtals afspärrats genom tegel- och virkesupplag äfvensom industriella inrättningar uppförts i simhusens omedelbara närhet och en lastningsbrygga der inrättats, erbjöde platsen icke vidare fördelarna af ett godt simställe, hvarför äfven besöken aftagit. Då simhusen vore i behof af remont, men sällskapet i följd af anförda omständigheter ansåg sig icke kunna åtaga sig den med remonten förenade risken, har sällskapet hos Stadsfullmäktige anhållit, att staden ville öfvertaga simhusen i det skick, hvari de sig befunne, hvarhos sällskapet föreslagit att Fullmäktige ville låta iordningställa simhusen så att de kunde för allmänheten, i synnerhet arbetare, till begagnande upplåtas.

Berörda skrift blef af Stadsfullmäktige vid sammanträde den 16 sistlidne maj remitterad till Drätselkammaren, som deröfver infortrade Byggnadskontorets utlåtande. Uti sagda utlåtande tillstyrkte Kontoret ansökningen, jemte det Kontoret föreslog att Drätselkammaren ville anvisa Kontoret medel för simhusens omedelbara remont, hvilken Kontoret beräknade till 3,100 mark. Likväl och som de af Simsällskapet anmärkta olägenheterna vid simhusens begagnande efter Kammarens åsigt vore betydande och antagligen komme att ytterligare ökas, samt staden redan vid Munkholmssundet egde ett för den arbetande klassen afsedt simhus, hvartill komme att öfvertagandet af simhusen skulle för staden medföra stora remont- och underhållskostnader, förmälte Kammaren, i skrifvelse till Stadsfullmäktige af den 22 förlidne juni, att Kammaren för sin del icke kunde förorda bifall till Simsällskapets berörda anhållan.

Vid sammanträde den 5 nyssvikne september beslöto derpå Fullmäktige att anmoda Drätselkammaren att taga i öfvervägande, huru behofvet af tidsenliga och rymliga simhus för stadens befolkning kunde tillgodoses, samt om staden sjelf borde öfvertaga förvaltningen af simhusen i fråga, hvarjemte Simsällskapets ansökning af Fullmäktige lemnades beroende till dess Kammaren inkommit med sagda yttrande.

Uti skrifvelse af den 23 sistlidne november insände sedermera Drätselkammaren af Byggnadskontoret uppgjorda ritningar till ett simhus å det för stadens behof reserverade fabriksqvarteret n:o 181 i sjunde stadsdelen, hvilket simhus, enligt tillika bifogadt kostnadsförslag, skulle erfordra en byggnadskostnad af 36,000 mark. Derjemte upplyste Kammaren att Sinsällskapet, för att underlätta frågans lösning, erbjudit sig att för tio år öfvertaga skötseln och underhållet af simhusen mot vilkor, att sällskapet finge uppbära inkomsterna från desamma, och skulle sällskapet bekosta gratissimning och simundervisning för elever vid folkskolorna och i staden under sommaren vistande elementarskoleelever, en förmån, för hvilken staden tidigare subventionerat sällskapet med 1,000 mark årligen. För sin del fann Kammaren visserligen ett simhus å ifrågavarande plats af behofvet påkalladt, i synnerhet om simhusen vid Ursins klippa komme att rifvas. Ej heller var Kammaren obenägen att förorda Simsällskapets anbud, enär staden föga borde sjelf öfvertaga skötseln af omordade inrättning. Likaledes kunde, såsom Byggnadskontoret föreslagit, en i årets budget upptagen summa af 8,000 mark, anvisad för uppförande af simhus vid Hörneberg, för hvilka lämplig plats derstädes ännu ej erhållits, för ändamålet användas. Men fann Kammaren icke utväg att i budgetförslaget för nästa år inrymma anslag för ändamålet, så önskligt det än syntes Kammaren. Kammaren har därför velat till Stadsfullmäktiges pröfning helt och hållet öfverlemna, huruvida något anslag i sagda budgetförslag kunde utlemnas för att gifva rum för anslag till siminrättningen, eller om anslag därför utöfver redan upptagna utgifter borde i instundande års utgiftsstat upptagas, eller slutligen med andra ord velat låta frågan bero på möjligheten af medels anskaffande för företagets realiserande.

Den 28 i sagda november månad uppdrogo Fullmäktige åt ett särskildt utskott, till hvars ledamöter undertecknade utsågos, att till Fullmäktige inkomma med yttrande och förslag i ärendet, jemte det budgetutskottet anmodades att taga i öfvervägande, huruvida icke, för att afhjelpa behofvet af simhus, i budgeten kunde utan afvaktan å specialutskottets betänkande upptagas en förslagspost för sagda ändamål.

Efter hvad utskottet af Byggnadskontoret inhemtat, är staden för närvarande egare af sex simhus, nemligen vid Brunnsparken, Hummelviken, Gräsviken, Munkholmen, Brobergskajen och Aspnäs. Alla dessa äro, förutom det förstnämnda, afsedda för arbetare äfvensom uppförda, simhusen vid Munkholmen och vid Brobergskajen år 1891, vid Aspnäs år 1892, samt simhusen vid Hummelviken och Gräsviken år 1898. Antalet badande, de der efter ungefärlig uppskattning samtidigt beqvämt kunna betjena sig af inrättningarna, som alla äro

försedda med olika afdelningar för män och kvinnor, utgör i simhusen vid Hummelviken 100, vid Gräsviken likaledes 100, vid Munkholmen 40, vid Brobergskajen 70 och å Aspnäs 80 eller tillsammans 390, lika många i afdelningarna för män som för kvinnor. Byggnadskostnaderna hafva utgjort,

	för simhusen vid Hummelviken	Fmk	4,513:17		
"	"	"	Gräsviken	"	5,176:20
"	"	"	Munkholmen	"	1,676:59
"	"	"	Brobergskajen	"	3,419:62
"	"	"	Aspnäs	"	4,956:19

Hvad staden årligen utgifvit i reponter, kan icke utredas, enär reponter af simhusen icke särskildt bokförts. Samtliga arbetaresimhus utarrenderas årligen af Drätselkammaren på vilkor, bland annat, att arrendatorn icke får uppbära högre afgift än 5 penni personen och att barn vissa tider af dagen skola få bada afgiftsfritt. I arrenden har under senaste sommar uppburits, för simhusen vid Hummelviken 100 mark, vid Gräsviken 565 mark, vid Munkholmen 95 mark och vid Brobergskajen 240 mark, hvarjemte för simhusen å Aspnäs, å hvilka senaste vår någon spekulant icke anmält sig, år 1898 erhöles en arrendeavgift af 300 mark.

Förutom dessa simhus har hittills för allmänt begagnande funnits endast siminrättningen vid Ursins klippa, hvilken inrättning uppförts år 1887 af ett enskildt bolag samt år 1893 inköpts och ombygts af Helsingfors Simsällskap och torde kostat inalles ungefärligen 9,000 mark. I denna inrättning har plats funnits för 50 män och 40 kvinnor, för hvilka afgift utgjorts med 5 penni personen, äfvensom 20 hytter å 10 penni biljetten, inrymmande hvarje hytt två personer, och 15 större hytter för herrar, med plats i hvarje likaledes för två personer, för hvilka sistnämnda platser biljetten kostat 15 penni. — Några större fabriker i Sörnäs äfvensom Nylands bataljon hafva egna simhus för sina arbetare och deras familjer, resp. manskapet vid sagda bataljon, hvarjemte i detta sammanhang må nämnas äfven att ett allmänt simhus finnes å Högholmen, som sön- och helgdagar något anlitas af den publik, som sagda dagar besöker nämnda utflyktsställe.

Antalet personer, som betjenat sig af simhusen, är naturligtvis svårt att ens ungefärligen uppskatta. Under senaste sommar skola inrättningarna vid Brunnsparcken hafva besökts af 19,000, vid Hummelviken af 3,600, vid Gräsviken af 15,000 och vid Munkholmen af 5,000 personer, i hvilka siffror, för så vidt sistnämnda tre simhus angår, antalet barn icke inberäknats. Simsällskapet har uppgifvit antalet badande i sällskapets simhus till omkring 40,000 för sommaren.

Frågan, om för stadens behof af tidsenliga och rymliga simhus är tillräckligt sörjdt, torde, för så vidt utskottet kan finna, för enhvar med stadens förhållanden sommartid något förtrogen icke vara svår att besvara. Så länge simhusen vid Ursins klippa underhållits och haft förmånen af rent och godt vatten samt jemförelsevis trafikabel väg, har något kraf på flera simhus, åtminstone mera betydande sådana, icke försports. Sedan numera, på sätt alla myndigheter

de der yttrat sig i ärendet erkänt, vattnet vid sagda simhus alltmer förorenats, äfven genom anläggningen af en kloak i simhusens omedelbara närhet, samt vägen dit gjorts svårare att trafikera, har nödvändighet uppstått att sörja för behofvet af dem, hvilka tidigare betjenat sig af simhusen härstädes.

De personer, som anlitat sistnämnda simhus, hafva efter hvad utskottet inhämtat ingalunda företrädesvis varit arbetare. Tvärtom vill utskottet genast framhålla att de af staden inrättade arbetaresimhusen, hvilka, efter hvad utskottet genom besök å platsen varit i tillfälle att öfvertyga sig om, äro väl underhållna, äro tillräckligt många så att något behof af flere dylika simhus, utom möjligen i Sörnäs, icke förefinnes. Besökarene af simhusen vid Ursins klippa hafva deremot dels tillhört samma publik, som frekventerar simhusen i Brunnsparken, men uppsökt inrättningen vid Ursins klippa i följd af bristande utrymme å förstnämnda plats eller för att erhålla friskare vatten; dels, och i öfvervägande antal, hafva de utgjorts af affärsbiträden, mindre handlande, handtverkare o. dyl., och synes dessas behof af billiga och uppfriskande hafsbad utskottet fullt lika beaktansvärdt som arbetarenes.

Härtill kommer ännu ett annat, efter utskottets uppfattning än mera välgående skäl, som talar för uppförandet af nya simhus. Hamnstad och på tre sidor omfluten af vatten, är Helsingfors efter utskottets förmenande skyldig att så mycket som möjligt sprida simkunnighet bland stadens barn och i sådant afseende framför allt att söka bereda åt de folkskole- och elementarskoleelever, hvilka nödgas tillbringa sina sommarferier i staden, tillfälle till simning under sakkunnig tillsyn och ledning. Äfven detta behof har betjenats af simhusen vid Ursins klippa, så länge de varit användbara. — Hvarken simhusen i Brunnsparken eller stadens arbetaresimhus äro lämpade och kunna utan dryga kostnader apteras för en simundervisning i större skala.

Men då en sådan ombyggnad icke låter sig göra — åtminstone icke blir ekonomiskt fördelaktigare än uppförandet af nya simhus — förfaller äfven dermed tanken på att derigenom undvika det afsedda byggnadsföretaget.

Man kunde nu möjligen vilja invända, att uppförandet af nya simhus borde öfverlemnas åt den privata företagsamheten, åt hvilken staden kunde tillförsäkra vissa förmåner mot det att simningen för skoleleverna gjordes kostnadsfri. Utskottet har sökt att egna äfven denna sida af föreliggande fråga nödigt beaktande. Dock synes erfarenheten från de försök, som för något år sedan gjorts af Drätselkammaren i syfte att erhålla anbud på ombyggnad och öfvertagande af brunns- och badhusen i Brunnsparken, icke tala för att något på denna väg vore att göra. Och då icke Simsällskapet, som med intresse för saken förenar mångårig erfarenhet, velat inlåta sig på ett nytt byggnadsföretag uti ifrågasvarande syfte, ehuru sällskapet ju kunnat påräkna att därför liksom förut af staden understödas, torde än mindre möjlighet förefinnas att få någon enskild att ingå derpå blott för utsigten af vinning för egen del.

Bör alltså, efter utskottets öfvertygelse, en ny större siminrättning genom stadens försorg komma till stånd, så är, för så vidt utskottet kan finna, den plats, som af Byggnadskontoret i samråd med Simsällskapet härför föreslagits, den enda, som i sådant afseende gerna kan ifrågakomma. Öppen mot söder och sydvest, i omedelbar närhet af djupt vatten och så långt ut belägen, att vattnet der icke är utsatt för att på något sätt förorenas, kan efter utskottets tanke något bättre simställe i en stor stads närhet knapt tänkas. Frånsidan hos platsen, eller dess något afskilda läge, försvinner i den mån, omgifningen blir mera bebyggd och bättre förbindelser mellan denna trakt och stadens öfriga delar öppnas.

Den för byggnadsföretaget behöfliga summan eller 36,000 mark kunde i och för sig förefalla stor, men har utskottet emellertid för sin del stannat vid den åsigt att, i händelse öfverhufvud något af nytta och bestående värde skall kunna åstadkommas, planen för arbetet icke kan i något väsentligare afseende reduceras. De förslag dertill, som under utskottets behandling af ärendet framstälts, hafva alla vid närmare öfvervägande måstat förfalla.

Sålunda skulle en reduktion af byggnadsföretaget genom att utesluta afdelningen för fruntimmer, hvilken afdelning efter hvad erfarenheten vidhandgifver sannolikt kommer att blifva mindre besökt än afdelningen för herrar, och i stället öppenhålla inrättningen vissa tider blott för fruntimmer, att leda till att försvåra tillfälle till simning för de många qvinliga affärsbiträden, sömmerskor m. m., för hvilka afgiften för simning i Brunnsparken är för hög och som ogera utsätta sig för de obehag, med hvilka simningen i arbetaresimhusen någon gång torde vara förenad. Att åter minska qvinnoafdelningen i simhusen, i hvilket afseende utskottet tänkt sig dels att sydöstra hörnet af simhusen, der vattendjupet ock är störst, kunde bortlemnas, dels att bassinen för fruntimmer eljes kunde inskränkas till sitt omfång, skulle medföra blott en obetydlig besparing för tillfället samt försvåra och fördyra simhusens utvidgning i framtiden, då, såsom man måste hoppas, en sådan skall blifva behöflig. — Att uppföra simhusen närmare stranden, öppna mot hafvet och med sidoväggar endast för att skymma de badande för publiken, hade syntts utskottet särskildt önskligt äfven för att derigenom bereda besökarene af inrättningen tillfälle till att samtidigt njuta af anblicken utaf det öppna hafvet; men har denna anordning befunnits ogörlig såväl emedan den starka sjögången här särskildt vid sydliga och sydvestliga vindar nödvändiggör vågbrytare för att också andra än starka och fullt simkunniga personer kunde begagna sig af simhusen som på grund af att en sådan konstruktion af simhusen skulle, efter hvad Simsällskapets sekreterare, underbrandmästaren Ekman intygat, försvåra undervisningen i simning åt skolelever. — Den enda ändring i Byggnadskontorets plan, som utskottet för sin del funnit påkallad och hvilken tillika möjligen skulle medföra någon minskning i kostnaden för anläggningen, är den att byggnaden, efter utskottets tanke, borde uppföras icke omedelbart å udden vid Flisholmssundet utan något mera vesterut med fasaden ej

mot söder utan mera mot sydvest, hvarigenom byggnadens yttre delar komme att befinna sig på 3 å 4 meters djupt vatten emot delvis 6 meters vattendjup enligt Kontorets förslag. Att middagssolen derigenom icke komme att lysa rakt in i bassinerna utan några hytter middagstiden att befinna sig mera i skuggan borde efter utskottets förmenande icke tala emot förslaget utan snarare vara ett skäl till förmån för detsamma, då flertalet badande ändå icke väljer middagstiden utan företrädesvis timmarna omkring klockan 2 e. m. för sina besök af simhusen.

Tillika vill utskottet uttala såsom önskligt att simhusens vägg mot hafvet icke uppfördes högre än 1,3 meter öfver golfvet för att utsigten från simhusen öfver hafvet blefve i någon mån bevarad.

I likhet med Drätselkammaren och Byggnadskontoret anser äfven utskottet att det tidigare för uppförandet af simhus å Hörneberg beviljade, ännu odisponerade anslaget af 8,000 mark kunde, såsom för sagda ändamål obehöfligt, till ifrågavarande byggnad användas.

Beträffande slutligen förvaltningen af de nya simhusen har visserligen Helsingfors Simsällskap, såsom Drätselkammaren anmält, förklarat sig villigt att öfvertaga densamma jemte underhållet af inrättningen mot skyldighet att ombesörja kostnadsfri simning och simundervisning derstädes åt i staden vistande folkskole- och elementarskoleelever, hvarigenom det sällskapet tidigare för ändamålet gifna årliga anslaget af 1,000 mark kunde inbesparas, hvarhos Kammaren framhållit att staden tillika borde förbehålla sig någon bestämmanderätt vidkommande afgifter o. dyl. vid inrättningen. Utan att vilja afstyrka denna anordning anser dock utskottet att Stadsfullmäktige icke borde, genom att utan vidare bifalla till sällskapets förslag, afsäga sig möjligheten att genom utarrendering af simhusen med utfästande dervid af enahanda vilkor, som sällskapet varit villigt att åtaga sig, erhålla någon ränta å byggnadskostnaden, hvarför utskottet skulle förorda, att frågan om förvaltningen och underhållet af simhusen blefve öfverlemnad åt Drätselkammarens fria pröfning, med förbehåll endast att Kammaren egde tillse, att stadens folkskole- och elementarskoleelever skulle få tillfälle till kostnadsfri simning och simundervisning i inrättningen under sakkunnig tillsyn och ledning.

Det kunde tilläfsventyrs läggas utskottet till last att utskottet icke uttryckligen yttrat något angående Simsällskapets anhållan att staden ville öfvertaga sällskapets simhus vid Ursins klippa. Utskottet vill därför ännu tillägga att, efter utskottets åsigt och på skäl som af handlingarna i ärendet tydligen framgå, sagda anhållan torde böra afböjas. Anmärkas må för öfrigt att iståndsättandet af sagda simhus numera icke kan ske för det belopp, hvartill arbetet senaste vår beräknats, eller 3,100 mark.

Utskottet får alltså vördsamt föreslå att Stadsfullmäktige ville besluta

*att afböja Helsingfors Simsällskaps anhållan att staden ville öfvertaga sällskapets simhus vid Ursins klippta;*

*att deremot låta å fabriksqvarteret n:o 181 i sjunde stadsdelen uppföra nya simhus enligt föreliggande plan, dock med den afvikelse från förslaget, som utskottet ofvan förordat;*

*att för sagda arbete ej mindre anvisa det för uppförande af simhus å villaområdet Hörneberg tidigare beviljade, ännu odisponerade anslaget af 8,000 mark än derutöfver anslå 28,000 mark, att i nästinstundande års budget upptagas; samt*

*att åt Drätselkammaren uppdraga att vidtaga åtgärd om förvaltningen och underhållet af ifrågavarande simhus på sätt som det synes Kammaren fördelaktigast, dock att dervid kostnadsfri simning och simundervisning derstädes under sakkunnig tillsyn och ledning beredes i staden under sommaren vistande folkskole- och elementarskoleelever.*

Helsingfors, den 13 december 1899.

**Arthur Frenckell.**

**Th. Homén.**

**Hugo Lindberg.**

---

*Till Stadsfullmäktige i Helsingfors.*

Helsingfors Simsällskap har som känt under en följd af år upprätthållit en större siminrättning jämte simskola invid den s. k. Ursins klippta i denna stad. Frekvensen i sällskapets simhus har under dessa år varit mycket liflig, så t. ex. har besökarens antal för sommaren uppgått till omkring 40,000, hvarjämte många hundratals skolungdomar hvarje sommar därstädes fått gratis lära sig simma. Sedan emellertid ett bispår till hamnbanan för något år sedan nedlagts utmed vägen till simhuset, har denna frekvens i väsentlig mån nedgått på grund af att vägen ofta varit helt och hållet afspärrad genom tegel och virkesupplag. Under sista året ökades ytterligare svårigheterna genom att myndigheterna tilläto i simhusets omedelbara närhet uppförandet af industriella inrättningar och skjul samt en lastningsbrygga, hvilken för framtiden torde medföra stora olägenheter



vid simhusets begagnande, enär affall vid lossning och lastning därstädes kommer att förorena vattnet vid siminrättningen.

På grund af ofvan anförda olägenheter och det till följd däraf hos föreningsmedlemmarna skönjbart afsvalnade intresset ansåg Simsällskapets styrelse sig ej mera kunna infordra medlemsavgifter för att upprätthålla föreningens egendom, som för närvarande är i behof af en omfattande remont. Simsällskapet, som sammanträdde till extra möte den 23 sistvikne april, ansåg sig icke kunna åtaga sig risken af de med remonterna förenade kostnaderna, då simhuset icke vidare erbjuder fördelarna af ett godt simställe och icke håller åtnjuter bekväma kommunikationer. Sällskapet beslöt därför vid ofvannämnda extra möte, att hos Stadsfullmäktige anhålla att staden ville öfvertaga „simhusen vid Ursins klippa“ i det skick de nu finnas samt under uttalande af sällskapets tacksamhet för det kraftiga understöd Stadsfullmäktige hittills årligen lämnat sällskapet ödmjukast föreslå att Stadsfullmäktige ville låta iordningställa simhusen så att de kunde för allmänheten, isynnerhet arbetare, (mot en ringa afgift) till begagnande upplåtas. Helsingfors den 6 maj 1899.

På Helsingfors Simsällskaps vägnar:

**Oscar Wilh. Andstén.**

Sällskapets Ordförande.

*M. Holmberg.*

## DRÄTSELKAMMAREN

i

Helsingfors,

den 22 Juni 1899.

N:o 147.

*Till Helsingfors Stadsfullmäktige.*

Medelst remiss af den 16 sistlidne Maj hafva Stadsfullmäktige anbefalt Drätselkammaren att till Fullmäktige afgifva utlåtande i anledning af Helsingfors Simsällskaps uti en genom Magistraten till Fullmäktige inkommen skrift gjorda framställning om att staden ville öfvertaga sällskapets simhus vid den s. k. „Ursins klippa“ samt i brukbart skick försätta och framdeles underhålla desamma.

Med föranledande häraf har Drätselkammaren infordrat Byggnadskontorets yttrande, i hvilket kontoret framhållit, att simhusen vid Ursins klippa, ehuru aflägsat belägna samt i afsaknad af bekväma kommunikationer och trots de små

olägenheter, som genom trafiken å hamnbanan och de i närheten af simstället belägna industriela inrättningarna uppstått, flitigt besöktes af personer, hufvudsakligast hörande till den mindre bemedlade delen af stadens befolkning, hvars behof af hafsbad staden i främsta rummet borde tillgodose, samt i betraktande häraf och som vattnet invid Ursins klippa tillsvidare är relativt mindre förorenadt än vid de flesta öfriga stadens stränder, och siminrättningen äfven framdeles, då 6:te stadsdelen blifvit bebyggd, torde kunna bibehållas å det nu endast delvis för inrättningens behof begagnade Flisgrundet, tillstyrkt bifall till sällskapets förberörda anhållan. Derjemte har Byggnadskontoret föreslagit att Drätselkammaren måtte anvisa kontoret medel för simhusens omedelbara remont, hvarför kostnaderna, enligt af kontoret uppgjort, härhos bifogadt kostnadsförslag\*), uppginge till 3,100 mark samt att detta belopp blefve observeradt i nästkommande års budget.

Emellertid måste, enligt Drätselkammarens åsigt, det men, hamnbanan och dess utmed den till simhusen ledande vägen dragna bispår samt uppförandet af industriela inrättningar, skjul och en lastningsbrygga i närheten af simhusen redan medfört, anses för högst betydande och torde olägenheterna vid simhusens begagnande i framtiden ökas, isynnerhet genom vattnets förorening genom affall vid lossning och lastning. Nämda olägenheter hafva också, såsom ur Simsällskapets ansökningsskrift jemväl framgår, redan förorsakat ett väsentligt nedgående af de besökandes antal och torde ett fortfarande nedåtgående vara att emotse. I anseende till det anförda och som staden icke långt ifrån simhusen vid Ursins klippa eger ett för den mindre bemedlade delen af stadens befolkning afsedt simhus vid Munkholmssundet samt öfvertagandet af ifrågavarande simhus komme att för staden medföra betydande remont- och underhållskostnader, hvarförutom staden icke kunde å simhusen bibehålla der befintliga trampoliner och andra för simundervisning afsedda inrättningar, hvilka antagligen dragit flertalet besökande till simhusen, utan att särskild tillsyn vid deras användande anordnades, enär de utan sådan tillsyn måste anses såsom farliga i ett simhus för allmänt begagnande, kan Drätselkammaren för sin del icke förorda bifall till Helsingfors Simsällskaps förevarande anhållan.

Remisshandlingarna återställas härjemte.

På Drätselkammarens vägnar:

**G. v. Christiernson.**

*Hjalmar Kahelin.*

t. f.

\*) Icke aftryckt.

## DRÄTSELKAMMAREN

i

Helsingfors,

den 23 November 1899.

N:o 254.

*Till Helsingfors Stadsfullmäktige.*

Uti skrifvelse från Stadsfullmäktige af den 5 sistlidne September anmodas Drätselkammaren, som den 22 föregående Juni afgifvit utlåtande i anledning af Helsingfors Simsällskaps anhållan att staden ville öfvertaga sällskapet simhus vid Ursins klippa, att taga i öfvervägande ej mindre huru behovet af rymliga och tidsenliga simhus för stadens räkning kunde tillgodoses, än ock huruvida staden sjelf borde öfvertaga simhusens förvaltning; och skulle med pröfningen af berörda ansökan bero till dess Drätselkammaren med sådant yttrande till Fullmäktige inkommit.

Med föranledande häraf anmodade Drätselkammaren Byggnadskontoret att uppgöra ritningar och förslag till sådana nya simhus, som i Stadsfullmäktiges åberopade skrifvelse antydes; och har bemälda kontor nu fullgjort detta uppdrag. I bref af den 16 innevarande månad, närslutet nämnda ritningar, anför kontoret, att platsen för ifrågavarande simhus blifvit vald i samråd med simläraren Herr Oskar Ekman och föreslagen invid sydöstra udden af det för stadens behof reserverade fabriksqvarteret N:o 181 i 7:de stadsdelen. Denna plats vore enligt kontorets förmenande den enda, som i trakten af hafvet erbjuder fördelarna af ett djupt och rent vatten, i hvilket icke såsom vid Ursins klippa framtida kloaker komma att utmyнна, och dit kommunikationen från närmast belägna planerade gator lätt kunde åstadkommas genom en provisorisk väganläggning, för hvilken kostnaden beräknats till 700 mark.

Enligt Byggnadskontorets förslag komme simhusen att omfatta en afdelning för män och en annan för qvinnor, hvardera inrymmande 48 st. enskilda hytter, 5 st. större öppna afklädningsrum samt ett rum med eldstad, nödvändigt vid simuppvisning m. m. Hytterna äro grupperade på tre sidor omkring de rektangulära simbassinerna, vid hvilkas yttre sida trampoliner äro uppförda. Simbassinerna hafva en areal af  $25 \times 30$  m och äro kringbyggda på alla sidor för att utestänga den svåra sjögång, som vid rådande syd- och sydvestvindar från öppna hafvet slår mot land och som skulle omöjliggöra bad vid inrättningen för andra än kraftiga, simkunniga personer. För att emellertid åstadkomma nödig omsättning af vattnet i bassinerna äro simhusen föreslagna att fundamenteras på sänkkistor med glesa väggar; och bildas bottnet i bassinerna genom sandutfyllning till nödigt djup.

Kostnaden för hela anläggningen beräknar Byggnadskontoret till 36,000 mark och framhåller till förklaring af denna höga anläggningskostnad, att fundamenteringen måste ske på ganska djupt vatten, ställvis uppgående ända till 6 meter, samt att något annat fundamenteringssätt än användandet af sänkkistor icke erbjuder nödig säkerhet mot isens inverkan. Dessutom äro simhusen, för att motsvara en påräknad, liflig freqvens, projekterade dubbelt så rymliga som simhusen vid Brunnsparken eller det dermed ungefär lika stora simhuset vid Ursins klippa.

Slutligen anför Byggnadskontoret att en i årets budget upptagen summa af 8,000 mark för uppförande af simhus vid Hörneberg tillsvidare är oanvänd på den grund, att lämplig plats för simhus derstädes icke kunnat påfinnas; hvarföre kontoret ock föreslår, att nämnda anslag blefve användt antingen till utvidgning af simhusen vid Aspås eller ock för ofvan föreslagna anläggning, i hvilket senare fall en summa af endast 28,000 mark blefve erforderlig för åstadkommande af meranämnda inrättning.

I sammanhang härmed, och förrän Drätselkammaren går att anföra sin egen åsigt i ärendet, får Kammaren nämna att Kammaren af Bestyrelsen för Helsingfors Simsällskap fått emottaga en skrivelse, hvori sällskapet, då det hade sig bekant, att fråga blifvit väckt om uppförande af en ny tidsenlig siminrättning för staden, erbjuder sig att, för den händelse detta på något sätt kunde befrämja lösandet af denna enligt sällskapets åsigt för staden ingalunda betydelselösa fråga, för en tid af exempelvis 10 år öfvertaga skötseln och underhållet af nämnda inrättning mot vilkor, att sällskapet finge uppbära inkomsterna ifrån densamma. Deremot skulle sällskapet förbinda sig att bekosta gratissimning och simundervisning för folkskole- och i staden under sommaren vistande elementarskoleelever, en förmån, för hvilken staden tidigare subventionerat Simsällskapet med 1,000 mark årligen.

För undvikande af hvarje missuppfattning i ärendet får Drätselkammaren då till först fästa uppmärksamhet derå, att ifrågavarande simhus, för såvidt det icke skall stå till tjänst för simundervisning, egentligen icke är afsedt för den arbetande klassen, utan för ungefär enahanda publik, som hittills mycket talrikt besökt siminrättningen vid Ursins klippa. Af simhus för arbetsklassen göres enligt Drätselkammarens förmenande för närvarande icke heller något särskildt behof, att döma af de ytterst låga arrenden, som under senare år erbjudits vid inför Kammaren anställda auktioner för utbudande af rättigheten att från dessa simhus uppbära simafgifterna, och svårigheterna för arrendatorerna att kunna erlägga ens dessa obetydliga arrendebelopp. Men alldeles säkert äro simhusen vid Brunnsparken för den för dem afsedda publiken otillräckliga, och blefve britten af simhus för samma publik ännu känbarare, om simhuset vid Ursins klippa icke på ett eller annat sätt ersättes. Ty detta simhus har under en lång följd af år frekventerats af tusental personer och varit det kanske mest anlitade af alla

simhus i staden. Om olämpligheten af detta förfallna och numera opassligt belägna simhus' öfvertagande af staden har Kammaren tidigare yttrat sig och torde derföre ej behöfva återkomma till denna sida af saken. Men inhiberas rörelsen vid samma simhus, och då Helsingfors Simsällskap icke synes vara villigt att vidare för egen räkning uppföra någon ny siminrättning, torde det knappast kunna undvikas, att staden träder emellan och på ett eller annat sätt tillgodoser ett i hithörande afseende uppstående behof. Om en sådan åsigt, att staden sjelf skulle öfvertaga skötseln af de allmänna simhusen af en eller annan art, kan Drätselkammaren emellertid icke förena sig. Härför skulle åter erfordras en specialnämnd med dertill hörande ej så få funktionärer. Kammaren kan derföre ej anse det annorlunda än som en ren fördel, om för skötseln af stadens simhus kan erhållas arrendatorer och isynnerhet sådana, som tillika erbjuda sig att vid simhusen anordna den ingalunda ovigtiga undervisningen i simkonst. Kammaren är derföre för sin del ingalunda obenägen att förorda bifall till det af Helsingfors Simsällskap gjorda anbudet att för 10 år framåt öfvertaga skötseln och underhållet af nu ifrågakomna nya simhus, ehuru stadens utgifter för beredande af möjlighet till simning och simundervisning å orten härigenom blefve ej så obetydligt högre än hittills. Emot de af Simsällskapet uppställda villkoren kan enligt Drätselkammarens tanke icke heller något väsentligt anmärkas. Klart torde emellertid vara att, ehuru sällskapet ej arbetar för någon ekonomisk vinst utan endast i sakens intresse, Drätselkammaren eller stadsmyndigheterna öfverhufvudtaget, ifall en sådan uppgörelse, som af sällskapet förutsättes, skulle komma till stånd, dervid borde få deltaga i bestämmande af simafgifter, ordningsregler m. m.

Hvad sedan platsen, anordningen och kostnaden för den af Byggnadskontoret föreslagna nya siminrättningen vidkommer, har Drätselkammaren deremot ej annat att anmärka, än att måhända alltför många hytter för damer redan nu deri upptagits. De simmande damernas antal hos oss brukar nämligen vara betydligt mindre än männens. Någon synnerlig besparing i anläggningskostnaden genom bortlemnande af en del af dessa hytter torde dock knappast vinnas, då samtidigt arealen af bassinen icke kunde minskas. Att Drätselkammaren för sin del icke anser det olämpligt att de för simhus redan anslagna, men ännu odisponerade 8,000 mark, hvarom Byggnadskontoret ordat, skulle användas vid det nya simhusets uppförande, torde framgå af det här ofvan beträffande simhus för den arbetande klassen anförda. Af Drätselkammarens motiv till dess för nästkommande år uppgjorda och till Magistraten öfverlemnade budgetförslag torde också nogsamnt framgå, att Kammaren icke finner någon utsigt, så önskligt det ock kunde vara, att i samma budget inrymma anslag för en så kostsam anläggning som den ifrågavarande. Och får derföre Drätselkammaren jemte det Kammaren härmed till Stadsfullmäktige icke allenast öfversänder berörda ritningar och kostnadsförslag utan ock under här antydd förutsättning vördsamt förordar öfverlemnandet af den ifrågakomna simanstaltens skötsel och underhåll åt Helsingfors

---

Simsällskap, så snart densamma kunnat komma till stånd, altså helt och hållet till Stadsfullmäktiges bepröfvande öfverlemna, huruvida något anslag i Drätselkammarens nyssnämnda budgetförslag kunde utlemnas för att gifva rum för anslag till siminrättningen, eller om anslag därför utöfver redan upptagna utgifter kunde i instundande års utgiftsstat inrymmas, eller slutligen med andra ord lemna denna sida af frågan beroende på möjligheten af medels anskaffande för förslagens realiserande.

På Drätselkammarens vägnar:

**G. v. Christiernson.**

*Th. Tallqvist.*

---

## Kostnadsförslag

för nya simhus, afsedda att uppföras vid sydöstra udden af F. Q. N:o 181  
i Helsingfors.

		<i>Fmy.</i>	<i>ni.</i>	<i>Fmy.</i>	<i>ni.</i>
<b>I. Mellersta flygeln.</b>					
245 m <sup>2</sup> kistvägg . . . . .	5:—	1,225	—		
140 l. m. följare . . . . .	1:—	140	—		
150 ” trättstock . . . . .	1:—	150	—		
110 ” bärbjelkar . . . . .	3: 50	385	—		
220 ” vasor . . . . .	1:—	220	—		
270 m <sup>2</sup> golf af 2” plank . . . . .	3:—	810	—		
300 m <sup>3</sup> stenfyllning i kistorna . . . . .	3:—	900	—		
85 m <sup>2</sup> dubbelvägg af spiror och bräder . . . . .	5:—	425	—		
155 ” enkelvägg af d:o d:o . . . . .	3:—	465	—		
46 st. fönster . . . . .	5:—	230	—		
153 m <sup>2</sup> tak af spiror, bräder och asfalt . . . . .	2:—	306	—		
8 st. trappor . . . . .	60:—	480	—		
2 ” svikter . . . . .	15:—	30	—		
60 l. m. stakett . . . . .	5:—	300	—		
70 m <sup>2</sup> bräddvägg till vattenytan inredning af hytter . . . . .	2:—	140	—		
		150	—	6,356	—
700 m <sup>3</sup> utfyllning . . . . .	3:—	2,100	—	2,100	—
<b>II. Norra flygeln, herrafdelningen.</b>					
185 m <sup>2</sup> kistvägg å . . . . .	5:—	925	—		
35 l. m. följare å . . . . .	1:—	35	—		
50 ” trättstock å . . . . .	1:—	50	—		
70 m <sup>3</sup> stenfyllning å . . . . .	3:—	210	—		
50 l. m. bärbjälkar å . . . . .	3: 50	175	—		
75 ” vasor å . . . . .	1:—	75	—		
93 m <sup>2</sup> golf af 2” plankor å . . . . .	3:—	279	—		
55 ” vägg af spiror och bräder å . . . . .	2: 50	137	50		
50 l. m. bärstolpar å . . . . .	2:—	100	—		
68 m <sup>2</sup> tak af spiror, bräder och asfalt å . . . . .	2:—	136	—		
55 l. m. stakett å . . . . .	5:—	275	—		
50 m <sup>2</sup> vägg till vattenytan å . . . . .	2:—	100	—		
3 st. trappor å . . . . .	60:—	180	—		
Inredning af hytter . . . . .		50	—	2,727	50
Transport		—	—	11,183	50

	Transport	—	—	11,183	50
<b>III. Norra flygeln, damafdelningen</b>		—	—	2,727	50
<b>IV. Rum för simläraren.</b>					
70 m <sup>2</sup> kistvägg å	5:—	350	—		
22 l. m. följare å	1:—	22	—		
30 „ trattstock å	1:—	30	—		
40 m <sup>3</sup> stenfyllning å	3:—	120	—		
12 l. m. bärbjälkar å	3:50	42	—		
35 „ vasor å	1:—	35	—		
20 m <sup>2</sup> golf å	3:—	60	—		
60 „ dubbel vägg af spiror och bräder å	5:—	300	—		
22 „ tak af asfalt på dubbla bräder å	5:—	110	—		
1 st. plåtugn incl. brandmur etc. å	250:—	250	—		
1 „ dörr å	35:—	35	—		
2 „ fönster å	30:—	60	—		
Inredning		50	—	1,464	—
<b>V. Rum för simlärarinna</b>		—	—	1,464	—
<b>VI. Södra flygeln, herrafdelningen, vester om trampolin samt trampolin.</b>					
150 m <sup>2</sup> kistvägg å	5:—	750	—		
75 l. m. följare å	1:—	75	—		
55 „ trattstock å	1:—	55	—		
115 m <sup>3</sup> stenfyllning å	3:—	345	—		
20 l. m. bärbjälkar å	3:50	70	—		
20 „ vasor å	1:—	20	—		
21 m <sup>2</sup> golf af 2" plankor å	3:—	63	—		
21 l. m. stakett å	3:—	105	—		
<i>Trampolin.</i>					
66 l. m. ständare å	1:50	99	—		
50 „ sträfvor å	1:50	75	—		
50 „ bärbjälkar å	3:50	175	—		
80 „ vasor å	1:—	80	—		
65 m <sup>2</sup> golf af 2" plank å	3:—	195	—		
15 l. m. trappor å	10:—	150	—		
16 „ stakett å	5:—	80	—	2,437	—
<b>VII. Södra flygeln, herrafdelningen öster om trampolinen.</b>					
100 m <sup>2</sup> kistvägg å	5:—	500	—		
52 l. m. följare å	1:—	52	—		
	Transport	552	—	19,276	—



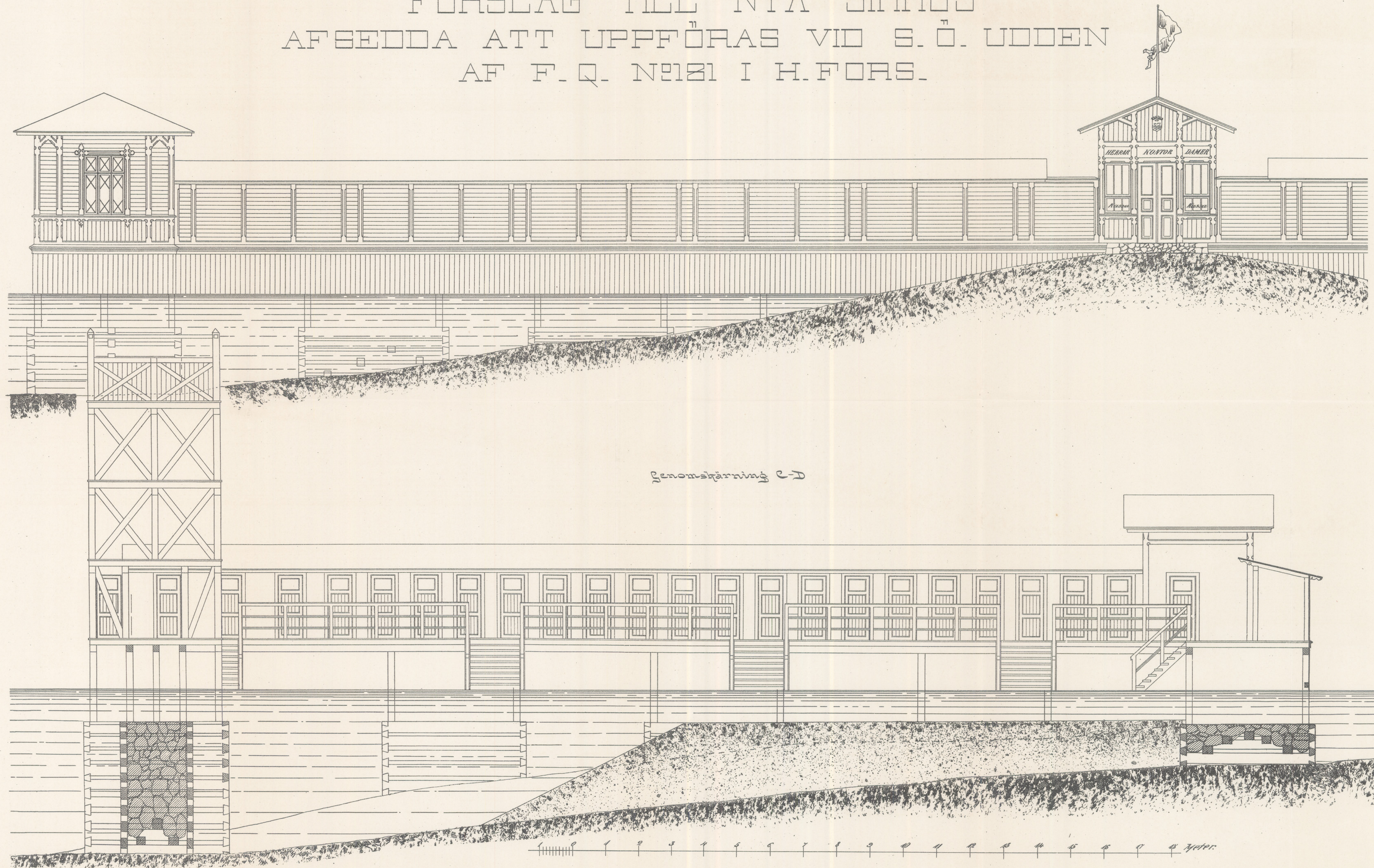
	Transport	552 —	19,276 —
25 l. m. trättstock à . . . . .	1:—	25 —	
65 m <sup>3</sup> stenfyllning à . . . . .	3:—	195 —	
21 l. m. bärbjälkar à . . . . .	3: 50	73 50	
20 ” vasor à . . . . .	1:—	20 —	
21 m <sup>2</sup> golf à . . . . .	3:—	63 —	
21 l. m. stakett à . . . . .	5:—	105 —	1,033 50
<b>VIII. Södra flygeln, damafdelningen. . . . .</b>		— —	3,470 —
<b>IX. Östra flygeln, herrafdelningen.</b>			
245 m <sup>2</sup> kistvägg à . . . . .	5:—	1,225 —	
75 l. m. följare à . . . . .	1:—	75 —	
75 ” trättstock à . . . . .	1:—	75 —	
250 m <sup>3</sup> stenfyllning à . . . . .	3:—	750 —	
65 l. m. bärbjälkar à . . . . .	3: 50	227 50	
100 ” vasor à . . . . .	1:—	100 —	
121 m <sup>2</sup> golf à . . . . .	3:—	363 —	
140 ” enkel vägg af bräder och spiror à . . . . .	3:—	420 —	
85 ” tak à . . . . .	2:—	170 —	
6 st. trappor à . . . . .	60:—	360 —	
30 l. m. stakett à . . . . .	5:—	150 —	
1 st. svikt à . . . . .	15:—	15 —	
25 ” fönster à . . . . .	5:—	125 —	
16 m <sup>2</sup> yttre plattform à . . . . .	5:—	80 —	
Inredning af hytter . . . . .		75 —	4,210 50
<b>X. Vestra flygeln, damafdelningen. . . . .</b>		— —	4,210 50
<b>XI. Väg till simhuset . . . . .</b>		— —	700 —
c:a 10 % tillsk. för arbetsledning etc. . . . .		— —	3,099 50
Summa Fmk		— —	36,000 —

Helsingfors stads Byggnadskontor i november 1899.

Harald Herlin.

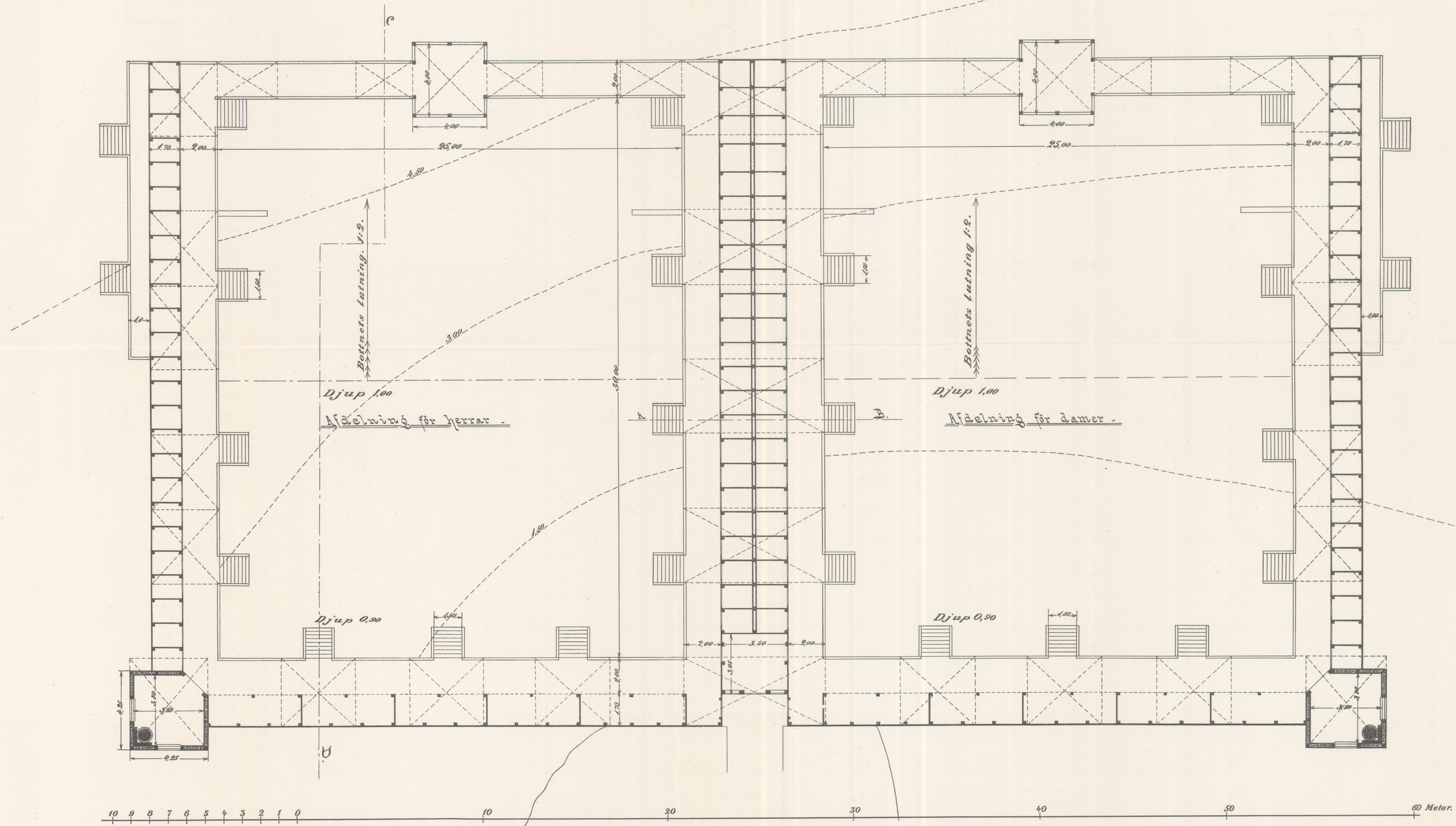


FÖRSLAG TILL NYA SIMHUS  
AFSEDDA ATT UPPFÖRAS VID S. Ö. UDDEN  
AF F. Q. N:181 I H. FORS.





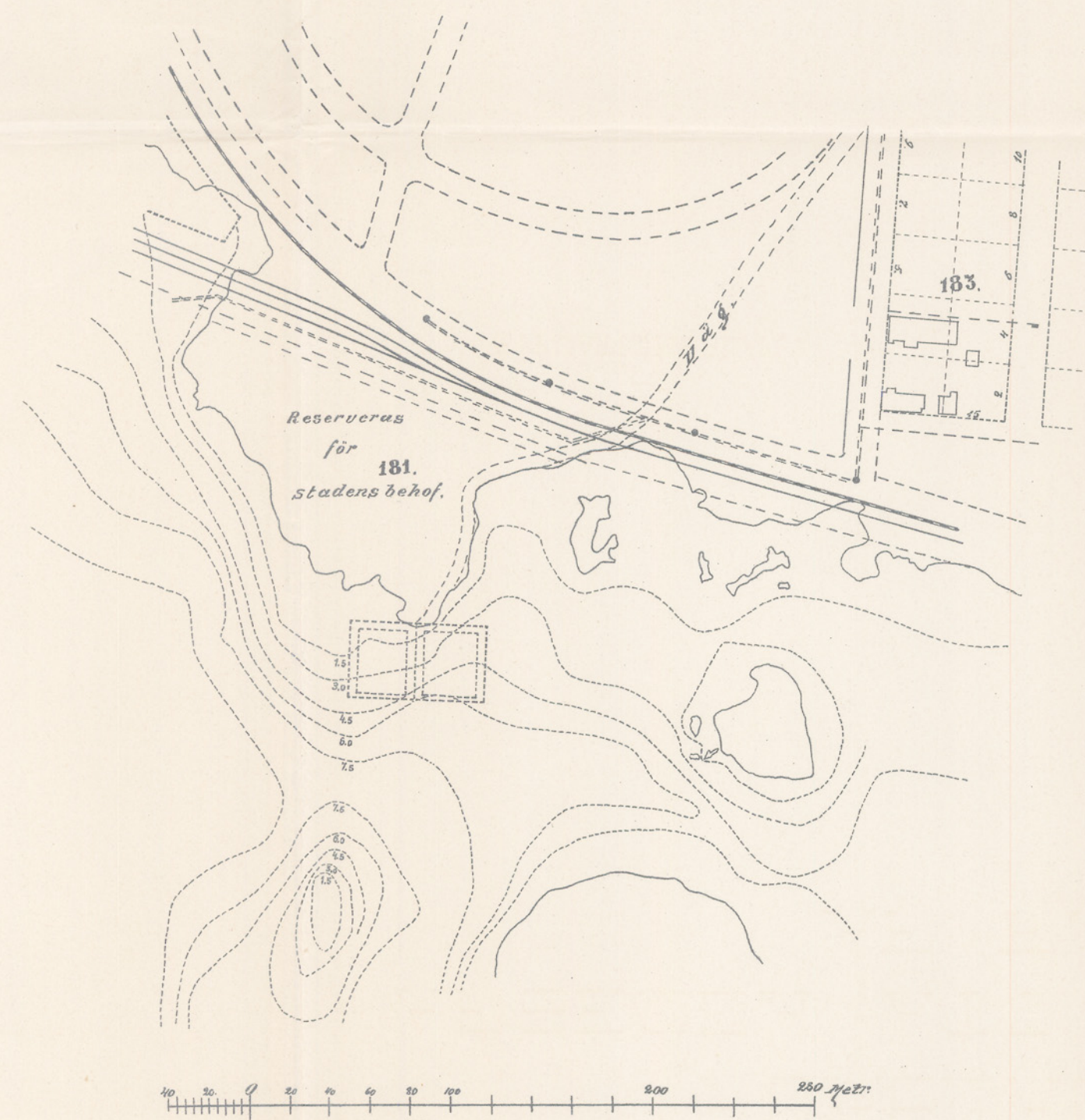
FÖRSLAG TILL NYA SIMHUS  
 AFSEDDA ATT UPPFÖRAS VID S. Ö. UDDEN  
 AF F. Q. N<sup>o</sup> 181 I H. FORS.



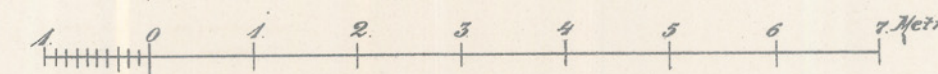
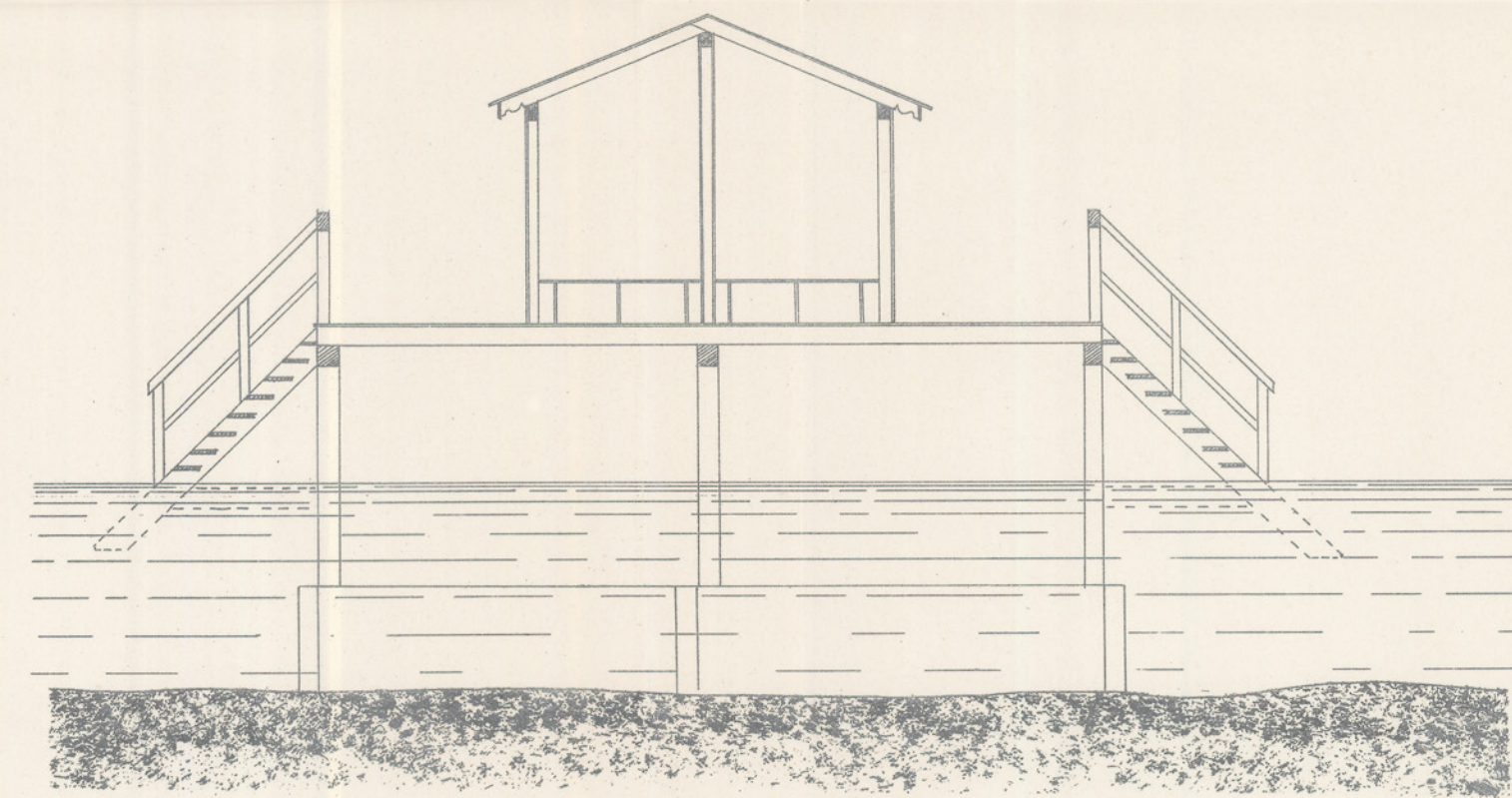


FÖRSLAG TILL NYA SIMHUS  
AFSEDDA ATT UPPFÖRAS VID S. Ö. UDDEN  
AF F. Q. N<sup>o</sup> 181 I H. FORS.

SITUATIONSPLAN.



G. SKÄRNING. A-B.



8 11102



*Budgetutskottets betänkande beträffande särskilda förslagna ändringar i och tillägg till gällande aflöningsstater.*

Med anledning af Stadsfullmäktiges den 7 sistlidne november budgetutskottet gifna uppdrag att till Fullmäktige inkomma med särskildt betänkande beträffande åtskilliga, hos Fullmäktige gjorda framställningar om ändringar i och tillägg till redan fastställda aflöningsstater, har utskottet äran anföra följande:

**II. Stadens embetsverk.**

**Rådstufvurätten.**

I en till Magistraten ingifven, till Stadsfullmäktige stäld skrift, som jemte skrifvelse af den 23 sistlidne oktober blifvit af Magistraten till Fullmäktige öfversänd, hafva yngre justitierådmännen vid stadens Rådstufvurätt Hjalmar Saurén och Gustaf Björkman anført, hurusom, enligt den för Rådstufvurätten fastställda arbetsordning, de å Rådstufvurätten ankommande göromålen handhades af justitieborgmästaren samt fem äldre och tre yngre justitierådmän, af hvilka en äldre rådman sedan år 1892 vore ordförande å den då inrättade provisoriska fjerde afdelningen af Rådstufvurätten. I följd häraf och genom att justierådmannen Edvard Bergh sedan mer än tre år tillbaka åtnjöte tjänstledighet på grund af sjuklighet, hade två äldre justitierådmanstjänster sedan länge uppehållits af vikarier, hvilka hvardera intill senaste tid utgjorts af två yngre justitierådmän, utan att desse vikarier fått åtnjuta de med äldre justierådmanstjänst förenade löneförmåner. Tvärtom hade de genom nödvändigheten att aflöna vikarier för skötandet af sina egna tjänster i viss mån drabbats af ekonomisk förlust.

Enligt den för Rådstufvurätten år 1886 fastställda aflöningsstat egde äldre justitierådman uppbära 5,000 mark i lön och 2,000 mark i arvode, hvilket senare dock efter fem och tio års tjänstgöring ökades med tio procent af lönen eller sålunda hvardera gången med 500 mark. Yngre rådman åter uppbure 4,000 mark i lön, hvarförutom honom tillkomme lösen för civila protokollet å den afdelning, vid hvilken han tjänstgjorde, hvilken lösen uppginge till omkring 200 mark i månaden. Yng-

re rådmännens årsinkomst utgjorde sålunda vidpass 6,400 mark, hvartill icke komme något tillägg för tillryggalagd längre eller kortare tjänstetid.

Då emellertid yngre justitierådmännens jemförelsevis ringa inkomst icke stode i skäligen förhållande till det ökade arbetet vid Rådstufvurätten, samt de dyra lefnadskostnaderna på orten gjorde det svårt för en tjänsteman, hvilken för öfrigt med afseende å det dryga arbete, som vore förenadt med förandet af det civila protokollet, i regeln icke ens kunde påräkna nämnvärd biförtjänst utom sitt verk, att med förenämnda årsinkomst af 6,400 mark försörja sig och sin familj, hafva sökandene, med fästadt afseende äfven å den långsamma befordran inom Rådstufvurätten, som yngre justitierådmännen hade att emotse, hos Stadsfullmäktige anhållit att yngre justitierådmännen vid Rådstufvurätten måtte tillerkännas enahanda tillskott till sina löneförmåner som det, hvilket enligt hvad ofvan nämnts tillkomme äldre justitierådman, eller att sålunda yngre justitierådmännen tillades ett arvode af 500 mark efter fem års tjänstgöring och arvodesförhöjning af jemväl 500 mark efter yttermera fem år, hvarhos sökandene emotsett, att i sådant afseende få räkna sig till godo den tid, de allaredan innehaft ordinarie rådmanstjänst, jemte det de upplyst, att Saurén till tjänsten utnämns den 29 mars 1888 och Björkman den 18 oktober 1898.

Samfälta Rådstufvurätten, om hvars utlåtande med anledning af förberörda ansökning budgetutskottet anhållit, har å skrifvelse af den 23 nyssvikne november meddelat, att hvad sökandene anfört beträffande bestridandet af vikariaten för två äldre justitierådmanstjänster vid Rådstufvurätten icke kunde anses ega sammanhang med förevarande sak eller vara å dess utgång verkande. Men syntes, med fästadt afseende å det genom stadens hastiga tillväxt stegrade arbetet vid Rådstufvurätten och den i regeln långsamma befordran, som en yngre justitierådman hade att emotse, samt i betraktande af de dyra lefnadskostnaderna å orten ansökningen vara fullt berättigad, hvarför Samfälta Rådstufvurätten för sin del tillstyrkt bifall till densamma.

I händelse den utaf justitierådmännen Saurén och Björkman ansökta löneförbättring skulle bifallas, komme löneförmånerna för en yngre justitierådman, som i tio års tid innehaft sin tjänst vid Rådstufvurätten, att, under förutsättning att hans behållning från protokollet finge beräknas på sätt sökandene uppgifvit eller till 200 mark i månaden, att uppgå till 7,400 mark årligen, hvilket skulle med 400 mark öfverstiga en äldre justitierådman's aflöning. Bifall till ansökningen komme alltså att hafva till följd att äfven löneförmånerna för de äldre justitierådmännen måste höjas eller, med andra ord, att påkalla omreglering af större delen utaf Rådstufvurättens aflöningsstat. Då en dylik åtgärd likväl icke blifvit af Rådstufvurätten begärd och en pröfning af behovet deraf nu icke kan företagas, liksom den ock svårligen ens ligger inom området för utskottets uppdrag, nödgas utskottet för sin del föreslå

*att rådmännen Sauréns och Björkmans förevarande ansökan af Stadsfullmäktige afböjes.*

**Magistratens och Rådstufvurättens gemensamma biträden och betjening.**

Aktuarien vid Magistratens och Rådstufvurättens gemensamma arkiv, assessorskan enkefru Ida Öhrnberg har uti en till Magistraten inlemnad skrift anført, hurusom arbetet å sagda arkiv under de senaste åren tilltagit i så hög grad att det numera vore förenadt med altför stora svårigheter för henne att ensam utföra detsamma. Redan inrättandet af Rådstufvurättens fjerde afdelning hade förökät göromålen å arkivet, men den under de senaste åren högt uppdrifna byggnadsverksamheten härstädes hade lagt sten på bördan. Till hvarje nybyggnad, liksom ock till alla byggnadsförändringar, inlemnades ritningar, hvilka skulle förvaras i Magistratens arkiv. Men innan sagda ritningar vore färdiga att intaga den för samtid och efterverld för dem afsedda plats, måste de flerfaldiga gånger framsökas för att af vederbörande granskas och förses med särskilda intyg. Allt detta naturligtvis i ordningens intresse. Dessutom önskade allmänheten ofta och af olika anledningar se på och låta kopiera byggnadsritningar, så att det upprepade framtagandet och bortsättandet af dessa begynt taga aktuariens tid i anspråk på ett oroväckande sätt. Punktlig ordning och noggrannhet vore ju på ett arkiv absolut nödvändiga, men för att upprätthålla dem fordrades, förutom tillräckligt utrymme, äfven tillräckliga arbetskrafter. Dessa förutsättningar saknades hvardera i lika hög grad vid Helsingfors arkiv. Detsamma upptoge visserligen numera fyra rum, utom expeditjonsrummet, men tyvärr fördelade i två olika våningar, och vore dessa rum från golf till tak på möjliga och omöjliga ställen upptagna af hyllor, öfverlastade af böcker och handlingar, samt på golfvens midt belamrade med stora skåp för byggnadsritningar. Trängseln vore redan nu så stor att det under senaste höst blifvit en bjudande nödvändighet att, för beredande af plats för de närmaste årens domböcker och akter, uppflytta en del äldre, mindre ofta efterfrågade handlingar till ett med hyllor försedt kontor å rådhusvinden.

Lika illa bestäldt som med utrymmet vore det med arbetskrafterna å arkivet. Aktuarien vore dess enda tjänsteman, och då arkivet dessutom så småningom utbildats till en upplysningsbyrå, der allmänheten tyckte sig böra få svar på och upplysning om alla möjliga underliga frågor och saker, hvilka äfven, om tid och arbetskraft funnes att tillgå, i de flesta fall kunde lemnas, men, såsom det nu vore stäldt, närmade sig det omöjliga, hade aktuarien icke funnit bättre råd än att tidtals sjelf bekosta sig ett biträde för att kunna med heder reda sig ur svårigheterna.

Aktuarien har förty med framhållande deraf, att hon numera i femton år efter bästa förmåga skött den henne ombetrodda tjänsten, hos Magistraten anhållit att Magistraten ville hos Stadsfullmäktige utverka arvode för ett biträde åt aktuarien med skyldighet för detta att å arkivet tjänstgöra dagligen från kl. 11 till 2. Att allmänhetens betjening skulle vinna derpå vore alldeles säkert, och har aktuarien emotsett att, på grund af stadens oväntadt snabba tillväxt och utveckling på alla områden, hennes ansökan icke skulle befinnas opåkallad.

Jemte skrifvelse af den 8 nyssvikne november har Magistraten till Stadsfullmäktige insändt assessorskan Öhrnbergs ofvanberörda skrift samt tillika, med hänsyn till det ökade arbetet å arkivet och på de af assessorskan Öhrnberg i öfrigt framhållna skäl, hemställt att för aflönande af ett ständigt biträde vid Rådhusarkivet, hvilket biträde skulle af Magistraten antagas, ett anslag af 1,200 mark om året måtte af Stadsfullmäktige beviljas.

Sedan Budgetutskottet i skrifvelse af den 5 innevarande december hos Rådstufvurätten anhållit om Rådstufvurättens yttrande med anledning af aktuariens framställning, har utskottet, i afseende å sagda utlåtande, fått af Rådstufvurätten emottaga utdrag ur dess vid ärendets föredragning den 9 december förda protokoll, utvisande att vid pröfningen af ärendet skiljaktighet inom Rådstufvurätten yppats.

Justitierådsmannen Björkman, med hvilken justitierådsmannen Heimbürger förenat sig, har för sin del ansett sig kunna fastslå, att ökning af aktuariens arbete för såvidt Rådstufvurätten anginge på senare tid egt rum, och icke hafva anledning att betvifla, att icke samma förhållande gjort sig gällande äfven beträffande aktuariens i samband med Magistraten stående göromål, på sätt också Magistratens tillstyrkan till ansökningen utvisade. I betraktande deraf och för att tillgodose allmänhetens berättigade anspråk på snabb expedition samt med fästadt afseende äfven i någon mån å den nuvarande aktuariens långa tjänstetid, som syntes motivera någon lättnad för henne i hennes ansträngande tjänsteverksamhet, hafva desse ledamöter funnit godt tillstyrka bifall till ansökningen, dock sålunda att omordade biträde skulle vid arkivet anställas endast för den tid, assessorskan Öhrnberg qvarstode i sin befattning, efter hvilken tids förlopp frågan om en lämpligare organisation af tjensten, eventuelt åtskiljande af Magistratens och Rådstufvurättens arkiv, borde upptagas till behandling. Tillika hafva rådmännen ansett att Samfälta Rådstufvurätten borde sättas i tillfälle att i samråd med Magistraten icke allenast utse sagda biträde utan äfven fördela arbetet å arkivet mellan aktuarien och hennes biträde.

Justitierådsmannen Sourander, med hvilken justitierådsmannen Saurén varit ense, har afgifvit följande skriftligen affattade yttrande:

„Uti den för rådstufvurätten fastställda arbetsordning af den 20 Januari 1888, hvori ingå föreskrifter jemväl angående aktuariens åligganden, såvidt desamma hänföra sig till dennes egenskap af biträde åt rådstufvurätten, stadgas i hufvudsak att aktuarien bör:

emottaga ansökan om stämning och genast i korthet anteckna densamma jemte sakens beskaffenhet i en för sådant ändamål inrättad längd samt derefter i närvaro af en utaf afdelningarnes ordförande genom lottning fördela målen mellan afdelningarne;

emottaga stadsfiskalens och andre åklagares remisser angående tillernadt åtal och dermed förfara på samma sätt som med stämmingsansökningarne;

i de olika afdelningarnas mållängder införa på förenämnda sätt inkomna mål;



emellan rådstufvurättens sammanträden emottaga vadeskillingar samt till rätten ställda öppna skrifter samt deröfver föra särskild förteckning;

under borgmästarens inseende vårda rådstufvurättens arkiv samt besörja afskrifter af domar, protokoll och handlingar, som blifvit till förvar i arkivet aflemnade;

samt i och för sin tjenst vara tillstädes i arkivet från kl. 10 till 2.

Vidkommande nu frågan, huruvida arbetet vid rådstufvurätten och på samma gång aktuariens göromål på senare tider i så hög grad ökats, att aktuarien blifvit för mycket betungad, så kan jag ej underlåta att åberopa det betänkande, som den 10 Mars sistlidet är afgafs af ett utaf stadsfullmäktige, med anledning af samfälta rådstufvurättens förslag om 4:de afdelningens ställande på ordinarie fot, tillsatt utskott, bestående af politieborgmästaren E. Öhman, bankdirektören A. Norrmén och vicehäradschefingen F. Jansson.

Uti nämnda betänkande ingår en schematisk „Uppgift öfver antalet mål och ärenden handlagda vid Rådstufvurätten i Helsingfors under åren 1883—1897“, hvar- efter utskottet utlåter sig sålunda:

„Af förevarande statistiska material synes att, sedan den provisoriska fjerde afdelningen vid Rådstufvurätten med 1892 års ingång begynte sin verksamhet, en betydlig minskning af målantalet egt rum såväl hvad beträffar tvistemålen som de egentliga brottmålen, under det att antalet civila ärenden, som handläggas efter anmälan, varit temligen konstant. Den ökning af totalantalet mål, som det oaktadt inträdt, hänför sig till de s. k. polismålen, hvilka, såsom i det föregående framhål- lits, tidigare till stor del afdömts af stadens polisrätt, men från medlet af år 1894, då strafflagen trädde i kraft, upptagits och behandlats af Rådstufvurätten“.

På grund häraf äfvensom den omständigheten, att medellängden af råd- stufvurättens sammanträden enligt utskottets förmenande icke stigit öfver det vanliga, kommer utskottet till det resultat: „att Rådstufvurättens arbete för när- varande icke är alltför betungande“.

Utskottets på siffror grundade uppgifter äro utan tvifvel riktiga. I följd af ogynnsamma konjunkturer inom affärlifvet steg de civila målen antal vid rådstufvurätten under början af nittioalet ovanligt högt, men har derefter jem- sides med förbättringar i de ekonomiska förhållandena sjelffallet nedgått. Likaså har efter införandet af den anordning, att polismålen och andra mindre brottmål af poliskammaren remitteras icke till åklagaren utan direkte till viss afdelning och visst rådstufvurättssammanträde, antalet af brottmål, som passerat genom ar- kivet, minskats; men härigenom har ju också aktuariens arbete i motsvarande grad blifvit lättadt, ty förut gingo alla brottmål genom lottning till afdelningarna; nu komma såsom sagdt största delen af dessa mål dit direkte, utan att aktuarien har att med desamma taga någon befattning.

Beträffande stämningar och åklagarenes remisser har aktuariens arbete således minskats, och hvad angår anmälningsärendena, hvilkas antal, enligt nämnda

utskotts utlåtande, varit temmeligen konstant, så anhängiggöras sistsagda ärenden på få undantag när direkte vid Rådstufvurättens sammanträden.

Härvid förtjenar ännu en omständighet att framhållas. Enligt arbetsordningen är det nämligen vederbörande afdelnings ordförandes skyldighet att utfärda stämning. Emellertid har, på grund af öfverenskommelse mellan ordförandene och aktuarien, sådan ordning införts, att den sistnämnda uppsätter stämningarna, d. v. s. ifyller därför afsedda blanketter, hvarefter stämningarna underskrivas af ordförandene, hvilka i sådant afseende hvarje dag böra infinna sig å arkivet. Men för detta sitt uppdrag erhåller aktuarien, likaledes enligt aftal, ena hälften af den ordföranden tillkommande lösen eller en mark för hvarje stämning, hvilken sportel t. ex. under sistlidne November månad inbragte aktuarien 173 mark. Eftersom aktuarien emellertid, på sätt hon påstår, är för mycket öfverhopad med arbete, så kunna ju ordförandene, för att lätta hennes börda, sjelfva ifylla stämningsblanketterna.

Hvad slutligen rör aktuariens skyldighet att utfärda afskrifter ur domar och protokoll m. m., så är det att märka att aktuarien härför uppbär stadgad lösen, och kan det således icke komma i fråga att i och för utskrifvandet af slika expeditioner aflöna biträde åt aktuarien, likalitet som åt protokollförandena vid rådstufvurätten.

På grund af det anförda anser jag att aktuarien, enkefru Öhrnbergs förevarande ansökan, såvidt densamma berör hennes egenskap af rådstufvurättens biträde, saknar allt fog. I följd häraf och som aktuariens åligganden såsom magistratens biträde, bestående hufvudsakligast i skyldigheten att i resp. fack insätta till arkivet inkomna byggnadsritningar och någon gång vid behof framlägga desamma åt personer, som deraf vilja taga kopior, icke borde kunna ställa alltför stora fordringar å fru Öhrnbergs krafter, — äfven om det ibland gäller att klifva upp för trappan till arkivets andra våning, — får jag afstyrka hennes ifrågavarande anhållan. Ifall densamma emellertid kommer att vinna bifall å ort som vederbör, finnes dock icke något skäl att tillsätta aktuariebiträde eller adjoint för längre tid än fru Öhrnberg innehar aktuarietjensten, ty att kompetente personer vid ledigansläendet af sistnämnda tjänst skola erbjuda sig att sköta densamma utan biträde, är med afseende å de sysslan åtföljande jemförelsevis goda inkomsterna fullkomligt säkert. Och skall en biträdande aktuarie tillsättas, så bör denne tjänsteman sjelfklart tillförordnas af magistraten och samfälta rådstufvurätten i samråd och icke, såsom magistraten föreslagit, af magistraten ensam<sup>4</sup>.

Justitierådmannen Loo har hållit före att i betraktande af de jemförelsevis goda inkomster, som åtföljde aktuariesysslan, samt de små kompetensvilkor, som för innehafvaren af sagda befattning uppstålts, af bemälda tjänsteman kunde fordras ett ganska stort mått af arbete, hvarför och som rådmannen trott möjlighet förefinnas att det nuvarande arbetet å arkivet kunde medhinnas af aktuarien genom någon utsträckning af den dagliga tjänstgöringstiden, rådmannen för sin

del funnit skäligen afstyrka aktuariens anhållan. För den händelse densamma nu emellertid komme att å vederbörlig ort bifallas, har rådmannen ansett den sålunda vid arkivet tillkomna nya tjensten böra besättas i enlighet med hvad öfriga ledamöter föreslagit.

Justitierådmannen Nyberg har ansett sig icke kunna bedöma, i huru hög grad aktuariens arbete möjligen kunnat ökas genom de till Magistraten hörande ärenden och derifrån till arkivet ankomna handlingar, men har framhållit att någon nämnvärd stegring i aktuariens arbete, för såvidt Rådstufvurätten anginge, icke kunnat påvisas, hvarför rådmannen icke heller ansett den af aktuarien i antydt afseende framställda begäran kunna af Rådstufvurätten tillstyrkas. Rörande besättandet af den föreslagna nya tjensten, derest densamma emellertid komme att inrättas, har rådmannen förenat sig om det önskningsmål, som i sådant afseende tidigare uttalats.

Justitieborgmästaren Palmgren har yttrat, att emedan sökanden icke bilagt sin ansökan förslag till fördelning af aktuariens göromål å arkivet mellan aktuarien och det biträde, till hvars anställande sökanden anhållit om anslag, af hvilket förslag inhemtas kunnat, hvori aktuariens åligganden bestode samt huruvida några sådana och hvilka af dem såsom särskildt betungande borde från denna afflyftas och ett biträde åhvälfvas; ty har borgmästaren i ärendets nuvarande skick icke kunnat tillstyrka bifall till ansökningen, genom hvars godkännande endast ett personelt biträde åt nuvarande aktuarien, men icke en ny tjensteman, en aktuarie-suppleant med visst arbete och ansvar för dess besörjande, komme att anställas.

Samfälta Rådstufvurättens majoritet har således afstyrkt aktuariens framställning.

Då sålunda olika meningar om behovet af ett biträde åt aktuarien gjort sig gällande hos de begge myndigheter — Magistraten och Rådstufvurätten —, hvilka närmast hafva inseendet öfver arkivet, torde det icke kunna förtänkas utskottet, som saknar specialkännedom i frågan, att det ej sett sig i stånd att pröfva befogenheten af aktuariens anhållan. Utskottet får förty föreslå

*att ifrågavarande ärende måtte af Stadsfullmäktige öfverlemnas till behandling af ett särskildt utskott,*

*åt hvilket utskott torde ombetros jemväl att till Fullmäktige inkomma med förslag till de ändringar i bestämmingarna om aktuariens tjensteverksamhet, som eventuellt i följd af anställandet af ett biträde åt aktuarien eller eljes kunna befinnas nödiga.*

Till sistnämnda förslag anser sig utskottet hafva anledning så mycket mera, som utskottet, vid genomgåendet af hvad uti Magistratens och Rådstufvurättens arbetsordningar är stadgad beträffande aktuariens åligganden, deri funnit

bland annat bestämningen att aktuarien, som hvarje söcknedag kl. 10 eger infinna sig å arkivet, icke får aflägsna sig derifrån så länge Rådstufvurättens sessioner vara. Denna föreskrift, hvilken noggrannt efterföljd skulle medföra, att aktuarien mången gång först närmare kl. 12 på natten kunde lemna sitt embetsrum, helst fjerde afdelningen vid Rådstufvurätten några veckodagar sammanträder blott på eftermiddagarna, har i verkligheten icke iakttagits, utan har aktuarien i allmänhet stängt arkivet kl. mellan 2 och 3 e. m., och torde någon nämnvärd olägenhet häraf heller icke hafva försports. Såsom olämpligt och föråldrad torde berörda stadgande förty böra uteslutas.

### **III. Kommunalförvaltningen.**

#### **Drätselkontoret.**

I skrifvelse till Stadsfullmäktige af den 25 nyssvikne oktober (*se tr. handl. n.o 38 för 1899*) har Drätselkontoret föreslagit särskilda ändringar i Kontorets stat, hvarhos Drätselkammaren, som jemte skrifvelse af den 26 i samma månad till Fullmäktige insändt berörda förslag, tillstyrkt bifall till detsamma i öfrigt, dock med en mindre ändring deri.

På de af Drätselkontoret anförda skäl och med anslutning till Drätselkammarens ändringsförslag får äfven utskottet för sin del förorda bifall till Kontorets framställning, och får utskottet i öfverensstämmelse härmed föreslå:

*att, med bibehållande af stadskamrerarens aflöning i öfrigt oförändrad, dennes arvode höjes från 2,500 till 4,000 mark;*

*att stadskassörens arvode, likaledes med hans lön oförändrad, höjes från 1,800 till 2,500 mark;*

*att äldre stadsbokhållaren tillägges, med bibehållande af hans lön vid 4,000 mark, ett arvode af 1,000 mark;*

*att yngre stadsbokhållaren tillerkännes, förutom lön af 3,000 mark, ett arvode af 1,200 mark, hvaremot det tidigare beviljade särskilda anslaget för veckoliqvider med stadens arbetare, äfvenledes 1,200 mark, bortfaller;*

*att lönen för kontorsskrifvaren höjes från 1,600 till 1,800 mark;*

*att vaktmästarens vid Kontoret arvode ökas från 1,000 till 1,200 mark med rättighet för honom till 100 marks förhöjning efter fem och lika mycket efter tio års tjänst;*

*att anslaget för extra biträden vid Kontoret ökas från 6,000 till 7,500 mark; samt*

*att dessa ändringar i Kontorets stat fastställas att gälla från nästinstundande års början.*

I händelse ofvanstående hemställan bifalles, komme den afvikelse från Drätselkontorets å pagg. 5 och 6 i tr. handl. n:r 38 upptagna förslag till budget att ega rum, att kontorsskrifvarens löneförhöjning för tio års tjänst, motsvarande 20 % af lönen, bör upptagas med 360 i stället för 320 mark.

## **IX. Undervisningsväsendet.**

### **e) Folkskolorna.**

Vaktmästarene vid stadens folkskolor, sex till antalet, hafva i en till Folkskoledirektionen inlemnad, till Stadsfullmäktige stäld skrift erinrat derom att de för närvarande hade 800 mark i aflöning jemte fri bostad och ved. Dessa löneförmåner vore under de dyra lefnadsförhållanden, hvilka nu rådde i Helsingfors, alltför knappa. Särskildt för sökandene vore det omöjligt att komma till rätta med en sådan aflöning, då någon extra förtjänst icke stode dem till buds på grund af deras stränga tjänstgöring. Kändt vore ju att i hufvudstadens folkskolelokaler lästes tio timmar dagligen; under denna tid vore vaktmästarene af hvarjehanda göromål upptagna i skolan. Utom dessa tio timmar komme efter slutad läsning städningen, hvilken i folkskolorna hörde till dagens mest magtpåliggande arbeten i följd af det stora elevantalet och den derigenom indragna orenligheten. Sökandene, som förmålt, att de redan länge lidit af ekonomiskt betryck i följd af de otillräckliga lönevilkoren, men i det längsta velat undvika en ytterligare belastning af stadens utgifter för folkskolorna, ehuru de nu tvingades dertill af de hårda tiderna, hafva på anförda skäl anhållit att vaktmästarenes vid folkskolorna löner måtte höjas från 800 till 1,000 mark.

Biläggande sagda ansökan, har Folkskoledirektionen i skrifvelse af den 24 förvikne oktober förordat densamma på de af sökandene anförda grunder, hvilkas riktighet direktionen konstaterat. För egen del har direktonen velat tillägga, att vaktmästarene vid flera andra skolor och lägre embetsverk hade större

lön, oaktadt deras tjenstgöring under dagen vore vida kortare och dem derigenom lemnades mycken tid öfrig till biförtjenst.

Jemväl utskottet skulle i betraktande deraf, att sökandene under terminerna äro så lång tid af dagen upptagna af sin tjenstgöring, att något tillfälle till biförtjenst synbarligen icke står dem till buds, tillstyrka

*att vaktmästarenes vid stadens folkskolor löner höjas från 800 till 900 mark, med öfriga aflöningsförmåner oförändrade,*

hvarigenom desse vaktmästare komme att i afseende å lönevilkor vara likstälde med vaktmästaren vid folkbiblioteket och läsesalen.

## ***XI. Vattenledningen.***

### **Förvaltning och drift.**

Vattenledningskontorets i skrivelse den 28 förvikne september till Drättselkammaren insända äfvensom af Kammaren i skrivelse af den 26 derpåföljande oktober till Stadsfullmäktige öfverlemnade samt förordade framställning om särskilda ändringar i Kontorets stat (*se tr. handl. n:o 39 för 1899*) får jemväl utskottet, på af Kontoret anförda skäl, tillstyrka med den ändring likväl, att då maskinisternes vid vattenledningsverket löner äfven framgent skulle förblifva olika stora, utskottet skulle föreslå, att dessa funktionärer fortfarande skulle, liksom hittills, benämnas *förste* och *andre* maskinist. Stadsfullmäktige torde alltså besluta

*att vid vattenledningsverket anställa, räknadt från den 1 juni nästinstundande år, en öfvermaskinist med aflöning, förutom fri bostad och ved, af 2,700 mark om året;*

*att bestämma lönen för förste maskinisten, hvars öfriga aflöningsförmåner skulle bibehållas oförändrade, till 1,800 mark, att gälla likaledes från den 1 juni 1900;*

*att fastställa lönen för andre maskinisten, räknadt från nästa års ingång, till 1,500 mark, jemväl med öfriga aflöningsförmåner oförändrade;*

*att för putsaren, räknadt från den 1 januari 1900, bestämma en aflöning af 1,000 mark, förutom fri bostad och ved; samt*

---

*att indraga filterförmans befattningen vid verket från och med  
den 1 nästinstundande juni.*

Helsingfors, den 15 december 1899.

Leon. v. Pfaler.

Waldemar Aspelin.

Lars Krogius.

K. H. Renlund.

Hj. Schildt.

F. Stjernvall.

Paul Sinebrychoff.

---

---

Helsingfors, Tidnings- & Tryckeri-Aktiebolagets tryckeri, 1899.

---



*Handlingar angående stadens öfvertagande af gatu-  
underhållet.*

DRÄTSELKAMMAREN

i

Helsingfors,

den 14 December 1899.

N:o 263.

*Till Helsingfors Stadsfullmäktige.*

Stadsfullmäktige hafva sig bekant, att särskilda gårdsegare under olika tider hos Fullmäktige ansökt, att staden på grund af förordningen af den 4 Maj 1896, angående gatuaunderhållets öfvertagande af kommun, ville åtaga sig det framtida underhållet af deras gatunadelar. Dessa ansökningar hafva af Fullmäktige för författningsenlig behandling remitterats till Drätselkammaren och har Kammaren för den i nämnda förordnings § 1 förutsatta uppskattning af den årliga medelkostnaden för ifrågakomna tomters gatuunderhåll till värderingsmän förordnat Herrar K. R. Åström, Th. Tallqvist och G. Idström. Dessa värderingsmän hafva nu senast uti en till Kammaren inlemnad, här närsluten skrift icke allenast uttalat sin uppfattning af merberörda förordnings innebörd, utan äfven till vidare afgörande af Stadsfullmäktige i princip framställt hufvudsakligen följande förslag:

1:o) Att staden för framtida underhåll skulle öfvertaga icke blott nyligen omlagd, resp. fullkomligt nylagd gata, utan ock förfallen gata, som omedelbart eller kort efter öfvertagandet af staden måste omläggas.

2:o) Att staden i det förra fallet skulle för det framtida underhållet af gatan tillgodoräkna sig en ersättning enligt tabell I och uti det senare enligt tabell II uti nämnda skrift.

3:o) Att de vid gatuunderhåll oundgängliga omläggningsperioderna för ersättningsbeloppens bestämmande i allmänhet skulle antagas till 5 å 8 år för makadamiserad gata, till 10 å 12 år för gata belagd med fältsten, till 25 å 35 år för nubbstens gata samt till 15 år för asfalttrottoir och 25 å 30 år för nubbstens trottoir.

4:o) Att uti nämnda tabeller förekommande ränteprocent å såväl af staden förskotterade medel som å influtna årliga betalningar skulle hållas vid 4 å 4,5.

5:o) Att då öfvergång förestode från ett sämre och billigare gatubeläggingsmaterial, fältsten, till ett solidare och dyrare, nubbssten, sådant tillvägagående skulle tillämpas:

a) att för gator i stadens centralare delar ovilkorligen fordrades beläggning med nubbssten, i hvilket fall gårdsegaren, för den händelse gatan ej vore med sådant material belagd, skulle, förutom de årliga inbetalningarna, affordras en betalning en gång för alla af 4,85 mark per m<sup>2</sup> gata;

b) att för sådana gator, för hvilka förutsättas kunde, att de senast inom 10 år, efter det underhållet af desamma öfvertagits af staden, borde beläggas med nubbssten, den årliga underhållskostnaden skulle beräknas för nubbstensgata, men gårdsegaren i öfrigt fullkomligt befrias från godtgörelse till staden för kostnaden för gatans omläggning med detta material; och

c) att underhållskostnaden för alla öfriga gator skulle beräknas så, som om de för all framtid komme att förblifva med fältsten belagda, så att kostnaden för dessa gators framtida omläggning med nubbssten således uteslutande komme att drabba staden.

6:o) Att med undantag för statsverkets och andra publika byggnaders gatuandelar enskilda gatulotter ej skulle af staden för underhåll öfvertagas, utan endast hel gata från tvärgata till tvärgata.

7:o) Att underhållet af trottoir borde följa underhållet af körbanan åt.

8:o) Att i allmänhet icke andra trottoirer skulle af staden för underhåll öfvertagas än sådana, som äro försedda med en huggen kantsten och för öfrigt belagda med antingen huggen II:a nubbssten eller asfalt.

9:o) Och att, för händelse trottoir vid stadens öfvertagande icke vore af nyssnämnda beskaffenhet, utan måste af staden omläggas, gårdsegaren, i konformité med förslaget under a punkt 5, vore skyldig en godtgörelse till staden en gång för alla af resp. 9,84; 9,72 och 9,42 mark per m<sup>2</sup> för nubbstens trottoir samt 2,90; 2,58 och 2,14 mark per m<sup>2</sup> för asfalttrottoir.

För alla dessa förslag ingå uti åberopade skrifvelse fullständiga motiv; och synas förslagsställarene, såvidt sakens natur och beskaffenhet det medgifver, hafva eftersträfvat en rättvis och billig lösning af frågan. Drättselkammaren får derföre ock meddela att, då Kammaren härmed i det syfte merannämnda skrifvelse afser till Stadsfullmäktige öfversänder densamma, Kammaren för sin del i hufvudsak omfattat deri uttalade åsigter. I hvarje händelse synas de Kammaren kunna tjena till vidare underlag för slutliga principiella bestämmelser uti detta för staden så viktiga ärende. En omständighet vill Drättselkammaren härvid emellertid påpeka. Enligt Kammarens förmenande borde gårdsegarene icke i något afseende uppmuntras att låta staden förskottera kostnaderna för gatuomläggningarna. Den ringa differens i de totala kostnaderna för nylagd gata, som uppstode mellan betalningarna enligt tabell I och tabell II, omkring 2 å 3 procent till förmån för betalningsättet enligt den senare tabellen, kunde emellertid uppmuntra dertill. För undvikande häraf borde derföre enligt Drättselkammarens förmenande i hvarje särskildt fall jemförande beräkningar i öfverensstämmelse med de i förslagsställarenes skrift anförda exempel anställas och sådan utjemning

---

göras, att dessa kostnader oberoende af betalningssättet blifva fullkomligt lika stora. Genom någon allmän formel torde detta så mycket mindre kunna åstadkommas, som ränteprocenten å upplånade medel vid olika tider äro betydligt varierande. I en dylik utjemning eller med andra ord en obetydlig förhöjning af årsbetalningarna enligt tabell II låge ingen orättvisa och ville i sjelfva verket endast säga, att staden beräknade sig en ränta å förskotterade medel efter någon tiondedels högre procent än den, hvarefter staden räknade räntan de tomtegare till godo, hvilka erlade gatuunderhållet enligt tabell I.

På Drätselkammarens vägnar:

**G. von Christerson.**

*Th. Tallqvist.*

---

*Till Drätselkammaren i Helsingfors.*

Undertecknade hafva i anledning af särskilda gårdsegares i staden hos stadsmyndigheterna gjorda anhållan om, att staden på grund af nådiga förordningen af den 4 Maj 1896 angående öfverenskommelse mellan stadskommunen och tomtägare om gatuunderhållets öfvertagande af kommun ville åtaga sig det framtida underhållet af deras gatuandelar, blifvit af Drätselkammaren utsedda att å stadens vägnar verkställa den i åberopade författnings § 1 förutsatta uppskattning af den årliga medelkostnaden för ifrågakomna tomters gatuunderhåll. Men som en sådan rättvis uppskattning af en gatas underhåll, att hvarken den ena eller andra af de kontraherande parterna, gårdsegaren eller staden, blefve derpå lidande, såsom författningen förutsätter, icke är så enkel, som det vid ett ytligt betraktande af saken möjligen kunde förefalla; och det emellertid vore högst önskligt att genast från början kunde inslås ett fullt rationellt tillvägagående vid denna uppskattning, utbe vi oss härmed att till närmare bepröfvande och fastställande af Stadsfullmäktige få framställa vissa, såsom det synes oss principiella synpunkter af största bärvidd uti hit hörande spörsmål. En öfver allt förekommande orsak till invecklande af frågan ligger naturligtvis i den kända omständigheten, att en gatas mera väsentliga underhåll i så måtto afviker från underhållet af åtskilliga andra byggnadsverk, att en total omläggning af gatan efter vissa, jemförelsevis ofta återkommande tidsintervaller nödvändiggöres. Härtill kommer specielt för Helsingfors stad, der hitintills i allmänhet till gatubeläggning användts ett för en större trafik altför ohållbart material eller fältsten, nödvändigheten af öfvergång i närmaste framtid från detta sämre och billigare material till ett bättre och dyrare sådant eller s. k. nubbssten. Utom att under anförda förhållande knappast möjlighet föreligger att finna ett riktigt medelvärde å gatuunderhållskostnaden för en före och efter omläggningen med nytt material så väsentligen olikartad gata, kan svaret på frågan, vilkendera af de kontraherande parterna skall bekosta den mellankommande dyra utgiften för omläggningen med det nya materialet, ej utan vidare skjutas undan. Å ena sidan måste författningen i ämnet så förstås, att den ersättning, hvaremot staden öfvertager gatuunderhållet, skall en gång för alla orubbligt fixeras; å andra sidan fordrade sakens natur ett sådant aftal kontrahenterne emellan, att ifrågakommande ersättning vid utsatt tid för öfvergång till det lämpligare gatläggningsmaterialet skulle förändras till något annat, också redan vid öfverenskommelsestillfället bestämdt belopp, hvarjemte gårdsegaren borde förbinda sig att till staden erlægga utgiften för gatans om-

läggning med det dyrbarare materialet. Men då så ej torde kunna ske, måste enligt vårt förmenande något lämpligt, på billighet baserad och af stadsmyndigheterna godkändt kompromissförslag, utmynnande i någon af den ena eller andra kontrahenten eller af begge två gjord uppoffring, till efterrättelse bestämmas. Huru i annat fall alls någon öfverenskommelse i förevarande syfte skall kunna fås till stånd, kunna vi ej förstå. Förnämligast med föranledande af detta det viktigaste skälet, men äfven af åtskilliga mindre vägande, såsom allt här nedan, då vi gå till frågans närmare utläggning, torde framgå, tro vi en förberedning af ärendet i dess allmänhet af vederbörande stadsmyndigheter icke kunna undvikas. Likaså hafva vi kommit till den öfvertygelse, att å stadens Byggnadskontor och Drätselkammaren borde kunna uppgifvas vissa så att säga normalregler och normalpris, hvarunder och hvar till staden vore villig att öfvertaga underhållet af privata tomtgares gator och trottoirer utaf olika art och beskaffenhet. Att vi i nedanstående andragande för Drätselkammaren delvis komma att upprepa åsikter, hvilka vi redan i vårt utlåtande af den 30 November 1896 vid frågan om stadens öfvertagande af underhållet af Parkgatan — hvarom förslaget emellertid på grund af gårdsegarenes förkastande af detsamma förföll — hade äran utlägga, kan icke afhålla oss ifrån vår nu tillernade framställning.

Förutom tillfälligt afhjelpande af ojemnheter och felaktigheter uti gatubeläggningsen, hvilket isynnerhet, då fältsten dertill användes, kan å mera trafikerade gator blifva ganska kostsamt, varierande efter här i Helsingfors vunnen erfarenhet från 4 till 12 penni per m<sup>2</sup> och år, består, såsom redan anförts, gatuunderhållet uti periodiskt återkommande totala omläggningar af gatan. Vid till och med den omsorgsfullast och med bästa nubbsten af granit belagda gata blir detta fallet; och måste vid sistsagda gatubeläggning, till följd af stenarnas nötning till glatta, spjälkning m. m., delvis äfven sjelfva stenarna, tvärtemot hvad med fältsten eger rum, vid sådan omläggning dels utbytas mot nya, dels till sina koppytor omhuggas. Ett fullständigt förkastande af beläggningmaterialet blir fallet vid omläggning af makadamiserad gata eller väg, emedan stenarnes skarpkantighet, hvaraf just makadamiseringens hållbarhet beror, så småningom utnötas. Här af följer ock, att då för omläggning af fältstensgata behöfver antagas endast hälften och för nubbstensgata något öfver hälften så stor kostnad som för nyläggning, samma kostnad deremot måste beräknas vid såväl ny- som omläggning af makadamiserad gata. Vid bedömande af kostnaden för en gatas underhåll gäller således, att med afseende å den på ifrågavarande gata förekommande trafikens intensité samt efter arten af derå använt beläggningmaterial uppskatta, förutom den konstanta årskostnaden för tillfälliga ojemnheters afhjelpande, huru täta omläggningar af densamma kan erfordras. Men om sålunda nämnda konstant, tidsintervallerna, efter hvilka omläggning skall ske, och omläggningkostnaderna äro kända, reduceras uppskattningen af den årliga medelkostnaden för gatuunderhållet, hvilken det här gäller att finna, till ett enkelt räknexempel. Härvid äro dock, äfven om man till en början afser från den om-

ständigheten, att gatubeläggingsmaterialet under någon sådan intervall eller efter dess fulla förlopp bör ombytas från ett billigare till ett dyrare, några ej oviktiga faktorer att beakta, nämligen om staden öfvertager gatuunderhållet omedelbart efter det en omläggning af gatan försiggått, resp. af nylagd gata, eller om staden ikläder sig förbindelse beträffande en förfallen gata, som genast eller kort tid efter öfvertagandet måste omläggas.

I förra fallet kommer staden först efter förloppet af ett visst antal år att behöfva den större summa, som för gatans omläggning erfordras. Och kunde denna summa då tänkas uppstå genom sådana gårdsegarenes vid gatan årliga inbetalningar, hvilka löpande med ränta på ränta efter någon viss procent vid intervallens slut vuxit till det jemt behöfliga beloppet. Denna beräkningsmetod vore otvifvelaktigt den riktigaste, om stadskassan vore en sparbank eller annan bankinstitution. Men då så icke är fallet och staden säkert vid ett dylikt altför lågt beräkningssätt komme att lida förluster, anse vi att denna beräkningsgrund ej bör uppställas. Att deremot å andra sidan bestämma storleken af årsbetalningarna endast genom enkel division af omläggingskostaden genom antalet år uti omläggingsperioden — plus konstanten — vore ett alltför groft beräkningssätt och mot gårdsegarene obilligt. För vår del hafva vi därför tänkt oss tillämpningen af en beräkning, som så att säga skulle ligga midt emellan båda dessa ytterligheter, en rabatträkning, hvarigenom årsbetalningarna skulle hållas så mycket lägre än qvoterna vid nämnda divisionsräkning, att om till alla dessa årsbelopp, under den tid de enhvar i stadskassan ineliggas, lägges enkel ränta efter viss sådan procent, staden i allmänhet betalar för sina lån af mera tillfällig natur, desamma sammanlagda och med tillskott af den upplupna räntan vid omläggingsperiodens utgång bilda det nödiga omläggingskapitalet. Detta beräkningssätt skulle gifva den matematiska formeln

$$x = \frac{k}{t \left( 1 + \frac{t-1}{2} \cdot \frac{p}{100} \right)} + c.$$

hvars tillämpning förefaller oss så mycket naturligare, som staden städse i mer eller mindre mån opererar med upplånade medel; och såsom sådana kunna årsinbetalningarna, hvilka återgäldas vid gatans omläggning, betraktas. Att härvid icke någon högre procent än 4, högst 4,5 kan komma i fråga är väl sjelfallet, då staden endast i undantagsfall och under dyra penningtider kan antagas komma att för sina tillfälliga lån erlägga högre procentsats.

Något absolut hinder för stadens öfvertagande af underhållet utaf en gata, som genast måste af staden omläggas antingen med det gamla stenmaterialet eller med nytt dyrare stenmaterial, finnes naturligtvis icke heller. Men blir klarligen i sådan händelse beräkningen för den årliga medelkostnaden för underhållet väsentligen olika den nyss anförda, utom att för fall af nytt gatumaterials, nubbstens, användning dervid, af gårdsegaren genast före omläggningen måste en gång för alla till staden erläggas en så stor summa, som utgör skilnaden emellan

första nyläggingskostnaden och kostnaden för hvarje följande omläggning, d. v. s. 4,85 mark = 12—7,15 = 13,50—8,65 mark per m<sup>2</sup>, representerande de högre talen den förstnämnda kostnaden, de lägre den senare nämnda, utan eller med asfalt i fogarna. Och kommer naturligtvis den tomt, hvars egare vid gatuunderhållets öfverlemnande icke presterat fullgod gata, för all framtid att betungas med ansenligt högre årsbetalningar för ifrågavarande ändamål, än den tomt, hvars gatuandel i omlagdt skick öfverlåtits på staden. Om det i det förra fallet var gårdsegaren, hvilken så att säga i förskott till staden småningom under årens förlopp inlevererade den summa, som efter utgången af omläggingsintervallen blir för förnyad omläggning erforderlig, kommer det alldeles motsatta förhållandet vid detta senare fall att ega rum, i det att det nu blir staden, som måste träda i förskottsutläggning för gårdsegaren. Vid båda förutsättningarna förblir den för fallen karakteristiska arten oförändradt bestående. Ty då i det förra fallet årsinbetalningarna teoretiskt taget måste så afpassas, att de vid förnyad gatuomläggning bilda blott så stort kapital, som därvid till fullo åtgår, kunna samma årsbetalningar uti det senare fallet ej tagas lägre, än att stadens vid senaste gatuomläggning försträckta förskott vid tiden för ny omläggning af gatan är till fullo ersatt, hvarefter en ny förskottering åter inträder. För hvarje annan händelse skulle i det förra fallet gårdsegaren, i det senare staden åhvälfvas en för hög, oskäligen och emot författningen i ämnet stridande utlaga rörande gatuunderhållet. Klart är också derföre att vid en gång för alla fixerade årsbetalningar någon möjlighet för en sådan beräkning af dessa inbetalningar icke kan finnas, att gårdsegaren vid någon viss tid kunde öfvergå från den ena kategorin till den andra. Men att också staden bör vara berättigad till full ränta å sina förskotterade medel är uppenbart, likasom att denna ränta icke bör bestämmas efter någon altför låg procentsats, ingalunda under 4. Tydligt är också, att beräkningen för årsbetalningarna i detta fall gestaltar sig till en annuitetskalkyl, sådan att uti resultatet deraf ingår en år från år varierande amorteringsssats jemte en äfvenledes varierande räntesats å det vid hvarje års slut ännu oliqviderade kapitalbeloppet. Den matematiska formeln härför blir derföre:

$$a = \frac{pk \left[ 1 + \frac{p}{100} \right]^t}{100 \left[ \left( 1 + \frac{p}{100} \right)^t - 1 \right]} + c.$$

Denna formel innebär visserligen en kapitalisering af årsinbetalningarna medels ränta på ränta, men härigenom uppstående förlust för staden, om hvars obetydlighet man genom ett räknexempel här längre fram för resten erhåller ett begrepp, motväges i all hufvudsak genom att äfven å det ursprungliga kapitalet å andra sidan räknas ränta på ränta.

För härtill anförda fall möta altså icke, under förutsättning af en rätt funnen uppskattning af de bestämmande faktorerna i gatutrafikens intensité, deraf beroende omläggingsperioders längd, lämpligt pris för omläggingsarbetet, passlig konstant

för hvarje år förekommande tillfällig remont samt passlig procentsats m. m., några svårigheter att beräkna storleken af årsbetalningarna i förekommande speciella fall, hvilket med andra ord vill säga, att något teoretiskt hinder för frågans fullt rättvisa lösning icke uppställer sig. Men annorlunda gestaltar sig förhållandet, om staden, efter det den öfvertagit underhållet af viss med fältsten belagd gata, sedermera efter någon tid blir tvungen att från detta gatubeläggningmaterial öfvergå till ett dyrare, exempelvis nubbsten. Härvid träffas staden också i bästa fall af en förlust åtminstone likastor som den skilnad i kostnad för första nyläggningen af en gata med nubbsten och framtida omläggningar deraf, hvilken här ofvan redan framhölls såsom en gårdsegaren åliggande skyldighet att en gång för alla ersätta staden vid stadens öfvertagande af en sådan gata, som redan borde vara, men icke är med nubbsten belagd. Såsom också i början af detta andragande antydts, kunde man visserligen tänka sig, att äfven vid stadens öfvertagande af gator, som antagligen efter tio, femton eller tjugu år fordra beläggning med nubbsten, af gårdsegaren utöfver den årliga underhållsutgiften för gatan i den kategori, hvori den vid synetillfället befunnits, skulle under tiden af förutsatta tio till tjugu år uppbäras en t. ex. sådan tillskottsavgift, som med ränta på ränta skulle växa till nyssnämnda skilnadsbelopp. Härigenom skulle staden komma att vidkännas endast den mindre förlust, som uppstode genom att den för det framtida underhållet ej finge uppbära den något högre underhållsersättning, som gatan i det nya skicket betingade. Men som ett sådant förfarande torde strida emot författningen, såsom också redan antydtes och för resten gårdsegarene knappast vore villiga att ingå uppå en dylik öfverenskommelse, måste väl något annat kompromissförslag tillgripas. Enär emellertid utan allt för stor fara för misstag kan antagas, att staden efter en tid af tio till tjugu år och derutöfver utan nämnvärdare svårigheter kan bära den större tunga, som för omläggning med nubbsten af gator uti aflägsnare delar af staden då redan eller ännu senare påkallas, vore undertecknade för sin del böjda för följande förmedlingsförslag. Att underhållet af gator i stadens centralaste delar icke skulle öfvertagas af staden med mindre de i verkligheten äro eller vid medelkostnadsberäkningen få tänkas vara med nubbsten belagda, i hvilket senare fall meranämnda skilnads-kostnad af 4,85 mark per m<sup>2</sup> bör till staden en gång för alla erläggas; att kalkylen för underhållskostnaden för sådana från stadens centrum något aflägsnare gator, der den ifrågakommande omläggningen med nubbsten skulle infalla inom en tidrymd af senast 10 år, ställes såsom för en motsvarande nubbstens gata, då visserligen under de första tio åren skulle af staden uppbäras en något högre underhållskostnad än strikte betingades, men gårdsegaren å andra sidan helt och hållet befriades från gatans kostsamma omläggning med nubbsten; samt att slutligen för alla öfriga gator skulle beräknas underhållskostnad under förutsättning af endast fältstens beläggning. Den relativa orättvisa, som härigenom drabbade gårdsegarene uti stadens centralaste delar kan väl försvaras dermed, att gatuunderhållet i egenskap af natura prestation



af ålder ålegat uteslutande gårdsegarene samt i sin mån vid tomtköp, isynnerhet i stadens mera trafikerade delar, nogsam blifvit tagen i betraktande. För den större liberaliteten emot gårdsegare i stadens aflägsnare delar torde stöd kunna sökas i det sakförhållande, att alla kommunens medlemmar betjena sig af stadens gator samt att de i öfrigt skattdragande således borde deltaga äfven i underhållet af gatorna, på enahanda sätt som de bestrida stadens öfriga allmänna utgifter. Att staden allena samt helt och hållet skulle åtaga sig den dryga utgiften för samtliga gators i staden omläggning med nubbsten, därtill kunna vi emellertid icke finna skäl eller anse stadens resurser tillräckliga.

Såsom allmän regel, med undantag endast för statsverkets eller andra publika byggnaders gatuandelar, borde enligt vårt förmenande dessutom fastslås, såväl att staden icke öfvertager underhållet af här och der spridda gatulotter, utan endast hel gata af minst ett stadsquartars längd, d. v. s. gatuunderhållet från tvärgata till tvärgata, som ock att underhållet af trottoirerna bör åtfölja underhållet af gatans körbana. Det torde utan vidare vara lätt att inse, att om ett annat förfarande gjorde sig gällande, staden ej skulle komma i full besittning af den handlingsfrihet, som för ett rationellt skötande af gatuunderhållet emellertid blir nödvändigt.

Enär enligt vår här utlagda åsigt i ärendet frågan i formelt hänseende skulle inskränka sig till lösande af särskilda räkneproblem, och då vi antagligen med siffror tydligare än genom allmänt resonerande torde kunna klargöra hvad vi menat, hafva vi uppgjort nedanstående skematiska beräkningstabeller. Till förklaring af desamma torde endast följande böra anföras.

För nyläggning af gata med fältsten beräknas, inclusive stenen, 2 mark per m<sup>2</sup> och för omläggning, hvarvid den gamla stenen användes, 1 mark per m<sup>2</sup>. Kostnaden för det årliga utjemnandet af gropar och ojämnheter å gator belagda med fältsten är hufvudsakligen beroende på trafikens storlek, och har här i Helsingfors såsom redan nämnt å en del gator uppgått ända till 12 penni per m<sup>2</sup>; i medeltal för alla stadens egna gatuandelar har denna kostnad belöpt sig till 6 penni per m<sup>2</sup>. Men som det är onaturligt, att alls använda dylik ohållbar beläggning på gator med större trafik, å hvilka denna konstanta årsutgift öfverstiger 4 penni per m<sup>2</sup>, hafva vi uti efterföljande tabeller valt denna konstant och antagit omläggningsperiodernas längd för dylika mindre trafikerade gator till 10 å 12 år.

Kostnaden för såväl ny- som omläggning af makadamiserad gata beräknas till 1 mark 70 penni och kunna omloppsperioderna ej tagas längre än till 5 å 8 år. Enär äfven vid makadamiserad gata, åtminstone i undantagsfall, kan förekomma utjemnande af några tillfälligtvis uppkomna gropar, har också för dylik gatas underhåll antagits en konstant årskostnad af 0,5 penni per m<sup>2</sup>.

Kostnaden för nyläggning af gata med nubbsten af granit uppgår här i Helsingfors till 12 mark per m<sup>2</sup>, om fogarna ej asfalteras, och med asfalterade fogar till 13 mark 50 penni. Dessa kostnader fördela sig på följande sätt:

stenmaterialet . . . . .	Fmk 8:75	
läggningen . . . . .	” 1:50	
sand . . . . .	” —:80	
sandens stampning . . . . .	” —:10	
jordschaktning . . . . .	” —:20	
bortsläpning af gammal jord . . . . .	” —:30	
stenuppbyggnad . . . . .	” —:10	
diverse . . . . .	” —:25	Fmk 12:—

hvertill kommer för gata med asfalterade fogar kostnaden Fmk 1:50 för fogarnas upprensning och ifyllning samt fyllningsmaterialet. För omläggning af nubbstens gata skulle kostnaderna ställa sig sålunda:

delvis nytt stenmaterial och omhuggning af gammalt . . . . .	Fmk 4:50	
stenuppbyggnad . . . . .	” —:10	
läggning . . . . .	” 1:50	
sand och dess stampning . . . . .	” —:90	
diverse . . . . .	” —:15	Fmk 7:15

hvertill åter i händelse af fogarnas fyllning med asfalt kommer såsom ofvan Fmk 1:50. Som anspråken på gatuunderhållet, i fall af stadens öfvertagande af det samma, säkert skola blifva större än hittills, måste äfven vid detta slag af gatubeläggning, för ersättande af spjälkta och lossnade stenar m. m., räknas en konstant utgift för årsunderhållet och hafva vi antagit denna till 0.3 penni per m<sup>2</sup>. Om nubbstenens bredd icke tages öfver 12 cm, för hvilken stensort våra beräkningar äro ställda, torde omläggingsperiodernas längd kunna räknas till 25 å 35 år, beroende på trafikens större eller mindre storlek.

Beträffande trottoirer, som hembjudas till stadens underhåll, måste väl å dem ställas den fordran, att de äro försedda med en huggen kantsten och för öfrigt belagda antingen med huggen II:a nubbsten eller asfalt. Öfvertager staden underhållet af en trottoir af annan sämre beskaffenhet, måste vid öfvertagande af gårdsegaren fordras en så stor kontant betalning till staden en gång för alla, som skillnaden i kostnad för en dylik bättre trottoirs första nyläggning och framtida omläggningar. Endast genom en dylik betalning kan altså i detta fall undvikas den förlust som annars ovilkorligen träffar den ena eller den andra af de kontraherande parterna. Trottoirerna i staden hafva en bredd af 3, 3,6 och 5 meter, och är det för dessa bredder underhållskostnaderna i tabellerna äro beräknade. Vid omläggning af nubbstens trottoirer kan allt material utan vidare användas, vid asfalttrottoirer endast sjelfva kantstenen. Kostnaderna för nyläggning och omläggning af dessa trottoirer ställa sig derföre på följande sätt:

	nyläggn.	omläggning.
Af nubbsten 3 m bred	Fmk 11:30	Fmk 1:46
” ” 3,6 ” ”	” 11:15	” 1:43
” ” 5 ” ”	” 10:80	” 1:38

			nyläggn.	omlägggn.
Af asfalt	3	m bred	Fmk 7:28	Fmk 4:38
" "	3,6	" "	" 6:98	" 4:40
" "	5	" "	" 6:57	" 4:43

Att de bredare nubbstenstrottoirerna blifva per m<sup>2</sup> något billigare än de smalare beror derpå, att kostnaden för kantstenen i förra fallet fördelar sig på en större yta än i det senare. Då asfalten är utsliten efter 15 år, hafva vi för detta slag af trottoirer beräknat en omlägningsperiod af nämnda antal år. För nubbstens trottoirer kunna deremot samma perioder utsträckas till 25 å 30 år. Några konstanter böra ej ifrågakomma.

Slutligen må här nämnas, att alla kostnadsberäkningar uti tabellerna äro hänfödda till ytenheten, kvadratmeter, hvarigenom den fördel vinnes, att om arealerna af en gatuandels körbana och trottoirer äro kända, man genom multiplikation af ytan med priset för enhetstalet omedelbart erhåller totalkostnaden. Att relationen de olika talen emellan tydligt och klart framgår, äfven om de utgöra helt små bråkdelar af mark, behöfver väl knappast påpekas. För samtliga beräkningar finnas tvenne kolumner, den ena utvisande resultatet för 4<sup>o</sup>/<sub>o</sub> den andra för 4,5<sup>o</sup>/<sub>o</sub> räntesats.

Om man sedan jemför de uti de båda tabellerna uträknade årsafgifterna för t. ex. en nubbstens gata, finner man huru synbarligen olika betungade två gårdar med likastora gatuandelar kunna blifva, om egaren till den ena gården erlagt kostnaden för gatans nyläggning, medan den andra gårdsegaren deremot låtit staden komma att förskottera samma kostnad. I det förra fallet gäller det nämligen endast *ersättande till staden af ett verkligt gatuunderhåll*, men i det senare *icke allenast detta utan äfven ett oafbrutet likviderande till staden af en skuld*. Antager man en tomtlängd af t. ex. 30 m vid gata med 9 m bred körbana och 3 m breda asfalttrottoirer, skulle årliga underhållskostnaden därför blifva för en tomtandel:

enligt *Tabell I.*

$$\begin{array}{r} 4,5 \times 30 \times 0,147 = \text{Fmk } 19:85 \\ 3 \times 30 \times 0,217 = \text{,, } 19:53 \\ \hline \text{Summa} = \text{Fmk } 39:38. \end{array}$$

„ *Tabell II.*

$$\begin{array}{r} 4,5 \times 30 \times 0,442 = \text{Fmk } 59:67 \\ 3 \times 30 \times 0,408 = \text{,, } 36:72 \\ \hline \text{Summa} = \text{Fmk } 96:39. \end{array}$$

Men denna stora skillnad är i sjelfva verket endast skenbar och faller, med afseende å de här redan framhållna något differerande ränteberäkningssätten t. o. m. till obetydlig fördel för betalningssättet enligt *Tabell II.* Skulden till staden enligt

sistnämnda tabell graverar nämligen *endast på annat sätt* den gård, som för sitt gatuunderhåll kan falla under tillämpning af Tabell I. För de medel gårdsegaren presterat i och för ny- eller omläggning af gata före dess öfverlemnande till staden måste han antingen i verkligheten betala eller åtminstone räkna sig till godo viss ränta. Uppställer man de jemförande kalkylerna med beaktande häraf ätvensom af de delvisa, här tidigare omnämnda betalningarna i ett för allt af gårdsegare, som erlägga gatuunderhållet enligt Tabell II, utfalla de klarligen på följande sätt:

*enligt Tabell I.*

Anläggningskostnad för körbanan	4,5	×	30	×	12	=	Fmk 1620:—			
d:o	„		trottoir	3	×	30	×	7,28	=	„ 655:20
<u>Summa = Fmk 2275:20</u>										

ränta härå efter 4,5%	=	Fmk 102:38
underhållskostnaden	„	39:38
<u>Summa = Fmk 141:76</u>		

*enligt Tabell II.*

till staden utbetalda skilnaden i kostnad							
för körbanans ny- och omläggning	4,5	×	30	×	4,85	=	Fmk 654:75
till staden utbetalda skilnaden i kostnad							
för trottoirens ny- och omläggning	3	×	30	×	2,90	=	„ 261:—
<u>Summa = Fmk 915:75</u>							

ränta härå efter 4,5%	=	Fmk 41:21
underhållskostnaden	„	96:39
<u>Summa = Fmk 137:60</u>		

Ännu vilja vi endast tillägga att, enär hvarje öfverenskommelse beträffande kommunens öfvertagande af underhållet af gårdsegares gatuandel af Stadsfullmäktige kommer att in casu pröfvas och fastställas, vi icke kunna tänka oss något hinder för Stadsfullmäktige föreligga, att nu i det syfte, vi här haft äran framhålla, principiellt behandla ärendet.

Helsingfors den den 25 November 1899.

K. R. Åström.

Th. Tallqvist.

G. Idström.

**Tabell 1. utvisande den årliga medelkostnaden för underhåll af gator och trottoirer af olika slag, beräknad med hänsyn till nödig ansedd rabatt.**

$$x = \frac{k}{t \left[ 1 + \frac{t-1}{2} \cdot \frac{p}{100} \right]} + c.$$

Gator eller trottoirer.	Totala omläggningens kostnaden pr m <sup>2</sup> .	Omloppstidens längd.								
		10 år.			12 år.			—		
		$\frac{k}{t} + c$	p = 4	p = 4,5	$\frac{k}{t} + c$	p = 4	p = 4,5	$\frac{k}{t} + c$	p = 4	p = 4,5
		Fmy.	Fmy.	Fmy.	Fmy.	Fmy.	Fmy.	Fmy.	Fmy.	Fmy.
<i>Fältstens gata</i> c = 0,040	1,000	0,140	0,125	0,123	0,123	0,108	0,107	—	—	—
		5 år.			8 år.			—		
<i>Makadamiserad gata</i> c = 0,005	1,700	0,345	0,320	0,317	0,218	0,191	0,189	—	—	—
		25 år.			30 år.			35 år.		
<i>Nubbstens gata med sandfogar</i> . . . . .	7,150	0,289	0,196	0,189	0,241	0,154	0,147	0,207	0,125	0,119
<i>Nubbstens gata med asfaltfogar</i> . . . . .	8,650	0,349	0,237	0,228	0,291	0,186	0,177	0,250	0,150	0,143
<i>Trottoir af huggen II:a nubbssten med kantsten</i>	af 3 m bredd	1,460	0,058	0,039	0,038	0,049	0,031	0,029	—	—
	af 3,6 m bredd	1,430	0,057	0,038	0,037	0,048	0,030	0,028	—	—
	af 5 m bredd	1,380	0,055	0,037	0,035	0,046	0,029	0,027	—	—
			15 år.			—			—	
<i>Asfalttrottoir med kantsten</i>	af 3 m bredd	4,380	0,292	0,228	0,217	—	—	—	—	—
	af 3,6 m bredd	4,400	0,293	0,229	0,223	—	—	—	—	—
	af 5 m bredd	4,430	0,295	0,231	0,225	—	—	—	—	—

**Tabell 2. utvisande den årliga medelkostnaden för underhåll af gator och trottoirer af olika slag, beräknad med hänsyn tagen till nödig förskottsamortering.**

$$a = \frac{pk \left[ 1 + \frac{p}{100} \right]^t}{100 \left[ \left( 1 + \frac{p}{100} \right)^t - 1 \right]} + c.$$

Gator eller trottoirer.	Totala omlägg- ningskostnaden per m <sup>2</sup>	Omloppstidens längd.								
		10 år.			12 år.			—		
		$\frac{k}{t} + c$	$p = 4$	$p = 4,5$	$\frac{k}{t} + c$	$p = 4$	$p = 4,5$	$\frac{k}{t} + c$	$p = 4$	$p = 4,5$
Fmy.	Fmy.	Fmy.	Fmy.	Fmy.	Fmy.	Fmy.	Fmy.	Fmy.	Fmy.	
<i>Fältstens gata</i> c = 0,040	1,000	0,140	0,163	0,166	0,123	0,147	0,150	—	—	—
		5 år.			8 år.			—		
<i>Makadamiserad gata</i> c = 0,005	1,700	0,345	0,387	0,392	0,218	0,258	0,263	—	—	—
		25 år.			30 år.			35 år.		
<i>Nubbstens gata med sand- fogar . . . . .</i> c = 0,003	7,150	0,289	0,461	0,485	0,241	0,417	0,442	0,207	0,386	0,412
<i>Nubbstens gata med asfalt- fogar . . . . .</i> c = 0,003	8,650	0,349	0,557	0,586	0,291	0,507	0,534	0,250	0,466	0,498
<i>Trottoir af huggen II:a nubbsten med kantsten</i>										
af 3 m bredd	1,460	0,058	0,093	0,098	0,049	0,084	0,089	—	—	—
af 3,6 m bredd	1,430	0,057	0,091	0,096	0,048	0,082	0,087	—	—	—
af 3 m bredd	1,350	0,055	0,089	0,093	0,046	0,080	0,085	—	—	—
		15 år.			—			—		
<i>Asfalttrottoirer med kant- sten</i>										
af 3 m bredd	4,380	0,292	0,394	0,408	—	—	—	—	—	—
af 3,6 m bredd	4,400	0,293	0,396	0,410	—	—	—	—	—	—
af 5 m bredd	4,430	0,295	0,398	0,412	—	—	—	—	—	—



---

Helsingfors, Tidnings- & Tryckeri-Aktiebolagets tryckeri, 1899.

---



*Budgetutskottets betänkande i fråga om anslag åt Uppfostringsnämnden.*

I skrifvelse af den 28 sistlidne oktober har Uppfostringsnämnden inkommit till Stadsfullmäktige med förslag till utgiftsstat för nästinstundande år, slutande sagda förslag å 23,270 mark. Uti den motivering, hvarmed nämnden beledsagat förslaget, framhåller nämnden, hurusom densamma för fullgörande af sin uppgift, att förskaffa nödig omvårdnad åt den ungdom i staden, som deraf kan vara i behof, främst ansett sig böra skrida till anläggandet af sådana asyler som den, hvilken Helsingfors fattigvård redan under flera år underhållit i Lojo socken. Såsom för Fullmäktige torde vara bekant, emottoge denna asyl högst 25 barn, hvilka vore utackorderade i allmogehem och besökte en gemensam, inkom för dem inrättad folkskola. Läraren vid denna skola hade äfven till uppgift att utvälja lämpliga ställen, der barnen kunde utackorderas, samt öfvervaka dem uti dessa deras tillfälliga hem. Den erfarenhet, till hvilken Fattigvårdsstyrelsen kommit beträffande nämnda asyl, vore, att densamma fullt motsvarat sitt ändamål samt öfverhufvud lemnat goda resultat. Då några af Uppfostringsnämndens medlemmar på ort och ställe tagit kändedom om asylen och dess verksamhet, hade äfven dessa emottagit ett godt intryck af densamma. Nämnden har dock ansett det vara sjelffallet, att nämndens verksamhet icke kunde stanna vid anläggandet af dessa asyler, utan att nämnden förmodligen snart måste vara betänkt på att inrätta ett eller flere internat, dit sådana barn kunde förläggas, hvilka icke med fördel kunde begagna sig af uppfostran i en asyl. Men har nämnden icke ännu velat skrida till en sådan åtgärd, utan till en början åtnöja sig med anläggandet af tre asyler, nemligen en för flickor och två för gossar.

Uppsättningen af dessa asyler har nämnden beräknat till 1,340 mark för hvarje äfvensom den årliga kostnaden till 5,300 mark för vardera asylen för gossar och 5,100 mark för flickasylen. Häri inbegripes aflöningen för två lärare med en årslön af 1,600 mark och för en lärarinna med en årslön af 1,400 mark, åt hvilka funktionärer, efter nämndens åsigt, dessutom borde tillförsäkras två löneförhöjningar å 200 mark efter fem och tio års tienst. Vidare ingår deri för barnens utackordering 3,000 mark, beräknadt efter 250 mark för barn, för skollokals upphyrande 250 mark samt för ved, lyse m. m. 450 mark. Dessutom har nämnden i sin budget upptagit för särskild utackordering 1,500 mark och för läkare-

besigtning af barnen 250 mark. — Nämudens egna kostnader skulle utgöra, sekreterarearvode 1,200 mark, vaktmästarearvode 100 mark och till expenser 500 mark.

Fattigvårdsstyrelsen, hvars yttranda i ärendet infordrats, har i skrifvelse af den 20 nyssvikne november anført, hurusom det enligt Uppfostringsnämndens instruktion ålåde nämnden att omhändertaga ej mindre ungdom, som öfverskridit folkskoleåldern, än barn, hvilka ännu befunne sig i denna ålder. Huru vigtig skilnaden mellan dessa två kategorier i fråga om flickor vore, framginge deraf, att en del af den förstnämnda kategorin måste befaras redan hafva beträdd lastens bana innan dess vanart kommit till Uppfostringsnämndens kännedom, medan deremot flickor i folkskoleåldern i regeln icke kunde misstänkas för samma slags vanart. Det torde därför icke vara rådligt att i en och samma anstalt sammanföra dessa olika kategorier. Men äfven om endast flickor i folkskoleåldern komme att intagas i den föreslagna anstalten, borde dock, enligt Fattigvårdsstyrelsens åsigt, noggrant statistiskt material angående antalet af dem, som, på antydt sätt fördelade, tillhörde de olika kategorierna, införskaffas, innan den föreslagna anstalten komme till stånd. Då emellertid dylikt material ännu saknades, kunde Fattigvårdsstyrelsen för sin del tillsvidare icke tillstyrka inrättandet af en asyl för flickor, utan måste i stället förorda en vidsträcktare tillämpning af det s. k. utackorderingsystemet, som enligt den erfarenhet, Fattigvårdsstyrelsen deraf haft, visat goda resultat, i följd hvaraf anslaget för flickasylen enligt Fattigvårdsstyrelsens tanke borde ur budgeten bortlemnas och i stället anslaget för särskild utackordering höjas från 1,500 till förslagsvis 4,500 mark.

Anslaget till de två asylerna för gossar, af hvilka den ena skulle blifva svenskspråkig och den andra för finska talande barn, har Fattigvårdsstyrelsen deremot förordat; dock som det måste förutsättas att de gossar, som i dessa asyl-er intagas, efter sin utskrifning skola återvända till staden för att återknyta förbindelsen med sina hem, men de, i fall dem i asylerna endast meddelades enahanda undervisning som i Lojo asyl, d. v. s. i jordbruksarbeten, vid sådant förhållande saknade utvägar till försörjning i staden, har Fattigvårdsstyrelsen ansett synnerligen önskvärdt vara, att gossarne i asylerna beredd tillfälle till undervisning jemväl i slöjd eller handtverksarbeten, med hvilka de sedermera kunde i staden försörja sig.

Rörande lärarenes vid gossasylerna löneförmåner har Fattigvårdsstyrelsen påpekat, att föreståndarens för Lojo asyl aflöning utgått med endast 1,000 mark intill dess honom nyligen af Stadsfullmäktige tillerkänts en förhöjning i aflöningen af 400 mark. Mot öfriga i budgetförslaget upptagna poster har Fattigvårdsstyrelsen icke funnit skäl till någon anmärkning.

I sammanhang härmed har Fattigvårdsstyrelsen trott sig böra såsom önskningsmål uttala, att Uppfostringsnämnden ville söka förmå föräldrarna till de barn, som genom nämndens försorg uppfostrades, att bidra till bestridandet af deraf härflytande kostnader.

Uti skrifvelse af den 30 november har Drätselkammaren, som jemväl erhållit tillfälle att uttala sig i saken, i allo anslutit sig till Fattigvårdsstyrelsens yttrande, hvarjemte Kammaren hemställt att för den af Fattigvårdsstyrelsen förordade slöjdundervisning i de två gossasylerna måtte anvisas ett belopp af förslagsvis 1,500 mark. Kammaren har derhos velat fästa Stadsfullmäktiges uppmärksamhet särskildt vid Fattigvårdsstyrelsens förslag, att Uppfostringsnämnden skulle uppmanas att försöka förmå föräldrarna till de barn, som genom nämndens försorg uppfostrades, att bidraga till bestridandet af häraf härflytande kostnader. Ett sådant tillvägagående förefölle Kammaren så mycket naturligare, som Fattigvårdsstyrelsen toge om hand alla sådana vanartade barns uppfostran, hvilka till följd af fattigdom falla stadens allmänna fattigvård till last, och Uppfostringsnämndens verksamhet alltså komme att sträcka sig utom gebitet för denna vård.

På anhållan af budgetutskottet, som genom remiss från Stadsfullmäktige fått emottaga handlingarna i ärendet, har ordföranden i Uppfostringsnämnden, öfverläraren V. T. Rosenqvist meddelat utskottet särskilda närmare upplysningar angående nämndens verksamhet och planen för dess framtida arbete.

Enligt dessa meddelanden har Uppfostringsnämnden begynt sitt arbete med att söka från särskilda myndigheter och föreningar införskaffa upplysning derom, huru många i staden vistande barn kunde befinnas vara i behof af nämndens omvårdnad. Nämnden har dervid, förnämligast genom folkskolorna och föreningen för välgörenhetens ordnande, erhållit uppgift på 96 gossar och 44 flickor, hvilkas uppfostran syntes böra tagas om hand af nämnden. Det finge likväl icke tagas för gifvet, att nämnden vid närmare pröfning komme att finna sig nödsakad att omhändertaga alla dessa barn, och kunde dessa siffror därför tillmätas endast approximativ betydelse.

Flertalet barn, hvilka komme under nämndens vård, har nämnden, på sätt af dess skrifvelse framgår, tänkt sig placerade i asyler liknande den, som Fattigvårdsstyrelsen redan länge haft inrättad i Lojo socken. Såsom motiv för ett dylikt tillvägagående har herr Rosenqvist velat framhålla, utöfver hvad i nämndens skrifvelse anförts, hurusom tillsynen öfver barnen sjelffallet vore mycket mera effektiv i en asyl än när barnen vore utackorderade på landsbygden långt ifrån hvarandra och endast med längre eller kortare mellantider besöktes af en kontrollant. Ej heller blefve utackordering nämnvärdt billigare, i händelse man ville dervid förfara omsorgsfullt. För den utackordering af minderåriga förbrytare, som skedde genom Fångvårdsstyrelsens försorg, betalade denna exempelvis 180 mark personen. Någon olägenhet deraf, att flere asyler komme att finnas, — en under Fattigvårdsstyrelsen och de andra under Uppfostringsnäm-

dens inseende — har nämnden ej befarat, helst alumnerna i dess asylter skulle tillhöra olika kategorier; i den förstnämnda asylter vore nemligen internerade barn, de der för fattigdom och i saknad af nära anhöriga fallit fattigvården till last; i Uppfostringsnämndens asylter åter komme barn att vårdas, de der van-sköttes af sina anhöriga eller i följd af vanart måste komma under nämndens tillsyn.

Nämnden har ingalunda ernat, såsom Fattigvårdsstyrelsen syntes antyda, sammanföra äldre och yngre flickor i samma asyl, ehuru nämnden icke föreslagit två asylter för flickor. Men alla de, med hvilka nämnden rådfört sig, och särskildt lärarinnorna i folkskolorna, hade ansett en asyl för flickor, afsedd att upptaga dem innan de ännu hemfallit under polisen, vara särskildt af behovet påkallad. I händelse derför tre asylter förmenades vara för många, såge nämnden hellre att den ena af de två asylterna för gossar blefve bortlemnad. Dessa asylter hade nämnden för öfrigt tänkt sig, den ena svensk- och den andra finskspråkig, för att sålunda undgå svårigheten att finna någon i begge språken fullt hemmastadd lärare.

Äfven nämnden hade hållit för önskligt att i asylterna kunde meddelas undervisning i slöjd, men har nämnden, för att gå till väga så varsamt som möjligt och icke utöfver det oundgängliga uppdrifva nämndens budget, icke deri upp-tagit anslag för ändamålet i fråga. Nämnden har dock tänkt sig, att i närheten af asylterna bosatte handverkare kunde förmås att mot någon ringa ersättning undervisa barnen i handverk, dock hade nämnden ej heller härför velat för denna gång upptaga anslag i budgeten. Någon reduktion af budgeten — fränsedt möj-ligheten att indraga en af asylterna — vore efter nämndens förmenande knapt tänkbar; framför allt borde föreståndarenes och föreståndarinnans löner icke min-skas, ty framgången af en asyls verksamhet berodde i väsentlig mån på ledarens, resp. ledarinnans, person. Fattigvårdsstyrelsen hade åberopat, att Fattigvårdstyre-lsen erhållit en föreståndare för sin asyl för en betydligt mindre aflöning än den som Uppfostringsnämnden ansett erfordras för föreståndarene och föreståndarinnan af nämndens asylter; men hade Fattigvårdsstyrelsen vid sammanträde, dervid herr Rosenqvist närvarit, medgifvit, att det måste anses vara en lycklig tillfällighet att en för sysslan så fullt egnad person som föreståndaren för Fattigvårdsstyre-lsens asyl erhållits för den dermed förenade aflöningen. För öfrigt hade Uppfostringsnämnden ernat vid tjänsternas besättande uppställa det vilkor, att föreståndarene och föreståndarinnan icke finge för längre tid lemna sina tjänster, hvilket vilkor Fattigvårdsstyrelsen deremot icke gjort gällande, såsom syntes äfven deraf att föreståndaren för dess asyl under innevarande år i flera månaders tid varit borta från asylter för att sköta en befattning å annan ort.

Möjligheten att få barnens anhöriga att bidraga till betäckande af kostnaden för barnens uppfostran hade nämnden icke förbiset, men då nämnden icke kunnat hoppas, att något afsevärdt belopp härigenom komme att inflyta, har nämnden icke upptagit någon motsvarande inkomstpost i sin budget.

Då nödig erfarenhet från området för Uppfostringsnämndens verksamhet ännu saknas, skulle utskottet i likhet med Fattigvårdsstyrelsen hålla före, att tillsviðare anslag för endast två asyler borde ställas till nämndens disposition. Men torde det, enligt utskottets åsigt, böra åt nämnden öfverlemnas, huruvida de asyler, som sålunda komme att uppställas, borde hvaradera inrättas för gossar eller den ena asylen för gossar och den andra för flickor. I stället torde för särskild utackordering böra anvisas 3,000 mark i stället för 1,500 såsom nämnden begärt. För att möjliggöra undervisning i handverk borde, efter utskottets tanke, anslås ett belopp af 400 mark. För öfrigt har utskottet icke haft något att anmärka mot nämndens budget, som syns utskottet vara uppgjord med nödig försigtighet.

Utskottet får förty föreslå att Stadsfullmäktige ville besluta

*att för nästinstundande år bevilja Uppfostringsnämnden följande anslag:*

<i>aflöning af en sekreterare . . . . .</i>	<i>1,200 mark</i>
<i>i arvode åt en vaktmästare . . . . .</i>	<i>100 „</i>
<i>expensemedel . . . . .</i>	<i>500 „</i>
<i>för anläggning och underhåll af två asyler för van- artade barn samt särskild utackordering och lä- karebesigtning af barnen förslagsvis . . . . .</i>	<i>17,000 „</i>
	<i>Summa 18,800 mark.</i>

Detta belopp har en minoritet inom utskottet ansett böra i stadens budget för nästkommande år upptagas, medan utskottets majoritet funnit att, enär förenämnda post af 17,000 mark afser ett ändamål, som kommunen icke är förpligtad att genom beskattning af sina medlemmar tillgodose, något densamma motsvarande anslag icke borde i ordinarie budgeten ingå, utan Uppfostringsnämnden berättigas

*att förskottsvis ur Stadsfullmäktiges dispositionsmedel lyfta så stor del af sagda belopp, som kan för nämnden erfordras;*

jemte det Stadsfullmäktige skulle besluta

*att framdeles, vid fördelningen af stadens andel i utskänknings- och utminuteringsaktiebolagens vinstmedel för innevarande år, observera förenämnda anslag af 17,000 mk.*

Helsingfors, den 15 december 1899.

	<b>Leon. v. Pfaler.</b>	
<b>Waldemar Aspelin.</b>	<b>Lars Krogius.</b>	<b>K. H. Renlund.</b>
<b>Hj. Schildt.</b>	<b>F. Stjernvall.</b>	<b>Paul Sinebrychoff.</b>

## UPPFOSTRINGSNÄMNDEN

i

Helsingfors,

den 28 Okt. 1899.

N:o 12.

*Till Stadsfullmäktige i Helsingfors.*

Då det gällt för Uppfostringsnämnden i Helsingfors att besluta sig för hvilket förfaringssätt densamma borde inslå vid fullgörandet af sin uppgift att förskaffa nödig omvårdnad åt den ungdom i staden, som däraf vore i behof, har Nämnden ansett sig i främsta rummet böra skrida till anläggande af sådana asylor som den, hvilken Helsingfors fattigvård redan under flere år underhållit uti Lojo socken. Såsom för Stadsfullmäktige torde vara bekant, emottager denna asyl högst 25 barn, hvilka äro utackorderade uti allmogehem och besöka en gemensam enkom för dem inrättad folkskola. Läraren uti denna skola har äfven till sin uppgift att utvälja lämpliga ställen, där barnen kunna inackorderas, samt öfvervaka dem uti dessa deras tillfälliga hem. Den erfarenhet, till hvilken fattigvårdsstyrelsen i Helsingfors kommit beträffande nämnda asyl, är att densamma fullt motsvarat sitt ändamål samt öfver hufvud lemnat goda resultat. Då några af Uppfostringsnämndens medlemmar på ort och ställe förskaffat sig kännedom om asylen och dess verksamhet, hafva äfven dessa mottagit ett godt intryck af densamma. Själfallet kan Uppfostringsnämndens verksamhet icke stanna vid anläggande af dylika asylor, utan måste densamma äfven beträda andra områden. Sålunda skall det väl snart visa sig vara af nöden att inrätta ett eller flere internat, dit sådana barn böra förläggas, hvilka icke med fördel kunna begagna sig af uppfostran i en asyl. Men då Nämnden trott det vara till sakens fördel att vid uppgörande af sin arbetsplan iakttaga en viss försiktighet och småningom samla erfarenhet, hvarpå sedan nya åtgärder kunna byggas, har Nämnden tänkt sig att nu till en början endast söka åstadkomma tre asylor (2 för gossar och 1 för flickor) af antydda beskaffenhet.

Den viktigaste förutsättningen för att dessa asylor skola verka med framgång är, att till föreståndare eller föreståndarinna vinnas personer, som äro fullt kompetenta i detta afseende. Därför har äfven Nämnden trott, att deras löneförmåner icke borde alltför knapphändigt tilltagas, åtminstone borde något öfverstiga de löneförmåner, som äro vanliga för folkskolelärare och -lärarinnor på landsbygden. Såsom ett ytterligare skäl till förhöjd lön må anföras, att enligt Nämndens uppfattning föreståndaren eller föreståndarinnan bör åläggas att under hela året vistas på den ort, där anstalten är förlagd. Under sådana förhållanden har Nämnden ansett att en föreståndares lön kunde fixeras till 1,600 mark för år jämte tvänne löneförhöjningar å 200 mk hvardera efter 5 och 10 år, samt en fö-

reståndarinnas till 1,400 jämte samma löneförhöjningar som föreståndarens. Här-till skulle ytterligare tillkomma för hvardera fria rum, värme och lyse.

För barnens utackordering har beräknats efter 10 mk i månaden för hvarje barn eller inalles för en asyl med 25 barn 3,000 mk. Ytterligare tillkommer för skollokals upphyrande 250 mk samt för ved, lyse m. m. 450 mk. Under första året måste äfven beräknas anläggningskostnader, hvartill torde åtgå en summa af 1,340 mk för asyl.

Slutligen har Nämnden äfven ansett att det vore önskligt att reservera en mindre summa för tillfällig beklädnadshjälp. Visserligen tillhör det dem, som mottagit barnen i inackordering, att under inackorderingstiden förse dem med nödiga kläder. Men Nämnden har dock tänkt att fall kunde yppa sig, då det vore nödvändigt, eller åtminstone högeligen önskligt att förse någon af asylens medlemmar med en omgång kläder. För detta ändamål har beräknats åtgå 200 mk för asyl.

Om också Nämnden, såsom ofvan framhållits, ansett sin förnämsta uppgift vara under den närmaste framtiden att åstadkomma asyler af ofvan antydda slag, har Nämnden dock icke kunnat förbise, att sådana fall alltid måste komma att inträffa, då det icke vore lämpligt att sända en gosse eller en flicka till en asyl, utan då en utackordering af enskildt slag vore nödvändig. För att kunna begagna sig af en dylik utväg önskade Nämnden få till sin disposition en summa af 1,500 mk.

I den af Stadsfullmäktige åt Nämnden gifna instruktionen säges, att de barn, hvilka komma under Nämndens vård, böra af särskild läkare emot ersättning undersökas. För detta ändamål har beräknats åtgå ungefär 250 mk.

Under de månader af innevarande år Nämnden varit i verksamhet har dess aflönade biträde, som tillika varit Nämndens sekreterare, uppburit i aflöning 50 mk i månaden. Utan vidare inses att denna ersättning, om Nämndens verksamhet helst något litet utvidgas, är alltför liten. Dock har Nämnden ansett, att för instundande år aflöningen ännu icke borde höjas till mer än 100 mk i månaden. För aflönande af vaktmästare har beräknats 100 mk i ett för allt under året. Och till expensemedel, hvarifrån då äfven skulle utgå ersättning för resor o. dyl., har Nämnden ansett att en summa af 500 mk vore behöflig.

Hänvisande till närslutna Uppfostringsnämndens mera specificerade förslag till budget för år 1900, anhåller Nämnden vördsamt att Stadsfullmäktige, jämte godkännande af hvad ofvan blifvit framställt, måtte till efterrättelse fastställa bilagda förslag till budget.

V. T. Rosenqvist.

*Henrik Ståhl.*

## Uppfostringsnämndens i Helsingfors förslag till budget för år 1900.

### En asyl för gossar:

#### *Anläggningskostnader:*

13 st. pulpeter . . . . .	<i>Fmk</i>	260: —	
Bord, stolar, skåp . . . . .	"	90: —	
Svart tafla m. m. . . . .	"	50: —	
Böcker, kartor, planscher . . . . .	"	900: —	
Diverse . . . . .	"	40: —	1,340: —

#### *Årlig utgift:*

Lärarens lön . . . . .	"	1,600: —	
Hyra . . . . .	"	250: —	
Vedbrand och lyse . . . . .	"	120: —	
Läkare och medicin . . . . .	"	50: —	
Rengörning . . . . .	"	50: —	
För utackordering . . . . .	"	3,000: —	
Tillfällig beklädnadshjälp . . . . .	"	200: —	
Diverse . . . . .	"	30: —	5,300: —

### En andra asyl för gossar:

<i>Anläggningskostnader</i> . . . . .	"	—	1,340: —
<i>Årlig utgift</i> . . . . .	"	—	5,300: —

### En asyl för flickor:

<i>Anläggningskostnader</i> . . . . .	"	—	1,340: —
<i>Årlig utgift</i> (föreståndarinnans lön 1,400 mk) . . . . .	"	—	5,100: —
För särskild utackordering . . . . .	"	—	1,500: —
För läkarebesiktning . . . . .	"	—	250: —
Bitrådets (sekreterarens) arvode . . . . .	"	—	1,200: —
Vaktmästare . . . . .	"	—	100: —
Expenser . . . . .	"	—	500: —

Summa *Fmk* 23,270: —

Helsingfors i oktober 1899.

V. T. Rosenqvist.

*Henrik Ståhl.*



## FATTIGVÅRDSSTYRELSEN

i

Helsingfors.



Helsingfors

den 20 november 1899.

N:o 240.

*Till Stadsfullmäktige i Helsingfors.*

I afseende å Fattigvårdsstyrelsen affordradt utlåtande öfver Uppfostringsnämndens i denna stad budgetförslag för år 1900 får Fattigvårdsstyrelsen vördsamt anföra följande.

Af Uppfostringsnämndens skrifvelse i ämnet framgår att Uppfostringsnämnden vid fullgörandet af sin uppgift att förskaffa nödig omvårdnad åt den ungdom i staden, som deraf vore i behof, i främsta rummet hos Stadsfullmäktige föreslagit anläggande af tre asyler af enahanda typ, som den utaf fattigvården underhållna asyl tör vanartiga barn i Lojo socken, och vore en af dessa asyler afsedd uteslutande för flickor, medan de två öfriga skulle inrättas för gossar.

Beträffande först förslaget att omedelbart skrida till inrättande af en dylik asyl för flickor ber Fattigvårdsstyrelsen att få erinra, hurusom, enligt den af Nämnden för arbetareangelägenheter uppgjorda instruktion tör Uppfostringsnämnden, det ankommer å Uppfostringsnämnden att, bland annat, vaka deröfver att icke blott vanartad ungdom i staden, utan äfven barn inom kommunen, mot hvilka målsmans vård eller skolans tukt visat sig maktlösa eller hvilkas sedliga utveckling annars det kräfver, utan dröjsmål erhålla nödig omvårdnad från kommunens sida. Det åligger sålunda Uppfostringsnämnden att omhändertaga ej mindre ungdom, som öfverskridit folkskoleåldern, än barn, hvilka ännu befinna sig i denna ålder. Huru vigtig skilnaden emellan dessa tvänne kategorier i fråga om flickor är framgår deraf att en del af den förstnämnda kategorin måste befaras redan beträdd lastens bana innan deras vanart kommit till Uppfostringsnämndens kännedom, medan deremot flickor i folkskoleåldern i regeln icke kunna misstänkas för samma slags vanart. Det torde därför icke vara rådligt att i en anstalt sammanföra dessa olika kategorier. Men äfven om endast flickor i folkskoleåldern komme att intagas i den föreslagna anstalten, borde dock, enligt Fattigvårdsstyrelsens åsigt, noggrannt statistiskt material angående antalet af dem, som, på antydt sätt fördelade, tillhörde de olika kategorierna, införskaffas, innan den föreslagna anstalten komme till stånd. Då emellertid dylikt material ännu saknas, kan Fattigvårdsstyrelsen för sin del tillsvidare icke tillstyrka inrättandet af en asyl för flickor, utan i stället förorda en vidsträcktare tillämpning af det så kallade utackorderingssystemet, som, enligt den erfarenhet Fattigvårdsstyrelsen deraf haft, visat goda resultat, än hvad Uppfostringsnämnden tänkt sig, i följd hvaraf anslagen för berörda asyl borde från bud-

geten utgå och anslaget för särskild utackordering höjas från i budgetförslaget upptagna 1,500 mark till förslagsvis 4,500 mark.

I anledning af Uppfostringsnämndens förslag om inrättande af två asyler för gossar får Fattigvårdsstyrelsen erinra, att Fattigvårdsstyrelsen redan i sitt utlåtande öfver arbetarekomiténs betänkande framhållit nödvändigheten deraf att omedelbara åtgärder för den i sedligt afseende försummade ungdomens bland arbetarebefolkningen uppfostran vidtoges antingen genom utvidgning af Lojo asyl eller genom inrättande annorstädes af en anstalt efter samma mönster. Och som enligt uppgifter, hvilka lemnats Fattigvårdsstyrelsen af Uppfostringsnämnden, till denna nämnd allaredan ingått anmälningar om 92 gossar, hörande till de kategorier, som borde af Uppfostringsnämnden omhändertagas, anser sig Fattigvårdsstyrelsen, med afseende jemväl derå att Uppfostringsnämnden tänkt sig att undervisning i den ena asylens skulle meddelas endast på svenska och i den andra endast på finska språket, böra förorda bifall till de föreslagna gossasylernas inrättande. Då det emellertid måste förutsättas, att de gossar, som i dessa asyler intagas, efter sin utskrifning skola återvända till staden för att återknyta förbindelsen med sina hem, men de, i fall dem i asylerna endast meddelas enahanda undervisning som i Lojo asyl, det vill säga i jordbruksarbeten, vid sådant förhållande saknade utvägar till försörjning i staden, skulle Fattigvårdsstyrelsen anse synnerligen önskvärdt att gossarne i asylerna bereddes tillfälle till inhemtande af undervisning jemväl i slöjd- eller handtverksarbeten, med hvilka de sedermera kunde i staden försörja sig. Rörande lärarens vid gossasylerna aflöningsförmåner tillåter sig Fattigvårdsstyrelsen påpeka, att föreståndarens för Lojo asyl aflöning utgått med endast 1,000 mark ända tills honom nyligen af Stadsfullmäktige tillerkänts en förhöjning i aflöningen af 400 mark. Mot öfriga i budgetförslaget upptagna utgiftsposter har Fattigvårdsstyrelsen icke funnit skäl till någon anmärkning förekomma.

I sammanhang härmed har Fattigvårdsstyrelsen trott sig böra såsom önskningsmål uttala att Uppfostringsnämnden ville söka förmå föräldrarna till de barn, som genom Nämndens försorg uppfostras, att bidra till bestridandet af häraf härflytande kostnader.

De till Fattigvårdsstyrelsen öfversända handlingarna återställas härjemte.

På Fattigvårdsstyrelsens vägnar:

**T. J. Boisman.**

## DRÄTSELKAMMAREN

i

Helsingfors,

den 30 November 1899.

N:o 258.

*Till Helsingfors Stadsfullmäktige.*

I afseende å äfvenledes Drätselkammaren affordrat utlåtande öfver Uppfostringsnämndens utgiftsförslag för nästkommande år 1900, hvilket förslag *först* medels remiss från Stadsfullmäktige af den 7 \*) innevarande månad kommit Kam-maren tillhanda \*\*), får Drätselkammaren härmed endast vördsamt meddela, att Kam-maren i allo ansluter sig till Fattigvårdsstyrelsens i ärendet gifna utlåtande, hvilket Kam-maren utber sig att få understöda. Enär nämnda styrelse emellertid icke upptagit något anslag för den slöjdundervisning vid de tvenne till inrättande föreslagna gossasylerna, ville Drätselkammaren påpeka att för sagda ändamål uti anslaget för Uppfostringsnämnden enligt Kam-marens förmenande borde upptagas en utgiftspost af förslagsvis 1,500 mark. Derjemte önskade Kam-maren att specielt få fästa Stadsfullmäktiges uppmärksamhet vid det af Fattigvårdsstyrelsen uttalade önskningsmålet, att Uppfostringsnämnden skulle uppmanas att försöka för-må för-äldrarne till de barn, som genom nämndens försorg uppfostras, att bidraga till be-stridandet af häraf härflytande kostnader. Ett sådant tillvägagående förefaller Kam-maren så mycket naturligare, som Fattigvårdsstyrelsen tager hand om alla så-dana vanartade barns uppfostran, hvilka till följd af fattigdom falla stadens all-männa fattigvård till last, och Uppfostringsnämndens verksamhet alltså kommer att sträcka sig utom gebitet för denna vård.

På Drätselkammarens vägnar:

G. v. Christiernson.

*Th. Tallqvist.*


---

\*) Handlingarna remitterades den 7 november att afgå, först till Fattigvårdsstyrelsen, derpå till Drätselkammaren och slutligen till budgetutskottet.

Stadsfullmäktiges kansli.

\*\*) Den 27 november ankom Fattigvårdsstyrelsens skrivelse, hvarefter handlingarna omedelbart remitterades till Drätselkammaren.

Dets.

Helsingfors, Tidnings- & Tryckeri-Aktiebolagets tryckeri, 1899.

*Utskottsbetänkande angående stadens utgifts- och inkomstförlag för år 1900.*

Sedan Stadsfullmäktige åt undertecknade uppdragit granskningen af stadens utgifts- och inkomstförlag för nästinstundande år, har utskottet fått emottaga följande handlingar:

1:o Magistratens jemte skrifvelse af den 29 sistlidne november Stadsfullmäktige tillsända utgifts- och inkomstförlag för år 1900, åtföljdt af Drätselkammarens enahanda förlag och särskilda andra bilagor.

2:o Fullmäktiges beslut af den 26 förvikne oktober angående beviljade anslag a) åt bestyrelsen för arbetshuset för fattiga barn; samt b) till anskaffande af lämplig lokal för folkliga föredrag och arbetareundervisning.

3:o Fullmäktiges remiss af den 8 nyssvikne november angående: a) justitierådmännen Hjalmar Sauréns och Gustaf Björkmans anhållan om löneförhöjning; b) Drätselkontorets framställning om löneförhöjning åt Kontorets tjenstemän; c) Vattenledningskontorets skrifvelse beträffande särskilda ändringar i staten för vattenledningsverket; d) vaktmästarenes vid stadens folkskolor ansökan om löneförhöjning; e) Uppfostringsnämndens skrifvelse med förlag till budget för nämnden för nästinstundande år; f) vaktmästareenkan Augusta Sofia Löfbergs ansökan om pension; samt g) hamnkonstapeln Erik Mauritz Sjöströms enahanda ansökan.

4:o Fullmäktiges remiss af den 28 sagda november angående a) aktuarien vid Magistratens och Rådstufvurättens arkiv, enkeassessorskan Ida Öhrnbergs anhållan om anslag till aflönande af ett biträde vid arkivet; b) Interimsdirektionens för förberedande yrkesskolan för gossar framställning om anslag till sagda läroverk; c) Brandkommissionens skrifvelse om inköp af en mindre ångspruta för brandverket; d) Drätselkammarens framställning om förhöjning af anslaget för erhållande af dagliga uppgifter från Tullkammaren angående tulluppbörden; samt e) frågan om uppförandet af ett simhus å fabriksstomten n:o 181 i sjunde stadsdelen.

5:o Fullmäktiges beslut af sistnämnda dag angående beviljade anslag för a) ett finskt handelsläroverk i Helsingfors; b) ett provisoriskt skariakansfeberlasarett; d) aflönande af styrelsen öfver Helsingfors stads belysningsverk och en verkställande direktör vid detsamma; samt e) inrättandet af ytterligare några salustånd å den s. k. Narinken.

6:o Fullmäktiges remiss af den 12 innevarande december med: a) Magistratens skrifvelse, hvarjemte Magistraten till Fullmäktige insändt direktionens för Helsingfors utskänkningsaktiebolag ansökan om anslag ur bolagets vinstmedel till underhåll af bolagets inrättningar å Högholmen och Fölisön; b) Magistratens skrifvelse, bifogad Bestyrelsens för Frivilliga Brandkåren anhållan om understöd för kåren; samt c) Styrelsens för Maria sjukhus anmälan om öfverskridande af sjukhusets budget för innevarande år.

7:o Fullmäktiges beslut af den 12 i denna månad angående beviljadt anslag till en förberedande afdelning vid Handelsinstitutet.

8:o Stadsfullmäktiges skrifvelse af den 12 dennes med underrättelse om Fullmäktiges beslut i fråga om löneförhöjning åt stadens folkskollärare och folkskollärarynnor samt Folkskoledirektionens skrifvelse af den 14 i denna månad med nytt förslag till budget för folkskolorna, upprättadt på grund af Fullmäktiges nämnda beslut.

9:o Fullmäktiges remiss af den 19 uti innevarande månad med a) Magistratens skrifvelse i anledning af beviljadt bidrag från statsverket till hyresmedel åt öfverkonstaplar och konstaplar vid stadens polisinrättning; samt b) Drätselkammarens framställning om uppförandet af ett nytt folkskolehus å villaområdet Wallgård.

10:o Fullmäktiges beslut af sistnämnda dag angående a) uppförandet af omordade simhus å kvarteret n:o 181; samt b) beviljadt anslag till signalering af middagstimmen.

Vid behandlingen af de till utskottet remitterade handlingarna har utskottet, som afgifvit särskildt betänkande i fråga om de föreslagna ändringarna och tilläggen till gällande aflöningsstater samt beträffande Uppfostringsnämndens och direktionens för utskänkningsbolaget ofvannämnda ansökningar (tr. handlingarna n:ris 51, 53 och 55 för 1899), i öfrigt funnit anledning till följande uttalanden och framställningar:

## Utgifter.

### I. Stadens skulder.

Vid denna hufvudtitel har utskottet icke haft något att anmärka.

### II. Stadens embetsverk.

Enligt Stadsfullmäktiges beslut af den 19 i denna månad

*bör aflöningen för en yngre justitierådman vid Rådstufvurätten ökas med 1,000 mark för tio års tjänst samt*

*i budgeten införas personellt anslag för aflönande af ett biträde åt aktuarien med 1,200 mark.*

Några smärre förbiseenden beträffande posterna under denna hufvudtitel har utskottet rättat i dess närslutna sammandrag öfver ändringarna i budgeten.

### III. Kommunalförvaltningen.

I följd af Stadsfullmäktiges beslut den 19 dennes vid behandlingen af utskottets betänkande angående särskilda föreslagna ändringar i och tillägg till gällande aflöningsstater böra nedannämnda poster i budgeten

<i>upptagas på följande sätt:</i>		
<i>1 Stadskamrerare, lön . . . . .</i>	<i>5,000:—</i>	
<i>arvode . . . . .</i>	<i>4,000:—</i>	
<i>förhöjning för 10 års tjänst . . . . .</i>	<i>1,000:—</i>	
<i>provisorisk ersättning för frångången andel i absentieböter . . . . .</i>	<i>800:—</i>	<i>10,800:—</i>
<i>1 Stadskassör, lön . . . . .</i>	<i>4,000:—</i>	
<i>arvode . . . . .</i>	<i>2,500:—</i>	
<i>förhöjning för 5 års tjänst . . . . .</i>	<i>400:—</i>	
<i>provisorisk ersättning för frångången andel i absentieböter . . . . .</i>	<i>800:—</i>	<i>7,700:—</i>
<i>1 Äldre stadsbokhållare, lön . . . . .</i>	<i>4,000:—</i>	
<i>arvode . . . . .</i>	<i>1,000:—</i>	
<i>förhöjning för 5 års tjänst . . . . .</i>	<i>400:—</i>	<i>5,400:—</i>
<i>1 Yngre Stadsbokhållare, lön . . . . .</i>	<i>3,000:—</i>	
<i>arvode . . . . .</i>	<i>1,200:—</i>	
<i>förhöjning för 5 års tjänst från <math>\frac{1}{4}</math> 1900 . . . . .</i>	<i>225:—</i>	<i>4,425:—</i>
<i>1 Kontorsskrifvare . . . . .</i>	<i>1,800:—</i>	
<i>förhöjning för 10 års tjänst . . . . .</i>	<i>360:—</i>	<i>2,160:—</i>
<i>1 Vaktmästare . . . . .</i>	<i>—</i>	<i>1,200:—</i>

hvarjemte

*anslaget för veckoliquider med stadens arbetare, 1,200 mark, bör  
utgå.*

I skrifvelse till Drätselkammaren af den 4 förvikne oktober har extraordinarie kammarskrifvaren i Tullstyrelsen Axel Åberg anhållit att det arvode, som

ärligen till ett belopp af 500 mark utaf staden utbetalats för dagliga detaljerade uppgifter till Trafikkontoret angående tulluppbörden, från och med innevarande år måtte höjas till 800 mark. Såsom motiv för denna anhållan har framhållits, att ifrågavarande arvode redan under flere decennier utgått till förstnämnda belopp, utan att någon ökning af detsamma hittills ifrågakommit, och att emellertid antalet inlagor vid härvarande tullkammare under tiden stigit från cirka 6,000 till inemot 44,000 år 1898. Och har sökanden ansett att, då samtliga dessa inlagor måste genomgå för fullgörandet af arbetet, det begärda årliga tillägget af 300 mark icke vore för drygt tilltaget.

Med föranledande häraf har Drätselkammaren i sitt förslag till utgifts- och inkomststat för staden under nästkommande år upptagit ifrågavarande post med ett till 800 mark förhöjdt belopp, hvarom Kammaren i skrifvelse af den 20 sagda oktober hos Stadsfullmäktige anmält, jemte det Kammaren anhållit att Fullmäktige ville, för såvidt gälde innevarande år, å sina dispositionsmedel anvisa det bristande beloppet af 300 mark så att sökandens begäran blefve till alla delar bifallen.

Vid berörda åtgärd af Kammaren, för såvidt angår budgeten för nästinstundande år, hvilken åtgärd äfven Magistraten godkänt, skulle jemväl utskottet för sin del vilja låta bero; men har utskottet icke funnit skäl förekomma att bevilja sökanden någon ersättning för ifrågavarande arbete under innevarande år utöfver det belopp, som i sådant afseende redan uti årets budget upptagits, hvarför utskottet får föreslå

*att ansökningen i denna del måtte af Stadsfullmäktige afböjas.*

På sätt under „Inkomster“, rubriken „inkomstgifvande rättigheter“, närmare framhålles, har utskottet ansett hamnafgifterna för nästkommande år kunna upptagas med 15,000 mark mera än i Magistratens budgetförslag beräknats. I händelse utskottets förslag i denna del af Stadsfullmäktige godkännes, måste äfven aflöningen för hamnkaptenen och hamnkontorsbokhållaren, för så vidt den utgår i procent af uppbörden,

*höjas, för den förre med 600 mark och för hamnkontorsbokhållaren med 75 mark.*

Anslagen för särskilda stadens nämnder, nemligen för Taxerings- och Pröfningsnämnderna samt Nämnden för arbetareangelägenheter, hafva tidigare upptagits under 16:de hufvudtiteln, Diverse. I årets budgetförslag hafva under denna titel ytterligare tillkommit anslag till Uppfostringsnämnden och Förmyndarenämnden. Efter utskottets tanke borde alla dessa anslag sakenligare med gemensam rubrik „Särskilda nämnder“ föras under 3:dje hufvudtiteln, Kommunalförvaltningen. I följd häraf



*torde efter posterna under rubriken Trädgårdsnämnden tillkomma följande rubrik „Särskilda nämnder“,*

under hvilken rubrik sedermera de ofvanberörda fem nämnder beviljade anslagen skulle observeras.

På skäl, dem utskottet i särskildt betänkande (tr. handl. n:o 53 för 1899) närmare framhållit,

*torde Uppfostringsnämnden för år 1900 beviljas följande anslag:*

<i>sekreterare . . . . .</i>	<i>1,200:—</i>	
<i>vaktmästare . . . . .</i>	<i>100:—</i>	
<i>expensemedel . . . . .</i>	<i>500:—</i>	<i>1,800:—</i>

#### IV. Gatubelysningen.

I den skrifvelse, hvarmed Drätselkammaren beledsagat dess budgetförslag, har Kammaren erinrat derom, att gasverket, som nu eges af ett privat bolag, den 1 oktober nästinstundande år kommer att öfvergå i stadens ego och derefter för dess räkning exploateras. Strängt taget skulle deraf efter Kammarens åsigt böra följa, att för gasbelysning af stadens gator borde uppgöras och i budgeten upptagas två särskilda beräkningar, den ena omfattande tiden från den 1 januari till den 1 oktober och den andra den återstående delen af år 1900, uti hvilken senare kalkyl borde ingå äfven aflöningsstat för gasverkets styrelse, materialuppköp för verket o. dyl. Enär Drätselkammaren emellertid med afseende å det skede, hvari ärendet befunne sig, icke kunnat så förfara, har Kammaren i sitt förslag, efter att hafva inhemtat nödiga uppgifter från Gaslysningsaktiebolaget, upptagit kostnaderna för gasbelysningen under hela nästkommande år, beräknade efter samma grunder som hittills, härvid förutsättande att denna belysning, ombesörjd direkte af staden, för tiden från den 1 oktober till årets slut ej borde blifva dyrare än hvad bolaget därför skulle debiterat staden. Tillika har Kammaren till bestridande af arvoden m. m. för styrelsen öfver belysningsverket i budgeten infört en post på förslagsvis 8,000 mark.

Utskottet, som för sin del godkännt Drätselkammarens omförmälda förfarande i öfrigt, har likväl ansett, att jemväl omordade förslagspost borde kunna beräknas blifva betäckt genom inkomsten från verket under den tid af året, staden omhänderhar dess skötsel, detta så mycket hellre som någon ränta å köpeskillingen för gasverket ännu icke ingår i 1900 års budget. Då emellertid styrelsen öfver belysningsverket skall begynna sin verksamhet och ledamöterna i styrelsen erhålla arvode redan från årets ingång, har utskottet bibehållit posten på 8,000 mark i budgeten, men i stället

på inkomstsidan upptagit en motsvarande post under ny hufvudtitel, Gasverket, såsom vinst från stadens gasverk med jemväl 8,000 mark.

De belopp, som enligt Drätselkammarens beräkning skulle erfordras för den elektriska belysningen, har utskottet bibehållit oförändrade, men vill utskottet tillika uttala den förväntan, att dessa belopp icke i sin helhet skola komma till användning, enär, efter hvad utskottet har sig bekant, åt enskilde förbrukare levereras sådan belysning efter billigare enhetspriser än Drätselkammaren uppgifvit och kommunen väl borde kunna påräkna att icke behöfva betala mer än andra.

## V. Brandverket.

Sedan Åkareföreningen i Helsingfors hos Stadsfullmäktige anhållit, att stadens formän blefve befriade från skyldigheten att ombesörja vattensläpning vid eldsvådor, anmodade Fullmäktige i skrifvelse af den 8 februari 1898 Brandkommissionen att afgifva yttrande derom, huruvida icke berörda skyldighet borde underlättas derigenom att staden skulle för brandverkets räkning anskaffa nödigt antal vattensläpningsredskap, att placeras å särskilda depoter, samt att formännen skulle åligga endast att vid brandtillfällena infinna sig med häst och seldon för vattensläpning med sagda redskap, hvarjemte Brandkommissionen uppmanades att aflemna beräkning öfver de för redskapens anskaffande erforderliga kostnader.

Med anledning häraf infortrade Brandkommissionen utlåtande af brandmästaren, som derpå i skrifvelse till Kommissionen anförde, att, på sätt han vid en föregående behandling af ärendet redan framhållit, den största tungan för formännen låge just i anskaffandet och underhållet samt magasineringen af vattenforslingsåkdonen. Det komme därför otvifvelaktigt att medföra stora lättnader för dem om staden, på sätt i Stadsfullmäktiges skrifvelse antyddes, uppförde depoter samt anskaffade vattenforslingsredskapen och om formännen vore skyldiga endast att vid inträffad eldsvåda emot lega framforsla åkdonen till brandplatsen samt fortsätta med vattensläpningen derstädes. För den händelse, slika depoter komme till uppförande, skulle desamma lämpligast placeras sålunda att en depot uppfördes i förstaden Berghäll och en annan i Tölö, hvarjemte frivilliga brandkårens rymliga depot vid Hagasundsgatan godt kunde tjenstgöra såsom den tredje depoten. I enhvar af de nämnda depoterna borde placeras åtminstone tio vattenåkdon, hvadan hela antalet dylika åkdon sålunda komme att uppgå till 30 stycken.

Kostnaderna för anskaffandet af dessa åkdon skulle gestalta sig på följande sätt:

30 sommaråkdon à <i>Tmf.</i> 500: —	<i>Tmf.</i> 15,000: —	
30 vinteråkdon à „ 300: —	„ 9,000: —	24,000: —

Till dessa kostnader komme sedan kostnaderna för uppförandet af depoterna i Tölö och å Berghäll, hvarvid vore att märka, att desamma för att motsvara sitt ändamål borde vara varma d. v. s. så bygda, att de kunde eldas, samt inrymma såväl sommar- som vinteråkdon, ty menförestid inträffade ofta, att man flera gånger under samma vecka finge öfvergå från vinter- till sommaråkdon och tvärtom.

Åkdon toge stort utrymme i anspråk. Ett vattenåkdon på hjul erfordrade sålunda en golfyta af circa 6 m<sup>2</sup>. Depoterna komme därför att måsta uppföras i ganska stora proportioner och tillsammans antagligen kosta staden ytterligare 24,000 mark.

Det gälde sålunda för staden att uppoffra omkring 50,000 mark för att genom uppförandet af depoter och anskaffandet af vattenåkdon bereda formännen lättnader i den dem för närvarande ålagda vattenforslingsskyldigheten vid utbruten eldsvåda. Skulle stadens myndigheter besluta att fortfarande låta denna skyldighet häfta vid formansyrket, vore det ju äfven rätt och billigt att staden iklädde sig dessa kostnader för att aflägsna ett uppenbart missförhållande.

Emellertid ville brandmästaren framhålla, att det vore hvarken praktiskt, effektivt eller tidsenligt att införa omordnade anordningar. Ty hvad först alarmeringen af formännen beträffade, så måste naturligtvis denna ske genom ljudsignaler (tutning eller klämtning), men huru starka dessa än vore, kunde man dock icke vid eldsvåda nattetid med säkerhet påräkna att ett tillräckligt antal blefve i tid uppväckta, och vid eldsvåda på dagen, då formännen vore i utöfningen af sitt yrke, kunde man icke heller begära att de vid första larmsignal skulle lemna sina åkdon jemte dem anförtrodt gods vind för våg och ögonblickligen hasta till brandplatsen, utan borde naturligtvis godset först forslas till destinationsorten och formännen derpå skynda till brandplatsen. Uteblefve sålunda formän nattetid helt och hållet från eldsvåda, eller infunne de sig på dagen sentida till brandplatsen, så behöfde detta ingalunda bero på bristande vilja eller håglöshet, utan borde fastmera tillskrifvas systemet.

Hvad sedan beträffar att vid brandtillfället genom vattensläpning underhålla sprutorna med vatten, så kunde påpekas, att en vanlig större handkraftsspruta (100 å 110 m/m cylindrar) för att vara i oafbruten gång erfordrade en servis af ända till 10 hästar, om vatten finges på ett afstånd af högst en half kilometer; men vore afståndet större ( $\frac{1}{2}$ —1 kilometer), behöfdes härtill redan 10 å 14 hästar. Dessutom uppstode ofta trängsel och störingar å brandplatsen, då vattenforslingsåkdonen skulle köra fram mellan brandredskapen, hvarvid sådana fall, som att redskapen skadades eller vattenfyllda slangar öfverkördes och sprängdes, ingalunda hörde till sällsyntheterna.

Att man likväl hittills oaktadt de framhållna olägenheterna velat bibehålla formännen såsom reserv vid eldsvådor, hade enligt brandmästarens uppfattning blott berott derpå, att man velat säkerställa staden för den eventualiteten, att staden genom fel å vattenledningsnätet blefve utan vatten, under hvilka omständigheter

formännen, om eldsvåda vid slikt tillfälle skulle utbryta, ju kunde vara af stor nytta. Emellertid hade denna fara under de senaste åren reducerats till ett minimum genom att staden numera förseddes med vatten genom två tilloppsrör. Dessutom hade en större ångspruta blifvit anskaffad, och hade man med densamma i främsta rummet afsett att säkerställa vattentillförseln vid eldsvådor för den händelse, att vattenledningen råkade i olag. Härtill komme den omständigheten att staden af alt att döma som bäst vore i beråd att uppföra det af ingenjören Hausen projekterade vattentornet, hvilket ur eldsläckningssynpunkt måste betecknas såsom synnerligen önskligt och behöfligt.

Uppfördes detta vattentorn, kunde man tryggt säga, att faran för att staden komme att blifva utan vatten genom fel i vattenledningen vore aflägsnad, hvarjemte trycket i rörnätet blefve väsentligen förbättradt, hvilket också komme att utgöra ett väsentligt tillskott i vattentillgången vid eldsvådor. Beträffande vattentornet samt nyttan af detsamma för brandverket har brandmästaren för öfrigt hänvisat till ingenjören Hausens förtjenstfulla uppsats i ämnet.

Skulle vattentornet komma till stånd och brandkåren dessutom erhålla en mindre ångspruta, hvilken kunde serveras från vattenledningen, kunde man med fog säga, att dessa åtgärder många gånger uppvägde anordningen med formännens vattensläpningsskyldighet, som under sådana omständigheter saklöst kunde bortfalla.

Rörande behöfligheten för brandkåren af en mindre ångspruta utaf sådan storlek att densamma kunde serveras direkte från vattenledningsposter kunde följande anföras. Vid eldsvåda försökte naturligtvis brandkåren att begagna sig af så många brandposter som möjligt för direkt angrepp. Med det tryck, som för närvarande funnes i rörnätet, kunde kåren vanligen använda de två eller tre närmaste brandposterna i antydt afseende; öppnades längre bort belägna poster, blefve friktionen i den långa slangledningen så stor, att man icke kunde arbeta direkte på elden, utan endast använda brandposten i fråga till att servera sprutor med vatten. Vid större eldsvådor, der många vattenstrålar erfordrades, vore derfor en mindre ångspruta synnerligen praktisk för att tillräcklig nytta skulle kunna dragas jemväl af längre bort belägna brandposter. Vid eldsvådor i vindsvåningar och å vindarna i våra större stenhus, hvilka eldsvådor hörde till de svåraste uppgifter för en brandkår, vore den nämnda ångsprutan, på grund af det ringa tryck, vattenledningen besutte å så högt belägna ställen, äfvenså af synnerlig nytta. Kostnaderna för anskaffande af en slik ångspruta skulle stiga till 10,000 mark, och vore det afsigten att sprutan finge medfölja vid utryckning till hvarje eldsvåda. — För att utförligen behandla frågan om formännens behöflighet vid eldsvåda vore det, efter brandmästarens åsigt, dessutom möjligen skäl att anföra någon statistik i ämnet.

Under de tretton år, brandmästaren i sådan egenskap fungerat i staden, hade det i medeltal inträffat fyra å fem gånger under året att stadens formän lemnat biträde vid eldsvådor, deraf i medeltal en gång under året för eldsvåda

inom staden samt tre å fyra gånger för eldsvåda utom staden. Vid de eldsvådor inom staden, vid hvilka formännen varit utkallade, gåfves icke något fall, der man icke likaväl kunnat undvara formännens biträde, ty formännens tunnor hade alltid fylts från brandposter, och under sådana omständigheter hade man gerna kunnat anordna vattentillförseln sålunda, att man från den brandpost, som användts till fyllning af tunnorna, ledt en slangledning direkt till brandplatsen.

Utom staden hade formännen, såsom redan nämnts, i medeltal biträdt vid tre å fyra eldsvådor under året samt ofta nog varit till stor nytta, men äfven i dessa trakter hade deras betydelse under de senare åren minskats genom den utvidgning, vattenledningsnätet erhållit. Längs Östra chaussén finnes sålunda brandposter ända ut till Majstad, och vid Vestra chaussén hade de mellan staden och Tölö sockerbruk befintliga brandposternas antal nyligen ökats. I dessa trakter, särskildt längre bort vid Vestra chaussén, kunde man naturligtvis fortfarande tänka sig sådana fall, vid hvilka man hade stor nytta af formännen såsom vattenforslare, men för möjligheten att någon enstaka, utom staden belägen byggnadskomplex nedbrunne vore det väl icke skäl att formännen fortfarande skulle betungas med den dem för närvarande ålagda vattenforslingsskyldigheten eller att staden uppförde depoter och anskaffade redskap, hvilka redan i uppsättningskostnader stege till 50,000 mark, hvartill sedan komme årliga utgifter för underhållet.

Ville staden emellertid göra skilda uppoffringar för dessa trakter, så kunde några vattenåtkdon (8 å 10) anskaffas och tillsvidare placeras i frivilliga brandkårens depot samt forslingen af desamma till brandstället baseras på frivillighetens grundval d. v. s. anordnas sålunda, att staden betalade en skälig premie för transport af dessa åtkdon till brandstället, i hvilken händelse helt säkert både formän och hyrkuskar skulle med beredvillighet begagna sig af tillfället att nu och då komma sig till en extra förtjenst.

På grund af det anförda har brandmästaren hos Brandkommissionen hemställt, att Kommissionen ville hos Stadsfullmäktige ej mindre afstyrka uppförandet af de projekterade depoterna och anskaffandet af dertill erforderliga vattenåtkdon än i stället förorda uppförandet af det projekterade vattentornet äfvensom anhålla om ett anslag af 10,000 mark till anskaffande af en mindre ångspruta för brandkåren samt föreslå att, då vattentornet uppförts och ångsprutan anskaffats, formännen helt och hållet befriades från den dem vid eldsvåda för närvarande ålagda vattensläpningsskyldigheten.

I skrifvelse af den 30 november 1898 har Brandkommissionen på de af brandmästaren anförda skäl till Stadsfullmäktiges pröfning öfverlemnat, huruvida ej frågan om vattensläpningsredskaps anskaffande och depoters för redskapen uppförande finge förfalla.

Tillika har Brandkommissionen anmält, att Kommissionen delade brandmästarens åsigt derom, att formännen kunde befrias från sin omförmälda vat-

tensläpningsskyldighet så snart det påtänkta vattentornet å Observatoriiberget blefve uppfördt, i händelse nemligen en mindre ångspruta för brandverket inköptes; dock att i detta fall, i anseende till fåtalet vattenposter vid Vestra chaussén, af nöden vore, att några vattensläpningsåkdon anskaffades för att placeras i branddepoten uti Tölö utöfver der redan befintliga sådana. Kommissionen har förty hemställt, att Stadsfullmäktige ville i sammanhang med beslutsfattande om uppförande af berörda vattentorn såväl anslå en summa af högst 13,000 mark till inköp af en mindre ångspruta och några vattensläpningsåkdon som ock vidtaga åtgärd derhän, att stadens formän blefve, så snart vattentornet uppförts samt ångsprutan och vattensläpningsåkdonen anskaffats, befriade från skyldigheten att ombesörja vattensläpning vid eldsvådor.

Vid föredragning af omordade handlingar den 13 december 1898 beslöto Stadsfullmäktige att för närvarande afslå Åkareföreningens ansökan, men att Brandkommissionens förslag i öfrigt eller såvidt detsamma angick anslag för inköp af en mindre ångspruta och några vattensläpningsåkdon skulle till behandling upptagas i sammanhang med frågan om uppförandet af ett nytt vattentorn för vattenledningens behof.

Derpå har brandmästaren, i skrifvelse till Brandkommissionen af den 28 förlidne oktober, ånyo upptagit förslaget om inköp för brandverkets räkning af en mindre ångspruta. Jemte det brandmästaren till stöd för förslaget återhemtat, hvad han derom tidigare anfört, har han derutöfver framhållit ännu, hurusom under de senaste åren åter en massa höga stenhus tillkommit och man uti dessa hus begynt inreda affärslokaler och lagerrum jemväl uti de öfre våningarna samt förena slika lokaler, belägna uti olika våningar, medels trätrappor två och två, hvarigenom allt möjligheterna för utbrott af större eldsvådor i stadens höga stenhus ökats. Brandmästaren har förty ansett att frågan angående anskaffandet till brandverket af en sådan ångspruta, att vattenledningen mäktade servera densamma, icke mera kunde uppskjutas, synnerligast som någon nämnvärd förbättring af trycket uti stadens vattenledning, åtminstone under den närmaste framtiden, ej vore att påräkna. I betraktande häraf har brandmästaren hos Brandkommissionen anhållit, att uti brandverkets utgiftsstat för år 1900 skulle upptagas ett belopp af 11,000 mark för inköp af en mindre ångspruta med nödiga tillbehör.

Om brandmästarens berörda förslag har Brandkommissionen, i skrifvelse till Stadsfullmäktige af den 30 sagda oktober, förenat sig; hvarefter Fullmäktige, vid sammanträde den 28 sistlidne november, öfverlemnadt handlingarna i ärendet till budgetutskottet.

På de af Brandkommissionen och brandmästaren anförda skäl är äfven utskottet ense derom, att inköpet af en mindre brandspruta för brandverkets räkning icke bör längre uppskjutas. Till sagda åtgärd är efter utskottets åsigt skäl så mycket hellre, som Stadsfullmäktige vid berörda sammanträde den 28

sistlidne november beslutit jemväl, att låta frågan om uppförandet af ett vattentorn för vattenledningens behof förfalla. Utskottet får förty hemställa

*att i budgeten upptages anslag till inköp af en mindre ångspruta med tillbehör, förslagsvis 11,000 mark.*

Med anledning af det i budgetförslaget upptagna anslaget för Frivilliga brandkåren, stort 5,000 mark, har utskottet, som fått emottaga af Bestyrelsen för sagda brandkår uppgjort förslag till nästa års utgifts- och inkomststat för kåren, slutande å ett deficit af 5,020 mark, granskat sagda förslag, utan att skäl till anmärkning mot detsamma förekommit.

## VI. Polisnrättningen.

Posterna under denna hufvudtitel äro upptagna i väsentlig öfverensstämmelse med det förslag till ny stat för polisnrättningen, som blifvit af Fullmäktige godkänt, ehuru väl fastställelse å sagda förslag ännu icke meddelats. Sjelfallet bör nu gällande aflöningsstat lända till efterrättelse, till dess sådan fastställelse egt rum.

## VII. Sundhets- och sjukvården.

Under rubriken „Helsevårdsnämnden“ har Drätselkammaren, på framställning af nämnden, upptagit ett anslag af 4,000 mark för statistiskt biträde åt stadsläkaren, hvilken utgiftspost skulle grunda sig på Stadsfullmäktiges beslut af den 13 sistlidne juni, och har nämnden uppgifvit, att nämnden vid bestämmandet af denna utgiftspost tagit i betraktande den kompetens, som af en dylik vetenskapligt bildad statistiker måste fordras, samt att en sådan persons aflöning svårigen kunde tänkas mindre än hvad sålunda föreslagits.

Af Stadsfullmäktiges protokoll för berörda dag inhemtas, att sedan Helsevårdsnämnden, på framställning af förste stadsläkaren, professorn V. Sucksdorff, hos Fullmäktige anhållit, att i stadens tjänst måtte anställas en statistiker, som egde bland annat handhafva och bearbeta allt det statistiska material, som vore af vigt för stadens sundhetsstatistik i dess mest omfattande betydelse, så hafva Fullmäktige, efter det Drätselkammaren med infordradt yttrande i ärendet inkommit (se tr. handl. n:o 21 för 1899), beslutit uppdraga åt Helsevårdsnämnden, att vid uppgörande af dess förslag till nästkommande års utgiftsstat inkomma med uppgift på det anslag, som kunde erfordras för aflönande af ett provisoriskt an-

ställdt statistiskt biträde åt förste stadsläkaren, på det han genom denna persons tillgörande och verksamhet måtte såvidt möjligt kunna komma i besittning af de primäruppgifter, af hvilka han för mortalitets och morbiditets statistikens exaktare uppgörande kunde vara i behof.

Enligt 4 § i den för förste stadsläkaren den 21 december 1893 fastställda instruktion åligger denne att „öfvervaka insamlingen, förvaringen och ordnandet af de till Helsovårdsnämnden inkommande sjukrapporter och dödsattester, upprätta och till vederbörande myndigheter insända föreskrifna sammandrag öfver insjuknade, tillfrisknade och döda samt enligt nämndens närmare förordnande i och för publikation uppgöra periodiska sammanställningar såväl öfver anmälda sjukdomsfall som inträffade dödsfall och deras orsaker“. För så vidt utskottet rätt uppfattat Stadsfullmäktiges omförmälda beslut, har deras afsigt icke varit att aflyfta berörda åliggande från förste stadsläkaren, utan endast att bereda honom tillfälle att erhålla något statistiskt bildadt biträde för att underlätta hans arbete med behandlingen af stadens sundhetsstatistik. För sagda ändamål och intill dess Fullmäktige beslutit att i stadens tjänst anställa en komunalstatistiker med den omfattande verksamhet, som en dylik tjänsteman bör åhvälfvas, synes emellertid icke ett anslag af den storlek, nämnden påyrkat, erforderligt. Efter utskottets åsigt borde därför ifrågavarande post

*upptagas med nedsatt belopp af förslagsvis 1,500 mark.*

Sedan Helsovårdsnämnden i skrifvelse af den 22 sistlidne november hos Stadsfullmäktige anhållit om anslag till anordnande af ett provisoriskt sjukhus för skarlakansfeberpatienter, hafva Fullmäktige vid sammanträde den 28 i samma månad beslutit att ett förslagsanslag af högst 18,000 mark skall för ifrågavarande ändamål i nästkommande års budget upptagas; i öfverensstämmelse hvarmed alltså torde i budgeten införas

*anslag till anordnande af ett provisoriskt sjukhus för skarlakansfeberpatienter, förslagsvis . . . . . 18,000 mark*

## VIII. Fattigvården.

I den skrifvelse, hvarmed Fattigvårdsstyrelsen beledsagat dess budgetförslag, har Fattigvårdsstyrelsen anmärkt att ifrågasättas kunde, om icke det ökade utrymmet i fattigvården under instundande år borde medföra minskning af anslaget för direkta understöd, helst det visat sig att af de 30,000 mark, som i gällande stat stälts till Fattigvårdsstyrelsens förfogande för att användas till dylika



understöd åt nödstälda, hvilka icke egde ovilkorlig rätt till fattigvård, under årets första åtta månader endast åtgått något mera än 14,000 mark. Men enär under nästa år, såvidt redan kunde förutses, större fattigdom i staden med sannolikhet komme att inträda och antalet hjälpbehöfvande i följd deraf att ökas, har Fattigvårdsstyrelsen icke trott sig böra förorda minskning af berörda anslag.

Enligt utskottet tillhandakomna upplysningar hafva å årets anslag för direkta understöd, 30,000 mark, ultimo november utbetalts inalles 20,000 mark. Vid sådant förhållande och då någon större arbetslöshet eller betydligare sänkning af arbetsprisen med deraf följande nöd bland den fattigare befolkningen hittills icke förmärkts härstädes, har utskottet ansett

*att omförmälda anslag kunde i 1900 års budget upptagas med nedsatt belopp af 25,000 mark.*

Skulle för öfrigt behof af ökad anslag för berörda ändamål under året yppa sig, vare sig i följd af uppkommen nöd bland den fattigare befolkningen eller af annan anledning, håller utskottet, som genom sitt förslag ingalunda velat uttrycka några tvifvel beträffande Fattigvårdsstyrelsens samvetsgranna användning af anslaget i fråga, för gifvet, att Fattigvårdsstyrelsen, på anmälan, skall af Fullmäktige erhålla det tillskottsanslag, som Fattigvårdsstyrelsen finner vara af behovet påkalladt.

## IX. Undervisningsväsendet.

I Magistratens budgetförslag ingår såsom särskild post anslag för anordnande af föredrag i historie och geografi vid de lägre handverksskolorna, 1,000 mark. Då utskottet likväl för sin del icke finner det vara fullt sakenligt att sagda utgift upptages såsom särskild post i budgeten, föreslår utskottet

*att omordade post uteslutes, men att i stället anslaget för lägre handverksskolorna höjes med motsvarande belopp.*

I skrifvelse till Stadsfullmäktige af den 23 nyssvikne november har Interimsdirektionen för förberedande yrkesskolan för gossar anhållit om 25,400 mark för yrkesskolans upprätthållande under år 1900 samt om 1,045 mark för anskaffande af de genom skolans utvidgande med en andra klass nödiga redskap för skolverkstaden. Till stöd för denna begäran har direktionen åberopat följande förslag till budget för skolan samt kostnadsförslag för redskapens till skolverkstaden komplettering:

*Förslag till stat för förberedande yrkesskola för gossar under år 1900.**Aflöning från 1 januari till 1 september.*

2 lärare å 3,600 mark för helt år . . . . .	4,800: —	
2 verkmästare å 2,400 " " " . . . . .	3,200: —	
Timlärare för 12 veckotimmar å 150 mark för år . . . . .	1,200: —	
Föreståndare å 800 mark för år . . . . .	533: 33	
Vaktmästare . . . . .	400: —	10,133: 33

*Aflöning från 1 september till 31 december.*

2 lärare å 4,200 mark för helt år . . . . .	2,800: —	
2 verkmästare å 3,300 " " " . . . . .	2,200: —	
Timlärare 64 veckotimmar å 150 mark för år . . . . .	3,200: —	
Föreståndare å 1,500 mark för år . . . . .	500: —	
Vaktmästare . . . . .	500: —	9,200: —
Hyra för verkstadslokalen . . . . .		1,800: —
Värme och belysning . . . . .		2,000: —
Arbetsmaterial . . . . .		1,200: —
Verkstadsremonter och kompletteringar . . . . .		500: —
Bibliotek och diverse . . . . .		566: 67
		<i>Samt</i> 25,400: —

*Kostnadsförslag för komplettering af redskap för skolverkstaden:*

5 hyffelbänkar å 60 mark . . . . .	300: —
5 skrufstycken å 60 mark . . . . .	300: —
5 filbänkar med skåp å 25 mark . . . . .	125: —
Verktyg till 5 bänkar å 40 mark . . . . .	200: —
1 städ . . . . .	60: —
Tänger, sänken, mejslar m. m. . . . .	50: —
1 städstock . . . . .	10: —
	<i>Samt</i> 1,045: —

Med anslutning till berörda hemställen förordas:

*att anslagen för förberedande yrkesskolan höjas,  
för inköp af maskiner, möbler och verktyg till . . . 13,095 mark  
för underhåll år 1900 till . . . . . 25,400 mark.*

Handelsinstitutet har under en längre tid uppburit 4,000 mark om året mot förbindelse, att årligen emottaga ända till 10 frielever från Helsingfors. Då sagda understöd synes utskottet i förhållande till frielevernas antal väl högt, torde Stadsfullmäktige, efter utskottets åsigt, besluta

*att vid berörda anslag fästa villkoret, att under nästkommande år i institutet beredes plats åt minst 15 i denna stad hemmahörande frielever.*

Vid sammanträde den 12 innevarande december hafva Stadsfullmäktige beviljat ett anslag af 2,000 mark, att upptagas i nästkommande års budget och under läsåret 1900—1901 ställas till direktorn för Handelsinstitutet, herr Edvard Hedengrens förfogande med vilkor att vid omordade institut minst 15 af institutets å dess förberedande afdelning intagna elever beredes tillfälle till kostnadsfri undervisning. I följd häraf

*torde i budgeten införas anslag för en förberedande klass vid institutet, 2,000 mark.*

Vidare hafva Fullmäktige, vid sammanträde den 28 sistlidne november på ansökan af direktionen för „Suomen Liikemiesten Kauppaopiston osakeyhtiö“ om bidrag af staden för upprätthållande af ett finskt handelsläroverk härstädes, tilldelat nämnda läroverk en subvention af 4,000 mark för nästkommande år, hvilket jemväl

*bör i budgeten observeras.*

Då ifrågavarande anslag redan af Stadsfullmäktige utan något vilkor beviljats, har utskottet, som skulle ansett för önskligt att vid anslaget anknutits enahanda förbehåll som vid anslaget för Handelsinstitutet, nödgats låta frågan derom för denna gång förfalla, men torde densamma, ifall understöd för ändamålet äfven nästa år begäres, då böra upptagas till pröfning.

I följd af det anförda

*torde rubriken „c) Handelsinstitutet“ utbytas mot „c) Handelsläroverk,*

samt omordade anslag till Handelsinstitutet och omförmälda finska handelsläroverk derunder observeras.

Vidkommande titeln „d) Skolan för andesvaga barn“ tillåter sig utskottet föreslå den redaktionsförändring,

att sagda rubrik ändras till d) Uppfostringsanstalt för andesvaga barn,

samt att anslaget under rubriken benämnes „anslag att utgå med 300 mark för hvarje i Berttula anstalt för andesvaga barn intagen frielev från Helsingfors“.

Sedan Stadsfullmäktige vid behandling af Folkskoledirektionens skrifvelse den 12 förlidne maj i fråga om löneförhöjning åt stadens folkskolelärare och lärarinnor och af ett häröfver afgifvet utskottsbetänkande den 12 innevarande december beslutit, bland annat,

att från och med nästinstundande års början höja folkskolelärarenes i staden aflöning från 2,000 till 2,400 mark med tillägg, liksom förut, af 20, 20 och 10 % förhöjning efter resp. fem, tio och femton års oförvitlig tjänst; samt

att från och med samma tid vid stadens såväl högre som lägre folkskolor lärarinnas årliga lön eller arvode skall höjas med 300 mark, jemte det lärarinnorna likaledes skulle erhålla tillskott till sina sålunda ökade löner eller arvoden enligt nu gällande grunder;

har utskottet fått från Folkskoledirektionen emottaga nytt förslag till budget för stadens folkskolor för år 1900, upprättadt i enlighet med Stadsfullmäktiges ofvanberörda beslut.

Vidare hafva Stadsfullmäktige, vid behandlingen af utskottets betänkande beträffande särskilda föreslagna ändringar i och tillägg till gällande aflöningsstater, den 19 i denna månad beslutit höja vaktmästarenes vid folkskolorna löner från 800 till 1,000 mark.

I följd häraf torde

aflöningen för lärarene och lärarinnorna vid folkskolorna samt vaktmästarenes arvoden böra upptagas på följande sätt:

8 Lärare, lön à . . . . .	2,400:—	
förhöjning för 15 års tjänst à . . . . .	1,200:—	28,500:—
14 Lärare, lön, à . . . . .	2,400:—	
förhöjning för 10 års tjänst à . . . . .	960:—	47,040:—
15 Lärare, lön à . . . . .	2,400:—	
förhöjning för 5 års tjänst à . . . . .	480:—	43,200:—
17 Lärare, arvode à . . . . .	2,400:—	40,800:—
5 Lärare, arvode à . . . . .	2,400:—	12,000:—
3 Lärarebiträden (i slöjd och skrädderiarbeten)		
arvode à . . . . .	1,200:—	3,600:—

1 Lärare i grekisk-rysk troslära, arvode à . . . . .	— —	800:—
4 Lärarinnor, lön à . . . . .	2,000:—	
förhöjning för 25 års tjänst à . . . . .	1,000:—	12,000:—
6 Lärarinnor, lön à . . . . .	2,000:—	
förhöjning för 20 års tjänst à . . . . .	800:—	16,800:—
10 Lärarinnor, lön à . . . . .	2,000:—	
förhöjning för 15 års tjänst à . . . . .	600:—	26,000:—
18 Lärarinnor, lön à . . . . .	2,000:—	
förhöjning för 10 års tjänst à . . . . .	400:—	43,200:—
10 Lärarinnor, lön à . . . . .	2,000:—	
förhöjning för 5 års tjänst à . . . . .	200:—	22,000:—
1 Lärarinna, lön . . . . .	1,586:—	
förhöjning för 10 års tjänst . . . . .	400:—	1,986:—
4 Lärarinnor lön à . . . . .	1,700:—	
förhöjning för 25 års tjänst à . . . . .	850:—	10,200:—
5 Lärarinnor, lön à . . . . .	1,700:—	
förhöjning för 20 års tjänst à . . . . .	680:—	11,900:—
5 Lärarinnor, lön à . . . . .	1,700:—	
förhöjning för 15 års tjänst à . . . . .	510:—	11,050:—
13 Lärarinnor, lön à . . . . .	1,700:—	
förhöjning för 10 års tjänst à . . . . .	340:—	26,520:—
8 Lärarinnor, lön à . . . . .	1,700:—	
förhöjning för 5 års tjänst à . . . . .	170:—	14,960:—
9 Lärarinnor, arvode à . . . . .	2,000:—	18,000:—
1 Lärarinna, arvode . . . . .	—:—	1,586:—
28 Lärarinnor, arvode à . . . . .	1,700:—	47,600:—
4 Lärarinnor, arvode à . . . . .	2,000:—	8,000:—
8 Lärarinnor, arvode à . . . . .	1,700:—	13,600:—
2 Timlärarinnor, arvode à . . . . .	1,550:—	3,100:—
6 Vaktmästare à . . . . .	1,000:—	6,000:—

Beträffande ofvanstående anser sig utskottet böra upplysningsvis meddela, att de två lärarinnor, som tidigare uppburit en lön af 1,286 mark och nu komme att erhålla 1,586 mark, åtnjuta lägre aflöning än öfriga lärarinnor af orsak, att de jemte lönen erhålla fri bostad, samt att ersättningen åt timlärarinnorna, enligt § 39 i folkskolereglementet, bestämmes af Folkskoledirektionen och att utskottet ansett sig icke kunna motsätta sig den ökning i sagda ersättning, som Folkskoledirektionen, efter det aflöningen för öfriga lärarinnor blifvit förhöjd, funnit skälig.

## X. Staden åliggande allmänna onera.

Posterna under denna hufvudtitel hafva ej föranledt till någon anmärkning.

## XI. Vattenledningen.

I enlighet med Fullmäktiges beslut den 19 innevarande december i anledning af utskottets betänkande beträffande särskilda föreslagna ändringar i och tillägg till gällande aflöningsstater torde efter anslaget till verkmästare vid vattenledningen

*införas följande post:*

1 Öfvermaskinist jemte fri bostad och ved, från  $\frac{1}{6}$ — $\frac{31}{12}$  1,575:—

hvarjemte nedannämnda poster torde

*upptagas som följer:*

1 Förste maskinist, jemte fri bostad och ved,		
från $\frac{1}{1}$ — $\frac{31}{5}$ . . . . .	875:—	
från $\frac{1}{6}$ — $\frac{31}{12}$ . . . . .	1,050:—	1,925:—
1 Andre maskinist, jemte fri bostad och ved . . . . .		1,500:—
1 Filterförman, jemte fri bostad och ved, från $\frac{1}{1}$ — $\frac{31}{5}$ . . . . .	500:—	
1 Putsare, jemte fri bostad och ved . . . . .		1,000:—

## XII. Saluhallen.

## XIII. Stadens jordlägenheter.

Vid dessa hufvudtitlar har utskottet icke något att påminna.

## XIV. Allmänna arbeten.

### 1:o. Byggnader och lägenheter.

Enligt Stadsfullmäktiges beslut af den 28 sistlidne november

*bör i budgeten upptagas ett anslag af 1,200 mark för uppförande af sex nya salustånd å den s. k. Narinken.*

Jemte det Stadsfullmäktige vid sammanträde den 19 innevarande december beslutit att för uppförande af simhus å fabriksqvarteret n:o 181 uti sjunde stadsdelen anslå ett belopp af 28,000 mark, hafva Fullmäktige åt budgetutskottet öfverlemnadt att inkomma med förslag om sättet för utgiftens bestridande, eventuelt genom fördelning på två år.

Då utskottet likväl befarar att en dylik fördelning af anslaget, hvaraf sakenligt äfven borde följa sjelfva arbetets fördelning, blefve mindre lämplig, får utskottet för sin del föreslå

*att sagda anslag till fullt belopp upptages i nästa års budget.*

Sedan Fullmäktige i skrifvelse af den 13 sistlidne juni anmodat Drätselkammaren att till Fullmäktige inkomma med förslag till uppförande af ett folkskolehus, tillsvidare endast i två våningar, å en med n:o 7 betecknad tomt å villaområdet Wallgård, har Drätselkammaren jemte skrifvelse af de 14 innevarande december till Fullmäktige insändt ritningar och kostnadsförslag till sagda byggnad, hvilka ritningar jemte kostnadsförslaget på anmodan af Kammaren uppgjorts af arkitekten Th. Höijer samt efter skedd granskning af Folkskoledirektionen godkänts. Efter hvad Folkskoledirektionen framhållit, borde det nya huset med det allra första komma till utförande, emedan folkskolorna åter lida brist på skollokaler. Äfven Drätselkammaren har icke haft något mot ritningarna eller kostnadsförslaget, hvilket slutar å 172,500 mark, att invända, men med afseende å det ständigt och raskt växande behovet af folkskolelokaler och då det till utförande föreslagna skolhuset komme att ligga i en trakt, der en stor arbetarebefolkning redan är bosatt och i följd af nytillkomna fabriker och verkstäder ytterligare kommer att ökas, hemställt, huruvida ej skäl föreläge att genast utföra huset i tre våningar. Jemväl vore enligt Drätselkammarens förmenande all anledning att taga i öfvervägande, huruvida den hittills inslagna ordningen, att uteslutande med lånemedel uppföra dylika folkskolehus, vidare skulle följas eller om ej vid desammas utförande åtminstone delvis borde användas uttaxerade medel.

Vid sammanträde den 19 dennes hafva Fullmäktige remitterat handlin-

garna i ämnet till budgetutskottet, jemte det utskottet delgifvits ett hos Fullmäktige framställt yrkande, att vid byggnadens utförande måtte beaktas behovet af en lokal för handverksskolorna.

Vid pröfning af ärendet har utskottet för sin del ansett, att, innan beslut om husets uppförande fattas, utredning borde införskaffas beträffande följande omständigheter:

1:o. Om det icke, särskildt i betraktande deraf att huset är afsedt att förläggas till en förstad, der tomtvärdet icke ännu är af större betydelse, blefve ekonomiskt fördelaktigare att bygga huset, efter annan plan, af trä i stället för af sten såsom enligt förslaget.

2:o. Om ej, i händelse huset uppföres af sten, detsamma borde erhålla tre i stället för två våningar.

3:o. Om icke i huset lämpligen kunde inrymmas plats äfven åt de för ifrågavarande del af staden nödiga handverksskolorna.

4:o. Om icke ett mindre spatiöst byggnadssätt än det, som ritningarna utvisa, kunde komma till användning.

5:o. Huruvida icke, då uppenbarligen i en snar framtid flera enahanda folkskolehus komma att behövas, normalritningar för dessa kunde uppgöras, hvarigenom icke blott kostnaden för ritningar borde kunna nedbringas utan äfven säkrare grund vinnas för kostnadsberäkningarna.

I saknad af sådan utredning har utskottet icke upptagit något anslag för byggnaden i budgeten, helst frågan derom, i hvilken mån lånemedel böra för ändamålet användas, enligt utskottets tanke är beroende af husets byggnadsart, utan får utskottet för sin del föreslå

*att ärendet måtte för närmare beredning öfverlemnas åt ett för ändamålet tillsatt särskildt utskott.*

## 2:o. Gator och allmänna platser.

Vid granskning af posterna under rubriken a) Remont och underhåll har utskottet för sin del trots sig finna, att med den föreslagna stensättningen af vestra kanalkajen mellan Skatuddsbron och Alexandersgatan kunde anstå ännu något år;

*hvarför anslaget för sagda arbete, 6,450 mark, torde ur budgeten uteslutas.*

Med Magistraten har utskottet varit ense derom att någon anledning att vidare i utgiftsstaten bibehålla rubriken „regleringsarbeten“ icke mera förefinnes, liksom ock att de tablåer öfver verkställda regleringsarbeten och influten tomtlösen, hvilka Drätselkammaren hittills upprättat för att dess budgetförslag biläggas, kunde för framtiden bortfalla.



#### 4.o. Vågar.

För planeringsarbeten i 11:te och 12:te stadsdelarna har i budgetförslaget upptagits 120,000 mark.

Detta anslag, som redan Drätselkammaren reducerat från 221,000 mark i Byggnadskontorets förslag, hade utskottet gerna ytterligare nedsatt, men har utskottet funnit sådant ogörligt, emedan bristen på bostadstomter måste i någon mån afhjelpas. Innan berörda anslag användes, bör för öfrigt fullständigt förslag, upptagande de gator, som äro afsedda att dermed utföras, underställas Fullmäktiges granskning, på sätt Drätselkammaren äfven i sin budgetförslaget beledsagande skrivelse anmärkt.

### XV. Pensioner.

I skrivelse till Drätselkammaren af den 20 sistlidne september har hamnkonstapeln Erik Mauritz Sjöström, närslutande prestbevis, som utvisar att Sjöström är född den 7 december 1841 och hans hustru Emilia Lovisa den 28 augusti 1839, anhållit att ej mindre med detta års utgång varda entledigad från sin hamnkonstapelsbefattning utan ock för sin återstående lifstid komma i åtnjutande af en hans närvarande löneförmåner motsvarande årlig pension. Såsom motiv till denna anhållan har Sjöström framhållit sin nära tjugouåriga tjenstetid, hvarunder hans helsa blifvit så bruten att han ej vidare förmådde utföra mera ansträngning fordrande arbeten, hvarjemte hans hustru, som äfven varit i stadens tjenst anställd, nemligen vid det numera raserade kokhuset i Södra hamnen, ej heller vidare vore förmögen att i nämnvärdare mån bidraga till makarnas utkomst och uppehälle. — Derhos har hamnkaptenen Andstén, i motiven till hamnkontorets specialförslag för nästa års utgifter, anfört beträffande detta ärende att Sjöström, som trädte i Kontorets tjenst den 15 juli 1873, verkligen vore så bruten och försvagad, att han numera ingalunda vore lämplig att användas vid Kontoret, hvarför han också föreslagit bifall till Sjöströms anhållan om afsked, jemte det han, förnämligast af skäl att såväl Sjöström som hans hustru för sitt lifsuppehälle nästan hufvudsakligast komme att vara hänvisade till det understöd, dem möjligen af Stadsfullmäktige kunde beviljas, förordat åt honom ett pensionsanslag af 50 mark i månaden. — Och har med afseende härå och då äfven förafskedade hamnvaktmästaren C. M. Hagman och hamnkonstapeln J. F. Lönnqvist tilldelats af Fullmäktige enhvar ett lifstidsunderstöd af 600 mark per år, äfven Drätselkammaren, som beviljat hamnkonstapeln Sjöström afsked från och med den 1 januari inkommande år 1900, i skrivelse till Stadsfullmäktige den 2 nyssvikne november förordat bifall till Hamnkontorets förslag samt anhållit att Fullmäktige för den händelse det af Fullmäktige godkän-

des ville under XV:de hufvudtiteln Pensioner i nästkommande års utgiftsstat observera posten i fråga.

Frågan härom har af Stadsfullmäktige den 8 sistlidne november remitterats till budgetutskottets utlåtande.

Emellertid har Magistraten redan i budgetförslaget infört „pension åt hamnkonstapeln Emil Mauritz Sjöström“ med 600 mark. Vid denna åtgärd, som äfven utskottet får förorda,

*torde få bero.*

Biläggande bestyrkt afskrift af ett utaf ordföranden i bestyrelsen för Folkbiblioteket och läsesalen, doktorn R. Sievers utfärdadt intyg deröfver, att aflidne Karl Edvard Löfberg från den 1 november 1882 intill den 11 maj 1893 utan klander handhaft vaktmästarebefattningen vid sagda anstalt, har hans efterlevande enka Augusta Sofia Löfberg i en till Drätselkammaren ingifven skrift, närslutande derhos bestyrkta afskrifter af två läkarebevis, det ena af doktorn Sievers och det andra af doktorn G. A. Nordman, hvilka intyg vidhandengifva, att enkan Löfberg sedan tio år tillbaka lider af höggradig anemi och nervsvaghet samt sedan våren 1892 af en envis episklerad affektion å hvardera ögat, hvarigenom hennes förmåga att sjelf försörja sig är i betydlig mån nedsatt, äfvensom ett prestbevis, utvisande att enkan Löfberg är född den 3 mars 1850 och välfrejdad, anhållit att henne af stadens medel måtte beviljas en årlig pension, hvarigenom hon blefve hjälpt i sträfvan för sitt uppehälle; och har Drätselkammaren, som införskaffat bouppteckningsinstrument efter aflidne vaktmästaren Löfberg och deraf funnit, att han vid sitt frånfälle den 11 maj 1893 efterlemnade en förmögenhet af endast 120 mark, i skrifvelse till Stadsfullmäktige af den 26 förvikne oktober föreslagit, att enkan Löfberg måtte beviljas ett lifstidsunderstöd af 10 mark i månaden att utgå från den 1 instundande november.

Vid pröfningen af berörda ärende hafva några af utskottets ledamöter velat, på de af enkan Löfberg anförda skäl, bevilja henne ett understöd af 200 mark i ett för allt, hvaremot utskottets flertal för sin del beslutit i så måtto tillstyrka ansökningen

*att enkan Löfberg skulle tillförsäkras ett lifstidsunderhåll af 10 mark i månaden, räknadt från nästa års ingång.*

## XVI. Diverse.

Vidkommande anslagen till Uppfostringsnämnden, Nämnden för arbetareangelägenheter, Förmyndarenämnden samt Taxerings- och Pröfningsnämnderna får utskottet erinra om sitt tidigare, under tredje hufvudtiteln, Kommunalförvaltningen, gjorda förslag att dessa anslag skulle under nämnda hufvudtitel införas.

Enligt Stadsfullmäktiges beslut af den 19 dennes bör i budgeten

*upptagas ett anslag af 300 mark för signalering af middags-  
timmen.*

Enligt revisionsberättelserna har summa afkortning och restitution å uttaxerade medel och andra inkomster utgjort, år 1896 Fmk 35,443:15 af beräknade 60,000 mark, år 1897 Fmk 27,164:59 af beräknade 40,000 mark och år 1898 Fmk 24,916:43 af beräknade 35,000 mark. Då anledning icke finnes att antaga, att sagda belopp för nästkommande år skall nämnvärdt öfverstiga sistnämnda tal, torde ifrågavarande utgiftspost, som af Drätselkammaren och Magistraten upptagits med 35,000 mark,

*kunna sänkas till 30,000 mark.*

Sedan Stadsfullmäktige på anhållan af bestyrelsen för arbetshusen för fattiga barn vid sammanträde den 13 sistlidne juni beviljat bestyrelsen 7,000 mark, att utgå ur stadens andel i utskänknings- och utminuteringsbolagens vinstmedel till betäckande af de löpande utgifterna för arbetshusen under året, har bestyrelsen i ansökan af den 30 förvikne juni hos Fullmäktige anhållit om ytterligare 7,000 mark för arbetshusens underhåll jemväl under nästkommande år; hvarefter Fullmäktige vid sammanträde den 26 derpåföljande oktober bifallit berörda anhållan äfvensom remitterat handlingarna till budgetutskottet.

Liksom tidigare, torde också denna gång anslaget för arbetshusen böra utgå ur omordade vinstmedel, hvarför utskottet får föreslå att Stadsfullmäktige ville besluta

*att stadskassan skall för berörda anslag ur vinstmedlen ersättas.*

På Drätselkammarens framställning beslöto Stadsfullmäktige vid sammanträde den 17 nyssvikne oktober att å sina i årets budget upptagna dispositionsmedel anvisa ett belopp af 1,600 mark till hyresbidrag för lokaler, uti hvilka föreningarna Arbetets Vänner och Helsingin Kansapisto-Seura anordnat föredrag och arbetareundervisningskurser, samt att för nästkommande år till enahanda ändamål anslå 4,000 mark, jemte det budgetutskottet anmodades att inkomma med utlåtande, huruvida sistnämnda hyresanslag, stort 4,000 mark, borde upptagas i budgeten eller påföras utskänknings- och utminuteringsaktiebolagens vinstmedel.

Då omordade anslag afser ett ändamål, som kommunen icke är förpligtad att genom beskattning af sina medlemmar tillgodose, samt utgifter af ifrågavarande slag äfven tidigare bestridts ur vinstmedlen, skulle utskottet för sin del hålla före

*att berörda anslag borde utgå ur vinstmedlen.*

## Inkomster.

Enligt anmälan från styrelsen för Maria sjukhus kommer sjukhusets budget för innevarande år att öfverskridas med omkring 35,000 mark, beroende på det stora öfvertal af patienter, som under hela året varit intaget å sjukhuset, särskildt å dess epidemiska afdelning. Denna omständighet har emellertid redan blifvit vid behållningskalkylens uppgörande af vederbörande myndigheter beaktad, och har utskottet för sin del ej heller funnit anledning att vidkommande den disponibla behållningen föreslå någon ändring.

### II. Tomtlösen.

Efter hvad Drätselkammaren i sin budgetförslaget åtföljande skrifvelse upplyst, kommer under instundande år att i amortering på fordringarna från äldre tomtförsäljningar inflyta omkring 18,000 mark, hvarjemte af statsjernvägarna torde kunna påräknas 40,000 å 50,000 mark för ifrågakommen expropriation vid Fredriksbergs bangård. Med anledning häraf har utskottet förmenat, att ifrågavarande inkomstpost utan öfverdrift borde kunna upptagas något högre än i budgetförslaget eller, efter utskottets tanke, förslagsvis

*med 125,000 mark.*

### III. Stadens fasta egendom.

### IV. Tomtören.

Härvid har utskottet icke haft något att påminna.

## V. Inkomstgifvande rättigheter.

Sedan Trafikkontoret föreslagit, att den uti innevarande års budget till 460,000 mark beräknade inkomsten i trafikafgifter skulle för nästkommande år beräknas till 430,000 mark samt hamnafgifterna, hvilka i årets budget ingå med 193,000 mark, upptagas med 190,000 mark, har Drätselkammaren, med godkännande af Kontorets förslag beträffande sistnämnda afgifter, dock trott sig kunna bibehålla posten trafikafgifter oförändrad. Efter hvad utskottet af Trafikkontoret inhemtat, har i trafikafgifter ultimo november uti rundt tal influtit 421,000 mark, jemte det uppborrden för december beräknats till 40,000 mark. På grund af sålunda vunnen erfarenhet har utskottet icke skäl att förorda någon ändring i Drätselkammarens, jemväl af Magistraten tillstyrkta förslag beträffande beloppet trafikafgifter. Men enär, likaledes enligt Trafikkontorets uppgift, den till slutet af november influtna tolagen utgjort vidpass 212,000 mark samt för december beräknats en intrad af 13,000 mark, skulle utskottet, jemväl med iakttagande af nödig försigtighet, finna påkalladt

*att posten tolag för till Helsingfors sjöledes inkommande varor höjes från 190,000 till 215,000 mark,*

hvarjemte utskottet, med hänsyn särskildt till stadens ökade handelsflotta, tror sig kunna föreslå jemväl

*att äfven posten hamnafgifter upplages med 215,000 i stället för 200,000 mark.*

För öfrigt får utskottet upplysa, att, enligt meddelande från Trafikkontoret, uppborrden i mätningafgifter och magasinshyra vid utgången af november utgjort 2,900, resp. 5,700 mark.

## VI. Diverse.

Härvid har icke något varit att erinra.

## VII. Statsbidrag.

Med hänsyn till det betydande belopp, hvarmed stadens kostnader för folkskolorna stigit sedan dess beloppet af statsbidraget till dessa skolor senast faststälts,

har Drätselkammaren hemställt, att staden ville hos statsverket utverka förhöjning af sagda bidrag, som för närvarande utgår med 128,000 mark, hvarhos Kammaren, i konsekvens {härmed, upptagit nämnda bidrag i budgeten med förhöjdt belopp af 148,000 mark. Jemte det utskottet för sin del får tillstyrka bifall till Kammarens berörda förslag och förty hemställa,

*att Drätselkammaren blefve anmodad att till Fullmäktige inkomma med nödig utredning om det belopp, som utöfver det nuvarande statsbidraget kan uti ifrågavarande afseende påräknas,*

får utskottet derhos, i betraktande af den utaf Fullmäktige den 12 dennes beviljade löneförhöjningen åt lärarene och lärarinnorna vid folkskolorna, hvarigenom budgeten för dessa skolor ökats med 75,770 mark, föreslå

*att statsbidraget till folkskolorna upptages i budgeten med belopp af 168,000 mark.*

Emedan det anslag, som enligt Kejsrerliga Senatens beslut af den 31 oktober 1898 utgår såsom hyresmedel åt samtliga å stat upptagna öfverkonstaplar och konstaplar vid polisnrättningen med 200 mark om året för enhvar, till två tredjedelar af statsverket och en tredjedel af staden, den 31 innevarande december upphör, har Guvernören i länet, på framställning af polismästaren, i skrifvelse af den 24 nästvikne november hemställt om ett enahanda anslag af sammanlagdt 29,200 mark för år från början af år 1900 till dess ny stat för polisnrättningen kunde varda faststald.

I anledning häraf har Kejsrerliga Senaten vid föredragning af ärendet den 27 i sistnämnda månad, med afseende derå att stadens andel af omförmälda hyresmedel den 11 oktober 1898 beviljats tillsvidare och jemväl upptagits i det af Stadsfullmäktige den 3 sistlidne september godkända förslaget till ny stat för polisnrättgen, funnit godt tillåta Guvernören att af allmänna medel i länets ränteri utbetala två tredjedelar af ifrågakomna anslag och förty för ändamålet använda ända till 19,466 mark 67 penni för helt år, beräknadt för tiden från den 1 instundande januari till dess ny stat för polisnrättningen varder faststald, dock icke längre än till utgången af år 1900 och med vilkor, att jemväl det af Fullmäktige för ändamålet beviljade anslag under samma tid utgår, hvilket Magistaten, som häraf erhållit del medels Guvernörens remissresolution af den 7 december, i skrifvelse af den 13 i samma månad meddelat.

På grund häraf kan staden påräkna, att intill dess den nya staten för polisnrättningen varder faststald, erhålla statsbidrag till inrättningen med samma belopp som hittills.

Efter hufvudtiteln

### VIII. Vattenledningen,

som af utskottet granskats utan anmärkning, torde på skäl, som utskottet ofvan anført under Utgifter, IV Gatubelysningen,

*införas hufvudtiteln*

### IX. Gasverket.

med följande post:

*vinst, förslagsvis 8,000 mark.*

Följande hufvudtitel

### X. Lån.

har icke gifvit utskottet skäl till någon erinran.

### XI. Uttaxering.

Derest Stadsfullmäktige godkänna utskottets förslag, såvidt utgifts- och inkomstposter deraf beröras, blir det belopp, som år 1900 måste genom uttaxering anskaffas, 1,725,604 mark 6 penni.

Under innevarande år utgjorde uttaxeringen 1,335,388 mark 80 penni.

Utskottet föreslår därför vördsamt:

*att Stadsfullmäktige ville fastställa det föreliggande utgifts- och inkomstförslaget med de ändringar, som utskottet förordat, och derhos bestämma att ett belopp af 1,725,604 mark 6 penni under år 1900 skall för år 1899 af kommunens på grund af skattören skattskyldiga medlemmar uttaxeras.*

Derjemte får utskottet hemställa:

*att det af Stadsfullmäktige fastställda budgetförslaget blefve till tryck befordradt.*

Helsingfors den 22 december 1899.

Leon. v. Pfaler.

Waldemar Aspelin.  
Hj. Schildt.

Lars Krogius.  
F. Stjernvall.

K. H. Renlund.  
Paul Sinebryhoff.

---



## Sammandrag

af budgetutskottets förslag till ändringar i Magistratens utgifts- och inkomstförslag för år 1900.

II	Utgifter. Stadens embetsverk.	Post enligt utskottets förslag	Utgifter, som bortlemnats, och inkomster, som införts	Inkomster, som bortlemnats, och utgifter, som införts
	<p>Yngre justitierådsmännens aflöning upptages på följande sätt:</p> <p>1 Yngre Justitierådman, lön . 4,000: — förhöjning för 10 års tjänst 1,000: —</p> <p>2 Yngre Justitierådman, lön å 4,000: — jemte det i första kolumnen infördes jemväl S. F. besl. <sup>19</sup>/<sub>12</sub> 1899.</p> <p>Vid posten „arvode åt 2 afdelningsordförande“ utgår S. F. besl. <sup>7</sup>/<sub>6</sub> 1898 i första kolumnen.</p> <p>Af posterna under „Tillskottsanslag för en provisorisk fjerdte afdelning vid Rådstufvurätten“ upptages äfven anslaget för den senare af de begge extra stadsbetjenterne med återopande af S. F. besl. <sup>28</sup>/<sub>12</sub> 1894 i första kolumnen.</p> <p>Rubriken</p> <p style="text-align: center;"><i>Åklagare</i></p> <p>införes med samma tryck som rubriken „Rådstufvurätten“,</p> <p><b>Magistratens och Rådstufvurättens gemensamma biträden.</b></p> <p>Efter anslaget till en aktuarie upptages följande post:</p> <p>Personelt anslag för aflönande af biträde hvarvid i första kolumnen återopas S. F. besl. <sup>19</sup>/<sub>12</sub> 1899.</p> <p style="text-align: center;">— Fmk 219,299: 98 —</p>	5,000 8,000	—	1,000
		1,200	—	1,200
	Transport	—	—	2,200

		Transport	—	—	—	2,200
III	<b>Kommunalförvaltningen.</b>					
	<b>Drätselkontoret.</b>					
	Nedannämnda poster upptagas på följande sätt, med hänvisning till S. F. besl. <sup>19</sup> / <sub>12</sub> 1899 i första kolumnen:					
	1 Stadskamrerare, lön . . . . .	5,000:—				
	arvode . . . . .	4,000:—				
	förhöjning för 10 års tjänst . . . . .	1,000:—				
	provisorisk ersättning för frångången andel i absentieböter . . . . .	800:—	10,800	—	—	1,500
	1 Stads-kassör, lön . . . . .	4,000:—				
	arvode . . . . .	2,500:—				
	förhöjning för 5 års tjänst . . . . .	400:—				
	provisorisk ersättning för frångången andel i absentieböter . . . . .	800:—	7,700	—	—	700
	1 Äldre Stadsbokhållare, lön . . . . .	4,000:—				
	arvode . . . . .	1,000:—				
	förhöjning för 5 års tjänst . . . . .	400:—	5,400	—	—	1,000
	1 Yngre Stadsbokhållare, lön . . . . .	3,000:—				
	arvode . . . . .	1,200:—				
	förhöjning för 5 års tjänst från <sup>1</sup> / <sub>4</sub> 1900 . . . . .	225:—	4,425	—	—	1,200
	1 Kontorsskrifvare . . . . .	1,800:—				
	förhöjning för 10 års tjänst . . . . .	360:—	2,160	—	—	240
	1 Vaktmästare . . . . .		1,200	—	—	200
	Anslaget för veckoliqvider med stadens arbetare utgår.					
					1,200	
	<b>Hamnkontoret.</b>					
	Hamnkaptenens och hamnkontorsbokhållarens aflöning upptages på följande sätt:					
	1 Hamnkapten . . . . .	3,000:—				
	4 % af uppboräden förslagsvis . . . . .	8,960:—	11,960	—	—	600
	1 Hamnkontorsbokhållare . . . . .	3,500:—				
	<sup>1</sup> / <sub>2</sub> % af uppboräden förslagsvis . . . . .	1,165:—	4,665	—	—	75
			Transport	—	1,200	7,715

	Transport	—	—	1,200	—	7,715	—
	Efter rubriken Trädgårdsnämnden införes följande:						
	<b>Särskilda nämnder.</b>						
	<i>a) Taxerings- och Pröfningsnämnden:</i>						
	Sekreterarearvoden . . . . .	2,400:—					
	Expenser, förslagsvis . . . . .	2,000:—	4,400	—	—	4,400	—
	<i>b) Förmyndarenämnden:</i>						
	Vaktmästarearvode, expenser m. m., förslagsvis . . . . .		800	—	—	800	—
	<i>c) Nämnden för arbetareangelägenheter:</i>						
	1 Sekreterare . . . . .	600:—					
	Ersättning åt vaktmästarebiträde . . . . .	100:—					
	Expenser, förslagsvis . . . . .	100:—	800	—	—	800	—
	<i>d) Uppfostringsnämnden:</i>						
	1 Sekreterare . . . . .	1,200:—					
	Vaktmästarearvode . . . . .	100:—					
	Expenser, förslagsvis . . . . .	500:—	1,800	—	—	1,800	—
	hvarjemte vid anslaget till Uppfostringsnämnden S. F. besl. <sup>16</sup> / <sub>5</sub> och <sup>19</sup> / <sub>12</sub> 1899 införes i första kolumnen.						
	— Fmk 217,940:— —						
IV	<b>Gatubelysningen.</b>						
	Vid anslaget till Styrelsen för belysningsverket införes S. F. besl. <sup>28</sup> / <sub>11</sub> 1899 i första kolumnen.						
V	<b>Brandverket.</b>						
	Under						
	<i>d) Redskap och inventarier</i>						
	införes:						
	Inköp af en mindre ångspruta med tillbehör, förslagsvis . . . . .		11,000	—	—	11,000	—
	— Fmk 124,240:— —						
	Transport		—	—	1,200	26,515	—

		Transport	—	1,200	26,515
VII	<b>Sundhets- och sjukvården.</b>				
	<b>Helsovårdsnämnden.</b>				
	Anslaget till statistiskt biträde åt stadsläkare nedsättes till		1,500	2,500	
	Efter anslagen till Maria sjukhus införes, med hänvisning till S. F. 22/11 1899 i första kolumnen,				
	<b>Provisoriskt sjukhus för skarlakansfeberpatienter.</b>				
	Anslag, förslagsvis . . . . .		18,000	—	18,000
	— <i>Fmk 243,859: 10.</i> —				
VIII	<b>Fattigvården.</b>				
	Anslaget för direkta understöd åt nödstälda, hvilka icke ega ovilkorlig rätt till fattigvård, sänkes till . . . . .		25,000	5,000	
	— <i>Fmk 288,260: — —</i>				
IX	<b>Undervisningsväsendet.</b>				
	<b>b) Handverksskolorna.</b>				
	Anslaget för lägre handverksskolorna höjes, med återopande af S. F. besl. 17/10 1899, till . . . . .		28,146	—	1,000
	Anslaget för anordnande af föredrag i historia och geografi utgår.			1,000	
	Anslaget för inköp af möbler, maskiner och verktyg till förberedande yrkesskolan för gossar upptages med . . . . .		13,095	—	1,045
	Anslaget för underhåll af sagda skola år 1900 upptages med . . . . .		25,400	—	4,400
	I stället för rubriken <i>c) Handelsinstitutet</i> och posten under sagda rubrik införes rubriken				
	<b>c) Handelsläroverk</b>				
	med följande poster:				
	Anslag för Handelsinstitutet . . . . .		4,000	—	
	Anslag för förberedande klass vid d:o . . . . .		2,000	—	2,000
			6,000	—	
	Transport		—	9,700	52,960

	Transport				
Anslag för ett finskt handelsläroverk . .	4,000	—	9,700	—	52,960
hvarvid vid den andra posten i ordningen uti första kolumnen införes S. F. besl. <sup>12/12</sup> 1899 och vid den tredje posten S. F. besl. <sup>23/11</sup> 1899.					4,000
Rubriken <i>d) Skolan för andesvaga barn,</i> ändras till					
<b>d) Uppfostringsanstalt för andesvaga barn,</b> hvarjemte anslaget under sagda rubrik be- nämnes:					
Anslag att utgå med 300 mark för hvarje i Berttula anstalt för andesvaga barn intagen frielev från Helsingfors, dock till sammanlagdt belopp af högst 4,500 mark.					
<b>e) Folkskolorna.</b>					
<i>Aflöningar.</i>					
Nedannämnda poster under denna titel upptagas på följande sätt, med åbero- pande af S. F. besl. <sup>12/12</sup> 1899 vid an- slagen åt lärarene och lärarinnorna samt S. F. besl. <sup>19/12</sup> 1899 vid anslaget åt vaktmästarene, nämligen:					
8 Lärare, lön à . . . . . 2,400: — förhöjning för 15 års tjänst à 1,200: —	28,800	—			
14 Lärare, lön à . . . . . 2,400: — förhöjning för 10 års tjänst à 960: —	47,040	—			
15 Lärare, lön à . . . . . 2,400: — förhöjning för 5 års tjänst à 480: —	43,200	—			
17 Lärare, arvode à . . . . . 2,400: —	40,800	—			
5 Lärare, arvode à . . . . . 2,400: —	12,000	—			
4 Lärarinnor, lön à . . . . . 2,000: — förhöjning för 25 års tjänst à 1,000: —	12,000	—			
6 Lärarinnor, lön à . . . . . 2,000: — förhöjning för 20 års tjänst à 800: —	16,800	—			
10 Lärarinnor, lön à . . . . . 2,000: — förhöjning för 15 års tjänst à 600: —	26,000	—			
18 Lärarinnor, lön à . . . . . 2,000: — förhöjning för 10 års tjänst à 400: —	43,200	—			
Transport	—	—	9,700	—	56,960

	Transport	—	9,700	56,960
10 Lärarinnor, lön à . . . . .	2,000:—			
förhöjning för 5 års tjenst à	200:—	22,000		
1 Lärarinna, lön . . . . .	1,586:—			
förhöjning för 10 års tjenst .	400:—	1,986		
4 Lärarinnor, lön à . . . . .	1,700:—			
förhöjning för 25 års tjenst à	850:—	10,200		
5 Lärarinnor, lön à . . . . .	1,700:—			
förhöjning för 20 års tjenst à	680:—	11,900		
5 Lärarinnor, lön à . . . . .	1,700:—			
förhöjning för 15 års tjenst à	510:—	11,050		
13 Lärarinnor, lön à . . . . .	1,700:—			
förhöjning för 10 års tjenst à	340:—	26,520		
8 Lärarinnor, lön à . . . . .	1,700:—			
förhöjning för 5 års tjenst à	170:—	14,960		
9 Lärarinnor, arvode à . . . . .	2,000:—	18,000		
1 Lärarinna, arvode . . . . .		1,586		
28 Lärarinnor, arvode à . . . . .	1,700:—	47,600		
4 Lärarinnor, arvode à . . . . .	2,000:—	8,000		
8 Lärarinnor, arvode à . . . . .	1,700:—	13,600		
2 Timlärarinnor, arvode à . . . . .	1,550:—	3,100		
6 Vaktmästare à . . . . .	1,000:—	6,000		76,970
<b>g) Folbibliotek och läsesalar.</b>				
Vid posten „2 Förste amanuenser à 1,200 mark“ införes i första kolumnen S. F. besl. <sup>21</sup> / <sub>12</sub> 1899 och <sup>27</sup> / <sub>12</sub> 1895.				
— Fmk 788,281:— . —				
<b>Vattenledningen.</b>				
Efter anslaget för en verkmästare införes:				
1 Öfvermaskinist, jemte fri bostad och ved, från <sup>1</sup> / <sub>6</sub> 1900 . . . . .		1,575		1,575
hvarjemte i första kolumnen upptages S. F. besl. <sup>19</sup> / <sub>12</sub> 1899.				
Vidare ändras nedannämnda poster på följande sätt:				
1 Förste maskinist, jemte fri bostad och ved, från <sup>1</sup> / <sub>1</sub> — <sup>3</sup> / <sub>5</sub> 1900 . . . . .		875:—		
från <sup>1</sup> / <sub>6</sub> — <sup>31</sup> / <sub>12</sub> 1900 . . . . .		1,050:—	1,925	175
Transport	—	—	9,875	135,505

		Transport	—	9,875	135,505
	1	Andre maskinist, jemte fri bostad och ved	1,500	—	300
	1	Putsare, jemte fri bostad och ved	1,000	—	100
	1	Filterförman, jemte fri bostad och ved, från $\frac{1}{1}$ — $\frac{31}{5}$ 1900	500	700	—
		— Fmk 232,708: —. —			
XIV		<b>Allmänna arbeten.</b>			
		<b>1:o. Byggnader och lägenheter.</b>			
		<i>b) Nybyggnader.</i>			
		Följande post införes, med hänvisning till S. F. besl. $\frac{19}{12}$ 1899 i första kolumnen.			
		Nya simhus å fabriksqvarteret n:o 181 i sjunde stadsdelen	28,000	—	28,000
		Vidare upptages posten:			
		6 nya salustånd å den s. k. Narinken jemte det i första kolumnen åberopas S. F. besl. $\frac{28}{11}$ 1899.	1,200	—	1,200
		<b>2:o. Gator och allmänna platser.</b>			
		Posten „Stensättning med 1:a nubbsten af Vestra Kanalkajen mellan Skatuddsbron och Alexandersgatan“ utgår	—	6,450	—
		— Fmk 2,485,455: —. —			
XII		<b>Pensioner.</b>			
		Följande post införes:			
		Vaktmästarenskan Augusta Sofia Löfberg	120	—	120
		— Fmk 10,556: 67. —			
XVI		<b>Diverse.</b>			
		Anslagen till Uppfostringsnämnd, Nämnden för arbetareangelägenheter, Förmyndarenämnden samt Taxerings- och Pröfningsnämnderna utgå.	—	6,800	—
		Transport	—	23,825	165,225

		Transport	—	23,825	165,225
		Med hänvisning till S. F. besl. <sup>19/12</sup> 1899 införes följande post:			
		Signalering af middagstimmen . . . . .	300	—	300
		Posten „Afkortning och restitution å uttaxerade medel och andra inkomster“ upptages med . . . . .	30,000	5,000	
		— Fmk 252,400: — . —			
		<b>Inkomster.</b>			
II		<b>Tomtlösen.</b>			
		Posten under denna rubrik höjes till . . .	125,000	25,000	
V		<b>Inkomstgivande rättigheter.</b>			
		Posten „Tolag för till Helsingfors destinerade varor“ upptages med . . . . .	215,000	25,000	
		Posten „Hamnafgifter“ införes med . . . . .	215,000	15,000	
VI		<b>Diverse.</b>			
		I hänvisningen till Folkskolereglementet åberopas gällande reglemente af den <sup>4/16</sup> 1892.			
VII		<b>Statsbidrag.</b>			
		Statsbidraget till folkskolorna upptages med . . . . .	168,000	20,000	
		Tillkommer			
IX		<b>Gasverket.</b>			
		Behållning, förslagsvis . . . . .	8,000	8,000	
XI		<b>Uttaxering.</b>			
		Det belopp, som ytterligare erfordras och skall hos kommunens skattskyldige medlemmar uttaxeras, höjes till . . . . .	1,725,604.06	43,700	
		Summa <i>Fmk.</i>	—	165,525	165,525

Sålunda blir summan på utgifts- och inkomstsidorerna *Fmk.* 6,384,696: 16.



*Utskottsbetänkande angående anslag åt Helsingfors  
Utskänkningsaktiebolag till underhåll af Högholmen och  
Fölisön.*

Till budgetutskottet har öfverlemnats följande till Stadsfullmäktige inkomna ansökan:

**DIREKTIONEN**  
FÖR  
**HELSINGFORS**  
**UTSKÄNKINGSAKTIEBOLAG.**

*Helsingfors,  
den 27 November 1899.*

*Till Herrar Stadsfullmäktige i Helsingfors.*

Direktionen för Helsingfors Utskänknings Aktiebolag har härmed äran att i enlighet med Herrar Stadsfullmäktiges därom meddelade föreskrift aflemla framställning om anslag ur Bolagets vinst för innevarande år till underhåll af de under Direktionens förvaltning stående inrättningarne på Högholmen och Fölisön för år 1900.

Såsom vanligt har Direktionen till underlag för denna sin framställning tagit bilagda tvänne sammandrag ur Bolagets räkenskaper öfver utgifterna för sagda holmar under år 1898 och de nio första månaderna af innevarande år. \*) Och då Direktionen vid jämförandet af de redan bestridda utgifterna för detta år och det af Direktionen för ett år sedan aflämnade budgetförslaget funnit, att utgiftsposterna för såväl djurens underhåll å Högholmen som också för planerings- och andra arbeten sannolikt komma att något öfverskridas till följd af den betydliga stegring i prisen på lifsmedel och dagsverken, som under innevarande år inträdt, har Direktionen ansett nödig försigtighet påkalla att upptaga ifrågavarande utgiftsposter i 1900 års utgiftsförslag något högre, isynnerhet som ofvanberörda prisstegring synes tendera att gå ytterligare uppåt.

\*) Leke aftryckta.

I enlighet härmed har Direktionen beräknat utgifterna för nästinstundande år 1900 till följande belopp:

*För Högholmen:*

Aflöningar . . . . .	Fmk 3,500: —
Arbetslöner . . . . .	” 11,000: —
Planerings- och remontarbeten . . . . .	” 9,000: —
Djurens utfodring . . . . .	” 11,000: —
Remont af inhägnader och burar . . . . .	” 2,000: —
Till oförutsedda behof . . . . .	” 1,500: —
	<hr/>
	Fmk 38,000: —

*För Fölisön, som förut:*

Aflöningar . . . . .	Fmk 2,000: —
Arbetslöner . . . . .	” 7,000: —
Planerings- och andra arbeten . . . . .	” 3,000: —
Till ökning af samlingarna i biologiska museet . . . . .	” 2,000: —
Till oförutsedda behof . . . . .	” 1,000: —
	<hr/>
	Fmk 15,000: —

Sålunda sammanlagdt för båda holmarne 53,000 mark.

Från sina gårdar och byggnader har Direktionen beräknat komma att inflyta för år 1900 . . . . .	Fmk 40,800: —
Häriifrån afgå utgifterna för gårdarnas underhåll, utskylder m. m. . . . .	Fmk 8,800: —
ränta och afbetalning å Bolagets skuld, af hvilken 60,000 mark blifvit omsatt i ett från Nordiska Banken taget amorteringslån . . . . .	” 9,000: —
	<hr/>
	” 17,800: —
så att nettobehållningen från bolagets gårdar och byggnader kan beräknas till . . . . .	Fmk 23,000: —

På grund af förestående kalkyl utbeder sig Direktionen vördsammast att hos Herrar Stadsfullmäktige få hemställa om, att från Bolagets vinstmedel för år 1900 ett anslag blefve för underhåll af Högholmen och Fölisön reserveradt till samma belopp af 30,000 mark som under föregående år, och hoppas Direktionen att det för Herrar Stadsfullmäktige skall blifva så mycket lättare att

bifalla denna framställning, som Bolagets nettovinst för innevarande år enligt all sannolikhet kommer att öfverstiga föregående årets med omkring 35,000 mark.

Å Direktionens för Helsingfors Utskänknings Aktiebolag vägnar:

**Viktor Öhberg.**

*August Fabritius.*

Till underhåll af Högholmen och Fölisön beviljades Helsingfors Utskänkningsbolag senaste år samma belopp som bolaget nu begär eller 30,000 mark. Utskottet, som för sin del icke haft något mot bolagets ansökan att påminna, får förty föreslå:

*att Stadsfullmäktige ville af Helsingfors Utskänknings Aktiebolags disponibla vinstmedel för år 1899 anslå åt bolaget 30,000 mark att under år 1900 användas till underhåll af bolagets planteringar och öfriga inrättningar å Högholmen och Fölisön.*

Helsingfors den 22 december 1899.

**Leon. v. Pfaler.**

**Waldemar Aspelin.**

**Lars Krogius.**

**K. H. Renlund.**

**Hj. Schildt.**

**F. Stjernvall.**

**Paul Sinebrychoff.**

---

---

Helsingfors, Tidnings- & Tryckeri-Aktiebolagets tryckeri, 1899.

---

*Framställning angående understöd åt skadade arbetaren Enoch Eriksson.*

DRÄTSELKAMMAREN

i

Helsingfors,

den 14 December 1899.

N:o 266.

*Till Helsingfors Stadsfullmäktige.*

Närslutande ett prestbetyg och läkareintyg, anmäler Byggnadskontoret i skrifvelse för denna dag, att vid arbetet för planering af platsen för de gamla magasinerna vid Badhusgatan anställde arbetaren Enoch Eriksson under Maj månad innevarande år träffats af ett mindre olycksfall, i det att han vid afstjelpning af sten från en skottkärra erhöll en obetydlig kontusion i venstra armen, hvilken kroppsskada emellertid under Erikssons vistelse å Kirurgiska sjukhuset härstädes, der han någon dag efter olycksfallet intogs och hvarifrån han först den 8 dennes blifvit utskrifven, till följd af mellankommen „ros“ utvecklats sig derhän, att han, för att räddas till lifvet, nödgats underkastas icke blott amputation af venstra armen utan ock särskilda snitt i venstra benet, hvarigenom allt Eriksson numera är så godt som oförmögen till allt arbete. Och då olycksfallet synes vara en, om ock blott indirekt orsak till Erikssons invaliditet, torde staden ej kunna undandraga sig den godtgörelse till honom, som enligt gällande lag beträffande kroppsarbetares försäkring mot olycksfall, sådan denna lag framgår ur författningen af den 5 December 1895 och kungörelsen af den 18 Februari 1897, anhåller Byggnadskontoret att Drätselkammaren ville vidtaga åtgärd derhän att meranämnda Enoch Eriksson måtte komma i åtnjutande af tillbörligt skadestånd. Tillika upplyser Byggnadskontoret att Eriksson är ogift samt att hans årsinkomst i medeltal uppgått till 900 mark.

Till fullgörande häraf och då ur åberopade författningar och speciellt den senast anförda, hvari beloppen af skadestånden i hvarje särskildt fall bestämmas, Drätselkammaren ej kan komma till annan uppfattning, än att merbemälda Eriksson är berättigad till ett årligt understöd af 60 %, af hans senast åtnjutna löne-

förmåner, hvilka dock icke behöfva räknas högre än till 720 mark per år, får Drätselkammaren härmed hos Stadsfullmäktige vördsamt hemställa:

*att Fullmäktige ville bevilja arbetaren Enoch Eriksson ett årligt lifstidsunderstöd af 432 mark, att utgå från och med den 8 i denna månad, äfvensom att häraf på innevarande år sig belöpande 28 mark 56 penni skulle anvisas å Stadsfullmäktiges dispositionsmedel samt utgiften för öfrigt observeras uti instundande års utgiftsstat för staden.*

På Drätselkammarens vägnar:

**G. v. Christierson.**

*Th. Tallqvist.*

### Läkareintyg.

På begäran får jag intyga att arbetaren Enoch Eriksson sedan den 16 sistlidne maj vårdats å kirurgiska sjukhuset härstädes. Enoch Eriksson hade enligt egon uppgift ungefär en vecka förr än han intogs på sjukhuset skadat sin venstra underarm. Från venstra underarmen utgick sedan ros (Erysipelas), som spred sig öfver såväl bålen som samtliga extremiteter, gifvande upphof till varbildning (phlegmoner) först på venstra underarmen sedan på olika delar af bålen och extremiteterna. För att rädda mannens lif blef det slutligen nödvändigt att aflägsna hela venstra armen samt en del af venstra skulderbladet. Då nu Enoch Eriksson utskrifves från sjukhuset saknar han sin venstra arm samt är hans venstra ben äfven mycket svagt tillföljt af att, vid öppnande af varhårdar i trakten af venstra sätet (regis glutealis sin), musklerna å detta ställe blifvit genomskurna ända in på benet. Han är visserligen i stånd att röra sig, men är gången staplande och är det att antaga det Enoch Eriksson, tillföljt af svaghet i venstra benet, icke är istånd att gå längre sträckor eller utföra arbete i stående ställning.

Ehuru man i allmänhet icke antager att ros (Erysipelas) kan uppkomma genom ett trauma, utan är förorsakad af en skild infektion, bör man likväl i detta fall ställa trauma och uppträdandet af rosen (Erysipelas) i ett visst sammanhang med hvarandra. Vid traumat hade antagligen uppstått skrämor i huden, hvarifrån infektionen sedan utgick. Härtill kommer ännu att de vid olycksfallet kontunderade väfnaderna å venstra underarmen erbjödo för vargöringsprocessen ett gynnande fält.

Helsingfors den 8 December 1899.

*Birger Pentzin.*  
Assistentläkare.

*Handlingar rörande anläggning af nya spårvägslinier  
i Helsingfors.*

DRÄTSELKAMMAREN

i

Helsingfors,

den 1 Juni 1899.

N:o 134.

*Till Helsingfors Stadsfullmäktige.*

Uti här närslutna till Stadsfullmäktige ställda, till Drätselkammaren inlemnade skrifvelse för den 24 nyssvikne Maj anhåller direktionen för Spårvägs- och Omnibus Aktiebolaget härstädes, med förmälan att sådan öfverenskommelse träffats emellan bolaget och koncessionärerne för ringbanelinierna, som framgår af afskriften af en skrifvelsen åtföljande, af herrar M. Hallberg, A. Ramsay och J. Tallberg undertecknad förbindelse, om rätt att på de vilkor, beträffande anläggnings- och koncessionstid, hvilka beviljats ringbanekoncessionärerna, få utföra följande spårvägslinier, nämligen:

*Linien N:o 1*, utgående från Sörnäs och följande Ö. Chausséen, Broholmsgatan, Unions-, Elisabets-, Nikolai- och Katrinegatorna till N. Esplanadgatan vid Salutorget samt sedan längs Unions-, N. Magasins-, Fabians-, S. Magasins-, Kasern-, Lilla och Stora Robertsgatorna, Fredriks-, Båtsmans-, Styrmans- och Sjömansgatorna, Dockstorget, Sandvikskajen torget och gatan, Eriks-, Anne-, Wladimirs-, Alexanders- och Hagasundsgatorna till Jernvägstorget, tvärs öfver detta till Wilhelmsgatan och vidare längs Fabians-, Trädgårds- och Unionsgatorna till Elisabetsgatans hörn vid nästsagda gata;

*Linien N:o 2*, från Rosavilla i Tölö längs W. Chausséen, W. Henriksgatan, Alexandersgatan mellan Henriksesplanaderna, Ö. Henriksgatan, N. Esplanad-, Unions- och S. Esplanadgatorna, W. Kajen och Badhusvägen till närheten af Katolska kyrkan;

*Linien N:o 3*, begynnande på Skatudden och fortsättande längs Marie-, Alexanders-, W. Henriks- och Boulevardsgatorna till Sandvikshamnen, der den möter linien N:o 1;

hvarjemte bolagets afsigt varit, såsom derom till Kammaren muntligen anmälts och äfven af de ansökningen åtföljande kartorna närmare framgår, att med elektrisk drifkraft förse äfven en linie längs Lappviksgatan, som således blefve

*Linien N:o 4*, utgående från hörnet af Eriks- och Lappviksgatorna utmed hela sistnämnda gata.

Och skulle dessa linier följande delar omedelbart komma till utförande, nämligen:

Linien från Sörnäs till Båtsmansgatans västra ända; hela linien Tölö—Brunnsparken; linien från Skatudden till Sandvikskajen; förbindningslinien från Elisabetsgatans hörn vid Unionsgatan till Studenthuset; hvarjemte linien Alberts—Lappviksgatan finge kvarblifva på sin nuvarande plats, till dess nätet i dess helhet blifver fullbordadt. Öfriga till ofvan beskrifna spårvägsnät hörande delar uppger bolaget hafva för afsigt att utföra senast inom en tid af fem år.

Medelst teckningar å tvenne bolagets skrifvelse närslutna stadsplaner i stor skala utvisas såväl vexlingarnas i det tilltänkta spårvägsnätet läge som ock läget och groflekten af kablarna för den elektriska energins till- och återledning; hvarjemte bolaget, för undvikande af stora och onödiga kostnader samt obehärligheter, anhåller, att i det afseende få göra undantag ifrån den för bolaget fastställda allmänna regeln att ej leda några kablar längs andra gator än dem spåren följa, att längs Fredriksgatan finge dragas en underjordisk kabel mellan Eriks- och Robertsgatorna.

Denna ansökan med åtföljande kartor har af Drätselkammaren i och för granskning till dess tekniska del remitterats till samma af Ingeniörerne Godtfr. Strömberg, Th. Frosterus, C. Hausen och G. Idström sammansatta utskott, hvilket i enahanda syfte förberedt Spårvägs- och Omnibusaktiebolagets tidigare till Kammaren jemte skrifvelse af den 24 sistlidne April till affordrad komplettering inlämnade ritningar och i anledning hvaraf Kammaren funnit sig föranlåten att hos Stadsfullmäktige göra den framställning, som ingår i Kammarens skrifvelse N:o 122 af den 12 Maj. Och anför bemälda utskott uti sin skrifvelse af gårdagen, att utskottet såväl på den grund, att det nu föreslagna spårvägsnätet i hufvudsak omfattar samma linier, hvarå de tvenne bolagen: Spårvägs- och Omnibus Aktiebolaget samt Ringbanebolaget, erhållit koncession, som äfven med afseende derå att detaljanordningarna förblifva oförändrade, anser skäl föreligga att tillstyrka bifall till ifrågavarande ansökan, med iakttagande likväl att alla de bestämmelser, som myndigheterna i afseende å elektriska spårvägsanläggningar föreskrifvit, jämväl i detta förändrade fall blifva tillämpade, samt att några detaljförändringar beträffande sättet för strömmens återledning till centralen och spårets projekterade läge vidtagas.

Emedan systemets tyngdpunkt genom nätets utvidgning förlagts på större afstånd från centralen än förut och strömbelastningen genom tillkomsten af ytterligare vagnar ökats, finner utskottet, i och för förekommande af vagabonderande strömmar, nödigt påyrka, att strömmens återledande från knutpunkterna å västra ändan af Alexandersgatan och å Salutorget skall ske genom *isolerade*, icke såsom bolaget föreslagit oisolerade kablar, samt spåret för den skull äfven på sträckorna



emellan centralen och dessa knutpunkter, likasom på öfriga delar af nätet, åtföljas af oisolerade, med skensträngarna förbundna kablar, hvilka dock icke någonstädes behöfva erhålla större genomskärning än 50 å 70 mm.

Beträffande åter spårens läge på Unionsgatan emellan Esplanadgatorna föreslår utskottet, att de tre härstädes vid hvarandra förekommande spåren skulle så förskjutas parallelt med sig sjelfva österut in på Salutorget, att högst ett af spåren komme att ligga å gatans körbana. Härigenom blefve visserligen utrymmet för torghandeln å Salutorgets vestra del något minskadt, men den lifliga rörelsen å ifrågavarande gatudel under torgtiden säkert bättre tillgodosedd än enligt bolagets förslag. Utskottet anför dessutom, att det icke lyckats påfinna någon lämpligare anordning af spåren mellan Studenthuset och Hagasundsgatan än den af bolaget, på sätt af närslutna detaljplan framgår föreslagna; hvarföre utskottet ock förordar att dervid finge bero.

Slutligen anser utskottet, att ett undantag från den tidigare uttalade regeln, att alla kablar ovilkorligen skola åtfölja spåren, bör beviljas bolaget, så vidt det gäller en matarekabel under Fredriksgatan, emedan många skäl talar derför.

Äfven Drätselkammaren får för sin del förorda bifall till Spårvägs- och Omnibus Aktiebolagets nu framställda anhållan, under iakttagande likvisst af de utaf utskottet här ofvan angifna ändringar rörande återledningskablar och spårens placering å Unionsgatan invid Salutorget. Det utaf bolaget framställda systemet till spårvägsnät för Helsingfors stad, bestående i sina hufvuddrag uti en staden omgifvande ring och ett derinom liggande kors med en så pass central skärningspunkt som vestra ändan af Alexandersgatan, der dessutom ringbanan skulle beröras, samt af in- och utfarter från ringen längs chausséerna till förstäderna förefaller Drätselkammaren synnerligen bekväm för en underlättad kommunikation de särskilda stadsdelarna emellan och så mycket mera tillfyllesgörande, som linien till Katolska kyrkan med lätthet i framtiden kan utsträckas genom 6:te och 7:de stadsdelarna, sedan de blifva tätare bebyggda, likasom på enahanda sätt linien längs Lappviksgatan kan fortsättas genom en ny Tölö stadsdel. Att af bolaget fordra ett omedelbart utförande af nätet i dess helhet förefaller Drätselkammaren obilligt, hvarföre anstånd i utförande af de delar, hvarom bolaget anhållit, väl kunde för en tid af högst fem år beviljas. Då bolaget därintills låter linien från Boulevardsgatan till bortre ändan af Lappviksgatan förblifva orubbad, kommer spårvägsnätet att äfven i sitt ofullbordade skick funktionera på ett tillfredsställande sätt. Att nu genast utföra linien å Skatudden vore med afseende å de derstädes ännu oordnade förhållandena knappast tillrådigt.

Skulle Stadsfullmäktige kunna bifalla till bolagets ansökan beträffande det föreslagna spårvägsnätet och de vilkor bolaget å sin sida för dess utförande uppställt, skulle detta föranleda till vissa förändringar uti bolagets kontrakt med

staden af den 10 Juni 1890 och tillägget dertill af den 4 April 1898. Uti ett ytterligare kontraktstillägg skulle mom. a—e i § 1 af det ursprungliga kontraktet, upptagande liniernas sträckning, böra utbytas mot 4 nya mom., i hvilka de nu ifrågavarande liniernas sträckning bestämdes. § 12 uti nu gällande tillägg till detta kontrakt (Stadsfullmäktiges tryckta handlingar N:o 15 1898) skulle annulleras och i det nya kontraktstillägget i stället införas en bestämning, upptagande ej mindre de linier och delar deraf, hvilka af bolaget nu omedelbart borde utföras, än ock de, med hvilkas utförande finge anstå under en tid af högst fem år, räknadt ifrån den dag, Stadsfullmäktige godkänt bolagets föreliggande ansökan. Slutligen borde § 7 i kontraktstillägget af den 4 April 1898 utbytas mot § 2 i „förslaget till kontrakt om anläggning af spårvägar för elektrisk drifkraft i Helsingfors stad“, hvilket gälde ringliniekoncessionärerne och bestämmer tiden för koncessionens varaktighet samt sättet för liniernas eventuella inlösen af staden (Stadsfullmäktiges tryckta handlingar N:o 10 för år 1899).

Öfversändande samtliga till ärendet hörande handlingar och kartor, får Drätselkammaren för den skull härmed, tillstyrkande bifall till Spårvägs- och Omnibus Aktiebolagets nu gjorda anhållan beträffande ett nytt spårvägsnät för staden, hos Stadsfullmäktige vördsamt hemställa om bemyndigande för Kammaren:

*att med sagda bolag afsluta ett sådant tillägg till tidigare kontrakt med bolaget, som af ett dylikt bifall betingas och här ofvan angifvits.*

Derjemte får Drätselkammaren anhålla att Stadsfullmäktige ville godkänna Kammarens i dess skrifvelse N:o 122 af den 12 nästvikne Maj ingående kläm, rörande godkännande af en del af bolaget inlemnade ritningar och andra detaljanordningar vid införande af elektrisk drifkraft för bolagets spårvägar med de modifikationer i tekniskt hänseende, som af denna Drätselkammarens nu gjorda framställning föränledes.

På Drätselkammarens vägnar:

**G. v. Christiernson.**

*Th. Tallqvist.*

*Till Stadsfullmäktige i Helsingfors.*

Då det Spårvägsnät, hvarå Spårvägs- och Omnibus Aktiebolaget åtnjuter koncession, och det senare koncessionerade ringbanenätet innefatta linier, hvilka, såsom t. ex. bolagets linie längs Båtsmansgatan och ringbanenätets längs Rödbergsgatan, linierna å Sandvikskajen, torget och gatan, komme att betjena samma trafik och sålunda konkurrera med hvarandra utan något som helst gagn för kommunen; och då det framför allt vore förenadt med svårigheter t. o. m. faror att exploitera tvenne skilda spårvägsnät, som delvis sammanfalla med eller korsa hvarandra, har Spårvägsbolaget ansett det vara af vigt att få till stånd en öfverenskommelse mellan de båda företagen och då en sådan nu föreligger, få vi hos Stadsfullmäktige anhålla om rätt att på de vilkor, beträffande anläggnings- och koncessionstid, hvilka beviljats ringbanekoncessionärerne, få utföra följande linier:

*Linien N:o 1.* Ringbanan utgående från Sörnäs och följande Ö. Chausséen, Broholmogatan, Unions-, Elisabets-, Nikolai- och Katrinegatorna till N. Esplanadgatan vid Salutorget samt sedan längs Unions-, N. Magasins-, Fabians-, S. Magasins-, Kasern-, Lilla och Stora Robertsgatorna, Fredriks-, Båtsmans- och Sjömansgatorna, Dockstorget, Sandvikskajen, torget och gatan, Eriks-, Anne-, Wladimirs-, Alexanders- och Hagasundsgatorna till Jernvägstorget, tvärs öfver detta till Wilhelmogatan och vidare längs Fabians-, Trädgårds- och Unionsgatorna till Elisabetgatans hörn vid sistsagda gata.

*Linien N:o 2,* drages från Rosavilla i Tölö längs W. Chausséen, W. Henriksgatan, Alexandersgatan mellan Henriksesplanaderna, Ö. Henriksgatan, N. Esplanad-, Unions- och S. Esplanadgatorna, W. Kajen och Badhusvägen till närheten af Katolska kyrkan.

*Linien N:o 1,* begynner på Skatudden och fortsätter längs Marie-, Alexanders-, Ö. Henriks- och Boulevardsgatorna till Sandvikshamnen der ringbanan möter.

Af dessa linier skulle följande delar omedelbart komma till utförande, nemligen:

Linien från Sörnäs till Båtsmansgatans vestra ända; hela linien Tölö—Brunnsparken; linien från Skatudden till Boulevardsgatan vid Sandvikskajen, samt slutligen förbindningslinien från Elisabetgatans hörn vid Unionsgatan till Studenthuset. Linien Albertsgatan—Lappviksgatan finge kvarblifva på sin nuvarande plats till dess nätet i dess helhet blifver fullbordadt, hvarefter den komme att stanna vid Eriksgatan.

Öfriga Spårvägsnätet tillhörande linier skulle vi anhålla om att få bygga senast inom 5 år.

Som af bilagda plankartor synes, äro de föreslagna spårvägslinierna så fördelade att de väl tillgodose de skilda stadsdelarnas trafikbehof. Då vaxlarna dertill äro så plaserade att passagerarene på 2:ne punkter i stadens centrum, nemligen vid Studenthuset och Salutorget, kunna välja de linier de sjelfva önska, så måste spårvägsnätets anordning anses vara synnerligen lämplig. På de 3:ne vaxlarna vid Studenthuset komma samtidigt att stanna 6 och vid Salutorgets 2:ne vaxlar 4 vagnar. Denna anordning, som för passagerarne blifver synnerligen beqväm medför dock att afstånden mellan öfriga omfartsspår icke kunna blifva fullkomligt jemna utan måste mellan några sådana öfverskrida 500 meter. Medelfarten kommer emellertid å ingen linie att blifva synnerligen stark, eller å

Ringbanan	12,3	km. i timmen
Tölölinien	11,10	” ”
Skatudden—Boulevarden	10,60	” ”
Lappviksgatan	12	” ”

Denna fart ernås om vagnarna träffa på vaxlarna hvarje 5:te minut, men då försigtighet till en början, sålänge vagnsförarene likasom publiken ännu äro ovana vid det nya samfärdsmedel, måste för undvikande af olyckor iakttagas, så anhålla vi vördsamt om rätt att under första driftstiden något minska vagnarnas fart så att de efter hvarje 5½ eller 6 minuter inträffa på omfartsspåren.

Af försigtighetsskäl komma vagnarna att upptaga och aflämna passagerare endast vid vaxlar och bestämda haltpunkter, hvilka senare komma att placeras ganska tätt å lifligt trafikerade gator och platser.

Vaxlarnes placering framgår af den stora planen öfver spårvägsnätet, hvilken bilägges.

Banans elektriska del kommer att utföras i fullkomlig enlighet med det under Stadsfullmäktiges pröfning nu liggande förslag, utom att en matarekabel äfven drages från Elisabetsgatans hörn vid Unionsgatan öfver Jernvägstorget till Studenthuset, från hvilken punkt den utgrenar sig till hela den söder och vester derifrån belägna delen af nätet. För motning af ledningarna å Boulevardsgatan och Stora Robetsgatan anhålla vi att få längs Fredriksgatan draga en underjordisk kabel mellan Eriks- och Robertsgatorna. En särskild plan utvisar såväl huru matareledningarna föras längs banan som äfven groflekten å de koppartrådar och kablar, hvilka återföra den elektriska strömmen till centralen.

Biläggande af 2:ne stadsplaner äfvensom afskrift af det dokument, hvilket upprättats mellan ringbanekoncessionärerne och oss, få vi vördsamt anhålla om ett snart afgörande af denna för Spårvägs- och Omnibus Aktiebolaget viktiga fråga.

Helsingfors den 24 Maj 1899.

På direktionens för Spårvägs- och Omnibus Aktiebolaget i Helsingfors vägnar:

*O. Th. Widerholm.*

*Afskrift.*

Till förmån för Helsingfors Spårvägs- och Omnibus Aktiebolaget afstå undertecknade härmed den oss af Helsingfors Stadsfullmäktige beviljade koncession på en spårvägsanläggning mot en ersättning af Fmk 5,000 för kontanta utläggningar samt öfverlåtande till oss till parikurs, 200 mark, af 625 aktier i bolaget af den nya emissionen som af sagda bolag vid extra bolagsstämma den 18 innevarande Maj beslutits; detta dock under förbehåll af Stadsfullmäktiges bifall till en vid samma bolagsstämma besluten modifikation af koncessionskontraktet, hvaremot aftalet i annan händelse återgår. Helsingfors den 24 Maj 1899.

*Mauritz Hallberg.**August Ramsay.**Julius Tallberg.*

Med ofvanstående förklara vi oss ense.

Ort och tid som ofvan.

På Spårvägs- och Omnibus Aktiebolagets i Helsingfors vägnar, dess direktion:

*O. Th. Widerholm.**Th. Tallqvist.**Emil Schybergson.**Carl Lundström.**Uno Wasastjerna.*

Afskriftens riktighet bestyrka

*Aug. E. Wahlström.**J. A. Blomqvist.*

---

Helsingfors, Tidnings- & Tryckeri-Aktiebolagets tryckeri, 1899.

---

# Utgifts- och Inkomststat för Helsingfors stad år 1900.

Fastställd af Stadsfullmäktige den 29 December 1899.

*A n m.* Tillfälliga utgifter och inträder äro utmärkta med \*.

		Utgiftens beskattning enligt § 53 i K. Förordningen A. 8 December 1873.		Utgifter.		Fmk.		pct.	
				<b>Utgifter.</b>					
				<b>I. Stadens skulder.</b>					
Chausséreglementet den <sup>26</sup> / <sub>1</sub> 1865 § 6.	a	1:o.	a)	Å chausséeobligationerna, uppgående sedan den <sup>1</sup> / <sub>2</sub> 1895 till Fmk 60,000:— erlægges årligen i amortering och 3,6 % ränta . . . . .	7,650	—			
			b)	till chausséeobligationernas amorteringsfond, amorteringstillskott år 1900 . . . . .	510	—	8,160	—	
K. Sns resol. <sup>17</sup> / <sub>5</sub> 1876.	a	2:o.	Å vattenledningslånet af år 1876, utgörande den <sup>31</sup> / <sub>12</sub> 1899 Fmk 1,280,100:— erlægges den <sup>1</sup> / <sub>5</sub> 1900 i amortering . . . . .	23,400	—				
				samt den <sup>1</sup> / <sub>5</sub> och <sup>1</sup> / <sub>11</sub> samma år ränta à 5 % med tillsammans . . . . .	63,419	50			
				Eventuel kursförlust å utlottade, i stadskassan inneliggande obligationer, förslagsvis . . . . .	500	—	87,319	50	
K. Sns resol. <sup>1</sup> / <sub>8</sub> 1882.	a	3:o.	Å nybyggnads- och regleringslånet af år 1882, utgörande den <sup>31</sup> / <sub>12</sub> 1899 Fmk 1,069,000:— erlægges den <sup>1</sup> / <sub>5</sub> 1900 i amortering . . . . .	47,000	—				
				Transport	47,000	—	95,479	50	

		Transport	47,000 —	95,479 50
K. S:ns resol. $\frac{26}{3}$ 1892.	a	samt den $\frac{1}{5}$ och $\frac{1}{11}$ ränta å $4\frac{1}{2}\%$ med . . . . .	47,047 50	94,047 50
		4:o. Å obligationslånet af år 1892, utgörande den $\frac{31}{12}$ 1899 Fmk 4,375,000: —, erlägges den $\frac{1}{5}$ 1900 i amortering . . . . .	21,000 —	
Enligt lånekontraktet.	a	samt den $\frac{1}{5}$ och $\frac{1}{11}$ ränta å $4\frac{1}{2}$ $\%$ med . . . . .	196,402 50	
		Provisioner och kursdifferenser å annuiteten af 1892 års lån, förslagsvis . . . . .	900 —	218,302 50
K. S:ns resol. $\frac{1}{8}$ 1897.	a	5:o. Å obligationslånet af år 1898 Fmk 7,000,000: —, hvaraf intill den $\frac{31}{12}$ 1899 emitterats Fmk 4,000,000: —, och utelöpa Fmk 3,976,000, erlägges den $\frac{1}{8}$ 1900 i amortering . . . . .	26,000 —	
Enligt lånekontraktet.	a	samt den $\frac{1}{2}$ och $\frac{1}{8}$ ränta å $3\frac{1}{2}$ $\%$ med . . . . .	139,160 —	
		Provisioner, kursdifferenser, m. m. å annuiteten af 1898 års lån, förslagsvis . . . . .	1,000 —	166,160 —
	c*	Å kassakreditiv till belopp af högst Fmk 2,000,000: — med pro- vision och ränta, eventuelt äfven till bestridande af ränta å ny obligationsemission, förslagsvis . — Fmk 658,989: 50 —	—	85,000 —
<b>II. Stadens embetsverk.</b>				
<b>Magistraten.</b>				
1886 års stat.	b	1 Politieborgmästare, lön 7,000: — arvode . . . . . 5,000: —	12,000 —	
K. S:ns resol. $\frac{20}{5}$ 1896.	b	1 Justitierådman, lön . 5,000: — garanterad bruttospor- telinkomst 5,000 mk upptages förslagsvis med . . . . . 2,500: —	7,500 —	
Transport			19,500 —	658,989 50



			Transport	19,500	658,989	50
1886 års stat.	b	2 Politierådmän lön à 4,000: — arvode à . . . . . 2,000: —				
S. F. besl. <sup>13</sup> / <sub>12</sub> 1898.	b	Vederlag för frångången auktionsprovision à . 1,000: —		14,000		
1886 års stat.	b	2 Notarier, lön à . . . 1,600: —		3,200	36,700	
<b>Rådstufvurätten.</b>						
		1 Justitieborgmästare, lön 7,000: — arvode . . . . . 5,000: —		12,000		
1886 års stat.	b	1 Äldre Justitierådman, lön . . . . . 5,000: — arvode . . . . . 2,000: — förhöjning för 10 års tjänst . . . . . 1,000: — personelt vederlag . . . 500: —		8,500		
Enl. öfverenskommelse och S. F. besl. <sup>17</sup> / <sub>11</sub> 1895.	b	3 Äldre Justitierådman, lön à . . . . . 5,000: — arvode à . . . . . 2,000: — förhöjning för 10 års tjänst à . . . . . 1,000: —		24,000		
1886 års stat.	b	1 Äldre Justitierådman, lön . . . . . 5,000: — arvode . . . . . 2,000: —		7,000		
S. F. besl. <sup>19</sup> / <sub>12</sub> 1899.	b	1 Yngre Justitierådman, lön . . . . . 4,000: — arvode för 10 års tjänst 1,000: —		5,000		
S. F. besl. <sup>17</sup> / <sub>10</sub> 1899.	b*	2 Yngre Justitierådman, lön à . . . . . 4,000: —		8,000		
1886 års stat.	b	Vikariatsarvode för en ledig yngre justitierådmanstjänst, förslagsvis		500		
1886 års stat.	b	Arvode åt 2 afdelnings- ordförande à . . . . 1,000: —		2,000		
1886 års stat.	b	1 Notarie för civilprotokollet . .		1,600		
K. S:ns bref <sup>1</sup> / <sub>10</sub> 1887.	b	5 Notarier för kriminal- protokollet à 3,000: — 15,000: — Afgår: 1 vakant . . . 3,000: —		12,000		
S. F. besl. <sup>10</sup> / <sub>11</sub> 1891. D:o <sup>29</sup> / <sub>3</sub> 1892.	b	Tillskottsanslag för en provisorisk 4:de afdelning vid Rådstufvu- rätten: Ordförande, arvode . 1,000: — Arvode åt ordföran- dens vikarie . . . . 3,000: —				
		Transport	4,000: —	80,600	695,689	50

			Transport	4,000: —	80,600 —	695,689 50	
S. F. besl. <sup>28</sup> / <sub>12</sub> 1894.	b	{	2 T. f. rådmän å	3,600: —	7,200: —		
			1 T. f. notarie . . . . .	3,000: —			
			1 Extra stadsbetjent, lön	1,100: —			
			1 D:o d:o, lön	1,100: —			
			Förhöjning för				
			5 års tjenst				
			från <sup>1</sup> / <sub>6</sub> 1900	58: 33	1,158: 33		
					16,458 33	97,058 33	
			<b>Åklagare.</b>				
1886 års stat.	b	{	1 Stadsfiskal, lön . . . . .	3,000: —			
			arvode . . . . .	600: —			
			arvodestillskott, perso-				
			nelt . . . . .	1,500: —			
S. F. besl. <sup>29</sup> / <sub>12</sub> 1896.	b	{	garanterad bruttoin-				
			komst af böter för				
			öfverträdelse af för-				
			fattningarna angående				
			handeln med bränvin,				
			maldrycker och an-				
			dra rusdrycker, 800				
			mark, upptages för-				
			slagsvis med . . . . .	600: —	5,700 —		
1886 års stat.	b	{	1 Stadsfiskal, lön . . . . .	3,000: —			
			arvode . . . . .	600: —			
			arvodestillskott, per-				
			sonelt . . . . .	1,000: —			
S. F. besl. <sup>29</sup> / <sub>12</sub> 1896.	b	{	garanterad bruttoin-				
			komst af böter för				
			öfverträdelse af för-				
			fattningarna angående				
			handeln med bränvin,				
			maldrycker och an-				
			dra rusdrycker, 800				
			mark, upptages för-				
			slagsvis med . . . . .	600: —	5,200 —		
S. F. besl. <sup>6</sup> / <sub>11</sub> 1896.	b	{	1 Biträdande stadsfiskal, arvode .		3,600 —	14,500 —	
			<b>Magistratens och Rådstufvurättens</b>				
			<b>gemensamma biträden och</b>				
			<b>betjening.</b>				
1886 års stat.	b	{	1 Magistratssekreterare och Nota-				
			rius publicus, lön . . . . .		2,500 —		
S. F. besl. <sup>19</sup> / <sub>12</sub> 1899.	b	{	1 Aktuarie . . . . .		2,500 —		
			Personelt anslag för aflönande af				
			biträde . . . . .		1,200 —		
			Transport		6,200 —	807,247 83	

			Transport	6,200	—	807,247	83
S. F. besl. <sup>24</sup> / <sub>11</sub> 1896.	b	1 Registrator . . . . .		2,400	—		
1886 års stat.	b	1 Kanslist . . . . .	1,200: —				
S. F. besl. <sup>29</sup> / <sub>12</sub> 1896	b	personel löneförhöjning . . . . .	300: —	1,500	—		
1886 års stat.	b	1 Translater för ryska och tyska språken . . . . .		1,500	—		
S. F. besl. <sup>29</sup> / <sub>12</sub> 1892.			1 Stadsbetjent vid Magistraten, lön . . . . .	1,000: —			
		förhöjning för 10 års tjänst . . . . .	200: —	1,200	—		
1886 års stat.	b	1 Stadsbetjent vid Magistraten, lön . . . . .	1,000: —				
S. F. besl. <sup>29</sup> / <sub>12</sub> 1891.			förhöjning för 5 års tjänst . . . . .	100: —			
D:o <sup>11</sup> / <sub>6</sub> 1895.		förhöjning för 10 års tjänst från <sup>1</sup> / <sub>8</sub> 1900 . . . . .	41: 65	1,141	65		
		1 Stadsbetjent vid Magistratens kansli, lön förhöjning för 10 års tjänst . . . . .	1,100: —				
		1 Stadsbetjent vid Magistratens kansli, lön förhöjning för 5 års tjänst . . . . .	200: —	1,300	—		
1886 års stat.	b	4 Stadsbetjenter vid Rådstufvurätten, lön å förhöjning för 10 års tjänst å . . . . .	1,100: —				
S. F. besl. <sup>2</sup> / <sub>5</sub> 1888.			200: —	5,200	—		
D:o <sup>11</sup> / <sub>6</sub> 1895.		1 Stadsbetjent vid Rådstufvurätten, lön förhöjning för 5 års tjänst . . . . .	1,100: —				
		1 Stadsbetjent, lön . . . . .		1,200	—		
1886 års stat.	b	1 Rådhusvaktmästare jemte fri bostad och ved . . . . .		1,100	—		
S. F. besl. <sup>29</sup> / <sub>12</sub> 1888.			1,000	—			
1886 års stat.	b	1 Rådhusdreng jemte fri bostad och ved . . . . .		1,000	—		
S. F. besl. <sup>21</sup> / <sub>12</sub> 1889.			600	—	25,541	65	
<b>Exekutionsverket.</b>							
S. F. besl. <sup>17</sup> / <sub>10</sub> 1899.	b	1 Förste Stadsfogde, lön arvode . . . . .	3,000: — 1,000: —	4,000	—		
		Transport		4,000	—	832,789	48

			Transport	4,000	832,789	48
S. F. besl. <sup>29</sup> / <sub>12</sub> 1896.	b	1 Andre Stadsfogde, lön	3,000: —			
		arvode . . . . .	2,000: —	5,000		
S. F. besl. <sup>17</sup> / <sub>10</sub> 1899.	b	1 Kriminalexekutor . . . . .		3,000		
		1 Exekutionsbetjent, lön	2,400: —			
		förhöjning för 10 års				
		tjenst . . . . .	400: —	2,800		
S. F. besl. <sup>24</sup> / <sub>11</sub> 1896.	b	2 Exekutionsbetjenter				
D:o <sup>20</sup> / <sub>12</sub> 1896.		lön à . . . . .	2,400: —	4,800		
D:o <sup>21</sup> / <sub>13</sub> 1897.		4 D:o lön à	1,600: —			
		förhöjning för 10 års				
		tjenst à . . . . .	400: —	8,000		
		2 Exekutionsbetjenter,				
		lön à . . . . .	1,600: —	3,200	30,800	
		<b>Diverse.</b>				
S. F. besl. <sup>16</sup> / <sub>1</sub> , 1886.	b	För renskrifning af protokoll i hem-	ställda mål samt åt aktörerna för-			
D:o <sup>3</sup> / <sub>9</sub> 1882.				slagsvis . . . . .	1,700	
	c	Expenser, förslagsvis . . . . .		13,000	14,700	
		— Fmk 219,299: 98 —				
		<b>III. Kommunalförvaltningen.</b>				
		<b>Stadsfullmäktiges kansli.</b>				
1886 års stat.	b	1 Sekreterare . . . . .		3,300		
S. F. besl. <sup>19</sup> / <sub>11</sub> 1896.		1 Notarie . . . . .		3,300		
1886 års stat.	b	1 Vaktmästare . . . . .	600: —			
S. F. besl. <sup>28</sup> / <sub>12</sub> 1891.	b	personelt tillskott. . . . .	200: —	800		
	c	Expenser, förslagsvis . . . . .		5,000	12,400	
		<b>Drättselkammaren.</b>				
	b	1 Ordförande . . . . .		2,500		
		5 Ledamöter à 20 mark för hvarje				
		ledamot och sammanträde, för-				
		slagsvis . . . . .		5,200		
1886 års stat.	b	1 Sekreterare . . . . .	10,000: —			
S. F. besl. <sup>4</sup> / <sub>2</sub> 1890.		förhöjning för 5 års				
		tjenst . . . . .	1,000: —	11,000		
			Transport	18,700	890,689	48

			Transport	18,700	—	890,689	48	
1886 års stat. S. F. besl. $\frac{4}{2}$ 1890.	} b	{	1 Notarie . . . . .	3,000	—			
			1 Kanslist . . . . .	1,800	—			
			1 Vaktmästare . . . . .	800	—			
S. F. besl. $\frac{22}{12}$ 1898.	b		1 Vaktmästarbiträde . . . . .	600	—			
	c		Expenser, förslagsvis . . . . .	10,000	—	34,900	—	
<b>Drättselkontoret.</b>								
1886 års stat. S. F. besl. $\frac{19}{12}$ 1899.	} b	{	1 Stadskamrerare, lön . . . . .	5,000: —				
			arvode . . . . .	4,000: —				
			förhöjning för 10 års tjänst . . . . .	1,000: —				
S. F. besl. $\frac{27}{12}$ 1895.	b		provisorisk ersättning för frångången andel i absentieböter . . . . .	800: —	10,800	—		
1886 års stat. S. F. besl. $\frac{19}{12}$ 1899.	} b	{	1 Stads-kassör, lön . . . . .	4,000: —				
			arvode . . . . .	2,500: —				
			förhöjning för 5 års tjänst . . . . .	400: —				
S. F. besl. $\frac{27}{12}$ 1895.	b		provisorisk ersättning för frångången andel i absentieböter . . . . .	800: —	7,700	—		
1886 års stat. S. F. besl. $\frac{19}{12}$ 1899.	} b	{	1 Äldre Stadsbokhållare arvode . . . . .	4,000: — 1,000: —				
			förhöjning för 5 års tjänst . . . . .	400: —	5,400	—		
			1 Yngre Stadsbokhållare arvode . . . . .	3,000: — 1,200: —				
S. F. besl. $\frac{19}{12}$ 1899.	b		förhöjning för 5 års tjänst från $\frac{1}{4}$ 1900 . . . . .	225: —	4,425	—		
1886 års stat. S. F. besl. $\frac{28}{12}$ 1894. D:o $\frac{19}{12}$ 1899.	} b	{	1 Kontorsskrifvare . . . . .	1,800: —				
			förhöjning för 10 års tjänst . . . . .	360: —	2,160	—		
S. F. besl. $\frac{13}{10}$ 1898.	b		1 Vaktmästare . . . . .	1,200	—			
	b		Extra biträden, förslagsvis . . . . .	7,500	—			
	c		Arvode för debetsedlars kringbä- rande, förslagsvis . . . . .	1,000	—			
			Expenser, förslagsvis . . . . .	3,500	—	43,685	—	
<b>Trafikkontoret.</b>								
S. F. besl. $\frac{21}{5}$ 1895.	b		1 Kamrerare . . . . .	5,500: —				
			förhöjning för 10 års tjänst . . . . .	1,100: —	6,600	—		
			Transport	6,600	—	969,274	48	

			Transport	6,600 —	969,274   48
S. F. besl. $\frac{21}{5}$ 1895.	b	1 Bokhållare . . . . .	3,000: —		
		förhöjning för 10 års			
		tjänst . . . . .	600: —	3,600 —	
		1 Kassör . . . . .		2,400 —	
S. F. besl. $\frac{29}{12}$ 1896.	b	1 Vågmästare . . . . .	2,000: —		
		förhöjning för 5 års			
		tjänst . . . . .	200: —	2,200 —	
S. F. besl. $\frac{21}{5}$ 1895. D:o $\frac{29}{12}$ 1896.	b	1 Vaktmästare . . . . .	1,000: —		
		personelt tillskott . . . . .	200: —	1,200 —	
	c	1 D:o (vakant) arvode förslagsvis		900 —	
		Extra biträden, förslagsvis . . . . .		8,200 —	
S. F. besl. $\frac{22}{12}$ 1896. D:o $\frac{22}{12}$ 1898.	b	För stadens uppbörd i varrantma- gasinet förslagsvis . . . . .		3,000 —	
S. F. besl. $\frac{31}{3}$ 1875.	b & c	Arvode för erhållande af dagliga uppgifter från tullkammaren . . . . .		800 —	
	c	Hyra för magasin, förslagsvis . . . . .		1,600 —	
	c	Mätarearvoden, förslagsvis . . . . .		800 —	
	c	Expenser, förslagsvis . . . . .		1,500 —	32,800 —
<b>Hamnkontoret.</b>					
1886 års stat. S. F. besl. $\frac{21}{11}$ 1893.	b	1 Hamnkaptén . . . . .	3,000: —		
		andel i uppbörden			
		förslagsvis . . . . .	8,660: —	11,660 —	
S. F. besl. $\frac{1}{10}$ 1895.	b	1 Hamnmästare i Sörnäs . . . . .		2,400 —	
		1 Hamnkontorsbokhål- lare . . . . .	3,500: —		
		$\frac{1}{2}$ $\frac{0}{0}$ af uppbörden, förslagsvis . . . . .	1,165: —	4,665 —	
1886 års stat. S. F. besl. $\frac{27}{12}$ 1895. D:o $\frac{15}{11}$ 1893.	b	1 Äldre vaktmästare . . . . .		1,400 —	
		1 Yngre d:o . . . . .		1,200 —	
		3 Hamnkonstaplar à . . . . .	1,000: —	3,000 —	
1886 års stat. S. F. besl. $\frac{20}{12}$ 1888. D:o $\frac{29}{12}$ 1890. D:o $\frac{11}{4}$ 1893. D:o $\frac{27}{12}$ 1895. D:o $\frac{22}{12}$ 1898.	b	5 d:o à . . . . .	900: —	4,500 —	
1886 års stat. S. F. besl. $\frac{28}{12}$ 1894.	b	1 Hamnkonstapel i Sörnäs jemte fri bostad . . . . .		900 —	
	c	2 Packare och vräkare à . . . . .	600: —	1,200 —	
	c	1 Parmmätaråldermand . . . . .		400 —	
S. F. besl. $\frac{11}{4}$ 1893.	b	Hamnfiskals arvode . . . . .		400 —	
	c	Ångslupslega för inspektionsresor, förslagsvis . . . . .		200 —	
	c	Expenser, förslagsvis . . . . .		500 —	32,425 —
		Transport	—	—	1,034,499   48

			Transport	—	—	1,034,499 48
<b>Byggnadskontoret.</b>						
1886 års stat. S. F. besl. <sup>20</sup> / <sub>4</sub> 1892.	} b	1 Stadsingeniör . . . . .	8,000:—			
		resemedel . . . . .	600:—	8,600	—	
S. F. besl. <sup>7</sup> / <sub>2</sub> 1899.	} b	1 Arbetschef . . . . .	6,500:—			
		resemedel . . . . .	500:—	7,000	—	
S. F. besl. <sup>16</sup> / <sub>2</sub> 1892.	} b	1 Geodet . . . . .	3,000:—			
		förhöjning för 5 års tjänst . . . . .	300:—			
		resemedel . . . . .	100:—	3,400	—	
1886 års stat.	} b	1 Bokhållare . . . . .	3,000:—			
		förhöjning för 10 års tjänst . . . . .	600:—			
S. F. besl. <sup>27</sup> / <sub>9</sub> 1898.	b	personelt tillskott . . . . .	400:—	4,000	—	
S. F. besl. <sup>20</sup> / <sub>12</sub> 1888. D:o <sup>15</sup> / <sub>11</sub> 1888.	} b	1 Byggmästare . . . . .	2,900:—			
		personelt tillskott för 5 års tjänst . . . . .	300:—	3,200	—	
S. F. besl. <sup>16</sup> / <sub>2</sub> 1892.	} b	1 Förrådsförvaltare . . . . .	1,800:—			
		personelt tillskott för 5 års tjänst . . . . .	180:—	1,980	—	
1886 års stat.	} b	1 Äldreskogsvaktjemte fri bostad och ved . . . . .	900:—			
S. F. besl. <sup>28</sup> / <sub>12</sub> 1894.		personel förhöjning för 10 års tjänst . . . . .	150:—			
	c	ytterligare tillskott . . . . .	100:—	1,150	—	
1886 års stat. S. F. besl. <sup>21</sup> / <sub>12</sub> 1897.	} b	1 Yngre skogsvakt jemte fri bo- stad och ved . . . . .		800	—	
		Extra ingeniörs- och ritarebiträden, förslagsvis . . . . .		8,000	—	
	} c	Skogsvaktarebiträden och skogs- kultur, förslagsvis . . . . .		2,000	—	
		Material- och handtlångaredagsver- ken vid mätningar, förslagsvis . . . . .		5,000	—	
		Expenser, förslagsvis . . . . .		1,500	—	
						46,630
<b>Trädgårdsnämnden.</b>						
1886 års stat. S. F. besl. <sup>8</sup> / <sub>9</sub> och <sup>9</sup> / <sub>12</sub> 1898.	} b	1 Sekreterare . . . . .		600	—	
		1 Trädgårdsmästare . . . . .	3,000:—			
		förhöjning för 10 års tjänst . . . . .	600:—			
		hyresmedel . . . . .	1,000:—			
		Transport	4,600:—	600	—	1,081,129 48

		Transport	4,600:—	600—	1,081,129 48
1886 års stat. S. F. besl. $\frac{9}{9}$ och $\frac{9}{12}$ 1898.	b {	personelt lönetillskott jemte bränsle och andra naturaförmåner .	1,400:—	6,000—	
		c {	Expenser förslagsvis . . . . .	400—	7,000—
<b>Särskilda nämnder.</b>					
<i>a) Taxerings- och Pröfningsnämnden:</i>					
c {	c {	Sekreterare arvoden . . . . .	2,400—		
		Expenser, förslagsvis . . . . .	2,000—	4,400—	
<i>b) Förmyndarenämnden:</i>					
c	c	Vaktmästararvode, expenser m. m., förslagsvis . . . . .	—	—	800—
<i>c) Nämnden för arbetareangelägenheter:</i>					
c {	c {	1 Sekreterare . . . . .	600—		
		Ersättning för vaktmästarebiträde	100—		
		Expenser, förslagsvis . . . . .	100—	800—	
<i>d) Uppfostringsnämnden:</i>					
b {	b {	1 Sekreterare . . . . .	1,200—		
		Vaktmästare arvode . . . . .	100—		
		Expenser, förslagsvis . . . . .	500—	1,800—	
— Fmk. 217,640:—					
<b>IV. Gatubelysningen.</b>					
<b>Styrelsen för belysningsverket.</b>					
S. F. besl. $\frac{28}{11}$ 1899.	c	Arvoden m. m. förslagsvis . . . . .	—	—	8,000—
				Transport	—
					1,103,929 48



		Transport	—	—	1,103,929 48	
		<b>a) Gashelysningen.</b>				
Kontrakt $\frac{30}{3}$ 1860. D:o $\frac{10}{8}$ 1891.	} b	540 st. helnattslykter å				
		3,258 bränntimmar	1,759,320			
		600 st. halfnattslykter				
		å 1,542 bränntimmar	925,200			
		Summa bränntimmar	2,684,520			
		å 5 kft per timme				
		= 13,422,600 kft				
		gas, hvaraf 7,500,000				
		kft å 8 Fmk per				
		1,000 = . . . . .	60,000:—			
		5,922,600, kft å 7				
		Fmk per 1,000 = .	41,458:20	101,458 20		
1886 års stat.	} b	1 Gaskontrollör, lön . . . . .	1,200	—		
		1 Besigtningssman, lön . . . . .	200	—		
	c	Gaskontrollörens expenser, förslagsvis . . . . .	300	—	103,158 20	
		<b>b) Petroleumbelysningen.</b>				
	} b	154 st. helnattslykter å 168 mk per lysår och lykta . . . . .	25,872	—		
		91 st. halfnattslykter å 73 mk per lysår och lykta . . . . .	6,643	—		
		298 st. chaussée- och väglykter å 82 mk per lysår och lykta . . . . .	24,436	—		
		82 st. seglationslykter 150 dagar å 60 penni per dag och lykta . . . . .	7,380	—		
		16 st. lykter vid afstjelningsplatserna å 168 mark per lysår och lykta . . . . .	2,688	—		
		3 st. d:o å isvägen till Sveaborg 105 dagar å 60 pi per dag och lykta . . . . .	189	—		
		7 st. d:o vid kolerabarackerna 100 dagar å 60 pi per dag och lykta . . . . .	420	—		
		5 st. d:o längs Stora Alléen i Brunnsparcken 45 dagar å 30 pi per dag och lykta . . . . .	67 50			
		9 st. halfnattslykter i Sörnäs (vintertid) 200 dagar å 22 p. per dag och lykta . . . . .	396	—		
			Transport	68,091 50		1,207,087 68

		Transport	68,091 50	1,207,087 68
	c*	30 st. nya lyktskåp, uppställda under år 1899 å 60 mk . . . . .	1,800 —	
		20 st. lyktor att uppställas å platser, som af Drätselkammaren komma att anvisas, å 60 mk . . . . .	1,200 —	
		Tillskott för 534 auerbrännare för tiden till 1 Oktober 1900 å 1: 75	934 50	72,026 —
		<b>c) Elektrisk belysning.</b>		
		<i>Sandviks molon.</i>		
S. F. besl. <sup>1</sup> / <sub>10</sub> 1895.	b	3 st. bågglampor, brinnande 75 dagar, 5 timmar dagligen, å 35 penni per timme . . . . .	393: 75	
		6 st. glödlampor, brinnande 150 dagar, 8 timmar dagligen å 5 <sup>1</sup> / <sub>2</sub> penni per timme . . . . .	396: —	789 75
		<i>Magasinskajen.</i>		
		<i>Sjösidan.</i>		
	b	9 st. bågglampor under 180 dagar 10 timmar dagligen å 35 penni per timme . . . . .	5,670: —	
		<i>Landssidan.</i>		
Kontrakt <sup>27</sup> / <sub>10</sub> 1895.	b	16 st. glödlampor under 150 dagar, i medeltal 3 timmar dagligen å 5 <sup>1</sup> / <sub>2</sub> penni per timme . . . . .	396: —	
		4 st. glödlampor under 270 dagar, 10 timmar dagligen å 5 <sup>1</sup> / <sub>2</sub> penni per timme . . . . .	594: —	6,660 —
		Transport	7,449 75	1,279,113 68

		Transport	7,449 75	1,279,113 68		
		<i>Varuskjulet.</i>				
Kontrakt d. 12/6 1893.	b	15 st. båglampor under 180 dagar, brinnande i medeltal 4 timmar dagligen å 20 penni per timme . . . . .	2,160: —			
S. F. besl. 29/6 1892.	b	14 st. glödlampor under 150 dagar, brinnande 4 timmar dagligen å 5 1/2 penni pr timme . . . . .	462: —	2,622 —		
		Belysning af Nikolaikyrcans tornur — <i>Fmk 193,855: 95. —</i>	600 —	10,671 75		
<b>V. Brandverket.</b>						
<b>a) Aflöningar och andra förmåner.</b>						
1886 års stat.	b	1 Brandmästare jemte fri bostad, ved och lyse personelt tillskott . . . . .	5,000: — 1,000: —	6,000 —		
S. F. besl. 24/2 1891. D:o 29/12 1893. D:o 7/2 1899. D:o 13/6 1899.						
	c	1 Underbrandmästare jemte ved och lyse . . . . .	3,000: —			
		hyresmedel . . . . .	1,200: —	4,200 —		
S. F. besl. 24/2 1891.	b	1 Sekreterare i Brandkommissionen . . . . .		600 —		
S. F. besl. 24/2 1891. D:o 21/12 1897.	b	2 Sprutmästare jemte fri bostad och ved å 1,500: — . . . . .	3,000 —	3,000 —		
D:o 13/6 1899.	b	1 Maskinist, jemte fri bostad och ved . . . . .		1,500 —		
		6 Sergeanter, jemte fri bostad och ved å 1,200: — . . . . .		7,200 —		
	b	10 Korpraler, jemte ved och lyse å 800: — . . . . .	8,000 —	8,000 —		
S. F. besl. 24/2 1891. D:o 13/6 1899.					10 Korpraler, kasernerade å 700: — . . . . .	7,000 —
		30 yngre konstaplar, kasernerade å 300: — . . . . .	9,000 —	9,000 —		
		Transport	51,960 —	1,289,785 43		

		Transport	51,960 —	1,289,785 43
S. F. besl. <sup>21/2</sup> 1891. D:o <sup>13/6</sup> 1899.	b	{ Kosthållning för 63 man à 250: — Beklädnad för 63 man à 150: —	15,750 — 9,450 —	77,160 —
		<b>b) Brandstallet, 17 hästar.</b>		
	c	{ 29,000 kilogr. hö à 9 penni . . . . . 26,000 d:o hafre à 19 penni . . . . . Halm, förslagsvis . . . . . Skoning och medicin, förslagsvis . . . . . Underhåll af seldon m. m., förslagsvis . . . . .	2,610 — 4,940 — 650 — 800 — 400 —	9,400 —
		<b>c) Eldning och belysning.</b>		
	c	{ 200 kubikmeter björkved à 6 mk 25 p:ni . . . . . 960 kubikmeter barrved à 5 mk 50 p:ni . . . . . Belysning, förslagsvis . . . . .	1,250 — 5,280 — 3,000 —	9,530 —
		<b>d) Redskap och inventarier.</b>		
	c	Underhåll af redskapen, förslagsvis . . . . .	3,000 —	
	c	Underhåll af brandtelegrafan, förslagsvis . . . . .	1,200 —	
	c*	1 häst, förslagsvis . . . . .	800 —	
	c*	{ 1 st. ny emottagningsapparat för brandtelegrafan å Berghälls brandstation . . . . . 8 st. nya brandskåp, jemte ledningar . . . . . 1 mindre jernsvarf . . . . . 400 meter gummerad hampslang . . . . . Inköp af en mindre ångspruta med tillbehör, förslagsvis . . . . .	600 — 1,600 — 600 — 1,000 — 11,000 —	19,800 —
		<b>e) Diverse</b>		
	c	Arvodet för brandsyner, förslagsvis . . . . .	800 —	
		Transport	800 —	1,405,675 43

		Transport	800	1,405,675	43
c	{	Expenser, gratifikation m. m., förslagsvis . . . . .	2,500		
		För inköp af böcker och tidningar	50	3,350	
		<b>Tillfällig utgift.</b>			
c*		Anslag för frivilliga brandkåren . — Fmk 124,240 —	—	5,000	
		<b>VI. Polisnrättningen.</b>			
		<b>Aflöningar.</b>			
c	{	1 Polismästare, lön . . . . .	7,000:—		
		arvode . . . . .	4,000:—		
		personelt anslag . . . . .	1,500:—	12,500	
c	{	1 Polisinspektör, lön . . . . .	5,000:—		
		arvode . . . . .	3,000:—	8,000	
b	{	1 Sekreterare lön . . . . .	2,000:—		
		arvode . . . . .	1,200:—		
		personelt anslag för handhafvande af po- lisnrättningens eko- nomi . . . . .	500:—	3,700	
c	{	1 Kriminalkommissarie, lön . . . . .	5,000:—		
		arvode . . . . .	2,000:—	7,000	
		2 Kommissarier, lön à . . . . .	2,000:—		
		arvode à . . . . .	1,800:—	7,600	
c	{	5 Kommissarier, lön à . . . . .	2,000:—		
		arvode à . . . . .	1,600:—	18,000	
		1 Translater för ryska språket, ar- vode . . . . .	1,500		
		1 Notarie, arvode . . . . .	3,000		
		1 d:o d:o . . . . .	2,400		
		1 Kanslist, arvode . . . . .	1,200		
		2 d:o d:o à . . . . .	1,000:—	2,000	
		1 Läkare, d:o . . . . .	1,200		
		1 Vaktmästare, d:o . . . . .	1,100		
		1 Magasinsföreståndare, arvode .	120		
		Transport	69,320	1,414,025	43

S. F. besl. 1/3 1898.

		Transport	69,320 —	1,414,025 43
		3 Öfverkonstaplar, lön à 1,000: — arvode à . . . . . 800: — hyresmedel à . . . . . 200: —	6,000 —	
		4 Öfverkonstaplar, lön à 900: — arvode à . . . . . 800: — hyresmedel à . . . . . 200: —	7,600 —	
		5 Öfverkonstaplar, lön à 800: — arvode à . . . . . 800: — hyresmedel à . . . . . 200: —	9,000 —	
		5 Öfverkonstaplar, lön à 750: — arvode à . . . . . 750: — hyresmedel à . . . . . 200: —	8,500 —	
		4 Konstaplar lön à . . . 750: — arvode à . . . . . 750: — hyresmedel à . . . . . 200: —	6,800 —	
	c	14 Konstaplar, lön à . . . 700: — arvode à . . . . . 700: — hyresmedel à . . . . . 200: —	22,400 —	
		24 Konstaplar, lön à . . . 650: — arvode à . . . . . 650: — hyresmedel à . . . . . 200: —	36,000 —	
		34 Konstaplar, lön à . . . 600: — arvode à . . . . . 600: — hyresmedel à . . . . . 200: —	47,600 —	
		36 Konstaplar, lön à . . . 550: — arvode à . . . . . 550: — hyresmedel . . . . . 200: —	46,800 —	
		44 Konstaplar, lön à . . . 500: — arvode à . . . . . 500: — hyresmedel à . . . . . 200: —	52,800 —	
		14 Extra konstaplar arvode à . . . . . 750: — hyresmedel à . . . . . 200: —	13,300 —	
S. F. besl. 10/6 1896.	b	2 Extra konstaplar för lönkrögreriets stäffjande, arvode à 1,300: —	2,600 —	
1886 års stat.	}	b	2 Politiekarlar, arvode à 540: —	1,080 —
S. F. besl. 29/12 1876.				
S. F. besl. 21/12 1897.	}	b	1 Kvinligt biträde, jemte fri bostad och ved, arvode . . . . .	240 —
D:o 22/12 1898.				
		2 Kvinliga biträden, utan fri bostad och ved, arvode à . . . 180: —	360 —	
		Transport	330,400 —	1,414,025 43

			Transport	330,400	1,414,025 43
S. F. besl. <sup>21/12</sup> 1897. D:o <sup>22/12</sup> 1898.	} b	{	1 Kvinligt biträde, fri bostad och ved . . . . .	—	—
			2 Vaktkarlar å . . . . . 1,000:—	2,000	—
		c	Veterinär arvode . . . . .	200	332,600
<b>Polisstallet, 8 hästar.</b>					
		} c	20,000 kgr. hö, entreprenad å 8,4 p:ni	1,680	7,734
			10,700 „ hafre, d:o å 22 „	2,354	
			5,000 „ halm, d:o å 8 „	300	
			Skoning och medicin, förslagsvis .	400	
			Remont, förslagsvis . . . . .	300	
		c*	3 nya ridhästar å . . . . . 900:—	2,700	
<b>Hyror.</b>					
Enl. kontrakter.	} b & c	{	Andra polisstationens lokal . . . . .	2,500	9,300
			Tredje d:o d:o . . . . .	3,600	
			Fjerde d:o d:o, förslagsvis	2,000	
			Tölö filial d:o d:o, förslagsvis	1,200	
<b>Diverse.</b>					
		} c	Beklädnadsmedel . . . . .	29,230	
			Till ersättning för oförskyld skada å kläder, ådragen i tjensten, samt till gratifikation . . . . .	2,000	
			Expenser, förslagsvis . . . . .	3,500	
			Renhållning, d:o . . . . .	2,350	
			Inköp och remont af inventarier, förslagsvis . . . . .	2,060	
		} c*	Inköp och remont af utredningspersedlar, förslagsvis . . . . .	1,225	
			Remont och komplettering af lifräddningsredskapen, förslagsvis .	520	
			Undervisningsmaterial för centralpolisen, förslagsvis . . . . .	300	
Nåd. bref <sup>10/10</sup> 1898. S. F. besl. <sup>22/12</sup> 1898.	} b & c	{	Till matportioner åt ransakningsfångar i polisrättningen, förslagsvis . . . . .	1,300	42,485
				— Fmk 392,119: —	
			Transport	—	1,806,144 43

		Transport	—	—	1,806,144	43
<b>VII. Sundhets- och sjukvården.</b>						
<b>Läkarepersonal.</b>						
S. F. besl. <sup>24</sup> / <sub>10</sub> 1893.	b	Förste stadsläkaren, lön 6,000: — arvode . . . . . 4,000: — förhöjning för 5 års tjänst från <sup>1</sup> / <sub>7</sub> 1900 . . . . . 500: —	10,500	—		
K. Sns resol. <sup>5</sup> / <sub>2</sub> 1894 1886 års stat.	b	Andre stadsläkaren . . . . .	3,000	—		
	b	2 Distriktsläkare inom staden å . . . . . 3,000: —	6,000	—		
S. F. besl. <sup>19</sup> / <sub>4</sub> 1893. D:o <sup>30</sup> / <sub>3</sub> 1890.	b	1 Distriktsläkare i Tölö distrikt .	3,600	—		
	b	1 d:o i Sörnäs distrikt . 3,000: — tillskottsarvode . . . 1,000: —	4,000	—		
D:o <sup>29</sup> / <sub>12</sub> 1891.	b	1 Distriktsläkare i Berg- häll distrikt . . . . . 3,000: — tillskottsarvode . . . 1,000: —	4,000	—		
D:o <sup>9</sup> / <sub>4</sub> 1889. D:o <sup>30</sup> / <sub>4</sub> 1895. D:o <sup>19</sup> / <sub>12</sub> 1895.	b	1 Kvinlig läkare . . . . .	3,000	—		
	b	1 Besigtningssläkare . . . . .	6,000	—		
	b	1 Läkare vid fattiggårdens sjuk- anstalter samt vid därvårdsin- rättningen å Stengård . . . . .	3,600	—		
1886 års stat.	b & c	1 Barnmorska . . . . .	400	—		
S. F. besl. <sup>27</sup> / <sub>12</sub> 1895. D:o <sup>21</sup> / <sub>12</sub> 1897.	b	4 Kommunala sjukskö- terskor å . . . . . 900: —	3,600	—		
S. F. besl. <sup>17</sup> / <sub>5</sub> 1898. S. F. besl. <sup>19</sup> / <sub>4</sub> 1898.	b	Resekostnader för d:o . . . . .	100	—		
	b	Arvoden åt vikarier under distrikts- läkarenes semesterledighet . . .	1,800	—		
S. F. besl. <sup>17</sup> / <sub>5</sub> 1898.	b	Läkaredejourering om söndagarne under sommarmånaderna . . . . .	240	—	49,840	
<b>Helsovårdsnämnden.</b>						
S. F. besl. <sup>3</sup> / <sub>12</sub> 1889. D:o <sup>19</sup> / <sub>12</sub> 1892. D:o <sup>11</sup> / <sub>12</sub> 1897.	b	1 Sekreterare . . . . .	1,600	—		
	b	1 Vaktmästare . . . . .	1,000	—		
	c	Expenser, förslagsvis . . . . .	3,800	—	6,400	
		Transport	—	—	1,862,384	43



			Transport	—	1,862,384	43
			<b>Maria sjukhuset.</b>			
			<i>a) Afdelningen för icke epidemiska sjukdomar.</i>			
S. F. besl. $\frac{29}{12}$ 1893. D:o $\frac{11}{10}$ 1898.	}	b	1 Öfverläkare, lön . . . . .	4,000	—	
S. F. besl. $\frac{29}{12}$ 1893.		b	1 Amanuens, jemte rum värme, belysning, städning och kost, lön . . . . . 1,200: — personelt tillskott . . . . . 600: —	1,800	—	
S. F. besl. $\frac{29}{12}$ 1893. D:o $\frac{27}{12}$ 1895.	}	b	3 Sköterskor (bildade) jemte bostad, ljus, värme och kost, lön å 50 mk i månaden . . . . .	1,800	—	
		c	1 Sköterska, förslagsvis under 6 månader . . . . .	300	—	
D:o $\frac{29}{12}$ 1896. D:o $\frac{21}{12}$ 1897.	}	b	4 Sköterskor, i öfrigt såsom föregående, men lön å 30 mk i månaden . . . . .	1,440	—	
		c	1 Sköterska, förslagsvis under 6 månader . . . . .	180	—	
D:o $\frac{29}{12}$ 1893.	b & c	c	2 Nattsköterskor å 30 mk i månaden . . . . .	720	—	
		c	2 Städskor, jemte bostad, värme, lyse och kost, lön å 15 mk i månaden . . . . .	360	—	
S. F. besl. $\frac{29}{12}$ 1893.	b	b	1 Eldare, jemte rum, värme och belysning, lön . . . . .	900	—	
		b	1 Dräng, jemte bostad, värme, lyse och kost, lön . . . . .	350	—	
	c	c	Värme och belysning, förslagsvis.	7,500	—	
		c	Medicin, förslagsvis . . . . .	6,000	—	
		c	Underhåll af inventarier, förslagsvis	3,600	—	
					28,950	
			<i>b) Afdelningen för epidemiska sjukdomar.</i>			
S. F. besl. $\frac{29}{12}$ 1893. D:o $\frac{11}{10}$ 1898.	}	b	1 Läkare, jemte fri bostad samt värme, lön . . . . .	5,000	—	
S. F. besl. $\frac{11}{10}$ 1898.		b	1 Amanuens, jemte rum, värme, ljus och kost, lön . . . . .	1,200	—	
S. F. besl. $\frac{29}{12}$ 1893.	b & c	c	3 Sköterskor (bildade) jemte bostad, ljus, värme och kost, lön å 50 mk i månaden . . . . .	1,800	—	
		c	3 Sköterskor, i öfrigt som föregående, å 30 mk i månaden . . . . .	1,080	—	
			Transport	9,080	—	1,891,334
						43

			Transport	9,080	—	1,891,334	43
S. F. besl. <sup>29/12</sup> 1893. D:o <sup>27/12</sup> 1895. D:o <sup>29/12</sup> 1896.	} b & c	5	Städerskor, jemte bostad, ljus, värme och kost, lön à 15 mk i månaden . . . . .	900	—		
S. F. besl. <sup>29/12</sup> 1893.		} b & c	1	Dräng, jemte bostad, ljus, värme och kost, lön . . . . .	420	—	
	} c		1	Dräng, jemte bostad, ljus, värme och kost, lön . . . . .	350	—	
				Värme, förslagsvis . . . . .	3,000	—	
			Belysning, förslagsvis . . . . .	800	—		
			Medicin, förslagsvis . . . . .	1,500	—		
			Underhåll af inventarier, förslagsvis	3,000	—	19,050	—
<i>c) Ekonomieafdelningen.</i>							
S. F. besl. <sup>29/12</sup> 1893. D:o <sup>29/12</sup> 1896. D:o <sup>21/12</sup> 1897. D:o <sup>29/12</sup> 1893. D:o <sup>29/12</sup> 1896.	} b	1	Syssloman, jemte bostad och värme, lön . . . . .	1,500	—		
		} b	1	Hushållerska, jemte bostad, värme, ljus och kost, lön . . . . .	800	—	
S. F. besl. <sup>29/12</sup> 1893.	} b & c		1	Köksa, jemte bostad, värme, ljus och kost, lön . . . . .	300	—	
		} b & c	1	Köksa, jemte bostad, värme, ljus och kost, lön . . . . .	240	—	
D:o D:o	} b & c		3	Tjenarinnor, jemte bostad, värme, ljus och kost, lön à 180 mk. . . . .	540	—	
		} b	1	Städerska, jemte bostad, värme, ljus och kost, lön . . . . .	180	—	
D:o D:o D:o <sup>29/12</sup> 1896.	} b		1	Bakerska, jemte bostad, värme, ljus och kost, lön . . . . .	240	—	
S. F. besl. <sup>29/12</sup> 1893.		} b	1	Föreståndarinna för linneförrådet, jemte bostad, värme, ljus och kost, lön . . . . .	480: —		
S. F. besl. <sup>21/12</sup> 1897.	} b			personellt tillskott . . . . .	600: —	1,080	
S. F. besl. <sup>29/12</sup> 1893.		} b	4	Tvätterskor, jemte bostad, värme, ljus och kost, lön à 20 mk i månaden . . . . .	960	—	
S. F. besl. <sup>22/12</sup> 1893.	} b		1	Maskinist, jemte bostad, värme, ljus och kost, lön . . . . .	1,200	—	
		} b & c	1	Vaktmästare, jemte bostad, värme, ljus och kost, lön . . . . .	730	—	
D:o <sup>29/12</sup> 1893.	} b & c		1	Dräng, jemte bostad, värme, ljus och kost, lön . . . . .	420	—	
		} b & c	1	Dräng, jemte bostad, värme, ljus och kost, lön . . . . .	350	—	
				Transport	8,540	—	1,910,334

		Transport	8,540	1,910,384	43	
S. F. besl. 27/12 1895.	b	1 Portvakt, jemte bostad, värme, ljus och kost, lön . . . . .	350			
		1 Klosettömmerska, å 30 mk per månad . . . . .	360			
	c	Kost för 117 patienter å 82 penni per dag, förslagsvis . . . . .	35,018	10		
		Kost för 6 patienter å 1:40 per dag, förslagsvis . . . . .	3,066			
		Kost för 47 af personalen å 1 mk per dag, förslagsvis . . . . .	17,155			
	d	Värme och belysning förslagsvis . . . . .	7,500			
		Underhåll af inventarier, förslagsvis . . . . .	1,400			
		Underhåll af häst, förslagsvis . . . . .	400			
			För oförutsedda utgifter, förslagsvis . . . . .	3,000	76,789	10
			<b>Kolerabaracker.</b>			
	c	Bevakning, förslagsvis . . . . .	—	150	—	
		<b>Underhåll af en poliklinisk ögonafdelning.</b>				
	c*	Anslag . . . . .	1,800			
		Dagafgifter för medellösa sjuka emot redovisning . . . . .	200	2,000	—	
		<b>Anslag för sjukstuga i Sörnäs.</b>				
	c	För 12 å 15 sjukplatser, förslagsvis . . . . .	—	10,000	—	
		<b>Helsopolisen.</b>				
S. F. besl. 24/10 1893.	b	1 Tillsyningsman, vid helsopolisen . . . . .	3,000: —			
		förhöjning för 5 års tjänst . . . . .	500: —			
	b&c	1 Tillsyningsman, vid helsopolisen	2,500			
		2 D:o vid d:o . . . . .	2,000: —	4,000		
	c	Extra tillsyningsmän, förslagsvis . . . . .	2,500			
	c	1 Desinfektionsbiträde . . . . .	1,500			
		Transport	14,000	1,999,323	53	

1886 års stat.  
 S. F. besl. 21/12 1889.  
 D:o 30/5 1891.  
 D:o 29/12 1892.  
 D:o 29/12 1896.

			Transport	14,000 —	1,999,323 53
	c	{	För desinfektion i hemmen, förslagsvis	250 —	
			Städning af besigtningabyrån . . .	360 —	
			Underhåll af inventarier i d:o . . .	300 —	14,910 —
			<b>Undersökningsstation för lifsmedel.</b>		
1886 års stat.	b		1 Föreståndare . . . . .	3,000 —	
S. F. besl. <sup>22</sup> / <sub>12</sub> 1898.	b		1 Biträde åt d:o . . . . .	1,200 —	
S. F. besl. <sup>16</sup> / <sub>11</sub> 1886.	b & c	}	1 Laboratoriidräng . . . . .	900 —	
D:o <sup>29</sup> / <sub>12</sub> 1896.	b		Till inköp af apparater, kemikalier och böcker, förslagsvis . . . . .	800 —	5,900 —
			<b>Desinfektionsinrättningen.</b>		
S. F. besl. <sup>23</sup> / <sub>12</sub> 1896.	b & c		1 Förman (maskinist) jemte rum, värme och belysning, lön . . . . .	1,200 —	
S. F. besl. <sup>13</sup> / <sub>4</sub> 1898.	b & c		1 Biträde, jemte fri bostad och kost, lön . . . . .	420 —	
D:o <sup>29</sup> / <sub>12</sub> 1896.	b	}	Ved och belysning, förslagsvis . . . . .	400 —	
			Underhåll af häst, förslagsvis . . . . .	400 —	2,420 —
			<b>Köttkontrollstation.</b>		
S. F. besl. <sup>29</sup> / <sub>9</sub> 1896.	b		1 Veterinär . . . . .	4,000 —	
D:o D:o	b	}	Biträden vid stationen . . . . .	3,000 —	
D:o <sup>21</sup> / <sub>12</sub> 1897.	c		Driftkostnad . . . . .	800 —	7,800 —
			<b>Obduktionshuset.</b>		
	c		Ved, belysning, tvätt etc., förslagsvis	— —	150 —
			— Fmk 224,359: 10 —		
			<b>VIII. Fattigvården.</b>		
			<b>Fattigvårdsstyrelsen.</b>		
S. F. besl. <sup>3</sup> / <sub>12</sub> 1895.	b	}	1 Ordförande . . . . .	600 —	
			1 Verkställande direktör . . . . .	7,000 —	
			1 Sekreterare . . . . .	2,400 —	
			Transport	10,000 —	2,030,503 53

		Transport	10,000	2,030,503	53
S. F. besl. <sup>22</sup> / <sub>12</sub> 1898.	b	1 Vaktmästare . . . . .	1,000		
	c	Arvode för tillsyningsmän och ständiga ombud i landsorten, förslagsvis . . . . .	4,500		
	c	Ersättning för inspektionsresor, förslagsvis . . . . .	800	16,300	
		<b>Fattiggården och dermed förenade inrättningar.</b>			
1886 års stat.	b	1 Inspektör jemte fri bostad och ved . . . . .	4,500		
S. F. besl. <sup>29</sup> / <sub>12</sub> 1891. 1886 års stat.	b	1 Kontorsbiträde . . . . .	600		
S. F. besl. <sup>21</sup> / <sub>12</sub> 1889.	b	1 Predikant . . . . .	1,400		
D:o <sup>17</sup> / <sub>11</sub> 1894.	b	1 Läkare vid dårvårdsanstalten (se VII Sundhets- och sjukvården)	—	6,500	
		<i>a) Fattiggården.</i>			
S. F. besl. <sup>5</sup> / <sub>12</sub> 1895.	b	1 Husmoder . . . . .	1,000		
D:o <sup>21</sup> / <sub>12</sub> 1889.	b	4 Sjuksköterskor, jemte fri bostad, ved och lyse å 600: — . . . . .	2,400		
D:o <sup>22</sup> / <sub>12</sub> 1898.	c	1 D:o jemte d:o d:o under 6 månader å 50: — . . . . .	300		
	c	2 Biträdande sköterskor under 6 månader å 30 mk i månaden för hvardera . . . . .	360		
		Beklädnad, förslagsvis . . . . .	7,000		
		Kost, förslagsvis . . . . .	22,000		
		Läkemedel, förslagsvis . . . . .	3,500		
		Inventarier, förslagsvis . . . . .	5,200		
	c	Materialier, förslagsvis . . . . .	800		
		Ved och belysning, förslagsvis . . . . .	7,500		
		Hafre och hö för tvenne hästar, förslagsvis . . . . .	1,000		
		Remontarbeten, förslagsvis . . . . .	3,000		
	d	Diverse utgifter, förslagsvis . . . . .	3,000	57,060	
		<i>b) Arbetsinrättningen.</i>			
S. F. besl. <sup>21</sup> / <sub>12</sub> 1889.	b	1 Tillsyningsman, jemte fri bostad, ved och lyse . . . . . 1,200: —			
D:o <sup>29</sup> / <sub>12</sub> 1896.	b	personelt tillskott . . . . . 300: —	1,500		
		Transport	1,500	2,110,363	53

		Transport	1,500 —	2,110,363 53
S. F. besl. <sup>21</sup> / <sub>12</sub> 1889.	b	2 Vaktmästare, jemte fri bostad, ved och lyse å 720: — . . . . .	1,440 —	
	c	Ved och belysning förslagsvis . . . . .	1,300 —	
		Kost, förslagsvis . . . . .	9,000 —	
		Beklädnadskostnader, förslagsvis . . . . .	1,300 —	
		Materialier, förslagsvis . . . . .	4,000 —	
		Inventarier och arbetsverktyg, förslagsvis . . . . .	500 —	
		Flitpenningar, förslagsvis . . . . .	800 —	
		Remontarbeten, förslagsvis . . . . .	1,600 —	
	d	Diverse utgifter, förslagsvis . . . . .	500 —	21,940 —
		<i>c) Dårvårdsanstalten.</i>		
S. F. besl. <sup>20</sup> / <sub>12</sub> 1891. D:o <sup>20</sup> / <sub>12</sub> 1893. D:o <sup>20</sup> / <sub>12</sub> 1896. D:o <sup>21</sup> / <sub>12</sub> 1897. 1886 års stat. S. F. besl. <sup>23</sup> / <sub>12</sub> 1891.	b	1 Öfversköterska, jemte fri bostad, ved och lyse . . . . .	1,200 —	
	b	3 Manliga vårdare, jemte d:o d:o å 720: — . . . . .	2,160 —	
	Kost, förslagsvis . . . . .	12,000 —		
	Läkemedel, förslagsvis . . . . .	1,200 —		
	Inventarier, förslagsvis . . . . .	800 —		
	Ved och belysning, förslagsvis . . . . .	7,000 —		
		Remontarbeten, förslagsvis . . . . .	2,000 —	
	d	Diverse utgifter, förslagsvis . . . . .	1,000 —	33,960 —
		<b>Understöd och kostnader för fattiga utom inrättningarna.</b>		
	c	För i staden och å landsbygden utackorderade . . . . .	64,000 —	
		I särskilda inrättningar intagna . . . . .	7,000 —	
		Sjukvård, förslagsvis . . . . .	10,000 —	
		Kostnader för sinnesrubbad personer, intagna å andra dårvårdsanstalter, förslagsvis . . . . .	22,000 —	
		Läkemedel, förslagsvis . . . . .	5,000 —	
		Direkta understöd: a) åt personer ovillkorligen berättigade till fattigvård, förslagsvis 15,000: —		
		Transport 15,000: —	108,000 —	2,166,263 53

		Transport 15,000: —	108,000 —	2,166,263 53
	c	b) åt nödstälda, hvilka icke ega ovilkorlig rätt till fattigvård, förslagsvis . . . . . 25,000: —	40,000 —	148,000 —
		<b>Diverse.</b>		
	c	Understöd åt värnepligtiges hustrur och barn, förslagsvis . . . . .	1,500 —	
	c & d	Expenser och oförutsedda utgifter — <i>Fmk 288,260: —</i>	3,000 —	4,500 —
		<b>IX. Undervisningsväsendet.</b>		
		<b>a) Navigationsskolan.</b>		
S. F. besl. <sup>10</sup> / <sub>2</sub> 1876. Enl. kontrakt.	b	Hyra . . . . .	2,400 —	
	c	Ved, förslagsvis . . . . .	600 —	3,000 —
		<b>b) Handverksskolorna.</b>		
K. Kung. <sup>25</sup> / <sub>11</sub> 1885.	b	Anslag för högre handverksskolorna, förslagsvis . . . . .	18,448 —	
S. F. besl. <sup>17</sup> / <sub>10</sub> 1899.	b	Anslag för lägre, d:o d:o . . . . .	28,146 —	
S. F. besl. <sup>20</sup> / <sub>9</sub> 1899.	b*	Förberedande yrkesskola för gossar: Inköp af möbler, maskiner och verktyg . 13,095: — Underhåll 1899 . . . . . 7,800: —		
	c	D:o 1900 . . . . . 25,400: —	46,295 —	92,889 —
		<b>c) Handelsläroverk.</b>		
	c	Anslag f. handelsinstitutet 4,000: —		
	c	Anslag för förberedande klass vid d:o . . . . . 2,000: —	6,000 —	
	c	Anslag för ett finskt handelsläroverk	4,000 —	10,000 —
		<b>d) Uppfostringsanstalt för andesvaga barn.</b>		
S. F. besl. <sup>11</sup> / <sub>10</sub> 1898.	b	Anslag att utgå med 300 mk för hvarje i Berttula anstalt för andesvaga barn intagen frielev från Helsingfors, dock till sammanlagdt belopp af högst . . . . .	— —	4,500 —
		Transport	— —	2,429,152 53

		Transport	—	—	2,429,152 53	
<b>e) Folkskolorna.</b>						
<i>Aflöningar.</i>						
1886 års stat. S. F. besl. <sup>12</sup> / <sub>12</sub> 1899.	} b	8 Lärare, lön à . . . . . 2,400: —				
		förhöjning för 15 års				
		tjenst à . . . . . 1,200: —	28,800	—		
S. F. besl. <sup>21</sup> / <sub>12</sub> 1889.	} b	14 Lärare, lön à . . . . . 2,400: —				
		förhöjning för 10 års				
		tjenst à . . . . . 960: —	47,040	—		
1886 års stat.	} b	15 Lärare, lön à . . . . . 2,400: —				
		förhöjning för 5 års				
		tjenst à . . . . . 480: —	43,200	—		
S. F. besl. <sup>21</sup> / <sub>12</sub> 1889.	} b	17 Lärare, arvode à . . . . . 2,400: —	40,800	—		
		5 Lärare, arvode à . . . . . 2,400: —	12,000	—		
		3 Lärarebiträden (i slöjd och skrädderiarbeten)				
1886 års stat.	} b	arvode à . . . . . 1,200: —	3,600	—		
		1 Lärare i grekisk-rysk arvode	800	—		
		4 Lärarinnor, lön à . . . . . 2,000: —				
1886 års stat. S. F. besl. <sup>12</sup> / <sub>12</sub> 1899.	} b	förhöjning för 25 års				
		tjenst à . . . . . 1,000: —	12,000	—		
		6 Lärarinnor, lön à . . . . . 2,000: —				
1886 års stat. S. F. besl. <sup>12</sup> / <sub>12</sub> 1899.	} b	förhöjning för 20 års				
		tjenst à . . . . . 800: —	16,800	—		
		10 Lärarinnor, lön à . . . . . 2,000: —				
1886 års stat. S. F. besl. <sup>12</sup> / <sub>12</sub> 1899.	} b	förhöjning för 15 års				
		tjenst à . . . . . 600: —	26,000	—		
		18 Lärarinnor, lön à . . . . . 2,000: —				
1886 års stat. S. F. besl. <sup>12</sup> / <sub>12</sub> 1899.	} b	förhöjning för 10 års				
		tjenst à . . . . . 400: —	43,200	—		
		10 Lärarinnor, lön à . . . . . 2,000: —				
1886 års stat. S. F. besl. <sup>12</sup> / <sub>12</sub> 1899.	} b	förhöjning för 5 års				
		tjenst à . . . . . 200: —	22,000	—		
		1 Lärarinna, lön . . . . . 1,586: —				
1886 års stat. S. F. besl. <sup>12</sup> / <sub>12</sub> 1899.	} b	förhöjning för 10 års				
		tjenst . . . . . 400: —	1,986	—		
		4 Lärarinnor, lön à . . . . . 1,700: —				
1886 års stat. S. F. besl. <sup>12</sup> / <sub>12</sub> 1899.	} b	förhöjning för 25 års				
		tjenst à . . . . . 850: —	10,200	—		
		Transport	308,426	—		2,429,152 53



		Transport	308,426	—	2,429,152	53
1886 års stat. S. F. besl. 12/12 1899.	} b	5 Lärarinnor, lön à . . . 1,700: — förhöjning för 20 års tjänst à . . . . . 680: —		11,900	—	
		5 Lärarinnor, lön à . . . 1,700: — förhöjning för 15 års tjänst à . . . . . 510: —		11,050	—	
		13 Lärarinnor, lön à . . . 1,700: — förhöjning för 10 års tjänst à . . . . . 340: —		26,520	—	
		8 Lärarinnor, lön à . . . 1,700: — förhöjning för 5 års tjänst à . . . . . 170: —		14,960	—	
		9 Lärarinnor, arvode à 2,000: —		18,000	—	
		1 Lärarinna, arvode . . . . .		1,586	—	
		28 Lärarinnor, arvode à 1,700: —		47,600	—	
		4 Lärarinnor, arvode à 2,000: —		8,000	—	
		8 Lärarinnor, arvode à 1,700: —		13,600	—	
		2 Timlärarinnor, arvo- de à . . . . . 1,550: —		3,100	—	
c	Vikarier och sannolikt ökad lärare- personal under höstterminen, för- slagsvis . . . . .		15,000	—		
1886 års stat. S. F. besl. 20/12 1888.	} b	Inspektor . . . . .		8,000	—	
D:o 22/12 1898.	} c	Biträde vid inspektorskansliet . . .		1,200	—	
D:o 21/12 1889.	} b	Ekonom . . . . .		2,500	—	
1886 års stat. S. F. besl. 28/12 1886.	} b	Sekreterare i direktionen . . . . .		1,200	—	
D:o 29/12 1890.	} b	6 Vaktmästare à . . . . 1,000: —		6,000		
D:o 29/12 1892.						
D:o 28/12 1896.						
D:o 19/12 1899.						
D:o 28/12 1886.	} b	1 Gårdsdräng . . . . .		660	—	
D:o 28/12 1886.	} b	3 Gårdsdrängar à . . . 600: —		1,800		
D:o 29/12 1891.						
c	}	Arvoden för 11 förestån- dare och föreståndar- innor à . . . . . 300: —		3,300	—	
		Arvoden för matrikelföringen vid de högre skolorna . . . . .		600	—	
		Arvoden för undervisningen å folk- skolornas fortsättningsklasser . . .		10,500	—	515,502
		<i>Öfriga kostnader.</i>				
c	}	Hyror för skollokal, förslagsvis		21,000	—	
		Undervisningsmaterial, förslagsvis		7,500	—	
		Transport	28,500	—	2,944,654	53

		Transport	28,500	2,944,654	53
		Material för handarbeten, förslagsvis	5,500		
		Ny skolmöbel och reparation af gammal, förslagsvis	7,000		
	c	Ved och vedhuggning, förslagsvis	17,000		
		Belysning, förslagsvis	17,000		
		Till beklädnadshjelp åt fattiga elever hemmahörande i staden, förslagsvis	9,700		
		Renhållning, förslagsvis	13,500		
	c & d	Annonser, blanketter, annat tryck och oförutsedda utgifter, förslagsvis	2,500		
	c	Underhåll och reparationskostnader för skolornas gårdar och lokaler, förslagsvis	13,000		
K. Förordn. $\frac{5}{8}$ 1886.	b	Bidrag till pensionering af landets folkskollärarepersonal: för 54 lärare å 50 mk . . . . . 2,700:— för 124 lärarinnor å 37: 50 . . . . . 4,650:—	7,350	121,050	
		<b>g) Folkbibliotek och läsesalar.</b>			
1886 års stat. S. F. besl. $\frac{3}{4}$ 1889.	b	1 Bibliotekarie . . . . .	3,600		
D:o $\frac{21}{12}$ 1889.	b	1 Första amanuens . . . . . 1,200:—			
D:o $\frac{27}{12}$ 1895.	c	personelt tillskott . . . . . 300:—	1,500		
D:o $\frac{27}{12}$ 1895.	b	2 Första amanuenser å . . . . . 1,200:—	2,400		
D:o $\frac{21}{12}$ 1889.					
D:o $\frac{21}{12}$ 1889.	b	2 Andra amanuenser å . . . . . 900:—	1,800		
D:o $\frac{28}{12}$ 1891.					
D:o $\frac{29}{12}$ 1896.	c	3 Extra d:o å . . . . . 550:—	1,650		
1886 års stat. S. F. besl. $\frac{20}{12}$ 1888.	b	1 Vaktmästare jemte fri bostad och ved . . . . .	900		
D:o $\frac{20}{12}$ 1888.	b	1 Vaktmästarebiträde . . . . .	600		
D:o $\frac{20}{12}$ 1891.					
1886 års stat. S. F. besl. $\frac{20}{12}$ 1887.	b	1 Gårdskar, jemte fri bostad och ved . . . . .	300		
D:o $\frac{27}{12}$ 1895.	c	1 Städerska, jemte fri bostad och ved . . . . .	480		
D:o $\frac{29}{12}$ 1896.	b	1 Föreståndare för Tölö filial jemte fri bostad ved och lyse . . . . .	300		
		Transport	13,530	3,065,704	53

		Transport	13,530	3,065,704	53	
S. F. besl. $\frac{22}{12}$ 1898. D:o $\frac{26}{9}$ 1899.	} b	1 Föreståndare för filialen vid Sjömansgatan N:o 14, jemte fri bostad, ved och lyse . . . . .	200			
		1 Föreståndare för filialen i Sörnäs, arvode . . . . .	1,500			
		1 Vaktmästare vid Sörnäs filial, jemte bostad, ved och lyse . . . . .	720			
		2 Städerskor vid filialerna, jemte bostad, ved och lyse à 100 . . . . .	200			
		Hyra för filiallokalerna . . . . .	5,410			
		Böcker, tidskrifter och tidningar jemte inbindning förslagsvis . . . . .	10,700			
		Ved och belysning, förslagsvis . . . . .	6,650			
		Brandstodsafgifter, förslagsvis . . . . .	230			
		c & d	Diverse samt oförutsedda utgifter, förslagsvis . . . . .	2,200	41,340	
		S. F. besl. $\frac{29}{12}$ 1899.	c	<b>h) Asyler för vanartade barn.</b> För anläggning och underhåll af två asyler för vanartade barn samt särskild utackordering och läkarebesigtning af barnen, förslagsvis — Fmk 805,281:—	—	17,000
<b>X. Staden åliggande allmänna onera.</b>						
Guv. resol. $\frac{21}{6}$ 1896. Enl. kontrakt.	} b	<b>a) Skjutshållning.</b> Entreprenad, 6 hästar à 334 mk, förslagsvis . . . . .	—	2,004		
		<b>b) Kronoutlagor.</b> Boskapspenningar och utsädesafgift . . . . .	—	54	96	
Resol. på städ. besv. $\frac{19}{12}$ 1757 S 58 K. Sns res. $\frac{13}{3}$ 1899.	} b	<b>c) Inkvarteringen.</b> Inkvarteringskostnader, förslagsvis	—	253,323		
		<b>d) Inkvarteringsnämnden.</b> 1 Ordförande . . . . . 1 Sekreterare . . . . . 1 Kvartermästare . . . . .	2,000 1,600 2,000			
1886 års stat.	b					
		Transport	5,600	3,379,426	49	

			Transport	5,600	3,372,426	49	
1886 års stat.	b	{	1 Translator . . . . .	800			
			1 Vaktmästare . . . . .	800			
	c & d		Expenser och oförutsedda utgifter, förslagsvis . . . . .	400	7,600		
			— Fmk 262,981: 96. —				
<b>XI. Vattenledningen.</b>							
<b>Förvaltning och drift.</b>							
1886 års stat.	}	b	1 Vattenledningsingeniör, lön . . . . .	5,800: —			
S. F. besl. <sup>29</sup> / <sub>12</sub> 1888.				förhöjning för 10 års tjänst . . . . .	1,160: —		
D:o <sup>16</sup> / <sub>2</sub> 1892.				personelt lönetillskott . . . . .	1,000: —		
D:o <sup>29</sup> / <sub>3</sub> 1892.			resemedel, personelt . . . . .	400: —	8,360		
S. F. besl. <sup>15</sup> / <sub>11</sub> 1898.	}	b	1 Bokhållare . . . . .	3,000: —			
S. F. besl. <sup>5</sup> / <sub>12</sub> 1887.				förhöjning för 5 års tjänst . . . . .	300: —	3,300	
D:o <sup>29</sup> / <sub>12</sub> 1890.	}	b	1 Rörmästare . . . . .	3,000: —			
D:o <sup>13</sup> / <sub>12</sub> 1892.				personelt lönetillskott . . . . .	300: —	3,300	
D:o <sup>21</sup> / <sub>12</sub> 1897.				1 Verkmästare, jemte fri bostad och ved . . . . .	1,600		
1886 års stat.	}	b	1 Öfvermaskinist, jemte fri bostad och ved fr. <sup>1</sup> / <sub>6</sub> 1900 . . . . .	1,575			
S. F. besl. <sup>20</sup> / <sub>12</sub> 1888.				1 Förste maskinist, jemte fri bostad och ved fr. <sup>1</sup> / <sub>1</sub> — <sup>31</sup> / <sub>5</sub> 1900 . . . . .	875: —		
D:o <sup>6</sup> / <sub>9</sub> 1898.	}	b	fr. <sup>1</sup> / <sub>6</sub> — <sup>31</sup> / <sub>12</sub> 1900 . . . . .	1,050: —	1,925		
D:o <sup>20</sup> / <sub>12</sub> 1890.				1 Andre maskinist, jemte fri bostad och ved . . . . .	1,500		
D:o <sup>10</sup> / <sub>12</sub> 1899.				1 Putsare, jemte fri bostad och ved . . . . .	1,000		
1886 års stat.	}	b	1 Filterförman, jemte fri bostad och ved, från <sup>1</sup> / <sub>1</sub> — <sup>31</sup> / <sub>5</sub> 1900 . . . . .	500			
S. F. besl. <sup>10</sup> / <sub>12</sub> 1899.				1 Reservoirvakt, jemte fri bostad och ved . . . . .	420		
D:o <sup>21</sup> / <sub>12</sub> 1889.	}	b	Driftkostnad för pumpverket, för- slagsvis . . . . .	6,000			
D:o <sup>21</sup> / <sub>12</sub> 1889.				D:o för filterna, förslagsvis . . . . .	10,000		
D:o <sup>20</sup> / <sub>12</sub> 1891.				Afläsning och kontroll af vatten- mätare, förslagvis . . . . .	6,000		
			Transport	45,480	3,387,026	49	

		Transport	45,480 —	3,387,026	49
Enl. kontrakt.	c	Mätningar och undersökningar för utvidgningar, förslagsvis . . . . .	1,500 —		
		Brandförsäkringspremier, förslagsvis . . . . .	1,000 —		
K. S:ns resol 7/5 1895. Kontrakt 7/6 1895.	b	Arrende för skyddsområde invid Vanda å . . . . .	350 —		
	b	Arrende för Broholmen i Gammelstaden . . . . .	600 —		
Enl. kontrakt.	b	Hyra för vattenledningskontorets lokal jemte städning och belysning . . . . .	1,800 —		
		Expenser, förslagsvis . . . . .	2,500 —		
	c	Kostnader för distribuering och in-drifning af debetsedlar och räkningar, förslagsvis . . . . .	500 —		
		Kostnader för hästhoarnes skötsel, förslagsvis . . . . .	2,400 —	56,130	—
		Kostnader för privata anslutningar och uppsättningar af vattenmätare, förslagsvis . . . . .		25,000	—
		<b>Underhåll och remont.</b>			
	c	Remont och underhåll af vattenledningens byggnader, hägnader, dammar, maskiner och rörnät, förslagsvis . . . . .	20,000 —		
	c	Reparation och justering af vattenmätare, förslagsvis . . . . .	2,500 —	22,500	—
		<b>Utsträckning af rörnätet samt inköp af vattenmätare.</b>			
	c*	Förbindningsledning från norra till södra Djurgårdsvägen genom Djurgårdsvillan N:o 8 . . . . .	7,900 —		
		Vattenledning under Ängsgatan från Werkstadsgatan till adress N:o 1 . . . . .	4,500 —		
		Vattenledningar i 11:te och 12:te stadsdelarna, tillskottsanslag . . . . .	22,978 —		
		Ytterligare vattenledningsarbeten i förenämnda stadsdelar, förslagsvis . . . . .	25,000 —		
		Transport	60,378 —	3,490,656	49

		Transport	60,378	3,490,656 49
	c*	Ombyte af rör under Mikaelsgatan från Brunns- till Wilhelmsgatan . . . . .	4,600	
		Ombyte af rör under Berg- och Wilhelmsgatorna från Regeringstill Fabiansgatan . . . . .	11,600	
		Ombyte af rör under Nylands-Georgs- och L. Robertsgatorna från Skilnaden till Kaserngatan . . . . .	14,400	
		Ombyte af rör under Kaserngatan från N. Magasins- till L. Robertsgatan . . . . .	5,800	
		Ombyte af rör under Bergmansgatan från Badhusgatan till adr. N:o 13 . . . . .	7,900	
		Förbindningsledning från Rödbergs till Sjömansgatan under Styrmansgatan . . . . .	3,200	
		Inköp af vattenmätare, förslagsvis . . . . .	8,000	115,878
		<b>Diverse mindre arbeten.</b>		
	c*	Reningsförsök med vattenledningsvattnet, förslagsvis . . . . .	4,000	
		1 Vattenkastare i Brunnsparken . . . . .	350	
		1 D:o i Djurgården . . . . .	350	
		6 Vattenposter vid Skatudds- och Sandvikskajerna . . . . .	8,500	13,200
		— Fmk 232,708: —		
		<b>XII. Saluhallen.</b>		
S. F. besl. <sup>29</sup> / <sub>10</sub> 1889.	b	1 Uppsyningsman, lön . 1,200: — beklädningshjelp . . . 150: —	1,350	
Enl. kontrakt.	b	Belysning, förslagsvis . . . . .	4,500	
	c	Renhållning m. m., förslagsvis . . . . .	1,500	7,350
		— Fmk 7,350: — —		
		Transport	—	3,627,084 49

		Transport	—	—	3,627,084	49
<b>XIII. Stadens jordlägenheter.</b>						
	c	Gumtäkt, förvaltningskostnader m. m., förslagsvis	6,000	—		
		Mejlans, utskylder m.m., förslagsvis	400	—	6,400	—
		— Fmk 6,400: — —				
<b>XIV. Allmänna arbeten.</b>						
<b>1:o. Byggnader och lägenheter.</b>						
<i>a) Remont och underhåll.</i>						
	c*	Ny ångpanna till samt remont af Badhuset i Brunnsparken . . .	4,800	—		
		Förändring af lokaler i stadens gårdar vid Senatstorget . . .	8,500	—		
		Snötransport m. m. från stadens gårdar . . . . .	4,300	—		
		Remont af gården N:o 6 vid Bergmangsgatan . . . . .	2,700	—		
	c	Diverse reparationer . . . . .	27,050	—	47,350	—
<i>b) Nybyggnader.</i>						
	b*	Inköp af Gasverket . . . . .	1,400,000	—		
	b*	D:o af gården N:o 6 vid Bergmangsgatan . . . . .	207,000	—		
		Nytt afträde å Sandvikstorget . . .	2,000	—		
		Pissoir å Skatudden . . . . .	2,500	—		
		D:o invid Nya kyrkan . . . . .	1,500	—		
	c*	Nya simhus å fabrikskvarteret N:o 181 i 7:de stadsdelen . . . . .	28,000	—		
		6 nya salustånd å den s. k. Narkinen . . . . .	1,200	—	1,642,200	—
		Transport	—	—	5,323,034	49

S. F. besl.  $\frac{6}{10}$  1899.  
D:o  $\frac{25}{4}$  1899.

		Transport	—	5,169,034 49
		<b>2:o. Gator och allmänna platser.</b>		
		<i>a) Remont och underhåll.</i>		
	c*	Stensättning med I:a nubbsten i asfalt af stadens andel af Alexandersgatan . . . . .	32,800	
		Omläggning af planklocket å Långabron . . . . .	5,200	
		Förarbeten i och för Långabrons ombyggnad . . . . .	100,000	
		Nytt plank mot tomt N:o 2 vid Nikolaigatan . . . . .	700	
	c	Diverse reparationer . . . . .	12,000	150,700
		<i>b) Nyanläggningar.</i>		
	c*	Stensättning med fältsten af en 18 meter bred körbana å Myntkajen från Kanalkajen till Ankargatan . . . . .	10,700	
		Stensättning med fältsten af Kanalkajen utanför tomt N:o 1 . . . . .	1,900	
		Stensättning med fältsten af stadens andel af Myntgatan . . . . .	3,500	16,100
		<i>c) Regleringsarbeten.</i>		
	c*	Stensättning af och spår å platsen för de gamla magasinerna vid Badhusgatan . . . . .	23,000	
		Omfartsspår å Myntkajen . . . . .	4,700	
S. F. besl. $\frac{5}{9}$ 1899.		Planering af Ärtholmsgatans vestradel . . . . .	11,400	
	b*	Planering af statsverkets tomt vid Fredriksgatan . . . . .	7,500	
	c*	Planering af körbana längs Fiskartorget östra gränslinie . . . . .	5,800	
		Stödjemur mot Docksgatans östra del mellan Fabriks- och Ärtholmsgatorna . . . . .	4,600	
S. F. besl. $\frac{24}{2}$ 1899.	b*	Planering af Gengatan mellan Kristians- och Brobergsgatorna . . . . .	8,500	
S. F. besl. $\frac{28}{12}$ 1898.	b*	Jernvägsspår å Sörnäs strandväg . . . . .	36,800	102,300
		Transport	—	5,692,134 49



		Transport	—	—	5,692,134	49
		<b>3:o Kanaler och afloppsdiken.</b>				
		<i>a) Remont och underhåll.</i>				
	c*	Kompletteringsarbeten . . . . .	3,000	—		
		Omläggning af kanalen under Fabiansgatan mellan Esplanad- och Alexandersgatan . . . . .	1,400	—		
		Förlängning af kanalen under Eriksgatan . . . . .	2,250	—		
		Diverse underhåll . . . . .	12,000	—	18,650	—
		<i>b) Nyanläggningar.</i>				
	c*	Kanal under Ärtholmsgatan vestra del . . . . .	2,300	—		
		D:o under körbanan längs Fiskartorget östra gränslinie till Munkholmsgatan . . . . .	4,750	—		
		D:o under Agricolagatan . . . . .	3,600	—		
		Kanalarbeten i 11:te och 12:te stadsdelarne . . . . .	20,000	—		
		Kanal under Ängsgatan i Hermanstad . . . . .	5,600	—	36,250	—
		<b>4:o. Vägar.</b>				
		<i>a) Remont och underhåll.</i>				
	c*	Makadamisering af vägen från Alphyddan till Fredriksberg . . . . .	5,600	—		
		Omläggning af brolocket å bron öfver Djurgårdsskärningen . . . . .	1,100	—		
		Ombyggnad af bron till Byholmen . . . . .	2,800	—		
	c	Diverse reparationer . . . . .	10,000	—	19,500	—
		<i>b) Nyanläggningar.</i>				
	c*	Planerings arbeten i 11:te och 12:te stadsdelarna . . . . .	120,000	—		
		Planering af Flemmingsgatan från Wasa- till Svalbogatan . . . . .	29,500	—		
		Planering af Tavastgatan från 2:dra till 4:de linien . . . . .	21,700	—		
		Planering af Alpgatan från 2:dra till 3:dje linien . . . . .	20,500	—	191,700	—
		Transport	—	—	5,958,234	49

		Transport	—	—	5,958,234 49
		<b>5:o. Chausséer.</b>			
		<i>a) Remont och underhåll.</i>			
c*		Remont af gångbanorna längs chausséerna . . . . .	5,000	—	
c		Diverse underhåll . . . . .	15,000	—	20,000
		<b>6:o. Hamnar.</b>			
		<i>a) Remont och underhåll.</i>			
c		Nedfartsbroar till isarna, jemte stängsel vid kajerna . . . . .	2,000	—	
c*		Muddring i hamnarne . . . . .	20,000	—	
	c*	Remont af ångslupsbron vid östra Brunnsparken . . . . .	1,000	—	
		Ombyggnad af tvenne mudderprä- mar . . . . .	6,000	—	
	c*	Ombyggnad af tvenne due d'alber i Sörnäs hamn . . . . .	2,200	—	
		Ombyggnad af kompassjusterings- due d'alben i Södra hamnen . . . . .	900	—	
c		Diverse reparationer . . . . .	9,000	—	41,100
		<i>b) Nyanläggningar.</i>			
	c*	Provisorisk lossningsbrygga vid Hörneberg . . . . .	3,000	—	
		Klappbrygga vid Humleviken . . . . .	600	—	
		Undersökning af vattendjup- och grundförhållanden inom särskilda delar af södra och norra ham- narne . . . . .	5,000	—	
		Afstjelningsbrygga å Sandudd . . . . .	9,300	—	17,900
		<b>7:o. Planteringar.</b>			
		<i>a) Remont och underhåll.</i>			
	c)	Underhåll af planteringar och träd- skolor . . . . .	47,000	—	
		Underhåll af hägnader . . . . .	1,700	—	48,700
		Transport	—	—	6,085,934 49

		Transport	—	6,085,934	49
		<i>b) Nyanläggningar.</i>			
	c*	Observatoriibergens planering . . .	8,479	—	
		Planeringsarbeten i Brunnsparken	5,000	—	
	c*	D:o i Kajsaniemi . . . . .	5,000	—	
		Nedgång från Observatoriibergen till Bergmansgatan . . . . .	6,800	—	
	b*	Planering af en lekplan inom Fabriksparken . . . . .	1,700	—	
		D:o af d:o vid Lappviksgatan . . .	500	—	
	c*	Trädplantering å Simonsgatan . . .	1,626	—	
		Tillskottsanslag för en skvär å Skatudden . . . . .	3,500	—	
	c	Anordnande af kälkbanor . . . . .	1,000	—	
	c*	Inköp af soffor . . . . .	1,100	—	
				34,705	
		<b>8:o. Renhållningsväsendet.</b>			
	c	Underhåll af afstjelpningsplatser och bryggor . . . . .	2,800	—	
		Vakters aflöning . . . . .	4,500	—	
		Renhållning af latriner och pissoirer . . . . .	12,000	—	
		D:o af stadens allmänna platser och gatuandelar . . . . .	35,000	—	
		Bevattning af stadens centrala gator . . . . .	8,000	—	
		Renhållning af Brunnsparkers-chausséerna . . . . .	1,000	—	
		D:o af chausséerna . . . . .	16,000	—	
		D:o af vägar . . . . .	4,500	—	
		Rengöring af isarne . . . . .	1,500	—	
					85,300
		<b>9:o. Arbetsredskap.</b>			
	c	Diverse inköp och remont . . . . .	—	7,000	—
		<b>10:o. Diverse.</b>			
	c	Underhåll af klappbryggor, vedmätt lyktsstolpar m. m. . . . .	—	6,000	—
		— Fmk 2,485,455: —			
		Transport	—	6,118,939	49

S. F. besl. 12/6 1899.

		Transport	—	6,118,939 49
<b>XV. Pensioner.</b>				
Mag. besl. <sup>13</sup> / <sub>5</sub> 1857.	} b	Rådmansenkan I. S. T. Decker . . . . .	400	—
D:o <sup>1</sup> / <sub>0</sub> 1870.		Magistratssekreteraredottern M. K. Wirzenius . . . . .	266	67
D:o <sup>18</sup> / <sub>2</sub> 1863.	b	Stadsfiskalsenkan I. C. Winter . . . . .	300	—
D:o <sup>30</sup> / <sub>10</sub> 1867.	b	Rådmanen H. L. Crohns tre barn . . . . .	600	—
S. F. besl. <sup>9</sup> / <sub>2</sub> 1875.	b	Förre lärarinnan E. Heintzie . . . . .	800	—
D:o <sup>29</sup> / <sub>12</sub> 1883.	b	Förre fångknekten Jakob Stark . . . . .	240	—
D:o <sup>20</sup> / <sub>2</sub> 1888.	b	D:o d:o Abraham Frisk . . . . .	180	—
D:o <sup>8</sup> / <sub>12</sub> 1889.	b	Förre sprutmästaren M. Henelius . . . . .	800	—
D:o <sup>21</sup> / <sub>12</sub> 1889.	b	D:o hamnvaktmästaren C. M. Hagman . . . . .	600	—
D:o <sup>8</sup> / <sub>9</sub> 1890.	b	D:o stadsträdgårdsmästaren L. A. Jernström . . . . .	500	—
D:o <sup>2</sup> / <sub>12</sub> 1890.	b	D:o ordningsmannen vid brandverket I. Rönneberg . . . . .	400	—
D:o <sup>9</sup> / <sub>5</sub> 1893.	b	D:o extra stadsfogden Moses Lindberg . . . . .	400	—
D:o <sup>16</sup> / <sub>5</sub> 1893.	b	Auktionskassörsenkan Fredrika Wilhelmina Lindman . . . . .	240	—
D:o D:o	b	Brandkonstapelsenkan Gustava Hokkanen . . . . .	120	—
D:o <sup>3</sup> / <sub>10</sub> 1893.	b	Drätselkammarsekreteraren O. Ehrströms enka o. 3 minderåriga barn . . . . .	1,200	—
D:o <sup>7</sup> / <sub>11</sub> 1893.	b	Stadsfiskalsenkan Albertina Meller . . . . .	200	—
D:o <sup>27</sup> / <sub>11</sub> 1894.	b	Byggmästaren M. L. Lindblad . . . . .	300	—
D:o <sup>16</sup> / <sub>5</sub> 1899.	b	Vaktmästaredottern Erika Alexandra Rosenström . . . . .	120	—
D:o <sup>10</sup> / <sub>11</sub> 1895.	b	Skogsvaktareenkan Maria Eriksson . . . . .	120	—
D:o <sup>3</sup> / <sub>12</sub> 1895.	b	Stadsbetjentsenkan E. J. Tång . . . . .	120	—
D:o <sup>20</sup> / <sub>10</sub> 1896.	b	Realskolevaktmästaren F. M. Lindqvist . . . . .	300	—
D:o <sup>10</sup> / <sub>3</sub> 1897.	b	Vaktmästaren J. F. Holmberg . . . . .	600	—
D:o <sup>27</sup> / <sub>9</sub> 1898.	b	Folkbiblioteksvaktmästaren K. E. Borg . . . . .	120	—
D:o <sup>15</sup> / <sub>3</sub> 1898.	b	Sprutmästareenkan Sofia Nyström till <sup>1</sup> / <sub>1</sub> 1903 . . . . .	550	—
D:o <sup>10</sup> / <sub>5</sub> 1899.	b	Tillsyningskvinnan vid fattigvården Emilia Grönstrand . . . . .	240	—
D:o <sup>5</sup> / <sub>9</sub> 1899.	b	Hamnkonstapelsenkan Eva Gustava Lönnqvist . . . . .	120	—
	c	Hamnkonst. Emil Mauritz Sjöström . . . . .	600	—
		— Fmk 10,436: 67 —		10,436 67
		Transport	—	6,129,376 16

		Transport	—	—	6,129,376	16
<b>XVI. Diverse.</b>						
S. F. besl. <sup>9</sup> / <sub>10</sub> 1875.	b	För revision af stadens räkenskaper, förslagsvis	—	—	4,100	—
	c	Eldnings- och lysningsämnen, förslagsvis	—	—	30,000	—
		För stormvarningstelegram, förslagsvis	—	—	250	—
		Brandstodsafgifter, förslagsvis	—	—	10,000	—
D:o <sup>21</sup> / <sub>12</sub> 1897.	b	Anslag åt mantalsskrifvaren	—	—	3,000	—
D:o <sup>29</sup> / <sub>12</sub> 1890.	b	Anslag för byggnadsinspektör	—	—	2,400	—
D:o <sup>29</sup> / <sub>12</sub> 1893.		Arvode åt en elektrotekniker	—	—	1,500	—
D:o <sup>10</sup> / <sub>6</sub> 1890.	b	Arvode åt 2:ne fiskeritillsyningsmän, förslagsvis	—	—	600	—
D:o <sup>29</sup> / <sub>12</sub> 1899.		För öfvervakande af virkesflottningen i stadens hamnområde	—	—	150	—
Fiskeristadgan för H:fors <sup>1</sup> / <sub>2</sub> 1890.	b	För uppsigt öfver varuskjulet, förslagsvis	—	—	900	—
S. F. besl. <sup>21</sup> / <sub>12</sub> 1897.		Utskrifning af vallängden jemte register dertill	—	—	1,400	—
D:o <sup>28</sup> / <sub>10</sub> 1895.	b	Anslag till juridiskt biträde åt obemedlade	—	—	2,500	—
D:o <sup>22</sup> / <sub>12</sub> 1898.	c	Anslag till Fängelseföreningens skyddsherberge	—	—	600	—
		Inventarier till särskilda stadens hus; remont och komplettering, förslagsvis	—	—	5,000	—
		Telefonafgifter, förslagsvis	—	—	4,000	—
S. F. besl. <sup>26</sup> / <sub>10</sub> 1897.	b	Anslag för isobservationer, förslagsvis	—	—	1,200	—
	c	För kontroll öfver efterlefnad af förordningen angående hundskatten	—	—	500	—
D:o <sup>26</sup> / <sub>6</sub> 1899.	b*	För anordnande af en enquête rörande arbetarebostadsförhållandena i staden	—	—	4,000	—
D:o <sup>19</sup> / <sub>12</sub> 1899.	c	Signalering af middagstimmen	—	—	300	—
D:o <sup>25</sup> / <sub>4</sub> 1899.	b*	Anslag till finska teaterhus byggnaden	—	—	100,000	—
		Transport	—	—	6,301,776	16

		Transport	—	6,301,776	16
<i>c</i>		Afkortning och restitution å ut- taxerade medel och andra in- komster, förslagsvis . . . . .	—	30,000	—
<i>d</i>		För oförutsedda behof enligt Stads- fullmäktiges bestämmande . . .	—	50,000	—
		— <i>Fmk 252,400: —</i>			
		Summa Fmk	—	6,381,776	16

		Bokstafven angifver Inkomstens beskaf- fenhet enligt 58 § 1 kommunallagen.		
<b>Inkomster.</b>				
	<i>a</i>		<b>Disponibel behållning från föregående år</b>	200,000
<b>I. Räntor.</b>				
Chausséeoblig. reglem. <sup>26</sup> / <sub>1</sub> 1865 § 4.	<i>c</i>		Å vattenledningslåneobligationer, förslagsvis	17,000
	<i>c</i>		Å chaussée-obligationer, förslagsvis	1,900
Enl. donat. urkunder.	<i>b</i>		Å tomtlösen, förslagsvis	42,000
	<i>b</i>		Å donationsfonder, hvilkas räntor tillfalla staden, förslagsvis	14,000
	<i>c</i>		{ Diverse räntor, förslagsvis	500
			{ Dividend å aktier	9,000
				84,400
<b>II. Tomtlösen.</b>				
S. F. besl. <sup>9</sup> / <sub>3</sub> 1893.	<i>b</i>		Försäljning af tomter och amortering å köpeskillingen för försålda tomter, förslagsvis	125,000
<b>III. Stadens fasta egendom.</b>				
K. S:ns resol. <sup>12</sup> / <sub>1</sub> 1879.	<i>b</i>		<b>a) Räntor från donerade hemman.</b>	
			Förslagsvis	1,800
			<b>b) Stadens afhysta område.</b>	
Kongl. försäkr. <sup>23</sup> / <sub>2</sub> 1789 § 1 och 4.	<i>b</i>		Arrenden för byggnader och tomter samt utarrenderade mindre platser inom stadens plan, förslagsvis	15,700
			Transport	15,700
				411,200

K. Förordn. <sup>8</sup> / <sub>12</sub> 1873 § 6.	b	Transport	15,700	411,200
		Arrenden för jordlägenheter, villaområden och smärre platser utom stadens plan, förslagsvis . . .	127,000	
Enl. inlösningsvilkoren.	b	Arrenden från Brunnsparksområdet, förslagsvis	14,600	
	b	Forsby, arrende, förslagsvis . . .	4,100	
K. S:ns utsl. <sup>11</sup> / <sub>11</sub> 1884. S. F. besl. <sup>29</sup> / <sub>10</sub> 1888.	b	Hyra för försäljningsplatser å Salu- och Kaserntorgen, förslagsvis . . .	18,000	
	b	Hyra för auktionskammareloken	2,200	
Enl. kontrakter.	b	Hyra för lokaler i gården N:o 3 vid Sofiegatan, förslagsvis . . .	6,500	
	b	Hyra för lokaler i gården N:o 6 vid Bergmansgatan . . . . .	6,000	
	b	Hyra för bodar och diskar, förslagsvis . . . . .	4,500	
D:o D:o.	b	Hyra för stånd i Saluhallen, förslagsvis . . . . .	40,000	
	c	Simhusafgifter, förslagsvis . . . . .	900	
	c	Fiskevattensafgifter, förslagsvis . . . . .	1,300	
	c	Hötägt, och mulbetesafgifter, förslagsvis . . . . .	150	
	c	Tillfälliga arrenden och planhyror, förslagsvis . . . . .	12,000	252,950
		<b>c) Stadens jordlägenheter.</b>		
	b	Grejus, arrende, förslagsvis . . . . .	2,100	
	b	Gumtäckt, d:o d:o . . . . .	25,000	
	b	Mejlans d:o d:o . . . . .	6,000	
Enl. kontrakt.	b	D:o amortering å köpeskillingen för byggnader . . . . .	828 10	
	b	Reimars arrende, förslagsvis . . . . .	100	34,028 10
		— Fmk 288,778: 10 —		
		<b>IV. Tomtören.</b>		
	b	Förslagsvis . . . . .	—	2,200
		<b>V. Inkomstgifvande rättigheter.</b>		
K. Förordn. <sup>31</sup> / <sub>12</sub> 1877. K. kung. af s. d.	c	Tolag för till Helsingfors destinerade varor, förslagsvis . . . . .	215,000	
		Transport	215,000	700,378 10



		Transport	215,000	—	700,378	10
K. kung. af $\frac{1}{6}$ 1881. K. S:ns skrif. $\frac{17}{4}$ 1883.	}	c Tolag för till Helsingfors sjöledes inkommande varor, destinerade till uppstad, förslagsvis . . . .	9,500	—		
Trafiktaxan $\frac{10}{4}$ 1888. D:o d:o S. F. besl. $\frac{1}{6}$ 1876.			c Trafikafgifter, förslagsvis . . . .	460,000	—	
		c Mätningafgifter, förslagsvis . . . .	1,500	—		
		c Magasinshyra, förslagsvis . . . .	5,000	—		
		c Hamnafgifter, förslagsvis . . . .	215,000	—		
		c Broafgifter, förslagsvis . . . .	9,000	—		
Trafiktaxan $\frac{10}{4}$ 1888.	}	c Lyftkrans afgifter, förslagsvis . . . .	1,500	—		
		c Ballastafgifter, förslagsvis . . . .	200	—		
		c Vagningsafgifter, förslagsvis . . . .	3,000	—		
K. Förordn. $\frac{30}{3}$ 1879.		c Afgifter af utländingar för för- säljning af matvaror vid mast, förslagsvis . . . .	3,000	—		
Särsk. K. S:ns resol. K. Förordn. $\frac{24}{7}$ 1883.		c Biljardafgifter, förslagsvis . . . .	500	—		
		c Bouppteckningsprocenter, stadens andel, förslagsvis . . . .	30,000	—		
K. stadg. $\frac{21}{10}$ 1698.		c Bouppteckningsprocenter, stadens fattiges andel, förslagsvis . . . .	8,000	—		
		c Kollektmedel, förslagsvis . . . .	200	—		
		c Diverse böter, förslagsvis . . . .	200	—		
Enl. kontrakt.		b Arrende för Gammelstads kvarnen	3,500	—		
		c Börsprovision, förslagsvis . . . .	600	—	965,700	—
<b>VI. Diverse.</b>						
K. Förordn. $\frac{17}{3}$ 1879. Regl. för komm. sjuk- vård i H:fors $\frac{12}{11}$ 1879.	}	c Personel fattigafgift, förslagsvis . . . .	32,000	—		
		c För sjukvård i Maria sjukhus, för- slagsvis . . . .	12,000	—		
	}	c Inkomst från desinfektionsinrätt- ningen, förslagsvis . . . .	500	—		
		c För desinfektion i hemmen, förslags- vis . . . .	400	—		
	}	c Fattighjens arbeten, förslagsvis . . . .	500	—		
		c Inkomst från arbetsinrättningen, förslagsvis . . . .	10,000	—		
K. Förordn. $\frac{17}{3}$ 1879.		c Jordafkastning från fattiggården, förslagsvis . . . .	600	—		
		c Ersättning för underhåll af fattiga, förslagsvis . . . .	6,000	—		
Regl. för folkskolorna i H:fors $\frac{4}{10}$ 1892.	}	c Elevers i folkskolan afgifter, för- slagsvis . . . .	200	—		
			Transport	62,200	—	1,666,078

		Transport	62,200	1,601,078	10	
Regl. för folkskolorna i H:fors <sup>25</sup> / <sub>6</sub> 1878.	}	<i>c</i>	Elevers i folkskolan handarbeten, förslagsvis . . . . .	600		
Stadgar för H:fors folkbibl. <sup>2</sup> / <sub>5</sub> 1886.			<i>b</i>	Boklån, förslagsvis . . . . .	4,800	
K. Förordn. <sup>14</sup> / <sub>12</sub> 1894.		<i>c</i>	Hundskatt, förslagsvis . . . . .	14,000		
		<i>c</i>	Afgifter från klosetterna, förslagsvis . . . . .	4,500		
	}	<i>b</i>	Bidrag till underhåll af Rid darhus-skvåren . . . . .	300		
Enl. kontrakt.				Bidrag till underhåll af planteringarna kring Ständerhuset. . . . .	600	
				Bidrag till underhåll af planteringen kring Ateneum . . . . .	200	
Bankfullm. br. <sup>9</sup> / <sub>7</sub> 1892.		<i>b</i>	Bidrag till gatubelysningen: af Finlands Bank . . . . . 275:— af Ständerhuset . . . . . 525:—	800		
K. Förordn. <sup>18</sup> / <sub>1</sub> 1882.		<i>b</i>	Inkvarteringen ersättes enligt K. Förordningen af den 18 Januari 1882 af Kronan, med förslagsvis	253,323	341,323	
<b>VII. Statsbidrag.</b>						
		<i>c</i>	Till Folkskolorna, förslagsvis . . . . .	168,000		
		<i>c</i>	Till Polisinrättningen, förslagsvis . . . . .	249,000		
K. S:ns resol. <sup>23</sup> / <sub>2</sub> 1892		<i>b</i>	Till Gatubelysningen . . . . .	15,170		
K. S:ns bref <sup>10</sup> / <sub>5</sub> 1898.		<i>b</i>	Till brandverket . . . . .	21,000		
Kongl. br. <sup>27</sup> / <sub>8</sub> 1779.		<i>b</i>	Tull- och källarfrihets ersättning . . . . .	368		
K. Förordn. <sup>9</sup> / <sub>6</sub> 1892. K. kung. <sup>14</sup> / <sub>12</sub> 1894.	}	<i>b</i>	Stadens andel af bränvinsskatten, förslagsvis . . . . .	11,500	465,038	
<b>VIII. Vattenledningen.</b>						
	}	<i>c</i>	För vattenförsäljning, förslagsvis . . . . .	315,000		
				Hyror för vattenmätare, förslagsvis . . . . .	21,000	
				Vattenavgifter från hästhoarne, förslagsvis . . . . .	1,900	
Taxa för H:fors stads vattenledning den <sup>11</sup> / <sub>3</sub> 1890.				Förhöjning för sentida inbetalning af vattenkonsumtionsavgifter, förslagsvis . . . . .	300	
		Transport	338,200	2,472,439	10	

		Transport	338,200	—	2,472,439	10
c*		Ersättning för värkställda anslutningar m. m., förslagsvis . . . . .	25,000	—		
b & c		Arrenden för vattenledningens jordområde, förslagsvis . . . . .	575	—	363,775	—
<b>IX. Gasverket.</b>						
c		Vinst, förslagsvis . . . . .	—	—	8,000	—
<b>X. Lån.</b>						
c		Lån på längre återbetalningstid än två år:				
		För inköp af gasverket . . . . .	1,400,000	—		
		D:o af gården N:o 6 vid Bergmansgatan . . . . .	207,000	—		
		För vattenledningens utsträckning	107,878	—		
		„ långa brons ombyggnad . . . . .	100,000	—	1,814,878	—
<b>XI. Uttaxering.</b>						
d		Det belopp, som ytterligare erfordras och skall hos kommunens skattskyldige medlemmar uttaxeras, utgör . . . . .	—	—	1,722,684	06
		Summa Fmk	—	—	6,381,776	16

## Sammandrag

### af Utgifts- og Inkomststat för Helsingfors stad år 1900.

Hufvud- titel.	Utgifter.	Ordinarie ut- gifter.		Tillfälliga ut- gifter.	
I	Räntor och amortering å skuld . . . . .	573,989	50	85,000	—
II	Magistraten och Rådstufvurätten . . . . .	217,599	98	1,700	—
III	Kommunalförvaltningen . . . . .	217,640	—	—	—
IV	Gatubelysningen . . . . .	189,921	45	3,934	50
V	Brandverket . . . . .	103,640	—	20,600	—
VI	Polisinrättningen . . . . .	385,314	—	6,805	—
VII	Sundhets- och sjukvården . . . . .	222,359	10	2,000	—
VIII	Fattigvården . . . . .	288,260	—	—	—
IX	Undervisningsväsendet . . . . .	784,386	—	20,895	—
X	Allmänna onera . . . . .	262,981	96	—	—
XI	Vattenledningen . . . . .	103,630	—	129,078	—
XII	Saluhallen . . . . .	7,350	—	—	—
XIII	Stadens jordlägenheter . . . . .	6,400	—	—	—
XIV	Allmänna arbeten . . . . .	226,950	—	2,258,505	—
XV	Pensioner . . . . .	10,436	67	—	—
XVI	Diverse . . . . .	148,400	—	104,000	—
	<i>Fmy.</i>	3,749,258	66	2,632,517	50
				3,749,258	66
	Summa utgifter <i>Fmy.</i>	—	—	6,381,776	16
	Inkomster.				
	Behållning . . . . .	—	—	200,000	—
I	Räntor . . . . .	84,400	—	—	—
II	Tomtlösen . . . . .	—	—	125,000	—
III	Inkomst från stadens fasta egendom . . . . .	288,778	10	—	—
IV	Tomtören . . . . .	2,200	—	—	—
V	Inkomstgifvande rättigheter . . . . .	965,700	—	—	—
VI	Diverse inkomster . . . . .	341,323	—	—	—
VII	Statsbidrag . . . . .	465,038	—	—	—
VIII	Vattenledningen . . . . .	338,775	—	25,000	—
IX	Gasverket . . . . .	8,000	—	—	—
X	Lån . . . . .	—	—	1,814,878	—
XI	Uttaxering . . . . .	1,722,684	06	—	—
	<i>Fmy.</i>	4,216,898	16	2,164,878	—
				4,216,898	16
	Summa inkomster <i>Fmy.</i>	—	—	6,381,776	16



Helsingfors, Tidnings- & Tryckeri-Aktiebolagets tryckeri, 1899.

# Förslag

till anläggning af en aflagringsbassin i Gammelstaden.

*Till Drätselkammaren i Helsingfors.*

Sedan stadens myndigheter beviljat ett anslag af 2,000 mark att användas under innevarande år för preliminära undersökningar af grundvattenförhållandena i Vanda ådalen, hafva nämnda undersökningar under förra hälften af året blifvit verkställda och för det ogynsamma resultatet redogjorts uti en skrifvelse, som publicerats i tidskriften Teknikern. Likaså hafva försök blifvit verkställda med en i fjol uppfunnen metod att på kemisk väg rena Vandavattnet, äfven dessa med negativt resultat, hvilka meddelats Drätselkammaren och offentliggjorts på förut nämndt sätt.

Då det icke kan bestridas att vattenledningsvattnet, oafsedt sina goda egenskaper af större mjukhet, renhet och välsmak än för många utländska städers försörjning använda vatten, tidtals är af ett mindre aptitligt utseende, hvilket särskildt hos den vid vattnet ovane väcker afsmak mot dess förtärande, och då det kan förutses att allmänhetens fordringar på ett äfven i fysikaliskt hänseende tillfredsställande vatten skola framträda alt mera högljudda, isynnerhet bland de bildade klasserna, i den mån som stadens sträfvanden att äfven till det yttre presentera sig i ett prydligt och dess folkmängd, tillgångar och egenskap af hufvudstad värdigt skick alt bjertare kontrastera mot vattenledningsvattnets tidtals fula och misstroende väckande utseende, så har kontoret uppgjort bilagda förslag till dess förbättring genom det enda medel, som f. n. finnes att tillgå, näml. en förberedande rening af Vandavattnet före dess filtrering. Den i detta vatten förekommande leran och organiska substansen innehar en sådan till hälften upplöst form och dess minsta partiklar äro så fint fördelade, att de obehindradt passera filtrerna, oaktadt dessa förmå kvarhålla största delen af de ytterst små organismer, som benämnas bakterier. Den förberedande reningen af Vandavattnet måste därför hafva till ändamål att öfverföra leran och den organiska substansen i en annan kompaktare form, så att dessa föroreningar antingen genom sin tyngd afsätta sig som bottensats eller ock

genom sin ökade volym kvarhållas på filtrernas sandbäddar. En sådan transformation af de ifrågakvarande ämnena eger rum, om Vandavattnet under en viss tid får stå stilla i en behållare. De ytterst små lerkornen och en del af den organiska substansen förena sig då i följd af molekylär attraktion och antaga formen af för blotta ögat synliga partiklar, hvilka sjunka till botten eller med lätthet kunna bortfiltreras, och bibehålla denna form äfven om vattnet efteråt utsättes för en aldrig så häftig omskakning eller annan rörelse. Af Vandavattnet, äfven om det befinner sig i sitt alra grumligaste skick, kan genom tillräckligt långvarig aflagring ett vatten framställas, sådant det om sommaren under lågvattensperioden förekommer i ån, och en mångårig erfarenhet utvisar att det filtrerade vattnet under sådant förhållande är af tillfredsställande fysikalisk beskaffenhet. Äfven bakteriehalten undergår genom aflagringen en sådan minskning att den genom efterföljande filtrering kan reduceras till några tiotal, d. v. s. långt under den „tillåtna“ gränsen. I alla dessa afseenden tillåter sig kontoret hänvisa till den sednare af de förut nämnda skrivelserna och särskildt påpeka, att aflagringsförsöket verkställdes i stor skala, näml. med anlåtande af ett öppet filter som bassin. Liknande försök hafva för resten gjorts för några år sedan, och de kunna när som helst upprepas, dock endast på bekostnad af vattenledningsvattnets beskaffenhet under försökstiden till följd af minskad filterarea och ökad filtreringshastighet.

Den tid, som erfordras för en tillfredsställande aflagring är ganska lång och utgör, när Vandavattnets genomskinlighet är 10 cm, minst 6 dygn. Den lägsta observerade genomskinligheten är 2 cm. och aflagringstiden utgör då, enligt försök i smått, minst 9 dygn. För tillämpning i stor skala måste ur säkerhetens synpunkt en något längre tid anslås, såsom närmare framgår ur efterföljande beskrifning af projektet.

### Projektets hufvuddrag.

Åvattnet tillföres f. n. filtrerna med sitt eget tryck, då sandbäddarna ligga 1,5 m. lägre än dammens skifbord. För isens skuld måste minst en meter vatten finnas på sanden i de öppna filtrerna, hvaraf framgår omöjligheten af att inflika en aflagringsbassin med vattentillförsel under naturligt tryck emellan ån och filtrerna. Aflagringsbassinen måste således antingen ligga lägre än ån, då den fylles med naturligt tryck, hvarpå vattnet måste pumpas till filtrerna, eller ock högre än ån, då den fylles medels pumpning, hvarpå vattnet med eget tryck kan rinna till filtrerna. Af dessa alternativ är det sednare i alla afseenden billigare och lämpligare, och anläggningens olika delar blifva i sådant fall följande:

1. Aflagringsbassinen.
2. Pumpverket.
3. Tryckledningen från pumpverket till bassinen.



4. Häfvertledningen från bassinen till filterna.
5. Tömningsledningen för bassinens sköljning och rengöring.

### **Aflagringsbassinen.**

Denna föreslås att anläggas på den till Forsby hemman hörande ängen i Gammelstaden, belägen emellan Äggelby vägen och Vanda, såsom situationsplanet utvisar, och framställes genom att å ängens lägre belägna delar uppföra dammar, hvilkas krön ligger 5 m. öfver skifbordet. Å de högre belägna ställena erhåller bassinen en naturlig begränsning längs en sträcka af 575 m., och då hela omkretsen utgör 1,200 m. är dammarnas erforderliga längd 625 m. Bassinens yta upptager 86,000 m<sup>2</sup> och kubikinnehållet utgör 200,000 m<sup>3</sup> i maximum. Genom isbildning minskas det till 120,000 m<sup>3</sup>. Efter en medelkonsumtion af 5,000 m<sup>3</sup> i dygnet inrymmer bassinen 40 dygns vattenbehof under den blida årstiden och 24 dygns behof under vintern. Tiden för maximalkonsumtionen, som undantagsvis uppgår till 8,000 m<sup>3</sup>, sammanfaller med lågvattenståndet i ån, näml. under den kallaste delen af vintern och den varmaste delen af sommaren, då åvattnet äfven utan aflagring är af gynn-sam beskaffenhet. Aflagringsbassinens storlek är således, om 12 dygns aflagring antages som minimum, tillräcklig för en konsumtion två gånger så stor som den närvarande.

Om denna bassin fylls med åvatten och aftappningen till filterna begynner t. ex. 24 dygn derefter, samt om det förbrukade vattnet dagligen ersättes med lika mycket åvatten, så kvarstannar altså detta i bassinen under lika lång tid och har tillfälle att afsätta slammet på botten. Absolut stillastående är det deremot icke, och vattnets vertikala medelhastighet utgör  $\frac{5,000}{86,000}$  eller 53 mm. i dygnet och 2,4 mm. i timmen. Såsom talrika rön vid aflagringsbassiner i utlandet utvisa, kan en så liten hastighet med afseende å resultatet likställas med ett stillastående och huru liten den i sjelfva verket är, framgår bäst genom en jämförelse med filterna, der hastigheten utgör i medeltal 1,728 mm. i dygnet och ibland uppgår till dubbla beloppet.

Maximala aflagringstiden utgör, som förut nämndes, 40 dygn, men genom bassinens fyllande till mindre höjd kan den förkortas efter godtfinnande, hvilket förtjenar påpekas i händelse man fruktar att en öfverdrifvet långvarig vistelse i bassinen under den hetaste delen af sommaren altför mycket höjer vattnets temperatur eller i annat afseende förderfvar det. Några allvarliga farhågor i detta afseende torde dock knappast vara befogade, i anseende till den stora vattenmängden och bassinens djup af i medeltal 2,2 m. och särskildt temperaturen spelar härvid ingen betydande roll, då den sänkes under filtreringen och den flera kilometer långa vägen till staden. Liknande förhållanden ega föröfrigt rum vid filterna hvarje sommar, då de efter fyllning med ny sand under flera veckor spolras med mycket liten hastighet,

utan att vattnet försämras, oaktadt såväl djup som vattenmassa äro väsentligt mindre än i bassinen.

Dammarnas höjd är i medeltal 2,4 m. och i maximum 4,5 m., räknadt från jordytan till krönet, som ligger 0,5 m. öfver högsta vattenspegeln i bassinen. De framställas hållbarast och med minsta inkräkning på utrymmet af gråstensmurverk med ett skal af béton, en konstruktion som tillämpats för de nya filtrerna och motstått vattnets och frostens förenade angrepp. Till stöd anbringas mot deras framsida en jordfyllning med dossering af 1:2 — 1:3 och komma härigenom tillika de stora jordmassor, som för bottenens planering måste utschaktas, till användning. Dosseringen belägges med endast torf till största delen, men för den del deraf, som under högvattnet i Vanda utsättes för öfversvämning, torde ett annat befästningsmedel blifva af nöden. Ehuru den ifrågavarande ängen hvarje vår öfversvämmas utan någon som helst materialförlust och tvärtom erhåller ett ansevärt tillskott af Vandaslamm, fordrar dock försigtigheten att jordens bortsköljning eller ras förebyggas och torde det enklaste medlet bestå i dosseringens planterande med vide jemte torfbeläggning.

Bassinens botten består af humusjord på lera och erfordrar enligt kontorets förmenande intet särskildt tätningsmedel. Här måste nämligen förr eller senare samma företeelse ega rum, som man oftast observerar i filtrerna, der det leriga vattnet inom några veckor gör sandbäddarna så täta, att det icke mera kan uttappas genom sanden. När detta inträffar för ett material, som med afsikt valts af det porösa slaget, så måste det ega rum i vida högre grad, då botten utgöres af tät humusjord och lera, samt då tiden kan utsträckas till månader eller år. Om bassinen fylles med slammigt Vandavatten och detta derpå få infiltrera i jorden, så bör ett naturligt lerskikt under tidens lopp uppkomma på botten, som i täthet kan täfla med alla konstgjorda tätningsmedel, hvilka för ändamålet öfverhufvud kunna ifrågakomma, under förutsättning att större läckor, som efter bassinens första påfyllning möjligen visa sig, tätas med ätlera. Kostnaden för det utläkta vattnet kan, såsom ur beskrifningen af pumpverket framgår, icke värderas till något nämnvärdt belopp.

Vattnets in- och aflopp ske på motsatt sida af bassinen och afståndet dem emellan utgör mer än 300 m. För att afskära vattnets kortaste väg anbringas ett stycke utanför utloppet en 40 m. lång skärmdamm, hvarigenom bassinens olika delar tvingas till en likformigare verksamhet. I regeln samlas det grumligaste och tyngsta vattnet i närheten af botten och afloppet till filtrerna bör då ske vid ytan, hvilket uppnås genom ett rörligt skärmbräde, som under sommaren verkar automatiskt medels en simmare, så att dess öfra kant städse ligger några centimeter under vattenytan. Om vintern måste brädet deremot för isens skuld ställas för hand efter vattnets höjd och isens tjocklek. Då det under vissa temperaturförhållanden kan inträffa, att det nyss inpumpade vattnet har mindre specifik vikt, än det äldre och renare,

hvilket i sådant fall sjunker, så kan vattnet äfven uttappas i närheten af botten genom ett annat utlopp såsom alt framgår af detaljritningarna.

Botten planeras endast såtillvida, att den öfverallt har lutning till bassinens mellersta del, hvilken kommunicerar med en tömningsledning, hvarigenom vattnet tid efter annan får utrinna för slammets aflägsnande. För eftersyn och reparationer af dammarna kan bassinen genom samma anordning helt och hållet torrläggas.

### **Pumpverket.**

Emedan det nuvarande turbinpumpverket endast tillgodogör en liten del af åns vattenkraft, förslår denna icke allenast för en framtida ökad uppfordring till staden, utan ock för ett pumpverk med ändamål att fylla aflagringsbassinen. För detta ändamål böra vattenrännan och turbinkammaren förstoras och den nuvarande värmeledningsspannan aflägsnas och inrymmas i en särskild tillbyggnad till det gamla pumphuset. I turbinkammaren uppställas tvenne turbiner, hvilka enhvar med 375 SL. drifvatten förmå till 5,5 m. höjd uppfordra 145 SL. åvatten, eller tillsammans 3 gånger det belopp, som f. n. i maximum uppfordras till staden. Härigenom tillgodoses icke allenast framtidens behof, utan lemnas ock tillfälle för pumparnas reparation utan störing af uppfordringen, samt till en hastig påfyllning af bassinen efter dess tömning och sköljning, hvarjemte det utläkta, afdunstade och till filtrernas sköljning använda vattnet sålunda kan anskaffas utöfver det verkligen konsumerade. För vattnets uppfordring föreslås tvenne centrifugalpumpar, hvilka äro billiga, kräfva litet utrymme och äro lättskötta. Att deras nyttiga effekt endast utgör omkr. 60 % är af mindre betydelse, då kraften erhålles gratis.

Ehuru anläggningen af ett ångpumpverk invid bassinen blefve något billigare, emedan bl. a. den långa tryckledningen väsentligt förkortades, så utgöra deremot drifkostnaderna enligt förevarande förslag de minsta möjliga, och inskränka sig till utgifterna för remont och smörjning af maskinerna, hvarjemte den stora fördelen vinnes att maskinanläggningen förblifver koncentrerad inom det gamla pumphuset under den nuvarande maskinistens inseende.

### **Tryckledningen från pumpverket till bassinen.**

Denna ledning tager sin början vid pumphuset och fortsättes, såsom situationsplanet utvisar, under pumphusplanen, landsvägen och bassinen, der den delar sig i 3 grenar med derå anbragta 7 utlopp, till minskande af vattnets utströmningshastighet samt dermed följande hvirflar, som kunna skada bassinens botten. För kostnadernas nedbringande utföres ledningen till största delen af betonströr med en

inre diameter af 0,8 m. och endast på en kortare sträcka, der det är knaptom utrymme eller der många förgreningar förekomma, af jernrör med 0,533 m. diameter. På sin lägsta punkt förses ledningen med en sköljningskran och på sitt högsta ställe med en luftventil.

### **Häfvrtledningen från bassinen till filtrerna.**

Emedan ifrågavarande ledning korsar Vanda och då det är säkrare att leda röret öfver än under ån, så erfordras för ändamålet en jernbro, liknande den som förut utförts för sugledningen från filtrerna till pumpverket, hvilken bro, för att vara säkerställd för skada, föreslagits 2 m. ofvanom högsta vattenståndet. Rörets medellinie kommer härigenom att ligga på höjden 10,75 (öfver hafvet) och då lägsta vattenytan i bassinen sammanfaller med höjden 7,90 och högsta vattenytan i filtrerna med höjden 6,00, så bildar röret en häfvert, der tryckhöjden utgör 1,90 och skilnaden emellan öfra vattenytan och hjessan 2,85 m. Ledningen utföres, till vinnande af lufttätthet, af jernrör och är, med sin föreslagna diameter af 0,533 m. tillräcklig för en tre gånger så stor vattenförbrukning, som den närvarande, äfven med fästadt afseende vid rostafslagningar. Luften bortsuges kontinuerligt genom en i pumphuset placerad och med vattenledningsvatten drifven ejektor, som med en blyrörsledning förbindes med häfvertens högsta punkt vid brons vestra landfäste. Röret isoleras i och invid bron mot frost på samma sätt som det ofvannämnda sugröret, hvilket utan störingar varit i bruk under 3 år.

### **Tömningsledningen.**

Denna består af 0,500 m. betonströr, tager sin början i närheten af bassinens vestra strand, der den förses med en afstängningslucka, fortsättes till Annebergsbäcken och erhåller sålunda utlopp till hafvet. Denna anordning nödvändiggöres deraf, att vattnet till filtrerna måste tagas ur Vanda, när bassinen tömmes, hvadan slammet icke får utrinna i ån, som derigenom skulle förorenas. Tömningsledningen upptager förmedels en infallsbrunn innehållet af de nackdiken, hvarmed bassinen bör omgifvas längs sin naturliga begränsning till förekommande af vattentillopp från omgifvande backsluttningar. Å situationsplanet angifves en möjligen erforderlig korrektion af Annebergsbäcken, som i närheten af landsvägen gör tvenne tvära böjningar med sammanträngd profil. Ehuru det är möjligt att bäcken i sitt nuvarande tillstånd är tillräcklig för bassinens hastiga tömning, hvilket endast erfarenheten kan utvisa, så har dock i kostnadsförslaget upptagits en post för dess eventuella uträtning samt för en ny trumma under landsvägen.

### Anläggningskostnaderna.

Dessa uppgå enligt bilagda kostnadsförslag till 255,000 mark, hvaraf de för sjelfva bassinen utgöra den mindre delen eller 114,600 mark. Kostnaden för pumpverket stiger till 34,400 och för rörledningar samt diverse till 106,000 mark. Anläggningskostnaden för bassinen utgör, hänförd till dess rymd, cirka 57 penni per m<sup>3</sup> vatten och totala kostnaden, hänförd till samma enhet, cirka 1 mark 28 penni.

I kostnadsberäkningen har upptagits en post för bl. a. skadeersättningar af diverse slag i följd af gräfningsarbeten för tömningsledningen och eventuellt äfven korrektionen af bäckens lopp, samt för arrendatorn af Forsby hemman frångången intägt från ängen. Då i arrende för Forsby hemman erlägges endast 2,850 mark + 127 hl. råg årligen kan ersättningen för ängen icke stiga till något synnerligt högt belopp, helst arrendetiden utgår år 1907. För häfvertrörets ledande genom färgeritomten har deremot ingen skadeersättning observerats, då arrendetiden för denna tomt utgår med år 1899.

Anläggningskostnaderna för bassinen finnas af lätt insedda skäl icke upptagna i den kalkyl för vattenledningens utvidgning under åren 1898—1902, som kontoret i sinom tid uppgjort ifråga om ett nytt stadslån, utan ingår der endast en summa af 90,000 mark för filterernas utvidgning. Då en sådan icke erfordras i närmaste framtid, om aflagringsbassinen kommer till utförande, så reduceras det nödiga tillskottet till 165,000 mark.

### Driftkostnaderna.

De löpande direkta utgifterna inskränka sig till dem för dammarnas, hägnadernas, turbinernas och pumparnas remont och underhåll, samt för maskinernas smörjning, då drifkraften icke kostar något. Under den tid, då vattenmängden i ån är så liten, att ångpumpverket måste anlitas, är vattnet tillika så rent, att det nya uppfodringsverket för aflagringsbassinens fyllande icke behöfver användas, hvadan äfven i detta afseende vattnets uppfodring till staden icke fördyras. Deremot eger en besparing af minst 2,000 mark årligen rum å filterdriften genom filterernas ökade gångtid, som har minskade rensnings-, sandtvättnings- och isningskostnader till följd. De direkta utgifterna böra dock ökas med den årliga räntan på anläggningskapitalet samt afskrifning å de rörliga delarnas, näml. maskinernas, värde och ställer sig kalkylen öfver de årliga driftkostnaderna då på följande sätt: Underhåll och remont af dammar, hägnader, turbiner och pumpar. . . 3,000 mark.  
Maskinernas skötsel och smörjning . . . . . 2,000 „  
Afdrages besparing å filterdriften . . . . . 2,000 „  
Rest 3,000 mark.

motsvarande för en daglig uppfodring af 5,000 m<sup>3</sup> 0,16 penni per m<sup>3</sup> vatten.

Ökas dessa kostnader med 4,5 % af anläggningskapitalet eller 11,475 mark och med 5 % af maskinernas till 17,500 mark uppgående värde eller 875 mark, så utgör totalsumman 15,350 mark eller 0,84 penni per m<sup>3</sup> vatten, men då anläggningen är tillräcklig för en fördubblad konsumtion utan någon nämnvärd ökning af driftkostnaderna, komme dessa således framdeles att reduceras till hälften af det ofvan beräknade beloppet per m<sup>3</sup>.

### Arbetets utförande.

De förekommande arbetena äro till större delen sådana, som förut blifvit utförda af vattenledningskontoret och deras störande ingripande i vattenledningens vanliga bedrivande genom vattenrännans förändring, utsprängningen af den nya turbinkammaren etc. kan förekommas genom användning af ångpumpverket under en del af arbetstiden, för hvilket behof anslag reserverats i kostnadsberäkningen. Jordschaktningsarbetena för bassinen böra icke möta några större svårigheter, om derförrinnan afloppsledningen till bäcken kommer till utförande, då grundvattnet sjelfmant afrinner. Gråstensmurarna, som icke behöfva vara vattentäta, då ett särskildt tätningsmedel anbringas på ytan, kunna vara af simplaste slag och en stor del af stenen erhållas från filterholmen på sådant sätt, att sprängningen kommer framtida filterbyggnader tillgodo. Utförandet af den stora dammen mot ån kan ej heller möta större svårigheter i följd af grundens gynsamma beskaffenhet. Jordmånen består näml. öfverst af ett tunnt lager humusjord, hvarpå följer cirka 1,5 m. sandblandad lera, cirka 3 m. ren lera och 0,5 å 9,5 m. sand. Det underliggande berget har ingenstädes någon stark sluttning mot ån, som kunde gifva upphof till jordras. Jordens bärförmåga har utrönts genom profbelastning af 0,5 m<sup>2</sup> med 10,000 kilo eller 2 kilo pr cm<sup>2</sup>, då en sättning af 12 cm. genast inträffade. Under de följande 3 veckorna utgjorde sättningen endast 3 cm. och afstannade sedermera. Då dammen utöfvar ett tryck af endast en kilo pr cm<sup>2</sup>, måste resultatet betraktas såsom gynsamt och icke ingifvande farhågor för ovanligt stora sättningar.

Den stora kvantitet till murning oduglig sten, som erhålles från kanalsprängningarna, kunde delvis användas till en stenkastning längs åstranden, som derigenom stödes och bevaras för framtida materialförluster genom vattnets åverkan.

Utom de i det föregående framhållna omständigheterna förtjena ytterligare tvenne en närmare belysning, näml. den om bassinens rensning samt om dess framtida disposition för den händelse att staden skulle anlita ett annat vattendrag än Vanda för sin vattenledning, eller att någon praktiskt tillämplig kemisk reningsmetod framdeles blefve uppfunnen.

När bassinen fylles med Vandavatten, infiltrerar detta till en början i jorden och deponerar sitt slamm i dess porer, till dess att grunden blir ogenomtränglig för vatten, hvarpå slammets kvarstannar på botten. Man vore sålunda böjd för antagandet, att bassinen småningom uppgrundas genom dessa slamsamlingar och att deras aflägsnande vore förknippad med stora kostnader och tidsutdrägt. Att denna farhåga är obefogad, kan emellertid lätteligen bevisas. Om konsumtionen utgör 5,000 m<sup>3</sup> i dygnet och derutöfver 2,500 m<sup>3</sup> tänkas gå förlorade genom läckor eller för filtrernas sköljning, så passera under ett år 2,737,500 m<sup>3</sup> Vandavatten bassinen. En m<sup>3</sup> Vandavatten innehåller i medeltal 0,1 kilo fasta beståndsdelar, hvilkas totalbelopp under ett år altså skulle utgöra 273,750 kilo. För att kunna sjunka i vatten, borde deras specifika vikt vara större än 1, hvadan deras volym utgör högst 274 m<sup>3</sup>. Men denna kubikmassa, fördelad på en yta af 86,000 m<sup>2</sup>, motsvarar ett skikt af endast 3,2 mm. höjd, hvarmed altså botten skulle årligen höjas, om samtliga fasta beståndsdelar skulle samlas derå och om slammets aldrig skulle aflägsnas genom sköljning. I sjelfva verket utfaller likväl högst 25 % af de fasta ämnena och då bottensatsen en gång i månaden bör utsläppas i hafvet, kunna äfven under ogynnsamma antaganden några betydligare aflagringar icke inom öfverskådlig tid uppkomma, som behöfde t. ex. genom gräfning undanskaffas. Hvad åter inträngandet af större flytande föremål i bassinen vidkommer, så bör sådant genom silar förekommas, men då deras verksamhet icke sträcker sig till fiskyngel och mindre vattenväxter, kan man emotse uppkomsten af såväl en fauna som en flora i aflagringsbassinen, hvilka dock sålänge de kunna hållas inom måttliga skrankor, endast bidra till vattnets renhet. Emot ett öfverhandtagande deraf finnes ett enkelt och billigt medel, näml. bassinens torrläggning för en kortare tid under den kallaste delen af vintern med efterföljande sköljning genom afloppskanalen, och torde altså nämnvärda kostnader för bassinens rensning icke förekomma.

Hvad åter nyttan af bassinen vidkommer, i händelse vattnet i framtiden skulle tagas från någon sjö på större eller mindre afstånd från staden och vara af så gynnsam beskaffenhet, att det endast behöfde filtreras, så kan den uppskattas ganska högt såtillvida, att vid reparationer af tilloppsledningen eller andra förekommande störingar i vattentillförseln, hvilkas sannolikhet tillväxer med tilloppsledningens längd, ett större förråd af vatten funnes att tillgå under reparationstiden. Användes åter en rening af vattnet på kemisk väg, så är en aflagringsbassin äfvenledes till nytta, om icke rentaf nödvändig, och ju längre aflagringstiden är, desto mindre plägar åtgången af kemikalier vara. Endast i det fall att staden i en framtid skulle försörjas med grundvatten vore en magasinering deraf i en öppen bassin direkt stridande mot grundidén för detta slags vattenförsörjning och aflagringsbassinen knappast användbar för andra än fiskodlingsändamål, men sannolikheten för att tillräckliga mängder grundvatten skola kunna anskaffas synes kontoret aftaga i samma proportion, som folkmängden och konsumtionen tilltaga.

Då härmed det väsentligaste beträffande projektet torde vara sagdt, har kontoret äran öfverlemna det till Kammarrens granskning under slutligt åberopande af de fördelar, det enligt kontorets åsigt eger framom tidigare från olika håll framkastade förslag till vattenledningsvattnets förbättring:

1. Vattenledningsvattnets beskaffenhet i såväl fysikaliskt som bakterieelt afseende blifver med aflagringsens tillhjälp städse sådan det härintills innehaft endast i sitt bästa tillstånd.

2. Förbättringen är en verklig, icke en skenbar sådan, då vattnets renhet ökas utan tillsats af kemiskt verkande ämnen, hvilkas inflytande på människokroppen icke kan med säkerhet förutses.

3. Aflagringsbassinen bildar ett organiskt helt med vattenledningens nuvarande inrättningar, utan att göra någon af dem öfverflödig eller onyttig.

4. Aflagringsinrättningen är till sin konstruktion och funktion så enkel och lättskött som möjligt, samt erbjuder samma säkerhet för stadens oafbrutna vattenförsörjning, som hittills egt rum.

5. Såväl anläggnings- som driftkostnaderna äro mindre än för något annat känt sätt att förbättra vattnet.

6. Någon kostsam utvidgning af filtrerna är icke i närmaste framtid erforderlig, om aflagringsbassinen inrättas.

7. Bassinen är sannolikt af nytta äfven i framtiden, huru än stadens vattenförsörjning då må gestalta sig.



## Kostnads beräkning

för anläggning af en aflagringsbassin i Gammelstaden jemte tillhörande  
uppfordringsverk och rörledningar.

Quantiteter.	Arbetets beskaffenhet.	Pris i Finska Mark. Detalj.	Summa.
<b>1. Aflagringsbassinen.</b>			
150 m <sup>3</sup> .	bergsprängning å 6.00 . . . . .	900: —	
5,300 „	jord att utschakta, transportera, utfylla och stampa till dammar å 4.00 . . . . .	21,200: —	
2,000 „	jord att utschakta, transportera och utfylla till bottnens utjemnande å 2.50 . . . . .	5,000: —	
2,400 „	gråstensmur i kalkblandadt cementbruk å 15.00	36,000: —	
750 „	stampbéton å 30.00 . . . . .	22,500: —	
2,300 m <sup>2</sup> .	rappning med cementbruk å 3.00 . . . . .	6,900: —	
4,000 „	dossering att torfbekläda å 0.60 . . . . .	2,400: —	
600 „	d:o att inplantera med vide å 0.50 . . . . .	300: —	
550 m.	stengården å 6,00 . . . . .	3,300: —	
650 „	handräcken af smidjersrör å 5.00 . . . . .	3,250: —	
450 „	nackdiken att gräfva eller fördjupa å 1.00 . .	450: —	
	För skärmbräde, simmare, hissinnättning och diverse smide . . . . .	2,000: —	
		<u>104,200: —</u>	
	c:a 10 % af ofvanstående för transporter, arbets- redskap och diverse . . . . .	10,400: —	114,600: —

## 2. Pumpverket.

30 m <sup>3</sup> .	bergsprängning å 6.00 . . . . .	180: —	
42 „	grundmur i cementbruk å 15.00 . . . . .	630: —	
30 m <sup>2</sup> .	kilad sockel å 10.00 . . . . .	300: —	
14,400 st.	tegel i kalkbruk å 125.00 . . . . .	1,800: —	
25 m.	förslitna jernvägsskenor å 5:00 . . . . .	125: —	
35 m <sup>2</sup> .	yttre tak af galvaniserad jernplåt, komplett å 12.00 . . . . .	420: —	
	Transport	3,455: —	114,600: —

		Transport	3,455: —	114,600: —
2 st.	dörrar à 40.00 . . . . .		80: —	
3 „	fönster à 50.00 . . . . .		150: —	
2 „	trappsteg, grofhuggna à 8.00 . . . . .		16: —	
60 m <sup>3</sup> .	fyllning à 3.00 . . . . .		180: —	
	Flyttning af ångpannan, jemte ändring af värmeledningsrören . . . . .		800: —	
	Rifning af en del af tilloppsrännan . . . . .		200: —	
60 m <sup>3</sup> .	bergsprängning à 15.00 . . . . .		900: —	
25 „	d:o under vatten à 75.00 . . . . .		1,875: —	
60 „	stampbéton à 30.00 . . . . .		1,800: —	
30 m <sup>2</sup>	yttre beklädnad med gråsten à 10.00 . . . . .		300: —	
77 „	nytt planklock öfver tilloppsrännan à 6.00 . . . . .		462: —	
20 m.	jernbalkar à 80 kilo = 1,600 kilo à 0.50 . . . . .		800: —	
50 „	d:o à 60 kilo = 3,000 kilo à 0.50 . . . . .		1,500: —	
4,000 st.	tegel i cementbruk till hvalf à 140.00 . . . . .		560: —	
2 „	30 hkr. turbiner incl. fallrör, pådragsluckor, drifaxlar och halslager, kompl. incl. montering à 3,500: — . . . . .		7,000: —	
2 „	centrifugalpumpar för uppföring af 145 SL. hvar till 5,5 m. höjd, kompl. incl. montering à 3,000: — . . . . .		6,000: —	
	Transmissioner och diverse tillbehör . . . . .		2,500: —	
			<u>28,578: —</u>	
	c:a 10 % af ofvanstående för transporter, arbetsredskap och diverse . . . . .		2,822: —	
	För driften af ångpumpverket under en del af arbetstiden, 3 månader à 1,000: — . . . . .		3,000: —	34,400: —

### 3. Tryckledningen från pumpverket till bassinen.

640 m <sup>3</sup> .	gräfnings och igenfyllning à 6.00 . . . . .	3,840: —	
350 „	bergsprängning à 15.00 . . . . .	5,250: —	
500 „	fyllning à 3.00 . . . . .	1,500: —	
50 m.	583 mm. tackjernrör incl. läggning à 60.00 . . . . .	3,000: —	
80 „	406 mm. d:o incl. d:o à 50.00 . . . . .	4,000: —	
20 „	203 mm. d:o incl. d:o à 15.00 . . . . .	300: —	
525 „	800 mm. betonströr incl. d:o à 20.00 . . . . .	10,500: —	
		<u>28,390: —</u>	149,000: —

		Transport	28,390: —	149,000: —
2 st.	400 mm. pressventiler à 150.00 . . . . .		300: —	
2 „	400 mm. slidventiler à 650.00 . . . . .		1,300: —	
1 „	200 mm. slidventil . . . . .		225: —	
1 „	automatisk luftventil . . . . .		50: —	
			<u>30,265: —</u>	
	c:a 10 % af ofvanstående för transporter, arbets-			
	redskap och diverse . . . . .		<u>3,035: —</u>	33,300: —

#### 4. Häfvertledningen från bassinen till filterna.

200 m.	gräfnings och igenfyllning à 6.00 . . . . .	1,200: —
550 m <sup>3</sup> .	bergsprängning à 15.00 . . . . .	8,250: —
800 „	fyllning à 3.00 . . . . .	2,400: —
150 „	gråstensmur i cementbruk till landfästen och stödjemurar à 15.00 . . . . .	2,250: —
200 „	kallmur till d:o à 6.00 . . . . .	1,200: —
250 m.	533 mm. tackjärnsrör incl. lägg. à 53.00 . . .	13,250: —
150 „	luftledning af 50 mm. blyrör à 7.00 . . . . .	1,050: —
	Ejektorer med tillhörande rörledning och ventiler	300: —
2 st.	400 mm. slidventiler à 650: — . . . . .	1,300: —
1 „	533 mm. d:o . . . . .	1,000: —
1 „	583 mm. klaffventil . . . . .	400: —
1 „	jernbro af 25 m. spann öfver Vanda, jemte iso-	
	leringsmaterial för röret . . . . .	7,000: —
		<u>39,600: —</u>
	c:a 10 % af ofvanstående för transporter, arbets-	
	redskap och diverse . . . . .	<u>3,900: —</u>
		43,500: —

#### 5. Tömningsledningen.

260 m.	gräfnings och igenfyllning à 7.00 . . . . .	1,820: —
260 „	500 mm. bétonrör, incl. lägg. à 15.00 . . . . .	3,900: —
480 m <sup>3</sup> .	gräfnings och återfyllning för korrektion af Annebergsbäcken à 4.00 . . . . .	1,920: —
15 m.	stentrumma under Ö. Chausséen à 75.00 . . . . .	1,125: —
1 st.	infallsbrunn . . . . .	200: —
		<u>8,965: —</u>
	Transport	225,800: —

	Transport	8,965: --	225,800: --
1 st.	500 mm. afstängningsventil med tillhörande brunn . . . . .	800: --	
		<u>9,765: --</u>	
	c:a 10 % af ofvanstående för transporter, arbets- redskap och diverse . . . . .	935: --	10,700: --

### 6. Diverse.

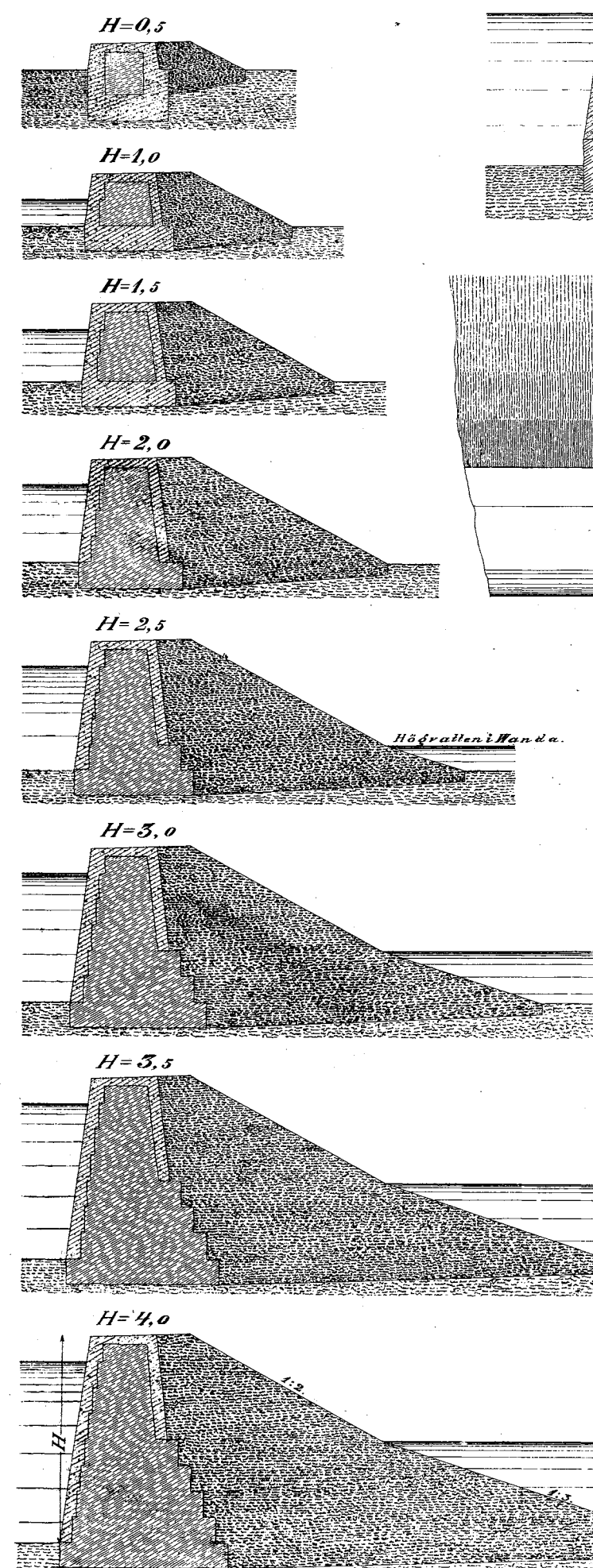
För arbetsledning, skadeersättningar och diverse oförut- sedda utgifter . . . . .	<u>18,500: --</u>
Summa	255,000: --

Helsingfors stads Vattenledningskontor den 2 Februari 1899.

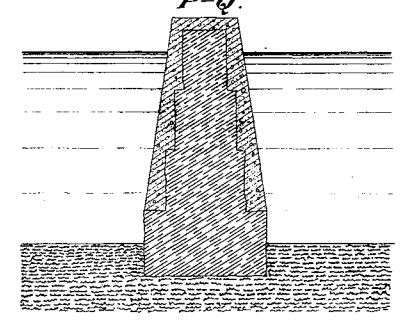
C. Hausen.

---

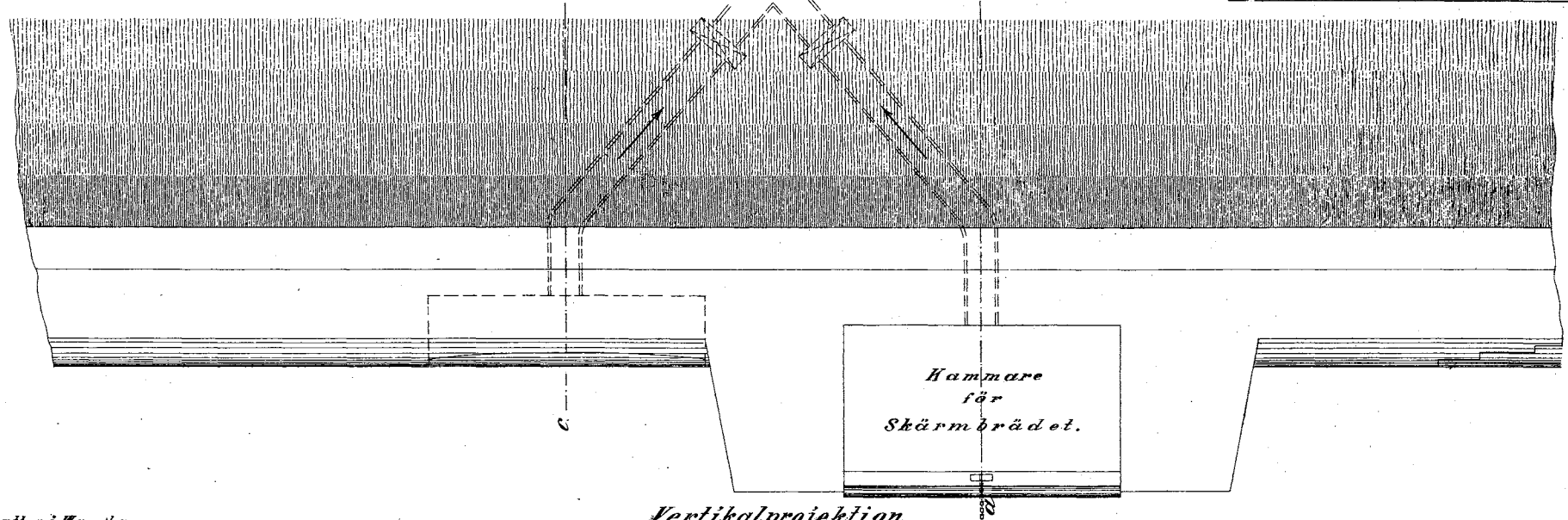
Dammprofiler.



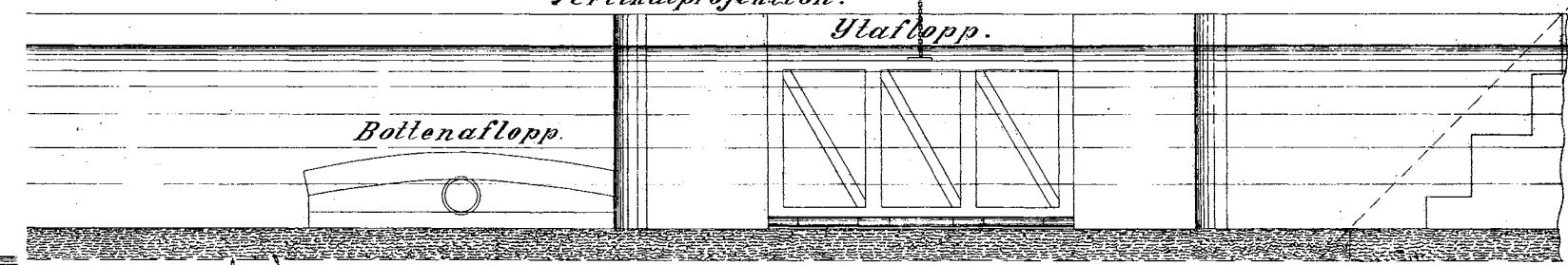
Profil af skärmdammen.



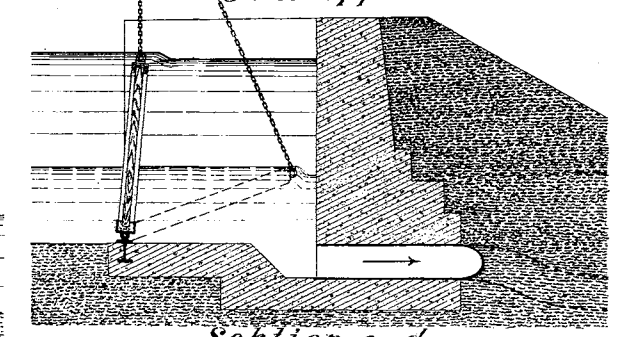
Plan af dammen vid afloppet till filterna.



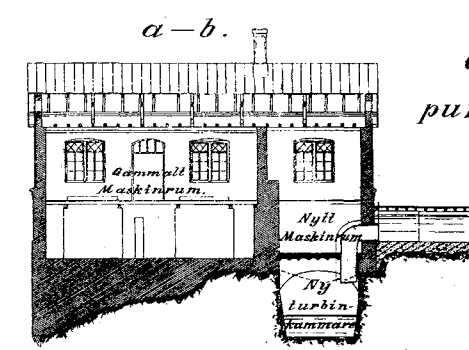
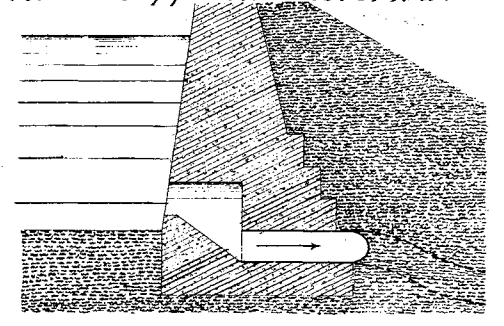
Vertikalprojektion. Ytaflopp.



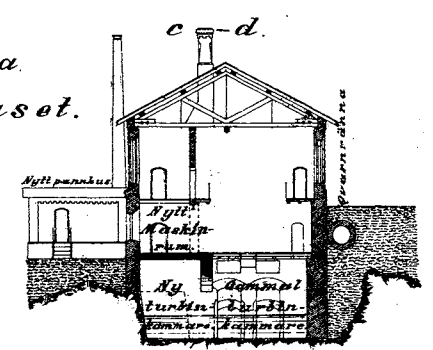
Sektion a-b. Ytaflopp till filterna.



Sektion c-d. Bottenaflopp till filterna.

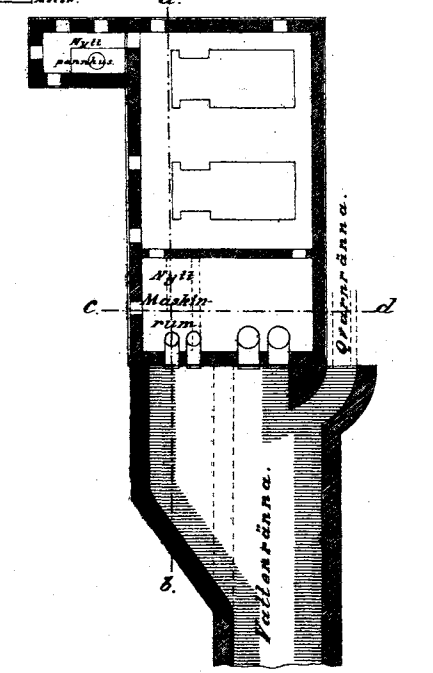


Gamla pumphuset.



Skala för pumphuset.

Plan.



Profil af bron öfver Wanda för Häfrerledningen.

PROJEKT TILL ANLÄGGNING AF EN  
**AFLAGRINGSBASSIN**  
I GAMMELSTADEN.

UPPGJORT AF HELSINGFORS STADS VATTENLEDNINGSKONTOR 1898.

**DETALJER.**

